GUVERNUL ROMÂNIEI

Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale

Programul Naţional de Dezvoltare Rurală

2007 – 2013

versiunea consolidată mai 2012

Număr CCI: 2007RO06RPO001

Acronime

AF	Asociaţie Familială
AM	Autoritate de Management
AMIGO	Ancheta asupra Forţei de Muncă în Gospodării
ACIS	Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale
ANCA	Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă
ANCFS	Autoritatea Naţională pentru Coordonarea Fondurilor Structurale
ANIF	Administraţia Naţională pentru Îmbunătăţiri Funciare
ANPA	Agenţia Naţională pentru Pescuit şi Acvacultură
ANCPI	Agenţia Naţională de Cadastru şi Publicitate Imobiliară
ANZM	Agenţia Naţională a Zonei Montane
APDRP	Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit
APIA	Agenţia de Plăţi şi Intervenţii în Agricultură
ARS	Autoritatea Română pentru Silvicultură
ASA	Ancheta Structurală în Agricultură
ASAS	Academia de Ştiinţe Agricole şi Silvice
ASN	Anuarul Statistic Naţional
BDCE	Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei
BEI	Banca Europeană de Investiţii
BIM	Biroul Internaţional al Muncii
BIRD	Banca Internaţională pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare
CE	Comunitatea Europeană
CEE	Comunitatea Economică Europeană
CEFIDEC	Centrul de Formare şi Inovaţie pentru Dezvoltare în Carpaţi
CJ	Centre judetene ale Agenţiei de Plăţi şi Intervenţii în Agricultură
CLC	Corine Land Cover
CMEF	Cadrul Comun de Monitorizare şi Evaluare
CNC	Comitet Naţional de Coordonare
CRESC	Comitete Regionale de Evaluare Strategică şi Corelare
CRPDRP	Centrul Regional de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit
DADR	Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală
DCA	Directiva Cadru pentru Apă
DGDR	Direcţia Generală Dezvoltare Rurală
DGRSCDF	Direcţia Generală de Regim Silvic şi Cinegetic şi Dezvoltare Forestieră
DR7U	Dezvoltarea Resurselor Umane
FC	Fond de Coeziune
FEADR	Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală
FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FEP	Fondul European de Pescuit
FEGA	Fondul European de Garantare Agricolă
FIDA	Fondul Internaţional de Dezvoltare Agricolă
FRDMR	Federaţia Română pentru Dezvoltare Montană şi Rurală

FSE	Fondul Social European
GAEC	Bune Condiţii Agricole şi de Mediu
GAL	Grup de Acţiune Locală
GES	Gaze cu Efect de Seră
GIL	Grupuri de Iniţiativă Locală
HACCP	Analiza Pericolelor şi punctelor Critice de Control
HNV	Valoare Naturală Ridicată
IACS	Sistem Integrat de Administrare şi Control
ICAS	Institutul de Cercetări Agricole şi Silvice
ICDA	Institutul de Cercetare Dezvoltare pentru Economie Agrară
ICPA	Institutul de Cercetare pentru Pedologie şi Agrochimie
IMM	Întreprinderi Mici şi Mijlocii
INS	Institutul Naţional de Statistică
IPSTA	Indicatorul privind Păsările Specifice Terenurilor Agricole
ISO	Organizaţia Internaţională pentru Standardizare
ITRSV	Inspectoratul Teritorial de Regim Silvic şi Vânătoare
LDSC	Linii Directoare Strategice Comune
LFA	Zone defavorizate
MAFA	Acord Multianual de Finanţare
MAB	Omul şi biosfera
MADR	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale
MEF	Ministerul Economiei şi Finantelor
MIRA	Ministerul Internelor şi Reformei Administrative
MMDD	Ministerul Mediului şi Dezvoltarii Durabile
MMFES	Ministerul Muncii, Familiei şi Egalităţii de Şanse
MMP	Ministerul Mediului şi Pădurilor
NUTS	Nomenclatorul Unităţilor Teritoriale de Statistică
OECD	Organizaţia pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică
OJPDRP	Oficiul Judeţean de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit
ONG	Organizaţie Non Guvernamentală
ONRC	Oficiul Naţional al Registrului Comerţului
OPCP	Oficiul de Plăţi şi Contractare PHARE
OS	Obiective Strategice
OSC	Obiective Strategice Comune
PAC	Politica Agricolă Comună
PDNC	Plăţi Directe Naţionale Compensatorii
PERE	Planul European de Redresare Economică
PFA	Persoană Fizică Autorizată
PND	Planul Naţional de Dezvoltare
PNDR	Programul Naţional de Dezvoltare Rurală
PNR	Programul Naţional de Reforme

PIB	Produsul Intern Brut
PNS	Plan Naţional Strategic
PO	Program Operational
POR	Program Operaţional Regional
POS	Program Operaţional Sectorial
POSDRU	Program Operaţional Sectorial de Dezvoltare Resurse Umane
PPS	Puncte Procentuale Standard
PUG	Planul de Urbanism General
PUZ	Planul de Urbanism Zonal
RGA	Recensământul General Agricol
RNDR	Reţeaua Naţională de Dezvoltare Rurală
RNP	Regia Naţională a Pădurilor
RNAPR	Reţeaua Naţională a Ariilor Protejate din România
SAC	Arii Speciale de Conservare
SAPARD	Programul SAPARD
SAPS	Schema de Plăţi pentru Suprafeţe Individuale
SAU	Suprafaţa Agricolă Utilizată
SCF	Sistem de Certificare Forestieră
SCI	Situri de Importanţă Comunitară
SEA	Evaluarea Strategică de Mediu
SMR	Cerinţe de management obligatorii
SOR	Societatea Ornitologică Română
SPA	Arii de Protecţie Specială Avifaunistică
SPCDR	Sistemul de Procesare a Cererilor de Dezvoltare Rurală
SSPA	Sistemul SAPARD de Procesare a Aplicaţiilor
TEP	Tone Echivalent Petrol
TIC	Tehnologia Informaţiei şi Comunicării
UAM	Unitate Anuală de Muncă
UAT	Unităţi Administrativ Teritoriale
UDE	Unităţi de Dimensiune Economică
UE	Uniunea Europeană
UE-15	15 state membre ale UE anterior aderării din 1995
UE-25	25 state membre ale UE după aderarea din 2004
UE-27	27 state membre ale UE după aderarea din 2007
UM	Unităţi Muncă
UNESCO	Organizaţia Naţiunilor Unite pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură
USAMV	Universitatea de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară
USR	Unitate de Sprijin a Reţelei
USDA-FAS	Departamentul Statelor Unite pentru Agricultură – Serviciul Străin pentru Agricultură
VAB	Valoarea Adăugată Brută

CUPRINS

Capitolul 1 Titlul programului de dezvoltare rurală 10
Capitolul 2 Statul membru şi regiunea administrativă 10
2.1. Aria geografică de aplicabilitate 10
2.2. Regiunile clasificate ca obiectiv "Convergenţă" 10
Capitolul 3 Analiza situaţiei actuale, caracterizată prin puncte tari şi puncte slabe, strategia aleasă pe baza acesteia şi evaluarea ex-ante 10
3.1. Analiza situaţiei din perspectiva punctelor forte şi a punctelor slabe 10
3.1.1. Contextul socio-economic general din zona rurală 10
3.1.1.1. Situaţia economică generală 10
3.1.1.2. Situaţia demografică a zonei rurale – privire de ansamblu 12
3.1.1.3. Piaţa muncii 14
3.1.1.4. Veniturile şi nivelul de sărăcie 16
3.1.1.5. Situaţia actuală a creditului rural 17
3.1.1.6. Utilizarea terenurilor 19
3.1.2. Performanţa sectoarelor agricol, forestier şi alimentar 21
3.1.2.1. Competitivitatea agriculturii, silviculturii şi industriei alimentare 21
3.1.2.2. Dezavantajele structurale ale agriculturii 25
3.1.2.3. Nevoile de restructurare din domeniul industriei şi comercializării produselor alimentare 30
3.1.2.4. Silvicultura 32
3.1.3. Condiţii de mediu 33
3.1.3.1. Caracteristici principale 33
3.1.3.2. Conservarea biodiversităţii pe terenurile agricole şi forestiere 35
3.1.3.3. Managementul resurselor naturale în agricultură şi silvicultură 38
3.1.3.4. Agricultura ecologică 40
3.1.3.5. Bunăstarea animalelor 41
3.1.3.6. Schimbări climatice 47
3.1.4. Economia rurală şi calitatea vieţii 48
3.1.4.1. Structura economiei rurale 48
3.1.4.2. Dezvoltarea afacerilor şi turismului 49
3.1.4.3. Descrierea şi analiza disparităţilor cu privire la furnizarea serviciilor în spaţiul rural 51
3.1.5. LEADER 55
3.1.6. Dezvoltarea locală 55
3.1.7. Analiza SWOT 57
3.2. Prezentarea strategiei alese în concordanţă cu punctele tari şi slabe 67
3.2.1. Prioritizarea obiectivelor şi măsurilor aferente Axei 1 69
3.2.2. Prioritizarea obiectivelor şi măsurilor aferentei Axei 2 73
3.2.3. Prioritizarea obiectivelor şi măsurilor aferente Axei 3 76
3.2.4. Prioritizarea obiectivelor şi măsurilor aferente Axei 4 80
3.3. Evaluarea ex-ante 82
3.4. Impactul perioadei de programare anterioare şi alte informaţii suplimentare 96
Capitolul 4 Justificarea priorităţilor propuse în raport cu Liniile Directoare Strategice şi Planul Naţional Strategic, impactul aşteptat în conformitate cu evaluarea ex-ante .. 111
4.1. Justificarea priorităţilor propuse în raport cu Liniile Directoare Strategice şi Planul Naţional Strategic 111
4.1.1. Justificarea priorităţilor în raport cu Liniile Directoare Strategice ale Comunităţii 111
4.1.2. Justificarea cu privire la priorităţile din Planul Naţional Strategic 121

4.2. Impactul aşteptat rezultat din evaluarea ex-ante ţinând cont de priorităţile alese 130
4.2.1. Rezumat administrativ al evaluării ex-ante 130
4.2.2. Recomandări ale evaluatorului ex- ante şi transpunerea acestora în PNDR 135
Capitolul 5 Informaţii cu privire la axe şi măsurile propuse pentru fiecare axă şi descrierea lor **159**
5.1. Cerinţe generale **159**
5.2. Cerinţele specifice pentru anumite/toate măsurile....**162**
5.2.1. Tranziţia de la perioada de programare 2000-2006 la 2007-2013....165
5.2.2. Compatibilitatea cu procedurile şi cerinţele referitoare la ajutorul de stat..166
5.2.3. Asigurarea conformităţii cerinţelor de eco-condiţionalitate cu Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1782/2003....166
5.2.4. Asigurarea direcţionării sprijinului pentru măsurile de investiţii în funcţie de nevoile teritoriale identificate şi dezavantajele structurale 166
5.2.5. Criterii şi reguli administrative pentru evitarea dublei finanţări....170
5.2.6. Asigurarea corectitudinii datelor 174
5.2.7. Sistemul de garantare cu finanţare din PNDR 175
5.2.7.1. Obiectivul schemelor de garantare cofinanţate de FEADR 176
5.2.7.2. Domeniul acoperit de schemele de garantare 177
5.2.7.3. Managementul schemelor de garantare 177
5.2.7.4. Schema de garantare pentru sectorul agricol....179
5.2.7.5. Schema de garantare pentru întreprinderi mici şi mijlocii....180
5.2.7.6. Indicatori aplicabili schemelor de garantare 182
5.2.8 Finanţarea noilor provocări în cadrul PNDR 182
5.3. Informaţii necesare privind axele şi măsurile **186**
5.3.1. Axa 1: Creşterea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier....186
5.3.1.1. Măsuri menite să îmbunătăţească cunoştinţele şi să consolideze potenţialul uman....186
5.3.1.2. Măsuri menite să restructureze şi să dezvolte capitalul fizic şi să promoveze inovaţia....202
5.3.1.3. Măsuri de tranziţie pentru România 255
5.3.2. Axa 2: Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural....274
5.3.2.1. Măsuri privind utilizarea durabilă a terenurilor agricole....274
5.3.2.2. Măsuri privind utilizarea durabilă a terenurilor forestiere....317
5.3.3. Axa 3 Calitatea vieţii în zonele rurale şi diversificarea economiei rurale 327
5.3.3.1. Măsuri privind diversificarea economiei rurale....327
5.3.3.2. Măsură privind îmbunătăţirea calităţii vieţii în zonele rurale 346
5.3.4. Implementarea Axei LEADER....362
5.3.4.1. Strategiile de Dezvoltare Locală....376
5.3.4.2. Cooperare inter-teritorială şi transnaţională....379
5.3.4.3. Funcţionarea Grupurilor de Acţiune Locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului....382
5.3.5. Plăţi complementare directe 389
5.3.6 Lista tipurilor de operaţiuni menţionat la articolul 16(a) aliniat (3) litera (a) din Regulamentul (CE) nr.1698/2005 care se încadrează în cuantumurile menţionate la articolul 69 alineat 5(a)....390
Capitolul 6 Planul de finanţare....**396**
6.1. Contribuţia anuală din cadrul FEADR (în EURO)....**396**
6.2. Planul financiar pe axe (în EURO, pentru întreaga perioadă) - alocare iniţială....**396**
6.2.1 Sume suplimentare acordate în conformitate cu art. 69 (5a) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 – Regiuni de convergenţă....397
6.2.2 Planul financiar pe axe (în EURO, pentru întreaga perioadă) – suma totală 397

6.3. Bugetul orientativ legat de operaţiunile menţionate la articolul 16(a) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 în perioada 1 ianuarie 2009-31 decembrie 2013.....398
Capitolul 7 Alocare indicativă pentru măsurile de dezvoltare rurală 399
Capitolul 8 Finanţarea naţională suplimentară pe axă 401
Capitolul 9 Concordanţa între elementele necesare evaluării şi regulile de concurenţă, lista schemelor de ajutor de stat autorizate 401
Capitolul 10 Complementaritatea cu măsurile finanţate de către alte instrumente ale Politicii Agricole Comune (PAC), cu politica de coeziune precum şi cu Fondul European pentru Pescuit 405
10.1. Evaluarea şi mijloacele de asigurare a complementarităţii 405
10.1.1. Evaluarea şi mijloacele de asigurare a complementarităţii cu activităţile, politicile şi priorităţile Comunităţii, în special cu obiectivele coeziunii economice şi sociale şi cu instrumentul de sprijin al Comunităţii pentru pescuit.....405
10.1.2. Evaluarea şi mijloacele de asigurare a complementarităţii cu măsurile finanţate prin Fondul European de Garantare Agricolă sau prin alte instrumente.....409
10.2. Conformitatea cu măsurile Axelor 1, 2 şi 3 ale PNDR 410
10.2.1. Demarcare FEADR – Instrumentele structurale.....410
10.2.2. Demarcare FEADR - FEP.....414
10.2.3. Demarcarea sprijinului FEADR şi FSUE pentru infrastructura afectată de inundaţiile din anul 2010.....415
10.3. Conformitatea cu măsurile Axei 4 415
10.3.1. Demarcare FEADR-FEP.....415
10.3.2. Demarcare FEADR - Programele de Cooperare finanţate din fonduri europene.....416
10.4. Informaţii privind complementaritatea cu alte instrumente financiare ale Comunităţii 416
Capitolul 11 Desemnarea autorităţilor responsabile privind implementarea PNDR....420
11.1. Definirea autorităţilor şi a sarcinilor aferente.....421
11.2. Structura de Management şi Control.....427
11.2.1. Sistemul electronic de suport al managementului 432
11.2.2. Sarcinile de implementare.....433
11.2.3. Sarcinile de plată către beneficiarii finali.....434
11.2.4. Controlul calităţii managementului 434
11.2.5. Control şi Antifraudă 435
11.2.6. Sancţiuni 436
Capitolul 12 Monitorizare şi Evaluare 438
12.1. Descrierea sistemului de monitorizare 438
12.1.1. Obiective 438
12.1.2. Raportarea.....439
12.1.3. Sistemul de monitorizare IT 440
12.2. Comitetul de Monitorizare 440
12.3. Descrierea sistemului de evaluare.....442
12.3.1. Obiective 442
12.3.2. Procesul de evaluare 443
12.3.3. Raportarea.....443
Capitolul 13 Acţiuni de informare şi publicitate pentru PNDR 444
13.1. Măsuri propuse pentru informarea potenţialilor beneficiari şi a organismelor interesate de punerea în aplicare a programului 445
13.2. Măsuri propuse pentru informarea beneficiarilor PNDR 446
13.3. Acţiuni prevăzute să informeze publicul larg despre rolul jucat de Comunitate în cadrul PNDR şi despre rezultate 447

Capitolul 14 Desemnarea partenerilor procesului de consultare şi rezultatele consultării asupra PNDR **448**
14.1. Desemnarea partenerilor pentru procesul de consultare **451**
14.2. Rezultatele procesului de consultare **457**
Capitolul 15 Egalitatea dintre bărbaţi şi femei şi nediscriminarea **462**
15.1. Promovarea egalităţii de şanse între bărbaţi şi femei în Programul Naţional de Dezvoltare Rurală **462**
15.2. Prevenirea oricăror forme de discriminare în diferitele stadii ale implementării PNDR **464**
Capitolul 16 Operaţiuni de asistenţă tehnică **466**
16.1. Descrierea activităţilor de pregătire, management, monitorizare, evaluare, informare şi control, din cadrul sprijinului pentru programe finanţate prin asistenţa tehnică **466**
16.2. Reţeaua Naţională de Dezvoltare Rurală **473**
16.2.1. Baza legală 473
16.2.2. Obiective şi responsabilităţi 473
16.2.3. Înfiinţarea şi funcţionarea Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală 473
16.2.4. Planul de acţiune 473
16.2.5. Activităţile Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală 475
16.2.6. Structura necesară funcţionării Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală 477
16.2.6.1. Diagrama relaţiilor dintre elementele RNDR în cadrul Programului 481
16.2.7. Instrumente folosite de Reţeaua Naţională de Dezvoltare Rurală 482
16.2.8. Necesarul de resurse umane şi tehnice 483
16.2.9. Calendarul realizării Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală 483
16.2.10. Finanţarea Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală 483
16.2.11. Aşteptări din partea Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală 484
ANEXE **486**
ANEXA 1 Indicatori de bază 487
ANEXA 1 A Estimarea indicatorilor de monitorizare şi evaluare 496
ANEXA 1 B Indicatori comuni de impact 515
ANEXA 2 Harta teritoriilor selectate pentru instruirea reprezentanţilor parteneriatelor public - private (LEADER) 518
ANEXA 3A Raportul de Evaluare Ex Ante 519
ANEXA 3B Raportul de mediu pentru Evaluarea Strategică de Mediu a PNDR 632
ANEXA 4A Zonele defavorizate 737
ANEXA 4B Plăţi de agro-mediu 773
4B1. Cerinţe minime relevante pentru Măsurile de agro-mediu 773
4B2. Desemnarea zonelor eligibile în cadrul Măsurii 214 Plăţi de agro-mediu 789
ANEXA 4C *Cerinţe minime relevante pentru Măsura 215 – Plăţi în favoarea bunăstării animalelor* 816
ANEXA 5 Lista privind ajutoarele de stat existente în domeniul agricol şi forestier conform Anexei V, Capitol 3 „Agricultura din tratatul de aderare” 820
ANEXA 6 Complementaritatea FEADR cu Fondurile Structurale 825
ANEXA 7 Procesul de consultare destinat elaborării măsurilor aferente Axei I din cadrul PNDR 832
ANEXA 8 Organizarea procesului de consultare la nivel tehnic naţional pentru Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007-2013 838
ANEXA 8A Planificarea reuniunilor, constituirea grupurilor de lucru, participanţi, agenda (decembrie 2006 – februarie 2007) 838
ANEXA 8 B Procesul de consultare la nivel teritorial pentru Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007-2013 (11-15 iunie 2007) 869

ANEXA 9 Procesul de consultare pentru Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013 Reţeaua Naţională de Dezvoltare Rurală 870
ANEXA 10a Lista cu membrii Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală 871
ANEXA 10b Organizarea procesului de consultare privind Evaluarea Strategică de Mediu 879
ANEXA 11 Acţiuni de informare şi publicitate pentru PNDR.....880

Capitolul 1
Titlul programului de dezvoltare rurală

Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007-2013 al României

Capitolul 2
Statul membru şi regiunea administrativă

2.1. Aria geografică de aplicabilitate

Programul este unic şi acoperă întregul teritoriu al României.

2.2. Regiunile clasificate ca obiectiv "Convergenţă"

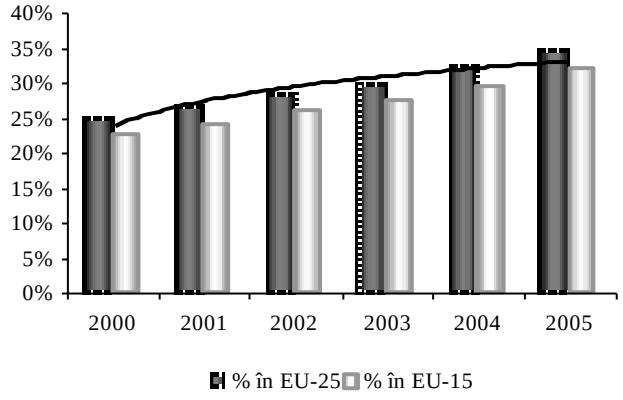
Întreg teritoriul României este clasificat ca Obiectiv de "Convergenţă".

Capitolul 3
Analiza situaţiei actuale[1], caracterizată prin puncte tari şi puncte slabe, strategia aleasă pe baza acesteia şi evaluarea ex-ante

3.1. Analiza situaţiei din perspectiva punctelor forte şi a punctelor slabe

3.1.1. Contextul socio-economic general din zona rurală

Convergenţa veniturilor: România, comparativ cu UE (PIB/cap de locuitor în România, ca pondere în UE15 şi UE 25, 2000-2005)

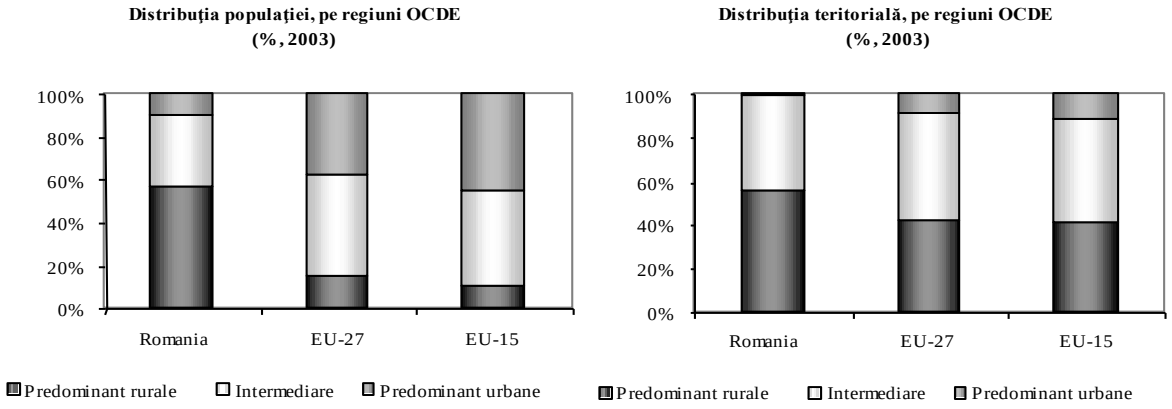
3.1.1.1. Situaţia economică generală

România se bucură de un potenţial de dezvoltare important, însă nefolosit. Cu o suprafaţă totală de 238 mii km^2 şi o populaţie de peste 21 milioane de locuitori, România, este ca mărime, cel de-al doilea nou stat-membru al Uniunii Europene, după Polonia. Ea reprezintă 6% din suprafaţa totală a Uniunii Europene şi 4% din populaţia acesteia. Investiţiile şi competitivitatea din România constituie încă elemente care trebuie îmbunătăţite, pentru a se reuşi o accelerare a creşterii economice şi asigurarea unei convergenţe a veniturilor cu cele din UE. În anul 2005, România deţinea mai puţin de 1% din PIB-ul Comunităţii Europene, înregistrând o creştere rapidă a PIB-ului pe cap de locuitor, dar rămânând la 34% din media Uniunii celor 25 (*INS – Anuarul Statistic al României, 2006*). Aceste discrepanţe sunt în curs de diminuare, în urma integrării în Uniunea Europeană. Economia românească se dezvoltă într-un ritm rapid, comparativ cu economia din UE, iar

[1] Indicatorii aferenţi situaţiei curente şi comparaţiile cu statele UE sunt redaţi în Anexa 1 -" Indicatori de bază"

nivelul PIB începe să crească. După înregistrarea unui declin important, către sfârşitul anilor 1990, economia românească şi-a reluat creşterea începând cu anul 2000 şi a înregistrat o rată anuală medie de creştere de 5%. Vârful acestei evoluţii a fost atins în 2004, înregistrând o rată de creştere a PIB de 8,5% faţă de anul anterior.

Zonele rurale dispun de un potenţial de creştere substanţial şi au un rol social vital. Conform definiţiei[2] din legislaţia naţională, zonele rurale din România acoperă 87,1% din teritoriul ţării, cuprinzând 45,1% din populaţie (la 1 iulie 2005, conform indicatorilor Institutului Naţional de Statistică[3]), şi anume, 9,7 milioane de locuitori. Densitatea medie a populaţiei din zonele rurale a rămas relativ constantă de-a lungul anilor (la circa 45,1 locuitori/km^2). Definiţia OCDE pentru noţiunea de ruralitate[4] conduce la cifre uşor diferite, însă permite comparaţiile pe plan internaţional. Deşi asemănătoare din punctul de vedere al distribuţiei în teritoriu, populaţia României are un nivel de ruralitate mult mai pronunţat, ponderea populaţiei rurale din România reflectă incidenţa mai mare a acesteia faţă de alte ţări din UE, unde aşezările rurale sunt mai puţin populate şi la scară mai redusă, ca alternativă faţă de concentrările urbane. Multe dintre aceste comunităţi rurale contribuie, într-o mică măsură, la creşterea economică, însă îşi păstrează structura socială şi modul tradiţional de viaţă.

Populaţia rurală nu este distribuită uniform. Există diferenţe semnificative din punctul de vedere al densităţii populaţiei, pe tot teritoriul României. Majoritatea comunelor cu mai puţin de 50 locuitori/km^2 sunt grupate în partea de vest a ţării, comparativ cu zonele din est şi din sud, unde predomină comunele, cu densităţi ale populaţiei de 50-100 locuitori/km^2. Cele mai populate zone rurale sunt cele din nord-estul ţării, unde rata natalităţii este ridicată, şi în regiunile din sud, puternic industrializate în perioada comunistă. Există mari disparităţi, determinate în special de influenţa reliefului la nivel regional şi judeţean. În acest context, se remarcă cele 24 de comune şi oraşe care se suprapun în totalitate sau parţial cu Rezervaţia Biosferei Delta Dunării unde densitatea medie a populaţiei este de 28,7 locuitori/km^2.

Restructurarea agriculturii şi revitalizarea economiei rurale pot constitui pârghii importante de dezvoltare. Contribuţia agriculturii la PIB a fost întotdeauna ridicată. Valoarea adăugată brută (VAB) a agriculturii a reprezentat 12,1% din PIB şi 13,6% din totalul VAB *(INS, 2006)*. Cu toate acestea, ea rămâne scăzută, având în vedere resursele neutilizate. Populaţia angajată în agricultură şi silvicultură, de exemplu, are o pondere mult mai mare (32%), reflectând şomajul şi o productivitate redusă a

[2] Din punct de vedere administrativ, teritoriul României este organizat, la nivel NUTS 5, în 319 localităţi (dintre care 103 municipii – cele mai importante oraşe), care formează zona urbană, şi 2.851 comune, care constituie zona rurală (la 31 decembrie 2005), conform Legii 350/2001 privind amenajarea teritorială şi urbanismul şi Legii 351/2001 referitoare la aprobarea Planului Naţional de Amenajare Teritorială. La rândul lor, comunele sunt, în majoritatea lor, formate din mai multe sate (existând, în total, 12.946 sate), care nu au responsabilităţi administrative. Pentru ca o comună să devină oraş, trebuie aprobată o lege specifică. Oraşele şi comunele sunt grupate în judeţe (nivel NUTS3), care au funcţii administrative. Cele 42 judeţe sunt grupate în 8 regiuni de dezvoltare (NUTS2), care nu au funcţii administrative.

[3] În prezent, România dispune de o bază de date care cuprinde indicatorii relevanţi ai zonelor rurale, definiţi conform legislaţiei naţionale. Analiza din Planul Naţional Strategic se bazează pe aceşti indicatori; în viitor, se va examina posibilitatea aplicării metodologiei OCDE.

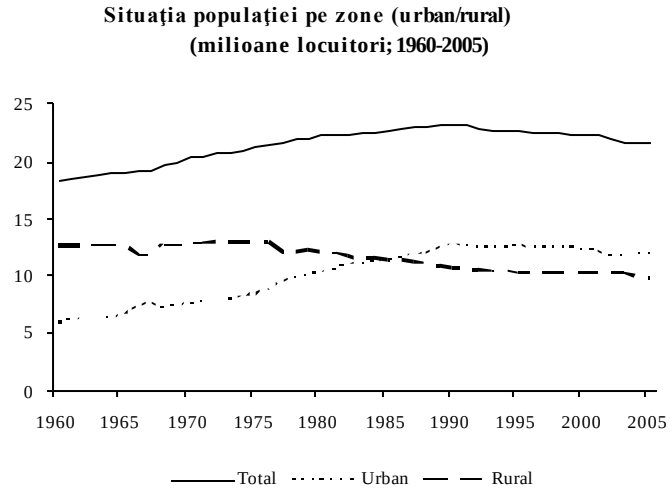
[4] Definiţia OCDE, care ia în considerare densitatea populaţiei de la nivel local, clasifică drept rurale unităţile administrative de stat de la nivel local cu mai puţin de 150 locuitori/km^2. Apoi identifică trei categorii de regiuni (de nivel NUTS3 sau NUTS2): majoritar rurale (cu peste 50% din populaţie, aflată în comunităţi rurale), intermediare (între 15 şi 50% din populaţie, în comunităţile rurale) şi majoritar urbane (cu mai puţin de 15 % în comunităţi rurale).

muncii. Restructurarea agriculturii va avea un impact deosebit asupra economiei rurale în general, având în vedere că agricultura continuă să rămână cea mai importantă activitate din spaţiul rural şi o sursă esenţială de venit pentru gospodării.

Restructurarea activităţilor la nivelul fermelor şi intensificarea capitalului pentru fermele comerciale va duce inevitabil la utilizarea unei forţe de muncă mai scăzute, pentru îmbunătăţirea competitivităţii. Experienţa din alte sisteme agricole, din statele membre sau din alte ţări, reprezintă o dovadă importantă în acest sens.

Populaţia activă reprezintă 46,3% din totalul locuitorilor din spaţiul rural şi poate contribui la susţinerea creşterii economice din zonele rurale, dacă vor exista mijloace de stimulare adecvate.

3.1.1.2. Situaţia demografică a zonei rurale – privire de ansamblu

Declinul populaţiei din România, mai pronunţat în zonele rurale, constituie o problemă care va trebui rezolvată dacă se doreşte dezvoltarea economică a acestor regiuni.

De la vârful atins în 1989, populaţia totală a României a înregistrat o scădere rapidă. Această tendinţă este foarte pronunţată în zonele rurale. Numărul locuitorilor din zonele urbane a depăşit numărul locuitorilor din zonele rurale pe la jumătatea anilor 1980, ca urmare a problemelor economice cu care se confruntă România în acea perioadă. Odată cu explozia economică din ultimii ani, populaţia urbană a crescut într-o oarecare măsură, în timp ce numărul locuitorilor din zonele rurale a continuat să scadă.

Procesul de îmbătrânire şi scăderea naturală a populaţiei, care decurge din această situaţie, constituie principalii factori ai declinului populaţiei rurale. Între 1998 şi 2005, se constată următoarele: (1) ponderea categoriei de vârstă 0-14 ani din totalul populaţiei rurale a scăzut; (2) ponderea categoriei de vârstă 15-64 ani a rămas relativ stabilă; (3) ponderea categoriei de peste 65 ani a înregistrat o tendinţă ascendentă, ajungând, în 2005, la 19% din totalul populaţiei rurale (faţă de 11% în zona urbană). Scăderea naturală a populaţiei rurale s-a accelerat semnificativ în ultimii cinci ani, ajungând la rate de aproape – 4/1.000 de locuitori iar a populaţiei din zonele urbane a fost mult mai scăzută, situându-se în jurul valorii de –1, înainte de a atinge valoarea 0 şi ulterior devenind pozitivă în 2005.

Deşi pozitiv, procentul de migrare *internă* - dinspre urban spre rural - nu poate compensa acest declin. La începutul anilor ’90, a avut loc o migrare masivă din zonele rurale către cele urbane. Tendinţa s-a inversat pe parcursul anilor ’90, pe măsură ce restructurarea economică şi restituirea terenurilor au determinat creşterea atractivităţii zonelor rurale, astfel încât către sfârşitul anilor ’90, rata netă a migraţiei urban-rural a devenit pozitivă, deşi a înregistrat unele fluctuaţii în valori absolute. Cu toate acestea, migraţia urban-rural rămâne insuficientă pentru a compensa declinul populaţiei rurale.

Rata de migrare internă, înspre zona rurală, în România (ani selectaţi din intervalul 1990-2005)

1990	1991	1993	1995	1997	1999	2001	2003	2004	2005
-521.422	-105.789	-48.910	-12.500	12.588	26.620	9.490	23.485	39.554	20.537

Migranţii cu vârste mai înaintate înlocuiesc treptat populaţia mai tânără din spaţiul rural. La începutul anilor `90, migranţii către zonele urbane proveneau din toate categoriile de vârstă. Tendinţa s-a modificat în cea de-a doua jumătate a decadei, tinerii începând să plece din zonele rurale, iar persoanele mai în vârstă migrând în zona rurală. Spaţiul rural a devenit din ce în ce mai atractiv pentru

populaţia de peste 35 ani şi mai cu seamă pentru cei de 45-54 ani, care sunt, de obicei, mai vulnerabili pe piaţa muncii din spaţiul urban şi care se îndreaptă către zonele rurale, unde încep să desfăşoare activitatea de subzistenţă. Cu toate acestea, pentru unele persoane, traiul în spaţiul rural este o preferinţă faţă de aglomerarea urbană. Populaţia activă tânără migrează în zonele urbane, în căutarea unor locuri de muncă mai bune şi a unui mod de viaţă mai atractiv.

Rata netă de migrare *internaţională* este, de asemenea, semnificativă şi este legată în principal de categoria de vârstă mai tânără, din spaţiul rural. Migrarea externă a devenit un aspect cu o amploare semnificativă pentru România, în special în ultimii câţiva ani. Deşi nu există date oficiale complete în acest sens[5], estimările indică faptul că peste 2 milioane de români – sau circa 10% din totalul populaţiei lucrează în străinătate (în ţări ca Spania, Italia, Grecia şi Germania; sursa: *Open Society Foundation, noiembrie 2006*). Majoritatea lor optează numai pentru angajări temporare. Potrivit aceluiaşi studiu, incidenţa migrării în străinătate pare să fie mai mare în rândul bărbaţilor decât în rândul femeilor şi mai ridicată în rândul populaţiei tinere, faţă de adulţi şi vârstnici. Femeile din zona rurală înclină mai mult spre migrarea internaţională temporară la vârste mai tinere (18-29), faţă de femeile din zona urbană.

Rata migraţiei fluctuează astfel: în Centrul ţării (19,8%), în regiunea Nord-Est (17% din numărul total al emigranţilor români.) (*INS, Anuarul Statistic al României, 2006*)

Pentru următoarea decadă, se estimează că numărul lucrătorilor emigranţi va înregistra o scădere sigură, deoarece economia României dezvoltă şi oferă, progresiv şi sigur, mai multe oportunităţi de ocupare şi performanţă personală indivizilor.

Migrarea în străinătate are implicaţii economice şi sociale majore, îndeosebi în zonele rurale. *Sumele de bani trimise în ţară de către cei care lucrează în străinătate,* creează fluxuri financiare importante în economia rurală. Alături de *modificările de atitudine* în ce priveşte migrarea în străinătate, aceşti bani pregătesc calea pentru modernizarea şi dezvoltarea spaţiului rural. Cea mai mare parte a acestor sume sunt investite în tranzacţiile imobiliare (locuinţe şi terenuri), în încercarea de a se ridica nivelul calitativ al vieţii şi de a se asigura un mijloc de protecţie în cazul eventualelor probleme financiare. *Spiritul antreprenorial* constituie şi el un element care se dezvoltă în rândul celor care au lucrat în străinătate (7% sunt dispuşi să înceapă o activitate agricolă comercială, în timp ce 24% îşi deschid afaceri în sectorul non-agricol). Cu toate acestea, migrarea în străinătate atrage după sine *costuri sociale*. Dinamica intensă a migrării nu compensează capacitatea de reacţie a sistemului de asistenţă socială. Au loc separări ale membrilor familiilor, copiii rămânând în grija rudelor din ţară.

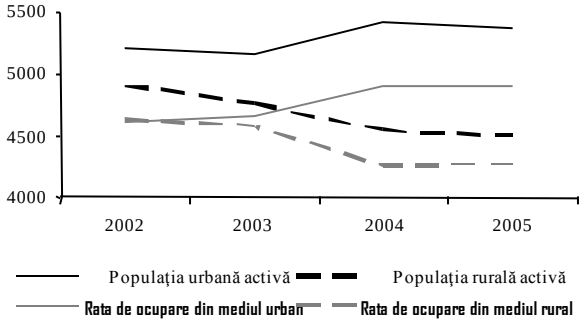
Un studiu efectuat de Fundaţia SOROS indică faptul că aproximativ 170.000 copii din ciclul gimnazial au cel puţin un părinte care lucrează în străinătate. Dintre aceştia, 80.000 au doar tatăl plecat, 55.000 doar mama, iar în cazul a 35.000 dintre ei, atât mama, cât şi tatăl sunt la lucru peste graniţă. Cele mai afectate regiuni sunt vestul (Banatul, Crişana, Maramureşul), unde 27% din părinţii copiilor din ciclul gimnazial lucrează în străinătate şi estul (Moldova), cu 25%.

Diversitatea etnică din România este mai degrabă redusă. Populaţia totală este predominant românească (89,48%, conform Recensământului populaţiei din 2002). Ponderea românilor a înregistrat o uşoară creştere de-a lungul anilor (85,64% în 1956 şi 88,12% în 1977). Minorităţile etnice principale sunt maghiarii (6,60%), romii (2,47%) şi germanii (0,28%). Totuşi, unele minorităţi etnice tind să fie mai rurale decât altele. Incidenţa populaţiei rome din spaţiul rural este de 61%, un procent mult mai ridicat decât incidenţa populaţiei rurale de origine germană (30%). Pe plan regional, cea mai mare diversitate etnică se poate observa în Transilvania, Banat, Bucovina şi Dobrogea.

[5] Agenţia Naţională pentru Ocuparea Forţei de Muncă furnizează urmatoarele date statistice referitoare la migrarea în străinătate a forţei de muncă în 2006 (faţă de 2002): (1) 53.029 (faţă de 22.305), pe baza acordurilor bilaterale; (2) 14.742 (faţă de 369), prin agenţiile de angajări private şi (3) 89.663 (faţă de 82.879), majoritatea în ţări ale UE, pe baza informaţiilor furnizate de misiunile diplomatice.

3.1.1.3. Piaţa muncii

Populaţia activă şi rata de ocupare, pe regiuni (mii persoane, 2000-2005)

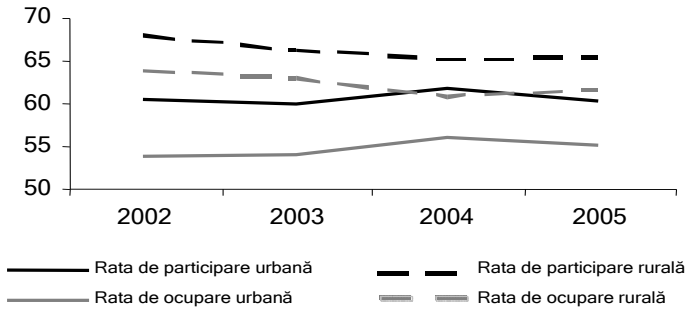

Urbanizarea crescută a populaţiei active. Creşterea economică recentă, concentrată în mare parte în sectoarele urbane, non-agricole ale economiei, atrage populaţia activă în zonele urbane. Migrarea în exterior a populaţiei rurale tinere, alături de îmbătrânirea populaţiei rurale, conduce la un declin al forţei de muncă disponibile din spaţiul rural. Populaţia rurală activă a scăzut cu aproape 7% în perioada 2002-2005[6], ajungând la circa 4,5 milioane, în timp ce populaţia activă urbană a crescut cu 3%. În cifre absolute, rata de ocupare a urmat îndeaproape această tendinţă, aproximativ 4,2 milioane de persoane având locuri de muncă în zona rurală.

Rata de ocupare a populaţiei din mediul rural, raportată la totalul populaţiei active rurale, cu vârsta cuprinsă între 15 şi 64 de ani a scăzut cu 6,8%, în perioada 1998 - 2005, atingând procentul de 61,6% în anul 2005.

Ratele de participare şi ocupare crescute din zonele rurale maschează şomajul ascuns. Rata de participare din zonele rurale depăşeşte cu 5-10% nivelul din zonele urbane în perioada 2002-2005, deşi se înscrie pe o curbă descendentă. Convergenţa dintre ratele de participare rurală şi urbană a fost o consecinţă a îmbătrânirii constante a populaţiei rurale şi a atractivităţii crescute a pieţei muncii din spaţiul urban. Rata de ocupare din zona rurală depăşeşte şi ea, cu un procent semnificativ, pe cea din zona urbană, rezultatul fiind o rată a şomajului rural mult mai scăzută (5,2%) decât cel urban (8,8%). Numărul actual al şomerilor din spaţiul rural este 232.000, ceea ce reprezintă 33% din numărul total de şomeri din România. În loc să reflecte existenţa unor ocazii de angajare mai bune, rata de ocupare ridicată din zona rurală indică o ocupare insuficientă – persistentă – a forţei de muncă din această zonă. Majoritatea locuitorilor din spaţiul rural lucrează pe cont propriu, în special în agricultură, unde productivitatea şi veniturile medii continuă să rămână scăzute, aşa cum le indică ponderea ridicată a ocupării (32,2%) faţă de contribuţia acestui sector la PIB (14%).

Rate de participare şi ocupare, pe regiuni (%, 2002-2005)

În profil regional, tendinţele privind gradul de ocupare a populaţiei din totalul populaţiei active, se reflectă diferit, în funcţie de specificitatea socio-economică zonală şi de transformările complexe ce au avut loc în cadrul economiei naţionale, ca urmare a procesului de restructurare.

Caracteristicile regionale ale acestui fenomen sunt:

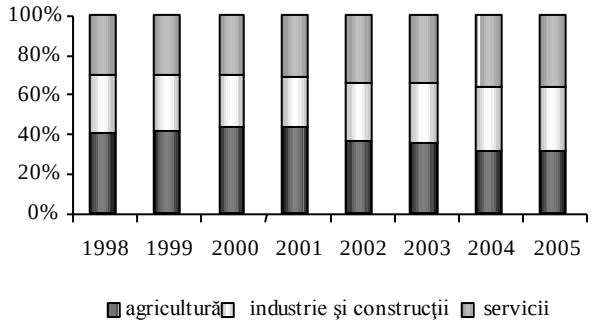
- Reducerea ponderii agriculturii, ca domeniu de activitate pentru locuitorii mediului rural, din regiunile Vest, Nord-Vest, Centru şi Bucureşti şi orientarea spre sectorul industriei şi al serviciilor în aceste regiuni;
- Menţinerea interesului pentru sectorul agricol în regiunile Nord-Est, Sud-Est, Sud şi Sud-Vest, unde populaţia ocupată înregistrează fie stagnări, fie creşteri ;

[6] Din cauza unor modificări ale metodologiei statistice, datele nu sunt comparabile cu anii anteriori.

- Reorientarea populaţiei spre sectorul serviciilor, în detrimentul sectorului industrial în regiunile Nord-Est, Sud-Est, Sud şi Sud-Vest, evoluţie generată, pe de o parte de dinamica ascendentă a sectorului serviciilor, iar pe de altă parte a recesiunii resimţită de sectorul industrial.

Situaţia structurii populaţiei active, pe grupe de vârstă şi regiuni de dezvoltare prezintă aspecte importante din punctul de vedere al potenţialului forţei de muncă în rural, şi anume:

Structura ocupaţională, pe activităţi economice (1998-2005)

- Nivelul maxim al populaţiei active este reprezentat de categoria de vârstă cuprinsă între 35-49 de ani, aspect valabil pentru toate regiunile de dezvoltare, cu excepţia municipiului Bucureşti; urmat de grupa 25-34 de ani, cu valori foarte apropiate de grupa 35-49 de ani;
- Grupa 50-64 ani prezintă un nivel comparabil cu cel al primelor două grupe, însă, în unele situaţii, diferenţele sunt semnificative;
- Grupele 15-24 ani şi peste 65 de ani ocupă ultimele poziţii.

Există anumite diferenţe între regiunile de dezvoltare în cadrul aceleiaşi grupe de vârstă; acestea sunt mai evidente în cazul grupelor marginale, de 15-24 ani şi peste 65 de ani şi mai mici pentru celelalte grupe de vârstă.

Astfel, la nivel naţional, după statutul profesional, populaţia este reprezentată de 37.000 femei-patron faţă de 117.000 bărbaţi-patron. În ceea ce priveşte lucrătorii pe cont propriu, s-a înregistrat un număr de 521.000 femei, comparativ cu 1.274.000 bărbaţi precum şi un număr de 878.000 femei cu statut de lucrător familial neremunerat, faţă de 389.000 bărbaţi, fapt ce conduce la concluzia că prezenţa femeilor în toate aceste activităţi este mult mai redusă comparativ cu participarea bărbaţilor *(INS, 2005).*

De asemenea, tinerii din mediul rural, cu vârste cuprinse între 15-34 ani sunt reprezentaţi după statutul profesional, astfel: patroni 23,3% din totalul de 33.000, lucrători pe cont propriu, 21% din totalul de 1.553.000 şi 46% lucrători familiali neremuneraţi din 1.198, statistică ce arată că segmentul tinerilor este slab reprezentat în mediul de afaceri *(INS, 2005).*

Până de curând, sectorul primar a constituit principalul furnizor de locuri de muncă din economia ţării. În 2005, agricultura, silvicultura şi piscicultura (clasificare CAEN) au angajat 2,9 milioane de persoane, reprezentând 32,2% din totalul locurilor de muncă (faţă de 30,3% în industrie şi construcţii şi 37,5% în sectorul servicii). Cu toate acestea, odată cu creşterea economică începută în 2000, agricultura a pierdut din forţa de muncă, aceasta migrând către sectoarele secundar şi terţiar. Totuşi, sectorului primar prezintă importanţă în ceea ce priveşte furnizarea locurilor de muncă în spaţiul rural.

Majoritatea locuitorilor rurali sunt ocupaţi în agricultură, silvicultură şi piscicultură (64,2%), în timp ce doar 18,7% muncesc în sectorul secundar, iar 17,1% în sectorul terţiar.

Agricultura are un rol important pentru asigurarea unui venit, prin propria angajare, în timp ce diversificarea activităţilor din zona rurală rămâne o problema care trebuie rezolvată. Majoritatea celor care lucrează în agricultură sunt proprii lor angajaţi, iar agricultura reprezintă doar 3,2% din numărul total de angajaţi din economia ţării. Economia rurală non-agricolă utilizează numai 24,5% din populaţia rurală activă. Numărul locurilor de muncă din sectorul non-agricol rural s-a diminuat în intervalul 1998-2005. Acest declin se explică prin micşorarea sau restructurarea sectoarelor rurale non-agricole, creşterea migrării în exterior, în rândul populaţiei active şi veniturile medii scăzute din zona rurală, care generează mai puţină ocupare şi mai puţine oportunităţi de diversificare. Diversificarea activităţilor din zona rurală rămâne o problemă care trebuie rezolvată; numai 457.000 locuitori rurali (10% din totalul locurilor de muncă din rural) lucrau în sectorul meşteşugăresc.

Statisticile referitoare privind gradul de ocupare al forţei de muncă subestimează numărul de persoane implicate în activităţi agricole. O anchetă structurală a sectorului agricol indică faptul că în 2005, nu mai puţin de 8,5 milioane de persoane au contribuit la producţia agricolă. Această cifră cuprinde persoanele pentru care agricultura reprezintă activitatea principală, dar şi cele pentru care agricultura este o activitate secundară, dar care nu sunt cuprinse în statisticile oficiale ale foţei de muncă. Majoritatea acestora muncesc în exploataţii individuale (8,4 milioane de persoane), în timp ce un procent minoritar lucrează în ferme cu personalitate juridică (78.366 de persoane). În medie, persoanele implicate în activităţi agricole au o performanţă de numai 30% din potenţialul unui angajat cu normă întreagă, fie din cauză că agricultura constituie o ocupaţie secundară, fie din cauza slabei productivităţi obţinute din numeroasele exploataţii individuale, de mici dimensiuni.

Restructurarea activităţilor la nivelul fermelor şi intensificarea capitalului pentru fermele comerciale va conduce inevitabil, la utilizarea unei forţe de muncă mai reduse pentru îmbunătăţirea competitivităţii. Experienţa din alte sisteme agricole, din Statele Membre sau din alte ţări, reprezintă o dovadă importantă în acest sens. Aceste schimbări cu impact negativ asupra şomajului arată încă o dată nevoia de creare de locuri de muncă în sectoarele non-agricole, pentru a putea absorbi forţa de muncă eliberată din agricultură.

Pe piaţa muncii din zona rurală se observă diferenţe regionale. Agricultura ca principală activitate ocupaţională a scăzut în importanţă în vestul, nord-vestul şi centrul ţării. Forţa de muncă rurală din aceste regiuni s-a orientat din ce în ce mai mult către sectorul industriei şi cel al serviciilor. Totuşi, ponderea agriculturii în totalul gradului de ocupare s-a menţinut sau chiar a crescut în restul regiunilor. La rândul său, şomajul rural înregistrează nivelele cele mai ridicate în sudul ţării şi cele mai scăzute în vestul şi sud-vestul ţării.

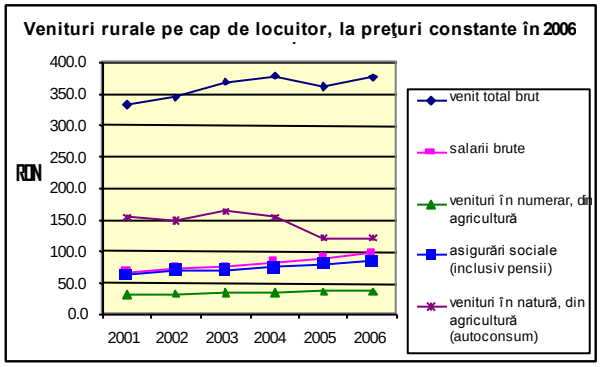
La nivel regional, se observă că cea mai mare pondere de ocupare în sectorul non-agricol din mediul rural se înregistrează în Regiunea de Centru, cu un procent de 30,8% în sectorul secundar şi 24,6% în sectorul terţiar, în timp ce în Regiunea de Sud-Vest se înregistrează cea mai scăzută pondere (10,9%, respectiv 10,3%)*(INS, 2005)*.

Totuşi, economia rurală este slab diversificată şi încă dependentă de activităţile agricole, ceea ce are drept consecinţă venituri reduse pentru întreprinzătorii din mediul rural.

3.1.1.4. Veniturile şi nivelul de sărăcie

Veniturile rurale sunt relativ scăzute, iar discrepanţa faţă de zonele urbane se măreşte din ce în ce mai mult.

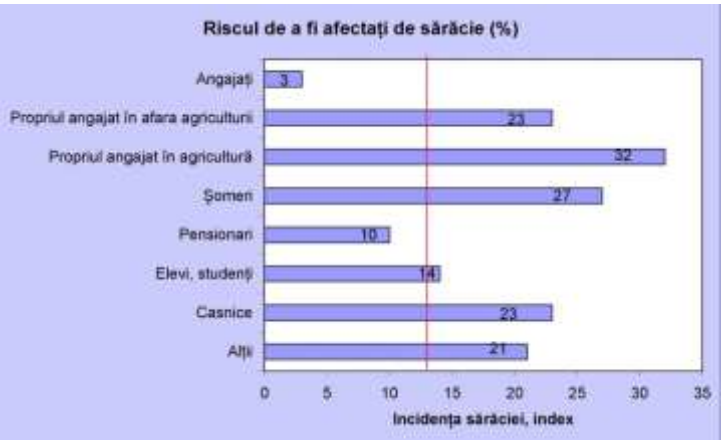
Referitor la venitul gospodăriilor, acesta diferă de la o gospodărie la alta, astfel că în zonele rurale media venitului/persoană/lună este de aproximativ 95 Euro, în timp ce în zonele urbane este stabilit în jurul sumei de 135 Euro. Venitul, la nivelul gospodăriilor rurale, provine în special din producţia agricolă şi asigură aproximativ 45% din venitul total, pe când în zonele urbane un procent de 61,1% provine din salarii. Media venitului provenit din activităţile non-agricole la nivel de gospodărie a fost în anul 2005, de aproximativ 12 Euro/lună reprezentând, doar 4,1% din venitul net *(„Tendinţe sociale" – INS 2005)*.

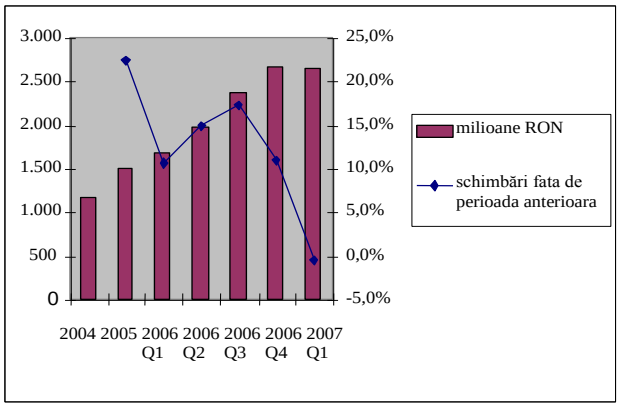
Veniturile rurale se diversifică, îndepărtându-se de predominanta agriculturii de subzistenţă. Ponderea veniturilor (atât în numerar, cât şi în natură) din agricultură încă depăşesc 40% din venitul total brut din zona rurală, în timp ce salariile se situează în prezent în jurul procentului de 25%. Mai mult, veniturile din agricultură provin în principal (77%) din surse în natură – cum ar fi alimentele produse în gospodării, pentru autoconsum, fapt care subliniază caracterul subzistent al agriculturii. Tendinţele apărute în compoziţia veniturilor rurale indică totuşi faptul că are loc o diversificare a activităţilor, veniturile provenite atât din pensii

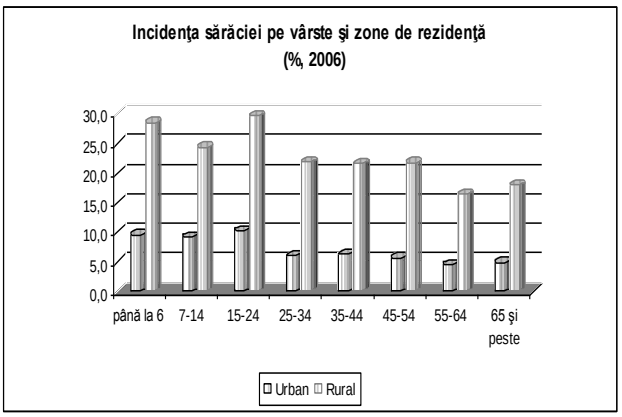
cât şi din salarii crescând în termeni reali, dar şi ca pondere din totalul veniturilor rurale şi depăşeşte importanţa veniturilor agricole în natură, care înregistrează o oarecare scădere.

Veniturile lunare din gospodăriile agricultorilor sunt de regulă mai mici decât cele din gospodăriile rurale obişnuite (283 RON pe cap de locuitor, faţă de 376 RON, în 2006). În plus, gospodăriile agricultorilor depind mult de sursele de venit nemonetar. Ponderea veniturilor agricole în natură ale gospodăriilor agricultorilor este mare, în detrimentul veniturilor în numerar.

Incidenţa sărăciei este considerabil mai mare în zonele rurale şi în rândul angajaţilor din agricultură. În ultimii ani, economia românească s-a îmbunătăţit, iar gradul de sărăcie a scăzut şi el. Deşi s-au înregistrat progrese semnificative în ceea ce priveşte reducerea sărăciei absolute, beneficiile noului val de creştere nu ajung la toate segmentele populaţiei. În România, sărăcia[7] predomină în mediul rural, peste 70% din oamenii săraci se găsesc în zonele rurale. Grupurile expuse fenomenului de sărăcie sunt persoanele care lucrează în agricultură pe cont propriu (32%), şomerii (27%), persoanele care lucrează pe cont propriu în afara agriculturii şi casnicele (23%). Prin prisma vârstei, incidenţa sărăciei este cea mai mare în rândul tinerilor (în special în categoria de vârsta 15-24) *(Raportul INS&BM de monitorizare a sărăciei, bazat pe Ancheta bugetelor gospodăriilor; date din 2006)*.

Între regiuni există diferenţe substanţiale de incidenţă a sărăciei. Zonele rurale din estul şi sud-vestul ţării sunt cele mai sărace, în timp ce populaţia rurală din jurul capitalei şi din partea de vest a ţării au o situaţie materială mai bună.

3.1.1.5. Situaţia actuală a creditului rural

Disponibilitatea creditelor la nivel naţional a luat amploare în ultimii 4-5 ani, inclusiv în zonele rurale.

Nivelul de lichiditate din sectorul bancar este foarte ridicat, datorită fluxului de investiţii străine şi încrederii din ce în ce mai crescute în sectorul bancar, determinate de privatizarea şi programul de reformă desfăşurate în sectorul financiar. Totalul creditelor pentru agricultură acordate de sistemul bancar a urmat curba creditelor totale de investiţii din România, ajungând să fie mai mult decât dublu faţă de 2004 (nu sunt disponibile date statistice oficiale pentru creditele rurale din afara agriculturii).

[7] Utilizând limita naţională a sărăciei absolute, conform Ordonanţei Guvernului nr. 488/26 mai 2005.

Volumul total al creditelor acordate în România pentru agricultură, silvicultură şi piscicultură (sursa: BNR)

În ciuda multor îmbunătăţiri semnificative din sistemul financiar rural, gradul de pătrundere al acestuia în spaţiul rural rămâne redus. Sistemul financiar a fost restructurat, privatizat şi modernizat în mare măsură şi nu prezintă problemele de lichiditate. După o restrângere accentuată la sfârşitul anilor `90 şi începutul anilor 2000, activitatea de furnizare a serviciilor financiare în zonele rurale şi în agricultură a crescut, însă gradul de acoperire rămâne redus, fiind îndreptat în special către exploataţiile agricole mari, corporatiste, întreprinderile mai mari şi creditele de consum. Pătrunderea în spaţiul rural prin segmentul exploataţiilor agricole medii şi prin IMM-uri rămâne în mare măsură dificilă, din cauza riscurilor şi taxelor de tranzacţionare percepute de băncile comerciale, a unei slabe baze de garantare bancară şi a unor instituţii de microfinanţare aflate în stadiu incipient.

Accesul limitat la credite de către segmentele cele mai dense al agricultorilor şi a populaţiei din mediul rural reduce capacitatea de a investi şi îngreunează foarte mult absorbţia fondurilor UE (precum fondurile SAPARD), care impun o cerinţă de prefinanţare din partea beneficiarilor.

Chiar dacă s-a îmbunătăţit activitatea şi situaţia lichidităţii din sistemul financiar, inclusiv în zonele rurale, o mare parte din credite se îndreaptă către segmentele „mai puţin riscante" şi mai rentabile de pe piaţa financiară. Cardurile de credit, sistemele de leasing, creditele de consum, inclusiv creditele pentru locuinţe şi împrumuturile pentru societăţile corporatiste absorb cea mai mare parte a creditelor. În România, este încă greu de obţinut un împrumut de către o mică firmă start-up sau de către un agricultor.

Riscul şi percepţia riscului, mai degrabă decât aspectul lichidităţii sau ratele dobânzilor par să fie principalul aspect de care se lovesc segmentele insuficient deservite de pe piaţa financiară atunci când doresc să acceseze un credit, în special exploataţiile agricole mai mici şi IMM-urile. Pe de o parte, băncile sunt obligate să gestioneze riscul şi au tendinţa să evite segmentele de piaţă pe care le percep ca fiind riscante, iar pe de altă parte, un factor limitativ major pentru împrumuturi este faptul că agricultorilor sau IMM-urilor fie le lipsesc garanţiile (cum ar fi terenurile, construcţiile, locuinţa), fie nu sunt dispuşi să le angajeze (având în vedere veniturile lor scăzute şi instabile). Deseori, agricultorii şi IMM-urile se folosesc de sumele primite din străinătate sau de veniturile obţinute din salarii pentru a-şi finanţa investiţiile.

În faţa accesului încă dificil la credite – pentru marea majoritate a populaţiei rurale din România – este important să se creeze instrumentele şi mecanismele prin care să se poată reduce impactul riscurilor.

Pentru atenuarea acestor riscuri, se poate recurge la o întreagă varietate de abordări complementare. O primă cale este reducerea expunerii la riscurile legate de condiţiile meteorologice, cu ajutorul sistemelor de asigurări, dar şi prin adoptarea unor practici agricole şi de lucrări ale solului îmbunătăţite şi prin ameliorarea materialului săditor, a sistemelor de irigaţii etc. Riscurile de piaţă pot fi şi ele gestionate prin crearea şi dezvoltarea unor burse de produse agricole, a unor sisteme de informare de piaţă şi prin îmbunătăţirea canalelor de comercializare şi coordonării dintre procesatorii de produse agricole/lanţurile de supermarket-uri şi agricultori, prin intermediul grupurilor de producători, încheierea de contracte cu fermele sau prin tranzacţii financiare structurate. Riscurile legate de eficienţa activităţii pot fi şi ele abordate prin îmbunătăţirea bazei de garanţii bancare din zonele rurale, prin continuarea înregistrării sistematice a terenurilor intravilane şi extravilane, aşa cum s-a şi iniţiat prin programul naţional aplicat de Agenţia Naţională de Cadastru şi Publicitate Imobiliară (ANCPI). Facilităţile de garantare formală pot oferi la rândul lor alternative de reducere a riscurilor percepute de sectorul bancar.

Fondul de Garantare a Creditului Rural (FGCR) a fost înfiinţat în 1994 prin finanţare PHARE, pentru a facilita accesul la credite şi la alte instrumente financiare în zonele rurale, prin acoperirea unei părţi din garanţiile solicitate de băncile comerciale şi de alţi furnizori de fonduri. Fondul garantează credite pe termen scurt, mediu şi lung, iar suma garantată acoperă până la 100% din credit.

Au fost înfiinţate şi alte facilităţi de garantare a creditelor, precum **Fondul Naţional de Garantare** pentru împrumuturile angajate de IMM-uri, sau **Fondul Român de Garantare pentru Creditele IMM**. Având în vedere faptul că nu toţi cei interesaţi îşi vor putea satisface nevoia de credite apelând la bănci, se mai pot face multe lucruri pentru a consolida considerabil sectorul financiar non-bancar,

prin entităţi precum cooperativele de credit, societăţile de leasing, instituţiile de microfinanţare, care pot deservi oameni care, în prezent, rămân în afara sectorului bancar formal.

Ministerul Agriculturii a lansat mai multe mecanisme de facilitare a accesului la credite pentru agricultură, cum este Legea 150/2003 şi, mai recent, programul **„Fermierul"**, lansat în 2005 şi având ca scop încurajarea investiţiilor pe termen lung în agricultură şi în sectorul agroindustrial, precum şi accelerarea absorbţiei fondurilor SAPARD, derulate prin **Fondul de Credite pentru Investiţii Agricole**. Prin programul „Fermierul" s-au oferit lichidităţi suplimentare băncilor comerciale participante, cu dobânzi subvenţionate (5%) şi s-a permis garantarea cu utilajele achiziţionate prin credit.

3.1.1.6. Utilizarea terenurilor

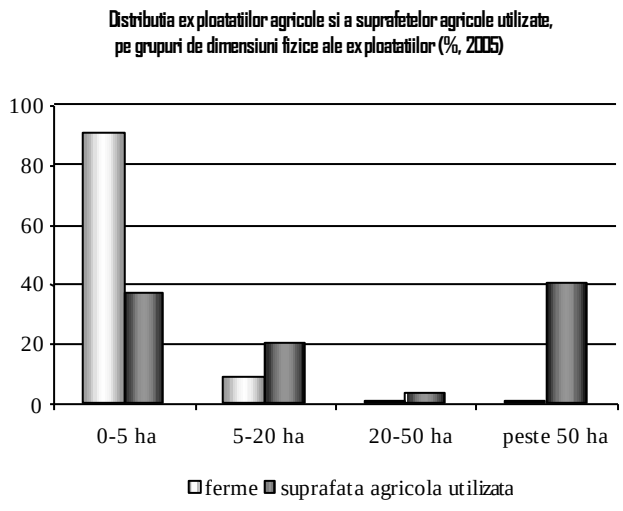
Suprafeţe mari ale fondului funciar românesc pot fi utilizate pentru practicarea agriculturii

Având o suprafaţă agricolă de 14.741,2 mii ha (sau 61,8% din suprafaţa totală a ţării) în anul 2005, România dispune de resurse agricole importante în Europa Centrală şi de Est. Deşi zone semnificative din suprafaţa agricolă utilizată sunt clasificate ca fiind zone defavorizate, condiţiile pedologice sunt deosebit de favorabile activităţilor agricole de producţie în regiunile de sud şi de vest ale ţării. Cea mai mare parte a suprafeţei agricole este arabilă (63,9%) iar păşunile şi fâneţele deţin de asemenea ponderi importante (22,8% şi respectiv 10,2%). Podgoriile şi livezile, inclusiv pepinierele, reprezintă restul de 1,5% şi respectiv, 1,4% din suprafaţa arabilă a ţării (*INS – Anuarul Statistic al României, 2006*).

Suprafaţa agricolă a României a scăzut uşor de la un an la altul. Transferul suprafeţelor de teren către sectorul forestier şi al construcţiilor a constituit cauza principală a reducerii suprafaţei agricole în ultimii douăzeci de ani. Reducerea suprafeţelor de teren, prin includerea acestora în zona urbană, reprezintă un fenomen întâlnit în zonele cu productivitate mai mare, în timp ce schimbarea categoriei de folosinţă a terenului agricol în cel forestier apare, în special, în zonele defavorizate.

Pădurile acoperă o suprafaţă importantă, însă se situează încă sub potenţial. Pădurile şi alte terenuri cu vegetaţie forestieră (6.742,8 mii ha) reprezintă 28,28% din fondul funciar al României. Acesta este compus din păduri (6.233 mii ha), reprezentând 92,4% şi alte terenuri acoperite cu vegetaţie forestieră. (*INS – Anuarul Statistic al României, 2006).*

Ponderea suprafeţelor împădurite în totalul suprafeţei României se situează sub media europeană şi cu mult sub nivelul pe care cercetătorii îl consideră ca fiind un prag minim posibil, având în vedere condiţiile naturale ale ţării (32-35%).

Aproape toată suprafaţa agricolă şi peste o treime din fondul forestier au fost privatizate. Retrocedarea şi redistribuirea suprafeţelor de teren agricol şi forestier a început în anul 1991, desfăşurându-se în mai multe etape succesive. Ca urmare, până în anul 2005, 95,6% din suprafaţa agricolă a ţării şi circa 33% din cea împădurită au fost retrocedate foştilor proprietari sau moştenitorilor legali ai acestora. Totuşi, titlurile de proprietate au fost emise fără o verificare corespunzătoare a terenurilor din punct de vedere cadastral şi fără înscriere în Cartea funciară. Identificarea şi delimitarea parcelelor retrocedate nu au fost întotdeauna corect realizate, făcând astfel obiectul multor litigii şi dispute.

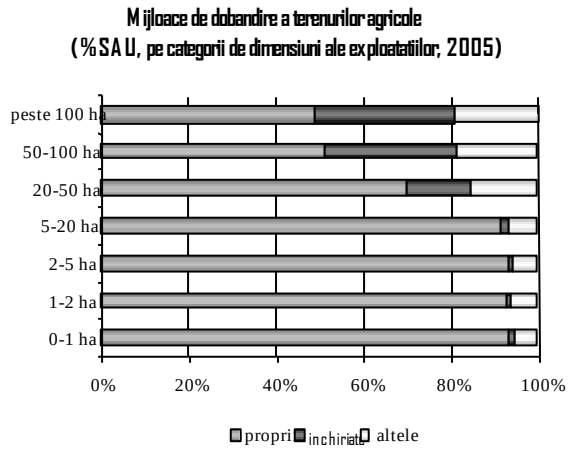
Terenurile aflate în proprietatea publică a statului au în prezent o pondere de numai 0,5% din suprafaţa totală arabilă (367,2 mii ha), 0,7% din suprafaţa totală păşuni (231,2 mii ha) şi 0,2% din suprafaţa totală de fâneţe (32,4 mii ha) (*INS, 2004*).

Distribuţia exploataţiilor agricole are un pronunţat caracter dual. În 2005, din totalul de 4.256.152 exploataţii, 4.121.247 utilizau o suprafaţă agricolă de 13.906,7 mii ha. Suprafaţa agricolă medie a unei exploataţii agricole din România este de 3,37 ha şi este divizată în aproximativ 3,73 parcele, fapt care o situează cu mult sub dimensiunea medie a unei ferme europene. Această medie scăzută maschează disparitatea dintre exploataţiile agricole în ce priveşte dimensiunea acestora, remarcându-se o distribuţie bipolară sau dual㠎. Aproape 80% din suprafaţa agricolă utilizată (SAU) este împărţită aproximativ egal între două categorii: un grup foarte numeros (80% din totalul exploataţiilor), format din exploataţii de mici dimensiuni, sub 5 ha şi un grup foarte mic, de exploataţii cu dimensiuni de peste 50 ha (13.830, care exploatează 40% din SAU). Restul de 20% din SAU este exploatată de către un segment intermediar, reprezentat de exploataţii cu dimensiuni între 5 şi 50 ha, segment care este redus comparativ cu alte ţări din UE şi care necesită a fi dezvoltat (*INS – Anuarul Statistic al Romaniei, 2006)*.

Fermele mici sunt reprezentate în principal de exploataţiile individuale. Din cele 4.121.247, exploataţiile individuale lucrează 65,45% (sau 9.102.018,22 ha) din SAU, în timp ce 18.263 exploataţii cu personalitate juridică exploatează diferenţa de 34,55% (4.804.683,06 ha). Exploataţiile individuale au, în medie, 2,15 ha, împărţite în 3,7 parcele, în timp ce exploataţiile cu personalitate juridică exploatează în medie 269 ha, divizate în circa 9 parcele. Majoritatea exploataţiilor cu personalitate juridică sunt ferme mari: 43% din ele exploatează mai mult de 50 ha, în timp ce numai 30% exploatează sub 5 ha (*INS – Anuarul Statistic al României, 2006)*.

Cea mai mare parte a suprafeţei agricole a exploataţiilor cu personalitate juridică aparţine administraţiei publice, şi anume, municipiilor şi comunelor (44,2%). Restul este împărţit între societăţile comerciale cu capital majoritar privat (35,81%), unităţile agricole private (15,44%), societăţile comerciale cu capital majoritar de stat (1,25%), cooperative (0,08%) şi alte tipuri (3,2%) (*INS – Anuarul Statistic al României, 2006)*.

Asociaţiile familiale şi persoanele fizice autorizate reprezintă un tip particular de exploataţii, fără personalitate juridică. Ele sunt, totuşi, incluse în Registrul Comerţului. Există 3.863 asociaţii familiale înregistrate şi 9.935 persoane fizice autorizate. Majoritatea celor din a doua categorie cultivă cereale (1.449), altele se ocupă cu cultivarea sau ameliorarea legumelor, cu horticultura şi obţinerea produselor de seră (743), fructelor (235), creşterea animalelor pentru lapte (498), creşterea ovinelor, caprinelor şi ecvinelor (368), porcinelor (68) şi păsărilor (109), în timp ce restul sunt furnizori de servicii agricole *(Oficiul Naţional al Registrului Comerţului - 2007)*.

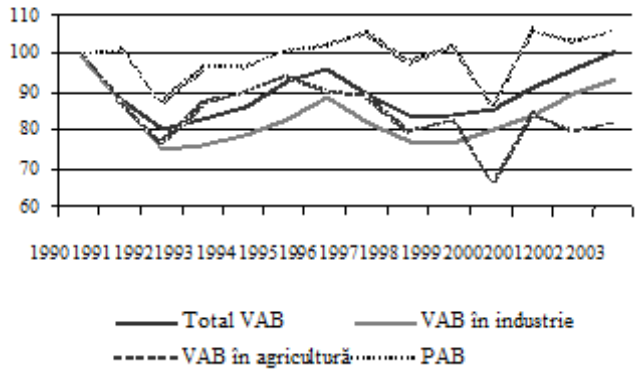
Proprietatea reprezintă principalul mod de deţinere al unui teren agricol. Fragmentarea excesivă a proprietăţii şi lipsa asocierii între agricultori diminuează competitivitatea sectorului agricol. În anul 2005, trei sferturi din SAU a fost exploatată de proprietari (*sursa: Ancheta Structurală a Exploataţiilor Agricole, 2005*) în timp ce doar 14% a fost arendată. Deşi aflată în curs de dezvoltare, piaţa arendării rămâne limitată şi beneficiază de aceasta mai ales exploataţiile mai mari. Ponderea terenurilor arendate din totalul suprafeţei agricole devine relativ importantă numai în exploataţiile mai mari de 50 ha, unde terenurile arendate reprezintă circa o treime din dimensiunea totală a fermei.

3.1.2. Performanţa sectoarelor agricol, forestier şi alimentar

Performanţa în agricultură a fost scăzută şi a devenit tot mai instabilă. Acest lucru este rezultatul (i) unei structuri duale şi „învechite" a exploataţiilor agricole, (ii) lipsei pieţelor care să sprijine restructurarea şi modernizarea sectorului agricol şi (iii) a industriei alimentare care nu şi-a încheiat încă procesul de restructurare şi modernizare.

Analiza de mai jos va oferi mai întâi o privire de ansamblu asupra performanţei generale la nivel de sector, apoi va examina aspecte legate de dezavantajele structurale din agricultură şi industria alimentară, precum şi cauzele care împiedică creşterea performanţei şi competitivităţii acestor sectoare.

Creşterea economică şi agricolă din România, 1990-2003 (1990=100)

3.1.2.1. Competitivitatea agriculturii, silviculturii şi industriei alimentare

Performanţa sectorului agricol a înregistrat un nivel scăzut. Lipsa competitivităţii este reflectată de productivitatea scăzută, de creşterea economică scăzută şi de un deficit al balanţelor comerciale agroalimentare, având în vedere că agricultura şi industria alimentară nu reuşesc să ţină pasul cu creşterea cererii de produse alimentare, determinată de creşterea economică generală rapidă şi neputând face faţă competiţiei străine, în special celei din UE.

Ca ramură a economiei naţionale, agricultura înregistrează un declin. În ciuda acestui fapt, România a fost una dintre ţările Europei Centrale şi de Est în care s-a înregistrat cea mai mică scădere a producţiei agricole de la începutul perioadei de tranziţie. Nivelul producţiei agricole (cuantificată prin PAB - producţia agricolă brută), a rămas relativ constant după 1980. Situaţia a fost deosebit de nefavorabilă în 1992, odată cu desfiinţarea cooperativelor agricole de producţie, precum şi în ultimii ani, când sectorul a avut de suferit în urma condiţiilor meteorologice precare. În primul an de tranziţie, VAB din agricultură a înregistrat o scădere inferioară celei din industrie. Însă din anul 2000, sectorul industrial s-a bucurat de o creştere continuă, în timp ce sectorul agricol a înregistrat fluctuaţii semnificative, din cauza vulnerabilităţii în faţa condiţiilor de secetă. Agricultura a contribuit cu 13,6% din totalul VAB în 2004 (scăzând de la 20% în 1990), în timp ce sectorul primar (agricultura, silvicultura şi piscicultura) a contribuit cu 14,1%, înregistrând o scădere de la 16,2% în 1998 *(INS – Anuarul Statistic al României, 2006).*

Deficitul din ce în ce mai mare al balanţei comerciale agroalimentare reflectă scăderea competitivităţii. Schimbările structurale care au intervenit în perioada de tranziţie au transformat România într-un importator net de produse agroalimentare. Deficitul balanţei comerciale în sectorul agro-alimentar a atins 1,3 miliarde Euro în 2005, nivelul exporturilor fiind de 673,3 milioane Euro şi al importurilor de 2.021,9 milioane Euro.

Deficitul balanţei comerciale agroalimentare este determinat în mare parte de o industrie alimentară neperformantă. În anul 2005, produsele/sectoarele care au înregistrat o balanţă comercială pozitivă (totalizând 430 milioane Euro) au fost: orzul, grâul, porumbul, şeptelul (bovine, ovine, cabaline), uleiul de floarea-soarelui şi uleiul de soia, vinul, brânzeturile, mierea, conservele şi produsele din carne, şroturile de floarea soarelui şi nucile. În ceea ce priveşte produsele cu balanţa comercială negativă, însumând 1.779 milioane Euro, peste jumătate (1.041 milioane Euro) a provenit din sectoare pentru care producţia internă nu a acoperit necesarul de consum, precum: efectivele de porcine (carnea de porc), florile, legumele proaspete în afara sezonului, fructele, zahărul, malţul, slănina, fructele şi legumele conservate, hameiul, tutunul.

Pentru principalele culturi, producţia nu este constantă şi se situează cu mult sub potenţial. Aproximativ două treimi (69%) din suprafaţa cultivată (*INS, 2006*) este destinată cerealelor şi mai ales culturilor de **grâu** şi **porumb**. Suprafaţa ambelor culturi a fluctuat mult pe parcursul perioadei de tranziţie, ajungând în prezent la niveluri care se situează cu puţin peste cele de la sfarşitul anilor `80.

În perioada 2000-2005, producţia medie la grâu a fost de 2.508 kg/ha, în timp ce la porumb a fost de 3.150 kg/ha. Aceste niveluri s-au situat sub cele din perioada anterioară tranziţiei, specialiştii apreciind că nu reflectă decât 40% din potenţialul agricol al grâului şi, respectiv, 39,4 % din cel al porumbului.

Culturile industriale, în special **oleaginoasele,** sunt pe locul doi ca pondere din suprafaţa cultivată (14,4 % în 2005), după cereale. Producţia de oleaginoase a înregistrat şi ea variaţii mari pe parcursul perioadei de tranziţie. După un declin înregistrat la începutul anilor `90, sectorul şi-a revenit şi s-a înscris pe o curbă ascendentă către sfârşitul decadei, datorită creşterii preţurilor internaţionale şi îmbunătăţirilor din sectorul de procesare. O relaţie mai bună între agricultorii individuali şi fabricile de prelucrare a seminţelor oleaginoase a permis creşterea producţiei de seminţe de floarea-soarelui în rândul micilor producători. Totuşi, ultimii ani au fost marcaţi de o instabilitate crescândă în ceea ce priveşte produsele şi nivelul recoltelor.

Piaţa biocombustibililor, aflată în plină dezvoltare, are potenţialul de a modifica structura actuală a culturilor agricole. Deşi, în prezent, România nu are o producţie semnificativă de biocombustibil, statutul de membru al UE aduce cu el reglementări comunitare referitoare la o minimă utilizare a biocombustibililor pe plan intern. Având un potenţial de creştere a producţiei interne de rapiţă şi soia şi date fiind capacităţile actuale de prelucrare, România atrage din ce în ce mai mult interesul investitorilor străini în acest domeniu. Surse din sector indică faptul că România are potenţialul de a produce, până în anul 2010, circa 2 milioane tone de bioetanol şi 400.000 tone de biodiesel (*Raportul GAIN RO6020*).

Valorificarea surselor de energie regenerabilă reprezintă un obiectiv major în cadrul politicii UE, înscriindu-se în contextul renunţării treptate la folosirea combustibililor convenţionali şi al obţinerii independenţei energetice faţă de sursele externe de energie. România dispune de un potenţial deosebit al surselor de energie regenerabilă, datorită poziţiei geografice, astfel:

- **energia solară** - potenţialul exploatabil al producerii de energie electrică prin sisteme fotovoltaice este de aproximativ 1.200 GWh/an, reprezentative fiind zonele Câmpia de Sud şi Dobrogea;
- **energia eoliană** - potenţialul energetic eolian este ridicat în zona litoralului Mării Negre, podişurile din Moldova şi Dobrogea şi în zonele montane. În aceste zone se pot amplasa instalaţii eoliene cu o putere totală de până la 14.000 MW;
- **biomasă** - potenţialul energetic de biomasă este ridicat la nivelul întregii ţări, evaluat la circa 7.594 mii tep/an, ceea ce reprezintă aproape 19% din consumul total de resurse primare la nivelul anului 2000. Circa 54% din căldura produsă pe bază de biomasă se obţine din arderea de reziduri forestiere;
- **energia geotermală** - în prezent, se află în funcţiune circa 70 sonde pentru apă caldă (cu temperatura de peste 60°C), în diferite zone geografice. Rezerva de energie geotermală cu posibilităţi de exploatare curentă în România este de circa 167 mii tep (7 PJ/an), zonele reprezentative fiind Câmpia de Vest şi Câmpia de Sud.

În ceea ce priveşte **podgoriile**, suprafeţele cultivate cu viţă nobilă în perioada 1998-2005 au scăzut cu 16%. Randamentul soiurilor de viţă nobilă este de numai 30 hl de vin/ha, cu mult sub media europeană, de 50 hl/ha. Suprafaţa cultivată cu soiuri hibride în gospodăriile individuale a scăzut şi ea cu 20% în aceeaşi perioadă.

Suprafaţa acoperită de **livezi** a urmat şi ea o tendinţă descendentă, scăzând cu 15% în perioada 1998-2005. Mulţi cultivatori de fructe se confruntă cu lipsa mijloacelor financiare pentru reîntinerirea plantaţiilor de pomi fructiferi, achiziţionarea îngrăşămintelor, pesticidelor şi utilajelor, reabilitarea sistemelor de irigaţii şi construirea unor capacităţi de depozitare adecvate. Toţi aceşti factori influenţează atât calitatea, cât şi cantitatea producţiei interne de fructe.

În medie, suprafaţa cultivată cu **legume** a depăşit 260.000 ha în perioada 2000-2005, înregistrând un vârf de 380.000 ha în 2004. În ciuda fluctuaţiilor determinate de factorii climatici, tendinţa generală a acestei suprafeţe a fost una ascendentă. Producţia a urmat îndeaproape această tendinţă, atingând un nivel maxim de 4.773 mii tone în 2004 (sau 220,3 kg/cap de locuitor). Anul următor, 2005, a fost mai puţin favorabil, producţia scăzând la 3.624 mii tone (sau 113,7 kg/cap de locuitor). Totuşi, s-a

înregistrat o creştere semnificativă faţă de anul 2000, când producţia a fost de 112,7 kg/cap de locuitor.

Efectivele de animale au scăzut drastic pe parcursul perioadei de tranziţie. Desfiinţarea sau privatizarea cooperativelor agricole de producţie şi a fermelor de stat au avut drept rezultat apariţia unor modificări structurale semnificative. Efectivele de animale au scăzut până la nivelul unităţilor care au apărut ulterior. Neputând utiliza spaţiile şi dotările tehnice din fostele unităţi de producţie intensivă, micii agricultori s-au bazat pe creşterea animalelor, în principal pentru autoconsum.

Cu toate acestea, în ultimii ani, efectivele de animale au fost relativ stabile, putându-se observa şi semne de revigorare în acest sector. După o scădere pronunţată la începutul decadei, efectivele de bovine, porcine şi ovine s-au stabilizat, deşi au înregistrat anumite fluctuaţii anuale. Preţul tot mai ridicat al furajelor a avut şi el un impact asupra acestor modificări. Eforturile publice din sectorul **bovinelor** se îndreaptă în prezent către introducerea în producţie a unor rase de carne, în detrimentul celor de lapte, către îmbunătăţirea practicilor de furajare de la nivelul fermelor şi introducerea unor tehnici avansate de ameliorare zootehnică. Efectivele de porcine au scăzut uşor, în special datorită reducerii efectivului de reproducţie în 2003 şi 2004. Cu toate acestea, efectivele de păsări şi familiile de albine au crescut semnificativ în perioada 1998-2005, cu 24,5% şi, respectiv, 43,2%.

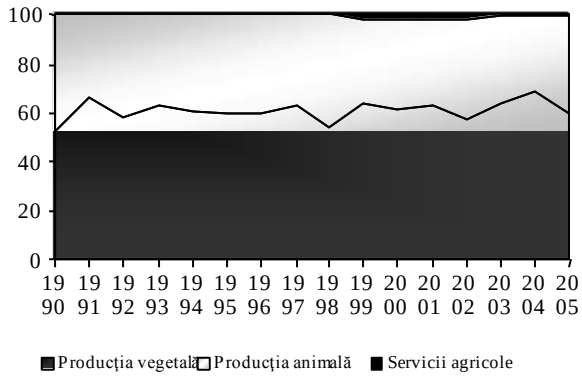
Producţia animalieră tinde să crească, însă unitaţile de mici dimensiuni limitează acest potenţial. În perioada 2000-2005, producţia totală de carne, în mii tone greutate în viu, a crescut cu 4,2%, cu următoarele diferenţieri între specii: 23% – pasăre; 16% – carne de vită; 1,8% – carne de oaie. Totuşi, producţia de carne de porc a scăzut cu 9,8% în aceeaşi perioadă. Producţia totală de ouă a crescut cu 37,5%, iar producţia de ouă de găină, cu 41%. În fine, producţia de miere a crescut cu 77% în aceeaşi perioadă.

Sectorul de prelucrare a cărnii de **porc** se confruntă încă cu costuri interne ridicate, în ciuda producţiei de porumb relativ abundente şi a forţei de muncă ieftine. În plus, calitatea cărnii de porc furnizată industriei procesatoare constituie o problemă care va trebui rezolvată. Majoritatea efectivelor de porcine se află în gospodării private, furajarea şi practicile zootehnice de care beneficiază fiind deficitare, iar materialul genetic este, în general, de slabă calitate (*Raportul GAIN RO6018*).

Producţia totală de **lapte** (inclusiv consumul viţeilor) a crescut cu 14% în perioada 1998-2005, iar producţia de lapte de vacă şi de bivoliţă a crescut cu 12%. Totuşi, oferta continuă să fie insuficientă şi se estimează că nivelul de colectare al laptelui brut pentru comercializare va acoperi doar o pătrime din totalul ofertei. Deşi în curs de îmbunătăţire, situaţia igienei laptelui şi a sistemului de colectare a acestuia rămân factori limitativi importanţi în industria procesatoare a laptelui. În timp ce, conform normelor UE, numărul maxim de germeni/ml. de lapte brut nu ar trebui să depăşească 100.000, majoritatea producătorilor români furnizează lapte cu un nivel de peste 1 milion de germeni/ml. În sectorul producţiei laptelui, rămân a fi rezolvate o serie de priorităţi, precum: îmbunătăţirea practicilor de furajare de la nivelul fermelor, pentru rasele specializate în producţia laptelui, adoptarea unor tehnici avansate de reproducţie etc.

Produsele agricole obţinute în fermele vegetale, şi mai ales în cele zootehnice, prezintă un nivel calitativ scăzut, determinat în parte de lipsa de conformitate cu normele europene. **În ultimii ani, performanţa în agricultură pare să fie din ce în ce mai instabilă**. Acest lucru este determinat atât de frecvenţa, cât şi de severitatea crescută a calamităţilor naturale (secetă, inundaţii), precum şi de incidenţa bolilor la animale (gripa aviară, pesta porcină). Primul motiv reflectă impactul schimbărilor climatice asupra agriculturii româneşti şi infrastructura inadecvată în vederea contracarării riscurilor conexe. Atât frecvenţa, cât şi intensitatea inundaţiilor, în perioada de primăvară şi a secetelor, în perioada de vară, au crescut în ultimul timp. În 2007, recolta de grâu s-a situat la doar 55% din nivelul

Evoluţia structurii producţiei agricole (%,1990-2005)

producţiei anului 2006, în timp ce producţia de porumb şi cea de floarea-soarelui abia au atins o treime din nivelul aceluiaşi an (*Raportul GAIN RO7006, 2007*). La rândul ei, pesta porcină clasică a constituit o problemă endemică în România. Pentru a respecta cerinţele UE, în ianuarie 2003 România a stopat vaccinarea în gospodăriile individuale, iar în ianuarie 2006 a procedat la acelaşi lucru în fermele comerciale. Cu toate acestea, epidemia nu a fost eradicată, apariţia bolii fiind semnalată în continuare în exploataţiile individuale. Drept urmare, a fost necesară reluarea vaccinării în toate exploataţiile (inclusiv în cele comerciale), România ratând piaţa UE, care este debuşeul ei de export cel mai important. Gripa aviară a avut şi ea un impact puternic asupra pieţei cărnii de pasăre în perioada 2005-2006. Datele furnizate de Asociaţia Română a Crescătorilor de Păsări (*Raportul GAIN RO6018*) indică o reducere atât la efectivele de păsări, cât şi la producţia de broiler din unităţile industriale, în anul 2006.

Aspectele de mai sus se reflectă şi în sistemul de producţie mixt. Date fiind condiţiile ei naturale, România dispune de o producţie mixtă relativ echilibrată, în care producţia vegetală reprezintă circa 60%, iar producţia zootehnică, circa 40%. Serviciile agricole sunt încă slab dezvoltate, deţinând doar o pondere scăzută în totalul producţiei agricole (sub 1%). Cu toate acestea, s-au înregistrat fluctuaţii anuale, determinate în special de modificările climatice. De exemplu, scăderea producţiei vegetale, în 1992, a fost cauzată de condiţiile meteorologice nevaforabile, în timp ce situaţia a fost cu totul opusă în anul 2004. Vulnerabilitatea agricultorilor faţă de condiţiile meteorologice nefavorabile a crescut, pe fondul de reducere a aplicării pesticidelor şi îngrăşămintelor şi de deteriorare a tehnologiilor utilizate.

Infrastructura de irigaţii existentă şi accesul la aceasta trebuie îmbunătăţite, pentru a combate riscurile determinate de modificările climatice. Analizând situaţia suprafeţelor amenajate pentru irigaţii şi gradul de utilizare al acestora, se poate constata că în perioada 1990-2007, suprafaţa totală irigată era de 7.635 mii ha, cu o medie anuală de 424 mii ha. Nivelul anual de utilizare al sistemelor pregătite să funcţioneze, pe o suprafaţă de 867 mii ha, a variat între 10 şi 67%.

În ultimii 18 ani nu s-au efectuat investiţii în reabilitarea/modernizarea sistemelor de irigaţii, ci doar cheltuieli pentru întreţinerea şi reparaţia anuală a unor sisteme şi anume acelea în care s-au înregistrat cereri de apă din partea fermierilor. Un studiu recent privind viabilitatea sistemelor de irigaţii a delimitat sistemele de irigaţii viabile economic de cele neviabile, acestea din urmă, unde şi gradul de utilizare este foarte mic sau este zero, urmând să fie dezafectate definitiv. Conform acestui studiu, sistemele de irigaţii viabile deservesc suprafeţe de până la 1,5 milioane hectare (jumătate din suprafaţa amenajată pentru irigaţii în prezent). În general, creşterea preţurilor la energie şi eficienţa hidraulică scăzută a infrastructurii fac activitatea de irigare din România una costisitoare. Nivelul - în continuare mic de participare în organizaţiile utilizatorilor impiedică utilizarea efectivă a sistemelor de irigaţii existente.

Noile provocări (schimbări climatice, energie regenerabilă, managementul resurselor de apă, biodiversitate, măsuri ce însoţesc restructurarea sectorului produse lactate, inovare şi respectiv broadband) definite drept priorităţi conform Bilanţului de sănătate al Politicii Agricole Comune şi respectiv, Planului European de Redresare Economică, reprezintă elemente de noutate pentru România şi au fost deja tratate în PNDR în versiunea lui iniţială. Astfel, schimbările climatice, energia din surse regenerabile, gestionarea resurselor de apă, biodiversitatea, restructurarea sectorului produselor lactate sunt subiecte pentru care analiza efectuată în acest capitol cuprinde informaţiile de bază ce indentifică nevoile şi fundamentează măsurile de intervenţie propuse mai departe în program. Deoarece nu au apărut evoluţii recente care să justifice o ajustare a priorităţilor strategice stabilite prin PNDR, România a decis ca resursele financiare suplimentare alocate din PERE să fie folosite la consolidarea operaţiunilor şi acţivităţilor deja existente aşa cum au fost ele identificate şi evidenţiate în analiză. Alocarea resurselor adiţionale pe axele prioritare, păstrează ponderea iniţială a acestora în structura financiară a programului. Pentru gestionarea resurselor de apă şi pentru buna utilizare şi depozitare a îngrăşămintelor s-a avut în vedere şi o creştere a intensităţii sprijinului ca urmare a faptului că aceste investiţii sunt costisitoare şi nu sunt în totalitatea lor generatoare de profit iar altfel beneficiarii nu ar fi interesaţi să efectueze aceste investiţii.

Situaţia privind infrastructura de internet în bandă largă a fost avută în vedere ulterior momentului aderării României în structurile comunitare. Informaţiile limitate existente la acel moment a permis numai stabilirea unor măsuri de intervenţie publică prin Programul Sectorial Operaţional Creşterea Competitivităţii Economice co-finanţat de Fondul European de Dezvoltare Regională pentru zonele cu acoperire redusă datorită eşecului pieţei. Finanţarea investiţiilor în infrastructura de internet în

bandă largă atât pentru zonele urbane cât şi cele rurale este în prezent acoperită exclusiv de POS CCE. Includerea ei printre priorităţile PERE a determinat România să reconsidere posibilitatea de sprijin în cadrul PNDR după 2010. În perioada care urmează, se vor monitoriza şi, pe măsura disponibilităţii datelor statistice, acestea vor fi incluse în analiza si fundamentarea sprijinului planificat a se introduce după 2010.

3.1.2.2. Dezavantajele structurale ale agriculturii

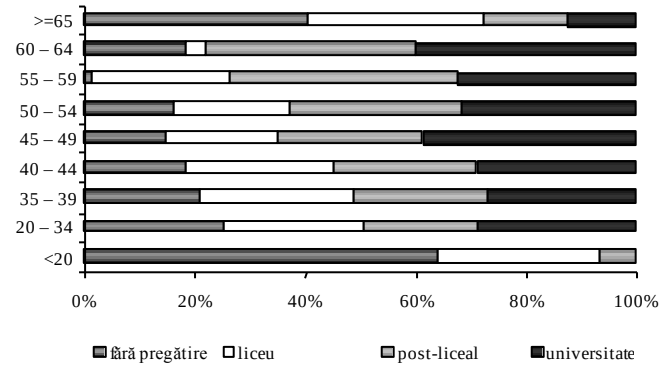
Procesul de privatizare a terenurilor agricole, a generat în agricultura României două dezavantaje structurale principale: (1) suprafaţă de teren mare şi multe exploataţii mici; (2) suprafaţă de teren mare în proprietatea prea multor agricultori care se apropie sau au trecut de vârsta pensionării, în special în cadrul exploataţiilor mai mici.

Aproape jumătate din suprafaţa totală şi din efectivul total de animale se află în exploataţii de subzistenţă. Pentru obiectivele perioadei de programare, exploataţiile de subzistenţă sunt definite ca fiind mai mici de 2 UDE[8]. Această categorie este deci mai cuprinzătoare decât definiţia dată de Eurostat (care include doar unităţi mai mici de 1 UDE). Exploataţiile de subzistenţă acoperă 45% din SAU a României, reprezentând 91% din numărul total de ferme. Majoritatea acestor unităţi nu au personalitate juridică, deşi există câteva excepţii. Ca suprafaţă, marea lor majoritate se încadrează în segmentul fermelor de 0-5 ha, având în medie 1,63 ha.

Majoritatea acestor exploataţii de subzistenţă nu sunt nici măcar considerate ferme. Condiţia preliminară pentru a fi înregistrat în Registrul Fermelor şi pentru a beneficia de plăţile din Pilonul I este aceea de a lucra cel puţin 1 ha de teren, compus din parcele care nu sunt mai mici de 0,3 ha. Totuşi, din totalul exploataţiilor agricole, numai 1.237.358 (29%) erau înregistrate la 1 iunie 2007, acestea practicând agricultura pe o suprafaţă de 9.705.502 ha (70%) din totalul SAU. Celelalte aproximativ 3 milioane de exploataţii intră în categoria fermelor de subzistenţă.

Exploataţiile de subzistenţă diminuează performanţa sectorului agricol în general. Atât terenurile, cât şi forţa de muncă sunt folosite sub potenţialul lor economic. Raportul Forţă de muncă/ unitate de suprafaţă este de 63,43 unităţi anuale de muncă/100 ha, fapt care scoate în evidenţă lipsa de competitivitate, determinată de forţa de muncă agricolă excesivă. În plus, exploataţiilor de subzistenţă le lipsesc capitalul şi o pregătire profesională corespunzătoare a fermierilor, aspect care are drept rezultat venituri foarte mici în urma activităţii depuse. În consecinţă, agricultorii din fermele de subzistenţă nu au, practic, nici motivaţia, nici capacitatea de a respecta standardele europene inclusiv pe cele referitoare la calitatea mediului, bunăstarea animalelor şi siguranţa alimentară. Ultimul aspect este important mai ales pentru sectorul zootehnic, având în vedere că bolile animalelor apar, de regulă, în aceste exploataţii mici, iar impactul poate fi resimţit la nivelul competitivităţii întregului sector.

Situaţia administratorilor de exploataţii, pe categorii de vârstă şi nivel de pregătire (%, 2005)

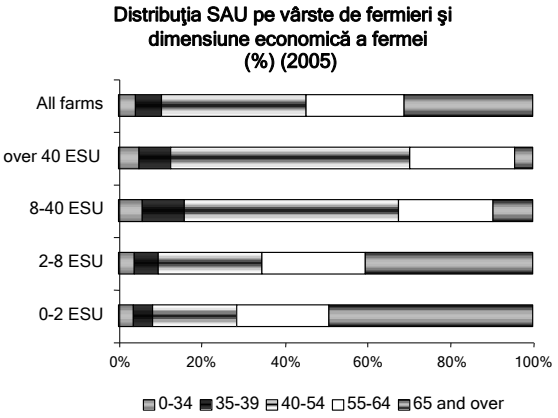
Prin faptul că asigură mijlocul de trai al categoriilor vulnerabile ale populaţiei, exploataţiile de subzistenţă joacă un rol socio-economic esenţial. Fermele de subzistenţă sunt, de obicei, conduse de proprietari, persoane care fie au trecut, fie se apropie de vârsta pensionării. Majoritatea acestor persoane nu au niciun nivel de pregătire sau deţin

[8] Unitatea de dimensiune economică (UDE) reprezintă unitatea prin care se exprimă dimensiunea economică a unei exploataţii agricole determinată pe baza marjei brute standard a exploataţiei (Decizia Comisiei nr. 85/377/CEE). Valoarea unei unităţi de dimensiune economică este de 1.200 euro.

un nivel de competenţă sau cunoştinţe limitat. Pentru ele, activităţile agricole şi cele casnice devin inseparabile. De obicei, aceste persoane optează pentru structuri de producţie mixte: granivore (păsări şi porci), în combinaţie cu culturile de câmp. Având în vedere acest tip de combinaţie a producţiei şi conectarea lor foarte slabă cu piaţa, această categorie de agricultori nu este afectată de fluctuaţiile nefavorabile ale preţurilor.

Segmentul fermelor de semi-subzistenţă sugerează nevoia unor intervenţii bine direcţionate. Deoarece există un număr mare de ferme mici în România (de subzistenţă şi semi-subzistenţă), pentru care nu există posibilităţi reale de restructurare, numărul fermelor luate în considerare pentru sprijin în vederea transformării lor în ferme comerciale va include numai fermele de semi-subzistenţă între 2 şi 8 UDE (aproximativ 350 mii de exploataţii).

Definiţia provine dintr-un document strategic realizat de Institutul European din România (2006). Pornind de la principiul grupărilor iterative, studiul a identificat unele trăsături specifice acestui segment de ferme, care conferă acestuia omogenitate internă şi îl diferenţiază de alte segmente. Astfel, exploataţiile din grupa 2-8 UDE sunt, de obicei, exploataţii individuale tipice, iar procentul persoanelor juridice este foarte redus (0,5-2,1%). Diferenţa faţă de clasa de dimensiune economică 8-16 UDE este clară, activitatea agricolă fiind aici orientată spre comercializare (persoanele juridice având un procent de 10,9 % din totalul exploataţiilor acestei categorii). Sprijinirea fermelor medii-mici, adică a celor cu dimensiunea economică între 2 şi 8 UDE, are marele avantaj că gestionează un segment de exploataţii relativ omogen (cu media de 4,9 ha pentru grupa 2-4 UDE şi 9,4 ha pentru grupa 4-8 UDE). Cum nu este de aşteptat ca numărul de fermieri care vor depune cerere de sprijin să fie mai mare de un sfert din totalul beneficiarilor potenţiali, această abordare este considerată cea mai realistă. Specific României, unde relaţia exploataţiilor cu piaţa este mai puţin dezvoltată, planul de afaceri va pune accent pe vânzarea producţiei şi nu atât pe realizarea de investiţii, acestea din urmă reprezentând baza care va permite o schimbare a orientării exploataţiei, dar linia directoare o va constitui identificarea oportunităţilor de valorificare a producţiei. Sistemul de producţie mixt al acestor exploataţii nu diferă foarte mult de segmentul fermelor de subzistenţă (şi anume, combinaţia granivore-culturi de câmp), însă există aici o orientare mai puternică spre piaţă. În plus, analiza veniturilor acestor gospodării relevă faptul că o fermă din clasa 2-4,3 UDE poate acoperi necesarul de autoconsum al unei gospodării cu o medie de 1-3 membri. Totuşi, pentru ca o fermă să îşi comercializeze o parte din producţie, este nevoie de 2 până la 4 UDE suplimentare (*Calcul realizat de MADR*).

Aproape jumătate din suprafaţa agricolă este lucrată de exploataţii de subzistenţă, care menţin eficienţa agricolă generală la un nivel scăzut, contrabalansând realizările fermelor mari care obţin, de altfel, rezultate bune şi împiedicând consolidarea fermelor de semi-subzistenţă, care ar putea deveni astfel unităţi agricole viabile şi mai competitive. O pondere de 45% din SAU a României este lucrată în exploataţii de subzistenţă (şi anume, de unităţi mai mici de 2 UDE), a căror activitate este cu mult sub potenţial şi care menţin eficienţa globală a sectorului agricol la un nivel scăzut. Existenţa unui patrimoniu funciar agricol important într-un sector agricol slab performant reprezentat de exploataţiile de subzistenţă diminuează şi performanţa din exploataţiile mai mari. Segmentul exploataţiilor de semi-subzistentenţă rămâne astfel restrâns şi neperformant. El reprezintă 9% din totalul fermelor şi aproximativ 16% din SAU. Pentru a deveni unităţi comerciale viabile şi competitive, exploataţiile de semi-subzistenţă vor trebui să facă faţă mai multor provocări sau conjuncturi nefavorabile de piaţă. Intervenţiile publice au un rol principal în facilitarea acestei transformări şi a procesului de restructurare din agricultura românească. Mai întâi, tranzacţiile de pe piaţa funciară vor trebui să se îmbunătăţească, astfel încât exploataţiile de semi-subzistenţă să se consolideze şi să preia terenuri din segmentul fermelor de subzistenţă, fie prin arendare, fie prin cumpărare, fie prin intermediul altor forme, cum ar fi asocierea fermierilor. În al doilea rând,

serviciile tehnice şi de consultanţă vor avea un rol important în îmbunătăţirea capacităţii fermelor intermediare pentru ca acestea să devină competitive şi să-şi gestioneze procesul de transformare. În al treilea rând, exploataţiile de semi-subzistenţă vor trebui să se integreze mai bine pe piaţă, prin intermediul canalelor de comercializare. **Acţiunile** de natură **asociativă** vor juca un rol major în acest sens.

Sectorul agricol se confruntă cu o problemă severă privind structura de vârstă a fermierilor, în special în segmentul de semisubzistenţă.

Datele statistice prezentate atât în PNS cât şi în Programul Naţional de Reformă pun în evidenţă faptul că un procent relativ mare de tineri, cu vârsta cuprinsă între 24 şi 44 de ani, sunt ocupaţi în agricultură. Această situaţie este cauzată de faptul că, neavând alte surse de venit, tinerii din mediul rural rămân în comunităţile din care fac parte pentru a ajuta la efectuarea unor activităţi agricole. Un aspect foarte important este acela că, în totalul forţei de muncă ocupate în agricultură ponderea salariaţilor este foarte mică, de aprox. 6%. Ponderea cea mai mare este deţinută de lucrătorii pe cont propriu (51,6%) şi de lucrătorii familiali neremuneraţi (42,0%). Aceste două categorii cuprind în mare măsură "alţi membri de familie", respectiv şi tineri cu vârsta sub 35 de ani (*INS, 2005*). Analizând structura de vârstă a managementului în cadrul exploataţiilor agricole individuale mai mari de 1 UDE, se constată că o pondere foarte mare, de 71%, o reprezintă şefii de exploataţii cu vârsta de 55 de ani şi peste, comparativ cu ponderea celor cu vârsta între 35 şi 55 de ani, de 25%, şi a tinerilor sub 35 de ani, de numai 4% (*EUROSTAT, 2005*). Tendinţa de îmbătrânire a şefilor de exploataţii se observă şi în cadrul exploataţiilor cu personalitate juridică (sub 35 de ani doar 11%, iar peste 45 de ani 66%) (*INS, 2005*). Ponderea exploataţiilor agricole conduse de tinerii fermieri sub 35 de ani a înregistrat un trend descendent în perioada 2003-2005, de la 9% la 7%, reflectând şi un grad scăzut de ocupare a acestora în exploataţiile agricole, de aprox. 4,5% în ţara noastră, faţă de 8,3% cât s-a înregistrat la nivelul UE-27 (*EUROSTAT, 2005*). Spre deosebire de situaţia la nivel comunitar, în România suprafaţa agricolă utilizată de tinerii sub 35 de ani este mult mai mică faţă de cea utilizată de celelalte categorii de vârstă (*EUROSTAT, 2005*).

Agricultorii tineri (sub 40 de ani) reprezintă numai 10% din populaţia totală de fermieri, exploatând un procent de 10% din SAU. La cealaltă extremă, agricultorii care au depăşit vârsta pensionării (peste 65 de ani) reprezintă 43% din numărul total de fermieri şi exploatează 31% din SAU. Agricultorii care vor depăşi vârsta pensionării la sfârşitul perioadei de programare (încadrându-se în categoria de vârstă 55-64 ani în 2005) reprezintă un procent suplimentar de 22% din totalul fermierilor şi de 24% din SAU. Jumătate din suprafeţele deţinute de exploataţiile de subzistenţă sunt conduse de persoane care au depăşit vârsta pensionării, în timp ce 20% sunt deţinute de agricultori care, la sfârşitul acestei perioade de programare, vor fi aproape sau vor fi depăşit pragul de pensionare. Împreună, aceste două categorii de vârstă exploatează 32% din SAU a României. Aproape jumătate din cei care conduc exploataţiile de semi-subzistenţă au depăşit vârsta pensionării şi practică agricultura pe 40% din suprafaţa aflată în acest segment. Numai 1% din aceştia au sub 34 de ani, în timp ce 7% se află în categoria 35-39 de ani. Problema vârstei înaintate este mult mai puţin pronunţată în exploataţiile comerciale mai mari.

Managerii de exploataţii împărţiţi pe categorii de vârstă şi dimensiunea fermelor

(INS, 2005)

Vârsta	0-2 UDE	2-8 UDE	8-40 UDE	40 -100 UDE	Peste 100 UDE	Total
< 34	210.056	13.902	1.983	185	100	226.226
35-39	246.853	20.962	2.436	267	151	270.669
40-54	905.500	81.394	9.785	1.602	1.050	999.331
55-64	849.094	90.505	5.939	762	532	946.832
>=65	1.659.739	147.554	5.398	268	135	1.813.094
Total	**3.871.242**	**354.317**	**25.541**	**3.084**	**1.968**	**4.256.152**

18% din SAU este concentrată în câteva *ferme comerciale mari şi în mare parte, competitive.* Un număr de 1.969 de exploataţii (0,04% din total) sunt unităţi care depăşesc 100 UDE. Ele ocupă 18%

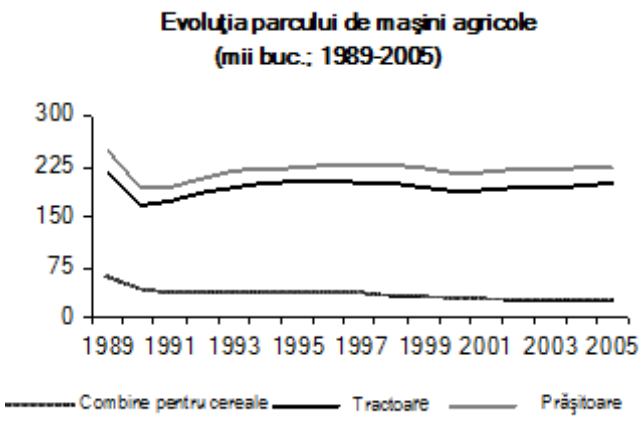
din SAU şi au, în medie, 1.239 ha. Din punctul de vedere al suprafeţei, în general, aceste exploataţii practică agricultura pe mai mult de 100 ha. Ele sunt specializate în principal în producţia de cereale, oleaginoase şi culturi proteice. Circa trei sferturi din aceste ferme au personalitate juridică şi sunt conduse de persoane a căror vârstă este cuprinsă între 40 şi 64 de ani. Prezenţa agricultorilor tineri rămâne destul de redusă, situându-se la 14% din numărul total al fermelor comerciale mari.

Fermele comerciale mari utilizează resursele în mod eficient, deşi mai există încă discrepanţe din punct de vedere al competitivităţii, care ar trebui reduse. Există un număr limitat de ferme eficiente şi competitive care, împreună, obţin performanţe economice bune, dispunând şi de capital şi de *know-how*. Ele ar putea fi confruntate cu unele probleme de adaptare în vederea respectării standardelor UE, sau ar mai putea avea nevoie de investiţii suplimentare pentru asigurarea dotării tehnologice a fermelor. Pentru aceşti agricultori, un instrument de dezvoltare şi de utilizare eficientă a capitalului ar putea fi asocierea, o cale de evitare a supracapitalizării, creşterii costurilor fixe şi problemelor legate de accesul limitat la credite. Totuşi, nu sunt disponibile date statistice sau contabile care să permită o evaluare a gradului de dotare cu resurse a acestora şi a nevoilor lor de investiţii. De aceea, nu este posibilă o descriere precisă a acestor exploataţii din punctul de vedere al competenţei forţei de muncă şi productivităţii, intensităţii capitalului, gradului de adoptare a activităţilor de cercetare-dezvoltare, cheltuielilor legate de normele de protecţie a mediului sau pentru asigurarea calitaţii produselor. Prin SAPARD, din cele 1.225 obiective de investiţii pentru producţia vegetală finalizate în cadrul Măsurii 3.1 „Investiţii în exploataţii agricole", reprezentând modernizări şi obiective noi, un număr de 1.095 au fost pentru culturi de câmp, 54 pentru horticultură, 31 pentru plantaţii de pomi, 27 pentru plantaţii de viţă de vie, 14 sere şi 4 pentru alte tipuri de ferme (căpşuni, arbuşti fructiferi). La acestea s-au adăugat 17 obiective de investiţii finalizate în cadrul Măsurii 3.4 „Dezvoltarea şi diversificarea activităţilor economice care să genereze activităţi multiple şi venituri alternative" reprezentând modernizări şi obiective noi pentru alte activităţi, după cum urmează: 11 ciupercării, 5 unităţi procesare fructe de pădure, o plantaţie duzi.

De asemenea, din cele 133 obiective de investiţii pentru creşterea animalelor finalizate în cadrul Măsurii 3.1„Investiţii în exploataţii agricole", reprezentând modernizări şi obiective noi, un număr de 74 sunt ferme de vaci, 27 ferme de păsări, 17 ferme de porci, 5 ferme de oi, 3 îngrăşătorii de taurine, 3 îngrăşătorii de berbecuţi şi 4 pentru alte tipuri de ferme (iepuri, struţi). La acestea se adaugă 235 obiective de investiţii finalizate în cadrul Măsurii 3.4 „Dezvoltarea şi diversificarea activităţilor economice care să genereze activităţi multiple şi venituri alternative" reprezentând modernizări şi obiective pentru alte activităţi, după cum urmează: 183 ferme apicole, 52 ferme de melci.

Este evident faptul că în România, pentru consolidarea exploataţiilor agricole comerciale sunt necesare investiţii, în special pentru protecţia mediului, igiena şi bunăstarea animalelor, aplicarea de noi tehnologii care să vizeze îmbunătăţirea calităţii produselor obţinute, în scopul reducerii costurilor de producţie şi creşterii competitivităţii lor, astfel încât să poată produce la standardele comunitare, în condiţii de piaţă şi concurenţă.

Parcul de maşini agricole rămâne deficitar. Numărul de tractoare şi utilaje agricole din România a scăzut la începutul perioadei de tranziţie, apoi a început să crească, însă treptat. Parcul de tractoare şi combine pentru producţia de cereale a fost cel mai afectat. În prezent, numărul tractoarelor reprezintă numai 40% din nivelul anului 1989, în timp ce cel al combinelor se situează la 77%. Pe de altă parte, numărul de tractoare a înregistrat o creştere uşoară, iar încărcătura de teren arabil per tractor s-a îmbunătăţit, scăzând de la 62 ha, în 1989, la 54 ha, în 2005. Cu toate acestea, parcul actual de maşini agricole este în mare măsură depăşit, iar acest lucru duce la pierderi mari de recoltă şi nu rezolvă problema campaniilor de recoltare lungi.

Slaba performanţă a agriculturii se explică prin absenţa unor sectoare de piaţă cheie: piaţa funciară, serviciile de consultanţă şi pregătire, de creditare şi marketing. Intervenţiile strategice

care vor viza lipsa acestor pieţe vor fi esenţiale pentru modernizarea şi restructurarea exploataţiilor de dimensiuni intermediare şi pentru atingerea obiectivelor referitoare la convergenţa veniturilor şi competitivitatea agriculturii.

Este nevoie de o piaţă funciară mai activă, pentru a face posibilă restructurarea exploataţiilor. O mare parte din suprafeţe se află în proprietatea agricultorilor vârstnici care practică o agricultură de subzistenţă. O pondere de 31% din totalul SAU este lucrată de persoane care au depăşit vârsta pensionării, faţă de numai 10%, exploatată de agricultorii tineri. Un procent de 45% din SAU este lucrat în cadrul exploataţiilor de subzistenţă cu mai puţin de 2 UDE, iar 16%, în exploataţiile de semi-subzistenţă (având între 2 şi 8 UDE). Pentru a creşte competitivitatea agricolă, este necesar ca agricultorii mai tineri să administreze o suprafaţă mai mare de teren. Pentru a facilita un astfel de transfer de resurse funciare, piaţa funciară trebuie să fie activată prin luarea unor măsuri atât în ce priveşte oferta, cât şi cererea precum şi prin reducerea costurilor tranzacţionale. În momentul de faţă, sunt în curs de aplicare măsuri de intervenţie publică în acest sens.

Costurile ridicate ale tranzacţiilor încetinesc transferul terenurilor către utilizări mai competitive sau fac vânzarile respective accesibile doar investitorilor mai mari, care îşi pot permite să cumpere. În momentul de faţă, costurile tranzacţiilor pot atinge până la 25% din valoarea terenurilor; odată ce terenul este înscris în Cartea funciară, acesta poate fi revândut cu un preţ care poate ajunge până la dublul valorii iniţiale (deoarece se evită astfel procedurile administrative de intabulare). Costurile de tranzacţionare includ taxele de notariat, cadastru, taxele percepute de agenţii imobiliari, taxele de transfer, taxele de intabulare şi, în unele cazuri, comisioanele pentru intermediari. Taxe suplimentare, pentru jurişti, pot fi şi ele necesare în cazul moştenirilor, precum şi pentru parcurgerea tuturor etapelor necesare.

Terenurile nu pot fi angajate ca garanţii pentru băncile comerciale, limitându-se astfel accesul la credite. Taxele mari de cadastru şi intabulare a terenurilor limitează capacitatea agricultorilor de a-şi înregistra oficial proprietatea la ANCPI. Având în vedere că majoritatea titlurilor de proprietate emise nu sunt încă înregistrate, vânzările oficiale de terenuri (pentru care este obligatorie înregistrarea prealabilă) rămân scăzute şi contribuie la reducerea valorii terenurilor. Din cauza subevaluării şi nesiguranţei legate de delimitarea parcelelor şi proprietatea terenurilor, băncile comerciale nu acceptă terenuri ca garanţie. Acest lucru constituie un element deosebit de nefavorabil pentru agricultorii din segmentul exploataţiilor de dimensiune medie, care ar avea nevoie de investiţii pentru a se dezvolta, însă a căror bază de garantare este slabă.

Intervenţiile publice vizează îmbunătăţirea funcţionării pieţei funciare. Cu sprijinul financiar şi tehnic al Băncii Mondiale, ANCPI lansează, în momentul de faţă, un program naţional prin care să se asigure înregistrarea sistematică a titlurilor de proprietate a terenurilor (intravilane şi extravilane) din zonele rurale. Prin stabilirea clară a drepturilor de proprietate şi reducerea costurilor aferente tranzacţiilor, programul are în vedere impulsionarea pieţei funciare şi facilitarea accesului la credite. În plus, a fost lansat şi Programul Renta Viageră (prin Legea nr.247/2005), având ca scop extinderea suprafeţelor exploataţiilor şi transferul de terenuri între generaţiile de agricultori, contribuind astfel la creşterea competitivităţii exploataţiilor. Prin acest program, agricultorii care au depăşit vârsta pensionării sunt încurajaţi fie să vândă, fie să-şi concesioneze terenurile. Stimulentele constau în plăţi anuale de 50 Euro/ha pentru concesionări şi 100 Euro/ha pentru vânzări. Până în luna decembrie 2006, în total, au beneficiat de program 76.655 ha, din care 62.855 ha au fost concesionate, iar 13.800 ha, vândute.

Serviciile de consultanţă şi pregătire sunt încă slab dezvoltate şi pregătite pentru a răspunde nevoilor agricultorilor şi a-i ajuta să se restructureze şi să-şi îmbunătăţească performanţa agricolă (atât din punct de vedere tehnic, cât şi din punct de vedere al respectării standardelor de siguranţă alimentară, igienă şi protecţia mediului, prevăzute de UE).

În ce priveşte sistemul de consultanţă privat din România, în majoritatea oraşelor din ţară se găsesc societăţi de acest tip de toate dimensiunile, cu profiluri profesionale sau specializări diverse. Clienţii acestora sunt, în general, exploataţii agricole mai mari, care au nevoie de sprijin în pregătirea proiectelor de investiţii sau pentru rezolvarea anumitor probleme de management al fermelor. Se poate presupune că activitatea consultanţilor privaţi satisface în prezent exigenţele clienţilor, aceştia având capacitatea de a reacţiona în mod eficient şi flexibil la cerinţele acestei pieţe, aflată în plină extindere. Până acum, MADR nu a introdus încă nici un mijloc de verificare a calităţii, sau o

„procedură de acreditare a consultanţilor", în vederea unei calificări profesionale a consultanţilor individuali privaţi.

3.1.2.3. Nevoile de restructurare din domeniul industriei şi comercializării produselor alimentare

Nivelul performanţei din industria alimentară a crescut semnificativ, însă mai sunt încă multe de realizat în ce priveşte restructurarea, pentru a ajuta sectorul să rămână competitiv şi să respecte standardele UE de siguranţă alimentară şi calitate a produselor şi pentru a stabili nişte verigi de comercializare eficiente între industria alimentară şi marea majoritate a agricultorilor.

Produsele tradiţionale sunt importante în România şi constituie oportunităţi de creştere economică, în special în zonele rurale izolate sau defavorizate, dacă sunt abordate prin măsuri strategice concertate. Începând cu anul 2005, peste 1.500 de produse tradiţionale româneşti au fost recunoscute de MADR, majoritatea lor provenind din sectoarele laptelui, produselor lactate şi cărnii, dar şi din industria de morărit şi din sectorul producţiei băuturilor. Aceste produse prezintă caracteristici specifice zonelor din care provin.

Industria alimentară este un sector important al economiei româneşti; în anul 2002, ea reprezenta circa 17% din producţia totală a industriilor prelucrătoare, 9% din producţia naţională totală şi 7% din VAB. Ea reprezintă totodată un procent relativ stabil, de 10%, din numărul locurilor de muncă din totalul industriilor prelucrătoare şi, respectiv, 3,5% din totalul locurilor de muncă, deşi numărul absolut al angajaţilor a scăzut aproape la jumătate în perioada 1990-2003. Industria alimentară a înregistrat o creştere semnificativă începând cu anul 1990, atât în termeni absoluţi, cât şi relativi/total industrii prelucrătoare. Evoluţia producţiei în intervalul 1998-2005 a variat de la o categorie de produse la alta; astfel, s-au înregistrat creşteri la produsele din carne (+55%), conservele din carne (+62,9%), produsele lactate proaspete (+73,9%), uleiurile comestibile (+34,4%), brânzeturi (+39,3%) şi scăderi, la: carne (-29,2%), conserve din fructe şi din legume (-2,7%), lapte (-16,5%), făina de grâu şi de secară (-69,0%) (*INS, 2006*), fapt care sugerează o orientare către produsele cu valoare ridicată, în ultimii ani, ca reacţie la cererea tot mai mare. Combinarea output – urilor cu o valoare mai ridicată cu restrângerea forţei de muncă au condus la o îmbunătăţire semnificativă a productivităţii globale, care a crescut de peste trei ori în perioada 1990-2002 şi apoi cu încă 12% între 2000 şi 2005. Productivitatea întreprinderilor diferă de la un sub-sector la altul. Pe plan european, România deţine o poziţie de vârf în producţia de uleiuri comestibile. Sectorul de procesare a evoluat rapid, concentrându-se în jurul câtorva actori importanţi de pe plan intern şi internaţional, care domină piaţa oleaginoaselor; în afara lor, mai există un volum de 20.000 tone de ulei, produs în unităţi rurale de mici dimensiuni, pentru autoconsumul gospodăriilor.

În ceea ce priveşte industria agro-alimentară, nu dispunem de date statistice sau operative referitoare la gradul de utilizare al capacităţilor existente şi nici de cele privind eventualele disparităţi între diferitele regiuni ale ţării. Referitor la investiţiile realizate prin SAPARD până la data de 30 iunie 2007, situaţia se prezintă astfel:

Din 202 obiective de investiţii finalizate în cadrul Măsurii 1.1 „Îmbunătăţirea procesării şi comercializării produselor agricole şi piscicole", reprezentând modernizare şi obiective noi, un număr de 85 aparţin sectorului „Carne şi ouă", 48 sectorului „Lapte şi produse lactate", 27 sectorului „Cereale", 24 sectorului „Vin", 17 sectorului „Legume-fructe şi cartofi", iar 1 obiectiv sectorului „Oleaginoase".

Din analiza numărului de proiecte finalizate la nivel regional şi sectorial rezultă că:

- **în sectorul „Lapte şi produse lactate**": regiunea cu cele mai multe proiecte finalizate a fost regiunea Nord-Est, urmată de regiunea Centru. Regiunile cu cel mai mic număr de proiecte au fost, Sud-Vest Oltenia şi Regiunea Vest;
- **în sectorul „Carne şi produse din carne**": regiunea Centru a beneficiat de cel mai mare număr de proiecte, în timp ce regiunea Vest şi Sud-Vest de cel mai mic număr;
- **în sectorul „Legume, fructe şi cartofi**": în acest sector, numărul proiectelor este foarte redus, existând zone fără nici un proiect finalizat (Sud-Est, Sud-Muntenia, Vest);

- **în sectorul „Vin**": discrepanţele dintre regiuni sunt foarte mari (în timp ce regiunea Sud-Est a finalizat un număr de 13 proiecte, alte regiuni n-au avut deloc proiecte, ca de exemplu Nord-Vest, Bucureşti- Ilfov, sau câte un singur proiect în regiunile Nord-Est, Sud-Vest şi Centru);
- **în sectorul „Cereale**": la nivel naţional numărul de proiecte a fost redus, fiecare regiune înregistrând 2-6 proiecte;
- **în sectorul „Oleaginoase**": în acest sector a existat un singur proiect finalizat, respectiv în regiunea Sud-Vest.

În ciuda acestor succese, industria alimentară se confruntă încă cu numeroase provocări:

- ***O industrie dual**ă, formată încă din prea multe societăţi mici, care nu beneficiază de economie de scară în care utilizarea capacităţilor are drept rezultat un nivel mediu scăzut al productivităţii muncii şi al competitivităţii.* Nivelul de concentrare al industriei alimentare este scăzut. Două treimi din cele 11.000 întreprinderi din industria alimentară sunt mici (având mai puţin de 9 angajaţi) şi circa 1% sunt considerate a fi mari (cu peste 250 angajaţi). Restul fabricilor procesatoare mici produc în principal pentru piaţa locală, iar accesul lor limitat la credite le împiedică să-şi modernizeze şi raţionalizeze sistemele de producţie. Societăţile relativ mari (cu peste 50 de angajaţi) domină câteva sectoare, precum zahărul, vinul şi, în mod deosebit, cel al berii. Drept rezultat şi în ciuda unor îmbunătăţiri semnificative, productivitatea medie a forţei de muncă (VAB/angajat) din industria alimentară rămâne scăzută, în jurul valorii de 5.000 Euro. Acest nivel este dublu faţă de industria băuturilor, triplu faţă de industria tutunului şi cu 37% mai mare decât media productivităţii din industria de procesare a oleaginoaselor. Toate celelalte subsectoare au înregistrat niveluri medii de productivitate de 70-80%, productivitatea din industria produselor lactate fiind încă şi mai scăzută (61%).
- Problemele legate de materiile prime şi insuficienţa investiţiilor din multe fabrici de procesare din sectorul agro-alimentar românesc conduc la ***un nivel scăzut de conformitate cu normele de procesare ale UE şi la un nivel necorespunzător al siguranţei alimentare***. Întreprinderile din industria alimentară întâmpină probleme serioase, din cauza faptului că nu respectă standardele europene (inclusiv standardele ISO şi HACCP), pentru care sunt necesare investiţii importante, de reabilitare şi modernizare. În iunie 2007, nivelul de conformitate din sectoarele de producţie şi procesare a cărnii indică faptul că din totalul de 425 de unităţi, 123 respectau normele UE, fiind autorizate să participe în comerţul intracomunitar, în timp ce restul de 302 unităţi au primit aprobarea de a-şi continua activitatea pentru o perioadă de tranziţie, care se va încheia la 31 decembrie 2009. În sectorul laptelui şi produselor lactate, dintr-un total de 259 unităţi, 52 sunt conforme normelor UE, fiind autorizate pentru schimburile comerciale intracomunitare, în timp ce 207 au fost admise pentru perioada de tranziţie care se încheie la 31 decembrie 2009.
- ***Comerţul en-gros şi canalele de comercializare, care integrează numărul mare de exploataţii mici şi mijlocii în sectorul economic alimentar, sunt subdezvoltate*** şi se confruntă cu următoarele probleme: (a) lipsa unor loturi de cultură standardizate, mari şi omogene, mai ales în segmentul agricol comercial de nivel mediu; (b) dispersia foarte mare a sistemului de distribuţie; (c) lipsa spaţiilor de depozitare moderne, care să asigure continuitatea aprovizionării cu produse agroalimentare de calitate; (d) marjele mari, determinate de o cifră de afaceri scăzută şi de prezenţa a numeroşi intermediari (acesta este în particular cazul sectorului lapte); (e) sisteme inadecvate de informare de piaţă în legatură cu situaţia preţurilor, cererii şi ofertei pe pieţele individuale. Unele din fermele comerciale foarte mari şi-au pus la punct propriul sistem de comercializare en-gros, obţinând rezultate pozitive convingătoare. Spaţiile de depozitare pentru produsele agricole, în special pentru cereale, se confruntă cu cheltuieli de stocare şi condiţionare ridicate, multe silozuri neputând garanta condiţiile de depozitare standard impuse de legislaţia naţională. În general, industria procesatoare din România este încă slab conectată cu marea majoritate a producătorilor agricoli şi rămâne, din această cauză, sensibilă la fluctuaţiile ofertei şi la calitatea instabilă a materiilor prime, comparativ cu sectoarele de procesare concurente din alte state-membre. Consolidarea legăturii dintre producători şi fabricile procesatoare, prin încheierea unor

contracte pe termen lung şi înfiinţarea grupurilor de producători[9], care să furnizeze industriei materii prime de calitate uniformă, în paralel cu sprijinul serviciilor de consultanţă tehnică şi de management, ar putea ajuta la depăşirea acestor probleme. O mai bună integrare a acestora în cadrul industriei alimentare ar conduce la creşterea şi stabilizarea veniturilor fermierilor. În prezent nu există organizaţii de marketing cum ar fi grupurile de producători sau cooperativele de comercializare, care ar putea asigura o coordonare verticală între industria alimentară şi fermieri.

3.1.2.4. Silvicultura

Pădurile din România sunt printre cele mai bune din Europa, având un istoric de gospodărire eficace, prin care au ajuns la un standard excelent şi un potenţial economic important. În prezent, sectorul contribuie cu peste 9% la exporturile ţării, reprezentând 3,5% din PIB în 2005 (USDA – FAS 2006). Având în vedere faptul că suprafaţa optimă acoperită cu pădure pentru România este de 32% şi faptul că industria lemnului nu lucrează la capacitate, putem spune că sectorul dispune de un potenţial important pentru a contribui la creşterea economiei naţionale şi la dezvoltarea spaţiului rural. Cu toate acestea, aspectele legate de retrocedarea terenurilor, capitalul uman, infrastructură, capacităţile de procesare şi cadrul legal şi legislativ pot limita acest potenţial.

În prezent, volumul de pădure pe picior este de circa 1.341 milioane m^3, reprezentând aproximativ 218 m^3/ha. Din cele6.742,8 mii ha de pădure, circa 29% sunt specii de conifere, iar 71%, foioase. În prezent, 65% din suprafeţele de pădure (respectiv, 4,2 milioane ha) se află în proprietate publică şi sunt gospodărite de Regia Naţională a Pădurilor, restul aflându-se în proprietate privată.

Pădurile private sunt caracterizate de exploataţii relativ mici şi fragmentare, fapt care îngreunează atingerea potenţialului economic al acestor suprafeţe într-o manieră durabilă. Acest lucru poate fi atribuit, în parte, modului în care a avut loc procesul de retrocedare, având în vedere că, iniţial, parcelelor care trebuiau retrocedate li s-a fixat o limită de 1 ha; acest nivel a fost ulterior ridicat la 10 ha, pentru a fi, în final, eliminat. În unele cazuri, rezultatul este deţinerea, de către o persoană, a trei trupuri distincte de pădure care nu sunt alăturate. În pofida acestei probleme, se previzionează că 65% din suprafaţa naţională totală de pădure va fi retrocedată persoanelor private şi autorităţilor publice locale. Principala iniţiativă de abordare a problemelor legate de fragmentarea şi dimensiunile reduse ale exploataţiilor a fost crearea ocoalelor silvice private sau comasarea suprafeţelor de pădure, în scopul gospodăririi durabile. În prezent, proprietarilor privaţi li se cere să se asocieze, să-şi înfiinţeze ocoale silvice şi să angajeze personal silvic sau să contracteze servicii silvice de la Regia Naţională a Pădurilor sau de la alte ocoale silvice. Până în prezent, s-au înfiinţat 106 ocoale silvice, care administrează peste 1.000.000 ha de pădure.

Procesul de retrocedare implică totodată şi faptul că pentru mulţi proprietari privaţi de păduri, gospodărirea pădurilor este un domeniu relativ nou şi ar putea necesita eforturi importante de pregătire şi consultanţă, pentru ca aceste persoane să îşi poată gospodări pădurile într-o manieră durabilă. Deşi sistemul de învăţământ formal oferă o varietate de cursuri în domeniul silviculturii şi industriei forestiere, prin cursuri de formare profesională pre- şi post-absolvire, se pare că lipsesc programele de pregătire sau pachetele de cursuri care să se adreseze noilor proprietari privaţi. De asemenea, dată fiind dimensiunea şi caracterul fragmentat al multor parcele de pădure private, operatorii acestora pot avea rezerve în a investi timp şi bani în cursurile de pregătire (FAO, 1997). Cu toate acestea, apariţia asociaţiilor private de proprietari de păduri ar putea încuraja o mai mare deschidere către realizarea unor investiţii pentru dobândirea unor competenţe, în cazul în care ar fi puse la dispoziţia acestor persoane programe şi cursuri de pregătire adecvate.

Retrocedarea terenurilor către persoanele private pune probleme importante şi din punctul de vedere al cadrului legal şi legislativ, în special în ce priveşte abordarea problemelor precum tăierile ilegale. Actualmente, se estimează că se exploatează ilegal 100.000 m^3 pe an. Responsabilitatea controalelor tăierilor ilegale a fost încredinţată Inspectoratelor Teritoriale de Regim Silvic şi Vânătoare, însă, deşi se poate urmări activitatea de pe parcelele de pădure aflate în

[9] Până în prezent în România au fost recunoscute, în conformitate cu legislaţia naţională în vigoare, un număr de 56 grupuri de producători; dintre acestea, 4 grupuri au depus proiecte de finanţare prin fonduri SAPARD, în principal pentru legume - fructe, lapte şi produse lactate, cartofi, carne de pasăre şi ouă, carne ovine şi caprine, miere şi produse din miere.

proprietatea RNP sau a persoanelor care deţin astfel de suprafeţe în parcurile naţionale, controlul asupra proprietarilor privaţi de pădure, aflaţi în afara parcurilor naţionale, constituie o problemă importantă.

Capacitatea de atingere a potenţialului economic din sectorul forestier este limitată şi de slaba accesibilitate a majorităţii pădurilor. Drumurile forestiere din România acoperă mai puţin de 42.000 km (ceea ce înseamnă circa 6,5 m/ha), reflectând cea mai slabă densitate din Europa. Ca urmare, peste 2 milioane ha de pădure sunt practic inaccesibile, indiferent dacă este vorba de desfăşurarea activităţilor de gospodărire sau de exploatare (USDA-FAS 2006). Situaţia duce şi la o depăşire a nivelului normal de tăieri în zonele accesibile, în paralel cu folosirea unor tehnologii ineficiente şi fără sustenabilitate în zonele inaccesibile. Mai mult, drumurile prost întreţinute ridică probleme de protecţie a mediului, contribuind la erodarea solului în timpul activităţilor de exploatare. Este necesară creşterea la un nivel acceptabil a reţelei de drumuri forestiere, precum şi întreţinerea acesteia, pentru a diminua aceste efecte negative.

Sectorul de procesare a lemnului dispune şi el de un potenţial de creştere important, deşi prezintă o serie de constrângeri semnificative, legate de capacitate. Disponibilitatea materiilor prime, costul relativ scăzut al mâinii de lucru şi apropierea de pieţele europene occidentale importante stau la baza potenţialului de dezvoltare al industriei lemnului din România (USDA-FAS 2006). Cea mai mare parte (75%) din totalul de 15.761 m^3 recoltaţi în 2005 a fost comercializată, restul de 25% fiind destinat consumului propriu (INS, 2006). Principalul utilizator al acestei materii prime este sectorul de procesare primară a lemnului (inclusiv producătorii de mobilă), care angajează peste 84.000 persoane (INS, 2006). Productivitatea muncii din acest sector este în creştere şi se estimează că a crescut cu 43% în perioada 2000-2005, în cazul sectorului de prelucrare a lemnului şi produselor din lemn şi cu 33% în cazul industriei mobilei (INS, 2006). Nivelul de performanţă din industria mobilei este deosebit de impresionant, fiind puternic orientat către export; în 2004, producţia acestui sector a depăşit 1 miliard Euro, înregistrând o rată de creştere de 23% (una dintre cele mai bune din economia naţională), alături de creşterile menţionate mai sus, legate de productivitatea muncii (USDA-FAS, 2006).

Cu toate acestea există temeri în ceea ce priveşte, capacitatea sectorului. Utilajele folosite în sectorul de procesare a lemnului sunt depăşite şi ineficiente, determinând o calitate inconstantă a produselor. Aproximativ jumătate din volumul intern de cherestea este produsă de operatori mici, care, în marea lor majoritate, vor trebui să investească în unităţile pe care le deţin, pentru a putea respecta normele de mediu. Investiţii importante sunt necesare şi în industria mobilei, pentru a asigura statutul de conformitate cu normele europene de mediu, investiţia totală fiind estimată la peste 100.000 milioane Euro. Recent, un volum mare de investiţii în sectorul de procesare, a fost realizat de către societăţi din Europa occidentală. Pe termen mediu şi lung, acest lucru ar putea ridica probleme în privinţa asigurării unei aprovizionări durabile cu lemn a sectorului de procesare, mai ales în cazul în care capacitatea va creşte în rândul operatorilor interni.

Dincolo de valoarea lor economică, pădurile din România au un potenţial important din punctul de vedere al utilizării multifuncţionale a terenurilor, reprezentând atât o sursă de bunuri de natură socială, cât şi de avantaje privitoare la protecţia mediului. Peste jumătate (52%) din pădurile din România sunt clasificate ca având funcţii speciale de protecţie (protecţia solului, protecţia apelor, protecţia climei, conservarea faunei sălbatice şi funcţii de recreere), în timp ce restul au funcţii de producţie şi protecţie. Alte funcţii importante ale pădurilor din România cuprind: recreerea şi vânătoarea, protecţia împotriva inundaţiilor (prin regularizarea cursurilor de apă), conservarea biodiversităţii (în special a habitatului faunei sălbatice), atenuarea modificărilor climatice (prin sechestrarea carbonului în sol) şi furnizarea produselor de pădure nelemnoase (fructe de pădure, seminţe, ciuperci etc).

3.1.3. Condiţii de mediu

3.1.3.1. Caracteristici principale

Spaţiul rural românesc se caracterizează prin resurse naturale aflate într-o stare de conservare în general bună, printr- un nivel ridicat de biodiversitate, asociat unei diversităţi de habitate şi ecosisteme, de păduri şi de peisaje agricole valoroase dar, în acelaş timp, viitorul apropiat aduce

provocări serioase: menţinerea acestor valori naturale şi lupta împotriva schimbărilor climatice.

Teritoriul României este alcătuit din trei tipuri de relief, prezente într-o proporţie relativ egală – câmpie, dealuri şi munţi, cu un nivel de diversitate pedo-climatică şi geografică ridicat.

România deţine un mediu natural în cadrul căruia se integrează vaste arii rurale care se remarcă, în general, printr-o bună stare de conservare a resurselor naturale de sol şi apă, prin varietatea peisajelor tradiţionale şi printr-o remarcabilă diversitate biologică. De asemenea, România are o moştenire naturală unică reprezentată în principal de Munţii Carpaţi (65% din eco-regiunea Carpaţi) şi de către una dintre cele mai importante zone umede din Europa, Delta Dunării (a doua ca mărime din Europa). Este estimat că ecosistemele naturale şi semi-naturale reprezintă 47% din teritoriul naţional şi au fost identificate pe teritoriul României 52 de eco-regiuni.

Merită menţionat faptul că 30% din populaţia Europei de carnivore mari şi aproximativ 300.000 ha de păduri virgine se află localizate în România. În Munţii Carpaţi şi Delta Dunării se regăsesc o serie de specii endemice, printre care se află şi o serie de specii de interes comunitar. Diversitatea de specii şi habitate şi varietatea peisajelor rurale tradiţionale sunt o rezultantă a restructurării agriculturii (trecerea în ultimii 16 ani de la un număr mic de ferme comerciale mari la milioane de gospodării familiale de dimensiuni mici), a reîntoarcerii la un tip de agricultură tradiţională şi implicit a aplicării de practici extensive.

Pe de altă parte, deşi a existat o tendinţă generală de extensivizare şi de utilizare redusă a produselor chimice în agricultură, o serie de terenuri agricole au fost afectate de utilizarea incorectă a îngrăşămintelor chimice şi a pesticidelor, de irigări, drenaje sau de aplicarea unor lucrări mecanice inadecvate, motiv pentru care componentele de mediu (în special solul şi apa), pe suprafeţe reduse, au fost puternic degradate.

De asemenea, abandonul activităţilor agricole şi practicile agricole inadecvate apărute ca urmare a lipsei de cunoştinţe de specialitate ori a resurselor financiare limitate, au influenţat în mod negativ biodiversitatea şi au determinat apariţia sau accentuarea fenomenului de eroziune a solului.

Scăderea şeptelului a condus la abandonul practicării păşunatului, motiv pentru care multe pajişti au fost degradate datorită apariţiei succesiunii ecologice, manifestată prin apariţia unor specii invazive. Pe baza unei inventarieri a pajiştilor realizată de către Societatea Regală Olandeză pentru Conservarea Naturii (en: *Royal Dutch Society for Nature Conservation)* în colaborare cu diverse insituţii naţionale, s-a calculat că din suprafaţa totală de pajişti permanente circa 15% suferă de abandon al activităţilor agricole. Aceste date sunt însă obţinute prin extrapolare, deoarece această inventariere nu s-a realizat decât în 6 locaţii (reprezentative din punct de vedere al biodiversităţii) care acoperă doar 15% din totalul suprafeţei naţionale de pajişte.

Fără a dispune de date concrete este greu de estimat proporţia de teren agricol abandonat pentru activităţi agricole, însă se pot semnala unele zone unde acest fenomen are o intensitate mai mare. Astfel, abandonul afectează în România în special zonele consacrate păşunatului tradiţional - în ultimul timp şi ca urmare a impunerii bruşte de standarde sanitar – veterinare care afectează viabilitatea acestor sisteme de păşunat tradiţional, şi arabilul, în special în zonele de câmpie care duce lipsă de umezeală şi unde sistemele de irigaţii au fost desfiinţate sau sunt nefuncţionale, zonele cu nivel ridicat de sărăcie care se caracterizează şi printr-o emigraţie sporită şi zonele limitrofe marilor oraşe, unde unele terenuri agricole sunt scoase din circuitul agricol de regulă pentru a răspunde ulterior unor proiecte de extindere a zonelor rezidenţiale sau comerciale. În acelaşi timp, creşterea economică susţinută înregistrată în mod consecutiv în ultimii 7 ani începe să ameninţe multe specii de plante şi animale prin intensivizarea agriculturii şi conduce la degradarea resurselor naturale şi la modificarea peisajului rural.

Zonele defavorizate (ZD) pentru activităţile agricole

Suprafeţe largi ale României prezintă limitări naturale ale productivităţii agricole. Acestea sunt legate în special de Munţii Carpaţi şi de Delta Dunării, dar şi de alte zone cu specificităţi ale condiţiilor de sol sau climă. Aceste zone defavorizate agricol sunt de regulă asociate cu un nivel ridicat de biodiversitate.

România deţine suprafeţe largi ce pot fi considerate zone defavorizate (ZD) (conform Regulamentului (CE) 1257/1999), datorită caracteristicilor nefavorabile de mediu care limitează considerabil condiţiile de utilizare a terenurilor agricole şi care conduc la producţii agricole mai mici.

Se remarcă în principal Munţii Carpaţi – acolo unde se întâlnesc valori mari de altitudine şi pantă, şi Delta Dunării - deoarece în acest areal se cumulează o serie de factori climatici şi edafici care limitează puternic activitatea agricolă, dar şi alte zone mai compacte în partea de sud – est a ţării şi mai răsfirate în alte zone precum Podişul Moldovei, Oltenia (zona de câmpie dar şi cea deluroasă), Podişul Transilvaniei – unde caracteristici naturale specifice conduc la scăderea productivităţii naturale.

Astfel, o parte importantă a Munţilor Carpaţi, datorită condiţiilor legate de altitudine şi pantă, întâmpină obstacole în practicarea agriculturii, obstacole materializate mai ales în scurtarea perioadei de vegetaţie şi în costuri suplimentare legate de condiţiile de pantă (detalii – Anexa 4A).

În afară de Munţii Carpaţi există şi alte zone ce sunt caracterizate în principal de o productivitate scăzută datorită acţiunii factorilor naturali restrictivi.

În acest sens, cu un potenţial natural agricol semnificativ mai scăzut faţă de restul ţării se remarcă a fi Delta Dunării, datorită unui complex de factori naturali legaţi de sol (nisipos şi cu procent redus de humus) şi de climă (cu precipitaţii foarte scăzute, în medie de sub 400 mm/an). Acest potenţial este evidenţiat de notele de bonitare de la nivel de comună/oraş, comparativ cu media naţională. Astfel în această zonă nota de bonitare a terenurilor agricole este de 16, reprezentând 46% din media ponderată a notelor de bonitare de la nivel naţional, iar producţia medie de porumb (principala cultură a acestei zone) fiind de doar 39% din media naţională. În această zonă se remarcă şi o densitate foarte scăzută a populaţiei, fapt ce afectează şi necesarul de forţă de muncă aferent menţinerii activităţilor agricole. (detalii – Anexa 4A).

De asemenea, există şi numeroase alte zone caracterizate de o serie de particularităţi edafice (soluri argiloase sau nisipoase – care conduc fie la stagnarea apei, fie la un drenaj foarte rapid al acesteia), climatice (precipitaţii reduse, temperaturi ridicate în timpul verii ce amplifică deficitul de apă), de relief (pantă) etc, acestea reflectându-se în nota de bonitare a terenurilor agricole care are valori de sub 80% din valoarea medie ponderată la nivel naţional, astfel datorită condiţiilor naturale specifice, productivitatea agricolă este limitată (producţia medie de porumb fiind în medie de circa 60% faţă de producţia medie naţională) (detalii – Anexa 4A).

Deoarece aceste zone cu potenţial scăzut pentru agricultură sunt de regulă terenuri agricole ce suportă o agricultură mai puţin intensivă şi astfel mai bogate în biodiversitate, a fost realizată o analiza acestor zone din care reies – ca şi confirmare - suprapuneri importante cu zonele HNV şi cu IBA, astfel Carpaţii se suprapun în proporţie ridicată cu zonele HNV, iar celelate zone afectate de productivitate scăzută datorită factorilor naturali, coincid într-o pondere ridicată cu IBA (detalii – Anexa 4A).

3.1.3.2. Conservarea biodiversităţii pe terenurile agricole şi forestiere

Caracteristici generale ale biodiversităţii

România este caracterizată de un nivel ridicat de biodiversitate - din punct de vedere al numărului de specii, al habitatelor şi al ecosistemelor pe care le formează şi din punct de vedere al suprafeţelor deţinute de acestea, însă modificările actuale de peisaj pun în evidenţă ameninţări serioase: intensificarea activităţilor agricole ce afectează cu precădere zonele mai productive şi abandonarea activităţilor agricole ce se manifestă mai ales în zonele slab productive.

România este caracterizată de o mare diversitate biologică, manifestată atât intraspecific cât şi interspecific, remarcându-se atât prin numărul mare de ecosisteme cât şi prin numărul de specii, dar în prezent multe specii de plante şi animale sunt ameninţate cu dispariţia, iar modificarea peisajului reprezintă primul indicator al deteriorării mediului.

În ceea ce priveşte flora, în România au fost identificate 3.700 de specii de plante, dintre care, 23 sunt declarate monumente ale naturii, 74 sunt extincte, 39 sunt periclitate, 171 vulnerabile şi 1.253 sunt rare. Din numărul estimat al taxonilor identificaţi în România, o proporţie semnificativă (aprox.60 %)

este reprezentată de către speciile caracteristice pajiştilor alpine şi subalpine, păşunilor şi fâneţelor montane.

În ceea ce priveşte fauna, au fost identificate 33.792 de specii de animale, din care 33.085 specii de nevertebrate şi 707 specii de vertebrate. Din cele 191 specii de peşti, 38 înregistrează o stare nefavorabilă de conservare (11 specii periclitate, 16 specii vulnerabile şi 11 specii rare). Din cele 20 specii de amfibieni, 12 se află într-o stare nefavorabilă de conservare (3 specii periclitate şi 9 specii vulnerabile), din cele 30 specii de reptile 5 se află într-o stare nefavorabilă de conservare (4 specii periclitate şi o specie vulnerabilă), din cele 364 specii de păsări 35 se află într-o stare nefavorabilă de conservare (18 specii periclitate şi 17 specii vulnerabile) şi din cele 102 specii de mamifere, 58 înregistrează o stare nefavorabilă de conservare (19 specii periclitate, 26 specii vulnerabile şi 13 specii rare). În urma inventarierilor, a rezultat un număr aproximativ de 5.600 de urşi bruni (60% din populaţia europeană de urşi bruni – Ursus arctos), aproximativ 3.000 de lupi (40% din populaţia europeană de lupi – Canis lupus) şi 1.500 de râşi (40% din populaţia europeană de râşi – Lynx lynx), aceste specii fiind un simbol al vieţii sălbatice şi al habitatelor naturale, care pot fi folosite şi pentru a repopula alte zone din Europa, care au cunoscut un regres al acestor specii. Zimbrul, animal rar, ocrotit de lege, a dispărut din pădurile ţării noastre de mai bine de un secol şi trăieşte astăzi numai în rezervaţii.

Ecosistemele naturale şi semi-naturale acoperă 47% din teritoriul ţării. Au fost identificate şi caracterizate 783 tipuri de habitate (13 habitate de coastă, 143 habitate specifice zonelor umede, 196 habitate specifice păşunilor şi fâneţelor, 206 habitate forestiere, 90 habitate specifice dunelor şi zonelor stâncoase şi 135 habitate specifice terenurilor agricole) în 261 de zone analizate la nivelul întregii ţări.

Habitatele din România sunt caracterizate de o anumită compoziţie a florei şi a faunei, componente ale biocenozelor şi sunt influenţate de diferiţi factori climatici sau edafici. Influenţele climatice, ale zonelor aride din partea estică, la cele oceanice din partea vestică a ţării, precum şi diferenţele climatice între câmpie şi munte impuse de altitudinea reliefului, au determinat apariţia unui mare număr de habitate. Alt factor care determină marea varietate de habitate din România este reprezentat de compoziţia chimică a rocilor din substrat (sol, subsol).

Ariile protejate

Dintre statele membre ale U.E. - 27, România deţine cea mai mare diversitate biogeografică (5 regiuni biogeografice din cele 11 europene), aceasta aflându-se în majoritate într-o stare favorabilă de conservare.

Suprafaţa totală a ariilor protejate este de cca. 1.866.705 ha şi acoperă aproximativ 7,83 % din suprafaţa ţării. Sunt incluse aici Rezervaţia Biosferei „Delta Dunării" – 576.216 ha, 13 Parcuri Naţionale – 318.116 ha, 13 Parcuri Naturale – 772.128 ha, 981 Rezervaţii Naturale – 179.193 ha şi 28 Arii Speciale de Protecţie Avifaunistică – 21.052 ha.

Dintre acestea, câteva arii protejate prezintă interes deosebit, atât la nivel naţional cât şi internaţional, având statut multiplu:

- Rezervaţia Biosferei Delta Dunării – Rezervaţie a Biosferei (Comitetul UNESCO MAB – „Omul şi Biosfera"), Zonă Umedă de Importanţă Internaţională (Secretariatul Convenţiei Ramsar) şi Sit al Patrimoniului Natural Universal (UNESCO);
- Parcul Naţional Retezat – Rezervaţie a Biosferei (Comitetul UNESCO MAB – „Omul şi Biosfera");
- Parcul Naţional Munţii Rodnei – Rezervaţie a Biosferei (Comitetul UNESCO MAB – „Omul şi Biosfera");
- Parcul Naţional Balta Mică a Brăilei – Zonă Umedă de Importanţă Internaţională (Secretariatul Convenţiei Ramsar).

În afara ariilor protejate de interes naţional, prin intermediul Programului IBA (Important Birds Area / Arii de Importanţă Avifaunistică) au fost identificate în România cele mai importante arii pentru menţinerea populaţiilor de păsări sălbatice, inclusiv a celor de interes internaţional sau prioritare la nivel comunitar precum şi a speciilor migratoare. În România programul este derulat de către Societatea Ornitologică Română (partener BirdLife în Romania) şi Asociaţia pentru Protecţia

Păsărilor şi a Naturii "Grupul Milvus". Pe baza datelor adunate în special în ultimii 10 ani, au fost identificate la nivelul întregii ţări 132 de IBA-uri, acoperind cca. 17% din suprafaţa ţării.

Natura 2000

O bună parte din teritoriul naţional este acoperită de reţeaua comunitară de arii protejate Natura 2000.

Dintre cele 198 tipuri de habitate europene, dintre care 65 sunt prioritare, în România se regăsesc 94 tipuri de habitate dintre care 23 sunt prioritare la nivel comunitar şi a căror conservare impune desemnarea unor Arii Speciale de Conservare (SAC).

Până în prezent au fost identificate ca situri Natura 2000 un număr de:

- 108 situri SPA (Arii de Protecţie Specială Avifaunistică) reprezentând aproximativ 11,89% din teritoriul României;
- 273 situri pSCI (propuneri de Situri de Importanţă Comunitară) reprezentând aproximativ 13,21% din teritoriul României.

Regimul de protecţie pentru aceste situri de interes comunitar a fost impus la nivel naţional, în conformitate cu prevederile OUG nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei şi faunei sălbatice, prin următoarele acte normative:

- Ordinul MMDD nr. 776/2007 pentru declararea pSCI şi
- Hotărârea de Guvern nr. 1284/2007 pentru declararea SPA. Arealul siturilor incluse în Reţeaua Europeană Natura 2000 acoperă aproximativ 17,84% din teritoriul naţional.

Conservarea biodiversităţii pe terenurile agricole

Terenurile agricole cu înaltă valoare naturală acoperă o suprafaţă însemnată din SAU a României, dar atât abandonul activităţilor agricole cât şi intensificarea acestora ameninţă buna lor conservare.

Deşi în cazul României (şi chiar la nivel european) există foarte puţină experienţă în utilizarea acestui concept, un pas important a fost realizat în vederea identificării terenurilor agricole cu înaltă valoare naturală, utilizându-se metode oferite de studiile dezvoltate până în prezent. S-a urmărit identificarea zonelor caracterizate de prezenţa abundentă a pajiştilor semi-naturale, în general asociate cu existenţa unei diversităţi ridicate a speciilor şi a habitatelor. Rezultatul clasificării arată faptul că în prezent cca. 2,4 milioane hectare de pajişti semi-naturale pot fi clasificate ca teren agricol cu înaltă valoare naturală.

Pajiştile semi-naturale reprezintă cele mai valoroase ecosisteme din categoria terenurilor agricole, dar renunţarea în unele zone la activităţile agricole tradiţionale (cosit, păşunat) conduce la degradarea habitatelor şi la modificări de peisaj. Cu deosebire, în zona montană există o tendinţă de abandonare a activităţilor agricole, mai ales în cazul pajiştilor semi-naturale. În acelaşi timp, în unele regiuni ale ţării pajiştile sunt ameninţate de intensivizarea agriculturii şi practicarea acesteia pe suprafeţe compacte şi largi, exercitându-se astfel presiune asupra componentelor de mediu, în special asupra biodiversităţii.

De asemenea, în unele zone ale ţării desemnate ca IBA sunt prezente păsări care deţin în România o pondere importantă din populaţia la nivel UE – 27, cum ar fi Lanius minor (cca. 97%), Falco vespertinus (cca. 50%), Crex crex (cca. 28%) etc., iar în unele dintre IBA sunt prezente şi păsări care sunt vulnerabile, periclitate sau rare, numărul de exemplare din aceste specii de păsări fiind foarte mic.

Ca o ameninţare a ultimilor ani se remarcă gripa aviară care poate afecta păsările sălbatice, mai ales în zonele de mare concentrare a păsărilor migratoare cum ar fi Delta Dunării.

În general, se poate spune că populaţiile al căror habitat îl constituie terenurile agricole şi forestiere înregistrează o stare favorabilă de conservare şi nu există presiuni majore asupra lor sau factori de risc. Acest fapt este în mare măsură urmarea modului majoritar extensiv de practicare a agriculturii în

România. În particular, există şi areale asupra cărora presiunea exercitată de către activităţile antropice s-a resimţit printr-o evoluţie nefavorabilă asupra stării de conservare a speciilor sălbatice.

Agro – biodiversitatea

România deţine o importantă bază genetică atât în rândul plantelor de cultură cât şi al animalelor domestice, strâns legată de agro – sistemele tradiţionale.

În ceea ce priveşte agro-biodiversitatea, România este una dintre puţinele ţări europene în care agro-sistemele tradiţionale reprezintă rezervoare semnificative din punct de vedere al diversităţii genetice a plantelor de cultură şi a animalelor domestice, care s-au conservat la locul de formare şi dezvoltare (in situ).

România este interesată să conserve o serie de specii locale de animale domestice, specifice unor regiuni, şi care sunt în pericol de dispariţie. În catalogul mamiferelor domestice sunt incluse 79 de rase (din care 26 sunt încă active, 19 în potenţial pericol şi 34 dispărute). Trebuie notat totuşi că multe rase locale (Ţurcană, Ţigaie, Capra Carpatină etc.) au un sistem de reproducţie în comunităţi locale (izolare reproductivă pe o anumită arie, fără registru genealogic şi controlul oficial al producţiei, selecţia fiind făcută după preferinţa proprietarilor). Ca varietăţi de plante există populaţii locale aflate pe cale de dispariţie, distribuite în multe regiuni. O importanţă mare este acordată şi livezilor.

Conservarea biodiversităţii pe terenurile forestiere

România dispune de o mare diversitate forestieră şi este una dintre puţinele ţări europene care mai posedă păduri virgine. Multe dintre aceste păduri joacă roluri importante de mediu şi ca spaţiu recreaţional, dar reprezintă în acelaşi timp şi o importantă valoare economică.

În ceea ce priveşte relaţia dintre păduri şi managementul biodiversităţii, România este una dintre puţinele ţări europene care încă deţine păduri virgine – aproximativ 300.000 ha, prezente în cea mai mare parte în zona montană. Pădurile deţin funcţii multiple, spre exemplu, aici se regăsesc habitate importante pentru fauna sălbatică (mai ales acolo unde există potenţiale situri Natura 2000), asigură funcţia de protecţie în bazinele torenţiale, dar deţin şi alte funcţii de protecţie şi asigură, de asemenea, importante servicii de mediu cu impact pozitiv asupra comunităţilor umane. Acolo unde aceste valori sunt considerate de importanţă mare sau crucială, pădurile pot fi clasificate ca având valoare înaltă de conservare.

Până la finalul anului 2005, 1.119,7 mii ha de păduri în România au fost certificate prin Sistemul de Certificare Forestieră (SCF).

Peste 9% din suprafaţa forestieră (574.878 ha) este situată în arii protejate, managementul acesteia vizând conservarea biodiversităţii (sursa: Regia Naţională a Pădurilor – Romsilva, 2006 – Managementul ariilor forestiere din cadrul Parcurilor Naţionale).

3.1.3.3. Managementul resurselor naturale în agricultură şi silvicultură

Solul

România dispune de soluri de bună calitate - în special în zonele de câmpie, însă fenomene ca eroziunea solului, seceta, balanţa negativă a apei în sol sau gleizarea, salinizarea, acidifierea sau alcalinizarea şi compactarea afectează foarte mult fertilitatea acestora.

Calitatea terenurilor agricole, exprimată prin notele de bonitare ale acestora, deşi nu exprimă în totalitate cantitatea de humus din sol reflectând şi alţi factori de mediu (în special clima) ce influenţează cultura plantelor, reprezintă un bun indicator al solurilor cu cantităţi ridicate de humus. Din acest punct de vedere, terenurile agricole se grupează în 5 clase de calitate, diferenţiate după nota de medie de bonitare (clasa I – 81-100 puncte până la clasa a V-a – 1-20 puncte). Se remarcă faptul că, în cazul terenurilor arabile, care ocupă 63,34% din suprafaţa cartată, cele mai multe terenuri se

grupează în domeniul claselor de calitate a II-a şi a III-a. Practic în clasa I de calitate la arabil intră doar 8,77% din totalul terenurilor agricole, restul claselor prezentând diferite restricţii. În cazul păşunilor şi al fâneţelor, majoritare sunt clasele III-V, în cel al viilor, clasele II-IV, iar al livezilor, clasele III-V. Majoritatea terenurilor agricole cu note mari de bonitare se află în Câmpia Română (într-o arie relativ compactă ce are ca loc central Bucureştiul) şi în Câmpia de Vest.

Eroziunea prin apă, una dintre cele mai mari probleme ale solurilor din România, este prezentă în diferite grade pe 6,3 milioane ha, din care circa 2,3 milioane amenajate cu lucrări antierozionale, în prezent degradate puternic în cea mai mare parte; aceasta împreună cu alunecările de teren (circa 0,7 milioane ha) provoacă pierderi de sol de până la 41,5 t/ha/an. Eroziunea eoliană se manifestă pe aproape 0,4 milioane ha, cu pericol de extindere, cunoscând că, în ultimii ani, s-au defrişat unele păduri şi perdele de protecţie din zone cu soluri nisipoase, susceptibile acestui proces de degradare.

Excesul periodic de umiditate în sol afectează circa 3,8 milioane ha, din care o mare parte din perimetrele cu lucrări de desecare-drenaj. Periodic sunt inundate o serie de perimetre din areale cu lucrări de îndiguire vechi sau ineficiente, neîntreţinute, înregistrându-se pagube importante prin distrugerea gospodăriilor, culturilor agricole, şeptelului, a căilor de comunicaţie şi pierderi de vieţi omeneşti.

Conţinutul excesiv de schelet în partea superioară a solului afectează circa 0,3 milioane ha. Sărăturarea solului se resimte pe circa 0,6 milioane ha, cu unele tendinţe de agravare în perimetrele irigate sau drenate şi iraţional exploatate, sau în alte areale cu potenţial de sărăturare secundară, care însumează încă 0,6 mil. ha. Deteriorarea structurii şi compactarea solului ("talpa plugului") se manifestă pe circa 6,5 mil. ha; compactarea primară este prezentă pe circa 2 mil. ha terenuri arabile, iar tendinţa de formare a crustei la suprafaţa solului, pe circa 2,3 mil ha.

Apa

Resursele de apă dulce ale României sunt reduse faţă de media europeană şi nu au o repartiţie spaţială şi temporală uniformă. Calitatea acestora este mai puţin afectată în prezent de consumul de îngrăşăminte din agricultură şi mai mult de infrastructura precară a sistemelor de canalizare şi epurare a apei din spaţiul rural.

Principala sursă de apă dulce provine din Dunăre şi din celelalte râuri mari dar resursele hidrologice ale României nu sunt repartizate uniform pe întreg teritoriul. Exceptând Dunărea, România are o medie de numai 2.660 m^3 apă/locuitor/an, comparativ cu media europeană de 4.000 m^3 apă/locuitor/an, România fiind încadrată în categoria de ţări cu resurse sărace în apă.

Potrivit unui studiu amănunţit cu privire la scurgerea de nutrienţi în bazinul Dunării, pierderile medii de azot şi fosfor în apele subterane precum şi în cele de suprafaţă datorate poluării difuze sunt relativ scăzute (6,1 kg N/ha/an şi 0,4 kg P/ha/an) în România comparativ cu alte State Membre ale UE, inclusiv cu acelea din amontele bazinului Dunării. Astfel, se înregistrează o reducere semnificativă a poluării apelor subterane şi de suprafaţă cauzată de agricultură, comparativ cu fosta perioadă socialistă şi constituie o reflexie a declinului utilizării excesive a fertilizanţilor. Pentru viitor, pe termen mediu şi lung, se prognozează reintroducerea practicilor agricole intensive la scară largă, ca urmare a aderării la UE. Tendinţe similare sunt anticipate şi privitor la utilizarea fertilizanţilor chimici (*Anexa 2.20 Consumul tehnologic de îngrăşăminte chimice* din Planul Naţional Strategic) şi a pesticidelor.În prezent, calitatea cea mai slabă a apelor subterane se înregistrează în mediul rural, acolo unde reţeaua de canalizare nu există sau este puţin dezvoltată şi deşeurile ajung direct în apele subterane (prin latrinele permeabile şi prin şanţurile de scurgere) sau indirect (prin depozitele de gunoi de grajd sau prin depozitele de gunoi menajer).

România a implementat din punct de vedere legislativ Directiva CE 2000/60 (Directiva Cadru Apă) în legislaţia naţională – Legea Apelor (107/1996) fiind amendată cu obiectivul general de "atingere a unei bune stări a apelor până în anul 2015", prin Legea nr.310/2004. Pentru fiecare bazin/spaţiu hidrografic se va elabora un plan de management până la data de 22 decembrie 2009. Planurile de management vor cuprinde: prezentarea generală a bazinului/spaţiului hidrografic, caracterizarea apelor de suprafaţă, caracterizarea apelor subterane, identificarea şi cartarea zonelor protejate, analiza economică, monitoringul integrat al apelor, obiectivele de mediu, programe de măsuri, programe speciale de măsuri pentru sub-bazine, categorii şi tipuri de ape, precum şi informarea, consultarea şi participarea publicului. Prin raportările din anii 2003 şi 2004 România a informat Comisia Europeană

referitor la autoritatea competentă şi bazinele hidrografice, caracteristicile bazinelor hidrografice, impactul activităţilor antropice, analiza economică precum şi informaţii despre ariile protejate şi consultarea publicului, răspunzând astfel cerinţelor Art. 3 (8) şi Anexa I, art. 5, Anexa II şi Anexa III, art. 6 şi Anexa IV din Directivă. Raportul din anul 2006 a cuprins informaţii referitoare la sistemul de monitorizare al apelor, în conformitate cu Art. 8 (1), în acest raport fiind cuprinsă o sinteză a programelor de monitorizare pentru fiecare bazin hidrografic. Stabilirea programelor de măsuri pentru reducerea presiunilor chimice şi a celor hidromorfologice este în prezent, în curs de desfăşurare.

În ceea ce priveşte implementarea Directivei CE 91/676 CEE (Directiva Nitraţi), la sfârşitul anului 2004 s-a realizat o inventariere la nivel de unităţi administrativ-teritoriale (NUTS 5) pentru a se identifica zonele vulnerabile la nitraţi (Harta comunelor desemnate ca zone vulnerabile la poluarea cu nitraţi rezultaţi din activităţi specifice agriculturii – Anexa 2.21 din Planul Naţional Strategic). Pe baza acestei inventarieri, au fost identificate 251 comune cu o suprafaţă totală de cca. 1,6 milioane hectare reprezentând 6,7% din suprafaţa României, din care teren agricol cca. 1,1 milioane hectare reprezentând 7,6% din total teren agricol, teren arabil cca. 0,7 milioane hectare reprezentând 7,8% din total teren arabil, pajişti cca. 0,3 milioane hectare reprezentând 6,7% din pajişti. Categoriile de zone vulnerabile la nitraţi desemnate sunt: a) zone potenţial vulnerabile ca urmare a antrenării nitraţilor către corpurile de apă de suprafaţă prin scurgere pe versanţi; b) zone potenţial vulnerabile prin percolarea nitraţilor sub stratul de sol către acviferele libere; c) zone cu risc ridicat de vulnerabilitate la percolarea nitraţilor sub stratul de sol către acviferele libere. Pentru asigurarea monitorizării poluării din surse şi activităţi agricole a fost organizat *Monitoringul suport naţional integrat de supraveghere, control şi decizii pentru reducerea aportului de poluanţi proveniţi din surse agricole în apele de suprafaţă şi în apele subterane*, care face parte din Sistemul Naţional de Monitoring Integrat al Apelor. Prin intermediul acestui sistem de monitoring se urmăreşte supravegherea concentraţiilor de azotaţi în apele dulci precum şi verificarea periodică a stării de eutrofizare a apelor dulci şi a apelor din zona costieră. Programele de acţiune sunt elaborate pe baza elementelor specificate în Anexa 2 şi Anexa 3 din Directiva Nitraţi. Se poate estima că în prezent, multe ferme din zonele vulnerabile la nitraţi nu au capacităţi adecvate de stocare a gunoiului de grajd, neîndeplinind încă în totalitate cerinţele de protecţie a apei.

În unele regiuni ale ţării există zone cu exces de umiditate şi zone expuse la inundaţii. Aceste zone sunt importante pentru managementul conservării biodiversităţii şi sunt prezente în numeroase regiuni ale ţării.

România are o frecvenţă ridicată de apariţie a inundaţiilor, în special primăvara datorită topirii zăpezii şi a blocării râurilor cu blocuri de gheaţă, precum şi vara din cauza ploilor torenţiale, când debitele râurilor cresc peste cota normală. În ultimii 16 ani, frecvenţa de producere a inundaţiilor a crescut, ca o consecinţă a schimbărilor climatice, a defrişărilor ilegale dar şi din cauza lipsei menţinerii infrastructurii de prevenire a inundaţiilor. Frecvenţa şi intensitatea acestora pare să fie în creştere.

Seceta se manifestă pe circa 7,1 milioane ha, suprafaţă pe care anterior se concentra cea mai mare parte a celor 3,2 milioane ha de teren agricol ce dispunea de sisteme de irigaţii.

3.1.3.4. Agricultura ecologică

Agricultura ecologică are potenţialul de a contribui semnificativ la protejarea resurselor de apă şi sol, conservarea biodiversităţii şi la lupta împotriva schimbărilor climatice, oferind astfel bunuri publice şi deservind în acelaşi timp o piaţă europeană aflată în plină ascensiune.

Sectorul este în creştere în România (cca. 0,8% din total SAU la nivelul anului 2005) dar în acelaşi timp se situează cu mult sub media europeană (cca. 4% din total SAU la nivelul anului 2005). Deşi nu există informaţii sintetice referitoare la cererea de pe piaţa internă, se poate estima că aceasta a avut o importantă contribuţie la creşterea generală a sectorului, alături de cererea deja existentă de pe piaţa europeană. Totuşi, o piaţa internă relativ tânără, prezintă un grad de risc mai ridicat pentru fermierii ce aleg să îmbrăţişeze metodele ecologice de producţie, aceasta putându-se reflecta în fluctuaţii ale preţurilor pe perioade mai îndelungate, conducând astfel la potenţiale intrări/ieşiri din sistem ale acestora.

Numărul operatorilor din agricultura ecologică înregistraţi la Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale în anul 2005, a fost de 2.920. Inspecţia acestora pe tot lanţul de producţie şi certificarea

produselor ecologice se face de către organisme de control private, acreditate de un organism abilitat în acest scop şi aprobate de către Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale. Lista organismelor de control aprobate pentru efectuarea inspecţiei şi certificarea produselor agroalimentare ecologice pe teritoriul României în anul 2007 este publicată în JO al Uniunii Europene nr. 35 din 19.02.2007.

3.1.3.5. Bunăstarea animalelor

În calitate de stat membru, România a transpus prevederile legislaţiei UE în domeniul bunăstării şi protecţiei animalelor, inclusiv a animalelor de fermă.

Autoritatea competentă în domeniul bunăstării şi protecţiei animalelor este Autoritatea Naţionala Sanitară Veterinară şi pentru Siguranţa Alimentelor (ANSVSA), ocupându-se de reglementarea acestui domeniu, precum şi de verificarea respectării standardelor minime. Structurile de la nivel judeţean ale ANSVSA realizează inspecţiile, personalul cu atribuţii specifice din cadrul direcţiilor sanitare veterinare şi pentru siguranţa alimentelor judeţene, respectiv a municipiului Bucureşti realizând inspecţiile.

Tot personalul din reţeaua sanitar veterinară este instruit periodic cu privire la prevederile legislaţiei, precum şi cu privire la modul de realizare a unei inspecţii, instruirile fiind prevăzute şi cu o componentă practică.

Inspecţiile se realizează în conformitate cu Planul Naţional de Inspecţii şi Control elaborat anual. Planificarea acestora se realizează ţinând cont de mai multe criterii, respectiv factori de risc. Toate inspecţiile se realizează unitar la nivel naţional deoarece se utilizează fişe tip de inspecţie.

Verificarea respectării standardelor privind protecţia porcinelor se face utilizând:

1. fişa de inspecţie privind respectarea normelor sanitare veterinare referitoare la protecţia porcinelor din exploataţiile nonprofesionale,
2. fişa de inspecţie privind respectarea normelor sanitare veterinare referitoare la protecţia porcinelor din exploataţiile comerciale.

Direcţiile sanitare veterinare şi pentru siguranţa alimentelor raportează trimestrial, pe machete tip, rezultatele inspecţiilor, iar anual România transmite Comisiei Europene, până la data de 30 iunie, rezultatele inspecţiilor realizate în anul anterior pentru: protecţia animalelor în timpul transportului şi protecţia animalelor de ferma.

Raportarea inspecţiilor în fermă pe domeniul bunăstarea şi protecţia animalelor se realizează în conformitate cu prevederile Deciziei Comisiei nr. 2006/778/CE, transpusă în legislaţia naţională prin Ordinul ANSVSA nr. 13/2008.

Majoritatea exploataţiilor comerciale din România respectă standardele minime privind protecţia animalelor. Exploatatiile sunt monitorizate de către direcţiile sanitare veterinare şi pentru siguranţa alimentelor judeţene, respectiv a municipiului Bucureşti.

În cursul realizării inspecţiilor planificate în exploataţiile comerciale se completează fişa de inspecţie, iar în cazul în care se identifică încălcări ale normelor minime de bunăstare a animalelor se dau termene pentru remedierea deficienţelor, urmând a se face recontroale pentru a verifica remedierea acestora. În cazul în care deficienţele nu au fost remediate la termenul stabilit se pot aplica sancţiuni care pot conduce până la ridicarea autorizaţiei de funcţionare.

Sectorul de creştere a porcinelor

În anul 2011, animalele din specia porcine sunt crescute, aplicând tehnologii specifice, în trei tipuri de exploataţii (definite în Anexa 1 la Norma sanitară veterinară din 26 martie 2010 privind procedura de înregistrare/autorizare sanitar-veterinară a unităţilor/centrelor de colectare/exploataţiilor de origine şi a mijloacelor de transport din domeniul sănătăţii şi al bunăstării animalelor, precum şi a unităţilor implicate în depozitarea şi neutralizarea subproduselor de origine animală ce nu sunt destinate consumului uman şi a produselor procesate, aprobată de Ordinul ANSVSA nr.16/2010):

1. exploataţie comercială autorizată
2. exploataţie comercială de tip A

3. exploataţie nonprofesională.

Exploataţia nonprofesională este exploataţia de animale organizată pentru consum familial, **înregistrată** în Registrul National al Exploatatiilor şi deţinută de persoane fizice neînregistrate la Camera de Comerţ şi Industrie a României.

Exploataţia comercială de tip A este exploataţia de animale deţinută de persoane fizice autorizate, întreprinderi individuale, întreprinderi familiale sau persoane juridice organizate în condiţiile legii, înregistrate şi autorizate de oficiul registrului comerţului, înregistrată în Sistemul naţional de identificare şi înregistrare a animalelor, care îndeplineşte condiţiile prevăzute în anexa nr. 50 la Norma sanitară veterinară din 26 martie 2010 privind procedura de înregistrare/autorizare sanitar-veterinară a unităţilor/centrelor de colectare/exploataţiilor de origine şi a mijloacelor de transport din domeniul sănătăţii şi al bunăstării animalelor, precum şi a unităţilor implicate în depozitarea şi neutralizarea subproduselor de origine animală ce nu sunt destinate consumului uman şi a produselor procesate, aprobată de Ordinul ANSVSA nr.16/2010 şi este **înregistrată** sanitar-veterinar. Exploataţiile comerciale de tip A îndeplinesc condiţiile minime de bunăstare şi condiţii de biosecuritate specifice. Condiţiile de biosecuritate şi cele de valorificare a porcilor în cazul exploataţiilor comerciale de tip A sunt diferite de cele ale exploataţiilor comerciale autorizate, prin urmare exploataţiile comerciale de tip A nu sunt autorizate sanitar-veterinar, ci numai înregistrate în Registrul Naţional al Exploataţiilor al ANSVSA.

Exploataţia comercială autorizată este exploataţia de animale deţinută de persoane fizice autorizate, întreprinderi individuale, întreprinderi familiale sau persoane juridice organizate în condiţiile legii, înregistrate şi autorizate de oficiul registrului comerţului, înregistrată în Sistemul naţional de identificare şi înregistrare a animalelor, care îndeplineşte prevederile normelor de biosecuritate şi este **autorizată** sanitar-veterinar.

Situaţia exploataţiilor de porcine la data 31 martie 2011

Specificare	Total sector				
	Nr. de exploataţii	% din total exploataţii	Efectiv capete	% din total efectiv	Revenit pe exploataţie
Exploataţii nonprofesionale	717.482	99,94	3.773.665	66,90	5,26
Exploataţii comerciale de tip A	113	0,02	28.961	0,51	256,29
Exploataţii comerciale autorizate	339	0,05	1.838.329	32,59	5422,80
Total	**717.934**	**100**	**5.640.955**	**100**	7,86

Sursa: ANSVSA

Se poate constata o pondere ridicată a exploataţiilor nonprofesionale, de peste 99 %, aceste ferme deţinând 67% din totalul efectivelor de porcine la nivel naţional. De asemenea, deşi înregistrează o pondere redusă, de numai 0,05% din numărul total de exploataţii din România, exploataţiile comerciale autorizate deţin o pondere importantă din efectivele totale de porci, şi anume 32,6%.

Restul exploataţiilor sunt exploataţii comerciale de tip A, neautorizate sanitar veterinar, ci doar înregistrate în Registrul Naţional al Exploataţiilor al ANSVSA, acestea reprezentând 0,02% din numărul total al exploataţiilor de porcine, având în exploatare numai 0,51 % din efectivele totale de porci la nivel naţional. Exploataţiile comerciale de tip A, deşi respectă condiţiile minime obligatorii de bunăstare, nu respectă condiţii de biosecuritate în fermă la fel de stricte cu cele solicitate pentru autorizare.

Cele mai recente date disponibile arată faptul că din totalul de 247 exploataţii comerciale de porcine existente la începutul anului 2010, ANSVSA a inspectat 173 de exploataţii comerciale de porci, din care:

- 114 exploataţii au fost găsite conforme,
- 25 au fost identificate cu neconformităţi de categoria A (cu solicitare de remediere a neconformităţilor într-un termen mai scurt de 3 luni, nicio sancţiune administrativă imediată),

- 7 au fost identificate cu neconformităţi de categoria C (cu aplicare de sancţiuni administrative imediate).

Situaţia controalelor efectuate de ANSVSA în exploataţiile comerciale autorizate de porcine în anul 2010

Exploataţii comerciale autorizate de porcine	Număr
Exploataţii ce pot fi inspectate	247
Exploataţii inspectate	173
Exploataţii conforme	114

Sursa: ANSVSA

Situaţia neconformităţilor constatate în urma controalelor efectuate de ANSVSA în exploataţiile comerciale autorizate de porcine, în anul 2010

Neconformităţi constatate	Număr
Personal	8
Inspecţie	5
Ţinerea evidenţelor	33
Libertatea de mişcare	0
Spaţiu disponibil	1
Construcţii şi adăposturi	3
Iluminare minimă	2
Suprafeţe de pardoseală	5
Materiale ocupaţionale	20
Echipament automat şi mecanic	3
Furaje, apă şi alte substanţe	9
Furaje care conţin fibre (pt. scroafe)	0
Mutilări	0
Sisteme de creştere	1
Verificarea parametrilor de microclimat	0
Neconformităţi de categoria A (solicitare de remediere a neconformităţilor într-un termen mai mic de 3 luni, nicio sancţiune administrativă imediată)	25
Neconformităţi de categoria B (solicitare de remediere a neconformităţilor într-un termen mai mare de 3 luni, nicio sancţiune administrativă imediată)	0
Neconformităţi de categoria C (sancţiuni administrative imediate)	7

Sursa: ANSVSA

Situaţia actuală privind îndeplinirea condiţiilor superioare de bunăstare în sectorul de creştere a porcilor

Pentru a fi autorizate, exploataţiile comerciale de porcine trebuie să respecte standardele minime obligatorii de bunăstare a animalelor. În cazul în care, în exploataţiile comerciale autorizate se identifică încălcări ale normelor minime de bunăstare a porcilor se dau termene pentru remedierea deficienţelor, urmate de recontroale pentru verificarea îndeplinirii remedierii acestora. Dacă deficienţele nu au fost remediate la termenul stabilit se aplică sancţiuni care pot conduce până la ridicarea autorizaţiei de funcţionare

Începând din 2010 o serie de măsuri de bunăstare a animalelor care depăşesc standardele minime obligatorii sunt implementate de peste 86 % din totalul de 452 exploataţii comerciale autorizate şi exploataţii comerciale de tip A, în cadrul măsurilor de bunăstare a porcinelor acordate prin ajutor de stat.

Specificare	Exploataţii comerciale (nr. exploataţii) 452		Exploataţii comerciale cu angajamente conforme privind respectarea standardelor superioare de bunăstare a porcinelor depuse la APIA
	autorizate de ANSVSA	de tip A inregistrate de ANSVSA	

Porci	339	113	378

Sursa: ANSVSA şi APIA

Până la data de 12.08.2011 au depus angajamente conforme pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a porcinelor în cadrul ajutorului de stat un număr de 378 exploataţii comerciale, din care 256 pentru porci graşi, 55 pentru scrofiţe şi 67 pentru scroafe, majoritatea beneficiarilor solicitând sprijin pentru toate măsurile de sprijin disponibile. Numărul animalelor pentru care s-au încheiat angajamente este de peste 736 mii capete, reprezentând 221.672 UVM.

Situaţia exploatatiilor comerciale pentru care s-au calculat sumele determinate pentru ajutorul de stat pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a porcinelor la data de 12.08.2011

Nr. crt.	Categoria de porcine	Numar exploataţii Total	Masura a) Pardoseala	Masura b) Lumina	Masura c) Prevenire raniri	Masura d) Apa potabila	Masura e) Microclimat	Masura f) Asternut uscat	Masura g) Sanatate
1	Porci grasi	256	256	256	255	251	253	249	256
2	Scrofite	55	55	55	55	55	55	54	55
3	Scroafe	67	66	67	67	67	67	64	67
	Total	378	377	378	377	373	375	367	378

Sursa: APIA

Situaţia efectivelor (capete animale) pentru care s-a solicitat ajutor de stat privind bunăstarea porcinelor la data de 12.08.2011

Nr. crt.	Categoria de porcine	Numar Capete Total	Masura a) Pardoseala	Masura b) Lumina	Masura c) Prevenire raniri	Masura d) Apa potabila	Masura e) Microclimat	Masura f) Asternut uscat	Masura g) Sanatate
1	Porci graşi	710.738	708.215	673.540	694.075	593.986	620.524	650.955	697.224
2	Scrofite	21.694	15.992	18.574	15.342	11.449	11.170	21.630	21.694
3	Scroafe	3.884	3.721	1.849	3.884	1.787	1.686	3.884	3.884
	Total	**736.316**	**727.928**	**693.963**	**713.301**	**607.222**	**633.380**	**676.469**	**722.802**

Sursa: APIA

Situaţia efectivelor (unităţi vită mare) pentru care s-a solicitat ajutor de stat privind bunăstarea porcinelor la data de 12.08.2011

Nr crt.	Categoria de porcine	Număr UVM Total	Măsura a) Pardoseala	Măsura b) Lumina	Masura c) Prevenire raniri	Masura d) Apa potabila	Masura e) Microclimat	Masura f) Asternut uscat	Masura g) Sanatate
1	Porci graşi	213.221,4	212.464,5	202.062,0	208.222,5	178.195,8	186.157,2	195.286,5	209.167,2
2	Scrofite	6.508,2	4.797,6	5.572,2	4.602,6	3.434,7	3.351,0	6.489,0	6.508,2
3	Scroafe	1.942,0	1.860,5	924,5	1.942,0	893,5	843,0	1.942,0	1.942,0
	Total	**221.671,6**	**219.122,6**	**208.558,7**	**214.767,1**	**182.524,0**	**190.351,2**	**203.717,5**	**217.617,4**

Sursa: APIA

Valoarea ajutorului de stat acordat pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a porcinelor, determinată în urma verificărilor efectuate de APIA, până la data de 12.08.2011

Nr. crt.	Categoria de porcine	Suma determinata Total (RON)	Masura a) Pardoseala (RON)	Masura b) Lumina (RON)	Masura c) Prevenire raniri (RON)	Masura d) Apa potabila (RON)	Masura e) Microclimat (RON)	Masura f) Asternut uscat (RON)	Masura g) Sanatate (RON)
1	Porci grasi	106.898.940	46.978.394	11.316.181	3.598.355	4.108.677	18.671.567	15.858.239	6.367.527
2	Scrofite	6.481.869	3.385.187	897.124	228.289	540.014	336.105	530.800	564.350
3	Scroafe	579.143	195.583	68.288	45.350	46.992	48.549	94.116	80.264

	Total	**113.959.951**	**50.559.164**	**12.281.593**	**3.871.994**	**4.695.683**	**19.056.221**	**16.483.155**	**7.012.141**

Sursa: APIA

Din totalul de 452 exploataţii comerciale, din care 339 exploataţii comerciale autorizate şi 113 exploataţii comerciale de tip A înregistrate de ANSVSA, un număr de 386 exploataţii comerciale au depus, până la 12.08.2011 la APIA, angajamente voluntare pentru respectarea măsurilor superioare de bunăstare a porcinelor prin ajutorul de stat. În urma controalelor efectuate de APIA asupra cererilor celor 386 de exploataţii, s-a constatat că 378 respectă condiţiile de eligibilitate pentru acordarea ajutorului de stat pentru respectarea standardelor superioare de bunăstare a porcinelor.

Situaţia respectării condiţiilor de eligibilitate de către exploatatiile comerciale pentru care s-a solicitat ajutorul de stat pentru porcine, la data de 12.08.2011

Numar exploatatii comerciale pentru care s-au depus angajamente	**Total**		**386**
	din care:	**Exploatatii cu cereri conforme**	**378**
		Exploatatii cu cereri neconforme	**8**
Tip neconformitate	Cerere iniţială anuală depusă	Neconforme	0
	Angajament bunăstare încheiat	Neconforme	0
	Forma de organizare legală	Neconforme	0
	Autorizat / înregistrat sanitar veterinar	Neconforme	3
	Înregistrat în RA sau RNE al ANSVSA	Neconforme	0
	Respectă O nr. 202/2006	Neconforme	0
	Retrase	Neconforme	3
	Alte aspecte*	Neconforme	2

* 1 cerere iniţială - nu are contract incheiat cu un medic veterinar, conform legii
1 cerere iniţială - are CUI incorect

Sursa: APIA

Din totalul celor 378 de exploatatii conforme care au încheiat angajamente, pentru 284 s-au depus cereri pentru ajutorul de stat în primele două perioade. În urma controalelor efectuate de APIA pentru 169 exploataţii a fost constatată conformitatea cu standardele superioare de bunăstare. Din numărul total de neconformităţi 4 exploataţii au fost respinse de la plata ajutorului de stat, 19 şi-au retras cererile, iar pentru un număr de 92 exploataţii s-au constatat neconformităţi care vor conduce la aplicarea unor reduceri la plată. Situaţia actuală privind respectarea standardelor superioare de bunăstare a animalelor în exploataţiile conforme care au încheiat angajamente în cadrul schemelor de ajutor de stat este prezentată în tabelul următor.

Situaţia respectării standardelor superioare de bunăstare a porcinelor de către exploatatiile comerciale pentru care s-a solicitat ajutorul de stat, la data de 12.08.2011

Numar exploatatii pentru care s-au depus cereri pentru ajutorul de stat în perioada (I+II) 16.01.2011 - 16.05.2011	**Total**		**284**
	din care:	Exploatatii conforme	**169**
		Exploatatii neconforme total, din care: - respinse de la plata ajutorului de stat - care si-au retras cererile	23 4 19
		Exploatatiile neconforme partial, din care: - cu excluderea de la plată a efectivului aferent măsurii neconforme - cu excluderea de la plată a efectivului aferent altor aspecte**	92 31 61
Tip neconformitate	Măsura a) Pardoseala	Neconforme	0
	Măsura b) Lumina	Neconforme	0
	Măsura c) Prevenire raniri	Neconforme	0
	Măsura d) Apa potabilă*	Neconforme	31
	Măsura e) Microclimat	Neconforme	0
	Măsura f) Aşternut uscat	Neconforme	0
	Măsura g) Sănătate	Neconforme	0
	Alte aspecte**	Neconforme	61

* buletinele de analiza nu au acoperit intreaga perioada. Documentele aferente cererii de plata pentru perioada III vor asigura conformitatea unora din exploatatiile care au inregistrat neconformitati pentru masura d).

** 60 cereri – lipsa documente justificative (de livrare conforme pentru o parte din efectiv, documente în afara perioadei, lipsa documente de mutatie/transfer etc.)

1 cerere – schimbarea datelor de identificare a exploatatiei (cod de exploatatie) Sursa: APIA

Pentru restul exploataţiilor comerciale de porcine (atât cele autorizate, cât şi cele înregistrate) nu există în prezent date centralizate privind respectarea standardelor superioare de bunăstare, ci numai informaţii privind respectarea normelor minime obligatorii de bunăstare, conform datelor rezultate în urma inspecţiilor realizate de ANSVSA.

Din dialogul dintre autorităţi şi partenerii sociali din sectorul de creştere a porcului a reieşit că o mare parte a exploataţiilor comerciale autorizate doresc să introducă în mod voluntar standarde superioare de bunăstare, solicitând sprijin financiar pentru acoperirea cheltuielilor suplimentare şi a pierderilor de venit produse prin aplicarea angajamentelor.

Reducerea densității porcilor prin eliminarea unui număr suficient de animale din boxe, astfel încât spatiul disponibil animalelor ramase să crească cu 10% sau mai mult, dupa caz, față de densitatea rezultată din aplicarea cerințelor minime obligatorii privind suprafața minimă de pardoseală alocată pentru fiecare categorie de porci, asigurarea luminii artificiale timp de minim 11 ore/zi cu o valoare a iluminării de 50 lux, imbunatatirea conditiilor de bunastare a suinelor pe durata transportului, corectarea nivelului de nitriți și nitrați din apa utilizată, îmbunătățirea condițiilor zonei de odihnă și reducerea noxelor se reflectă în mod direct și în obținerea unor parametri superiori de mediu.

Aplicarea celor 6 măsuri suplimentare de bunăstare (una sau o combinație a lor) determină o reducere a numărului de animale raportat la suprafața exploatației sau a mijloacelor de transport, ceea ce influențează în mod direct indicatorii integrați de poluare (apă, aer, sol). De asemenea, determină un management mai bun al furajelor, al apei, al dejecțiilor, creând parametri de protecție mai buni pentru solul și apele din România.

Creșterea nivelului de bunăstare a porcinelor prin reducerea stresului de coabitare impune reducerea densităţii la porcii graşi, scrofiţe şi scroafe, fiind cunoscut faptul că agresivitatea acestora este afectată de spațiul alocat. Astfel, crește frontul de furajare, se face mai ușor accesul la adăpători și se micșorează stresul produs în perioada de odihnă. Reducerea densitatii porcilor pe suprafață conduce la reducerea emisiilor de gaze în atmosferă, reducerea cantităților de dejecții și a apelor uzate ce se prelucrează în vederea împrăștierii pe teren sau deversării, reducerea consumului de furaje.

Trebuie să se pună accent pe asigurarea unor condiții de iluminat suplimentar, având în vedere că la intensități scăzute ale luminii porcii sunt susceptibili să prezinte modificări ale proceselor metabolice ale organismului, precum și comportament anormal, neputând face deosebire între ceilalți porci sau materiale și neputându-se orienta spre utilitățile din boxă. Această măsură conduce la un management mai bun al furajelor, al apei și implicit la indicatori de mediu mai buni.

Pentru imbunatatirea conditiilor de bunastare a animalelor pe durata transportului este necesară reducerea densitatii animalelor în timpul transportului, conducând la îmbunătățirea managementului transportului animalelor.

Fermele de porci sunt amplasate, în general, la distanţă de aşezările urbane, prin urmare nu au acces la reţelele de apă potabilă. Asigurarea apei în exploatație se face, de regulă, din apele curgătoare aflate în apropiere sau din sursa freatică. Corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa utilizată pentru adăparea porcilor influențează în mod direct atât sănătatea porcilor (reducerea tratamentelor și a medicamentelor), cât și calitatea apelor uzate.

Pentru asigurarea constantelor fiziologice alături de condiţiile optime de cazare, furajare, adăpare şi zooigienă, este necesar ca efectivele de suine să aibă asigurat un microclimat corespunzător parametrilor stabiliţi de normele de bunăstare a porcilor, fapt care conduce la reducerea nivelului noxelor din adăposturile animalelor. Reducerea nivelului noxelor cu 30% față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea microclimatului în limite optime, fără variații care afectează cel mai mult animalele, scade foarte mult riscul de îmbolnăvire a porcilor, le crește imunitatea și li se îmbunătățește starea generală. Urmare, scade foarte mult cantitatea de medicamente (inclusiv antibiotice) necesare tratamentelor animalelor, scade cantitatea de apă consumată, ceea ce se reflectă direct în calitatea dejecțiilor și apelor uzate eliminate din fermă.

Asigurarea unui confort sporit al porcilor în zonele de odihnă, prin menținerea acestora uscate în permanență, presupune utilizarea de materiale higroscopice. Astfel se ridică starea de confort și sănătate a animalului, se reduce incidența folosirii medicamentelor.

3.1.3.6. Schimbări climatice

Gazele cu efect de seră şi schimbările climatice

România are emisii scăzute de gaze cu efect de seră. Atât agricultura cât şi fondul forestier românesc pot juca un rol important în lupta cu schimbările climatice, puternic resimţite în ultimii ani mai ales prin inundaţii şi prin temperaturi ridicate şi secete prelungite. Aceste fenomene afectează atât productivitatea agricolă şi forestieră cât şi valoroase habitate şi ecosisteme.

România este prima ţară europeană care a semnat Protocolul de la Kyoto, prin care şi-a asumat angajamentul său de a sprijini lupta împotriva schimbărilor climatice prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, cu 8% până în anul 2012. România este în prezent unul dintre noile State Membre ale UE, cu importante rezultate în acest domeniu, cu o reducere de peste 30% a emisiilor începând cu anul 1989. Această performanţă nu se datorează doar eficienţei politicii de mediu, ci mai degrabă restructurării capacităţilor industriale pe fondul declinului economic general din perioada 1990 – 1999.

Principalele surse de poluare a aerului prin emisiile de gaze cu efect de seră sunt în prezent industria energetică, transportul şi într-o măsură mai mică agricultura. Nivelul scăzut de mecanizare prezent în agricultura României, comparativ cu media Uniunii Europene, la care se adaugă suprafeţele mici acoperite de sere, determină o contribuţie scăzută la schimbările climatice.

Totuşi, parcul de tractoare şi utilaje agricole este învechit şi necesită să fie retehnologizat pentru a se putea menţine un nivel scăzut al emisiilor poluante.

Este de aşteptat ca agricultura şi silvicultura să continue să aducă o importantă contribuţie la combaterea efectelor produse de schimbările climatice, prin:

- Realizarea împăduririlor în vederea absorbţiei şi a retenţiei gazelor cu efect de seră. Rolul pădurilor în reducerea CO_2 şi purificarea aerului este bine cunoscut. Schimbările survenite în utilizarea terenului (incluzând împădurirea terenului agricol sau neagricol) afectează în mod direct balanţa carbonului – în special, prin înfiinţarea pădurilor tinere, cu viteză mai mare de creştere, care absorb cantităţi mai mari de CO_2 în comparaţie cu pădurile îmbătrânite;
- Utilizarea biomasei ca sursă de energie regenerabilă.

Impactul schimbărilor climatice asupra agriculturii şi silviculturii

Efectele observate şi anticipate aduse de către schimbările climatice asupra agriculturii şi silviculturii României sunt:

⇒ pe parcursul ultimului deceniu, secetele şi inundaţiile s-au produs frecvent, având un impact negativ, atât asupra producţiei agricole (în special pentru grâu şi porumb), cât şi asupra florei şi faunei. În unele cazuri, activităţile umane, cum ar fi defrişarea pădurilor montane, a condus la o creştere şi mai accentuată a frecvenţei de apariţie a inundaţiilor, prin accelerarea scurgerii pe versanţi a apei provenită din ploile torenţiale, către receptori;

⇒ mai mult de o pătrime din teritoriul României este acoperit de păduri care adăpostesc un număr mare de specii şi ecosisteme. Impactul schimbărilor climatice asupra pădurilor a fost analizat cu ajutorul câtorva modele climatice globale. Pentru pădurile localizate în regiunile de câmpie sau în cele deluroase este prevăzută o scădere considerabilă a productivităţii pădurilor după anul 2040, datorită creşterii temperaturilor şi scăderii volumului de precipitaţii.

Ca şi forme de adaptare la schimbările climatice, agricultura trebuie să aibe în vedere soiuri de plante rezistente la noii parametri climatici, parametrii la care trebuie bine corelat calendarul activităţilor agricole. De asemenea, activităţile agricole pot fi mai bine protejate prin concentrarea activităţilor de împădurire în zonele joase (mai expuse fenomenelor asociate cu schimbările climatice), prin reabilitarea digurilor de protecţie împotriva inundaţiilor şi prin reabilitarea sistemelor de irigaţii.

Alte forme de poluare a aerului de către agricultură

Agricultura poate avea, de asemenea, un impact negativ asupra calităţii aerului prin diferite emisii ale compuşilor azotului, inclusiv oxizi de azot şi amoniac. Oxizii de azot, rezultaţi, în principal, din descompunerea fertilizanţilor chimici şi din combustia biomasei, au un aport important la concentraţia gazelor cu efect de seră. Cele mai semnificative surse de emisii de amoniac provin din practicarea intensivă a zootehniei, precum şi din îngrăşămintele organice utilizate necorespunzător. Ponderea agriculturii în generarea emisiilor de amoniac este de 80%. Când amoniacul în exces este încorporat în sol determină un efect acidifiant, care poate dăuna florei şi faunei.

În acord cu Protocolul de la Göteburg, un plafon maxim al emisiilor de amoniac va fi stabilit pentru România începând din anul 2010. Nu se anticipează că acesta va fi o problemă, deoarece emisiile anuale totale sunt relativ scăzute, datorită numărului redus de animale şi a dispariţiei marilor exploataţii care practică o zootehnie intensivă pe parcursul ultimilor 10–15 ani.

Silvicultura

Gospodărirea şi dezvoltarea pădurilor trebuie să devină un element esenţial în strategia naţională de prevenire a inundaţiilor. Pădurile joacă un rol important în regularizarea debitelor cursurilor de apă, în asigurarea calităţii apei şi în protejarea unor surse de apă importante pentru comunităţile locale fără alte surse alternative de asigurare a apei. Este cazul pădurilor situate în perimetrele de protecţie a resurselor de apă subterane sau de suprafaţă, precum şi a pădurilor situate pe versanţii aferenţi lacurilor naturale şi de acumulare.

Pădurile au un rol important în menţinerea stabilităţii terenurilor, inclusiv pentru controlul eroziunii, alunecărilor de teren sau avalanşelor. Împăduririle cu specii indigene vor viza de asemenea terenurile agricole cu probleme de eroziune şi pericol de alunecare.

3.1.4. Economia rurală şi calitatea vieţii

3.1.4.1. Structura economiei rurale

Economia rurală prezintă diferenţieri semnificative în funcţie de regiuni, de trăsăturile demografice-specifice, sociale şi economice. Această diferenţiere este vizibilă mai ales în ceea ce priveşte sărăcia în spaţiul rural românesc, reflectată într-un nivel scăzut de trai al populaţiei şi în lipsa de surse de venituri alternative.

Activităţile specifice, altele decât cele agricole şi forestiere în spaţiul rural, depind de distribuţia teritorială/comerţ şi de alte activităţi ale lanţului de distribuţie. Astfel, se poate spune că principalele activităţi depind de resursele naturale locale disponibile, de relieful şi de tradiţiile zonei. În ceea ce priveşte datele statistice, aşa cum s-a menţionat anterior, agricultura, industria alimentară şi silvicultura sunt de o importanţă primordială pentru economia rurală, prezenţa activităţilor non-agricole, legate de sectorul primar, mai ales exploatarea resurselor naturale şi procesarea, fiind nesemnificative în termeni economici.

În general, activităţile non-agricole din spaţiul rural includ: mineritul, producerea de energie şi silvicultura, procesarea produselor alimentare, mici activităţi comerciale, de servicii şi meşteşugăreşti. Cu excepţia industriei miniere şi a industriei energetice, activităţile non-agricole sunt derulate cu precădere de către micro-întreprinderi şi întreprinderi mici şi mijlocii (IMM-uri). Totuşi, economia rurală este slab diversificată şi încă dependentă de activităţile agricole, ceea ce are drept consecinţă venituri reduse pentru întreprinzătorii din mediul rural.

La nivel naţional, ponderea VAB în sectorul primar a scăzut cu 2,1% din 1998, devenind 14,1% în 2004; o scădere mai puţin semnificativă s-a înregistrat în sectorul secundar, 34,3% în 2004, în timp ce în sectorul terţiar (serviciile) a crescut de la 48,4% în 1998, la 51,6% în 2004.

La nivel regional, rata VAB în sectorul terţiar a variat între 42,4% în Regiunea de Sud şi 50,9% în Regiunea de Nord-vest, în 2004. *(INS – Anuarul Statistic al României 1999/2005).*

Date statistice comparative, referitoare la VAB, pentru economia rurală, nu sunt disponibile.

3.1.4.2. Dezvoltarea afacerilor şi turismului

Dezvoltarea afacerilor

Dezvoltarea afacerilor în România prezintă diferenţieri semnificative între regiuni, cu privire la **activitatea economică naţională, în anul 2005** exista un număr de 450.666 de agenţi economici, din care majoritatea erau **întreprinderi mici şi mijlocii**, reprezentând 99,5% din totalul întreprinderilor. Referitor la densitatea acestora, la nivel naţional erau în medie de 20,38 IMM/1000 de locuitori (aproape de 3 ori mai mică decât media europeană), iar în spaţiul rural media acestora era de 6,4 IMM/1000 de locuitori. **Dezvoltarea afacerilor** în România prezintă diferenţe mari între regiuni, în ceea ce priveşte micro-întreprinderile, rata cea mai ridicată s-a înregistrat în regiunea Nord-Est, 13,8%, iar cea mai redusă în regiunea Sud-Vest, 7,6%, iar în Bucureşti-Ilfov - 23,6%. *(INS, Anuarul Statistic al României, 2006)*

Dezvoltarea antreprenorială este slab reprezentată în zonele rurale ca efect al resurselor materiale limitate, al educaţiei deficitare, al nivelului scăzut al utilităţilor precum şi al fenomenului de migraţie temporară masivă spre urban sau peste hotare.

Analiza **micro-întreprinderilor din zonele rurale** evidenţiază capacitatea relativ redusă a acestora de a răspunde exigentelor referitoare la furnizarea locurilor de muncă pentru populaţia din mediul rural, numărul mediu al salariaţilor din micro-întreprinderile din mediul rural fiind de 113.332; în anul 2005, acestea reprezentau 13% din numărul total al micro-întreprinderilor la nivel naţional, adică aproximativ 4,2 micro-întreprinderi/1000 locuitori. Mai mult de 50% (21.316 micro-întreprinderi) din totalul micro-întreprinderilor[10] din mediul rural (40.714 micro-întreprinderi) desfăşoară activităţi de comerţ. *(INS Anuarul Statistic al României, 2006)*.

Explicaţia acestei puternice orientări către comerţ rezidă în resursele scăzute, perioada mai scurtă pentru recuperarea investiţiilor, lipsa de capacităţi şi abilităţi. Astfel, apare ca necesitate obiectivul de sprijinire a micro-întreprinderilor din alte domenii, care pot avea un impact mult mai pozitiv la nivelul economiei rurale. Pentru aceasta, există o discrepanţă în ceea ce priveşte abilităţile, care trebuie acoperită prin formare profesională şi o serie de alte măsuri cum ar fi sprijin pentru activităţi economice, formarea şi îndrumarea întreprinzătorilor. Unul dintre grupurile ţintă specifice este acela al lucrătorilor agricoli cu un nivel scăzut de educaţie. Este nevoie de formare într-o serie de domenii, de la tehnologie şi afaceri până la probleme de interes general, cum ar fi mediul, sănătatea şi siguranţa ocupaţională.

În prezent, conform datelor ONRC din 2007, există un număr de 145.609 de persoane fizice autorizate (PFA) şi 39.433 asociaţii familiale autorizate care desfăşoară activităţi economice în mediul rural şi se constituie, de asemenea, ca micro-întreprinderi[11]. Deşi numărul acestora este relativ ridicat, deţinând o pondere de aproximativ 70% din totalul agenţilor economici din mediul rural identificaţi ca micro-întreprinderi, cifra de afaceri a PFA-urilor şi AF-urilor este foarte scăzută, ceea ce explică capacitatea financiară redusă a acestora. (sursa: calcule obţinute pe baza cifrelor furnizate de ONRC, 2007).

La nivel regional, situaţia curentă arată că cel mai mare număr de PFA şi AF se regăseşte în regiunile Nord-Est şi Nord-Vest iar numărul cel mai mic în Sud-Est şi Sud-Vest.

În ceea ce priveşte împărţirea pe genuri, la nivel naţional, se remarcă o pondere mai redusă a persoanelor de gen feminin constituite ca PFA şi AF, reprezentând 33% din numărul total de PFA-uri, respectiv, o pondere de 41% din total AF-uri. (sursa Oficiul Naţional al Registrului Comerţului, date disponibile la nivelul anului 2007). La nivel rural, ponderea femeilor cu iniţiative antreprenoriale este şi mai redusă.

Analiza **activităţilor comerciale, de artizanat şi servicii** indică faptul că, în ciuda aparenţelor, numărul de locuitori din zona rurală, ocupaţi în activităţile de acest tip, e nesemnificativ. În realitate, aceste activităţi reprezintă o parte componentă a unei pieţe a muncii neoficiale în spaţiul rural. Totuşi, venitul care poate fi obţinut din aceste surse acoperă doar necesarul pentru subzistenţă, existând

[10] Datele INS cu privire la numărul de micro-întreprinderi fac referire doar la numărul unităţilor cu 1-9 angajaţi care desfăşoară activităţi economice şi care au fost identificate pe baza bilanţului contabil, document care nu este cerut şi în cazul PFA şi AF. Prin urmare aceste date nu includ numărul de PFA şi AF.

[11] Conform prevederilor Recomandarii Comisiei (CE) nr. 361/2003 şi a legislaţiei naţionale în vigoare, respectiv, Legea nr. 346/2004, armonizată cu cea europeană.

nevoia acută de dezvoltare a acestor activităţi care pot contribui la dezvoltarea economiei rurale, în ansamblul ei. Sectorul micii industrii artizanale, dezvoltat în perioada comunistă sub forma cooperaţiei, a înregistrat o scădere majoră după anul 1989. Totuşi, în alte state membre s-a văzut că există un potenţial important în cadrul sectorului, dacă se acordă destul sprijin şi acesta este dezvoltat. În ceea ce priveşte localizarea ativităţilor, meşteşugurile, sunt concentrate în Nord-Est şi Sud, şi în proporţia cea mai mică în Vest. Astfel, pe regiuni, există mari disparităţi care sunt şi mai accentuate între judeţe şi comune.

Distribuţia serviciilor este uneori inexistentă în comune şi sate. Situaţia acestui sector, ca şi a infrastructurii, reprezintă o barieră în calea dezvoltării altor activităţi rurale, pentru crearea de oportunităţi ocupaţionale alternative. Sprijinirea furnizării serviciilor în comunităţile rurale reprezintă un factor important pentru ridicarea calităţii vieţii şi de sporire a atractivităţii zonelor rurale.

Turism

Deşi turismul rural a înregistrat creşteri, acesta prezintă un potenţial considerabil care nu este suficient exploatat. Sectorul turistic în anul 2005, comparativ cu anul 1998, a înregistrat o creştere a numărului structurilor de cazare (+35,4%), a nivelului capacităţii de cazare (+0,95%) şi numărul locurilor de cazare în **pensiunile turistice** a ajuns la 22.061 în anul 2005, dintre care 50,5% în spaţiul rural (*INS Anuarul Statistic al României, 2006).*

Dezvoltarea turismului în pensiuni în mediul rural depinde de caracteristicile specifice ale fiecărei regiuni, folclor, regiuni etnografice şi produse agricole.

La **nivel regional**, în anul 2005, dezvoltarea turismului rural, depinde foarte mult de existenţa şi calitatea pensiunilor turistice şi de prezenţa unor tipuri variate de activităţi, de folclor, de existenţa regiunilor etnografice şi de practicarea agriculturii şi viticulturii (agro-turism).

Turismul specific pentru Bucovina (Nord - Est) este cel religios, în Maramureş (Nord - Vest), turismul arhitectural şi etnografic, în Transilvania (Centru) - turismul recreaţional şi cultural, arta culinară şi a vinului, iar la poalele Munţilor Carpaţi se practică pescuitul. Zonele montane şi cele forestiere din România asigură o serie de oportunităţi pentru practicarea turismului şi în special a ecoturismului.

O altă zonă turistică importantă este Delta Dunării (Est), care de asemenea, prezintă valoare naturală ridicată datorită biodiversităţii şi permite practicarea diferitelor tipuri de turism (odihnă, pescuit, artă culinară).

În ceea ce priveşte împărţirea pe regiuni a numărului de pensiuni în mediul rural, la nivelul anului 2005, se prezintă astfel: Zona Bucureşti - Ilfov deţine 0,5%, Zona Vest 4%, Zona Sud-Vest 4%, Zona Sud-Est 8,9%, Zona Sud 10,3%, Zona Nord-Est 14%, Zona Nord-Vest 14,8%, Zona Centru 43,7%, ceea ce arată o dezvoltare diferenţiată.

Turismul rural şi agro-turismul (specific legate de activităţile din fermă) sunt activităţi generatoare de venituri alternative, ceea ce oferă posibilităţi de dezvoltare a spaţiului rural, datorită peisajelor unice, ariilor semi-naturale vaste, ospitalităţii înăscute a locuitorilor din mediul rural. Conservarea tradiţiilor, culturii, a specialităţilor culinare şi a băuturilor precum şi diversitatea resurselor turistice rurale oferă potenţial pentru dezvoltarea acestui sector.

Este necesar un proces de modernizare, dezvoltare şi inovare pentru turismul românesc, precum şi de creare de servicii turistice moderne şi competitive. Sectorul este afectat de lipsa organizării, promovării şi diseminării informaţiilor din centrele turistice şi de numărul limitat al acestor centre ce activează la nivel local. Turismul rural nu este dezvoltat astfel încât să întâmpine cerinţele pieţei atât la nivel naţional cât şi internaţional, în mod deosebit, existenţa infrastructurii de turism nu răspunde cerinţelor turiştilor în ceea ce priveşte structurile de cazare cât şi cele recreaţionale, atât din punct de vedere calitativ cât şi cantitativ.

Necesitatea de identificare şi promovare a potenţialului turistic rural a condus la apariţia unor reţele de promovare a acestuia (ex. ANTREC).

Deşi în ultima perioadă numărul de unităţi de primire turistică a crescut, cel al centrelor de promovare turistică este limitat, considerent pentru care este necesară concentrarea asupra sprijinirii promovării turismului rural.

Există foarte puţine metode de măsurare a succesului şi rentabilităţii investiţiilor în turism, din cauza naturii semi-informale a activităţilor, a promovării şi marketingului slab organizate mai ales la nivel judeţean şi local, ceea ce face dificil ca întreprinzătorii/operatorii să ajungă pe piaţă şi să-şi dezvolte afacerile corespunzător. Totuşi, cu un marketing adecvat şi alte tipuri de sprijin coordonat, produsele unicat ale turismului românesc vor avea un potenţial important, datorită diversităţii şi atractivităţii lor.

Moştenirea culturală

O componentă importantă a vieţii satului este cultura, domeniu care poate contribui în mod specific la creşterea gradului de atractivitate a satului pentru populaţia tânără.

Mijloacele prin care se transmite cultura în mediul rural sunt: căminele şi alte aşezăminte culturale, bibliotecile, cinematografele, radioul, televiziunea şi internetul.

În ultimii 10-15 ani s-a putut constata o continuă degradare a mediului cultural al României pe fondul reducerii sprijinului financiar acordat domeniului, atât din partea bugetului public, cât şi din partea finanţatorilor privaţi.

Această situaţie a căpătat aspecte alarmante în multe zone rurale, unde majoritatea căminelor culturale (cca. 97%) beneficiază de un sediu propriu, dotarea fiind nesatisfăcătoare (pentru cca. 80%) sau şi-au încetat activitatea şi servesc altor destinaţii.

Situaţia bibliotecilor este caracterizată şi ea de o tendinţă descendentă, mai mult sau mai puţin asemănătoare cu a altor domenii din viaţa culturală a satelor, şi cu toate că în anul 2005 se înregistra un număr de 8.239 de biblioteci, doar o mică parte desfăşura activităţi specifice *(INS, 2005).*

Patrimoniul cultural al satului românesc reprezintă o sursă importantă de dezvoltare atât la nivel regional cât şi la nivel local, capitalul simbolic fiind esenţial pentru identitatea culturală reprezentată prin valori, obiceiuri şi îndeletniciri, credinţe şi simboluri împărtăşite de către comunitate.

Manifestarea identităţii culturale, a tradiţiilor şi a obiceiurilor este influenţată de regiune, care reprezintă mai mult decât o locaţie geografică. Date fiind acestea, menţinerea identităţii culturale trebuie să includă câţiva factori, cum ar fi educaţia şi consumatorii de cultură.

În acest sens, **protejarea moştenirii rurale** este extrem de importantă în ceea ce priveşte dezvoltarea turismului rural ca modalitate de promovare a satelor româneşti, cu un efect pozitiv asupra atragerii turiştilor şi cu beneficii economice pentru populaţia locală.

Conservarea tradiţiilor, culturii, obiceiurilor din mediul rural şi promovarea specialităţilor culinare şi a băuturilor tradiţionale reprezintă mijloace de creştere a potenţialului turistic în multe alte ţări. România are activităţi culturale semnificative care nu sunt exploatate din lipsă de organizare, promovare şi dezvoltare.

3.1.4.3. Descrierea şi analiza disparităţilor cu privire la furnizarea serviciilor în spaţiul rural

Zonele rurale din România sunt afectate de lipsa semnificativă a infrastructurii şi a deficienţelor acesteia care afectează atât dezvoltarea economică, cât şi calitatea vieţii. Cele mai importante nevoi sunt legate de:

Drumuri

În mediul rural, drumurile constituie ruta de transport cea mai importantă, dar calitatea, şi în general, dezvoltarea acestora şi a traficului este încă departe de a îndeplini standardele europene. Doar jumătate dintre comune au acces direct la reţeaua de drumuri iar din acest motiv se poate spune că reţeaua de drumuri actuală deserveşte doar 3/5 din totalul populaţiei rurale. Mai mult de 25% dintre comune nu pot utiliza drumurile în perioadele cu precipitaţii *(Studiu Banca Mondială, 2004).*

În 2005, drumurile publice în România acopereau o suprafaţă de 79.904 km, iar dintre acestea 80% reprezentau drumuri judeţene şi drumuri comunale. Lucrările efectuate în ultimii ani s-au concentrat în special pe reparaţii şi modernizări ale reţelei de drumuri naţionale. Resursele financiare limitate au făcut ca drumurile judeţene şi comunale să fie serios neglijate, iar calitatea şi gradul lor de utilizare au scăzut dramatic. Doar 10,6% din drumurile judeţene şi drumurile comunale au fost modernizate,

dintre care 30,7% au fost acoperite cu îmbrăcăminţi rutiere uşoare *(INS, Anuarul Statistic al României, 2006).*

În ceea ce priveşte situaţia drumurilor comunale, la nivelul judeţelor (NUTS 3) se înregistrează un nivel scăzut de modernizare (doar 3,41% din drumurile comunale sunt modernizate), fapt ce aduce repercusiuni asupra dezvoltării activităţilor productive şi a schimburilor comerciale. Ponderea drumurilor comunale în total drumuri publice, la nivel de judeţ variază între 11% în judeţul Călăraşi şi 53% în judeţul Buzău. Din totalul drumurilor comunale un procent foarte mic este reprezentat de drumurile comunale modernizate, variind între 0,28% în judeţul Harghita şi 25,15% în judeţul Olt (5 dintre judeţe - Botoşani, Buzău, Covasna, Tulcea şi Vrancea nu au drumuri comunale modernizate) (*Sursa: rezultate obţinute pe baza datelor INS 2006*).

Alte dificultăţi în mediul rural sunt legate de accesarea serviciilor medicale şi educaţionale, accesul populaţiei rurale la educaţia de bază şi la serviciile de sănătate este împiedicat de serviciile de transport deficitare, cu un impact negativ asupra fluxului urban – rural al medicilor şi profesorilor. Drumurile adecvate reprezintă o condiţie esenţială pentru dezvoltarea economică, pe lângă celelalte domenii ale dezvoltării umane şi sociale.

Alimentarea cu apă potabilă

Asigurarea unei **reţele de apă potabilă** curentă reprezintă o altă problemă majoră ce **condiţionează calitatea vieţii** şi dezvoltarea activităţilor economice în spaţiul rural. Doar 33% dintre locuitorii mediului rural (3,4 milioane de locuitori) au acces la reţeaua publică de apă, iar în ceea ce priveşte reţeaua de apă caldă situaţia este mult mai critică *(MMDD 2004).* Dat fiind acest lucru, majoritatea gospodăriilor (70%), folosesc fântânile pentru consumul de apă.

În 2003, 43,6% din lungimea totală a reţelelor de alimentare cu apă potabilă se află în zonele rurale, iar 56,4% în zonele urbane.

Reţeaua publică de canalizare

Reţeaua publică de canalizare este încă într-o fază incipientă în mediul rural, la sfârşitul anului 2004, 373 de comune (10% din totalul populaţiei rurale) beneficiau de o reţea de canalizare. *(INS Anuarul Statistic al României, 2006).* Diferenţele dintre zonele urbane şi cele rurale sunt foarte mari în ceea ce priveşte infrastructura de canalizare. În 2003, 93,2% din lungimea conductelor traversa oraşele şi doar 6,8% satele.

Gestionarea deşeurilor

În mediul rural, în general, serviciile pentru gestionarea deşeurilor sunt slab dezvoltate sau chiar inexistente în unele localităţi. De regulă, transportul la locurile de depozitare se efectuează în mod individual de către generatori. O mică parte dintre localităţile rurale şi în special acele localităţi rurale situate în vecinătatea centrelor urbane sunt deservite de servicii organizate numai pentru gestionarea deşeurilor.

Pe lângă depozitele de deşeuri municipale din zona urbană, în România s-au identificat 2.686 spaţii de depozitare în zona rurală cu o suprafaţă de cel mult un hectar. Închiderea şi ecologizarea depozitelor rurale se vor realiza până la 16 iulie 2009, odată cu extinderea serviciilor de colectare a deşeurilor şi la nivel rural, realizarea sistemului de transport, transfer şi deschiderea depozitelor zonale.

Energie electrică

În spaţiul rural, conectarea la reţeaua publică de alimentare cu energie electrică rămâne o problemă.

În România există un număr de 37.977 de gospodării amplasate în 1.772 de localităţi rurale parţial electrificate şi 3.327 de gospodării situate în 121 de localităţi neelectrificate (MIRA-2007).

Energia termică

Serviciile de alimentare cu energie termică sunt limitate în spaţiul rural, doar 0,5% din totalul energiei termice fiind distribuită în aceste zone, datorită faptului că multe dintre uzinele care produceau această energie şi o distribuiau satelor din apropiere şi-au redus activitatea sau au renunţat la furnizarea acestor servicii. Prin urmare, la nivel naţional doar 26 de localităţi rurale beneficiază de acest serviciu. (*Prelucrare date INS 2005*)

În ceea ce priveşte încălzirea prin centrală termică, doar 2,4% dintre gospodăriile din mediul rural beneficiază de acest serviciu, în timp ce 89% dintre gospodării utilizează sobe pe bază de lemn, cărbune, petrol. (*INS, 2005*).

Accesul la internet

Actualmente, în zonele rurale accesul la internet este foarte limitat, de acesta beneficiind, în special, doar unele instituţii publice

Deoarece este nevoie să se îmbunătăţească competitivitatea în aproape toate domeniile de activitate şi pentru că există probleme de productivitate în economia rurală, precum şi în ceea ce priveşte facilitarea accesului pe piaţă şi la informaţie, este esenţial să existe acces la internet prin cablu în cât mai multe zone rurale. Infrastructura de conexiune la internet în bandă largă (broadband) este o problemă interdependentă de infrastructură de bază din spaţiul rural.

Educaţie şi formare

Capitalul uman prezintă importanţă deosebită pentru dezvoltarea rurală. Dezvoltarea rurală şi diversificarea economiei rurale depind de nivelul educaţiei, al cunoştinţelor şi calificării. Deşi îmbunătăţirea şi menţinerea unui nivel adecvat al infrastructurii de bază este un element important în dezvoltarea socio-economică a mediului rural, formarea profesională reprezintă „motorul", pentru o bună dezvoltare.

Educaţia şi formarea sunt esenţiale pentru comunităţile rurale, dar în ceea ce priveşte infrastructura şcolară există discrepanţe evidente. Deşi se poate spune că numărul de şcoli din mediul rural, depăşeşte necesităţile populaţiei, calitatea educaţiei este redusă, pe de o parte din cauza slabei dotări a infrastructurii educaţionale, iar pe de altă parte, datorită nivelului de pregătire/experienţă al profesorilor. Cele mai multe dintre şcoli au nevoie de renovări, mobilier, utilităţi de bază şi material didactic. Infrastructura şi facilităţile aferente educaţiei profesionale şi educaţiei primare constituie instrumente importante pentru conversia forţei de muncă agricole în forţă de muncă non-agricolă. Structurile de învăţământ profesional şi primar sunt esenţiale pentru reconversia profesională a lucrătorilor agricoli, deoarece majoritatea agricultorilor au doar cunoştinţe elementare de mecanică sau din alte domenii tehnice.

Nivelul scăzut de instruire se reflectă în calitatea forţei de muncă din mediul rural, fiind un factor restrictiv pentru dezvoltarea economică din această zonă. Diversificarea activităţilor economice nu este susţinută de lucrători cu formare sau experienţă specifică diverselor tipuri de meserii, deoarece sistemul educaţional nu a fost adaptat cerinţelor specifice din mediul rural.

Instituţiile de învăţământ din spaţiul rural, reprezentate de **grădiniţe,** unităţi primare şi gimnaziale sunt slab dotate în ceea ce priveşte materialul tehnic şi didactic. Tehnologia IT şi echipamentele hardware şi softeware sunt rar întâlnite în cadrul şcolilor din spaţiul rural în timp ce echipamentul necesar formării profesionale sau pentru ucenici este învechit sau lipseşte. O problemă suplimentară o constituie dificultatea de a atrage personal calificat în zonele rurale.

În general, se poate spune că, în zonele rurale, educaţia este chiar mai slabă calitativ decât în cele urbane, din cauza problemei permanente a finanţării.

În ceea ce priveşte numărul **grădiniţelor** de copii acesta era la nivelul anului 2005 de 1526 din care 218 în mediul rural (INS Caietul Statistic – Invăţământ preşcolar 2006).

De asemenea unităţile de **învăţământ primar şi gimnazial** din mediul rural reprezentau 73,9% din numărul total de şcoli la nivel naţional (prelucrare date INS 2005).

Pe parcursul perioadei analizate, numărul **instituţiilor de învăţământ** din mediul rural a scăzut, ca o consecinţă a restructurării sistemului de educaţie şi a lipsei profesorilor calificaţi. Nivelul de instruire este scăzut, datorită prezenţei reduse la cursuri, fapt care a contribuit la regruparea şcolilor mici şi la reducerea numărului acestora.

În ceea ce priveşte **gradul de participare** al indivizilor la procesul educaţional, în anul şcolar 2005 - 2006, un procent de 31,3% din populaţia totală înscrisă în sistemul de învăţământ a studiat în zonele rurale. Ponderea populaţiei rurale cu nivel superior de educaţie reprezintă 1,8% din totalul populaţiei

cu vârstă de 15 ani şi peste, fiind o consecinţă a nivelului scăzut de acces şi a veniturilor insuficiente. (*INS 2005*)

Cu privire la **formarea continuă** în mediul rural, ponderea populaţiei adulte cu vârsta cuprinsă între 25 – 64 de ani care participă la educaţie şi formare, a înregistrat o creştere de la 0,2% în anul 1998 la 0,5% în anul 2005. Totuşi, faţă de mediul urban, care înregistra în 2005 o pondere de 2,3%, acest indicator se situează la un nivel inferior. În termenii unei abordări regionale, acest indicator variază între 0,3% în Regiunea de Sud-Vest şi Regiunea de Vest şi 0,8% în Regiunea Centrală (*INS 2005*).

Media populaţiei din mediul rural, cu vârstă cuprinsă între 25 şi 64 de ani şi cu nivel de **instruire mediu şi superior** este de 55% *(INS, 2005).*

În ceea ce priveşte **comunitatea romă aceasta deţine cel mai scăzut nivel de educaţie** din România. Copii care reuşesc să înceapă şcoala, deseori nu promovează ciclul gimnazial şi din acest motiv este foarte dificil ca ulterior să-şi găsească de lucru. Aproximativ 12% din populaţia romă cu vârsta cuprinsă între 7-16 ani a părăsit şcoala înainte de a termina învăţământul obligatoriu şi circa 18%[12] nu urmează nici o formă de învăţământ. Doar 1,04% dintre romi ajung la liceu. La aceasta se mai adaugă şi faptul că în şcolile unde învaţă populaţia romă, rata repetenţiei este de aproximativ 11,3%, situându-se peste media naţională. Se apreciază că 38,6% din populaţia de etnie romă, sunt analfabeţi[13]. Totodată, populaţia romă este una dintre grupele cele mai expuse riscului de părăsire timpurie a şcolii. Toate aceste aspecte duc la o slabă reprezentare pe piaţa muncii.

Stabilitatea **veniturilor în gospodărie** are un efect puternic asupra **participării la actul educativ**. Copiii din familiile muncitorilor cu venituri scăzute sau din familiile de pensionari sunt de două ori mai expuşi riscului de abandon şcolar, comparativ cu copii din familiile cu o sursă stabilă de venit.

În plus, în mediul rural situaţia este mai dramatică deoarece apare **riscul mărit de abandon** al şcolii de către copiii aflaţi în situaţiile descrise. Alte motive ale abandonului şcolar, constatate în special în rândul copiilor din comunităţile rurale montane sunt: sărăcia extremă, lipsa mijloacelor de transport şi slaba motivaţie cu privire la câştigul economic ca rezultat al educaţiei. **Slaba calitate a educaţiei** în zonele rurale, datorată lipsei de personal didactic calificat, acţionează, de asemenea, ca un factor demotivant.

Alte servicii

Furnizarea şi accesul la serviciile medicale reprezintă o problemă cheie pentru asigurarea unei mai bune calităţi a vieţii în comunităţie rurale şi pentru dezvoltarea economică şi socială a zonelor ruale. În acelaşi timp, zonele rurale, mai ales cele cu populaţie dispersată, reprezintă provocări unice pentru gestionarea şi utilizarea serviciilor. Este nevoie, de asemenea, să se îmbunătăţească sprijinul comunitar pentru grupurile vulnerabile, cum ar fi vârstnicii, mai ales cei care trăiesc în locuri izolate.

Problema vârstnicilor din zonele rurale nu s-a bucurat de o atenţie prea mare din partea părţilor interesate; ca şi în alte ţări, acest grup are nevoie de o grijă specială, pentru care însă nu există personal calificat disponibil. De asemenea, nivelul scăzut de dezvoltare economică a generat probleme legate de existenţa, calitatea şi accesibilitatea serviciilor de asistenţă socială şi în special în cadrul serviciilor de îngrijire temporară sau permanentă în **cămine pentru persoane vârsnice**. Astfel, în anul 2005, la nivel naţional, dintr-un număr total de 168 de unităţi pentru asistarea adulţilor doar 19 unităţi reprezentau cămine pentru persoane vârsnice. (INS 2005).

La nivelul anului 2001, în spaţiul rural, existau doar 81 de **case de copii (**Studiu MADR).

În anul 2005, numărul total al **creşelor** înregistrate la nivel naţional a fost de 291 din care 2 situate în spaţiul rural, numărul mic al acestora reflectând situaţia critică în care se prezintă acest sector.

În ceea ce priveşte posibilitatea de desfăşurare a **activităţilor sportive**, aceasta este limitată, dată fiind prezenţa redusă a unor spaţii adecvate pentru practicarea acestor activităţi (26 de cluburi sportive – anul 2001, Studiu MADR).

[12] Ministerul Educaţiei şi Cercetării, Institutul de Ştiinţe ale Educaţiei, Institutul de Cercetare a Calităţii Vieţii, UNFICEF, „Participarea la educaţie a copiilor romi", Bucureşti, 2002.

[13] Ministerul Educaţiei şi Cercetării, Institutul de Ştiinţe ale Educaţiei, Institutul de Cercetare a Calităţii Vieţii, UNFICEF, „Participarea la educaţie a copiilor romi", Bucureşti, 2002.

De asemenea în mediul rural parcurile, spaţiile de joacă pentru copii, pistele de biciclete etc., sunt slab reprezentate, situaţie prezentă şi în cazul pieţelor, parcărilor.

În concluzie, situaţia actuală a serviciilor şi infrastructurii afectează puternic calitatea vieţii în spaţiul rural şi constituie o piedică pentru dezvoltarea activităţilor economice.

3.1.5. LEADER

Deşi în perioada anterioară de programare 2000-2006 România nu a implementat acţiuni LEADER, au fost identificate totuşi, la nivelul întregii ţări, o serie de iniţiative în dezvoltarea comunitară, precum: Grupuri de Iniţiativă Locală (GIL), micro-regiuni şi alte parteneriate de tip LEADER. Toate acestea sunt parteneriate între organisme non-guvernamentale (ONG), administraţia publică locală, biserică, şcoală, cabinete medicale şi stomatologice, microregiuni etc. Micro-regiunile, spre deosebire de grupurile de iniţiativă locală, sunt înregistrate juridic ca asociaţii. Unele GIL-uri au atins o maturitate organizaţională încât s-au transformat în asociaţii comunitare cu personalitate juridică, iar altele s-au dizolvat după atingerea obiectivului.

Acţiunile implementate de aceste parteneriate cuprind: elaborarea de strategii locale, renovarea şcolilor, dispensarelor şi unităţilor culturale, îmbunătăţirea stării drumurilor şi podurilor, analiza şi promovarea mediului rural, înfiinţarea de Tele-Centre pentru informarea cetăţenilor, cursuri de instruire pentru membrii lor, scrierea de proiecte etc., care contribuie la rezolvarea unor probleme locale specifice.

Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale a selectat în anul 2006 un număr de 120 reprezentanţi ai unor teritorii (zone) sub-regionale, cu o populaţie cuprinsă între 10.000 şi 100.000 locuitori, teritorii ce au acoperire în 37 de judeţe din cele 42 în vederea realizării de structuri şi activităţi tip LEADER.

Reprezentanţii teritoriilor au fost desemnaţi de către parteneriate informale ale sectoarelor public, privat şi a societăţii civile, în vederea instruirii cu privire la următoarele subiecte: construcţia parteneriatului, analiza diagnostic, strategia de dezvoltare locală, planul de acţiune al teritoriului, activităţi de animare, monitorizare şi evaluare a planului de acţiune, toate aceste acţiuni fiind necesare pentru pregătirea implementării axei LEADER în România (harta teritoriilor selectate în Anexa 2 –„ Harta teritoriilor selectate pentru instruirea reprezentanţilor parteneriatelor public-private LEADER)".

În cadrul sesiunilor de formare, reprezentanţii acestor teritorii au dobândit cunoştinţe suficiente în vederea elaborării strategiilor de dezvoltare locală. Deşi o mare parte a acestora au demarat activitatea de elaborare a strategiei, nu o pot finaliza datorită lipsei resurselor financiare iar, dacă au finalizat-o, nu o pot implementa. De asemenea, în aceeaşi situaţie se află şi alte parteneriate public-private, nu numai cele selectate de minister pentru formare, astfel că fondurile europene reprezintă o oportunitate în acest sens.

Cu toate acestea, potenţialul ţării noastre în materie de parteneriate este mult mai ridicat decât iniţiativele prezentate mai sus, obstacolul principal în calea constituirii acestora fiind reprezentat de către mentalitatea formată în anii de guvernare comunistă, care a generat neîncredere în rândul actorilor locali, în ceea ce priveşte formele instituţionalizate de asociere şi colaborare.

3.1.6. Dezvoltarea locală

În România, capacitatea adminsitrativă exercitată la nivel local rămâne încă inadecvată la necesităţile tot mai diverse ale comunităţilor locale, fiind limitată calitativ de numărul redus de personal calificat care exercită funcţii în domeniul administrativ. Lipsa experienţei necesare în elaborarea strategiilor de dezvoltare locală şi în managementul resurselor umane, dar şi datorită dotărilor necorespunzătoare, conduce la un ritm încetinit în soluţionarea multor probleme de ordin social şi economic, activităţile desfăşurate în cadrul administraţiei locale fiind exercitate insuficient. Ca rezultat al tuturor acestor factori apare decalajul net între România şi celelalte state membre ale UE.

În ceea ce priveşte organizarea administrativă, conform articolului 3 din Constituţia României, teritoriul este organizat în comune, oraşe şi judeţe. Comunele şi oraşele sunt conduse de consilii locale şi primari, iar judeţele de consilii judeţene şi prefecţi.

Conform Legii administraţiei publice locale nr. 215/2001, cu modificările şi completările ulterioare, art. 23, consiliile locale şi consiliile judeţene sunt autorităţi cu rol deliberativ, în vreme ce primarii comunelor şi oraşelor sunt autorităţi cu rol executiv. Prefectul reprezintă Guvernul la nivel local fiind numit de acesta.

Pentru elaborarea strategiilor de dezvoltare locală şi stabilirea nevoilor de dezvoltare, un rol important în cadrul parteneriatelor public-private îl ocupă administraţia publică locală.

Astfel, în unele primării din ţară a fost creată prin Hotărâre a Consiliului Local funcţia de agent de dezvoltare locală (interfaţa între administraţia publică şi comunitate), ce are ca principale atribuţii: analiza situaţiei locale pentru a identifica soluţiile adecvate în scopul rezolvării problemelor care frânează dezvoltarea locală; elaborarea şi implementarea strategiilor de dezvoltare locală; furnizarea serviciilor de informare, consultanţă, promovare la nivel local.

Pe de altă parte, s-a avut în vedere facilitarea cooperării între unităţile administrativ – teritoriale, ca persoane juridice de drept privat, fără scop patrimonial şi de utilitate publică, creându-se posibilitatea asocierii acestora, în conformitate cu Legea administraţiei publice locale nr. 215/2001, republicată, sub denumirea de **asociaţii de dezvoltare intercomunitare**. Acestea au apărut ca o necesitate, datorită fragmentării administrative (aprox. 3.000 comune), a insuficienţei veniturilor proprii ale unităţilor administrativ teritoriale, capacităţii financiare proprii limitate de accesare a fondurilor europene. Beneficiul înfiinţării acestor asociaţii de dezvoltare intercomunitare îl constituie posibilitatea accesării fondurilor structurale, progresul social condiţionat de recunoaştere şi admitere a nevoilor fiecărui individ, protejarea eficientă a mediului, utilizarea raţională a rezervelor naturale, păstrarea unui nivel ridicat şi sigur de creştere economică şi ocupare a forţei de muncă, dezvoltare culturală şi păstrarea tradiţiilor, fructificarea potenţialului turistic al zonei.
Asociaţiile de dezvoltare intercomunitare se finanţează prin contribuţii din bugetele locale ale unităţilor administrativ teritoriale membre, precum şi din alte surse şi au posibilitatea participării active, împreună cu alte structuri ale societăţii civile pentru realizarea de sarcini de interes comun, specifice colectivităţilor locale.

3.1.7. Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂŢI	AMENINŢĂRI
Agricultura, Silvicultura şi Industria alimentară			
Potenţialul de producţie agricolă (producţia primară)			
Potenţial agricol semnificativ (6 % din SAU a UE-27). Suprafeţe întinse cu condiţii favorabile practicării agriculturii, care permit totodată şi diversificarea culturilor. O mare parte din SAU (28%) este deja utilizată de către exploataţiile comerciale mari care, în marea lor majoritate, sunt competitive. Introducere dinamică a agriculturii ecologice în România. O gamă largă de surse de energie regenerabilă, din agricultură (culturi energetice, biogaz). Infrastructura de irigaţii acoperă o parte importantă din suprafaţa agricolă.	Productivitatea agricolă este sub potenţial (alimentar şi non-alimentar). O pondere importantă a SAU este utilizată de exploataţii de subzistenţă şi semi-subzistenţă neperformante (45% şi respectiv, 16%). Segmentul exploataţiilor comerciale de dimensiuni medii (11% din SAU) lucrează sub potenţial. Slaba diversificare a culturilor (ex. dependenţa de cereale). Nivel scăzut de conformitate cu normele UE. Dotare tehnică scăzută şi de slabă calitate în exploataţiile mai mici. Nivel scăzut de utilizare a energiei din surse regenerabile. Infrastructură agricolă inadecvată, inclusiv structuri de irigaţii ineficiente.	Disponibilitatea unei pieţe mari, aflate în plină dezvoltare, atât pe plan intern, cât şi pe plan european şi care ar putea fi exploatată (inclusiv produsele ecologice). Aducerea sectorului agricol neperformant la potenţialul real, prin facilitarea eforturilor de modernizare şi restructurare a acestuia. Prioritatea UE de utilizare a energiilor din surse regenerabile. Îmbunătăţirea eficienţei energetice şi hidraulice a infrastructurii de irigaţii, prin lucrări de reabilitare.	Incapacitatea de a rezolva problema pieţelor-lipsă pentru exploataţiile comerciale (piaţa funciară, credite, servicii de consultanţă, servicii de marketing). Capacitate slabă de absorbţie a fondurilor UE. Concurenţa străină (inclusiv pentru produsele ecologice). Schimbările climatice. Calamităţile naturale. Epizootiile. Creşterea preţului energiei şi eficienţa hidraulică scăzută a infrastructurii contribuie la creşterea costurilor irigaţiilor.
Piaţa forţei de muncă			
Disponibilitatea forţei de muncă rurale. Creşterea numărului de absolvenţi ai	Forţa de muncă excedentară, concentrată în fermele mai mici. Niveluri scăzute de productivitate a	Insuficienţa forţei de muncă din sectoarele economice neagricole va încuraja îndepărtarea de sectorul	Scăderea şi îmbătrânirea populaţiei rurale. Migrarea în afara zonelor rurale a populaţiei tinere şi

facultăţilor de profil agricol.	muncii, conducând la venituri mici. Nivel mediu scăzut al cunoştintelor şi competenţelor (agricole). O pondere importantă a SAU este lucrată de agricultori mai vârstnici, din exploataţii mai mici. Ponderea scăzută a şefilor de exploataţie tineri.	agricol. Diversificarea activităţilor din zonele rurale poate fi sprijinită. Existenţa unor programe de asistenţă socială şi programe de pensii. Reîntinerirea generaţiei de şefi de exploataţii. Formarea profesională poate ajuta la îmbunătăţirea competenţelor fermierilor.	calificate din mediul rural. Majorarea costurilor salariale.
Piaţa funciară			
Retrocedarea aproape în totalitate a terenurilor agricole. Cadru instituţional şi legal funcţionabil, referitor la activităţile de cadastru şi de înregistrare a terenurilor agricole. Creşterea infuziei de capital străin în sectorul pieţei funciare. Existenţa pieţei de arendă a terenurilor agricole.	Lipsa unui mecanism de înregistrare sistematică a titlurilor de proprietate menţine costuri ridicate în tranzacţiile de pe piaţa funciară. Fragmentarea proprietăţii terenurilor menţine exploataţiile agricole mici, aflate, în proprietatea agricultorilor de/peste vârsta pensionării. Inexistenţa cadrului legal privind comasarea terenurilor.	Existenţa programului naţional de înregistrare sistematică a terenurilor. Comasarea terenurilor, determinată de piaţă, poate fi sprijinită prin măsuri şi acţiuni bine direcţionate. Extinderea exploataţiilor, determinată de piaţă, poate fi sprijinită prin măsuri şi acţiuni bine direcţionate.	
Creditul rural			
Sistem financiar, în mare parte privatizat. Lichidităţi disponibile în sistemul financiar. Acoperire naţională adecvată. Dezvoltarea cadrului legal pentru finanţare rurală.	Slaba funcţionare a sistemului financiar-bancar în spaţiul rural, în special pentru exploataţiile mici şi IMM-uri. Dezvoltarea slabă a instituţiilor financiare specializate (instituţii de microfinanţare şi bănci cooperatiste), pentru exploataţiile mici şi IMM-uri.	Reglementările recente ale Băncii Naţionale referitoare la instituţiile financiare nonbancare. Instituţiile de microfinanţare se înregistrează ca instituţii financiare nonbancare. Oportunităţi mari de dezvoltare a	

Existenţa fondurilor de garantare.	Bază slabă de garantare (ex. terenul agricol nu poate constitui garanţie bancară), din cauza lipsei de înregistrare a acestora.	IMM-urilor şi micro-creditelor. Creşterea investiţiilor străine directe în instituţiile financiare de creditare a IMM-urilor.	
Serviciile de consultanţă şi de pregătire			
Existenţa unei structuri publice care să se ocupe de acest sector (ANCA). Dezvoltarea rapidă a sectorului de consultanţă privată, determinată de cererea de pe piaţă. Existenţa ONG-urilor bine dezvoltate, în unele regiuni.	Serviciile publice de consultanţă nu sunt pregătite să satisfacă nevoile exploataţiilor mici. Serviciile private de consultanţă şi pregătire nu se adresează, încă, exploataţiilor mici.	Abordări prin servicii de consultanţă pilot. Introducerea serviciilor de îndrumare socio-economice.	Nivel de calificare necorespunzător şi lipsa unei acreditări sistematice a consultanţilor.
Comercializarea produselor agroalimentare			
Existenţa unor reţele de comercializare pentru exploataţiile mari. Dezvoltarea lanţurilor de supermarket-uri.	Reţelele de comercializare nu sunt încă dezvoltate pentru exploataţiile mici.	Programe de sprijinire a înfiinţării grupurilor de producători. Coordonarea verticală între procesatorii de produse agricole, lanţurile de supermarket-uri şi agricultori.	Risc asumat de procesatorii de produse agricole în colaborarea cu exploataţiile agricole mici.
Industria alimentară			
Creşterea competitivităţii în ultimii ani. Creşterea investiţiilor directe străine şi naţionale. Existenţa unei game largi de produse tradiţionale (1.500 înregistrate la nivel naţional).	Existenţa unui număr mare de întreprinderi mici, cu nivel scăzut al economiei de scară, nivel scăzut de utilizare a capacităţilor, nivel scăzut de conformitate cu normele UE.	Continuarea creşterii investiţiilor străine directe ca urmare aderării României la UE. Accelerarea restructurării (în sectoarele lapte, carne, ouă). Continua nevoie de modernizare şi restructurare. Creşterea cererii pentru produse tradiţionale, de calitate, ecologice.	Sfârşitul perioadei de tranziţie pentru conformitatea cu normele europene (2009). Concurenţa străină. Incapacitatea de a îmbunătăţi calitatea materiilor prime.

Silvicultura			
Prezenţa unor întinderi mari de păduri cu valoare ridicată, gospodărite eficient în trecut şi ajunse la standarde excelente. Ofertă diversificată de produse din lemn (din specii de lemn tare şi lemn moale). Tradiţie îndelungată în gospodărirea obştească din unele zone, continuată prin ocoalele silvice. Cadru legal şi de reglementare bine structurat. Creştere semnificativă în sectorul de procesare, datorită progreselor la nivelul productivităţii, aprovizionării corespunzătoare cu materii prime, apropierii de debuşeurile importante şi prezenţa din ce în ce mai mare a societăţilor străine, moderne şi bine dotate tehnic. Managementul pădurilor bazat pe amenajamente silvice Nivel ridicat de protecţie legislativă pentru sectorul forestier.	Exploataţii mici şi fragmentate, rezultate din procesul de retrocedare al terenurilor. Cea mai mică densitate de drumuri forestiere din Europa. Capacitate limitată a noilor proprietari privaţi de pădure de a-şi gestiona pădurile într-un mod durabil. Probleme de impunere a legislaţiei în rândul proprietarilor de păduri privaţi, ce au ca rezultat tăierile ilegale. Procesatorii interni la scară mică folosesc utilaje învechite şi ineficiente, fapt care conduce la o calitate inconstantă a produselor şi o slabă respectare a normelor de protecţie a mediului.. Activitate scăzută la nivelul pepinierelor silvice private.	Suprafaţa de pădure are potenţialul de a creşte de la 27 la 32%. Costurile de recoltare pot fi reduse prin realizarea unor investiţii în extinderea şi reabilitarea reţelelor de drumuri forestiere. Pieţele europene pentru cherestea certificată – în creştere Exploatarea rolului multifuncţional al pădurilor prin ecoturism, activităţi de recreere, recoltarea de produse nelemnoase, plăţi pentru servicii de protecţie a mediului Amploarea eforturilor de modernizare şi restructurare necesare în industria de prelucrare a lemnului	Lipsa unor titluri de proprietate clare asupra suprafeţelor de pădure descurajează gospodărirea pădurilor într-o manieră durabilă. Continuarea tăierilor ilegale contribuie la apariţia problemelor de erodare a solului şi inundaţiilor. Scăderea productivităţii forestiere din cauza modificărilor climatice Anumite pieţe (în special în Asia) nu impun cerinţe de certificare. Cererea ar putea depăţi oferta disponibilă, pe termen mediu/lung.
Conservarea biodiversităţii pe terenurile agricole şi forestiere			
Nivel ridicat al biodiversităţii asociate terenurilor agricole, inclusiv suprafeţe largi de pajişti semi-naturale, ce pot fi clasificate ca teren agricol cu valoare	Numărul de animale a scăzut semnificativ ceea ce a condus la apariţia subpăşunatului şi inclusiv la instalarea vegetaţiei lemnoase pe pajiştile semi-naturale, înclusiv în	Creşterea gradului de conştientizare asupra conceptului de Înaltă Valoare Naturală şi a importanţei acestuia Potenţial de a sprijini sistemele	Creşterea tendinţei de abandon a activităţilor agricole (în special în zonele caracterizate de productivitate naturală scăzută) ceea ce implică un risc ridicat de pierdere a biodiversităţii asociate terenurilor agricole cu valoare

naturală înaltă O proporţie însemnată din terenurile agricole este clasificată ca având productivitate scăzută datorită condiţiilor naturale nefavorabile, aceste terenuri fiind în general caracterizate de prezenţa unui nivel ridicat de biodiversitate. Existenţa Reţelei Naţionale de Arii Protejate ca un sistem funcţional Existenţa pe suprafeţe largi de teren agricol a practicilor agricole tradiţional extensive, fapt ce demonstrează existenţa sistemelor agricole cu valoare naturală înaltă Existenţa a numeroase specii şi habitate prioritare asociate terenurilor agricole, având importanţă la nivel naţional sau internaţional (de ex. specii de păsări ameninţate) Consumul scăzut de input-uri chimice în agricultură favorizează conservarea biodiversităţii Suprafeţe forestiere importante care contribuie la limitarea impactului produs de GES şi de eroziune, precum şi la conservarea biodiversităţii	multe zone importante pentru conservarea biodiversităţii Practicile agricole tradiţionale, importante pentru conservarea biodiversităţii, necesită un volum mare de muncă fizică şi nu garantează viabilitatea economică a fermei Grad scăzut de conştientizare al fermierilor privind importanţa practicilor agricole care protejează mediul	agricole cu înaltă valoare naturală prin intermediul unui complex de intervenţii strategice şi practice, incluzând şi dezvoltarea de pieţe pentru produsele agricole tradiţionale, sprijinul pentru agro-turism, etc. Implementarea previzionată a plăţilor Natura 2000 în conformitate cu Directiva Păsări şi Directiva Habitate Potenţial de a îmbunătăţi conservarea biodiversităţii în cadrul fermelor prin intermediul instruirii şi a serviciilor de consiliere Potenţial de stimulare a comunităţilor locale în vederea creşterii gradului de conştientizare asupra nevoilor de conservare a biodiversităţii Potenţial de creştere a suprafeţei forestiere prin împădurire	naturală înaltă Tendinţe de modernizae în agricultură, ceea ce presupune input de substanţe chimice (de ex. consum crescut pesticide) Risc de a pierde suprafeţe importante de păşune, datorită standardelor sanitar-veterinare recent impuse fermierilor, standarde ce pot afecta sistemele tradiţionale de păşunat aflate în imposibilitatea de a se adapta rapid Impactul diferitelor boli asupra faunei (de ex. gripa aviară) Impactul tăierilor ilegale asupra biodiversităţii, asociate suprafeţelor forestiere Destabilizarea microclimatelor, ca o consecinţă a schimbărilor climatice Impactul dezastrelor naturale asupra biodiversităţii asociate suprafeţelor forestiere
Managementul resurselor naturale (de apă şi sol) în agricultură şi silvicultură			
Consumul scăzut de input-uri chimice în agricultură, benefic pentru calitatea apei Multe complexe de creştere a animalelor în regim intensiv au fost	Lipsa instalaţiilor şi echipamentelor necesare pentru managementul gunoiului de grajd (în special pentru depozitarea acestuia) în fermele zootehnice	Potenţial de a îmbunătăţi calitatea apei prin investiţii în infrastructura de apă din localităţile rurale Potenţial de se îmbunătăţi adaptarea la standardele de mediu (inclusiv	Tendinţe de modernizare în agricultură, ceea ce include un consum crescut de inputuri chimice (de ex. fertilizanţi) Tendinţe de specializare şi intensivizare printre operatorii privaţi din zootehnie

închise, fapt ce a condus la reducerea poluării apelor cu nitraţi Sectorul agricultură ecologică este în creştere şi deţine potenţialul de a fi pe mai departe dezvoltat O bună calitate a solurilor în special în zonele de câmpie	Lipsa infrasturii de canalizare şi de gospodărire a deşeurilor domestice în multe localităţi rurale Resurse hidrologice limitate, caracterizate de o distribuţie disproporţiontă atât spaţial cât şi temporal Suprafeţe largi de teren agricol afectate de condiţii climatice nefavorabile (deficit sau exces de apă), fenomene de degradare a solului cum ar fi eroziunea sau alunecările de teren Grad scăzut de conştientizare a fermierilor asupra practicilor agricole care reduc poluarea din surse agricole şi favorizează conservarea solului Sectorul agricultură ecologică în comparaţie cu media europeană este slab dezvoltat, iar piaţa internă este una tânără Fenomenul de eroziune a solului este răspândit la scară largă	printr-un mai bun management al gunoiului de grajd) prin investiţiile în modernizarea fermelor Potenţial de a se îmbunătăţi managementul apei şi solului prin susţinerea practicilor agricole care protejează mediul Potenţial de a se îmbunătăţi managementul resurselor naturale prin instruire şi consiliere, focusate pe protecţia mediului, inclusiv pe eco-condiţionalitate Potenţial crescut de utilizare a resurselor forestiere în vederea conservării solului şi prevenirii inundaţiilor prin împădurirea terenurilor agricole şi non-agricole Potenţial de stimulare a comunităţilor locale, în vederea creşterii gradului de conştientizare asupra nevoilor de conservare a resurselor de apă şi sol Dezvoltarea reţelei naţionale de perdele forestiere	Impactul tăierilor ilegale asupra resurselor de apă şi sol Creşterea ratei de apariţie a fenomenelor asociate schimbărilor climatice (de ex. inundaţii, temperaturi ridicate şi secetă) cu impact negativ asupra resurselor de apă şi sol
Bunăstarea animalelor			
Existenţa tradiţiei în domeniul creşterii porcinelor Începând cu anul 2011, în România a fost implementă schema de ajutor de stat care vizează sprijinirea exploataţiilor de creştere a porcinelor, în vederea implementării unor măsuri superioare de bunăstare a animalelor. Preferinţa consumatorilor români	Existenţa unui număr foarte mare de exploataţii nonprofesionale care deţin efective importante de porci şi păsări care nu fac obiectul autorizărilor emise de ANSVSA. Identificarea în urma controalelor ANSVSA a unor neconformităţi legate de respectarea standardelor minime de bunăstare a animalelor.	Creşterea numărului de ferme în care se aplică măsuri superioare măsurilor tehnologice obligatorii şi îmbunătăţirea nivelului de bunăstare a porcilor conduce la îmbunătăţire a mediului şi a spaţiului rural, contribuind la: ✓ creşterea animalelor, ţinându-se cont de nevoile etologice, specie,	Creşterea presiunii asupra factorilor de mediu în urma dezvoltării sectorului de creştere a porcilor. Renunţarea la standardele superioare de bunăstare a animalelor în cadrul exploataţiilor care beneficiază în prezent de sprijin în cadrul schemei de ajutor de stat, în contextul economic actual, în situaţia imposibilităţii susţinerii acestei scheme din bugetul naţional. Menţinerea sau creşterea incidenţei neconformităţilor legate de respectarea standardelor minime de bunăstare a

pentru carnea proaspătă de porc şi a produselor din carne de porc. Existenţa unor exploataţii şi capacităţi de procesare cu vechime şi experienţă în sectorul de creştere a suinelor, precum şi o ponderea semnificativă pe care o au sistemele de creştere integrate pe verticală (reproducţie, îngrăşare şi abator propriu pentru porcine) în România. Efective importante de porci care fac obiectul monitorizărilor continue şi verificărilor ANSVSA în vederea autorizării exploataţiilor comerciale	Costuri ridicate asociate implementării şi respectării unor standarde superioare de bunăstare a animalelor în cadrul exploataţiilor zootehnice.	rasă, sex, vârstă şi categorie de producţie; ✓ creşterea calităţii produselor, a productivităţii şi a securităţii alimentelor, respectiv a siguranţei consumatorului. Îmbunătăţirea managementului furajelor, managementului creşterii şi manipulării porcilor, managementului condiţiilor de adăpost şi managementului apei şi al microclimatului şi implicit scăderea impactului asupra factorilor de mediu în urma desfăşurării activităţilor specifice creşterii porcilor şi păsărilor. Implementarea standardelor superioare de bunăstare a porcilor va contribui pe termen mediu şi lung la educarea fermierilor şi la acceptarea mai uşoară a noilor prevederi referitoare la acest domeniu de activitate de către fermierii români.	animalelor, cu impact în calitatea produselor şi siguranţei alimentare.
Calitatea aerului şi schimbările climatice			
România îndeplineşte cerinţele privind emisiile de GES stabilite pentru anul 2010	Lipsa instalaţiilor şi a echipamentelor necesare pentru managementul gunoiului de grajd (în special pentru depozitarea acestuia) favorizează emisiile de amoniac Manifestarea accentuată a schimbărilor climatice în zonele cu suprafeţe de pădure reduse	Potenţial crescut de utilizare a resurselor forestiere în vederea limitării gazelor cu efect de seră, prin împădurirea terenurilor agricole şi non-agricole Potenţial de a lupta împotriva schimbărilor climatice prin dezvoltarea şi utilizarea crescută a surselor de energie regenerabilă, inclusiv prin producerea de biocombustibili din agricultură şi de	Contribuţie crescută a agriculturii la schimbările climatice datorată înlocuirii practicilor agricole tradiţionale (de ex. cerere crescută pentru inputuri chimice, creşterea gradului de mecanizare)

		biomasă din silvicultură Potenţial de a se îmbunătăţi adaptarea fermelor zootehnice la standarde (de ex. pentru a fi reduse emisiile de amoniac) Potenţial de stimulare a comunităţilor locale în vederea creşterii gradului de conştientizare privind problema schimbărilor climatice	
DEZVOLTAREA ZONELOR RURALE			
Piaţa forţei de muncă			
Forţa de muncă disponibilă Deprinderi în domeniul confecţionării produselor meşteşugăreşti tradiţionale	Nivel scăzut de educaţie şi de competenţă profesională Nivel scăzut al forţei de muncă angajată în activităţi non-agricole Rata ridicată a somajului în rândul tinerilor Prezenţa redusă a femeilor pe piaţa muncii	Schimbarea mentalităţii şi creşterea competenţei emigranţilor întorşi acasă Beneficii în urma accesului la programe de pregătire profesională şi de calificare	Costul redus al forţei de muncă, ce determină migrarea Migrarea către urban şi strainatate Lipsa investiţiilor
Dezvoltarea sectorului afacerilor şi a turismului			
Resurse naturale şi produse locale Prezenţa facilităţilor de confort rural Diversitatea tipurilor de turism şi a locurilor care pot fi vizitate Moştenirea meseriilor tradiţionale – ceramică, lemn, lână	Nivel scăzut al veniturilor medii Dependenţa faţă de agricultura de subzistenţă Baza restrânsă a activităţilor economice alternative Cultura antreprenorială slab	Beneficii obţinute în urma participării la programe de dezvoltare a spiritului antreprenorial Pondere ridicată a populaţiei rurale Agroturism/agricultura extensivă Dezvoltarea patrimoniului natural şi a	Timp îndelungat necesar pentru dezvoltarea infrastructurii rurale Putere de cumpărare relativ redusă a locuitorilor din mediul rural, pentru urmatorii câţiva ani Tendinţa de îmbătrânire a populaţiei Impunerea noilor norme sanitare, care limitează

Nivelul ridicat ale biodiversităţii pe suprafeţele agricole Ospitalitatea specifică Costul redus al forţei de muncă	dezvoltată Sprijin redus pentru întreprinderi Accesul redus pe piaţă al produselor meşteşugăreşti Calitate slabă a infrastructurii şi a serviciilor turistice	produselor aferente turismului rural Dezvoltarea produselor agroalimentare tradiţionale şi ecologice Dezvoltarea şi punerea în valoare a activităţilor meşteşugăreşti Dezvoltarea sectorului de servicii Beneficii obtinute în urma aplicării programului LEADER	accesul produselor tradiţionale în agroturism
Calitatea vieţii (infrastructura/servicii de bază/moştenire culturală)			
Ponderea ridicată a zonelor rurale Moştenire rurală bogată (tradiţii, cadru natural, arhitectură tradiţională) Identitate rurală/stil de viaţă tradiţional Nivelul ridicat de biodiversitate, asociat suprafeţelor agricole	Infrastructura rurală de bază slab dezvoltată (drumuri, apă/tratarea apei reziduale, energie şi gaze) Acces limitat la serviciile de bază (facilităţi pentru copii, vârstnici; activităţi recreative şi spaţii recreaţionale) Degradare accentuată a aşezărilor/satelor cu valoare culturală Incidenţa ridicată a sărăciei în satele situate în zone mai puţin accesibile	Punctele de sinergie dintre programele actuale de dezvoltare rurală (PNDR, POR, POS Mediu şi alte programe naţionale şi locale) Sumele primite din strainatate sunt investite în mare parte pentru creşterea nivelului calităţii vietii. Bogaţia patrimoniului şi a tradiţiilor rurale Abordări integrate pentru acoperirea simultană a mai multor zone de interes ale proiectului, care au legatură între ele Asociaţii de utilităţi publice nou-create (asociaţiile de dezvoltare intercomunitară)	Depopularea zonelor rurale Calamităţi naturale Dispariţia patrimoniului şi a tradiţiilor rurale
Dezvoltare locală			
Structuri comunitare existente (asociaţii, ONG-uri etc.) care să conducă proiectele de dezvoltare locale Noi asociaţii de utilitate publice	Lipsa resurselor financiare necesare investiţiilor şi cofinanţării proiectelor Lipsa colaborării între actorii	Valorificarea sprijinului financiar european, pentru a îmbunătăţi activitatea de construire a capacităţilor şi de aplicare a strategiilor locale	Incapacitatea de formare a unor parteneriate locale puternice şi de promovare a potenţialului endogen al teritoriilor

(asociaţii de dezvoltare intercomunitară)	publici şi cei privaţi		
LEADER			
Strategii de dezvoltare locală existente sau în curs de elaborare Pregătirea unor parteneriate active în domeniul dezvoltării locale Membrii acestor parteneriate sunt pregătiţi să elaboreze proiecte viabile Cursuri organizate pentru pregătirea potenţialilor reprezentanţi ai teritoriilor – potenţiale GAL-uri, în vederea implementării Axei LEADER	Lipsa resurselor financiare Fragilitatea parteneriatelor (unele parteneriate s-au dizolvat după ce şi-au atins obiectivul) Neîncredere în structurile de tip asociativ	Valorificarea sprijinului financiar acordat prin PNDR pentru implementarea strategiilor de dezvoltare locală Valorificarea sprijinului financiar acordat prin PNDR pentru îmbunătăţirea guvernanţei locale	Absorbţie scăzută a alocărilor financiare Existenţa unor parteneriate nereprezentative

3.2. Prezentarea strategiei alese în concordanţă cu punctele tari şi slabe

Programul Naţional Strategic este centrat pe trei aspecte-cheie:

1. Facilitarea transformării şi modernizării structurii duale a agriculturii şi silviculturii, precum şi a industriilor procesatoare aferente, pentru a le face mai competitive şi pentru a contribui la creşterea economică şi convergenţa veniturilor din spaţiul rural (acolo unde este posibil), în paralel cu asigurarea condiţiilor de trai şi protecţia mediului din aceste zone.
2. Menţinerea şi îmbunătăţirea calităţii mediului din zonele rurale ale României, prin promovarea unui management durabil atât pe suprafeţele agricole, cât şi pe cele forestiere.
3. Gestionarea şi facilitarea tranziţiei forţei de muncă din sectorul agricol către alte sectoare care să le asigure un nivel de trai corespunzător din punct de vedere social şi economic.

Acest lucru necesită o abordare complexă, care să asigure o complementaritate între PNDR – inclusiv coordonarea şi coerenţa strânsă între Axele 1, 2 şi 3 – şi alte POS-uri (Dezvoltare Regională, Dezvoltare Umană, Mediu, etc.) şi programe naţionale (de exemplu, programele de pensii şi asistenţă socială, programul naţional de înregistrare a terenurilor).

Pentru a aborda primul aspect cheie, PNDR trebuie să se concentreze în principal pe modul de abordare şi atenuare a dezavantajelor structurale din sectorul agricol şi cel forestier, în vederea modernizării, consolidării şi restructurării, care să permită atingerea unui nivel ridicat de competitivitate şi durabilitate din perspectiva protecţiei mediului. Acest lucru va oferi un mecanism puternic de conservare a vieţii din spaţiul rural, lărgind gama de locuri de muncă viabile atât în cadrul fermei cât şi în afara ei şi contribuind astfel la atingerea obiectivului de convergenţă a veniturilor în paralel cu păstrarea texturii sociale. Apoi, se are în vedere sprijinirea iniţiativelor asociative ale agricultorilor, pentru a se evita intensitatea excesivă a capitalului şi costurile fixe ridicate, permiţându-se, totodată, captarea economiilor la scară, alături de utilizarea eficientă a resurselor insuficiente de capital şi a fondurilor acordate de UE.

Pentru a aborda cel de-al doilea aspect cheie, PNDR se va axa pe îmbunătăţirea echilibrului dintre dezvoltarea economică a zonelor rurale şi utilizarea durabilă a resurselor naturale, prin menţinerea şi creşterea atractivităţii zonelor rurale - ca elemente de bază în diversificarea exploataţiilor şi identificarea unor activităţi economice alternative. Pentru a realiza acest lucru, este prevăzută sprijinirea, în continuare, a agriculturii din zonele defavorizate, abordându-se astfel problema abandonului terenurilor; de asemenea, agricultorii vor fi sprijiniţi pentru a introduce/aplica în continuare practici agricole care nu afectează mediul. O atenţie deosebită va fi acordată ajutorului oferit agricultorilor şi silvicultorilor pentru ca aceştia să poată gestiona dezavantajele şi obligaţiile care decurg din implementarea reţelei Natura 2000.

Pentru a aborda cel de-al treilea aspect cheie, ar fi necesar ca PNDR să aibă în vedere nevoile a două mari categorii din zonele rurale: populaţia trecută de vârsta pensionării şi populaţia activă, dar angajată cu timp de ocupare parţial sau şomeră. În ceea ce priveşte prima categorie, PNDR, completat prin programele naţionale, va juca un rol important în facilitarea transferului de terenuri între generaţii, pe baza dinamicii pieţei, de la agricultorii vârstnici, care în prezent deţin 31% din totalul suprafeţelor, la agricultorii mai tineri. Pentru cea de-a doua categorie, PNDR, în special prin axele 3 şi 4, va juca un rol important în facilitarea diversificării economiei rurale non-agricole şi dezvoltarea sectorului agricol cu timp de ocupare parţial[14].

Strategia prezentată necesită realizarea unor investiţii în cadrul celor patru axe ale PNDR: (a) Axa 1 – Creşterea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier (41,44% din alocarea FEADR pentru cele patru axe), (b) Axa 2 – Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural (26,46% din alocarea FEADR pentru cele patru axe), (c) Axa 3 – Calitatea vieţii în zonele rurale şi diversificarea economiei rurale (27,53% din alocarea FEADR pentru cele patru axe) şi (d) Axa 4 – LEADER (4,57% din alocarea FEADR pentru cele patru axe).

De asemenea, prin Planul European de Redresare Economică (PERE) au fost alocate fonduri suplimentare pentru noile provocări. Dintre acestea, România a optat pentru susţinerea priorităţilor privind schimbările climatice, energia regenerabilă, managementul resurselor de apă, biodiversitatea,

[14] Această categorie este formată din agricultori care, cel mai probabil, vor rămâne la agricultura de subzistenţă - însă ale căror venituri vor proveni în principal din surse (rurale şi urbane) non-agricole, dar care ar putea contribui la volumul de producţie-marfă.

restructurarea sectorului lactate şi infrastructura de internet în bandă largă. Prin PERE a fost alocată României suma de 101,694 milioane euro. Astfel, ponderea estimată în total alocare FEADR şi PERE, pentru axele ce vizează noile provocări, este: 41,49% - Axa 1, 26,47% - Axa 2 şi 27,54% - Axa 3.

Strategia aleasă pentru implementarea Planului European de Redresare Economică (PERE)

România va primi 101 694 000 Euro prin PERE. Opţiunea strategică a României pentru aceste resurse suplimentare este să întărească sprijinul financiar iniţial al tuturor operaţiunilor existente definite în PNDR pentru a se conforma priorităţilor stabilite prin Bilanţul de Sănătate al PAC. Suplimentarea resurselor va respecta structura iniţială din bugetului PNDR astfel încât ponderea operaţiunilor în cadrul axei prioritare dar şi ponderea axelor în bugetul total al programului să nu se modifice.

Finanţarea suplimentară va fi utilizată în principal pentru:

- *Consolidarea operaţiunilor deja existente în cadrul Planului Naţional Strategic,* cum ar fi*:*
    - Îmbunătăţirea eficienţei utilizării îngrăşămintelor cu azot, precum şi depozitarea îngrăşămintelor pentru reducerea emisiilor CH_4 şi N_2O şi în vederea contribuirii la micşorarea schimbărilor climatice;
    - Acordarea sprijinului pentru investiţiile în legătură cu producţia de produse lactate şi îmbunătăţirea sectoarele de procesare şi comercializare a lactatelor cât şi creşterea competitivităţii acestor produse. Fondurile privind acordarea de sprijin suplimentar către producătorii de lactate, iau în considerare situaţia actuală a pieţei, precum şi încetarea cotei de lapte. Noul sprijin va permite producătorilor de lactate o tranziţie mai lină şi o mai bună adaptare la noile condiţii de piaţă;
    - Stimularea/încurajarea utilizării de echipamente pentru tratarea apei reziduale în exploataţii agricole şi în cadrul proceselor de procesare şi comercializare, a tehnicilor de producţie privind economisirea apei cu scopul de a îmbunătăţi managementul apei;
    - Stimularea culturilor perene energetice şi procesarea biomasei agricole/forestiere pentru energie regenerabilă în vederea înlocuirii combustibilului fosil, permiterea sechestrării carbonului, reducerea N_2O, astfel contribuind la lupta împotriva schimbării climatice;
    - Menţinerea priorităţilor deja existente şi anume: conservarea biodiversităţii şi prezervarea terenurilor agricole cu înaltă valoare naturală ameninţate cu abandonul sau intensificarea, asigurarea unui bun statut al resurselor de apă, evitarea unei degradări ulterioare a solului şi combaterea schimbărilor climatice împreună cu efectele adverse ale acesteia.
    - Stimularea achiziţionării de echipamente pentru producerea de energie din alte surse decât biocombustibil, precum şi investiţii în sisteme privind producerea şi furnizarea cu energie regenerabilă în vederea stimulării înlocuirii combustibililor tradiţionali, în principal pentru asigurarea necesarului de energie în cadrul fermei.

- *Creşterea intensităţii sprijinului pentru anumite tipuri de operaţiuni* cum ar fi investiţiile pentru îmbunătăţirea eficienţei îngrăşămintelor pe bază de azot, echipamente pentru tratarea apei reziduale în cadrul exploataţilor agricole şi în cadrul proceselor de procesare şi comercializare. Această intensitate a sprijinului este crescută în vederea compensării costurilor ridicate suportate de către fermieri, precum şi datorită faptului că acţiunile implícate nu presupun un profit care să-i stimuleze pe fermieri să facă aceste investiţii.

În ceea ce priveşte infrastructura *broadband*, extinderea şi îmbunătăţirea infrastructurii internet de mare viteză în zonele rurale, rămâne un obiectiv major al Guvernului României. Deşi informaţiile statistice în această privinţă sunt incomplete, acoperirea broadband în zona rurală este mult mai scăzută în comparaţie cu media europeană. Informaţiile existente nu permit încă o indentificare clară a gradului de acoperire pe cele două arii geografice (urban şi rural) care să faciliteze stabilirea unei linii clare de demarcare pentru intervenţia FEADR ce poate sprijinii aceste investiţii exclusiv în spaţiul rural. În plus, odată obţinute aceste informaţii şi stabilit noul criteriu de demarcare alte documente programatice, precum Cadrul Naţional Strategic de Referinţă, Planul Naţional Strategic pentru Dezvoltare Rurală şi POS CCE cât şi alte programe operaţionale necesită amendarea corespunzătoare

pentru a stabili activităţile a fi finanţate prin PNDR complementar celor din POS CCE. O asemenea abordare va necesita o perioadă importantă de timp pentru a clarifica aspectele tehnice de detaliu ce vor trebui incluse în PNDR printr-o nouă modificare a programului. Luând în considerare cele menţionate mai sus, coroborat cu lipsa informaţilor statistice, o viitoare includere a acestui tip de activitate este prevăzută după 2010. La acel moment, PNS-ul va fi amendat corespunzător.

3.2.1. Prioritizarea obiectivelor şi măsurilor aferente Axei 1

Măsurile sprijinite prin Axa 1 vizează creşterea competitivităţii sectoarelor agroalimentar şi forestier din România, recunoscându-se astfel importanţa următoarelor aspecte:

- Consolidarea potenţialului suprafeţelor mari de teren, pretabile pentru agricultură, pentru a profita de ocaziile oferite de o piaţă internă şi europeană aflată în plină dezvoltare, prin aducerea la potenţialul real a segmentului de exploataţii neperformante, prin intermediul eforturilor de modernizare şi restructurare;
- Abordarea problemei productivităţii scăzute a muncii şi a nivelului scăzut de educaţie şi competenţă din agricultură prin reînnoirea generaţiilor de şefi de exploataţii, îmbunătăţirea competenţelor prin organizarea de formări profesionale şi sprijinirea agenţiei publice de consultanţă precum şi a sectorului privat de consultanţă nou-apărut, în eforturile lor de a răspunde cerinţelor segmentului exploataţiilor, fie individual, fie prin asociere;
- Abordarea problemei canalelor subdezvoltate de comercializare a produselor fermelor, prin sprijinirea înfiinţării grupurilor de producători şi asigurarea unei coordonări verticale între procesatorii agricoli şi lanţurile de distribuţie;
- Abordarea problemei numărului mare de întreprinderi mici din sectorul de procesare agroalimentar şi forestier - cu slabe economii de scară, utilizare redusă a capacităţilor şi nivel scăzut de conformitate cu normele europene, prin facilitarea activităţilor de modernizare şi restructurare a acestora.

Nevoia de abordare a acestor probleme importante a dus la identificarea a trei obiective strategice, în cadrul Axei 1 din PNS, fiecare din ele fiind defalcat pe obiective specifice. Legătura dintre obiectivele strategice ale Axei 1 din PNS, obiectivele specifice şi măsurile care vor trebui cofinanţate prin PNDR este ilustrată în tabelul de mai jos:

Obiectiv general		
Creşterea competitivităţii sectoarelor agro-alimentar şi forestier		
Obiective strategice		
Îmbunătăţirea competenţelor fermierilor şi ale altor persoane implicate în sectoarele agroalimentar şi forestier, ca mijloc de încurajare a unui management mai bun al exploataţiilor agricole, pădurilor şi unităţilor de procesare.	Îmbunătăţirea competitivităţii fermelor comerciale şi de semi-subzistenţă şi asociaţiilor acestora, în paralel cu respectarea principiilor dezvoltării durabile.	Restructurarea şi modernizarea sectoarelor de procesare şi marketing a produselor agricole şi forestiere, în paralel cu respectarea principiilor dezvoltării durabile.
Balanţa indicativă între priorităţi		
100,1 mil Euro	***2.487,2 mil Euro***	***1.335,8 mil Euro***

Obiective specifice		
Sprijinirea fermierilor şi persoanelor care îşi desfăşoară activitatea în sectoarele agroalimentar şi forestier, pentru îmbunătăţirea capitalului uman prin sprijinirea acestora în vederea adaptării la noul context.	Accelerarea adaptării structurale a agriculturii şi încurajarea fermelor de semi-subzistenţă să pătrundă pe piaţă. Modernizarea exploataţiilor agricole Creşterea adaptării fermelor din punct de vedere economic şi de mediu.	Sprijinirea industriei agro-alimentare. Îmbunătăţirea modului de gospodărire a pădurilor şi dezvoltarea produselor silvice.
Măsuri		
Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe. Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori. Utilizarea serviciilor de consiliere.	Instalarea tinerilor fermieri. Modernizarea exploataţiilor agricole. Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă. Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii.	Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere. Înfiinţarea grupurilor de producători. Îmbunătăţirea valorii economice a pădurii.

Alegerea obiectivelor menţionate mai sus şi echilibrul financiar dintre ele sunt rezultatul unei analize de bază şi al unei analize SWOT, realizate în cadrul PNDR. În urma analizei, s-au desprins trei priorităţi: cunoştinţe şi competenţă, competitivitatea sectoarelor primare din agricultură şi silvicultură şi nevoia de modernizare şi restructurare a sectoarelor de procesare şi comercializare din domeniile agroalimentar şi forestier.

Urmare realocării propuse între măsurile axei 1, în vederea introducerii submăsurii 125 c), precum si a realocarii propuse la mijlocul perioadei de implementare (2011) alocarea în procente pentru cele trei priorităţi este următoarea: cunoştinţe şi competenţă (2,55%), competitivitatea sectoarelor primare din agricultură şi silvicultură (63,40%) şi nevoia de modernizare şi restructurare a sectoarelor de procesare şi comercializare din domeniile agroalimentar şi forestier (34,05%).

Sub aspect financiar, cea mai importantă prioritate, îmbunătăţirea competitivităţii exploataţiilor comerciale şi de semi-subzistenţă şi a asociaţiilor lor este abordată în obiectivul strategic nr. 2 din PNS. Această componentă este abordată în PNDR atât prin măsuri de investiţii (modernizarea exploataţiilor agricole, îmbunatăţirea şi dezvoltarea infrastructurii), cât şi prin măsuri care nu presupun investiţii (instalarea tinerilor fermieri, sprijinirea exploataţiilor de semi-subzistenţă). Statutul prioritar al obiectivului strategic nr. 2 este în acord cu nivelurile ridicate de investiţii şi de restructurare necesare în sectoarele primare din agricultură şi silvicultură, identificate în analiza situaţiei actuale şi SWOT. Măsurile obiectivului strategic nr. 2 se axează în special pe activităţile necesare abordării dezavantajelor structurale cu care se confruntă agricultura României, care s-au

desprins şi ele în urma analizei situaţiei actuale şi SWOT: o suprafaţă prea mare de teren care este deţinută, în mod neproductiv, de: (a) prea multe exploataţii mici şi (b) de prea mulţi agricultori care se apropie sau au depăşit vârsta pensionării, în toate aceste exploataţii. În domeniul producţiei vegetale se va acorda prioritate sectoarelor deficitare: legume, pepiniere şi plantaţii de pomi şi arbuşti fructiferi, căpşunării, culturi de câmp, pepiniere şi plantaţiile de viţă de vie pentru vin (cu excepţia restructurării/reconversiei plantaţiilor de viţă de vie) şi struguri de masă, precum şi sectorului de creştere a animalelor. Criteriile de selecţie au în vedere fermele de semi-subzistenţă, tinerii fermieri, membrii formelor asociative etc. În ceea ce priveşte procesarea produselor agricole sprijinul va fi acordat către sectoarele care au înregistrat deficit: lapte şi produse lactate, carne şi ouă; cereale şi panificaţie; legume, fructe şi cartofi; obţinerea şi utilizarea biocombustibililor; seminţe oleaginoase; miere de albine, vin. Criteriile de selecţie au în vedere sectoarele prioritare, încurajarea produselor tradiţionale, folosirea surselor de energie regenerabilă etc. Măsurile care nu presupun investiţii contribuie la dezvoltarea durabilă a economiei sectorului agricol. Agricultorii sunt încurajaţi să se adapteze pieţei şi nevoilor consumatorilor. Iniţiativele de formare şi informare vor ajuta la diseminarea procedurilor. Astfel, agricultorii vor fi încurajaţi să-şi îmbunătăţească calitatea produselor. Pentru aplicaţiile privind sprijinirea tinerilor fermieri, fermele de semi-subzistenţă şi grupurile de producători se vor aplica criterii de selecţie: zone defavorizate, număr de membrii, realizarea de investiţii etc.

Investiţiile în infrastructura agricolă şi modernizarea exploataţiilor sunt necesare pentru a creşte nivelul de competitivitate, a îndeplini standardele comunitare şi a atenua gradul de vulnerabilitate în faţa ameninţărilor externe de tipul modificărilor climatice.

Sectorul producţiei primare are nevoie de o îmbunătăţire a competitivităţii şi de modernizare a exploataţiilor. Investiţiile care vizează producţia de biocombustibili, utilizarea biomasei şi a energiei din surse regenerabile vor fi încurajate, din cauza necesităţii de a reduce emisiile de gaze de seră. În ce priveşte diminuarea schimbărilor climatice, investiţiile din exploataţii legate de cerinţele Directivei nitraţilor au în vedere reducerea emisiilor de amoniac.

Având în vedere că analiza SWOT relevă o structură dual a agriculturii româneşti, precum şi faptul că exploataţiile agricole mici au acces dificil la credite şi că investiţiile realizate în mod individual nu sunt viabile economic şi nu conduc la creşterea competitivităţii, este necesară reducerea acestor discrepanţe, prin dezvoltarea sectorului exploataţiilor agricole mijlocii. Astfel, prin Măsura 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole", vor fi încurajate formele asociative, constituite conform legislaţiei în vigoare, prin acordarea unui plafon de sprijin mai ridicat.

Acţiunile de modernizare a exploataţiilor nu vor viza numai sprijin pentru agricultorii individuali ci vor viza şi asociaţiile acestora, pentru a încuraja dezvoltarea economiei de scară, în paralel cu utilizarea eficientă a resurselor de capital limitate, a fondurilor europene şi îmbunătăţirea condiţiilor de trai şi de muncă, prin adoptarea unei mentalităţi de întrajutorare în rândul fermierilor. Asemenea acţiuni îi vor ajuta să profite de oportunitatea dezvoltării pieţei interne şi externe europene prin aducerea sectorului neperformant la potenţialul său real, prin modernizare şi restructurare.

Printre măsurile vizate în obiectivul strategic nr. 2, măsura referitoare la instalarea tinerilor fermieri merită o atenţie deosebită. Această măsură este necesară pentru a rezolva problema transferului de terenuri dintre generaţii, în cadrul segmentului exploataţiilor de 6-40 UDE. Această problemă decurge din faptul că numărul agricultorilor tineri sau de vârstă medie este de doar 12.000 (din care 4.000 au vârsta de până în 40 de ani) şi aceştia nu ar putea utiliza terenurile care vor fi transferate, de la agricultorii mai în vârstă şi care vor fi încurajaţi să renunţe la practicarea agriculturii. Fără un număr suficient de agricultori tineri, există un risc semnificativ, ca terenurile să fie abandonate, folosite neproductiv sau ca aceştia, să achiziţioneze exploataţii care să le depăşească posibilităţile de administrare sau realizarea de investiţi. De aceea, este necesar ca numărul agricultorilor tineri să crească, astfel încât, terenurile devenite disponibile prin pensionare sau prin renunţarea la practicarea agriculturii, să poată fi utilizate productiv şi să contribuie la creşterea economică globală şi la dezvoltarea rurală durabilă. Sprijinul pentru instalarea tinerilor fermieri va viza forţa de muncă deja activă în agricultură, cum sunt lucrătorii agricoli din exploataţiile agricole familiale, fermele de semi-subzistenţă de peste 6 UDE, exploataţiile agricole care fac parte dintr-o formă asociativă. Măsura referitoare la instalarea tinerilor fermieri nu va încuraja persoanele din afara sectorului să preia activităţi agricole, ea fiind orientată către beneficiarii prioritari, aşa cum reiese din analiză. Situaţia demografică din cadrul exploataţiilor agricole sugerează, de asemenea, că o astfel de necesitate nu

este conformă cu nevoia de a încuraja şi facilita un transfer mai mare al forţei de muncă din agricultură.

A doua mare prioritate este abordată în obiectivul strategic nr. 3 din PNS, care vizează nevoia de restructurare şi modernizare a sectoarelor de procesare şi comercializare din domeniile agroalimentar şi forestier. Măsurile elaborate pentru atingerea acestui obiectiv cuprind înfiinţarea grupurilor de producători şi investiţiile axate pe crearea de valoare adaugată pentru produsele agricole şi forestiere şi îmbunătăţirea valorii economice a pădurii. Măsurile referitoare la înfiinţarea grupurilor de producători abordează problema canalelor de comercializare a produselor din exploataţiile mici, care sunt slab dezvoltate în prezent, într-o manieră care va asigura cooperarea verticală între agricultori, procesatori şi distribuitorii cu amănuntul. Investiţiile din sectoarele de procesare alimentară şi forestieră vor viza problemele cu care se confruntă acestea, caracterizate prin numărul mare de întreprinderi insuficient dotate, concomitent cu înregistrarea unei creşteri a investiţiilor străine directe.

După cum se precizează în analiză, formele asociative joacă un rol important în procesul de adaptare calitativă şi cantitativă a materiei prime la cerinţele industriei agroalimentare. Astfel, prin Măsura 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere", s-a stabilit un plafon de sprijin mai ridicat pentru investiţiile realizate de diverse forme de asociere.

Astfel, prin sprijinirea formelor asociative, atât prin Măsura 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole", cât şi prin Măsura 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere", se asigură atât integrarea în lanţul agroalimentar, cât şi coerenţa programului.

Investiţiile realizate pentru îmbunătăţirea valorii economice a pădurilor vor servi la creşterea şi lărgirea suprafeţelor mari de pădure din România care au o valoare ridicată şi sunt bine administrate, pentru a putea profita de ocaziile oferite de pieţele europene, din ce în ce mai mari, pentru cheresteaua certificată. Motivul stabilirii acestui obiectiv ca unul prioritar constă în faptul ca sunt necesare investiţii mari pentru restructurarea, modernizarea şi creşterea competitivităţii din sectorul de procesare agro-forestier, pentru a asigura o bună integrare pe piaţă a exploataţiilor. De asemenea, competitivitatea sectorului agricol şi forestier primar depinde de gradul de competitivitate al canalelor sale de comercializare (atât pentru input, cât şi pentruoutput) şi al industriei de procesare.

A treia prioritate este abordată în obiectivul strategic nr. 1 şi vizează competenţele şi cunoştintele din sectorul agricol şi forestier. Măsurile prevăzute pentru atingerea acestui obiectiv cuprind sprijinirea activităţilor de formare profesională, informare, diseminare şi difuzare a cunoştinţelor, precum şi sprijinirea furnizării serviciilor de consultanţă şi consiliere pentru ferme. Aceste măsuri au în vedere nivelul scăzut de educaţie şi competenţă a lucrătorilor din exploataţiile agricole şi din sectorul forestier şi nevoia de orientare a serviciilor de consultanţă agricolă (public-ANCA, privat, existent în formă incipientă şi ONG-uri) către nevoile micilor fermieri. Aceste măsuri nu vor servi doar la îmbunătăţirea competitivităţii exploataţiilor, ci vor servi şi la difuzarea cunoştinţelor referitoare la rolul agriculturii în protejarea naturii şi capacitatea agricultorilor de a se folosi de serviciile de mediu, ca mijloc de generare a veniturilor. Deşi atingerea acestui obiectiv constituie un element important al creşterii competitivităţii globale a sectoarelor agroalimentar şi forestier, activităţile pe care acesta le presupune nu sunt la fel de costisitoare precum cele prevăzute în măsurile destinate creşterii competitivităţii exploataţiilor comerciale şi de semi-subzistenţă sau restructurării şi modernizării sectoarelor de procesare şi comercializare agroalimentară şi forestieră.

Structura avută în vedere pentru măsurile Axei 1 are ca scop maximizarea sinergiilor şi complementarităţilor dintre diferitele măsuri şi creşterea capacităţii create prin Programul SAPARD şi alte programe de finanţare. Se previzionează aplicarea majorităţii măsurilor în acelaşi timp. Este foarte important ca măsurile legate de obiectivele strategice 2 şi 3 să fie aplicate simultan, deoarece, pentru a putea investi în propriile exploataţii, fermierii au nevoie de stimulentul oferit de noile reţele de comercializare, prin intermediul formelor asociative, precum şi de un sector dinamic de procesare şi comercializare agroalimentară, care să genereze o cerere puternică pentru produsele lor. La fel, modernizarea şi restructurarea sectorului de procesare şi comercializare agroalimentară depinde de eforturile de modernizare şi restructurare din sectorul producţiei primare. În plus, investiţiile pentru modernizarea exploataţiilor depind de măsurile care nu presupun investiţii, cum ar fi formarea profesională, serviciile de consultanţă şi consiliere, sprijinirea agricultorilor de semi-subzistenţă şi a tinerilor fermieri. În cazul sprijinirii tinerilor fermieri şi a agricultorilor din fermele de

semisubzistenţă, plăţile nu necesită accesul la credite sau la mijloace de prefinanţare, fiind vizate exploataţiile de 2-40 UDE, cu potenţialul cel mai mare de a deveni viabile din punct de vedere comercial. Această categorie de agricultori poate fi apoi încurajată să se asocieze şi să realizeze investiţii pentru modernizarea exploataţiilor. Mai mult, sprijinirea instalării tinerilor fermieri şi agricultorilor de semi-subzistenţă, trebuie însoţite de sprijin non-financiar, prin formare profesională şi consultanţă. Importanţa evidentă a măsurilor care nu presupun investiţii, justifică volumul mare de fonduri care le-a fost alocat în cadrul PNDR.

Majoritatea măsurilor programate a fi aplicate simultan la începutul perioadei de programare vor consolida capacităţile deja create prin programele de finanţare anterioare. De exemplu, experienţa dobândită prin investiţiile de modernizare a exploataţiilor şi a sectorului de procesare agroalimentară, desfăşurate prin Programul SAPARD, a pus bazele măsurilor care sprijină astfel de investiţii prin PNDR. În plus, proiectele MADR sprijină deja investiţii legate de irigaţii şi drumuri forestiere şi servesc la stabilirea unui cadru strategic, juridic şi de mediu care vor creşte capacitatea de implementare a măsurii referitoare la infrastructura agricolă şi forestieră. Deşi experienţa României în domeniul iniţiativelor precum cele de sprijinire a fermierilor tineri sau de semi-subzistenţă, este limitată, importanţa acestor măsuri nu permite întârzierea aplicării lor. Totuşi, se înţelege că în etapa iniţială, aceste măsuri ar putea începe relativ lent, după care, cu timpul, să crească în importanţă. Se mai prevede ca o mare parte a eforturilor de creare a capacităţilor să fie orientată către instituţiile responsabile cu administrarea şi sprijinirea acestor măsuri, cu accent pe învăţarea din practicile internaţionale, crearea de reţele şi diseminarea experienţei acumulate.

Sprijinirea serviciilor de consultanţă şi consiliere agricolă, măsura a cărei implementare va fi întârziată

Prevederile stipulate în secţiunile I, II, III ale Anexei VIII a Tratatului de Aderare vor fi aplicabile în perioada 2007-2009, cu excepţia secţiunii I, punctul D al Anexei, aplicabilă pentru perioada 2010-2013 şi care priveşte furnizarea de servicii de consultanţă agricultorilor care vor beneficia de sprijin de semi-subzistenţă. Prevederile financiare specifice, prevăzute în secţiunea IV a Anexei VIII, vor fi aplicabile pe toată perioada de programare 2007-2013.

Măsura 143*„Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori”* va fi disponibilă între 2007 şi 2009, perioadă în care serviciile de consultanţă vor fi finanţate în proporţie de 100%. Începând cu anul 2010, măsura va fi disponibilă cu o rată a sprijinului de 80%.

Deoarece pentru o serie de măsuri nu există suficientă experienţă (instalarea tinerilor fermieri, sprijinirea fermelor de semi-subzistenţă, agro-mediu), prin Măsura 143, potenţialii beneficiari ai acestor măsuri vor primi atât consultanţă cât şi sprijin pentru a completa documentele necesare pentru a le accesa.

3.2.2. Prioritizarea obiectivelor şi măsurilor aferentei Axei 2

Măsurile din cadrul Axei II vizează menţinerea şi îmbunătăţirea calităţii mediului rural din spaţiul rural prin promovarea unui management durabil atât al suprafeţelor agricole cât şi al celor forestiere. Deasemenea, este vizat şi sectorul de creştere animalelor, îndeosebi prin promovarea unor standarde superioare de bunăstare a animalelor. Această intervenţie se realizează cu scopul de a:

- Îmbunătăţii echilibrul dintre nevoia de dezvoltare economică a zonelor rurale şi utilizarea durabilă a resurselor naturale, care vor constitui baza creşterii economice;
- Aborda problema abandonului activităţilor agricole din zonele defavorizate agricol într-o manieră care să atenueze riscul de abandon al acestora;
- Acorda sprijin financiar agricultorilor şi proprietarilor de pădure pentru prestarea de servicii de protecţie a mediului pentru conservarea şi protejarea florei şi faunei sălbatice, apei şi solului - conform priorităţilor de mediu ale UE referitoare la agricultură şi silvicultură – şi de a menţine sistemele agricole de tip HNV (*high natural value*- cu valoare naturală înaltă), susţine Natura 2000, îndeplini obligaţiile prevăzute de Directiva Cadru Apă şi Directiva Nitraţi şi de a atenua efectele schimbărilor climatice;
- Acorda sprijin financiar în vederea implementării în cadrul exploataţiilor de creştere a porcilor a unor standarde superioare de bunăstare a animalelor;

- Menţine şi creşte atractivitatea zonelor rurale, ca bază de diversificare a funcţiilor fermelor şi de generare a activităţilor economice alternative;
- Aborda problema nivelului scăzut de informare a agricultorilor în privinţa practicilor de gospodărire extensivă a terenurilor agricole.

Obiectiv general		
Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural		
Obiective strategice		
Continuarea utilizării terenurilor agricole din zonele defavorizate şi promovarea agriculturii durabile	Conservarea şi îmbunătăţirea stării resurselor naturale şi a habitatelor	Promovarea managementului durabil al terenurilor forestiere
Balanţa indicativă între priorităţi		
1.100,9 mil Euro	***1.151,3 mil Euro***	***229,4 mil Euro***
Obiective specifice		
Să contribuie în zona montană defavorizată la utilizarea continuă a terenurilor agricole, menţinându-se astfel viabilitatea spaţiului rural şi, de asemenea, menţinându-se şi susţinându-se activităţile agricole durabile. Să contribuie în zonele defavorizate - altele decât zona montană, la utilizarea continuă a terenurilor agricole, menţinându-se astfel şi viabilitatea spaţiului rural şi, de asemenea, menţinându-se şi susţinându-se activităţile agricole durabile.	Să contribuie la dezvoltarea rurală durabilă prin încurajarea utilizatorilor de terenuri agricole să introducă sau să continue metode de producţie agricolă, compatibile cu îmbunătăţirea mediului, inclusiv a biodiversităţii, a apei, a solului şi a peisajului rural. Asigurarea unor standarde superioare de bunăstare a animalelor în cadrul fermelor zootehnice, prin acoperirea costurilor suplimentare şi pierderii de venituri pentru îmbunătăţirea condiţiilor de mediu şi a bunăstării animalelor, datorate angajamentelor asumate pe baze voluntare în favoarea bunăstării şi protecţiei prin aplicarea unor măsuri, altele decât măsurile tehnologice obligatorii, pentru depăşirea standardelor minime obligatorii.	Creşterea suprafeţei de pădure cu rol de protecţie a apei, solurilor, împotriva factorilor naturali şi antropici dăunători, precum şi de asigurare a funcţiilor recreative, pe baza rolului multifuncţional al acesteia. Sprijinirea proprietarilor de terenuri forestiere prin compensarea dezavantajelor specifice rezultate din implementarea reţelei Natura 2000, pe baza obligaţiilor ce revin din directivele pentru protecţia păsărilor şi conservarea habitatelor naturale şi a speciilor sălbatice
Măsuri		
Sprijin pentru Zona Montană	Plăţi de agro - mediu	Prima împădurire a terenurilor

Defavorizată Sprijin pentru zone defavorizate – altele decât zona montană	Plăţi în favoarea bunăstării animalelor	agricole Prima împădurire a terenurilor non – agricole Plăţi Natura 2000 pe teren forestier

Alegerea acestor obiective şi stabilirea balanţei financiare dintre ele a fost realizată pe baza punctelor tari şi a punctelor slabe identificate în analiza situaţiei actuale a mediului înconjurător.

Prioritatea principală în ceea ce priveşte implementarea măsurilor din cadrul Axei II în România, o constituie conservarea biodiversităţii pe suprafeţele agricole şi forestiere.

Suprafeţe largi din România sunt afectate din punct de vedere al productivităţii naturale reduse. Aceste suprafete sunt de regulă asociate cu o biodiversitate bogată, dar sunt ameninţate de fenomenul de abandon al activităţilor agricole care poate afecta atât biodiversitatea cât şi viabilitatea zonelor rurale, iar din acest motiv sprijinul pentru zonele defavorizate va avea o contribuţie importantă. Această contribuţie va fi esenţială în special pe termen scurt, în timp ce alte măsuri precum cea de plăţi de agro-mediu va ajuta la crearea unui sistem pe deplin funcţional, care să poată răspunde obiectivului de îmbunătăţire a mediului şi a spaţiului rural.

România deţine o mare varietate de habitate naturale valoroase, precum şi numeroase specii de floră şi faună salbatică. O mare parte a acestor componente ale biodiversităţi este legată de utilizarea extensivă a terenurilor agricole şi forestiere. Acestă utilizare extensivă se referă încă la suprafeţe extinse de păşuni semi-naturale valoroase, care se găsesc cu precădere în zonele de munte şi de deal, însă majoritatea păşunilor semi-naturale se află sub presiunea crescută a abandonării sau intensificării activitătăţilor agricole, fapt care impune aplicarea unor măsuri adecvate, care să asigure sprijinul necesar pentru menţinerea şi creşterea valorii naturale a acestor terenuri, prin încurajarea menţinerii practicilor agricole extensive. Astfel, deşi conceptul de teren agricol cu *valoare naturală înaltă* (HNV) este nou în România, este extrem de important şi trebuie promovat, având în vedere existenţa unui număr mare de utilizatori de terenuri care aplică sisteme agricole tradiţionale, gospodărite în mod extensiv şi care susţin o mare diversitate de specii sălbatice şi habitate naturale. De asemenea, prin sprijinirea suprafeţelor agricole şi forestiere cu valoare naturală înaltă se poate asigura pentru viitor o bază de dezvoltare durabilă a zonelor rurale, care să includă totodată promovarea produselor alimentare tradiţionale şi diversificarea activităţilor prin turism durabil.

În estul UE se regăsesc într-o pondere ridicată specii de păsări specifice terenurilor agricole. În România, mai pot fi găsite în număr mare, multe exemplare din specii de interes comunitar (de exemplu *Crex crex, Lanius minor, Falco vespertinus*). Deşi aceste populaţii par a fi rămas stabile în ultimii 25-30 ani, există totuşi riscul ca noile tendinţe de intensificare a practicilor agricole sau abandonul activităţilor pe terenurile agricole să aibă un impact negativ asupra numărului de indivizi ai acestor specii. România are astfel responsabilitatea de a promova, prin măsuri din cadrul Axei 2, o utilizare adecvată a terenurilor agricole, care să contribuie la protecţia speciilor de păsări specifice terenurilor agricole, protejate la nivel european. Deşi această acţiune este iniţial una pilot, în momentul în care se va acumula experienţa necesară se vor crea capacităţile adecvate de implementare a acestor scheme de protecţia păsărilor la scară largă.

Sprijinul acordat în vederea compensării dezavantajelor specifice care decurg din implementarea reţelei Natura 2000 şi din obligaţiile asumate în contextul implementării Directivelor Păsări şi Habitate va contribui în acelaşi timp şi la conservarea habitatelor naturale şi semi-naturale de importanţă naţională şi internaţională. Dezvoltarea sectorului forestier precum şi încurajarea gospodăririi durabile a acestuia sunt elemente cheie pentru prevenirea inundaţiilor, cat şi pentru conservarea solului. Impădurirea terenurilor agricole şi neagricole este de importanţă deosebită în atingerea acestor obiective.

Abandonarea afectează diferitele categorii de utilizare a terenurilor, iar împădurirrea lor poate fi o soluţie alternativă de utilizare.Terenul abandonat reprezintă în special suprafeţele de teren din următoarele categorii: arabil, păşuni şi fâneţe naturale, plantaţii pomicole, vii, alte culturi permanente, grădini familiale şi care nu a fost utilizată în ultimii 2 ani. O definiţie a terenurilor neagricole va fi

stabilită şi introdusă în PNDR la modificarea programului odată cu introducerea în program a Măsurii 223 „Prima împădurire a terenurilor neagricole”.

Suprafeţele ce sunt constituite ca pajişti permanente nu fac obiectul măsurilor de primă împădurire, iar terenurile agricole şi neagricole aflate în siturile NATURA 2000 sunt eligibile doar dacă proiectele de împădurire sunt în concordanţă cu obiectivele planurilor de management ale sitului.

Cea de-a doua prioritate a României, în cadrul Axei 2, este protejarea şi gospodărirea durabilă a resurselor naturale, în special a apei şi a solului.

Deşi în prezent resursele de apă se găsesc, în general, în stare bună, tendinţa tot mai mare de utilizare a substanţelor chimice în agricultură prezintă un risc real. Ca urmare, în Axa 2 sunt incluse o serie de măsuri care pot contribui la reducerea acestui risc (de ex. cerinţele de agro-mediu referitoare la eliminarea completă a utilizării îngrăşămintelor chimice, aplicarea practicilor de agricultură ecologică precum şi a practicilor de prevenire a infiltrării nitraţilor în sol prin promovarea culturilor verzi) şi la atingerea obiectivelor Directivei Cadru Apă. Pe lângă aceste acţiuni din Axa 2 mai există şi alte intervenţii, sprijinite atât prin Axa 1, cât şi prin Axa 3, care vor aduce un aport important protecţiei resurselor apelor (de ex. sprijinul acordat prin Axa 1 pentru respectarea normelor Directivei Nitraţi şi sprijinul din Axa 3, privind sistemele de canalizare).

Degradarea solului (în special prin eroziunea datorată apei) constituie o problemă de mediu majoră în România. Deşi prevederile GAEC cuprind cerinţe de prevenire a eroziunii solului pe suprafeţe extinse, este necesar ca agricultorii să fie încurajaţi să adopte practici mai eficiente de conservare a solului (de ex. prin înfiinţarea culturilor verzi). De asemenea, împădurirea terenurilor agricole şi non-agricole poate avea un efect important, în prevenirea eroziunii solului cauzată de acţiunea apei şi de alunecările de teren şi poate reduce riscul de inundaţii.

Implementarea unor standarde superioare de bunăstare a animalelor, bazate pe îmbunătăţirea managementului spaţiilor destinate creşterii acestora, îmbunătăţirea condiţiilor de transport. a managementului apei şi a condiţiilor de microclimat, va avea ca efect creşterea statusului de sănătate a animalelor, scăderea utilizării apei şi medicamentelor, impactul aşteptat constând în scăderea poluării apei şi solului.

Cea de-a treia prioritate în procesul de implementare a Axei 2 este reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră şi lupta împotriva schimbărilor climatice.

Schimbările climatice constituie o ameninţare majoră atât pentru societatea umană, cât şi pentru supravieţuirea ecosistemelor de pe plan global şi local, de aceea, lupta împotriva schimbărilor climatice reprezintă o prioritate importantă pentru România. În cadrul Axei II, acest lucru se realizează prin încurajarea activităţilor de împădurire a terenurilor agricole şi non-agricole. Intervenţiile din celelalte Axe au şi ele o contribuţie importantă la atingerea acestui obiectiv prioritar, prin dezvoltarea şi utilizarea mai mare a surselor de energie regenerabilă, inclusiv a biocombustibililor din agricultură şi a producţiei de biomasă din silvicultură, precum şi prin creşterea nivelului de conformitate cu standardele comuniatare a fermelor de creştere a animalelor (de ex. prin reducerea emisiilor de amoniac).

Suplimentarea fondurilor pentru Axa 2 a ţinut seama de priorităţile desprinse din analiză, fondurile fiind alocate în vederea conservării şi îmbunătăţirea stării resurselor naturale şi a habitatelor, în special a suprafeţelor de pajişti cu înaltă valoare naturală.

Scopul Axei II va fi atins mai uşor şi prin organizarea unor cursuri de formare profesională şi furnizarea unor servicii de consultanţă bine focalizate, precum şi prin stimularea activităţii de sensibilizare a comunităţilor locale, pentru a le conştientiza în privinţa necesităţii de protecţie a mediului.

3.2.3. Prioritizarea obiectivelor şi măsurilor aferente Axei 3

Sprijinul prevăzut prin Axa 3 vizează încurajarea diversificării economiei rurale şi îmbunătăţirea calităţii vieţii din spaţiul rural. Profilul naţional economic, spaţial şi demografic prezentat în secţiunea introductivă furnizează contextul pe baza căruia s-au stabilit priorităţile Axei 3. Relaţia dintre

obiectivele strategice corespunzătoare priorităţilor Axei 3, obiectivele specifice şi măsurile cofinanţate prin PNDR este descrisă după cum urmează:

Obiectiv general	
Încurajarea diversificării economiei rurale şi îmbunătăţirea calităţii vieţii din spaţiul rural	
Obiective strategice	
Menţinerea şi dezvoltarea activităţilor economice, prin creşterea numărului de locuri de muncă	Creşterea atractivităţii zonelor rurale
Balanţa indicativă a priorităţilor	
803,7 mil Euro	***1.842,5 mil Euro***
Obiective specifice	
Diversificarea activităţilor economice non-agricole din gospodăriile agricole şi încurajarea micilor întreprinzători în spaţiul rural Crearea, îmbunătăţirea şi diversificarea facilităţilor şi atracţiilor turistice	Crearea şi modernizarea infrastructurii fizice de bază din zonele rurale Îmbunătăţirea calităţii mediului social, natural şi economic din spaţiul rural Protejarea şi conservarea patrimoniului cultural şi natural rural Crearea, îmbunătăţirea şi diversificarea facilităţilor şi atracţiilor turistice
Măsuri specifice	
Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi (Măsura 312) Încurajarea activităţilor turistice (Măsura 313)	Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale (Măsura 322) Încurajarea activităţilor turistice (Măsura 313)

Obiectivele strategice subliniază clar priorităţile şi acţiunile necesare – detaliate prin obiectivele specifice, care conduc la realizarea măsurilor propuse. Alegerea şi balanţa indicativă a acestor obiective se bazează pe **punctele slabe** identificate, precum: veniturile scăzute, numărul mic al locurilor de muncă, dependenţa de agricultura de subzistenţă, spiritul antreprenorial slab dezvoltat, situaţia demografică nefavorabilă, **infrastructura fizică şi socială slab dezvoltată**.

Obiectivele strategice reflectă, totodată, şi **punctele tari** constatate, precum: resursele naturale cu un potenţial ridicat pentru turism, prezenţa îndeletnicirilor meşteşugăreşti şi a tradiţiilor, patrimoniul material şi imaterial bogat, aspecte ce reflectă potenţialul social şi economic din mediul rural.

(i) Prima prioritate (obiectiv strategic) pentru implementarea Axei 3 constă în menţinerea şi dezvoltarea activităţilor economice având în vedere contextul din România şi vizează creşterea numărului de locuri de muncă.

Dezvoltarea şi diversificarea activităţilor economice din zonele rurale şi creşterea gradului de ocupare prin dezvoltarea întreprinderilor şi crearea locurilor de muncă constituie elementul esenţial pentru menţinerea şi bunăstarea populaţiei rurale. Ca răspuns la obiectivul strategic, acest lucru va fi realizat pe două niveluri (ce corespund obiectivelor specifice).

Sprijinirea creării şi dezvoltării micro-întreprinderilor şi diversificării activităţilor economice non-agricole din gospodăriile agricole

Una dintre problemele **fundamentale** cu care se confruntă **economia rurală** este reprezentată de impactul procesului de **restructurare din agricultură şi nevoia implicită de diversificare şi creştere a economiei rurale din sectorul non-agricol**.

Diversificarea exploataţiilor agricole şi a altor întreprinderi existente prin orientarea lor către sectorul non-agricol nu constituie doar un răspuns logic la cerinţele pieţei, aflată în plină schimbare, ci va ajuta şi la **absorbţia surplusului forţei de muncă eliberate din sectorul agricol**.

Pentru a atinge acest obiectiv, va trebui realizată corelarea cu sprijinul care va fi acordat prin activităţile de formare profesională şi calificare din cadrul Programului Operaţional Sectorial „Dezvoltarea Resurselor Umane”.

Aşa cum s-a menţionat, creşterea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier va conduce la o **reducere semnificativă a locurilor de muncă, fapt care va necesita** o absorbţie a forţei de muncă, **în special a tinerilor şi femeilor, dar şi a altor categorii de persoane provenite din exploataţiile de subzistenţă**.

În întâmpinarea acestui proces se are în vedere încurajarea **înfiinţării şi dezvoltării micro-întreprinderilor** care vor iniţia activităţi economice în zona rurală, forţa de muncă putându-se orienta astfel, către sectorul producţiei non-agricole la scară mică, al serviciilor sau poate fi absorbită ca personal angajat.

Pentru a se asigura consecvenţa cu operaţiunile susţinute prin Axa 1, transferul de forţă de muncă dinspre sectorul agricol către cel non-agricol nu va fi axat pe tinerii fermieri cu competenţe profesionale specializate în agricultură, care fac obiectul măsurii referitoare la instalarea tinerilor fermieri.

După cum se cunoaşte, există o serie de sectoare precum turismul, sectorul agro-alimentar şi forestier care sunt bazate pe resursele naturale; dar **este nevoie şi de prezenţa altor sectoare ce utilizează abordări creative şi inovative** şi în alte sfere, precum **economia cunoaşterii, industria uşoară, prefabricare, asamblare, servicii, depozitare, logistică** etc.

Acest lucru poate fi realizat prin sprijinirea inovaţiilor din actuala industrie indigenă – cum ar fi **meşteşugurile şi alte activităţi tradiţionale** – şi **încurajarea înfiinţării de noi afaceri** în zonele rurale pentru a le permite şi acestora să contribuie la dezvoltarea economiei rurale.

Turismul rural reprezintă o alternativă de angajare pentru forţa de muncă rurală, o cale de diversificare a economiei rurale şi de furnizare de surse de venituri pentru locuitorii din spaţiul rural.

O componentă importantă a turismului rural românesc este **agro-turismul** practicat, de obicei, de proprietarii de exploataţii mici/gospodării rurale, ca activitate secundară şi unde femeile pot fi implicate. Ca urmare, sprijinirea turismului rural şi **în special a agro-turismului şi** a activităţilor de recreere aferente ajută nu numai la diversificarea activităţilor, ci şi la crearea unor ocazii de integrare a femeilor pe piaţa muncii.

Pe de altă parte, Măsura 313 va contribui la promovarea şi accesul turiştilor la alimentele tradiţionale

şi altor produse ecologice, care constituie o componentă fundamentală a diversităţii turismul rural şi a bucătăriei caracteristice spaţiului rural.

În plus, această măsură se va axa şi pe problema modificărilor climatice, încurajând proiectele care integrează producerea şi utilizarea de energie din resurse regenerabile.

Situaţia precară a veniturilor din mediul rural justifică pe deplin nevoia de **dezvoltare a unei economii rurale diversificate**, pornind de la potenţialul de dezvoltare actual din sectorul non-agricol, ca sursă durabilă de asigurare a unui nivel de trai decent al populaţiei rurale, precum şi de dezvoltare a economiei rurale.

Analiza micro-întreprinderilor din spaţiul rural evidenţiază **capacitatea lor relativ scăzută de a se dezvolta** pentru a satisface nevoile populaţiei rurale; acest lucru având la bază o mentalitate antreprenorială slab dezvoltată, dar, mai cu seamă, o infrastructură de bază necorespunzătoare.

Măsurile specifice – 312 şi 313 – finanţate prin Axa 3 vor ajuta la crearea condiţiilor de dezvoltare a întreprinderilor din sectorul non-agricol, precum şi a ocaziilor de angajare pentru **locuitorii din mediul rural**.

(ii) Cea de-a doua prioritate a Axei 3 vizează creşterea atractivităţii zonelor rurale.

Construcţia şi modernizarea unei infrastructuri durabile sunt esenţiale atât pentru dezvoltarea economică şi socială a zonelor rurale, cât şi pentru o **dezvoltare echilibrată pe plan regional**.

Peisajul natural atractiv, caracteristic pretutindeni în România oferă ocazii excelente de practicare a turismului rural şi de desfăşurare a unor activităţi recreative în ambianţa spaţiului rural.

Crearea şi modernizarea infrastructurii rurale

O infrastructură modernă reprezintă punctul de pornire cheie în transformarea zonelor rurale în zone atractive, în care cetăţenii să-şi desfăşoare activitatea economică şi să trăiască.

Principalele domenii care necesită atenţie sunt: (i) **Infrastructura fizică de bază –** străzile/drumurile comunale; reţelele de alimentare cu apă şi de canalizare/tratare a apelor reziduale; infrastructura de alimentare cu energie electrică/termică şi gaze; (ii) **Serviciile comunitare de bază –** facilităţi pentru copii şi vârstnici; servicii de transport public; facilităţi de petrecere a timpului liber şi sport etc; centre comunitare, cămine culturale şi alte facilităţi culturale; (iii) **Păstrarea şi conservarea patrimoniului rural** şi a **identităţii culturale**, tradiţiilor şi obiceiurilor.

Luând în considerare efectele pozitive asupra dezvoltării structurilor administrative, îmbunătăţirea accesului la cunoştinţe şi informaţie, precum şi rolul interconectării în vederea promovării eficienţei şi inovării se are în vedere dezvoltarea **infrastructurii de internet în bandă largă**.

În acest sens, este necesară demarcarea clară cu alte fonduri structurale pentru evitarea dublei finanţări, precum şi modificarea Cadrului Naţional Strategic de Referinţă, a PNS si documentelor programatice pentru asigurarea complementarităţii, fapt ce necesită o perioadă importantă de timp.

În prezent, prin Programul Operaţional Sectorial Creşterea Competitivităţii Economice, Axa Prioritară 3 - *Tehnologia informaţiei şi comunicaţiilor pentru sectoarele privat şi public*, Domeniul Major de Intervenţie 3.1 - *Susţinerea utilizării TIC,* se acordă sprijin pentru realizarea reţelelor publice de broadband şi a Punctelor de Acces Public la Internet în bandă largă (PAPI) în zonele de eşec ale pieţei (zone rurale şi mici urbane defavorizate din punct de vedere al accesului), în acest sens fiind previzionate fonduri publice în valoare de 86.513.323 Euro.

Având în vedere cele menţionate mai sus, coroborat cu lipsa informaţiilor statistice, este prevăzută includerea sub-măsurii 321 – *Infrastructura de internet în bandă largă* după anul 2010.

Renovarea şi dezvoltarea satelor şi mai ales, îmbunătăţirea infrastructurii, ameliorarea calităţii aerului şi apei **nu sunt doar o cerinţă esenţială pentru îmbunătăţirea calităţii vieţii** şi creşterea atractivităţii zonelor rurale, ci şi un element **foarte important pentru dezvoltarea** activităţilor economice vizate în Axa 1 şi pentru protecţia mediului.

Satele şi zonele rurale trebuie să ajungă în situaţia de a putea concura eficient pentru atragerea de investiţii, în paralel cu asigurarea unor servicii adecvate pentru comunitate şi a altor servicii sociale aferente, pentru populaţia locală.

În plus, în funcţie de **nevoile din teritoriu**, sprijinul acordat prin această măsură se va adresa mai ales **zonelor cu o incidenţă mare a sărăciei**.

O **manieră integrată** de aplicare a activităţilor (măsurilor) de sprijin asigură **o cale mult mai bună** de abordare a diferitelor probleme şi deficienţe.

Modul de viaţă al populaţiei rurale este strâns legat de un bogat patrimoniu material şi imaterial, care conferă identitatea specifică a satului – elemente ce trebuie păstrate şi valorificate în acelaşi timp. Sprijinul acordat în acest sens trebuie suplimentat prin eforturile de îmbunătăţire a mediului natural şi social, serviciilor, dar şi a acţiunilor întreprinse pentru o mai bună comercializare a produselor tradiţionale specifice.

Rolul asociaţiilor de dezvoltare intercomunitară

O atenţie deosebită va fi acordată î**ncurajării investiţiilor iniţiate prin intermediul asociaţiilor de dezvoltare intercomunitară**, al căror rol în dezvoltarea comunităţilor rurale a devenit din ce în ce mai important. Reglementările în vigoare prevăd faptul că „în limitele competenţelor autorităţilor decizionale şi executive, două sau mai multe unităţi administrativ-teritoriale au dreptul, prin lege, să coopereze şi să se asocieze, pentru a forma asociaţii de dezvoltare intercomunitară". Această formă de asociere constituie **un instrument important de rezolvare a problemelor** care s-au dovedit a fi extrem de dificile pentru administraţiile locale din România, în ultimul timp.

3.2.4. Prioritizarea obiectivelor şi măsurilor aferente Axei 4

Sprijinul acordat prin Axa 4 are ca scop îmbunătăţirea guvernanţei locale şi promovarea potenţialului endogen al spaţiului rural.

Relaţia dintre obiectivele strategice corespunzătoare priorităţilor Axei 4 cu obiectivele specifice şi măsurile cofinanţate prin intermediul PNDR este descrisă după cum urmează:

Obiectiv general	
Demararea şi funcţionarea iniţiativelor de dezvoltare locală	
Obiective strategice	
Promovarea potenţialului endogen al teritoriilor	Îmbunătăţirea guvernanţei locale
Balanţa indicativă între priorităţi	
351,2 mil. Euro	○ ***6,4 mil. Euro*** - Construcţie parteneriate public-private ○ ***66,6 mil. Euro*** - Costuri de funcţionare şi animare
Obiective specifice	
Participarea membrilor comunităţilor rurale la procesul de dezvoltare locală şi încurajarea acţiunilor inovative	Stimularea formării de parteneriate, pregătirea şi asigurarea implementării strategiilor de dezvoltare locală

Încurajarea actorilor de la nivel local de a lucra împreună cu reprezentanţii altor comunităţi din interiorul sau exteriorul ţării	
Măsuri	
Implementarea strategiilor de dezvoltare locală (Măsura 41)	Construcţie parteneriate public-private (sub-măsura 431.1)
Implementarea proiectelor de cooperare (Măsura 421)	Funcţionarea Grupurilor de Acţiune Locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului (sub-măsura 431.2)

Dezvoltarea comunităţilor locale nu se poate realiza fără o implicare activă a cetăţenilor în procesul de consultare şi de luare a deciziilor. Astfel, apare necesitatea înfiinţării la nivel local a unor structuri care să reunească reprezentanţi ai sectoarelor public, privat şi societăţii civile dintr-un teritoriu stabilit, să identifice punctele slabe şi tari şi să stabilească priorităţile teritoriului, să implementeze acţiunile corespunzătoare şi apoi să împărtăşească experienţa şi bunele practici cu alte structuri parteneriale similare.

În acest scop, este necesar să se ofere sprijin pentru:

- Construcţie instituţională la nivel local prin mobilizarea actorilor locali, reprezentanţi ai populaţiei rurale, de a se preocupa şi de a prelua controlul dezvoltării zonelor rurale prin elaborarea de strategii axate pe problemele identificate în comunităţile lor şi prin valorificarea resurselor locale, cunoştinţelor şi aptitudinilor reprezentanţilor care formează bazele grupurilor de acţiune locală;
- Colaborarea între zonele rurale în vederea efectuării unor schimburi şi transferuri de experienţă;
- Dezvoltare teritorială echilibrată prin implementarea strategiilor de dezvoltare locală. Implementarea strategiilor de dezvoltare locală şi a proiectelor de cooperare este strâns legată de toate măsurile din Axele 1, 2 şi 3 ale Regulamentului FEADR, astfel încât GAL-urile vor putea implementa acele măsuri care se încadrează cel mai bine în strategiile elaborate de ei;
- Dobândirea şi dezvoltarea competenţelor de la nivel local prin acţiuni de instruire şi animare.

3.3. Evaluarea ex-ante

Acest capitol sintetizează concluziile şi recomandările ce rezultă din evaluarea ex-ante a Programului Naţional de Dezvoltare Rurală al României, elaborat de Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale.

Prin Programul PHARE a fost finanţat „Proiectul de asistenţă tehnică pentru elaborarea evaluării ex-ante a Programului Naţional de Dezvoltare Rurală 2007 - 2013", aşa cum se solicită la Articolul 85 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat prin Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) şi Liniile directoare ex-ante pentru Cadrul Comun de Monitorizare şi Evaluare.

În urma licitaţiei, contractul a fost atribuit consorţiului Scanagri Denmark Consortium format din ADE s.a. – Belgia, AGROTEC S.p.A.-Italia, BRL Ingénierie – Franţa, ECORYS – Olanda, Halcrow Group Ltd. – Marea Britanie, Oceanic Development – Franţa, TYPSA Ingenieros Consultores – Spania. Perioada iniţială de derulare a proiectului a fost septembrie 2006 – februarie 2007 şi a fost prelungit până în iunie 2007.

Totodată, consultantul a realizat şi Raportul de Evaluare a Mediului conform prevederilor Directivei CE/2001/42.

O copie integrală a Raportului de Evaluare elaborat de consorţiul ScanAgri Danemarca este anexat ca Anexa 3A - *Raportul de evaluare ex-ante a PNDR*, iar Raportul privind evaluarea strategică de mediu este anexat ca Anexa 3B – *Raportul privind evaluarea strategică de mediu*.

Evaluarea ex-ante a fost efectuată pe baza versiunii iniţiale a PNDR, care a fost amendată în urma recomandărilor evaluatorului ex-ante, şi ulterior, pe baza comentariilor Comisiei. Tabelul cuprinzând recomandrile evaluatorului a fost actualizat şi se regăseşte la Capitolul 4, subcapitolul 4.2.2.

Obiectivele evaluării ex ante

În conformitate cu art. 85 din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005, Evaluarea ex ante va fi o parte a fiecărui program de dezvoltare rurală şi va viza optimizarea alocării resurselor bugetare şi îmbunătăţirea calităţii programului. Aceasta va identifica şi va evalua:

- *nevoile pe termen mediu şi lung;*
- *obiectivele de realizat;*
- *rezultatele aşteptate;*
- *cuantificarea obiectivelor, mai ales referitor la impactul situaţiei de bază;*
- *valoarea adăugată a Comunităţii;*
- *luarea în considerare a priorităţilor comunitare;*
- *lecţiile învăţate din programarea anterioară;*
- *calitatea procedurilor pentru implementare, monitorizare, evaluare şi management financiar.*

Logica programării conform Regulamentelor (CE) nr. 1085/2006 şi 1698/2005, precum şi toate liniile directoare şi instrucţiunile Comisiei CE, sunt ilustrate în figura de mai jos. Această programare UE a fost elaborată şi îmbunătăţită de-a lungul anilor, dar se bazează pe aceleaşi considerente. Această logică este prezentată mai jos ca o ilustrare a principalilor paşi de urmat şi a elementelor de inclus în PNDR.

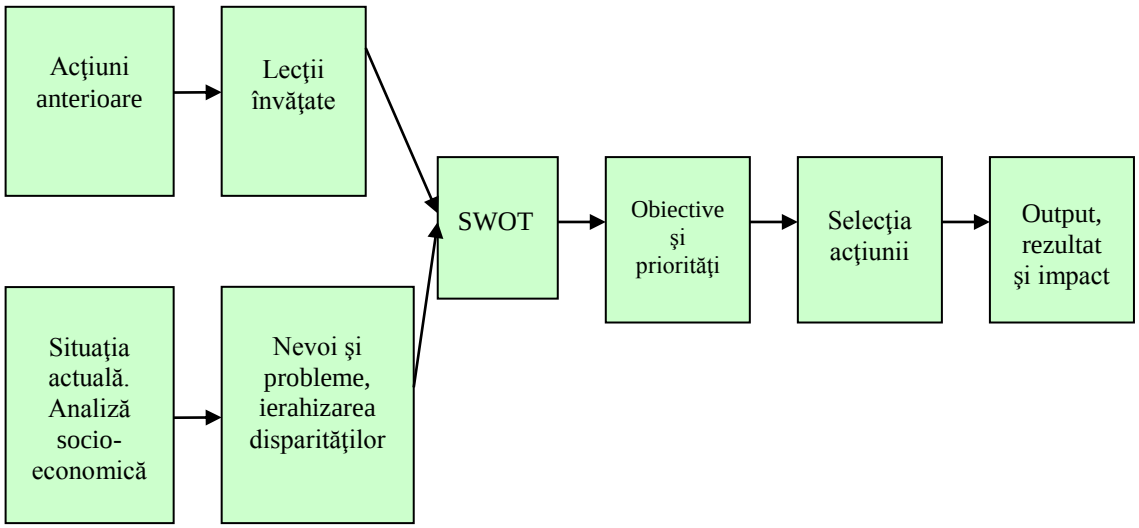

Figura 1: Logica programării

Figura subliniază ordinea logică şi aspectele ce trebuie acoperite pe parcursul procesului de programare. În cele de mai jos evaluarea ex-ante analizează gradul în care proiectul PNDR este în concordanţă cu cerinţele programării logice.

Evaluarea ex ante a fost realizată ca un proces interactiv între MADR şi echipa de evaluatori ex-ante, ce a debutat în septembrie 2006. Evaluatorii ex-ante au colaborat cu MADR şi cu alte diferite misiuni. În ciuda acestei colaborări susţinute, evaluatorii externi sunt pe deplin responsabili de rezultatele evaluărilor şi de conţinutul raportului ex-ante.

Structura raportului

Structura raportului ţine cont de Liniile Directoare ex-ante. Capitolul 3 evaluează situaţia existentă la momentul elaborării programului, prezintă analiza SWOT şi prezintă nevoile şi disparităţile. Capitolul 4 conţine o evaluare a obiectivelor programului, iar capitolul 5 evaluează măsurile individuale ale PNDR. Capitolul 6 încearcă să răspundă întrebărilor legate de evaluare referitoare la eficacitatea costurilor programului şi se adresează impacturilor aşteptate pozitive şi negative ale PNDR. Capitolul 7 se adresează întrebărilor legate de valoarea adăugată a intervenţiei. Capitolul 8 cuprinde structura administrativă instituită, inclusiv sistemul de evaluare şi monitorizare iar reţeaua rurală este evaluată în Capitolul 9. Capitolul 10 pune accent pe procesul de consultare cu cei interesaţi, în vreme ce capitolul 11 este dedicat Evaluării de Mediu. Întregul raport SEA este anexat prezentului document. (Anexa 3 B – "Raportul privind evaluarea strategică de mediu SEA").

Evaluatorii consideră că nevoile de resurse şi măsuri care pot fi folosite pentru soluţionarea problemelor identificate nu sunt nici evidenţiate, nici cuantificate. În acelaşi timp însă, analiza SWOT a evidenţiat următoarele nevoi de:

- A oferi persoanelor care părăsesc agricultura, trainning adecvat în dezvoltarea de afaceri noi şi de oportunităţi de angajare;
- A sprijini persoanele care rămân în sector de a-şi creşte veniturile prin creşterea eficienţei, prin dobândirea de cunoştinţe şi transfer de tehnologie;
- A dezvolta competitivitatea din sectorul agroalimentar prin încurajarea investiţiilor în sectoare şi produse noi;
- A dezvolta sectorul agroalimentar să-şi crească valoarea adăugată;
- A promova iniţiativele prietenoase cu mediul şi conservarea ;
- A ridica gradul de conştientizare a fermierilor cu privire la problemele de mediu;
- A încuraja şi facilita diversificarea fermelor spre activităţi neagricole, a turismului de exemplu;
- A îmbunătăţi furnizarea de servicii în mediul rural, în special în zonele cel mai puţin accesibile;
- Dezvoltare a satelor;
- A crea locuri de muncă în mediul rural;
- A încuraja parteneriate locale.

Evaluatorii consideră că nevoile acoperite sunt cele reale şi în concordanţă cu situaţia din România.

Rezultatele scontate ale PNDR sunt:

- un sector agricol mai competitiv, bazat pe cunoştinţe, care să folosească tehnologii noi şi să se concentreze pe pieţele în dezvoltare;
- un sector agricol şi alimentar mai competitiv, care să se concentreze pe valoare adăugată şi pe inovaţie pentru produsele destinate pieţei interne şi externe;
- o agricultură prietenoasă cu mediul;
- diversificarea activităţilor agricole în vederea furnizării de produse şi servicii pentru locuitori şi turişti;
- crearea de noi afaceri bazate pe rural, care să răspundă noilor pieţe;
- servicii îmbunătăţite şi infrastructură rurală care să sprijine economia.

Care sunt obiectivele generale, specifice şi operaţionale, rezultatele aşteptate şi impactul acestora?

PNDR 2007-2013 va fi implementat într-o perioadă de schimbări semnificative pentru agricultura României de vreme ce face primii paşi pe piaţa UE, în condiţiile efectelor reformelor PAC din această perioadă. De asemenea, şi creşterea economică are un impact semnificativ asupra sectorului agricol şi al economiei rurale, ceea ce înseamnă oportunităţi, dar şi ameninţări.

Până la sfârşitul anului 2006, fermierii români au primit sprijin prin intermediul programelor naţionale (de ex. Programul Fermierul, Programul Renta Viageră) şi prin Programul SAPARD cofinanţat de UE. Având în vedere mediul competitiv în creştere după aderare, aspecte precum competitivitatea şi economia de scară vor deveni din ce în ce mai critice pentru agricultura României.

Contextul general economic şi social al elaborării PNDR 2007-2013 este mai complex decât se prevedea în 2000. Noul PNDR pune accent pe întărirea competitivităţii şi pe economia de scară şi în acelaşi timp ia în considerare necesitatea de a proteja natura, mediul, resursele naturale, terenul şi apa în mediul rural, precum şi îmbunătăţirea calităţii vieţii pentru locuitorii din spaţiul rural.

PNDR-ul actual pune accent deci pe aspecte precum competitivitate, mediu, calitatea vieţii, având ca obiective generale:

- Creşterea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier;
- Îmbunătăţirea mediului rural;
- Îmbunătăţirea calităţii vieţii şi diversificarea economiei rurale;
- Demararea şi funcţionarea iniţiativelor de dezvoltare locală (LEADER).

Obiectivele generale sunt împărţite într-un număr de obiective strategice ce ţin cont de situaţia economică locală şi regională din mediul rural şi provocările ce vor urma.

Obiective cuantificate la nivelul programului

Majoritatea obiectivelor şi indicatorii de bază legaţi de context au fost definiţi şi cuantificaţi pentru toate măsurile programului. Evaluatorii consideră că ar fi recomandabil – desigur, dacă acest lucru este posibil – ca datele de bază să fie identificate pentru restul de indicatori şi inserate conform modelului recomandat al fişei măsurii pentru fiecare măsură.

Valoarea adăugată a implicării Comunităţii incluzând ajutorul statului

Conform Regulamentului (CE) nr.1698/2005, PNDR şi PNS trebuie să asigure coordonarea cu alte instrumente de politică agricolă comună, FEADR, FSE, FC, instrumentul de sprijin Comunitar pentru pescuit şi BEI.

PNDR preliminar pentru România este în mod evident complementar cu alte intervenţii ale UE în cadrul fondurilor structurale. Obiectivele generale ale PNDR sunt în linie cu Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 şi în principiu se conformează Liniilor Strategice Comunitare care schiţează principiile generale de asistenţă. Complementaritatea şi conformitatea sunt afirmate în PNS în termeni generali.

Din analiza măsurilor individuale, a reieşit că liniile de demarcaţie nu sunt indicate în mod clar, şi nu este clar dacă liniile de demarcaţie există, astfel pregătite încât să dea posibilitate potenţialului

beneficiar să vadă unde anume să solicite un anumit proiect, ori în cadrul PNDR, ori în cadrul altor programe. Evaluatorii recomandă o îmbunătăţire a liniilor de demarcaţie în PNDR, ca atare şi în descrierea măsurilor.

Monitorizare şi evaluare

Evaluarea implementării programului şi cadrul administrativ

Cadrul administrativ

În conformitate cu cerinţele Regulamentului (CE) nr.1698/2005, a fost stabilit un cadru administrativ care este descris în Capitolele 11 şi 12 din PNDR. Sistemul se bazează pe structurile existente ale MADR, incluzând Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP – fosta Agenţie SAPARD), Agenţia de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură (APIA) şi Direcţia Generală pentru Dezvoltare Forestieră şi Consolidarea Proprietăţii (DGDFCP). Deşi a fost luată în considerare experienţa din Programul SAPARD, evaluatorii consideră că o atenţie sporită trebuie acordată măsurilor pentru care sarcinile delegate de Autoritatea de Management (AM) către APDRP, sunt delegate de APDRP către APIA şi DGDFCP.

După cum s-a văzut din experienţa Programului SAPARD, delegarea sarcinilor poate determina întârzieri în procesarea cererilor de finanţare şi a cererilor de plată. Pentru a evita acest lucru, controalele realizate de AM şi APDRP asupra sarcinilor realizate de APIA şi DGDFCP ar trebui să fie foarte bine definite procedural, din punct de vedere al planificării în timp a procesării documentelor.

Înainte de lansarea noului PNDR, AM ar trebui să se asigure că APDRP, APIA şi DGDFCP au pregătit şi simulat sistemul de implementare pe suport informatic şi că toate procedurile sunt aplicabile, funcţionale şi bine-definite.

În implementarea sistemului, MADR, prin DGDR, va juca rolul Autorităţii de Management, responsabilă cu implementarea şi managementul programului, delegând atribuţii specifice sarcinii de implementare pentru toate măsurile, cu excepţia Măsurilor 111 şi 143, operaţiunile de asistenţă tehnică, inclusiv Reţeaua Naţională de Dezvoltare Rurală, sub-măsura 431.1 şi selectarea GAL-urilor, Agenţiei de Plăţi acreditate - APDRP. APDRP, fiind responsabilă cu funcţia de efectuare a plăţilor va realiza sarcinile zilnice de implementare a măsurilor delegate din PNDR, incluzând primirea cererilor de finanţare, selectarea şi aprobarea proiectelor şi realizarea controalelor pentru toate măsurile, cu excepţia:

- Sarcinilor de implementare şi plată pentru schemele care vizează zonele defavorizate şi schemele de agro-mediu – delegate la APIA;
- Sarcinii de control privind bunele condiţii agricole şi ecologice de mediu, (GAEC) şi măsurarea suprafeţelor pentru măsurile de silvicultură din cadrul Axei 2 – delegate către APIA;
- Evaluării formularelor de cerere şi controlul pe teren privind cerinţele specifice pentru măsurile din silvicultură din cadrul Axei 2 – delegate către DGDFCP.

În ceea ce priveşte implementarea măsurilor din cadrul Axei 4 – măsurile LEADER, datorită faptului că există o lipsă de experienţă în România în legătură cu acest aspect, au fost selectaţi 120 de experţi locali pentru a fi instruiţi. Atunci când vor fi selectate cele 80 de GAL-uri de către AM, responsabilitatea selectării proiectelor le va reveni acestora, iar verificarea eligibilităţii, aprobarea, implementarea plăţilor va cădea în responsabilitatea APDRP.

Din punct de vedere al responsabilităţii teritoriale a structurilor administrative, se constată următoarea situaţie:

- AM – nivel naţional cu reprezentare la nivel de judeţ prin Direcţiile pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală;
- APDRP – nivel naţional, regional şi judeţean;
- APIA – nivel naţional, judeţean şi local;
- DGDFCP – nivel naţional şi reprezentare la nivel de judeţ prin Inspectoratele Teritoriale de Regim Silvic şi Vânătoare.

Pentru a simplifica accesarea fondurilor este important să limităm pe cât posibil contactul potenţialilor beneficiari şi al beneficiarilor cu structurile administrative naţionale şi regionale. Este recomandat ca cererile de finanţare şi de plată să fie depuse la nivel de judeţ. De asemenea, se recomandă ca toată corespondenţa cu beneficiarii care trebuie realizată la nivel judeţean, naţional şi regional, să aibă loc între beneficiari şi nivelul judeţean. Acest lucru este deja stabilit în proceduri, şi ar fi util să se menţioneze acest lucru în capitolul privind administraţia.

Pentru a avea mai multe informaţii privind eficienţa sistemului de implementare propus, s-a recomandat să se descrie în Capitolul 11 din PNDR, organizarea apelurilor de propuneri şi timpul de evaluare/procesare avut în vedere pentru fiecare tip de cerere.

În conformitate cu prevederile articolului 74 al Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 privind sprijinul acordat dezvoltării rurale prin FEADR, pentru a se asigura că este protejat în mod eficient interesul financiar al Comunităţii Europene, România a creat de asemenea un Organism de Certificare. Organismul de Certificare este reprezentat de Autoritatea de Audit, din cadrul Curţii de Conturi a României, responsabil cu certificarea veridicităţii şi exactităţii conturilor Agenţiei de Plăţi acreditate.

Coordonarea ambelor agenţii de plăţi, APDRP şi APIA, este asigurată de un organism coordonator. Acesta este o structură organizată în cadrul APDRP, ca direcţie cu atribuţii în coordonarea Agenţiilor de Plăţi, care acţionează în calitate de corespondent unic cu Comisia Europeană. Deşi se menţionează că atribuţiile Direcţiei pentru Coordonarea Agenţiilor de Plăţi sunt exercitate în mod independent de toate instituţiile româneşti implicate în implementarea PAC, ca şi de conducerea acestora, direcţia este reprezentată ca fiind *subordonată* directorului general de la APDRP.

Pentru a evita confuziile, dacă procedura Organismului Coordonator menţionează că personalul de conducere al APDRP nu se implică efectiv în activitatea sa, câteva detalii ar trebui inserate în Capitolul 11.

O Autoritate Competentă a fost stabilită ca unitate în cadrul MADR şi este direct subordonată Ministrului Agriculturii, fiind responsabilă cu transmiterea, către Comisie, a Certificatului de Acreditare pentru APDRP, APIA şi pentru Organismul Coordonator, ca şi a documentelor care descriu funcţiile sale conform Articolului 8.1 (a) (i) şi (ii) din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1290/2005. În capitolul privind administraţia se regăsesc sarcinile Autorităţii Competente descrise, dar nu sunt oferite informaţii privind cadrul său legal de funcţionare.

Pentru a asigura promptitudinea Autorităţii Competente de a realiza sarcinile cerute, este recomandată prezentarea mai multor detalii în Capitolul 11, la fel ca pentru toate celelalte organisme.

Sistemul de monitorizare şi evaluare

În Capitolul 12 din PNDR se face o descriere a sistemului de monitorizare şi evaluare. Descrierea generală este în conformitate cu cerinţele Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005. Experienţa anterioară a Programului SAPARD, este luată în considerare. Sistemul propus este similar cu cel anterior. APDRP este responsabilă cu colectarea datelor/indicatorilor de la proiecte şi beneficiari, monitorizând progresul implementării programului. Pentru a realiza în bune condiţii această sarcină, este foarte important să se colecteze şi să se proceseze toate datele necesare în timp util şi în forma adecvată.

Pentru a avea toate informaţiile relevante necesare, conţinutul formularelor de cereri de finanţare/de plată şi chestionarele de monitorizare ar trebui să corespundă necesităţilor de monitorizare, urmărind toate categoriile de indicatori stabilite în cadrul programului şi a strategiei.

În momentul de faţă, sistemul informatic nu este încă gata, fiind necesară acordarea unei atenţii ridicate proiectării acestuia, pentru a permite colectarea datelor pentru toate nivelurile de implementare şi toate organismele şi pentru a fi capabil să genereze în mod automat diferite tipuri de rapoarte. O aplicaţie ar trebui dezvoltată şi pentru beneficiari, pentru ca ei să prezinte datele pentru monitorizare în format electronic.

În general, pentru fiecare axă şi măsură s-au stabilit indicatori de context şi orizontali pentru măsurarea alocărilor financiare, output-urilor, rezultatelor şi impactului programului. A fost stabilită şi utilizată o metodologie pentru determinarea indicatorilor, acolo unde sursele statistice naţionale nu au fost disponibile.

Pentru a putea măsura în mod corect rezultatul/impactul programului, este necesar să se urmeze aceeaşi metodologie în perioada de implementare, pentru a avea cifre comparabile.

În ceea ce priveşte sistemul de raportare, evaluatorii consideră că acesta este în conformitate cu Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, incluzând toate rapoartele anuale şi de evaluare strategică necesare.

Evaluările programului vor fi făcute sub responsabilitatea Autorităţii de Management şi vor examina gradul de utilizare a resurselor, eficacitatea şi eficienţa programării FEADR, impactul său socio-economic şi impactul asupra priorităţilor Comunitare. Evaluările vor fi realizate de către evaluatori independenţi de toate instituţiile implicate în implementarea PNDR din România, selectaţi printr-o procedură de licitaţie publică.

Planul de informare

În conformitate cu Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, un Plan de Informare şi Comunicare a fost pregătit de către AM şi APDRP. Planul a fost realizat pe baza experienţei anterioare din Programul SAPARD şi va fi în viitor corelat cu planurile de comunicare pentru fondurile structurale, pentru a îmbunătăţi sinergia între programele finanţate de fondurile comunitare.

Planul de Informare se adresează atât beneficiarilor publici cât şi celor privaţi, şi va fi implementat utilizând diferite medii, incluzând scrisori de informare către potenţialii beneficiari.

Pentru a obţine rezultate maxime, planul va fi îmbunătăţit pe baza rezultatelor de implementare, la prezentarea propunerii către Comitetul de Monitorizare.

Aşa cum s-a văzut din Programul SAPARD anterior, există nevoia ca informaţiile să fie bine structurate şi să existe o abordare coerentă la nivelul întregii ţări. Structurile de implementare la nivel judeţean ar trebui să fie pregătite pentru a susţine mai mult publicitatea. Dacă se consideră oportun, se recomandă dezvoltarea competenţelor specifice ale experţilor judeţeni pentru a îmbunătăţi contactul cu beneficiarii/potenţialii beneficiari, oferirea de consultanţă privind oportunităţile Programului în contextul dezvoltării mediului de agri-business la nivel de judeţ, naţional şi european.

Pentru Axa LEADER şi pentru programul de formare profesională, informaţiile privind sprijinul financiar vor fi de asemenea asigurate prin contracte cu autorităţile şi furnizorii de module de instruire. Pentru a asigura transparenţa fondurilor, acţiuni speciale sunt stabilite pentru publicul larg, non-beneficiari ai programului.

Cadrul administrativ şi implementarea la nivel de măsură

Evaluatorii consideră că experienţa câştigată în cadrul programelor anterioare reprezintă un avantaj major, dacă este utilizată, pentru rezultatele implementării PNDR.

Declaraţie privind procesul de evaluare strategică de mediu a PNDR 2007-2013 – Abordare şi rezultate

Introducere

Evaluarea de mediu a fost elaborată în conformitate cu prevederile art. 9 (1) (b) al Directivei (CE) nr. 42 /2001 (SEA) privind evaluarea efectelor anumitor planuri şi programe asupra mediului (SEA). Evaluarea înregistrează modul în care SEA a îmbunătăţit elaborarea Programului, inclusiv modul în care opiniile exprimate în ceea ce priveşte Raportul de Mediu şi PNDR au fost luate în considerare în finalizarea Programului.

Metodologia şi etapele SEA

PNDR a făcut obiectul Evaluării Strategice de Mediu (SEA) în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri şi programe, care transpune în legislaţia românească Directiva (CE) nr. 42/2001 (SEA).

Evaluarea strategică de mediu a PNDR a inclus următoarele etape:

1. **Decizia de parcurgere a procedurii de evaluare de mediu a PNDR.** Procedura SEA pentru

PNDR a început a fi aplicată în noiembrie 2006 când Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile a fost notificat de către MADR cu privire la elaborarea primei versiuni a PNDR 2007 – 2013, MMDD răspunzând în aceeaşi lună cu o adresă prin care se specifică componenţa generică a grupului de lucru pentru etapa de definitivare a Programului.

2. **Stabilirea unui grup de lucru compus din reprezentanţii ministerelor relevante.** Acest grup de lucru special a fost format din reprezentaţi ai Ministerului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR), Ministerului Comunicaţiilor şi Tehnologiei Informaţiei (MCTI), Ministerului Sănătăţii Publice (MSP), Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor (MDLPL), Ministerului Educaţiei, Cercetării şi Tineretului (MECT), Ministerului Economiei şi Finanţelor (MEF), Ministerului Mediului şi Dezvoltării Durabile (MMDD), precum şi din partea EPC-Consultanţă de mediu. Au fost organizate 7 întâlniri ale grupului de lucru inter-instituţional.
3. **Stabilirea scopului şi gradului de detaliere (conţinutul) al Raportului de Mediu –** s-a realizat în baza propunerilor făcute de către expertul de mediu responsabil cu elaborarea raportului şi a fost agreat de grupul de lucru sus menţionat.
4. **Pregătirea Raportului de Mediu** privind posibilele efecte semnificative ale PNDR asupra mediului, incluzând consideraţii privind:
    a. Starea actuală a mediului şi evoluţia probabilă a acestuia dacă nu se implementează PNDR;
    b. Obiectivele privind protecţia mediului, stabilite la nivel internaţional, comunitar sau naţional, care sunt relevante pentru PNDR şi modalitatea în care aceste obiective au fost luate în consideraţie;
    c. Efectele probabile asupra mediului ale PNDR;
    d. Măsurile pentru monitorizarea efectelor asupra mediului.
5. **Dezbaterea publică privind Raportul de Mediu şi versiunea PNDR din 28 iunie 2007.** Proiectul de Raport de mediu a fost elaborat într-o primă versiune în mai 2007 când a fost lansat şi procesul de consultare publică privind raportul SEA şi PNDR. Documentele au fost făcute publice şi au fost disponibile pe site-ul MADR şi la registratura acestuia. Publicul a fost anunţat prin intermediul mass-media despre oportunitatea de a-şi exprima opinia asupra documentelor într-o perioadă de 45 zile, inclusiv la întâlnirea pentru dezbaterea publică ce a avut loc pe data 28 iunie 2007.
6. **Luarea în considerare a Raportului de Mediu şi a rezultatelor consultării în finalizarea PNDR.** Comentariile, opiniile şi sugestiile publicului şi ale membrilor grupului de lucru au fost luate în considerare la elaborarea PNDR şi a Raportului de mediu pentru acesta. Raportul de mediu a fost luat în considerare în elaborarea PNDR 2007 – 2013 şi se va ţine cont de acesta şi în implementarea programului.

În cadrul SEA au fost analizate relaţiile stabilite între obiectivele generale ale PNDR şi alte programe sau planuri relevante şi se prezintă:

- Posibila evoluţie a aspectelor relevante ale stării actuale a mediului în cazul neimplementării PNDR;
- Relaţia dintre PNDR şi siturile Natura 2000;
- Obiectivele naţionale, comunitare sau internaţionale de mediu relevante pentru PNDR şi modul în care acestea, precum şi alte aspecte de mediu, au fost luate în considerare în perioada elaborării PNDR;
- Consideraţii privind alegerea alternativelor din cadrul Programului;
- Dificultăţile întâmpinate în realizarea procedurii SEA;
- Descrierea măsurilor de monitorizare cerute de art. 10 al Directivei SEA.

Relaţiile stabilite între obiectivele generale ale PNDR şi alte programe sau planuri relevante

Obiectivele generale ale PNDR sunt:

1. Creşterea competitivităţii sectoarelor agro-alimentar şi forestier;

2. Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural prin utilizarea durabilă a terenurilor agricole şi forestiere;
3. Îmbunătăţirea calităţii vieţii în zonele rurale şi încurajarea diversificării economiei rurale;
4. Demararea şi funcţionarea iniţiativelor de dezvoltare locală (LEADER).

Aceste obiective vor fi atinse de către PNDR prin măsurile acestuia, măsuri care precizează modalităţile exacte de aplicabilitate a FEADR ca şi instrument financiar în România. Astfel, pentru o bună acoperire teritorială din punct de vedere al tipurilor de acţiuni şi al potenţialilor beneficiari, inclusiv a facilitării accesului acestora la diverse fonduri, iar pe de altă parte pentru asigurarea unui sistem eficient de implementare care să conducă la o bună administrare şi în final la o dezvoltare echilibrată şi durabilă în elaborarea PNDR, s-a urmărit asigurarea demarcării şi complementarităţii între FEADR şi fondurile structurale. În acest sens, măsurile din PNDR cât şi cele ale programelor operaţionale contribuie la prioritătile comunitare orizontale în ceea ce priveşte egalitatea de şanse, dezvoltarea durabilă şi societatea informaţională.

Posibila evoluţie a aspectelor relevante ale stării actuale a mediului în cazul neimplementării PNDR

În ceea ce priveşte posibila evoluţie a aspectelor relevante ale stării actuale a mediului (aspectele stării actuale ale mediului sunt tratate în PNDR) în cazul neimplementării PNDR, AM-PNDR îşi asumă analiza cu privire la impactul de mediu în cazul neimplementării PNDR, din cadrul Raportului de mediu pentru PNDR, şi subliniază importanţa acestui Program, în a aduce efecte benefice de mediu. În acest sens, este de apreciat şi impactul pozitiv al PNDR asupra siturilor Natura 2000, măsurile de plăţi compensatorii din cadrul siturilor Natura 2000, jucând un rol important.

Pentru evitarea unor eventuale impacturi negative de mediu prin implementarea măsurilor ce vizează investiţii, APDRP se va asigura că investiţiile finanţate posedă toate avizele necesare (inclusiv cel de mediu) iar înainte de ultima plată se va verifica dacă investiţia a fost sau nu realizată în conformitate cu cerinţele legale privind protecţia mediului.

Obiectivele naţionale, comunitare sau internaţionale de mediu relevante pentru PNDR şi modul în care acestea, precum şi alte aspecte de mediu au fost luate în consideraţie în perioada elaborării PNDR

Aşa cum este menţionat în *Rezumatul non – tehnic* din *Raportul de mediu*, în cadrul grupului de lucru inter-ministerial care a realizat etapa de definitivare a evaluării strategice de mediu au fost stabilite, prin analiza situaţiei curente a problemelor de mediu din spaţiul rural, ca şi relevante pentru PNDR, următoarele obiective de mediu:

Aspecte de mediu	Obiective relevante
Aer	Scăderea emisiilor poluante
Apă	Limitarea poluării punctiforme şi difuze a apei
Sol	Limitarea poluării punctiforme şi difuze a solului
	Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice
Modificări climatice	Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră
	Creşterea gradului de absorbţie şi retenţie al GES
Biodiversitate	Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole
	Conservarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)
	Conservarea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)
	Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)
Sănătatea Umană	Îmbunătăţirea stării de sănătate umană prin implementarea unor măsuri de prevenire a poluării şi ameliorarea

	problemelor existente (ex: calitatea apei de băut, canalizare, depozitarea deşeurilor, poluare sonoră)
Managementul riscurilor de mediu	Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale
Conservarea/ utilizarea eficientă a resurselor naturale	Facilitarea utilizării resurselor regenerabile
	Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor
Peisajul şi moştenirea culturală	Menţinerea activităţilor umane în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor agricole tradiţionale
	Asigurarea protecţiei peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate
Eficienţă energetică şi surse energetice regenerabile	Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice
	Facilitarea generării energiei din surse regenerabile
Creşterea gradului de conştientizare asupra problemelor de mediu	Îmbunătăţirea comportamentului prin încurajarea practicilor agricole durabile
Transport durabil	Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural
Turism durabil	Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului

Consideraţii privind alegerea alternativelor din PNDR

Obiectivele de mediu mai sus prezentate au stat la baza analizării de către experţii de mediu din cadrul SEA a efectelor de mediu generate de implementarea Programului, fapt ce a permis intervenţii în elaborarea Programului cu scopul de a minimiza efectele negative de mediu şi de a aduce un plus de efecte pozitive de mediu. Alternativele de mediu (prezente în Raportul de mediu) vizează tocmai astfel de intervenţii, acestea implicând toate cele 4 axe ale Programului. De exemplu, este de notat faptul că măsurile din Axa 1 şi-au extins sprijinul financiar şi pentru investiţii în scopul obţinerii de combustibil ecologic din biomasă forestieră şi că permit acordarea a 50% din valoarea eligibilă a investiţiei şi un plafon maxim al sprijinului public nerambursabil de 2.000.000 euro/proiect pentru unităţile din sectoarele lapte şi carne, care au programe de restructurare până în 2009 întocmite împreună cu ANSVSA (sunt cuprinse în anexa avizată de DG Sanco), măsurile din Axa 2 ţintesc mai bine obiectivele de mediu prioritizând zonele cu biodiversitate ridicată, măsurile din Axa 3 au o intensitate a sprijinului mai mare pentru investiţiile aferente producerii şi utilizării de energie regenerabilă, iar Axa 4 facilitează atingerea obiectivelor de mediu ale întregului Program, prin acţiuni bazate pe strategii locale.

Dificultăţile întâmpinate în realizarea procedurii SEA

În realizarea SEA au apărut şi o serie de dificultăţi datorate, în cea mai mare parte, elementelor de noutate aduse de o astfel de evaluare, dar mai ales lipsei unor date şi analize cu privire la aspectele de mediu ale spaţiului rural, la care trebuie adăugată slaba participare a publicului, deşi s-au folosit numeroase pârghii de implicare a acestuia.

Descrierea măsurilor de monitorizare cerute de art. 10 al Directivei SEA

Pentru a se identifica într-un stadiu incipient posibilele efecte negative de mediu aduse prin implementarea PNDR (trebuie precizat că în Raportul de mediu pentru PNDR se apreciază că nu se vor produce efecte semnificative de mediu prin implementarea acestui program) cu scopul de a se interveni rapid pentru contracararea acestora şi ţinând cont şi de existenţa Cadrului Comun de Monitorizare şi Evaluare dar şi de recomandările din Raportul de mediu pentru PNDR, Autoritatea de Management pentru PNDR va aplica măsuri suplimentare de monitorizare care vor avea la bază următorii indicatori:

- Emisiile de amoniac din agricultură;
- Consumul tehnologic de îngrăşăminte utilizate în agricultură;

- Suprafeţele utilizate de pajişte;
- Calitatea apelor de suprafaţă;
- Mortalitatea şi morbiditatea la nivel naţional.

Indicatorii mai sus prezentaţi sunt detaliaţi în Anexa 1B.

Aceste măsuri suplimentare se adaugă următorilor indicatori relevanţi prezenţi în PNS:

- SAU / suprafaţa naţională totală;
- Suprafaţa forestieră / suprafaţa naţională totală;
- % SAU clasificate ca zone defavorizate;
- % SAU clasificată ca zona montană defavorizată;
- % SAU pentru păşunatul extensiv;
- Creşterea anuală medie a suprafeţelor cu păduri şi a altor zone împădurite (1.000 ha / an);
- Evoluţia populaţiilor de păsări specifice terenurilor agricole (2.000 = 100);
- SAU din zonele cu înaltă valoare naturală (milioane ha);
- Balanţa azotului (kg/ha) - evoluţia concentraţiilor de nitraţi în apele de suprafaţă;
- Zonele cu risc de eroziune a solului (tone/ha/an);
- % SAU aferentă fermelor ecologice;
- Producţia de energie regenerabilă obţinută din sectorul forestier (TEP);
- SAU pentru culturi aferente producţiei de energie (mii ha);
- Emisiile de GES provenite din agricultură (1.000 tone echivalent CO_2).

Odată cu implementarea PNDR, anual, către MMDD se vor transmite rapoarte de monitorizare de mediu ale Programului.

Modul în care s-au avut în vedere consideraţiile de mediu din Raportul de mediu în elaborarea PNDR

Raportul SEA pentru PNDR identifică efecte preponderent pozitive şi neutre asupra mediului ca urmare a implementării programului. În ceea ce priveşte efectele negative asupra mediului care pot apărea ca urmare a unor investiţii specifice prevăzute în program, raportul furnizează o serie de măsuri care să le prevină, să le reducă sau să le contracareze. Efectele implementării PNDR asupra mediului vor fi monitorizate anual, printr-un set de indicatori.

În scopul evaluării efectelor de mediu a PNDR, a fost selectat şi formulat un număr relevant de aspecte şi obiective de mediu, având ca punct de pornire obligaţiile naţionale şi internaţionale (europene şi globale) pe care România le are în domeniul mediului.

Raportul de Mediu a oferit recomandări utile care au fost luate în considerare în versiunea finală a PNDR. Recomandările propuse în Raportul de Mediu ce au fost luate în considerare la îmbunătăţirea PNDR sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Recomandări	Cum au fost luate în considerare în PNDR
Întocmirea ghidurilor de finanţare – trebuie să indice în mod clar importanţa considerării aspectelor de protecţia mediului în elaborarea proiectelor / propunerilor de finanţare	La elaborarea ghidurilor de finanţare aspectele de protecţia mediului în elaborarea proiectelor/propunerilor de finanţare vor fi luate în considerare
Propunerile de proiecte trebuie să fie însoţite de evaluări de impact	Proiectele care necesită evaluări de impact vor fi însoţite de acestea la depunerea documentaţiei aferente cererilor de finanţare. Evaluările de impact se vor întocmi în conformitate cu cerinţele legislaţiei naţionale în vigoare
Pe parcursul implementării proiectelor trebuie asigurată derularea programului de monitorizare	Anual, Autoritatea de Management a PNDR va trimite către MMDD un raport privind

cu desfăşurarea unor sesiuni intermediare de evaluare. Acest program de monitorizare trebuie să cuprindă previziunile evaluării de mediu	monitorizarea aspectelor de mediu relevante pentru PNDR, inclusiv analiza acestora
La finalizarea proiectului de investiţii, beneficiarii trebuie să demareze procedura de autorizare din punct de vedere al protecţiei mediului în cadrul căreia să existe posibilitatea suplimentară a identificării eventualelor aspecte de impact şi a conformării cu prevederile legislaţiei de mediu	Ultima plată va fi condiţionată de conformitatea investiţiei realizate cu cerinţele legale privind protecţia mediului. Proiectele de investiţii depuse la APDRP sunt verificate dacă pot avea efecte semnificative asupra ariilor naturale protejate (direct sau indirect, individual sau împreună cu alte proiecte), avându-se în vedere obiectivele de conservare ale acestora, aşa cum sunt acestea prevăzute în legislaţia privind regimul ariilor naturale protejate şi ţinând cont de obiectivele de conservare a habitatelor naturale, a florei şi faunei sălbatice.

Modul în care fost luate în considerare comentariile publicului şi ale autorităţilor relevante

Raportul de Mediu a fost pregătit în urma desfăşurării procesului de consultare, fiind întocmit de către domnul Marius Nistorescu, expert în cadrul evaluării ex-ante a PNDR. În vederea consultării autorităţilor relevante (ministere) a fost constituit un Grup de Lucru inter – ministerial pentru SEA.

PNDR, Raportul de Mediu şi metodologia SEA au fost disponibile spre consultare pentru toate părţile interesate pe site-ul MADR (www.mapam.ro) respectându-se toate cerinţele legale privind informarea publicului. Începând cu luna noiembrie 2006, prima versiune a PNDR urmată de versiunile ulterioare, au fost făcute publice pe site-ul MADR. De asemenea, în conformitate cu legislaţia naţională relevantă privind procesul SEA, în data de 28 iunie 2007 a fost organizată o dezbatere publică.

Publicul a fost informat asupra evaluării strategice de mediu a PNDR astfel:

- În zilele de 11 noiembrie 2006 şi 14 noiembrie 2006, prin două anunţuri publicate într-un ziar de circulaţie naţională, publicul a fost informat cu privire la declanşarea etapei de încadrare a PNDR pentru emiterea deciziei de supunere a PNDR evaluării strategice de mediu. În anunţ s-au furnizat informaţii privind posibilităţile de consultare a PNDR (acesta a fost pus la dispoziţia publicului spre consultare atât pe site-ul MADR cât şi la registratura instituţiei). Perioada de primire a sugestiilor, comentariilor şi observaţiilor a fost de 15 zile calendaristice de la data publicării primului anunţ;

- În zilele de 11 mai 2007 şi 14 mai 2007, prin două anunţuri publicate într-un ziar de circulaţie naţională, publicul a fost informat cu privire la finalizarea Raportului de mediu pentru PNDR, la locul şi orarul consultării PNDR şi a Raportului de mediu pentru acest program (pe site-ul MADR şi la registratura instituţiei) şi la faptul că publicul poate trimite sugestii, comentarii şi observaţii la sediul MADR şi al MMDD, în termen de 45 de zile calendaristice de la data publicării ultimului anunţ. De asemenea, prin aceste anunţuri publicul a fost invitat să participe la dezbaterea publică din data de 28 iunie 2007, precizându-se ora şi locul desfăşurării dezbaterii;

- În ziua de 3 septembrie 2007 publicul a fost informat cu privire la emiterea avizului de mediu pentru PNDR. **Acesta a fost emis de către MMDD în data 12 iulie 2007** şi a fost primit de către MADR în data de 28 august 2007. Cu această ocazie publicul a fost informat cu privire la posibilitatea de consultare a PNDR şi a Raportului de mediu (pe site-ul MADR). De asemenea, MADR a publicat pe propria pagină de Internet declaraţia cu privire la desfăşurarea procesului de evaluare strategică de mediu a PNDR, alături de program şi de Raportul de mediu.

La dezbaterea publică din data de 28 iunie 2007 au participat reprezentanţi din partea: Ministerului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR), Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor (MDLPL), Ministerului Economiei şi Finanţelor (MEF), Ministerului Mediului şi Dezvoltării Durabile (MMDD), EPC Consultanţă de Mediu, Ministerului Internelor şi Reformei Administrative (MIRA), Ministerului Comunicaţiilor şi Tehnologiei Informaţiei (MCTI), WWF - România, Societăţii Ornitologice Române, Direcţiei Agricole pentru Dezvoltare Rurală Bucureşti, Ministerului Sănătăţii Publice (MSP) – Institutul de Sănătate Publică Bucureşti. De asemenea au participat şi două persoane fizice din partea societăţii civile.

Autorităţile relevante şi-au exprimat opinia şi au formulat comentarii asupra Raportului de Mediu în timpul lucrărilor Grupului de Lucru, astfel încât versiunea finală a acestuia conţine contribuţia acestora. Aceste comentarii precum şi cele primite în timpul procesului de dezbatere publică, răspunsul dat şi modalitatea în care aceste comentarii au fost luate în considerare sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Întrebări şi comentarii primite de la participanţii la Grupul de Lucru Inter-ministerial		
Nume/ Organizaţie	**Întrebare / Comentariu**	**Răspuns/Cum s-a luat în considerare în PNDR**
Dl. Dorin Dorian/ Ministerul Economiei şi Finanţelor	A menţionat importanţa dezvoltării infrastructurii în spaţiul rural şi a ridicat problema complementarităţii între PNDR şi Programul Operaţional Sectorial Mediu	Pentru reţeaua de apă şi canalizare, PNDR va finanţa investiţiile destinate localităţilor cu mai puţin de 10.000 echivalent locuitori, iar POS Mediu oferă finanţare pentru celelalte localităţi
Dl. Constantin Pulbere/ Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile	A întrebat cum PNDR poate conduce la conservarea biodiversităţii cu referire la Reţeaua Natura 2000	Prin PNDR se vor aloca plăţi pentru terenurile agricole şi forestiere din siturile Natura 2000 pentru a compensa restricţiile de mediu impuse prin regimul de protecţie. De asemenea, plăţile din zonele defavorizate şi cele de agro-mediu, fiind condiţionate de cerinţe de mediu, vor contribui la conservarea biodiversităţii din siturile Natura 2000
Dl. Constantin Pulbere/ Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile	A propus ca îmbunătăţirea competitivităţii fermelor şi dezvoltarea activităţilor economice ce vizează creşterea numărului de locuri de muncă să se realizeze respectând principiile durabilităţii	Au fost reformulate obiectivele specifice astfel: 1. „Îmbunătăţirea competitivităţii fermelor comerciale şi de semi – subzistenţă” a fost înlocuit cu „Îmbunătăţirea competitivităţii fermelor comerciale şi de semi – subzistenţă cu respectarea principiilor dezvoltării durabile” 2. „Menţinerea şi dezvoltarea activităţilor economice care vizează creşterea numărului de locuri de muncă” a fost înlocuit cu „Menţinerea şi dezvoltarea durabilă a activităţilor economice care vizează creşterea numărului de locuri de muncă”

Dl. Ionuţ Sandu/ Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor	A propus ca Grupurile de Acţiune Locală să ia în considerare în analiza teritoriilor pe care le animă caracteristicile de mediu	Grupurile de Acţiune Locală au posibilitatea de a-şi crea propria strategie luând în considerare şi aspectele de mediu relevante pentru teritoriile pe care le animă
Dl. Ionuţ Sandu/ Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor	A ridicat problema fermelor zootehnice care necesită investiţii în infrastructura de mediu fiind cunoscut faptul că agricultura este primul emitent de amoniac în atmosferă	Pentru investiţiile în fermele zootehnice care nu vizează producţia în sine ci doar aspecte de mediu, sprijinul public va fi mai mare
Dl. Dorin Dorian/ Ministerul Economiei şi Finanţelor	A subliniat importanţa promovării şi oferirii de consiliere pentru sprijinirea implementării măsurilor din cadrul Axei 2 pentru a se atinge obiectivele de mediu	În cadrul Axei 1, prin Măsura 143 „Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori", se va oferi sprijin pentru aplicanţii măsurilor din Axa 2
Întrebări şi comentarii primite de la participanţii la dezbaterea publică		
Nume/ Organizaţie	**Întrebare/Comentariu**	**Răspuns/Cum s-a luat în considerare în PNDR**
D-na Lavinia Răducescu, Societatea Ornitologică Română	Metodologia elaborării Raportului de Mediu s-a axat doar pe obiectivele specifice ori s-au luat în considerare şi măsurile PNDR?	A fost realizată o analiză atât pe măsuri, cât şi pe obiectivele specifice
Dl Kiss Iosif - persoană fizică	Care este cuantumul sprijinului şi eşalonarea în timp a Măsurilor 221 şi 222 din PNDR?	Sprijinul financiar se ridică la 70% din totalul cheltuielilor eligibile a proiectelor, iar eşalonarea acestuia se va realiza pe o perioadă de 5 ani pentru ambele măsuri
Dl Kiss Iosif - persoană fizică	Există un termen exact când se poate aplica pentru Măsura 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole"?	Această măsură va fi implementată odată cu aprobarea PNDR
D-na Lavinia Răducescu, Societatea Ornitologică Română	Analiza a luat în calcul doar draft-ul măsurilor variantei din luna noiembrie?	Raportul este rezultatul unui proces de colaborare între reprezentanţii MADR şi evaluatori, aceştia din urmă au primit variantele măsurilor de fiecare dată când acestea au fost modificate
D-na Lavinia Răducescu, Societatea Ornitologică Română	S-au luat în calcul efectele cumulate ale măsurilor?	Raportul de mediu a luat în calcul efectele cumulative de mediu. Evaluarea acestora s-a realizat prin însumarea notelor de evaluare acordate pentru fiecare măsură.

Notă: În perioada noiembrie 2006 - iunie 2007, diverse comentarii / recomandări au fost primite de la autorităţile relevante (în special în timpul lucrărilor Grupului de Lucru), de la evaluatorii ex-ante (inclusiv evaluatorii SEA) şi de la public (în timpul dezbaterii publice). Aceste poziţii şi remarci au fost analizate de către Autoritatea de Management şi au fost luate în considerare la propunerea oficială a PNDR.

Din partea publicului, cu excepţia şedinţei de dezbatere publică din data de 28 iunie 2007, în cadrul procesului de evaluare strategică de mediu nu au fost primite alte comentarii, sugestii sau observaţii. Intervenţia publicului din data de 28 iunie 2007 nu a necesitat efectuarea de modificări în PNDR, astfel acesta a putut fi transmis la Comisia Europeană în data de 29 iunie 2007. Este de remarcat că, în ciuda utilizării a numeroase canale de comunicare, interesul publicului pentru aspectele de mediu ale PNDR a rămas scăzut. O explicaţie în acest sens, o poate reprezenta stadiul încă incipient al formelor asociative în România, gradul scăzut de interes datorându-se şi faptului că domeniul era considerat unul foarte tehnic, sectorial, fără a avea o incidenţă directă şi imediată asupra activităţii unor organizaţii care nu au în domeniul de activitate protecţia mediului.

MADR va menţine pe propriul site de Internet toate variantele de PNDR, Raportul de mediu pentru PNDR şi declaraţia privind desfăşurarea procesului de consultare şi a procesului de evaluare strategică de mediu a acestui program cel puţin până la aprobarea finală a acestuia. Totodată MADR rămâne deschis pe toată perioada de elaborare a PNDR faţă de orice observaţii, comentarii sau sugestii.

Alternativele PNDR

Legislaţia relevantă - Directiva (CE) nr.42/2001 şi Hotărârea Guvernului nr.1076/2004 cer ca alternative rezonabile ale Programului să fie luate în considerare în cadrul SEA.

Următoarele alternative la PNDR, au fost elaborate în timpul procesului SEA:

- **Alternativa zero** - ne-implementarea PNDR;
- **Prima alternativă** - varianta PNDR elaborată în octombrie 2006;
- **A doua alternativă** - varianta PNDR elaborată în martie 2007;
- **A treia alternativă** - varianta PNDR elaborată în aprilie 2007;
- **A patra alternativă** – variantă PNDR elaborată în iunie 2007.

Alternativa zero, analizată în Raportul de Mediu, a arătat că dacă nu se elaborează şi implementează PNDR vor fi consecinţe nefavorabile asupra majorităţii aspectelor relevante de mediu. Astfel, s-a remarcat că majoritatea indicatorilor de mediu din PNDR vor cunoaşte evoluţii negative, iar pentru cei care înregistrează evoluţii pozitive nu se poate previziona atingerea ţintelor propuse sau asumate de către România. În concluzia alternativei "0", Raportul de mediu precizează că aceasta este inacceptabilă faţă de nevoile şi cerinţele spaţiului rural românesc.

Toate variantele de Program înregistrează progrese de mediu. Cele mai importante sunt redate mai jos:

- Varianta PNDR din martie 2007, prevede pentru Măsura 121:
  - pentru producătorii agricoli din zona montană defavorizată şi din zonele defavorizate - altele decât zonele montane, sprijinul public este de 60% din valoarea eligibilă a investiţiei;
  - pentru investiţiile necesare implementării Directivei Consiliului nr. 91/676/CEE pe o perioadă de 4 ani de la data aderării, în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1463/2006, sprijinul public este de 75% din valoarea eligibilă a investiţiei;
  - pentru implementarea Directivei Consiliului nr. 409/1979 şi a Directivei (CEE) nr. 43/1992 - privind Natura 2000 sprijinul public este de 75% din valoarea eligibilă a investiţiei.
- Varianta PNDR din iunie 2007 include în cadrul Măsurii 214, două noi pachete în cadrul sub-măsurii de gospodărire extensivă a pajiştilor: pachetul 2.4 „recondiţionarea pajiştilor invadate de vegetaţie lemnoasă" şi pachetul 2.5 „conservarea habitatelor de pajişti umede". De asemenea, măsura ţinteşte mult mai bine obiectivele de mediu prin prioritizarea zonelor cu înaltă valoare naturală.
- Spre deosebire de versiunile anterioare, în cadrul Măsurii 312, varianta din iunie 2007 a PNDR, permite pentru acele proiecte care includ investiţii de producere a energiei din surse regenerabile, creşterea intensităţii sprijinului pentru achiziţionarea echipamentelor specifice şi montajul acestora de până la 70%. De asemenea, în cadrul Măsurii 313, pentru acele proiecte de turism care includ şi investiţii de producere a energiei din surse regenerabile, intensitatea sprijinului pentru achiziţionarea echipamentelor specifice şi montajul acestora creşte până la

70%.

- Varianta PNDR din iunie 2007 include în cadrul Măsurilor 312 şi 313 prioritizarea activităţilor printr-o intensitate mai mare a sprijinului public financiar în zonele defavorizate.
- Varianta PNDR din iunie 2007 prevede pentru Măsura 322 investiţii în extinderea reţelelor de alimentare cu apă potabilă numai împreună cu reţeaua de canalizare.
- Măsura 123, în varianta din iunie 2007 include următoarele elemente suplimentare faţă de versiunile anterioare, cu un efect pozitiv asupra obiectivelor relevante de mediu:
    - extinderea sprijinului financiar pentru investiţii în scopul obţinerii de combustibil ecologic din biomasă forestieră;
    - includerea în cadrul cerinţelor cu privire la îmbunătăţirea performanţei generale a întreprinderilor a următoarelor prevederi: reducerea emisiilor poluante şi a deşeurilor în scopul protecţiei mediului şi creşterea producerii şi utilizării energiei din surse regenerabile;
    - acceptarea investiţiilor pentru respectarea standardelor de mediu şi pentru producerea de combustibil ecologic;
    - acordarea a 50% din valoarea eligibilă a investiţiei şi un plafon maxim al sprijinului public nerambursabil de 2.000.000 euro/proiect pentru unităţile din sectoarele lapte şi carne, care au programe de restructurare până în 2009 întocmite împreună cu ANSVSA şi sunt cuprinse în anexa avizată de DG Sanco.

3.4. Impactul perioadei de programare anterioare şi alte informaţii suplimentare

Obiectivele prezentei secţiuni

În calitate de nou membru al Uniunii Europene, România nu dispune de experienţa implementării unor programe de dezvoltare rurală în perioada de programare 2000-2006, similare UE 25. Drept urmare, experienţa românească în acest domeniu reiese în principal din implementarea instrumentului de pre-aderare SAPARD.

Obiectivul acestei secţiuni constă în realizarea unui inventar al experienţelor şi lecţiilor învăţate în urma aplicării efective a Programului SAPARD, în perioada 2002-2007, precum şi a altor programe şi proiecte relevante, îndeosebi proiectele PHARE axate pe aspecte legate de sectorul dezvoltării rurale. Lecţiile învăţate sunt utilizate în pregătirea Programului Naţional de Dezvoltare Rurală 2007-2013.

PHARE

Din 2000 până în prezent, au fost puse în aplicare sau începute în cadrul programelor PHARE peste 75 de proiecte, axate pe aspecte legate de agricultură sau dezvoltare rurală. Suma totalizată de aceste proiecte depăşeşte 60 milioane Euro. Proiectele constau în principal în programe de twinning, de asistenţă tehnică şi de întărire a capacităţilor instituţionale, prin prisma Pilonilor 1 şi 2 din cadrul PAC.

Având în vedere faptul că Programele PHARE nu sunt comparabile cu majoritatea măsurilor prevăzute în cadrul PNDR, scopul lor fiind în principal cel de dezvoltare a capacităţii instituţionale, MADR şi-a concentrat eforturile pentru a face un inventar al experienţei dobândite în urma desfăşurării programului SAPARD deoarece, pentru multe măsuri, PNDR constituie o prelungire a acestuia. Cu toate acestea, prin experienţa acumulată în programele PHARE s-a contribuit semnificativ la dezvoltarea capacităţilor şi competenţelor personalului de la toate nivelurile responsabile cu pregătirea şi aplicarea PAC şi programarea PNDR pentru 2007-2013 precum şi la dobândirea unor experienţe valoroase în privinţa pregătirii şi implementării proiectelor de training, pregătire profesională şi asistenţă tehnică.

În pregătirea şi derularea proiectelor PHARE, implementate sau în curs de implementare în România, autorităţile implicate au întâmpinat probleme legate în special de:

- **Criterii de selecţie ambigue sau restrictive:**
    - utilizarea unor expresii precum „relevant”, „comparabil”, „bune abilităţi de comunicare”, termenul de „sarcină” în loc de „proiect”, formulări care ridică dificultăţi ulterior în evaluarea proiectelor,

- criterii de selecţie prea specifice, care corespund perfect domeniului de aplicare al proiectului, şi care pot limita numărul de oferte ce pot fi incluse în lista scurtă, ceea ce diminuează competiţia,

- **Cerinţe excesive pentru experţii cheie:**
  - solicitări precum experienţă în privinţa noii legislaţii româneşti, având în vedere faptul că nu se poate dobândi experienţă într-un domeniu nou, sau dublarea unui criteriu, de exemplu experienţa exprimată atât în ani cât şi ca număr de proiecte,
- **Abordarea pe bază de onorarii sau pe preţ global:**
  - Neclarităţi privind specificul contractelor ce pot fi încheiate în baza onorariilor şi al celor ce implică un preţ global. Astfel, proiectele ce se finalizează printr-un studiu implică un preţ global, în timp ce proiectele de asistenţă tehnică, de obicei, au la bază onorarii,
- **Cheltuieli incidentale:**
  - au existat situaţii în care Termenii de Referinţă au indicat valoarea bugetului incidental şi domeniile acoperite de acesta. Cu toate acestea nu a fost prezentă şi o estimare a beneficiarului privind maniera de stabilire a acestei valori. Această estimare este importantă pentru Autoritatea Contractantă pentru a putea determina dacă suma este rezonabilă sau nu,
- **Conflicte de interese:**
  - conflictele de interese potenţiale trebuie tratate fiecare caz în parte. Este necesară declaraţia ofertanţilor că nu au legături cu echipa implicată în proiect şi că nu au fost implicaţi în elaborarea Termenilor de Referinţă,
- **Diferenţe în urma realocărilor dintre liniile bugetare.**

În domeniul pregătirii profesionale principale probleme rezultate în urma implementării proiectelor PHARE au vizat calitatea instruirii oferite, determinată de deficienţe în modul de selectare a ofertelor şi criteriile de selecţie folosite, permisivitatea calendarului de desfăşurare precum şi tematica de training care nu întotdeauna a prezentat o relevanţă ridicată, în măsura în care în cadrul unor sesiuni de instruire subiectele erau cunoscute, parţial sau total, de participanţi, selectarea inadecvată a participanţilor.

Pentru proiectele de asistenţă tehnică principalele probleme au vizat perioadele foarte lungi de pregătire a dosarelor şi instrumentare a licitaţiilor precum şi elaborarea unor termeni de referinţă neclari, care au facilitat furnizarea de către contractori a unor servicii neconforme.

Pe baza acestor lecţii învăţate din implementarea proiectelor PHARE în România, în implementarea măsurilor 111, 143 şi a Operaţiunilor de Asistenţă Tehnică, AM va avea în vedere experienţa dobândită pentru elaborarea termenilor de referinţă, a bugetelor pentru proiecte, planificarea activităţilor, selectarea contractorilor şi managementul contractelor.

Programul SAPARD 2000-2007

Obiectivele Programului SAPARD sunt precizate în Regulamentul Consiliului (CE) nr.1268/1999. La baza implementării Programului SAPARD în România se află Planul Naţional pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (PNADR), aprobat prin Decizia Comisiei nr.3742 din 12 decembrie 2000.

Programul include 11 măsuri, având o alocare totală 2000-2006 de 1.522 milioane Euro (cheltuieli publice), din care Măsura 2.1 referitoare la dezvoltarea şi îmbunătăţirea infrastructurii rurale fiind programată să absoarbă cea mai mare pondere a fondurilor aproximativ 33,85%, Măsura 1.1 referitoare la procesarea şi comercializarea produselor agricole şi piscicole, este pe locul doi în ordinea alocărilor, cu 21,37%, în timp ce Măsura 3.1 referitoare la investiţii în exploataţiile agricole, este cea de-a treia ca mărime în planul financiar, beneficiind de 17,14% din fonduri.

Implementarea acestor măsuri din PNADR a debutat la data de 31 iulie 2002, în urma adoptării de către Comisia Europeană a Deciziei nr. 638/2002, prin care a conferit autorităţilor de resort din România, managementul asistenţei SAPARD pentru primele trei măsuri, respectiv, Măsura 1.1 „Îmbunătăţirea prelucrării şi marketingului produselor agricole şi piscicole"; Măsura 2.1 „Dezvoltarea şi îmbunătăţirea infrastructurii rurale" şi Măsura 4.2 „Asistenţă tehnică".

La data de 5 decembrie 2003, Comisia Europeană a emis Decizia (CE) nr. 846/2003 de conferire a managementului asistenţei financiare SAPARD pentru încă trei măsuri şi anume: Măsura 3.1 „Investiţii în exploataţiile agricole"; Măsura 3.4 „Dezvoltarea şi diversificarea activităţilor economice pentru generarea de activităţi multiple şi venituri alternative" şi Măsura 4.1 „Îmbunătăţirea pregătirii profesionale".

Prin Decizia (CE) nr.298 din data de 20 aprilie 2006 au fost acreditate ultimele patru măsuri din PNADR, respectiv 1.2 „Îmbunătăţirea structurilor în vederea realizării controlului de calitate veterinar şi fitosanitar, pentru calitatea produselor alimentare şi pentru protecţia consumatorilor", 3.2 „Constituirea grupurilor de producători", 3.3 „Metode agricole de producţie destinate să protejeze mediul şi să menţină peisajul rural" şi 3.5 „Silvicultură". În ceea ce priveşte Măsura 2.2 „Managementul resurselor de apă" s-a decis renunţarea la aceasta iar alocările corespunzătoare au fost transferate Măsurii 2.1.

Programul SAPARD a fost amendat de mai multe ori pe parcursul aplicării sale, pentru a putea fi adaptat problemelor şi aspectelor specifice care au fost identificate în etapa de implementare, precum şi cerinţelor Comisiei în privinţa respectării normelor de mediu, igienă şi bunăstare a animalelor. Toate modificările au fost aprobate de Comitetul de Monitorizare şi sunt prezentate în rapoartele anuale ale Programului SAPARD pentru anii 2003, 2004, 2005 şi 2006.

Principalele modificări ale programului au avut în vedere:

- Includerea în categoria beneficiarilor, a societăţilor comerciale cu capital privat egal sau mai mare de 75%, făcând posibilă, astfel, şi participarea firmelor cu capital mixt, public şi privat la implementarea proiectelor SAPARD;
- În cadrul Măsurii 1.1 „Îmbunătăţirea prelucrării şi marketingului produselor agricole şi piscicole", a fost mărită valoarea totală eligibilă a investiţiei de la 2 la 4 milioane Euro, precum şi ajutorul financiar public pentru proiectele de investiţii pentru sectoarele cereale şi seminţe oleaginoase, de la 30% la 50%, pentru investiţiile care au ca obiectiv protecţia mediului;
- Pentru Măsura 2.1, s-a efectuat o ajustare a fişei tehnice referitoare la contractele acordate proiectelor aflate în desfăşurare în localităţile care au dobândit statutul de oraş după încheierea contractului de finanţare şi a fost introdusă o submăsură nouă „Infrastructură pentru prevenirea şi protecţia împotriva inundaţiilor", pentru un număr de 24 de proiecte de îmbunătăţiri funciare.
- Pentru Măsura 3.1 a fost decisă majorarea valorii totale eligibile a proiectelor pentru fermele de creştere a animalelor şi păsărilor la 2.000.000 Euro, în următoarele condiţii:
  - pentru fermele care beneficiază de proiecte cu valoare mai mică sau egală cu 500.000 Euro, investiţia realizată cu fonduri SAPARD trebuie să fie în acord cu legislaţia sanitar-veterinară, fitosanitară, de igienă şi de bunăstare a animalelor şi de mediu a UE, iar ferma în totalitate, cu standardele naţionale;
  - pentru fermele care beneficiază de proiecte cu o valoare mai mare de 500.000 Euro, întreaga fermă trebuie să fie în acord cu legislaţia sanitar-veterinară, fitosanitară, de igienă şi de bunăstare a animalelor şi de mediu a UE;
- Dimensiunea limită a exploataţiilor din cadrul Măsurii 3.1 a fost eliminată, pragul inferior fiind redus de la 10.000 la 5.000 Euro, iar lista investiţiilor eligibile a fost extinsă. De asemenea, cerinţele referitoare la documentaţia justificativă pentru proiecte au fost diminuate, condiţia iniţială a prezentării unui plan de afaceri fiind înlocuită de prezentarea unei analize economico-financiare mai simple.
- Pentru Măsura 3.4, lista beneficiarilor eligibili a fost extinsă, fiind introdusă o nouă sub-măsură, respectiv "Procesarea, la nivelul fermei, a produselor tradiţionale atestate şi/sau ecologice certificate", cu condiţia ca minim 50% din materiile prime utilizate să provină din producţia proprie a beneficiarului.

Toate modificările au facilitat procesul de aplicare a măsurilor şi au contribuit la focalizarea investiţiilor pe aspecte cheie, cum ar fi problemele legate de acquis fiind aprobate pe baza cererilor şi observaţiilor exprimate de actorii implicaţi.

Evaluările Programului SAPARD

Programul SAPARD a fost subiectul a două evaluări. Prima Evaluare Intermediară a fost începută în anul 2002 şi finalizată în 2003. Această evaluare a fost realizată când doar câteva măsuri fuseseră acreditate şi implementate pentru o perioadă scurtă de timp: „Investiţii în prelucrare şi marketing" şi „Infrastructura rurală". Rezultatele evaluării au fost limitate în aceste condiţii, având o relevanţă scăzută pentru scopul prezentului document, şi deci nu fac obiectul unei analize în contextul actual.

Actualizarea evaluării intermediare

Pentru completarea evaluării intermediare a fost realizată o actualizare a acesteia în perioada octombrie 2005 – martie 2006, acoperind o mare parte din perioada de implementare. Concluziile acestei evaluări sunt prezentate pe scurt în cele ce urmează.

Implementarea Programului a demonstrat efecte considerabile asupra indicatorilor relevanţi utilizaţi pentru a măsura rezultatele şi impactul. Aceste efecte includ contribuţii importante la creşterea economică a beneficiarilor sprijiniţi financiar, în special în sectorul agricol şi de prelucrare a alimentelor, cu mult peste rata de creştere economică medie din România, crearea de numeroase locuri de muncă în producţia primară şi în sectorul prelucrării, şi o competitivitate şi productivitate îmbunătăţită realizată în conformitate cu standardele UE privind calitatea şi siguranţa produselor, mediul înconjurător, condiţiile de lucru şi bunăstarea animalelor.

Programul a contribuit în mod semnificativ la îmbunătăţirea nivelului de trai din zona rurală prin investiţii în infrastructura rurală şi prin crearea de noi posibilităţi de obţinere de venituri alternative. Programul a făcut ca spaţiul rural să fie un loc cu condiţii mult mai bune de trai comparativ cu situaţia în care nu ar fi existat sprijinul financiar al Programului.

Administrarea programului este realizată cu o eficacitate sporită a costurilor şi cu un grad înalt de satisfacţie a utilizatorilor finali. Însă, interviurile şi studiile de caz realizate cu actorii implicaţi au evidenţiat diferenţe în consilierea şi instrucţiunile oferite beneficiarilor de către personalul Birourilor Regionale de Implementare a Programului SAPARD. Aceste diferenţe au fost cauzate de fluctuaţiile de personal în perioada 2005-2006 îngreunând eforturile Agenţiei SAPARD de a asigura calitatea training-ului şi competenţelor dobândite ale noilor angajaţi.

Cu toate acestea, Programul a contribuit la dezvoltarea competenţelor şi calificărilor relevante pentru administrarea programelor UE în cadrul Agenţiei SAPARD (central, regional şi judeţean) şi a MADR, şi a contribuit de asemenea la dezvoltarea competenţelor actorilor implicaţi şi beneficiarilor în general, asigurând o dezvoltare viitoare promiţătoare a sectorului.

O concluzie care se detaşează este, de asemenea, că absorbţia fondurilor a fost relativ limitată până la sfârşitul anului 2005, cu excepţia Măsurii 2.1 „Dezvoltarea şi îmbunătăţirea infrastructurii rurale". Cauzele primare ale absorbţiei relativ scăzute a fondurilor sunt reprezentate de acreditarea cu întârziere a măsurilor importante, cum ar fi Măsura 3.1 "Investiţii în exploataţiile agricole", Măsura 3.4 „Dezvoltarea şi diversificarea activităţilor economice care generează activităţi multiple şi venituri alternative", Măsura 3.5 „Silvicultură", precum şi de rezerva băncilor şi a potenţialilor solicitanţi în ceea ce priveşte asumarea riscului. Au fost necesare măsuri pentru reducerea riscurilor, fără a compromite adiţionalitatea investiţiilor.

În conformitate cu informaţiile din PNADR, au fost anticipate mai mult de 20.000 de proiecte în perioada programului. Concluzia evaluării a fost că obiectivele cuantificate au fost peste nivelul a ceea ce se putea aştepta din punct de vedere realist. Eficacitatea scăzută la sfârşitul anului 2005 prin urmare nu s-a datorat doar absorbţiei financiare scăzute, ci şi obiectivelor foarte înalte stabilite în cadrul PNADR. Experienţa indică faptul că sunt necesare legături adecvate între necesităţi, capacitatea de absorbţie, obiectivele cuantificate, costurile unitare de investiţii ale proiectelor şi alocări pentru perioada de programare 2007-2013.

Raportată la obiectivele stabilite, eficacitatea financiară şi tehnică scăzută a fost sub nivelul aşteptărilor, deşi programul a avut rezultate bune şi un impact pozitiv al activităţilor implementate.

Programul este deosebit de relevant şi coerent cu alte intervenţii naţionale şi ale UE, conducând la crearea multor locuri de muncă, creşterea competitivităţii, rate de creştere ale veniturilor şi ale cifrei anuale de afaceri care depăşesc rata generală de creştere din cadrul economiei naţionale precum şi mai

multe efecte pozitive privind standardele UE (calitatea alimentelor, igiena, bunăstarea animalelor) şi protecţia mediului înconjurător.

În mod specific, Măsura 3.1 şi Măsura 3.4 vizează locuitorii rurali, iar Măsurile 1.1 şi 2.1 sunt considerate a avea un efect pozitiv privind stabilizarea populaţiei rurale datorită facilităţilor de infrastructură îmbunătăţite, ca şi oportunitatea sporită de menţinere a locurilor de muncă şi crearea de noi locuri de muncă. Mai mult de 19.000 locuri de muncă au fost create în total ca efect al programului până la finalizarea evaluărilor, din care 8.000 sunt locuri de muncă pentru femei. Extrapolând aceste cifre la nivelul programului, se observă că aproximativ 45.000 locuri de muncă sunt generate în cadrul programului, din care 17.000 pentru femei.

- *Măsura 1.1 „Îmbunătăţirea prelucrării şi marketingului produselor agricole şi piscicole"*

Marea majoritate a investiţiilor din cadrul măsurii se referă la crearea de noi capacităţi şi îmbunătăţirea şi raţionalizarea activităţii de procesare, având în vedere că 90% din alocări se leagă de aceste obiective.

Conform celor spuse de beneficiari şi de actorii implicaţi, două criterii de eligibilitate au contribuit la eficienţa iniţial scăzută: desfăşurarea numai a unui singur proiect o dată şi a nu mai mult de două proiecte pe tot parcursul programului – aceste aspecte au fost criticate ca factori limitativi ai capacităţii proiectelor de a absorbi fondurile. De asemenea, a fost criticat criteriul introdus în septembrie 2004, referitor la faptul că respectarea deplină a normelor UE trebuie atinsă într-o singură fază de realizare a unui proiect. Pe de altă parte, a fost apreciată creşterea pragului investiţiilor eligibile (dimensiunea proiectului).

Lipsa accesului la surse de cofinanţare a sprijinului public a fost şi ea menţionată ca fiind un motiv al slabei eficienţe. Dependenţa de sprijinul public pentru realizarea investiţiilor constituie un efect zero scăzut (în medie, 21,8 %, echivalentul a 29 milioane Euro, în total), ceea ce indică faptul că o pondere suficient de scăzută a investiţiilor ar fi putut fi acoperită şi fără sprijinul programului. Nivelul efectului zero este egal cu cel din alte ţări precum Republica Cehă şi Slovacia.

Evaluatorii au evidenţiat că beneficiarii îşi procură 63% din fondurile de cofinanţare prin credite bancare, economiile private reprezentând, în medie, 36%. În acelaşi timp, însă, se constată şi faptul că, de regulă, investitorii care pot cofinanţa o investiţie prin propriile mijloace financiare fac acest lucru în proporţie de 100%. Celelalte tipuri de surse sunt rare şi reprezintă doar 1% – circa 1,5 milioane Euro, din care doar câteva sute de mii provin de la investitori străini.

Efectele (realizare, rezultat şi impact) proiectelor desfăşurate efectiv în cadrul măsurii sunt pozitive. 87% din deţinătorii de proiecte consideră că nivelul lor de competitivitate a crescut „într-o mare măsură", datorită investiţiei realizate, declarând totodată că au constatat o creştere procentuală a cifrei de afaceri medii în perioada 2000-2004. În 2003 şi 2004, se pot observa rate de creştere pozitive, în termeni reali, în rândul beneficiarilor. Astfel, în 2003, rata de creştere reală a fost de 8 %, faţă de 5% a ratei de creştere a economiei româneşti în general.

Cifrele indică faptul că beneficiarii Măsurii 1.1 au înregistrat o creştere a cifrei de afaceri cu mult peste media economiei, reflectând o creştere globală a productivităţii.

Se poate argumenta faptul că beneficiarii care au înregistrat rate de creştere foarte mari ar fi putut face acest lucru şi fără sprijinul Programului SAPARD. Din acest motiv, evaluatorii au analizat relaţia dintre beneficiarii cu rate de creştere reale foarte mari şi beneficiarii care au depins de sprijinul Programului SAPARD, pornind de la presupunerea că ratele de creştere ridicate ar fi corelate cu o dependenţă scăzută de Programul SAPARD (efect zero ridicat). Cifrele nu arată cu claritate existenţa acestei corelaţii, conducând la concluzia că ratele de creştere ridicate au fost atinse de beneficiari cu dependenţă scăzută de Programul SAPARD în aceeaşi măsură ca beneficiarii cu un grad de dependenţă mai ridicat faţă de acest sprijin.

Pe lângă creşterea competitivităţii, evaluatorii au remarcat şi multe alte efecte semnificative apărute în urma investiţiilor relevante pentru proiect, program şi sector, cum ar fi ameliorarea calităţii produselor, a condiţiilor de muncă şi a protecţiei mediului. Un efect important al programului este cel al creării locurilor de muncă. În total, se estimează că au fost fie menţinute în continuare, fie generate

un număr de 13.000-22.500 locuri de muncă în cadrul Măsurii 1.1, datorită sprijinului primit, din care circa 6.000-10.000 pentru femei.

- *Măsura* 2.1 „*Dezvoltarea şi îmbunătăţirea infrastructurii rurale* ”

Pentru a satisface cererile acestei măsuri au fost alocate fonduri suplimentare. Se poate trage concluzia că numărul de solicitări, care a depăşit de trei ori nivelul alocărilor, confirmă nevoia de investiţii în infrastructura rurală din România şi subliniază relevanţa acestei măsuri. Coerenţa cu alte măsuri şi politici este şi ea satisfăcătoare, având în vedere că măsura contribuie la asigurarea infrastructurii necesare atât populaţiei rurale, cât şi exploataţiilor agricole şi societăţilor care activează în spaţiul rural.

Din punctul de vedere al criteriilor de eligibilitate şi selecţie, structura măsurii este considerată satisfăcătoare de către beneficiari şi actori, conducând la o eficienţă financiară şi tehnică ridicată. Efectul zero pentru Măsura 2.1 este calculat la 4,4 % – 21 milioane Euro, fiind comparabil cu nivelul din Slovacia şi situându-se la un nivel foarte scăzut faţă de Republica Cehă şi Slovenia.

Evaluatorii evidenţiază că în zona rurală există o dependenţă puternică faţă de sprijinul pentru investiţiile de infrastructură. Sprijinul acordat prin program aduce un aport important şi completează investiţiile de pe plan local. Pagubele cauzate de inundaţiile din 2005 dovedesc într-o oarecare măsură nevoia unei întreţineri adecvate a investiţiilor făcute, precum şi consecinţele care pot apărea în lipsa resurselor necesare.

Măsura 2.1 a contribuit la creşterea competitivităţii zonelor rurale, lucru care nu s-ar fi întâmplat fără sprijinul SAPARD. Un procent de 87% din beneficiari au afirmat că nivelul calităţii vieţii populaţiei rurale s-a îmbunătăţit mult datorită sprijinului. Un rezultat mai puţin pregnant – însă tot atât de pozitiv – a fost identificat şi la nivelul capacităţii zonelor rurale de a-şi păstra populaţia pe plan local. Investiţiile sunt benefice şi sunt utilizate de o pondere mare a populaţiei din zonele în care s-au realizat proiecte.

În plus, se estimează că au fost fie păstrate fie create un număr de 2.400-15.000 locuri de muncă, din care 800-3.450 pentru femei. Drept urmare, investiţiile pentru menţinerea şi dezvoltarea infrastructurii rurale şi a facilităţilor aferente, vor asigura faptul că populaţia rurală va fi mai puţin tentată să migreze, aşa cum ar proceda în lipsa sprijinului.

- *Măsura 4.2* „*Asistenţă Tehnică* ”

Concluzia trasă în urma eforturilor depuse în cadrul Măsurii 4.2 este că iniţiativele întreprinse au fost rezonabile, atât din punctul de vedere al cerinţelor Autorităţii de Management, cât şi al nevoilor curente de facilitare a implementării programului. Evaluatorii consideră însă că iniţiativele au fost luate prea târziu şi la o scară prea mică pentru a influenţa pe deplin desfăşurarea programului. Ultima mare iniţiativă cu caracter informativ, de 600.000 Euro, a fost o investiţie la scară mare, apărută însă prea târziu pentru a mai avea un impact semnificativ asupra absorbţiei fondurilor până la momentul finalizării evaluării. Acest efort s-a materializat în perioada 2006-2007 a implementării Programului SAPARD.

- *Măsura 3.1* „*Investiţii în exploataţii agricole*”

Măsura axată pe dezvoltarea şi modernizarea exploataţiilor agricole reprezintă piatra de temelie a programului, atât din punct de vedere strategic, cât şi economic. Importanţa modernizării producţiei agricole din România este evidentă, având în vedere fragmentarea excesivă a terenurilor şi structura proprietăţii din acest sector, precum şi nivelul tehnologic relativ redus. Dezvoltarea agriculturii şi a zonelor rurale din România depinde de diversele tipuri de sprijin disponibile, iar importanţa Programului SAPARD în acest sens, este evidentă.

Structura măsurii, din perspectiva criteriilor de eligibilitate şi selecţie, este considerată, în general, satisfăcătoare. Cu toate acestea, beneficiarii au exprimat păreri critice faţă de diversele criterii care le limitează posibilitatea de a profita de sprijinul oferit de program, îndeosebi faţă de restricţionarea

anumitor tipuri de investiţii, precum şi de prioritizarea (prin criteriile de selecţie) a investiţiilor în limitele de 50.000-200.000 Euro. Cu cât accesul la sprijin este mai deschis şi mai puţin îngrădit, cu atât mai pozitivă este opinia beneficiarilor.

Slaba eficienţă financiară şi tehnică iniţială poate fi pusă, într-o anumită măsură, pe seama restricţiilor impuse asupra tipurilor de investiţii, precum şi a altor criterii, care limitează gama de opţiuni pentru potenţialii beneficiari, însă acest lucru nu constituie principalul motiv. Dimpotrivă, aspectul cel mai des menţionat ca fiind problema cheie este lipsa accesului la capitalul de cofinanţare. Evaluatorii au calculat nivelul efectului zero la 14 milioane Euro, care reprezintă 13,6% din totalul investiţiilor. Cifra se situează la acelaşi nivel cu cele din alte ţări. Acest lucru confirmă faptul că sprijinul acordat prin intermediul programului este foarte important pentru investiţiile realizate de exploataţiile agricole şi subliniază problematica legată de accesul la capital al potenţialilor beneficiari.

Pe de altă parte, evaluatorii au putut constata că elementul de cofinanţare privată a investiţiilor este compus diferit faţă de Măsura 1.1. Aici, economiile private reprezintă 43,6% (21,6 milioane Euro), băncile, 47,4% (23,5 milioane Euro) şi alte surse, 9% (1,3 milioane Euro), din care investitorii străini reprezintă circa 0,5 milioane Euro. Aceasta înseamnă că beneficiarii Măsurii 3.1 îşi cofinanţează investiţiile din fonduri proprii mai mult decât beneficiarii Măsurii 1.1. Acest lucru poate fi determinat de faptul că beneficiarii nu au dorit să rişte să se implice într-o relaţie cu băncile, aşa cum se şi afirmă în numeroase interviuri din studiile de caz realizate, sau este vorba de faptul că băncile nu sunt dispuse să cofinanţeze investiţiile. Rezultatele evaluării arată că 43% din beneficiari consideră că accesul la sursele naţionale de finanţare s-a îmbunătăţit mult datorită Programului SAPARD, în timp ce numai 15% declară că nu au constatat astfel de îmbunătăţiri, sau foarte puţine.

Pe lângă efectele asupra cifrei de afaceri şi a veniturilor, se observă multe alte efecte pozitive asupra calităţii produselor, protecţiei mediului şi condiţiilor de muncă. În ceea ce priveşte crearea de locuri de muncă, rezultatele evaluatorilor indică faptul ca proiectele au contribuit la menţinerea sau crearea a 2.500-6.000 locuri de muncă.

- *Măsura 3.4* „*Dezvoltarea şi diversificarea activităţilor economice care generează activităţi multiple şi venituri alternative*”

Măsura referitoare la dezvoltarea şi diversificarea activităţilor economice din zonele rurale reprezintă 13% din totalul prevăzut în planul financiar. Este evidentă nevoia de diversificare a activităţilor economice din zonele rurale, care să ducă la apariţia unor noi locuri de muncă şi să creeze posibilităţi de venituri în aceste zone, în paralel cu modernizarea sectorului agricol. Deşi s-au putut observa efecte considerabile din punct de vedere al creării locurilor de muncă şi în alte măsuri, se aşteaptă o accentuare a acestei nevoi de-a lungul anilor, pe măsură ce eforturile de modernizare şi de dezvoltare structurală din sectorul primar vor lua avânt.

Efectul zero a fost calculat la 19,4%, şi anume 9 milioane Euro, nivel similar altor ţări unde evaluatorii dispun de date comparabile. Economiile private reprezintă 54,3% din fondurile de cofinanţare privată, numai 28,5% provenind de la bănci. Un procent de 17,2% este finanţat din alte surse, cum ar fi alţi membri ai familiei şi alţi investitori privaţi. În ceea ce priveşte accesul la alte surse de finanţare naţională, evaluatorii constată că un sfert din beneficiari (25%) consideră ca Programul SAPARD a îmbunătăţit într-o mare măsură accesul la alte surse de finanţare naţională. Pe de altă parte, 27% din beneficiari nu au constatat nici o îmbunătăţire – sau doar una limitată – a accesului la fondurile naţionale. Evaluatorii au putut observa o slabă absorbţie iniţială a fondurilor în cadrul acestei măsuri deoarece băncile au jucat un rol relativ scăzut în cofinanţarea proiectelor. Fondurile proprii şi cele provenite de la familie/prieteni constituie mult mai frecvent sursa de contribuţii la cofinanţarea privată, faţă de alte măsuri.

Efectele proiectelor sunt, în general, pozitive. Ponderea celor care nu au venituri din activităţi neagricole din totalul deţinătorilor de proiecte a scăzut de la 46,9% în 2003 la 35,5% în 2006, şi se estimează că în 2007 aceasta va scădea la 26,2%. Date fiind aceste constatări, evaluatorii consideră că investiţiile contribuie mult la diversificarea activităţilor economice. De asemenea, aceştia constată că nivelul de trai mai ridicat constituie şi el un efect important în rândul populaţiei rurale, efectele asupra economiei locale fiind mai puţine.

Pe de altă parte, în medie, aproape trei sferturi din investiţii (72,6% reprezentând 33 milioane Euro) sunt folosite pentru produse şi servicii produse în România. Aceasta este o pondere ridicată, dată fiind natura investiţiilor (cazare, modernizare moteluri etc.) contribuind la crearea unui efect pozitiv de multiplicare la nivelul economiei naţionale.

Efectele generatoare de locuri de muncă se situează la un nivel acceptabil, însă mai degrabă modest faţă de alte măsuri. Au fost create între 900 şi 2.200 locuri de muncă în urma desfăşurării proiectelor, dintre care 500-1.100 sunt ocupate de femei.

- *Măsura 4.1* „*Îmbunătăţirea pregătirii profesionale*"

Evaluatorii au observat o eficienţă financiară foarte scăzută, determinată de un început întârziat şi o activare lentă a proiectelor după acreditare, deşi rezultatele aşteptate privind cursurile de formare şi impactul acestor activităţi sunt pozitive, sperându-se ca în urma acestora locuitorii rurali să dobândească cunoştinţe actuale şi complete. Creşterea competenţei şi a nivelului de calificare va contribui la atingerea obiectivelor globale ale programului, din perspectiva angajării, veniturilor şi creşterii economice în zonele rurale. De asemenea, trebuie menţionat faptul că acreditarea cu întârziere şi lansarea tardivă a măsurii au condus la diminuarea efectelor acesteia, faţă de ceea ce ar fi putut fi realizat în caz contrar. Trebuie adăugat şi faptul că impactul măsurii se va materializa în noua perioadă de programare, unde cunoştinţele dobândite pot juca un rol important în utilizarea noului program.

Implementarea Programului SAPARD după finalizarea Actualizării Evaluării Intermediare

În anul 2006, după finalizarea Actualizării Evaluării Intermediare, au fost acreditate şi lansate noi măsuri. Aceste măsuri au fost: Măsura 1.2 „Îmbunătăţirea structurilor în vederea realizării controlului de calitate, veterinar şi fitosanitar, pentru calitatea produselor alimentare şi pentru protecţia consumatorilor", Măsura 3.2 „Constituirea grupurilor de producători", Măsura 3.3 „Metode agricole de producţie proiectate să protejeze mediul şi să menţină peisajul rural" şi Măsura 3.5 „Silvicultură".

Experienţele acestor măsuri sunt încă puţine şi nu a fost realizată o evaluare formală cu privire la rezultate şi impactul fiecărei măsuri.

Măsura 3.2 „ *Constituirea grupurilor de producători*"

Măsura a fost aplicată începând din luna mai 2006, iar la data de 31 iulie 2007, numai patru solicitări fuseseră aprobate. Slaba absorbţie a fost cauzată de mai mulţi factori:

- Necunoaşterea, în rândul potenţialilor beneficiari şi a consultanţilor, a conţinutului şi conceptului de grup de producători, inclusiv o percepţie negativă asupra caracterului activităţii de comercializare în comun, în lumina experienţei comuniste;
- Modificări ale cadrului administrativ: recunoaşterea grupurilor de producători, în baza unui Ordin al Ministrului, a fost realizată conform Ordonanţei Guvernului nr. 37/2005 şi Legii nr. 338/2005. În august 2007, a fost emis Ordinul Ministrului nr.684/2007 care solicită producătorilor din domeniul fructelor şi legumelor să fie organizaţi în organizaţii de producători (în conformitate cu Regulamentele (CE) nr. 2200/1996 şi (CE) nr.1432/1996) fiind astfel necesar ca producători din acest domeniu să se reorganizeze conform noilor prevederi legale;
- Legătura dintre primele acordate şi producţie a determinat beneficiarii potenţiali să acumuleze producţie înainte să solicite sprijin în cadrul măsurii, ceea ce le-a întârziat participarea.

Măsura 3.3 „*Metode agricole de producţie destinate să protejeze mediul şi să menţină peisajul rural*"

Această măsură a fost creată ca acţiune-pilot, conform liniilor directoare ale Comunităţii Europene şi deci include obiectivul general de „dezvoltare a experienţei, abilităţii şi capacităţilor de aplicare a măsurilor de agro-mediu, atât la nivel administrativ, cât şi la nivel de fermă".

Totuşi, în procesul de aplicare a măsurii au fost întâmpinate dificultăţi considerabile, ceea ce a limitat atât absorbţia, cât şi ocazia personalului administrativ şi a fermierilor de a crea capacităţi prin procesul planificat de „învăţare prin practică". Printre cele mai mari probleme care au împiedicat o mai mare absorbţie a fondurilor au fost:

- Slaba activitate de diseminare şi promovare – măsura a fost acreditată foarte târziu, iar acest lucru a limitat eforturile birourilor Agenţiei Naţionale de Consultanţă Agricolă locale şi a direcţiilor agricole judeţene de a promova integral şi eficient măsurile aflate la dispoziţia fermierilor în zonele-pilot desemnate;
- Complexitatea procesului de solicitare a sprijinului – deşi formularul de cerere a fost relativ simplu, numărul de documente justificative a reprezentat un impediment, limitând participarea. Unul dintre documentele cele mai problematice a fost titlul de proprietate a terenurilor;
- Sprijinul limitat acordat agricultorilor în timpul procesului de depunere a solicitărilor - absorbţia financiară a măsurilor-pilot de agro-mediu disponibile s-a limitat la câteva zone specificate, din care doar o anumită regiune, care a făcut obiectul eforturilor de animare şi sprijin din partea unui ONG local, a depus cereri pentru sub-măsura de protecţie a solului. Deşi acest aspect a evidenţiat problematica sprijinului insuficient pentru agricultorii din alte regiuni-pilot, el a ilustrat totodată eficacitatea pe care o poate avea un astfel de sprijin, bine ţintit, într-o perioadă critică a procesului de depunere a propunerilor de proiect, inclusiv alegerea potrivită a măsurilor, colectarea documentelor justificative şi completarea formularelor electronice.

Măsura 3.5 „ *Silvicultură*"

Măsurile referitoare la silvicultură au fost aplicate din luna mai 2006, iar numărul de solicitări, din cadrul primei sesiuni de proiecte, a depăşit resursele disponibile, lucru care a indicat că beneficiarii erau pregătiţi pentru aplicarea acestei măsuri, după o lungă perioadă de aşteptare.

S-au putut observa variaţii mari între diversele sub-măsuri, constatându-se o lipsă de concordanţă între cereri şi alocări pe sub-măsuri. Cea mai mare parte a cererilor au fost depuse pentru crearea de drumuri forestiere, unde comunele au făcut uz de experienţa dobândită prin Măsura 2.1 referitoare la infrastructură. Dificultăţile întâmpinate au vizat asigurarea cofinanţării, în special pentru investiţiile legate de drumurile forestiere, unde accesul public este obligatoriu.

La nivelul beneficiarilor, au fost întâmpinate unele probleme, din cauza schimbărilor intervenite în cadrul structurilor administrative din sectorul forestier, ca de exemplu transferul terenurilor aflate în proprietate de stat către proprietatea privată şi a municipalităţilor.

Măsura a prevăzut ca beneficiari doar proprietarii de păduri, în timp ce în România pădurile sunt de obicei administrate de structuri administrative specifice (ocoale silvice publice sau private). Proprietarii nu sunt foarte implicaţi în activităţile zilnice de management al pădurilor şi au manifestat un interes scăzut pentru această măsură iar administratorii nu puteau aplica. Astfel nu s-a înregistrat nicio aplicaţie pe sub-măsura de management forestier.

În privinţa problemelor cu caracter general care au afectat implementarea Programului SAPARD trebuie menţionat că acestea au fost mult mai accentuate în prima parte a perioadei de programare când, atât capacitatea administrativă şi lipsa de experienţă a autorităţilor române implicate în derularea programului, cât şi conjunctura economică şi lipsa unei politici coerente orientate spre încurajarea potenţialilor beneficiari au reprezentat un impediment pentru derularea corespunzătoare a Programului. Aceste probleme au fost însă rezolvate pe parcurs.

Dificultăţile majore întâmpinate au constat în principal în:

- Lipsa de experienţă a autorităţilor române în implementarea unor programe de dezvoltare rurală;
- Concentrarea cvasitotală, în prima parte a perioadei, a activităţilor la nivel central şi crearea cu întârziere a cadrului instituţional adecvat în vederea asigurării eficacităţii activităţilor desfăşurate;

- Procedurile rigide de implementare, volumul extrem de mare de documente justificative solicitate aplicanţilor, precum şi insuficienta consiliere a acestora de către organismele abilitate care au condus la o îngreunare a procesului de depunere a aplicaţiilor;
- Termenele procedurale foarte lungi de evaluare şi selectare a dosarelor, respectiv de autorizare a plăţilor;
- Nivelul redus de informare a populaţiei determinat de insuficienta popularizare a conţinutului Programului;
- Accesul dificil la serviciile de consultanţă pentru pregătirea şi implementarea proiectelor, costul ridicat al acestora şi nu de puţine ori calitatea slabă a serviciilor, coroborat cu nivelul de funcţionalitate redus al Agenţiei Naţionale de Consultanţă Agricolă;
- Costul mare al creditelor bancare de cofinanţare în contextul general al unor rate medii de rentabilitate modeste pentru activităţile cu specific agricol sau conexe, precum şi lipsa cvasigeneralizată a garanţiilor pentru accesarea acestor credite, în special la nivelul întreprinderilor mici şi mijlocii şi a micilor fermieri;
- Lipsa de strategii viabile şi de interes a băncilor comerciale şi a altor categorii de instituţii de credit în ceea ce priveşte finanţarea agriculturii şi dezvoltării rurale;
- Existenţa datoriilor la bugetele de stat, la nivelul agenţilor economici, datorată blocajului financiar existent în economie care a împiedicat accesul la finanţările SAPARD;
- Dificultăţi în dovedirea dreptului de proprietate sau de folosinţă asupra bunurilor imobile (terenuri, construcţii care vor face obiectul modernizării) datorate nereglementării definitive a regimului juridic al proprietăţii şi instabilităţii existente în acest domeniu care a generat numeroase litigii.

Trebuie precizat că toate aceste dificultăţi au fost înlăturate în timp, autorităţile române găsind soluţii pentru remedierea problemelor de ordin instituţional, astfel încât, coroborat cu un grad de interes în continuă creştere al potenţialilor beneficiari ai programului, s-a ajuns la o deblocare a procesului de implementare, efectele pozitive accentuându-se în anii 2006 şi 2007.

Astfel, analizând comparativ datele privind gradul de angajare şi absorbţie a fondurilor SAPARD la data realizării ultimei evaluări a programului şi cele existente în luna septembrie 2007, se constată o creştere substanţială atât a sumelor contractate cât şi a plăţilor efectuate, după cum se poate observa în următorul tabel.

Măsura	Total alocări publice pe 2000-2006 (mil. Euro)		Fonduri publice angajate (mil. Euro),		Fonduri publice angajate, faţă de alocările publice efective %		Plăţi efectuate, faţă de alocările publice efective %	
	Decembrie 2005	Septembrie 2007	Decembrie 2005	Septembrie 2007	Decembrie 2005	Septembrie 2007	Decembrie 2005	Septembrie 2007
1.1 „Îmbunătăţirea prelucrării şi marketingului produselor agricole şi piscicole”	325,2	379,5	144,61	374,8	44,47	98,8	18,72	64,67
1.2 „Îmbunătăţirea structurilor pentru realizarea controlului de calitate, veterinar şi fitosanitar pentru calitatea alimentelor şi pentru protecţia consumatorilor”	41,2	37,8	0,0	38,0	0,0	100,5	0,0	1,12
2.1 „Dezvoltarea şi îmbunătăţirea infrastructurii rurale”	515,2	678,2	477,07	670	92,61	98,8	65,91	64,04
2.2 „Managementul resurselor de apă”	20,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.1 „Investiţii în exploataţiile agricole	260,9	259,1	56,96	255,2	21,83	98,5	11,05	70,24
3.2 „Constituirea grupurilor de producători”	13,0	1,0	0,0	0,2	0,0	19,0	0,0	0,0
3.3 „Metode agricole de producţie destinate să protejeze mediul şi să menţină peisajul rural”	39,0	1,9	0,0	0,9	0,0	47,0	0,0	0,54
3.4 „Dezvoltarea şi diversificarea activităţilor economice care generează activităţi multiple şi venituri alternative”	150,3	84,2	27,73	78,2	18,45	92,9	3,4	49,20
3.5 „Silvicultură”	127,2	74,5	0,0	74,4	0,0	99,9	0,0	6,99
4.1 „Îmbunătăţirea pregătirii profesionale”	21,0	3,9	4,94	3,7	23,47	94,8	7,0	30,38
4.2 „Asistenţă tehnică”	5,8 *3,2(ATCE)*	1,4	1,64	1,5	28,09	107,0	11,43	97,02
Total	1.522,0	1.521,4	712,95	1.496,8	46,84	98,4	29,02	59,90

Astfel, în perioada 2006 - 2007, cea mai importantă experienţă a fost creşterea foarte mare a numărului de cereri de proiecte. Au fost identificate următoarele motive, structurate pe sectoare, ale acestei creşteri:

- ***Apropierea momentului aderării din 2007***

În perioada 2005 şi 2006 au fost disponibile numeroase informaţii în mass-media privind momentul aderării din 2007 şi a fost necesar ca fermele şi fabricile să se adapteze la condiţiile necesare pentru satisfacerea standardelor UE. Autorităţile Sanitar-Veterinare precum şi cele de Protecţia Mediului au realizat progrese considerabile cu privire la armonizarea legislaţiei româneşti cu legislaţia UE, iar mai multe unităţi din industria alimentară au fost sancţionate pentru că nu respectă standardele, şi au fost ameninţate cu închiderea.

- ***Cofinanţarea privată***

Băncile private au devenit din ce în ce mai preocupate de riscul de a-şi pierde clienţii şi / sau de a nu fi capabile să recupereze creditele de producţie în curs datorită riscului de închidere a activităţii. Programul Fermierul al MADR a încurajat băncile să îşi investească proprii bani în afacerile agricole. Anii 2004 şi 2005 au fost foarte buni pentru agricultură, cifrele financiare ale fermelor erau promiţătoare pentru bănci, iar atitudinea generală faţă de finanţarea afacerilor agricole s-a schimbat în mod semnificativ de la începutul anului 2006.

- ***Industria procesatoare***

Pentru lapte, carne, peşte şi sectorul pescuitului, a existat o mare nevoie de adoptare a standardelor UE pentru continuarea activităţii. Noi fabrici au înlocuit pe piaţă fabricile vechi care nu au fost capabile să realizeze modernizarea necesară. Pentru sectoarele fructe, legume şi cartofi a fost de asemenea nevoie să se adopte standardele. Sectorul a reprezentat de asemenea o nişă de piaţă, unde majoritatea produselor disponibile erau importate şi foarte scumpe, iar puţinele produse româneşti existente erau de calitate inferioară datorită capacităţilor învechite. În sectorul vinului, depunerea proiectelor a fost accelerată de adoptarea legislaţiei şi necesitatea de modernizare a vechilor capacităţi existente. Sectorul primar al textilelor în România nu funcţiona bine datorită tehnologiilor învechite şi problemelor generale de pe piaţa europeană datorate competitorilor non-europeni. Investiţiile în sectorul cerealelor au fost animate prin creşterea ratei de finanţare de la 30% la 50% şi prin respectarea standardelor. Pentru toate sub-măsurile, modificarea programului care a făcut să crească sprijinul total de la 2 la 4 milioane Euro a prezentat importanţă.

- ***Exploataţiile agricole***

Lipsa de informaţii privind programul în zona rurală a fost rezolvată prin campanii de informare intensive. 60% din proiectele depuse au fost în sectorul culturilor de câmp, în special maşini, şi datorită bunelor rezultate în 2004 şi 2005 au fost disponibile resursele pentru a face faţă provocărilor competitive de pe piaţă. Mulţi beneficiari au fost încurajaţi de ceea ce se poate numi "experienţa vecinilor" în obţinerea de fonduri SAPARD. Sectoarele Horticultură, Viticultură, Pomi fructiferi şi Sere au fost încurajate să se dezvolte de către piaţă, deoarece produsele disponibile pe piaţă erau în majoritate produse importate, foarte scumpe şi cu gust diferit faţă de preferinţele românilor. Sectorul lactatelor a fost animat de repartiţia cotelor şi de îndeplinirea standardelor. Pentru creşterea şi îngrăşarea taurinelor, creşterea ovinelor şi caprinelor, îngrăşarea tineretului ovin şi alte ferme vegetale, animale şi avicole numărul proiectelor a crescut doar într-un ritm scăzut. Sectorul creşterii păsărilor a fost influenţat de gripa aviară, nevoia crescută de adaptare a standardelor şi procedurile de management de calitate. Sectorul porcinelor a fost influenţat de creşterea importurilor, prin urmare oportunitatea de afaceri locale, întrucât România este mare consumatoare de carne de porc iar vechile capacităţi au fost distruse după anul 1990. De asemenea, nevoia de adoptare a standardelor şi a

procedurilor de management de calitate datorată maladiilor la porcine a reprezentat un factor important.

- ***Diversificare***

65% din proiecte, reprezintă investiţii în turism rural şi alte activităţi turistice. Interesul pentru acest tip de investiţii a fost manifestat de la începutul implementării programului, iar tipul de proiecte este considerat relativ uşor de administrat de persoane care activează în alte tipuri de activităţi. Sprijinul a fost considerat foarte atrăgător. Sectorul creşterii albinelor a fost de asemenea relevant şi a înregistrat progrese, deoarece s-a făcut multă publicitate cu privire la exemple de proiecte fezabile cum ar fi apicultura, artizanatul, acvacultura, creşterea broaştelor, a ciupercilor etc.

- ***Infrastructura rurală***

Nevoia de infrastructură este mai mare decât capacitatea de finanţare. Realocarea fondurilor către această măsură a fost relevantă, după cum este, de asemenea, important ca investiţiile private în zona rurală să beneficieze de infrastructură.

Concluzii privind lecţiile însuşite

Experienţele din implementarea Programului SAPARD demonstrează necesitatea punerii la dispoziţia beneficiarilor a unor facilităţi de cofinanţare şi preluarea riscului prin intermediul operaţiunilor de inginerie financiară, precum şi eliminarea restricţiilor identificate drept cauze limitative pntru absorbţia fondurilor. În acest scop, pentru noua perioadă de programare sunt aduse îmbunătăţiri condiţiilor de fianţare care urmăresc să răspundă mai bine necesităţilor potenţialilor beneficiari. Astfel, beneficiarii vor putea contribui în natură la execuţia proiectului, operaţiunile de leasing vor fi acceptate la finaţare, iar beneficiarii măsurilor 121, 122, 123, 125, 312, 313 i 322 vor putea solicita plata unui avans din ajutorul acordat în limitele şi condiţiile stabilite prin program.

În perioada aplicării Programului SAPARD s-a dat posibilitatea beneficiarilor să aibă doar două proiecte pe toată perioada de implementare a acestuia. Motivul acestui lucru a fost asigurarea unei diseminări largi a fondurilor proiectelor pentru a evita monopolizarea fondurilor de către beneficiarii mari şi cu resurse financiare disponibile. Pentru noua perioadă de programare s-a decis eliminarea acestei restricţii, cu respectarea însă, a reglementărilor legale privind sprijinul „de minimis", pentru măsurile unde se aplică „de minimis".

Lecţiile învăţate din implementarea Programului SAPARD în special în ceea ce priveşte dificultăţile de punere în aplicare au fost luate în considerare în elaborarea noului program.

Astfel, în stabilirea plafoanelor maxime de sprijin pentru Măsura 121 „*Modernizarea exploataţiilor agricole",* s-a avut în vedere experienţa SAPARD. Iniţial, prin Măsura 3.1 „Investiţii în exploataţii agricole" valoarea maximă eligibilă a unui proiect era cuprinsă între 5.000 - 500.000 Euro. Au urmat apoi două amendări ale programului prin care valoarea totală eligibilă putea să ajungă la: **2.000.000** Euro numai pentru proiectele al căror obiectiv era implementarea acquis-lui comunitar în fermele de creştere a animalelor şi pasărilor, respectiv **1.000.000** Euro pentru proiectele de reabilitare a plantaţiilor viticole. Condiţiile pentru acordarea acestor plafoane se refereau la faptul că înaintea începerii investiţiei, fermele trebuiau să fie în acord cu standardele naţionale, iar la finalizarea investiţiei, pentru proiectele a căror valoare era mai mică sau egală cu **500.000 Euro** investiţia trebuia să fie în acord cu legislaţia sanitar veterinară, fitosanitară, de igienă şi bunăstare a animalelor şi de mediu a României, respectiv pentru cele cu valoare mai mare de **500.000 Euro,** ferma trebuia să fie în acord cu legislaţia în domeniu a Uniunii Europene. Sprijinul financiar cu o valoare mai mare de 500.000 Euro s-a acordat numai proiectelor al căror obiectiv era implementarea acquis-lui comunitar în fermele de creştere a animalelor şi pasărilor.

De asemenea, Măsura 3.4 „Dezvoltarea şi diversificarea activităţilor care să genereze activităţi multiple şi venituri alternative" a fost completată cu o submăsură nouă, "Procesarea, la nivelul fermei, a produselor tradiţionale atestate şi/sau ecologice certificate" pentru care proiectele puteau avea o

valoare maximă eligibilă de 500.000 Euro, iar investiţiile trebuiau să fie în conformitate cu standardele Uniunii Europene. În stabilirea plafoanelor maxime de sprijin pentru Măsura 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere" s-a avut în vedere Măsura 1.1 „Îmbunătăţirea prelucrării şi marketingului produselor agricole şi piscicole".

Iniţial, în cadrul acestei măsuri erau finanţate proiecte a căror valoare totală eligibilă era cuprinsă între 30.000 – 2.000.000 Euro, iar condiţia pentru acordarea acestor plafoane se referea la faptul că unităţile de depozitare/procesare în funcţiune înaintea începerii investiţiei trebuiau să respecte legislaţia naţională, iar la finalizarea investiţiei, acestea trebuiau să fie în acord cu cea a Uniunii Europene. Ulterior, valoarea totală eligibilă s-a majorat la 4.000.000 Euro, iar condiţia pentru acordarea acestor plafoane a devenit mai strictă, astfel că după finalizarea investiţiei întreaga unitate trebuia să fie în conformitate cu legislaţia comunitară.

Pentru măsura privind grupurile de producători va fi asigurat un nivel ridicat de sprijin disponibil în conformitate cu reglementările relevante. În ghidul solicitantului se va sublinia nevoia de stabilire a unei relaţii de cooperare între beneficiari şi consultanţi/ONG-uri, pentru a stimula acumularea de cunoştinţe. De asemenea, formularul de aplicaţie a fost realizat cât mai simplu posibil, iar cerinţele referitoare la documentaţia justificativă sunt minime.

Pentru Măsura 214 din PNDR, acţiunile de agro-mediu cuprinse, au avut în vedere combinarea cerinţelor de gestionare, simple, care pot fi uşor înţelese şi aplicate de agricultori cu eficacitatea legată de protecţia mediului. A fost evitată impunerea unor cerinţe complexe referitoare la activitatea de gestionare a proiectelor, pentru a reduce riscul unei absorbţii limitate, de către agricultori. Terenul pentru care va fi semnat angajamentul în cadrul măsurii va fi verificat prin IACS astfel încât nu vor mai fi necesare actele cadastrale care au îngreunat absorbţia în cadrul Programului SAPARD.

Formularele de cerere pentru sub-măsurile de agro-mediu vor fi simplificate şi combinate cu cererile pentru plăţile SAPS, inclusiv cu solicitările de plată. Acordarea asistenţei pentru completarea formularelor de cerere şi colectarea documentaţiei justificative necesare este inclusă ca activitate/cost eligibil în Măsura 143 „Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori".

Sub-măsurile de agro-mediu vor fi lansate la timp, acordându-se mult mai multă atenţie promovării măsurilor disponibile în rândul agricultorilor, prin mesaje simple. Se va începe printr-o pregătire cuprinzătoare a personalului din compartimentele regionale, judeţene şi locale implicate în implementarea PNDR. Pregătirea în domeniul agro-mediului pentru agricultori va fi eligibilă în cadrul Măsurii 111 „Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe" şi Măsurii 143 „Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori".

Pentru măsurile forestiere se va avea în vedere pregătirea personalului din DADR şi a potenţialilor beneficiari, pentru ca aceştia să fie la curent cu modificările intervenite la nivelul agenţiilor de reglementare şi a structurilor administrative, precum şi cu conţinutul noilor măsuri.

De asemenea, se prevede posibilitatea realizării de proiecte axate pe asigurarea unei funcţionări adecvate a drumurilor dintre loturile agricole şi forestiere învecinate în cadrul noii Măsuri 125, referitoare la îmbunătăţirea infrastructurii agricole şi forestiere.

În cadrul PNDR, se va acorda o atenţie deosebită investiţiilor la scară mică, în principal în domeniul agro-turismului precum şi al turismului rural, în zonele în care potenţialul turistic nu a fost dezvoltat încă. Se va acorda prioritate şi investiţiilor turistice unde investitorii dispun de mai mult de 1000 m^2 de teren, pentru a se evita astfel o prea mare concentrare a construcţiilor (Măsura 313).

În cadrul Măsurii 312, referitoare la micro-întreprinderi, se va acorda prioritate investiţiilor generatoare de locuri de muncă şi selectării proiectelor cu mai mult de un loc nou de muncă/ 25.000 Euro.

În cadrul măsurii referitoare la renovarea satelor, se va acorda prioritate proiectelor integrate care combină componentele de alimentare cu apă, canalizare şi tratare a apelor uzate, precum şi proiectelor desfăşurate în cooperare cu operatorii regionali, care vor fi implicaţi în găsirea unor soluţii tehnice adecvate la nivel local, care să concorde cu sistemele de la nivel regional.

Sustenabilitatea ulterioară a investiţiilor este asigurată prin obligaţia comunelor de a garanta întreţinerea investiţiilor efectuate. Criteriile de selecţie acordă prioritate zonelor sărace, proiectelor

integrate în strategiile locale şi proiectelor intercomunale. Pentru toate măsurile de investiţii vor fi disponibile plăţile în avans pentru facilitarea cofinanţărilor private.

Având în vedere faptul că problematica cofinanţării private reprezintă un aspect cheie şi pentru noua perioadă de programare, se impune continuarea măsurilor ce au determinat creşterea absorbţiei fondurilor comunitare, mai exact a Programului Fermierul care a reprezentat un stimulent atât pentru beneficiari prin subvenţionarea dobânzilor la credite dar şi a băncilor prin garantarea creditelor rurale. De asemenea, având în vedere experienţa acumulată, respectiv dificultăţile create în prima perioadă de implementare a Programului SAPARD, în special, de procedurile extrem de rigide şi de complexitatea cerinţelor procedurale cărora potenţialii beneficiari trebuiau să le facă faţă, s-a decis simplificarea procesului de implementare, prin simplificarea documentelor solicitate la depunerea proiectelor, precum şi implementarea PNDR pe trei niveluri: central, regional şi judeţean/local – unde va fi asigurat contactul direct cu beneficiarii programului.

Indicatorii de monitorizare, colectaţi pe perioada de implementare a Programului SAPARD, sunt utilizaţi şi în programarea 2007-2013, pentru a defini costurile medii unitare de investiţii, pentru diversele tipuri de proiecte din cadrul măsurilor relevante. Aceasta înseamnă că, acolo unde este posibil, experienţa acumulată în cadrul Programului SAPARD este utilizată pentru a cuantifica mai precis obiectivele-ţintă, mai ales la nivel operaţional precum şi la nivel specific. Experienţa este folosită pentru a corela mai bine costurile unitare de investiţii din proiectul desfăşurat cu ţintele cuantificate şi sumele alocate fiecărei măsuri.

Capitolul 4
Justificarea priorităţilor propuse în raport cu Liniile Directoare Strategice şi Planul Naţional Strategic, impactul aşteptat în conformitate cu evaluarea ex-ante

4.1. Justificarea priorităţilor propuse în raport cu Liniile Directoare Strategice şi Planul Naţional Strategic

4.1.1. Justificarea priorităţilor în raport cu Liniile Directoare Strategice ale Comunităţii

Liniile Directoare Strategice ale Comunităţii (LDSC) se bazează pe o serie de politici prioritare, formulate în acordurile de la Göteborg şi Lisabona şi în special pe principiul conform căruia o performanţă economică puternică trebuie să meargă mână în mână cu utilizarea durabilă a resurselor naturale. Aceste priorităţi ale Comunităţii au stat la baza selectării priorităţilor pentru Programul Naţional de Dezvoltare Rurală din România.

LDSC pentru Axa 1 identifică potenţialul sectoarelor agricol, alimentar şi forestier, din Statele Membre, de a obţine produse cu valoare şi calitate ridicată, în vederea satisfacerii nevoilor diverse şi în creştere ale consumatorilor europeni şi pieţelor lumii.

Dezvoltarea capabilităţii sectoarelor alimentar, agricol şi forestier din România astfel încât acestea să atingă un nivel de rentabilitate competitivă în acest nou mediu comercial, constituie o provocare uriaşă, care necesită eforturi importante de restructurare şi modernizare. De aceea, Axa 1 constituie prioritatea cea mai importantă în cadrul Programului Naţional de Dezvoltare Rurală întocmit pentru România.

Totuşi, acest accent pe competitivitate trebuie să fie văzut în contextul mai larg al dezvoltării rurale durabile, iar acest fapt înseamnă luarea în considerare şi a aspectelor de mediu şi a celor sociale.

Agricultura şi silvicultura constituie factori determinanţi ai calităţii zonelor rurale şi ai mediului natural. Eforturile de creştere a competitivităţii trebuie aşadar să ţină cont de nevoia de a: **a)** reduce efectele negative asupra mediului şi **b)** creşte beneficiile aduse mediului. LDSC subliniază importanţa utilizării măsurilor Axei 2 pentru atingerea unor obiective de mediu, inclusiv a celor specifice reţelei de arii protejate Natura 2000 şi Directivei Cadru Apă. LDSC cer ca resursele financiare destinate mediului să aibă în vedere obiective de mediu şi să contribuie la abordarea a trei priorităţi europeane: biodiversitatea, apa şi schimbările climatice.

PNDR răspunde acestor cerinţe, însă, având în vedere experienţa incipientă a României în promovarea practicilor agricole şi forestiere prietenoase faţă de mediu – inclusiv în domeniul plăţilor pe suprafaţă pentru servicii de mediu aduse de fermieri şi silvicultori – intervenţia Axei 2 este limitată la alocările financiare puţin peste minimul prevăzut de Regulamentul (CE) 1698/2005. De asemenea, calitatea mediului din spaţiul rural românesc nu este afectată atât de mult ca în ţările cu grad mai ridicat de industrializare din UE. Totuşi, această alocare minimă a Axei 2 este compensată printr-o latură „verde" considerabilă a celorlalte axe - cu precădere a Axei 1, scopul fiind acela de a: a) evita orice eventuale efecte negative asupra mediului care ar putea apărea din cauza unor eventuale contradicţii între măsuri şi b) încuraja, acolo unde este posibil, o combinaţie adecvată a măsurilor pentru a maximiza efectele sinergice în scopul obţinerii de beneficii pentru mediu (această abordare este compatibilă cu LDSC, referitoare la implementarea priorităţilor în programe concrete).

LDSC pentru Axele 3 şi 4 stabilesc ca aspecte prioritare crearea locurilor de muncă şi a condiţiilor favorabile creşterii economice, precum şi importanţa guvernanţei locale şi exploatarea potenţialului intrinsec al zonelor rurale. Luate împreună, aceste axe formează categoria de măsuri de pe locul doi în ordinea importanţei, ca alocare financiară. Nivelul excesiv al forţei de muncă din agricultură şi probabilitatea unui exod masiv al lucrătorilor din acest sector, în urma restructurării acestuia, precum şi nevoia de a ajuta la direcţionarea acestui exod către activităţi economice viabile vor necesita dezvoltarea economiei rurale non-agricole prin sprijinul oferit de Axele 3 şi 4. Aceste activităţi vor fi ajutate printr-un sprijin considerabil pentru infrastructura şi serviciile de bază rurale, din cadrul Axei 3.

Introducerea liniei directoare LDSC 5 „Abordarea noilor provocări”, ca urmare a revizuirii Liniilor Directoare Strategice Comunitare în urma Bilanţului de Sănătate al PAC, precum şi a Planului European de Redresare Economică, a determinat alocări suplimentare pentru măsurile din PNDR, în vederea consolidării eforturilor cu privire la priorităţile din domeniul: schimbărilor climatice, energiei din surse regenerabile, gestionării resurselor de apă, biodiversităţii, restructurarii sectorului produselor lactate şi infrastructurii de internet în bandă largă.

<table>
<tr><td rowspan="3">Decizia Consiliului2006/144/EC</td><td colspan="2"></td><td colspan="4">Uniunea Europeană - Linii directoare strategice ale Comunităţii (LDSC)</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td>LDSC1</td><td>LDSC 2</td><td>LDSC 3</td><td>LDSC 4</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td>Transfer de cunoştinţe;

Modernizare, inovaţie şi calitate în lanţul alimentar;

Investiţii în capital uman şi fizic în sectoarele prioritare.</td><td>Biodiversitatea, Conservarea şi dezvoltarea sistemelor din agricultură şi silvicultură cu valoare naturală înaltă, precum şi a peisajelor agricole tradiţionale
Apa
Schimbările climatice.</td><td>Crearea condiţiilor de creştere economică şi a oportunităţilor de ocupare.</td><td>Îmbunătăţirea capacităţii administrative la nivel local;

Mobilizarea potenţialului endogen de dezvoltare a zonelor rurale.</td></tr>
<tr><td colspan="3">LDSC 5
Schimbări climatice, Energie din surse regenerabile, Gestionarea resurselor de apă, Biodiversitate, Restructurarea sectorului produselor lactate, infrastructura de internet în bandă largă.</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>Axă</td><td>Obiective Strategice</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Planul Naţional Strategic</td><td>1</td><td>OS1: Îmbunătăţirea competenţelor fermierilor şi a altor persoane implicate în sectoarele agroalimentar şi forestier, ca mijloc de încurajare a unui management mai bun al exploataţiilor agricole, pădurilor şi unităţilor de procesare.</td><td>Serviciile de formare profesională, informare şi consultanţă vor sprijini competenţele tehnice şi manageriale din sectoarele agroalimentar şi forestier, precum şi coordonarea dintre producătorii primari şi sectorul agribusiness.</td><td>Protejarea mediului prin îmbunătăţirea practicilor agricole şi forestiere;

Serviciile de formare profesională şi consultanţă vor sprijini adoptarea unor practici agricole prietenoase cu mediul, inclusiv adoptarea normelor comunitare privind cerinţele de eco-condiţionalitate.</td><td>Contribuţia la creşterea productivităţii muncii şi generarea de locuri de muncă viabile în sectoarele agroalimentar şi forestier.</td><td>Dezvoltarea sectorului de formare profesională şi a serviciilor de informare şi consultanţă va contribui la integrarea fermierilor în activitatea de guvernare locală şi la utilizarea potenţialului local endogen.</td></tr>
</table>

		OS 2: Îmbunătăţirea competitivităţii fermelor comerciale şi de semi-subzistenţă şi a asociaţiilor acestora, prin respectarea principiilor dezvoltării durabile.	Ridicarea sectorului agricol neperformant la potenţialul său real, prin facilitarea activităţilor de modernizare şi restructurare.	Măsurile axate pe modernizarea şi restructurarea exploataţiilor agricole şi forestiere vor încuraja: (a) menţinerea şi durabilitatea multor sisteme agricole de tip HNV; (b) respectarea normelor de mediu şi utilizarea durabilă a unor tehnologii de producţie şi procesare; (c) utilizarea surselor de energie regenerabilă de la nivelul fermelor.	Măsurile de sprijin pentru modernizarea şi restructurarea sectoarelor agroalimentar şi forestier vor contribui la creşterea productivităţii muncii şi accesului pe piaţă.	Accentul asupra îmbunătăţirii competitivităţii fermelor şi structurilor asociative va contribui la consolidarea capacităţii locale de a capta potenţialul local endogen.
			Stimularea gestionării durabile a terenurilor, apei, producerea de energie din surse regenerabile, precum şi a investiţiilor în sectorul producţiei de lactate.			
		OS 3: Restructurarea şi modernizarea sectoarelor de procesare şi marketing al produselor agricole şi forestiere, în paralel cu respectarea principiilor dezvoltării durabile.	Îmbunătăţirea calităţii şi disponibilităţii materiilor prime; Sprijin pentru modernizarea şi restructurarea sectoarelor de procesare agroalimentar şi forestier**,** pentru a deveni competitive.	Crearea de valoare adăugată pentru produsele agricole şi forestiere va: (a) sprijini viabilitatea sistemelor de procesare prietenoase cu mediul; (b) contribui la reducerea emisiilor de gaze prin promovarea şi utilizarea biocombustibilului; (c) încuraja aplicarea mai multor măsuri de protecţie a mediului, în sectorul de procesare.	Îmbunătăţirea competitivităţii sectoarelor de comercializare şi procesare este esenţială pentru creşterea economică durabilă şi pentru crearea unor posibilităţi viabile de angajare în zonele rurale.	Accentul pe îmbunătăţirea competitivităţii sectoarelor de comercializare şi procesare, prin coordonare mai bună cu grupurile de producători, va contribui la consolidarea capacităţii locale de a capta potenţialul local endogen.
			Îmbunătăţirea competitivităţii sectorului produselor lactate şi prelucrarea biomasei din surse agricole/forestiere în vederea obţinerii de energie din surse regenerabile.			

Planul Naţional Strategic		**OS 4:** Continuarea utilizării terenurilor agricole din zonele defavorizate şi promovarea agriculturii durabile.	Transfer de cunoştinţe prin aplicarea GAEC	Contribuţie la menţinerea biodiversităţii şi a peisajului	Menţinerea populaţiei rurale şi a nivelului calitativ al zonelor rurale, ca bază a creşterii economice şi a oportunităţilor de ocupare	x
	2	**OS 5:** Conservarea şi îmbunătăţirea stării resurselor naturale şi a habitatelor.	Plăţile de agro-mediu şi plăţile acordate în vederea implementări i unor standarde superioare de bunăstare a animalelor vor sprijini creşterea ofertei de produse provenite din sistemele de producţie prietenoase faţă de mediu, ceea ce va crea noi posibilităţi de procesare şi comercializa -re a unor produse de calitate	Plăţile de agro-mediu vor contribui la conservarea biodiversităţii terenurilor agricole de tip HNV, la protecţia resurselor de apă şi sol şi la dezvoltarea sectorului agricol ecologic. Plăţile acordate în favoarea bunăstării animalelor vor crea parametrii de protecţie mai buni pentru păsări şi porci, reflectându-se în mod direct şi în obţinerea unor parametri superiori de mediu, asigurând o mai bună protecţie a solului şi resurselor de apă.	Plăţile de agro-mediu vor ajuta la conservarea biodiversităţii şi a peisajelor tradiţionale, ca bază de diversificare a economiei rurale prin activităţi turistice durabile.	X
			Plăţile de agro-mediu vor contribui la atingerea obiectivelor LDSC 5 prin gestionarea extensivă a suprafeţelor de pajişti utilizate pentru păşunat (limitarea încărcăturii de animale care păşunează pe terenurile cu înaltă valoare naturală), prin evitarea utilizării îngrăşămintelor şi a pesticidelor pe terenurile agricole cu înaltă valoare naturală şi prin conservarea terenurilor utilizate drept fâneţe.			

		OS 6: Promovarea managementului durabil al terenurilor forestiere.	Lucrările de primă-împădurire a terenurilor agricole şi non-agricole vor contribui la extinderea suprafeţei de pădure, ca resursă economică cu o importantă funcţie de protecţie a mediului.	Lucrările de primă-împădurire a terenurilor agricole şi non-agricole vor contribui la protejarea resurselor de apă şi sol şi la atenuarea efectelor modificărilor climatice. Plăţile Natura 2000 vor sprijini conservarea habitatelor naturale şi speciilor prioritare, aferente suprafeţelor forestiere.	Plăţile Natura 2000 vor ajuta la conservarea valorii pădurilor ca modalitate de diversificare a economiei rurale prin activităţi turistice durabile.	X
Planul Naţional Strategic	**3**	**OS 7**: Menţinerea şi dezvoltarea activităţilor economice, prin creşterea numărului de locuri de muncă.	Activităţi nonagricole	Energie regenerabilă Schimbări climatice	Crearea de locuri de muncă, creştere economică.	Potenţial endogen.
			Creştere economică prin susţinerea investiţiilor în producerea de energie regenerabilă			
		OS 8: Creşterea atractivităţii zonelor rurale.	Facilitarea investiţiilor în spaţiul rural.	Investiţii în infrastructură, protejarea resurselor de apă şi aer.	Condiţii de creştere economică.	Condiţii de dezvoltare rurală locală.
			Asigurarea condiţiilor de creştere economică prin susţinerea investiţiilor de interes public în energia regenerabilă şi în infrastructura de internet în bandă largă			
	4	**OS 9**: Promovarea potenţialului endogen al teritoriilor.	Transfer de cunoştinţe, inovaţie.	Protejarea mediului, conştientizare.	Antreprenoriate.	Sprijin pentru crearea de parteneriate locale.
		OS 10: Îmbunătăţirea guvernării locale.	Transfer de cunoştinţe.	Protejarea mediului, Conştientizare.	Durabilitate economică.	Îmbunătăţirea administraţiei locale.

Îmbunătăţirea competitivităţii sectorului agro-alimentar şi forestier

Orientările strategice comunitare

LDSC nr. 1: Transferul de cunoştinţe, Modernizare, inovaţie şi calitate înlanţul alimentar, Investiţii în capital uman şi fizic în sectoarele prioritare

Conform LDSC nr. 1, resursele din Axa 1 vor contribui în cadrul celor trei obiective de prioritate europeană la: transferul de cunoştinţe; îmbunătăţirea nivelului de modernizare, inovare şi calitatea lanţului alimentar şi a sectoarelor prioritare pentru investiţii în capitalul uman şi fizic.

Primul obiectiv strategic priveşte transferul de cunoştinţe prin îmbunătăţirea competenţelor agricultorilor şi a altor actori din sectoarele agroalimentar şi forestier. Măsurile acoperite de acest

obiectiv vor contribui direct la priorităţile LDSC nr.1, referitoare la transferul de cunoştinţe şi investiţii în capitalul uman. Formarea profesională, serviciile de informare şi consultanţă vor sprijini dezvoltarea competenţelor tehnice şi manageriale din sectoarele agroalimentar şi forestier şi vor susţine coordonarea dintre producătorii primari şi sectorul agribusiness. Prin atingerea acestui obiectiv, se va facilita adoptarea practicilor agricole prietenoase cu mediul şi îndeplinirea cerinţelor de eco-condiţionalitate (LDSC nr. 2). Acest obiectiv va contribui, totodată, la creşterea productivităţii muncii din sectoarele agroalimentar şi forestier, în paralel cu siguranţa muncii pentru lucrătorii din cadrul exploataţiilor agricole, din industria alimentară şi din silvicultură. Aceste măsuri sunt îndreptate către o serie de puncte slabe reieşite în urma analizei SWOT, mai ales, către nivelul scăzut al educaţiei şi abilităţilor tehnice ale lucrătorilor din sectoarele agroalimentar şi forestier care determină, la rândul lui, nivelul scăzut de productivitate a muncii (LDSC nr. 3). Aceste măsuri vor contribui la îmbunătăţirea pregătirii fermierilor şi la realizarea unei colaborări între procesatorii agroalimentari şi supermarket-uri (LDSC nr. 4).

Primul obiectiv strategic, referitor la transferul de cunoştinţe, este complementar acţiunilor de transfer de cunoştinţe care vor fi prevăzute în Axa 4 (Funcţionarea Grupurilor de Acţiune Locală – dobândirea de abilităţi şi animarea teritoriului).

Al doilea obiectiv strategic vizează creşterea competitivităţii exploataţiilor comerciale şi a celor de semi-subzistenţă şi asocierii acestora, o dată cu respectarea principiilor de dezvoltare durabilă. Acest lucru va contribui direct la obiectivul prioritar al LDSC nr.1 privind îmbunătăţirea nivelului de modernizare şi inovare din lanţul alimentar şi investiţiile în capitalul fizic, prin măsurile vizând instalarea tinerilor fermieri, modernizarea exploataţiilor agricole, sprijinirea exploataţiilor de semi-subzistenţă şi îmbunătăţirea infrastructurii agricole şi forestiere. Aceste măsuri nu vizează creşterea populaţiei active din agricultură. Acestea vor contribui la realizarea potenţialului real al fermelor slab performante, facilitând modernizarea şi restructurarea lor. În plus, se vor încuraja: (a) menţinerea şi sustenabilitatea multor sisteme agricole de tip HNV; (b) respectarea normelor de mediu şi utilizarea unor tehnologii de producţie şi de procesare sustenabile; (c) utilizarea surselor de energie regenerabilă de la nivelul fermelor (LDSC nr. 2) şi (d) creşterea productivităţii muncii şi a accesului pe piaţă (LDSC nr. 3). Deşi competitivitatea exploataţiilor comerciale şi de semi-subzistenţă va fi îmbunătăţită, totuşi, un accent deosebit se va pune pe sprijinirea structurilor asociative ale acestora. Acest lucru va contribui, la rândul său, la consolidareaa capacităţii locale de atingere a potenţialului local endogen (LDSC nr.4). Necesitatea aplicării măsurilor, acoperite de acest obiectiv strategic, se desprinde din analiza SWOT, care a pus în evidenţă, ca puncte slabe, productivitatea agricolă scazută, nivelul neperformant al sectorului de semi-subzistenţă, eficienţa slabă a segmentului de ferme comerciale, gradul scăzut de conformitate cu standardele UE, nivelul scăzut, calitativ şi cantitativ, al dotării tehnice a fermelor şi infrastructura agricolă şi rurală necorespunzătoare.

Atingerea obiectivului strategic intitulat „Restructurarea şi modernizarea sectoarelor de procesare şi comercializare a produselor agricole şi forestiere, în paralel cu respectarea principiilor de dezvoltare durabilă" va contribui şi la sprijinirea priorităţii LDSC nr.1, referitoare la modernizarea şi inovarea lanţului alimentar şi investiţiile în capitalul fizic. Un sector de procesare şi comercializare agroalimentară şi forestieră mai competitiv, va încuraja fermierii să îmbunătăţească calitatea şi disponibilitatea materiei prime, în funcţie de cerere şi de necesitatea distribuţiei în comun a produselor pe piaţă. Creşterea valoarii adăugate a produselor agricole şi forestiere va avea urmatoarele consecinţe: (a) va sprijini viabilitatea sistemelor de procesare prietenoase cu mediul; (b) va contribui la reducerea emisiilor de gaze de seră, prin promovarea producţiei şi utilizării de biocombustibili; (c) va încuraja aplicarea unor măsuri eficace de protecţie a mediului, în sectorul de procesare (LDSC nr. 2). Creşterea competitivităţii este cheia dezvoltării economice durabile şi conduce la generarea unor locuri de muncă viabile în zona rurală. Acest lucru se datorează faptului că prin competitivitatea sectoarelor de procesare agroalimentară şi forestieră se asigură o sursă importantă de creştere a locurilor de muncă precum şi dezvoltarea şi apariţia locurilor de muncă în sectorul producţiei primare (LDSC nr.3). În fine, componenta de îmbunătăţire a competitivităţii sectorului de procesare şi comercializare, alături de dezvoltarea grupurilor de producători, va contribui la consolidarea capacităţii locale de a valorifica potenţialul local endogen (LDSC nr.4). Necesitatea aplicării măsurilor acoperite de acest obiectiv strategic, a fost identificată în analiza SWOT, care a evidenţiat ca puncte slabe problema reţelelor de comercializare slab dezvoltate, numărul mare de întreprinderi

mici cu o economie de scară redusă, subutilizarea capacităţilor şi gradul scăzut de conformitate cu standardele UE, atât în sectorul de procesare agroalimentar, cât şi în cel forestier.

Sprijinul acordat pentru îmbunatăţirea nivelului de modernizare şi inovare din cadrul lanţului alimentar şi investiţiilor în capitalul fizic, completează sprijinul acordat prin Axa 3, privind asigurarea furnizării directe a produselor alimentare tradiţionale şi a produselor ecologice şi naturale, prin corelarea cu posibilităţile de promovare a acestora, şi prin îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economie.

Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural

Orientările strategice comunitare

LDSC 2 – Biodiversitatea, Conservarea şi dezvoltarea sistemelor din agricultură şi silvicultură cu valoare naturală înaltă precum şi a peisajelor agricole tradiţionale, Apa, Schimbările climatice

Conform LDSC nr. 2, resursele prevăzute prin Axa 2 trebuie să contribuie la atingerea celor trei obiective prioritare de interes comunitar, şi anume: biodiversitatea şi conservarea sistemelor agricole şi forestiere de tip HNV, apa şi schimbările climatice. La atingerea acestor obiective participă mai multe măsuri din PNDR, dupa cum urmeaza:

Biodiversitatea şi conservarea sistemelor agricole şi forestiere de tip HNV. Având în vedere că între zonele defavorizate, zonele identificate cu suprafeţe agricole, cu gospodărire extensivă/terenuri agricole de tip HNV şi cele desemnate ca situri Natura 2000 există un grad ridicat de suprapunere, se previzionează că o combinare a plăţilor pentru zonele defavorizate cu plăţile de agro - mediu va contribui semnificativ la susţinerea viabilităţii fermelor din aceste zone şi la conservarea sistemelor agricole cu valoare naturală înaltă, implicit a numeroaselor tipuri de habitate şi a diverselor specii asociate acestora. Măsura de agro - mediu prezintă o importanţă deosebită în acest sens, mai ales pentru susţinerea pajiştilor cu înaltă valoare naturală, a pajiştilor importante pentru păsări şi pentru menţinerea practicilor tradiţionale de gospodărire a pajiştilor.

Un sprijin suplimentar pentru sistemele agricole cu valoare naturală înaltă poate fi furnizat prin Axa 1 – în special prin formare profesională, servicii de consultanţă, sprijin pentru fermele de semi – subzistenţă, modernizarea fermelor şi prin creşterea valorii adăugate a produselor agricole.

Deşi în prezent nu există o definiţie de referinţă a suprafeţelor forestiere cu valoare naturală înaltă, acest concept este regăsit în cadrul LDSC nr. 2, iar măsura care va contribui cel mai mult la acest aspect este cea de plăţi Natura 2000 pentru terenuri forestiere. Această măsură va contribui direct la conservarea habitatelor naturale şi a speciilor prioritare prezente pe suprafeţele forestiere din ariile desemnate ca situri Natura 2000.

Cele mai importante măsuri pentru **protecţia resurselor de apă şi sol** vizează agro-mediul (în special prin intermediul sprijinului pentru culturile verzi) şi prima-împădurire a terenurilor agricole şi non-agricole. Aceste măsuri sunt complementare, în sensul că sprijinul acordat pentru înfiinţarea culturilor verzi va fi accesibil fermierilor care deţin terenuri arabile şi va contribui pe scară largă la reducerea pierderilor de nutrienţi şi a eroziunii solului, iar împădurirea are capacitatea de a rezolva probleme severe de eroziune a solului, inclusiv pe suprafeţe puternic degradate. Măsura de agro-mediu contribuie (prin cerinţele sale) şi la reducerea consumului de îngrăşăminte din agricultură, participând şi în acest fel la protecţia resurselor de apă. În acelaşi timp, măsura privind implementarea unor standarde superioare de bunăstare a animalelor, contribuie la crearea unor parametrii de protecţie mai buni pentru solul şi apele din România, ca rezultat al managementului mai bun al furajelor, al apei, al dejecţiilor. În acest mod, în cadrul fermelor de creştere a porcilor, reducerea numărului de animale pe suprafaţă, corectarea indicatorilor de calitate a apei la nivelul apei potabile, utilizarea aşternutului sau a altor materiale ce asigură un loc de odihnă uscat, creşterea statusului de sănătate a animalelor printr-o supraveghere suplimentară, etc. se reflectă în mod direct şi în obţinerea unor parametrii superiori de mediu. Aplicarea măsurilor suplimentare de bunăstare (una sau o combinaţie a lor) determină o reducere a numărului de animale raportat la suprafaţa exploataţiei sau a mijloacelor de transport, ceea ce influenţează în mod direct indicatorii integraţi de poluare (apă, aer, sol). În ceea ce priveşte creşterea păsărilor, corectarea indicatorilor de calitate a furajelor prin reducerea nivelului deoxinivalenolului şi excluderea proteinelor de origine animală, inclusiv a făinii de peşte din hrana păsărilor, practicarea unei metode de creştere, naturală sau artificială, care nu provoacă sau nu

cauzează suferinţe sau vătămări păsărilor, manipularea în vederea prinderii, încărcării în cuşti şi transportul păsărilor fără vătămarea păsărilor, corectarea indicatorilor de calitate a apei la nivelul apei potabile, îmbunătăţirea parametrilor de microclimat – temperatură, umiditate, viteza aerului, se reflectă în mod direct şi în obţinerea unor parametri superiori de mediu. Totodată, acordarea unui sprijin financiar pentru respectarea unor standarde suplimentare de bunăstare în fermele de păsări şi de porci va contribui pe termen mediu şi lung la educarea fermierilor şi la acceptarea mai uşoară a noilor prevederi referitoare la acest domeniu de activitate de către fermierii români.

Un sprijin suplimentar pentru conservarea resurselor de apă şi sol va fi furnizat prin Axa 1 (formare profesională, servicii de consultanţă, modernizarea exploataţiilor şi creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere) şi prin Axa 3 (investiţii în infrastructura rurală, de exemplu: sisteme de alimentare cu apă şi canalizare).

Schimbările climatice sunt abordate în principal de PNDR prin intermediul măsurilor de împădurire. Totuşi, fiind o prioritate foarte mare, şi alte măsuri din Axele 1, 2 şi 3 vor contribui la lupta împotriva schimbărilor climatice. Astfel, gradul crescut de utilizare a resurselor de energie regenerabilă - inclusiv producţia de biocombustibili şi creşterea ofertei de biomasă provenită din sisteme agricole şi forestiere durabile - sunt aspecte încurajate de Axa 1 (modernizarea exploataţiilor, creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere) şi Axa 3 (crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi). Deşi creşterea gradului de absorbţie a gazelor cu efect de seră (în special a CO_2) este încurajată prin Axa 2, prin: a) prima împădurire a terenurilor agricole şi non-agricole şi b) susţinerea pajştilor cu înaltă valoare naturală şi a pajiştilor importante pentru păsări - nu există măsuri concrete care să precizeze cerinţe de adaptare la schimbările climatice, însă acest aspect rămâne o temă de lucru posibilă, în beneficiul comunităţilor locale şi sub iniţiativa acestora prin intermediul Axei LEADER.

Îmbunătăţirea calităţii vieţii în zonele rurale şi diversificarea economiei rurale

Liniile Directoare Strategice ale Comunităţii

LDSC 3 – Crearea condiţiilor de creştere economică şi de generare a locurilor de muncă

Conform LDSC 3, resursele alocate pentru diversificarea economiei rurale şi îmbunătăţirea calităţii vieţii din zonele rurale trebuie să contribuie la atingerea obiectivului major privind crearea locurilor de muncă şi favorizarea condiţiilor de dezvoltare economică. Măsurile din PNDR vor fi combinate astfel încât să se atingă acest obiectiv, după cum urmează:

Sprijinirea micro-întreprinderilor. Funcţia economică a zonelor rurale va trebui diversificată prin redirecţionarea către sectoarele din afara sferei actuale de dominaţie a activităţilor agricole. Gradul de pătrundere a activităţilor dezvoltate de micro-întreprinderile din România este destul de redus şi acoperă o gamă foarte restrânsă de activităţi productive şi servicii şi nu valorifică adecvat resursele locale.

LDSC 3 vizează **creşterea economică şi crearea de noi locuri de muncă**, iar în contextul actual românesc se impune o nevoie acută de diversificare a activităţilor rurale existente. Măsura propusă în cadrul obiectivului strategic ***„Menţinerea şi dezvoltarea activităţilor economice, prin creşterea numărului de locuri de muncă”*** din Axa 3 va ajuta **micii întreprinzători** să **promoveze noi activităţi, la scară mică**, prin **lărgirea gamei de servicii**, prin **activităţi non-agricole** productive, care oferă, totodată, şi o posibilă **rezolvare parţială a problemei şomajului în viitor**. Acest lucru va fi realizat punând accentul pe dobândirea spiritului de întreprinzător şi a unor noi abilităţi cât şi prin furnizarea unei game mai largi de servicii pentru populaţia rurală. O atenţie deosebită va fi acordată femeilor şi tinerilor din spaţiul rural, care vor fi **încurajaţi să participe la activităţile economice la scară mică** – oferindu-se astfel o soluţie pentru pătrunderea eficientă a acestora în economia rurală.

Sprijinirea activităţilor turistice. Turismul rural este un sub-sector cu **potenţial de dezvoltare** constituind, totodată, o potenţială sursă **alternativă de locuri de muncă pentru populaţia rurală**, o cale de **diversificare a economiei rurale** şi un **factor de stabilizare a acestei populaţii**, încadrându-se în prioritatea LDSC 3. De asemenea, activitatea turistică ar putea constitui o oportunitate de diversificare a activităţilor micilor proprietari de exploataţii/gospodării rurale, oferind posibilitatea de a se desfăşura activităţi secundare sau principale care vor implica, îndeosebi, femeile.

Sprijinul vizat va ajuta la crearea şi **promovarea unui turism competitiv** în zona rurală, la **înfiinţarea unor reţele locale, promovarea sub-sectorului de agro-turism** şi **încurajarea implicării active a tinerilor şi femeilor**. În cadrul acestei măsuri, un accent deosebit a fost pus şi pe problematica **schimbărilor climatice**, prin includerea **achiziţionării de echipamente** pentru producerea energiei din surse regenerabile, în categoria de operaţiuni care se vor califica pentru acest sprijin în cadrul unui proiect. Susţinerea sectorului alimentar este un obiectiv, acoperit atât prin Axa 1 (LDSC 1), dar şi prin Măsura 313, prin crearea unei platforme de promovare şi **conectarea directă cu lanţul ofertei** pentru **produsele alimentare tradiţionale** precum şi alte **produse ecologice şi naturale**.

Măsura intitulată „**Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale**", propusă în cadrul **obiectivului strategic *„Creşterea atractivităţii zonelor rurale"* din Axa 3,** vizează sprijinirea infrastructurii fizice rurale, a serviciilor de bază şi a patrimoniului rural. În acest context, **dezvoltarea economică şi socială durabilă a zonelor rurale** depinde de îmbunătăţirea infrastructurii şi serviciilor de bază rurale existente. Numai dacă aceste sectoare sunt aduse la un nivel acceptabil de dezvoltare, investitorii şi întreprinzătorii vor analiza posibilitatea de a se instala în acele zone.

Sprijinirea zonelor rurale, pentru crearea şi dezvoltarea unor activităţi care să contribuie la **îmbunătăţirea reţelelor de alimentare cu apă şi de canalizare/tratare a apei reziduale**, precum şi a unor activităţi de protejare a moştenirii rurale pot **contribui la eforturile de reducere a factorilor de impact asupra mediului, vizate şi de obiectivele LDSC 2.**

Asigurarea unei baze adecvate de servicii comunitare şi sociale aferente constituie un aspect care nu este legat direct de prioritatea LDSC 3, referitoare la crearea locurilor de muncă, însă constituie o necesitate, dacă se urmăreşte **atragerea şi menţinerea forţei de muncă şi a populaţiei pe plan local**. Sprijinul vizat prin această măsură va facilita legătura şi complementaritatea în raport cu activităţile de infrastructură de dimensiuni mai mari de la nivel naţional, finanţate prin Programele Operaţionale.

Toate obiectivele strategice ale Axei 3 vor contribui într-un mod susţinut la crearea capacităţii locale şi a identităţii comunităţii locale (LDSC 4), prin asigurarea unei infrastructuri adecvate, promovarea micilor întreprinzători şi păstrarea patrimoniului tradiţional şi cultural.

LEADER

Orientările strategice comunitare

LDSC 4 - Îmbunătăţirea guvernanţei locale, Mobilizarea potenţialului endogen de dezvoltare a zonelor rurale

Sprijinul oferit de către Axa LEADER destinat grupurilor de acţiune locală oferă posibilitatea de a combina cele 3 obiective ale PNDR, respectiv competitivitate, mediu şi calitatea vieţii/diversificare, în cadrul unei strategii de dezvoltare rurală elaborată de comunităţile locale, ţinând cont de nevoile şi potenţialul local.

Implementarea strategiilor integrate de dezvoltare locală care asociază agricultorii, silvicultorii şi alţi actori din spaţiul rural pot pune în valoare patrimoniul local prin promovarea produselor locale şi a turismului.

Abordarea LEADER va contribui la îmbunătăţirea guvernanţei locale şi promovarea potenţialului endogen al teritoriilor. Implicarea actorilor locali în dezvoltarea zonelor pe care le reprezintă prin identificarea nevoilor locale şi stabilirea priorităţilor, va contribui la îmbunătăţirea guvernanţei locale. Prin promovarea potenţialului endogen al teritoriilor, LEADER va duce la creşterea calităţii şi atractivităţii spaţiului rural, la stimularea proiectelor comune între comunităţile locale şi cele de la nivel naţional sau european şi va îmbunătăţi imaginea şi coeziunea teritoriilor româneşti. Acţiunile prevăzute a fi implementate prin Axa 4 respectă liniile directoare comunitare, totodată ţinând cont de specificitatea spaţiului rural românesc şi de stadiul actual de dezvoltare al parteneriatelor public-privat.

Toate aceste activităţi interdependente propuse prin strategia de dezvoltare rurală se înscriu într-o abordare logică, integrată şi sustenabilă, în conformitate cu Liniile Strategice Comunitare.

Abordarea noilor provocări

Liniile directoare strategice comunitare

LDSC 5 – Schimbări climatice, Energie din surse regenerabile, Gestionarea resurselor de apă, Biodiversitate, Restructurarea sectorului produselor lactate, infrastructura de internet în banda largă

LDSC 5 este o linie strategică orizontală în cadrul căreia sunt revizuite priorităţile care, în cea mai mare parte se regăsesc în linii strategice anterioare, pe baza cărora au fost stabilite obiectivele strategice din cadrul PNDR.

În cadrul Axei 1, pentru obiectivele strategice ***„Îmbunătăţirea competitivităţii fermelor comerciale şi de semi-subzistenţă şi a asociaţiilor acestora, prin respectarea principiilor dezvoltării durabile”***, şi respectiv ***„Restructurarea şi modernizarea sectoarelor de procesare şi marketing al produselor agricole şi forestiere, în paralel cu respectarea principiilor dezvoltării durabile”***, sprijinul suplimentar acordat vizează realizarea de investiţii în achiziţionarea de maşini şi echipamente care să contribuie la economisirea energiei, apei precum şi cele pentru producerea de energie din surse regenerabile în sectorul agricol şi forestier. Agricultura şi silvicultura sunt mari consumatoare de apă şi resurse de apă, , dar totodată pot avea şi un rol constructiv în acest sens.
Mai mult, problema deficitului de apă şi a secetei în România este una structurală, lipsa resurselor de apă sau un management defectuos conducând implicit la creşteri ale costurilor. Un rol important în managementul durabil al resurselor de apă îl pot avea fermierii. Din acest considerent, o atenţie particulară trebuie acordată unui management eficient al resurselor de apă şi acordării de stimulente financiare în vederea practicării unui management eficient.
Pentru îmbunătăţirea capacităţii de a utiliza apa mai eficient, sunt sprijinite tipurile de operaţiuni care conduc la o gestionare durabilă a acesteia.În acelaşi sens,având în vedere costurile de producţie ridicate, coroborat cu scăderea preţului de comercializare, precum şi schimbările cărora trebuie să le facă faţă fermierii ca urmare a eliminării treptate a regimului cotei de lapte, producătorii de produse lactate vor fi sprijiniţi prin alocarea de fonduri suplimentare pentru investiţii care să le permită adaptarea la noile condiţii impuse de piaţă.

În cadrul Axei 2, conform obiectivului strategic ***„Conservarea şi îmbunătăţirea stării resurselor naturale şi a habitatelor”***, sprijinul suplimentar va fi direcţionat către menţinerea suprafeţelor de pajişti cu înaltă valoare naturală utilizate extensiv. Plăţile au în vedere beneficiile publice aduse de practicarea unor sisteme de producţie cu impact redus asupra factorilor de mediu, fiind vizate costurile suplimentare şi veniturile pierdute de fermierii, utilizatori de pajişti cu înaltă valoare naturală, care contribuie la conservarea biodiversităţii prin adoptarea unor practici agricole extensive promovate prin Măsura 214 – plăţi de agro-mediu, în special în cadrul pachetului 1 şi 2.În cadrul Axei 3, conform obiectivului strategic „***Menţinerea şi dezvoltarea activităţilor economice, prin creşterea numărului de locuri de muncă”***, LDSC 5 vizează creşterea economică prin consolidarea sprijinului pentru **investiţiile private deja existente din cadrul măsurii 312** în vederea achiziţionării de echipamente de producere a energiei din surse regenerabile. Acest aspect va conduce la creşterea eficienţei economice a microîntreprinderilor datorită reducerii costurilor cu energia. Prin susţinerea acestui tip de investiţii este valorificat, de asemenea, şi potenţialul climatic al României, favorabil producerii de energie regenerabilă**.**

Totodată, în cadrul obiectivului strategic „***Creşterea atractivităţii zonelor rurale***”, se urmăreşte crearea de condiţii care să contribuie la creşterea economică prin suplimentarea sprijinului pentru **investiţiile de interes public în energia regenerabilă** şi în infrastructura de internet în bandă largă, în cadrul măsurii 322.

În ceea ce priveşte investiţiile ce vizează **infrastructura de internet în bandă largă**, acestea vor fi susţinute **după anul 2010**, datorită adoptării tardive a unei strategii naţionale de dezvoltare a comunicaţiilor electronice în bandă largă, neidentificării operatorilor regionali, precum şi a necesităţii

modificării anumitor documente programatice ale României (Cadrul Strategic Naţional de Referinţă, Programele operaţionale, Planul Naţional Strategic, Programul Naţional de Dezvoltare Rurală).

4.1.2. Justificarea cu privire la priorităţile din Planul Naţional Strategic

Pornind de la analiza prezentată în Planul Naţional Strategic şi a interconexiunii dintre agricultură şi dezvoltarea rurală, PNS prevede o abordare complexă a acestor două sectoare. Aceasta implică o strânsă coordonare şi coeziune între cele patru axe ale Pilonului 2, intervenţiile prevăzute în Pilonul 1 şi alte programe naţionale şi operaţionale. Ideea de bază a acestei abordări este că dezvoltarea rurală trece dincolo de dezvoltarea sectorului agroalimentar propriu-zis şi implică promovarea funcţiilor agriculturii care nu au tangenţă cu produsele, utilizarea alternativă, multifuncţională a terenurilor pentru silvicultură sau alte activităţi economice şi îmbunătăţirea calităţii vieţii în general. Această abordare este pe deplin reflectată în PNDR, care recunoaşte nevoia unei ample restructurări a sectorului agroalimentar, care va necesita, la rândul lui, foarte multe investiţii, prin măsuri axate pe protecţia mediului şi gospodărirea terenurilor agricole şi forestiere (Axa 2), dar şi pe dezvoltarea sectorului economic rural non-agricol, care să faciliteze exodul previzionat al forţei de muncă din agricultură (Axa 3).

De asemenea, România a decis, în conformitate cu Decizia Consiliului din 19 Iunie 2006 pentru adaptarea Anexei VIII a Actului de Aderare a Bulgariei şi României, Punctul E, Secţiunea 1, Decizia Comisiei C(2009) 7088 final, Decizia Comisiei C(2008) 5965 final transferul unei sume de 419.527.376 euro din alocarea aferentă Pilonului 2 către Pilonul 1.

Motivaţia acestei decizii derivă din necesitatea sprijinului pentru restructurarea agriculturii şi dezvoltarea fermelor, într-o manieră echilibrată, prin respectarea obiectivelor PAC de producere a decuplării şi orientării către piaţă a fermierilor.

În contextul în care România urmează să primească 100% din plăţile directe abia începând cu anul 2016, fermierii români au posibilitatea de a-şi îmbunătăţi standardele de fermă prin utilizarea acestor plăţi suplimentare transferate de la Pilonul 2.

Totodată, fermierii trebuie sprijiniţi în vederea îmbunătăţirii nivelului producţiei atât din punct de vedere calitativ cât şi cantitativ, respectând normele de mediu şi normele privind competitivitatea în agricultură impuse de Uniunea Europeană.

Obiective strategice	Obiective specifice	Măsuri	Alocare financiară (cheltuială publică pe măsură în mil. Euro)	Contribuţia estimată a fiecărei măsuri la obiectivele specifice	Cheltuială publică estimată pe "obiectiv" (mil. Euro)	Ponderea estimată a obiectivului în total finanţare publică/axă	Ponderea estimată a fiecărei axe în total alocare FEADR şi PERE pentru cele patru axe
Îmbunătăţirea competenţelor fermierilor şi ale altor persoane implicate în sectoarele agroalimentar şi forestier, ca mijloc de încurajare a unui management mai bun al exploataţiilor agricole, pădurilor şi unităţilor de procesare.	Sprijinirea fermierilor şi a persoanelor care îşi desfăşoară activitatea în sectoarele agroalimentar şi forestier pentru îmbunătăţirea capitalului uman prin sprijinirea acestora în vederea adaptării la noul context.	111 "Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe"	86,6	100%	100,1	2,6%	41,5%
		143 „Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori"/ 114 „Utilizarea serviciilor de consiliere"	13,5	100%			
Îmbunătăţirea competitivităţii fermelor comerciale şi de semi-subzistenţă şi a asociaţiilor acestora cu respectarea principiilor dezvoltării durabile.	Accelerarea adaptării structurale a agriculturii şi încurajarea fermelor de semi-subzistenţă să pătrundă pe piaţă.	112 „Instalarea tinerilor fermieri"	331,8	100%	800,3	20,4%	
		141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă"	468,5	100%			
	Modernizarea exploataţiilor agricole.	121 „Modernizarea exploataţiilor agricole"	1.149,9	100%	1.149,9	29,3%	
	Creşterea adaptării fermelor din punct de vedere economic şi de mediu.	125 „Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii"	537,0	100%	537,0	13,7%	

Restructurarea şi modernizarea sectoarelor de procesare şi marketing a produselor agricole şi forestiere, în paralel cu respectarea principiilor dezvoltării durabile.	Sprijinirea industriei agroalimentare.	123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere”	1.177,5	80%	966,6	24,6%	
		142 „Înfiinţarea grupurilor de producători”	24,6	100%			
	Îmbunătăţirea modului de gospodărire a pădurilor şi dezvoltarea produselor silvice.	122 „Îmbunătăţirea valorii economice a pădurii”	133,7	100%	369,2	9,4%	
		123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere”	1.177,5	20%			
Total Axa 1			**3.923,1**			**100,0%**	
Continuarea utilizării terenurilor agricole din zonele defavorizate şi promovarea agriculturii durabile	Să contribuie în zona montană defavorizată la utilizarea continuă a terenurilor agricole, menţinându-se astfel viabilitatea spaţiului rural şi, de asemenea, menţinându-se şi susţinându-se activităţile agricole durabile.	211 „Sprijin pentru zona montană defavorizată”	607,8	100%	607,8	24,5%	26,5%
	Să contribuie în zonele defavorizate - altele decât zona montană, la utilizarea continuă a terenurilor agricole, menţinându-se astfel şi viabilitatea spaţiului rural şi, de asemenea, menţinându-se şi susţinându-se activităţile agricole durabile.	212 „Sprijin pentru zone defavorizate-altele decât zona montană”	493,1	100%	493,1	19,9%	
Conservarea şi îmbunătăţirea stării							

resurselor naturale şi a habitatelor.	Să contribuie la dezvoltarea rurală durabilă prin încurajarea utilizatorilor de terenuri agricole să introducă sau să continue metode de producţie agricolă, compatibile cu îmbunătăţirea mediului, inclusiv a biodiversităţii, a apei, a solului şi a peisajului rural.	214 „Plăţi de agro – mediu”	996,4	100%	996,4	40,1%	
	Asigurarea unor standarde superioare de bunăstare a animalelor în cadrul fermelor zootehnice, prin acoperirea costurilor suplimentare şi pierderii de venituri pentru îmbunătăţirea condiţiilor de mediu şi a bunăstării animalelor, datorate angajamentelor asumate pe baze voluntare în favoarea bunăstării şi protecţiei prin aplicarea unor măsuri, altele decât măsurile tehnologice obligatorii, pentru depăşirea standardelor minime obligatorii.	215 - Plăţi în favoarea bunăstării animalelor	154,9	100%	154,9	6,2%	
Promovarea managementului durabil al terenurilor forestiere.	Creşterea suprafeţei de pădure cu rol de protecţie a apei, solurilor, împotriva factorilor naturali şi antropici dăunători, precum şi de asigurare a funcţiilor recreative, pe baza rolului multifuncţional al acesteia.	221 „Prima împădurire a terenurilor agricole”	137,6	100%	137,6	5,6%	

	Creşterea suprafeţei de pădure cu rol de protecţie a apei, solurilor, împotriva factorilor naturali şi antropici dăunători, precum şi de asigurare a funcţiilor recreative, pe baza rolului multifuncţional al acesteia.	223 "Prima împădurire a terenurilor non – agricole"*	75,7	100%	75,7	3,0%	
	Sprijinirea proprietarilor de terenuri forestiere prin compensarea dezavantajelor specifice rezultate din implementarea reţelei Natura 2000, pe baza obligaţiilor ce revin din directivele pentru protecţia păsărilor şi conservarea habitatelor naturale şi a speciilor sălbatice	224 „Plăţi Natura 2000 pe teren forestier (2010)"*	16,1	100%	16,1	0,7%	
Total Axa 2			**2.481,5**			**100,0%**	
Menţinerea şi dezvoltarea activităţilor economice prin creşterea numărului de locuri de muncă	Diversificarea activităţilor economice non-agricole din gospodăriile agricole şi încurajarea micilor întreprinzători în spaţiul rural	312 „Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi"	531,9	100%	803,7	30,4%	27,5%
		313 „Încurajarea activităţilor turistice"	388,3	70%			

* Această măsură este prevăzută a se implementa după anul 2010.

Creşterea atractivităţii zonelor rurale	- Crearea, îmbunătăţirea şi diversificarea facilităţilor şi a atracţiilor turistice - Crearea şi modernizarea infrastructurii fizice de bază din zonele rurale - Îmbunătăţirea calităţii mediului social, natural şi economic în zonele rurale - Protejarea şi conservarea patrimoniului cultural şi natural rural	322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale”	1.726,1	100%	1.842,5	69,6%	
		313 „Încurajarea activităţilor turistice”	388,3	30%			
Total Axa 3			**2.646,2**			**100,0%**	
Promovarea potenţialului endogen al teritoriilor	Participarea membrilor comunităţilor rurale la procesul de dezvoltare locală şi încurajarea acţiunilor inovative	411.Competitivitate	114,9	100%	351,2	82,8%	4,5%
		412. Mediu	44,5	100%			
		413. Calitatea vieţii/diversificare	182,9	100%			
	Încurajarea actorilor de la nivel local de a lucra împreună cu reprezentanţii altor comunităţi din interiorul sau exteriorul ţării	4.21 Implementarea proiectelor de cooperare	8,9	100%			
Îmbunătăţirea guvernanţei locale	Stimularea formării de parteneriate, pregătirea şi asigurarea implementării strategiilor de dezvoltare locală	431-1. Construcţie parteneriate public private	6,4	100%	73,0	17,2%	
		431-2. Funcţionarea Grupurilor de Acţiune, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului	66,6	100%			
Total Axa 4			**424,2**			**100,0%**	

La elaborarea versiunii consolidate a PNS conform noilor provocări, s-a luat în considerare revizuirea obiectivelor strategice care au fost transpuse în PNDR prin alocarea de fonduri suplimentare, din PERE, pentru tipurile de operaţiuni existente (Tabel 5.3.6) în cadrul măsurilor, datorită spectrului larg al domeniului de acţiune concretizat prin tipurile de investiţii.

Axa 1 cuprinde trei priorităţi strategice: resurse umane, competitivitatea exploataţiilor, modernizarea sectoarelor de procesare şi comercializare a produselor agroalimentare şi forestiere. Aceste priorităţi strategice sunt abordate sub forma unor obiective strategice care corespund celor precizate în PNS.

Un obiectiv strategic central (obiectivul strategic nr.2) din PNS vizează creşterea competitivităţii exploataţiilor comerciale şi de semi-subzistenţă şi asocierea acestora, în paralel cu respectarea principiilor de dezvoltare durabilă, astfel încât să poată deveni entităţi comerciale viabile. Acest obiectiv strategic este de primă importanţă în Axa 1 a PNDR, din cauza necesităţii unor investiţii importante pentru restructurarea şi comasarea exploataţiilor, reînnoirea generaţiei de şefi ai exploataţiilor şi modernizarea exploataţiilor pentru ca acestea sa poată deveni competitive, respectarea standardelor comunitare şi depăşirea problemelor structurale de fond. Aceste nevoi sunt formulate în secţiunea Analiză din PNS. Măsurile Axei 1 din PNDR pentru atingerea obiectivului strategic nr.2, privesc instalarea tinerilor fermieri, modernizarea exploataţiilor agricole, sprijin pentru semi-subzistenţă şi îmbunătăţirea infrastructurii agricole şi forestiere. Înlocuirea actualei generaţii de şefi ai exploataţiilor, cu o generaţie mai tânară, constituie un obiectiv important, care necesită aplicarea măsurii „Instalarea tinerilor fermieri" şi care, implicit, va conduce la: (a) îmbunătăţirea competitivităţii sectorului agricol şi (b) îmbunătăţirea vieţii sociale din comunităţile rurale. Tinerii fermieri promovează o gamă largă de activităţi (turism rural, păstrarea tradiţiilor şi a patrimoniului cultural) şi se implică în activitatea asociaţiilor locale.

PNS menţionează, de asemenea, şi nevoia de restructurare şi modernizare a sectoarelor de procesare şi comercializare a produselor agricole şi forestiere (obiectivul strategic nr.3). Aceasta constituie cea de-a doua mare prioritate a Axei 1 din PNDR şi va fi realizată prin măsurile destinate creşterii valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere, înfiinţării grupurilor de producători şi creşterii valorii economice a pădurilor. Statutul prioritar al acestui obiectiv şi măsurile aferente, se bazează pe aspectele observate în analiza de bază din cadrul PNS. În primul rând, este nevoie de un volum mare de investiţii pentru a încheia procesul de restructurare, modernizare şi creştere a competitivităţii din sectorul de procesare agro-forestier şi pentru a asigura integrarea pe piaţă, a exploataţiilor de dimensiune medie. În al doilea rând, competitivitatea sectorului primar al agriculturii şi silviculturii va depinde de competitivitatea propriilor reţele de piaţă (input şi output) şi de industria de procesare.

Asocierea producătorilor agricoli pentru realizarea investiţiilor din cadrul măsurii de modernizare a exploataţiilor agricole va juca un rol decisiv în diminuarea caracterului dual al agriculturii şi creşterea competitivităţii sectorului.

Un alt obiectiv strategic, important al PNS, este îmbunătăţirea abilităţilor fermierilor şi a altor persoane implicate în activitatea agricolă şi forestieră, pentru a stimula managementul exploataţiilor agricole şi forestiere. Aceasta este cea de-a treia prioritate, ca importanţă financiară, a Axei 1 din PNDR. Deşi secţiunea Analiză din PNS subliniază importanţa creşterii bazei de resurse umane pentru dezvoltarea durabilă a sectoarelor agroalimentar şi forestier, atingerea acestui obiectiv nu presupune costuri la fel de ridicate ca în cazul restructurării şi reabilitării capitalului fizic din cele două sectoare. Acest obiectiv va fi realizat prin măsuri de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe şi furnizarea de servicii de consultanţă şi consiliere agricolă.

Axa 2 din PNS prezintă trei priorităţi strategice: **(a)** evitarea abandonului activităţilor agricole în zonele defavorizate; **(b)** conservarea şi îmbunătăţirea resurselor naturale şi a biodiversităţii; **(c)** atenuarea efectelor schimbărilor climatice. Aceste priorităţi au fost articulate sub forma unor obiective strategice, care corespund obiectivelor strategice din PNS.

În PNS, obiectivul intitulat „Continuarea utilizării terenurilor agricole din zonele defavorizate şi promovarea agriculturii durabile", prin care se urmăreşte evitarea abandonului activităţilor agricole din zonele defavorizate, a fost identificat ca obiectivul strategic 4. Această prioritate beneficiază de o mare parte (44,4%) a fondurilor alocate Axei 2 şi susţine măsurile de sprijin al activităţilor agricole

din zonele defavorizate agricol., constituind al II-lea obiectiv prin prisma alocării financiare. Prin acest sprijin se doreşte compensarea problemelor legate de capacitatea naturală de producţie scăzută a terenurilor agricole şi de costurile suplimentare pe care le implică menţinerea activităţilor agricole în aceste zone, reducându-se în acest fel riscul (mai ridicat în aceste zone) de abandon al activităţilor agricole. Zonele defavorizate deţin o pondere importantă din teritoriul României şi includ suprafeţe largi de tip HNV. Continuarea activităţii agricole în aceste zone deţine, totodată, un rol important în conservarea peisajelor tradiţionale – aspect care rezultă şi din respectarea GAEC. De asemenea, importanţa de mediu şi culturală a zonelor defavorizate agricol poate servi ca bază de dezvoltare economică prin turism rural.

Un alt obiectiv strategic al PNS (obiectivul strategic 5) este "Conservarea şi îmbunătăţirea stării resurselor naturale şi a habitatelor", obiectiv ce va fi atins prin introducerea sau continuarea practicilor agricole prietenoase cu mediul. Aceasta este o importantă prioritate a Axei 2 din PNDR, fiind adresată îndeosebi prin măsura plăţi de agro-mediu şi plăţi în favoarea bunăstării animalelor, beneficiind de cea mai mare alocare de fonduri în cadrul acestei axe (46,3%). Plăţile de agro-mediu vor contribui la protejarea biodiversităţii asociate terenurilor agricole din România, venind în acelaşi timp în întâmpinarea unei cereri crescânde pentru produsele ecologice sau tradiţionale, sprijinind dezvoltarea eco şi agroturismului. Creşterea numărului de ferme în care se aplică măsuri superioare măsurilor tehnologice obligatorii privind bunăstarea porcilor şi a păsărilor va conduce la atingerea obiectivului global al măsurii, respectiv de îmbunătăţire a mediului şi a spaţiului rural, contribuind la creşterea animalelor, ţinându-se cont de nevoile etologice, specie, rasă, sex, vârstă şi categorie de producţie, precum şi la creşterea calităţii produselor, a productivităţii şi a securităţii alimentelor, respectiv a siguranţei consumatorului. Implementarea unor standarde superioare de bunăstare a porcinelor şi păsărilor, în fermele care concentrază efective importante ale acestor specii, va conduce la un management mai bun al furajelor, al apei, al dejecţiilor, creând parametri de protecţie mai buni pentru solul şi apele din România. Totodată, acordarea unui sprijin financiar pentru respectarea unor standarde suplimentare de bunăstare în fermele de păsări şi de porci va contribui pe termen mediu şi lung la educarea fermierilor şi la acceptarea mai uşoară a noilor prevederi referitoare la acest domeniu de activitate de către fermierii români. De asemenea, ambele măsuri vor ajuta şi la creşterea gradului de constientizare a fermierilor în privinţa practicilor agricole care protejează resursele de apă şi sol. Aceste puncte cheie au fost subliniate în cadrul PNS.

Cel de-al şaselea obiectiv strategic al PNS este "Promovarea managementului durabil al terenurilor forestiere", prin extinderea suprafetelor de pădure pe terenurile agricole şi non-agricole şi prin sprijinul acordat silvicultorilor, în vederea depăşirii dezavantajelor rezultate în urma implementării reţelei Natura 2000. Acest obiectiv se axează pe prioritatea strategică referitoare la atenuarea impactului emisiilor de gaze cu efect de seră şi a impactului schimbărilor climatice dar şi pe cea referitoare la biodiversitate. În cadrul Axei 2 din PNDR, aceast obiectiv este susţinut printr-o alocare de 9,3% din fondurile disponibile. Acest nivel de alocare, relativ modest, este justificat de faptul că eforturile de atenuare a efectelor schimbărilor climatice vor fi sprijinite printr-o serie de diferite programe operaţionale, această măsură reprezentând doar o parte din soluţie.

PNS subliniază o serie de aspecte referitoare la zonele rurale (Axa 3) cum ar fi: dependenţa economică de agricultură, creşterea şomajului având drept cauză problemele structurale/tendinţele de creştere a competitivităţii exploataţiilor, lipsa diversificării activităţilor în întreprinderi, orientarea către sectorul primar, lipsa valorii adăugate, nivelul redus al veniturilor, nivelul scăzut al gradului de ocupare a forţei de muncă în rândul femeilor, instabilitatea socială determinată de migraţie, potenţialul neexploatat al turismului rural, infrastructura deficitară la toate nivelurile mediului rural, patrimoniul rural neprotejat, neglijarea moştenirii culturale şi, în general, nivelul scăzut al calităţii vieţii.

În acest context, priorităţile stabilite în PNDR, în cadrul **Axei 3,** întâmpină nevoile comunităţilor rurale din România. Astfel, un accent deosebit este pus pe **„Creşterea atractivităţii zonelor rurale”**, care beneficiază de **69,6% din totalul cheltuielilor publice pentru Axa 3**.

Realitatea situaţiei actuale a **satelor** româneşti **relevă o infrastructură slab dezvoltată**, care determină, pe de o parte, lipsa atractivităţii acestor zone pentru investitori şi, pe de altă parte, reducerea continuă a populaţiei, prin fenomenul migrării, în special în rândul tinerilor şi al femeilor. Astfel, pentru a se reduce dimensiunea acestui fenomen, diversificarea activităţilor non-agricole, dezvoltarea turismului, renovarea şi dezvoltarea satelor constituie elemente fundamentale.

Drept urmare, Măsura ***„Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale*"** vizează aspectele din PNS, propunând o abordare integrată a acestora care să vină în întâmpinarea problemelor diverse care afectează calitatea vieţii rurale. Activităţile detaliate în cadrul măsurii vizează o gamă largă de aspecte, al căror scop principal este de a se reuşi o îmbunătăţire reală a condiţiilor de trai ale populaţiei rurale.

Având în vedere tipul de abordare necesar dezvoltării rurale din România, bazat pe un program special, procesul de renovare şi dezvoltare a satelor cuprinde trei sub-măsuri: **dezvoltarea infrastructurii de bază, îmbunătăţirea calităţii mediului social, economic şi natural din zonele rurale şi conservarea patrimoniului natural, cultural şi arhitectural**. Având în vedere că aceste sub-măsuri sunt identificate şi aplicate integrat sunt aşteptate efecte de sinergie semnificative.

O pondere de 30,4% din cheltuielile publice destinate Axei 3 au fost alocate pentru ***„Menţinerea şi dezvoltarea activităţilor economice, prin creşterea numărului de locuri de muncă"***. Asigurarea unor noi locuri de muncă în sectorul non-agricol atât în ferme, cât şi în afara acestora, va contribui la îmbunătăţirea structurii fermelor şi economiei rurale, precum şi la crearea de noi locuri de muncă.

Măsura 312 ***„Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi"*** vine în întâmpinarea nevoii de promovare a activităţilor non-agricole, care pot conduce la **creşterea veniturilor rurale, generarea locurilor de muncă şi reducerea disparităţilor dintre zona rurală şi cea urbană**. De asemenea, prin aceasta măsură se intenţionează stimularea şi susţinerea **diversificării activităţilor rurale**, prin dobândirea de noi competenţe caracteristice spiritului antreprenorial, de noi abilităţi şi prin lărgirea gamei de servicii pentru populaţia rurală. Aceşti factori vor contribui la creşterea economică şi la îmbunătăţirea nivelului de trai din zona rurală, precum şi la atingerea unui echilibru teritorial, social şi economic stabil în spaţiu rural.

Experienţa altor state-membre ale UE demonstrează că, diversificarea activităţilor aduce beneficii importante în procesul de creştere a gradului de ocupare a forţei de muncă în rândul femeilor. Acelaşi fenomen este valabil şi în cazul dezvoltării proiectelor turistice, axate pe creşterea atractivităţii zonelor rurale.

De asemenea, prin Măsura 313 ***„Încurajarea activităţilor turistice"*** se va oferi sprijin financiar pentru crearea şi promovarea unui turism competitiv în zona rurală, a unor reţele rurale care să furnizeze şi să promoveze serviciile turistice, implicând, totodată şi participarea activă a populaţiei rurale şi îndeosebi a tinerilor şi femeilor.

În acest context, măsurile care sprijină **generarea de locuri de muncă** se corelează cu programele de formare şi de dezvoltare a abilităţilor. Dobândirea abilităţilor/competenţelor este o condiţie esenţială pentru dezvoltarea capitalului social şi pentru adaptarea la cerinţele specifice noilor activităţi economice. În acest scop, pe baza unui acord semnat între Autoritatea de Management pentru POS-DRU (FSE) şi Autoritatea de Management pentru PNDR (FEADR), Ministerul Muncii, Familiei şi Egalităţii de Şanse, care elaborează şi aplică POS-DRU, răspunde de măsurile legate de formarea profesională a populaţiei rurale în vederea dobândirii de abilităţi, care să-i permită acesteia să se orienteze către activităţi non-agricole.

Procesul de dezvoltare rurală din România va fi sprijinit, după cum s-a arătat în Planul Naţional Strategic, şi prin îmbunătăţirea guvernanţei locale şi promovarea potenţialului endogen al spaţiului rural, obiective strategice ale **Axei 4**.

Primul obiectiv strategic urmăreşte îmbunătăţirea guvernanţei locale prin constituirea şi funcţionarea grupurilor de acţiune locală. După cum s-a arătat în analiza din PNS, fragilitatea parteneriatelor, lipsa resurselor financiare, precum şi neîncrederea în structurile asociative reprezintă principalele obstacole care stau în calea dezvoltării comunităţilor locale. În acest sens, un procent de 17,2% din totalul Axei 4 a fost alocat acestui obiectiv de care depinde implementarea strategiilor de dezvoltare locală.

Cel de-al doilea obiectiv strategic este reprezentat de promovarea potenţialului endogen al teritoriilor prin implementarea strategiilor de dezvoltare locală integrate care contribuie, pe baza unei abordări de „jos în sus", la realizarea obiectivelor axelor 1 (Îmbunătăţirea sectoarelor agricol şi forestier), 2 (Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural) şi 3 (Îmbunătăţirea calităţii vieţii şi diversificarea

economiei rurale) şi încurajează acţiunile inovative. Totodată, realizarea acestui obiectiv depinde şi de cooperarea între GAL-uri şi alte parteneriate existente constituite după principiul LEADER, întrucât zonele rurale se confruntă cu probleme similare şi este foarte important să înveţe unele de la altele şi să realizeze un schimb permanent de bune practici. Pentru îndeplinirea acestui obiectiv s-a alocat un procent de 82,8% din totalul Axei 4 (din care 80,7% pentru implementarea strategiilor de dezvoltare locală şi 2,1% pentru elaborarea şi implementarea proiectelor de cooperare).

4.2. Impactul aşteptat rezultat din evaluarea ex-ante ţinând cont de priorităţile alese

4.2.1. Rezumat administrativ al evaluării ex-ante

Evaluarea ex-ante a fost efectuată pe baza versiunii iniţiale a PNDR, care a fost amendată în urma recomandărilor evaluatorului ex-ante, şi ulterior, pe baza comentariilor Comisiei.

Analiza situaţiei actuale

PNDR are la bază o analiză comprehensivă a situaţiei curente a zonelor rurale din România. Dezvoltarea susţinută a ţării din ultimii ani, determină anumite dificultăţi în elaborarea unei analize recente care să reflecte procesul rapid de dezvoltare. Raportul relevă efortul depus pentru utilizarea unor date statistice şi informaţii cât mai recente.

Cu toate acestea, sunt recomandate unele îmbunătăţiri ale aspectelor de importanţă centrală din PNDR. Aceste aspecte privesc descrierea şi analiza competitivităţi agriculturii şi industriei alimentare din România, a activităţilor inovatoare, a cercetării, dezvoltării şi transferului rezultatelor acestora către utilizatorii din cadrul industrial şi agricol.

De asemenea, **analiza se bazează pe o serie de indicatori comuni** şi se remarcă faptul că datele statistice sunt prezentate pentru majoritatea indicatorilor. Se recomandă însă, depunerea unui efort adiţional pentru a asigura includerea şi măsurarea tuturor indicatorilor de bază. Mai mult, se poate dovedi utilă includerea unei comparaţii cu standardele internaţionale pentru a asigura o imagine clară a relaţiilor relative existente între România şi UE 15 şi UE 27.

Mai mult, analiza situaţiei curente ar trebui completată cu informaţii privind noua PAC şi efectele acesteia asupra PNDR şi asupra politicilor de dezvoltare rurală în general.

Nu a fost acordată o atenţie suficientă în cadrul PNDR, disparităţilor dintre zonele urbane şi cele rurale, sau dintre cele regionale şi nivelul naţional, precum nici cauzelor care le-au generat. Disparităţile au un rol important în elaborarea politicilor de dezvoltare.

SWOT

Analiza SWOT este bună în ansamblu. Cu toate acestea, acest instrument nu este utilizat la întregul său potenţial.

Analiza SWOT urmăreşte doar până la un anumit punct logica acestui instrument pentru facilitarea formulării strategiei. În vederea întăririi potenţialului de elaborare a strategiei, ar putea fi luată în considerare includerea unei secţiuni care să conţină informaţii cu privire la modalitatea în care punctele tari şi slabe interne, pe de o parte, şi oportunităţile şi ameninţările externe pe de altă parte, pot fi transformate în strategii posibile prin care să se asigure că punctele tari sunt pe deplin valorificate şi că punctele slabe sunt eliminate, pentru a putea beneficia de oportunităţile externe şi a fi prevenite ameninţările din mediul extern.

Obiectivele PNDR şi alocarea financiară

PNDR 2007-2013 va fi implementat într-o perioadă de schimbări semnificative pentru agricultura şi spaţiul rural, în condiţiile în care România face primii paşi pe piaţa UE, urmând a beneficia de efectele reformelor PAC din această perioadă. De asemenea, creşterea economică din UE are un impact semnificativ în sectorul agricol şi în economia rurală, determinând atât oportunităţi, cât şi ameninţări.

Până la sfârşitul anului 2006, fermierii români au primit sprijin prin intermediul programelor naţionale (de ex. Programul Fermierul, Programul Renta viageră) şi prin Programul SAPARD cofinanţat de UE. Având în vedere mediul competitiv în creştere după aderare, aspecte precum competitivitatea şi economia de scară vor deveni din ce în ce mai critice pentru agricultura României.

Contextul general economic şi social al elaborării PNDR 2007-2013 este mai complex decât cel din anul 2000. Noul PNDR pune accent pe întărirea competitivităţii şi pe economia de scară şi în acelaşi timp ia în considerare necesitatea de a proteja natura, mediul, resursele naturale, terenul şi apa în mediul rural, precum şi îmbunătăţirea calităţii vieţii pentru locuitorii din spaţiul rural.

PNDR-ul actual pune accent pe aspecte precum competitivitatea, mediul, calitatea vieţii, având ca obiective generale:

- Creşterea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier;
- Îmbunătăţirea mediului rural;
- Îmbunătăţirea calităţii vieţii şi diversificarea economiei rurale;
- Demararea şi funcţionarea iniţiativelor locale (LEADER).

Obiectivele generale sunt împărţite într-un număr de obiective strategice ce ţin cont de situaţia economică locală şi regională din mediul rural şi provocările ce vor urma.

Axa 1 – obiective şi impact aşteptat

Măsurile din Axa 1 vizează îmbunătăţirea eficienţei sectoarelor agricol şi forestier în vederea pregătirii acestora să facă faţă concurenţei cu un mediu comercial deschis pieţei externe. Rezultatele aşteptate sunt: o forţă de muncă agricolă mai bine pregătită, cu o structură pe vârstă mult îmbunătăţită, o mai bună utilizare a terenului, pătrunderea pe piaţă a fermelor de semi-subzistenţă, o agricultură comercială modernă, creşterea valorii adăugate şi îmbunătăţirea calităţii produselor, care vor asigura pe viitor creşterea productivităţii şi competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier.

Sprijinul va fi direcţionat către microîntreprinderi şi întreprinderile mici şi mijlocii, considerate a fi mai capabile decât întreprinderile mari să dezvolte produse noi, să valorifice mai bine resursele locale prin inovare şi adaptare. Priorităţile alese din cadrul acestei axe iau în considerare atât nevoile de dezvoltare, cât şi necesitatea de a continua anumite măsuri din perioada de preaderare.

Axa 2 - obiective şi impact aşteptat

Obiectivul măsurilor din Axa 2 este de a îmbunătăţi mediul în spaţiul rural, de a îmbunătăţi biodiversitatea printr-un management durabil al terenurilor agricole şi forestiere.

Măsurile includ zone defavorizate, Natura 2000 şi programul de împădurire. Schema LFA intenţionează să sprijine continuarea activităţii agricole în astfel de zone, menţinând astfel peisajul. Schema Natura 2000 este îndreptată către fermierii din zonele cu habitate cu valoare naturală ridicată. Principalul element al programului silvic – sprijinul pentru împădurire – este inclus, de asemenea, în această Axă. Programul va permite menţinerea plantărilor la un nivel suficient în vederea atingerii obiectivelor economice şi de mediu.

Axa 3 - obiective şi impact aşteptat

Îmbunătăţirea calităţii vieţii în mediul rural, diversificarea economiei rurale, promovarea cunoaşterii şi îmbunătăţirea potenţialului uman reprezintă obiectivele strategice ale acestei axe.

Măsurile vizează comunitatea rurală, în general, prin dezvoltarea întreprinderilor din mediul rural, bazate pe resurse naturale, a turismului, renovarea satelor şi promovarea iniţiativelor privind mediul în vederea completării activităţilor din cadrul fermei şi pentru furnizarea unor oportunităţi alternative de angajare a populaţiei din mediul rural. Aceste măsuri au fost alese în concordanţă cu punctele slabe ale mediului rural (precum venituri scăzute, dependenţa excesivă de agricultura de subzistenţă, abilităţile de antreprenoriat reduse, infrastructura neadecvată), dar şi a punctelor tari (resurse cu valoare naturală ridicată, patrimoniu cultural bogat etc.). Astfel, prin această abordare, zonele rurale ar trebui să atingă o calitate a vieţii în mediul rural, la fel ca în mediul urban.

Axa 4 - obiective şi impact aşteptat

Măsurile din Axa 4 vizează sprijinirea dezvoltării rurale prin îmbunătăţirea guvernanţei locale şi promovarea potenţialului endogen. Abordarea LEADER va contribui la realizarea obiectivelor din Axa 1, Axa 2 şi Axa 3 prin intermediul strategiilor de dezvoltare locală integrată şi prin acţiuni inovative.

În concluzie, evaluatorul consideră că PNDR este în concordanţă cu PNS şi reprezintă un program bine structurat, cu obiective generale, strategice şi specifice clare care se regăsesc la nivelul măsurilor. Evaluatorul apreciază folosirea tabelelor şi schemelor în vederea ilustrării logicii intervenţiei. Totodată, recomandă ca tabelele să fie însoţite de texte explicative şi de justificări ale intervenţiilor.

În total, PNDR va reprezenta circa 10.000 milioane de Euro sprijin public investiţiilor din sectoare comparativ cu 1.278 milioane Euro cheltuială publică din Programul SAPARD. Este o sumă de opt ori mai mare, ceea ce reflectă nevoile din spaţiul rural românesc, pe de o parte, dar şi o provocare în vederea asigurării unei folosiri şi absorbţii corespunzătoare a fondurilor, pe de altă parte. O valoare totală de 12.316 milioane de Euro se aşteaptă a fi investită în cadrul acestui program între 2007-2013.

Alocările sunt în concordanţă cu strategia şi pun accent pe modernizarea şi restructurarea agriculturii româneşti, reflectând astfel nevoile stringente ale sectorului. Evaluatorul apreciază alocările ca fiind relativ mari pentru Axa 3, ceea ce face ca echilibrul programului să fie în concordanţă cu intenţiile regulamentului. De asemenea, alocările pentru Axa 4 sunt în concordanţă cu cerinţele.

Lecţii învăţate

PNDR este elaborat având în vedere experienţa relevantă din perioada anterioară şi ţinând cont de programele în curs de derulare. Pentru cuantificarea obiectivelor şi estimarea costului unitar pe proiect şi acţiune a fost folosită experienţa Programului SAPARD.

Totodată, evaluatorul consideră oportună acordarea unei atenţii sporite în PNDR următoarelor probleme: experienţa implementării Programului SAPARD a arătat că aspectele generale, ce trebuie regăsite şi în următorul program sunt legate de ingineria financiară şi de ridicarea anumitor restricţii ce nu sunt necesare pentru accesarea fondurilor. În acest sens, sistemul financiar trebuie îmbunătăţit în vederea îndeplinirii nevoilor potenţialilor beneficiari. Aceasta va putea include utilizarea plăţilor în avans, contribuţia în natură, precum şi utilizarea leasingului. Evaluatorul recomandă ca aceste experienţe să fie folosite într-o mai mare măsură în programele viitoare.

Măsurile alese

PNDR cuprinde 24 de măsuri, reprezentând o provocare majoră pentru administraţia responsabilă pentru implementarea programului. Măsurile alese sunt cele adecvate şi se adresează nevoilor urgente ale societăţii rurale, într-o mai mică sau mai mare măsură. Comentariile individuale ale măsurilor pot fi citite în textul principal al raportului. Aici sunt luate în considerare numai câteva aspecte generale.

În general, evaluatorul consideră că justificarea măsurilor se regăseşte în descrierea măsurilor şi în capitolele de strategie generală a PNDR, dar logica intervenţiei este adesea pierdută şi ar putea fi mai precisă. Logica intervenţiei (obiective generale, specifice şi operaţionale ce arată output-ul aşteptat, rezultatele şi impactul intervenţiei) nu este prezentată într-o manieră detaliată şi într-un mod coerent.

Indicatorii sunt elaboraţi pentru nivelul de output şi, de asemenea, obiectivele sunt cuantificate la nivelul de output, însă indicatorii de rezultat şi de impact sunt destul de dispersaţi şi nu sunt cuantificaţi în fişa măsurii. Prezentarea indicatorilor este făcută în capitolul 5 al PNDR. Fişele măsurilor prezentate în PNDR solicită atenţie în vederea reflectării cât mai bune a obiectivelor măsurii şi a sistemului administrativ de implementare.

Impact aşteptat

PNDR conţine o bună şi rar întâlnită evaluare a programului şi a impactului estimat şi aşteptat. Evaluatorul apreciază efortul făcut în vederea oferirii unei imagini a rezultatelor şi a impactului în baza indicatorilor de bază CMEF.

Ultimele date înregistrate ce surprind dezvoltarea, se referă la indicatorii macroeconomici esenţiali, care arată o creştere rapidă a investiţiilor începând cu anul 2000 de la 357 milioane Euro la 1.300

milioane Euro în 2004. Aceste investiţii au influenţat VAB şi output-ul sectorului agricol. Investiţia medie de 100 Euro din sector, generează un output al producţiei de 1.200 Euro şi 700 Euro în VAB. Această legătură dintre investiţii şi producţie şi VAB este constantă pe an, începând cu anul 2000. În paralel cu dezvoltarea investiţiilor, numărul angajaţilor din sector s-a redus de la 3,6 milioane în 2000 la 2,6 milioane în 2004. Această tendinţă reprezintă o reducere medie anuală de 8%. Cu un VAB crescut, s-a obţinut o creştere a productivităţii muncii de la 712 Euro/normă întreagă în 2000 la 3.412 Euro/normă întreagă în 2004. Creşterea anuală a productivităţii muncii este de 18,29%. Această legătură dintre investiţii şi producţie, VAB şi productivitatea muncii poate fi folosită pentru a estima impactul aşteptat al investiţiilor din PNDR pentru perioada 2007 –2013.

Investiţia totală din program se aşteaptă să fie de 12.316 milioane Euro. Cu aceste investiţii va fi generată o producţie a sectorului de aproximativ 150.000 milioane Euro pe durata perioadei de programare sau VAB de 85.000 milioane Euro. Această producţie va fi posibil de realizat cu doar 1,7 milioane locuri de muncă în medie pe an din 2007 până în 2013, iar la finele perioadei vor exista doar 1,5 milioane de locuri de muncă rămase din cele 2,3 milioane de locuri de muncă estimate în 2006 şi din cele 2,6 milioane existente în 2004. Calculul se bazează pe precondiţia că doar productivitatea muncii va creşte, în acelaşi timp nu se observă nici o contribuţie la factorul total productivitate din partea input-ului de capital, dincolo de efectele productivităţii muncii. Productivitatea muncii va creşte la 9.000 Euro /normă întreagă până la sfârşitul perioadei, faţă de valoarea iniţială de 3.400 Euro în 2004, iar productivitatea medie a muncii va fi de 5.000 Euro / normă întreagă.

Contribuţia la creşterea indicatorilor cheie este rezultatul combinării alocărilor diverselor măsuri din program. Evaluatorul a pornit de la presupunerea că fiecare euro alocat fiecărei măsuri va avea acelaşi impact. Această prezumţie nu este în general aplicabilă în practică dar este folosită în vederea simplificării raţionamentului.

Având în vedere că nu toate măsurile sunt măsuri productive, impactul va fi mai scăzut. Dacă evaluatorul îşi bazează raţionamentul doar pe măsurile cu contribuţie privată, volumul total al investiţiei nu este de 12.316 milioane Euro, ci doar de 7.158 milioane Euro reprezentând 58% din anvelopa totală. În consecinţă, impactul va fi mai scăzut. Pentru producţia agricolă se observă o creştere cu 11% din 2003 până în 2007, echivalentă cu o creştere de la 12.300 milioane Euro la 17.500 milioane Euro. Pentru VAB creşterea anuală va fi de 7% de la 8.988 milioane Euro la 10.817 milioane Euro, iar creşterea productivităţii muncii va fi de numai 11% în loc de 18% .

O consecinţă drastică este pierderea locurilor de muncă. Nu este nicio îndoială că pierderea locurilor de muncă va urma restructurării şi modernizării sectorului, care va avea loc în aceşti ani şi care se va intensifica în perioada următoare, dar totodată vor fi create noi locuri de muncă. Din experienţa SAPARD se ştie că investiţiile din cadrul Măsurii 1.1 au condus la crearea a 50 locuri de muncă la o investiţie de 1 milion Euro, Măsura 3.1 a condus la crearea a 25 locuri de muncă la o investiţie de 1 milion de Euro şi că diversificarea a condus la 20 noi locuri de muncă la o investiţie de 1 milion de Euro. Se aşteaptă să fie create circa 175.000 noi locuri de muncă ca urmare a investiţiilor din cadrul programului.

Complementaritate

În mod evident, PNDR este complementar cu alte intervenţii UE din cadrul fondurilor structurale. Obiectivele generale ale PNDR sunt în concordanţă cu Regulamentul (CE) nr.1698/2005 şi sunt în principiu în concordanţă cu liniile directoare strategice evidenţiind principiile generale de asistenţă. Complementaritatea şi conformitatea sunt detaliate în PNS.

Din evaluarea pe măsuri, evaluatorul consideră că liniile de demarcare nu sunt clar delimitate. Nu este foarte clar, dacă actualele linii de demarcare sunt elaborate astfel încât să permită potenţialilor beneficiari să aplice pentru un anumit proiect, fie în PNDR, fie în alte programe. Se recomandă o delimitare mai clară a acestor linii în PNDR, precum şi în descrierea măsurilor.

Cadrul instituţional

În concordanţă cu prevederile Regulamentului (CE) nr. 1698/2005, a fost elaborat un sistem administrativ care este descris în Capitolele 11 şi 12 ale PNDR. Sistemul se bazează pe structurile existente din cadrul MADR, inclusiv Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP),

Agenţia de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură (APIA) şi Direcţia Generală de Dezvoltare Forestieră şi Consolidare a Proprietăţii (DGDFCP).

Înaintea lansării noului PNDR, Autoritatea de Management ar trebui să se asigure că APDRP, APIA şi DGDFCP s-au pregătit şi au efectuat simulări pentru sistemul de implementare IT şi că toate procedurile necesare sunt aplicabile, funcţionale şi bine definite.

Cum pentru moment, sistemul IT nu este finalizat, o atenţie specială trebuie acordată design-ului acestuia, pentru a permite colectarea datelor pentru implementarea la toate nivelele şi de către toate organismele şi totodată să poată genera în mod automat diferite tipuri de rapoarte. Ar putea fi dezvoltată o aplicaţie şi pentru beneficiari, pentru a le permite acestora să trimită datele de monitorizare în format electronic.

Mai mult, evaluatorul consideră că monitorizarea şi evaluarea descrise sunt în concordanţă cu cerinţele, dar evidenţiază faptul că sistemul este dependent de dezvoltarea de formulare de aplicare corespunzătoare, de modele de raportare şi a unui sistem IT, care să sprijine folosirea acestor formulare.

Planul de informare inclus în PNDR se adresează beneficiarilor publici şi privaţi şi va fi implementat folosind mass-media, inclusiv prin scrisori de informare către potenţialii beneficiari.

În vederea obţinerii unor rezultate maxime, planul va fi îmbunătăţit avându-se la bază rezultatele implementării. După cum s-a putut observa anterior în Programul SAPARD, este nevoie de o structurare foarte bună a activităţilor de informare şi de o abordare coerentă la nivelul întregii ţări. Trebuie pregătite şi structurile de implementare la nivel judeţean.

Obiectivele şi activităţile Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală sunt descrise în PNDR furnizând informaţii referitoare la designul reţelei naţionale şi la structura instituţională creată. Suma de bani alocată pentru reţea este realistă. Sunt alocaţi 7,5 milioane Euro pentru crearea şi funcţionarea reţelei, precum şi pentru implementarea planului de acţiune.

Consultările cu cei interesaţi

Evaluatorul consideră că procesul de consultare cu toţi cei interesaţi este unul corespunzător. În general, procesul s-a dovedit util şi input-ul din partea grupurilor de lucru a fost luat în considerare. Se consideră că procesul a contribuit într-o manieră pozitivă la elaborarea măsurilor individuale. În acelaşi timp, se consideră că anumite persoane interesate au lipsit de pe lista participanţilor şi ar fi oportună includerea în PNDR a explicaţiilor de ce anumite persoane nu au participat.

Evaluarea Strategică de Mediu

Evaluarea Strategică de Mediu (SEA) din Programul Naţional de Dezvoltare Rurală (PNDR) a fost elaborată în concordanţă cu cerinţele Directivei Europene SEA CE/2001/42, precum şi cu Decizia Guvernului nr. 1076/ 2004, ce transpune prevederile directivei menţionate mai sus.

Evaluarea a arătat diferitele contribuţii ale axelor în vederea realizării obiectivelor relavante de mediu. Astfel, Axa 1 contribuie în mod semnificativ la îmbunătăţirea comportamentului pro-activ al populaţiei; îmbunătăţirea condiţiilor de sănătate ale populaţiei; Axa 2 contribuie în mare măsură la conservarea habitatelor speciilor de animale sălbatice; menţinerea funcţiei ecologice a râurilor; menţinerea biodiversităţii zonelor protejate; Axa 3 va genera efecte pozitive asupra susţinerii dezvoltării durabile a turismului rural; îmbunătăţirea condiţiilor de sănătate ale populaţiei; facilitarea folosirii resurselor regenerabile; utilizarea practicilor tradiţionale; iar Axa 4 va avea o contribuţie pozitivă la îmbunătăţirea unui comportament pro-activ prin încurajarea practicilor agricole durabile.

În concluzie, evaluatorul estimează că implementarea PNDR va avea un efect pozitiv asupra mediului, mai ales în mediul rural românesc, cu o contribuţie semnificativă la o dezvoltare durabilă în acest domeniu. Se poate declara că acest program va permite dezvoltarea economică şi socială a zonelor rurale.

Recomandările evaluatorului ex-ante şi transpunerea acestora în PNDR sunt prezentate în tabelul următor.

4.2.2. Recomandări ale evaluatorului ex- ante şi transpunerea acestora în PNDR

Recomandări cu caracter general

Nr.	Sumarul administrativ	Subiect	Recomandări	Pagina din Raport	Comentarii şi pagina în care sunt incluse în PNDR
1	1.1.	Analiza situaţiei curente	Sugerăm să fie făcut un efort suplimentar pentru asigurarea includerii şi măsurării tuturor indicatorilor de bază. Mai mult, considerăm că ar fi folositoare includerea comparaţiilor cu reperele internaţionale selectate, astfel încât analiza să ofere o imagine clară a relaţiilor relative dintre România şi UE 15 şi UE 27, dacă este relevant.	1	Recomandare acceptată. S-a ataşat la PNDR Anexa nr. 1 care cuprinde toţi indicatorii de bază cuantificaţi cu datele disponibile în prezent din surse oficiale. Pentru indicatorii indisponibili, în 2008, prin măsura de AT, va fi realizat un studiu pentru completarea acestora raportat la anul 2006.
2	1.1.	Analiza situaţiei curente	Nu considerăm că se acordă prea multă atenţie, în PNDR, disparităţilor şi cauzelor acestor disparităţi, în zonele rurale în comparaţie cu zonele urbane, sau regional vs. naţional. Suntem conştienţi de faptul că disparităţile regionale au un rol important şi că potenţialele de dezvoltare sunt importante.	1	Recomandare acceptată. S-au operat completările solicitate în Capitolul 3.

3		SWOT	Pentru a face şi mai evident potenţialul de construcţie a strategiilor, ar putea fi considerată includerea unei secţiuni care să stabilească modul în care Punctele tari şi Punctele slabe interne identificate, pe de o parte, şi Oportunităţile şi Ameninţările, pe de altă parte pot fi transformate în strategii posibile. Acestea trebuie să asigure că Punctele tari sunt utilizate şi Punctele slabe sunt eliminate astfel încât să beneficiem de avantajele oportunităţilor externe şi să întâmpinăm ameninţările externe.	2	Recomandare parţial acceptată. În analiza SWOT s-au identificat atât punctele tari şi slabe cât şi oportunităţile şi ameninţările, iar maniera în care acestea sunt utilizate în vederea eliminării punctelor slabe şi folosirii oportunităţilor este prezentată în capitolul 3.2.3.
4		PNDR Obiective şi alocări financiare	Considerăm că ar putea fi realizate anumite referiri la eficienţa economică vizându-se o proporţie relativ mare a alocării Axei 1 privind fermele de semisubzistenţă. Trebuie să ne aşteptăm ca, competitivitatea, modernizarea şi restructurarea să fie problemele centrale în cadrul acestei Axe, dar nu ne aşteptăm ca această măsură să contribuie la acest obiectiv general.	3	Recomandare acceptată parţial. Măsura 141 „Sprijinirea fermelor de semi-subzistenţă” a fost reformulată, şi în noua formă aceasta contribuie la restructurarea sectorului agricol.
5		PNDR Obiective şi alocări financiare	Recomandăm, de asemenea, ca tabelele să fie sprijinite cu texte cuprinzătoare de explicare şi justificare a intervenţiilor. Aceasta nu este o problemă crucială, dar poate facilita citirea PNDR-ului, contribuind, de asemenea, la asigurarea transparenţei.	4	Recomandare acceptată

6		PNDR Obiective şi alocări financiare	Balanţa din Program este în linie cu cerinţele reglementate, deşi Axa 2 cu 24,5% este foarte aproape de limita minimă de 25 % din cheltuielile publice, exclusiv plata directă complementară.	4	Recomandarea nu se justifică. Alocarea financiară pentru Axa 2, după excluderea plăţilor directe complementare, este de 26,05%. Procentul de 24,5% este rezultatul raportării la suma totală publică ceea ce este contrar Regulamentului (CE) nr.1698/2005 care precizează că raportarea se face la total FEADR, astfel cerinţa este îndeplinită, procentul fiind de 26,05%
7		PNDR Obiective şi alocări financiare	Considerăm că una din probleme necesită o atenţie şi mai mare decât cea arătată până acum în PNDR. Experienţele din implementarea Programului SAPARD au arătat că problemele generale pe care trebuie să le avem în vedere în viitor sunt reprezentate de problema ingineriei financiare şi de ridicarea restricţiilor inutile privind preluarea potenţialului proiectelor. De aici înainte, sistemul financiar trebuie să fie actualizat pentru a întâmpina nevoile beneficiarilor potenţiali. Aceasta va include utilizarea plăţilor în avans, contribuţii în natură, aranjamente de leasing. Recomandăm folosirea acestor experienţe cât mai mult posibil în programul viitor.	4	Recomandarea acceptată. În acest sens au fost completate capitolele 3, 5 şi motivaţiile fişelor tehnice ale măsurilor 121, 122, 123, 125, 312, 313, 322.
8		Măsurile selectate	În general, considerăm că justificarea măsurilor este potrivită în descrierea măsurii şi în capitolele strategice generale ale PNDR, dar logica intervenţiei este adesea foarte vagă şi nu atât de precisă pe cât s-ar dori. Logica intervenţiei (generală, obiectivele specifice şi operaţionale ce reflectă outputurile, impactul şi rezultatele operaţionale ale intervenţiei) nu sunt descrise într-un mod coerent şi detaliat.	5	Recomandare acceptată. S-au introdus în fiecare măsură din fiecare axă aceste obiective generale, specifice şi operaţionale.
9		Complementaritatea	Din evaluarea noastră a măsurilor individuale considerăm că liniile de demarcare nu sunt clar indicate. Nu ne este clar dacă liniile de demarcare sunt, în prezent, elaborate astfel încât beneficiarii să vadă unde pot aplica pentru un anumit proiect, fie în PNDR fie în alte programe. Recomandăm o sporire a liniilor de demarcare în PNDR, precum şi în descrierea măsurilor.	6	Recomandare acceptată. S-au efectuat modificări şi detalieri atât la nivelul Capitolului 10, cât şi la nivelul fiecărei măsuri din Capitolul 5.

10		Constituirea administrativă	De vreme ce sistemul de IT nu este finalizat, atenţia ar trebui îndreptată conturării acestuia, astfel încât să permită colectarea datelor pentru toate nivelele de implementare şi instituţii şi să fie capabil să genereze automat diferite tipuri de rapoarte. O aplicaţie ar putea fi dezvoltată, de asemenea, pentru beneficiari, pentru a le permite transmiterea datelor de monitorizare în forma electronică.	7	Recomandare acceptată. S-au efectuat completări în Capitolul 11 menţionându-se şi modul de implementare
11		Constituirea administrativă	Dacă se consideră oportună dezvoltarea abilităţilor experţilor locali pentru îmbunătăţirea contactului cu beneficiarii/ potenţialii beneficiari, să-i sfătuiască privind oportunităţile programului în contextul protecţiei mediului înconjurător privind afacerile agricole la nivel local, naţional şi la nivel european.	7	Recomandare acceptată. S-au menţionat instruirile prin Programul PHARE la Capitolul 13, Sub-capitolul 13.1 şi Capitolul 11.1 a,b
12		Consultarea cu factorii interesaţi	Considerăm că anumiţi factori interesaţi importanţi lipsesc din lista participanţilor şi considerăm adecvată includerea în capitolul din PNDR a motivaţiei neparticipării unora dintre aceştia.	8	Recomandare acceptată. S-a completat lista participanţilor, şi au fost clarificate aspectele ridicate.

Recomandări cu caracter specific diverselor capitole ale PNDR

Nr.	Capitol PNDR	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNDR la capitolul /subcapitolul
Aspecte generale şi inter-conectate					
1.	3.2	Situaţie curentă	S-a observat o inconsistenţă în cadrul situaţiei curente în privinţa indicatorului VAB, vezi paginile 7, 8 şi 25. Se recomandă alinierea acestora.	11	Recomandarea nu se justifică. În capitolul 3.1.1. se face referire la VAB pe sectorul agricol şi forestier iar în capitolul 3.1.3 se vorbeşte de VAB în sectorul primar (agricol, forestier şi piscicol), de aici rezultând şi diferenţa de procente.
2.	3.2	Situaţie curentă	Capitolul conţinând analiza situaţiei nu conţine o descriere a efectelor aşteptate ale Politicii Agricole Comune. Ar putea fi utilă pentru Program, includerea unei prezentări scurte a contextului în care este realizat PNDR (economie cu creştere accentuată, schimbări majore în agricultură datorită efectelor PAC, Pilonului1). Aceasta ar pregăti mai buna înţelegere a strategiei alese.	12	Recomandare acceptată. Reformularea textului a permis şi evaluarea efectelor PAC.

Nr.	Capitol PNDR	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNDR la capitolul /subcapitolul
3.	3.2	Situaţie curentă	Se recomandă definirea clară şi sublinierea faptului că inovaţia este diferită de modernizare şi, astfel, reprezintă un element nou al programării 2007-2013 faţă de programele anterioare. Trebuie descrise sistemele de inovaţie şi de cercetare şi dezvoltare.	12	Recomandare parţial acceptată. În acord cu obiectivele generale ale Programului se va pune accentul pe promovarea tehnologiilor inovatoare, a noilor produse în cadrul acţiunilor de modernizare şi dezvoltare.
4.	3.2	Situaţie curentă	Datele statistice privind dimensiunea economică a exploataţiilor nu se referă la categoriile selectate pentru sprijin în cadrul măsurii (2-16 UDE) luând în considerare afirmaţia „segmentul de exploataţii avut în vedere pentru sprijin va include exploataţiile cu dimensiuni între 2-6 UDE”. Acest aspect trebuie corectat.	13	Recomandare acceptată. Segmentul de exploataţii avut în vedere pentru sprijin va include exploataţiile cu dimensiuni între 2-8 UDE.
5.	3.2	Situaţie curentă	Aspectele privind utilizarea serviciilor de consiliere nu sunt menţionate explicit nici în analiza SWOT (deşi se corelează indirect cu nivelul scăzut de pregătire profesională al fermierilor) şi nici în capitolul ce cuprinde descrierea situaţiei curente. Există o descriere foarte clară a acestui tip de intervenţie în motivaţia măsurii (inclusiv aspectele privind noul context PAC), descriere care ar trebui inclusă atât în analiza SWOT cât şi în descrierea situaţiei curente pentru a asigura coerenţa. Se recomandă realizarea acestei modificări.	13	Recomandare acceptată. Analiza SWOT a fost reformulată.

Nr.	Capitol PNDR	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNDR la capitolul /subcapitolul
6.	3.2	Situaţie curentă	Includerea aspectelor privind noul context creat de efectele noii PAC (eco-condiţionalitate, GAEC, SAPS etc.) atât în analiza SWOT cât şi în capitolul privind descrierea situaţiei curente pentru a asigura coerenţa cu Măsurile 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole" şi 112 „Instalarea tinerilor fermieri" etc.	13	Recomandare acceptată.
7.	3.2	Situaţie curentă	Interpretarea conform căreia cea mai mare pondere a populaţiei, cuprinsă între 30-34 de ani (în 2005) s-ar datora găsirii unor mai bune perspective în mediul rural ar trebui coroborată cu efectele politicilor demografice din regimul comunist (1967,1968).	14	Recomandare acceptată. S-au introdus completări pentru susţinerea şi în înţelegerea textului în Capitolul 3.1.3. la "Situaţia demografică "
8.	3.2	Situaţie curentă	Ar trebui furnizate informaţii asupra insuficienţei infrastructurii de bază sau chiar absenţa ei, precum informaţii despre infrastructura IT (internet) şi promovarea dezvoltării ei. Acestea trebuie avute în vedere în contextul tuturor măsurilor din Axele 3 şi 4 (criterii de selecţie etc.), ca unul dintre cele mai importante instrumente, în special pentru zonele izolate.	14	Recomandare parţial acceptată. În capitolul 3.2.3 au fost furnizate informaţii privind infrastructura IT. Extinderea infrastructurii IT se finanţează însă din fondurile structurale.
9.	3.3	SWOT	Se recomandă ca listele prezentate în contextul SWOT să fie verificate în scopul de a asigura consistenţa cu capitolul ce evidenţiază situaţia curentă.	16	Recomandare acceptată.

Nr.	Capitol PNDR	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNDR la capitolul /subcapitolul
10.	3.3	SWOT	Pentru a sporii utilitatea analizei SWOT recomandăm crearea unei ierarhii a punctelor slabe şi punctelor tari, conform importanţei acestora. Acest aspect va fi de folos, pe viitor, în PNDR pentru formularea într-o manieră transparentă a strategiei, abordând astfel, cele mai urgente şi importante aspecte.	16	Recomandare acceptată. Ierarhizarea punctelor tari şi slabe din SWOT a fost utilizată pentru stabilirea sectoarelor prioritare şi criteriilor de selecţie.
11.	3.4	Disparităţi regionale	Recomandăm îmbunătăţirea descrierii disparităţilor şi a cauzelor acestora: urban-rural, naţional-regional, naţional-internaţional.	17	Recomandare acceptată. În acest sens, s-au adus completări pe tot parcursul Capitolului 3.1
12.	4.1.	Ierarhia obiectivelor	Considerăm că PNDR este în concordanţă cu liniile PNS şi că PNDR reprezintă un document programatic bine structurat, cu obiective generale clare, cu obiective strategice şi specifice ce conduc la măsuri. Apreciem utilizarea tabelelor şi schemelor pentru ilustrarea logicii intervenţiei. Cu toate acestea, recomandăm ca tabelele să fie susţinute de texte comprehensive care să explice şi să justifice intervenţiile. Acesta nu este un aspect crucial, dar poate uşura citirea PNDR.	25	Recomandare acceptată. S-au introdus justificări care susţin schemele propuse în Capitolul 4.1.
13.	4.3	Consistenţa obiectivelor programului cu analiza SWOT	Obiectivele reflectă punctele tari şi slabe prezente în SWOT, dar legătura dintre ele ar putea fi descrisă mai explicit. Strategia aleasă va fi mai clară şi mai transparentă prin includerea oportunităţilor, ameninţărilor şi a forţelor motrice la sfârşitul Capitolului 3. Legătura de la fişele măsurilor la ierarhia obiectivelor programului este satisfăcătoare, dar ar putea fi îmbunătăţită pentru anumite măsuri (ex. măsurile LEADER) luând în considerare comentariile următorului capitol. Se recomandă analiza acestor consideraţii.	25	Recomandare acceptată.

Nr.	Capitol PNDR	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNDR la capitolul /subcapitolul
14.	4.3	Consistenţa obiectivelor programului cu analiza SWOT	Dorim să evidenţiem faptul că analiza SWOT urmăreşte numai într-un anumit grad logica acestui instrument în formularea strategiei. Pentru a evidenţia potenţialul de construcţie al strategiei al analizei SWOT, se poate lua în considerare introducerea unei secţiuni care să analizeze modalitatea în care punctele slabe şi tari interne şi oportunităţile şi ameninţările externe identificate pot fi transformate în posibile strategii, asigurându-se faptul că punctele tari interne sunt utilizate iar punctele slabe eliminate pentru a putea beneficia de oportunităţile externe şi pentru a face faţă ameninţărilor.	25	Recomandare acceptată. S-au introdus completările necesare conform recomandărilor în Capitolul 3.1 – Analiza SWOT.
15.	4.4	Indicatori de bază şi de impact	Indicatorii de bază privind contextul şi obiectivele au fost definiţi şi cuantificaţi pentru toate măsurile Programului, pe baza CMEF, dar nu sunt prezenţi în fişa tehnică a măsurii conform tiparului recomandat. Se recomandă, dacă este posibil, ca pentru indicatorii rămaşi să fie identificate datele de bază şi să fie introduse conform tiparului recomandat pentru fişa măsurii, pentru fiecare măsură.	26	Recomandare parţial acceptată. Indicatorii de bază sunt prezenţi în capitolul de strategie şi în cadrul anexei 1, şi nu trebuie incluşi în fişele măsurilor.
16.	5.1	Lecţii învăţate	Experienţa din implementarea Programului SAPARD demonstrează faptul că principala problemă ce trebuie abordată în viitorul program este cea reprezentată de ingineria financiară şi de eliminarea restricţiilor ne-necesare pentru proiecte. Astfel, sistemul financiar trebuie îmbunătăţit pentru a răspunde nevoilor potenţialilor beneficiari. Acesta va include utilizarea plăţilor în avans, a contribuţiilor în natură şi a aranjamentelor de leasing. Recomandăm ca această experienţă să fie utilizată cât mai mult posibil în cadrul viitorului Program.	34	Recomandarea acceptată. În acest sens au fost completate Capitolele 3, 5 şi motivaţiile fişelor tehnice ale măsurilor 121, 122, 123, 125, 312, 313, 322.
Măsurile Axei 1					

Nr.	Capitol PNDR	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNDR la capitolul /subcapitolul
17.	5.2	Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe	În motivaţia măsurii nu se face referire la nivelul educaţiei al populaţiei ocupate în sectorul agricol şi silvic. Nu există referinţe privind noul mediu, interacţiunea cu plăţile directe decuplate, încurajarea regimului de afaceri orientat spre piaţă şi cerinţele pentru o gamă largă de aptitudini economice şi de management. Recomandăm construcţia motivaţiei măsurii pe această structură logică	35	Recomandare acceptată. Această reformulare s-a operat în cadrul Măsurii 111.
18.	5.2	Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe	Se recomandă elaborarea unei prezentări clare a ierarhiei obiectivelor pentru această măsură.	35	Recomandare acceptată. Această reformulare s-a operat în cadrul Măsurii 111.
19.	5.2	Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe	Există o inconsecvenţă în secţiunea ce descrie aceste acţiuni: în primul paragraf se afirmă că măsura va contribui la îmbunătăţirea şi perfecţionarea cunoştinţelor (2 tipuri de cursuri); în cel de-al doilea paragraf se afirmă că acţiunile vor fi de iniţiere, specializare/îmbunătăţire şi perfecţionare (3 tipuri de cursuri)	35	Recomandarea a fost acceptată şi operată în cadrul Măsurii 111.
20.	5.2	Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe	De asemenea, am observat unele ezitări în privinţa definirii clare a beneficiarilor acestei măsuri. Se recomandă definirea.	35	Recomandarea esteacceptată şi a fost operată în cadrul Măsurii 111.
21.	5.2	Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe	De asemenea, nu există cuantificări ale indicatorilor de impact, mai exact valoarea adăugată netă şi productivitatea muncii. Se recomandă îmbunătăţirea ierarhiei obiectivelor şi aplicarea ţintelor cuantificate în tabelul indicatorilor. Probabil este necesară o cuantificare adiţională.	36	Recomandare acceptată, cu excepţia recomandării privind cuantificarea adiţională întrucât aceasta nu se regăseşte în cadrul comun de monitorizare a indicatorilor.

Nr.	Capitol PNDR	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNDR la capitolul /subcapitolul
22.	5.2	Instalarea tinerilor fermieri	Principala problemă adresată de măsură nu este descrisă în acest fel în motivaţia intervenţiei. Recomandăm includerea unei justificării a măsurii în fişa măsurii.	37	Recomandarea acceptată. Este operată în cadrul Măsurii 112.
23.	5.2	Instalarea tinerilor fermieri	Ar fi fost utilă definirea mai clară a indicatorilor operaţionali şi specificaţia dacă măsura va compensa costurile instalării sau va co-finanţa parţial modernizarea fermelor? Recomandăm realizarea acestor modificări.	37	Recomandarea acceptată.
24.	5.2	Instalarea tinerilor fermieri	Obiectivele măsurii nu sunt cuantificate, cu excepţia input-ului şi output-ului în termenii de: număr de tineri sprijiniţi. Se recomandă această modificare.	37	Recomandarea acceptată. Este operată în cadrul Măsurii 112.
25.	5.2	Instalarea tinerilor fermieri	Nu sunt definite ţintele pentru indicatorii de rezultat şi impact. De asemenea, nu există, date numerice despre tipurile de sectoare agricole afectate de implementarea măsurii. În acest fel, probabil, se explică şi de ce nu există o cuantificare a creşterii prevăzute a VAB în exploataţiile sprijinite, şi nici pentru creşterea economică prevăzută sau pentru creşterea productivităţii muncii. Dacă este posibil, aplicaţi recomandarea.	38	Recomandarea acceptată. Este operată în cadrul Măsurii 112.
26.	5.2	Pensionarea timpurie a fermierilor şi a lucrătorilor agricoli	Obiectivele sunt prezentate general şi sunt prezentate într-o manieră ce se poate considera a fi în afara domeniului de acţiune al măsurii. De exemplu, este îndoielnic faptul că schimbările structurale majore în agricultura românească vor fi rezultatul acestei măsurii, şi de asemenea este îndoielnic dacă măsura contribuie la diversificare (şi inovaţii), în viitor, a fermelor. Recomandăm reconsiderarea acestor formulări.	38	Măsura este preconizată a începe în 2010
27.	5.2	Pensionarea timpurie a fermierilor şi a lucrătorilor agricoli	Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate. Se recomandă acest aspect.	38	Măsura este preconizată a începe în 2010
28.	5.2	Utilizarea serviciilor de consiliere	Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia (generală, specifică, operaţională) şi se poate avea în vedere revizuirea acesteia pentru a prezenta mai bine logica intervenţiei, în conformitate cu indicatorii propuşi în ultima secţiune a fişei măsurii, ceea ce este recomandabil.	39	Recomandare acceptată şi operată.
29.	5.2	Utilizarea serviciilor de consiliere	Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate.	39	Recomandare acceptată. Cuantificarea se regăseşte în fişa Măsurii 143.

Nr.	Capitol PNDR	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNDR la capitolul /subcapitolul
30.	5.2	Modernizarea exploataţiilor agricole	În măsura în care structura şi terminologia logicii de intervenţie este crucială în mai multe aspecte ale implementării programului (formularea ţintelor cuantificate, a indicatorilor, a monitorizării şi evaluării), se recomandă reorganizarea descrierii obiectivelor în linie cu această logică, în obiective generale, specifice şi operaţionale.	40	Recomandare acceptată. S-au introdus in fiecare măsură din fiecare axă aceste obiective generale, specifice şi operaţionale.
31.	5.2	Modernizarea exploataţiilor agricole	Se recomandă cuantificarea obiectivelor prezentate în măsură.	41	Recomandare acceptată. Cuantificarea se regăseşte în fişa Măsurii 121.
32.	5.2	Modernizarea exploataţiilor agricole	Se recomandă cuantificarea indicatorilor de rezultat şi impact.	41/42	Recomandare acceptată. Cuantificarea se regăseşte în fişa Măsurii 121.
33.	5.2	Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere	Se recomandă ca ierarhia obiectivelor să respecte terminologia clasică (general, specific, operaţional).	43	Recomandare acceptată. S-au introdus în fiecare măsură din fiecare axă aceste obiective generale, specifice şi operaţionale.
34.	5.2	Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere	Se recomandă cuantificarea obiectivelor prezentate în măsură.	43	Recomandare acceptată. Cuantificarea se regăseşte în fişa Măsurii 123.
35.	5.2	Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere	Sugerăm reanalizarea indicatorilor şi cuantificarea celor care nu au fost deja cuantificaţi.	44	Recomandare acceptată. Cuantificarea se regăseşte în fişa Măsurii 123.

Nr.	Capitol PNDR	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNDR la capitolul /subcapitolul
36.	5.2	Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii.	Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor (nu foarte clară) nu sunt cuantificate. Cu toate acestea tabelul indicatorilor din fişa măsurii include anumite ţinte, ce ar putea fi asimilate obiectivelor măsurii. Se recomandă cuantificarea ierarhiei obiectivelor.	44	Recomandare acceptată. Cuantificarea se regăseşte în fişa Măsurii 125.
37.	5.2	Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii	Indicatorii şi ţintele nu sunt cuantificaţi, cu excepţia celor de realizare, numărul de acţiuni sprijinite (2.401) şi suma totală a investiţiilor (634.769.915 Euro). Experienţa acumulată prin programele naţionale şi cele ale Băncii Mondiale ar trebui utilizate pentru a cuantifica indicatorii. Luaţi în considerare cuantificarea.	44	Recomandare acceptată. Cuantificarea se regăseşte în fişa măsurii125.
38.	5.2	Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă	Ierarhia obiectivelor nu este completă, în sensul că fişa măsurii specifică doar că obiectivele generale ale măsurii sunt de a sprijinii fermele de semi-subzistenţă pentru a deveni viabile şi competitive, ceea ce va fi dificil de realizat, vezi mai sus. Distincţia între obiectivele a) şi b) nu este clară, iar obiectivul b poate fi şters în măsura în care este cuprins în obiectivul a. Nu sunt prezentate obiective specifice sau operaţionale, cu toate că este indicat numărul aşteptat al beneficiarilor. Secţiunea domeniu de acţiuni introduce noi obiective, dar nu este clar modul în care aceste obiective se leagă de cele generale, prezentate în secţiunea *Obiective*, a măsurii. Pare să existe o suprapunere între diverse obiective.	46	Recomandare acceptată. S-au introdus în fiecare măsură din fiecare axă obiectivele generale, specifice şi operaţionale.
39.	5.2	Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă	Este indicat faptul că pachetul de acţiuni de sprijin disponibil pentru beneficiari va cuprinde în special măsuri din Axa 1. Nu este clară modalitatea în care acest pachet ar trebui utilizat sau administrat. Această clarificare este urgentă şi recomandată.	46	Recomandare acceptată.
40.	5.2	Înfiinţarea grupurilor de producători	Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate. Se recomandă acest aspect.	47	Recomandare acceptată. Cuantificarea se regăseşte în fişa Măsurii 142.

Nr.	Capitol PNDR	Subiect	Recomandări	Pagina din raport	Decizia Completat, adăugat în PNDR la capitolul /subcapitolul
41.	5.2	Înfiinţarea grupurilor de producători	Indicatorii de rezultat şi impact nu sunt cuantificaţi. Se recomandă acest aspect.	47	Recomandare acceptată. Cuantificarea se regăseşte în fişa Măsurii 142.

Măsurile Axei 2					
42.	5.2	Plăţi Natura 2000 şi plăîi legate de Directivele 2000/60/EC	Măsura conţine indicatori de realizare, rezultat şi impact. Nici unul din indicatori nu este cuantificat. Se recomandă acest aspect.	50	Recomandarea nu poate fi realizată momentan. În lipsa suprafeţelor eligibile şi a planurilor de management aferente sit-urilor Natura 2000 cuantificarea acestor indicatori este imposibilă.
43.	5.2	Plăţi Natura 2000 şi plăţi legate de Directivele 2000/60/EC	Indicatorii de rezultat şi impact prevăzuţi sunt prezentaţi în tabelul de indicatori. Aceştia nu sunt cuantificaţi şi se recomandă acest aspect.	50	Recomandarea nu poate fi realizată momentan. În lipsa suprafeţelor eligibile şi a planurilor de management aferente siturilor Natura 2000 cuantificarea acestor indicatori este imposibilă.

44.	5.2	Plăţi de Agro-mediu	Recomandăm introducerea în PNDR a unei analize a fermelor ecologice din perspectiva pieţei	51	Recomandarea este justificată, însă la acest moment nu există date sintetice referitoare la dimensiunea pieţei interne sau a volumului exporturilor pentru produsele ecologice. Piaţa internă este una relativ nouă, dinamică, dar în acelaşi timp poate prezenta un grad mai ridicat de risc.

45.	5.2	Plăţi de Agro-mediu	Aparent, există o suprapunere cu investiţiile din Măsura 121 privind conversia la agricultura organică. Se poate lua în considerare evitarea suprapunerii prin eliminarea sprijinului pentru conversia la agricultura organică din cadrul Măsurii 121. Recomandăm luarea în considerare a acestui aspect.	51	Recomandare respinsă. Nu există o suprapunere. Măsura 214 are un caracter compensatoriu oferind plăţi pe suprafaţă pentru pierderile din valoarea producţiei şi cheltuielile suplimentare suferite ca urmare a practicării agriculturii ecologice. Măsura 121 are un caracter investiţional
46.	5.2	Prima împădurire a terenurilor agricole	Nu sunt prezentate ţinte sau cuantificări ale obiectivelor. Se recomandă acest aspect.	52	Recomandare acceptată. S-au evidentiat în fişa măsurii indicatorii de realizare, de rezultat şi doi indicatori de impact.

47.	5.2	Prima împădurire a terenurilor agricole	Recomandăm includerea indicatorilor pentru impactul asupra mediului şi peisajului.	52	Recomandare acceptată. Indicatorii au fost introduşi din CMEF şi ,de asemenea, au fost introduşi doi alţi indicatori adiţionali.
48.	5.2	Prima împădurire a terenurilor non-agricole	În acest moment nu sunt disponibile ţinte sau cuantificări pentru obiective. Sugerăm să trataţi aceste aspecte.	52	Preconizăm că această măsură se va implementa din 2010.
49.	5.2	Prima împădurire a terenurilor non-agricole	Măsura nu are indicatori sau date de realizare, şi evidenţiem necesitatea indicatorilor de impact asupra mediului şi peisajului	52	Preconizăm că această măsură se va implementa din 2010.
50.	5.2	Plăţi Natura 2000	Nu este clară complementaritatea dintre Natura 2000 şi suprafaţa forestieră. Argumentaţia ar putea fi îmbunătăţită pentru a permite cititorului o mai bună înţelegere a conexiunii.	53	Preconizăm că această măsură se va implementa din 2010.
51.	5.2	Plăţi Natura 2000	Nu există o ierarhie a obiectivelor. Obiectivul este formulat în cadrul unui paragraf mare ce oferă informaţii despre zonele eligibile	53	Preconizăm că această măsură se va implementa din 2010.

52.	5.2	Plăţi Natura 2000	Măsura conţine indicatori de realizare, rezultat şi impact. Nici unul din indicatori nu este cuantificat. Se recomandă acest aspect.	53	Recomandarea nu poate fi realizată momentan. În lipsa suprafeţelor eligibile şi a planurilor de management aferente sit-urilor Natura 2000 cuantificarea acestor indicatori este imposibilă.

Măsurile Axei 3					
53.	5.2	Sprijin pentru diversificarea în activităţi non-agricole; sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de afaceri.	Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia (generală, specifică, operaţională) şi se poate avea în vedere revizuirea acesteia pentru a prezenta mai bine logica intervenţiei. Mai mult, obiectivele nu sunt cuantificate.	54	Recomandare acceptată S-a inclus în Măsura 312. De asemenea, indicatorii de cuantificare s-au introdus în această măsură.
54.	5.2	Sprijin pentru diversificarea în activităţi non-agricole; sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de afaceri.	În cadrul demarcării cu Axa 1 a PNDR se face o referire la proiecte integrate. Ce sunt acestea şi cum ar trebui gestionate? Este necesară şi recomandată o clarificare.	55	Recomandare acceptată. S-a revizuit demarcarea internă şi a fost stipulat mai clar atât în Măsura 123 din Axa 1 cât şi în Măsura 312 din Axa 3 din Capitolul 5 al PNDR.
55.	5.2	Încurajarea activităţilor turistice	Obiectivele nu sunt cuantificate. Se recomandă acest aspect.	56	Recomandare acceptată. Obiectivele au fost cuantificate în câmpul destinat indicatorilor comuni de la fiecare măsură din capitolul 5 al PNDR.
56.	5.2	Încurajarea activităţilor turistice	Cel de-al doilea indicator de rezultat prezentat în descrierea măsurii este „numărul brut de slujbe create”. Sugerăm înlocuirea acestuia cu indicatorul „creşterea venitului din turism” din două motive: un indicator similar este prezentat ca indicator de impact; indicatorul privind creşterea veniturilor pe turist pe zi este foarte relevantă pentru aprecierea nivelului de atractivitate al unei zone şi ar corespunde mai bine obiectivelor măsurii.	56	Recomandarea nu se justifică. Indicatorii furnizaţi sunt cei prevăzuţi în CMEF.

57.	5.2	Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valore a moştenirii rurale	Obiectivele nu sunt cuantificate. Se recomandă acest aspect. Sunt creaţi indicatorii pentru măsură (realizare, rezultat şi impact). Indicatorii nu sunt cuantificaţi, dar sunt potriviţi pentru monitorizare şi evaluare. Se recomandă cuantificarea indicatorilor.	57	Recomandare acceptată. Obiectivele au fost cuantificate în câmpul destinat indicatorilor comuni şi adiţionali de la fiecare măsură a Axei 3 din Capitolul 5 al PNDR.
58.	5.2	Dobândire de competenţe, animare şi implementarea strategiilor de dezvoltare locală	Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate. Cu toate acestea, tabelul de indicatori din fişa măsurii include anumite ţinte, care ar putea fi asimilate obiectivelor măsurii.	57	Recomandare nejustificată. Măsura 341 va începe din 2010, şi astfel fişa tehnică a acestei măsuri nu este obligatoriu să fie inclusă în PNDR până la această dată.
Măsurile Axei 4					
59.	5.2	Implementarea strategiilor de dezvoltare locală	Există necesitatea de a îmbunătăţi prezentarea noii abordări conform logicii fişei măsurii pentru a explica mai bine ideea de bază. Abordarea LEADER este o procedură nouă pentru România şi, pentru moment, se cunosc foarte puţine despre aplicarea ei, ceea ce ar putea reprezenta un factor de obstrucţie pentru implementarea ei.	14	Recomandare acceptată.
60.	5.2	Implementarea strategiilor de dezvoltare locală	Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia (generală, specifică, operaţională) şi nu sunt cuantificate. Recomandăm alinierea acesteia.	58	Recomandare acceptată.
61.	5.2	Implementarea proiectelor de cooperare	Sunt creaţi indicatorii pentru măsură (realizare, rezultat şi impact). Doar indicatorii de realizare sunt cuantificaţi. Se recomandă asigurarea acestui aspect.	60	Recomandare acceptată.

62.	5.2	Implementarea proiectelor de cooperare	Indicatorii de rezultat constau în „număr brut de slujbe create”. Procesul de cooperare asigură atât rezultate corporale cât şi ne-corporale, iar generarea de slujbe poate fi într-adevăr un rezultat corporal. Dar putem adăuga de asemenea: noi tehnologii de dezvoltare (nr.), îmbunătăţirea accesului pe piaţă, creşterea productivităţii muncii.	60	Recomandare parţial acceptată. Pentru o mai bună monitorizare şi evaluare a măsurii, alături de indicatorii prevăzuţi de CMEF au fost incluşi indicatori aditionali de realizare.
63.	5.2	Funcţionarea Grupurilor de Acţiune Locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului.	Obiectivele nu sunt cuantificate. Se recomandă acest aspect.	61	Recomandare acceptată. S-au introdus completările recomandate în toate fişele măsurii aferente Axei 4.
Aspecte generale şi inter-conectate					
64.	7	Linii de demarcare	Recomandăm o accentuare, ca atare, a liniilor de demarcare din PNDR în descrierea măsurilor.	101	Recomandare acceptată. Informaţia a fost detaliată în Capitolele 5 şi 10.
65.	7.3	Ajutor de stat	PNDR conţine referinţe explicite privind ajutorul de stat şi regulile de competiţie, dar nu şi o listă a schemelor de ajutor autorizate. Dacă sunt planificate scheme de ajutor de stat, acestea trebuie să fie notificate şi justificate.	103	Recomandare acceptată. S-a ataşat Anexa 5 care conţine lista ajutoarelor de stat existente.
66.	8.1	Monitorizare şi evaluare	Se recomandă ca cererile de plată şi finanţare să fie depuse la nivel judeţean. Se recomandă, de asemenea, ca tot la nivel judeţean să se desfăşoare corespondenţa cu beneficiarii dacă acest aspect este deja prevăzut în proceduri, trebuie să fie menţionat şi în capitolul administrativ.	105	Recomandare acceptată. S-au operat completările recomandate în Capitolul 11.

67.	8.1	Monitorizare şi evaluare	Pentru a avea mai multe informaţii privind eficienta sistemului de implementare propus, se recomandă ca în Capitolul 11 să fie descrisă şi organizarea cererii de oferte şi procedura/evaluarea pentru fiecare tip de aplicaţie.	105	Recomandarea nu se justifică. Aceste recomandări fac obiectul procedurilor de implementare şi ca atare nu considerăm necesar a se include în acest Capitol, întrucât Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 nu are ca cerinţă descrierea procedurilor de implementare în cadrul PNDR. Totodată, agenţiile de plăţi sunt supuse procesului de acreditare şi au inclus în pachetul supus acreditării toate procedurile lor., inclusiv cele pentru implementarea măsurilor care le-au fost delegate. În plus, procedurile vor fi definitivate după finalizarea măsurilor şi aprobarea PNDR.
68.	8.1	Monitorizare şi evaluare	Pentru a evita confuzia, dacă procedura Organismului de Coordonare prevede că managementul APDRP nu intervine în activitatea sa, ar trebui adăugate unele detalii în Capitolul 11.	105	Recomandare acceptată. S-au operat completările recomandate în Capitolul 11.

69.	8.1	Monitorizare şi evaluare	Pentru a asigura pregătirea Autorităţii Competente pentru efectuarea sarcinilor solicitate, sunt recomandate mai multe detalii în Capitolul 11, aşa cum s-a procedat pentru alte organisme.	106	Recomandare acceptată. S-au operat completările recomandate în Capitolul 11.
70.	9.1	Reţeaua Rurală	Recomandăm ca MADR să se asigure că în cadrul reţelei sunt reprezentate toate regiunile şi nu doar o parte din ele.	114	Recomandare acceptată. AM şi Comitetul Naţional de Coordonare al Reţelei se vor asigura că USR va forma reţeaua cu actori din toate domeniile dezvoltării rurale şi toate regiunile ţării.
71.	10.3	Rezultatele procesului de consultare	În general, considerăm descrierea procesului de consultare ca fiind mai bună şi mai detaliată şi recomandăm anexarea la PNDR a ToR (Termeni de Referinţă) pentru grupurile de lucru şi cele de coordonare.	118	Recomandare acceptată. Au fost incluse în Anexa 8 modul de constituire a grupurilor de lucru, agenda şi lista participanţilor la consultări.
72.	10.3	Rezultatele procesului de consultare	Programul nu raportează în ce măsură comentariile rezultate în urma dezbaterilor publice, au fost incluse şi acceptate în program. Recomandăm raportarea acestor aspecte în capitol.	118	Recomandare acceptata. Au fost incluse in Anexa 7 comentariile referitoare la măsurile supuse dezbaterii şi s-a făcut menţiunea acceptării sau neacceptării acestora.

Capitolul 5
Informaţii cu privire la axe şi măsurile propuse pentru fiecare axă şi descrierea lor

5.1. Cerinţe generale

În cadrul Programului Naţional de Dezvoltare Rurală pentru perioada de programare 2007-2013, într-o primă etapă vor fi finanţate următoarele măsuri:

- **Axa 1 "Îmbunătăţirea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier".**

Sprijinul FEADR nerambursabil aferent acestei axe este de 80% din sprijinul public şi vizează măsurile:

111 - Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe
112 - Instalarea tinerilor fermieri
121 - Modernizarea exploataţiilor agricole
122 - Îmbunătăţirea valorii economice a pădurii
123 - Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere
125 - Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii
141 - Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă
142 - Înfiinţarea grupurilor de producători
143 – Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori.

- **Axa 2 "Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural"**

Sprijinul FEADR nerambursabil aferent acestei axe este de 82% din sprijinul public pentru următoarele măsuri:

211 - Sprijin pentru zona montană defavorizată
212 - Sprijin pentru zone defavorizate – altele decât zona montană
214 - Plăţi de agro-mediu
221 - Prima împădurire a terenurilor agricole

- **Axa 3 "Îmbunătăţirea calităţii vieţii în zonele rurale şi diversificarea economiei rurale"**

Sprijinul FEADR nerambursabil aferent acestei axe este de 80% din sprijinul public şi vizează măsurile:

312 – Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi
313 - Încurajarea activităţilor turistice
322 – Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale

- **Axa LEADER**

  4.1 Implementarea strategiilor de dezvoltare locală:

  411. Creşterea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier

  412. Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural

  413.Calitatea vieţii şi diversificarea economiei rurale

  4.21 Implementarea proiectelor de cooperare

  4.31 Funcţionarea Grupurilor de Acţiune Locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului

  431-1. Construcţie parteneriate public-private

  431-2. Funcţionarea Grupurilor de Acţiune Locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului

- **Măsura 511 Asistenţă tehnică**
- **Măsura 611 Plăţi complementare directe**

Conţinutul detaliat al măsurilor, care se vor aplica începând cu anul 2007, este prezentat pe axe şi obiective în conformitate cu Regulamentul (CE) nr.1698/2005 în Capitolul 5.3.

Obiectivele generale ale Programului

România, prin **Programul Naţional de Dezvoltare Rurală, vizează o serie de obiective care sprijină** creşterea competitivităţii sectoarelor agro-alimentar şi forestier, îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural, îmbunătăţirea calităţii vieţii în zonele rurale, diversificarea economiei rurale, demararea şi funcţionarea iniţiativelor de dezvoltare locală. Realizarea obiectivelor celor trei axe ale programului se face prin implementarea măsurilor prevăzute pentru fiecare axă.

Motivaţia combinării anumitor măsuri

Pentru atingerea obiectivului de îmbunătăţire a calităţii vieţii în zonele rurale aferent Axei 3 s-a propus o **abordare integrată** care combină trei măsuri: „Servicii de bază pentru economia şi populaţia rurală", „Renovarea şi dezvoltarea satelor" şi „Conservarea şi punerea în valoare a moştenirii rurale" într-o singură măsură – oferind astfel posibilitatea de a combina o serie de acţiuni pentru a **progresa în rezolvarea problemelor şi a deficienţelor existente în spaţiul rural,** ţinând cont de nevoile şi potenţialul local.

O astfel de **abordare** are la bază **două motive** importante, **gradul înalt de interdependenţă al acţiunilor**, necesităţile stringente ale comunităţilor rurale **pentru modernizarea, renovarea şi revitalizarea satelor,** corelând intervenţiile, astfel încât acestea să fie eficiente şi în armonie cu peisajul.

Toate acestea sunt nevoi ce presupun în mod egal urgenţe pentru toate cele trei tipuri de activităţi; îmbunătăţirea şi crearea **infrastructurii** fizice de bază (cu precădere infrastructura de drumuri şi infrastructura de apă/apă uzată), a **serviciilor publice de bază** şi **punerea în valoare a moştenirii rurale**. Datorită necesităţii unui volum important de investiţii pentru crearea şi dezvoltarea **infrastructurii** fizice de bază (drumuri, infrastructura de apă/apă uzată) ce presupun un efort financiar considerabil, s-a ales ca Măsura 322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale" să fie **măsura dominantă.** În contextul acestor tipuri de investiţii, dacă fiecare măsură şi activitate ar fi abordată individual, durata procesului de

aprobare şi implementare s-ar **mări considerabil,** drept pentru care integrarea acestora reprezintă o soluţie.

În plus, dintr-o **perspectivă economică, abordarea integrată a acţiunilor va fi mult mai eficientă**, pentru **rezolvarea problemelor** şi simplificarea procedurilor, decât prin implementarea individuală a fiecărei măsuri în parte. Această măsură se va implementa din anul 2007.

Lansarea celei de-a doua etape de implementare a măsurilor din PNDR

În vederea unei derulări eficiente a programului, ţinând cont şi de capacitatea administrativă existentă, anumite măsuri din PNDR vor fi implementate după 2010. Etapizarea propusă, ţine cont atât de complementaritatea unor măsuri, cât şi de necesitatea pregătirii sistemului de implementare, înainte de punerea în aplicare. Astfel, după 2010 se vor implementa:

- Măsura **114** – *Utilizarea serviciilor de consiliere* este o măsură complementară Măsurii 143 –*Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori* care este o măsură tranzitorie pentru România şi Bulgaria, conform Regulamentului Comisiei (CE) nr. 434/2007. Măsura 114 se va aplica dupa anul 2010, va extinde activităţile de consultanţă agricolă şi va continua acţiunea de elaborare a Planului de afaceri pentru fermele de semi-subzistenţă;
- **Măsura 224** - *Plăţi Natura 2000 pe teren forestier* se preconizează a se implementa dupa anul 2010, deoarece încă nu există planuri de management pentru siturile Natura 2000 (implicit nu se cunosc nici restricţiile la care vor fi supuşi fermierii şi proprietarii de terenuri forestiere) şi nu se cunosc suprafeţele de teren forestier incluse în aceste situri. Ca urmare, bugetul disponibil pentru aceasta măsura este supus unor estimări extrem de largi datorită necunoaşterii la momentul actual a nivelului plăţilor la hectar, a nivelului de restrictivitate a cerinţelor şi a suprafeţelor potenţial eligibile;
- **Măsura 223** – *Prima împădurire a terenurilor non-agricole* va fi implementată dupa anul 2010, întrucât încă nu s-a definitivat modul de identificare a terenurilor non - agricole;
- **Măsura 321** – Infrastructură de internet în bandă largă, va fi introdusă în PNDR după 2010, şi se va implementa ca sub-măsură în cadrul măsurii 322 Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea servicilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale.

Alocarea indicativă pentru măsurile de dezvoltare rurală care vor fi promovate după anul 2010

Axa/Măsura	Data aplicării	Alocare indicativă (publică) Euro	Măsurile în care este cuprinsă alocarea financiară
AXA 1 „*Îmbunătăţirea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier*"			
114-Utilizarea serviciilor de consiliere	după 2010	se va stabili la momentul aplicarii	-
AXA 2 „*Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural*"			
223-Prima împădurire a terenurilor non-agricol	după 2010	75.682.641	Măsura 221
224- Plăţi Natura 2000 pe teren forestier	după 2010	16.053.894	Măsura 221
Total Axa 2		**91.736.535**	

Pentru măsurile care încep după anul 2010 detalierea conţinutului, precum şi alocările financiare aferente conform art. 19 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005 vor fi prezentate la acea dată.

Alocarea indicativă pentru măsura nou introdusă privind Bunăstarea animală

Axa/Măsura	Data aplicării	Alocare indicativă (publică) Euro
AXA 2 *„Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural”*		
215 - **Bunăstare animală**	2012	154.878.049

5.2. Cerinţele specifice pentru anumite/toate măsurile

Definiţia fermierului pentru măsurile din Axa 1

Fermierul este o persoană fizică sau juridică, a cărei exploataţie este situată pe teritoriul ţării şi are o dimensiune egală sau mai mare de 2 UDE, care practică în principal activităţi agricole şi care este înregistrată în Registrul fermelor/Registrul agricol/.

Unitatea de dimensiune economică (UDE) reprezintă unitatea prin care se exprimă dimensiunea economică a unei exploataţii agricole determinată pe baza marjei brute standard a exploataţiei (Decizia Comisiei nr. 85/377/CEE). Valoarea unei unităţi de dimensiune economică este de 1.200 euro.

Plata în avans

Beneficiarii pot solicita Agenţiei de Plăţi plata unui avans în cuantum de până la 50% din ajutorul public pentru investiţii, conform articolului 56 din Regulamentul Comisiei(CE) nr.1974/2006 privind regulile de aplicare ale Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 pentru acordarea sprijinului pentru dezvoltare rurală din FEADR iar plata este condiţionată de constituirea unei garanţii bancare sau a unei garanţii echivalente, corespunzătoare unui procent de 110% din valoarea avansului.

În cazul beneficiarilor publici, Agenţia de Plăţi poate accepta beneficiarului drept garanţie, un angajament scris, emis de către autoritatea ierarhic superioară, prin care aceasta se angajează la plata sumei de garantare în cazul în care nu se îndeplinesc condiţiile în care a fost acordat avansul.

Garanţia depusă se eliberează numai în cazul în care, Agenţia de Plăţi stabileşte că suma cheltuielilor efectuate care corespunde sprijinului public pentru investiţii a depăşit valoarea avansului.

Măsuri în cadrul cărora beneficiarii pot beneficia de plată în avans:

Axa 1

121 “Modernizarea exploataţiilor agricole”
122 “Îmbunătăţirea valorii economice a pădurilor”
123 “Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere”
125 “Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii”

Axa 3

312 “Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de microîntreprinderi”
313 “Încurajarea activităţilor turistice”
322 “Renovarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale”.

În cazul măsurilor 41 şi 421 ale Axei Leader, plata în avans se acordă beneficiarilor care depun proiecte pentru măsurile menţionate mai sus.

Contribuţia în natură

Conform articolului 54, din Regulamentul Comisiei (CE) nr.1974/2006 pentru măsurile care vizează investiţiile în natură, contribuţiile beneficiarului, respectiv furnizarea de bunuri sau servicii pentru care nu se efectuează plăţi în numerar, cu factură sau cu alte documente, pot fi eligibile cheltuielile care îndeplinesc următoarele condiţii:

a) Contribuţia constă în furnizarea de teren sau proprietăţi imobiliare, echipamente sau materii prime sau muncă voluntară neremunerată ;
b) Nu se realizează contribuţii privind operaţiunile de inginerii financiare la care se referă articolul 50 din Regulamentul Comisiei (CE) nr.1974/2006;
c) Valoarea contribuţiilor poate fi evaluată şi verificată în mod independent.

În cazul muncii voluntare neremunerate, valoarea muncii va fi determinată luându-se în calcul timpul lucrat şi rata orară şi zilnică a retribuţiei pentru muncă echivalentă.

În cazul furnizării de teren sau proprietăţi imobiliare valoarea trebuie certificată de către un expert calificat independent sau de către un organism oficial autorizat.

Cheltuiala publică cofinanţată prin FEADR, care contribuie la o operaţiune care include contribuţii în natură, nu trebuie să depăşească cheltuiala totală eligibilă, excluzând contribuţiile în natură, la finalul operaţunii.

Deoarece în acest moment nu deţinem un sistem de evaluare a bunurilor şi serviciilor, bazat pe un sistem standard de calculaţie în ce priveşte munca voluntară neremunerată şi investiţiile în natură, se va decide ulterior pentru ce măsuri se va aplica această prevedere.

Plafon investiţional minim

Toate măsurile de investţii din PNDR trebuie să respecte valoarea totală minimă eligibilă a proiectului de 5.000 Euro.

Cerinţe specifice pentru Măsurile 121, 123

În cadrul măsurilor 121 şi 123 nu vor fi sprijinite investiţiile care contravin prevederilor articolului 2, aliniatul 3 din Regulamentul Comisiei (CE) nr.1974/2006 şi care pot conduce la creşterea producţiei peste restricţiile sau limitele menţionate de către o Organizare Comună de Piaţă.

Pentru acţiunile sprijinite suplimentar prin PERE, la care intensitatea sprijinului este mai mare dacat rata generală, bugetele indicative se vor elabora distinct pentru fiecare tip de acţiune şi se vor totaliza într-un buget general.

Cerinţe specifice pentru Măsurile 211, 212 şi 214

Beneficiarii Măsurilor 211, 212 şi 214 sunt fermierii. Pentru aceste măsuri, beneficiarii sunt definiţi ca fiind persoanele fizice sau juridice sau grupurile de persoane fizice sau juridice, indiferent de statutul juridic pe care grupurile sau membrii săi îl deţin, care desfăşoară activităţi agricole în scopuri productive sau care menţin terenurile agricole în bune condiţii agricole şi de mediu.

Prevederi privind limitarea impactului asupra mediului în cazul proiectelor de investiţii publice sau private

Pentru toate proiectele de investiţii publice sau private, finanţate prin Program, este necesară obţinerea acordului de mediu, conform legislaţiei naţionale în vigoare.

Proiectele de investiţii care pot avea efecte semnificative asupra mediului datorită, printre altele, tipului, dimensiunii sau localizării lor fac obiectul evaluării impactului asupra mediului

(EIM) înainte de emiterea acordului de mediu. EIM stabileşte măsurile de prevenire, reducere şi, unde este posibil, de compensare a efectelor semnificative adverse ale proiectului asupra factorilor de mediu şi contribuie la luarea deciziei de emitere/respingere a acordului de mediu.

Procedura de emitere/respingere a acordului de mediu include o etapă de încadrare a proiectului în procedura EIM. În cadrul acestei etape, proiectele de investiţii publice sau private se împart în trei categorii, cele din prima categorie fiind supuse direct EIM, pentru cele din a doua categorie se stabileşte necesitatea încadrării în EIM, proiectele din cea de-a treia categorie fiind cele care nu necesită EIM.

Astfel, proiectele incluse în prima categorie de proiecte de investiţii publice sau private sunt supuse în mod direct EIM (de ex. complexe pentru creşterea intensivă a porcilor sau a păsărilor). De asemenea, în această categorie sunt incluse şi toate proiectele propuse a se realiza pe amplasamente situate în perimetre de protecţie hidrogeologică.

A doua categorie de proiecte de investiţii publice sau private sunt acelea care pot avea efecte semnificative asupra mediului (de ex: proiecte pentru restructurarea exploataţiilor agricole, proiecte ce vizează intensificarea activităţilor agricole, proiecte de împăduriri, irigaţii, desecări etc.), pentru acestea stabilindu-se necesitatea efectuării EIM de către autorităţile competente pentru protecţia mediului. **Tot în această categorie sunt incluse şi toate proiectele realizate în cadrul ariilor naturale protejate (inclusiv Natura 2000) sau în zona costieră.** La identificarea caracteristicilor proiectelor de investiţii se iau în considerare aspecte cum ar fi: mărimea proiectului, cumularea cu alte proiecte, utilizarea resurselor naturale, producţia de deşeuri, emisiile poluante etc. Toate acestea sunt puse în balanţă cu sensibilitatea mediului în zona geografică posibil afectată de proiect, avându-se în vedere în special utilizarea existentă a terenului, abundenţa resurselor naturale din zonă, capacitatea de absorbţie a mediului, cu atenţie deosebită pentru zonele umede, zonele costiere, zonele montane şi cele împădurite, parcurile şi rezervaţiile naturale, zonele protejate prin legislaţia în vigoare, zonele de protecţie specială, ariile naturale protejate, zonele dominate de peisaje cu semnificaţie istorică, culturală şi arheologică etc. La stabilirea impactului potenţial, sunt luaţi în calcul diferiţi factori cum ar fi extinderea impactului, aria geografică şi numărul persoanelor afectate, natura transfrontalieră a impactului, mărimea şi complexitatea impactului, probabilitatea impactului, durata, frecvenţa şi reversibilitatea impactului. Astfel, în vederea obţinerii acordului de mediu şi a autorizaţiei de mediu, proiectele publice sau private pentru care se stabileşte necesitatea EIM vor fi supuse EIM de către autorităţile competente pentru protecţia mediului. Rapoartele EIM sunt supuse comentariilor publicului interesat, ale cărui observaţii sunt luate în considerare în etapa de analiză a calităţii rapoartelor. Autoritatea competentă pentru protecţia mediului, cu consultarea colectivului de analiză tehnică, ia decizia de emitere/respingere a acordului de mediu pe baza analizării raportului EIM, a comentariilor şi opiniilor exprimate de publicul interesat şi a altor informaţii relevante.

În cea de-a treia categorie sunt incluse toate proiectele de investiţii neprevăzute la primele două categorii, pentru acestea nefiind necesară EIM.

În vederea asigurării faptului că prin implementarea măsurilor din cadrul Programului nu vor fi finanţate activităţi în cadrul unor proiecte care pot avea un impact negativ asupra mediului, a fost încheiat un protocol cu autoritatea competentă cu protecţia mediului în România, responsabilă cu reglementarea şi elaborarea procedurilor de evaluare a impactului asupra mediului pentru anumite proiecte publice şi private, cu autorizarea activităţilor cu impact semnificativ asupra mediului, precum şi cu emiterea acordurilor de mediu şi a avizelor de mediu. De asemenea, acest protocol a fost încheiat şi cu autoritatea publică responsabilă cu inspecţia şi controlul în domeniul protecţiei mediului, în vederea verificării conformităţii proiectelor finanţate prin PNDR cu standardele obligatorii de mediu stabilite prin legislaţia naţională.

5.2.1. Tranziţia de la perioada de programare 2000-2006 la 2007-2013

În conformitate cu Regulamentul Consiliului (CE) nr.1268/1999 a fost implementată asistenţa financiară comunitară destinată măsurilor de preaderare pentru agricultură şi dezvoltare rurală în România (Programul SAPARD).

Programul SAPARD include trei măsuri care se finanţează pe o perioadă de cinci ani, astfel că finanţarea aplicaţiilor depuse în anul 2006 se va realiza în perioada 2007-2008 din fondul SAPARD, iar în perioada 2009-2011 se va realiza din sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală. Aceste măsuri sunt:

- Măsura 3.2 "Constituirea grupurilor de producători";
- Măsura 3.3 "Metode agricole de producţie destinate să protejeze şi să menţină peisajul rural";
- Măsura 3.5 "Silvicultură", submăsura "Împăduriri".

Astfel, Articolul 29 din Tratatul de Aderare a Bulgariei şi României prevede faptul că, în cazul în care perioada pentru angajamentele multianuale efectuate în cadrul Programului SAPARD în legătură cu măsurile mai sus menţionate, depăşeşte ultimul termen permis pentru efectuarea plăţilor în cadrul SAPARD, angajamentele necheltuite vor fi incluse în Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007-2013.

Modul de aplicare a acestei prevederi a fost detaliat prin Regulamentul Comisiei (CE) nr.248/2007 privind măsurile referitoare la acordurile de finanţare multianuale şi acordurile de finanţare anuale încheiate pe baza Programului SAPARD, precum şi la tranziţia de la Programul SAPARD la programele de dezvoltare rurală, menţionându-se totodată, că România va notifica Comisia asupra aplicării acestor dispoziţii, înainte de sfârşitul anului 2007.

Tabelul de corespondenţă a măsurilor prevăzute de Regulamentul Consiliului (CE) nr.1268/1999 şi Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005:

Măsuri prevăzute de Regulamentul Consiliului **(CE) nr. 1268 /1999**	**Linii şi măsuri prevăzute de Regulamentul** Consiliului **(CE) nr. 1698/2005**	**Coduri prevăzute de Regulamentul** Consiliului **(CE) nr. 1698/2005**
Metode de producţie agricolă care vizează protejarea mediului şi conservarea spaţiului natural, articolul 2 a patra liniuţă.	Articolul 36 litera (a) punctul (iv) şi articolul 39: Plăţi pentru agro-mediu.	**(214)**
Constituirea grupurilor de producători, articolul 2 a şaptea liniuţă.	Articolul 20 litera (d) punctual (ii) şi articolul 35: Grupuri de producători	**(142)**
Silvicultură, inclusiv împădurirea zonelor agricole, investiţii în mici proprietăţi forestiere deţinute de proprietari particulari şi prelucrarea şi comercializarea produselor silvice, articolul 2 a paisprezecea liniuţă	Articolul 36 litera (b) punctul (i) şi articolul 43: Prima împădurire a terenului agricol	**(221)**

Numărul de proiecte şi sumele angajate aferente acestor măsuri sunt următoarele:

- **Măsura 3.2** "Constituirea grupurilor de producători" – au fost acceptate la finanţare 4 proiecte, cu o valoare totală de 187.234 €;
- **Măsura 3.3** "Metode agricole de producţie destinate să protejeze şi să menţină peisajul rural" – au fost acceptate la finanţare 47 proiecte, cu o valoare totală de 869.645 €, pentru o suprafaţă de 1.830,83 hectare;
- **Măsura 3.5** "Silvicultură", submăsura "Împăduriri" – au fost acceptate la finanţare 117 proiecte, cu o valoare totală de 121.462 € din care investiţia de bază 85.064 €.

Situaţia **sumelor contractate** în cadrul măsurilor Programului SAPARD cu angajamente multianuale este prezentată în tabelul următor:

Măsura	Total Euro	Total SAPARD Euro	din care:		Total FEADR Euro	din care:		
			2007	2008		2009	2010	2011
3.2	187.234	96.870	47.996	48.874	90.364	39.253	29.517	21.594
3.3	869.645	347.858	173.929	173.929	521.787	173.929	173.929	173.929
3.5 (întreţinere)[15]	36.398	11.300	0	11.300	25.098	11.300	6.899	6.899
Total general	**1.093.277**	**456.028**	**221.925**	**234.103**	**637.249**	**224.482**	**210.345**	**202.422**

5.2.2. Compatibilitatea cu procedurile şi cerinţele referitoare la ajutorul de stat

În cadrul măsurii 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere" vor putea fi sprijinite şi sectoarele prevăzute în schema de ajutor de stat numai de la data intrării în vigoare a acesteia. Schema de ajutor de stat va fi conformă cu Regulamentul Comisiei (CE) nr. 70/2001 privind aplicarea articolelor 87 şi 88 din Tratatul CE ajutoarelor de stat pentru întreprinderi mici şi mijlocii.

Sprijinul acordat în cadrul PNDR pentru operaţiunile prevăzute la art. 36 din Tratat nu va fi cumulat cu niciun alt ajutor de stat în înţelesul art. 87 (1) din Tratat sau cu altă contribuţie a statului membru, dacă o astfel de cumulare ar conduce la depăşirea intensităţii maxime a sprijinului stipulată de Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005.

Verificarea respectării intensităţii maxime a ajutorului se va face înaintea semnării contractului de finanţare.

Mai multe detalii sunt stipulate în Capitolul 9 al prezentului document.

5.2.3. Asigurarea conformităţii cerinţelor de eco-condiţionalitate cu Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1782/2003

Cerinţele de eco-conditionalitate reprezintă acele cerinţe stabilite prin Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1782/2003, articolele 4 şi 5 şi Anexele III şi IV, iar în cazul măsurii 214 „Plăţi de Agro-mediu", prevăzută în Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005, articolul 36 (a)(iv) sunt incluse şi cerinţele minime privind utilizarea fertilizanţilor şi a pesticidelor menţionate în acelaşi Regulament, articolul 39 (3). România şi-a desemnat la nivel naţional Bunele Condiţii Agricole şi de Mediu prin Ordinul comun al Ministrului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale Nr. 15/2008 şi al Ministrului Mediului şi Dezvoltării Durabile Nr. 59/2008. Astfel, România aplică aceleaşi cerinţe de eco-condiţionalitate cerute de Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1782/2003 pentru ajutorul acordat prin Pilonul I şi prin Pilonul II".

În cazul în care cerinţele specifice pachetelor din cadrul măsurii 214 „Plăţi de agro-mediu" contravin unor cerinţe ale Bunelor Condiţii Agricole şi de Mediu, cerinţele de agro-mediu vor fi respectate cu prioritate faţă de cerinţele GAEC, solicitanţii sprijinului nefiind penalizaţi în cazul în care se constată că activităţile agricole derulate în cadrul fermei sunt conforme cu cerinţele specifice măsurii 214.

5.2.4. Asigurarea direcţionării sprijinului pentru măsurile de investiţii în funcţie de nevoile teritoriale identificate şi dezavantajele structurale

Măsurile din PNDR au fost elaborate astfel încât investiţiile sprijinite să răspundă nevoilor identificate în analiză, în Capitolul 3.1 şi să reflecte obiectivele strategice definite în Capitolul 3.2.

[15] Investiţia de bază (împădurirea) se consideră cheltuială aferentă primului an şi este în valoare de 85.064 euro

Descrierea fiecărei măsuri şi detalierea intervenţiei, precum şi a beneficiarilor se regăsesc în măsurile din Capitolul 5.3.

În cadrul Axei 1, fondurile nerambursabile europene vor fi acordate pentru următoarele tipuri de investiţii:

- **Private:**
  - Măsura 121 "Modernizarea exploataţiilor agricole";
  - Măsura 122 "Îmbunătăţirea valorii economice a pădurii";
  - Măsura 123 "Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere"(inclusiv schemele de ajutor de stat corespunzătoare).
- **Publice:**
  - Măsura 125 "Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii"-

În cadrul măsurilor de investiţii, pentru atingerea obiectivelor strategice de îmbunătăţire a competitivităţii fermelor comerciale şi de semi-subzistenţă (OS 2) precum şi de restructurare şi modernizare a sectoarelor de procesare şi comercializare a produselor agricole şi silvice (OS 3), au fost stabilite pe baza nevoilor şi dezavantajelor structurale prezentate în analiză, sectoarele prioritare precum şi criteriile de selecţie.

Pentru Măsura 121 *"Modernizarea exploataţiilor agricole"* sectoarele prioritare sunt:

Sectorul vegetal: (i) legume, (ii) pepiniere şi plantaţii de pomi şi arbuşti fructiferi, căpşunării, (iii) culturi de câmp, (iv) pepiniere şi plantaţiile de viţă de vie pentru vin (cu excepţia restructurării/reconversiei plantaţiilor de viţă de vie) şi struguri de masă, **Sectorul de creştere a animalelor:** (i) bovine (ii) porcine, (iii) ovine şi caprine, (iv) păsări.

Criteriile de selecţie sunt prezentate în capitolul 5.3.1.2. în fişa Măsurii 121 *"Modernizarea exploataţiilor agricole"*.

Investiţiile de capital fix în exploataţiile agricole vor contribui la creşterea competitivităţii acestora prin reducerea costurilor de producţie, obţinerea de produse de calitate superioară precum şi prin adaptarea la standardele comunitare privind mediul, igiena şi bunăstarea animalelor şi securitatea muncii.

Un accent deosebit se va pune şi pe sprijinirea investiţiilor care vizează producţia de biocombustibil, utilizarea biomasei precum şi a altor surse de energie regenerabilă datorate necesităţii de reducere a emisiilor de gaze. De asemenea, vor fi sprijinite în mod deosebit investiţiile realizate cu scopul implementării Directivei Consiliului 91/676/CEE privind protecţia apelor împotriva poluării cu nitraţi proveniţi din surse agricole care vor conduce la reducerea impactului negativ asupra schimbărilor climatice, prin reducerea emisiilor de amoniac.

Punctajele pentru proiectele care prevăd investiţii în sisteme de irigaţii, energie regenerabilă şi procesare în cadrul fermei, se acordă în funcţie de ponderea acestor investiţii în valoarea totală eligibilă a proiectului.

Pentru proiectele care prevăd producţie în sistem ecologic punctajul se acordă în funcţie de ponderea suprafeţei/numărului de animale în suprafaţa totală/numărul total de animale a exploataţiei.

Pentru Măsura 123 "Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere" sectoarele prioritare sunt: (i) lapte şi produse lactate; carne, produse din carne şi ouă, (ii) cereale şi panificaţie, (iii) legume, fructe şi cartofi, (iv) obţinerea şi utilizarea biocombustibililor, (v) seminţe oleaginoase, (vi) miere de albine, (vii) vin. Sectoarele prioritare de producţie primară pentru produsele forestiere în cadrul măsurii sunt: (i) lemnoase, (ii) nelemnoase (de exemplu: ciuperci, fructe de pădure, seminţe, taninuri, plante medicinale etc., cu excepţia produselor rezultate din activitatea de vânătoare).

Criteriile de selecţie sunt prezentate în capitolul 5.3.1.2. în fişa Măsurii 123 "Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere".

Accelerarea adaptării structurale a agriculturii se va realiza nu numai prin măsurile care vizează investiţii, ci şi prin transformarea unui număr cât mai mare de ferme de semi-subzistenţă în ferme familiale comerciale sau prin instalarea tinerilor fermieri.

În cadrul Măsurii 122 *"Îmbunătăţirea valorii economice a pădurii"* prioritate vor avea proiectele de îmbunătăţire a structurii arboretelor, achiziţionarea de echipamente şi maşini şi executarea lucrărilor de îngrijire şi conducere în arboretele tinere, proiectelor care aparţin asociaţiilor de proprietari de pădure şi a suprafeţelor mari de păduri.

În cadrul Măsurii 125 *"Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii",* prioritate în domeniul infrastructurii agricole vor avea irigaţiile şi drumurile de acces în fermă iar în domeniul infrastructurii silvice, drumurile forestiere, lucrările de corectare a torenţilor, funicularele şi căile ferate forestiere.

În cadrul Axei 2, fondurile europene nerambursabile vor fi acordate pentru următoarele măsuri de investiţii:

- Măsura 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole";
- Măsura 223 „Prima împădurire a terenurilor neagricole".

Sprijinul oferit prin aceste măsuri va fi acordat cu prioritate în zonele cu probleme majore de degradare a solului (eroziune, alunecări de teren etc.) precum şi în zonele ce pot reduce riscul de inundaţii şi astfel aceste investiţii pot să contribuie în mod eficace la combaterea acestor fenomene. De asemenea, aceste măsuri sunt singurele din PNDR care îşi propun ca şi obiectiv direct lupta împotriva schimbărilor climatice, împăduririle fiind o metodă eficace de a reduce conţinutul de CO_2 din atmosferă.

În cadrul Axei 3, sprijinul va fi acordat în conformitate cu nevoile structurale şi teritoriale ale zonelor rurale. Fondurile europene nerambursabile vor fi acordate pentru următoarele tipuri de investiţii:

- Măsura 312 „Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi";
- Măsura 313 „Încurajarea activităţilor turistice";
- Măsura 322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale".

Pentru a fi eligibile, aceste investiţii trebuie să fie plasate în spaţiul rural şi să îmbunătăţească calitatea vieţii în zona rurală.

Ca urmare a deficienţelor şi nevoilor specifice zonelor rurale, necesitatea realizării acestor investiţii are drept scop atingerea obiectivelor strategice „Menţinerea şi dezvoltarea activităţilor economice în scopul creşterii numărului de locuri de muncă" şi „Creşterea atractivităţii zonelor rurale".

Având în vedere situaţia teritorială şi nevoile specifice care au fost identificate în baza analizei şi strategiei, acţiunile prevăzute combină aspecte de natură socială, de gen şi vârstă, precum şi aspecte de natură structurală şi de mediu.

Activităţile prevăzute în Măsurile 312 şi 313, în cadrul obiectivului strategic „Menţinerea şi dezvoltarea activităţilor economice în scopul creşterii numărului de locuri de muncă" răspund în mod specific la toate aceste aspecte. În acest sens, sprijinul maxim acordat este de până la 200.000 Euro/beneficiar/3 ani, în scopul încurajării înfiinţării şi dezvoltării micro-întreprinderilor.

Astfel, sprijinirea gospodăriilor agricole rurale, care nu au capacitatea necesară pentru a deveni competitive în sectorul agricol, va fi axată pe asistarea acestora în vederea diversificării activităţii de bază şi a obţinerii de venituri alternative non-agricole. În acest context, va fi acordată o atenţie deosebită activităţilor meşteşugăreşti accesibile acestor categorii de gospodării, ajutându-le să obţină venituri suplimentare, promovând, în acelaşi timp, tradiţiile rurale. În plus, sprijinirea întregii economii rurale prin încurajarea antreprenoriatului (micro-întreprinderi nou înfiinţate) în vederea reducerii diferenţelor dintre zonele rurale şi urbane va permite îmbunătăţirea standardului de viaţă al locuitorilor din spaţiul rural.

În completare, se va acorda atenţie sporită: sprijinirii tinerilor ca urmare a ratei relativ ridicate a şomajului în cadrul acestei categorii, sprijinirii femeilor ca urmare a reprezentării reduse în economia rurală, beneficiarilor care nu au accesat, în ultimii trei ani, fonduri prin intermediul programelor europene, proiectelor care au ca parte componentă producerea de energie regenerabilă, proiectelor integrate şi proiectelor care au în vedere păstrarea culturii tradiţionale, zonelor cu potenţial turistic nedezvoltat, proiectelor care fac parte din strategia locală şi regională.

În vederea asigurării eficacităţii investiţiilor în micro-întreprinderi, a impactului şi sustenabilităţii gradului de angajare pe plan local, sunt prevăzute dispoziţii/criterii speciale conform cărora întreprinderile sprijinite trebuie să creeze mai mult de 1 loc de muncă/25.000 Euro investiţi Activităţile prevăzute în cuprinsul Măsurii 322 în cadrul obiectivului strategic „Creşterea atractivităţii zonelor rurale" răspund în mod specific tuturor nevoilor teritoriale identificate.

În acest sens, se va acorda o atenţie deosebită investiţiilor în infrastructura fizică de bază care trebuie să respecte angajamentele de mediu, să faciliteze accesul gospodăriilor la serviciile de bază şi mobilitate, în special în zonele cu un grad ridicat de sărăcie. În plus, eficienţa şi sustenabilitatea acestor investiţii sunt asigurate printr-o abordare integrată în strânsă legătură cu strategiile de dezvoltare locală.

În termeni generali, investiţiile private vor fi completate de investiţii publice în infrastructură şi servicii de bază pentru populaţia din spaţiul rural, în care dezvoltarea depinde de atragerea de noi investiţii dar, totodată, şi de menţinerea populaţiei în spaţiul rural.

Procedura de selecţie

Procedura de selecţie **nu se aplică** pentru măsurile 111 "Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe", 142 „Înfiinţarea grupurilor de producători", 143 „Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori", 211 „Sprijin pentru zona montană defavorizată", 212 „Sprijin pentru zonele defavorizate – altele decât zona montană" şi 214 „Plăţi pentru agro-mediu".

Fiecare măsură va beneficia de o alocare financiară anuală. Numărul maxim al sesiunilor de depunere de proiecte ce poate avea loc anual, pentru fiecare măsură, va fi stabilit de Comitetul de Monitorizare.

Autoritatea de Management, în consultare cu Comitetul de Monitorizare, va stabili, înaintea lansării sesiunii depunerii de proiecte, sistemul de punctaj aferent criteriilor de selecţie, precum şi criteriile de departajare a proiectelor cu punctaj egal.Agenţia de Plăţi va verifica eligibilitatea proiectelor depuse şi va puncta fiecare proiect eligibil în funcţie de sistemul de punctaj stabilit. Ulterior, Agenţia de Plăţi va întocmi o listă a proiectelor eligibile în ordinea punctajului obţinut şi după caz, o listă a celor care îndeplinesc pragul minim de punctaj şi o va transmite Comitetului de Selecţie. Pentru măsura 141, implementată de AM, prin structurile sale teritoriale (DADR), listele proiectelor eligibile pentru Comitetul de Selecţie vor fi furnizate de AM.

Comitetul de Selecţie este un organism tehnic, prezidat de către Autoritatea de Management şi are în componenţă reprezentanţi ai Autorităţii de Management şi ai Agenţiei de Plăţi. Rolul

Comitetului de Selecţie este de a face propuneri către Autoritatea de Management pentru finanţarea proiectelor pe baza listei primite de la Agenţia de Plăţi, după cum urmează:

- când valoarea totală a proiectelor eligibile primite se situează sub valoarea totală a alocării financiare aferente sesiunii respective, Comitetul de Selecţie va întocmi un raport de selecţie potrivit căruia în urma procesului de selecţie nu va fi respins nici un proiect sau în situaţia în care există prag minim de punctaj, nici un proiect ce se situează peste pragul minim de punctaj şi pe care îl va transmite către directorul general al Autorităţii de Management pentru aprobare.
- când valoarea totală a proiectelor eligibile primite se situează peste valoarea totală a alocării financiare aferente sesiunii respective, Comitetul de Selecţie, pe baza listei proiectelor punctate şi după caz, a pragului minim de punctaj, va aplica criteriile pentru departajarea proiectelor cu punctaj egal, atunci când este necesar şi va întocmi un raport cu proiectele selectate propuse spre finanţare şi cele nereţinute pentru finanţare pe care îl va transmite către directorul general al Autorităţii de Management pentru aprobare.

Aprobarea directorului general al Autorităţi de Management reprezintă decizia finală asupra selecţiei proiectelor depuse şi finanţarea lor.

Pentru măsurile 121 ”Modernizarea exploataţiilor agricole”, 122 „Îmbunătăţirea valorii economice a pădurii”, 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere” şi 313 „Încurajarea activităţilor turistice” va fi prevăzut un prag minim de punctaj sub care nici un proiect nu va fi finanţat. Acest prag va fi propus de către Autoritatea de Management în consultare cu Comitetul de Monitorizare.

În situaţia în care toate fondurile alocate unei măsuri au fost scoase la licitaţie, după finalizarea ultimei sesiuni de depunere a proiectelor pe măsurile din PNDR, există posibilitatea utilizării fondurilor constituite din disponibilul reprezentat de economiile şi rezilierile identificate după lansarea ultimei sesiuni de depunere a proiectelor, în vederea finanţării proiectelor eligibile, rămase fără finanţare.

Fondurile constituite din disponibil vor putea fi utilizate în vederea finanţării proiectelor eligibile rămase neselectate după epuizarea alocării aferente ultimei sesiuni, cu posibilitatea redistribuirii între submăsurile/componentele unei măsuri în situaţia în care în cadrul submăsurii/componentei de la care se redistribuie fonduri nu există proiecte eligibile fără finanţare. În acest sens, proiectele eligibile rămase neselectate, cuprinse într-o listă de aşteptare întocmită în ordinea descrescătoare a punctajului şi cu respectarea criteriilor de departajare, vor putea fi finanţate periodic, pe baza ierarhizării acestora, în limita constituirii fondurilor disponibile, dar nu mai târziu de termenul maxim stabilit pentru semnarea contractelor în cadrul PNDR, astfel încât beneficiarii să aibă să posibilitatea realizării obiectivului de investiţii prevăzut în proiect, până la încheierea Programului. Proiectele vor fi selectate doar cu condiţia îndeplinirii unui punctaj minim stabilit cu consultarea Comitetului de Monitorizare urmare procesului de evaluare pentru toate măsurile pentru care se aplică procedura de selecţie.

5.2.5. Criterii şi reguli administrative pentru evitarea dublei finanţări

Pilonul I al Politicii Agricole Comune reprezintă baza pentru plăţile directe şi pentru măsurile de piaţă având ca scop creşterea competitivităţii şi totodată completează Pilonul II care vizează dezvoltarea rurală şi mediul. Acţiunile desfăşurate în cadrul celor doi piloni se completează reciproc iar pentru atingerea obiectivelor sale, PNDR ţine cont de obiectivele Pilonului I.

Criteriile şi regulile administrative elaborate au în vedere ca activităţile care beneficiază în mod excepţional de sprijin pentru dezvoltarea rurală, să nu fie sprijinite ca investiţii prin alte

instrumente conform Planurilor de sprijin prevăzute în art.2, alin. 2 şi Anexa I a Regulamentului Comisiei (CE) nr. 1974/2006.

Fiecare proiect de investiţii realizat în cadrul PNDR, 2007-2013 şi care ar putea să prevadă o acţiune care este menţionată într-una din schemele de sprijin realizate prin Pilonul I, va fi verificat înaintea aprobării sale pentru evitarea dublei finanţări. Pentru evitarea dublei finantări se are în vedere un protocol încheiat între cele două agenţii de plăţi.

Fructe şi legume (articolul 14 (2) şi 15 din Regulamentul (CE) nr.2200/1996):

În acest sector se aplică următoarele linii de demarcare:

- Când prin Organizarea Comună de Piaţă este prevăzut sprijin pentru anumite investiţii, organizaţiile de producători nu sunt eligibile pentru realizarea acestor investiţii prin PNDR, respectiv prin Măsurile 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole" şi 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere".
- Organizaţiile de Producători şi Grupurile de Producători din acest sector nu sunt eligibile pentru sprijinul acordat prin Măsura 142 „Înfiinţarea grupurilor de producători", respectiv pentru înfiinţare şi funcţionarea administrativă.
- Sprijinul pentru plantarea/replantarea pomilor şi arbuştilor fructiferi precum şi căpşunilor este asigurat exclusiv prin PNDR.

Sector Viti-vinicol (Titlul II Cap.III al Regulamentului CE nr.1493/1999):

În acest sector se aplică următoarele linii de demarcare[16]:

- În cadrul măsurii 121 "Modernizarea exploataţiilor agricole" din PNDR se vor finanţa investiţii de dotare a fermelor viti-vinicole cu tractoare, maşini, echipamente şi utilaje agricole. De asemenea, Măsura 121 va finanţa înlocuirea plantaţiilor viticole din soiuri nobile ajunse la sfârşitul ciclului biologic de producţie şi care nu sunt incluse în sistemul de restructurare/reconversie al plantaţiilor de viţă de vie sprijinit prin FEGA în cadrul OCP vin. În România ciclul biologic normal de producţie pentru viţa-de-vie din soiuri nobile (*vitis vinifera*) este stabilit la 40 ani, dar în funcţie de locaţie, soi, sistem de conducere, acesta poate varia cu plus/minus 5 ani. Astfel numai plantaţiile de viţă de vie cu o vârstă mai mare de 40 ani vor putea fi finanţate din FEADR şi nici o plantaţie de viţă de vie cu vechimea mai mare de 40 ani nu va putea primi sprijin financiar prin sistemul de restructurare/reconversie. În vederea înlocuirii unei suprafeţe de viţă de vie nobilă ajunsă la sfârşitul ciclului biologic normal de producţie, beneficiarul trebuie să obţină o autorizaţie de defrişare şi drept de replantare potrivit legislaţiei în vigoare. Pentru evitarea dublei finanţări a investiţiilor în replantarea plantaţiilor viti-vinicole prin cele două surse de finanţare europeană, FEADR şi FEGA, Autoritatea de Management a stabilit împreună cu APDRP un sistem de control pentru acest tip de investiţie prin care se stabileşte:
  1) metoda de verificare a vârstei plantaţiei propuse pentru replantare (>40 ani);
  2) verificarea existenţei soiurilor nobile pe plantaţia ce urmează a fi defrişată;
  3) verificarea excluderii suprafeţei propuse spre replantare din programul de reconversie/restructurare a podgoriilor finanţate prin FEGA şi excluderea acestor suprafeţe de la prima de defrişare;
  4) eliminarea din suprafeţele eligibile a plantaţiilor de viţă-de-vie hibridă pentru care un drept de replantare a fost obţinut pentru 30.000 hectare potrivit Tratatului de Aderare, partea V, Anexa VII, 5A.
- Prin Măsura 123 "Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere", vor fi excluse acele investiţii din procesul de vinificaţie şi comercializare a vinurilor

[16] La momentul adoptării noului Regulament al Consiliului pentru OCP vin în cadrul pilonului I, domeniul de intervenţiei al FEADR în domeniul viti-vinicol va fi revăzut şi adaptat pentru a evita orice suprapunere şi risc de dublă finanţare.

finanţate din bugetul anual alocat României prin FEGA în urma procesului de reformă a OCP vin.

Ulei de măsline (art. 8 (1) din Regulamentul (CE) nr. 865/2004):

- Nu este cazul.

Hamei (art. 6 din Regulamentul (CE) nr. 1952/2005):

În acest sector se aplică următoarele linii de demarcare:

- Grupurile de producători din acest sector nu vor primi sprijin pentru înfiinţare şi funcţionare administrativă prin PNDR, Măsura 142 „Înfiinţarea grupurilor de producători", iar prin Măsurile 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole" şi 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere" vor primi sprijin pentru investiţii cu excepţia celor realizate prin Pilonul I - sprijin prin Organizarea Comună de Piaţă.

Bovine (art. 132 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1782/2003) şi Ovine şi caprine (art. 114(1) şi 119 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1782/2003):

În acest sector se aplică următoarele linii de demarcare:

- PNDR prevede sprijin pentru investiţii în aceste sectoare prin Măsurile 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole" şi 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere", în timp ce schemele de sprijin prevăzute la articolele 114 (1), 119 şi 132 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1782/2003 se referă la sprijin pentru producţie.

Apicultură (art. 2 din Regulamentul (CE) nr.797/2004):

În acest sector se aplică următoarele linii de demarcare:

- Investiţiile în sectorul de creştere a albinelor sunt eligibile prin PNDR, prin Măsura 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole" cu excepţia celor realizate prin Pilonul I prevăzute în Programul Naţional Apicol pentru perioada 2007-2009. În cadrul Măsurii 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere" din PNDR sunt eligibile investiţiile pentru procesarea, colectarea şi marketingul produselor apicole, în timp ce prin Organizarea Comună de Piaţă nu sunt eligibile investiţii în acest sector.

Programul Naţional Apicol pentru perioada 2007-2009 cuprinde următoarele măsuri: lupta contra varoozei şi sprijin pentru repopularea şeptelului apicol. Motivul pentru care s-au activat numai două măsuri prevăzute în art. 2 din Regulamentul (CE) nr. 797/2004 este următorul:

În perioada 2000-2006, pentru sprijinirea sectorului apicol din România s-au acordat două forme de sprijin de la bugetul de stat, astfel:

1. pentru întreţinerea, conservarea şi perpetuarea patrimoniului genetic al familiilor de albine;
2. pentru producţia de miere livrată la o unitate de procesare autorizată sanitar-veterinar.

În perioada menţionată, sprijinul de la bugetul de stat pentru sectorul apicol s-a ridicat la aproximativ 5 milioane Euro.

Prin aplicarea Programului SAPARD, atât cel european cât şi cel românesc s-au realizat 263 de proiecte de investiţii în apicultură, prin Măsura 3.4, însumând aproape 8 milioane de Euro.

În cadrul proiectelor de investiţii 35-45% din cheltuielile eligibile au reprezentat achiziţia de material biologic, iar 55-65% achiziţia de stupi, echipamente şi mijloace specializate pentru apicultură.

Urmare a investiţiilor realizate pentru dezvoltarea acestui sector, a experienţei dobândite de către specialiştii din APDRP în verificarea acestor proiecte precum şi a faptului că apicultorii vor să realizeze continuu dotări majore în stupine, s-a decis ca finanţarea proiectelor de investiţii să se realizeze în totalitate prin FEADR, respectiv prin Pilonul II.

Zahăr (Regulamentul (CE) nr. 320/2006):

În acest sector se aplică următoarele linii de demarcare:

- Prin Agenţia de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură se derulează Programul de Restructurare al Industriei Zahărului finanţat de FEGA, având ca scop instituirea unui ajutor de restructurare pentru întreprinderile din industria zahărului care decid să-şi reducă sau abandoneze activitatea în acest sector şi care permite în acelaşi timp să se ţină seama de angajamentele sociale şi de mediu asociate restrângerii producţiei. Acest ajutor este disponibil pe parcursul a patru ani de comercializare, astfel încât să se obţină o reducere a producţiei, suficientă pentru a se ajunge la o situaţie de echilibru a pieţei Comunitare a zahărului.

- Măsura 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere" finanţează investiţii în întreprinderile de prelucrare a sfeclei de zahăr care sunt încă deţinătoare a unei cote şi care nu au optat pentru programul de restructurare finanţat din FEGA. Prin mecanismul de control instituit de APRDP se va evita situaţia în care un beneficiar opteză pentru ambele programe care au obiective contrare.

Plăţi directe - art. 42 (5) şi 69 din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1782/2003

- România implementează, începând cu anul 2007, schema de plată unică pe suprafaţă – **SAPS (Single Area Payment Scheme)** care va contribui la practicarea unei agriculturi competitive, durabile şi orientată către piaţă. Astfel, agricultorii primesc subvenţii acordate de UE, pentru care trebuie să îndeplinească condiţiile de eligibilitate. Acordarea SAPS este condiţionată de respectarea GAEC (Bunele Condiţii Agricole şi de Mediu). Aceste cerinţe se aplică şi unor acţiuni sprijinite prin Pilonul II care au ca obiectiv sprijin financiar în zonele defavorizate (LFA), aplicarea practicilor de agro - mediu şi respectarea cerinţelor planurilor de management din ariile protejate de interes comunitar Natura 2000. Nerespectarea GAEC determină reducerea în mod corespunzător a sprijinului condiţionat de aceste cerinţe. Îmbunătăţirea cunoştinţelor privind Bunele condiţii agricole şi de mediu se realizează şi prin furnizarea de pregătire profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe precum şi prin utilizarea serviciilor de consiliere şi consultanţă, măsuri sprijinite prin cel de-al II - lea pilon.

- **Plăţile Naţionale Complementare** sunt introduse tot din 2007 şi **se adăugă la plăţile unice pe suprafaţă.** Deosebirea este că Plăţile Naţionale Complementare sunt plătite de către statul român, din bugetul Ministerului Agriculturii. Plăţile Naţionale Complementare sunt date pe suprafaţa cultivată, respectiv pe cap de animal, conform modelului european.

Agenţia de Plăţi va fi responsabilă pentru verificarea încrucişată în vederea evitării dublei finanţări între PNDR şi aceste scheme de sprijin. Agenţia de Plăţi va implementa o procedură

specială de verificare încrucişată. Atât etapele verificării cât şi metodologia de verificare sunt prevăzute în procedura administrativă a APDRP, de exemplu: verificarea documentelor, verificarea pe teren, schimbul de informaţii cu alte autorităţi în conformitate cu protocoalele încheiate.

5.2.6. Asigurarea corectitudinii datelor

Pentru justificarea consistenţei şi plauzibilităţii plăţilor prevăzute prin Măsurile 214 "Plăţi de Agro-mediu" şi 221 "Prima împădurire a terenurilor agricole", în conformitate cu prevederile Paragrafului 2, Articolul 48 din Regulamentul Comisiei (CE) nr.1974/2006, o expertiză corespunzătoare a fost asigurată de către institute de cercetare independente.

În cazul Măsurii 214 „Plăţi de Agro-mediu", corectitudinea datelor utilizate la efectuarea calculelor plăţilor compensatorii este asigurată de către „Institutul de Cercetare-Dezvoltare Pajişti Braşov" (I.C.D.P. Braşov), „Institutul de Cercetare-Dezvoltare Agricolă Fundulea" (I.C.D.A. Fundulea) şi Institutul Naţional de Cercetare-Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie şi Protecţia Mediului – ICPA Bucureşti. Aceste institute sunt unităţi de cercetare-dezvoltare autonome în cadrul Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice "Gheorghe Ionescu-Şişeşti" – principalul coordonator al cercetarii agricole româneşti.

I.C.D.P. Braşov este cel mai prestigios institut de cercetare în domeniul pajiştilor din România, activitatea sa desfăşurându-se de-a lungul mai multor decenii până în prezent. MADR a întreţinut o colaborare strânsă cu acest institut în ceea ce priveşte atât elaborarea cerinţelor de agro-mediu cuprinse în pachetele de conservare a pajiştilor, cât şi în ceea ce priveşte calculul plăţilor compensatorii pentru aceste pachete. I.C.D.P. Braşov, a efectuat calculul acestor plăţi compensatorii, asigurând astfel deplina consistenţă şi plauzibilitate a acestora.

I.C.D.A. Fundulea este recunoscută ca fiind cea mai importantă unitate de cercetare agricolă din România. Acest institut a efectuat calculul plăţii compensatorii pentru pachetul ce vizează conservarea solului şi a apei ("culturi verzi") pe baza datelor tehnico-economice deţinute, asigurând astfel deplina consistenţă şi plauzibilitate a acestora.

ICPA a fost fondată în anul 1970 în cadrul Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice "Gheorghe Ionescu-Sisesti" (ASAS) prin gruparea diferitelor compartimente de specialitate existente înainte în diferite structuri. Mandatul ICPA este acela de a promova cercetarea strategică, fundamentală şi aplicată, în domeniul pedologiei şi al agrochimiei, cu efectuarea monitoringului şi a prognozei pe termen lung pentru solurile şi terenurile agricole ale României. Acest mandat implică atât contribuţii ştiinţifice semnificative în domeniile menţionate, cât şi activităţi de consultantă specifice. Acest institut a efectuat calculul plăţii compensatorii pentru pachetul ce vizează conservarea resurselor naturale ("agricultură ecologică") pe baza datelor tehnico-economice deţinute, asigurând astfel deplina consistenţă şi plauzibilitate a acestora. De asemenea, ICPA a elaborat studiul care a stat la baza recalculării plăţilor compensatorii pentru zone defavorizate (măsura 211 – zona montană defavorizată şi măsura 212 – zone defavorizate – altele decât zona montană defavorizată).

Suportul tehnic necesar extinderii începând cu anul 2012 a zonelor eligibile si pe suprafeţele acoperite cu livezi tradiţionale utilizate extensiv pentru cosit şi/sau păşunat şi dezvoltării cerinţelor specifice ale pachetului 6 – pajişti importante pentru fluturi (*Maculinea sp.*) a fost acordat de Societatatea Lepidopterologică Română şi Fundaţia ADEPT Transilvania. Studiile ştiintifice au fost derulate de colectivul Catedrei de Ecologie şi Taxonomie din cadrul şi al Facultăţii de Ecologie şi Ingineria Mediului a Universităţii "Babes-Bolyai" din Cluj-Napoca.

Expertiza tehnică necesară extinderii începând cu anul 2012 a zonelor eligibile în cadrul pachetului 3 – pajişti importante pentru păsări şi dezvoltării pachetului 7 – terenuri arabile

importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roşu (*Branta ruficollis*) a fost asigurată de Societatea Ornitologică din România.

Calculele plăţilor compensatorii pentru pachetele 6 – pajişti importante pentru fluturi (Maculinea sp.) şi 7 – terenuri arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roşu (*Branta ruficollis*) au fost elaborate cu sprijinul I.C.D.P. Braşov, respectiv I.C.D.A. Fundulea.

În cazul Măsurii 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole", consistenţa şi plauzibilitatea calculelor în ceea ce priveşte pierderile de venit din activităţile agricole este asigurată de către Institutul de Cercetare Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie şi Protecţia Mediului. Costurile de înfiinţare şi de întreţinere pe o perioadă de 5 ani sunt fundamentate de către Institutul de Cercetări şi Amenajări Silvice. Aceste institute sunt autonome.

5.2.7. Sistemul de garantare cu finanţare din PNDR

Sectorul agricol din România cât şi economia rurală au în general o accesibilitate mult mai redusă la serviciile financiare oferite de sistemul financiar bancar decât restul economiei. Deşi sistemul bancar românesc a cunoscut o dezvoltare accelerată în ultimii ani, iar băncile au manifestat o mai mare deschidere pentru finanţarea IMM-urilor şi a sectorului agro-alimentar, nu în ultimul rând datorită oportunităţilor oferite de integrarea în Uniunea Europeană, accesarea unui credit rămâne o problemă majoră pentru majoritatea fermierilor şi a IMM-urilor din spaţiul rural. Astfel, foarte mulţi solicitanţi de ajutor financiar oferit de PNDR întâmpină dificultăţi în procurarea cofinanţării private cerute de program. În absenţa resurselor proprii de cofinanţare şi refuzaţi de instituţiile de creditare, potenţialii solicitanţi ai sprijinului FEADR se văd obligaţi să abandoneze proiectele lor de dezvoltare cu consecinţe directe atât asupra veniturilor proprii, asupra economiei locale cât şi asupra absorbirii fondurilor comunitare de către comunităţile şi sectoarele cele mai în nevoie.

Instituţiile de creditare de pe piaţă asociază un grad ridicat de risc pentru marea majoritate a fermierilor definiţi în capitolul 5.2 şi a potenţialilor beneficiari ai ajutorului FEADR pentru micro-întreprinderi şi IMM-uri definiţi în cadrul măsurilor, deoarece majoritatea nu pot dovedi o performanţă finaciar-bancară (fie că sunt nou constituite sau nu deţin un istoric de operaţiuni bancare sau de credit), nu dispun de alte garanţii materiale, costurile de administrare ale împrumutului sunt prea mari comparativ cu valoarea împrumutului solicitat, profitabilitatea din aceste domenii de activitate este mai redusă comparativ cu alte sectoare. Astfel o mare parte din credite se îndreaptă către segmentele mai puţin riscante şi mai rentabile de pe piaţă financiar bancară. Cardurile de credit, sistemele de leasing, creditele de consum, inclusiv creditele pentru locuinţe şi împrumuturile pentru societăţile corporatiste absorb cea mai mare parte a creditelor. În România este încă greu de obţinut un împrumut de către o mică firmă start-up sau de către un agricultor.

Recenta criză financiară şi de lichidităţi ce se manifestă la nivel mondial şi care afectează şi economia românească accentuează şi mai mult inaccesibilitatea acestei categorii de solicitanţi de credit la sursele de finanţare de pe piaţă cu consecinţe agravante asupra absorbţiei fondurilor din FEADR. Mai mult chiar, folosirea pământului şi a altor active agricole drept garanţii bancare este profund afectată de volatilitatea preţurilor generată de actuala criză economică.

Experienţa recentă a Programului SAPARD a demonstrat faptul că finanţarea necesară beneficiarilor proiectelor de investiţii dezvoltate în mediul rural a întâmpinat dificultăţi ca urmare a lipsei surselor proprii de finanţare, a condiţiilor de acordare a creditelor impuse de băncile comerciale, privind asigurarea garanţiilor solicitate, precum şi a reticenţei băncilor de a finanţa investiţiile în acest sector.

Deşi mediul de afaceri rural a manifestat un interes deosebit pentru dezvoltarea proiectelor de dezvoltare rurală, în absenţa resurselor proprii, asigurarea cofinanţării necesare realizării acestora a fost dependentă de sistemul bancar. Pentru remedierea problemelor întâmpinate în

dezvoltarea proiectelor în mediul rural, începând cu anul 2005, Guvernul României a elaborat un pachet de acte normative pentru creditarea şi garantarea împrumuturilor pentru investiţii, în special pentru asigurarea cofinanţării proiectelor realizate din fondul SAPARD. Programul „Fermierul" de stimulare a investiţiilor în agricultură a constituit componenta principală a acestui pachet şi principalul instrument pentru creşterea absorbţiei fondurilor comunitare de pre-aderare (SAPARD).

În paralel, a fost alimentată cu fonduri bugetare şi o schemă de garantare a creditului rural pentru facilitarea accesului la credite al beneficiarilor Programului SAPARD prin acordarea de garanţii ce acopereau 100% valoarea creditului şi, respectiv, preluarea riscului de creditare. Conform Legii nr. 218/2005 privind stimularea absorbţiei fondurilor SAPARD, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală, Fondul european pentru pescuit, Fondul european pentru garantare agricolă, prin preluarea riscului de creditare de către fondurile de garantare, republicată, două instituţii financiare au fost desemnate să gestioneze schema de garantare: Fondul de Garantare a Creditului Rural IFN – SA (FGCR) şi Fondul Naţional pentru Întreprinderile Mici şi Mijlocii (FNIMM). Aceste două instituţii financiare sunt deocamdată singurele înregistrate de Banca Naţională a României în Registrul Special al Instituţiilor Financiare Nebancare ce operează pe piaţa de garanţii bancare din România. Pentru Programul SAPARD, în cadrul acestei scheme de garantare a creditelor din bugetul MADR a fost alocată FNIMM-ului suma de 39.000.000 Lei pentru care s-au acordat garanţii în valoare de 204.078.139 Lei, iar FGCR-ului i-a fost acordată suma de 123.000.000 Lei, pentru care s-au acordat garanţii în valoare de 990.727.883 Lei, cu încadrare în expunerea maximă prevăzută în Legea nr. 218/2005.

Contribuţia acestor fonduri la implementarea Programului SAPARD, s-a concretizat prin accelerarea absorbţiei, astfel încât faţă de anul 2005 când, pentru fondurile alocate, se înregistra un grad de angajare de 47% şi unul de plată de 29%, în luna noiembrie 2008 s-a ajuns la un grad de angajare de 93% şi unul de plată de 80%.

Prin activitatea de preluare a unei părţi din risc, de monitorizare suplimentară a întreprinzătorului şi a proiectului, fondurile de garantare permit instituţiilor de credit să-şi extindă portofoliul de clienţi într-un sector altfel greu accesibil datorită costurilor ridicate (monitorizare şi provizionare).

Având în vedere situaţia mai sus menţionată, este necesară dezvoltarea unui instrument financiar care să crească accesibilitatea solicitanţilor PNDR la sistemul de credit al instituţiilor financiar bancare de pe piaţă pentru obţinerea de credite pentru cofinanţarea contribuţiei private. Instrumentul financiar propus îl reprezintă crearea unor scheme de garantare a creditelor pentru beneficiarii măsurilor de investiţii private cofinanţate de FEADR în cadrul PNDR. PNDR va contribui la constituirea schemelor de garantare precum şi acoperirea costurilor de management ale acestora în limita permisă de art. 51 alin. 5 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006.

În momentul aplicării sistemului de garantare cu finanţare din PNDR, Legea nr. 218/2005, care beneficiază de prevederile „Sun Set Clause" din Tratatul privind Aderarea Republici Bulgaria şi României la Uniunea Europeană, îşi va înceta aplicarea. Întrucât schemele de garantare cu cofinanţare FEADR oferă garanţii exclusiv întreprinderilor, pentru asigurarea surselor necesare implementării proiectelor beneficiarilor publici din PNDR (consilii locale, etc.) se va crea o schemă separată de garantare din resurse financiare alocate din bugetul naţional.

5.2.7.1. Obiectivul schemelor de garantare cofinanţate de FEADR

Îmbunătăţirea mediului de afaceri prin creşterea accesibilităţii fermierilor, a IMM-urilor din mediul rural şi a altor categorii de beneficiari ai PNDR la sursele de creditare de pe piaţa financiar-bancară, creşterea interesului şi încrederii instituţiilor financiar bancare în economia

rurală şi intensificarea procesului de dezvoltare rurală prin efectul de adiţionalitate (atragerea de finanţare privată adiţională) generat de astfel de scheme.

5.2.7.2. Domeniul acoperit de schemele de garantare

Schemele de garantare oferă garanţii bancare solicitanţilor de împrumuturi bancare pentru finanţarea proiectelor de investiţii private cofinanţate din următoarele măsuri ale PNDR:

- Măsura 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole”,
- Măsura 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere” - inclusiv schemele de ajutor de stat aferente,
- Măsura 312 „Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi” şi
- Măsura 313 „Încurajarea activităţilor turistice”.

Se constituie astfel 2 schemele de garantare, cu finanţare din FEADR:

1) Schema de garantare pentru agricultură care va acorda garanţii la credite beneficiarilor măsurii 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole” şi măsurii 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere”, pentru partea acoperită de articolul 36 din Tratatul instituind Comunitatea Europeană;

2) Schema de garantare pentru întreprinderi mici şi mijlocii (IMM) ce va acorda garanţii IMM-urilor beneficiare ale măsurilor 312 „Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi”, 313 „Încurajarea activităţilor turistice” şi componentei măsurii 123 acoperită de schemele de ajutor de stat.

5.2.7.3. Managementul schemelor de garantare

Fiecare schemă de garantare va fi gestionată de un “Gestionar al fondului” ales pe bază competitivă dintre instituţii financiare active pe piaţa de garantare a creditelor din România. Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale va selecta gestionarii fondurilor pentru derularea celor două scheme de garantare pe baza unei proceduri de achiziţii publice.

Schemele de garantare vor fi gestionate ca blocuri financiare distincte în cadrul instituţiei financiare desemnate drept Gestionar al fondului în urma procedurii de selecţie. Aceasta presupune ca instituţia financiară selectată să ţină o evidenţă separată distinctă a resurselor financiare primite de la Autoritatea de Management (FEADR şi contribuţia naţională) faţă de alte resurse disponibile iniţial în instituţie şi folosite pentru activitatea de garantare sau alte servicii financiare.

Selectarea instituţiilor financiare care vor gestiona fondurile alocate se va realiza de către Autoritatea de Management din MADR, în baza unei proceduri transparente de selecţie şi în baza unor criterii de selecţie stabilite în conformitate cu legislaţia naţională în domeniul achiziţiilor publice. Instituţiile financiare care vor răspunde invitaţiei la licitaţie vor trebui să includă în oferta lor, pe lângă alte elemente cerute de procedura de selecţie, un Plan de afaceri elaborat în conformitate cu prevederile art. 51(1) al Regulamentului (CE) nr. 1974/2006.

Planul de afaceri va cuprinde în mod obligatoriu următoarele informaţii: piaţa ţintă sau portofoliul de garanţii avut în vedere; criteriile, termenii şi condiţiile de finanţare; bugetul operaţional al fondului; regimul de proprietate şi partenerii finanţatori; cerinţele în materie de profesionalism, de competenţă şi independenţă a managementului; statutul fondului; justificarea şi utilizarea prevăzută a contribuţiei FEADR; politica de închidere a investiţiei şi normele de lichidare a fondurilor alocate din PNDR, inclusiv reutilizarea resurselor atribuibile

contribuţiei FEADR conform art. 52 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006. Planul de afaceri depus împreună cu oferta va fi evaluat în cadrul acesteia.

Autoritatea de Management va monitoriza şi evalua implementarea planului de afaceri al gestionarilor selectaţi pe parcursul întregii durate de implementare a PNDR.

Autoritatea de Management va adopta toate procedurile în vederea verificării utilizării corecte a resurselor alocate gestionarului fondului. În acest scop, condiţiile şi modalitatea de derulare a sumelor alocate gestionarilor fondurilor vor face obiectul unor norme specifice de implementare care să asigure, printre altele, evidenţierea şi identificarea contabilă separată a sumelor alocate din PNDR şi, respective, monitorizarea garanţiilor acordate beneficiarilor finali din aceste fonduri.

Modalităţile de alocare a sumelor către gestionarii schemelor de garantare selectate, relaţia acestora cu Autoritatea de Management, precum şi termenele şi condiţiile de implementare a schemelor de garanţii vor fi reglementate printr-o Convenţie de finanţare care va respecta prevederile art. 51 (6) din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006. În acest sens, Convenţia va prevedea contribuţia financiară a PNDR la constituirea fondului de garantare, procentul din acesta sumă alocat annual pentru acoperirea costurilor de administrare, strategia Gestionarului fondului privind derularea schemelor de garantare, obligativitatea prezentării anuale a unui planul de activitate al gestionarului, condiţiile de monitorizare a implementării acestora, regulile privind raportarea către AM PNDR, regulile privind evidenţa contabilă a schemelor, precum şi condiţiile de reutilizare a sumelor disponibile conform art. 52 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006.

Gestionarii schemelor de garantare trebuie să prezinte, la începutul operării schemelor de garantare pentru prima oară şi apoi la finele fiecărui an financiar, Autorităţii de Management, între altele, un Plan de activitate care va indica dimensiunea portofoliul de garantare pentru anul ce urmează, gradul de expunere pentru anul în curs, indicatorul ţintă privind rata estimată de eşec, modificări în criteriile, termenii şi condiţiile de garantare precum şi costurile anuale de management acoperite din suma globală a fondului de garantare (în limita procentului stabilit în Convenţia de finanţare) precum şi alte informaţii stabilite în Convenţia de finanţare.

Cheltuielile de gestiune a schemelor de garantare ale gestionarilor fondurilor vor fi acoperite din contribuţia PNDR în limita maximă stabilită în Convenţia de finanţare dar nu mai mult de 2% din valoarea contribuţiei PNDR plătită drept capital gestionarului fondului. Cheltuielile de gestiune se vor calcula ca o medie anuală maximă raportată la întreaga perioadă de derulare a schemelor, respectiv 2009-2013, de 2% din capitalul transferat fondului, suma, fiind inclusă în valoarea totală a capitalului alocat şi suportată din alocarea stabilită prin PNDR pentru fiecare schemă de garantare. Cheltuielile de gestiune vor fi deduse annual din valoarea contribuţiei PNDR plătită la constituirea schemelor de garantare. Transferul echivalentului cheltuielilor de gestiune se va face în două transe: 80% la începutul anului fiscal pe baza anticipaţiei, iar regularizarea balanţei la finele anului.

Capitalul vărsat drept contribuţie PNDR va fi plasat de gestionarul fondului în sistemul bancar. Dobânda încasată prin plasarea sumelor alocate din PNDR, primele de garantare încasate de gestionarii schemelor de la beneficiarii finali şi recuperarea creanţelor rezultate din aplicarea schemelor vor constitui venituri ale schemelor de garantare. Dobânda generată de plasarea capitalului PNDR în sistemul bancar, rămasă după deducerea cheltuielilor schemelor de garantare, se va cumula la contribuţia PNDR şi va constitui resursă suplimentară de garantare pentru schemele de garantare.

Cheltuielile schemelor de garantare vor fi cele rezultate din plata de către gestionarii schemelor de garantare a garanţiei (valoare/sold) aferente contractelor de garantare pentru care instituţiile bancare execută garanţia pentru împrumutaţii ce nu şi-au respectat obligaţiile din contractele de credit. Cheltuielile schemelor de garantare vor fi suportate din sursele schemelor, în următoarea ordine de prioritate:

- primele de garantare;

- recuperările de creanţe;
- dobânda încasată;
- capitalul alocat prin PNDR.

Capitalul returnat din activitatea de garantare la expirarea contractelor de garanţii după ce obligaţiile de garantare au fost onorate va fi reutilizat pentru acordarea de noi garanţii beneficiarilor eligibili.

Veniturile şi cheltuielile schemelor se înregistrează în evidenţa contabilă a fondurilor de garantare selectate cu respectarea art. 52 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006.

Expunerea maximă posibilă în cadrul schemelor de garantare nu va depăşi de 5 ori suma alocată acestora din PNDR, diminuată cu costurile de management. Gradul efectiv de expunere va fi stabilit anual de gestionarul fondului în funcţie de gradul de risc asociat portofoliului de garantare, situaţia pieţei, etc., neputând depăşi nivelul maxim de 5/1.

Descărcarea de gestiune aferentă contribuţiei FEADR la schemele de garantare se va realiza cu ocazia exerciţiului bugetar aferent ultimului an de implementare al programului. În cadrul acestui exerciţiu, contribuţia FEADR plătită la capitalul schemelor de garantare (constituită din capitalul de garantare plus cheltuielile de gestiune) va fi considerată integral cheltuială eligibilă dacă pentru fiecare măsură din PNDR, pentru care au fost aplicate schemele de garantare, s-au acordat garanţii cel puţin în valoare egală cu bugetul măsurii alocat şi plătit drept contribuţie pentru schemele de garantare.

Cele două scheme de garantare sunt definite în termenii şi condiţiile în care acest instrument financiar nu oferă un avantaj economic întreprinderilor beneficiare astfel încât să constituie ajutor de stat. Având în vedere domeniul acoperit de cele două scheme de garantare în vederea simplificării gestiunii acestui instrument financiar co-finanţat din FEADR, în conformitate cu prevederile art. 51 (7) din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 în privinţa ajutorului de stat, condiţiile specifice celor două scheme sunt prezentate după cum urmează:

5.2.7.4. Schema de garantare pentru sectorul agricol

Prin intermediul acestei scheme de garantare se vor acorda garanţii pentru sectorul agricol, respectiv pentru măsurile 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole" şi 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere" - pentru proiectele aflate sub incidenţa art. 36 din Tratatul instituind Comunitatea Europeană .

Pentru atingerea obiectivelor menţionate, această schemă pune la dispoziţia beneficiarilor finali posibilitatea de a obţine garanţii pentru creditele contractate în vederea implementării proiectelor selectate pentru finanţare în cadrul măsurilor din paragraful anterior.

Baza legală

Art. 71(5) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR);

Art. 50-52 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 privind stabilirea regulilor detaliate pentru aplicarea Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR);

Art. 20(b) (i), (iii), art. 26, 28 (în ceea ce priveşte sectorul agricol) ale Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR);

Art. 88 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR);

Comunicarea Comisiei 2006/C 319/01 Liniile directoare ale Comunităţii privind ajutorul de stat în sectorul agricol şi forestier;

Comunicarea Comisiei 2008/C 155/02, punctele 3.4 (a), (b), (c), (g) coroborat cu punctul 3.2 (c) cu privire la aplicarea articolelor 87 şi 88 din Tratatul CE privind ajutoarele de stat sub formă de garanţii.

Descrierea schemei de garantare

Garanţiile cu finanţare din PNDR vor fi acordate cu respectarea următoarelor condiţii:

- Beneficiarii garanţiilor vor fi cei prevăzuţi în fişele măsurilor 121, 123 şi care au o cerere de finanţare FEADR selectată pentru finanţare;
- Nu vor fi acordate garanţii solicitanţilor aflaţi în dificultate financiară, în sensul prevederilor Comunicării Comisiei Europene privind orientările comunitare privind ajutorul de stat pentru salvarea şi restructurarea întreprinderilor în dificultate (2004/C244/02);
- Garanţia acordată va fi strict legată de creditul contractat în vederea implementării proiectului selectat pentru finanţare, valoarea maximă a garanţiei precum şi perioada pentru care este acordată fiind determinată pentru fiecare credit în parte în funcţie de caracteristicile acestuia şi respectând prevederile fişelor tehnice ale măsurilor;
- Garanţia acordată va putea acoperi până la 80% din creditul contractat. Pe măsura rambursării acestuia instituţiei creditoare, de către beneficiar, valoarea garanţiei va fi redusă proporţional, astfel încât acest procent să fie respectat pentru soldul nerambursat al creditului de la data solicitării plăţii garanţiei.

Schema de garantare pentru sectorul agricol este finanţată integral din contribuţia FEADR şi cofinanţarea publică naţională aferentă şi în conformitate cu articolul 88 (1) paragraful 2 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005. Nu este prevăzută o complementare din resurse naţionale a fondurilor pentru această schemă.

Finanţare

Finanţarea schemei de garantare pentru sectorul agricol se va realiza prin alocarea unui sume din alocarea stabilită în fişa fiecărei măsuri pentru care se aplică schema.

Detalierea contribuţiei fiecărei măsuri la constituirea schemei de garantare agricolă se va face în cadrul fiecărei măsuri.

Alocarea cumulată a sumelor din fiecare măsură aferentă schemei de garantare se ridică la suma totală indicativă de 190.000.000 Euro.

5.2.7.5. Schema de garantare pentru întreprinderi mici şi mijlocii

Prin intermediul acestei scheme de garantare se vor acorda garanţii pentru sectorul non-agricol, respectiv pentru schemele de ajutor de stat aferente măsurii 123 şi măsurile 312 şi 313.

Pentru atingerea obiectivelor menţionate, această schemă pune la dispoziţia beneficiarilor finali posibilitatea de a obţine garanţii pentru creditele contractate în vederea implementării proiectelor selectate pentru finanţare în cadrul măsurilor din paragraful anterior.

Baza legală

Art. 71(5) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR);

Art. 50-52 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 privind stabilirea regulilor detaliate pentru aplicarea Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR);

Art. 52(a)(ii), (iii), art. 54 şi 55 ale Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR);

Art. 28 al Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) coroborat cu pct. 9, lit. B din Anexa II a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006;

Art. 88 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR);

Comunicarea Comisiei 2008/C 155/02 cu privire la aplicarea articolelor 87 şi 88 din Tratatul CE privind ajutoarele de stat sub formă de garanţii.

Fondul de garantare selectat va aplica în derularea mecanismelor de acordare a garanţiilor pentru IMM-uri din sectorul non-agricol, prevederile pct. 3.5, coroborat cu pct. 3.3 şi 3,4 (a), (b), (c) şi (g) din Comunicarea Comisiei Europene nr. 2008/C155/02 de aplicare a art. 87 şi 88 privind ajutorul de stat din Tratatul instituind Comunitatea Europeană (JO C155/20.06.2008).

Descrierea schemei de garantare

Garanţiile cu finanţare din PNDR vor fi acordate cu respectarea următoarelor condiţii:

- Beneficiarii garanţiilor vor fi IMM-urile eligibile în cadrul schemelor de ajutor de stat aferente măsurii 123 şi beneficiarii eligibili ai măsurilor 312 şi 313 care au o cerere de finanţare FEADR selectată pentru finanţare;
- Nu vor fi acordate garanţii solicitanţilor aflaţi în dificultate financiară, în sensul prevederilor Comunicării Comisiei Europene privind orientările comunitare privind ajutorul de stat pentru salvarea şi restructurarea întreprinderilor în dificultate (2004/C244/02);
- Garanţia acordată va fi strict legată de creditul contractat în vederea implementării proiectului selectat pentru finanţare, valoarea maximă a garanţiei precum şi perioada pentru care este acordată fiind determinată pentru fiecare credit în parte în funcţie de caracteristicile acestuia şi respectând prevederile fişelor tehnice ale măsurilor;
- Garanţia acordată va putea acoperi până la 80% din creditul contractat. Pe măsura rambursării acestuia instituţiei creditoare de către beneficiar, valoarea garanţiei va fi redusă proporţional astfel încât acest procent să fie respectat pentru soldul nerambursat al creditului de la data solicitării plăţii garanţiei;
- Prima de garantare percepută de către gestionarul fondului selectat pentru a derula schema va fi fie o primă unică a cărei valoare va fi stabilită luând în considerare condiţiile pieţei fie o primă calculată pe baza ratingului acordat solicitantului, în conformitate cu reglementările naţionale, fiind utilizat sistemul de prime safe-harbour, prevăzut de Comunicarea Comisiei nr.2008/C155/02. Încadrarea beneficiarului într-o clasă de risc se va realiza de către instituţia bancară creditoare în conformitate cu reglementările naţionale, cu respectarea corespondenţei între ratingul acordat de banca şi cele prezentate în Comunicarea Comisiei privind garanţiile, înainte de acordarea garanţiei de către gestionarul fondului.

Având în vedere condiţiile de acordare a garanţiilor prevăzute mai sus, schema de garanţii cu finanţare din PNDR îndeplineşte condiţiile Comunicării Comisiei nr. 2008/C155/02 cu privire la aplicarea art. 87 şi 88 din Tratatul CE privind ajutoarele de stat sub formă de garanţii, pentru ca sprijinul acordat să nu fie nu fi considerat ajutor de stat.

Finanţare

Finanţarea schemei de garantare se va realiza prin alocarea unui sume din alocarea stabilită în fişa fiecărei masuri pentru care se aplică schema.

Detalierea contribuţiei fiecărei măsuri la constituirea schemei de garantare se va face în cadrul fiecărei măsuri.

Alocarea indicativă cumulată a sumelor din fiecare măsură aferentă schemei de garantare se ridică la suma totală de 30.000.000 Euro.

5.2.7.6. Indicatori aplicabili schemelor de garantare

In scopul monitorizării şi evaluării implementării schemelor de garantare sunt prevăzuţi următorii indicatori:

Numărul de garanţii acordate defalcat în funcţie de schemă şi măsură;

Valoarea garanţiilor acordate defalcat în funcţie de schemă şi măsură;

Creşterea numărului de bănci care dezvoltă produse specifice de finanţare a proiectelor de dezvoltare rurală;

Numărul de garanţii executate de instituţiile de creditare.

5.2.8 Finanţarea noilor provocări în cadrul PNDR

Conform Planului European de Redresare Economică (PERE), agreat în cadrul Consiliului European din perioada 11-12 decembrie 2008 urmează a se oferi un stimulent pentru economia europeană, prin alocarea a 5 miliarde Euro pentru proiecte din domeniul energetic, infrastructură în bandă largă (infrastructura de Internet) şi proiecte pentru noile provocări (schimbări climatice, energii regenerabile, biodiversitate, gestiunea resurselor de apă, inovaţie şi restructurarea sectorului produse lactate).

Din suma alocată pentru Planul European de Redresare Economică, României îi revine suma de 101.694.000 Euro care suplimentează bugetul iniţial alocat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală.

Suma suplimentară este repartizată fiecarei axe în proporţia avută iniţial, având în vedere multitudinea activităţilor prevăzute deja în Programului Naţional de Dezvoltare Rurală 2007 - 2013 şi care sunt în conformitate cu acţiunile ce se pot finanţa conform Anexei II a Regulamentului (CE) nr. 74/2009 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1968/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (FEADR). Suma suplimentară va fi utilizată strict pentru finanţarea proiectelor care cuprind acţiuni vizate prin PERE.

Astfel acţiunile care vizează noile provocări şi care corespund activităţilor ce se regăsesc în domeniile de intervenţie ale măsurilor existente în Programul Naţional pentru Dezvoltare Rurală, sunt următoarele:

Axa I: Folosirea energiei regenerabile se justifică din punct de vedere ecologic fiind considerată din ce în ce mai mult ca o alternativă viabilă şi din punct de vedere economic. Stimularea investiţiilor în energie regenerabilă, în eficienţa folosirii energiei şi în noi tehnologii contribuie la asigurarea unei dezvoltări durabile şi la o mai mare siguranţă a rezervelor, conducând de asemenea la creşterea economică. În acest sens sunt încurajate investiţiile în culturi energetice perene (culturi din specii repede crescătoare cu rotaţie rapidă şi plante erbacee), prelucrarea biomasei agricole/forestiere pentru energia din surse regenerabile.

De asemenea, o atenţie deosebită va fi acordată investiţiilor pentru economisirea resurselor de apă prin realizarea unor investiţii în sisteme eficiente de irigaţie, inclusiv a celor pentru stocarea apei şi pentru tratamentul apelor reziduale, producerea de biogaz utilizând deşeuri organice, îmbunătăţirea eficienţei utilizării şi depozitării îngrăşămintelor azotate.

La acestea se adaugă şi investiţiile pentru producţia de lapte, precum şi cele pentru îmbunătăţirea prelucrării şi comercializării produselor lactate.

În vederea realizării acţiunilor menţionate s-a propus suplimentarea alocărilor financiare ale măsurilor: 121"Modernizarea exploataţiilor agricole", 123 "Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere" şi 125 "Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii".

Adaptarea agriculturii şi silviculturii la schimbările climatice presupune costuri mai ridicate pentru realizarea acestor investiţii de către fermieri.

Din aceste considerente, creşterea intensităţii sprijinului cu 10 % în cadrul Măsurii 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole" pentru investiţii privind îmbunătăţirea eficienţei utilizării şi depozitării îngrăşămintelor cu azot şi instalaţii pentru tratamentul apelor reziduale în exploataţii agricole şi în cadrul proceselor de prelucrare şi comercializare, este destinată să compenseze costurile suplimentare suportate de către agricultori, având în vedere că aceste acţiuni nu sunt aducătoare de profit.

Axa 2: Printre provocările majore pentru agricultura europeană figurează problematici din domeniul managementului resurselor naturale şi anume: conservarea biodiversităţii, managementul durabil al terenurilor agricole cu înaltă valoare naturală, gestionarea durabilă a resurselor de apă, conservarea solului şi reducerea poluării din surse agricole, schimbările climatice şi producerea de energie din surse regenerabile.

Datorită posibilităţii măririi plafonului alocat pentru acţiunile ce se pot finanţa conform Anexei II a Regulamentului (CE) nr.74/2009 şi având în vedere priorităţile şi obiectivele Axei 2 pentru perioada 2007-2013 referitoare la compensarea serviciilor de mediu aduse de utilizatorii de terenuri agricole, au fost identificate următoarele tipuri de acţiuni:

- conservarea biodiversităţii prin prevenirea abandonului terenurilor în zonele defavorizate şi sprijinirea utilizării extensive a păşunilor cu Înaltă Valoare Naturală,
- continuarea acordării unei contribuţiii în vederea îndeplinirii obiectivelor Natura 2000 prin angajamentele existente de mediu.
- asigurarea calităţii apei prin consolidarea angajamentelor de reducere a utilizării îngrăşămintelor şi pesticidelor.
- asigurarea menţinerii unui mai bun management al solului prin angajamentele de agro-mediu cum este şi acoperirea cu culturi verzi a terenurilor arabile în timpul iernii.
- diminuarea schimbărilor climatice şi a efectelor adverse ale acesteia, se va asigura prin continuarea aplicării sprijinului acordat pentru împăduriri.

Având în vedere faptul că cele mai multe din aceste acţiuni sunt vizate în cadrul Măsurii 214 – plăţi de agro-mediu şi faptul că în anul 2008, primul an de implementare pentru pachetul 1 şi pentru pachetul 2 din cadrul Măsurii 214 – plăţi de agro-mediu au fost încheiate angajamente care acoperă aproape în totalitate alocarea indicativă pentru măsura 214 aferentă întregii perioade de programare 2007-2013, a fost suplimentat bugetul acestei măsuri, pentru a putea fi asigurată finanţarea noilor angajamente de agro-mediu.

Axa 3: Conform PERE, printre acţiunile privind noile provocări, se regăseşte şi energia regenerabilă, sens în care se consolidează sprijinul pentru investiţiile private existente în cadrul măsurii 312, ce vizează achiziţionarea de echipamente de producere a energiei din

surse regenerabile. Totodată, prin PERE se suplimentează şi sprijinul pentru investiţiile de interes public din cadrul măsurii 322 ce vizează achiziţionarea de instalaţii/infrastructuri pentru producerea şi furnizarea de energie regenerabilă din sursele existente (biomasă, energie solară şi eoliană, geotermică).

Sprijinul suplimentar alocat prin PERE se acordă cu scopul de a preveni constrângerile de mediu cauzate de gestionarea iraţională a energiei, prin folosirea unor sisteme de energie alternativă nepoluante şi durabile. Mai mult decât atât, potenţialul climatic al României este favorabil producerii de energie regenerabilă, constituind o alternativă mai ieftină de obţinere a energiei. Prin susţinerea investiţiilor care vizează achiziţionarea de echipamente pentru producerea de energie regenerabilă, se va contribui, implicit, la reducerea consecinţelor negative asupra mediului cum ar fi accentuarea efectului de seră, ploile acide, creşterea concentraţiei de praf în atmosferă care contribuie la încălzirea globală, semnul cel mai vizibil al schimbărilor climatice ce au loc la nivelul întregului glob. Un avantaj considerabil al utilizării de energie alternativă îl constituie creşterea nivelului de confort al populaţiei rurale prin asigurarea posibilităţii de dotare a clădirilor publice, în cadrul cărora se oferă servicii populaţiei rurale, cu echipamente de producere şi furnizare a energiei regenerabile.

În cadrul măsurii 322, măsură integrată ce combină activităţile şi operaţiunile a trei măsuri, respectiv 321 – „Servicii de bază pentru economia şi populaţia rurală", 322 – „Renovarea, dezvoltarea satelor" şi 323 – „Conservarea şi punerea în valoare a moştenirii rurale", va fi susţinută, după anul 2010, infrastructura de internet în bandă largă.

La nivelul României, infrastructura de internet în bandă largă se regăseşte în proporţie nesemnificativă atât în urban cât şi în rural, fapt care necesită sprijinirea investiţiilor în infrastructura de internet în bandă largă. Acest tip de infrastructură poate fi sprijinit prin PNDR cu condiţia asigurării demarcării cu alte programe, pentru a se evita dubla finanţare.

În prezent, POS CCE se adresează la nivel teritorial prin sprijinirea unor operaţiuni specifice cum ar fi conectarea broadband a zonelor defavorizate.
Având în vedere faptul că fondurile aferente accesului la broadband prin intermediul Programului Operaţional Sectorial Creşterea Competitivităţii Economice nu pot asigura acoperirea tuturor zonelor de eşec[17] ale pieţei, inclusiv a zonelor rurale, se are în vedere finanţarea acestui tip de infrastructură prin PNDR, după anul 2010.

Prin sprijinirea acestui tip de investiţii prin PNDR, se asigură o acoperire cât mai mare a accesului la infrastructura de internet în bandă largă la nivelul întregii ţări, ceea ce va contribui la asigurarea pârghiilor necesare dezvoltării structurilor administrative, la accesul cetăţenilor la cunoaştere prin accesarea conţinutului informaţional, şi implicit la dezvoltarea mediului de afaceri, prin asigurarea premiselor unor viitoare investiţii în spaţiul rural. Astfel, prin suplimentarea fondurilor pentru furnizarea serviciilor broadband la nivelul zonelor rurale, se asigură evitarea excluderii sociale a populaţiei.

Pentru sprijinirea dezvoltării infrastructurii de internet în bandă largă, este necesară demarcarea clară cu fondurile structurale în vederea evitării dublei finanţări, precum şi modificarea Cadrului Naţional Strategic de Referinţă şi a documentelor programatice pentru asigurarea complementarităţii. O asemenea abordare necesită o perioadă importantă de timp. Totodată datele statistice naţionale existente nu realizează o distincţie clară între zona rurală şi urbană.

[17] Zonele de eşec din punctul de vedere al accesului la serviciile de comunicaţii electronice în bandă largă au fost definite (în cadrul Strategiei guvernamentale de dezvoltare a comunicaţiilor electronice în bandă largă în România în perioada 2009-2015) ca fiind localităţile cu cel mult 10.000 de locuitori, unde sunt prezenţi cel mult doi furnizori de servicii de internet.

Datorită adoptării tardive a unei strategii naţionale de dezvoltare a comunicaţiilor electronice în bandă largă şi a neidentificării operatorilor regionali, investiţiile ce vizează infrastructura de internet în bandă largă**,** vor putea fi susţinute după anul 2010 cu acţiuni ce vor fi implementate în timp spre a permite dezvoltării rurale să contribuie la obiectivul UE de realizare a 100% a acoperirii broadband pentru 2007-2013.

Investiţiile în infrastructură de internet în bandă largă vor fi introduse printr-o nouă modificare a PNDR imediat după ce aspectele menţionate mai sus vor fi agreate de către Guvernul României. PNDR-ul va completa apoi investiţiile în infrastructura de internet în bandă largă sprijinite în cadrul POS Creşterea Competitivităţii Economice (co-finanţat din FEDR) şi va contribui la implementarea obiectivelor strategiei naţionale privind dezvoltarea infrastructurii de internet în bandă largă.

Modificarea programului va fi pregătită de către Autoritatea de Management pentru PNDR, în conformitate cu strategia naţională actualizată şi cu calendarul investiţiilor finanţate de POS CCE astfel încât o discontinuitate între operaţiunile finanţate de POS CCE şi PNDR să fie evitată.

O nouă demarcare între domeniile de intervenţie din POS CCE şi PNDR va fi stabilită în vederea asigurării complementarităţii operaţiunilor finanţate prin cele două programe, precum şi a evitării dublei finanţări. Demarcarea agreată va fi concretizată prin modificări asupra tuturor documentelor relevante de programare. Criteriul de demarcare va depinde de domeniile de intervenţie ale celor două programe în conformitate cu criteriile de eligibilitate şi prevederile legale din PNDR şi fondurile structurale.

Cooperarea dintre AM-urile celor două programe şi Ministerul Comunicaţilor şi Societăţilor Informaţionale va fi reconsolidată. Detaliile cu privire la implementare vor fi stabilite în PNDR. Această modificare a PNDR-ului va fi elaborată în strânsă cooperare cu autorităţile relevante responsabile pentru implementarea operaţiunilor broadband inclusiv consultări cu Autoritatea Naţională de Reglementare în vederea asigurării respectării directivelor UE de e-comunicare.

Implementarea practică a operaţiunilor asociate infrastructurii de internet în bandă largă vor fi coordonate în strânsă legătură cu autorităţile responsabile pentru broadband în scopul evitării duplicării efortului, utilizării cunoştinţelor şi experienţei existente şi asigurării că ambele autorităţi vor avea suficiente informaţii în ceea ce priveşte proiectele şi procedurile astfel încât fiecare să-şi îndeplinească responsabilităţile ce le revin, aşa cum se stipulează în legislaţia Comunitară, inclusiv în relaţie cu delegarea anumitor funcţii către alte instituţii. Autorităţile din cadrul dezvoltării rurale şi instituţiile responsabile cu implementarea vor lua în considerare recomandările Comunicării despre „*Acces mai bun la tehnologiile moderne ale informaţiei şi comunicării pentru zonele rurale*" (COM(2009) 103 final) care printre altele face un apel către autorităţile din cadrul dezvoltării rurale din Statele Membre la stabilirea acţiunilor de „*crearea de reţele, evaluarea comparativă şi alte acţiuni (eventual în cadrul observatoarelor de TIC existente), menite să susţină capacităţile regionale şi locale de gestionare, planificare şi implementare a proiectelor TIC în cadrul PDR-urilor*".

5.3. Informaţii necesare privind axele şi măsurile

5.3.1. Axa 1: Creşterea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier

5.3.1.1. Măsuri menite să îmbunătăţească cunoştinţele şi să consolideze potenţialul uman

Măsura	**Formare profesională (training), informare şi difuzare de cunoştinţe**
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 20 (a) (i) şi 21 din Regulamentul (CE) Nr. 1698/2005. Punctul 5.3.1.1.1 a Anexei II din Regulamentul (CE) Nr. 1974/2006
Codul măsurii	**111**

Motivaţia sprijinului

În România sectoarele agricol şi forestier constituie pentru spaţiul rural un factor determinant pentru obţinerea producţiilor agricole şi silvice, precum şi pentru menţinerea calităţii peisajului şi protecţiei mediului înconjurător. O mare parte din totalul populaţiei active din mediul rural, cca. 2,9 milioane, este ocupată în aceste sectoare.

Astfel, evoluţia şi specializarea în agricultură şi silvicultură necesită un nivel corespunzător de instruire tehnică, economică şi juridică, inclusiv expertiză în tehnologii noi ale informaţiei, pentru a corespunde cerinţelor comunitare în domeniul fitosanitar, bunăstării animalelor, standardelor de calitate, sprijinind astfel mobilizarea populaţiei rurale şi îmbunătăţirea diversităţii locale în vederea creşterii atractivităţii zonelor rurale, a diversificării economiei rurale şi a calităţii vieţii.

Nivelul de educaţie al populaţiei rurale cu vârsta cuprinsă între 25 - 64 de ani a înregistrat o tendinţă de creştere a ponderii persoanelor cu studii medii sau superioare de la 46,3% în 1998 la 52,1% în 2003, datorată parţial creşterii gradului de participare la procesul educaţional sau de instruire a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 25 - 64 de ani, din mediul rural de la 0,2 % în 1998 la 0,3 % în 2003.

Structura populaţiei active din mediul rural pe domenii de activitate şi şcoală absolvită: (%) 2003

Nivel de educaţie/domeniu de activitate	Superior	Post liceal şi maiştri	Liceu	Profesională şi ucenici	Gimnaziu	Primar	Fără şcoală
Agricultură	0,6	0,5	9,4	18,0	45,3	21,1	5,1
Silvicultură	3,4	3,5	26,0	30,7	32,6	5,0	0,8

INS 2003

Necesitatea activităţilor de formare profesională apare în contextul legat de creşterea competitivităţii şi diversificării produselor şi activităţilor din agricultură şi silvicultură, de restructurarea şi modernizarea sectoarelor agricol şi forestier, a sectoarelor de procesare şi comercializare pentru produsele agricole şi forestiere, de încurajarea afacerilor orientate spre piaţă, a cerinţelor pentru o gamă largă de aptitudini economice şi de management cât şi de îndeplinirea obiectivului gestionării durabile a terenurilor şi protecţiei mediului, aplicarea de tehnologii şi practici prietenoase mediului şi de utilizare a energiei regenerabile.

Prin urmare, este necesar ca activităţile de formare profesională, informare şi difuzare a cunoştinţelor să fie extinse şi la persoanele adulte care sunt implicate în domenii care au legătură cu agricultura, industria alimentară şi silvicultura.

Activităţile de formare profesională, informare şi difuzare a cunoştinţelor sunt necesare, de asemenea, în zonele defavorizate din punct de vedere natural, acolo unde continuarea activităţii agricole contribuie semnificativ la menţinerea viabilităţii spaţiului rural.

Sprijinul acordat prin această măsură va facilita accesul la alte măsuri din Programul Naţional de Dezvoltare Rurală, în special cele din Axa 1- Creşterea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier şi Axa 2 – Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural. De asemenea, accesul la măsura de instalare a tinerilor fermieri este condiţionat de dovedirea de competenţe profesionale, ce pot fi obţinute şi prin participarea potenţialilor beneficiari la cursurile finanţate prin această măsură..

Împreună cu măsura 143 – „Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru fermieri" - sprijinul care se acordă prin această măsură va spori nivelul de cunoaştere, informare, educaţie a persoanelor care lucrează în sectoarele agro-alimentar şi silvic, va facilita, de asemenea, accesarea unor măsuri de investiţii de către tinerii fermieri.

În sectorul forestier, ca urmare a modificărilor survenite în urma reconstituirii dreptului de proprietate asupra pădurilor, structura proprietăţii asupra fondului forestier a înregistrat o modificare accentuată prin reducerea suprafeţelor aflate în proprietatea publică a statului. Astfel, se estimează că suprafaţa pădurilor proprietate privată şi proprietate publică locală va fi de aproximativ 65% din fondul forestier naţional. Se are în vedere crearea de asociaţii de proprietari de pădure sau de comasare a proprietăţilor de pădure, având drept scop stoparea acestui fenomen şi practicarea unui management durabil al proprietăţilor.

În concluzie, pentru asigurarea gospodăririi durabile a pădurilor, care este unul din obiectivele principale ale politicii naţionale forestiere, apare necesitatea aplicării acestei măsuri cu scopul îmbunătăţirii managementului pădurilor pentru creşterea valorii economice, ecologice şi multifuncţionale a acestora.

Astfel, este necesar să se extindă aria activităţilor de instruire, informare şi difuzare a cunoştinţelor către toate persoanele adulte care sunt sau vor fi implicate în sectoarele agricol, alimentar şi silvic. Aceste activităţi acoperă subiecte în cadrul ambelor obiective: competitivitatea sectoarelor agricol, alimentar şi forestier precum şi îmbunătăţirea utilizării durabile a terenurilor şi protecţia mediului.

În prezent, Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale, pe baza nevoilor de formare profesională, elaborează politica de îmbunătăţire a informării şi formării persoanelor care lucrează în sectoarele agro-alimentar şi forestier. Informarea şi formarea profesională se realizează prin instituţii specializate ale MADR, ale altor autorităţi publice, precum şi de către furnizori privaţi. Numărul total de cursanţi care au fost instruiţi în perioada 1998 – 2005:

- prin ANCA - 35.538 de cursanţi;
- prin CEFIDEC – Vatra Dornei - 2.288 de cursanţi.

Implementarea acestei măsuri, prin care se acordă sprijin privind participarea la acţiuni de formare, informare şi difuzare a cunoştinţelor va fi în acord cu Strategiile de la Lisabona şi Göteborg care urmăresc reînnoirea bazelor competitivităţii europene, creşterea potenţialului său de dezvoltare cum ar fi productivitatea şi consolidarea coeziunii sociale cu accent asupra cunoştinţelor, inovaţiei şi valorificării capitalului uman.

Obiectivele măsurii

Obiectiv general:

Îmbunătăţirea competitivităţii sectoarelor agricol, silvic şi alimentar, utilizarea durabilă a terenurilor agricole şi protecţia mediului, prin acţiuni de formare, informare şi difuzare de cunoştinţe inovative adresate persoanelor adulte care activează în sectoarele menţionate.

Obiective specifice:

Dobândirea de informaţii şi cunoştinţe relevante care să permită gospodărirea durabilă a terenurilor agricole şi forestiere, creşterea calităţii managementului la nivel de fermă, restructurarea şi modernizarea în sectoarele de procesare şi comercializare pentru produsele agricole şi forestiere, contribuind astfel la îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă şi reducerea şomajului în zonele rurale.

Îmbunătăţirea şi dezvoltarea competenţelor necesare pentru persoanele care sunt sau vor fi implicate în activităţi forestiere pentru practicarea unui management durabil al pădurilor în vederea creşterii suprafeţelor forestiere, prelucrării lemnului şi valorificării eficiente a produselor pădurii.

Obiectivele operaţionale urmăresc realizarea unor acţiuni care vor contribui la:

a) îmbunătăţirea cunoştinţelor tehnice şi economice generale, specifice pentru agricultură, silvicultură şi industria alimentară;
b) pregătire generală pentru managementul şi administrarea fermelor;
c) respectarea condiţiilor de eco-condiţionalitate şi a Standardelor Pieţei Agricole Comune, diversificarea sau restructurarea producţiei fermelor (introducerea de noi produse şi sisteme de procesare) ;
d) conştientizarea fermierilor privind probleme generale de mediu în sectoarele agricol, forestier şi al industriei alimentare în scopul îmbunătăţirii protecţiei mediului;
e) educarea şi conştientizarea proprietarilor de păduri (dobândirea conştiinţei forestiere) în vederea asigurării gospodăririi durabile a pădurilor coroborat cu valorificarea superioară a resurselor forestiere şi creşterea procentului de păduri la nivel naţional, ce reprezintă obiective principale ale politicii naţionale forestiere;
f) informări privind introducerea de noi tehnologii informaţionale şi de comunicare (IT).

Furnizarea acţiunilor de formare profesională precum şi a acţiunilor de informare şi difuzare a cunoştinţelor se va realiza pentru fiecare fermier, pe baza acceptului acestuia fără discriminare pe criterii de vârsta, sex, rasă, origine etnică, apartenenţă politică sau religioasă etc.

Domeniul de acţiune

Măsura sprijină:

1. Programe de formare profesională de scurtă durată (iniţiere, perfecţionare şi specializare), cu perioade diferenţiate de pregătire, în funcţie de tematica cursului, grupul ţintă şi nivelul existent de pregătire al solicitanţilor de formare profesională în vederea îmbunătăţirii şi perfecţionării cunoştinţelor privind competenţele manageriale şi tehnice în domeniul agricol, forestier şi agro-alimentar, introducerea de noi tehnologii şi inovaţii, protecţia mediului şi agricultură ecologică, cunoaşterea şi respectarea condiţiilor de eco-condiţionalitate etc.
2. Acţiuni de informare şi difuzare de cunoştinţe privind schemele de sprijin ale PAC, a modului de aplicare a măsurilor pentru dezvoltare rurală.

Acţiunile prevăzute a se efectua prin această măsură au un caracter colectiv şi nu individual.

Beneficiarii

Beneficiarii finali sunt persoane adulte care activează în domeniile agriculturii, silviculturii (inclusiv proprietari de pădure) şi industriei agro-alimentare.

Beneficiarii direcţi, furnizori ai acţiunilor de formare profesională, informare şi difuzare a cunoştinţelor, sunt entităţi publice sau private care activează în domeniul formării profesionale a adulţilor şi/sau informării şi difuzării de cunoştinţe care îndeplinesc criteriile de eligibilitate şi de selecţie.

Descrierea operaţiunilor (inclusiv a tipurilor de formare profesională)

1. Oferirea de programele de formare profesională care cuprind acţiuni din domeniile agricol, silvic şi alimentar, ca de exemplu:
   a) Diversificarea activităţilor în exploataţiile agricole, îmbunătăţirea calităţii producţiei, igiena şi siguranţa alimentelor, crearea de condiţii pentru a asigura bunăstarea animalelor şi sănătatea plantelor, siguranţa muncii, folosirea fertilizanţilor şi amendamentelor în agricultură în concordanţă cu standardele Uniunii Europene;
   b) Îmbunătăţirea şi încurajarea afacerilor;
   c) Îmbunătăţirea cunoştinţelor privind protecţia mediului;
   d) Pregătire tehnică (noi tehnologii informaţionale, introducerea de inovaţii, difuzarea rezultatelor cercetării şi a gestionarii durabile a resurselor naturale etc.);
   e) Managementul durabil al terenurilor agricole şi forestiere;
   f) Dezvoltarea unor capacităţi inovative în lanţul agro-alimentar;
   g) Însuşirea cerinţelor privind eco-condiţionalitatea şi aplicarea unor metode de producţie compatibile cu întreţinerea şi ameliorarea peisajului, respectiv cu protecţia mediului.

2. Sprijin financiar acordat pentru participarea fermierilor la diferite întruniri tematice, târguri, expoziţii, proiecte de succes, evenimente care pot contribui la informarea acestora privind, de exemplu, noile tehnologii aplicate în diferite sectoare, sau pentru acţiuni de schimb de experienţă etc.

   Lista acţiunilor prezentate la pct. 1 şi 2 nu este exhaustivă.

Detalii privind acordarea sprijinului

Următoarele costuri sunt eligibile pentru ajutor financiar:

a) Costurile legate de pregătirea şi desfăşurarea diferitelor acţiuni de formare profesională:
   - Onorarii şi diurna pentru experţii din echipa de proiect a contractorului;
   - Diurne pentru cursanţi (cazare şi masă);
   - Cheltuieli de transport;
   - Materiale didactice şi consumabile;
   - Închirierea de echipamente specifice pentru implementarea proiectului;
   - Închirierea de spaţii adecvate pentru desfăşurarea acţiunilor de formare profesională;
   - Alte cheltuieli legate de implementarea acţiunilor de formare profesională.

b) Costurile privind diferite tipuri de acţiuni de informare şi difuzare de cunoştinţe:
   - Cheltuieli de transport;
   - Materiale informative;
   - Alte cheltuieli legate de implementarea acţiunilor de informare şi difuzare de cunoştinţe.

Toate aceste costuri trebuie să fie rezonabile, justificate şi să corespundă principiilor unei bune gestionări financiare, în special din punct de vedere al raportului preţ-calitate şi al rentabilităţii.

Nu sunt eligibile:

i. cursurile sau activităţile de formare care intră sub incidenţa programelor sau sistemelor normale de învăţământ agricol şi silvic de nivel secundar sau superior inclusiv cele de calificare;
ii. cheltuielile cu investiţiile;
iii. cheltuielile pentru activităţi de formare sprijinite prin Fondul Social European.

Identificarea instituţiilor care realizează activităţi de formare profesională şi acţiuni de informare şi difuzare de cunoştinţe

Furnizorii de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe pot fi entităţi publice sau private care activează în domeniu, sunt înfiinţate conform legislaţiei în vigoare în România şi care îndeplinesc criteriile de eligibilitate şi de selecţie.

Astfel, furnizorii de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe pot fi:

- Entităţi publice:
  - Instituţii de învăţământ: licee şi colegii cu profil agricol, silvic sau alimentar.
- Entităţi private - persoane juridice care au competenţă în domeniul agricol, silvic sau alimentar conformă cu obiectivele măsurii.
- **Universităţi cu profil agricol, silvic, alimentar sau economie agrară.**

Evaluarea şi selecţia furnizorilor de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe

Evaluarea şi selecţia furnizorilor de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe se va realiza pe baza unei proceduri elaborate de DGDR – AM pentru PNDR în conformitate cu Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziţie publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice şi a contractelor de concesiune de servicii, cu modificările şi completările ulterioare, complet armonizată cu legislaţia comunitară privind achiziţiile publice.

Nevoile de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe identificate şi fondurile necesare pentru acoperirea acestora vor fi cuprinse într-un program anual de achiziţii elaborat de DGDR – AM pentru PNDR, în baza căruia vor fi elaborate anunţurile de participare.

Instrumentarea (aplicarea) procedurii de evaluare şi selecţie a furnizorilor de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe se va face de către DGDR – AM pentru PNDR.

Procedura aplicată de DGDR – AM prevede criterii de eligibilitate pentru furnizorii de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe şi de selecţie ale ofertelor depuse de către aceştia.

Criterii de eligibilitate pentru furnizorii de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe:

- sunt persoane juridice constituite în conformitate cu legislaţia în vigoare în România;
- au prevăzut în obiectul lor de activitate formarea profesională sau informare şi difuzare de cunoştinţe;
- dispun de personal calificat (pentru fiecare domeniu de acţiune furnizorul de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe va prezenta: lista

experţilor specializaţi pe acel domeniu, acordul scris al fiecărui expert pentru participarea la serviciul de formare, informare şi difuzare de cunoştinţe, CV-ul fiecărui expert);

- au acces la facilităţi administrative corespunzătoare activităţii specifice de formare sau de informare şi difuzare de cunoştinţe;
- dispun de capacitate tehnică şi financiară necesare derulării activităţilor specifice de formare sau de informare şi difuzare de cunoştinţe;
- nu sunt în stare de faliment ori lichidare;
- şi-au îndeplinit obligaţiile de plată a impozitelor, taxelor şi contribuţiilor de asigurări sociale către bugetul de stat.

Criterii de selecţie pentru ofertele furnizorilor eligibili:

Atribuirea contractului de servicii se va face pe baza celui mai avantajos punctaj obţinut în urma aplicării unor criterii de selecţie pentru ofertele furnizorilor eligibili, care se referă la:

- Caracteristici privind nivelul calitativ şi tehnic (înţelegerea nevoilor, numărul de experţi, experienţa acestora, logistica folosită pentru implementarea proiectului etc.);
- Planificarea activităţilor;
- Oferta financiară.

Criterii de prioritizare pentru participanţii la activităţile de formare profesională în domeniul agricol

În caietul de sarcini vor fi specificate criteriile de prioritizare, aplicate în funcţie de tematica instruirii, pe baza cărora furnizorii de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe vor selecta beneficiarii finali. Aceste criterii sunt aplicate dacă numărul beneficiarilor finali identificaţi este mai mare decât cel prevăzut iniţial în caietul de sarcini. Următoarele criterii pot fi luate în considerare în funcţie de tematica instruirii:

- să aibă vârsta de cel mult 40 de ani;
- să fie fermier de semi-subzistenţă;
- să fie membru al unui grup de producători sau altor forme asociative recunoscute conform legislaţiei naţionale în vigoare;
- să aibă un proiect de investiţii;
- să aibă ferma amplasată într-o zonă defavorizată;
- să fie beneficiari ai măsurilor din Axele I şi II;
- să aibă un nivel scăzut de educaţie.

În domeniile forestier şi al industriei alimentare, participanţii la instruire vor fi selectaţi pe baza principiului „primul venit - primul servit”.

Serviciile de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe oferite de către furnizorii selectaţi vor fi monitorizate şi evaluate prin folosirea unor instrumente specifice, cum ar fi:

a) rapoarte periodice de activitate;
b) verificare pe teren/observare directă a activităţii furnizorului de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe;
c) completarea unor chestionare de către fermierii instruiţi privind calitatea serviciului furnizat;
d) analiza documentelor întocmite/elaborate (rapoarte, recomandări etc. în funcţie de tematica sesiunii de instruire) în cadrul proiectului/activităţii desfăşurate etc.

Nivelul de sprijin

Ajutorul public acordat în cadrul acestei măsuri este de 100% din totalul cheltuielilor eligibile, conform anexei la Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005.

Beneficiarii finali nu vor suporta nici un fel de taxe pentru a participa la activităţile sprijinite prin măsură.

Delimitarea de alte instrumente financiare ale UE (FSE)

Programul Naţional pentru Dezvoltare Rurală include activităţi care privesc dezvoltarea resurselor umane şi, prin urmare, acest program se află în relaţie de complementaritate cu POS DRU. Delimitarea dintre POS DRU şi PNDR are la bază tipul de intervenţii şi nu demarcarea teritorială. În ceea ce priveşte educaţia şi formarea profesională iniţială, POS DRU, prin axa prioritară (AP) 1 "Educaţie şi formare profesională în sprijinul creşterii economice şi dezvoltării societăţii bazate pe cunoaştere" va oferi, prin intermediul şcolilor şi liceelor specializate, programe de formare iniţială în agricultură, finalizate cu o atestare în acest domeniu. Formarea profesională continuă pentru persoanele din agricultură, agricultura de subzistenţă şi semisubzistenţă, va fi realizată în cadrul POS DRU prin AP 2 „Corelarea învăţării pe tot parcursul vieţii cu piaţa muncii" sau prin AP 5 "Promovarea măsurilor active de ocupare". Pentru persoanele ocupate în agricultură şi în agricultura de subzistenţă, POS DRU, va finanţa în cadrul AP 2 doar formarea profesională în vederea calificării (inclusiv recalificarea), ca şi pentru celelalte sectoare. Prin AP 5 a POS DRU se va promova orientarea, consultanţa şi formarea în domeniul antreprenorial şi în domenii nonagricole. Prin PNDR, AP 1 „Creşterea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier" se vor finanţa numai programe de formare de scurtă durată (cursuri de bază şi specializări) pentru perfecţionarea cunoştinţelor lucrătorilor din agricultură şi silvicultură. Pentru absolvenţii acestor cursuri de formare se vor acorda atestate de participare. Referitor la încurajarea îmbătrânirii active, POS DRU va susţine măsurile care urmăresc creşterea ratei ocupării. PNDR are în vedere pensionarea timpurie cu scopul de a se transfera exploatările agricole de la fermierii bătrâni la cei tineri în schimbul unor plăţi compensatorii. Astfel, creşterea competitivităţii agriculturii va fi urmărită prin stimularea transformării gospodăriilor rurale în ferme agricole familiale cu caracter comercial, precum şi prin creşterea clasei de mijloc în zonele rurale prin promovarea tinerilor fermieri şi a concentrării exploataţiilor agricole. În ceea ce priveşte promovarea incluziunii sociale, PNDR va susţine măsuri de reabilitare şi construire a infrastructurii de bază de mici dimensiuni (drumuri, aducţiuni de apă, sisteme de aprovizionare cu apă curentă) şi noi investiţii în infrastructura legată de serviciile sociale din zonele rurale. Aceste măsuri completează operaţiunile de promovare a incluziunii sociale finanţate în cadrul POS DRU, făcând astfel mai accesibilă implementarea proiectelor de incluziune socială în zonele rurale izolate.

Finanţare

Cost total: 86.615.459 Euro
Cheltuială publică: 86.615.459 Euro.

Acorduri tranzitorii

Nu este cazul.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tip de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013**
Realizare	Număr participanţi:	213.013
	• număr de participanţi la activităţi de formare profesională	115.003
	• număr de participanţi la acţiuni de informare şi difuzare de cunoştinţe	98.010
	din care:	
	• femei	44.920
	• tineri sub 40 de ani	105.705
	Tipul participanţilor:	
	• activi în agricultură	200.513
	• activi în industria alimentară	12.500
	• activi în silvicultură	0
	Număr total de zile realizate de toţi participanţii (o zi echivalează cu 8 ore)	786.690
	• de pregătire profesională	647.670
	• de informare şi difuzare de cunostinţe	112.020
Rezultat	Număr de participanţi:	170.410
	• care au terminat cu succes formarea profesională	92.002
	• care au beneficiat de acţiuni de informare şi difuzare de cunoştinţe	78.408
	din care:	
	• femei	35.936
	• tineri sub 40 de ani	84.564
	Tipul participanţilor:	
	• activi în agricultură	160.410
	• activi în industria alimentară	10.000
	• activi în silvicultură	0
Impact*	Creşterea productivităţii muncii	Creştere anuală cu 8%

Indicatori adiţionali

Tip de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013**
Realizare	Număr de fermieri care au participat la actiuni de informare si difuzare de cunostinte privind schema de agro-mediu	4.000
	Număr de beneficiari care au participat la un modul de formare, eligibili pentru măsura 112 ”Instalarea tinerilor fermieri”	13.631

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

** Având în vedere că, conform previziunilor de plată pentru perioada cuprinsă între trim.II.2012-trim.I.2013, perioada de aplicare a facilităţii rambursării unei rate de 95% FEADR din total cheltuieli publice, suma rambursată în avans datorită acestei rate majorate reprezintă aprox. 2% din valoarea publică a axei 1, modificare indicatorilor nu se justifică, întrucât 2% se încadrează în marja de eroare a estimării valorilor ţintă a indicatorilor faţă de valorile realizate în implementare.

	Număr de beneficiari care au participat la un modul de formare, eligibili pentru măsura 141 „Sprijinirea fermelor de semi-subzistenţă”	76.172
	Număr de beneficiari care au participat la un modul de formare în domeniul privind diversificarea activităţilor în exploataţiile agricole, îmbunătăţirea calităţii producţiei, igiena şi siguranţa alimentelor, crearea de condiţii pentru a asigura bunăstarea animalelor şi sănătatea plantelor, siguranţa muncii, folosirea fertilizanţilor şi amendamentelor în agricultură în concordanţă cu standardele Uniunii Europene.	25.200

Măsura	Instalarea tinerilor fermieri
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 20 a (ii) şi Art.22 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 Articolul 13 şi Anexa II punctul 5.3.1.1.2 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006.
Codul măsurii	112

Motivaţia sprijinului

Datele statistice prezentate în PNS cât şi în Programul Naţional de Reformă pun în evidenţă faptul că un procent relativ mare de tineri, cu vârsta cuprinsă între 24 şi 44 de ani, sunt ocupaţi în agricultură. Această situaţie este cauzată de faptul că, neavând alte surse de venit, tinerii din mediul rural rămân în comunităţile din care fac parte pentru a ajuta la efectuarea unor activităţi agricole.

Un aspect foarte important este acela că, în totalul forţei de muncă ocupate în agricultură ponderea salariaţilor este foarte mică, de aprox. 6%. Ponderea cea mai mare este deţinută de lucrătorii pe cont propriu (51,6%) şi de lucrătorii familiali neremuneraţi (42,0%). Aceste două categorii cuprind în mare măsură "alţi membri de familie", respectiv şi tineri cu vârstă sub 35 de ani. (INS, 2005)

Analizând structura de vârstă a managementului în cadrul exploataţiilor agricole individuale mai mari de 1 UDE, se constată că o pondere foarte mare de 71% o reprezintă şefii de exploataţii cu vârsta de 55 de ani şi peste, comparativ cu ponderea celor cu vârsta între 35 şi 55 de ani de 25% şi a tinerilor sub 35 de ani de numai 4%. (EUROSTAT, 2005)

Tendinţa de îmbătrânire a şefilor de exploataţii se observă şi în cadrul exploataţiilor cu personalitate juridică (sub 35 de ani doar 11%, iar peste 45 de ani 66%) (INS, 2005). Ponderea exploataţiilor agricole conduse de tinerii fermieri sub 35 de ani a înregistrat un trend descendent în perioada 2003-2005, de la 9% la 7%, reflectând şi un grad scăzut de ocupare a acestora în exploataţiile agricole, de aprox. 4,5% în ţara noastră, faţă de 8,3% cât s-a înregistrat la nivelul UE-27 (EUROSTAT, 2005). Spre deosebire de situaţia la nivel comunitar, în România suprafaţa agricolă utilizată de tinerii sub 35 de ani este mult mai mică faţă de cea utilizată de celelalte categorii de vârstă. (EUROSTAT, 2005)

Agricultorii tineri (sub 40 de ani) reprezintă numai 10% din populaţia totală de fermieri, exploatând un procent de 10% din SAU. La cealaltă extremă, agricultorii care au depăşit vârsta pensionării (peste 65 de ani) reprezintă 43% din numărul total de fermieri şi exploatează 31% din SAU. Agricultorii care vor depăşi vârsta pensionării la sfârşitul perioadei de programare (încadrându-se în categoria de vârstă 55-64 ani în 2005) reprezintă un procent suplimentar de 22% din totalul fermierilor şi de 24% din SAU. Jumătate din suprafeţele deţinute de exploataţiile de subzistenţă sunt conduse de persoane care au depăşit vârsta pensionării, în timp ce 20% sunt deţinute de agricultori care, la sfârşitul acestei perioade de programare, vor fi aproape sau vor fi depăşit pragul de pensionare. Împreună, aceste două categorii de vârstă exploatează 32% din SAU a României. Aproape jumătate din cei care conduc exploataţiile de semi-subzistenţă au depăşit vârsta pensionării şi practică agricultura pe 40% din suprafaţa aflată în acest segment. Numai 1% din aceştia au sub 34 de ani, în timp ce 7% se află în categoria 35-39 de ani. Problema vârstei înaintate este mult mai puţin pronunţată în exploataţiile comerciale mai mari.

Având în vedere că segmentul de vârstă cuprins între 40 şi 55 de ani deţine în prezent o pondere foarte mare, fără a lua măsuri de întinerire, ponderea şefilor de exploataţie cu vârsta de peste 65 de ani va creşte semnificativ în perioada următoare.

Această tendinţă, care se manifestă la nivelul întregului spaţiu rural, riscă să pună în pericol activitatea agricolă viitoare, cu efecte asupra economiei, culturii, peisajului şi tradiţiilor satului românesc.

În ceea ce priveşte nivelul de instruire al tinerilor, acesta este superior faţă de cel al vârstnicilor, numărul de absolvenţi ai învăţământului superior în domeniul agricol înregistrând o evoluţie pozitivă în perioada 2000-2005, cu o creştere de peste 5 ori.

Reînnoirea generaţiei şefilor de exploataţii agricole devine o necesitate a sectorului agricol, având ca efect atât îmbunătăţirea competitivităţii acestuia, cât şi îmbunătăţirea vieţii sociale a comunităţilor rurale. Generaţia tânără de fermieri poate să îndeplinească mai uşor cerinţele pe care societatea le solicită profesiei de agricultor şi totodată şi pe cele cerute prin regulamentele Politicii Agricole Comune: securitate alimentară, igienă şi bunăstare a animalelor, diversificare, obţinere de produse locale de calitate superioară, conştientizare a rolului pe care îl joacă agricultura în combaterea schimbărilor de climă (utilizarea energiei regenerabile, biodiversitate, reducerea emisiilor de dioxid de carbon), creare de locuri de muncă şi creştere economică în mediul rural, conştientizare a efectelor negative determinate de abandonul terenurilor agricole.

Tinerii fermieri promovează, de asemenea, o gamă largă de activităţi (turism rural, conservarea tradiţiilor şi moştenirii culturale), participă la asocierile locale.

Obiectivele măsurii

Obiective generale

- Îmbunătăţirea şi creşterea competitivităţii sectorului agricol prin promovarea instalării tinerilor fermieri şi sprijinirea procesului de modernizare şi conformitate cu cerinţele pentru protecţia mediului, igiena şi bunăstarea animalelor, siguranţa la locul de muncă;
- Îmbunătăţirea managementului exploataţiilor agricole prin reînnoirea generaţiei şefilor acestora, fără creşterea populaţiei active ocupate în agricultură.

Obiective specifice

Creşterea veniturilor exploataţiilor conduse de tinerii fermieri.

Obiective operaţionale

Creşterea numărului de tineri agricultori care încep pentru prima oară o activitate agricolă ca şefi de exploataţii şi încurajarea tinerilor fermieri de a realiza investiţii.

Domeniul de acţiune

Sprijinul acordat în cadrul măsurii, are ca scop:

a) Îmbunătăţirea managementului exploataţiei agricole;
b) Îmbunătăţirea performanţelor generale ale exploataţiei agricole;
c) Adaptarea producţiei la cerinţele pieţei;
d) Respectarea normelor comunitare, în special, cerinţele de eco-condiţionalitate, de protecţie a muncii, protecţia mediului şi sanitar-veterinare.

Prevederile acestei măsuri se aplică la nivelul întregului teritoriu al României.

Definirea beneficiarilor

Sprijinul financiar prevăzut pentru această măsură, se acordă fermierilor aşa cum sunt definiţi în subcapitolul 5.2. şi care îndeplinesc la momentul solicitării sprijinului următoarele condiţii:

a) Au vârsta sub 40 de ani şi se instalează pentru prima dată în exploataţiile agricole, ca şi conducători (şefi) ai exploataţiei;
b) Deţin sau se angajează să dobândească[18] competenţe şi calificări profesionale în raport cu activitatea pe care urmează să o desfăşoare.
c) Prezintă un Plan de afaceri pentru dezvoltarea activităţilor agricole din cadrul exploataţiei,
d) Sunt membri ai familiei de fermier, care au lucrat mai mult de 50% din timpul lor de lucru în cadrul fermei (nu neapărat în ferma familiei de fermier) cu cel puţin 12 luni înaintea instalării sale pe cont propriu.

Nivelul minim de calificare solicitat este:
- absolvent de liceu sau de şcoală profesională/şcoală de arte şi meserii în domeniul agricol, veterinar şi economic cu profil agricol;
- absolvent de liceu sau de şcoală profesionala/şcoală de arte si meserii care prezintă un certificat de calificare sau un certificat de absolvire a unui curs de formare de minim 150 de ore în domeniul agricol, veterinar sau economic cu profil agricol.

O exploataţie agricolă nu poate primi sprijin prin această măsură decât o singură dată.

Nu se acordă sprijin prin această măsură, persoanelor care nu au acte de proprietate sau contracte de arendă/concesionare încheiate în nume propriu, cu excepţia soţului sau soţiei. În acest ultim caz, un singur membru al familiei poate primi sprijin, chiar dacă ambii soţi îndeplinesc condiţiile prevăzute în măsură.

Definirea instalării

Instalarea tinerilor fermieri reprezintă activitatea de înfiinţare şi/sau preluare prin transfer de proprietate şi/sau arendă/concesionare a unei exploataţii agricole între 6-40 UDE care produce în principal produse agricole vegetale şi animale (materie primă) pentru consum uman si hrana animalelor, pentru prima dată în calitate de conducător (şef) de exploataţie.

Definiţii:

- **Exploataţia agricolă** este o unitate tehnico-economică ce îşi desfăşoară activitatea sub o gestiune unică şi are ca obiect de activitate exploatarea terenurilor agricole şi/sau activitate zootehnică.
- **Conducătorul exploataţiei** este acea persoană care administrează şi îşi asumă riscuri economice privind exploataţia agricolă (poate fi: persoană fizică sau acţionar unic).
- **Unitatea de dimensiune economică** (UDE) reprezintă unitatea prin care se exprimă dimensiunea economică a unei exploataţii agricole determinată pe baza marjei brute standard a exploataţiei (Decizia Comisiei nr. 85/377/CEE). Valoarea unei unităţi de dimensiune economică este de 1.200 Euro.

Contractele de arendare trebuie sa fie încheiate pe termen de minim 5 ani.

Exploataţia agricolă trebuie să fie înregistrată în Registrul Fermelor înainte de solicitarea sprijinului.

[18] Conform art.13 (1) din Regulamentul (CE) nr.1974/2006, tânărului fermier care beneficiază de sprijin pentru instalare, i se poate acorda o perioadă de graţie care nu poate să depăşească 36 de luni de la data adoptării deciziei individuale de acordare a ajutorului, pentru a putea permite tânărului fermier să se conformeze cerinţelor prevăzute la art. 22 alin. (1) lit. b din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 referitoare la dobândirea pregătirii şi/sau competenţei profesionale în cazul în care aceştia au nevoie de o perioadă de adaptare sau de restructurare, specificată în Planul de afaceri.

Tinerii fermieri care beneficiază de sprijin prin această măsură sunt obligaţi să urmeze, în primii trei ani de la primirea sprijinului, cursuri de formare profesională prin măsura 111 „*Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe"* în cel puţin unul din domeniile: managementul exploataţiei agricole, contabilitatea fermei, protecţia mediului, agricultură ecologică etc.

Criterii de selecţie a beneficiarilor măsurii:

- deţine o fermă de semi-subzistenţă;
- deţine o exploataţie agricolă într-o zonă defavorizată;
- are în proprietate exploataţia agricolă ;
- face parte dintr-o formă asociativă, recunoscută conform legislaţiei în vigoare;
- accesează o măsură de agromediu.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecţie mai sus menţionate.

Sistemul de selecţie este cel prevăzut la subcapitolul 5.2.4 „Procedura de selecţie".

Rezumatul cerinţelor Planului de afaceri

Pentru acordarea sprijinului prin această măsură Planul de afaceri trebuie să cuprindă:

- O scurtă descriere a situaţiei curente;
- Obiectivele restructurării;
- Detalierea investiţiilor necesare pentru atingerea obiectivelor, inclusiv date tehnice, parte desenată, dovada că a făcut demersurile pentru a obţine toate avizele şi autorizaţiile, în conformitate cu legislaţia în vigoare;
- Schimbările de management solicitate;
- Pregătirea profesională solicitată;
- Tipul şi cantitatea produselor obţinute în timpul şi după restructurare, inclusiv oportunităţile de piaţă;
- Demonstrarea viitoarei viabilităţi economice: costuri, venituri şi cheltuieli realizate;
- Elemente referitoare la mediu;
- Evaluarea principalelor riscuri;
- Graficul de timp pentru restructurare, inclusiv obiective şi etape.

Planul de afaceri trebuie să includă detalii privind investiţiile care se realizează demonstrând că cel puţin 30% din sprijinul acordat va fi investit pentru realizarea conformităţii cu standardele comunitare, modernizarea şi dezvoltarea exploataţiei, astfel:

- construirea şi/sau modernizarea clădirilor utilizate pentru producţia agricolă la nivel de fermă, incluzându-le şi pe cele pentru protecţia mediului;
- achiziţionarea sau achiziţionarea în leasing de tractoare noi, combine de recoltat, maşini, utilaje, instalaţii, echipamente şi accesorii, echipamente şi software specializate;
- achiziţionarea de animale şi după caz a cotei de producţie;
- plantarea şi replantarea plantelor perene;
- achiziţionarea de teren pentru activităţi agricole.

Planul de afaceri trebuie să includă toate detaliile privind investiţiile care se realizează atât din sprijinul acordat prin măsură cât şi/sau prin accesarea măsurii 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole". Elaborarea Planului de afaceri va putea fi sprijinită prin măsura 143

„Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori" şi constituie document justificativ pentru accesarea măsurii 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole".

Beneficiarul va prezenta în planul de afaceri detalii despre sprijinul pe care doreşte să-l obţină şi prin accesarea altor măsuri din cadrul Programului Naţional de Dezvoltare Rurală.

Conformitatea primei etape cu Planul de afaceri va fi evaluată de către Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit, nu mai târziu de 3 ani de la data adoptării deciziei individuale de acordare a sprijinului de instalare a tânărului fermier, iar conformitatea completă nu mai târziu de 5 ani de la data adoptării deciziei individuale de acordare a sprijinului de instalare a tânărului fermier. Dacă solicitantul nu s-a conformat Planului de afaceri în momentul evaluării acestuia, cu excepţia situaţiei când neconformitatea a fost determinată de cauze independente de voinţa sa, definite ca fiind cauze de forţă majoră: inundaţii, secetă prelungită, furtuni etc., pentru care se întocmesc dosare de către comisiile locale de specialitate, constituite în acest scop, Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit va proceda la recuperarea sprijinului, în condiţiile pe care le va defini ulterior.

Planul de afaceri trebuie să prevadă investiţii, inclusiv prin măsura 121 "Modernizarea exploataţiilor agricole", pentru respectarea standardelor comunitare în vigoare, astfel încât la expirarea perioadei de graţie de 36 de luni de la data instalării, exploataţia să îndeplinească aceste standarde.

Decizia individuală de acordare a sprijinului se adoptă în termen de maxim 18 luni de la data instalării (data la care a preluat/înfiinţat expoataţia).

Utilizarea posibilităţii de a combina diferite măsuri prin Planul de afaceri dând acces tinerilor fermieri la aceste măsuri

Conform art.13 (5) din Regulamentul (CE) nr.1974/2006, în situaţia în care prin Planul de afaceri se prevede accesarea şi a altor măsuri din PNDR, acesta trebuie să fie suficient de detaliat pentru a susţine o cerere de sprijin în temeiul măsurilor în cauză. Astfel, tinerii fermieri pot să acceseze măsurile care vizează formarea profesională şi serviciile de consultanţă. După caz, un tânăr fermier poate accesa măsura de modernizare a exploataţiilor agricole.

Volumul sprijinului

Sprijinul pentru instalarea tinerilor fermieri va fi acordat sub formă de primă, în două tranşe. Beneficiarul trebuie să demonstreze la data ultimei verificări că dimensiunea fermei este de peste 10 UDE şi a crescut cu minim 4 UDE de la data adoptării deciziei individuale de acordare a sprijinului de instalare a tânărului fermier.

Sprijinul pentru instalare este de 12.000 Euro pentru o exploataţie agricolă cu dimensiunea minimă de 6 UDE, iar peste această dimensiune sprijinul pentru instalare poate creşte cu 4.000 Euro/1 UDE dar nu va putea depăşi 40.000 Euro/exploataţie.

Modalitatea de plată

Sprijinul de instalare va fi acordat în două tranşe de plată:

- Prima tranşă se va acorda la data aprobării de către APDRP a solicitării pentru acordarea sprijinului şi va fi de 60% din valoarea sprijinului pentru instalare;
- A doua tranşă, de 40% din valoarea sprijinului pentru instalare se va acorda la îndeplinirea acţiunilor prevăzute în Planul de afaceri, obligatoriu conformitatea cu standardele comunitare. Verificarea condiţiilor pentru acordarea celei de a doua tranşe nu va depăşi 36 luni de la data adoptării de către APDRP a deciziei pentru acordarea sprijinului.

Recuperarea primei tranşe nu va fi solicitată în cazul în care tânărul fermier nu îndeplineşte la data verificării, conformitatea cu acţiunile prevăzute în Planul de afaceri, din cauza unei situaţii *de forţă majoră*, iar a doua tranşă nu va mai fi plătită.

Tinerii fermieri trebuie să restituie întreaga sumă primită dacă îşi încetează activitatea agricolă mai devreme de trei ani de la data depunerii solicitării de plată pentru cea de a doua tranşă.

Finanţare

Alocarea financiară a măsurii pentru perioada 2007-2013:

Cost total: 331.842.873 Euro
Cheltuială publică: 331.842.873 Euro

Acorduri tranzitorii

Nu e cazul.

Corelarea cu alte măsuri din FEADR şi alte fonduri

Sprijinul acordat este complementar acţiunilor prevăzute în cadrul altor măsuri din Axa I (111 „*Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe",* 121 *„Modernizarea exploataţiilor agricole",* 125 *„Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii;* 141 „*Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă"* şi „143 „*Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori")* şi din Axa II.
Sprijinul acordat prin această măsură este complementar acţiunilor prevăzute în cadrul altor Fonduri:

Fondul Social European (FSE)

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul de indicator	Indicator	Ţinta 2007 -2013***
Realizare	Numărul total de tineri fermieri sprijiniţi • din care femei • după tipul sectorului agricol/tipul de producţie în conformitate cu Decizia (CE) 369/2003*	13.631 1.636
	Volumul total al investiţiilor (Euro)	404.256.166
Rezultat	Creşterea valorii adăugate brute în fermele care beneficiază de sprijin (mil. Euro)	135
Impact**	Creşterea economică (mil. Euro) din care contribuţia Măsurii 112	2.396,4 108
	Creşterea productivităţii muncii	Creştere anuală cu 8%

* Notă: Conform Deciziei (CE) nr. 369/2003 cu privire la clasificarea principalelor tipuri de ferme – TF8,
1. Sectorul agricol cuprinde:
- culturi de câmp (cereale, oleaginoase, culturi proteice, tehnice, culturi rădăcinoase câmp);

** Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

- horticultură (legume de grădină, flori, plante ornamentale, ciuperci);
- viticultură (viţă de vie pentru vin şi struguri de masă);
- culturi permanente (fructe);
- creşterea animalelor pentru lapte;
- creşterea animalelor (excluzând laptele);
- granivore (porci şi păsări);
- mixt (creşterea animalelor pentru lapte şi carne/culturi vegetale şi creşterea animalelor).

2. Tipul de producţie cuprinde:
- produse agricole ecologice;
- produse agricole convenţionale.

*** Având în vedere că, conform previziunilor de plată pentru perioada cuprinsă între trim.II.2012-trim.I.2013, perioada de aplicare a facilităţii rambursării unei rate de 95% FEADR din total cheltuieli publice, suma rambursată în avans datorită acestei rate majorate reprezintă aprox. 2% din valoarea publică a axei 1, modificare indicatorilor nu se justifică, întrucât 2% se încadrează în marja de eroare a estimării valorilor ţintă a indicatorilor faţă de valorile realizate în implementare.

5.3.1.2. Măsuri menite să restructureze şi să dezvolte capitalul fizic şi să promoveze inovaţia

Măsura	**Modernizarea exploataţiilor agricole**
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 20 (b) (i) şi 26 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, Articolul 17 şi punctul 5.3.1.2.1. din Anexa II a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006, Articolul 34 şi Anexa VIII, secţiunea II (2) din Tratatul privind aderarea României la Uniunea Europeană, Articolul 1 punctul 2 (1) (b, c, e) al Regulamentului (CE) nr.473/2009 Anexa Regulamentului (CE) nr. 74/2009 Articolul 1 punctul (9) Regulamentul (CE) nr. 363/2009
Codul măsurii	121

Motivaţia sprijinului

În România, procesul de retrocedare al terenului agricol în proprietate privată a început în anul 1991 şi a continuat în etape succesive, astfel încât, până în anul 2005, s-a retrocedat peste 96% din suprafaţa totală a terenului agricol deţinut de fermele de stat.

Astfel, **fragmentarea excesivă a proprietăţii** în agricultură însoţită de **gradul redus de asociere** au condus la apariţia unei dualităţi, reprezentată pe de o parte de numărul mare al exploataţiilor de subzistenţă şi semi-subzistenţă, iar pe de altă parte de numărul redus al exploataţiilor comerciale, integral intrate pe piaţă. Din suprafaţa agricolă utilizată, exploataţiile de subzistenţă deţin în exploatare 45,24%, exploataţiile de semi-subzistenţă[19] 16,09 % şi exploataţiile comerciale 38,67% *(Institutul Naţional de Statistică, 2005)*.

Pentru principalele culturi, producţia nu este constantă şi se situează cu mult sub potenţial. Aproximativ două treimi (69%) din suprafaţa cultivată (*INS, 2006*) este destinată cerealelor şi mai ales culturilor de grâu şi porumb. În perioada 2000-2005 producţia realizată nu reflectă decât 40% din potenţialul agricol al grâului şi, respectiv, 39,4 % din cel al porumbului.

Culturile industriale, în special oleaginoasele, sunt pe locul doi ca pondere din suprafaţa cultivată (14,4 % în 2005), după cereale. Producţia de oleaginoase a înregistrat şi ea variaţii mari pe parcursul perioadei de tranziţie. Totuşi, ultimii ani au fost marcaţi de o instabilitate crescândă în ceea ce priveşte produsele şi nivelul recoltelor.

În ceea ce priveşte podgoriile, suprafeţele cultivate cu viţă nobilă în perioada 1998-2005 au scăzut cu 16%. Randamentul soiurilor de viţă nobilă este de numai 30 hl de vin/ha, cu mult sub media europeană, de 50 hl/ha. Suprafaţa cultivată cu soiuri hibride în gospodăriile individuale a scăzut şi ea cu 20% în aceeaşi perioadă.

Suprafaţa acoperită de livezi a urmat şi ea o tendinţă descendentă, scăzând cu 15% în perioada 1998-2005. Mulţi cultivatori de fructe se confruntă cu lipsa mijloacelor financiare pentru reîntinerirea plantaţiilor de pomi fructiferi, achiziţionarea îngrăşămintelor, pesticidelor şi utilajelor, reabilitarea sistemelor de irigaţii şi construirea unor capacităţi de depozitare adecvate. Toţi aceşti factori influenţează atât calitatea, cât şi cantitatea producţiei interne de fructe.

[19] Ferma de semi-subzistenţă este ferma care produce, în principal, pentru consumul propriu, dar care comercializează şi o parte din producţia realizată. Dimensiunea economică a fermelor de semi-subzistenţă poate varia între 2-8 UDE, având în vedere justificarea prezentată în analiză.

În medie, suprafaţa cultivată cu legume a depăşit 260.000 ha în perioada 2000-2005, înregistrând un vârf de 380.000 ha în 2004. În ciuda fluctuaţiilor determinate de factorii climatici, tendinţa generală a acestei suprafeţe a fost una ascendentă.

Efectivele de animale au scăzut drastic din cauza desfiinţării sau privatizării cooperativelor agricole de producţie şi a fermelor de stat, care a avut drept rezultat apariţia unor modificări structurale semnificative. Neputând utiliza spaţiile şi dotările tehnice din fostele unităţi de producţie intensivă, micii agricultori s-au bazat pe creşterea animalelor în principal pentru autoconsum. Cu toate acestea, în ultimii ani, efectivele de animale au fost relativ stabile, putându-se observa şi semne de revigorare în acest sector.

Nivelul tehnic de dotare existent în agricultura României este insuficient, nu este adaptat condiţiilor de producţie care sunt foarte variate (tip de sol, pantă, climă etc.) şi nu este în măsură să asigure efectuarea lucrărilor mecanice în perioadele optime prevăzute de tehnologiile de cultură. Mai mult, capitalul fizic încă se caracterizează printr-un grad ridicat de uzură, atât fizică cât şi morală.

Deşi există un potenţial agricol deosebit, se remarcă încă o insuficientă diversificare a culturilor, în special a celor horticole, energetice, în sectorul creşterii animalelor, a practicării agriculturii ecologice pentru a veni în întâmpinarea cerinţelor pieţei prin diversificarea gamei sortimentale a producţiei şi prin îmbunătăţirea activităţii de marketing.

Îndeplinirea standardelor de calitate a produselor agricole, a celor de protecţie a mediului, de igienă şi bunăstare a animalelor reprezintă un obiectiv principal mai ales pentru exploataţiile de creştere a animalelor.

În perioada 2000-2006, prin Măsura 3.1 "Investiţii în exploataţiile agricole" din cadrul Programului SAPARD, s-a alocat fermierilor un sprijin financiar în valoare de 259,07 milioane Euro. Sprijinul a constat în achiziţionarea de tractoare, maşini şi echipamente agricole performante, investiţii pentru modernizarea tehnologiilor de obţinere a produselor agricole şi de creştere a animalelor. Astfel, până la sfârşitul anului 2006, s-au construit şi modernizat 629 de grajduri şi alte construcţii în ferme; s-au modernizat 16 sere pe o suprafaţă de 1,432 ha şi s-au construit 71 sere noi pe o suprafaţă de 16,689 ha; s-au achiziţionat 8.713 de utilaje şi echipamente; s-au înfiinţat şi modernizat 684,403 ha de plantaţii pomicole şi 952,540 ha plantaţii viticole etc.

Ca urmare a investiţiilor realizate cu sprijin financiar acordat în perioada de pre-aderare, exploataţiile agricole comerciale nu au reuşit decât într-o mică măsură să se adapteze nevoilor actuale ale pieţei. Se impune astfel, îmbunătăţirea competitivităţii exploataţiilor, în special a celor de semi-subzistenţă care prin investiţii în capital fix şi prin introducerea tehnologiilor noi şi performante vor conduce la transformarea unui număr mare de astfel de ferme în exploataţii agricole viabile.

Consolidarea exploataţiilor agricole se va baza în principal pe sprijinirea membrilor unei forme asociative recunoscute, a tinerilor fermieri, a exploataţiilor agricole din zone defavorizate şi va avea ca efect îmbunătăţirea veniturilor exploataţiilor agricole.

Se impune în continuare accelerarea restructurării şi modernizării exploataţiilor agricole, având în vedere importanţa economică, ecologică şi socială a acestora, pentru asigurarea dezvoltării unei agriculturi competitive şi durabile, în conformitate cu cerinţele de eco-condiţionalitate.

Obiectivele măsurii

Obiective generale

Creşterea competitivităţii sectorului agricol printr-o utilizare mai bună a resurselor umane şi a factorilor de producţie.

Obiective specifice

- Introducerea şi dezvoltarea de tehnologii şi procedee noi, diversificarea producţiei, ajustarea profilului, nivelului şi calităţii producţiei la cerinţele pieţei, inclusiv a celei ecologice, precum şi producerea şi utilizarea energiei din surse regenerabile;
- Adaptarea exploataţiilor la standardele comunitare;
- Creşterea veniturilor exploataţiilor agricole sprijinite;
- Sprijinirea membrilor grupurilor de producători sau ai altor forme asociative în vederea încurajării fenomenului de asociere.

Obiective operaţionale

Promovarea investiţiilor în exploataţiile agricole din sectorul vegetal şi de creştere a animalelor pentru realizarea de construcţii noi şi/sau modernizarea construcţiilor agricole existente din cadrul acestora şi a utilităţilor aferente, achiziţionarea de maşini şi utilaje noi, înfiinţarea de plantaţii etc.

Domeniul de acţiune

În cadrul acestei măsuri vor fi sprijinite investiţiile orientate spre dotarea cu utilaje şi echipamente performante în raport cu structura agricolă actuală, precum şi investiţiile privind adaptarea construcţiilor agricole pentru respectarea standardelor comunitare şi creşterea competitivităţii exploataţiilor agricole.

Scopul sprijinului acordat prin măsură, cuprinde:

a) Îmbunătăţirea performanţelor generale ale exploataţiilor agricole;
b) Respectarea standardelor comunitare aplicabile tipurilor de investiţii prevăzute la capitolul "Tipuri de investiţii";
c) Creşterea calităţii produselor obţinute şi diversificarea producţiei agricole;
d) Promovarea producerii şi utilizării durabile de energie, inclusiv energie din surse regenerabile în cadrul fermei;
e) Înfiinţarea de culturi de specii forestiere cu ciclu de producţie scurt (până la 5 ani) şi regenerare pe cale vegetativă (lăstari, drajoni etc.), cum ar fi culturile de plopi, sălcii, salcâmi etc., în scopul producerii de energie regenerabilă;
f) Creşterea competitivităţii produselor agricole prin promovarea procesării inclusiv a produselor tradiţionale la nivelul fermei şi comercializarea directă a acestora.

Prevederile acestei măsuri se aplică la nivelul întregului teritoriu al României.

Descrierea tipului de beneficiari

Beneficiarii măsurii sunt fermieri, conform definiţiei de la Capitolul 5.2.Sunt exceptate de la sprijinul prin acestă măsură organizaţiile de producători din sectorul legume şi fructe pentru investiţii sprijinite prin Pilonul I.

Persoanele fizice neautorizate încă vor fi acceptate ca beneficiari potenţiali dacă se angajează să se autorizeze până la data încheierii contractului de finanaţare.

Grupurile de producători şi cooperativele pot fi beneficiari ai măsurii cu condiţia ca investiţiile realizate să deservească interesele propriilor membri.

Definirea categoriilor de beneficiari în funcţie de baza legală de înfiinţare, organizare şi funcţionare se va face în Ghidul Solicitantului.

Beneficiarii măsurii, a căror cerere de finanţare a fost selectată, sunt eligibili în cadrul schemei de garantare pentru sectorul agricol cu finanţare din PNDR.

Un beneficiar care a îndeplinit condiţiile de eligibilitate şi de selecţie prevăzute în această fişă este considerat că îndeplineşte condiţiile prevăzute la art. 51 alin. 3 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006.

Condiţii minime obligatorii pentru acordarea sprijinului:

a) Proiectul trebuie să respecte conformitatea cu obiectivul general al măsurii şi cu cel puţin unul din obiectivele specifice;
b) Proiectul să fie în acord cu potenţialul agricol al zonei[20] şi să demonstreze îmbunătăţirea performanţei generale a exploataţiei agricole la data dării în exploatare a investiţiei;
c) Beneficiarul sau responsabilul legal al proiectului trebuie să dovedească o pregătire profesională, în raport cu proiectul;
d) Beneficiarul trebuie să prezinte memoriul justificativ sau studiul de fezabilitate;
e) Beneficiarul trebuie să declare că asigură cofinanţarea investiţiei;
f) Beneficiarul trebuie să prezinte dovada că a făcut demersurile pentru a obţine toate avizele şi acordurile conform legislaţiei în vigoare din domeniul: sanitar-veterinar, sanitar, fitosanitar şi de mediu necesare realizării investiţiei în cadrul proiectului. Pentru toate tipurile de investiţii, potenţialii beneficiari trebuie să obţină acordul de mediu în conformitate cu legislaţia naţională. În anumite situaţii menţionate în legislaţie, acordul de mediu este însoţit obligatoriu de studiul de impact de mediu, aşa cum se prezintă la punctul 5.2. din PNDR.

Sectoare prioritare

În cadrul măsurii sectoarele prioritare sunt:

Sectorul vegetal: (i) legume, (ii) pepiniere şi plantaţii de pomi şi arbuşti fructiferi, căpşunării, (iii) culturi de câmp, (iv) pepiniere şi plantaţiile de viţă de vie pentru vin (cu excepţia restructurării/reconversiei plantaţiilor de viţă de vie) şi struguri de masă.

Sectorul de creştere a animalelor: (i) bovine, (ii) porcine (iii) ovine şi caprine, (iv) păsări. Pentru aceste sectoare prioritare, punctarea se va realiza diferenţiat între categorii de producţie în cadrul aceleiaşi specii.

Criterii de selecţie:

- Exploataţii agricole care se adaptează la standardele comunitare nou introduse;
- Exploataţii din sectoarele prioritare, în ordinea de priorităţi prezentată mai sus. Proiectele din sectorul vegetal de la priorităţile i, ii, iii şi iv care au investiţii în sisteme de irigaţii vor primi punctaj suplimentar pentru acest criteriu de selecţie.

  Proiectele din sectoarele prioritare care vor realiza investiţii în producerea şi utilizarea energiei regenerabile vor putea beneficia de un punctaj suplimentar.
- Exploataţii agricole de semisubzistenţă;
- Beneficiarul, cu minim 6 luni înainte de lansarea sesiunii pentru care aplică, este constituit ca formă asociativă sau este membru al unei forme asociative, recunoscute conform legislaţiei naţionale în vigoare;
- Exploataţii agricole care nu au mai beneficiat de sprijin SAPARD/FEADR pentru aceleaşi tip de activitate ;
- Exploataţii vegetale şi de creşterea animalelor în sistem ecologic;
- Proiectele care au şi investiţii pentru procesarea produselor agricole;

[20] Conform „Studiului pentru determinarea zonelor de potenţial, a zonelor geografice şi marjelor brute standard unitare pentru proiectele din cadrul măsurii 3.1 „Investiţii în exploataţii agricole din Programul SAPARD", ASAS-ICPA şi ICDEA, 2004

- Exploataţii agricole deţinute de fermieri cu vârsta sub 40 de ani, la data depunerii proiectului;
- Exploataţii agricole aflate în zonele defavorizate.

Punctajele pentru proiectele care prevăd investiţii în sisteme de irigaţii, energie regenerabilă şi procesare în cadrul fermei, se acordă în funcţie de ponderea acestor investiţii în valoarea totală eligibilă a proiectului.

Pentru proiectele care prevăd producţie în sistem ecologic punctajul se acordă în funcţie de ponderea suprafeţei/numărului de animale în suprafaţa totală/numărul total de animale a exploataţiei.
Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecţie mai sus menţionate.

Sistemul de selecţie este cel prevăzut la subcapitolul 5.2.4 „Procedura de selecţie”.

Descrierea standardelor

În cazul introducerii unui standard comunitar nou, se acordă o perioadă de graţie de maximum 36 de luni de la data la care standardul devine obligatoriu pentru exploataţiile agricole.

„Descrierea standardelor comunitare în vigoare” este prezentată în Anexa la fişa măsurii.

Tinerilor fermieri care beneficiază de sprijinul prevăzut în Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 la articolul 20 lit. (a), punctul (ii), li se acordă sprijin pentru investiţiile realizate cu scopul respectării standardelor comunitare în vigoare, dacă au fost incluse în Planul de afaceri, prevăzut la articolul 22 aliniatul (1) litera (c) din Regulamentul menţionat. Perioada de graţie la sfârşitul căreia trebuie respectate standardele comunitare nu poate depăşi 36 de luni de la data instalării tinerilor.

Descrierea cerinţelor şi obiectivelor cu privire la îmbunătăţirea performanţei generale a exploataţiilor agricole

Sprijinul este acordat pentru investiţii corporale şi necorporale care conduc la îmbunătăţirea performanţei generale a unei exploataţii agricole şi care îndeplinesc atât standardele naţionale cât şi pe cele comunitare.

Planul de afaceri reprezintă partea economică a memoriului justificativ în cazul achiziţiilor simple, sau a studiului de fezabilitate în cazul obiectivelor de investiţii care au şi construcţii, iar beneficiarul unui proiect de investiţii trebuie să demonstreze îmbunătăţirea performanţei generale a exploataţiei agricole prin îndeplinirea unuia sau mai multor obiective de ordin tehnic, economico-financiar şi de mediu, conform următoarei liste indicative:

Obiective		
tehnice	**economico-financiare**	**de mediu**
- achiziţia de tractoare, combine, maşini, utilaje, echipamente etc, care determină creşterea productivităţii muncii, îmbunătăţirea calităţii produselor agricole, introducerea de tehnologii performante, îmbunătăţirea condiţiilor de lucru; - construirea şi/sau modernizarea clădirilor operaţionale care conduc la asigurarea conformităţii cu standardele comunitare;	- reducerea costurilor de producţie şi creşterea rentabilităţii economice a exploataţiei agricole; - creşterea valorii adăugate brute (VAB) a exploataţiei agricole. - creşterea viabilităţii economice.	- reducerea emisiilor dăunătoare cu efect de seră şi o mai bună gestionare a deşeurilor rezultate din activitatea de producţie; - reducerea emisiilor de amoniac (şi a altor gaze), în special în exploataţiile de creştere a animalelor prin respectarea standardelor sanitar-

- diversificarea producţiei în funcţie de cerinţele pieţei, realizarea de noi produse şi introducerea de noi tehnologii .		veterinare, de igienă şi de bunăstare a animalelor; - asigurarea respectării cerinţelor fitosanitare, ecologice etc.; - creşterea gradului de utilizare a surselor de energie regenerabilă şi îmbunătăţirea eficacităţii folosirii acestora.

Obiectivele de ordin tehnic şi de mediu sunt prezentate în studiul de fezabilitate sau, după caz, în memoriul justificativ, iar obiectivele economico-financiare sunt prezentate în planul de afaceri. În Ghidul solicitantului se vor detalia cerinţele privind criteriile tehnice, economico-financiare şi de mediu pe baza cărora se evaluează îmbunătăţirea performanţei generale a exploataţiei solicitantului. Indicatorii stabiliţi pentru evaluarea performanţei vor fi detaliaţi în Ghidul solicitantului.

Beneficiarii Măsurilor 112 "Instalarea tinerilor fermieri" şi 141 "Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă" pot accesa Măsura 121 utilizând acelaşi plan de afaceri elaborat pentru accesarea Măsurilor 112 şi 141.

Procedura administrativă a Agenţiei de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit va garanta faptul că un plan de afaceri nu este finanţat de două ori prin măsuri diferite (121 "Modernizarea exploataţiilor agricole" şi 143 "Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori"), dar şi faptul că un potenţial beneficiar nu poate obţine finanţarea a două planuri de afaceri diferite pentru aceeaşi investiţie, unul în cadrul măsurii 121 şi altul în cadrul măsurii 143.

Tipuri de investiţii (corporale/necorporale) şi cheltuieli eligibile

În cadrul acestei măsuri, sprijinul va fi acordat investiţiilor corporale şi necorporale, după cum urmează:

i. Construirea şi/sau modernizarea clădirilor utilizate pentru producţia agricolă la nivel de fermă, incluzând investiţiile pentru respectarea standardelor comunitare şi pe cele pentru protecţia mediului şi depozitarea îngrăşămintelor;

ii. Construirea şi/sau modernizarea infrastructurii rutiere interne sau de acces din domeniul agricol, inclusiv utilităţi şi racorduri identificate ca necesare prin studiul de fezabilitate sau memoriul justificativ;

iii. Construirea şi/sau modernizarea fermelor de taurine pentru producţia de lapte, ca de exemplu: echipamente pentru producerea de furaje, instalaţii de muls, linii tehnologice de prelucrare şi ambalare a produselor, dotări tehnice în scopul asigurării controlului calităţii la nivel de fermă, etc.;

iv. Construirea şi/sau modernizarea serelor, inclusiv a centralelor termice şi instalaţiilor de irigat, asigurarea utilităţilor în vederea respectării condiţiilor de mediu;

v. Achiziţionarea sau achiziţionarea în leasing de tractoare noi, combine de recoltat, maşini, utilaje, instalaţii, echipamente şi accesorii, echipamente şi software specializate, identificate ca necesare prin studiul de fezabilitate sau memoriul justificativ;

vi. Achiziţionarea sau achiziţionarea în leasing de noi mijloace de transport specializate, necesare activităţii de producţie, identificate ca necesare prin studiul de fezabilitate sau memoriul justificativ;

vii. Înlocuirea plantaţiilor viticole din soiuri nobile ajunse la sfârşitul ciclului biologic de producţie (minim 40 ani) şi care nu sunt incluse în sistemul de restructurare/reconversie al plantaţiilor de viţă-de-vie sprijinit prin FEGA în cadrul OCP vin şi înfiinţarea plantaţiilor pentru struguri de masă;

viii. Înfiinţarea plantaţiilor de pomi, arbuşti fructiferi şi căpşuni;

ix. Înfiinţarea pepinierelor de viţă de vie, pomi fructiferi şi arbuşti, alţi arbori;

x. Investiţii pentru producerea şi utilizarea durabilă a energiei din surse regenerabile în cadrul fermei;

xi. Investiţii pentru înfiinţarea de culturi de specii forestiere cu ciclu de producţie scurt şi regenerare pe cale vegetativă, în scopul producerii de energie regenerabilă;

xii. Investiţii în apicultură, cu excepţia celor realizate prin Programul Naţional Apicol;

xiii. Investiţii pentru procesarea produselor agricole la nivelul fermei[21], cuprinzând echipamente pentru vânzarea acestora, inclusiv depozitare, răcire etc.;

xiv. Costurile generale ale proiectului, conform articolului nr. 55 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006, cum ar fi: taxe pentru arhitecţi, ingineri şi consultanţi, studii de fezabilitate, taxe pentru eliberararea certificatelor, avizelor şi autorizaţiilor necesare implementării proiectelor, aşa cum sunt ele menţionate în legislaţia naţională, achiziţionarea de patente şi licenţe (maxim 8% din valoarea totală eligibilă a proiectului, dacă proiectul prevede şi construcţii, şi maxim 3% în cazul în care proiectul nu prevede realizarea construcţiilor);

xv. Investiţii necesare adaptării exploataţiilor pentru agricultura ecologică;

xvi. Investiţiile necesare realizării conformităţii cu standardele comunitare.

Investiţiile şi costurile neeligibile sunt:

i. Construcţia sau modernizarea locuinţei;
ii. Achiziţionarea de bunuri second-hand;
iii. Achiziţia de drepturi de producţie agricolă, de animale, plante anuale şi plantarea lor, conform art. 55, pct.2 din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1974/2006;
iv. Achiziţionarea de teren;
v. TVA, cu excepţia TVA-ului nedeductibil, în cazul în care este în mod real şi definitiv suportat de către beneficiari, alţii decât persoanele neimpozabile, conform art. 71 (3), lit. a din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005;
vi. Costuri operaţionale, inclusiv costuri de întreţinere şi chirie;
vii. Comisioane bancare, costurile garanţiilor şi cheltuieli similare;
viii. Contribuţia în natură;
ix. Costuri de schimb valutar, taxe şi pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului euro APDRP;
x. Costurile aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare etc.;
xi. Costuri realizate înainte de aprobarea proiectului, cu excepţia studiilor tehnice, a planurilor de afaceri şi a studiilor de fezabilitate;
xii. Costuri aferente Planului de afaceri sprijinit prin măsura 143 „Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori”;
xiii. Costuri privind închirierea de maşini, utilaje, instalaţii şi echipamente;
xiv. Achiziţia de mijloace de transport pentru uz personal şi transport persoane;

[21] Numai dacă 50% din materia primă este produsă în ferma proprie, rezultatul procesării este tot un produs din Anexa I la Tratatul de Instituire a UE, iar agricultura reprezintă şi rămâne activitatea de bază.

xv. Investiţii privind operaţiunile de simplă înlocuire în conformitate cu art. 55 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006;

xvi. Investiţii în sectorul de piscicultură şi acvacultură;

xvii. Investiţii în exploataţii de creştere a animalelor de blană;

xviii. Investiţii pentru producerea pomilor de Crăciun;

xix. Investiţiile realizate în cadrul schemelor de sprijin în conformitate cu art. 2(2) din Regulamentul (CE) nr. 1974/ 2006.

Tipul sprijinului

Sprijin public nerambursabil.

Beneficiarii acestei măsuri pot solicita Agenţiei de plăţi plata unui avans în cuantum de până la 50% din ajutorul public pentru investiţii, conform articolului 56 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 privind regulile de aplicare ale Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005 privind acordarea sprijinului pentru dezvoltare rurală din FEADR, iar plata este condiţionată de constituirea unei garanţii bancare sau a unei garanţii echivalente, corespunzătoare unui procent de 110% din valoarea avansului. Garanţia depusă se eliberează numai în cazul în care Agenţia de plăţi stabileşte că suma cheltuielilor efectuate care corespund sprijinului public pentru investiţii a depăşit valoarea avansului**.**

Potenţialii beneficiari ai acestei măsuri au la dispoziţie facilităţile financiare conform pachetului de acte normative pentru creditarea şi garantarea investiţiilor, care este în vigoare până în anul 2009, în special pentru asigurarea cofinanţării proiectelor realizate din fondul SAPARD, intitulat Programul „Fermierul", care a constituit principalul instrument pentru creşterea absorbţiei fondurilor de pre-aderare..

Verificarea respectării intensităţii maxime a ajutorului se va face înaintea semnării contractului de finanţare.

Volumul sprijinului

Intensitatea sprijinului public nerambursabil va fi următoarea:

Perioada 2007-2009:

Pentru sectoarele la care valoarea maximă eligibilă a unui proiect nu va depăşi 2.000.000 Euro, ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 50% şi nu va depăşi 1.000.000 Euro. Pentru aceste sectoare, sprijinul nerambursabil se va putea majora cu:

- 5% pentru investiţiile realizate de tinerii agricultori sub 40 de ani, la data depunerii cererii de finanţare, pe baza prevederilor din Tratatul de Aderare (Anexa VIII: Dezvoltare Rurală, Secţiunea II: Dispoziţii speciale privind sprijinul pentru investiţii);
- 10% pentru investiţiile realizate de agricultorii din zonele prevăzute la art. 36 litera (a), punctele (i), (ii), (iii) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005;
- 10% pentru investiţiile având drept scop implementarea noilor provocări prin următoarele tipuri de operaţiuni: „îmbunătăţirea eficienţei utilizării şi depozitării îngrăşămintelor cu azotat", „instalaţii pentru tratamentul apelor reziduale în exploataţii agricole şi în cadrul proceselor de prelucrare şi comercializare" . Această majorare se aplică exclusiv la partea din proiect destinată investiţiilor în aceste două tipuri de operaţiuni;
- 25% pentru investiţiile având drept scop implementarea Directivei Consiliului nr. 91/676/CEE din 12 decembrie 1981 privind protecţia apelor împotriva poluării cu nitraţi proveniţi din surse agricole, pe baza Corrigendei la Regulamentul (CE) nr.

1463/2006 care amendează Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 şi prevede un astfel de sprijin pe o perioadă de 4 ani începând cu 01.01.2007.

Valoarea maximă eligibilă va fi de 3.000.000 Euro, iar ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 50%, dar nu va depăşi 1.500.000 Euro pentru proiectele care includ şi investiţii pentru producerea şi utilizarea energiei regenerabile.

Valoarea maximă eligibilă va fi de 4.000.000 Euro, iar ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 50% şi nu va depăşi 2.000.000 Euro pentru proiectele care aparţin unei forme asociative şi care deservesc membrii acesteia.

Perioada 2010-2013:

Pentru sectorul zootehnic valoarea maximă eligibilă a unui proiect nu va depăşi 2.000.000 Euro iar ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 40% (reprezentând 800.000 Euro).
Pentru sectorul vegetal valoarea maximă eligibilă a unui proiect nu va depăşi 1.000.000 Euro iar ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 40% (reprezentând 400.000 Euro).

Pentru aceste sectoare sprijinul nerambursabil se va putea majora cu:

- 10% pentru investiţiile realizate de tinerii agricultori, cu vârsta sub 40 de ani, la data depunerii cererii de finanţare;
- 10% pentru investiţiile realizate de agricultorii din zonele prevăzute la art. 36 litera (a), punctele (i), (ii), (iii) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005;
- 10% pentru investiţiile având drept scop implementarea noilor provocări prin următoarele tipuri de operaţiuni: „îmbunătăţirea eficienţei utilizării şi depozitării îngrăşămintelor cu azotat", „instalaţii pentru tratamentul apelor reziduale în exploataţii agricole şi în cadrul proceselor de prelucrare şi comercializare". Această majorare se aplică exclusiv la partea din proiect destinată investiţiilor în aceste două tipuri de operaţiuni;
- 25% numai pentru anul 2010, pentru investiţiile având drept scop implementarea Directivei Consiliului 91/676/CEE din 12 decembrie 1981 privind protecţia apelor împotriva poluării cu nitraţi proveniţi din surse agricole, pe baza Corrigendei la Regulamentul (CE) nr. 1463/2006 care amendează Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 şi prevede un astfel de sprijin pe o perioadă de 4 ani începând cu 01.01. 2007.

Pentru proiectele din sectorul zootehnic care includ şi investiţii pentru producerea şi utilizarea energiei regenerabile valoarea maximă eligibilă va putea creşte peste 2.000.000 euro, dar nu va putea depăşi 3.000.000 Euro.

Creşterea plafonului peste 2.000.000 euro se acordă proporţional cu ponderea investiţiilor pentru producerea şi utilizarea energiei regenerabile în valoarea totală eligibilă a proiectului.

Ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 40%, reprezentând 1.200.000 Euro pentru proiectele care includ şi investiţii pentru producerea şi utilizarea energiei regenerabile.

Pentru proiectele din sectorul vegetal, care includ şi investiţii pentru producerea şi utilizarea energiei regenerabile valoarea maximă eligibilă va putea creşte peste 1.000.000 euro, dar nu va putea depăşi 1.500.000 Euro.

Creşterea plafonului peste 1.000.000 euro se acordă proporţional cu ponderea investiţiilor pentru producerea şi utilizarea energiei regenerabile în valoarea totală eligibilă a proiectului.

Ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 40%, reprezentând 600.000 Euro pentru proiectele care includ şi investiţii pentru producerea şi utilizarea energiei regenerabile.

Valoarea maximă eligibilă va fi de 4.000.000 Euro, iar ponderea sprijinului nerambursabil va fi de 40%, reprezentând 1.600.000 Euro pentru proiectele care aparţin unei forme asociative şi care deservesc membrii acesteia.

In cazul proiectelor privind investitiile pentru adaptarea la standarde care beneficiaza de o alocare distincta, valoarea maxima eligibila a investitiilor va fi stabilita prin ordin al ministrului agriculturii si dezvoltarii rurale, in functie de specificul si complexitatea investitiilor necesare in cazul fiecarui standard.

Sprijinul acordat în cadrul acestei măsuri pentru operaţiunile prevăzute la art. 36 din Tratatul de Instituire a Comunităţii Europene nu poate fi cumulat cu niciun alt ajutor de stat în înţelesul art. 87 (1) din Tratat, sau cu altă contribuţie a statului membru, dacă o astfel de cumulare ar conduce la depăşirea intensităţii maxime a sprijinului stipulată de Regulamentul (CE) nr. 1698/2005.

Verificarea respectării intensităţii maxime a ajutorului se va face înaintea semnării contractului de finanţare de către Agenţia de plăţi.

Finanţare

Alocarea financiară a măsurii pentru perioada 2007-2013:

Cost total 2.155.258.525 Euro
Cheltuială publică 1.149.868.189 Euro, din care:

- 107.111.000 Euro reprezintă alocarea aferentă schemei de garantare pentru sectorul agricol cu finanţare din PNDR;
- 28.677.708 Euro cheltuială publică (22.942.166 Euro FEADR) reprezintă alocarea financiară din PERE pentru proiecte ce vizează noile provocări.

În cadrul sesiunilor de depunere a proiectelor, începând cu anul 2010, alocarea financiară se va face distinct pentru sectorul vegetal şi pentru sectorul de creştere a animalelor.

În cadrul sesiunilor de depunere alocarea financiară se va acorda distinct pentru beneficiarii măsurii 141 „Sprijinirea exploataţiilor agricole de semi-subzistenţă” care au semnat decizia de finanţare.

Din alocarea financiară suplimentară de 148.000.000 euro (fonduri publice) o parte se va acorda distinct pentru proiectele care vizeaza implementarea standardelor comunitare.

În cazul în care alocarea separată destinată proiectelor care vizează implementarea standardelor comunitare nu se va consuma, aceasta va fi utilizată pentru finanţarea proiectelor care vizează alte tipuri de investiţii.

Acorduri tranzitorii

Nu este cazul.

Complementaritatea cu primul pilon

Criteriile şi regulile administrative elaborate vor avea în vedere ca activităţile care beneficiază în mod excepţional de sprijin pentru dezvoltarea rurală să nu fie sprijinite ca investiţii prin alte instrumente conform Planurilor de sprijin prevăzute în art. 2, alin. 2 şi Anexa 1 a Regulamentului (CE) nr.1974/2006.

Liniile de demarcare pentru evitarea dublei finanţări sunt prezentate la punctul 5.2.5 din PNDR.
Sprijinul acordat în cadrul acestei măsuri poate fi completat în mod direct cu sprijinul acordat prin măsurile 111 *"Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe* şi 143 *"Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori*”.

De asemenea, sprijinul acordat prin măsură este complementar acţiunilor prevăzute în cadrul altor măsuri din Axa I (123 *"Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere",* 142 *"Înfiinţarea grupurilor de producători",* 125 *"Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii",* 112 *"Instalarea tinerilor fermieri", 141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă"*), Axa II, Axa III şi Axa IV LEADER.

Sprijinul acordat acestei măsuri este complementar acţiunilor finanţate prin alte fonduri europene:

- Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR);
- Fondul de Coeziune (FC);
- Fondul Social European (FSE).

Corelarea măsurii cu alte măsuri din FEADR şi alte fonduri va avea un efect pozitiv atât asupra modernizării sectorului productiv, cât şi asupra filierelor de comercializare a produselor agricole şi a protecţiei mediului înconjurător.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tip de indicator	**Indicator**	**Ţinta 2007-2013**[***]
Realizare	Număr de exploataţii care primesc sprijin pentru investiţii Împărţit în funcţie de: • statutul juridic • gen: femei/bărbaţi • categoria de vârstă a beneficiarului	44.458
	Volumul total al investiţiilor (Euro) Împărţit în funcţie de: • tip de investiţie (investiţii în îmbunătăţirea terenurilor, investiţii în clădiri, în utilaje, alte investiţii) • tip de sector agricol, în conformitate cu Decizia (CE) nr. 369/2003[*])	2.190.191.612
Rezultat	Număr de exploataţii care realizează/introduc noi produse şi/sau noi tehnologii Împărţit în funcţie de reorganizarea producţiei	22.982
	Creşterea VAB în exploataţiile sprijinite (mil. Euro)	2.172
Impact[**]	Creşterea economică (mil. Euro) din care contribuţia Măsurii 121	2.396,4 1.738
	Creşterea productivităţii muncii	Creştere anuală cu 8%

*) Notă: Conform Deciziei (CE) nr. 369/2003 cu privire la clasificarea principalelor tipuri de ferme – TF8,

1. Sectorul agricol cuprinde:
   - culturi de câmp (cereale, oleaginoase, culturi proteice, tehnice, culturi rădăcinoase câmp);
   - horticultură (legume de grădină, flori, plante ornamentale, ciuperci);
   - viticultură (viţă de vie pentru vin şi struguri de masă);
   - culturi permanente (fructe);
   - creşterea animalelor pentru lapte;
   - creşterea animalelor (excluzând laptele);
   - granivore (porci şi păsări);
   - mixt (creşterea animalelor pentru lapte şi carne/culturi vegetale şi creşterea animalelor).
2. Tipul de producţie cuprinde:
   - produse agricole ecologice;
   - produse agricole convenţionale.

[**] Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

Indicatori adiţionali

Tip de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013***
Realizare	Număr de exploataţii de semi-subzistenţă sprijinite	20.720
	Număr de exploataţii sprijinite aparţinând membrilor formelor asociative	6.670
	Număr de forme asociative sprijinite	670
	Număr de exploataţii care produc şi utilizează energia regenerabilă	445
Rezultat	Număr de exploataţii care îndeplinesc standardele comunitare, ca urmare a sprijinului	20.000

Alocarea financiară suplimentară de 148.000.000 euro (fonduri publice), nu va conduce la o creştere a targetului indicatorului „Numărul total al exploataţiilor sprijinite”. În urma analizării stadiului implementarii acestei măsuri, având în vedere faptul că în prezent sunt in curs de angajare toate fondurile disponibile iar obiectivul stabilit iniţial nu a fost atins, pentru ca Programul să conţină obiective cât mai realiste, exploataţiile care vor fi sprijinite ca urmare a realocarii vor fi parte a targetului stabilit iniţial.

Indicatori aferenţi suplimentării fondurilor prin realocarea propusă de 148.000.000 euro (fonduri publice)

Tipul de indicator	Indicator	Ţinta 2012-2013***
Realizare	– Număr de exploataţii care primesc sprijin pentru investiţii	800
	– Volumul total al investiţiilor (Euro)	296.000.000
	– Număr de exploataţii de semi-subzistenţă sprijinite	400

*** Având în vedere că, conform previziunilor de plată pentru perioada cuprinsă între trim.II.2012-trim.I.2013, perioada de aplicare a facilităţii rambursării unei rate de 95% FEADR din total cheltuieli publice, suma rambursată în avans datorită acestei rate majorate reprezintă aprox. 2% din valoarea publică a axei 1, modificare indicatorilor nu se justifică, întrucât 2% se încadrează în marja de eroare a estimării valorilor ţintă a indicatorilor faţă de valorile realizate în implementare.

Anexă

Descrierea standardelor comunitare în vigoare

Nr. crt.	Standardul	Legislaţia UE	Legislaţia naţională	Data la care standardul devine obligatoiu	Data la care se încheie perioada de graţie*	Tipuri de investiţii
1.	**Protecţia apelor împotriva poluării cu nitraţi din surse agricole**	**Directiva Consiliului nr. 91/676/CEE din 12 decembrie 1981 privind protecţia apelor împotriva poluării cu nitraţi proveniţi din surse agricole - Art.4 şi 5**	Hotărârea nr.964/2000 din 13 oct. 2000 privind aprobarea Planului de acţiune pentru protecţia apelor împotriva poluării cu nitraţi proveniţi din surse agricole, cu modificările şi completările ulterioare Ordinul comun al Ministerului Mediului şi Ministerului Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale nr.1552/743/2008 pentru aprobarea listei localităţilor, pe judeţe, unde există surse de nitraţi din activităţi agricole. Planul de Acţiune împotriva poluării cu nitraţi din surse agricole a fost aprobat de către Comisia Interministerială pentru aplicarea Planului de Acţiune împotriva poluării cu nitraţi din surse agricole formată din Ministerul Mediului şi Pădurilor, Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale, Ministerul Sănătăţii şi Ministerul Administraţiei şi Internelor în data de 14.10.2010, devenind obligatoriu de la această dată.	14.10.2010 (doar pentru zonele nou desemnate conform O MM /MADR nr. 1552 /743/2008)	14.10.2013 (doar pentru zonele nou desemnate conform O MM /MADR nr. 1552 /743/2008)	a.Construirea şi /sau modernizarea clădirilor utilizate pentru producţia agricolă la nivel de fermă, în vederea protecţiei apelor împotriva poluării cu nitraţi din surse agricole b.Achiziţionarea de noi maşini, utilaje, echipamente, accesorii necesare pentru transportul, depozitarea şi utilizarea biomasei/gunoiului de grajd pentru protecţia apelor împotriva poluării cu nitraţi din surse agricole

2.	**Prevenirea şi controlul integrat al poluării, respectiv reducerea emisiilor în aer, apă şi sol, precum şi gestionarea deşeurilor**	**Directiva Consiliului nr. 96/61/CE privind prevenirea şi controlul integrat al poluării**	Ordonanţa de Urgenţă nr. 152 din 10 noiembrie 2005 privind prevenirea şi controlul integrat al poluării, cu modificările şi completările ulterioare	01.01.2007	31.12.2009	a.Construirea şi/sau modernizarea clădirilor utilizate pentru producţia agricolă la nivel de fermă, inclusiv celor utilizate pentru protecţia mediului împotriva poluării b. Achiziţionarea de noi maşini, utilaje, echipamente, accesorii pentru scopuri agricole, inclusiv a celor utilizate pentru protecţia mediului
3.	**Standarde privind comercializarea de ouă**	**Regulamentul (CE) nr. 1907/1990** **Regulamentul (CE) nr. 2295/2003** **Regulamentul (CE) nr. 1028/ 2006** **Regulamentul (CE) nr. 557/2007**	Regulamentele (CE) nr. 1907/1990, 2295/2003, 1028/2006, 557/2007 se aplică direct în legislaţia naţională începând cu 01.01.2007.	01.01.2007	01.01.2010	Achiziţionarea de echipamente tehnologice pentru marcarea ouălor în vederea ambalării
4.	**Îndeplinirea standardelor pentru lapte crud**	**Regulamentul (CE) nr. 852/2004** **Regulamentul (CE) nr. 853/2004** **Regulamentul (CE) nr. 854/2004** **Regulamentul (CE) nr. 2074/2005** **Regulamentul (CE) nr. 1664/2006** **Decizia 2009/852/CE**	Regulamentele (CE) nr. 852/2004, 853/2004, 854/2004, 2074/2005, 1664/2006 se aplică direct în legislaţia naţională începând cu 01.01.2007. Ordinul nr.67/2009 privind aprobarea Planului de masuri pentru îmbunătăţirea calităţii laptelui crud de vacă	31.12.2011	31.12.2014	a.Construirea şi/sau modernizarea clădirilor pentru producţia şi/sau depozitarea laptelui de vacă, inclusiv cele utilizate pentru protecţia mediului b. Achiziţionarea de noi maşini, utilaje, echipamente, acesorii pentru producţia şi/sau depozitarea laptelui de vacă , pentru transport, inclusiv cele utilizate pentru protecţia mediului
5.	**Îndeplinirea standardelor de comercializare la legume şi fructe proaspete**	**Regulamentul (CE) nr. 1148/2001**	Ordinul nr. 592/24 august 2006 privind efectuarea controlului de conformitate cu standardele de comercializare la legumele şi fructele proaspete, cu modificările şi completările ulterioare	06.10.2006	06.10.2009	a. Construirea şi/sau modernizarea clădirilor utilizate pentru colectarea, păstrarea şi comercializarea legumelor şi fructelor proaspete b. Achiziţionarea de noi maşini, utilaje, echipamente pentru sortare, ambalare, răcire şi depozitare a legumelor şi fructelor praospete
6.	**Standarde minime pentru protecţia găinilor ouătoare**	**Directiva Consiliului nr. 1999/74/CE**	Ordinul nr. 136 din 16 iunie 2006 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare privind standardele minime pentru protecţia găinilor ouătoare, cu modificările şi completările ulterioare	18.08.2006 31.12.2011	18.08.2009 31.12.2014	a. Construirea şi/sau modernizarea clădirilor utilizate pentru protecţia găinilor ouătoare, inclusiv a celor utilizate pentru protecţia mediului b. Achiziţionarea de noi maşini, utilaje, echipamente pentru protecţia găinilor ouătoare, inclusiv a celor utilizate pentru protecţia mediului Punctele a) şi b) se aplică pentru: • sistemul alternativ de creştere; • sistemul de cuşti îmbunătăţite.
7.	**Principii şi cerinţe generale ale legislaţiei în domeniul alimentar, de înfiinţare a Autorităţii europene a securităţii alimentare şi de stabilire a procedurilor**	**Regulamentul Parlamentului European şi al Consiliului (CE) nr. 178/2002 din 28 ianuarie 2002 de stabilire a principiilor şi cerinţelor generale ale legislaţiei în domeniul alimentar, de înfiinţare a Autorităţii europene**	Regulamentul (CE) nr. 178/2002 se aplică direct în legislaţia naţională începând cu 01.01.2007.	01.01.2007	01.01.2010	a. Construirea şi/sau modernizarea clădirilor utilizate pentru producţie şi comercializare a produselor alimentare şi a hranei pentru animale b. Achiziţionarea de noi maşini, utilaje, echipamente pentru îmbunătăţirea producţiei, procesării şi comercializării produselor alimentare, precum şi a hranei pentru animale,

	referitoare la securitatea produselor alimentare în toate etapele producerii, prelucrării şi distribuţiei	**a securităţii alimentare şi de stabilire a procedurilor referitoare la securitatea produselor alimentare**				incluzând: ambalare, răcire, refrigerare, uscare şi depozitare
8.	**Standarde minime pentru protecţia viţeilor**	**Directiva 2008/119/CE din 18 decembrie 2008 de stabilire a normelor minime de protecţie a viţeilor.**	Norma sanitară veterinară ce stabileşte standarde minime pentru protecţia viţeilor, aprobată prin Ordinul preşedintelui Autorităţii Naţionale Sanitare Veterinare şi pentru Siguranţa Alimentelor nr. 72/15.08.2005, cu modificările şi completările ulterioare	19.02. 2006	19.02.2009	a Construirea/modernizarea clădirilor utilizate pentru protecţia viţeilor, inclusiv a celor utilizate pentru protecţia mediului b. Achiziţionarea/instalarea de noi maşini, utilaje, echipamente pentru, protecţia viţeilor, inclusiv a celor utilizate pentru protecţia mediului
9.	**Standarde minime pentru protecţia porcilor**	**Directiva 2008/120/CE a Consiliului din 18 decembrie 2008 de stabilire a normelor minime de protecţie a porcilor.**	Norma sanitară veterinară care stabileşte standarde minime pentru protecţia porcinelor aprobată prin Ordinul preşedintelui Autorităţii Naţionale Sanitare Veterinare şi pentru Siguranţa Alimentelor nr. 202/25.08.2006, cu modificările şi completările ulterioare	01.01.2007	01.01.2010	a. Construirea/modernizarea clădirilor utilizate pentru protecţia porcilor, inclusiv a celor utilizate pentru protecţia mediului b. Achiziţionarea/instalarea de noi maşini, utilaje, echipamente pentru protecţia porcilor, inclusiv a celor utilizate pentru protecţia mediului
10.	**Standarde minime pentru protecţia animalelor din crescătorii**	**Directiva Consiliului nr. 98/58/CE din 20 iulie 1998 privind protecţia animalelor din crescătorii - art.4**	Norma sanitară veterinară privind protecţia animalelor de fermă, aprobată prin Ordinul preşedintelui Autorităţii Naţionale Sanitare Veterinare şi pentru Siguranţa Alimentelor nr. 75/15.08.2005, cu modificările şi completările ulterioare.	25.08.2005	25.08.2008	a. Construirea/modernizarea clădirilor utilizate pentru protecţia animalelor din crescătorii, inclusiv a celor utilizate pentru protecţia mediului b. Achiziţionarea de noi maşini, utilaje, echipamente pentru protecţia, animalelor din crescătorii, inclusiv a celor utilizate pentru protecţia mediului
11.	**Standarde privind protecţia şi bunăstarea animalelor în timpul transportului**	**Regulamentul (CE) nr. 1/2005**	Ordin nr. 83 din 31 martie 2006 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare privind respectarea condiţiilor de bunăstare a animalelor pe durata transportului, cu modificările şi completările ulterioare. Ordinul nr. 62 din 7 martie 2007 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare privind procedura de înregistrare şi autorizare sanitar veterinară a unităţilor şi a mijloacelor de transport din domeniul sănătăţii şi al bunăstării animalelor.	22.03.2007	22.03.2010	Achiziţionarea de noi mijloace de transport specializate, echipamente necesare pentru îmbunătăţirea condiţiilor privind bunăstarea animalelor în timpul transportului.
12.	**Puritatea seminţelor de cereale**	**Directiva nr. 66/402/CEE privind comercializarea seminţelor de cereale**	Ordin nr. 1262/2005 pentru aprobarea regulilor şi normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul , certificarea calităţii şi comercializarea seminţelor de cereale,	14.04.2007	14.04.2010	Achiziţionarea de noi maşini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerinţelor privind puritatea fizică a seminţelor de cereale.

			modificat şi completat prin Ordinul nr. 149/2007 .			
13.	**Puritatea seminţelor de plante furajere**	**Directiva nr. 66/401/CEE privind comercializarea seminţelor de plante furajere**	Ordin nr.1263/2005 pentru aprobarea regulilor şi normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul, certificarea calităţii şi comercializarea seminţelor de plante furajere, modificat şi completat prin Ordinul nr.148/2007	21.04.2007	21.04.2010	Achiziţionarea de noi maşini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerinţelor privind puritatea fizică a seminţelor de plante furajere.
14.	**Puritatea seminţelor de plante oleaginoase şi textile**	**Directiva Consiliului nr. 2002/57/CE privind comercializarea seminţelor de plante oleaginoase şi textile**	Ordin nr. 1264/2005 pentru aprobarea regulilor şi normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul, certificarea calităţii şi comercializarea seminţelor de plante oleaginoase şi textile, modificat şi completat prin Ordinul nr. 150/2007	23.04.2007	23.04.2010	Achiziţionarea de noi maşini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerinţelor privind puritatea fizică a seminţelor de plante oleaginoase şi textile.
15.	**Puritatea seminţelor de legume**	**Directiva Consiliului nr. 2002/55/CE privind comercializarea seminţelor de legume**	Ordin nr. 1366/2005 pentru aprobarea regulilor şi normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul, certificarea calităţii şi comercializarea seminţelor de legume, modificat şi completat prin Ordinul nr. 433/2007	01.07.2007	01.07.2010	Achiziţionarea de noi maşini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerinţelor privind puritatea fizică a seminţelor de legume.
16.	**Puritatea seminţelor de sfeclă**	**Directiva Consiliului nr. 2002/54/CE privind comercializarea seminţelor de sfeclă**	Ordin nr. 1265/2005 pentru aprobarea regulilor şi normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul, certificarea calităţii şi comercializarea seminţelor de sfeclă, modificat şi completat prin Ordinul nr.147/2007	13.04.2007	13.04.2010	Achiziţionarea de noi maşini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerinţelor privind puritatea fizică a seminţelor de sfeclă.
17.	**Puritatea cartofului pentru sămânţă**	**Directiva Consiliului nr.2002/56/CE privind comercializarea cartofului pentru sămânţă**	Ordin nr. 1266/2005 pentru aprobarea regulilor şi normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul, certificarea calităţii şi comercializarea cartofilor pentru sămânţă cu modificările şi completările ulterioare	06.02.2006	06.02.2009	Achiziţionarea de noi maşini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerinţelor privind puritatea fizică a cartofului pentru sămânţă.
18.	**Puritatea materialului de înmulţire vegetativă a viţei–de-vie**	**Directiva Consiliului nr. 68/193/CEE privind comercializarea materialului săditor pentru înmulţirea viţei de vie**	Ordin nr. 1267/2005 pentru aprobarea regulilor şi normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul, certificarea calităţii şi comercializarea materialului de înmulţire vegetativă a viţei de vie, modificat şi completat prin Ordin ul nr. 8/2006	28.03.2006	28.03.2009	Achiziţionarea de noi echipamente şi tehnologii necesare pentru verificarea purităţii fizice a materialului săditor pentru înmulţirea viţei de vie.
19.	**Puritatea materialului**	**Directiva Consiliului nr.**	Ordin nr. 1295/2005 pentru aprobarea			Achiziţionarea de noi echipamente şi tehnologii

	de înmulţire şi plantare fructifer	**92/34/CEE privind comercializarea materialului de înmulţire şi plantare fructifer**	regulilor şi normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul, certificarea calităţii şi comercializarea materialului de înmulţire şi plantare fructifer, modificat şi completat prin Ordin ul nr. 8/2006	28.03.2006	28.03.2009	necesare pentru verificarea şi asigurarea purităţii fizice a materialului de înmulţire şi plantare fructifer.
20.	**Puritatea materialului de înmulţire a plantelor ornamentale**	**Directiva Consiliului nr. 98/56/CE privind comercializarea materialului de înmulţire al plantelor ornamentale**	Ordin nr. 1268/2005 pentru aprobarea regulilor şi normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul, certificarea calităţii şi comercializarea materialului de înmulţire al plantelor ornamentale, modificat şi completat prin Ordin ul nr. 8/2006	28.03.2006	28.03.2009	Achiziţionarea de noi echipamente şi tehnologii necesare pentru verificarea şi asigurarea purităţii fizice a materialului de înmulţire a plantelor ornamentale.
21.	**Puritatea materialului de înmulţire şi plantare legumicol, altul decât seminţele**	**Directiva Consiliului nr. 92/33/CEE privind comercializarea materialului de înmulţire şi plantare legumicol, altul decât seminţele**	Ordin nr. 1269/2005 pentru aprobarea regulilor şi normelor tehnice privind producerea în vederea comercializării, controlul, certificarea calităţii şi comercializarea materialului de înmulţire şi plantare legumicol, altul decât seminţele, modificat şi completat prin Ordinul nr. 432/2007	01.07.2007	01.07.2010	Achiziţionarea de noi echipamente şi tehnologii necesare pentru verificarea şi asigurarea purităţii fizice a materialului de înmulţire şi plantare legumicol, altul decât seminţele.

*Data încheierii perioadei de graţie este în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1698/2005. Sprijinul este acordat pentru investiţii cu scopul de a se conforma standardelor comunitare într-o perioadă de maxim 36 de luni de la data la care standardul devine obligatoriu pentru exploaţia agricolă.

După expirarea perioadei de graţie în timpul căreia standardele sunt considerate ca standarde comunitare nou introduse, toate standardele menţionate în tabelul de mai sus vor fi eligibile pentru sprijin ca standarde existente şi vor avea o perioadă de graţie de 36 de luni de la instalare, pentru tinerii fermieri care primesc sprijin prin Măsura 112.

Investiţiile finanţate pentru îndeplinirea standardelor trebuie să fie finalizate până la sfârşitul perioadei de graţie, dar plata se poate efectua şi ulterior.

Justificare referitoare la necesitatea sprijinului pentru standardele comunitare nou introduse

Sprijinul pentru standardele comunitare nou introduse este acordat agricultorilor pentru a li se permite o perioadă de timp corespunzătoare pentru a se pregăti în scopul îndeplinirii conformităţii cu standardele. Deşi termenul limită pentru adoptarea majorităţii standardelor a fost până la data aderării, s-a constatat faptul că pregătirea necesită un timp mai îndelungat. În plus, pentru îndeplinirea standardelor este necesară o sursă financiară semnificativă, care implică desfăşurarea de activităţi economice fără obţinere de venituri, şi din acest motiv agricultorii nu-şi pot permite să realizeze astfel de investiţii. Introducerea celor mai multe dintre standardele din listă va contribui la protecţia mediului. Acest lucru demonstrează că este necesar ca agricultorii să fie sprijiniţi pentru realizarea acestor investiţii. Principala posibilitate de a sprijini agricultorii este PNDR 2007-2013. În perioada de graţie de trei ani acordată pentru îndeplinirea conformităţii cu standardele menţionate, agricultorii pot solicita sprijin şi îşi pot finaliza investiţiile necesare pentru conformitatea cu aceste standarde.

Măsura	**Îmbunătăţirea valorii economice a pădurii**
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 20 (b) (ii) coroborat cu articolul 27 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 Articolele 18 şi 30 din Reg (CE) nr. 1974/2006 (Comentariu nr.117)
Codul măsurii	122

Motivaţia sprijinului

Suprafaţa pădurilor proprietate privată din România a crescut în ultimii 16 ani ca urmare a aplicării legilor retrocedării adoptate în anii 1991, 2000 şi 2005. Astfel, se estimează că suprafaţa pădurilor proprietate privată şi proprietate publică locală, va fi de aproximativ 65% din suprafaţa totală a pădurilor de 6,233 milioane ha, la sfârşitul procesului de retrocedare. Una dintre priorităţile sectorului forestier românesc este cea de asigurare a unui management durabil al pădurilor recent restituite.

Caracteristic României este faptul că orice proprietar de pădure este obligat să contracteze servicii silvice cu ocoale silvice specializate. La această dată, sunt disponibile date referitoare la numărul proprietarilor de pădure care au contractat servicii de pază, servicii silvice şi servicii de administrare cu Regia Naţională a Pădurilor Romsilva. Astfel, există circa 80.854 proprietari de pădure care au contractat servicii pentru aproximativ 778.379 hectare. Mai mult, la sfârşitul anului 2006, o suprafaţă de aproximativ 940.000 ha păduri erau administrate de ocoale silvice private/independente. Aceste ocoale silvice private au dreptul să încheie contracte de administrare cu deţinătorii de pădure privaţi şi pentru suprafeţele de pădure reduse ca mărime.

Având în vedere numărul mare de păduri ca urmare a procesului de restituire aflat în desfăşurare, al căror proprietari dispun de mijloace şi fonduri restrânse pentru aplicarea de măsuri de management forestier, este necesară sprijinirea activităţilor de management care contribuie la creşterea valorii economice a pădurilor asigurând şi rolul multifuncţional al acestora .

În România, pentru asigurarea gestionării durabile a pădurilor sunt obligatorii planuri de amenajare, potrivit legislaţiei naţionale în vigoare şi care sunt elaborate conform normelor tehnice în vigoare. Aceste planuri de amenajare se bazează pe conceptul dezvoltării durabile, respectând principiile continuităţii, eficacităţii funcţionale, conservării şi ameliorării biodiversităţii. Activitatea de amenajare a pădurilor se organizează pe ocoale silvice, unităţi de producţie sau, după caz, unităţi de bază constituite la nivelul proprietăţilor. Constituirea unităţilor de producţie / unităţilor de bază se bazează pe o delimitare respectând limitele naturale, proprietatea şi suprafaţa minimă prevazută de normele tehnice în domeniu. Unităţile de producţie / unităţile de bază sunt împărţite în parcele forestiere care reprezintă unităţile de organizare a teritoriului, acestea având suprafeţe maxime de 20 ha la câmpie, 30 ha la deal şi 50 ha la munte. Subparcela forestieră reprezintă o porţiune din parcela forestieră, care aparţine unui singur proprietar şi care este omogenă din punct de vedere staţional, funcţional şi al folosinţei. Suprafaţa minimă a subparcelei forestiere este de 0,5 ha. Planul de amenajare se actualizează o dată la 10 ani şi conţine măsuri de management pentru fiecare subparcelă forestieră în parte.

Ca urmare a specificaţiilor de mai sus, orice suprafaţă avută în vedere pentru acestă măsură are o suprafaţă minimă de 0,5 ha şi are plan de amenajare sau un extras dintr-un plan de amenajare elaborat la o scară mai mare, realizat în concordanţă cu legislaţia naţională aflată în vigoare.

Planurile de amenajare forestieră se găsesc la administratorul pădurii cu care proprietarul a încheiat serviciile de administrare.

Măsura are ca efect creşterea valorii economice şi ecologice a pădurii prin ameliorarea compoziţiei arboretelor cu specii valoroase, indigene, prin utilizarea de echipamente eficiente de recoltare şi plantare, precum şi prin desfăşurarea altor activităţi specifice în scopul gestionării durabile a pădurilor. Planurile de management sunt esenţiale pentru identificarea categoriilor de lucrări necesare în vederea creşterii valorii economice a pădurilor, a căror realizare necesită investiţii consistente de-a lungul vârstei pădurii.

O problemă de mare importanţă pentru asigurarea unui management durabil al pădurilor este asigurarea de puieţi forestieri de calitate superioară. În prezent, majoritatea puieţilor forestieri sunt produşi în pepinierele Regiei Naţionale a Pădurilor ROMSILVA, care nu este întotdeauna interesată, sau nu are posibilitatea să ofere la un preţ rezonabil, puieţi forestieri pentru pădurile proprietate privată. Principiul "close to nature" este principiul de bază în cazul României, care implică folosirea regenerării naturale a pădurilor de câte ori este posibil. Acest principiu nu este suficient în cazul îmbunătăţirii structurii pădurilor artificiale şi de productivitate redusă, astfel încât puieţii forestieri sunt absolut necesari. Prezenta măsură de creştere a valorii economice a pădurilor are rolul de a sprijini beneficiarii de a-şi înfiinţa pepiniere pentru producerea puieţilor forestieri folosiţi pentru nevoile proprii.

Obiectivele măsurii

Obiectiv general

Creşterea valorii economice a pădurilor ţinând cont de rolul multifuncţional şi managementul durabil al pădurilor.

Obiective specifice

- Îmbunătăţirea structurii sau refacerea pădurilor slab productive degradate, sprijinirea aplicării programelor de refacere a pădurilor slab productive sau neconforme cu tipul natural fundamental de padure, cum ar fi pădurile de răşinoase din afara arealului natural cu specii adapate mai bine condiţiilor locale şi cu rezistenţă mai bună împotriva factorilor dăunători naturali (doborâturi de vânt, atacuri de insecte etc);
- Achiziţionarea de echipamente şi maşini de tăiere necesare pentru realizarea măsurilor tehnice şi a operaţiilor necesare până la vârsta exploatabilităţii (ex. răriturі, elagaj artificial, combaterea bolilor şi dăunătorilor) şi suportul tehnic pentru executarea acestor lucrări (mâna de lucru/servicii);
- Achiziţionarea de echipamente şi maşini necesare lucrărilor silvice de exploatare cu impact redus asupra mediului, excepţie făcând echipamentele ce realizează în acelaşi timp exploatarea şi procesarea primară a materialului lemnos – cum sunt harvesterurile - şi care sunt eligibile prin măsura 123;
- Producerea de puieţi forestieri de calitate pentru nevoile proprii prin înfiinţarea de pepiniere când sunt necesare lucrări de împădurire în proprietatea forestieră .

Obiective specifice

- Creşterea numărului de proprietari de pădure care îmbunătăţesc valoarea economică a pădurii la nivel de exploataţie forestieră.

Domeniul de acţiune şi scopul măsurii

Prin această măsură se sprijină investiţiile în pădurile care se supun regimului silvic şi pentru care s-au elaborat planuri de amenajare silvică, potrivit legislaţiei naţionale şi care sunt obligatorii.

Sprijinul se va acorda proprietăţilor forestiere pentru realizarea acţiunilor şi măsurilor prevăzute de planurile de amenajare silvică, sau strâns legate de acestea şi care contribuie la creşterea valorii economice a pădurilor şi pentru investiţii în echipament de recoltare a produselor lemnoase.

Producerea de puieţi forestieri în pepinierele silvice este de asemenea sprijinită prin această măsură numai în condiţiile în care pepiniera face parte din exploataţia forestieră şi este situată în pădure.

Tipuri de beneficiari

a. Proprietari privaţi de pădure, persoane fizice sau asociaţii ale acestora;
b. Comunităţi locale deţinătoare de pădure în comun (cu drept de proprietate indivizibil) sau asociaţiile acestora;
c. Comune, şi municipalităţi deţinătoare de pădure sau asociaţiile acestora;
d. Alte categorii de deţinători de pădure diferite de proprietatea de stat, deţinători de pădure independenţi (biserici, spitale, şcoli) şi asociaţiile acestora;
e. Asociaţii mixte din oricare din categoriile de mai sus.

Termenul *asociaţii* se referă la acele entităţi formate prin liberul consimţământ al membrilor, care au statut legal conferit de instanţă în conformitate cu legislaţia naţională.

Proprietarii de păduri sunt, în principiu, solicitanţii pentru finanţare şi responsabilii pentru implementarea programului. Oricum, datorită faptului că ei sunt obligaţi de lege să contracteze servicii de administrare prin ocoale silvice private sau de stat, documentele pentru solicitare şi alte documente sunt asumate împreună de proprietar şi administrator. Mai mult, pentru facilitarea procedurilor, proprietarii privaţi sau formele asociative pot delega către administrator, anumite atribuţii şi competenţe cu privire la solicitarea finanţării şi execuţia proiectelor, având la bază contractul de administrare sau un document adiţional la acest contract.

Suprafaţa minimă de pădure eligibilă pentru suport prin această măsură este de 0,5 ha. Pentru creşterea eficienţii şi eficacităţii sprijinului, anumite categorii de cheltuieli sunt eligibile doar pentru proprietăţi forestiere de mari dimensiuni.

Tipuri de investiţii

Investiţiile vor fi în conformitate cu prevederile planului de amenajare silvică în vigoare şi privesc creşterea economică a pădurilor respectând principiile de gestionare durabilă a pădurilor.

Înlocuirea arboretelor derivate şi a celor din afara arealului natural, situate în siturile Natura 2000, sunt eligibile pentru finanţare doar dacă sunt însoţite de studii de impact. Aceste proiecte trebuie să corespundă obiectivelor generale ale planului de management a sitului.

Criterii de eligibilitate pentru proiecte:

- Ca urmare a specificaţiilor de mai sus, orice suprafaţă avută în vedere pentru acestă măsură are o suprafaţă minimă de 0,5 ha şi are plan de amenajare sau un extras dintr-un plan de amenajare elaborat la o scară mai mare elaborat în concordanţă cu legislaţia naţională aflată în vigoare.
- Proiectul trebuie să respecte specificaţiile din planul de amenajare şi să demonstreze utilitatea tehnico-economică şi funcţională prin memoriu justificativ şi/sau proiect tehnic;
- Proiectul trebuie să aibă acceptul scris al tuturor proprietarilor terenului (persoane fizice şi/sau juridice) şi va fi depus odată cu cererea de finanţare;
- Durata de realizare a unui proiect nu poate depăşi 5 ani de la data aprobării.

Planul de amenajare are în general următorul conţinut:

- Aspectele privind proprietatea şi situaţia administrativă,
- Gospodărirea din trecut a pădurilor (istorie a managementului pădurii respective),
- Stadiul staţiunii şi al vegetaţiei forestiere (elemente privind clima, hidrologia, tipul de sol, starea sanitară a pădurii),
- Stabilirea funcţiilor ecologice, economice şi sociale ale pădurii (stabilirea compoziţiei pădurii, tratamentul şi vârsta la care se poate exploata),
- Reglementarea procesului de producţie lemnoasă (lucrările necesare a fi efectuate în funcţie de vârsta pădurii),
- Valorificarea altor produse ale pădurii (produse nelemnose cum sunt ciupercile, plantele medicinale, fructe etc),
- Protecţia fondului forestier (protecţia împotriva incendiilor, a vântului, a bolilor şi altor dăunători etc),
- Instalaţii de transport, tehnologii de exploatare şi construcţii forestiere,
- Evoluţia pădurii sub raport, calitativ, cantitativ şi valoric.

Investiţii eligibile

A. Indiferent de suprafaţa de pădure:

- Costuri pentru achiziţionarea materialului de plantat, costurile de instalare a culturilor, pentru îmbunătăţirea structurii arboretelor în concordanţă cu tipul natural fundamental de pădure;

- Costuri pentru refacerea arboretelor slab productive şi substituirii celor derivate;

- Costuri pentru realizarea lucrărilor de îngrijire şi conducere a arboretelor prevăzute în planurile de amenajare, incluzând răritura pre-comercială;

- Costuri generale ale proiectului reprezentând: taxe pentru arhitecţi, ingineri şi consultanţi, proiecte tehnice, achiziţionarea de patente şi licenţe, în procent de maxim 10% din valoarea proiectului.

B. Pentru suprafeţe de pădure mai mari de 10 ha:

- Costuri pentru achiziţionarea de maşini, echipamente şi materiale pentru suprafeţele incluse în Catalogul Naţional al materialelor forestiere de reproducere (ex: Livezi semincere, Părinţi de familii) şi în suprafeţele desemnate pentru conservarea resurselor genetice forestiere.

- Costurile pentru crearea căilor de acces în interiorul arboretelor, pentru facilitarea executării lucrărilor silvice prevăzute în planurile de amenajare.

- Costuri pentru achiziţionarea de maşini, echipamente şi materiale pentru realizarea lucrărilor de îngrijire şi conducere a arboretelor prevăzute în planurile de amenajare (ex. plantări, descopleşiri, curăţiri, combatere boli şi dăunători).

- Costuri pentru înfiinţarea de pepiniere forestiere, inclusiv achiziţionarea de maşini, echipamente şi materiale pentru producerea de material forestier de reproducere de calitate, numai în cazuri excepţionale cum sunt acelea ca pepiniera să facă parte din exploataţia forestieră şi pe terenuri din fond forestier.

C. Pentru suprafeţe de pădure mai mari de 100 ha sau pentru asociaţii care deţin suprafeţe mai mari de 100 ha:

- Costuri pentru achiziţionarea de echipamente şi maşini necesare pentru activitatea de exploatare care au impact redus asupra mediului, altele decât maşinile complexe cum ar fi harvesterurile, în vederea creşterii economice a pădurilor.

D. Pentru suprafeţe de pădure mai mari de 1.000 ha:

- Costuri pentru achiziţionarea de echipamente hardware şi software necesare pentru elaborarea documentaţiei tehnice cerute de reglementările forestiere în vigoare.

Investiţii neeligibile

i. Nu se finanţează activităţile legate de asigurarea regenerării pădurii după eliminarea arboretului în urma ultimei tăieri (art. 18 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2005);

ii. TVA-ul, cu excepţia TVA-ului nerambursabil conform art. 71 (3) lit. a) din Reglementarea Consiliului nr. 1698/2005;

iii. Comisioane bancare, costurile garanţiilor şi cheltuieli similare;

iv. Cheltuieli pentru proiectare realizate înainte de aprobarea proiectului, cu excepţia anexelor tehnice ale cererii de finaţare (memoriu justificativ, studiu de fezabilitate, proiect tehnic);

v. Costuri de schimb valutar, taxe şi pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului euro APDRP;

vi. Cheltuieli efectuate de administraţia publică, incluzând APDRP şi în special cheltuieli de regie, chirii şi salarii ale personalului angajat în activităţi de management, implementare, monitorizare şi control;

vii. Achiziţia de bunuri second hand;

viii. Achiziţia de mijloace de transport cu excepţia celor specializate, identificate în studiul de fezabilitate;

ix. Costurile aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare, etc. Leasingul este eligibil doar dacă are ca rezultat transferul de proprietate al bunului în posesia beneficiarului în perioada de implementare a proiectului, până la ultima cerere de plată;

x. Impozite, taxe vamale, taxe de import;

xi. Nu sunt eligibile investiţiile în păduri şi alte terenuri acoperite de vegetaţie forestieră care aparţin statului, unei regiuni sau unei întreprinderi publice, şi pădurile care aparţin persoanelor juridice al căror capital este deţinut, în proporţie de cel puţin 50% de stat, de o regiune sau o întreprindere publică.

Criterii de selecţie

Criteriile de selecţie sunt următoarele:

- După tipurile de păduri în care sunt prevăzute investiţii: - se va acorda prioritate proiectelor de îmbunătăţire a structurii arboretelor, proiectelor de refacere a arboretelor slab productive şi a substituirii celor derivate;
- După tipul lucrărilor de îngrijire şi conducere din pădure: - prioritate va fi acordată achiziţionării de echipamente şi maşini şi a executării lucrărilor de îngrijire şi conducere în arboretele tinere în detrimentul achiziţionării de echipamente de tăiere şi a răriturilor pre-comerciale;
- După structura proprietăţii şi mărimea suprafeţei pentru care se întocmeşte proiectul: - Prioritate va fi acordată asociaţiilor de proprietari de pădure, apoi a suprafeţelor mari de păduri, şi la urmă proprietăţilor mici şi individuale.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecţie mai sus menţionate. Sistemul de selecţie este cel prevăzut la capitolul 5.2.4. „Procedura de selecţie”.

Aria de aplicare

Pădurile aflate în proprietate privată a persoanelor fizice şi juridice şi proprietatea publică a unităţilor administrative locale.

Volumul sprijinului

Sprijinul public (comunitar şi naţional) acordat în cadrul acestei măsuri nu va depăşi 50% din totalul cheltuielilor eligibile.
În zonele defavorizate (LFA) şi în siturile Natura 2000 sprijinul public va fi limitat la 60% din totalul cheltuielilor eligibile.
Plafonul maxim al sprijinului pentru un proiect nu poate depăşi 1.000.000 Euro.

Beneficiarii acestei măsuri pot solicita Agenţiei de plăţi plata unui avans în cuantum de până la 50% din ajutorul public pentru investiţii, conform articolului 56 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 privind regulile de aplicare ale Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005 privind acordarea sprijinului pentru dezvoltare rurală din FEADR, iar plata este condiţionată de constituirea unei garanţii bancare sau a unei garanţii echivalente, corespunzătoare unui procent de 110% din valoarea avansului. Garanţia depusă se eliberează numai în cazul în care Agenţia de plăţi stabileşte că suma cheltuielilor efectuate care corespund sprijinului public pentru investiţii a depăşit valoarea avansului**.**

Finanţare

Cheltuială publică: 133.698.552 Euro
Costuri totale: 243.088.277 Euro

Corelarea cu alte măsuri din FEADR şi alte fonduri

Sprijinul acordat acestei măsuri este complementar acţiunilor prevăzute în cadrul altor măsuri din Axa 1 şi Axa 2 a PNDR.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013**
Realizare	Numărul de exploataţii forestiere sprijinite Împărţit în funcţie de tipul de proprietar: • proprietari privaţi - individuali sau asociaţii • municipalităţi– individuali sau asociaţii • alţii	1.647
	Volumul total al investiţiilor Împărţit în funcţie de tipul de proprietar: • proprietari privaţi - individual sau asociaţii • municipalităţi- individual sau asociaţii • alţii	247.028.324
Rezultat	Numărul de exploataţii care introduc noi produse şi/sau tehnologii (defalcare după tipul de redistribuire a producţiei)	1.200
	Creşterea valorii adăugate brute în expoataţiile sprijinite (mil. Euro)	24
	Indicator adiţional: Numărul de proiecte de îmbunătăţire a structurii pădurii	600

	Număr de hectare pe care s-a îmbunătăţit structura pădurii	6.000
Impact*	Creştere economică (mil. Euro) din care contribuţia măsurii 122	2.396,419
	Creşterea productivităţii muncii	Creştere anuală cu 8%

** Având în vedere că, conform previziunilor de plată pentru perioada cuprinsă între trim.II.2012-trim.I.2013, perioada de aplicare a facilității rambursării unei rate de 95% FEADR din total cheltuieli publice, suma rambursată în avans datorită acestei rate majorate reprezintă aprox. 2% din valoarea publică a axei 1, modificare indicatorilor nu se justifică, întrucât 2% se încadrează în marja de eroare a estimării valorilor țintă a indicatorilor față de valorile realizate în implementare.

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

Măsura	**Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere**
Articole care stau la baza măsurii	Articolele 20 (b) (iii) şi 28 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, Articolul 19 şi punctul 5.3.1.2.3 din Anexa II a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006, Articolul 34 şi Anexa VIII – secţiunea II (3) din Tratatul privind aderarea României la Uniunea Europeană Articolul 1 punctul 2 (1) (b, c, e) al Regulamentului (CE) nr.473/2009 Anexa Regulamentului (CE) nr. 74/2009 Articolul 1 punctul (9) Regulamentul (CE) nr. 363/2009
Codul măsurii	123

Motivaţia sprijinului

În România industria alimentară reprezintă principala piaţă de desfacere pentru produsele obţinute în sectorul primar. Numărul întreprinderilor din industria alimentară a crescut în perioada 1998-2006 cu 585 de unităţi, ajungând în prezent la un număr de aproximativ 11.000. Ponderea industriei alimentare în cadrul industriei prelucrătoare a fost relativ ridicată, de circa 12% din valoarea producţiei industriale în 2005, dar în scădere treptată, cu 4% faţă de anul 1998, ceea ce înseamnă că sectorul alimentar, alături de întregul sector al industriei prelucrătoare trece printr-o perioadă de restructurare.

Producţia principalelor produse alimentare a avut evoluţii diferite în perioada de referinţă. Astfel, s-au înregistrat creşteri ale producţiei (fizice) în cazul unor grupe de produse, cum ar fi: preparate din carne, produse lactate proaspete şi brânzeturi, uleiuri comestibile, iar pentru alte grupe de produse (conserve din legume şi fructe, lapte de consum, făină de grâu şi secară) s-au înregistrat scăderi.

În ceea ce priveşte dimensiunea întreprinderilor din industria alimentară, două treimi din acestea sunt de dimensiuni mici (sub 9 angajaţi) iar în jur de 1% sunt foarte mari (peste 250 angajaţi).

În aceste condiţii, microîntreprinderile şi întreprinderile mici şi mijlocii, îndeosebi cele mai bine poziţionate (care nu numai procesează dar şi produc materia primă necesară), joacă un rol tot mai important în obţinerea de produse cu o mai mare valoare adăugată.

Îmbunătăţirea calităţii materiei prime şi restructurarea unităţilor agro-alimentare au devenit obiective principale încă din perioada de preaderare a României la Uniunea Europeană. Comisia Europeană a acordat o perioadă de tranziţie, până la 31 decembrie 2009, pentru unităţile de procesare a laptelui şi a cărnii, în vederea alinierii acestora la cerinţele de igienă comunitare pentru îmbunătăţirea calităţii acestor materii prime şi obţinerii unor produse eligibile pentru schimburi intracomunitare. În plus, cererea consumatorilor pentru produse de calitate superioară este în creştere în perioada următoare. Astfel, situaţia din iunie 2007, privind asigurarea conformităţii în sectorul producţiei şi prelucrării cărnii (carne roşie şi de pasăre), arată că din numărul total de 425 de unităţi, 123 de unităţi corespund normelor Uniunii Europene şi sunt autorizate pentru schimburi intracomunitare, iar 302 sunt aprobate pentru perioada de tranziţie până la 31.12.2009.

În sectorul lapte şi produse lactate, numărul total de unităţi este de 259, din care 52 de unităţi corespund normelor Uniunii Europene şi sunt autorizate pentru schimburi intracomunitare, iar 207 sunt aprobate pentru perioada de tranziţie până la 31.12.2009.

Deficitul balanţei comerciale de produse agro-alimentare, de aproximativ 1,3 miliarde Euro (la nivelul anului 2005), precum şi analiza structurii exporturilor de produse alimentare demonstrează că există o pondere ridicată a produselor alimentare neprocesate, comparativ cu cele procesate, determinată de slaba competitivitate a acestora.

În industria alimentară se remarcă încă un grad redus de specializare a întreprinderilor, o productivitate scăzută a muncii, un grad redus de utilizare a inovaţiilor, un nivel tehnic necorespunzător, precum şi neconformitate cu standardele comunitare. De asemenea, utilizarea energiei din surse regenerabile este o alternativă pentru reducerea costurilor de producţie şi creşterea eficienţei economice a întreprinderilor de procesare.

Îmbunătăţirea marketingului reprezintă de asemenea o premisă a creşterii competitivităţii. Prin urmare, crearea şi dezvoltarea unui sistem de colectare şi depozitare a materiilor prime agricole promovat în principal, de formele asociative (de ex. grupuri de producători) devine o necesitate imediată în vederea obţinerii de produse corespunzătoare din punct de vedere cantitativ şi calitativ solicitărilor pieţei.

Întreprinderile se confruntă şi cu o serie de dificultăţi legate de managementul deşeurilor acumulate în timpul activităţii productive. Pentru a reduce impactul negativ asupra mediului, este necesar ca întreprinderile de procesare să acorde o atenţie sporită realizării de investiţii pentru creşterea valorii adăugate a subproduselor rezultate.

În perioada 2000-2006, prin Măsura 1.1 "Îmbunătăţirea prelucrării şi marketingului produselor agricole şi piscicole" din cadrul Programului SAPARD, a fost alocat un sprijin financiar în valoare de 379,51 milioane Euro (fonduri publice) pentru înfiinţarea şi modernizarea unităţilor de procesare, prelucrare şi marketing a produselor agricole şi piscicole. Majoritatea investiţiilor realizate au vizat implementarea cerinţelor acquis-ului comunitar, condiţii ce trebuiau îndeplinite până la data aderării.

Din 202 obiective de investiţii finalizate în cadrul Măsurii 1.1 „Îmbunătăţirea procesării şi comercializării produselor agricole şi piscicole", reprezentând obiective noi şi modernizări, un număr de 85 aparţin sectorului „Carne şi ouă", 48 sectorului „Lapte şi produse lactate", 27 sectorului „Cereale", 24 sectorului „Vin", 17 sectorului „Legume-fructe şi cartofi", iar 1 obiectiv sectorului „Oleaginoase". S-au creat astfel un număr de 2.232 locuri de muncă, din care cele mai multe în sectorul de procesare carne (1.243) şi lapte (515).

Deşi industria alimentară a beneficiat în perioada de preaderare de sprijin financiar prin Programul SAPARD şi programe naţionale, acest sector continuă să se confrunte cu lipsa conformităţii cu standardele comunitare, cu sistemele internaţionale de management al calităţii produselor şi de Analiză a Pericolelor şi Punctelor Critice de Control (HACCP).

Sectorul de procesare agro-alimentar joacă un rol foarte important nu numai în crearea de noi oportunităţi pentru ocuparea forţei de muncă, dar şi în nutriţie şi sănătate publică.

Numeroase comunităţi rurale din zonele bogate în păduri se bazează semnificativ pe procesarea produselor forestiere lemnoase şi nelemnoase. Spre deosebire de lemn, care este principalul produs al pădurii recompensat de pieţele existente, produsele nelemnoase ale pădurii includ seminţe, fructe, frunze, răşini, taninuri, ciuperci, plante medicinale şi alte asemenea. Sectorul de recoltare şi procesare a produselor pădurii nu este însă suficient de dezvoltat, în condiţiile în care întreprinderile implicate sunt adesea de foarte mică dimensiune şi au dotări limitate, necesitând investiţii pentru atingerea standardelor comunitare, privind calitatea produselor, protecţia mediului şi asigurarea protecţiei muncii. Unităţile existente de procesare a produselor forestiere se confruntă cu probleme cauzate de vechimea şi uzura instalaţiilor şi maşinilor de recoltare, transport şi procesare, valoarea adăugată scăzută a produselor precum şi de volumul scăzut al

vânzărilor, având implicaţii directe asupra productivităţii muncii şi a output-ului socio-economic. În plus, există o utilizare limitată a deşeurilor rezultate din operaţiunile de procesare în scopuri energetice, cum ar fi rumeguşul, care crează probleme de mediu suplimentare. Astfel, sunt necesare investiţii pentru modernizarea tehnologiilor de producţie cu scopul de a creşte valoarea adăugată şi calitatea produselor şi prin aceasta eficienţa generală a acestei activităţi.

Se prevede că o creştere a valorii adăugate a produselor forestiere la nivel de micro-întreprindere va conduce la creşterea contribuţiei sectorului forestier în cadrul economiei locale şi regionale.

Având în vedere situaţia naţională existentă, sprijinul acordat prin această măsură va încuraja realizarea de investiţii pentru procesarea şi marketingul produselor agro-alimentare şi a produselor forestiere (lemnoase şi nelemnoase), având ca ţintă finală creşterea valorii produselor prin respectarea condiţiilor de calitate şi de siguranţă alimentară precum şi satisfacerea cerinţelor de piaţă. De asemenea, în vederea optimizării sectorului agroalimentar şi forestier, procesarea produselor agricole şi forestiere ar trebui să fie realizată, pe cât posibil, în zonele locale unde acestea sunt produse, pentru evitarea cheltuielilor suplimentare de transport şi a creşterii emisiilor de gaze.

Obiectivele măsurii

Obiective generale

Creşterea competitivităţii întreprinderilor de procesare agro-alimentare şi forestiere prin îmbunătăţirea performanţei generale a întreprinderilor din sectorul de procesare şi marketing a produselor agricole şi forestiere, printr-o mai bună utilizare a resurselor umane şi a altor factori de producţie.

Obiective specifice

a) Introducerea şi dezvoltarea de tehnologii şi procedee pentru obţinerea de noi produse agricole şi forestiere competitive;
b) Adaptarea întreprinderilor la noile standarde comunitare atât în etapa de procesare cât şi în cea de distribuţie a produselor obţinute;
c) Îmbunătăţirea veniturilor întreprinderilor sprijinite prin creşterea valorii adăugate a produselor agricole;
d) Creşterea valorii adăugate a produselor forestiere precum şi a eficienţei economice a activităţii microintreprinderilor, prin dezvoltarea şi modernizarea echipamentelor, proceselor şi tehnologiilor de prelucrare.

Obiective operaţionale

Sprijin pentru investiţii vizând îmbunătăţirea procesării şi marketingului produselor agricole şi forestiere.

Domeniul de acţiune

Sprijinul prin această măsură se acordă pentru realizarea de investiţii corporale şi necorporale în cadrul întreprinderilor pentru **procesarea şi marketingul produselor agricole** care procesează materii prime**,** incluse în Anexa I la Tratatul de Instituire a Comunităţii Europene, cu excepţia produselor piscicole şi care obţin produse incluse şi neincluse în Anexa I, pentru:

a) Dezvoltarea de noi produse, procese şi tehnologii;
b) Promovarea investiţiilor pentru producerea şi utilizarea energiei din surse regenerabile;

c) Adaptarea la cerinţele pieţei, în funcţie de resursele locale precum şi deschiderea de noi oportunităţi de piaţă;
d) Promovarea investiţiilor pentru producerea biocombustibililor;
e) Promovarea de investiţii pentru respectarea standardelor comunitare;
f) Creşterea productivităţii muncii în sectorul agro-alimentar;
g) Aplicarea măsurilor de protecţia mediului, inclusiv măsuri de eficienţă energetică;
h) Creşterea numărului de locuri de muncă şi a siguranţei la locul de muncă.

Pentru investiţiile de procesare şi marketing a produselor agricole care vizează obţinerea de produse neincluse în Anexa I la Tratatul de Instituire a Comunităţii Europene, vor fi sprijinite numai sectoarele precizate în schema de ajutor de stat, care va fi conformă regulamentelor de ajutor de stat şi numai de la data intrării în vigoare a acesteia .

De asemenea, sprijinul este acordat pentru investiţii corporale şi necorporale pentru **procesarea şi marketingul produselor forestiere,** prin:

a) Creşterea eficienţei sectorului de procesare şi marketing a produselor forestiere prin inovaţii şi introducerea de noi tehnologii, maşini şi echipamente, cu respectarea standardelor de siguranţă în muncă şi de protecţie a mediului;
b) Adaptarea la cerinţele pieţei, a prelucrării şi comercializării produselor forestiere, în funcţie de resursele locale, şi explorarea de noi oportunităţi de piaţă de desfacere;
c) Îmbunătăţirea competitivităţii unităţilor de prelucrare şi comercializare a produselor forestiere prin creşterea randamentului instalaţiilor şi proceselor de prelucrare şi a calităţii produselor;
d) Obţinerea de surse de energie regenerabilă din biomasă forestieră;
e) Îmbunătăţirea dotărilor microîntreprinderilor prin achiziţionarea de echipamente, utilaje şi maşini complexe de recoltare, transport şi prelucrare, în cadrul aceluiaşi proces tehnologic, a produselor forestiere, cum sunt maşinile forestiere multifuncţionale de recoltat cu impact redus asupra mediului, precum şi de maşini şi utilaje speciale pentru transportul produselor forestiere, din pădure la unităţile de procesare primară;
f) Creşterea numărului de locuri de muncă în sectorul procesării şi valorificării produselor forestiere;
g) Creşterea productivităţii muncii în sectorul forestier;
h) Pentru procesarea produselor forestiere lemnoase sunt eligibile numai operaţiile care au loc înainte de prelucrarea industrială în conformitate cu art. 19 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006.

Tipul şi dimensiunea întreprinderilor beneficiare

Beneficiarii eligibili pentru sprijinul acordat prin această măsură sunt:

Pentru produsele agricole	- **Micro-întreprinderi şi Întreprinderi Mici şi Mijlocii** - definite în conformitate cu Recomandarea (CE) nr. 361/2003; - **Alte întreprinderi** care nu sunt micro-întreprinderi, întreprinderi mici şi mijlocii, definite în conformitate cu art. 28 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, care au mai puţin de 750 angajaţi sau cu o cifră de afaceri care nu depăşeşte 200 milioane euro.
Pentru produsele forestiere	- **Micro-întreprinderi** - definite în conformitate cu Recomandarea (CE) nr. 361/2003.

Tipul de clasificare ia în considerare diferitele moduri de combinare: întreprinderi autonome, legate şi partenere.

În ceea ce priveşte sectorul agricol, beneficiarii măsurii, a căror cerere de finanţare a fost selectată, sunt eligibili în cadrul schemei de garantare pentru sectorul agricol cu finanţare din PNDR.

În privinţa schemelor de ajutor de stat aferente acestei măsuri, IMM-urile eligibile, a căror cerere de finanţare a fost selectată, sunt eligibile pentru schema de garantare pentru întreprinderi mici şi mijlocii.

Un beneficiar care a îndeplinit condiţiile de eligibilitate şi de selecţie prevăzute pentru măsura 123 sau schemele de ajutor de stat aferente acesteia, este considerat că îndeplineşte condiţiile prevăzute la art.51 alin.3 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006.

Condiţii minime obligatorii pentru acordarea sprijinului:

a) Proiectul trebuie să respecte conformitatea cu obiectivul general al măsurii şi cu cel puţin unul din obiectivele specifice;
b) Beneficiarul trebuie să demonstreze îmbunătăţirea performanţei generale a întreprinderii la data dării în exploatare a investiţiei;
c) Beneficiarul sau responsabilul legal al proiectului trebuie să dovedească o pregătire profesională, în raport cu proiectul;
d) Beneficiarul trebuie să prezinte memoriul justificativ sau studiul de fezabilitate;
e) Beneficiarul nu trebuie să fie în dificultate, în înţelesul prevederilor din Îndrumările Comunităţii cu privire la ajutorul de stat pentru salvarea şi restructurarea firmelor aflate în dificultate (*Jurnalul Oficial 2004/C 244/02*);
f) Beneficiarul trebuie să declare că asigură cofinanţarea investiţiei;
g) Beneficiarul trebuie să prezinte dovada că va obţine toate avizele şi acordurile conform legislaţiei în vigoare din domeniul: sanitar-veterinar, sanitar, fitosanitar şi de mediu necesare realizării investiţiei în cadrul proiectului. Pentru toate tipurile de investiţii, potenţialii beneficiari trebuie să obţină acordul de mediu în conformitate cu legislaţia naţională. În anumite situaţii menţionate în legislaţie, acordul de mediu este însoţit obligatoriu de studiul de impact de mediu, aşa cum se prezintă la punctul 5.2. din PNDR;
h) În cazul produselor agricole cu cotă de procesare, beneficiarul, la depunerea cererii de finanţare, trebuie să facă dovada că deţine cotă la nivelul investiţiei pe care urmează să o realizeze.

Descrierea cerinţelor şi obiectivelor cu privire la îmbunătăţirea performanţei generale a întreprinderilor

Sprijinul este acordat pentru investiţii corporale şi necorporale care conduc la îmbunătăţirea performanţei generale a întreprinderii beneficiare şi care îndeplinesc atât standardele naţionale cât şi pe cele comunitare.

Planul de afaceri reprezintă partea economică a memoriului justificativ în cazul achiziţiilor simple, sau a studiului de fezabilitate în cazul obiectivelor de investiţii care au şi construcţii, iar beneficiarul unui proiect de investiţii trebuie să demonstreze îmbunătăţirea performanţei generale a întreprinderilor prin îndeplinirea unuia sau mai multor obiective de ordin tehnic, economico-financiar şi de mediu, conform următoarei liste indicative:

În cadrul acestei măsuri vor fi sprijinite proiectele care conţin elemente ce conduc la îmbunătăţirea performanţei generale a întreprinderii beneficiare, după cum urmează:

– tehnice:
  a) Îmbunătăţirea şi optimizarea fluxurilor de producţie, prelucrare şi marketing a produselor agricole şi forestiere (de exemplu: creşterea randamentului de procesare);
  b) Crearea şi/sau modernizarea reţelelor locale de colectare, a capacităţilor de recepţionare, depozitare, condiţionare, sortare şi ambalare a produselor agricole şi forestiere (de exemplu: prelungirea perioadei de păstrare, creşterea calităţii produselor);
  c) Introducerea de tehnologii şi procedee pentru obţinerea de noi produse, care să satisfacă diferitele cerinţe ale consumatorilor (de exemplu: diversificarea gamei de produse);
  d) Îmbunătăţirea producţiei, procesării şi marketingului produselor cu standarde de calitate superioare, inclusiv produsele ecologice;
  e) Îmbunătăţirea controlului intern al calităţii materiei prime, semifabricatelor, produselor şi subproduselor obţinute în cadrul unităţilor de procesare şi marketing (de exemplu: creşterea siguranţei alimentare).

- economico-financiare:
  a) Reducerea costurilor de producţie;
  b) Creşterea valorii adăugate brute (VAB) a întreprinderii;
  c) Creşterea eficienţei utilizării resurselor de producţie;
  d) Îmbunătăţirea cooperării orizontale între procesatori, unităţile care furnizează materii prime şi sectorul de desfacere;
  e) Creşterea viabilităţii economice.

- de mediu şi siguranţă alimentară:
  a) Reducerea emisiilor poluante şi a deşeurilor în scopul protecţiei mediului (de exemplu: conformitatea cu nivelul stabilit prin normele de mediu);
  b) Creşterea gradului de utilizare a energiei din surse regenerabile;
  c) Îmbunătăţirea siguranţei la locul de muncă şi a condiţiilor de igienă în producţie;
  d) Îmbunătăţirea calităţii produselor prelucrate şi a calităţii produselor alimentare cu respectarea cerinţelor de siguranţă alimentară precum şi a trasabilităţii (de exemplu: investiţii pentru implementarea sistemului de management al calităţii, de exemplu: ISO 9000:2005; ISO 9001:2000; ISO 14001:2004 (EMAS); ISO 900; ISO/TR 10013:2001; ISO 19011:2002; ISO 27001, inclusiv sistemele bazate pe IT etc.).

Obiectivele de ordin tehnic şi de mediu sunt prezentate în studiul de fezabilitate sau, după caz, în memoriul justificativ, iar obiectivele economico-financiare sunt prezentate în planul de afaceri. În Ghidul solicitantului se vor detalia cerinţele privind criteriile tehnice, economico-financiare şi de mediu pe baza cărora se evaluează îmbunătăţirea performanţei generale a exploataţiei solicitantului. Indicatorii stabiliţi pentru evaluarea performanţei vor fi detaliaţi în Ghidul solicitantului.

Sectoarele producţiei primare

Sectoarele prioritare de producţie primară pentru produsele agricole în cadrul măsurii sunt: (i) lapte şi produse lactate; carne, produse din carne şi ouă, (ii) cereale şi panificaţie, (iii) legume, fructe şi cartofi, (iv) obţinerea şi utilizarea biocombustibililor, (v) seminţe oleaginoase, (vi) miere de albine, (vii) vin.

Sectoarele prioritare de producţie primară pentru produsele forestiere în cadrul măsurii sunt: (i)

lemnoase, (ii) nelemnoase (de exemplu: ciuperci, fructe de pădure, seminţe, taninuri, plante medicinale etc., cu excepţia produselor rezultate din activitatea de vânătoare).

Criterii de selecţie

- unităţi care au programe de restructurare până în 2011, cuprinse în anexa avizată de DG Sanco, pentru îndeplinrea conformităţii cu standardele comunitare;
- micro-întreprinderi care se adaptează la standardele comunitare nou introduse;
- unităţi din sectoarele prioritare în ordinea de priorităţi prezentată mai sus;
- IMM-uri din zone unde există materie primă disponibilă şi nu există capacităţi de procesare;
- forme asociative constituite /membri ai unei Organizaţii Interprofesionale pentru Produsele Agroalimentare (OIPA) recunoscută, cu minim 6 luni înainte de lansarea sesiunii pentru care aplică, conform legislaţiei în vigoare;
- să nu mai fi beneficiat de alt sprijin SAPARD/FEADR pentru acelaşi tip de activitate;
- IMM-uri care sunt atât producătoare de materie primă cât şi procesatoare;
- IMM-uri care procesează produse tradiţionale;
- să colecteze şi/sau să proceseze produse ecologice;
- se va acorda prioritate micro-întreprinderilor care procesează produse lemnoase şi care promovează tehnologii de protecţia mediului;
- micro-întreprinderi pentru sacrificare şi procesare carne, precum şi cele pentru colectare şi procesare lapte.

Punctajele pentru proiectele care prevăd investiţii în energie regenerabilă se acordă proporţional cu ponderea acestor investiţii, în valoarea totală eligibilă a proiectului.

Pentru proiectele care procesează materie primă din producţia proprie, produse tradiţionale atestate, colectează şi procesează produse ecologice punctajul se acordă proporţional cu ponderea acestora din producţia totală realizată.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecţie mai sus menţionate.

Sistemul de selecţie este cel prevăzut la subcapitolul 5.2.4 „Procedura de selecţie”.

Tipuri de investiţii (corporale / necorporale)

Sprijinul va fi acordat pentru investiţii corporale şi/sau necorporale întreprinderilor din industria de prelucrare a produselor agro-alimentare şi forestiere .

Investiţii corporale (lista indicativă):

Pentru produsele agricole

a) Construcţii noi şi/sau modernizarea clădirilor folosite pentru procesul de producţie, inclusiv construcţii destinate protecţiei mediului, infrastructură internă şi utilităţi, precum şi branşamente şi racorduri necesare proiectelor;
b) Construcţii noi şi/sau modernizări pentru depozitarea produselor, inclusiv depozite frigorifice en-gross;
c) Achiziţionarea sau achiziţionarea în leasing de noi utilaje, instalaţii, echipamente, aparate şi costuri de instalare;

d) Investiţii pentru îmbunătăţirea controlului intern al calităţii materiei prime, semifabricatelor, produselor şi subproduselor obţinute în cadrul unităţilor de procesare şi marketing;
e) Investiţii pentru producerea şi utilizarea energiei din surse regenerabile;
f) Achiziţionarea sau achiziţionarea în leasing de noi mijloace de transport specializate, necesare activităţii de producţie şi marketing, identificate ca necesare prin studiul de fezabilitate sau memoriul justificativ.

Pentru produsele forestiere

a) Construcţii noi şi modernizarea tuturor categoriilor de spaţii şi încăperi pentru producerea şi stocarea produselor forestiere, necesare realizării proiectului, inclusiv utilităţi şi branşamente care nu depăşesc 10% din valoarea eligibilă a proiectului;
b) Achiziţionarea sau achiziţionarea în leasing de noi instalaţii, maşini şi echipamente pentru recoltarea (în cazul proceselor tehnologice complexe), transportul şi procesarea primară a produselor forestiere (lemnoase şi nelemnoase), precum şi investiţii pentru modernizarea şi retehnologizarea capacităţilor existente, aşa cum sunt prevăzute în studiile de fezabilitate, cu respectarea standardelor de mediu şi securitate a muncii.

Investiţii necorporale pentru produsele agricole şi forestiere (lista indicativă):

i. Organizarea şi implementarea sistemelor de management al calităţii şi de siguranţă alimentară, dacă sunt în legătură cu investiţiile corporale ale proiectului;
ii. Cumpărarea de tehnologii (know-how), achiziţionarea de patente şi licenţe pentru pregătirea implementării proiectului;
iii. Costurile generale ale proiectului conform articolului nr. 55 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006, cum ar fi: taxe pentru arhitecţi, ingineri şi consultanţi, studii de fezabilitate, taxe pentru eliberararea certificatelor, avizelor şi autorizaţiilor necesare implementării proiectelor, aşa cum sunt ele menţionate în legislaţia naţională, pentru pregătirea implementării proiectului (maxim 8% din valoarea totală eligibilă a proiectului, dacă proiectul prevede şi construcţii şi maxim 3% în cazul în care proiectul nu prevede realizarea construcţiilor);
iv. Achiziţionarea de software, identificat ca necesar prin studiul de fezabilitate sau memoriul justificativ.

Investiţii care nu se finanţează prin această măsură:

i. Procesarea sfeclei de zahăr care nu se încadrează în cota alocată, precum şi procesarea trestiei de zahăr;
ii. Procesarea tutunului;
iii. Investiţii pentru unităţi de ecarisaj;
iv. Investiţii în activitatea de cercetare pentru obţinerea de noi produse şi tehnologii în domeniul procesării şi marketingului produselor agricole şi forestiere;
v. Investiţii care sprijină direct vânzarea cu amănuntul.

Investiţiile şi costurile neeligibile pentru produsele agricole şi forestiere sunt:

i. Construcţia sau modernizarea locuinţei;
ii. Achiziţionarea de bunuri second–hand;
iii. Achiziţionarea de teren;

iv. TVA cu excepţia TVA-ului nerecuperabil, în cazul în care este în mod real şi definitiv suportat de către beneficiari, alţii decât persoanele neimpozabile, conform art. 71 (3), lit. a din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005;

v. Costuri operaţionale, inclusiv costuri de întreţinere şi chirie;

vi. Comisioane bancare, costurile garanţiilor şi cheltuieli similare;

vii. Costuri privind contribuţia în natură;

viii. Costuri privind promovarea produselor pe piaţa internă prin expoziţii, reclame şi publicitate;

ix. Costuri de schimb valutar, taxe şi pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului euro APDRP;

x. Costurile aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare etc.;

xi. Cheltuieli realizate înainte de aprobarea proiectului, cu excepţia studiilor tehnice, a planurilor de afaceri şi a studiilor de fezabilitate;

xii. Achiziţia de mijloace de transport pentru uz personal şi transport persoane;

xiii. Investiţii privind operaţiunile de simplă înlocuire în conformitate cu art. 55 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006;

xiv. Investiţiile realizate în cadrul schemelor de sprijin prevăzute la Art. 2 (2) din Regulamentul (CE) nr. 1974/ 2006;

xv. Investiţiile realizate de către organizaţiile de producători din sectorul legume-fructe care beneficiază de sprijin prin Organizarea Comună de Piaţă.

Descrierea standardelor pentru care poate fi oferită o perioadă de graţie întreprinderilor şi micro-întreprinderilor cu scopul de a se conforma cu standardul nou introdus

Întreprinderi cu perioadă de tranziţie

Unităţile de prelucrare a cărnii, a laptelui şi produselor lactate meţionate în Apendicele B, Anexa VII a Tratatului privind aderarea României la UE, care beneficiază de o perioadă de tranziţie în vederea îndeplinirii standardelor minime privind mediul, igiena şi bunăstarea animalelor, vor primi sprijin să se conformeze standardelor specifice până la încheierea perioadei de tranziţie respective sau a perioadei de investiţie, oricare dintre acestea se desfăşoară mai întâi (lista unităţilor aflate în tranziţie până la 31 decembrie 2009, menţionate în Apendicele B, Anexa VII a Tratatului privind aderarea României la UE, a fost amendată prin Deciziile CE nr. 23/2007 (J.O. L 8 din 13.01.2007), nr. 710/2007 (J.O. L 288 din 6.11.2007), nr.465(J.O.L 161 din 20.06.2008), nr.720 (J.O.L 240 din 09.09.2008), nr. 374(J.O.L 116 din 09.05.2009), nr.852 (J.O.L 312/27.11.2009), nr. 89 (J.O.L. 40/55 din 13.02.2010), nr.651 (J.O.L 282/39 din 28.10.2010), nr.654 (J.O.L 283/34 din 29.10.2010) şi nr.9 (J.O.L 11 din 10.01.2011). Aceste întreprinderi care beneficiază de o perioadă de tranziţie pentru îndeplinirea standardelor vor fi sprijinite ca întreprinderi prioritare.

Pentru fiecare proiect aparţinând întreprinderilor cu perioadă de tranziţie se va verifica dacă a mai primit sprijin public pentru conformarea parţială sau integrală la standardele comunitare.

În baza Deciziei CE 2010/654/UE, a Deciziei CE 2011/9/UE şi a Deciziei CE 2011/898/UE şi a eventualelor modificări ulterioare, unităţile aprobate de către Autoritatea Naţională Sanitară Veterinară şi pentru Siguranţa Alimentelor beneficiază de o perioadă de tranziţie pentru îndeplinirea standardelor, în conformitate cu termenele din Anexa - Descrierea standardelor

comunitare în vigoare. Listele unităţilor care beneficiază de perioada de tranziţie sunt aprobate prin deciziile Comisiei.

Micro-întreprinderi

Va fi acordat sprijin pentru standardele care intră în vigoare în România după 1 Ianuarie 2007 sau au intrat deja în vigoare, dar este nevoie de o perioadă de tranziţie pentru introducerea lor. Standardele trebuie să se refere la cerinţele sanitar-veterinare, legate de siguranţa alimentelor, de protecţia mediului, de siguranţa igienică şi la locul de muncă .

În perioada de implementare a PNDR, ca urmare a introducerii unei noi legislaţii privind standardele comunitare, sprijinul nu poate fi acordat decât pentru investiţiile realizate de către micro-întreprinderi conform art. 28, alin. (2) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, pentru a respecta un standard comunitar recent introdus. În acest caz, pentru respectarea standardului în cauză, se poate acorda o perioadă de graţie de maximum 36 de luni de la data la care standardul devine obligatoriu pentru întreprindere .

„Descrierea standardelor comunitare în vigoare" este prezentată în Anexa la fişa măsurii.

Tipul sprijinului

Sprijin public nerambursabil.

Beneficiarii acestei măsuri pot solicita Agenţiei de plăţi plata unui avans în cuantum de până la 50% din ajutorul public pentru investiţii, conform articolului 56 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 privind regulile de aplicare ale Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005 privind acordarea sprijinului pentru dezvoltare rurală din FEADR, iar plata este condiţionată de constituirea unei garanţii bancare sau a unei garanţii echivalente, corespunzătoare unui procent de 110% din valoarea avansului. Garanţia depusă se eliberează numai în cazul în care Agenţia de plăţi stabileşte că suma cheltuielilor efectuate care corespund sprijinului public pentru investiţii a depăşit valoarea avansului.

Potenţialii beneficiari ai acestei măsuri au la dispoziţie facilităţile financiare conform pachetului de acte normative pentru creditarea şi garantarea investiţiilor, care este în vigoare până în anul 2009, în special pentru asigurarea cofinanţării proiectelor realizate din fondul SAPARD, intitulat Programul „Fermierul" care a constituit principalul instrument pentru creşterea absorbţiei fondurilor de pre-aderare. Verificarea respectării intensităţii maxime a ajutorului se va face înaintea semnării contractului de finanţare.

Volumul sprijinului

Pentru microîntreprinderi şi întreprinderi mici şi mijlocii

Cuantumul sprijinului este de 50% din valoarea eligibilă a investiţiei, cu un plafon maxim al sprijinului public nerambursabil de 2.000.000 Euro/proiect.

Cuantumul sprijinului este de 50% din valoarea eligibilă a investiţiei, cu un plafon maxim al sprijinului public nerambursabil de 3.000.000 Euro/proiect pentru investiţiile care aparţin unei forme asociative şi care deservesc membrii acesteia.

Cuantumul sprijinului pentru investiţiile pentru sacrificare şi procesare carne, precum şi pentru colectare şi procesare lapte realizate de micro-întreprinderi este de 50%, dar cu o valoare eligibilă redusă care urmează a fi stabilită prin ordin al ministrului.

Intensitatea sprijinului pentru regiunea Regiunea de dezvoltare 8 Bucureşti –Ilfov se limitează la 40% din valoarea eligibilă în conformitate cu art. 28(3) din Regulamentul 1698/2005 şi cu Harta de Ajutor Regional.

Pentru alte întreprinderi

Cuantumul sprijinului este de 25% din valoarea eligibilă a proiectului, cu un plafon maxim al sprijinului public nerambursabil de 2.000.000 Euro/proiect.

Intensitatea sprijinului pentru regiunea Regiunea de dezvoltare 8 Bucureşti–Ilfov se limitează la 20% din valoarea eligibilă conform art. 28(3) din Reg. 1698/2005.

Sprijinul acordat în cadrul acestei măsuri pentru operaţiunile prevăzute la art. 36 din Tratatul de instituire a Comunităţii Europene nu va fi cumulat cu niciun alt ajutor de stat în înţelesul art. 87 (1) din Tratat, sau cu altă contribuţie a statului membru, dacă o astfel de cumulare ar conduce la depăşirea intensităţii maxime a sprijinului stipulată de Regulamentul (CE) nr. 1698/2005.

Verificarea respectării intensităţii maxime a ajutorului se va face înaintea semnării contractului de finanţare.

Prevederi pentru ajutor de stat

În situaţia în care creşterea valorii adăugate a produselor agricole implică obţinerea de produse care nu sunt listate în Anexa I la Tratatul de Instituire a Comunităţii Europene, vor fi sprijinite numai sectoarele precizate în schema de ajutor de stat, care va fi conformă cu Regulamentul (CE) nr. 70/2001 privind aplicarea articolelor 87 şi 88 din Tratatul CE ajutoarelor de stat pentru întreprinderi mici şi mijlocii şi numai de la data intrării în vigoare a acesteia.

De asemenea, pentru produsele forestiere va fi aplicată distinct o schemă de ajutor de stat care va fi conformă cu Regulamentul (CE) nr. 70/2001 privind aplicarea articolelor 87 şi 88 din Tratatul CE ajutoarelor de stat pentru micro întreprinderi.

Finanţare

Alocarea financiară a măsurii pentru perioada 2007-2013:

Cost total: 2.921.977.930 Euro

Cheltuială publică: 1.177.453.783 Euro, din care:

- 82.889.000 Euro reprezintă alocarea financiară aferentă schemei de garantare pentru sectorul agricol;
- 10.550.000 Euro reprezintă alocarea financiară aferentă schemei de garantare pentru întreprinderi mici şi mijlocii;
- 21.508.281 Euro cheltuială publică (17.206.625 Euro FEADR) reprezintă alocarea financiară din PERE pentru proiecte ce vizează noile provocări.

Din alocarea financiară suplimentară de 103.855.905 euro (fonduri publice) o parte se va acorda distinct pentru proiectele care vizeaza implementarea standardelor comunitare.

În cazul în care alocarea separată destinată proiectelor care vizează implementarea standardelor comunitare nu se va consuma, aceasta va fi utilizată pentru finanţarea proiectelor care vizează alte tipuri de investiţii.

Coerenţa cu primul pilon

Criteriile şi regulile administrative elaborate vor avea în vedere ca activităţile care beneficiază în mod excepţional de sprijin pentru dezvoltarea rurală, în conformitate cu schemele de sprijin prezentate în Anexa I a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006, nu sunt sprijinite prin alte instrumente ale PAC.

Liniile de demarcare şi procedura administrativă pentru evitarea dublei finanţări sunt detaliate la punctul 5.2.5. din PNDR.

Sprijinul acordat în cadrul acestei măsuri poate fi completat în mod direct cu sprijinul acordat prin măsura 111 " Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe".

De asemenea, sprijinul acordat prin măsură este complementar acţiunilor prevăzute în cadrul altor măsuri din Axa I (121 *"Modernizarea exploataţiilor agricole",* 122 *"Îmbunătăţirea valorii economice a pădurii",* 125 *„Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii" şi* 142 *"Înfiinţarea grupurilor de producători"*), Axa III şi Axa IV LEADER.

Demarcarea cu celelalte axe din PNDR

Prin Axa 3 sunt sprijinite numai micro-întreprinderile din mediul rural, care:

- Procesează produse din Anexa I la Tratatul de Instituire a Comunităţii Europene dar nu obţin produse alimentare ca produs finit;
- Produc şi utilizează în procesul de producţie (ca parte componentă a proiectului) energie din surse regenerabile.

Prin Axa 1 sunt sprijinite investiţiile în:

- Întreprinderile (micro-întreprinderi, IMM-uri şi întreprinderi intermediare) de industrie alimentară;
- Întreprinderile care produc şi comercializează biocombustibili pentru transport prin procesarea produselor listate în Anexa I la Tratat;
- Întreprinderile care produc şi utilizează în procesul de producţie (ca parte componentă a proiectului) energie din surse regenerabile.

Demarcarea cu alte fonduri

Sprijinul acordat acestei măsuri este complementar acţiunilor finanţate prin alte fonduri:

- Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR);
- Fondul de Coeziune (FC);
- Fondul Social European (FSE).

Prin FEDR sunt sprijinite întreprinderile (micro-întreprinderi, IMM-uri, întreprinderi intermediare din mediul urban şi întreprinderi mari), care:

- Procesează produse din Anexa I la Tratatul de Instituire a Comunităţii Europene dar nu obţin produse alimentare ca produs finit;
- Obţin energie electrică/termică din biocombustibil, exceptând întreprinderile care procesează produse agricole listate în Anexa I la Tratat.

Corelarea măsurii cu alte măsuri din FEADR şi alte fonduri va avea un efect pozitiv atât asupra producţiei, cât şi a canalelor de comercializare şi a mediului înconjurător.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013***
Realizare	Numărul total al întreprinderilor Împărţite în funcţie de: • dimensiunea acestora – micro-întreprinderi – IMM – altele • tipul de sector (agricultură în conformitate cu Decizia (CE) nr. 369/2003*, silvicultură şi industrie alimentară) • tipul de activitate (procesare/marketing, dezvoltare)	3.205 2.560 580 65
	Volumul total al investiţiilor (euro) Împărţite în funcţie de: • dimensiunea acestora o micro-întreprinderi o IMM o altele • tipul de sector (agricultură în conformitate cu Decizia (CE) nr. 369/2003*, silvicultură şi industrie alimentară) • tipul de activitate (procesare/marketing, dezvoltare)	2.969.338.242 1.747.719.880 905.572.362 316.046.000
Rezultat –	Creşterea VAB (mil. Euro) Împărţită în funcţie de tipul de sector (agricultură în conformitate cu Decizia (CE) nr. 369/2003*, silvicultură şi industrie alimentară)	628
	Numărul de întreprinderi care introduc produse noi şi/sau tehnici noi Împărţite în funcţie de: • reorganizarea producţiei din care: *pentru produsele agricole* - produse noi - tehnologii noi *pentru produsele forestiere* - produse noi - tehnologii noi • tipul de sector (agricultură în conformitate cu Decizia (CE) nr. 369/2003*, silvicultură şi industrie alimentară)	1.622
Impact**	Creşterea economică (mil. Euro) din care contribuţia Măsurii 123	2.396,45
	Creşterea productivităţii muncii	Creştere anuală cu 8%

** Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

Indicatori adiţionali

Tipul de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013***
Realizare	Capacitaţi implicate aferente proiectelor aprobate pe tip de sector (agricultură în conformitate cu Decizia (CE) nr. 369/2003*, silvicultură şi industrie alimentară) • noi • modernizate	
	Număr de întreprinderi sprijinite, din care: ▪ cu programe de restructurare până în 2009 ▪ care aparţin formelor asociative	3.205 425 470
Rezultat	Număr de întreprinderi care îndeplinesc standardele comunitare, ca urmare a sprijinului	3.205

***) Notă: Conform Deciziei (CE) nr. 369/2003 cu privire la clasificarea principalelor tipuri de ferme – TF8,**

1. Sectorul agricol cuprinde:
   - culturi de câmp (cereale, oleginoase, culturi proteice, tehnice, culturi rădăcinoase câmp);
   - horticultură (legume de grădină, flori, plante ornamentale, ciuperci);
   - viticultură (viţă de vie pentru vin şi struguri de masă);
   - culturi permanente (fructe);
   - creşterea animalelor pentru lapte;
   - creşterea animalelor (excluzând laptele);
   - granivore (porci şi păsări);
   - mixt (creşterea animalelor pentru lapte şi carne/culturi vegetale şi creşterea animalelor).

2. Tipul de producţie cuprinde:
   - produse agricole ecologice;
   - produse agricole convenţionale

Alocarea financiară suplimentară de 103.855.905 euro (fonduri publice), nu va conduce la o creştere a targetului indicatorului „Numărul total al întreprinderilor". În urma analizării stadiului implementarii acestei măsuri, având în vedere faptul că în prezent sunt in curs de angajare toate fondurile disponibile iar obiectivul stabilit iniţial nu a fost atins, pentru ca Programul să conţină obiective cât mai realiste, întreprinderile care vor fi sprijinite ca urmare a realocarii vor fi parte a targetului stabilit iniţial.

Indicatori aferenţi suplimentării fondurilor prin realocarea propusă de 103.855.905 euro (fonduri publice)

Tipul de indicator	Indicator	Ţinta 2012-2013***
Realizare	Numărul total al întreprinderilor Împărţite în funcţie de dimensiunea acestora: – micro-întreprinderi (din care 73 microîntreprinderi pentru sacrificare şi procesare carne si colectare lapte) – IMM – altele	252 228 24 0

	Volumul total al investiţiilor (euro) Împărţite în funcţie de dimensiunea acestora: o micro-întreprinderi (din care 14.539.827 euro pentru microîntreprinderi pentru sacrificare şi procesare carne si colectare lapte) o IMM o altele	207.711.810 178.736.013 28.975.797 0

*** Având în vedere că, conform previziunilor de plată pentru perioada cuprinsă între trim.II.2012-trim.I.2013, perioada de aplicare a facilității rambursării unei rate de 95% FEADR din total cheltuieli publice, suma rambursată în avans datorită acestei rate majorate reprezintă aprox. 2% din valoarea publică a axei 1, modificare indicatorilor nu se justifică, întrucât 2% se încadrează în marja de eroare a estimării valorilor țintă a indicatorilor față de valorile realizate în implementare.

Anexa

Descrierea standardelor comunitare în vigoare[22]

Nr. Crt.	Standardul	Legislaţia UE	Legislaţia naţională	Data la care standardul devine obligatoriu	Data la care se încheie perioada de graţie*	Tipuri de investiţii
1.	**Standarde generale pentru igiena produselor alimentare**	**Regulamentul Parlamentului European şi al Consiliului Uniunii Europene nr. 852/2004/CE privind aprobarea Regulilor generale pentru igiena produselor alimentare** **Decizia CE 2011/9/UE** **Decizia CE 2010/654/UE** **Decizia CE 2011/898/UE**	Regulamentul nr. 852/2004/CE se aplică direct în legislaţia naţională începând cu 01.01.2007.	31.12.2011 31.12.2013	31.12.2014 31.12.2016	a. Construirea/modernizarea clădirilor pentru respectarea cerinţelor generale de igienă în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară b. Achiziţionarea/instalarea de noi maşini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerinţelor generale de igienă în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară
2.	**Standarde privind controalele oficiale efectuate pentru a se asigura verificarea conformităţii cu legislaţia privind hrana pentru animale şi cea privind alimentele şi cu regulile de sănătate şi de protecţie a animalelor**	**Regulamentul Parlamentului European şi al Consiliului Uniunii Europene nr. 882/2004/CE pentru aprobarea Regulilor privind controalele oficiale efectuate pentru a se asigura verificarea conformităţii cu legislaţia privind hrana pentru animale şi cea privind alimentele şi cu regulile de sănătate şi de protecţie a animalelor**	Regulamentul nr. 882/2004/CE se aplică direct în legislaţia naţională începând cu 01.01.2007.	01.01.2007	01.01.2010	a. Construirea/modernizarea clădirilor utilizate pentru respectarea cerinţelor privind controalele oficiale efectuate pentru a se asigura verificarea conformităţii cu legislaţia privind hrana pentru animale şi cea privind alimentele şi cu regulile de sănătate şi de protecţie a animalelor în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară b. Achiziţionarea/instalarea de noi maşini, utilaje, echipamente pentru respectarea privind controalele oficiale efectuate pentru a se asigura verificarea conformităţii cu legislaţia privind hrana pentru animale şi cea privind alimentele şi cu regulile de sănătate şi de protecţieşi a animalelor, de igienă în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară
3	**Standarde specifice de igienă pentru alimentele de origine animală**	**Regulamentul Parlamentului European şi al Consiliului Uniunii Europene nr. 853/2004/CE care stabileşte reguli specifice de igienă pentru alimentele de origine animală** **Decizia CE 2011/9/UE**	Regulamentul nr. 853/2004/CE se aplică direct în legislaţia naţională începând cu 01.01.2007.	31.12.2011 31.12.2013	31.12.2014 31.12.2016	a. Construirea/modernizarea clădirilor utilizate pentru respectarea cerinţelor specifice de igiena pentru alimente de origine animală, în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară b. Achiziţionarea/instalarea de noi maşini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerinţelor specifice de igienă pentru

[22] Pentru unităţile care beneficiaza de perioada de tranzitie. Agenţia de plăţi va aproba proiecte cu o durată de execuţie care să permită beneficiarului să finalizeze investiţia până la expirarea perioadei de graţie.

		Decizia CE 2010/654/UE **Decizia CE 2011/898/UE**				alimente de origine animală,în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară
4.	**Standarde specifice pentru organizarea de controale oficiale referitoare la produsele de origine animală destinate consumului uman**	**Regulamentul Parlamentului European şi al Consiliului Uniunii Europene nr. 854/2004/CE care stabileşte reguli specifice pentru organizarea de controale oficiale referitoare la produse de origine animală destinate consumului uman**	Regulamentul nr. 854/2004/CE se aplică direct în legislaţia naţională începând cu 01.01.2007	01.01.2007	01.01.2010	a. Construirea/modernizarea clădirilor utilizate pentru respectarea cerinţelor specifice pentru organizarea de controale oficiale referitoare la produse de origine animală destinate consumului uman, în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară b. Achiziţionarea/instalarea de noi maşini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerinţelor specifice pentru organizarea de controale oficiale referitoare la produse de origine animală destinate consumului uman,în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară
5.	**Standarde privind siguranţa alimentelor şi a hranei pentru animale**	**Regulamentul Parlamentului European şi al Consiliului (CE) nr. 178/2002 din 28 ianuarie 2002 de stabilire a principiilor şi cerinţelor generale ale legislaţiei în domeniul alimentar, de înfiinţare a Autorităţii europene a securităţii alimentare şi de stabilire a procedurilor referitoare la securitatea produselor alimentare**	Regulamentul nr. 178/2002/CE se aplică direct în legislaţia naţională începând cu 01.01.2007	01.01.2007	01.01.2010	a. Construirea/modernizarea clădirilor utilizate pentru respectarea cerinţelor privind siguranţa alimentelor şi a hranei pentru animale în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară b. Achiziţionarea/instalarea de noi maşini, utilaje, echipamente pentru respectarea cerinţelor privind siguranţa alimentelor şi a hranei pentru animale, în cadrul întreprinderilor de industrie alimentară

**Data încheierii perioadei de graţie este în conformitate cu Regulamnetul (CE) nr.1698/2005. Sprijinul este acordat pentru investiţii cu scopul de a se conforma standardelor comunitare într-o perioadă de maxim 36 de luni de la data la care standardul devine obligatoriu pentru întreprinderi.*

Investiţiile finanţate pentru îndeplinirea standardelor trebuie să fie finalizate până la sfârşitul perioadei de graţie, dar plata se poate efectua şi ulterior.

Justificare referitoare la necesitatea sprijinului pentru standardele comunitare nou introduse

Sprijinul pentru standardele comunitare nou introduse este acordat întreprinderilor pentru a li se permite o perioadă de timp corespunzătoare în vederea pregătirii îndeplinirii conformităţii cu standardele comunitare. Deşi termenul limită pentru adoptarea majorităţii standardelor a fost până la data aderării, s-a constatat faptul că pregătirea necesită un timp mai îndelungat. În plus, pentru îndeplinirea standardelor este necesară o sursă financiară semnificativă, care implică desfăşurarea de activităţi economice fără obţinere de venituri, şi din acest motiv întreprinderile nu-şi pot permite să realizeze astfel de investiţii. Introducerea celor mai multe dintre standardele din listă va contribui la protecţia mediului. Acest lucru demonstrează că este necesar ca întreprinderile să fie sprijinite pentru realizarea acestor investiţii. Principala posibilitate de a sprijini întreprinderile este PNDR 2007-2013. În perioada de graţie de trei ani acordată pentru îndeplinirea conformităţii cu standardele menţionate, întreprinderile pot solicita sprijin şi îşi pot finaliza investiţiile necesare pentru conformitatea cu aceste standarde.

Măsura	**Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii**
Articole care stau la baza măsurii	Articolele nr. 20 (b) (v) şi 30 din Regulamentul (EC) nr. 1698/2005 Punctul 5.3.1.2.5 din Anexa II a Regulamentul (EC) nr. 1974/2006, Articolul 1 punctul 2 (1) (c) al Regulamentului (CE) nr.473/2009 Anexa Regulamentului nr. (CE) 74/2009 Articolul 1 punctul (9) Regulamentul (CE) nr. 363/2009
Codul măsurii	125

Motivaţia sprijinului

Îmbunătăţirile funciare au reprezentat pentru agricultura României un adevărat scut protector, având în vedere că din cele 14,8 milioane ha teren agricol, 9,3 milioane ha sunt teren arabil. Astfel, secetele de lungă durată au impus amenajarea unor suprafeţe de cca. 3 milioane ha la irigaţii. Amenajările au fost realizate în cea mai mare parte în perioada 1970-1989. Unele amenajări au cuprins şi terenuri situate la înălţimi mari faţă de sursa de apă (250 - 300 m), fiind astfel mari consumatoare de energie la pomparea apei şi deci neeficiente din punct de vedere economic. Zonele cele mai secetoase sunt situate în Câmpia Română, Dobrogea, Podişul Moldovei. Totodată, inundaţiile şi excesul de umiditate al zonelor joase au impus îndiguiri şi desecări pe suprafeţe ce depăşesc 3,1 milioane ha din cele 4 milioane ha necesare. Pe cca. 215 mii ha reţeaua de canale de desecare a fost completată şi cu o reţea de drenaj închis.

Procesul de restituire a proprietăţilor agricole şi forestiere din ultimii 18 ani a condus la o fragmentare excesivă a proprietăţilor şi exploataţiilor agricole şi forestiere. Infrastructura ce deservea sistemele agricole şi forestiere (reţeua de drumuri de acces, sistemele de îmbunătăţiri funciare şi irigaţii, sistemele de prevenire a inundaţiilor etc.) concepute în cea mai mare măsură în perioada economiei planificate nu mai sunt adaptate noilor structuri de exploatare rezultate. În procesul de restructurare şi reformă o parte importantă din infrastructura existentă fie nu a mai putut fi adaptată şi a fost abandonată, fie a rămas fără utilizare ca urmare a neadaptării la noile structuri şi în multe situaţii s-a deteriorat sau a fost vandalizată.

În consecinţă, în ultimii ani Guvernul român împreună cu administratorii şi utilizatorii acestei infrastructuri au încercat diferite soluţii de adaptare a infrastruturii la noua structură agricolă şi forestieră. Folosirea eficientă a infrastructurii utilizabile reclamă investiţii nu numai pentru adaptare la noile structuri dar şi pentru modernizare şi dezvoltare.

Oportunităţile dezvoltării economice sunt, în acest moment, limitate în zonele rurale ale României, în pofida existenţei unui potenţial important în agricultură. Lipsa unei infrastruturi adecvate contribuie la această limitare. Secetele, inundaţiile şi alte probleme legate de climă au un impact semnificativ asupra stabilităţii producţiei şi a securităţii alimentare naţionale.

În România, datorită condiţiilor climatice, irigaţiile reprezintă o completare absolut necesară precipitaţiilor în vederea diminuării deficitului de apă din sol pentru a asigura condiţii optime de dezvoltare a culturilor, reprezentând, de asemenea, o verigă tehnologică în creşterea plantelor. Astfel, irigaţia reprezintă un input pentru producţia agricolă, iar prin practicarea irigaţiei producătorul agricol îşi îmbunătăţeşte competitivitatea şi are siguranţa unei producţii ridicate şi relativ stabile de la an la an. Investiţiile în infrastructura de irigaţie, pe lângă impactul favorabil asupra mediului (reducerea riscului la secetă, combaterea aridizării, reducerea pierderilor de apă prin infiltraţii - cu consecinţe negative asupra apei freatice şi solului) conduc la reducerea consumului de resurse energetice şi de apă.

Procesul de reformă a sectorului agricol şi forestier a inclus şi măsuri de restructurare a modului de administrare şi utilizare a infrastruturii existente, astfel: infrastructura naţională de irigaţii şi îmbunătăţiri funciare a fost păstrată în proprietatea şi administrarea statului până la un anumit nivel, iar infrastructura intermediară şi finală a fost transferată în proprietatea şi administrarea utilizatorilor finali (fermierilor) organizaţi în structuri asociative denumite Organizaţii de Utilizatori de Apă pentru

Irigaţii – OUAI şi Federaţii de Organizaţii de Utilizatori de Apă pentru Irigaţii (FOUAI). Infrastructura mare (acumulările de apă, canalele magistrale, staţiile de pompare etc.) au rămas în proprietatea statului, fiind administrate de către Administraţia Naţională de Îmbunătăţiri Funciare-ANIF. Operaţiunile şi activităţile finanţate prin această măsură vor sprijini infrastructura care face obiectul proiectelor de reabilitare şi care este în proprietatea şi administrarea OUAI şi/sau FOUAI, compusă din: prize de apă, staţii de pompare (inclusiv reţeaua electrică de alimentare a acestora cu energie), canale de transport şi de distribuţie a apei, reţeaua de conducte subterane etc., precum şi infrastructura de desecare şi drenaj, combaterea eroziunii solului şi apărare împotriva inundaţiilor.
Aceste organizaţii şi federaţii (OUAI) sunt persoane juridice de utilitate publică, fără scop patrimonial, ce se constituie şi funcţionează în conformitate cu Legea nr. 138/2004 a îmbunătăţirilor funciare şi care administrează infrastructura de îmbunătăţiri funciare în interesul utilizatorilor de teren.

În acest scop s-au constituit până în prezent 315 organizaţii de îmbunătăţiri funciare (OIF), din care: 309 de organizaţii ale utilizatorilor de apă pentru irigaţii (OUAI), 4 organizaţii de desecare - drenaj şi 3 organizaţii cu activitate de irigaţii şi de desecare. Suprafaţa totală utilizată de aceste organizaţii este de 775.000 hectare, defalcată astfel:

Tipul de infrastructură	Suprafaţa pe tipul de amenajare – ha -
Irigaţii	745.430
Desecări	29.075
Irigaţii şi desecări	7.047 (irigaţii) 5.355 (desecări)

În afară de această problemă a adaptării infrastructurii existente la noile structuri agricole şi forestiere, competitivitatea sectorului agricol şi forestier este în mare măsură afectată de sub-dezvoltarea infrastruturii astfel că sectoarele rămân vulnerabile condiţiilor climatice (alternarea situaţiilor de secetă cu inundaţiile frecvente), cu efecte economice însemnate asupra viabilităţii economice a fermelor. În contextul încălzirii globale această problemă devine mult mai acută.

Analizând situaţia suprafeţelor amenajate pentru irigaţii şi gradul de folosire a irigaţiilor se constată o medie anuală de 424 mii hectare utilizate pentru irigaţii. Gradul anual de utilizare a celor 867 mii hectare pregătite să funcţioneze a variat anual între 10 şi 67% din această suprafaţă în perioada 1990-2007.

În ultimii ani nu s-au efectuat investiţii în reabilitarea/modernizarea sistemelor de irigaţii predate utilizatorilor finali, ci numai cheltuieli (minime şi de cele mai multe ori insuficiente) pentru întreţinerea şi reparaţia anuală a unor sisteme şi anume acelea în care s-au înregistrat cereri de apă din partea fermierilor.

În prezent se derulează un proiect pilot privind reabilitarea şi reforma sectorului de irigaţii, finanţat dintr-un împrumut de la Banca Internaţională pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare, prin care se realizează reabilitarea pentru irigaţii a 50.000 ha în amenajările Sadova - Corabia şi Nicoreşti – Tecuci şi 100.000 ha în amenajările Terasa Viziru, Terasa Brăilei, Terasa Covurlui, Fântânele Şag şi Şemlac Pereg. Această suprafaţă reprezintă cca. 20 % din suprafaţa care se află în administrarea organizaţiilor utilizatorilor de apă pentru irigaţii.

Strategia de modernizare şi reabilitare a infrastructurii de îmbunătăţiri funciare vizează în primul rând reabilitarea infrastructurii existente, economisirea resurselor de apă şi eficientizarea sistemului de irigaţii. În acest scop prioritate se va acorda reabilitării şi modernizării sistemelor existente.

Pentru evitarea, prin intervenţia acestei măsuri, a unor eventuale impacte de mediu negative sau contradictorii faţă de obiectivele Axei 2, toate proiectele contractate trebuie să aibă avizele de mediu cerute de lege. De menţionat că aceste avize ţin cont şi de obiectivele reţelei comunitare de arii protejate Natura 2000. Mai mult, în ceea ce priveşte irigaţiile şi drenajele, se sprijină doar modernizarea/reabilitarea sistemelor existente (sisteme care au fost luate în calcul în momentul desemnării siturilor Natura 2000 şi care nu pot conduce la modificări majore în ceea ce priveştecondiţiile de mediu, ci mai mult la eficientizarea - inclusiv energetică, a mijloacelor cu care se realizează irigaţiile sau drenajele) şi se consideră eligibile doar proiectele care vizează sistemele de

irigaţii viabile din punct de economic - astfel încât o scădere cu 10% a pierderilor de apă după realizarea investiţiei este un obiectiv ambiţios. În ceea ce priveşte infrastructura de acces în ferme şi în pădure (rutieră şi feroviară), aceasta vizează lucrări la scară mică, dar pentru care de asemenea trebuiesc prezentate la Agenţia de plată avizele de mediu cerute de legislaţia în vigoare.

Densitatea scăzută a reţelei de drumuri forestiere are ca rezultat o serie de acţiuni cu efecte nefavorabile, cum sunt: concentrarea tăierilor în zonele apropiate căilor de acces, aplicarea necorespunzătoare a tratamentelor şi creşterea costurilor şi consumurilor de energie la lucrările de cultură şi exploatare.

Accesibilitatea pădurilor ţării este redusă, având în prezent un indice de densitate de 6,53 metri liniari/hectar, care este sub densitatea din ţările europene cu sector forestier bine dezvoltat (30-35 metri liniari /hectar). Ţinta fixată pentru perioada 2007-2010, conform Studiului pentru creşterea accesibilităţii la fondul forestier naţional, realizat de Institutul de Cercetări şi Amenajări Silvice din anul 2006, este atingerea unui indice de densitate de 7,16 ml/ha.

Dezvoltarea reţelei de drumuri forestiere până la atingerea acestei densităţi este necesară în vederea creşterii competitivităţii activităţilor din domeniul forestier şi a reducerii impactului negativ asupra mediului înconjurător, determinat de lucrările de exploatare şi transport a lemnului pe distanţe mari între parchetul de exploatare şi drumul forestier. Dezvoltarea infrastructurii în sectorul forestier va duce la integrarea în circuitul economic a unei suprafeţe semnificative de păduri care sunt greu accesibile sau inaccesibile în acest moment.

Drumurile forestiere constituie cea mai mare parte a reţelei de transport utilizată în silvicultura românească, însă nu singura. Funicularele sunt folosite uneori în cazul unor cantităţi mari de material lemnos de recoltat într-o perioadă scurtă de timp, în zone inaccesibile. Mai mult, există anumite regiuni şi văi în România, cum ar fi Valea Vaserului din judeţul Maramureş, unde căile ferate forestiere sunt singurul mijloc de transport, şi care sunt încă în folosinţă în silvicultură. Această măsură îşi propune acordarea sprijinului financiar pentru diferite mijloace de transport, cu condiţia ca utilitatea lor să fie demonstrată.

Varietatea mare de relief, corelată cu substratul litologic specific spaţiului rural românesc induce un grad mare de torenţialitate în cuprinsul bazinelor hidrografice. La această dată în păduri sunt în funcţiune 2.370 km de albie corectată. Conform studiilor întocmite, lungimea reţelei hidrografice torenţiale se ridică la 29.000 km, din care 2.372,42 km a fost amenajată până în 2006, alţi 1.630 km de albii necesitând lucrări complexe de corectarea torenţilor până în 2020. Lucrările de amenajare a bazinelor hidrografice, cum sunt barajele, digurile şi canalele, propuse pentru sprijin prin această măsură, pot, cu condiţia să fie completate de măsuri de gospodărire durabilă a pădurilor în zona montană, să reducă semnificativ nivelul pagubelor cauzate de cursurile de apă torenţiale asupra sectorului forestier şi a altor activităţi din zonele rurale.

Strategia Guvernului prevede introducerea de măsuri de comasare şi reparcelare a suprafeţelor agricole şi forestiere. Cadrul legislativ şi administrativ pentru îndeplinirea acestui obiectiv nu este încă finalizat. După finalizarea acestuia, România consideră oportună introducerea în PNDR a unor activităţi şi operaţiuni care să sprijine procesul de comasare şi reparcelare. Detaliile acestora vor fi stabilite şi introduse printr-o amendare ulterioară a Programului în 2012.

Cantităţile extrem de ridicate de precipitaţii care s-au înregistrat, cu mult peste cele normale, viiturile repetate şi intense, precum şi inundaţiile asociate acestora au determinat pagube substanţiale în localităţile rurale afectate. Inundaţiile cauzează în mediul rural importante pagube economice. Prin aceasta se prejudiciază condiţiile de viaţă şi muncă în mediul rural iar potenţialul de producţie agricol se diminuează din cauza inundării unor suprafeţe agricole considerabile.

Amploarea mare a inundaţiilor se datorează lipsei unor utilităţi şi servicii de protecţie împotriva inundaţiilor, a lucrărilor de consolidare a malurilor şi regularizare a cursului râurilor, rezultatul indicând vulnerabilitatea comunităţilor umane rurale expuse riscului, manifestată prin slaba lor capacitate de a putea absorbi efectele fenomenului şi de a se reface după trecerea acestuia.

În 2010, România s-a confruntat cu un prim val de inundaţii în perioada iunie –iulie, urmate de un alt val de inundaţii în cursul lunii august care au afectat aproape toate judeţele ţării.

În anul 2010 a fost elaborată şi aprobată Strategia naţională de management al riscului la inundaţii pe termen mediu şi lung care transpune prevederile Directivei 2007/60/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 23 octombrie 2007 privind evaluarea şi gestionarea riscurilor la inundaţii.

Obiectivele măsurii

Obiective generale

Adaptarea infrastructurii agricole şi forestiere la noile structuri de proprietate apărute ca urmare a procesului de restituire a proprietăţilor în vederea creşterii competitivităţii sectorului agricol şi forestier.

Măsura va cuprinde trei submăsuri pentru care se detaliază elementele specifice, după cum urmează:

Submăsura 125 a *"Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii"*

Obiective specifice

- Creşterea eficienţei activităţii agricole prin îmbunătăţirea aprovizionării cu input-uri şi o mai bună valorificare a produselor rezultate;
- Ameliorarea calităţii mediului şi diminuarea surselor de poluare.

Obiective operaţionale

- Construirea şi/sau modernizarea infrastructurii agricole: drumurile de acces şi drumurile agricole de exploataţie, situate în fondul funciar agricol;
- Modernizarea şi/sau retehnologizarea sistemelor de irigaţii şi a altor lucrări de îmbunătăţiri funciare care să asigure funcţionarea optimă a sistemelor de irigaţii ;

Domeniul de acţiune

Acţiunile sprijinite în cadrul acestei sub-măsuri sunt:

- îmbunătăţirea accesului la exploataţiile agricole;
- construirea şi modernizarea drumurilor de exploataţie care să asigure accesul public la exploataţiile agricole;
- modernizarea şi/sau retehnologizarea sistemelor de irigaţii.

Descrierea tipului de operaţiuni

Sprijinul prevăzut în cadrul acestei sub- măsuri va fi acordat pentru:

a. construirea, extinderea şi modernizarea infrastructurii de exploatare şi de acces a exploataţiilor agricole;
b. modernizarea şi/sau retehnologizarea sistemelor existente de irigaţii aflate în proprietatea şi/sau administrarea OUAI/FOUAI şi a altor lucrări de îmbunătăţiri funciare;

Descrierea tipului de beneficiari

a) Organizaţii/federaţii de utilitate publică[23] ale proprietarilor/deţinătorilor de terenuri agricole constituite în conformitate cu legislaţia în vigoare;

[23] Aceste organizaţii şi federaţii de organizaţii de îmbunătăţiri funciare sunt persoane juridice de utilitate publică, fără scop patrimonial ce se constituie şi funcţionează în conformitate cu Legea nr.138/2004 a îmbunătăţirilor funciare şi care administrează, întreţin şi repară infrastructura de îmbunătăţiri funciare în interesul membrilor acestora.

b) Consilii locale şi asociaţii ale acestora;

Tipuri de investiţii şi cheltuieli eligibile

(i) Infrastructură rutieră agricolă - construirea şi/sau modernizarea drumurilor de acces, poduri şi podeţe, drumurilor agricole de exploataţie;
(ii) Sisteme de irigaţii - modernizare şi/sau retehnologizare[24] inclusiv lucrări pentru staţiile de pompare, de contorizare;

Cheltuielile pentru proiectare realizate înainte de aprobarea proiectului, incluzând studiu de fezabilitate, memoriu justificativ, studii hidrologice şi/sau hidro-geologice, proiectele tehnice se suportă din sprijinul acordat prin măsură şi nu pot depăşi 10% din valoarea eligibilă a proiectului.

Investiţii neeligibile:

i. Investiţiile de infrastructură care primesc finanţări din alte fonduri naţionale şi/sau externe[25].
ii. Investiţiile pentru infrastructură realizate de beneficiarii măsurii 121 şi măsurii 322 din PNDR.

Costuri neeligibile (lista indicativă):

i. Costurile cu întreţinerea, reparaţiile şi exploatarea;
ii. TVA-ul, cu excepţia TVA-ului nerecuperabil, în cazul în care este în mod real şi definitiv suportat de către beneficiari, alţii decât persoanele neimpozabile, conform art. 71 (3) lit. a) din Regulamentul Consiliului nr. 1698/2005;
iii. Comisioane bancare, costurile garanţiilor şi cheltuieli similare;
iv. Proiectele de infrastructură agricolă care nu prezintă caracteristicile de calitate şi care nu sunt în conformitate cu Normativele de proiectare;
v. Costuri de schimb valutar, taxe şi pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului Euro APDRP.

Condiţiile minime pentru acordarea sprijinului:

(i) Beneficiarii, cu excepţia autorităţilor locale, trebuie să fie înregistraţi în Registrul naţional al organizaţiilor de îmbunătăţiri funciare;
(ii) Beneficiarii să prezinte acceptul scris al tuturor deţinătorilor de teren (persoane fizice şi juridice) care sunt implicaţi în proiect;
(iii) Proiectul se încadrează în priorităţile propuse prin Planul de Urbanism General (PUG);
(iv) Beneficiarii trebuie să dovedească că au un contract multianual în vigoare încheiat cu prestatorul de servicii de îmbunătăţiri funciare pentru furnizarea de apă şi energie electrică;
(v) Beneficiarii vor prezenta aprobarea adunării generale a organizaţiei/federaţiei pentru investiţia solicitată;
(vi) Investiţiile vor fi realizate în amenajări viabile din punct de vedere economic sau care pot deveni viabile prin reabilitare sau modernizare;

[24] Modernizare – ansamblul operaţiunilor efectuate pentru îmbunătăţirea parametrilor de funcţionare a infrastructurii de îmbunătăţiri funciare prin utilizarea unor echipamente, subansambluri, piese de schimb, materiale noi şi moderne;
Retehnologizare - ansamblul operaţiunilor de înlocuire a unor tehnologii existente uzate moral şi/sau fizic cu tehnologii moderne bazate pe concepţii tehnice de dată recentă, de vârf, în scopul creşterii performanţelor de exploatare a infrastructurii de îmbunătăţiri funciare, reducerea consumului de enerie, reducerea poluării etc.

[25]MADR are contractate cu BIRD şi alţi finanţatori în domeniul irigaţiilor, o serie de programe de finanţare. MADR prin AM-PNDR va pune la dispoziţia Agenţiei de plăţi lista proiectelor finanţate din alte surse externe asfel încât să se evite dubla finanţare sau suprapunerea obiectiveleor unor proiecte. Agenţia de plăţi va verifica înainte de aprobarea sprijinului că investiţia prevăzută a se realiza în cadrul proiectului nu beneficiază de altă finanţare.

*Proiectele de irigaţii trebuie să demonstreze reducerea pierderilor de apă cu minim 10% şi scăderea costului apei cu minim 10%. Proiectele de desecare – drenaj trebuie să demonstreze reducerea costului energiei electrice cu minim 5% la volumul de apă evacuat. Obiectivele de ordin tehnic, economic, financiar şi de mediu sunt prezentate în studiul de fezabilitate. Indicatorii stabiliţi pentru evaluarea performanţei vor fi detaliaţi în Ghidul solicitantului.

(vii) Beneficiarii vor prezenta studiul de fezabilitate care va cuprinde şi elemente de calcul ale eficienţei economice*;

(viii) Beneficiarii vor face dovada că au iniţiat procedurile pentru obţinerea avizelor şi acordurilor conform legislaţiei în vigoare, necesare realizării investiţiei în cadrul proiectului. Pentru toate tipurile de investiţii, potenţialii beneficiari trebuie să obţină acordul de mediu în conformitate cu legislaţia naţională. În anumite situaţii menţionate în legislaţie, acordul de mediu este însoţit obligatoriu de studiul de impact de mediu, aşa cum se prezintă la punctul 5.2. din PNDR;

(ix) Beneficiarii trebuie să facă dovada că deţin sau au în curs de achiziţionare echipamente de udare pentru minim 50% din suprafaţă;

(x) Beneficiarii trebuie să prezinte angajamentul că vor întreţine şi/sau repara infrastructura agricolă care beneficiază de sprijin.

Criterii de selecţie

Criteriile de selecţie a proiectelor pentru **irigaţii şi alte lucrări de îmbunătăţiri funciare** sunt următoarele:

- Proiectele de irigaţii la care infrastructura primară de irigaţii a fost deja modernizată sau la care sistemul de irigaţii din aval a fost modernizat, inclusiv acele proiecte pentru care alimentarea cu apă a punctelor de livrare a OUAI-urilor şi FOUAI-urilor se face direct de la sursă, sau în sistem gravitaţional, precum şi proiectele de irigatii la care infrastrucutura primară de irigatii are un proiect de modernizare sau la care sistemul de irigaţii din aval are un proiect de modernizare;
- Proiecte de irigaţii în zonele cu incidenţă crescută a secetei;
- Proiecte cu grad de utilizare a suprafeţei de udare cât mai ridicat.

Criteriile de selecţie a proiectelor pentru **infrastructura de acces**:

- Proiecte pentru căi de acces cu rol multiplu;
- Proiecte ce deservesc o suprafaţă agricolă cât mai mare;
- Căi de acces proiectate în urma unui plan de comasare şi reparcelare;
- Proiecte de rute alternative pentru preluarea traficului agricol de pe drumurile europene, naţionale şi judeţene.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecţie mai sus menţionate.

Sistemul de selecţie este cel prevăzut la subcapitolul 5.2.4 „Procedura de selecţie”.

Submăsura 125 b *"Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea silviculturii"*

Obiectiv specific

- Dezvoltarea infrastructurii pădurii în vederea asigurării competitivităţii sectorului forestier;

Obiectiv operaţional

- Construirea şi/sau modernizarea infrastructurii forestiere (drumuri forestiere, căi ferate forestiere şi funiculare);

Domeniul de acţiune

Acţiunile sprijinite în cadrul acestei sub-măsuri sunt:

- crearea accesului la pădurile din zone cu accesibilitate redusă ;
- modernizarea drumurilor forestiere şi a căilor ferate forestiere;

Descrierea tipului de operaţiuni

Sprijinul prevăzut în cadrul acestei măsuri va fi acordat pentru:

a. construirea, extinderea şi modernizarea drumurilor forestiere;

Descrierea tipului de beneficiari

a) Proprietari/deţinători privaţi de pădure şi asociaţiile acestora;
b) Consilii locale şi asociaţii ale acestora deţinătoare de pădure;
c) Administratorul fondului forestier de stat - Regia Naţională a Pădurilor Romsilva, persoană juridică care administrează fondul forestier proprietate publică a statului, ce funcţionează pe bază de gestiune economică şi autonomie financiară.

Tipuri de investiţii eligibile

a. Infrastructură rutieră forestieră - construirea şi/sau modernizarea drumurilor de acces, poduri şi podeţe, lucrări de apărare - consolidare, lucrări de siguranţa circulaţiei (parapeţi), semnalizare şi avertizare;
b. Infrastructură feroviară forestieră – construirea şi modernizarea modernizarea terasamentelor şi calea de rulare, poduri şi podeţe, lucrări de apărare – consolidare, tunele, lucrări de semnalizare şi avertizare;
c. Instalaţii de transport pe cablu (funiculare);
Cheltuielile pentru proiectare realizate înainte de aprobarea proiectului, incluzând studiu de fezabilitate, memoriu justificativ, studii hidrologice şi/sau hidro-geologice, proiectele tehnice se suportă din sprijinul acordat prin măsură şi nu pot depăşi 10% din valoarea eligibilă a proiectului.

Investiţii neeligibile:

i. Investiţiile de infrastructură care primesc finanţări din alte fonduri naţionale şi/sau externe[26].
ii. Investiţiile pentru infrastructură realizate de beneficiarii măsurii 322 din PNDR.

Costuri neeligibile (lista indicativă):

i. Costurile cu întreţinerea, reparaţiile şi exploatarea;
ii. TVA-ul, cu excepţia TVA-ului nerecuperabil, în cazul în care este în mod real şi definitiv suportat de către beneficiari, alţii decât persoanele neimpozabile, conform art. 71 (3) lit. a) din Regulamentul Consiliului nr. 1698/2005;
iii. Comisioane bancare, costurile garanţiilor şi cheltuieli similare;
iv. Lucrările care nu au acceptul scris al tuturor proprietarilor terenului (persoane fizice şi juridice);
v. Proiectele de infrastructură forestieră care nu prezintă caracteristicile de calitate şi care nu sunt în conformitate cu Normativele de proiectare;
vi. Costuri de schimb valutar, taxe şi pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului Euro APDRP.

Condiţiile minime pentru acordarea sprijinului:

(i) Beneficiarii investiţiilor trebuie să facă dovada deţinerii terenului aferent investiţiei;
(ii) Beneficiarii pentru modernizarea drumurilor trebuie să facă dovada că respectivele drumuri aparţin acestora ;
(iii) Beneficiarii vor face dovada că au studiu de fezabilitate întocmit şi că au iniţiat

[26] MADR are contractate cu BIRD şi BDCE, o serie de programe de finanţare. MADR prin AM-PNDR va pune la dispoziţia Agenţiei de plăţi lista proiectelor finanţate din alte surse externe asfel încât să se evite dubla finanţare sau suprapunerea obiectiveleor unor proiecte. Agenţia de plăţi va verifica înainte de aprobarea sprijinului că investiţia prevăzută a se realiza în cadrul proiectului nu beneficiază de altă finanţare.

procedurile pentru obţinerea avizelor şi acordurilor conform legislaţiei în vigoare, necesare realizării investiţiei în cadrul proiectului. În anumite situaţii menţionate în legislaţie, este obligatoriu studiul de impact de mediu, aşa cum se prezintă la punctul 5.2. din PNDR.

(iv) Beneficiarul trebuie să se angajeze că vor întreţine obiectivele de investiţii prevăzute în proiect pe toată durata de funcţionare a acestuia.

(v) Proiectele pentru investiţii situate în siturile Natura 2000 sunt eligibile pentru finanţare doar dacă sunt însoţite de studii de impact. Aceste proiecte trebuie să corespundă obiectivelor generale ale planului de management a sitului.

Criterii de selecţie

Criteriile de selecţie a proiectelor sunt următoarele:

- Tipuri de lucrări: prioritate vor avea drumurile forestiere, apoi funicularele, apoi căile ferate forestiere;
- Zona geografică (altitudinea): prioritate vor avea proiectele referitoare la zonele montane, apoi cele din zonele de deal, şi apoi cele din zonele de câmpie;
- Proprietatea majoritară a terenurilor forestiere servite de infrastructură: prioritate vor avea proprietarii privaţi şi asociaţiile acestora, apoi consiliile locale, şi în final Regia Naţională a Pădurilor;
- În cazul drumurilor forestiere: prioritate vor avea drumurile care deservesc suprafaţa de pădure cea mai mare;

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecţie mai sus menţionate.

Sistemul de selecţie este cel prevăzut la subcapitolul 5.2.4 „Procedura de selecţie”.

125 c *Lucrări de construcţii, refacere şi modernizare a infrastructurii de prevenire şi de protecţie împotriva inundaţiilor*

Obiective specifice

- Diminuarea riscului şi incertitudinii în agricultură prin reducerea incidenţei fenomenelor naturale (inundaţii, eroziunea solului etc.);
- Prevenirea sau minimizarea pierderilor economice prin reducerea riscului la inundaţii a zonelor rurale şi a terenurilor agricole şi silvice.
- Diminuarea riscului incidenţei fenomenelor naturale periculoase asupra pădurii.

Obiective operaţionale

- Construirea, refacerea şi modernizarea infrastructurii de prevenirea şi protecţia împotriva inundaţiilor, în principal pentru protecţia suprafeţelor de teren agricol şi silvic.

Descrierea tipului de operaţiuni

În cadrul acestei sub- măsuri sprijinul va fi acordat pentru:

a. construirea, extinderea infrastructurii pentru prevenirea şi protecţia împotriva inundaţiilor;
b. refacerea şi/sau modernizarea infrastructurii pentru prevenirea şi protecţia împotriva inundaţiilor;
c. lucrări de corectare a torenţilor, situate în fondul funciar agricol şi/sau în fondul forestier;

Descrierea tipului de beneficiari

a) Comune;
b) Administratorul fondului forestier de stat - Regia Naţională a Pădurilor Romsilva, persoană juridică care administrează fondul forestier proprietate publică a statului, ce funcţionează pe bază de gestiune economică şi autonomie financiară.

Tipuri de investiţii eligibile

Sprijinul prevăzut în cadrul acestei sub- măsuri va fi acordat pentru:

- investiţii în construcţii pentru refacerea sistemului de diguri şi regularizări, corecţie şi amenajare a albiilor pâraielor;
- construirea şi refacerea bazinelor de acumulare, a structurilor de oprire a scurgerilor de apă;
- investiţii în reţeaua de canale pentru menţinerea capacităţii de evacuare a apelor în exces din incintele îndiguite;
- reabilitarea prin investiţii a unor stăvilare cu rol de atenuare a viiturilor şi de protecţie a terenurilor agricole din zona respectivă şi de protecţie a zonelor rurale;
- investiţii pentru consolidarea terenurilor cu risc de alunecări de teren, de ex: ziduri de sprijin, consolidări etc. ;
- investiţii în lucrări de desecare pentru eliminarea excesului de apă survenit în urma inundaţiilor şi de conducere a apei în emisari naturali, de ex: canale de evacuare, staţii de pompare etc.
- investiţii în lucrări de corectare a torenţilor, situate în fond funciar agricol şi/sau în fondul forestier - constând în construirea şi/sau modernizarea barajelor, digurilor, canalelor sau alte asemenea lucrări.

Durata de realizare a unui proiect nu poate depăşi trei ani.

Proiectul trebuie să se încadreze în priorităţile propuse prin PUG - Planul de Urbanism General şi Planurile de Amenajare a Teritoriului.

Cheltuielile pentru proiectare realizate înainte de aprobarea proiectului, incluzând studiu de fezabilitate, memoriu justificativ, studii hidrologice şi/sau hidro-geologice, proiectele tehnice se suportă din sprijinul acordat prin măsură şi nu pot depăşi 10% din valoarea eligibilă a proiectului.

Investiţii neeligibile:

i. Investiţiile de infrastructură de prevenire şi protectie împotriva inundaţiilor care primesc finanţări din alte fonduri naţionale şi/sau externe[27].

ii. Investiţiile pentru infrastructură de prevenire şi protectie împotriva inundaţiilor sprijinite prin măsura 125 *„Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii" submăsurile a) şi b)*

iii. Investiţiile pentru refacerea infrastructurii sprijinite prin măsura 322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale" submăsura d).

iv. Proiectele de infrastructură de prevenire şi protectie împotriva inundaţiilor care nu prezintă caracteristicile de calitate şi care nu sunt în conformitate cu Normativele de proiectare;

[27]MADR are contractate cu BIRD şi alţi finanţatori în domeniul irigaţiilor, o serie de programe de finanţare. MADR prin AM-PNDR va pune la dispoziţia Agenţiei de plăţi lista proiectelor finanţate din alte surse externe asfel încât să se evite dubla finanţare sau suprapunerea obiectiveleor unor proiecte. Agenţia de plăţi va verifica înainte de aprobarea sprijinului că investiţia prevăzută a se realiza în cadrul proiectului nu beneficiază de altă finanţare.

Costuri neeligibile (lista indicativă):

i. Costurile cu întreţinerea, reparaţiile şi exploatarea;
ii. TVA-ul, cu excepţia TVA-ului nerecuperabil, în cazul în care este în mod real şi definitiv suportat de către beneficiari, alţii decât persoanele neimpozabile, conform art. 71 (3) lit. a) din Regulamentul Consiliului nr. 1698/2005;
iii. Comisioane bancare, costurile garanţiilor şi cheltuieli similare;
iv. Costuri de schimb valutar, taxe şi pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului Euro APDRP.

Condiţiile minime pentru acordarea sprijinului:

Condiţii generale

(i) Proiectul se încadrează în priorităţile propuse prin Planul de Urbanism General (PUG), întocmit în conformitate cu Strategia naţională de management al riscului la inundaţii pe termen mediu şi lung;
(ii) Beneficiarii vor prezenta studiul de fezabilitate care va cuprinde şi elemente de calcul ale eficienţei economice şi impactul de mediu;
(iii) Beneficiarii vor face dovada că au iniţiat procedurile pentru obţinerea avizelor şi acordurilor conform legislaţiei în vigoare, necesare realizării investiţiei în cadrul proiectului. Pentru toate tipurile de investiţii, potenţialii beneficiari trebuie să obţină acordul de mediu în conformitate cu legislaţia naţională. În anumite situaţii menţionate în legislaţie, acordul de mediu este însoţit obligatoriu de studiul de impact de mediu, aşa cum se prezintă la punctul 5.2. din PNDR;
(iv) Beneficiarii trebuie să prezinte angajamentul că vor întreţine şi/sau repara infrastructura care beneficiază de sprijin.

Condiţii specifice:

Pentru refacerea infrastructurii

(i) Investiţiile vor fi realizate în vederea reconstruirii infrastructurii afectate de inundaţiile din anul 2010, pe teritoriul administrativ al localităţilor rurale care au fost afectate de inundaţiile din anul 2010.

Pentru prevenire şi protecţie

(i) Investiţiile vor fi realizate pe teritoriul administrativ al localităţilor rurale din zonele cu risc la inundaţii.

Criterii de selecţie

Criteriile de selecţie a proiectelor pentru refacerea infrastructurii de protecţie împotriva inundaţiilor sunt următoarele:

(i) Gradul de afectare, calculat ca pondere a suprafeţelor agricole şi/sau silvice afectate de inundaţiile din anul 2010 din suprafaţă totală agricolă şi/sau silvică a comunei;
(ii) Proiecte care apără suprafeţele agricole şi/sau silvice din cel puţin două localităţi rurale.

Criteriile de selecţie a proiectelor pentru prevenirea împotriva inundaţiilor sunt următoarele:

i. Clase de vulnerabilitate la inundaţii stabilite la nivel de UAT;
ii. Proiecte care apără suprafeţele agricole şi/sau silvice din cel puţin două localităţi rurale.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecţie mai sus menţionate.
Sistemul de selecţie este cel prevăzut la subcapitolul 5.2.4 „Procedura de selecţie”.

- **Demarcarea cu Fondul Solidaritatea al Uniunii Europene**

PNDR va susţine comunele ce îşi propun investiţii în infrastructura de prevenire a inundaţiilor, cu excepţia acelora care depun documente în vederea decontării din Fondul Solidaritatea al Uniunii Europene a cheltuielilor efectuate pentru repunerea în funcţiune a infrastructurii afectate de inundaţiile din 2010.

Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit şi Secretariatul General al Guvernului care este autoritatea desemnată pentru gestionarea Fondului Solidaritatea al UE, vor asigura, printr-un protocol semnat între părţi, un sistem comun de verificare în vederea evitării dublei finanţări, începând cu etapa de depunere a proiectelor.

Astfel comunele care şi-au asigurat finanţarea şi au început lucrările pentru refacerea infrastructurii de prevenire a inundaţiilor, în vederea decontării acestora din Fondul Solidaritatea, nu vor putea primi finanţare din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală.

Tipul de sprijin

Sprijin public nerambursabil.

Beneficiarii acestei măsuri pot solicita Agenţiei de plăţi plata unui avans în cuantum de până la 50% din ajutorul public pentru investiţii, conform articolului 56 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 privind regulile de aplicare ale Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005 privind acordarea sprijinului pentru dezvoltare rurală din FEADR, iar plata este condiţionată de constituirea unei garanţii bancare sau a unei garanţii echivalente, corespunzătoare unui procent de 110% din valoarea avansului.

În cazul beneficiarilor publici, Agenţia de plăţi poate accepta beneficiarului drept garanţie un angajament scris, emis de către autoritatea ierarhic superioară, prin care aceasta se angajează la plata sumei de garantare în cazul în care nu se îndeplinesc condiţiile în care a fost acordat avansul.

Potenţialii beneficiari ai acestei măsuri au la dispoziţie facilităţile financiare conform pachetului de acte normative pentru creditarea şi garantarea investiţiilor, care este în vigoare până în anul 2009, în special pentru asigurarea cofinanţării proiectelor realizate din fondul SAPARD, intitulat Programul „Fermierul" care a constituit principalul instrument pentru creşterea absorbţiei fondurilor de pre-aderare. Aceste scheme de ajutor vor continua până la sfârşitul anului 2009 când îşi încetează existenţa.

Sprijinul acordat în cadrul acestei măsuri pentru operaţiunile prevăzute la art. 36 din Tratatul de Instituire a Comunităţii Europene nu poate fi cumulat cu niciun alt ajutor de stat în înţelesul art. 87 (1) din Tratat, sau cu altă contribuţie a statului membru, dacă o astfel de cumulare ar conduce la depăşirea intensităţii maxime a sprijinului stipulată de Regulamentul (CE) nr. 1698/2005.

Verificarea respectării intensităţii maxime a ajutorului se va face înaintea semnării contractului de finanţare.

În vederea evitării dublei finanţări, Agenţia de plăţi va verifica înaintea semnării contractului de finanţare toate proiectele de investiţii realizate în cadrul acestei măsuri şi care ar putea beneficia de acelaşi tip de sprijin în cadrul altor măsuri din PNDR.

Finanţare

Alocarea financiară a măsurii pentru perioada 2007-2013 este de :

Cost total: 655.927.055 Euro

Cost public: 537.042.272 Euro din care:

- 7.169.427 Euro cheltuială publică (5.735.542 Euro FEADR) reprezintă alocarea finaciară din PERE pentru proiecte ce vizează noile provocări.
- 62.500.000 Euro cheltuială publică reprezintă alocarea finaciară transferată din cadrul măsurii 122 „Îmbunătăţirea valorii economice a pădurii" pentru finanţarea proiectelor submăsurii 125 c) Lucrări de construcţii, refacere şi modernizare a infrastructurii de prevenire şi de protecţie împotriva inundaţiilor.

În fiecare sesiune de depunere a proiectelor, alocarea financiară se acordă distinct pentru cele trei submăsuri.

Sprijinul public (comunitar şi naţional) acordat în cadrul acestei măsuri este de:

- **100%** din totalul cheltuielilor eligibile pentru investiţiile de utilitate publică care deservesc întreaga comunitate.

  Ajutorul public acordat pentru un proiect de investiţie nu va putea depăşi 1.000.000 Euro/proiect privind irigaţiile şi drumurile de exploataţie în fond agricol, iar pentru drumurile forestiere şi lucrările de corectare a torenţilor, situate în fondul agricol şi forestier, nu va putea depăşi 1.500.000 Euro/proiect.
- **75%** din totalul cheltuielilor eligibile pentru investiţiile de utilitate publică, care deservesc o parte din comunitate. În acest caz, ajutorul public acordat nu va putea depăşi 750.000 Euro/proiect.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul de indicator	**Indicator**	**Ţinta 2007-2013****
Realizare	Numărul de acţiuni sprijinite Împărţite pe: • tipul de acţiune (căi de acces, alimentare cu energie, managementul apei, consolidarea şi îmbunătăţirea terenurilor, altele) • tipul de teren (agricol/forestier)	1667
	Volumul total al investiţiilor împărţite pe (Euro): • tipul de acţiune • tipul de teren	666.558.520
	✓ agricol	276.755.315
	✓ forestier	267.793.532
	✓ comasarea terenurilor (după 2012)	59.509.673
	✓ infrastructura de prevenire şi de protecţie împotriva inundaţiilor	62.500.000
Rezultat	Creşterea valorii adăugate brute (mil. Euro)	24
Impact*	Creşterea economică (mil. Euro) din care contribuţia măsurii 125	2.396,419
	Creşterea productivităţii muncii	Creştere anuală cu 8%

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

Indicatori adiţionali

Tipul de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013**
Realizare	Suprafaţa modernizată şi reabilitată: • Irigaţii - ha • Drenaje – ha • Combaterea eroziunii solului ha • Protecţie împotriva inundaţiilor ha Lungimea drumurilor construite: • Agricole - km • Forestiere – km	 395.000 120.000 60.000 40.000 740 2.010

Indicatori adiţionali submăsura 125 c)

Tipul de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013**
Realizare	• ml (metri liniari) diguri refacute	145.000
	• ml (metri liniari) diguri nou construite	43.550

** Având în vedere că, conform previziunilor de plată pentru perioada cuprinsă între trim.II.2012-trim.I.2013, perioada de aplicare a facilității rambursării unei rate de 95% FEADR din total cheltuieli publice, suma rambursată în avans datorită acestei rate majorate reprezintă aprox. 2% din valoarea publică a axei 1, modificare indicatorilor nu se justifică, întrucât 2% se încadrează în marja de eroare a estimării valorilor țintă a indicatorilor față de valorile realizate în implementare.

5.3.1.3. Măsuri de tranziţie pentru România

Măsura	**Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă**
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 20 d (i) şi articolul 34 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, Articolul 24 şi punctul 5.3.1.4.1 din Anexa II a Regulamentului (CE) nr.1974/2006
Codul măsurii	141

Motivaţia sprijinului

În România, ca urmare a retrocedării terenurilor, majoritatea fermelor individuale se caracterizează printr-o putere economică redusă şi orientare spre consum din producţia proprie, având mai mult caracter de subzistenţă şi semi-subzistenţă. Deschiderea acestora către piaţă este relativ redusă, atât în ceea ce priveşte input-urile necesare cât şi output-urile.

Numărul de exploataţii agricole care s-au înscris în baza de date a Agenţiei de Plăţi şi Intervenţie în Agricultură, la data de 01.06.2007, a fost de 1.232.616, acestea utilizând o suprafaţă de 9.705.502 ha. Pentru a se putea înscrie în această bază de date, exploataţiile trebuie să deţină sau să exploateze suprafeţe de minim 1 ha iar parcelele să nu aibă mai puţin de 0,3 ha.

Deoarece există un număr mare de ferme mici în România (de subzistenţă şi semi-subzistenţă), pentru care nu există posibilităţi reale de restructurare, numărul fermelor luate în considerare pentru sprijin în vederea transformării lor în ferme comerciale, va include numai fermele de semi-subzistenţă între 2 şi 8 UDE (aproximativ 350 mii de exploataţii).

Astfel, exploataţiile din grupa 2-8 UDE sunt, de obicei, exploataţii individuale tipice, iar procentul persoanelor juridice este foarte redus (0,5-2,1%). Diferenţa faţă de clasa de dimensiune economică 8-16 UDE este clară, activitatea agricolă fiind aici orientată spre comercializare (persoanele juridice având un procent de 10,9 % din totalul exploataţiilor acestei categorii). Sprijinirea fermelor medii-mici, adică a celor cu dimensiunea economică între 2 şi 8 UDE, are marele avantaj că gestionează un segment de exploataţii relativ omogen (cu media de 4,9 ha pentru grupa 2-4 UDE şi 9,4 ha pentru grupa 4-8 UDE). Cum nu este de aşteptat ca numărul de fermieri care vor depune cerere de sprijin să fie mai mare de un sfert din totalul beneficiarilor potenţiali, această abordare este considerată cea mai realistă. Definiţia provine dintr-un document strategic realizat de Institutul European din România (2006).

Specific României, unde relaţia exploataţiilor cu piaţa este mai puţin dezvoltată, planul de afaceri va pune accent pe vânzarea producţiei şi nu atât pe realizarea de investiţii, acestea din urmă reprezentând baza care va permite o schimbare a orientării exploataţiei, dar linia directoare o va constitui identificarea oportunităţilor de valorificare a producţiei. Sistemul de producţie mixt al acestor exploataţii nu diferă foarte mult de segmentul fermelor de subzistenţă (şi anume, combinaţia granivore-culturi de câmp), însă există aici o orientare mai puternică spre piaţă. În plus, analiza veniturilor acestor gospodării relevă faptul ca o fermă din clasa 2-4,3 UDE poate acoperi necesarul de autoconsum al unei gospodării cu o medie de 1-3 membri. Totuşi, pentru ca o fermă să îşi comercializeze o parte din producţie, este nevoie de 2 până la 4 UDE suplimentare (*Calcul realizat de MADR*).

În fermele de semi-subzistenţă fermierii desfăşoară diverse activităţi agricole de cultivare a plantelor şi de creştere a animalelor, bazate pe tradiţii specifice satului românesc. Aceste ferme se caracterizează printr-o structură de producţie foarte diversificată, determinată de necesităţile gospodăriei, precum şi printr-o dotare tehnică redusă şi necorespunzătoare, ceea ce împiedică creşterea productivităţii şi obţinerea unui surplus de produse destinate vânzării. Orientarea acestor ferme către piaţă necesită schimbarea sistemului de producţie şi implicit cheltuieli financiare suplimentare, pe care fermierii nu şi le pot permite.

Sprijinul acordat pentru restructurarea fermelor de semi-subzistenţă este un instrument menit să determine, în principal, o îmbunătăţire a managementului însoţită de transformarea acestora în

exploataţii familiale comerciale, capabile să identifice noi oportunităţi de valorificare a producţiei. Se va acorda atenţie fermelor de semi-subzistenţă din zonele defavorizate sau din zone cu importanţă pentru mediu (HNV, Natura 2000). În scopul adaptării producţiei din punct de vedere calitativ la cerinţele pieţei, fermierii de semi-subzistenţă se pot asocia în grupuri de producători şi pot accesa, de asemenea, măsurile ce vizează îmbunătăţirea pregătirii profesionale şi utilizarea serviciilor de consultanţă.

Obiectivele măsurii

Obiectiv general

Creşterea competitivităţii exploataţiilor agricole în curs de restructurare pentru facilitarea rezolvării problemelor legate de tranziţie, având în vedere faptul că sectorul agricol şi economia rurală sunt expuse presiunii concurenţiale a pieţei unice.

Obiective specifice

- Creşterea volumului producţiei destinate comercializării pentru ca fermele de semi-subzistenţă să devină viabile economic.

- Diversificarea producţiei în funcţie de cerinţele pieţei şi introducerea de noi produse.

Obiective operaţionale

Asigurarea sprijinirii veniturilor necesare în perioada de restructurare a fermelor de semi-subzistenţă pentru mai buna utilizare a resurselor umane şi a factorilor de producţie, prin:

- stimularea spiritului antreprenorial;
- diversificarea activităţilor şi veniturilor.

Domeniul de acţiune

Sprijinul acordat prin această măsură are scopul de a asigura veniturile necesare în perioada de restructurare şi transformarea fermelor de semi-subzistenţă în exploataţii orientate către piaţă, prin utilizarea durabilă a factorilor de producţie, îmbunătăţirea managementului prin diversificarea producţiei agricole, precum şi introducerea de tehnologii performante adaptate condiţiilor locale. Ca urmare, implementarea măsurii va conduce la creşterea veniturilor acestor ferme concomitent cu scăderea costurilor de producţie.

Tipul sprijinului

Sprijinul public nerambursabil se va acorda sub forma unei sume fixe anuale.

Definirea beneficiarilor

Sprijinul se acordă fermierilor aşa cum sunt definiţi în subcapitolul 5.2. . Aceştia sunt persoane fizice şi persoane fizice autorizate în vârstă de până la 62 de ani[28], care prezintă un Plan de afaceri pentru restructurarea exploataţiei agricole..

Persoanele fizice neautorizate încă vor fi acceptate ca beneficiari potenţiali dacă se angajează să se autorizeze [29] până la data încheierii contractului de finanaţare.

[28] Limita de vârstă a avut în vedere procentul ridicat al fermelor de semisubzistenţă, conduse de persoane la pensie. Măsura vizează acei fermieri care dispun nu numai de motivaţie ci şi de ani suficienţi de muncă pentru dezvoltarea unor exploataţii viabile şi evitarea oricăror suprapuneri ale sprijinului pentru restructurare cu sprijinul furnizat de pensiile de stat.

[29] Procedura de autorizare a persoanelor fizice este simplă şi se realizează la nivelul administraţiei locale. Aceasta procedură oferă

Definiţia fermei de semi-subzistenţă ţinând cont de dimensiunea minimă şi/sau maximă a acesteia, procentul producţiei vândute şi/sau nivelul de venit al fermelor

Ferma de semi-subzistenţă este ferma care produce, în principal, pentru consumul propriu, dar care comercializează şi o parte din producţia realizată. Dimensiunea economică a fermelor de semi-subzistenţă poate varia între 2-8 UDE. Pentru a deveni viabilă, ferma de semi-subzistenţă poate desfăşura şi activităţi non-agricole generatoare de venituri.

Unitatea de dimensiune economică (UDE) reprezintă unitatea prin care se exprimă dimensiunea economică a unei exploataţii agricole determinată pe baza marjei brute standard a exploataţiei (Decizia Comisiei nr. 85/377/CEE). Valoarea unei unităţi de dimensiune economică este de 1.200 Euro.

Definirea viitoarei viabilităţi economice

După o perioadă de trei ani de la acordarea sprijinului, viabilitatea economică a fermei de semi-subzistenţă va fi demonstrată prin creşterea cu 20% a producţiei destinate comercializării şi prin creşterea cu minim 3 UDE a dimensiunii exploataţiei, comparativ cu situaţia iniţială menţionată în planul de afaceri.

Sumarul cerinţelor planului de afaceri

Planul de afaceri întocmit pentru obţinerea sprijinului în cadrul acestei măsuri trebuie să cuprindă următoarele cerinţe:

- O scurtă descriere a situaţiei curente;
- Obiectivele restructurării;
- După caz, investiţiile necesare pentru atingerea obiectivelor;
- Schimbările de management vizate;
- Pregătirea profesională vizată;
- Tipul şi cantitatea produselor obţinute în timpul şi după restructurare, inclusiv oportunităţile de piaţă;
- Demonstrarea viitoarei viabilităţi economice: costuri, venituri şi cheltuieli realizate, modalitatea de asigurare a consumului propriu şi creşterea cantităţii producţiei destinată comercializării;
- Evaluarea principalelor riscuri;
- Elemente referitoare la îndeplinirea cerinţelor de mediu, în special când exploataţia se află într-o zonă cu importanţă pentru mediu (HNV, Natura 2000);
- Graficul de timp pentru restructurare, inclusiv obiective şi etape.

Beneficiarul poate prezenta în planul de afaceri detalii despre sprijinul pe care doreşte să-l obţină şi prin accesarea altor măsuri din cadrul Programului Naţional de Dezvoltare Rurală.

În Planul de afaceri .prezentat, beneficiarul poate include venituri generate de activitatea agricolă desfăşurată pe terenuri luate în arendă pe o perioadă de timp corespunzătoare cel puţin perioadei acoperite de planul de afaceri.

Planul de afaceri trebuie să includă toate detaliile privind investiţiile care se realizează din sprijinul acordat prin măsură . Elaborarea Planului de afaceri va putea fi sprijinită prin măsura 143 „Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori”.

Verificarea conformităţii cu planul de afaceri se va realiza după o perioadă de 3 ani de la acordarea sprijinului. Dacă la verificare ferma de semi-subzistenţă nu îndeplineşte conformitatea cu planul de

cadrul legal pentru a dezvolta o activitate comercială. Numărul de persoane fizice autorizate din agricultură va fi cunoscut, graţie existenţei Registrului de autorizare.

afaceri, aceasta nu va mai beneficia de sprijin în următorii 2 ani, cu excepţia situaţiei când neconformitatea acestuia a fost determinată de cauze independente de voinţa beneficiarului, definite ca fiind cauze de forţă majoră: inundaţii, secetă prelungită, furtuni etc., pentru care se întocmesc dosare de către comisiile locale de specialitate, constituite în acest scop.

Fermierii care beneficiază de sprijin prin această măsură sunt obligaţi să urmeze, în primii trei ani de la primirea sprijinului, un curs de formare profesională prin măsura 111 „Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe" în cel puţin unul din domeniile: managementul exploataţiei agricole, contabilitatea fermei, protecţia mediului, agricultură ecologică etc.

Ca urmare, potenţialii beneficiari, în special cei din zonele cu importanţă pentru mediu vor putea să îşi dezvolte acele mijloace şi practici agricole care să conducă la conservarea biodiversităţii şi protejarea ecosistemelor naturale (ex. pajişti, păşuni, fâneţe). De asemenea, fermele de semisubzistenţă care accesează măsura de agro-mediu vor fi prioritare, acestea având ca scop nu numai raţiuni economice, dar şi de mediu.

Criteriile de selecţie pentru fermele de semi-subzistenţă:
- să facă parte cu minim 6 luni înainte de lansarea sesiunii pentru care aplică**,** dintr-o formă asociativă recunoscută conform legislaţiei naţionale în vigoare (de exemplu: grup de producători, cooperativă etc.);
- să acceseze măsura de agromediu;
- să fie în zonă defavorizată;
- să aparţină tinerilor fermieri;
- să realizeze o investiţie**,** în special o investiţie pentru îndeplinirea conformităţii cu standardele comunitare.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecţie mai sus menţionate.

Sistemul de selecţie este cel prevăzut la subcapitolul 5.2.4 „Procedura de selecţie"

Beneficiarii care au semnat Decizia de finanţare pot accesa 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole cu respectarea tuturor condiţiilor specifice acesteia.

Volumul sprijinului

Sprijinul acordat în cadrul acestei măsuri este de 1.500 de Euro/an/fermă de semi-subzistenţă.

Durata sprijinului

Sprijinul se acordă pentru o perioadă de maxim 5 ani pentru cererile aprobate înainte de 31 decembrie 2013.

Finanţare

Alocarea financiară a măsurii pentru perioada 2007-2013:

Cost total: 468.484.058 Euro
Cheltuială publică: 468.484.058 Euro

Acorduri tranzitorii

Nu este cazul.

Complementaritatea cu alte măsuri din FEADR şi alte fonduri

Sprijinul acordat acestei măsuri este complementar acţiunilor prevăzute în cadrul altor măsuri din Axa I (111 „*Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe",* 121 „*Modernizarea exploataţiilor agricole* ", 142 *"Înfiinţarea grupurilor de producători",* 143 „*Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori")*, din Axa II şi Axa III.

Pentru încurajarea fermelor de semi-subzistenţă să intre pe piaţă, beneficiarii sprijinului acordat prin această măsură pot accesa concomitent mai multe măsuri în cadrul Programului Naţional de Dezvoltare Rurală. De exemplu, un fermier de semi-subzistenţă poate să acceseze măsurile care vizează formarea profesională şi serviciile de consultanţă. După caz, fermierul poate accesa şi măsura de modernizare a exploataţiilor agricole, sau alte măsuri cum ar fi: înfiinţarea grupurilor de producători, dezvoltarea de

activităţi non-agricole şi acordarea de plăţi compensatorii pentru agro-mediu, în special pentru agricultura ecologică.

De asemenea sprijinul este complementar acţiunilor prevăzute în cadrul măsurilor din alte Fonduri:

- Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR);
- Fondul de Coeziune (FC);
- Fondul Social European (FSE).

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013**
Realizare	Număr total de ferme de semi-subzistenţă sprijinite Împărţite în funcţie de: • dimensiunea fermei	76.172
Rezultat	Număr ferme intrate pe piaţă	60.938
Impact*	Creşterea economică (mil.euro)	2.396,4
	Creşterea productivităţii muncii	Creştere anuală cu 8%

Indicatori adiţionali

Tip de indicator	Indicator	Ţinta 2007 - 2013**
Realizare	Număr de ferme de semi-subzistenţă sprijinite Împărţite în funcţie de statutul juridic:	76.172
	• persoane fizice	60.938
	• persoane juridice	15.234
	din care: • conduse de femei	7.617
	• conduse de tineri sub 40 de ani	11.426
	• din zone defavorizate	15.238
	• care aplică pentru agromediu	7.617
Rezultat	Număr de ferme care introduc noi produse	30.470

** Având în vedere că, conform previziunilor de plată pentru perioada cuprinsă între trim.II.2012-trim.I.2013, perioada de aplicare a facilităţii rambursării unei rate de 95% FEADR din total cheltuieli publice, suma rambursată în avans datorită acestei rate majorate reprezintă aprox. 2% din valoarea publică a axei 1, modificare indicatorilor nu se justifică, întrucât 2% se încadrează în marja de eroare a estimării valorilor ţintă a indicatorilor faţă de valorile realizate în implementare.

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

Măsura	**Înfiinţarea grupurilor de producători**
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 20 (d) (ii) şi articolul 35 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 şi punctul 5.3.1.4.2 din Anexa II a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006 Articolul 2 din Regulamentul (CE) nr. 248/2007 privind măsurile referitoare la acordurile de finanţare multianuale şi acordurile de finanţare anuale încheiate pe baza Programului SAPARD precum şi tranziţia de la Programul SAPARD la programele de dezvoltare rurală.
Codul măsurii	142

Motivaţia sprijinului

Procesul de retrocedare a terenurilor agricole din proprietatea statului în proprietate privată a condus la înfiinţarea de exploataţii agricole de dimensiuni diferite în funcţie de tipul acestora: exploataţii de subzistenţă care deţin 45,24 % din totalul suprafeţei agricole utilizate, exploataţii de semi-subzistenţă care utilizează 16,09 % şi exploataţii comerciale care utilizează 38,67%. Această structură, nefavorabilă în principal exploataţiilor agricole de semi-subzistenţă, precum şi cooperarea insuficientă a producătorilor agricoli, a determinat o slabă dezvoltare a sectorului. Creşterea competitivităţii acestui sector este condiţionată de valorificarea pe piaţă a unor produse agricole corespunzătoare din punct de vedere calitativ şi cantitativ. Adaptarea producţiei la cerinţele pieţei poate fi accelerată semnificativ de asocierea producătorilor agricoli, care are drept consecinţă conştientizarea acestora asupra importanţei aplicării unor tehnologii de producţie unitare, corespunzătoare solicitărilor procesatorilor sau comerţului cu ridicata. De asemenea, lipsa susţinerii financiare a înfiinţării şi funcţionării formelor de asociere a condus la menţinerea unei dualităţi formată, pe de o parte, din exploataţiile de subzistenţă şi semi-subzistenţă, iar pe de altă parte din exploataţiile comerciale.

La aceasta s-au adăugat reticenţa şi interesul scăzut al producătorilor agricoli faţă de formele asociative, datorită:

- **nivelului de conştientizare**: lipsa de informaţii şi experienţă în astfel de activităţi, conştientizarea redusă a fermierilor în ceea ce priveşte avantajele rezultate dintr-o acţiune comună;
- **aspectelor economice şi legislative**: insuficienţa surselor de finanţare pentru începerea unei activităţi economice, lipsa de interes a unităţilor de prelucrare a produselor primare din agricultură şi sectorul forestier pentru a încheia contracte comerciale, modificarea continuă a legislaţiei în domeniu;
- **aspectelor privind pregătirea, consilierea şi consultanţa**: gradul diferit de pregătire al persoanelor implicate în formele asociative, precum şi înţelegerea diferită a scopurilor şi principiilor de funcţionare ale acestora, insuficienţa serviciilor de consiliere şi consultanţă şi concentrarea acestora pe aspectul cantitativ şi nu pe cel calitativ şi economic.

Până în prezent, în România au fost recunoscute, în conformitate cu legislaţia naţională în vigoare, un număr de 56 grupuri de producători, dintre acestea 4 grupuri de producători au depus proiecte de finanţare din fonduri SAPARD, în principal pentru legume-fructe, lapte şi produse lactate, cartofi, carne de pasăre şi ouă, carne ovine şi caprine, miere şi produse din miere.

În urma analizei relaţiei dintre exploataţiile de subzistenţă şi semi-subzistenţă cu piaţa, se impune în continuare identificarea oportunităţilor pentru o mai bună valorificare a producţiei agricole. În contextul în care asocierea în grupuri de producători a constituit o pârghie în procesul de transformare a fermelor de semi-subzistenţă în ferme familiale comerciale, această măsură este extrem de importantă.

Obiectivele măsurii

Obiective generale

Creşterea competitivităţii sectoarelor primare agricol şi silvic, prin dezvoltarea echilibrată a relaţiilor dintre producători şi sectoarele de procesare şi comercializare, precum şi adaptarea producţiei din punct de vedere calitativ şi cantitativ la cerinţele consumatorilor.

Obiective specifice

Încurajarea înfiinţării grupurilor de producători din sectorul agricol şi silvic în vederea obţinerii de produse de calitate care îndeplinesc standardele comunitare, prin aplicarea unor tehnologii de producţie unitare şi sprijinirea accesului la piaţă a propriilor membri.

Obiective operaţionale

Creşterea numărului de grupuri de producători sprijinite pentru înfiinţare şi funcţionare administrativă şi creşterea veniturilor prin îmbunătăţirea capacităţii tehnice şi de management a membrilor acestora.

Domeniul de acţiune

Domeniul de acţiune al măsurii îl constituie încurajarea înfiinţării şi funcţionarii administrative a grupurilor de producători, recunoscute în conformitate cu prevederile legislaţiei naţionale în vigoare, ceea ce va conduce la:

a) Adaptarea producţiei la cerinţele şi exigenţele pieţei;
b) Asigurarea comercializării în comun a produselor, inclusiv pregătirea pentru vânzare, centralizarea vânzărilor şi distribuţia produselor cu ridicata;
c) Creşterea valorii adăugate a producţiei obţinute în comun şi o mai bună gestionare economică a resurselor şi rezultatelor obţinute;
d) Stabilirea unor reguli comune în ceea ce priveşte informaţiile asupra producţiei, în special cu privire la cantitate, calitate şi tipul ofertei, acordându-se o atenţie deosebită produselor obţinute în cantităţi corespunzătoare pentru industria prelucrătoare şi pentru reţeaua de comercializare.

Prevederile acestei măsuri se aplică la nivelul întregului teritoriu al României.

Tipul sprijinului

În cadrul acestei măsuri se acordă sprijin public nerambursabil de 100%, conform anexei Regulamentului (CE) nr. 1698/2005.
Suma acordată prin această măsură se calculează anual în funcţie de valoarea producţiei anuale comercializate de către grupul de producători recunoscut.

Schema de sprijin pentru grupurile de producători este următoarea:

- Rate anuale acordate în primii 5 ani de la data recunoaşterii grupului de producători;
- Sprijinul va fi calculat pe baza producţiei comercializate anual de către grupul de producători, astfel:

    a) 5%, 5%, 4%, 3% şi 2% din valoarea producţiei comercializate de până la 1.000.000 Euro pentru primul, al doilea, al treilea, al patrulea şi respectiv al cincilea an;
    b) 2,5%, 2,5%, 2,0%, 1,5% şi 1,5% pentru valoarea producţiei comercializate care depăşeşte 1.000.000 Euro pentru primul, al doilea, al treilea, al patrulea şi respectiv al cincilea an.

- Sprijinul nu va putea depăşi următoarele plafoane:

100.000 Euro - Anul I
100.000 Euro - Anul II

80.000 Euro - Anul III
60.000 Euro - Anul IV
50.000 Euro - Anul V

Plata primei rate va fi făcută la un an, după data la care grupul de producători este recunoscut.

Plata se va face în urma verificării respectării condiţiilor iniţiale de recunoaştere a grupului de producători, pe baza facturilor pentru producţia vândută înregistrată şi calculată după un an de la recunoaşterea grupului.

Definirea beneficiarilor

Grupuri de producători recunoscute oficial începând cu 1 ianuarie 2007 până la 31 decembrie 2013, conform prevederilor legislaţiei în vigoare.

Se exclud de la finanţare grupurile de producători, recunoscute preliminar, cele care au primit sprijin prin Programul SAPARD sau de la bugetul naţional, precum şi organizaţiile de producători din sectorul legume-fructe care beneficiază de sprijin prin Regulamentul CE 2200/1996, precum şi organizaţiile de producători de hamei.

Descrierea procedurii oficiale pentru recunoaşterea grupurilor inclusiv criteriile de recunoaştere

Conform legislaţiei în vigoare, grupurile de producători sunt recunoscute de către Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale, responsabil pentru:

a) analiza şi decizia privind recunoaşterea grupului de producători;

b) verificarea periodică a condiţiilor de recunoaştere;

c) emiterea şi înregistrarea avizului de recunoaştere al grupului de producători într-un registru special, deschis în acest scop;

d) retragerea Avizului de recunoaştere acordat grupului de producători, în situaţia în care acesta a fost obţinut prin prezentarea de date neconforme realităţii, precum şi atunci când obligaţiile faţă de membrii grupurilor de producători, cuprinse în actul constitutiv, nu mai sunt respectate.

Legislaţia în vigoare (Ordonanţa nr. 37 din 14 iulie 2005 aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 338/2005) prevede în principal, următoarele criterii de recunoaştere ale grupului de producători:

1. să fie persoană juridică înfiinţată la iniţiativa producătorilor agricoli şi forestieri, cu scopul de a comercializa în comun produsele agricole şi silvice ale membrilor, urmărind realizarea următoarelor obiective:
    a. planificarea şi modificarea producţiei conform cererii pieţei, în special conform condiţiilor de calitate şi cantitate;
    b. promovarea concentrării ofertei şi plasarea pe piaţă a produselor obţinute de membrii săi;
    c. reducerea costurilor de producţie şi stabilirea preţurilor la producător;
    d. promovarea utilizării practicilor de cultivare, a tehnicilor de producţie şi gestiune a deşeurilor care să nu dăuneze mediului înconjurător, în special pentru protecţia calităţii apelor, a solului şi a peisajului natural, precum şi menţienerea şi/sau promovarea biodiversităţii.
2. alte condiţii de recunoaştere se referă la:
    - grupul de producători este format din cel puţin 5 membri;
    - să comercializeze cel puţin 75% din producţia proprie prin intermediul grupului de producători;
    - dovedeşte prin evidenţa contabilă o valoare minimă a producţiei comercializate, pentru grupa de produs pentru care solictă recunoaşterea, de cel puţin 10.000 Euro, echivalent în lei;

- deţine un sistem centralizat de contabilitate, facturare, înregistrare şi urmărire cantitativă, calitativă şi valorică a producţiei membrilor;
- membrii grupului de producători au obligaţia de a plăti contribuţiile financiare prevăzute în actul constitutiv pentru înfiinţarea şi funcţionarea grupului de producători.

3. să aibă prevăzute în actul constitutiv sau în statut obligaţiile membrilor şi ale grupului de producători;
4. să dispună de organe de conducere şi mijloace tehnice care să-i permită să asigure managementul comercial şi financiar pentru funcţionarea grupului de producători.

Sectoare vizate

Sprijinul se acordă pentru grupurile de producători recunoscute conform legislaţiei naţionale în vigoare, pentru următoarelor categorii:
1.Sectorul agricol:

- culturi de câmp (cereale, oleaginoase, culturi proteice, tehnice, culturi rădăcinoase câmp);
- horticultură (flori, plante ornamentale);
- viticultură (viţă de vie pentru vin);
- creşterea animalelor pentru lapte;
- creşterea animalelor (excluzând laptele);
- granivore (porci şi păsări);
- mixt (creşterea animalelor pentru lapte şi carne/culturi vegetale şi creşterea animalelor).

2.Sectorul forestier:

- produse lemnoase;
- produse nelemnoase*.

Condiţiile de selecţie a grupurilor de producători vor putea fi revizuite într-o perioadă de 2 ani de la lansarea programului.

Complementaritatea cu primul pilon

Criteriile şi regulile administrative elaborate vor avea în vedere ca activităţile care beneficiază în mod excepţional de sprijin pentru dezvoltarea rurală, să nu fie sprijinite şi prin alte instrumente conform Planurilor de sprijin prevăzut în art. 2, alin.2 şi Anexa 1 a Regulamentului (CE) nr.1974/2006. Se exclud de la sprijinul acordat prin această măsură Organizaţiile de Producători Legume-Fructe şi Hamei care beneficiaza de sprijin prin Pilonul I.

Sprijinul acordat în cadrul acestei măsuri este complementar sprijinului acordat prin alte măsuri din cadrul Axei I (Măsura 111 „*Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe”*, 121 *“Modernizarea exploataţiilor agricole”*, 123 “Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere”, 125 *“Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii”*, 141 „*Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă*”, 143 „*Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori*”), Axei II, Axei III şi Axei LEADER.

Finanţare

Alocarea financiară a măsurii pentru perioada 2007-2013:
Cost total 24.601.255 Euro
Cost public 24.601.255 Euro

Acorduri tranzitorii

Prin programul SAPARD, măsura de tranziţie 3.2 „Constituirea grupurilor de producători” se finanţează pe o perioadă de cinci ani, astfel că aplicaţiile depuse în anul 2006 se vor finanţa în

* Produsele nelemnoase specifice fondului forestier sunt: fructele de pădure, seminţele forestiere, ciupercile comestibile din flora spontană, plantele medicinale şi aromatice, răşina şi altele de acest fel, conform Art. 39, litera e) din Codul Silvic, exceptând produsele rezultate din activităţi de vânătoare.

perioada 2007-2008 din fondul SAPARD, iar în perioada 2009-2011 prin sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală.

Situaţia sumelor contractate în cadrul măsurilor SAPARD cu angajamente multianuale este prezentată în tabelul următor:

Măsura	Total (Euro)	Total SAPARD (Euro)	*din care:*		Total FEADR (Euro)	*din care:*		
			2007	2008		2009	2010	2011
3.2	187.234	96.870	47.996	48.874	90.364	39.253	29.517	21.594

Cuantificarea obiectivelor prin indicatori comuni UE

Tip de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013***
Realizare	Număr total de grupuri de producători sprijinite	165
	din care pentru produse ecologice	17
	Împărţit în funcţie de:	
	Tipul de sector agricol, în conformitate cu Decizia (CE) nr. 369/2003*)	
	• ***Sectorul vegetal***	***66***
	- culturi de câmp	53
	- horticultură	7
	- viticultură	7
	• ***Sectorul de creştere a animalelor***	***71***
	- creşterea animalelor pentru lapte	46
	- creşterea animalelor (excluzând laptele)	13
	- granivore (porci şi păsări)	12
	• ***Mixt***	***12***
	• ***Altele***	***17***
	Cifra de afaceri a grupurilor sprijinite (mil. euro/an)	264
Rezultat	Număr de ferme de semi-subzistenţă membre în grupurile de producători, intrate pe piaţă	2.111
Impact**	Creşterea economică (mil. euro)	2.396,4
	Creşterea productivităţii muncii	Creştere anuală cu 8%

Indicatori adiţionali

Tip de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013***
Realizare	Număr total de membri în grupurile de producători sprijinite	**10.553**
	Împărţit în funcţie de:	
	Tipul de sector agricol, în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 369/2003*)	
	• ***Sectorul vegetal***	***2.908***
	- culturi de câmp	2.644
	- horticultură	132
	- viticultură	132
	• ***Sectorul de creştere a animalelor***	***6.530***
	- creşterea animalelor pentru lapte	4.618
	- creşterea animalelor (excluzând laptele)	1.790
	- granivore (porci şi păsări)	121

** Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

	• ***Mixt***	***463***
	• ***Altele***	***653***
	Număr de grupuri de producători cu mai mult de 10 membri	***83***

*** Notă: Conform Deciziei (CE) nr. 369/2003 cu privire la clasificarea principalelor tipuri de ferme – TF8**

1. Sectorul agricol cuprinde:
   - culturi de câmp (cereale, oleaginoase, culturi proteice, tehnice, culturi rădăcinoase câmp);
   - horticultură (flori, plante ornamentale);
   - viticultură (viţă de vie pentru vin);
   - creşterea animalelor pentru lapte;
   - creşterea animalelor (excluzând laptele);
   - granivore (porci şi păsări);
   - mixt (creşterea animalelor pentru lapte şi carne/culturi vegetale şi creşterea animalelor).
2. Tipul de producţie cuprinde:
   - produse agricole ecologice;
   - produse agricole convenţionale.

*** Având în vedere că, conform previziunilor de plată pentru perioada cuprinsă între trim.II.2012-trim.I.2013, perioada de aplicare a facilității rambursării unei rate de 95% FEADR din total cheltuieli publice, suma rambursată în avans datorită acestei rate majorate reprezintă aprox. 2% din valoarea publică a axei 1, modificare indicatorilor nu se justifică, întrucât 2% se încadrează în marja de eroare a estimării valorilor țintă a indicatorilor față de valorile realizate în implementare.

Măsura	**Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori**
Articole care stau la baza măsurii	Anexa VIII, Secţiunea I Punctul D a Tratatului de Aderare a României şi Bulgariei, amendat de Decizia Consiliului EC/664/2006; Articolul 25a şi Anexa II a punctul 5.3.1.4.3 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 amendat prin Regulamentul (CE) nr. 434/2007.
Codul măsurii	143

Motivaţia sprijinului

Fragmentarea excesivă a proprietăţii în agricultură, precum şi lipsa formelor de asociere conduc la perpetuarea unei dualităţi, reprezentată pe de o parte de exploataţiile de subzistenţă şi semi-subzistenţă, iar pe de altă parte de exploataţiile comerciale. În cazul exploataţiilor comerciale se poate constata că există încă un dezechilibru în ceea ce priveşte suprafaţa agricolă utilizată de exploataţiile familiale (individuale) şi întreprinderile agricole (cu personalitate juridică), ultimele reuşind în mare parte să se adapteze nevoilor unei agriculturi performante, ca urmare a investiţiilor realizate în perioada de pre-aderare.

Prin măsură sunt vizate să fie sprijinite prioritar fermele de semi-subzistenţă care reprezintă 8,32 % din totalul exploataţiilor agricole. (*INS 2005*).

Dimensiunea şi structura suprafeţelor agricole influenţează atât volumul anual de muncă şi repartizarea timpului de lucru pe activităţi permanente, temporare, sezoniere, ocazionale, cât şi nivelul costurilor, veniturilor şi ciclicitatea acestora.

Ţinând cont de numărul foarte mare de exploataţii de dimensiuni mici (de subzistentă şi semi-subzistenţă) din România, care nu au posibilitatea reală de restructurare, segmentul exploataţiilor luat în calcul pentru sprijin în vederea transformării în exploataţii comerciale viabile economic va include exploataţiile de semi-subzistenţă cu dimensiuni între 2 şi 8 UDE (circa 350 mii exploataţii).

Referitor la venitul gospodăriilor, acesta diferă de la o reşedinţă la alta, astfel că în zonele rurale media venitului/persoană/lună este de aproximativ 95 Euro. Venitul la nivelul gospodăriilor rurale provine în special din producţia agricolă şi asigură 43,4% din venitul total. Media venitului provenit din activităţile non-agricole la nivel de gospodărie a fost în anul 2005 de aproximativ 12 Euro/lună reprezentând 4,1% din venitul net.

Situaţia precară a veniturilor din mediul rural argumentează necesitatea sprijinului în scopul asigurării consultanţei agricole.

Majoritatea fermierilor nu sunt suficient de pregătiţi să îndeplinească condiţiile de eco-condiţionalitate, de accesare a plăţilor directe şi/sau a sprijinul financiar disponibil producătorilor agricoli prin intermediul organizaţiilor comune de piaţă, prin măsurile de sprijin pentru dezvoltare rurală, precum şi pentru respectarea standardelor comunitare privind calitatea alimentelor, diversificarea activităţilor în ferme, protejarea mediului înconjurător, bunăstarea animalelor, calitatea produselor şi a normelor sanitar-veterinare şi fitosanitare, de igienă şi siguranţă profesională.

Având în vedere cele prezentate se justifică susţinerea acordării sprijinului pentru serviciile de consiliere şi consultanţă, acestea creând o bună premisă pentru utilizarea instrumentelor comunitare, realizând astfel o restructurare a fermelor precum şi o îmbunătăţire a managementului acestora.

Sistemul public şi privat al serviciilor de consiliere şi consultanţă

Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă (ANCA) este o instituţie publică în subordinea Ministerului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale care asigură servicii de consiliere şi consultanţă agricolă producătorilor agricoli, prin intermediul specialiştilor din cadrul oficiilor de la nivel judeţean şi local.

La nivel teritorial Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă are în subordine:

- la nivel judeţean, 42 de Oficii Judeţene de Consultanţă Agricolă (OJCA);
- la nivel comunal, 546 de Centre Locale de Consultanţă Agricolă (CLCA), în subordinea directă a OJCA.

În ceea ce priveşte sistemul privat de consultanţă din România (inclusiv ONG-urile), se observă faptul că mai toate firmele de consultanţă, indiferent de dimensiune şi/sau experienţă profesională şi/sau specializare, au o răspândire teritorială care să satisfacă cerinţele la nivelul întregii ţări, însă acestea se adresează de cele mai multe ori exploataţiilor agricole mari.

Prin intermediul Schemei Competitive de Granturi (SCG) vor fi sprijinite proiecte, prin programul MAKIS, de către Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale din fonduri de la Banca Internaţională pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare. Granturile sunt dedicate proiectelor de cercetare aplicativă şi celor de extensie. Competiţia este deschisă tuturor furnizorilor de cercetare aplicativă din sectorul public şi privat, precum şi universităţilor, organizaţiilor ne-guvernamentale, sectorului privat şi producătorilor agricoli, precum şi asociaţiilor de agro-procesatori, care sunt încurajaţi să aplice pentru finanţare din SCG.

Obiectivul principal este acordarea de asistenţă Guvernului României pentru îmbunătăţirea capacităţii administrative în vederea creşterii competitivităţii fermierilor şi a procesatorilor agricoli în contextul apartenenţei la Uniunea Europeană. Astfel se doreşte întărirea capacităţii instituţionale a Autorităţii Naţionale Sanitare Veterinare şi pentru Siguranţa Alimentelor şi a Unităţilor Fitosanitare, modernizarea sistemului naţional de cercetare agricolă şi îmbunătăţirea serviciilor de consultanţă şi instruire. Proiectul se axează pe trei componente importante pentru agricultura din România, respectiv siguranţa alimentelor, cercetarea agricolă şi sistemul de informare şi extensie.

În ceea ce priveşte sprijinirea Sistemului de Consultanţă şi Informare (finanţare Banca Mondială), proiectul va susţine două sub-componente:

i. Înfiinţarea unui Centru de Pregătire şi Informare. Acesta va instrui şi acredita ca formatori, consultanţi agricoli, cercetători, inspectori din domeniul siguranţei alimentare, pe diferite teme în acord cu directivele europene. Centrul va fi localizat la USAMV Bucureşti şi va fi conectat cu universităţile agricole din Cluj, Iaşi şi Timişoara.
ii. Dezvoltarea şi consolidarea serviciilor de consiliere se va realiza prin două direcţii de acţiune:
    - derularea de activităţi de consultanţă şi pregătire de către furnizori de servicii pe bază de contract;
    - îmbunătăţirea practicilor sistemului public de consultanţă agricolă existent, ANCA/ OJCA.

Sprijinul acordat prin această măsură va crea şi dezvolta o piaţă de servicii de consiliere şi consultanţă specializată şi va oferi servicii de calitate pentru potenţialii beneficiari ai fondurilor acordate prin măsurile de dezvoltare rurală.

Obiectivele măsurii

Obiectiv general:
Îmbunătăţirea competitivităţii sectorului agricol prin ameliorarea gestionării durabile de către fermieri a exploataţiilor lor având ca rezultat creşterea performanţei acestora .

Obiectiv specific:
Îmbunătăţirea managementului general al exploataţiilor agricole pentru atingerea performanţei, cu impact asupra ameliorării generale a rezultatelor (output-urilor) acestor exploataţii, diversificarea activităţilor fermelor, identificarea cerinţelor necesare respectării standardelor comunitare privind siguranţa profesională la locul de muncă şi protecţia mediului.

Obiective operaţionale:

Facilitarea accesului la serviciile de consiliere şi consultanţă a beneficiarilor măsurii de semi-subzistenţă pentru a asigura trecerea acestora în categoria fermelor comerciale.

Elaborarea de planuri de afaceri, consiliere pentru întocmirea cererilor pentru a beneficia de măsuri de dezvoltare rurală în special pentru tinerii fermieri, fermele de semi-subzistenţă şi fermierii care aplică pentru măsurile de agro-mediu, precum şi persoanele fizice ce aplică pentru măsura 221.

Consiliere şi consultanţă privind respectarea bunelor practici agricole şi de mediu şi cerinţele obligatorii în materie de gestiune prevăzute în articolele 4 şi 5 şi anexele III şi IV la Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 de stabilire a unor norme comune pentru schemele de sprijin direct din cadrul politicii agricole comune şi de stabilire a unor scheme de sprijin pentru agricultori.

Domeniul de acţiune al măsurii

Scopul măsurii este de a sprijini agricultorii să utilizeze serviciile de consiliere şi consultanţă în vederea restructurării şi îmbunătăţirii performanţelor generale ale activităţii acestora.

Consilierea va contribui la diseminarea şi înţelegerea practică a aplicării şi respectării bunelor practici agricole şi de mediu, asigurând condiţiile de protejare a mediului înconjurător şi utilizarea unor practici agricole prietenoase cu mediul. De asemenea, consilierea va contribui şi la elaborarea planurilor de afaceri necesare pentru accesarea fondurilor în vederea stabilirii tinerilor fermieri în mediul rural şi pentru fermele de semi-subzistenţă.

Consultanţa va contribui la buna informare a agricultorilor pentru modernizarea fermelor, reorientarea calitativă a producţiei, diversificarea fermelor, aplicarea practicilor de producţie compatibile cu conservarea şi promovarea peisajului, pentru protejarea mediului, respectarea standardelor de igienă şi bunăstare animală şi pentru dobândirea aptitudinilor manageriale necesare administrării unei exploataţii viabile din punct de vedere economic. Consultanţa vizează şi aplicarea standardelor privind siguranţa ocupaţională la locul de muncă bazate pe legislaţia comunitară.

Se va urmări difuzarea de cunoştinţe în materie de gestiune şi administrare a terenurilor şi a exploataţiilor agricole, de aplicare a bunelor practici agricole şi de mediu conform Cap. 1 articolele 4 si 5 şi anexele III si IV din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003.

Acţiunile sprijinite în cadrul măsurii:

Pentru perioada 2007 – 2009:

A. Servicii de consiliere şi consultanţă (inclusiv pentru întocmirea documentelor) pentru fermierii care sunt eligibili să acceseze sprijin financiar acordat prin următoarele măsuri din cadrul Programului Naţional de Dezvoltare Rurală: Măsura 112 „Instalarea tinerilor fermieri”, Măsura 141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă”, Măsura 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole” pentru beneficiari persoane fizice, Măsura 214 „Plăţi pentru agro – mediu”.

B. Servicii de consiliere şi consultanţă privind managementul exploataţiei şi aplicarea bunelor practici agricole şi de mediu aşa cum sunt prevăzute în Capitolul 1 articolele 4 şi 5 din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 şi anexele III şi IV ale aceluiaşi regulament, privind normele de securitate la locul de muncă precum şi alte condiţii prevăzute în regulamentele comunitare, pentru fermierii care sunt eligibili să acceseze sprijin financiar acordat prin măsurile din axa I şi II.

C. Servicii de consiliere şi consultanţă privind respectarea standardelor unei agriculturi moderne de calitate adresată exploataţiilor agricole comerciale, inclusiv procesarea în cadrul fermei, pentru măsurile din axa I şi II.

Serviciile de consiliere şi consultanţa vor include vizite în ferme, asistenţă pentru identificarea şi coordonarea consultanţei adiţionale de specialitate (ex. pregătirea aplicaţiei pentru agro-mediu), ajutor pentru obţinerea creditului (ex. participarea la întâlniri cu potenţialii creditori), asistenţă pentru elaborarea documentelor, monitorizarea implementării planului de afaceri etc.

Perioada 2010-2013

În cursul acestei perioade sprijinul se acordă exclusiv pentru furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă agricultorilor care beneficiază de sprijin pentru exploataţiile de semi-subzistenţă prevăzute la art. 20 litera (d) punctul (i) al Regulamentului (CE) nr. 1698/2005. (Conform Deciziei 664/CE din 19 iunie 2006 privind adaptarea anexei VIII la Tratatul de aderare a României şi Bulgariei).

Furnizarea serviciilor de consiliere şi consultanţă se va realiza individual pentru fiecare fermier, pe baza acceptului acestuia fără discriminare pe criterii de vârstă, sex, rasă, origine etnică, apartenenţă politică sau religioasă etc.

Beneficiari

Beneficiarii direcţi ai acestui sprijin sunt furnizorii de consiliere şi consultanţă respectiv entităţi publice sau private, care îndeplinesc criteriile de calificare şi de selecţie.

Beneficiarii **finali** ai acestui sprijin sunt fermierii, aşa cum sunt definiţi în subcapitolul 5.2.

Nu sunt eligibile pentru a primi sprijin prin această măsură fermele de subzistenţă şi exploataţiile/gospodăriile silvice care nu dezvoltă şi activităţi agricole.

Măsura sprijină:

Perioada 2007-2009

a) Fermieri care deţin ferme de semi-subzistenţă;
b) Tineri fermieri şi instalarea acestora;
c) Fermieri care aplică pentru măsura 214 ”Plăţi pentru agro – mediu”;
d) Fermieri (doar persoane fizice) care aplică pentru măsura 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole”;
e) Alţi fermieri (ferme comerciale, membri ai unor grupuri de producători sau ai altor forme asociative) pentru acţiunile de consiliere/consultanţă generală prevăzute la punctele B) şi C) din cadrul măsurii.

Perioada 2010-2013
Fermieri care deţin ferme de semi-subzistenţă.

Detalii privind selecţia consultanţilor

Evaluarea şi selecţia furnizorilor de consiliere şi consultanţă se va realiza în conformitate cu Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziţie publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice şi a contractelor de concesiune de servicii, cu modificările şi completările ulterioare, complet armonizată cu legislaţia comunitară privind achiziţiile publice.

Pentru a facilita participarea tuturor organizaţiilor competente şi în vederea asigurării unor servicii de calitatea cea mai ridicată pentru fermieri, procedurile de acordare a contractelor vor fi structurate în aşa fel încât potenţialii furnizori de servicii să poată candida pentru furnizarea serviciilor de consultanţă într-o arie geografică specificată (de exemplu numai într-un anumit judeţ) şi pentru un anumit tip de serviciu de consultanţă (de exemplu numai pentru întocmirea planurilor de afaceri, sau pentru întocmirea cererilor pentru măsurile de agro-mediu). Procedurile de acordare a contractelor vor fi astfel elaborate încât să faciliteze selectarea opţiunilor furnizorilor de servicii pentru oricare tip particular de serviciu în orice regiune.

Nevoile de consiliere şi consultanţă identificate şi fondurile necesare pentru acoperirea acestora vor fi cuprinse într-un program anual de achiziţii elaborat de DGDR – AM pentru PNDR, în baza căruia vor fi elaborate anunţurile de participare.

Instrumentarea (aplicarea) procedurii de atribuire a contractelor către furnizorii de consiliere şi consultanţă se va face de către DGDR – AM pentru PNDR şi de către DADR, în funcţie de valoarea proiectului.

Procedura de achiziţii publice aplicată de DGDR – AM pentru PNDR şi DADR prevede criterii de calificare şi selecţie care se referă la:

- situaţia personală a candidatului (acesta trebuie să prezinte documente edificatoare care să dovedească că nu a fost condamnat în ultimii 5 ani pentru fraudă, corupţie etc., că nu este în stare de faliment ori lichidare, că şi-a îndeplinit obligaţiile de plată ale impozitelor etc.);
- capacitatea de exercitare a activităţii profesionale (candidatul trebuie să prezinte documente edificatoare care să dovedească forma de înregistrare ca persoană fizică sau juridică, atestarea sau apartenenţa din punct de vedere profesional);
- situaţia economică şi financiară (candidatul trebuie să prezinte documente relevante pentru demonstrarea situaţiei economice şi financiare, cum ar fi: declaraţii bancare, declaraţii privind cifra de afaceri globală, bilanţul contabil etc.);
- capacitatea tehnică şi/sau profesională (se apreciază în funcţie de experienţă, aptitudini, eficienţa şi eficacitatea candidatului. Astfel, acesta trebuie să prezinte documente edificatoare, cum ar fi: informaţii referitoare la personalul de specialitate de care dispune; informaţii referitoare la studiile, pregătirea profesională şi calificarea personalului responsabil cu implementarea proiectului; informaţii referitoare la echipamentele tehnice de care dispune pentru îndeplinirea obiectivelor proiectului etc.).

Criteriul de atribuire a contractului de achiziţie publică este oferta cea mai avantajoasă din punct de vedere economic. Astfel, se are în vedere raportul preţ – calitate în furnizarea serviciilor de consultanţă şi consiliere.
În caietul de sarcini va fi prevăzut că serviciile oferite de către furnizori sunt detaliate pe fiecare tip de acţiune (A, B, C) într-o proporţie adecvată procesului de consiliere.

În caietul de sarcini vor fi specificate principiile si criteriile de selecţie pe baza cărora furnizorii de consiliere şi consultanţă vor selecta beneficiarii finali. Astfel:

- selecţia beneficiarilor finali pentru măsurile 112 *Instalarea tinerilor fermieri*, 221 *Prima împădurire a terenurilor agricole* şi 214 *Plăţi de agro-mediu* se va realiza prin aplicarea principiului *primul venit - primul servit*;
- selecţia beneficiarilor finali pentru măsura 141 *Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă* se va realiza prin aplicarea unui sistem de selecţie bazat pe sistemul de scoraj pentru această măsură. Acest sistem de selecţie va fi stabilit de Autoritatea de Management în consultare cu Comitetul de Monitorizare.
- pentru acţiunile sprijinite la punctul B:
  - să fie membri ai unor grupuri de producători sau altor forme asociative recunoscute conform legislaţiei în vigoare;
  - să aibă exploataţia agricolă amplasată în zone Natura 2000 sau HNV;
  - să aibă vârsta sub 40 de ani.
- pentru acţiunile sprijinite la punctul C:
  - să fie membri ai unor grupuri de producători sau altor forme asociative recunoscute conform legislaţiei în vigoare;
  - să fie persoană fizică autorizată (PFA) sau juridică deţinătoare de fermă comercială;
  - să aibă vârsta sub 40 de ani.

Pentru componenta A procentul minim de aplicaţii de succes care indică furnizarea unor servicii de calitate şi îndeplinirea obiectivelor de către consultant, este de 70% din totalul aplicaţiilor realizate de furnizor.

Serviciile de consiliere şi consultanţă oferite de către furnizorii selectaţi vor fi monitorizate şi evaluate prin folosirea unor instrumente specifice, cum ar fi:

a) rapoarte periodice de activitate;
b) verificare pe teren/observare directă a activităţii consultantului;
c) focus grupuri cu fermieri consiliaţi;
d) aplicarea unor chestionare fermierilor consiliaţi privind calitatea serviciului furnizat;
e) analiza documentelor întocmite/elaborate (rapoarte de diagnoză, analiză, recomandări etc.) în cadrul proiectului/activităţii desfăşurate etc.

Monitorizarea va evidenţia îndeplinirea obiectivelor de către firmele de consultanţă apreciind astfel şi calitatea serviciului furnizat.

Volumul şi nivelul sprijinului

Pentru 2007-2009

Volumul sprijinului este de 100% cheltuieli eligibile.

Detaliile pentru serviciile oferite şi suma exactă care va fi plătită pentru fiecare serviciu vor fi incluse în contractele semnate cu fiecare furnizor de consultanţă.

Pentru 2010-2013

Valoarea sprijinului este de 100% din cheltuielile eligibile numai pentru fermele de semi-subzistenţă. (Conform Deciziei 664/CE din 19 iunie 2006 privind adaptarea anexei VIII la Tratatul de aderare a României şi Bulgariei).

Nu sunt eligibile:
Cheltuielile de investiţii.

Finanţare

Costuri totale: 13.474.071 Euro
Cheltuieli publice: 13.474.071 Euro.

Acorduri tranzitorii

În cadrul Programului SAPARD, în România nu a existat o măsură specifică destinată serviciilor de consiliere.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tip de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2009**
Realizare	Număr de fermieri consiliaţi: din care femei:	50.000 10.000
Rezultat	Creşterea VAB în exploataţiile sprijinite (mil. Euro)	12,5
Impact*	Creşterea productivităţii muncii	Creştere anuală cu 8%

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

Indicatori adiţionali

Tip de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2009**
Realizare	Număr de fermieri consiliaţi pentru Măsura 141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă”.	50.000
	Număr de fermieri consiliaţi pentru Măsura 112 „Instalarea tinerilor fermieri”.	0
	Număr de fermieri consiliaţi pentru Măsura 214 „Plăţi de agro – mediu”.	0
	Număr de fermieri (persoane fizice) consiliaţi pentru Măsura 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole”.	0
	Număr de fermieri beneficiari ai acţiunilor de consultanţă prevăzute la punctele B) şi C).	0
Rezultat	Numărul exploataţiilor sprijinite care produc pentru piaţă.	40.000

** Având în vedere că, conform previziunilor de plată pentru perioada cuprinsă între trim.II.2012-trim.I.2013, perioada de aplicare a facilității rambursării unei rate de 95% FEADR din total cheltuieli publice, suma rambursată în avans datorită acestei rate majorate reprezintă aprox. 2% din valoarea publică a axei 1, modificare indicatorilor nu se justifică, întrucât 2% se încadrează în marja de eroare a estimării valorilor țintă a indicatorilor față de valorile realizate în implementare.

5.3.2. Axa 2: Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural

5.3.2.1. Măsuri privind utilizarea durabilă a terenurilor agricole

Măsura	**Sprijin pentru Zona Montană Defavorizată**
Cadrul legal	Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005 - Art. 36 a (i), Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1257/1999 - Capitolul V (Art. 18) şi Regulamentul Consiliului (CE) nr. 817/2004 (Art. 11 şi Anexa II 9.1.3.V.)
Codul măsurii	211

Obiectiv specific

Să contribuie în zona montană defavorizată la utilizarea continuă a terenurilor agricole, menţinându-se astfel viabilitatea spaţiului rural şi, de asemenea, menţinându-se şi susţinându-se activităţile agricole durabile.

Obiectiv operaţional

Să se asigure în *Zona Montană Defavorizată* utilizarea continuă a 2.520.000 ha terenuri agricole.

Descrierea măsurii

Măsura 211 este un instrument prin care se sprijină financiar utilizarea terenurilor agricole situate în zone unde producţia agricolă este mai redusă cantitativ şi/sau calitativ din cauza unor condiţii naturale induse de altitudine şi pantă. Sprijinul financiar acordat fermelor din Zona Montană Defavorizată (ZMD) compensează diferenţele de venituri şi costuri faţă de condiţiile naturale prezente în alte zone, care nu sunt defavorizate.

Zona Montană Defavorizată are producţia agricolă afectată de condiţiile climatice şi de relief din cauza caracteristicilor de altitudine şi de pantă (Art. 18 al Regulamentului (CE) 1257/1999) şi este constituită din suma suprafeţelor unităţilor administrativ-teritoriale (UAT) desemnate conform criteriilor de mai jos:

- Unităţile administrativ-teritoriale situate la altitudini medii mai mari sau egale cu **600 m**, limitele acestora fiind acelea ale blocurilor fizice (identificate în Sistemul Integrat de Administrare şi Control) care aparţin de aceste UAT;
- Unităţile administrativ-teritoriale situate la altitudini medii între **400 – 600 m** şi care au o pantă medie egală sau mai mare de **15%**, limitele acestora fiind acelea ale blocurilor fizice (identificate în Sistemul Integrat de Administrare şi Control) care aparţin de aceste UAT.

Forma şi mărimea sprijinului

Sprijinul financiar este oferit sub forma unei plăţi anuale fixe pe hectar de teren agricol utilizat situat în cadrul zonei montane defavorizate. Aceste plăţi nu pot depăşi sumele maxime stipulate în Anexa Regulamentului Consiliului (CE) Nr. 1257/1999.
Dacă bugetul anual va fi depăşit, toate plăţile vor fi reduse cu aceeaşi proporţie pentru a se putea încadra în buget, dar nu vor fi mai mici decât valorile minime stabilite în Anexa Regulamentului (CE) 1698/2005.
Valoarea sprijinului anual este de 107 **Euro.**
Calculul plăţii compensatorii este prezentat în ***Anexa 4A***.

Finanţarea

Finanţarea se face din cheltuială publică în proporţie de 100%.
Costul total: 607.754.544 Euro
Cheltuială publică: 607.754.544 Euro

Degresivitatea sprijinului financiar la nivel de fermă

În cazul fermelor cu suprafeţe agricole mai mari de 50 ha, valoarea plăţii scade pentru acele suprafeţe agricole care depăşesc această valoare, conform tabelului de mai jos:

Suprafaţa (ha)	Valoarea plăţii (EURO/ha)
1 - 50	100% din valoarea plăţii pentru fiecare hectar
50.01 - 100	75 % din plată
100.01 - 300	50 % din plată
Peste 300	35 % din plată

Beneficiarii

Beneficiarii acestei măsuri sunt fermierii care desfăşoară activităţi agricole pe terenurile agricole situate în *Zona Montană Defavorizată*.

Beneficiarii trebuie să se angajeze că vor continua activităţile agricole timp de 5 ani de la data efectuării primei plăţi aferente acestei măsuri şi că vor respecta ***Bunele Condiţii Agricole şi de Mediu*** pe toată suprafaţa agricolă a fermei şi pe toată durata angajamentului.

Criterii de eligibilitate

Sunt eligibile numai parcelele cu suprafaţa minimă de cel puţin 0.3 hectare, iar suprafaţa agricolă aparţinând unei ferme, compusă din parcele de cel puţin 0.3 hectare, trebuie să fie de minim 1 hectar. În cazul viilor, livezilor, culturilor de hamei, pepinierelor pomicole, pepinierelor viticole şi arbuştilor fructiferi, suprafaţa minimă a parcelei trebuie să fie de cel puţin 0,1 ha.

Sprijinul financiar oferit pentru suprafeţe utilizate în comun de către mai mulţi fermieri pentru păşunatul animalelor se poate acorda fiecărui fermier proporţional cu dreptul de utilizare sau se acordă unui reprezentant al fermierilor.

Astfel, în cazul utilizării în comun a păşunilor comunale, dreptul de utilizare al fermierilor este dat de încheierea unui contract de păşunat între fermieri şi administratorii păşunilor comunale. Aceste contracte prevăd alocarea de suprafeţe de păşunat fermierilor conform unui raport *UVM* (calculat în baza animalelor pentru care fermierii solicită păşunat) */ suprafaţă de păşunat*. În acest fel Consiliile Locale atribuie fermierilor o suprafaţă de păşunat, suprafaţă pentru care se pot primi plăţi compensatorii în mod individual de către fiecare fermier. De asemenea, aceşti fermieri pot împuternici un reprezentant pentru a solicita plăţi compensatorii.

În cazul utilizării în comun a păşunilor aferente unor forme asociative de proprietate, membrii acestora pot aplica pentru suprafeţele pentru care deţin drept de utilizare sau pot numi un reprezentant care poate aplica în numele lor.

Aria geografică

Această măsură se aplică doar în unitaţile administrativ-teritoriale (comune/oraşe) din Zona Montană Defavorizată. Lista cu acestor unităţi administrativ - teritoriale este prezentă în ***Anexa 4A.***

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul indicatorului	Indicatorul	Ţinta 2007-2013
Realizare	Numărul exploataţiilor care primesc sprijin	420.000
	Suprafaţa totală angajată prin măsură (ha)	2.520.000
Rezultat	Suprafaţa totală pe care obiectivele măsurii au fost îndeplinite	Suprafaţa pentru care abandonarea activităţilor agricole este evitată: 2.520.000 ha
		Suprafaţa care contribuie la menţinerea biodiversităţii şi a suprafeţelor de HNV: 2.520.000 ha
		Suprafaţa care contribuie la menţinerea şi îmbunătăţirea calităţii solului: 113.400 ha
Impact	Inversarea tendinţei de declin a biodiversităţii (evoluţia indicatorului referitor la populaţia de păsări specifice terenurilor agricole)	
	Menţinerea suprafeţelor agricole cu înaltă valoare naturală (schimbări survenite de suprafeţe agricole cu înaltă valoare naturală)	

Schimbări survenite în legislaţia naţională şi în cea comunitară

Dacă o asemenea schimbare survenită în legislaţia naţională sau comunitară nu este acceptată de către beneficiar, angajamentul va fi anulat, însă nu se va cere rambursarea plăţilor efectuate pentru perioada în care angajamentul a fost în vigoare.

Respectarea standardelor – reducerea sau anularea plăţilor

Când beneficiarii acestei măsuri nu respectă pe întreaga suprafaţă a fermei *Bunele Condiţii Agricole şi de Mediu sau* nu continuă activitatea agricolă în *zona montană defavorizată* timp de 5 ani de la primirea primei plăţi, ca urmarea a unei acţiuni sau a unei omisiuni care le este direct imputabilă, plata pentru anul în care nu s-au respectat aceste condiţii poate fi micşorată sau anulată, în baza articolului 51 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005.

Măsura	**Sprijin pentru zone defavorizate – altele decât zona montană**
Cadrul legal	Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005 - Art. 36 a (ii), Regulamentul Consiliului (CE) Nr. 1257/1999 - Capitolul V (Art. 19 şi 20) şi Regulamentul Consiliului (CE) nr. 817/2004 (Art. 11 şi Anexa II 9.1.3.V.)
Codul măsurii	212

Obiectiv specific

Să contribuie în zonele defavorizate - altele decât zona montană, la utilizarea continuă a terenurilor agricole, menţinându-se astfel şi viabilitatea spaţiului rural şi, de asemenea, menţinându-se şi susţinându-se activităţile agricole durabile.

Obiectiv operaţional

Să se asigure în *zonele defavorizate - altele decât zona montană* utilizarea continuă a 1.795.000 ha terenuri agricole.

Descrierea măsurii

Măsura 212 este un instrument prin care se acordă sprijin financiar pentru utilizatorii terenurilor agricole situate în zone unde producţia agricolă este mai redusă cantitativ şi/sau calitativ datorită unor condiţii naturale şi unde este importantă menţinerea echilibrului de mediu stabilit între practicile agricole şi condiţiile naturale. Sprijinul financiar acordat compensează diferenţele faţă de condiţiile naturale prezente în alte zone, care nu sunt defavorizate. Acest sprijin reprezintă în acelaşi timp o acţiune menită să contracareze procesul de depopulare şi să menţină potenţialul turistic al acestor zone.

Zonele defavorizate - altele decât zona montană sunt determinate conform criteriilor prezente în Anexa 4 şi sunt clasificate în două categorii:

A. Zona Semnificativ Defavorizată - ZSD (Art.19 al Regulamentului (CE) nr. 1257/1999) - cuprinde acele unităţi-administrativ teritoriale care se suprapun în totalitate sau parţial cu Rezervaţia Biosferei "Delta Dunării", unde productivitatea agricolă este limitată datorită calităţii reduse a solului, climatului nefavorabil, condiţiilor de relief şi de umiditate a solului şi ca urmare nota de bonitare are o valoare medie ponderată de 16 puncte. De asemenea, această zonă prezintă valori mici de densitate a populaţiei şi un grad mare de dependenţă a populaţiei faţă de activităţile agricole (detalii - Anexa 4A).

B. Zonele Defavorizate de Condiţii Naturale Specifice - ZDS (Art. 20 al Regulamentului (CE) nr. 1257/1999) - cuprind acele areale continue unde nota de bonitare nu depăşeşte valoarea de 28 de puncte şi care prezintă caracteristici naturale particulare. Aceste areale trebuie să fie formate din cel puţin 3 unităţi administrativ-teritoriale şi nici o UAT nu trebuie să aibe o notă de bonitare a terenurilor agricole mai mare de valoarea 30 (detalii - Anexa 4A).

Forma şi mărimea sprijinului

Sprijinul financiar este oferit sub forma unei plăţi anuale fixe pe hectar de teren agricol utilizat, situat în cadrul zonelor defavorizate – altele decât zona montană. Aceste plăţi sunt condiţionate de respectarea Bunelor Condiţii Agricole şi de Mediu pe toată suprafaţa fermei şi nu pot depăşi sumele maxime stipulate în Anexa Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1257/1999.

Dacă bugetul anual va fi depăşit, toate plăţile vor fi reduse cu aceeaşi proporţie pentru a se putea încadra în buget, dar nu vor fi mai mici decât valorile minime stabilite în Anexa Regulamentului (CE) 1698/2005.

Calculul plăţii compensatorii este prezentat în ***Anexa 4A***.

Valoarea sprijinului anual este prezentat în tabelul de mai jos.

Valoarea sprijinului anual

Tipul de Zonă Defavorizată	Valoarea plăţii Euro/ha
Zone Semnificativ Defavorizate - ZSD	94 Euro
Zone Defavorizate de condiţii naturale Specifice - ZDS	80 Euro

Finanţarea

Finanţarea se face din cheltuială publică în proporţie de 100%.
Costul total: 493.083.876 Euro
Cheltuială publică: 493.083.876 Euro

Degresivitatea sprijinului financiar la nivel de fermă

În cazul fermelor cu suprafeţe agricole mai mari de 50 ha, valoarea plăţii scade pentru acele suprafeţe agricole care depăşesc această valoare, conform tabelului de mai jos:

Suprafaţa (ha)	Valoarea plăţii RON/ha (Euro/ha)
1 - 50	100% din valoarea plăţii pentru fiecare hectar
50.01 - 100	75 % din plată
100.01 - 300	50 % din plată
Peste 300	35 % din plată

Beneficiarii

Beneficiarii acestei măsuri sunt fermierii care desfăşoară activităţi agricole pe terenurile agricole situate în zona semnificativ defavorizată, respectiv în zonele defavorizate de condiţii naturale specifice.

Beneficiarii trebuie să se angajeze că vor continua activităţile agricole timp de 5 ani de la data efectuării primei plăţi aferente acestei măsuri şi că vor respecta ***Bunele Condiţii Agricole şi de Mediu*** pe toată suprafaţa agricolă a fermei şi pe toată durata angajamentului.

Criteriile de eligibilitate

Sunt eligibile numai parcelele cu suprafaţa minimă de cel puţin 0.3 hectare, iar suprafaţa agricolă aparţinând unei ferme, compusă din parcele de cel puţin 0.3 hectare, trebuie să fie de minim 1 hectar. În cazul viilor, livezilor, culturilor de hamei, pepinierelor pomicole, pepinierelor viticole şi arbuştilor fructiferi, suprafaţa minimă a parcelei trebuie să fie de cel puţin 0,1 ha.

Sprijinul financiar oferit pentru suprafeţe utilizate în comun de către mai mulţi fermieri pentru păşunatul animalelor se poate acorda fiecărui fermier proporţional cu dreptul de utilizare sau se acordă unui reprezentant al fermierilor.

Astfel, în cazul utilizării în comun a păşunilor comunale, dreptul de utilizare al fermierilor este dat de încheierea unui contract de păşunat între fermieri şi administratorii păşunilor comunale. Aceste contracte prevăd alocarea de suprafeţe de păşunat fermierilor conform unui raport *UVM* (calculat în baza animalelor pentru care fermierii solicită păşunat) */ suprafaţă de păşunat*. În acest fel Consiliile Locale atribuie fermierilor o suprafaţă de păşunat, suprafaţă pentru care se pot primi plăţi compensatorii în mod individual de către fiecare fermier. De asemenea, aceşti fermieri pot împuternici un reprezentant pentru a solicita plăţi compensatorii.

În cazul utilizării în comun a păşunilor aferente unor forme asociative de proprietate, membrii acestora pot aplica pentru suprafeţele pentru care deţin drept de utilizare sau pot numi un reprezentant care poate aplica în numele lor.

Aria geografică

Această măsură se aplică doar în unitaţile administrativ-teritoriale (comune/oraşe) din zona semnificativ defavorizată şi din zonele defavorizate de condiţii naturale specifice. Listele cu aceste unităţi administrativ - teritoriale sunt prezente în ***Anexa 4A.***

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul indicatorului	Indicatorul	Ţinta 2007-2013
Realizare	Numărul exploataţiilor care primesc sprijin	Total 299.167 270.000 – ZDS 29.167 – ZSD
	Suprafaţa totală angajată prin măsură	Total 1.795.000 ha 1.620.000 ha – ZDS 175.000 ha – ZSD
Rezultat	Suprafaţa totală pe care obiectivele măsurii au fost indeplinite	Suprafaţa pentru care abandonarea activităţilor agricole este evitată: 175.000 ha – ZSD 1.620.000 ha - ZDS
		Suprafaţa care contribuie la menţinerea biodiversităţii şi a suprafeţelor de HNV: 175.000 ha – ZSD 1.620.000 ha – ZDS
		Suprafaţa care contribuie la menţinerea şi îmbunătăţirea calităţii solului: 25.500 ha – ZSD 320.760 ha– ZDS
Impact	Inversarea tendinţei de declin a biodiversităţii (evoluţia indicatorului referitor la populaţia de păsări specifice terenurilor agricole)	
	Menţinerea suprafeţelor agricole cu înaltă valoare naturală (schimbări survenite de suprafeţe agricole cu înaltă valoare naturală)	

Schimbări survenite în legislaţia naţională şi în cea comunitară

De asemenea, şi alte schimbări pot surveni în legislatia naţională sau comunitară. Dacă aceste schimbări nu sunt acceptate de către beneficiari, angajamentele vor fi anulate, însă nu se va cere rambursarea plăţilor efectuate pentru perioada anterioară schimbărilor legislative, în care angajamentele au fost în vigoare.

Respectarea standardelor – reducerea sau anularea plăţilor

Când beneficiarii acestei măsuri nu respectă pe întreaga suprafaţă a fermei *Bunele Condiţii Agricole şi de Mediu* sau nu continuă activitatea agricolă în *zonele defavorizate – altele deât zona montană* timp de 5 ani de la primirea primei plăţi, ca urmarea a unei acţiuni sau a unei omisiuni care le este direct imputabilă, plata pentru anul în care nu s-au respectat aceste condiţii poate fi micşorată sau anulată în baza articolului 51 din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005.

Măsura	**Plăţi de Agro-mediu**
Cadrul Legal	Articolul 36 (a) (iv) din Regulamentul Consiliului (CE) Nr. 1698/2005 din 20 Septembrie 2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR). Articolul 39 din Regulamentul Consiliului (CE) Nr. 1698/2005 din 20 Septembrie 2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR). Articolul 27 şi punctul 5.3.2.1.4 din Anexa II la Regulamentul (CE) Nr. 1974/2006. Articolul 1 punctul 2 (1) (d) al Regulamentului (CE) nr.473/2009 Anexa Regulamentului nr. (CE) 74/2009
Codul Măsurii	214

Motivaţie

Plăţile de agro-mediu sunt necesare pentru a sprijini dezvoltarea durabilă a zonelor rurale şi pentru a răspunde cererii din ce în ce mai mari a societăţii pentru servicii de mediu. Plăţile acordate prin această măsură trebuie să încurajeze fermierii să deservească societatea ca întreg prin introducerea sau continuarea aplicării metodelor de producţie agricolă compatibile cu protecţia şi îmbunătăţirea mediului, a peisajului şi caracteristicilor sale, a resurselor naturale, a solului şi a diversităţii genetice.

Ierarhia obiectivelor

Obiectiv global	**Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural**	**Impact**
Obiectivul măsurii (specific)	Obiectivul acestei măsuri este de a contribui la dezvoltarea durabilă a spaţiului rural prin încurajarea utilizatorilor de terenuri să introducă sau să continue metodele de producţie agricolă compatibile cu protecţia şi îmbunătăţirea mediului, inclusiv a biodiversităţii, apei, solului şi a peisajului rural.	**Rezultat**
Obiective operaţionale	Menţinerea pajiştilor cu înaltă valoare naturală	**Output**
	Menţinerea biodiversităţii prin aplicarea practicilor agricole tradiţionale	
	Managementul adecvat al pajiştilor importante pentru păsări	
	Asigurarea protecţiei apei şi solului	
	Asigurarea protejării resurselor naturale prin încurajarea practicilor agriculturii ecologice	
	Managementul adecvat al pajiştilor importante pentru fluturi (*Maculinea sp.*)	
	Managementul adecvat al terenurilor arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roşu (*Branta ruficollis*)	

Lista pachetelor existente:

1. Pajişti cu Înaltă Valoare Naturală.
2. Practici Agricole Tradiţionale.
3. Pajişti Importante Pentru Păsări – pachet pilot.
4. Culturi verzi.
5. Agricultură ecologică
6. Pajişti importante pentru fluturi (*Maculinea sp.*).
7. Terenuri arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roşu (*Branta ruficollis*).

Domeniu de aplicare şi acţiuni

Plăţile de agro-mediu vor fi acordate fermierilor care îşi asumă, în mod voluntar, angajamente de agro-mediu pentru o perioadă de 5 ani de la data semnării angajamentului.

Plăţile de agro-mediu cuprind doar acele angajamente care depăşesc cerinţele minime evidenţiate mai jos, care prezintă nivelul de referinţă neremunerat, considerat drept punct de pornire pentru elaborarea plăţilor compensatorii de agro-mediu.

Cerinţele minime

În conformitate cu art. 39 al Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005, plăţile de agro-mediu cuprind doar acele angajamente care depăşesc standardele obligatorii relevante pentru respectivele angajamente. Aceste standarde obligatorii relevante sunt extrase din prevederile art. 5 şi 6 şi anexele II şi III la Regulamentul Consiliului nr. 73/2009/ (Ordinul Comun nr. 30/147/2010 pentru adoptarea măsurilor privind bunele condiţii agricole şi de mediu în România), precum şi din legislaţia naţională privind utilizarea fertilizanţilor (Ordinul Comun nr. 1182/1270/2005 privind aprobarea Codului de bune practici agricole pentru protecţia apelor împotriva poluării cu nitraţi din surse agricole) utilizarea produselor de protecţie a plantelor. (Hotărârea Guvernului nr. 1559/2004 privind procedura de omologare a produselor de protecţie a plantelor în vederea plasării pe piaţă şi a utilizării lor pe teritoriul României), precum şi alte cerinţe obligatorii relevante stabilite prin legislaţia naţională (Ordonanţa nr. 4/1995 privind fabricarea, comercializarea şi utilizarea produselor de uz fitosanitar pentru combaterea bolilor, dăunătorilor şi buruienilor în agricultură şi silvicultură). România nu are prevăzute reglementări legislative privind poluarea cu fosfor. Prin urmare, cerinţele de agro-mediu sunt stabilite respectând aceste prevederi.

O descriere detaliată a cerinţelor minime relevante fiecărui angajament poate fi găsită în Anexa 4B1.

Beneficiari

Fermieri.

Arie geografică

Pachetul 1 „Pajişti cu Înaltă Valoare Naturală" şi Pachetul 2 „Practici Agricole Tradiţionale" vizează pajiştile cu Înaltă Valoare Naturală, delimitate în Program (Figura 1), precum şi suprafeţele acoperite cu livezi tradiţionale utilizate extensiv ca pajişti prin cosit şi/sau păşunat. Delimitarea este făcută la nivel de unităţi administrativ teritoriale (UAT).

Pachetul Pilot 3 Pajişti Importante Pentru Păsări vizează pajiştile regăsite într-un număr de Arii Importante pentru Păsări, delimitate în Program (Figura 2). Delimitarea este făcută la nivel de unităţi administrativ teritoriale.

Pachetul 4 Culturi Verzi este disponibil pentru terenul arabil pe întreg teritoriul naţional.

Pachetul 5 – agricultura ecologică este disponibil pentru terenurile arabile, vii şi livezi pe întreg teritoriul naţional.

Pachetul 6 „Pajişti importante pentru fluturi (*Maculinea sp.*)" vizează pajiştile unde au fost identificate populaţii reprezentative ale unor specii prioritare de fluturi (Maculinea - *Maculinea nausithous, Maculinea teleius, Maculinea alcon, Pseudophilotes bavius hungaricus şi Eriogaster catax*), zonele fiind delimitate în Program (Figura 4). Delimitarea este făcută la nivel de unităţi administrativ teritoriale (UAT).

Pachetul 7 „Terenuri arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roşu (*Branta ruficollis*)" vizează terenurile arabile regăsite în unele zone definite ca importante pentru păsări

(IBA's), zone importante pentru populaţii reprezentative ale speciei *Branta ruficollis*, zonele fiind delimitate în Program (Figura 4). Delimitarea este făcută la nivel de unităţi administrativ teritoriale (UAT).

Criterii de eligibilitate

Plăţile de agro-mediu pot fi acordate ca parte a măsurilor dacă beneficiarul:

1) este utilizatorul unei suprafeţe agricole localizată pe teritoriul României, identificabilă în Sistemul Integrat de Administrare şi Control, cu o suprafaţă minimă de 1 ha iar parcelele eligibile au dimensiunea minimă de 0,3 ha (0,1 ha pentru vii şi livezi, arbuşti fructiferi, hamei, pepiniere pomicole şi viticole);
2) se angajează să menţină angajamentul de agro-mediu pentru o perioada de 5 ani, de la data semnării acestuia;
3) se angajează să respecte cerinţele minime relevante pe suprafaţa întregii ferme;
4) se angajează să respecte cerinţele specifice pachetelor de agro-mediu pentru care aplică;
5) se angajează să ţină o evidenţă a activităţilor agricole corelate cu implementarea cerinţelor de agro-mediu;
6) declară pe propria răspundere că nu a utilizat fertilizanţi chimici şi /sau pesticide în ultimii 5 ani pe suprafeţele pe care intenţionează să aplice pachetul 1 „Pajişti cu înaltă valoare naturală" şi/sau pachetul 6 „pajişti importante pentru fluturi (*Maculinea sp.*)". În situaţia în care fermierul utilizează acele suprafeţe de mai puţin de 5 ani, declaraţia va avea aplicabilitate doar pentru perioada anterioară în care fermierul a utilizat efectiv acele suprafeţe. Acest criteriu de eligibilitate este aplicabil doar în cazul pachetului 1.

Din punctul de vedere al eligibilităţii terenului, în prezent plăţile de agro-mediu se acordă pentru terenul arabil (în cazul pachetului 4, 5 şi 7), pentru vii şi livezi (în cazul pachetului 5), pentru livezi tradiţionale utilizate extensiv (în cazul pachetelor 1 şi 2) şi pentru pajişti (în cazul pachetelor 1, 2, 3 şi 6).

Forma şi valoarea sprijinului

Plata de agro-mediu este plătită ca plată fixă la hectar şi reprezintă o compensaţie pentru pierderile de venit şi costurile adiţionale suportate de fermieri. Plata se va face în întregime către fermier. Plata se efectuează anual.

Consistenţa şi plauzibilitatea calculelor plăţilor

Plăţile compensatorii sunt elaborate de către Institutul de Cercetare Dezvoltare Pajişti Braşov, de Institutul Naţional Cercetare Dezvoltare în Agricultură Fundulea şi Institutul Naţional de Cercetare-Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie şi Protecţia Mediului – ICPA Bucureşti. Aceste institute sunt autonome şi se află în coordonarea Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice „Gheorghe Ionescu Siseşti". MADR a asigurat verificarea acestor calcule iar acestea s-au dovedit a fi consistente şi plauzibile.

Descrierea pachetelor de agro-mediu disponibile

Pachetul 1: Pajişti cu Înaltă Valoare Naturală

Descriere

România deţine una din resursele cele mai bogate de pajişti semi-naturale încă existente în Europa, pajişti ce pot fi clasificate ca pajişti cu înaltă valoare naturală (pajişti semi-naturale, în general asociate cu o diversitate ridicată de specii şi habitate). Studiile efectuate asupra sistemelor de pajişti din România arată că acestea prezintă o diversitate botanică foarte ridicată. Această diversitate este asociată cu caracteristici geomorfologice neobişnuite şi o suită de specii de plante rare de o ecologie contrastantă, susţinută de-a lungul secolelor de sisteme agricole tradiţionale ca parte a ceea ce poate fi descris ca un sistem durabil de utilizare a terenului (*A. Jones 2007*).

În timp ce în livezile intensive, mecanizate şi chimizate, este distrus practic în întregime covorul vegetal ierbos preexistent şi înlocuit de câteva specii în general cultivate, fără o valoare naturală semnificativă (ex. *Lolium perenne* şi *Trifolium repens*), iar biodiversitatea este redusă la unele specii banale şi ruderale, în cele tradiţionale fondul vechilor fâneţe se conservă aproape în întregime, făcând din acestea unul dintre cele mai valoroase şi mai bine conservate habitate traditionale din zona carpatică, Transilvania şi zona pericarpatică. Acest lucru se poate vedea peste tot în arealele carpatice şi subcarpatice unde livezile tradiţionale se suprapun în mod clar peste habitate bine conservate de pajişti ce corespund în foarte multe cazuri habitatelor prioritare 6210* si 6240* cu populaţii bogate de orhidee sălbatice (ex. *Orchis tridentata, Orchis purpurea, Orchis militaris, Dactylorhyza incarnata, Dactylorhyza sambucina, Orchis ustulata, Orchis coriophora, Orchis elegans, Orchis mascula, Orchis militaris*), alături de speciile prioritare *Crambe tataria, Iris aphylla ssp. hungarica, Serratula lycopifolia, Echium rossicum, Adenophora liliifolia,* repartiţia acestora şi structura vegetaţiei specifice pajiştilor permanente cu Înaltă Valoare Naturală depinzând de regiune, altitudine şi expoziţia versanţilor (*Bădărau 2011*).

În numeroase cazuri, livezile extensive constituite pe pajişti naturale sau seminaturale utilizate tradiţional în mod extensiv, adăpostesc o biodiversitate mai ridicată chiar decât zonele cu pajişti permanente. Acest fenomen poate fi explicat prin creşterea complexităţii structurale a habitatelor şi prin oferta de adăpost faţă de intemperii pentru speciile faunistice specifice acestor zone. Biodiversitatea livezilor extensive poate fi comparată cu cea a pajiştilor acoperite de tufărişuri în proporţie de 5-15%, habitat care asigură o mare diversitate biologică (*Cremene et al. 2006*). Şi pentru insecte, grupă foarte importantă a biodiversităţii faunistice, livezile tradiţionale, extensive consituie habitate excelente, asemănătoare pajiştilor extensive mezofile uşor întufărite. Dintre speciile de lepidoptere vizate de Directiva Habitate, următoarele pot fi prezente în habitatele de tipul livezilor tradiţionale, extensive: *Callimorpha quadripunctaria, Lycaena dispar, Maculinea teleius, Eriogaster catax, Cucullia mixta* (Anexa II) şi *Lopinga achine, Maculinea arion, Parnassius mnemosyne, Zerinthia polyxena* (Anexa IV). Dintre orthoptere menţionăm specia endemică *Pholidoptera transsylvanica* (Anexa II), (*Rakosy 2011*).

În plus, aceste livezi tradiţionale, conservă în cele mai multe cazuri, soiuri autohtone vechi de pomi fructiferi , care constituie un genofond cultural ancestral, periclitat, ce nu trebuie pierdut. In cadrul peisajului cultural tradiţional, livezile extensive constituie şi o importantă atracţie turistică, încă foarte puţin valorificată în regiunile carpatice şi subcarpatice.

O ameninţare importantă este intensivizarea agriculturii în aceste zone şi o posibilă conversie a pajiştilor cu înaltă valoare naturală în teren arabil sau pajişti utilizate intensiv. Există anumite schimbări care arată potenţialul creşterii gradului de intensivizare, cea mai vizibilă dintre aceste schimbări fiind sporirea utilizării mijloacelor mecanizate pentru efectuarea lucrărilor pe pajişti. Nivelul mediu de fertilizare este încă relativ scăzut însă, este de aşteptat ca acesta să crească semnificativ până în anul 2011 în strânsă corelare cu creşterea eficienţei în agricultură. O astfel de creştere a utilizării fertilizanţilor chimici ar fi implicit asociată cu scăderea semnificativă a diversităţii speciilor de plante şi pierderea de habitate, aşa cum este demonstrat de numeroase studii.

Provocarea constă în menţinerea acestei bogate resurse de pajişti semi-naturale în faţa schimbărilor socio-economice ce vor apărea în mediul rural în anii următori. Pentru a reuşi, este nevoie ca sistemele extensive de utilizare a pajiştilor semi-naturale să fie susţinute îndeajuns pentru a putea face faţă competiţiei atât cu sistemele agricole intensive cât şi într-un context mai larg, cu alte activităţi economice emergente cu care se va afla în competiţie.

În situaţia livezilor tradiţionale utilizate extensive, lipsa mecanizării cu utilaje grele şi evitarea chimizării alături de aplicarea tehnicilor agricole traditionale folosite (ce se reduc în fond la un păşunat non-intensiv şi la cosit) vor favoriza menţinerea integrală a habitatelor respective, a fondului cultural tradiţional, a biodiversităţii precum şi a învelişului edafic.

Desemnarea pajiştilor cu înaltă valoare naturală

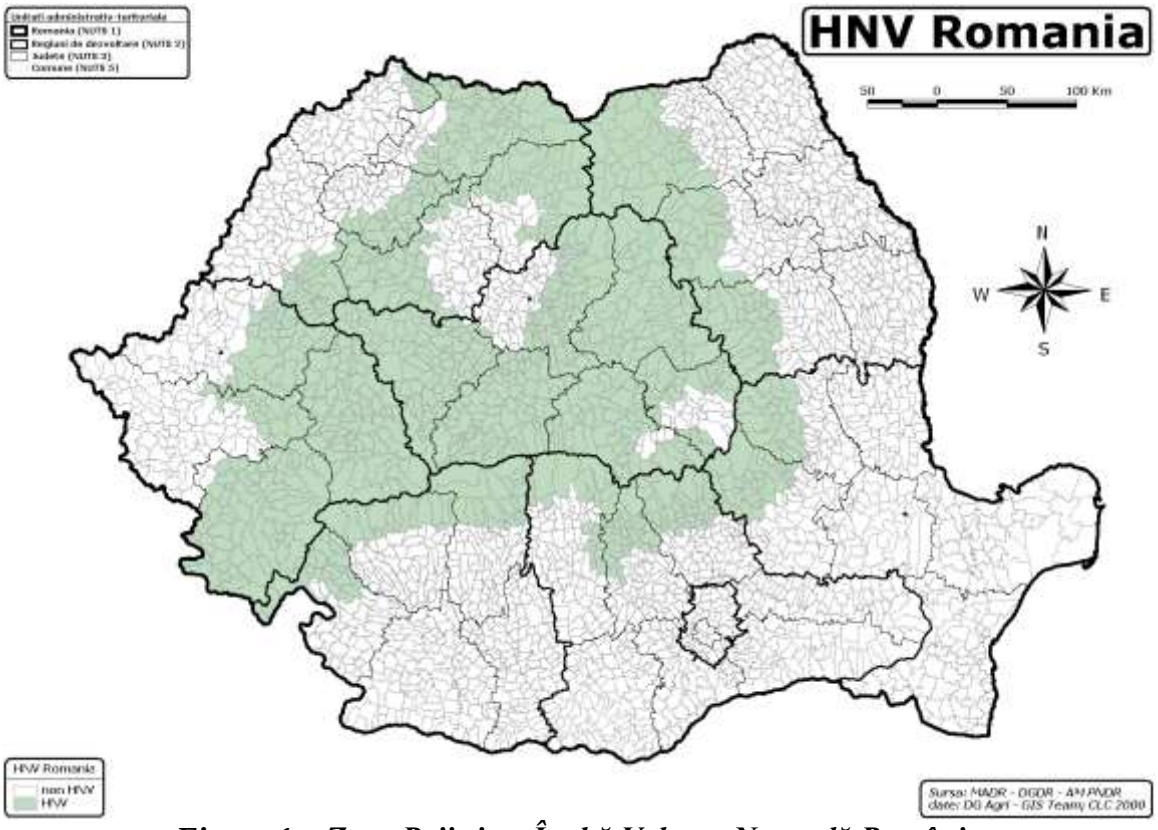

Figura 1 – Zone Pajişti cu Înaltă Valoare Naturală România

Desemnarea zonelor caracterizate de o Înaltă Valoare Naturală a făcut referire iniţial, începând cu anul 2008, doar la pajişti (care într-adevăr sunt plasate în vârful ierarhiei în comparaţie cu celelalte moduri de utilizare a terenului în ceea ce priveşte biodiversitatea asociată), dar în anii următori şi alte tipuri de teren agricol caracterizat de prezenţa luxuriantă a biodiversităţii putând fi adăugate desemnări iniţiale (de ex. livezi tradiţionale). Începând cu anul 2012, categoriile de terenuri eligibile au fost extinse şi la suprafeţele acoperite de livezi tradiţionale extensive, care sunt utilizate în mod curent ca pajişti permanente, prin cosit sau/şi păşunat.

Desemnarea a fost realizată folosindu-se una din definiţiile oferite de Agenţia Europeană de Mediu prin intermediul unui studiu publicat în anul 2004 (*Andersen* et al). Practic, prezenta desemnare urmează definiţia pentru următorul tip de teren agricol cu înaltă valoare naturală – ***teren agricol ce prezintă o proporţie ridicată de vegetaţie semi-naturală*** (în particular pajişti semi-naturale în general asociate cu prezenţa unui nivel ridicat de biodiversitate). A implicat utilizarea datelor oferite de programul "Corine Land Cover 2000" precum şi diferite alte studii la nivel european şi naţional. Astfel, a fost obţinută o cartare iniţială a zonelor cu înaltă valoare naturală la nivel de unităţi administrativ teritoriale, pragul utilizat pentru delimitarea zonelor cu înaltă valoare naturală fiind stabilit la minimum 50% concentraţie de pajişti semi-naturale, urmată de aplicarea unui proces de omogenizare pentru a se obţine suprafeţe continue compacte. Numărul total de unităţi administrativ teritoriale aflate în zonele cu înaltă valoare naturală este de 1.038. O listă a acestor unităţi administrativ teritoriale se găseşte în Anexa 4B2. Suprafaţa eligibilă de pajişte este de aprox. 2,4 milioane hectare.

Suportul tehnic necesar extinderii zonelor eligibile si pe suprafeţele acoperite cu livezi tradiţionale utilizate extensiv pentru cosit şi/sau păşunat a fost acordat de Societatatea Lepidopterologică Română şi Fundaţia ADEPT Transilvania. Studiile ştiintifice au fost derulate de colectivul Catedrei de Ecologie şi Taxonomie din cadrul şi al Facultăţii de Ecologie şi Ingineria Mediului a Universităţii "Babes-Bolyai" din Cluj-Napoca.

Obiectiv operaţional

Menţinerea pajiştilor cu înaltă valoare naturală.
Ţintă 2013: 1.450.000 hectare sub angajament.

Cerinţe de management

- Utilizarea fertilizanţilor chimici este interzisă.
- Utilizarea tradiţională a gunoiului de grajd este permisă până în echivalentul a maxim 30 kg. N s.a./ha.
- Utilizarea pesticidelor este interzisă.
- Cositul poate începe doar după data de 1 iulie.
- Masa vegetală cosită trebuie adunată de pe suprafaţa pajiştii nu mai târziu de două săptămâni de la efectuarea cositului.
- Păşunatul se efectuează cu maxim 1 UVM pe hectar.
- Păşunile inundate nu vor fi păşunate mai devreme de două săptămâni de la retragerea apelor.
- Este interzis aratul sau discuitul pajiştilor aflate sub angajament.
- Nu vor fi realizate însămânţări de suprafaţă sau supraînsămânţări. Se pot face însămânţări cu specii din flora locală doar în cazurile când anumite porţiuni de pajişte degradează sau sunt afectate accidental.

Ca urmare a respectării acestor cerinţe, fermierii suferă o pierdere de venit în comparaţie cu cei care aplică practicile agricole convenţionale. Interzicerea utilizării fertilizanţilor chimici conduce la o scădere a producţiei cu 25% iar întârzierea cositului conduce la o pierdere de 33% din valoarea fânului obţinut. De asemenea, există diferenţe în privinţa costurilor, fermierii trebuind să lucreze mai mult pentru a combate manual plantele invazive dar în acelaşi timp având şi unele economii prin neachiziţionarea de fertilizanţi chimici şi pesticide. În ansamblu, practica de agro-mediu nu este la fel de profitabilă ca o practică convenţională, de aceea se acordă o plată compensatorie. Plată compensatorie la hectar = 124 Euro.

Notă: *La elaborarea calculului plăţii compensatorii pentru acest pachet au fost luate în considerare modificările prevăzute ale Legii Muntelui nr. 347/2004. Acest pachet nu va fi implementat până când Legea Muntelui (347/2004) va fi modificată.*

Indicatori adiţionali pentru pachetul 1

Evoluţia unor specii de plante, considerate indicatori calitativi relevanţi pentru estimarea succesului acestui pachet, va fi monitorizată anual pe anumite parcele eşantion aflate sub angajament. Speciile ce vor face obiectul monitorizării sunt următoarele: *Ononis spinosa, Pimpinella saxifraga, Knautia arvensis, Leontodon hispidus, Plantago media, Briza media, Thymus serpyllum, Veronica austriaca, Leucanthemum vulgare, Dianthis carthusianorum, Trifolium montanum, Polygala major, Linum catharticum, Primula veris, Origanum vulgare, Prunella grandiflora, Viola hirta, Lathyrus pratensis, Succisa pratensis, Sanguisorba officinalis, Serratula tinctoria, Clinopodium vulgare.* Ţinta propusă este evitarea declinului acestor specii.

Această listă de specii poate fi îmbogăţită prin adăugarea altor specii relevante, dacă acest lucru va fi considerat necesar pe parcursul desfăşurării proiectelor de monitorizare.

Pachetul 2 Practici agricole tradiţionale

Poate fi aplicat doar în combinaţie cu pachetul 1, însemnând că acest pachet poate fi aplicat doar de fermierii care au aplicat şi pentru pachetul 1.

Obiectiv operaţional

Menţinerea biodiversităţii prin aplicarea practicilor agricole tradiţionale.
Ţintă 2013: 375.000 hectare sub angajament.

Cerinţă de management

Lucrările cu utilaje mecanizate nu sunt permise pe suprafaţa pajiştilor şi a livezilor tradiţionale utilizate extensiv aflate sub angajament cu excepţia celor operate cu forţă animală. Respectarea acestei practici conduce la costuri mai mari pentru fermieri. Lucrări cum ar fi cositul manual sau întorsul fânului necesită muncă intensă şi sunt mai costisitoare decât practicile mecanizate moderne. De aceea, o plată compensatorie este acordată.

Plată compensatorie la hectar = 58 Euro.

Pachetul Pilot 3 Pajişti Importante Pentru Păsări

Acest pachet a fost implementat ca pachet pilot într-un număr de Arii Importante pentru Păsări (IBA's) începând cu anul 2008. Începând cu anul 2012, zonele eligibile au fost extinse la un număr mai mare de IBA.

Descriere

Un management adecvat al pajiştilor din interiorul Ariilor Importante pentru Păsări (IBA) este necesar pentru conservarea speciilor de păsări importante la nivel european. Acest pachet pilot îşi propune să faciliteze câştigarea de experienţă în acest domeniu întrucât România nu a mai promovat până în anul 2008 scheme de agro-mediu focusate la nivel de specie. Totodată se doreşte a fi un exerciţiu util pentru implementarea previzionată a plăţilor Natura 2000. Speciile vizate prin acest pachet pilot sunt *Crex crex*, *Lanius minor* şi *Falco vespertinus*. Aceste specii sunt prezente în număr mare în România în timp ce în alte zone din Europa se află în declin sau au dispărut. România deţine aproximativ 97% din populaţia europeană de *Lanius minor* (Sfrâncioc cu frunte neagră), aproximativ 50% din populaţia europeană de *Falco vespertinus* (Vânturelul de seară) şi aproximativ 27% din populaţia europeană de *Crex crex* (Cârstelul de câmp).

Pentru a se asigura protecţia speciilor prioritare la nivel naţional şi pentru a atinge obiectivul preconizat în 2007 de extindere a zonelor eligibile acoperite de acest pachet din totalul suprafeţei IBA, de la 20% la 40%, cu sprijinul Societăţii Ornitologice din România (partener BirdLife) a fost extins numărului de IBA-uri pentru ***Pachetul Pilot 3 Pajişti Importante Pentru Păsări*** atât pentru cârstelul de câmp – *Crex crex*, cât şi pentru şoimul de seară – *Falco vespertinus* şi sfrânciocul cu frunte neagră – *Lanius minor*.

Arii Importante pentru Păsări pilot au fost selectate pe baza principiului reprezentativităţii (aceste specii regăsindu-se în număr mare în IBA-urile selectate). IBA-urile selectate sunt:

Crex crex – Confluenţa Jiu Dunăre, Valea Râului Negru (începând cu anul 2008) şi Câmpia Nirului – Valea Ierului, Lunca Mureşului Inferior, Lunca Timişului, Lunca Turului Inferior, Valea Fizeşului (începând cu anul 2012).

Lanius minor şi Falco vespertinus - Aliman-Adamclisi, Campia Crisurilor, Delta Dunarii, Dunarea Veche – Bratul Macin, Elesteele Jijiei şi Miletinului, Hunedoara Timiseana, Kogalniceanu - Gura Ialomitei, Lunca Barcaului, Stepa Casimcea, Saraiu Horea, Cursul Mijlociu al Somesului, Defileul Inferior al Muresului, Allah Bahir – Capidava, Cheile Dobrogei, Dumbraveni, Padurea Hagieni (începând cu anul 2008) şi Bistreţ, Calafat Ciuperceni Dunăre, Confluneţa Olt Dunăre, Gruia – Gârla Mare, Suhaia (începând cu anul 2012).

Ariile Importante pentru Păsări au fost selectate în colaborare cu Societatea Ornitologică Română. Delimitarea s-a realizat la nivel de Unităţi Administrativ Teritoriale (UAT). Pajiştile din acele UAT care se suprapun integral sau parţial cu una dintre Ariile Importante pentru Păsări selectate sunt eligibile pentru a primi sprijin prin acest pachet. Numărul total de UAT eligibile începând cu anul

2008 a fost de 154 (Figura 2), zonele eligibile fiind extinse (Figura 3) la 282 UAT (108 UAT eligibile pentru varianta 1 – *Crex crex* şi 174 UAT eligibile pentru varianta 2 – *Lanius minor* şi *Falco vespertinus*). O listă a acestor UAT se găseşte în Anexa 4B2. Suprafaţa de pajişte eligibilă este de aprox 0,26 milioane hectare.

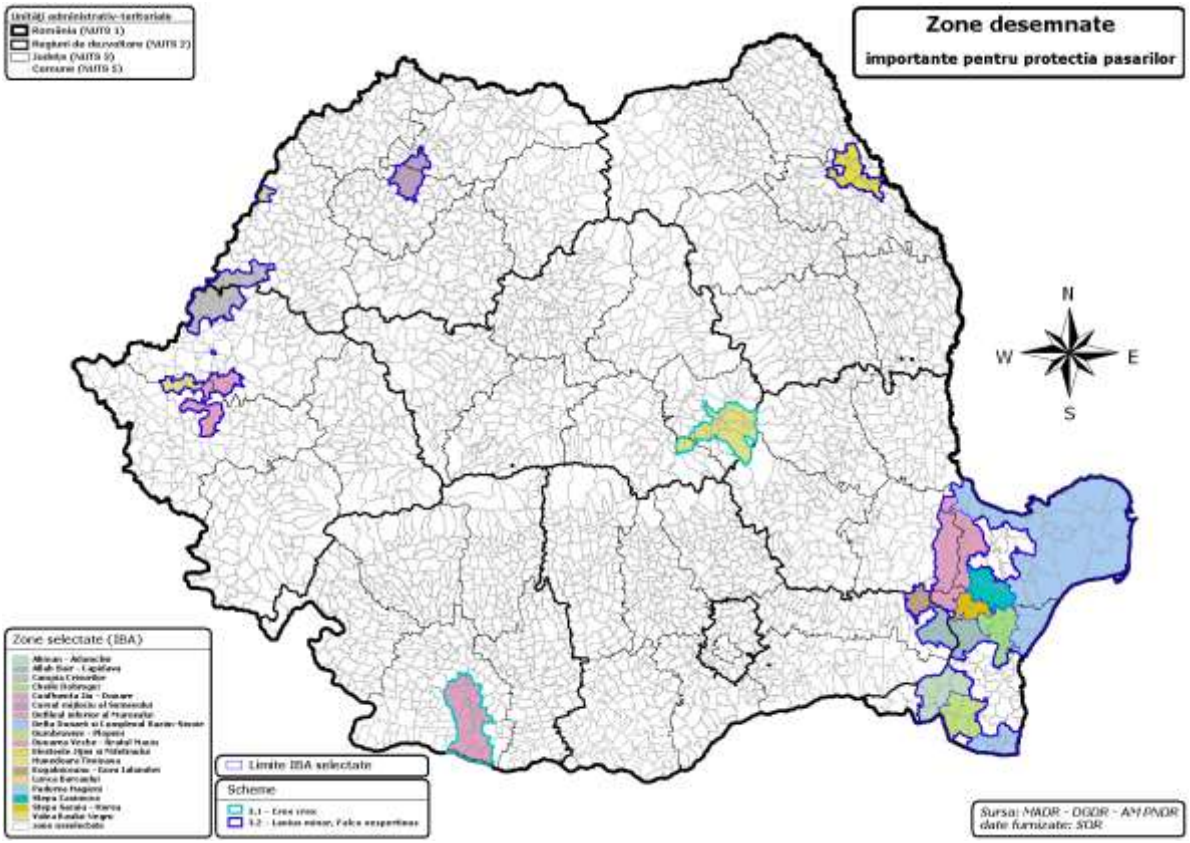

Figura 2 – Zone eligibile pachetul pilot 3 (2008-2011)

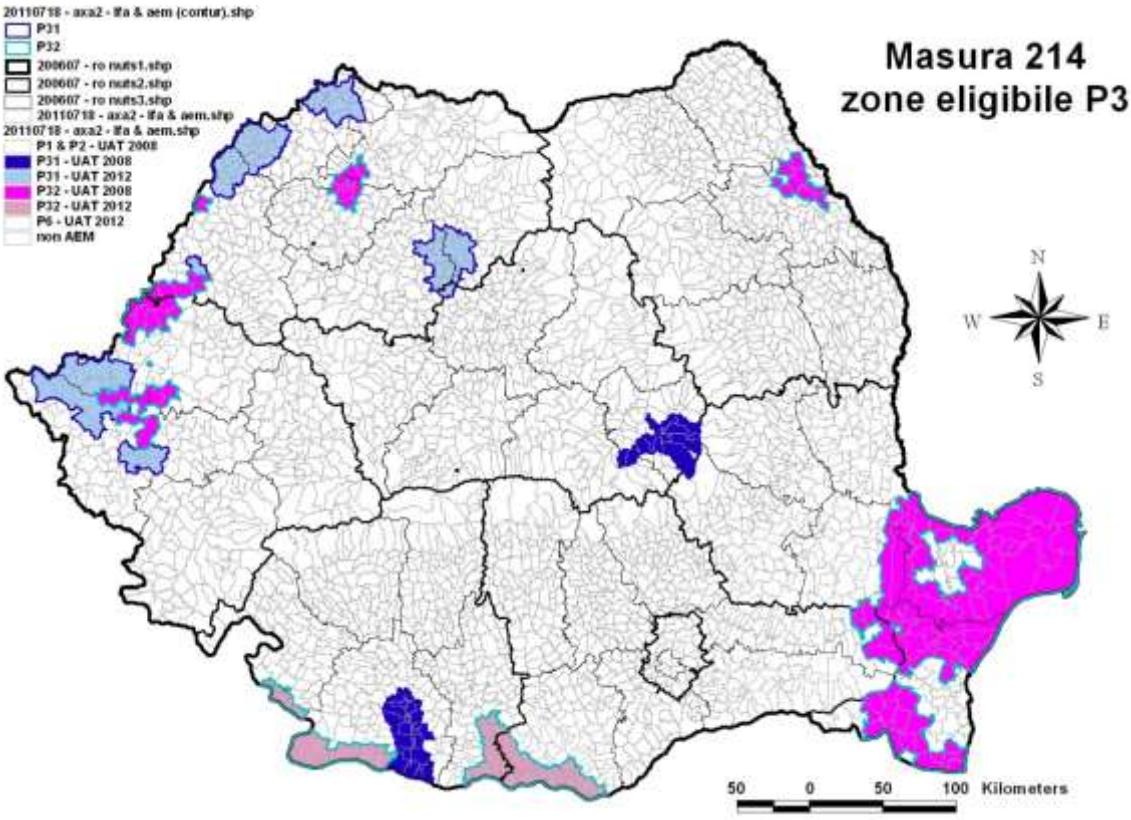

Figura 3 – Zone eligibile pachetul 3 (începând cu anul 2012)

În total, Ariile Importante pentru Păsări selectate în cadrul acestui pachet pilot acoperă peste 30 % din suprafaţa totală a Ariilor Importante pentru Păsări existentă în România. Unităţile administrativ teritoriale eligibile acoperă peste 12 % din suprafaţa naţională, terenurile agricole aparţinând acestor UAT reprezentând cca. 17 % din suprafaţa agricolă totală la nivel naţional, iar suprafeţele de pajişti permanente din UAT-urile eligibile acoperind peste 8 % din suprafaţa totală de pajişti a României.

Trebuie menţionat şi faptul că o mare parte a Ariilor Importante pentru Păsări din România sunt acoperite (aproximativ 40%) de pachetul 1 Pajişti cu Înaltă Valoare Naturală, pachet care deşi este focusat pe conservarea speciilor de plante asociate pajiştilor semi-naturale are potenţialul de a aduce şi o contribuţie indirectă la protecţia speciilor de păsări din zonele respective, printre acestea numărându-se *Crex crex*, două dintre cele mai importante IBA-uri pentru specie, Podişul Hârtibaciu şi Dumbrăviţa – Rotbav-Măgura Cotlea.

IBA-urile desemnate pentru Lanius minor şi Falco vespertinus sunt importante şi pentru alte specii periclitate la nivel global ca: *Lanius collurio* şi *Coracias garrulus*, specii pentru care România deţine aproximativ 43% respectiv 44% din populaţia la nivel european, specii care vor beneficia indirect de implementarea acestui pachet.

Expertiza tehnică necesară extinderii zonelor eligibile în cadrul pachetului 3 – pajişti importante pentru păsări a fost asigurată de Societatea Ornitologică din România.

Obiectiv operaţional

Managementul adecvat al pajiştilor importante pentru păsări.
Ţintă (total) 2013 - 173.000 hectare pajişte sub angajament.
Ţintă Varianta 3.1 – Crex Crex: 38.000 hectare.
Ţintă Varianta 3.2 – Lanius minor, Falco vespertinus: 135.000 hectare.

Cerinţe de management

Varianta 3.1 *Crex Crex* (Ariile Importante pentru Păsări - Confluenţa Jiu Dunăre, Valea Râului Negru, Câmpia Nirului – Valea Ierului, Lunca Mureşului Inferior, Lunca Timişului, Lunca Turului Inferior, Valea Fizeşului)

- Utilizarea fertilizanţilor este interzisă.
- Utilizarea pesticidelor este interzisă.
- Cositul se poate efectua doar după data de 31 iulie.
- Cositul se va realiza dinspre interiorul parcelei spre exteriorul acesteia.
- O bandă necosită, lată de 3 metri, va fi lăsată pe marginile fiecărei parcele. Această bandă poate fi cosită după data de 1 septembrie.
- Masa vegetală cosită trebuie adunată de pe suprafaţa pajiştii nu mai târziu de două săptămâni de la efectuarea cositului.
- Păşunatul se va efectua cu maximum 0,7 UVM pe hectar.
- Păşunile inundate nu vor fi păşunate mai devreme de două săptămâni de la retragerea apelor.
- Este interzis aratul sau discuitul pajiştilor aflate sub angajament.
- Nu vor fi realizate însămânţări de suprafaţă sau supraînsămânţări. Se pot face însămânţări cu specii din flora locală doar în cazurile când anumite porţiuni de pajişte se degradează sau sunt afectate accidental.
- Lucrările cu utilaje mecanizate nu sunt permise pe suprafaţa pajiştilor aflate sub angajament, cu excepţia celor operate cu forţă animală.

Notă: *Cerinţele de management au fost stabilite în colaborare cu Societatea Ornitologică Română.*

Ca urmare a respectării acestor cerinţe, fermierii suferă o pierdere de venit în comparaţie cu cei care aplică practicile agricole convenţionale. Interzicerea utilizării fertilizanţilor (inclusiv a celor organici)

conduce la o scădere a producţiei cu 30% iar întârzierea cositului conduce la o pierdere de 50% din valoarea fânului obţinut. De asemenea, există diferenţe în privinţa costurilor, fermierii trebuind să lucreze mai mult pentru a combate manual plantele invazive dar în acelaşi timp având şi unele economii prin neachiziţionarea de fertilizanţi chimici şi pesticide. În ansamblu, această practică de agro-mediu nu este la fel de profitabilă ca o practică convenţională, de aceea se acordă o plată compensatorie. Plată la hectar Varianta 3.1 – Crex Crex: 209 euro.

Varianta 3.2 *Lanius minor şi Falco vespertinus* (Ariile Importante pentru Păsări - Aliman-Adamclisi, Campia Crisurilor, Delta Dunarii, Dunarea Veche – Bratul Macin, Elesteele Jijiei şi Miletinului, Hunedoara Timiseana, Kogalniceanu - Gura Ialomitei, Lunca Barcaului, Stepa Casimcea, Saraiu Horea, Cursul Mijlociu al Somesului, Defileul Inferior al Muresului, Allah Bahir – Capidava, Cheile Dobrogei, Dumbraveni, Padurea Hagieni, Bistreţ, Calafat Ciuperceni Dunăre, Confluneţa Olt Dunăre, Gruia – Gârla Mare, Suhaia).

- Utilizarea fertilizanţilor este interzisă.
- Utilizarea pesticidelor este interzisă.
- Cositul trebuie efectuat cel mai târziu până la data de 1 iulie.
- Cositul se va efectua în etape.
- O bandă necosită, lată de 3 metri, va fi lăsată pe marginile fiecărei parcele. Această bandă poate fi cosită după data de 1 septembrie.
- Masa vegetală cosită trebuie adunată de pe suprafaţa pajiştii nu mai târziu de două săptămâni de la efectuarea cositului.
- Păşunatul se va efectua cu maximum 1 UVM pe hectar.
- Păşunile inundate nu vor fi păşunate mai devreme de două săptămâni de la retragerea apelor.
- Este interzis aratul sau discuitul pajiştilor aflate sub angajament.
- Nu vor fi realizate însămânţări de suprafaţă sau supraînsămânţări. Se pot face însămânţări cu specii din flora locală doar în cazurile când anumite porţiuni de pajişte se degradează sau sunt afectate accidental.
- Lucrările cu utilaje mecanizate nu sunt permise pe suprafaţa pajiştilor aflate sub angajament cu excepţia celor operate cu forţă animală.

Notă: *Cerinţele de management au fost stabilite în colaborare cu Societatea Ornitologică Română.*

Ca urmare a respectării acestor cerinţe, fermierii suferă o pierdere de venit în comparaţie cu cei care aplică practicile agricole convenţionale. Interzicerea utilizării fertilizanţilor (inclusiv a celor organici) conduce la o scădere a producţiei cu 30%. De asemenea, există diferenţe în privinţa costurilor, fermierii trebuind să lucreze mai mult pentru a combate manual plantele invazive dar în acelaşi timp având şi unele economii prin neachiziţionarea de fertilizanţi chimici şi pesticide. În ansamblu, această practică de agro-mediu nu este la fel de profitabilă ca o practică convenţională, de aceea se acordă o plată compensatorie.

Plată Varianta 3.2 – Lanius minor, Falco vespertinus: 101 euro pe hectar.

Indicatori adiţionali pentru pachetul 3

Evoluţia speciilor *Crex crex, Lanius minor* şi *Falco vespertinus*, va fi monitorizată anual pe anumite parcele eşantion aflate sub angajament. Ţinta propusă este evitarea declinului acestor specii.

Pachetul 4 Culturi verzi

Descriere

Eroziunea solului, în special eroziunea solului prin apă, este un fenomen larg răspândit în România, fenomen a cărui manifestare pe termen lung, reduce viabilitatea fermelor şi aduce daune mediului înconjurător. Promovarea Bunelor Condiţii Agricole şi de Mediu (BCAM) relevante pentru combaterea eroziunii solului reprezintă un pas important pentru înlăturarea acestei ameninţări, dar

există de asemenea o nevoie de a încuraja toţi fermierii să treacă dincolo de respectarea BCAM prin adoptarea unor practici de agro-mediu ce vizează conservarea solului şi a apei.

Riscul de eroziune este crescut şi de faptul că multe terenuri sunt lăsate descoperite pe timpul iernii, de aceea una dintre cele mai simple măsuri de conservare a solului este încurajarea utilizării aşa numitelor culturi verzi. Acestea sunt semănate imediat după recoltare şi protejează solul pe timpul iernii asigurând acoperirea acestuia cu vegetaţie.

Acest pachet de conservare a apei şi a solului va fi disponibil în întreaga ţară, el având de asemenea potenţialul de a diminua riscul scurgerilor de nutrienţi, în special a azotului, în timpul iernii. Pachetul poate astfel contribui la atingerea obiectivelor Directivei Cadru Apă de a asigura o bună stare ecologică şi chimică a tuturor apelor.

Obiectiv operaţional

Asigurarea protecţiei apei şi a solului.
Ţintă 2013**:** 700.000 hectare sub angajament.

Cerinţe de management

- Semănarea culturilor verzi trebuie realizată până la sfârşitul lunii septembrie. Plantele ce pot fi utilizate ca şi culturi verzi sunt: mazărea, măzărichea, rapiţa, muştarul, lupinul, sulfina;
- Doar fertilizanţii organici pot fi utilizaţi înaintea înfiinţării culturilor verzi. Utilizarea fertilizanţilor chimici pentru culturile verzi este interzisă;
- Biomasa formată trebuie să fie incorporată în sol cel târziu până la finalul lunii martie. Lucrările agricole necesare pentru următoarea cultură pot începe doar după ce s-a realizat această acţiune;
- Nu este permis aratul pajiştilor existente în fermă pe toata durata angajamentului;
- Aplicanţii pot schimba anual suprafaţa pentru care aplică acest pachet cu alte suprafeţe localizate în cadrul aceleiaşi ferme, dar cu condiţia menţinerii valorii de suprafaţă angajată în cadrul acestui pachet în primul an de angajament.

Cerinţa cuprinsă în GAEC specifică faptul că: „pe timpul iernii terenul arabil trebuie să fie acoperit cu culturi de toamnă sau să fie lăsat nelucrat pe cel puţin 20% din suprafaţa de teren arabil a fermei”. Pentru a se evita orice suprapunere cu acest GAEC acest pachet se poate aplica pe maximum 80% din suprafaţa de teren arabil aparţinând unei ferme.

Ca urmare a respectării acestor practici fermierii suportă costuri mai mari. Aceste costuri constau în consum crescut de combustibil pentru efectuarea lucrărilor adiţionale precum şi în costuri cu achiziţionarea seminţelor. Acestea sunt premisele pentru care o plată compensatorie este acordată. Plată compensatorie pentru suprafaţa acoperită de culturile verzi care depăşeşte suprafaţa protejată prin GAEC (suprafaţa protejată prin GAEC este de 20%) = 130 Euro pe hectar.

Pachetul 5 agricultură ecologică

Descriere

Acest pachet vizează acordarea unui sprijin financiar în vederea menţinerii producţiei ecologice certificate (în scopul demarcării de alte forme de sprijin acordate pentru perioada de conversie şi evitarea dublei finanţări), în sectorul vegetal, în România, cât şi încurajarea introducerii practicilor agricole specifice agriculturii ecologice în vederea certificării, agricultura ecologică având un rol vital în protejarea biodiversităţii şi conservarea resurselor neregenerabile folosite în agricultură, dar şi pentru asigurarea siguranţei şi calităţii alimentare prin prisma implementării politicilor de dezvoltare rurală. Acordarea sprijinului numai pentru fermierii care utilizează terenuri agricole certificate în agricultura ecologică, asigură demarcarea de ajutorul specific acordat în România pentru terenuri aflate în perioada de conversie în baza prevederilor art. 68 alin. (1) lit. (a) (ii) – îmbunătăţirea calităţii produselor agricole din Regulamentul (CE) nr. 73/2009.

Agricultura ecologică furnizează servicii de mediu, prin asigurarea protecţiei biodiversităţii, reducerea poluării, reducerea emisiilor de dioxid de carbon, asigurarea unor condiţii de bunăstare a animalelor şi dezvoltarea activităţilor economice la nivel local. În linii mari, agricultura ecologică poate fi caracterizată ca standard de bază pentru asigurarea unei alimentaţii durabile. Bunurile publice şi serviciile de mediu care sunt livrate de către agricultura ecologică pot fi rezumate după cum urmează:

Biodiversitate

În prezent este unanim acceptat faptul că metodele de agricultură ecologică sunt mai favorabile conservării biodiversităţii, în special a speciilor din fauna sălbatică, faţă de agricultura convenţională. Principalele avantaje ale agriculturii ecologice din punct de vedere al biodiversităţii sunt constituite de neutilizarea îngrăşămintelor chimice, a erbicidelor şi a altor substanţe sintetice de protecţie a plantelor, utilizarea redusă a pesticidelor, densităţile scăzute ale efectivelor de animale, utilizarea metodelor de control biologic al dăunătorilor (şi, astfel, întreţinerea gardurilor vii, a zonelor marginale ale terenurilor agricole şi alte zone necultivate), menţinerea activităţii biologice mai intense a solului mai aproape de regimul natural, utilizarea culturilor mixte şi utilizarea mixtă a terenurilor, într-o pondere mai mare decât monoculturile. Lipsa acestor factori benefici datoraţi practicilor extensive în cazul celor mai multe ferme în sistem convenţional, indică încă odată beneficiile aduse biodiversităţii şi speciilor din fauna sălbatică specifică terenurilor agricole în mediul rural, obţinute prin practicarea agriculturii ecologice.

Apa

Prin evitarea utilizării pesticidelor şi gestionarea strictă a gunoiului de grajd, practicarea agriculturii ecologice conduce la scăderea poluării resurselor de apă (cursurilor şi corpuri de apă de suprafaţă dar şi ape subterane). O mai bună structură a solului este întreţinută prin aplicarea practicilor specifice agriculturii ecologice, conducând implicit la creşterea capacităţii de a face faţă problemelor legate de apă care decurg din schimbările climatice, riscul de inundaţii şi efecte ale secetei. Agricultura ecologică nu contribuie la eliminarea pesticidelor sau azotului provenite din surse agricole din apă, în schimb, standardele specifice agriculturii ecologice presupun aplicarea unor bune practici de management al terenurilor agricole, cu efecte pozitive de mediu îndeosebi în zonele sensibile. Nivelul mai scăzut de percolare a azotului este, în cazul agriculturii ecologice, cauza cantităţii de azot semnificativ mai mic decât în cazul fermelor convenţionale.

Absorbţia excesului de apă în cazul terenurilor agricole este un factor important în scăderea riscurilor şi severitatea situaţiilor care implică inundaţii şi secetă. Diferite studii au arătat că rata de infiltrare a apei a fost de două ori mai mare în cazul unor terenuri utilizate în sistem ecologic faţă de sistemul convenţional. Aceasta înseamnă că solurilor utilizate în sistem ecologic au o mai mare capacitate de absorbţie a cantităţilor mari de apă pe perioade scurte în cazul precipitaţilor extreme, fapt ce implică reducerea scurgerii de suprafaţă şi implicit reducerea riscului de inundaţii în aval. Solurile utilizate în sistem ecologic îşi păstrează, de asemenea, umiditatea pentru o perioadă mai lungă datorită nivelului mai ridicat de materii organice şi sistemelor de rădăcini ale culturilor. Alte cercetări au demonstrat faptul că agricultura ecologică foloseşte mai puţină apă decât sistemele convenţionale. Acest lucru reduce consumul de apă pentru irigaţii, micşorând presiunea asupra resurselor de apă, iar neutilizarea îngrăşămintelor minerale pe bază de azot conduce la evitarea utilizării unor cantităţi semnificative de apă necesare în producţia de îngrăşăminte (estimate la 37 de metri cubi pe tonă de îngrăşământ produs).

Reducerea gazelor cu efect de seră

Din puţinele evaluări referitoare la gazele cu efect de seră şi ciclurile acestora în atmosferă, care au fost făcute cu privire la agricultura ecologică, studii comparative din întreaga lume au demonstrat reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră raportat la tona de produse alimentare în cazul agriculturii ecologice faţă de agricultura convenţională. Standardele impuse în cazul agriculturii ecologice interzic utilizarea de îngrăşăminte pe bază de azot mineral, substanţă care este responsabilă de o pondere reprezentativă din totalul emisiilor de GES. 6,7tone CO_2 sunt emise sub formă de NO_3 şi CO_2 în

fazele de producţie pentru obţinerea unei tone de îngrăşământ. În plus, emisiile suplimentare semnificative se datorează şi transportului îngrăşămintelor până la comercializare, dar şi ulterior în faza de aplicare a acestora.

În poziţia sa scrisă cu privire la agricultura ecologică, FAO prevede: "Agricultura ecologica contribuie la atenuarea efectului de seră şi a încălzirii globale, prin capacitatea sa de a sechestra carbonul în sol. Multe practici utilizate în agricultura ecologica (de exemplu încorporarea resturilor vegetale în sol, utilizarea culturilor verzi şi rotaţia culturilor, capacitatea legumelor şi leguminoaselor de fixare a azotului în sol), cresc randamentul întoarcerii carbonului la sol, cresc productivitatea şi favorizează stocarea carbonului". Sunt evitate procesele de eroziune a solului în fermele ecologice ca urmare a aplicării multora din practicile recomandate pentru gestionarea solului.

Energie
Dependenţa de producerea îngrăşămintelor minerale pe bază de azot conduce la ideea că sistemul convenţional de practicare a agriculturii în procesele necesare obţinerii produselor alimentare utilizează efectiv combustibili fosili. Atât producţia, cât şi celelalte activităţi conexe necesare aducerii îngrăşămintelor chimice şi a altor inputuri fabricate industrial, cum ar fi pesticide şi medicamente de uz veterinar, până la nivelul fermei, constituie până la 72 % din consumul de energie în fermele agricole în sistem convenţional. În schimb, agricultura ecologică stă la baza unui sistem de producţie local în marea sa parte, datorită proceselor naturale desfăşurate la nivelul fermei. Astfel, energia solară este utilizată de plante pentru a fixa azotul în sol, gunoiul de grajd generat de efectivele de animale în fermele mixte este utilizat ca fertilizant, rotaţiile culturilor şi controlul biologic pe principiul corelaţiilor specifice lanţurilor trofice sunt folosite pentru controlul dăunătorilor, precum şi sistemul extensiv care se concentrează asupra bunăstării animalelor reduce necesitatea utilizării tratamentelor specifice sistemelor convenţionale. Având în vedere aceste aspecte, nu sunt deloc surprinzătoare rezultatele evaluărilor şi analizelor din întreaga lume care au arătat faptul că agricultura ecologică este o practică mai eficientă energetic, faţă de practicile similare în sistem convenţional.

Obiectiv operaţional

Asigurarea protejării resurselor naturale prin încurajarea introducerii şi sprijinirea continuării practicilor agriculturii ecologice.

Ţintă 2013: 80.000 de hectare sub angajament, din care:
- Varianta 5.1 Culturi agricole pe terenuri arabile (inclusiv plante de nutreţ) – 32.000 ha
- Varianta 5.2 Legume (inclusiv ciuperci şi cartofi) – 20.000 ha
- Varianta 5.3 Livezi – 12.000 ha
- Varianta 5.4 Vii – 12.000 ha
- Varianta 5.5 Plante medicinale şi aromatice – 4.000 ha

Cerinţe de management

Terenurile agricole pentru care se încheie angajamente trebuie să fie înregistrate ca terenuri certificate în sistem ecologic de către un organism de inspecţie şi certificare autorizat, în conformitate cu Regulamentul 834/2007 (cu modificările ulterioare). Suprafeţele pentru care se încheie angajamente în cadrul acestui pachet trebuie sa continue să fie înregistrate de către un organism de inspecţie şi certificare pe toată perioada angajamentului şi să continue sa fie utilizat conform metodelor de producţie ecologice în conformitate cu legislaţia naţională relevantă şi cu Regulamentul CE Nr. 834/2007 şi regulamentele care îl amendează.

Nu este permis aratul pajiştilor existente în fermă pe toată durata angajamentului Această cerinţă se aplică la toate parcelele agricole utilizate ca pajişti permanente, inclusiv cele care nu fac obiectul unui angajament de agro-mediu.

Forma şi valoarea sprijinului pentru pachetul agricultură ecologică

Plăţile pentru angajamentele încheiate în cadrul acestui pachet vizează terenurile agricole certificate în agricultura ecologică, existând următoarele variante/sub-pachete:

Varianta 5.1 Culturi agricole pe terenuri arabile (inclusiv plante de nutreţ)	**162 €**
Varianta 5.2 Legume (inclusiv ciuperci şi cartofi)	**335 €**
Varianta 5.3 Livezi	**393 €**
Varianta 5.4 Vii	**393 €**
Varianta 5.5 Plante medicinale şi aromatice	**270 €**

Variantele nu pot fi combinate pe aceleaşi parcele de teren.

Pachetul 6 pajişti importante pentru fluturi (Maculinea sp.)

Descriere

Dealurile Clujului si Dejului Est pe raza comunelor Aluniş, Bonţida, Borşa, Căianu, Cornești, Dăbâca, Iclod, Pălatca, Panticeu, Sic şi Suatu reprezintă sigurul sit din Europa in care convieţuiesc toate cele patru specii ale genului Maculinea protejate prin Directiva Habitate, intr-o combinaţie taxonomică unică. Unicitatea taxonomică rezidă şi din prezenţa subspeciei *Maculinea nausithous kijevensis*, subspecie cunoscuta în UE numai din această regiune şi complexul *Maculinea alcon / rebeli / xerophila* care aşteaptă elucidarea ştiinţifică, relalizabilă numai în acest areal (*Rakosy 2011*). De asemenea, în zona Obcinelor Bucovinei, pe raza comunelor Arbore, Bilca, Botoşana, Burla, Cajvana, Frătăuţii Noi, Frătăuţii Vechi, Gălăneşti, Horodnic de Jos, Horodnic de Sus, Marginea, Rădăuţi, Solca şi Volovăţ, au fost identificate populaţii reprezentative ale speciilor din genul Maculinea.

Maculinea teleius	Directiva Consiliului 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale şi a speciilor de faună şi floră sălbatică, ANEXA 2
Maculinea alcon	Directiva Consiliului 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale şi a speciilor de faună şi floră sălbatică, ANEXA 2
Maculinea nausithous	Directiva Consiliului 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale şi a speciilor de faună şi floră sălbatică, ANEXA 2
Maculinea arion	Directiva Consiliului 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale şi a speciilor de faună şi floră sălbatică, ANEXA 4

Complexul de habitate prioritare identificate în aceste zone realizează de asemenea o structura unică, caracteristică biologiei speciilor enumerate anterior (*Rakosy 2011*):

- ✓ *6210 Pajisti si tufarisuri semi-naturale pe substrate calcaroase si marnoase (Festuco-Brometalia) (* cu importante populatii cu orhidee)
- ✓ *6240 Pajisti stepice sub-panonice
- ✓ 6410 Pajisti dacice de *Molinea caerulea*,

Pajiştile mexofile şi mezohigrofile din zona Dealurilor Clujului şi Dejului, propuse pentru situl Natura 2000 Dealurile Clujului Est se caracterizează prin câteva particularităţi care le conferă unicitate în contextul protecţiei mediului din Europa. Habitatele identificate în zona menţionată adăpostesc taxoni endemici de insecte (*Pholidoptera transsylvanica, Pseudophilotes bavius hungaricus, Cucullia mixta lorica*), dar şi alte multe specii rare protejate pe plan european si naţional.

Pe lângă o biodiversitate ridicată, habitatele din zonele Clujului şi Bucovinei adăpostesc comunităţi unice de plante şi insecte. Dintre fluturi se remarcă comunitatea unică în Europa alcătuită din combinaţia de specii *Maculinea teleius, Maculinea nausithous kijevensis, Maculinea alcon, Maculinea rebeli/xerophila*. Taxonul *Maculinea nausithous kijevensis* se cunoaşte deocamdată numai din zona Clujului. *Maculinea alcon şi M. rebeli/xerophila* sunt cunoscute ca sintope (în acelaşi loc) numai din zona Borşa – Dăbâca, constituind aşadar unicul laborator din natura în care aspectele

ecologice şi taxonomice ale acestor specii pot fi studiate şi elucidate. Este vorba aşadar de situri unice în Europa, situri care au atras atenţia oamenilor de ştiinţă, prin comunicările şi lucrările ştiinţifice publicate (*colectivul Prof. Rakosy de la Cluj*).

Pe pajiştile permanente din zona Clujului şi cele situate în Obcinele Bucovinei, evaluarea populaţiilor din speciile genului Maculinea a arătat faptul că aici se găseşte, în funcţie de specie, până la 3 % din populaţia la nivel comunitar, aceste zone înregistrând până la 40 % din populaţiile la nivel naţional. Cele mai reprezentative specii în aceste zone sunt *Maculinea nausithous, Maculinea teleius, Maculinea alcon* şi *Eriogaster catax*.

Datorită vulnerabilităţii, a biologiei şi ecologiei deosebit de complexe (mirmecofilie), speciile de fluturi din genul Maculinea au beneficiat in ultimii 20 de ani de numeroase studii şi finanţări generoase din bugetul UE. Cunoscându-se biologia şi ecologia lor, s-au elaborat planuri de management bine ancorate ştiinţific. Vulnerabilitatea acestor specii se datorează fragmentării şi reducerii habitatului şi modului de utilizare a pajiştilor cu *Sanguisorba officinalis*. Cositul de 3-5 ori ca practică specifică anumitor zone joase sau de 2-3 ori în zonele înalte, dar în perioade nefaste pentru dezvoltarea fluturilor din genul Maculinea, constituie o practică incompatibilă cu menţinerea populaţiilor acestor specii.

Deoarece perioada cuprinsă între jumătatea lunii iunie şi jumătatea lunii august corespunde perioadei de zbor pentru *M. telejus* şi *M. nausithous*, în această perioadă femelele depun ouăle pe inflorescenţa plantei gazdă (*Sanguisorba officinalis* – sorbestrea), şi tot în această perioadă larvele se află în interiorul inflorescenţelor plantei. Abia după jumătatea lunii august majoritatea larvelor au părăsit deja inflorescenţele, fiind transportate de către anumite specii de furnici gazdă în muşuroaie pentru a fi hrănite şi a-si continua ciclul de viată. Unele larve de *M. nausithous* se mai află în inflorescenţe şi după jumătatea lunii august, până la jumătatea lunii septembrie, dar procentul lor este redus sau chiar nesemnificativ pentru populaţie (*Timus et al. 2011*). Având în vedere ciclul biologic mai sus menţionat, bine studiat atât în zona Clujului, cât şi în zona Bucuvinei, este recomandată începerea cositului numai după data de 25 august a fiecărui an.

Este necesar a fi menţionat că implementarea acestui pachet va contribui indirect la conservarea unor habitate importante specifice pajiştilor naturale şi seminaturale, dar şi a unor specii prioritare a căror ecologie este legată de aceste tipuri de habitate.

Zonele selectate ca eligibile în cadrul acestui pachet sunt prezentate în figura 4 (zonele situate în judeţul Cluj – Figura 4.1 şi zonele situate în judeţul Suceava – Figura 4.2), suprafaţa de pajişti naturale şi seminaturale din aceste zone fiind de peste 35.000 ha.

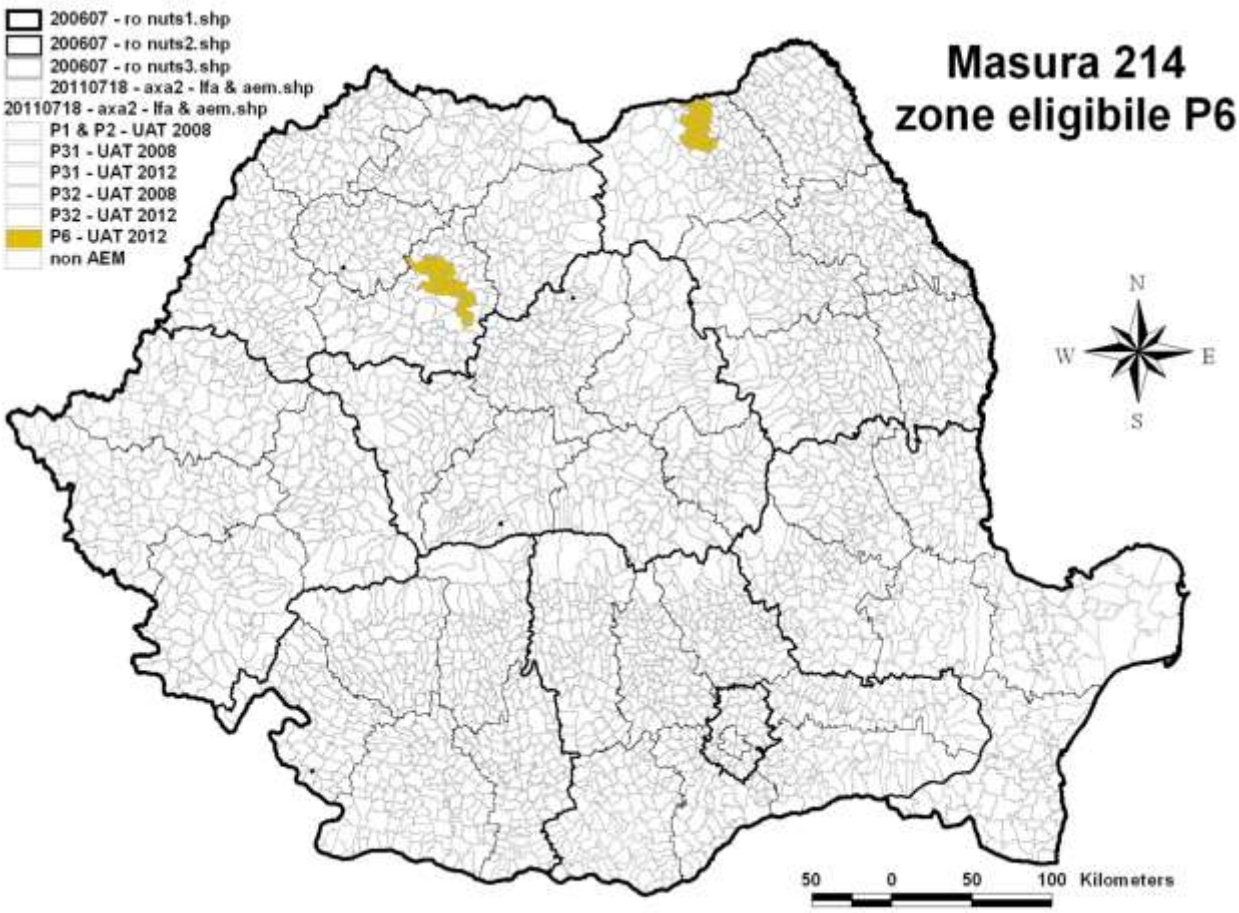

Figura 4 – Zone eligibile pachetul 6 (începând cu anul 2012)

Figura 4.1 – Zone eligibile pachetul 6 – jud. Cluj

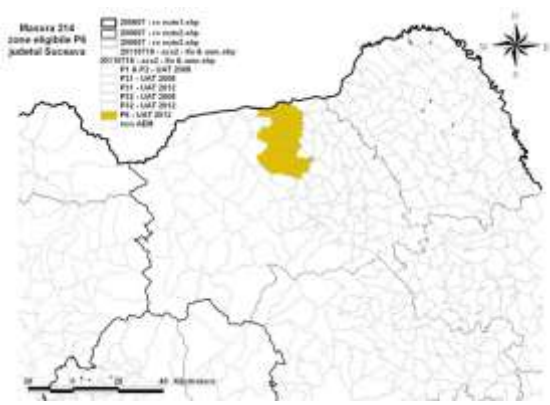

Figura 4.2 – Zone eligibile pachetul 6 jud. Suceava

Suportul tehnic necesar dezvoltării pachetului 6 – pajişti importante pentru fluturi (*Maculinea sp.*) a fost acordat de Societatatea Lepidopterologică Română şi Fundaţia ADEPT Transilvania. Studiile ştiintifice au fost derulate de colectivul Catedrei de Ecologie şi Taxonomie din cadrul Universităţii "Babes-Bolyai" din Cluj-Napoca.

Obiectiv operaţional

Managementul adecvat al pajiştilor importante pentru speciile de fluturi din genul Maculinea.
Ţintă (total) 2013 – 25.000 hectare pajişte sub angajament.

Cerinţe de management

- ✓ Utilizarea fertilizanţilor chimici este interzisă.
- ✓ Utilizarea tradiţională a gunoiului de grajd este permisă până în echivalentul a maxim 30 kg . N s.a./ha.
- ✓ Utilizarea pesticidelor este interzisă.
- ✓ Cositul poate începe doar după data de 25 august.
- ✓ Cositul se poate efectua manual sau cu utilaje mecanizate de mică capacitate, fiind interzisă folosirea utilajelor grele.
- ✓ Masa vegetală cosită trebuie adunată de pe suprafaţa pajiştii nu mai târziu de două săptămâni de la efectuarea cositului.
- ✓ Păşunatul se efectuează cu maxim 0,7 UVM pe hectar.
- ✓ Păşunile inundate nu vor fi păşunate mai devreme de două săptămâni de la retragerea apelor.
- ✓ Este interzis aratul sau discuitul pajiştilor aflate sub angajament.
- ✓ Nu vor fi realizate însămânţări de suprafaţă sau supraînsămânţări. Se pot face însămânţări cu specii din flora locală doar în cazurile când anumite porţiuni de pajişte degradează sau sunt afectate accidental.
- ✓ Sunt interzise acţiunile care să conducă la accelerarea drenajului natural al pajiştilor aflate sub angajament.

Notă: *Cerinţele de management au fost stabilite în colaborare cu Fundaţia ADEPT.*

Ca urmare a respectării acestor cerinţe, fermierii suferă o pierdere de venit în comparaţie cu cei care aplică practicile agricole convenţionale. Interzicerea utilizării fertilizanţilor chimici conduce la o scădere a producţiei cu 25%, iar întârzierea cositului conduce la o pierdere de 75 % din valoarea fânului obţinut. De asemenea, există diferenţe în privinţa costurilor, fermierii trebuind să lucreze mai mult pentru a combate manual plantele invazive dar în acelaşi timp având şi unele economii prin neachiziţionarea de fertilizanţi chimici şi pesticide. În ansamblu, practica de agro-mediu nu este la fel de profitabilă ca o practică convenţională, de aceea se acordă o plată compensatorie.

Plată compensatorie acordată în cadrul Pachetului 6 – „pajişti importante pentru fluturi (Maculinea sp.)" este de 240 Euro/ha/an.

Indicatori adiţionali pentru pachetul 6

Evoluţia populaţiilor din speciile de Maculinea vizate de acest pachet, va fi monitorizată anual pe anumite parcele eşantion aflate sub angajament. Ţinta propusă este evitarea declinului acestor specii.

Pachetul 7 Terenuri arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roşu (Branta ruficollis)

Descriere

Principalele specii de gâşte ce iernează pe teritoriul României sunt: gâsca de vară (*Anser anser*), gârliţa mare (*Anser albifrons*), gârliţa mică (*Anser erythropus*), şi gâsca cu gât roşu (*Branta ruficollis*). Gârliţa mică şi gâsca cu gât roşu sunt incluse în Lista Roşie din România, şi sunt specii ameninţate la nivel global. Alte specii precum gâsca de semănătură (*Anser fabalis*), gâsca de zăpadă (*Anser cearulescens*), gâsca canadiană (*Branta canadensis*), gâsca călugăriţă (*Branta leucopsis*) şi gâsca neagră (*Branta bernicla*) sunt rare pentru ţara noastră. Ele pot fi observat în zonele de iernare sporadic şi în număr redus. Argumentele prezente se referă în principal la specii de gâşte de pe teritoriul României, care sunt influenţate de practicile agricole aplicate în zonele de habitat.

Gâsca cu gât roşu este specia de gâscă cea mai ameninţată din lume, populaţia speciei în cauză aflându-se în declin: de la 60.444 indivizi recenzaţi în perioada 1998-2001 la 38.500 de indivizi estimaţi în perioada 2003-2005. Datele mai sus prezente sugerează că specia a suferit un declin

semnificativ, populaţia înjumătăţindu-se în mai puţin de 3 ierni consecutive fapt ce a dus la modificarea statusului speciei de la nivelul de vulnerabilă la periclitată la nivel global în 2007 (Lista Roşie IUCN, 2011). Printre motivele principale ce stau la baza declinului populaţiei se numără deteriorarea habitatelor de hrănire în zonele de iernat (BirdLife International, 2011).

Populaţiile speciilor de gâşte (*Birds in Europe, 2004*) ce iernează în ţara noastră sunt:

SPECIA	NR. MINIM (indivizi)	NR. MAXIM (indivizi)
gâsca cu gât roşu	4.300	21.500
gârliţa mare	66.000	260.000
gârliţa mică	31	50
gâsca de vară	100	2.289

În ceea ce priveşte populaţia de iernare pentru gâsca cu gât roşu în România, numărul maxim de indivizi observaţi în anii 1991 – 2001 a fost de 34,905 ± 6,578 de indivizi (*Dan Hulea, 2002*), reprezentând 40% din populaţia lumii şi 53% din populaţia europeană, procentul putând fi considerabil mai mare în iernile geroase.

În România, prima gâscă poate fi observată la sfârşitul lunii octombrie, începutul lunii noiembrie, dar concentraţii semnificative de gâşte se formează, de obicei, la sfârşitul lunii noiembrie. Gâştele rămân pe teritoriul României până la sfârşitul lunii februarie, dar grupuri mici mai pot fi întâlnite şi la începutul lunii aprilie.

Principalele situri pentru gâsca cu gât roşu în România sunt situate în Dobrogea (Figura 5 şi Figura 6). În partea de nord a Dobrogei, zona principală de înnoptare este situată pe malul lacului Razim. În partea centrală, zone importante au fost evidenţiate pe Lacul Golovița şi în partea de sud a Lacului Sinoe. În partea de sud a Dobrogei, există două situri importante, iar de-a lungul coastei Mării Negre, se găseşte o zonă principală de înnoptare, şi anume, partea de sud - vest a Lacului Techirghiol. De-a lungul fluviului Dunărea lângă Călăraşi, un alt adăpost principal pentru specie este situat pe Lacul Iezeru (*Dan Hulea 2002*).

Datele colectate în timpul monitorizărilor pentru gâsca cu gât roşu prin Programul Comun de Cercetare şi Monitorizare (observaţii efectuate începând cu iarna 2000 / 2001 până în prezent) arată că specia foloseşte pentru hrănire o mare parte din zona agricolă din Dobrogea (*www.brantaruficollis.org*).

De asemenea, datele furnizate de gâştele echipate cu radio-transmiţătoare în iarna 2010 / 2011 în Bulgaria au evidenţiat faptul că acestea preferă pe lângă siturile istorice şi ariile vaste de teren agricol din Balta Ialomiţei şi Insula Mică a Brăilei (gâştele au fost marcate în Bulgaria în cadrul unui proiect Life+: *http://bspb-redbreasts.org/*).

Gâştele sunt specii ierbivore. Principalele resurse de hrană pentru speciile din ţara noastră sunt grâul de toamnă şi orzul. Mai pot consuma şi boabe de porumb şi plantele de rapiţă abia germinate. Ambele tipuri de hrană asigură un aport nutritiv mult mai ridicat decât grâul de toamnă, dar acestea pot fi găsite şi consumate de gâşte doar la începutul iernii. Principalele zone de hrănire pentru acestă specie sunt reprezentante de terenuri întinse cu cereale, în special grâu de toamnă, dar şi orz, secară sau triticale. De aceea, principala practică agricolă şi de folosinţa a terenului care să asigure protejarea speciei pe termen lung este reprezentată de cultivarea unor suprafeţe întinse cu aceste tipuri de culturi în Dobrogea şi asigurarea de puncte de hrănire cu boabe de porumb.

Suprapunerea zonelor de hrănire pentru gâşte cu terenurile arabile utilizate pentru producţia intensivă de cereale duce la apariţia unei controverse importante referitoare la menţinerea ariilor de hrănire în bune condiţii cantitative şi calitative şi pierderile cauzate de gâşte pe culturi. În cadrul studiului cu privire la estimarea pierderilor cauzate de gâsca cu gât roşu (*Branta ruficollis*) pe terenurile agricole din Dobrogea (*realizat de Dan Hulea*), a fost făcută o estimare echivalând cu un procent de 17-31% din recoltă. Ca urmare a acestor pierderi, agricultorii gonesc gâştele de pe terenurile agricole. Această activitate a fermierilor are un puternic impact negativ asupra speciei, deoarece indivizii de gâscă cu gât roşu nemaiputându-se hrăni suficient, nu mai pot parcurge distanţa dintre zona de iernare (România) şi zona de cuibărit (Siberia). Această problemă este foarte gravă mai ales la sfârşitul iernii

când gâştele ar trebui să acumuleze cât mai multă energie necesară pentru zborul spre zonele de cuibărit şi depunere a pontei.

O altă problemă importantă se referă la schimbarea culturilor folosite în mod tradiţional în Dobrogea cu plante tehnice care privează gâştele de resurse de hrănire. Din acest motiv, menţinerea terenurilor cu grâu de toamnă şi a punctelor de hrănire cu porumb în apropierea zonelor de înnoptare pentru gâşte este o măsură ce poate asigura supravieţuirea speciei la nivel global, astfel de acţiuni fiind experimentate cu succes şi în alte ţări (ex. Marea Britanie, Bulgaria, etc.). De exemplu, sistemul naţional de plăţi de agro-mediu pentru agricultori în vederea asigurării de zone de hrănire pentru speciile migratoare de gâşte au rezultate pozitive asupra populaţiilor multor specii în Marea Britanie (*Cope et al., 2006*).

Diferitele cercetări sociale şi economice întreprinse cu privire la conflictul dintre agricultori şi gâşte, cercetări aplicate în diferite ţări arată că cea mai bună soluţie pentru minimizarea acestor conflicte este reprezentată de aplicarea regimurilor adecvate pentru plăţile compensatorii de agro-mediu (*Vickery et al, 1994*.).

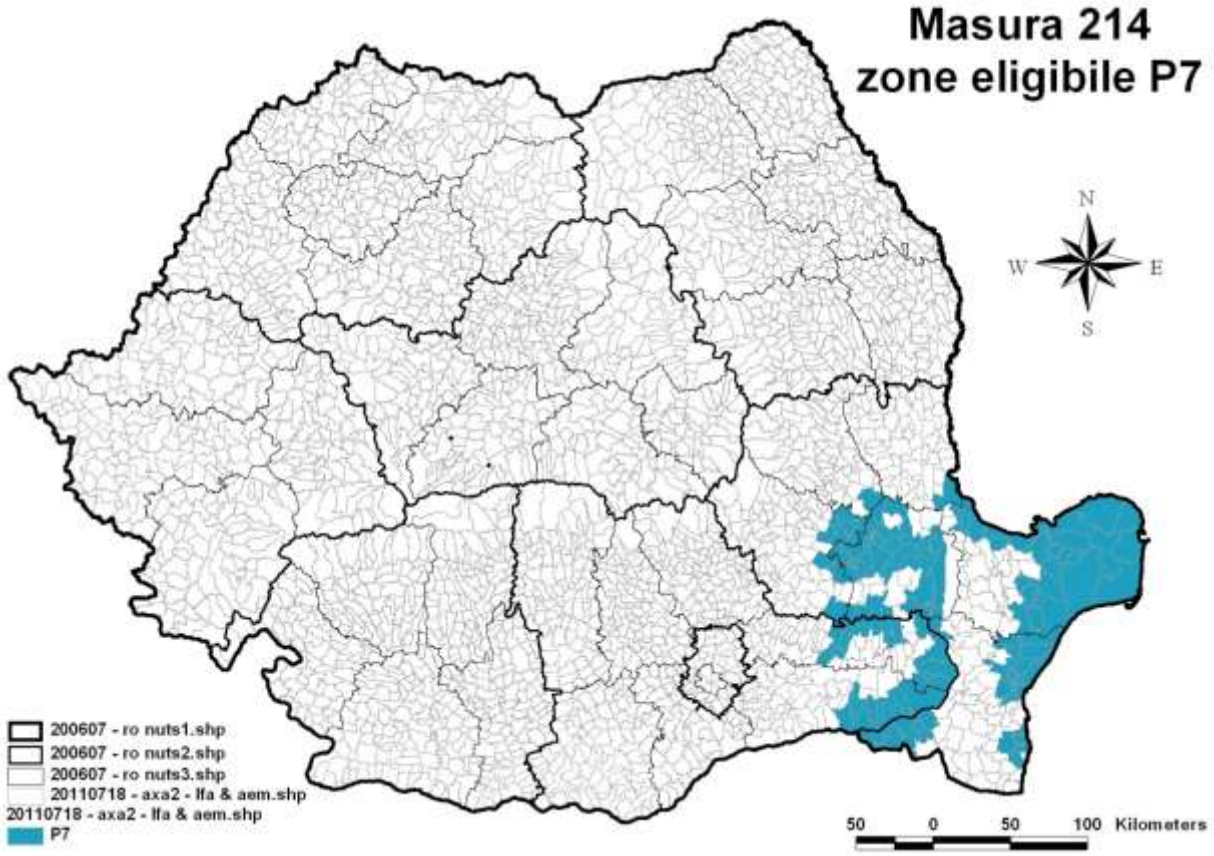

Figura 5 – Zone eligibile pachetul 7 (începând cu anul 2012)

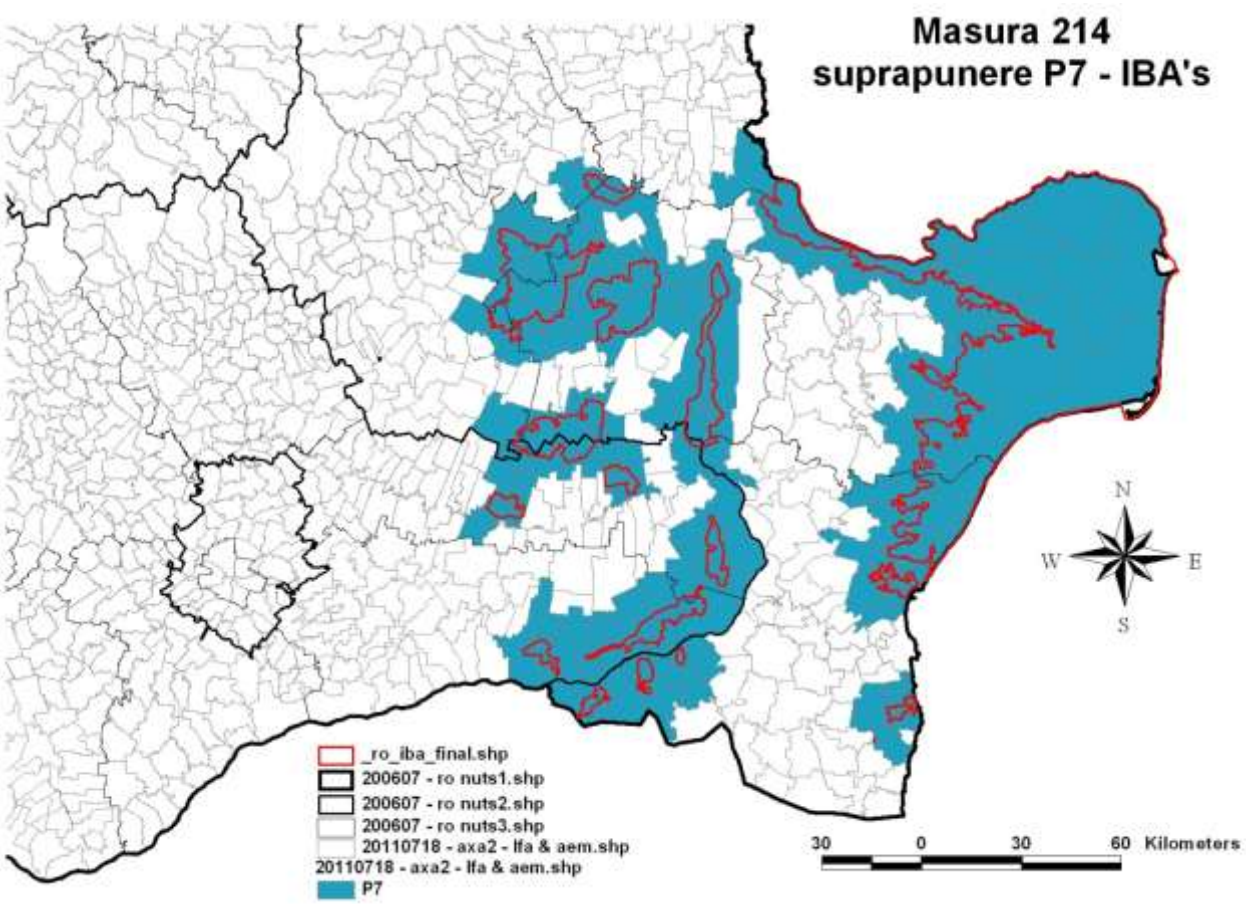

Figura 6 – suprapunerea zonelor eligibile pachetul 7 cu IBA's

Expertiza tehnică necesară pentru dezvoltarea pachetului 7 – terenuri arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roşu (*Branta ruficollis*) a fost asigurată de Societatea ornitologică din România.

Obiectiv operaţional

Asigurarea unui management adecvat protecţiei terernurilor arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roşu.
Ţintă 2013: 200.000 ha de teren arabil sub angajament.

Cerinţe de management

Pachetul se aplică la nivel de parcelă agricolă utilizată ca teren arabil, bazându-se pe o un sistem de rotaţie a culturilor pe toată perioada de derulare a angajamentelor, dar şi pe un sistem de culturi succesive în anumiţi ani de angajament. Astfel, cultura principală pentru asigurarea obiectivelor pachetului (cea însămânţată pe timpul iernii), poate fi urmată de o altă cultură pe timpul verii, înfiinţarea culturii de toamnă fiind obligatorie în fiecare an în cadrul angajamentelor.

Cerinţele de management sunt următoarele:

- ✓ în fiecare an de angajament, după data de 15 septembrie, trebuie înfiinţată o cultură de cereale de toamnă (grâu, orz, secară, triticale) sau de rapiţă,
- ✓ însămânţarea cerealelor de toamnă (grâu, orz, secară, triticale) sau a rapiţei trebuie finalizată înainte de data de 15 octombrie,
- ✓ parcelele angajate vor putea fi însămânţate cu porumb, dar nu mai târziu de data de 15 mai, iar porumbul nu va fi recoltat înainte de data de 15 septembrie,

- ✓ la recoltarea culturii de porumb este lăsată o suprafaţă de minim 5 % nerecoltată sau în situaţia în care nu este înfiinţată o cultură de porumb, în anul respectiv de angajament fermierul este obligat să asigure o cantitate de 100 kg de porumb boabe pe hectar, în cel puţin un punct de hrănire situat pe suprafaţa fiecărei parcele angajate,
- ✓ în situaţia în care se înfiinţează o cultură de porumb, în anul respectiv, pe parcela angajată, cultura de toamnă este încorporată în sol până cel târziu la finalul lunii martie,
- ✓ pe perioada de 5 ani a angajamentelor este obligatorie înfiinţarea în cel puţin 2 ani a culturii de porumb pe timpul verii,
- ✓ pesticidele şi fitostimulatorii (ingrăşămintele naturale) nu pot fi folosite în perioada cuprinsă între însămânţarea culturii de toamnă şi 15 martie;
- ✓ se interzic lucrările agricole în perioada 15 octombrie – 15 martie;
- ✓ este interzisă folosirea metodelor de alungare şi/sau utilizarea otrăvurilor în perioada cuprinsă între 15 octombrie şi 31 martie;
- ✓ păsunatul este interzis în perioada începând cu 15 octombrie, până în 15 martie pe parcelele aflate sub angajament,
- ✓ este interzis aratul sau discuitul pajiştilor din cadrul fermei.

Notă: *Cerinţele de management au fost stabilite în colaborare cu Societatea Ornitologică din România..*

Cerinţa cuprinsă în GAEC specifică faptul că: „pe timpul iernii terenul arabil trebuie să fie acoperit cu culturi de toamnă sau să fie lăsat nelucrat pe cel puţin 20% din suprafaţa de teren arabil a fermei". Pentru a se evita orice suprapunere cu acest GAEC, şi implicit o supracompensare a fermierilor care încheie angajamente în cadrul acestui pachet, pachetul 7 se poate aplica pe maximum 80% din suprafaţa de teren arabil aparţinând unei ferme.

Ca urmare a respectării acestor cerinţe, fermierii suferă o pierdere de venit în comparaţie cu cei care aplică practicile agricole convenţionale.

Astfel, înfiinţarea culturii de iarnă, care în situaţia în care se succede cu o cultură de vară (ex. porumb) induce costurile asociate lucrărilor de pregătire a terenurilor (ex. arat sau discuit), costurile cu achiziţionarea seminţelor, precum şi cheltuielile aferente încorporării culturii în sol pe perioada primăverii, în condiţiile în care această cultură nu poate fi valorificată de către fermieri, pierderea înregistrată fiind echivalentă cu 100 % din cheltuielile efectuate.

În situaţia în care fermierii optează pentru menţinerea culturii de toamnă în vederea valorificării producţiei obţinute, aceştia înregistrează o scădere a producţiei datorită interzicerii utilizării unor metode de protecţie a culturii în perioada 15 octombrie – 15 martie (ex. utilizarea pesticidelor, a metodelor de alungare a păsărilor, a utilizării fitostimulentelor). Astfel, pierderile cauzate de hrănirea păsărilor conduce la o pierdere a producţiei cu 25 % în cazul cerealelor sau chiar la compromiterea totală a culturii în cazul rapiţei datorită faptului că gâştele se hrănesc cu mugurii acestei plante în fazele incipiente de dezvoltare sau chiar dezrădăcinează plantele în zonele cu exces de umiditate Aceste pierderi, cumulate cu scăderile de producţie induse de interzicerea utilizării pesticidelor şi a fitostimulatorilor în perioada 15 octombrie – 15 martie, conduc la o scădere a producţiilor, în medie, cu 40%.

În situaţia în care nu este înfiinţată o cultură de porumb, sunt induse cheltuieli suplimentare cu achiziţionarea cantităţii necesare de porumb boabe, transportul acesteia la punctele de hrănire situate pe parcelele pentru care au fost încheiate angajamente şi manevrarea porumbului (încărcare/descărcare).

Înfiinţarea culturii de porumb pe timpul verii fiind obligatorie pentru minim 2 din cei 5 ani de angajament, plata compensatorie a fost calculată pentru un sistem de rotaţie a culturilor aplicat în 3 din cei 5 ani şi, de asemenea, bazat pe culturi succesive grâu de toamnă – porumb aplicat în 2 din cei 5 ani. Pierderea de venit şi cheltuielile suplimentare înregistrate în cadrul angajamentului se datorează nerecoltării producţiei pe 5 % din suprafaţa parcelelor angajate în vederea asigurării hranei pentru gâşte.

În cadrul acestui pachet fermierii nu înregistrează economii datorită neutilizării îngrăşămintelor chimice sau a fitostimulatorilor sau datorită interzicerii lucrărilor agricole pentru faptul că această

interdicţie nu se aplică culturii principale, pe timpul verii, ci culturii secundare, pe perioada iernii, cultură care nu este valorificată de fermieri în minim 2 ani din cei 5 ani de angajament.

Pierderile de venit şi cheltuielile suplimentare calculate în cadrul acestui pachet au fost mediate pe cei 5 ani de angajament, asigurându-se acelaşi nivel al primei compensatorii pentru fiecare an de angajament.

Plată compensatorie acordată în cadrul Pachetului 7 – „Terenuri arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roşu (Branta ruficollis)" este de 171 Euro/ha/an.

Indicatori adiţionali pentru pachetul 7

Evoluţia populaţiilor de gâscă cu gât roşu (Branta ruficollis), va fi monitorizată anual pe anumite parcele eşantion aflate sub angajament. Ţinta propusă este evitarea declinului acestor specii.

Combinarea pachetelor de agro-mediu

Pachetul 1 şi pachetul 2 se pot aplica în combinaţie pe aceeaşi suprafaţă de teren. În această situaţie şi plăţile aferente acestor pachete se cumulează, neexistând cerinţe care ar putea fi plătite de două ori.

De asemenea, beneficiarii variantelor 5.1 şi 5.2 ale Pachetului 5, aplicabile pe terenurile arabile, pot beneficia şi de sprijinul acordat pentru pachetul 4, neexistând riscul de a compensa anumite cerinţe de două ori datorită faptului că plăţile pentru agricultura ecologică vizează cultura din timpul verii, iar plăţile pentru culturile verzi vizează asigurarea acoperirii terenurilor pe timpul iernii. Mai mult, cerinţele care stau la baza Pachetului 4 nu constituie condiţii obligatorii în cadrul practicilor promovate prin Pachetul 5 (baseline sau cerinţe specifice).

Pachetul 4 nu poate fi aplicat pe aceleaşi parcele agricole cu pachetul 7.

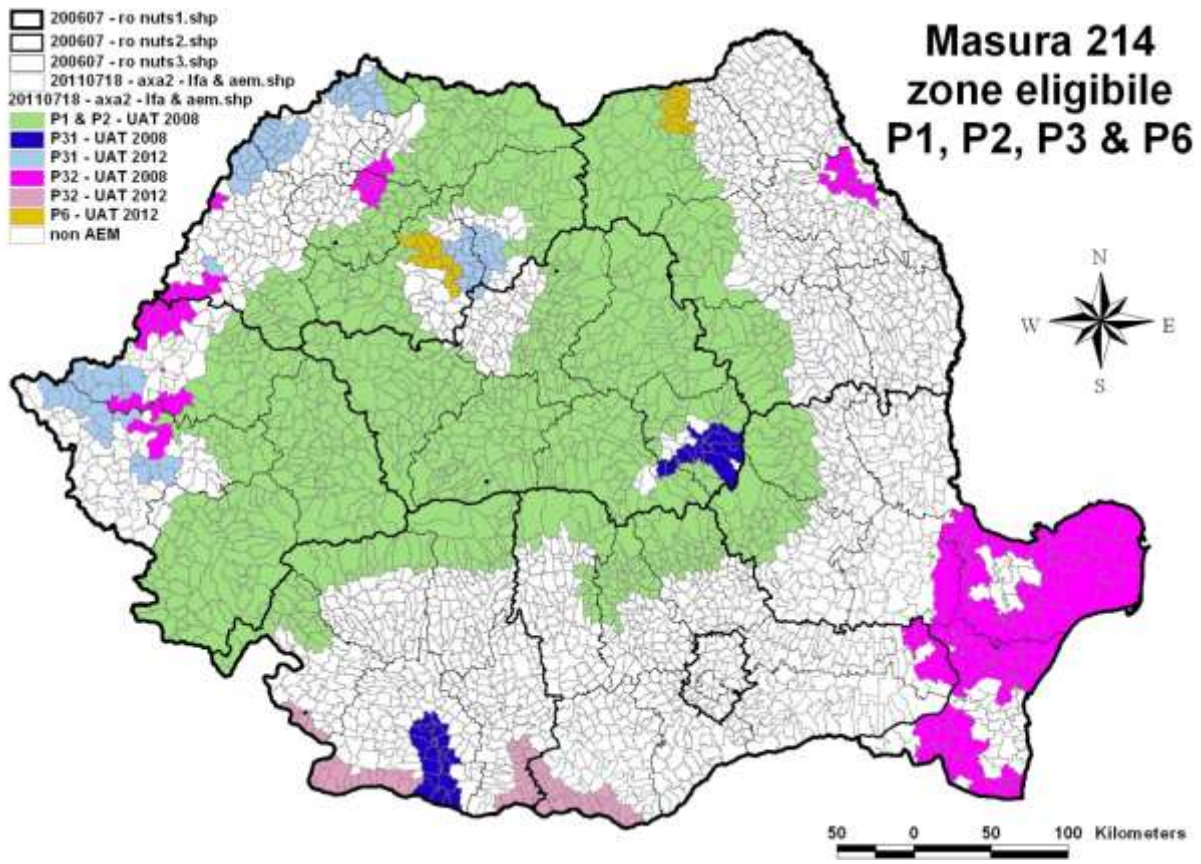

Figura 6 – Demarcarea zonelor eligibile în cadrul Măsurii 214 pentru pachetul 1, pachetul 2, pachetul 3 şi pachetul 6

Descrierea metodologiei şi a estimărilor şi parametrilor agronomici folosiţi ca punct de referinţă pentru calcule

Acestea sunt descrise în sumarul fiecărui pachet şi au fost elaborate detaliat de către institutele indicate în Secţiunea 5.2.6.

Conversia angajamentelor

Un angajament poate fi transformat într-un alt angajament în perioada de validitate a acestuia, doar dacă întruneşte următoarele condiţii:

a) respectiva conversie aduce beneficii semnificative mediului sau bunăstării animalelor;
b) angajamentul existent este îmbunătăţit.

Schimbări survenite în legislaţia naţională şi cea comunitară

O clauză de revizuire este necesară pentru angajamentele de agro-mediu pentru a asigura ajustarea acestora în cazul amendării standardelor obligatorii relevante sau a cerinţelor, stabilite în conformitate cu art. 5 şi 6 ale Regulamentului Consiliului (CE) nr. 73/2009 şi cu anexele sale II şi III, şi totodată pentru cerinţele minime pentru fertilizanţi şi produse folosite pentru protecţia plantelor şi a altor cerinţe obligatorii relevante stabilite prin legislaţia naţională.

Dacă o asemenea ajustare a legislaţiei naţionale sau comunitare nu este acceptată de către beneficiar, angajamentul va fi anulat însă nu se va cere rambursarea plăţilor efectuate până la acea dată respectând astfel perioada în care angajamentul a fost în vigoare.

După desemnarea planurilor de management specifice siturilor Natura 2000, respectiv stabilirea regulilor detaliate de implementare ale Directivei Cadru Apă, acele cerinţe voluntare de agro-mediu care devin astfel obligatorii în unele zone, vor fi compensate sub codul 213 „Plăţi Natura 2000 şi plăţi legate de implementarea Directivei 2000/60" în acele zone. Ajustările necesare sunt permise.

Respectarea standardelor – reducerea sau anularea plăţilor

Când beneficiarii acestei măsuri nu respectă cerinţele minime relevante angajamentului asumat, care fac subiectul controlului şi sunt supuse sancţiunilor sau excluderilor de la plată în caz de nerespectare conform legislaţiei în vigoare, plata anuală va fi redusă sau anulată.

Când beneficiarii măsurii de agro-mediu sunt responsabili de nerespectarea uneia sau mai multor cerinţe specifice de management cuprinse în angajament, plata anuală va fi redusă sau anulată.

Finanţare

Cost total: 996.408.184 Euro
Cheltuială publică: 996.408.184 Euro, din care

33.174.567 Euro cheltuială publică (27.203.145 Euro FEADR) reprezintă alocarea financiară din PERE.

Prevederi tranziţionale

Angajamentele de Agro-mediu, care sunt sprijinite prin Programul SAPARD până la finalul anului 2009, vor fi sprijinite pentru perioada rămasă prin Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013. Acest sprijin este în valoare de 7.906 Euro.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE şi indicatorii adiţionali

Tipul indicatorului	Indicator	Ţinta 2007-2013
Realizare	Numărul total al exploataţiilor agricole sau al exploataţiilor altor administratori de teren care primesc sprijin Împărţire în funcţie de: • tipul beneficiarilor (fermieri/alt tip de manageri de teren) • vârsta angajamentului	183.174
	Suprafaţa totală sprijinită Împărţire în funcţie de: • tipul beneficiarilor (fermieri/alt tip de manageri de teren) • vârsta angajamentului • tipul angajamentului	3.303.000 ha
	Număr total de contracte Împărţire în funcţie de: • tipul beneficiarilor (fermieri/alt tip de manageri de teren) • vârsta angajamentului • tipul angajamentului	212.174
	Suprafaţa fizică totală sprijinită	2.868.000 ha
	Numărul de acţiuni privind resursele genetice	0
Rezultat	Suprafaţa ce beneficiază de o gospodărire de succes a terenului, contribuind la: a) biodiversitate şi înalta valoare naturală a terenului agricol/terenului forestier b) calitatea apei c) atenuarea schimbărilor climatice d) calitatea solului e) evitarea marginalizării şi a abandonului terenului agricol	2.868.000 ha (suprafaţă fizică) a) 2.088.000 b) 2.643.000 c) 435.000 d) 780.000 e) 1.863.000 (unele suprafeţe sub angajament contribuie la atingerea a mai mult de un obiectiv)
Impact	Stoparea declinului biodiversităţii (Schimbarea trendului de declin al biodiversităţii măsurat prin intermediul populaţiilor de păsări specifice terenurilor agricole)	
	Adiţional Stoparea declinului biodiversităţii (Crex crex, Lanius minor, Falco vespertinus, speciile genului Maculinea, *Branta ruficollis*)	Menţinerea populaţiilor acestor specii în zonele sprijinite
	Menţinerea terenurilor agricole şi forestiere cu înaltă valoare naturală (Schimbări în zonele cu înaltă valoare naturală)	
	Adiţional Menţinerea terenurilor agricole şi forestiere cu înaltă valoare naturală (Evoluţia unor specii de plante specifice pajiştilor semi-naturale)	Speciile de plante sunt menţinute în zonele sprijinite
	Îmbunătăţirea calităţii apei (Schimbări în balanţa brută a nutrienţilor)	
	Contribuţia la schimbările climatice (Creşterea în producţia de energie regenerabilă)	

Măsura	**Plăţi privind bunăstarea animalelor**
Cadrul Legal	Articolele 36 (a) (v) şi 40 din Regulamentul Consiliului (CE) Nr. 1698/2005 din 20 Septembrie 2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR). Articolul 27 şi punctul 5.3.2.1.4 din Anexa II la Regulamentul (CE) Nr. 1974/2006.
Codul Măsurii	215

Motivaţie

Importanța sectorului de creștere a porcilor în România, în raport cu celelalte sectoare de creștere a animalelor, este susținută de preferința consumatorilor români pentru carnea proaspătă de porc și a produselor din carne de porc, de existența tradiției în domeniul creșterii porcinelor, precum și de existența unui nivel de educație corespunzător și a sistemelor de pregătire profesională specifice acestui sector.

La stabilirea priorității sectorului de creștere a porcilor s-a ținut seama și de existența unor exploatații și capacități de procesare cu vechime și experiență în acest sector, precum și de ponderea semnificativă pe care o au sistemele de creștere integrate pe verticală (reproducție, îngrășare și abator propriu pentru porcine) în sectorul de creștere a suinelor din România.

În calitate de stat membru, România a transpus prevederile legislației UE în domeniul bunăstării și protecției animalelor, inclusiv a animalelor de fermă.

Autoritatea competentă în domeniul bunăstării și protecției animalelor este Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor (ANSVSA), ocupându-se de reglementarea acestui domeniu, precum și de verificarea respectării standardelor minime. Structurile de la nivel județean ale ANSVSA realizează inspecțiile, personalul cu atribuții specifice din cadrul direcțiilor sanitare veterinare și pentru siguranța alimentelor județene, respectiv a municipiului București realizând inspecțiile. Tot personalul din rețeaua sanitar veterinară este instruit periodic cu privire la prevederile legislației, precum și cu privire la modul de realizare a unei inspecții, instruirile fiind prevăzute și cu o componentă practică.

Motivarea fermierilor români, prin acordarea unui sprijin financiar pentru asigurarea în fermele zootehnice a unor condiții superioare standardelor minime obligatorii de bunăstare, este considerată o prioritate, pe baza analizei sectorului de creștere a animalelor și a nivelului actual de bunăstare a animalelor din fermele din România, care sunt prezentate mai jos.

Creșterea numărului de ferme în care se aplică măsuri superioare măsurilor tehnologice obligatorii și îmbunătățirea nivelului de bunăstare a porcilor conduce la atingerea obiectivului global al măsurii, respectiv de îmbunătățire a mediului și a spațiului rural, și contribuie la:

- ✓ exploatarea animalelor, ținându-se cont de nevoile etologice, specie, rasă, sex, vârstă și categorie de producție;
- ✓ creșterea calității produselor, a productivității și a securității alimentelor, respectiv a siguranței consumatorului.

Totodată, acordarea unui sprijin financiar pentru respectarea unor standarde suplimentare de bunăstare în fermele de porci va contribui pe termen mediu și lung la educarea fermierilor și la acceptarea mai ușoară a noilor prevederi referitoare la acest domeniu de activitate de către fermierii români.

Sectorul de creștere a porcinelor

În anul 2011, animalele din specia porcine sunt crescute, aplicând tehnologii specifice, în trei tipuri de exploatații (definite în Anexa 1 la Norma sanitară veterinară din 26 martie 2010 privind procedura de înregistrare/autorizare sanitar-veterinară a unităţilor/centrelor de colectare/exploataţiilor de origine şi a mijloacelor de transport din domeniul sănătăţii şi al bunăstării animalelor, precum şi a unităţilor

implicate în depozitarea şi neutralizarea subproduselor de origine animală ce nu sunt destinate consumului uman şi a produselor procesate, aprobată de Ordinul ANSVSA nr.16/2010):

1. exploatație comercială autorizată;
2. exploatație comercială de tip A;
3. exploatație nonprofesională.

Exploataţia nonprofesională este exploataţia de animale organizată pentru consum familial, **înregistrată** în Registrul National al Exploatatiilor şi deţinută de persoane fizice neînregistrate la Camera de Comerţ şi Industrie a României.

Exploataţia comercială de tip A este exploataţia de animale deţinută de persoane fizice autorizate, întreprinderi individuale, întreprinderi familiale sau persoane juridice organizate în condiţiile legii, înregistrate şi autorizate de oficiul registrului comerţului, înregistrată în Sistemul naţional de identificare şi înregistrare a animalelor, care îndeplineşte condiţiile prevăzute în anexa nr. 50 la Norma sanitară veterinară din 26 martie 2010 privind procedura de înregistrare/autorizare sanitar-veterinară a unităţilor/centrelor de colectare/exploataţiilor de origine şi a mijloacelor de transport din domeniul sănătăţii şi al bunăstării animalelor, precum şi a unităţilor implicate în depozitarea şi neutralizarea subproduselor de origine animală ce nu sunt destinate consumului uman şi a produselor procesate, aprobată de Ordinul ANSVSA nr. 16/2010, şi este **înregistrată** sanitar-veterinar. Exploataţiile comerciale de tip A îndeplinesc condiţiile minime de bunăstare şi condiţii de biosecuritate specifice. Condiţiile de biosecuritate şi cele de valorificare a porcilor în cazul exploataţiilor comerciale de tip A sunt diferite de cele ale exploataţiilor comerciale autorizate, prin urmare exploataţiile comerciale de tip A nu sunt autorizate sanitar-veterinar, ci numai înregistrate în Registrul Naţional al Exploataţiilor al ANSVSA.

Exploataţia comercială autorizată este exploataţia de animale deţinută de persoane fizice autorizate, întreprinderi individuale, întreprinderi familiale sau persoane juridice organizate în condiţiile legii, înregistrate şi autorizate de oficiul registrului comerţului, înregistrată în Sistemul naţional de identificare şi înregistrare a animalelor, care îndeplineşte prevederile normelor de biosecuritate şi este **autorizată** sanitar-veterinar.

Prin preluarea angajamentelor asumate în mod voluntar de fermieri în cadrul ajutorului de stat acordat în conformitate cu HG nr. 839/2010 privind aprobarea normelor metodologice de acordare a ajutoarelor de stat pentru realizarea angajamentelor asumate în favoarea bunăstării şi protecţiei porcinelor, beneficiarii Măsurii 215 – plăți în favoarea bunăstării porcinelor sunt exploatațiile comerciale autorizate și exploatațiile comerciale de tip A de creștere a porcinelor.

Din dialogul dintre autorități și partenerii sociali din sectorul de creștere a porcului a reieșit că o mare parte a exploatațiilor comerciale autorizate doresc să introducă în mod voluntar standarde superioare de bunăstare, solicitând sprijin financiar pentru acoperirea cheltuielilor suplimentare și a pierderilor de venit produse prin aplicarea angajamentelor.

Reducerea densității porcilor prin eliminarea unui număr suficient de animale din boxe, astfel încât spatiul disponibil animalelor ramase să crească cu 10% sau mai mult, dupa caz, față de densitatea rezultată din aplicarea cerințelor minime obligatorii privind suprafața minimă de pardoseală alocată pentru fiecare categorie de porci, asigurarea luminii artificiale timp de minim 11 ore/zi cu o valoare a iluminării de 50 lux, imbunatatirea conditiilor de bunastare a suinelor pe durata transportului, corectarea nivelului de nitriți și nitrați din apa utilizată, îmbunătățirea condițiilor zonei de odihnă și reducerea noxelor se reflectă în mod direct și în obținerea unor parametri superiori de mediu.

Aplicarea celor 6 măsuri suplimentare de bunăstare (una sau o combinație a lor) determină o reducere a numărului de animale raportat la suprafața exploatației sau a mijloacelor de transport, ceea ce influențează în mod direct indicatorii integrați de poluare (apă, aer, sol). De asemenea, determină un management mai bun al furajelor, al apei, al dejecțiilor, creând parametri de protecție mai buni pentru solul și apele din România.

Creșterea nivelului de bunăstare a porcinelor prin reducerea stresului de coabitare impune reducerea densităţii la porcii graşi, scrofiţe şi scroafe, fiind cunoscut faptul că agresivitatea acestora este afectată de spațiul alocat. Astfel, crește frontul de furajare, se face mai ușor accesul la adăpători și se micșorează stresul produs în perioada de odihnă. Reducerea densitatii porcilor pe suprafață conduce la

reducerea emisiilor de gaze în atmosferă, reducerea cantităților de dejecții și a apelor uzate ce se prelucrează în vederea împrăștierii pe teren sau deversării, reducerea consumului de furaje.

Trebuie să se pună accent pe asigurarea unor condiții de iluminat suplimentar, având în vedere că la intensități scăzute ale luminii porcii sunt susceptibili să prezinte modificări ale proceselor metabolice ale organismului, precum și comportament anormal, neputând face deosebire între ceilalți porci sau materiale și neputându-se orienta spre utilitățile din boxă. Această măsură conduce la un management mai bun al furajelor, al apei și implicit la indicatori de mediu mai buni.

Pentru imbunatatirea conditiilor de bunastare a animalelor pe durata transportului este necesară reducerea densitatii animalelor în timpul transportului, conducând la îmbunătățirea managementului transportului animalelor.

Fermele de porci sunt amplasate, în general, la distanță de așezările urbane, prin urmare nu au acces la rețelele de apă potabilă. Asigurarea apei în exploatație se face, de regulă, din apele curgătoare aflate în apropiere sau din sursa freatică. Corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa utilizată pentru adăparea porcilor influențează în mod direct atât sănătatea porcilor (reducerea tratamentelor și a medicamentelor), cât și calitatea apelor uzate.

Pentru asigurarea constantelor fiziologice alături de condițiile optime de cazare, furajare, adăpare și zooigienă, este necesar ca efectivele de suine să aibă asigurat un microclimat corespunzător parametrilor stabiliți de normele de bunăstare a porcilor, fapt care conduce la reducerea nivelului noxelor din adăposturile animalelor. Reducerea nivelului noxelor cu 30% față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea microclimatului în limite optime, fără variații care afectează cel mai mult animalele, scade foarte mult riscul de îmbolnăvire a porcilor, le crește imunitatea și li se îmbunătățește starea generală. Urmare, scade foarte mult cantitatea de medicamente (inclusiv antibiotice) necesare tratamentelor animalelor, scade cantitatea de apă consumată, ceea ce se reflectă direct în calitatea dejecțiilor și apelor uzate eliminate din fermă.

Asigurarea unui confort sporit al porcilor în zonele de odihnă, prin menținerea acestora uscate în permanență, presupune utilizarea de materiale higroscopice. Astfel se ridică starea de confort și sănătate a animalului, se reduce incidența folosirii medicamentelor.

Ierarhia obiectivelor

Obiectiv global	Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural prin susținerea unor standarde superioare de bunăstare a animalelor	**Impact**
Obiectivul măsurii (specific)	Asigurarea unor standarde superioare de bunăstare a animalelor în cadrul fermelor zootehnice, prin acoperirea costurilor suplimentare și pierderii de venituri pentru îmbunătățirea condițiilor de mediu și a bunăstării animalelor, datorate angajamentelor asumate pe baze voluntare în favoarea bunăstării și protecției prin aplicarea unor măsuri, altele decât măsurile tehnologice obligatorii, pentru depășirea standardelor minime obligatorii.	**Rezultat**
Obiective operaționale	Managementul transportului porcilor	**Output**
	Managementul condițiilor de adăpost	
	Managementul apei și al microclimatului	

În acest sens este creat un pachet de sprijin, care vizează acordarea **plăților compensatorii în favoarea bunăstării porcinelor**, astfel:

Plățile se acordă pentru porci graşi, scrofițe și scroafe.

Pachet 1 - creşterea cu cel puţin 10% a spaţiului alocat disponibil fiecărui animal.

Pachet 2 - asigurarea a minimum 11 ore/zi lumină artificială cu o valoare a iluminării de 50 lux.

Pachet 3 - îmbunătăţirea condiţiilor de bunăstare a suinelor pe durata transportului.

Pachet 4 - corectarea nivelului nitriților și nitraților, din apă**.**

Pachet 5 - reducerea noxelor cu 30% față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea în limite optime a parametrilor de microclimat

Pachet 6 - îmbunătățirea condițiilor zonei de odihnă.

Domeniu de aplicare şi acţiuni

Plăţile privind bunăstarea porcilor vor fi acordate fermierilor care îşi vor asuma, în mod voluntar, angajamente privind bunăstarea animalelor o perioadă de minim 5 ani de la data semnării angajamentului.

Sprijinul se va acorda doar pentru acele angajamente care depăşesc cerinţele minime evidenţiate mai jos, care prezintă nivelul de referinţă neremunerat, considerat drept punct de pornire pentru elaborarea plăţilor compensatorii. În cadrul angajamentelor încheiate, beneficiarii vor trebui să respecte standardele de eco-condiţionalitate (SMR) aplicabile terenurilor agricole aparţinând fermei şi activităţilor agricole desfăşurate la nivelul fermei.

În cadrul acestei măsuri este exclus sprijinul pentru investiţii.

Cerinţele minime

În conformitate cu articolul 40 al Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005, plăţile pentru bunăstarea animală cuprind doar acele angajamente care depăşesc standardele obligatorii relevante pentru respectivele angajamente.

Standardele obligatorii relevante în domeniul creşterii porcinelor sunt cele din Directiva Consiliului 91/630/CEE abrogată prin Directiva Consiliului 2008/120/CE de stabilire a standardelor minime pentru protecţia porcinelor, transpusă prin Ordinului ANSVSA nr. 202/2006 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare care stabileşte standardele minime pentru protecţia porcinelor, Directiva Consiliului 98/58/CE privind protecţia animalelor de fermă transpusă prin Ordinul ANSVSA nr. 75/2005 pentru aprobarea Normei sanitare veterinare privind protecţia animalelor de fermă.

O descriere detaliată a cerinţelor minime relevante fiecărui angajament poate fi găsită în Anexa 4C.

În cadrul angajamentelor încheiate în cadrul acestei măsuri, beneficiarii vor trebui să respecte standardele de eco-condiţionalitate (SMR) aplicabile terenurilor agricole aparţinând fermei şi activităţilor agricole desfăşurate la nivelul fermei.

Beneficiari

Exploatațiile comerciale din sectorul de creștere a porcinelor autorizate sanitar veterinar și exploatațiile comerciale de tip A specifice sectorului de creștere a porcinelor, care își asumă voluntar angajamente în favoarea bunăstării animalelor, în conformitate cu art. 40 din Regulamentul CE nr. 1698/2005, sunt eligibile în cadrul acestei măsuri.

Pentru pachetul 2 – asigurarea a minimum 11 ore/zi lumină artificială cu o valoare a iluminării de 50 lux, sprijinul se acordă pentru exploatațiile comerciale autorizate și exploatațiile comerciale de tip A de creștere a porcinelor în care iluminatul se face exclusiv artificial. Exploatatiile comerciale de crestere a porcinelor dotate cu sisteme de iluminat natural nu sunt eligibile pentru acest pachet. Prin spații de creștere dotate cu sisteme de iluminare naturală se înțelege că raportul dintre suprafața vitrată și suprafața pardoselii este mai mare de 1/50. Așadar, poate fi acordat sprijin prin pachetul 2 numai exploatațiilor de creștere a porcinelor care nu sunt dotate cu ferestre sau cele cu ferestre unde raportul dintre suprafața vitrată și suprafața pardoselii este de cel mult 1/50.

În cazul pachetului 3 – îmbunătăţirea condiţiilor de bunăstare a suinelor pe durata transportului, sunt eligibile numai costurile suplimentare standard aferente numai transportului animalelor in afara exploatatiei şi transportului animalelor provenite din alte exploatatii decat cea pentru care se solicita

plata. Transportul animalelor in cadrul exploatatiei pentru care se solicita plata nu este eligibil, exploataţiile având abatorul în aceeaşi locaţie cu spaţiile de creştere a porcinelor nefiind eligibile.

Pentru pachetul 4 – corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa, nu sunt eligibile exploatațiile comerciale autorizate și exploatațiile comerciale de tip A de creștere a porcinelor care utilizează apă din rețeaua publică de apă potabilă în fluxurile tehnologice de creștere.

Arie geografică

Întreg teritoriul naţional.

Criterii de eligibilitate

Plăţile pentru bunăstare animală pot fi acordate în cadrul măsurii dacă beneficiarul:

1) este înregistrat în Registrul Naţional al Exploataţiilor al Autorităţii Naţionale Sanitare Veterinare şi pentru Siguranţa Alimentelor şi deţine un cod de exploataţie;
2) deţine autorizaţie sanitară veterinară pentru întreaga exploataţie sau, în cazul exploatațiilor comerciale de tip A specifice sectorului de creștere a porcilor, este înregistrat sanitar-veterinar;
3) se angajează să menţină condiţiile de bunăstare şi să respecte cerinţele specifice pachetelor pentru care aplică pe o perioadă de minim 5 ani, de la data depunerii solicitării;

Pachetele privind plăţile în favoarea bunăstării porcinelor sunt următoarele:

Pachet 1 – creşterea cu cel puţin 10% a spaţiului alocat disponibil fiecărui animal.

Indicator pentru cerința superioară	*Indicator pentru cerința minimă obligatorie*
Suprafața de pardoseală disponibilă în condiții superioare de bunăstare: ✓ porci cu o greutate vie între 50-85 kg - 0,605 m^2 ✓ porci cu o greutate vie între 85-110 kg - 0,715 m^2 ✓ porci cu o greutate vie peste 110 kg - 1,1 m^2 ✓ scrofiţe şi scroafe ţinute în grup - 1,804 m^2, respectiv 2,475 m^2	Suprafaţă de pardoseală disponibilă minimă obligatorie: ✓ porci cu o greutate vie între 50-85 kg - 0,55 m^2 ✓ porci cu o greutate vie între 85-110 kg - 0,65 m^2 ✓ porci cu o greutate vie peste 110 kg - 1 m^2 ✓ scrofiţe şi scroafe ţinute în grup - 1,64 m^2, respectiv 2,25 m^2

Baza legală:

✓ Ordinul ANSVSA nr. 202/2006 care transpune Directiva UE 2008/120/EC

Descriere:

Suprafaţa mai mare cu 10% faţă de cea prevăzută în Ordinul nr. 202/2006 al preşedintelui ANSVSA care stabileşte standardele minime obligatorii pentru protecţia porcinelor din categoriile de porci la îngrăşat, scrofiţe şi scroafe matcă, conferă condiţii de bunăstare mărite, prin reducerea stresului de coabitare.

Astfel, creşte frontul de furajare se face mai uşor accesul la adăpători şi se micşorează stresul produs în perioada de odihnă. Este cunoscut faptul că, în afară de furajare, la care efectivele din boxă participă simultan, celelalte acţiuni fiziologice (adăpare, defecare, odihnă) sunt dispersate în restul perioadei unei zile şi sunt activităţi independente ale animalelor pentru care au nevoie de spaţiu.

Reducerea numărului de scroafe şi scrofiţe cu 10% sau mai mult, dupa caz, în boxele în care sunt ţinute de la montă până cu 5 zile înainte de fătare, măreşte spaţiul liber pentru mişcarea scroafelor şi scrofiţelor, reduce stresul de coabitare, reduce luptele pentru un spaţiu mai mare la furajare, odihnă sau defecare şi riscul rănirilor şi accidentărilor, contribuie la o evoluţie favorabilă a gestaţiei şi la o mai bună lotizare a scroafelor şi scrofiţelor în pregătirea pentru montă sau fătare.

Măsura impune scăderea densităţii la porcii graşi, scrofiţe şi scroafe prin eliminarea unui numar suficient de animale din boxe astfel încât spaţiul disponibil fiecărui animal ramas să crească cu cel puţin 10%, față de densitatea rezultată din aplicarea normelor minime obligatorii. În cazul în care, eliminarea numărului de animale în vederea asigurării nivelului minim de spaţiu alocat fiecărui animal de 10% conduce la o creştere a spaţiului/animal mai mare decat 10%, alocarea de spaţiu mai mare va fi prevalentă.

Pierderi de venit şi cheltuieli suplimentare:

Pierderile de venit prin reducerea numărului de animale se datorează scăderii cu 10% a producţiei totale valorificate de porci graşi, purcei (în cazul scroafelor) şi scrofiţe pentru reproducţie.

Economiile realizate în cadrul acestui pachet provin din reducerea consumului de furaje.

Acţiunile specifice:

- ✓ scăderea densităţii la porcii graşi, scrofiţe şi scroafe prin eliminarea unui număr suficient de animale din boxe astfel încât spaţiul alocat disponibil fiecărui animal rămas să crească cu cel puţin 10%, față de densitatea rezultată din aplicarea cerințelor minime obligatorii, iar suprafața de pardoseală alocată pentru fiecare categorie de porci să fie:
  - 0,605 m2 – pentru porci cu o greutate vie între 50-85 kg;
  - 0,715 m2 – pentru porci cu o greutate vie între 85-110 kg;
  - 1,1 m2 – pentru porci cu o greutate vie peste 110 kg;
  - 1,804 m2, respectiv 2,475 m2 – pentru scrofiţe şi scroafe ţinute în grup.
- ✓ păstrarea evidenţelor pentru a fi prezentate autorităţii de control, privind:
  - numărul maxim de animale distribuite pe suprafaţa respectivă şi
  - numărul de animale introduse la fiecare repopulare.

Pachet 2 - asigurarea a minimum 11 ore/zi lumină artificială cu o valoare a iluminării de 50 lux.

Indicator pentru cerința superioară	*Indicator pentru cerința minimă obligatorie*
Condiţii de iluminat superioare: ✓ perioadă de minimum 11 ore/zi de iluminat artificial ✓ iluminare de 50 lux (cel puţin 1 bec cu puterea de 150W la fiecare 33 m^2, în intervalul orar stabilit prin angajament)	Condiţii de iluminat minime obligatorii: ✓ perioadă de minimum 8 ore/zi iluminat ✓ iluminare de 40 lux (cel putin 1 bec cu puterea de 100 W la fiecare 42 m^2)

Baza legală:

- ✓ **Ord. ANSVSA nr. 202/2006 care transpune Directiva UE 2008/120/EC;**

Descriere:

Sprijinul se acordă numai pentru fermele comerciale în care iluminatul se face exclusiv artificial. Exploataţiile prevăzute cu sisteme de iluminat natural aşa cum sunt definite la secţiunea „Beneficiari" a fişei tehnice a acestei măsuri nu sunt eligibile pentru acest pachet.

Lumina asigură desfăşurarea normală a proceselor metabolice ale organismului animal, asigurând reacţiile de oxido-reducere, o stare de confort animalelor şi accesul facil la utilităţile din boxă. Asigurarea unei iluminări cu valoarea de 50 de lux necesită, în funcţie de indicele de luminozitate al

diferitelor tipuri de construcţii destinate cazării efectivelor de suine, consum suplimentar de energie electrică prin corpuri de iluminat. În acest sens, prin aplicarea măsurii se înregistrează un consum suplimentar de energie electrică. Lumina este cea care asigură desfăşurarea normală a proceselor metabolice ale organismului animal, asigurând reacţiile de oxido-reducere, o stare de confort animalelor prin posibilitatea de a percepe mai bine spaţiul înconjurător şi ceilalţi porci din boxă. Lumina asigură, de asemenea, accesul facil al animalelor la utilităţile din boxă. La secţia de reproducţie, pe lângă confortul menţionat anterior, lumina asigură desfăşurarea normală a ciclului de reproducere atât la scroafe şi scrofiţe cât şi la vieri.

Pierderi de venit şi cheltuieli suplimentare:

- ✓ costul energiei electrice consumate suplimentar timp de 3 ore/zi
- ✓ costul energiei electrice consumate suplimentar pentru surplusul de 10 lucşi timp de 11 ore/zi

Acţiunile specifice:

- ✓ asigurarea luminii artificiale cu o valoare a iluminării de 50 lux timp de minim 11 ore/zi, prin utilizarea a cel puţin o sursă de lumină (un bec) cu puterea de 150 W la fiecare 33 m^2 faţă de 1 bec cu puterea de 100 W la fiecare 42 m^2 în condiţii minime obligatorii,
- ✓ păstrarea pentru control a evidenţelor privind utilizarea şi întreţinerea sistemelor de iluminat artificial,
- ✓ programul de iluminare va fi stabilit de către fiecare fermă la momentul incheierii angajamentului, fiind considerat condiţie obligatorie.

Pachet 3 – imbunatatirea conditiilor de bunastare a suinelor pe durata transportului.

Indicator pentru cerința superioară	*Indicator pentru cerința minimă obligatorie*
Densitatea porcilor în timpul transportului nu trebuie să depăşească 165 kg/m^2	Densitatea porcilor în timpul transportului nu trebuie să depăşească 235 kg/m^2

Baza legală:

- ✓ Regulamentul (CE) nr. 1/2005 al Consiliului privind protectia animalelor in timpul transportului si al operatiunilor conexe si de modificare a Directivelor 64/432/CEE si 93/119/CE si a Regulamentului (CE) nr. 1255/97

Descriere:

Îmbunătăţirea conditiilor de bunăstare a porcilor pe durata transportului se realizeaza prin reducerea densităţii porcilor în timpul transportului cu cel puţin 30%, astfel încât să nu depăşească 165 kg/m^2.

Este eligibil numai transportul animalelor în afara exploataţiei sau transportul animalelor provenite din alte exploataţii decât cea pentru care se solicită plata. Transportul animalelor în cadrul exploataţiei pentru care se solicită plata nu este eligibil, exploataţiile care deţin abatoare situate în aceeaşi locaţie cu spaţiile de creştere a porcilor nefiind eligibile pentru acest pachet.

În cazul porcilor graşi şi scrofiţelor, prima compensatorie poate fi acordată pentru maxim 2,3 cicluri pe an, avându-se în vedere numai operaţiunile de transport aferente populării şi depopularii pentru fiecare ciclu. Procentul maxim anual de înlocuire în fermele de creştere a scroafelor nu poate depăşi 30 % din capacitatea maximă a fermei.

Pierderi de venit şi cheltuieli suplimentare:

Reducerea cu 30% a densităţii suinelor în timpul transportului presupune cheltuieli suplimentare pentru operaţiunile suplimentare de transport.

Acţiunile specifice:

- ✓ reducerea cu minim 30% faţă de nivelul obligatoriu al densităţii suinelor în timpul transportului;
- ✓ beneficiarii trebuie să ţină registre în care să înregistreze zilnic orice transport către sau dinspre fermă. Registrele trebuie să conţină cel puţin următoarele informaţii:

- numărul de vehicule utilizate la transport (numărul de transporturi) şi spaţiul disponibil la fiecare transport
- documente de însoţire a transporturilor şi documente sanitar-veterinare (cuprinzând inclusiv numărul animalelor şi greutatea acestora).

Pachet 4 - corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa

Indicator pentru cerința superioară	*Indicator pentru cerința minimă obligatorie*
✓ nitrați – 50 (mg/l) ✓ nitriți – 0,5 (mg/l) ✓ [nitraţi / 50] + [nitriţi /3] ≤ 1	✓ Nitrați + nitriți – 100 (mg/l) ✓ Nitriți – 10 (mg/l).

Baza legală:

✓ Ordinul ANSVSA nr. 20/2012 (pentru aprobarea normelor metodologice de monitorizare a standardelor de microclimat, precum şi a necesarului de apă şi de hrană, în vederea asigurarii statusului minim de bunăstare a porcinelor din exploataţiile comerciale)

Descriere:

Exploataţiile care utilizează apă din rețeaua publică de alimentare cu apă potabilă în fluxurile tehnologice de creştere a porcilor nu sunt eligibile pentru acest tip de plată compensatorie.

De regulă, în exploataţiile de creştere a porcilor din România, apa este asigurată din surse proprii (puţuri forate) sau din ape de suprafaţă, necesitând analize, tratare şi filtrare pentru a corespunde nivelului de nitriţi şi nitraţi specific standardelor privind calitatea apei pentru adăparea porcilor. Suplimentar faţă de acestea, pentru a fi evitate riscurile asociate prezenţei nitriţilor şi nitraţilor în apa furnizată animalelor, în vederea asigurării unor condiţii superioare de bunăstare, sunt necesare acţiuni suplimentare de aducere a apei la parametrii superiori. Din acest motiv, în vederea asigurării unor standarde superioare de bunăstare a porcilor, cu ajutorul instalaţiilor şi echipamentelor pentru corectarea nivelului nitriților și nitraților se realizează tratarea apei cu substanţele indicate de laboratoarele de chimia mediului (clor, săruri, rășini etc.) precum şi utilizarea de filtre si alte materiale consumabile. La aceste cheltuieli suplimentare se adaugă cheltuielile cu consumul suplimentar de energie. Apa de calitate este esentiala pentru sanatatea si performantele animalelor.

Pierderi de venit şi cheltuieli suplimentare:

✓ controlul calităţii apei la sursă şi după corectarea parametrilor prin aanaliza apei înainte şi după tratare şi filtrare (2 analize suplimentare la sursă şi 4 analize la intrarea în hală),

✓ corectarea nivelului nitriților și nitraților prin tratarea apei cu substanţele indicate de laboratoarele de chimia mediului (clor, săruri, rășini etc.) şi filtrare.

Acţiunile specifice:

✓ suplimentarea analizelor calităţii apei la sursă cu 2 faţă de 2 analize pe an în practica curentă,

✓ corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa utilizata prin tratarea cu substantele indicate de laboratoarele de chimia mediului (clor, saruri, acidifianţi, răşini etc.) şi filtrarea apei la sursa de alimentare astfel încât să nu se depăşească următoarele niveluri maxime admise:

- Nitrați – 50 (mg/l)
- Nitriți – 0,5 (mg/l)
- [nitraţi / 50] + [nitriţi /3] ≤ 1

✓ suplimentarea analizelor calităţii apei la intrarea în hală cu 4 faţă de 4 analize pe an în practica curentă

✓ beneficiarii au obligaţia de a ţine registre în care să evidenţieze analizele efectuate (cu evidenţierea celor suplimentare), rezultatele acestor analize si numărul operaţiunilor de

tratarea apei, precum şi buletinele de analiză din care să reiasă îmbunătăţirea calităţii apei.

Pachet 5 a) - reducerea noxelor cu 30% față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea în limite optime a parametrilor de microclimat .

Indicator pentru cerința superioară	*Indicator pentru cerința minimă obligatorie*
Nivelul noxelor din adăpost în condiții superioare de bunăstare:	Nivelul noxelor din adăpost în condiții minime obligatorii:
✓ max. 10,5 mg/m^3 pulberi	✓ max. 15 mg/m3 pulberi
✓ max. 700 ppm CO_2	✓ max. 1000 ppm CO_2

Baza legală:

✓ Ordinul ANSVSA nr. 20/2012 (pentru aprobarea normelor metodologice de monitorizare a standardelor de microclimat, precum şi a necesarului de apă şi de hrană, în vederea asigurarii statusului minim de bunăstare a porcinelor din exploataţiile comerciale)

Descriere:

Pentru asigurarea constantelor fiziologice alături de condiţiile optime de cazare, furajare, adăpare şi zooigienă, este necesar ca efectivele de suine să aibă asigurat un microclimat în limite optime, fapt care conduce la reducerea nivelului noxelor din adăposturile animalelor. Aceşti factori (temperatură, umiditate relativă, volum de aer pe cap de animal şi viteza curenţilor de aer) trebuie asiguraţi în permanență în limite optime prin aparatură adecvată și monitorizaţi permanent cu ajutorul senzorilor specifici sau a aparaturii de control.

Dacă parametrii de microclimat se mențin în permanență în limite optime, nu se acumulează gaze (CO_2, amoniac, etc.) și pulberi în exces, care sunt nocive pentru animale, chiar pot fi reduse la un nivel care oferă condiții superioare de confort animalelor.

Reducerea nivelului noxelor prin menținerea microclimatului în limite optime, fără variații care afectează cel mai mult animalele, scade foarte mult riscul de îmbolnăvire a porcilor, le crește imunitatea și li se îmbunătățește starea generală. Urmare, scade foarte mult cantitatea de medicamente (inclusiv antibiotice) necesare tratamentelor animalelor, scade cantitatea de apă consumată, ceea ce se reflectă direct în calitatea dejecțiilor și apelor uzate eliminate din fermă. Reducerea noxelor prin mentinerea intervalelor optime confera conditii sporite de protectia porcilor, prevenirea bolilor, reducerea stresului etc.

Reducerea noxelor prin menținerea conditiilor de microclimat în limite optime necesită consum suplimentar de energie electrica.

Prin acest pachet se urmărește reducerea noxelor până la un nivel de:

✓ maximum 10,5 mg/m^3 pulberi în adăpost şi

✓ maximum 700 ppm CO_2,

prin monitorizarea permanentă cu echipamente specializate de măsurare şi control a parametrilor de microclimat.

Pierderi de venit şi cheltuieli suplimentare:

✓ cheltuieli cu consumul suplimentar de energie electrică,

✓ cheltuieli suplimentare pentru schimbarea cu frecvenţă crescută a filtrelor de aer pentru reducerea noxelor.

Acţiunile specifice:

✓ monitorizarea permanentă de către beneficiar a indicatorilor de microclimat (temperatură, umiditatate și viteza aerului) pentru ca noxele să nu depășească următoarele valori:

- maximum 10,5 mg/m^3 pulberi în adăpost,

- maximum 700 ppm CO_2.

✓ beneficiarii au obligatia de a ţine evidenţa tuturor măsuratorilor efectuate prin înregistrarea acestora într-un registru şi de a păstra dovezile care să demonstreze că au fost atinse condiţiile superioare de bunăstare.

Pachet 6 a) - îmbunătățirea condițiilor zonei de odihnă.

Indicator pentru cerința superioară	*Indicator pentru cerința minimă obligatorie*
Zona de odihnă în condiții superioare de bunăstare trebuie să fie uscată în permanență prin utilizarea de materiale absorbante corespunzatoare pentru asternut	Adaposturile pentru porci trebuie construite astfel încât sa permita animalelor sa aiba acces la o zona de odihna confortabilă din punct de vedere fizic şi termic, drenată şi curăţată corespunzător şi care să permită tuturor animalelor să se odihnească în acelaşi timp

Baza legală:

✓ Ord. ANSVSA nr. 202/2006 care transpune Directiva UE 2008/120/EC**;**

Descriere:

Pentru a promova bunăstarea animalelor, având în vedere comportamentul natural investigat al suinelor, este necesar ca pentru perioada de odihnă să existe o zonă uscată în permanență. O zonă de odihnă uscată în permanență satisface nevoile de confort fizic și termic.

În tehnologiile de creştere aplicate în mod curent în fermele de porci, pentru zona de odihnă standardul minim se referă la o zona betonată care se spală şi se usucă în condiţiile din hală. Utilizarea, ca practică superioară privind bunăstarea porcilor, de materiale higroscopice a căror aplicare garantează menţinerea uscată în permanenţă a zonei de odihnă.

Realizarea acestei zone cu un confort sporit presupune achizitionarea și răspandirea de materiale higroscopice. În fişele tehnice ale acestor materiale sunt precizate consumul de material higroscopic raportat la suprafaţă şi durata de folosire în condiţii normale.

Pierderi de venit şi cheltuieli suplimentare:

✓ cheltuieli suplimentare pentru achiziționarea materialelor higroscopice.

Acţiunile specifice:

✓ menţinerea zonei de odihnă în permanenţă uscată astfel incat să asigure confortul animalelor prin aplicări suplimentare de materiale absorbante corespunzatoare pentru asternut (materiale higroscopice) în zona de odihnă, În primele şapte zile de la populare materialele se aplică zilnic, iar apoi săptămânal.

✓ beneficiarii au obligaţia de a ţine registre cu privire la data, cantitatea şi locul în care au fost utilizate materialele absorbante.

Forma şi valoarea sprijinului

Sprijinul pentru bunăstarea animalelor are forma unei plăţi anuale fixe pe unitate vită mare (UVM) şi reprezintă o compensaţie pentru pierderile de venit şi costurile adiţionale suportate de fermieri. Plata se va face în întregime către fermier.

Pachetele privind acordarea plăţilor în favoarea bunăstării porcinelor

Nr. crt	**Specificare**	**Porci graşi**	**Scrofiţe**	**Scroafe**
	Coeficient conversie in UVM, conform anexei V din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006	*0,3*	*0,3*	*0,5*

	Suma acordată anual pentru acoperirea costurilor suplimentare şi a pierderii de venituri datorate aplicării măsurilor de bunăstare a animalelor	euro / UVM	euro / UVM	euro / UVM
1	**Pachetul 1** – Cresterea cu cel putin 10% a spatiului alocat disponibil fiecarui animal.	41,40	165,00	23,30
2	**Pachetul 2** – Asigurarea a minimum 11 ore/zi lumină artificială cu o valoare a iluminării de 50 lux	19,10	17,20	15,80
3	**Pachetul 3** – Imbunatatirea conditiilor de bunastare a suinelor pe durata transportului	4,80	4,80	5,40
4	**Pachetul 4** – Corectarea nivelului nitriților și nitraților din apa	12,00	25,00	18,50
5	**Pachetul 5** – Reducerea noxelor cu 30 % față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea în limite optime a parametrilor de microclimat	16,80	48,00	22,90
6	**Pachetul 6** – Îmbunătățirea condițiilor zonei de odihnă	7,20	15,90	13,10
	TOTAL MĂSURĂ 215 (euro / UVM / an)	**101,10**	**275,90**	**99,00**

Consistenţa şi plauzibilitatea calculelor plăţilor

Cheltuielile suplimentare și pierderile de venit suportate de fermieri pentru asigurarea respectării angajamentelor voluntare privind bunăstarea animalelor sunt calculate de către direcțiile de specialitate din Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale – România, în colaborare cu reprezentanții formelor asociative ale crescătorilor de porcine și aprobate de Institutul de Economie Agrară, aflat în subordinea Institutului Naţional de Cercetări Economice din cadrul Academiei Române.

Combinarea pachetelor pentru bunăstarea animalelor

Se pot solicita unul, combinație de 2 sau mai multe din pachetele de sprijin prezentate în cadrul unei exploatatii comerciale. În această situaţie şi plăţile aferente acestor pachete se cumulează, neexistând cerinţe care ar putea fi plătite de două ori.

Descrierea metodologiei şi a estimărilor şi parametrilor tehnologici folosiţi ca punct de referinţă pentru calcule

Valoarea sprijinului pentru bunăstarea animalelor reprezintă compensarea pierderilor de venit şi a cheltuielilor suplimentare suportate de fermieri pentru a respecta angajamentele asumate, luând în considerare şi economiile înregistrate în urma extensificării activităţilor de creştere a animalelor.

Schimbări survenite în legislaţia naţională şi cea comunitară

O clauză de revizuire este necesară pentru angajamentele privind bunăstarea animalelor pentru a asigura ajustarea acestora în cazul amendării standardelor obligatorii relevante sau a cerinţelor, stabilite conform articolului 5 şi anexei II al Regulamentului (CE) nr.73/2009 de stabilire a unor norme comune pentru sistemele de ajutor direct pentru agricultori in cadrul politicii agricole comune si de instituire a anumitor sisteme de ajutor pentru agricultori, de modificare a Regulamentelor (CE) 1290/2005, (CE) nr. 247/2006, (CE) nr. 378/2007 si de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1782/2003.

Dacă o asemenea ajustare a legislaţiei naţionale sau comunitare nu este acceptată de către beneficiar, angajamentul va fi anulat însa nu se va cere rambursarea plaţilor efectuate până la acea dată respectând astfel perioada în care angajamentul a fost în vigoare.

Respectarea standardelor – reducerea sau anularea plăţilor

În cazul în care beneficiarii care primesc plăţi în cadrul acestei măsuri nu respectă pe suprafaţa întregii ferme, ca rezultat al unei acţiuni sau omisiuni atribuite direct lor, cerinţele obligatorii de ecocondiţionalitate prevăzute în articolul 5 şi anexa II din Regulamentul (CE) nr.73/2009, suma totala a plăţilor ce vor fi acordate în anul calendaristic pentru care are loc nerespectarea, va fi redusă sau anulată.

Reducerea sau anularea plăţilor nu se va aplica standardelor pentru care s-a acordat perioada de graţie în conformitate cu articolul 26(1)(b) - modernizarea exploataţiilor agricole - în timpul perioadei de graţie.

Când beneficiarii măsurii de bunăstare animală nu respectă cerinţele minime relevante angajamentului asumat, care fac subiectul controlului şi sunt supuse sancţiunilor sau excluderilor de la plată în caz de nerespectare conform legislaţiei în vigoare, plata anuală va fi redusă sau anulată.

Când beneficiarii măsurii de bunăstare animală sunt responsabili de nerespectarea uneia sau mai multor cerinţe specifice de management cuprinse în angajament, plata anuală va fi redusă sau anulată.

Verificările în vederea stabilirii respectării standardelor superioare de bunăstare vor fi adaptate specificului fiecarui pachet, urmând să fie detaliate în procedurile de control. În vederea verificării anumitor standarde superioare, controalele vor fi efectuate prin metode specifice stabilite în proceduri şi cu frecvenţe crescute pentru a fi asigurată conformitatea cu cerinţele măsurii.

Finanţare

Cost total: 154.878.049 Euro

Cheltuială publică: 154.878.049 Euro

Verificare şi control

Institutul de Economie Agrară a asigurat verificarea calculelor din punct de vedere al consistenței şi plauzibilității si le-a aprobat.

Compatibilitatea cu plăţile primului pilon

Sprijinul privind bunăstarea animală poate fi cumulat cu ajutoarele sau tipurile de sprijin acordate în cadrul schemelor sau măsurilor implementate prin Pilonul I sau Pilonul II al PAC, având în vedere complementaritatea acestui tip de compensaţie cu alte forme de sprijin. În cazul combinării plăţilor compensatorii cu alte forme de sprijin, se va acorda 100% din valoarea primei acordată în cadrul acestei măsuri, datorită faptului că nu există suprapuneri ale acţiunilor care induc pierderile de venituri şi cheltuielile suplimentare datorate implementării standardelor superioare de bunăstare a animalelor cu acţiuni promovate prin alte scheme de plată sau măsuri de sprijin.

Sprijinul acordat prin această măsură nu poate fi cumulat cu schemele de ajutor de stat adresate standardelor superioare de bunăstare a păsărilor şi porcilor (HG nr. 838/2010 şi 839/2010).

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul indicatorului	Indicator	Ţinta 2007-2013
Output	Numărul exploataţilor agricole care primesc sprijin	452
	Numărul contractelor privind bunăstarea animalelor	452

5.3.2.2. Măsuri privind utilizarea durabilă a terenurilor forestiere

Măsura	**Prima împădurire a terenurilor agricole**
Articole care stau la baza măsurii	Art. 36 b (i) coroborat cu art. 43 din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005 Art. 30 şi 31 şi punctul 5.3.2.2.1 din Anexa II a Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1974/2006
Codul măsurii	221

Motivaţia sprijinului

Suprafaţa de teren ocupată cu păduri şi altă vegetaţie forestieră în România este de 6.742.800 ha (INS 2006), reprezentând 28,28 % din suparafaţa ţării. Această pondere este sensibil sub media europeană de 37,1% pădure. Suprafaţa de pădure per capita în România este de 0,28 ha, puţin sub media europeană de 0,32 ha. Conform studiului întocmit de Institutul de Cercetări şi Amenajări Silvice, o pondere a suprafeţei ocupată de păduri de aproximativ 35% este considerată pentru spaţiul geografic românesc valoarea „optimă" pentru asigurarea unei folosinţe şi gospodariri durabile a terenului, pe termen mediu. Se preconizează ca în decursul perioadei 2007-2013, prin această măsură, suprafaţa păduroasă a ţării să crească cu 49.348 ha.

Cea mai mare parte a pădurilor României se găseşte în zona de munte (51,%), în timp ce 37% din suprafaţă ocupată cu pădure se află în zona de deal, doar 10,9% se găsesc la câmpie.

Durabilitatea măsurilor de protecţie a mediului este un principiu de bază în cadrul acestei măsuri. Proiectul tehnic de împădurire a terenurilor agricole, în special a celor de la câmpie, va urmări ameliorarea efectele factorilor naturali dăunători, reducerea eroziunii solului, atenuarea efectelor fenomenului global al schimbărilor climatice, îmbunătăţirea capacitatăţii de retenţie a apei, îmbunătăţirea calităţii aerului, toate acestea prin menţinerea (iar în cazuri particulare prin creşterea) diversităţii ecologice.

Creşterea suprafeţelor împădurite contribuie la îndeplinirea obiectivelor globale cu privire la reducerea emisiilor de CO_2 pentru atenuarea schimbărilor climatice şi la creşterea gradului de utilizare a surselor de energie regenerabilă.

Prin funcţiile de natură ecologică, socială şi economică, pădurile furnizează şi alte bunuri şi servicii pentru societate, cum ar fi produsele lemnoase şi nelemnoase, spaţiu de recreere, înfrumuseţarea peisajului, etc., care completează raţionamentul intervenţiei prin această măsură.

Obiectivele măsurii

Obiectiv general

Îmbunătăţirea condiţiilor de mediu în spaţiul rural prin folosirea şi gospodărirea durabilă a terenului prin împădurire. Această măsură este destinată prevenirii pagubelor produse de factorii naturali dăunători, reducerii eroziunii solurilor, îmbunătăţirii capacităţii de retenţie a apei, creşterii calităţii aerului, producerii de biomasă, inclusiv masă lemnoasă de calitate, prin menţinerea, sau, după caz, creşterea biodiversităţii.

Obiective specifice

Creşterea suprafeţei de pădure cu rol de protecţie a apei, solurilor, a pădurilor cu rol de protecţie împotriva factorilor naturali şi antropici dăunători, precum şi de asigurare a funcţiilor recreative, pe baza rolului multifuncţional al acesteia.

Obiectiv operaţional

- Extinderea suprafeţei ocupate de păduri prin sprijinirea lucrărilor de împădurire şi întreţinere a plantaţiilor.

Pădurile înfiinţate prin această măsură sunt menite să protejeze componentele de mediu pe baza rolului multifuncţional pe care îl au.

Scopul şi acţiunile prevăzute

Scopul acestei măsuri este de a creşte suprafaţa pădurilor la nivel naţional prin împădurirea de terenuri agricole. Această măsură are un caracter compensatoriu.

Sprijinul prin această măsură se referă la:

- Primă de înfiinţare a plantaţiilor forestiere (costuri standard), conform proiectului tehnic;
- O primă anuală pentru lucrările de completări şi întreţinere a plantaţiei pe o perioadă de 5 ani;
- O primă anuală fixă (standard) ca şi primă pentru pierderea de venit ca urmare a împăduririi, pe an şi pe ha, pentru o perioadă de 15 ani.

Definirea terenului agricol

Terenul agricol reprezintă o suprafaţă de teren din următoarele categorii de folosinţă: arabil, păşuni şi fâneţe, livezi, vii sau alte culturi permanente prevăzute de legislaţia naţională, care au fost folosite în scopuri agricole pe parcursul ultimilor 2 ani.

Definirea fermierului

Fermierul este o persoană fizică sau juridică sau un grup/asociaţie de persoane fizice sau juridice, indiferent de statutul juridic conferit de legislaţia naţională, a cărui exploataţie agricolă se află în România şi care practică, în general, activităţi în domeniul agricol. Pentru a fi clasificat ca fermier pentru această măsură, fiecare solicitant de suport trebuie să demonstreze că veniturile din agricultură însumează cel puţin 25% din veniturile totale şi că timpul destinat muncii în agricultură reprezintă cel puţin 25% din timpul de muncă total efectuat.

Persoanele juridice vor dovedi ponderea venitului din agricultură cu ajutorul documentelor contabile.

În cazul persoanelor fizice, metodologia de calcul a ponderii venitului din agricultură în cadrul venitului total se va stabili pe baza unei metode de calcul adecvate stabilite prin procedurile de lucru.

Criterii de eligibilitate

Beneficiarii

Beneficiarii sprijinului prin această măsură sunt deţinători legali de teren agricol. Aceştia nu trebuie să facă obiectul altor forme de sprijin prin FEGA sau FEADR pentru aceeaşi suprafaţă de teren şi perioadă, cu excepţia persoanelor fizice care realizează proiectele de împădurire prin măsura 143.

Următoarele categorii de beneficiari sunt eligibili pentru sprijin prin această măsură:

- Deţinătorii privaţi de teren agricol, pentru înfiinţarea plantaţiei forestiere şi executarea lucrărilor de întreţinere pe o perioadă de 5 ani, precum şi o primă compensatorie pentru pierderea de venit prin împădurire, stabilită pe an şi pe ha, pentru o perioadă de 15 ani;
- Autorităţi publice locale deţinătoare de teren agricol, numai pentru înfiinţarea plantaţiei. Dacă terenul agricol destinat împădurii este concensionat de o persoană fizică sau juridică, primele pentru întreţinerea plantaţiei şi cele compensatorii, prevăzute la alineatul precedent, pot fi de asemenea acordate.

Beneficiarii din categoria concesionarilor / arendaşilor sunt eligibili pentru toate formele de suport doar dacă proprietarul / proprietarii terenului în cauză sunt de acord cu împădurirea şi cu obligaţiile ce decurg din aceasta. Aceste obligaţii se referă la menţinerea arboretului creat pe o perioadă stabilită pe baza normelor tehnice în vigoare, care va fi cel puţin egală cu vârsta exploatabilităţii prevăzută în normativele tehnice.

În cazul în care beneficarul autoritate publică locală cesionează terenul cu plantaţia forestieră unei persoane fizice sau juridice private, concesionarul va prelua toate obligaţiile beneficiarului şi va beneficia de prima pentru întreţinerea plantaţiei forestiere numai pentru perioada de timp rămasă pînă la împlinirea termenului stabilit ca eligibil pentru această primă. Concesionarul nu beneficiază de plăţile compensatorii pentru pierderea de venit agricol întrucăt acesta nu exploata terenul respectiv la data acordării sprijinului.

În cazul în care beneficiarul sprijinului înstrăinează, la orice moment şi prin orice mijloc legal, terenul împădurit, noul deţinător preia toate drepturile şi obligaţiile beneficiarului corelate cu categoria juridică, privat sau public, din care face parte.

În cazul în care beneficiarul sprijinului sau deţinătorii ulteriori ai terenului agricol împădurit nu respectă obligaţia menţinerii plantaţiei pe o perioadă de timp cel puţin egală cu vârsta de exploatare din proiect, toate sumele solicitate şi încasate de aceştia până la data constatării desfiinţării premature a plantaţiei vor fi restituite.

Terenurile agricole

Suprafaţa terenului agricol propus pentru împădurire va fi de min. 0,5 ha.

Toate terenurile agricole aferente fermei care solicită sprijin prin această măsură trebuie să respecte GAEC pe toată perioada contractului. Ca dovadă a folosinţei agricole a terenurilor agricole destinate împăduririi sub această măsură, aceste terenuri trebuie să fi respectat Bunele Condiţii Agricole şi de Mediu (GAEC) în ultimii 2 ani, excepţie de la această regulă fiind dovada pentru anul 2006, deoarece în România, GAEC se controlează doar începând cu anul 2007. Pentru anul 2006 se acceptă o declaraţie pe proprie răspundere şi extras din registrul agricol ţinut de primării.

Solicitarea de sprijin pentru împădurirea terenurilor agricole va fi însoţită de angajamentul de schimbare a categoriei de folosinţă a terenurilor din agricol în silvic, în cazul în care solicitarea de sprijin va fi acceptată.

Următoarele categorii de teren nu sunt eligibile pentru sprijin prin această măsură:

- Terenurile care nu au folosinţă agricolă;
- Terenuri grevate de sarcini şi gajuri cu deposedare în favoarea unei terţe părţi, conform evidenţelor cadastrelor locale;
- Terenuri a căror situaţie juridică este neclară;
- Terenuri menţionate în programe sau planuri naţionale sau locale de amenajare a teritoriului ca deservind un interes public major;
- Terenuri deţinute în devălmăşie (indiviziune) sau în altă formă colectivă (asociativă) dacă oricare dintre deţinătorii acestora se opune împăduririi;
- Pajişti naturale permanente;

Lucrările de împădurire

Măsura se aplică pe suprafeţe de teren agricol mai mari de 0,5 ha pe care se înfiinţează o plantaţie forestieră, se execută lucrările tehnice de întreţinere, iar pădurea se păstrează până ce atinge vârsta de exploatare.

În înţelesul acestei măsuri, „pădurea” reprezintă o suprafaţă de teren acoperită cu arbori a căror înălţime este de cel puţin 5 m la maturitate şi a cărei consistenţă, exprimată prin indicele de acoperire, este de minimum 10%. Perdelele forestiere de protecţie trebuie să aibă o lăţime de cel puţin 20 m.

Lucrările de împădurire se execută în baza unui proiect tehnic, care va respecta Normele Tehnice privind compoziţii, schemele şi tehnologii de regenerare a pădurilor şi de împădurire a terenurilor

degradate aprobate prin Ordinul ministrului nr. 1652 din 31.10.2000 şi care va fi elaborat de persoane fizice sau persoane juridice de specialitate atestate de autoritatea naţională în domeniul silviculturii pentru proiectarea şi/sau executarea lucrărilor de îmbunătăţiri funciare din domeniul silvic. Proiectul tehnic va conţine o descriere a condiţiilor generale ale terenului pe care se va efectua împădurirea (poziţia geografică, decrierea condiţiilor climatice referitoare la temperatură, precipitaţii, etc) precum şi descrirea specifică a solurilor şi modului de alegere a formulelor de împădurire, precum şi modul de realizare a împăduririlor.

Cheltuielile pentru proiectele tehnice se suportă din sprijinul acordat prin măsură şi nu pot depăşi 10% din valoarea eligibilă a proiectului.

Costurile eligibile pentru realizarea proiectului tehnic nu trebuie să depăşească 70 euro/ha pentru suprafeţe de până la 50 ha, 50 euro pentru suprafeţe între 51 şi 150 ha, 30 euro pentru suprafeţe mai mari de 151 ha.

Materialul forestier de reproducere utilizat la lucrările de împădurire trebuie să respecte normele legale în vigoare.

Proiectele de împădurire pe terenurile aflate în siturile Natura 2000, trebuie să corespundă obiectivelor formulate de planurile de management al acestor situri şi să fie însoţite de studii de impact asupra mediului.

Lista speciilor eligibile pentru prima împădurire a terenurilor agricole

Tabel nr.1

Zone geografice	Foioase	Răşinoase
Câmpie	- Stejar pedunculat (Quercus robur) - Stejar pufos (Quercus pubescens) - Cer (Quercus cerris), - Gârniţă (Quercus frainetto) - Frasin comun (Fraxinus excelsior) - Păr sălbatic (Pirus pyraster) - Cireş sălbatic (Prunus avium) - Ulm de câmp (Ulmus minor), - Tei argintiu (Tilia tomentosa) - Anin negru (Alnus glutinosa) - Jugastru (Acer campestre) - Mojdrean (Fraxinus ornus) - Salcâm (Robinia pseudoacacia) - Glădiţă (Gleditsia triacanthos) - Plop alb (Populus alba) - Plop negru (Populus nigra)	- Pin negru (Pinus nigra)
Deal	- Cer (Quercus cerris) - Gârniţă (Quercus frainetto), - Gorun (Quercus petraea) - Fag (Fagus sylvatica) - Paltin de munte(Acer pseudoplatanus) - Frasin comun (Fraxinus excelsior) - Ulm de munte (Ulmus glabra) - Tei de deal (Tilia cordata) - Carpen (Carpinus betulus) - Salcâm (Robinia pseudoacacia) - Glădiţă (Gleditsia triacanthos) - Mojdrean (Fraxinus ornus) - Jugastru (Acer campestre) - Cireş sălbatic (Prunus avium) - Păr sălbatic (Pirus pyraster)	- Molid (Picea abies) - Brad(Abies alba) - Pin silvestru (Pinus sylvestris) - Pin negru (Pinus nigra)

	- Cărpiniţă (Carpinus orientalis)	
Munte	- Fag (Fagus sylvatica) - Gorun (Quercus petraea), - Paltin de munte (Acer pseudoplatanus) - Scoruş (Sorbus aucuparia) - Ulm de munte (Ulmus glabra)	- Molid (Picea abies) - Brad alb (Abies alba) - Larice (Larix decidua) - Pin silvestru(Pinus sylvestris) - Zâmbru (Pinus cembra) - Pin negru (Pinus nigra)
* Arbuşti ce pot fi folosiţi	Păducel (Crataegus monogyna), corn (Cornus sanguinea), măceş (Rosa canina), călin (Viburnum opulus), liliac (Syringa vulgaris), cătină albă (Hippophae rhamnoides), lemn câinesc (Ligustrum vulgare), scumpie (Cotinus coggyria), sălcioară (Eleagnus angustifolia)	

* Alegerea arbuştilor se va face conform formulei de împădurire prevăzute de normele tehnice.

Forme de sprijin financiar

Solicitanţii vor primi sprijin pentru împădurirea terenurilor agricole, constînd în plăţi acordate beneficiarilor pentru:

- Costuri de înfiinţare a plantaţiei, incluzând costurile pentru materialul de plantare, plantarea în sine şi alte costuri legate direct şi necesare pentru operaţiunea de plantare (primă de înfiinţare);
- Costurile aferente perioadei de după plantare pentru întreţinerea plantaţiilor (primă anuală pe ha pentru 5 ani, începând cu anul de plantare);
- Compensarea pierderii de venit agricol ca urmare a împăduririi (primă anuală pe ha pentru 15 ani, începând cu anul înfiinţării plantaţiei).

Această măsură nu oferă sprijin financiar pentru:

- Înfiinţarea culturilor de pomi de Crăciun;
- Proiecte sprijinite prin Măsura 143;
- Plantaţiile din specii cu creştere rapidă, definite de articolul 43 din Regulamentul (EC) nr. 1698/2005, sprijinite prin Măsura 121;
- Împădurirea pajiştilor permanente

Criterii de Selecţie

Criteriile de selecţie sunt menţionate în ordinea descrescătoare în funcţie de importanţa lor şi sunt următoarele:

- Poziţia terenului funcţie de zona geografică (altitudine): se va acorda prioritate proiectelor de împădurire din zonele de câmpie, apoi din cele de deal, şi mai apoi din cele de munte;
- Mărimea plantaţiei: se va acorda prioritate terenurilor propuse pentru împădurire cu suprafaţă mai mare;
- Distanţa faţă de pădurile deja existente: pentru a consolida trupurile de pădure deja existente, se va acorda prioritate terenurilor situate în vecinătatea acestora;
- Gradul de degradare a terenului: se va acorda prioritate împădurii terenurilor afectate de procese de degradare, cum ar fi eroziunea sau deşertificarea;
- Ciclul de producţie / vârsta de exploatare a pădurii: se va acorda prioritate pădurilor care au prevăzută o vârstă de exploatare mai mare de 40 ani;
- Numărul de specii utilizate în lucrările de împădurire: se va acorda prioritate lucrărilor de împădurire care propun cel puţin 2 specii în compoziţie.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecţie mai sus menţionate.

Sistemul de selecţie este cel prevăzut la capitolul 5.2.4. „Procedura de selecţie”.

Aria de aplicare

Terenurile agricole la nivelul întregii ţări, cu excepţia pajiştilor permanente.

Metodologia de calcul / estimare a valorii proiectelor

Elaborarea proiectului şi a lucrărilor de împădurire se va realiza în conformitate cu legislaţia naţională în vigoare.

Metodologia de calcul pentru înfiinţarea şi întreţinerea plantaţiilor forestiere a fost realizată prin expertiza Institutului de Cercetări şi Amenajări Silvice. Datele au fost cuantificate pe principalele compoziţii de împădurire şi zone geografice (câmpie, deal, munte). Conform datelor furnizate de Institutul Naţional de Cercetare-Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie şi Protecţia Mediului, calculul pentru pierderea de venit este prezentat în anexa nr.3.

Cheltuielile eligibile pentru realizarea lucrărilor (proiectului) de împădurire sunt costuri standard şi au valorile din tabelul de mai jos. Primele de întreţinere a plantaţiei sunt de asemenea costuri standard (fixe) şi se acordă pe o perioadă de până la 5 ani, funcţie de perioada prevăzută de normele tehnice în vigoare stabilite în funcţie de zona geografică, condiţiile staţionale şi compoziţia de împădurire. Primele compensatorii pentru pierderea venitului agricol sunt şi ele sume standard şi se acordă pe o perioadă de 15 ani. Pentru beneficiarii care nu intră în categoria „fermierilor", această primă se stabileşte la nivelul echivalent cu 50% din valoarea primei stabilite pentru fermieri, pe baza faptului că beneficiarii alţii decât „fermieri" nu depind de activităţile din agricultură.

Înfiinţarea plantaţiei (costuri Euro)

Tabel nr 2

Zona	Formule de împădurire
Câmpie 1900 euro	*Formula de împădurire pentru câmpie 100% Salcâm, Glădiţă (doar pe solurile nisipoase şi/sau mobile) 100% Plop alb, Plop negru (doar în luncile râurilor şi lunca Dunării) 100% Pin negru (pe terenurile afectate de eroziune sau deşertificare)
Deal 1660 euro	*Formula de împădurire pentru deal 100% Pin negru (pe terenurile afectate de eroziune sau deşertificare) 100% Salcâm, Glădiţă (doar pe solurile nisipoase şi/sau mobile)
Munte 1560 euro	*Formula de împădurire pentru munte

* Formulele de împădurire pentru zonele de câmpie, deal şi respectiv munte vor respecta Normele Tehnice privind compoziţii, schemele şi tehnologii de regenerare a pădurilor şi de împădurire a terenurilor degradate aprobate prin Ordinul ministrului nr. 1652 din 31.10.2000 şi care va fi elaborat de persoane fizice sau juridice de specialitate atestate de autoritatea naţională în domeniul silviculturii.
Proporţia speciilor din formula de împădurire va fi menţionată de proiectant în proiectul tehnic.
Cheltuielile de plantare sunt descrise în anexa nr 1.

Definirea zonele de câmpie, deal şi munte şi schemele de împădurire corespunzătoare acestora au la bază Normele Tehnice nr. 1 privind stabilirea compoziţiilor de împădurire.

Aplicanţii primesc primele conform tabelului de mai sus pentru prima împădurire luându-se în considerare faptul că, compensarea va acoperi 80% din costurile de împădurire din tabel pentru zonele defavorizate şi 70 % pentru celelalte. Costurilor cu mâna de lucru şi materialele pot fi indexate, în acord cu dinamica inflanţiei în timpul perioadei de implementare a măsurii.

Întreţinerea plantaţiei pe o perioadă de 5 ani, pe zone geografice (costuri Euro)

Tabel nr. 3

	CÂMPIE	DEAL	MUNTE
AN 1	270	210	130
AN 2	616	536	436

AN 3	180	210	130
AN 4	180	105	65
AN 5	90	105	65

Cheltuielile de întreţinere a plantaţiei sunt descrise în anexa nr 2.

Pierderea de venit- **din plăţile directe acordate în cadrul schemei de plată pe suprafaţă implementată în România**(*)

Tabel nr. 4

Pierderea de venit agricol urmare a împăduririi pe o perioadă de 15 ani - pentru terenul agricol	Fermieri 209,5 + PD (plata directă pe suprafaţă acordată în cadrul schemei de plată implementată în anul de campanie)	Alţi deţinători 50% x (209,5 + PD) (50% din pierderea de venit din plata directă pe suprafaţă suferită în cazul fermierilor)

(*)Creşterea nivelului de sprijin al plăţilor directe în cadrul schemei de plată implementate, precum şi implementarea schemelor de plată se fac pentru România în conformitate cu precizările Tratatului de aderare.

Legătura dintre această măsură şi programele naţionale de împăduriri

Această măsură este în legătură directă cu Rezoluţia Consiliului din 1998 cu privire la Strategia Forestieră pentru Uniunea Europeană, care subliniază importanta rolului multifunctional al padurii si al unui management forestier durabil bazat pe rolul social, economic, de mediu, ecologic si functiilor culturale pentru dezvoltarea societatii si in particular a zonelor rurale precum si sublinierea contributiei padurilor si silviculturii, precum şi cu Politica şi Strategia de Dezvoltare a Sectorului Forestier în România, 2001-2010, ce are ca scop principal creşterea suprafeţelor acoperite cu păduri la nivel naţional.

Volumul sprijinului

Sprijinul public (comunitar şi naţional) acordat în cadrul acestei măsuri nu va depăşi 70% dincosturile standard pentru înfiinţarea plantaţiei. Primele pentru întreţinerea plantaţiilor pe o perioadă de până la 5 ani şi cele pentru compensarea pierderilor de venit agricol pe o perioadă de 15 ani vor fi acoperite în proporţie de 100% din fonduri publice.

În zonele defavorizate (LFA) şi în siturile Natura 2000 sprijinul public va fi limitat la 80% din costurile standard pentru înfiinţarea plantaţiilor.

Finanţare

Cheltuială publică: 229.341.338 Euro;
Costuri totale: 263.610.733 Euro.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE şi indicatorii adiţionali

Tipul de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013
Realizare	Numărul total de beneficiari care primesc sprijin pentru împădurire Împărţit în funcţie de: • tip de proprietar (privat/public) • perioada angajamentului (existent/nou) • obiectiv de mediu (prevenirea eroziunii	14.180

	solului/deşertificare, conservarea/creşterea biodiversităţii, protecţia resurselor de apă, prevenirea inundaţiilor, atenuarea schimbărilor climatice, altele)	
	Suprafaţa totală de teren împădurită Împărţită în funcţie de: • tip de proprietar (privat/public) • obiectiv de mediu (prevenirea eroziunii solului/deşertificare, conservarea/creşterea biodiversităţii, protecţia resurselor de apă, prevenirea inundaţiilor, atenuarea schimbărilor climatice, altele) • structura majoritară pe specii (foioase/conifere) • perioada angajamentului (existent/nou)	49.348
Rezultat	Suprafaţa de teren sprijinită care contribuie la: • biodiversitate şi înaltă valoare naturală a terenului forestier • îmbunătăţirea calităţii apei • atenuarea schimbărilor climatice • îmbunătăţirea calităţii solului • evitarea marginalizării şi a abandonului terenului	49.348
Impact	Stoparea declinului biodiversităţii	
	Menţinerea terenurilor agricole şi forestiere cu înaltă valoare naturală (Schimbări în zonele cu înaltă valoare naturală)	
	Îmbunătăţirea calităţii apei (Schimbări în balanţa brută a nutrienţilor)	
	Contribuţia la atenuarea schimbările climatice (Creşterea producţiei de energie regenerabilă)	
	Adiţional Creşterea biomasei vegetale	493.482 m^3
	Adiţional Fixarea carbonului	54.283 t

* Indicatorii au fost calculaţi pe baza alocării financiare reale care nu cuprinde şi suma aferentă Măsurilor 223 şi 224, măsuri prevăzute a se implementa după anul 2010.

Anexa nr. 1

Compoziţii de împădurire

Formulele şi schemele de împădurire vor lua în considerare speciile şi asociaţiile de specii forestiere care au impact maxim asupra condiţiilor climatice, biodiversităţii, condiţiilor de sol, apă şi alte componente ale mediului, doar din speciile prezentate în tabelul nr. 1. Costurile totale ale compoziţiilor de împădurire în funcţie de zonele geografice sunt următoarele :

Tabel nr. 5

	Câmpii	Deal	Munte
Pregătire sol (arat+discuit)	140	-	-
Puieţi forestieri 5.000 puieţi/ha	950	800	700
Cheltuieli plantare*	410	460	460
Protecţia plantaţiei	400	400	400
Total	1900	1660	1560

***Cheltuieli de plantare**

- saparea şanţurilor pentru depozitarea puieţilor – 5 euro/10 m
- transportul puieţilor prin purtare directă – 15 euro/100m (5000 bucăţi)
- depozitarea la şanţ a puieţilor – 5 euro/ha (5000 bucăţi)
- pichetarea terenului în vederea împăduririi – 105 euro/ha
- plantarea puieţilor în teren pregătit (câmpie) – 250 euro/ha (5000 bucăţi)
- plantarea puieţilor în teren nepregătit (deal + munte) – 300 euro/ha (5000 bucăţi)
- retezarea tulpinii puieţilor – 30 euro/ha (5000 bucăţi)

Anexa nr. 2

Întreţineri

An 1 - mobilizare sol – 3 interventii x 90 euro (câmpie) şi 2 interventii x 105 euro (deal)
-descopleşiri – 2 intervenţii x 65 euro/ha (munte)

An 2 - revizuirea plantaţiei – 65 euro/ha
- transportul puieţilor prin purtare directă – 3 euro/100m (5000 bucăţi)
- depozitarea la şanţ a puieţilor – 1 euro/ha
- plantarea (20%) – 82 euro (teren pregătit) şi 92 euro (teren nepregătit)
- puieţii (20%) – 190 euro (câmpie), 160 euro (deal) şi 140 euro (munte)
- retezare tulpini – 6 euro/ha
- mobilizare sol – 3 interventii x 90 euro (câmpie) şi 2 interventii x 105 euro (deal)
- descopleşiri – 2 intervenţii x 65 euro/ha (munte)

An 3 - mobilizare sol – 2 interventii x 90 euro (câmpie) şi 2 interventii x 105 euro (deal)
- descopleşiri – 2 intervenţii x 65 euro/ha (munte)

An 4 - mobilizare sol – 2 interventii x 90 euro (câmpie) şi 1 interventie x 105 euro (deal)
- descopleşiri – 1 intervenţie x 65 euro/ha (munte)

An 5 - mobilizare sol – 1 interventii x 90 euro (câmpie) şi 1 interventie x 105 euro (deal)
- descopleşiri – 1 intervenţie x 65 euro/ha (munte)

Calculele au fost făcute luând în considerare Normele Unice pentru Silvicultură şi tarifele orare corespunzătoare salariului mediu din silvicultură conform Institutului Naţional de Statistică.

Anexa nr. 3

Calculul compensatoriu pentru pierderea de venit de pe terenurile agricole

Marja brută la nivel naţional pentru terenurile arabile – ca şi bază de pornire în stabilirea compensaţiei anuale la hectar timp de 15 ani pentru suprafeţele împădurite, a fost calculată ţinând cont doar de marjele brute ale primelor patru culturi (ca şi pondere de suprafeţe cultivate - porumb, grâu, plante furajere, cartofi). Valoarea rezultată este de 260 Euro/ha.

Pentru calcularea pierderilor de venit, din marja brută s-au scăzut cheltuielile fixe legate de combustibili şi forţa de muncă aferente lucrărilor agricole specifice terenurilor arabile şi s-au adăugat veniturile pierdute ce provin din neprimirea sprijinului pe suprafaţă de teren agricol aferent plăţilor unice pe suprafaţă, conform tabelelor de mai jos:

Economiile cu cheltuielile neefectuate

Tabel nr. 6

Lucrarea	Cheltuieli fixe la hectar (Euro/ha)			
	Combustibil	Manoperă	Total	
Arat + grăpat	15,7	1,5	17,2	50,5
Discuit	15	1,5	16,5	
Lucrat cu combinatorul	4,7	0,5	5,2	
Semănat	4,7	1,1	5,8	
Recoltat	4,7	1,1	5,8	

Veniturile pierdute din neprimirea plăţii directe pe suprafaţă în cadrul schemei de plată implementată în anul de campanie

Tabel nr. 7

Venituri pierdute din plăţi pe suprafaţă	pentru anul de campanie SAPS	Plăţi SAPS (Euro/ha/an)
România	2010	80
	începând cu anul 2011	cuantumul plăţii unice pe suprafaţă acordată în cadrul SAPS sau
		cuantumul drepturilor de plată pe suprafaţă acordate în cadrul SPS

Calculul pierderii de venit

Tabel nr. 8

Marja brută (euro/ha)	Sprijin pe suprafaţă pierdut (euro/ha)	Economii (euro/ha)	Pierderea de venit (euro/ha)
260	PD	50,5	209,5 + PD

Unde: PD reprezintă cuantumul plăţii directe acordate, aferente unităţii de suprafaţă agricolă utilizată în cadrul schemei de plată implementată în România, în anul de campanie pentru care se acordă compensarea pierderii de venit.

(*) Creşterea nivelului de sprijin al plăţilor directe în cadrul schemei de plată implementate, precum şi implementarea schemelor de plată se fac pentru România în conformitate cu precizările Tratatului de aderare.

Pentru a se evita supracompensarea se acordă maximum 80% din valorea rezultată, astfel propunerea de compensaţie devine 80% x (209,5 euro/ha + PD) Euro

5.3.3. Axa 3 Calitatea vieţii în zonele rurale şi diversificarea economiei rurale

5.3.3.1. Măsuri privind diversificarea economiei rurale

Măsura	**Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi**
Articole care stau la baza măsurii	Articolele 52 (a) (ii) şi 54 ale Regulamentului (CE) Nr.1698/2005 Punctul 5.3.3.1.2 din Anexa II a Regulamentului nr.1974/2006 Articolul 1 punctul 2 (1) (b) al Regulamentului (CE) Nr.473/2009 Anexa Regulamentului (CE) nr. 74/2009 Articolul 1 punctul (9) Regulamentul (CE) nr. 363/2009
Codul măsurii	312

Motivaţia sprijinului

Promovarea unei dezvoltări echilibrate, în vederea realizării coeziunii economice şi sociale impune acordarea unei atenţii deosebite dezvoltării zonelor rurale în care trăieşte aproape 50% din populaţia României. În prezent în România, **funcţiile economice ale acestor zone, depind aproape în întregime, de existenţa activităţilor agricole.** Necesitatea restructurării activităţilor la nivelul fermelor agricole împreună cu îmbunătăţirea capitalului fermelor comerciale şi orientarea inevitabilă către o ocupare parţială în agricultură va determina eliberarea unei părţi considerabile a forţei de muncă din sectorul agricol.

Această situaţie explică necesitatea creării de **locuri de muncă alternative, precum şi a surselor de venituri adiţionale din activităţi non-agricole**, alături de **reorientarea forţei de muncă** spre activităţi non-agricole productive şi către dezvoltarea serviciilor pentru populaţia rurală. Dezvoltarea micro-întreprinderilor este recunoscută ca fiind sursa cea mai semnificativă de creare de locuri de muncă/obţinere de venituri în spaţiul rural, atât pentru economiile deja dezvoltate cât şi pentru cele în curs de dezvoltare.

În contextul agendei de la **Lisabona şi Göteborg**, UE prevede faptul că o economie puternică va conduce către crearea de locuri muncă alături de priorităţile sociale şi de mediu, pentru a asigura dezvoltarea durabilă şi incluziunea socială. În acest sens, un element cheie este reprezentat de exploatarea oportunităţilor pentru creşterea economică şi crearea de locuri de muncă în spaţiul rural prin intermediul micro-întreprinderilor.

În prezent există disparităţi profunde la nivel regional, şi mai ales **între zonele urbane şi rurale**, în ceea ce priveşte **mediul de afaceri**, ca urmare a unei infrastructuri slab dezvoltate în zonele rurale, a lipsei resurselor financiare, a dificultăţilor de accesare a creditelor dar şi a nivelului redus de pregătire antreprenorială.

Analiza micro-întreprinderilor din spaţiul rural evidenţiază **capacitatea redusă** a acestora de a răspunde necesităţii de a furniza locuri de muncă pentru populaţia din spaţiul rural (o medie mai mică de 3 locuri de muncă/micro-întreprindere); în anul 2005, acestea reprezentau **13%** din numărul total de microîntreprinderi la nivel naţional şi aproximativ **4,2 micro-întreprinderi/1000 locuitori.**

Micro-întreprinderile existente în spaţiul rural acoperă o gamă limitată de activităţi productive şi servicii şi nu valorifică suficient resursele locale. Majoritatea s-au orientat către comerţ (aprox. 70% din totalul micro-întreprinderilor din sectorul serviciilor), datorită recuperării rapide a investiţiilor şi a unei experienţe minime necesare pentru organizarea unor astfel de activităţi, în timp ce, industria prelucrătoare deţine doar 16% din totalul micro-întreprinderilor din spaţiul rural.

Aşa cum reiese şi din capitolul de analiză, veniturile gospodăriilor agricole provin în mare parte din producţia agricolă în detrimentul veniturilor monetare, în timp ce în urban veniturile unei gospodării provin în principal din salarii.

Media venitului provenit din activităţile non-agricole, la nivel de gospodărie, în mediul rural a fost în anul 2005, de **aproximativ 12 Euro/lună**, reprezentând **4,1% din venitul net.**

Având în vedere **numărul mic al micro-întreprinderilor** în spaţiul rural şi **nivelul redus al veniturilor obţinute din activităţi non-agricole**, se impune necesitatea creării de noi micro-întreprinderi care vor revitaliza economia rurală prin crearea de locuri de muncă pentru populaţia rurală în sectorul non-agricol şi creşterea veniturilor acesteia.

Sprijinul vizat prin această măsură se adresează micro-întreprinderilor, precum şi locuitorilor din spaţiul rural care doresc să desfăşoare o activitate economică devenind antreprenori. O atenţie deosebită se va acorda **femeilor din spaţiul rural,** dat fiind faptul că datele statistice arată că acestea dezvoltă afaceri într-un număr **mult mai redus** decât bărbaţii.

În acelaşi timp **tinerii** reprezintă categoria cea mai **afectată de şomaj** (13,9% reprezintă rata şomajului în rândul tinerilor de 15-24 ani, faţă de media ratei şomajului în rural de 5,2%) şi care manifestă tendinţa cea mai mare de a pleca spre mediul urban şi peste graniţe.

Totodată, activităţile meşteşugăreşti şi alte activităţi tradiţionale ce sunt îndeletniciri ale locuitorilor din spaţiul rural, tind să fie din ce în ce mai puţin practicate, în special de către generaţia tânără.

În acest context, sunt vizate **crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi** care promovează **meserii tradiţionale** precum meşteşugurile şi care pot contribui la creşterea numărului locurilor de muncă, precum şi la perpetuarea acestor activităţi care dau specificul, dar şi valoare spaţiului rural românesc.

Deşi necesităţile de investiţii în mediul rural sunt încă foarte mari, ***Programul SAPARD*** *prin măsura de diversificare a activităţilor non-agricole, a avut un impact economic şi social pozitiv. Conform raportului de monitorizare – martie 2007- din cele 1.112 proiecte contractate în cadrul acestei măsuri, în valoare totală de 73,7 mil. Euro, au fost finalizate 337 proiecte care au generat şi menţinut 1.011 locuri de muncă, estimându-se ca până la sfârşitul perioadei de finalizare şi a celorlalte proiecte să fie create şi menţinute aproximativ 3.336 locuri de muncă.*

Având în vedere situaţia actuală ce caracterizează dezvoltarea **mediului de afaceri în spaţiul rural** este necesar un sprijin comunitar şi naţional susţinut pentru promovarea activităţilor non-agricole, care să conducă la **creşterea veniturilor populaţiei rurale**, **creare de locuri de muncă, diminuarea disparităţilor dintre rural şi urban**. Astfel, este necesară promovarea diversificării activităţilor prin asimilarea de noi competenţe antreprenoriale, dobândirea de noi abilităţi şi furnizarea de noi servicii pentru populaţia rurală.

Aceşti factori vor contribui la creşterea economică şi implicit la schimbarea mentalităţii şi la creşterea standardului de viaţă în mediul rural, precum şi la stabilitatea echilibrului teritorial, social şi economic.

Obiectivele măsurii

Obiectivul general al măsurii vizează dezvoltarea durabilă a economiei rurale prin încurajarea activităţilor non-agricole, în scopul creşterii numărului de locuri de muncă şi a veniturilor adiţionale.

Obiective specifice

a) Crearea şi menţinerea locurilor de muncă în spaţiul rural;
b) Creşterea valorii adăugate în activităţi non-agricole [30];
c) Crearea şi diversificarea serviciilor pentru populaţia rurală prestate de către micro-întreprinderi.

Obiective operaţionale:

- Crearea de micro-întreprinderi precum şi dezvoltarea celor existente în sectorul non-agricol, în spaţiul rural;
- Încurajarea iniţiativelor de afaceri promovate, în special de către tineri şi femei;
- Încurajarea activităţilor meşteşugăreşti şi a altor activităţi tradiţionale;
- Reducerea gradului de dependenţă faţă de agricultură.

[30] Cu excepţia activităţilor ce presupun obţinerea de produse non-Anexa 1 la Tratat, susţinute prin Măsurile 121 şi 123 ale Axei 1.

Domeniul de aplicabilitate şi acţiuni prevăzute

Sprijinul activităţilor non-agricole în spaţiul rural[31] prin intermediul dezvoltării micro-întreprinderilor atât nou create cât şi existente.

Acţiunile prevăd:

i. Investiţii în activităţi non-agricole productive cum ar fi:

- Industria uşoară (articole de pielărie, încălţăminte, lână, blană, tricotaje, produse de uz gospodăresc, produse odorizante etc.);
- În activităţi de procesare industrială a produselor lemnoase - începând de la stadiul de cherestea (ex. mobilă);
- Mecanică fină, asamblare maşini, unelte şi obiecte casnice, producerea de ambalaje etc.

ii. Investiţii pentru dezvoltarea activităţilor meşteşugăreşti, de artizanat şi a altor activităţi tradiţionale non-agricole cu specific local (prelucrarea fierului, lânii, olăritul, brodatul, confecţionare instrumente muzicale tradiţionale etc.), precum şi marketingul acestora (mici magazine de desfacere a propriilor produse obţinute din aceste activităţi).

iii. Servicii pentru populaţia rurală cum ar fi:

- Servicii de croitorie, frizerie, cizmărie;
- Servicii de conectare şi difuzare internet;
- Servicii de mecanizare, transport (altele decât achiziţia mijloacelor de transport) protecţie fitosanitară, însămânţare artificială a animalelor, servicii sanitar-veterinare;
- Servicii medicale;
- Servicii reparaţii maşini, unelte şi obiecte casnice.

iv.Investiţii în producerea de energie regenerabilă

- Achiziţionarea de echipamente de producere a energiei din alte surse regenerabile decât biocombustibilii.

Beneficiari

- **Micro-întreprinderile** aşa cum sunt definite în Recomandarea Comisiei (CE) nr. 361/2003 şi în legislaţia naţională în vigoare[32] (având mai puţin de 10 angajaţi şi o cifră de afaceri anuală netă sau active totale având o valoare de până la 2,0 milioane Euro).

- Persoane fizice (neînregistrate ca agenţi economici) - care se vor angaja ca până la data semnării contractului de finanţare să se autorizeze cu un statut minim de persoană fizică autorizată[33] şi să funcţioneze ca micro-întreprindere.

Beneficiarii măsurii, a căror cerere de finanţare a fost selectată, sunt eligibili pentru schema de garantare pentru IMM-uri cu finanţare din PNDR.

[31] Spaţiul rural cuprinde totalitatea comunelor ca unităţi administrativ teritoriale, împreună cu satele componente în conformitate cu definiţia menţionată în Capitolul 3.1.1.

[32] Legea nr. 346/2004 privind stimularea înfiinţării şi dezvoltării întreprinderilor mici şi mijlocii, cu modificările şi completările ulterioare.

[33] Conform Legii nr. 300/2004 privind autorizarea persoanelor fizice şi a asociaţiilor familiale care desfăşoară activităţi economice în mod independent, cu modificările şi completările ulterioare.

Un beneficiar care a îndeplinit condiţiile de eligibilitate şi de selecţie prevăzute în această fişă este considerat că îndeplineşte condiţiile prevăzute la art.51 alin 3 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006.

Descrierea tipului operaţiunilor

Se vor sprijini operaţiuni legate de:

- Investiţii corporale (construcţia, modernizarea, extinderea clădirilor în scop productiv; dotarea aferentă cu echipamente, utilaje etc., inclusiv achiziţionarea în leasing a acestora);
- Investiţii necorporale (software, patente, licenţe etc.), inclusiv achiziţionarea în leasing a acestora.

Conform Art. nr. 55 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006, vor fi susţinute costurile generale legate de întocmirea proiectului precum taxe pentru arhitecţi, ingineri şi consultanţă, studii de fezabilitate/memorii justificative, taxe pentru eliberarea certificatelor, avizelor şi autorizaţiilor necesare implementării proiectelor, aşa cum sunt ele menţionate în legislaţia naţională, achiziţia de patente şi licenţe, în limita a 10% din totalul cheltuielilor eligibile ale proiectelor, iar pentru proiectele care nu prevăd construcţii, în limita a 5%.

Criterii de eligibilitate:

- Micro-întreprinderile atât cele existente cât şi star-up[34] trebuie să fie înregistrate şi să-şi desfăşoare activitatea propusă prin proiect, în spaţiul rural;
- Beneficiarul trebuie să demonstreze viabilitatea investiţiei;
- Micro-întreprinderea trebuie să nu fie în dificultate[35];
- Beneficiarul sau responsabilul de proiect să facă dovada deţinerii de aptitudini manageriale/marketing sau în acord cu activitatea propusă prin proiect (experienţă/cursuri de formare profesională absolvite - cel puţin nivel de iniţiere, cursuri de calificare etc.) sau să le dobândească până la efectuarea ultimei plăţi;
- Beneficiarul trebuie să prezinte toate avizele şi acordurile necesare investiţiei respective;
- Beneficiarul trebuie să prezinte avizele/autorizaţiile de mediu[36], necesare investiţiei sau să prezinte dovada că a făcut demersurile pentru a obţine toate avizele şi acordurile conform legislaţiei în vigoare, în domeniul mediului. În situaţia în care beneficiarul nu prezintă toate autorizaţiile solicitate înainte de semnarea contractului, proiectul devine neeligibil;
- Beneficiarul trebuie să dovedească dreptul de proprietate asupra terenului pe care urmează să realizeze investiţia sau dreptul de folosinţă pe o perioadă de cel puţin 10 ani;
- Beneficiarul să declare pe proprie răspundere că va asigura cofinanţarea proiectului;
- Beneficiarul trebuie să declare pe proprie răspundere faptul că suma totală a ajutorului public nerambursabil accesat de către acesta nu depăşeşte 200.000 Euro (100.000 Euro pentru activităţile din sectorul transportului rutier) pe o perioadă de până la 3 ani fiscali.

Activităţi neeligibile

- Activităţi sprijinite prin măsurile Axei 1 şi Axei 2 ale PNDR;
- Fabricarea băuturilor alcoolice şi a berii;
- Fabricarea produselor din tutun;

[34] Nou înfiinţate

[35] Firme în dificultate definite conform prevederilor Liniilor Directoare Comunitare cu Privire la Ajutoarele de Stat pentru Salvarea şi Restructurarea Firmelor în Dificultate (Community Guidelines On State Aid For Rescuing And Restructuring Firms in Difficulty) publicate în OJ C244, 1.10.2004, p.2;

[36] Conform protocolului încheiat cu Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile, orice investiţie realizată prin PNDR va fi încadrată de către MMDD care va solicita, după caz, un studiu de impact asupra mediului.

- Fabricarea armamentului şi muniţiei;
- Baterea monedelor;
- Activităţi de turism şi recreaţionale legate de activitatea turistică;
- Acţiuni exclusiv de comerţ şi intermedieri comerciale, cu excepţia vânzării de produse obţinute din propriul proces productiv;
- Intermedieri financiare;
- Tranzacţii imobiliare;
- Cercetare-dezvoltare;
- Administraţie publică şi apărare;
- Asigurări sociale din sistemul public;
- Jocurile de noroc şi pariurile precum şi activităţile recreative legate de acestea;
- Activităţi ale organizaţiilor şi organismelor extrateritoriale;
- Activităţi de pescuit şi/sau acvacultură;
- Investiţii legate de prelucrarea primară a lemnului până la stadiul de cherestea;
- Activităţi în industria extractivă de produse energetice;
- Producerea de energie din surse regenerabile ca activitate principală, în scopul vânzării;
- Activităţi de fabricare a produselor de cocserie, a produselor obţinute din acestea şi a combustibililor nucleari;
- Restaurarea, consolidarea şi conservarea obiectivelor de patrimoniu cultural din grupa B şi natural din spaţiul rural.

Cheltuieli neeligibile

- Impozite şi taxe fiscale;
- Costuri operaţionale, inclusiv costuri de întreţinere şi chirie;
- Comisioane bancare, costurile garanţiilor şi cheltuieli similare;
- Cheltuieli pentru cumpărarea de echipament second – hand;
- Achiziţionarea de teren/clădiri;
- Achiziţia de vehicule pentru transportul rutier de mărfuri pentru a presta servicii de transport în numele terţilor şi de mijloace de transport pentru persoane, ca şi activitate principală;
- Achiziţia de mijloace de transport pentru uz personal;
- TVA, cu excepţia TVA-ului nedeductibil, în cazul în care este în mod real şi definitiv suportat de către beneficiari, alţii decât persoanele neimpozabile, conform art.71 (3), lit. a) din Regulamentul (CE) nr.1698/2005;
- Costuri de schimb valutar, taxe şi pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului euro APDRP;
- Contribuţia în natură;
- Costurile aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare etc.
- Costuri realizate înainte de aprobarea proiectului, cu excepţia studiilor tehnice, a planurilor de afaceri şi a studiilor de fezabilitate;
- Costuri privind închirierea de maşini, utilaje, instalaţii şi echipamente;

.

Sprijin. Tipul plăţii

Beneficiarii acestei măsuri pot solicita Agenţiei de Plăţi **plata unui avans** în cuantum de până la 50% din ajutorul public pentru investiţii, conform articolului 56 din Regulamentul nr.1974/2006 privind regulile de aplicare ale Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 privind acordarea sprijinului pentru dezvoltare rurală din FEADR, iar plata este condiţionată de constituirea unei garanţii bancare

sau a unei garanţii echivalente, corespunzătoare unui procent de 110% din valoarea avansului. Garanţia depusă se eliberează numai în cazul în care Agenţia de Plăţi stabileşte că suma cheltuielilor efectuate care corespund sprijinului public pentru investiţii a depăşit valoarea avansului.

Pachetul de acte normative, pentru creditarea şi garantarea investiţiilor, care este în vigoare până în anul 2009, în special pentru asigurarea cofinanţării proiectelor realizate prin Programul SAPARD, intitulat Programul „Fermierul", a constituit principalul instrument pentru creşterea absorbţiei fondurilor de pre-aderare.

Intensitatea sprijinului

Intensitatea ajutorului public nerambursabil va fi **de până** la 70%[37] din totalul cheltuielilor eligibile şi nu va depăşi:

- 50.000 Euro/proiect dacă beneficiarii sunt persoane fizice autorizate,
- 100.000 Euro/proiect pentru micro-întreprinderile care îşi desfăşoară activitatea în sectorul transportului rutier,
- 200.000 Euro/proiect pentru alte micro-întreprinderi.

În cazul în care proiectele prevăd activităţi de producţie, intensitatea ajutorului public va fi de până la 85%[38] din totalul cheltuielilor eligibile.

Beneficiarii acestei măsuri vor primi tratament egal fără discriminare pe criterii de vârstă, sex, rasă, origine etnică, apartenenţă politică sau religioasă etc.

Prevederi privind ajutorul de stat

Sprijinul acordat prin această măsură se va face conform Regulamentului Comisiei (CE) nr. 1998/2006 din 15 Decembrie 2006 de aplicare a Art. 87 şi 88 al Tratatului privind ajutorul *„de minimis"* , Jurnalul Oficial L 379 din 28.12.2006 (valoarea totală a ajutoarelor *de minimis* primite pe perioada a 3 ani fiscali de către un beneficiar nu va depăşi plafonul maxim al ajutorului public de **200.000 Euro/beneficiar şi 100.000 Euro/beneficiar** în cazul sectorului de transport rutier).

Aceste plafoane se aplică indiferent de forma ajutorului „de minimis" sau de obiectivul urmărit şi indiferent dacă ajutorul acordat de Statul Membru este finanţat în totalitate sau parţial din surse de origine comunitară.

Reguli privind acordarea, cumulul, raportarea şi monitorizarea acordării ajutoarelor potrivit regulii de minimis[39]

Acordarea şi monitorizarea sprijinului prin această măsură se face pe baza ***declaraţiei pe proprie răspundere a beneficiarului,*** în conformitate cu Art. 3, alineatul (1) *al Regulamentului Comisiei (CE) nr. 1998/15.12.2006 de aplicare a Art. 87 şi 88 al Tratatului privind ajutorul "de minimis", Jurnalul Oficial L 379/28.12.2006,* iar MADR, în calitate de furnizor de ajutor "de minimis" va ţine evidenţa acestor ajutoare în conformitate cu Art. 3, alineatul (3) al aceluiaşi regulament şi potrivit prevederilor art. 6 din Ordonanţa de urgenţă nr. 117[40]/2006 privind procedurile naţionale în domeniul ajutorului de stat şi a prevederilor Regulamentului pus în aplicare prin Ordinul Preşedintelui Consiliului Concurenţei nr. 175/2007[41] privind procedurile de monitorizare a ajutoarelor de stat.

[37] Intensitatea ajutorului public nerambursabil pentru micro-întreprinderile din regiunea Bucureşti-Ilfov va fi cu 10% mai mică decât în celelalte regiuni ale ţării datorită faptului că în această regiune PIB-ul este mai mare decât în restul regiunilor

[38] Intensitatea ajutorului public nerambursabil pentru micro-întreprinderile din regiunea Bucureşti-Ilfov va fi cu 10% mai mică decât în celelalte regiuni ale ţării datorită faptului că în această regiune PIB-ul este mai mare decât în restul regiunilor

[39] Detalii potrivit Cap. IX Ajutoare de stat

[40] M.Of. 1042 din 28.12.2006

[41] M.Of. 436 din 28.06.2007

În cazul în care beneficiarul accesează în paralel pentru acelaşi proiect sprijin acordat în cadrul programului prin fondurile de garantare pentru garanţii bancare, ajutorul total cumulat acordat acestuia nu poate depăşi cuantumul prevăzut în cadrul măsurii.

Criterii de selecţie

i. Aplicantul nu a mai primit fonduri comunitare pentru activităţi similare în ultimii 3 ani;
ii. Proiectele care prin activitatea propusă creează mai mult de un loc de muncă/25.000 Euro investiţi;
iii. Proiectele care promovează activităţi meşteşugăreşti, de artizanat;
iv. Proiecte derulate de femei/tineri cu vârsta până în 40 de ani la data depunerii proiectelor;
v. Start-up-uri (micro-întreprinderi nou înfiinţate) care aplică proiecte ce vizează activităţi non-agricole productive;
vi. Proiecte ce vizează dezvoltarea serviciilor sanitar-veterinare sau a serviciilor medicale;
vii. Proiecte ce vizează achiziţionarea de echipamente pentru producere a energiei din alte surse regenerabile decât biocombustibilii.

Punctajele pentru proiectele care prevăd investiţii pentru activităţile meşteşugăreşti, de artizanat şi energie regenerabilă, se acordă proporţional cu ponderea acestor investiţii, în valoarea totală eligibilă a proiectului.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecţie mai sus menţionate. Sistemul de selecţie este prevăzut la subcapitolul 5.2.4. „Procedura de selecţie".

Criteriile şi liniile de demarcare cu alte instrumente financiare ale UE şi alte măsuri PNDR

- ✓ Demarcarea intervenţiei FEADR şi FEDR pentru ***producerea energiei electrice/termice din surse regenerabile*****:**
  - FEADR (PNDR - Axa 3, Măsura 312) va sprijini achiziţionarea de echipamente de producere a energiei din **alte surse regenerabile** decât biocombustibilii, numai ca parte componentă a proiectelor şi folosirea acesteia în activităţile specifice derulate de către **micro-întreprinderile din spaţiul rural**;
  - FEDR (POS-CCE) va sprijini întreprinderile (IMM-uri, intermediare şi mari) care produc energie din **alte surse regenerabile ca activitate principală** (**exceptând** atât întreprinderile care procesează produse agricole listate în Anexa 1 la Tratat cât şi micro-întreprinderile din spaţiul rural).

- ✓ Demarcarea intervenţiei FEADR şi FEDR pentru ***investiţii productive derulate de către micro-întreprinderi***:
  - FEADR (PNDR– Axa 3, Măsura 312) va sprijini:
    - Micro-întreprinderile **din spaţiul rural** care desfăşoară activităţi non-agricole, **exceptând,** micro-întreprinderile pentru start-up de high tech[42] şi spin-off-urile[43] inovative.
  - FEDR (POS CCE) va sprijini:
    - Micro-întreprinderile *pentru start-up-urile de high tech şi spin-off-urile inovative* de **pe întreg teritoriul ţării**,

[42] Start-up-urile de high tech sunt întreprinderi inovative cu o vechime de max. 3 ani, care implementează (produc şi comercializează pe piaţă) rezultatele obţinute din activităţi de cercetare.
[43] Spin-off este o noua companie creată, de un grup de cercetare dintr-o instituţie publică de cercetare, pentru a produce şi comercializa propriile rezultate CD.

- FEDR (POR) va sprijini:
    - Micro-întreprinderile **din spaţiul urban.**

Coerenţa intervenţiei FEADR (PNDR-Axa 3) cu intervenţia FSE (POS DRU):

Investiţiile susţinute prin Măsura 312 a PNDR, sunt completate de intervenţia POS DRU privind orientarea, consilierea şi traning-ul în domeniul antreprenorial şi non-agricol acordat locuitorilor din mediul rural, în special celor provenind din agricultura de subzistenţă.

- ✓ Demarcarea cu Măsura **123** (PNDR-Axa 1) **în privinţa micro-întreprinderilor din spaţiul rural** se face astfel:

Energie regenerabilă:

- Prin Măsura 123 sunt susţinute producerea şi utilizarea energiei din surse regenerabile ca parte componentă a proiectului de investiţii în procesul productiv specific activităţilor acestei măsuri, în timp ce prin Măsura 312 este susţinută achiziţionarea de echipamente de producere a energiei din alte surse regenerabile decât biocombustibilii, ca parte componentă a proiectelor şi folosirea acesteia în activităţile specifice acestei măsurii.

Pentru activităţi productive:

Componenta Măsurii 312 care necesită stabilirea unui criteriu de demarcare cu Măsura 123 este reprezentată de obţinerea unui produs non-Anexa 1 prin procesarea unui produs Anexa 1. Astfel, criteriul de demarcare este următorul:

- ✓ Prin Măsura 123 sunt susţinute activităţi de procesare a produselor Anexa 1 având drept rezultat obţinerea unui produs non-Anexa 1 care poate fi **numai** produs alimentar sau biocombustibil;
- ✓ Prin Măsura 312 sunt susţinute activităţi de procesare a produselor Anexa 1 având drept rezultat obţinerea unui produs non-Anexa 1 care poate fi numai produs non-alimentar, cu excepţia biocombustibilului.

În concluzie, **demarcarea se face în funcţie de tipul activităţii sprijinite**.

Finanţare

Alocarea financiară a măsurii pentru perioada 2007-2013 este:

Cost total: 759.803.139 Euro
Cost Public: 531.842.968 Euro, din care

- 9.910.000 Euro reprezintă alocarea financiară aferentă schemei de garantare pentru IMM-uri.
- 11.717.947 Euro cheltuială publică (9.374.357 Euro FEADR) reprezintă alocarea financiară din PERE pentru proiecte ce vizează noile provocări.

Angajamente tranzitorii

Nu este cazul.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013
Realizare	Numărul total de micro-întreprinderi sprijinite Împărţite în funcţie de: • statutul juridic (persoane fizice, persoane juridice) • categoria de vârstă (<25 ani, ≥25) • gen • tipul micro-întreprinderii (nou înfiinţată sau existentă - dezvoltarea micro-întreprinderilor)	10.091
	Volumul total al investiţiei	759.803.139
Rezultat	Numărul brut de locuri de muncă create	29.494
	Creşterea valorii adăugate brute non-agricole în investiţiile sprijinite (mil. Euro)	149
Impact*	Creşterea economică (mil. Euro) din care contribuţia Măsurii 312	230 119
	Crearea de locuri de muncă din care contribuţia Măsurii 312	38.483 23.139

Indicatori adiţionali

Tipul de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013
Realizare	Numărul de micro-întreprinderi sprijinite Împărţit în funcţie de tipul investiţiei:	10.091
	• investiţii în activităţi non-agricole productive • investiţii pentru dezvoltarea activităţilor precum cele meşteşugăreşti şi de artizanat • servicii pentru populaţia rurală prestate de către micro-întreprinderi	1.522 3.806 4.567
	• investiţii în producerea de energie regenerabilă	196
Impact*	Creşterea ocupării în sectorul secundar şi terţiar în mediul rural din care contribuţia Măsurii 312	2,9% 1,90%

Alocarea financiară suplimentară de 136.695.340 euro (fonduri publice), nu va conduce la o creştere a targetului indicatorului „Numărul de micro-întreprinderi sprijinite". În urma analizării stadiului implementarii acestei măsuri, având în vedere faptul că în prezent sunt in curs de angajare toate fondurile disponibile iar obiectivul stabilit iniţial nu a fost atins, pentru ca Programul să conţină obiective cât mai realiste, micro-întreprinderile care vor fi sprijinite ca urmare a realocarii vor fi parte a targetului stabilit iniţial.

Indicatori aferenţi suplimentării fondurilor prin realocarea propusă de 136.695.340 euro (fonduri publice)

Tipul de indicator	Indicator	Ţinta 2013
Realizare	Numărul de micro-întreprinderi sprijinite Împărţit în funcţie de tipul investiţiei:	770

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă

	• investiţii în activităţi non-agricole productive • investiţii pentru dezvoltarea activităţilor precum cele meşteşugăreşti şi de artizanat • servicii pentru populaţia rurală prestate de către micro-întreprinderi	519 144 97
	• investiţii în producerea de energie regenerabilă	10
	Volumul total al investiţiei	164.608.758

Măsura	**Încurajarea activităţilor turistice**
Articole care stau la baza măsurii	Articolele 52 (a)(iii) şi 55 ale Regulamentului (CE) Nr. 1698/2005. Punctul 5.3.3.1.3 din Anexa II a Regulamentului (CE) Nr. 1974/2006 Articolul 1 punctul (9) Regulamentul (CE) nr. 363/2009
Codul măsurii	313

Motivaţia sprijinului

Turismul rural, ca şi componentă a turismului naţional în ansamblu, este un sub-sector cu potenţial deosebit de dezvoltare, reprezentând astfel o alternativă ocupaţională pentru forţa de muncă rurală, o modalitate de diversificare a activităţilor economice din mediul rural şi un factor de stabilizare a populaţiei rurale. Dezvoltarea acestuia poate contribui la atenuarea dezechilibrelor apărute între diverse zone, constituind şi o sursă de creştere a veniturilor populaţiei rurale.

Peisajul natural, specific României, oferă posibilităţi excelente pentru practicarea turismului rural, aspect ce permite recreerea în decorul mediului rural, experimentarea unor activităţi inedite, participarea la diverse evenimente reprezentative sau vizitarea unor puncte de atracţie care nu sunt disponibile în zonele urbane.

Un segment important al turismului rural românesc este reprezentat de agro-turism[44]**,** dată fiind prezenţa unui număr ridicat de gospodării agricole, localizate în zone cu valoare peisagistică ridicată unde sunt păstrate tradiţiile şi obiceiurile străvechi. Având în vedere necesitatea reorientării unora dintre aceste gospodării către activităţi non-agricole şi de obţinere a veniturilor suplimentare, agroturismul poate fi o bună alternativă.

Agro-turismul este în general practicat de micii proprietari din zonele rurale/gospodăriile rurale, ca activitate secundară, implicând în mod activ femeia. Prin această formă de turism se oferă posibilitatea turiştilor de a reveni în mijlocul naturii, asigurând acestora confortul fizic şi spiritual, precum şi accesul la bucătăria autentică specifică fiecărei zone.

Urmărind evoluţia turismului rural, se observă că la nivelul anului 1996 exista un număr de 61 pensiuni turistice rurale, cu o capacitate de cazare de 332 de locuri; la nivelul anului 2004 acestea au ajuns la un număr de 892, cu o capacitate de cazare de 9405 locuri, iar la nivelul anului 2005, în spaţiul rural, numărul pensiunilor turistice a ajuns la 956, cu o capacitate de cazare de 11151 locuri, ceea ce reprezintă un potenţial considerabil la nivelul acestui sub-sector. (Sursa INS 2005)

Construirea de noi structuri de primire va fi făcută acordând o atenţie deosebită investiţiilor al căror obiectiv principal îl reprezintă calitatea. Acest aspect poate fi indus de către disponibilitatea resurselor financiare aduse în ţară de emigranţi sau de către alte resurse disponibile, care în general au fost orientate prea puţin, până acum către investiţii/piaţă şi mai mult către îmbunătăţirea standardului de viaţă şi a locuinţei.

În general, turismul rural nu este dezvoltat conform cererii pieţei turistice interne şi internaţionale; infrastructura turistică existentă nu răspunde pe deplin cerinţelor turiştilor din punct de vedere cantitativ şi calitativ al spaţiilor de cazare şi a locurilor de recreere, confruntându-se în prezent cu dificultăţi sub aspect tehnic, financiar şi educaţional. Această situaţie necesită măsuri de susţinere şi impulsionare a dezvoltării acestui sector, în mod deosebit, promovarea şi marketing-ul turismului rural care sunt slab dezvoltate şi acoperă doar anumite zone.

Activitatea de turism va fi orientată către zonele rurale cu potenţial turistic, precum şi asupra posibilităţilor de dezvoltare a activităţilor recreaţionale care să se adreseze turiştilor. Recreerea în zonele rurale poate fi obţinută prin desfăşurarea activităţilor sportive, plimbări în aer liber, odihnă,

[44] Agroturismul este o activitate practicată de membrii unei gospodării agricole ce presupune îmbinare a activităţilor agricole cu serviciile turistice în interiorul acesteia şi este caracterizată prin oferirea cazării şi asigurarea parţială a hranei din produse obţinute în propria gospodărie, precum şi implicarea turistului în activităţile gospodăreşti, constituind o soluţie complementară de suplimentare a veniturilor din agricultură, cu efecte pozitive atât de natură economică cât şi socială.

vizionarea de spectacole cu caracter tradiţional şi participarea la sărbătorile locale bazându-se pe folosirea resurselor din zonele rurale şi contribuind la adoptarea unui mod de viaţă activ şi sănătos.

Prin Programul SAPARD, respectiv prin Măsura 3.4 „Dezvoltarea şi diversificarea activităţilor economice care generează activităţi multiple şi venituri alternative" au fost susţinute investiţiile pentru turismul rural şi alte tipuri de turism (ecvestru, montan etc.), acestea deţinând cea mai mare pondere în totalul investiţiilor susţinute prin această măsură. Astfel, raportul de monitorizare din martie 2007 arată că în intervalul august 2002 - septembrie 2006, au fost contractate 727 proiecte pe turism cu o valoare de aprox. 64 milioane Euro, din care 121 au fost finalizate. Din totalul proiectelor contractate au rezultat aproximativ 13.000 locuri de cazare iar cele 121 proiecte finalizate au creat aproximativ 726 de locuri de muncă.

Susţinerea infrastructurii şi a serviciilor turistice este necesară din două motive: unul pentru crearea şi promovarea unui turism competitiv în spaţiul rural, iar cel de-al doilea pentru înfiinţarea unor reţele locale de promovare şi furnizare a acestor servicii, cu implicarea activă a populaţiei rurale, în special a femeilor şi a tinerilor.

Turismul rural, mai mult decât alte tipuri de turism, este orientat spre auto-conservare astfel încât dezvoltarea acestuia să nu aibă un impact negativ asupra mediului. Tocmai din acest motiv, sprijinul acţiunilor din această măsură, vizează prioritar respectarea şi promovarea principiilor de dezvoltare durabilă. În acest context, extinderea ariei ofertei specifice, stimularea zonelor cu potenţial turistic ridicat va fi atent monitorizată, în timp ce, vor fi respectate în mod obligatoriu, măsurile de protejare a mediului.

Obiectivele măsurii

Obiectivul general

Dezvoltarea activităţilor turistice în zonele rurale care să contribuie la creşterea numărului de locuri de muncă şi a veniturilor alternative, precum şi la creşterea atractivităţii spaţiului rural.

Obiective specifice

- ✓ Crearea şi menţinerea locurilor de muncă prin activităţi de turism, în special pentru tineri şi femei;
- ✓ Creşterea valorii adăugate în activităţi de turism;
- ✓ Crearea, îmbunătăţirea şi diversificarea infrastructurii şi serviciilor turistice;
- ✓ Creşterea numărului de turişti şi a duratei vizitelor.

Obiective operaţionale

- ✓ Creşterea şi îmbunătăţirea structurilor de primire turistice la scară mică;
- ✓ Dezvoltarea sistemelor de informare şi promovare turistică;
- ✓ Crearea facilităţilor recreaţionale în vederea asigurării accesului la zonele naturale de interes turistic.

Domeniul de aplicabilitate şi acţiuni prevăzute

Sprijinul prin acesta măsură vizează investiţii în spaţiul rural[45]:

a) Investiţii în infrastructura de primire turistică;
b) Investiţii în activităţi recreaţionale;
c) Investiţii în infrastructura la scară mică precum centrele de informare, amenajarea de marcaje turistice, etc.;
d) Dezvoltarea şi/sau marketingul serviciilor turistice legate de turismul rural.

[45] Spaţiul rural cuprinde totalitatea comunelor ca unităţi administrativ teritoriale, împreună cu satele componente în conformitate cu definiţia menţionată în Capitolul 3.1.1.

Descrierea tipului de operaţiuni acoperite

Prin această măsură pot fi acoperite următoarele operaţiuni:

Pentru componenta a):

i. Construcţia, modernizarea[46], extinderea şi dotarea structurilor de primire turistice (structuri agro-turistice şi alte tipuri de structuri de primire turistice realizate de o micro-întreprindere) având **până la 15 camere**:

- Pentru investiţii în structuri de primire turistice altele decât cele de agro-turism, nivelul de confort şi calitatea serviciilor propuse prin proiect, trebuie să atingă standardul de calitate[47] de minimum 3 margarete/stele;
- Pentru investiţiile în agro-turism structura de primire turistică, nivelul de confort şi calitate a serviciilor propuse prin proiect, trebuie să atingă standardul de calitate de minimum 1 margaretă.

În cazul zonelor deja dezvoltate din punct de vedere turistic, este permisă doar modernizarea şi extinderea structurilor de primire turistice.

De asemenea, vor fi susţinute investiţiile de racordare la utilităţile publice, achiziţionarea de echipamente de producere a energiei din alte surse regenerabile decât bio-combustibii, ca parte componentă a proiectelor.

Pentru componenta b)

i. Investiţii private în infrastructura turistică de agrement independentă sau dependentă de structura de primire turistică precum amenajări de ştranduri şi piscine, achiziţionare de mijloace de transport tradiţionale pentru plimbări, trasee pentru echitaţie inclusiv prima achiziţie de cai în scop turistic (cu excepţia celor pentru curse şi competiţii) şi asigurarea adăposturilor acestora (ca parte componentă a proiectului), rafting etc.

Pentru componenta c)

i. Construirea, modernizarea şi dotarea centrelor locale de informare în scopul promovării, prezentării şi vizitării turistice;
ii. Dezvoltarea de sisteme electronice locale de rezervare pentru structurile de primire turistice din spaţiul rural, conectate la sistemele regionale şi naţionale;
iii. Amenajarea de marcaje turistice, refugii turistice[48] de utilitate publică etc.;
iv. Investiţii legate de refacerea în scop turistic a vechilor trasee de cale ferată cu ecartament îngust, a amenajărilor complementare acestora (ex: construcţii, plan înclinat etc.), recondiţionarea echipamentelor şi utilajelor;
v. Investiţii legate de înfiinţarea şi amenajarea de trasee tematice (ex: "drumul vinului", „al olăritului", „cioplitorilor în lemn" etc.).

Pentru componenta d):

i. Elaborare de materiale promoţionale precum prima editare a materialelor în scopul promovării acţiunilor turistice: broşuri de prezentare, panouri de informare etc.

Conform Art. nr. 55 din Regulamentul (CE) nr.1974/2006 pentru toate tipurile de acţiuni, vor fi susţinute cheltuielile cu achiziţionarea de utilaje, echipamente, hardware, soft-uri, inclusiv achiziţionarea în leasing a acestora, costurile de instalare şi montaj şi costurile generale legate de

[46] În cazul modernizării unei structuri de primire turistică aceasta va presupune în mod obligatoriu creşterea nivelului de confort, cu cel puţin o margaretă/stea.

[47] In conformitate cu Ordinul 510/2002 pentru aprobarea normelor metodologice privind clasificarea structurilor de primire turistice, cu modificările şi completările ulterioare.

[48] Definite conform Ordinului 510/2002, cu modificările şi completările ulterioare: refugiile turistice sunt structuri de primire turistice, situate în locuri izolate şi greu accesibile, de regulă, la altitudini mari, având o capacitate redusă, un grad minim de confort şi un număr redus de personal de deservire. Acestea nu se clasifică.

întocmirea proiectului precum taxe pentru arhitecţi, ingineri şi consultanţi, studii de fezabilitate/memorii justificative, taxe pentru eliberarea certificatelor, avizelor şi autorizaţiilor necesare implementării proiectelor, aşa cum sunt ele menţionate în legislaţia naţională, achiziţia de patente şi licenţe, în limita unui procent de 10% din valoarea totală a proiectului, iar pentru proiectele care nu prevăd construcţii în limita a 5%.

Criterii de eligibilitate

- Micro-întreprinderile, atât cele existente cât şi start-up[49] trebuie să fie înregistrate şi să-şi desfăşoare activitatea propusă prin proiect, în spaţiul rural;
- În cazul investiţiilor în agro-turism, beneficiarul/membrul gospodăriei agricole trebuie să desfăşoare o activitate agricolă în momentul aplicării;
- Beneficiarul trebuie să demonstreze viabilitatea investiţiei;
- Micro-întreprinderea să nu fie în dificultate[50] ;
- Structurile de primire turistice rurale vor fi în conformitate cu normele de clasificare prevăzute în legislaţia naţională în vigoare;
- Pentru investiţii noi, modernizare şi extindere în cazul structurilor de primire turistice rurale, altele decât cele agro-turistice, nivelul de confort şi calitatea serviciilor propuse prin proiect trebuie să atingă standardul de calitate de minim 3 margarete/stele;
- Pentru investiţii în structuri de primire **agro-turistice** se va respecta definiţia agro-turismului dată în cadrul acestei fişe, iar nivelul de confort şi calitatea serviciilor propuse prin proiect trebuie să atingă standardul de calitate de minim 1 margaretă;
- În cazul zonelor deja dezvoltate din punct de vedere turistic, este permisă doar modernizarea şi extinderea structurilor de primire turistice, exceptând schimbarea destinaţiei unei locuinţe în structură de primire agroturistică;
- Construcţia, modernizarea şi extinderea clădirilor trebuie să respecte prevederile PUG;
- Construcţia, modernizarea şi extinderea clădirilor trebuie să respecte/păstreze arhitectura specifică locală;
- Pentru investiţiile noi în structurile de primire turistice, suprafaţa de teren aferentă structurii de primire turistice (inclusiv în structuri de primire agro-turistice) trebuie să fie în conformitate cu prevederile legislaţiei naţionale în vigoare, în domeniul turismului, în vederea evitării supraaglomerării şi a fragmentării excesive a peisajului natural;
- Angajament din partea beneficiarului că va introduce obiectivul investiţional în circuitul turistic;
- Beneficiarul sau responsabilul legal de proiect să facă dovada deţinerii de aptitudini manageriale/marketing sau în acord cu activitatea propusă prin proiect (experienţă/cursuri de formare profesională absolvite - cel puţin nivel de iniţiere, cursuri de calificare etc.) sau să le dobândească până la efectuarea ultimei plăţi;
- Beneficiarul trebuie să prezinte toate avizele şi acordurile necesare investiţiei respective,
- Beneficiarul trebuie să prezinte avizele/autorizaţiile de mediu[51] necesare investiţiei, să respecte după caz cerinţele de mediu specifice investiţiilor în perimetrul ariilor protejate sau să prezinte dovada că a făcut demersurile pentru a obţine toate avizele şi acordurile conform legislaţiei în vigoare, în domeniul mediului. În situaţia în care beneficiarul nu prezintă toate autorizaţiile solicitate înainte de semnarea contractului, proiectul devine neeligibil;
- Beneficiarul trebuie să dovedească dreptul de proprietate asupra terenului pe care urmează să realizeze investiţia sau dreptul de folosinţă pe o perioadă de cel puţin 10 ani;

[49] Nou înfiinţate

[50] Firme în dificultate, definite conform prevederilor Liniilor Directoare Comunitare cu Privire la Ajutoarele de Stat pentru Salvarea şi Restructurarea Firmelor în Dificultate (Community Guidelines On State Aid For Rescuing and Restructuring Firms in Difficulty) publicate în OJ C244, 1.10.2004, p.2;

[51] Conform protocolului încheiat cu Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile, orice investiţie realizată prin PNDR va fi încadrată de către MMDD care va solicita, după caz, un studiu de impact asupra mediului.

- Beneficiarul trebuie să declare pe propria răspundere că va asigura cofinanţarea proiectului;
- Beneficiarul care îşi propune o activitate generatoare de profit, trebuie să declare pe propria răspundere faptul că suma totală a ajutorului public nerambursabil accesat de către acesta nu depăşeşte 200.000 Euro pe o perioadă de până la 3 ani fiscali.

Cheltuieli neeligibile

- Impozite şi taxe fiscale;
- Costuri operaţionale, inclusiv costuri de întreţinere şi chirie;
- Comisioane bancare, costurile garanţiilor şi cheltuieli similare;
- Achiziţionare de echipament second – hand;
- Investiţii realizate de fermierii care au activitate de bază pescuitul şi/sau acvacultura;
- Achiziţionarea cailor pentru curse şi competiţii;
- Cheltuieli generate de activităţile de creştere a cailor;
- Achiziţionarea de teren/clădiri;
- Achiziţia de mijloace de transport pentru uz personal;
- Achiziţia de vehicule pentru transportul rutier de mărfuri pentru a presta servicii de transport în numele terţilor şi de mijloace de transport pentru persoane, ca şi activitate principală;
- TVA, cu excepţia TVA-ului nedeductibil, în cazul în care este în mod real şi definitiv suportat de către beneficiari, alţii decât persoanele neimpozabile, conform art.71 (3), lit. a din Regulamentul (CE) nr.1698/2005;
- Costuri de schimb valutar, taxe şi pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului euro APDRP;
- Contribuţia în natură;
- Costurile aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare etc.;
- Costuri realizate înainte de aprobarea proiectului, cu excepţia studiilor tehnice, a planurilor de afaceri şi a studiilor de fezabilitate;
- Costuri privind închirierea de maşini, utilaje, instalaţii şi echipamente.

Beneficiari

- **Micro-întreprinderile**[52] ;
- **Persoane fizice** (neînregistrate ca agenţi economici) - care se vor angaja ca până la data semnării contractului de finanţare să se autorizeze cu un statut minim de persoană fizică autorizată[53] şi să funcţioneze ca micro-întreprindere;
- **Comunele** prin reprezentanţii lor legali conform legislaţiei naţionale în vigoare, precum şi asociaţiile de dezvoltare intercomunitară[54] **realizate doar între comune** şi înfiinţate conform legislaţiei naţionale în vigoare;
- **ONG**-uri.

Beneficiarii măsurii, a căror cerere de finanţare a fost selectată, sunt eligibili pentru schema de garantare pentru IMM-uri cu finanţare din PNDR.

Un beneficiar care a îndeplinit condiţiile de eligibilitate şi de selecţie prevăzute în această fişă este

[52] Aşa cum sunt definite în Recomandarea Comisiei (CE) nr. 361/2003 şi în legislaţia naţională în vigoare Legea 346/2004 (având mai puţin de 10 angajaţi şi o cifră de afaceri anuală netă sau active totale având o valoare de până la 2 milioane Euro). Statutul de micro-întreprindere poate viza un beneficiar care deţine cel puţin statutul de persoană fizică autorizată.

[53] Conform Legii nr. 300/2004 privind autorizarea persoanelor fizice şi a asociaţiilor familiale care desfăşoară activităţi economice în mod independent, cu modificările şi completările ulterioare.

[54] Conform Legii 215/2001, asociaţii de dezvoltare intercomunitară sunt structuri de cooperare cu personalitate juridică, de drept privat şi de utilitate publică, înfiinţate de unităţile administrativ-teritoriale (în cazul de faţă doar între comune) pentru realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional ori furnizarea în comun a unor servicii publice.

considerat că îndeplineşte condiţiile prevăzute la art.51 alin 3 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006.

Intensitatea sprijinului

i. Pentru **investiţiile în interes public negeneratoare de profit**, intensitatea sprijinului public nerambursabil va fi de **până la 100%** din totalul cheltuielilor eligibile şi nu va depăşi valoarea de **200.000 Euro/proiect**;

ii. Pentru **investiţiile generatoare de profit**, intensitatea ajutorului public nerambursabil va fi de până la:

- ✓ **85%**[55] din totalul cheltuielilor eligibile şi nu va depăşi **100.000 Euro/proiect** în cazul proiectelor de investiţii în agro-turism;
- ✓ **85%**[56] din totalul cheltuielilor eligibile şi nu va depăşi **200.000 Euro/proiect** în cazul proiectelor de investiţii în activităţi recreaţionale;
- ✓ **50%**[57] din totalul cheltuielilor eligibile şi nu va depăşi **200.000 Euro/proiect** pentru alte tipuri de investiţii în turismul rural**.**

Beneficiarii acestei măsuri vor primi tratament egal fără discriminare pe criterii de vârstă, sex, rasă, origine etnică, apartenenţă politică sau religioasă etc.

Prevederi privind ajutorul de stat

Orice sprijin pentru investiţii generatoare de profit acordat prin această măsură se va face conform Regulamentului Comisiei (CE) nr. 1998/2006 din 15 Decembrie 2006 de aplicare a art. 87 şi 88 al Tratatului privind ajutorul *„de minimis”* , Jurnalul Oficial L 379 din 28.12.2006 (valoarea totală a ajutoarelor *de minimis* primite pe perioada a 3 ani fiscali de către un beneficiar nu va depăşi plafonul maxim al ajutorului public de **200.000 Euro/beneficiar**).

Acest plafon se aplică indiferent de forma ajutorului „de minimis” sau de obiectivul urmărit şi indiferent dacă ajutorul acordat de Statul Membru este finanţat în totalitate sau parţial din surse de origine comunitară.

Reguli privind acordarea, cumulul, raportarea şi monitorizarea acordării ajutoarelor potrivit regulii de minimis[58]

Acordarea şi monitorizarea sprijinului prin această măsură se face pe baza ***declaraţiei pe propria răspundere a beneficiarului,*** în conformitate cu art. 3, alineatul (1) *al Regulamentului Comisiei (CE) nr.1998/15.12.2006 de aplicare a art. 87 şi 88 al Tratatului privind ajutorul "de minimis", Jurnalul Oficial L 379/28.12.2006,* iar MADR, în calitate de furnizor de ajutor "de minimis" va ţine evidenţa acestor ajutoare în conformitate cu art. 3, alineatul (3) al aceluiaşi regulament şi potrivit prevederilor art. 6 din Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr. 117/2006[59] privind procedurile naţionale în domeniul ajutorului de stat şi a prevederilor Regulamentului pus în aplicare prin Ordinul Preşedintelui Consiliului Concurenţei nr. 175/2007[60] privind procedurile de monitorizare a ajutoarelor de stat.

În cazul în care beneficiarul accesează în paralel pentru acelaşi proiect sprijin acordat în cadrul programului prin fondurile de garantare pentru garanţii bancare, ajutorul total cumulat acordat acestuia nu poate depăşi cuantumul prevăzut în cadrul măsurii.

[55] Intensitatea sprijinului public nerambursabil pentru micro-întreprinderile din regiunea Bucureşti-Ilfov va fi cu 10% mai mică decât în celelalte regiuni ale ţării, în conformitate cu harta regională privind ajutoarele de stat.

[56] Idem 61

[57] Idem 61

[58] Detalii potrivit Cap. IX Ajutoare de stat

[59] M.Of. 1042 din 28.12.2006

[60] M.Of. 436 din 28.06.2007

Criterii de selecţie

Pentru componenta a), b) :

i. Aplicantul nu a mai beneficiat de sprijin din alte fonduri comunitare pentru investiţii similare în ultimii 3 ani;

ii. Proiecte din zone cu potenţial turistic ridicat dar care nu sunt suficient dezvoltate din acest punct de vedere;

iii. Proiectele care prin activitatea propusă creează mai mult de un loc de muncă/25.000 Euro investiţii;

iv. Proiecte derulate de femei/tineri cu vârsta până în 40 de ani la data depunerii proiectului;

v. Proiecte ce vizeaza activitati recreationale;

vi. Proiecte care au în componenţă şi investiţii de producere a energiei din surse regenerabile utilizate în scopul desfăşurării activităţii turistice;

vii. Proiecte care prevăd prin activitatea propusă păstrarea şi promovarea culturii tradiţionale;

viii. Proiecte de investiţii în agro-turism.

Pentru componentele c) şi d):

i. Proiecte incluse într-o strategie de promovare la nivel naţional/regional/judeţean sau local (de tip LEADER);

ii. Proiectele care acoperă o zonă omogenă alcătuită din cel puţin 3 comune şi în care există minim 15 acţiuni/investiţii de turism;

iii. Proiecte care contribuie la promovarea tradiţiilor culturale.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecţie mai sus menţionate. Sistemul de selecţie este prevăzut la subcapitolul 5.2.4. „Procedura de selecţie".

Descrierea angajamentelor

Beneficiarii acestei măsuri pot solicita Agenţiei de Plăţi plata unui avans în cuantum de până la 50% din ajutorul public pentru investiţii, conform articolului 56 din Regulamentul (CE) nr.1974/2006 privind regulile de aplicare ale Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 privind acordarea sprijinului pentru dezvoltare rurală din FEADR, iar plata este condiţionată de constituirea unei garanţii bancare sau a unei garanţii echivalente, corespunzătoare unui procent de 110% din valoarea avansului.

În cazul beneficiarilor publici, Agenţia de Plăţi poate accepta beneficiarului drept garanţie, un angajament scris, emis de către autoritatea ierarhic superioară, prin care aceasta se angajează la plata sumei de garantare în cazul în care nu se îndeplinesc condiţiile în care a fost acordat avansul.

Garanţia depusă se eliberează numai în cazul în care Agenţia de Plăţi stabileşte că suma cheltuielilor efectuate care corespund sprijinului public pentru investiţii a depăşit valoarea avansului.

Pachetul de acte normative, pentru creditarea şi garantarea investiţiilor, care este în vigoare până în anul 2009, în special pentru asigurarea cofinanţării proiectelor realizate din fondul SAPARD, intitulat Programul „Fermierul", a constituit principalul instrument pentru creşterea absorbţiei fondurilor de pre-aderare.

Criteriile şi liniile de demarcare cu alte instrumente financiare ale UE

✓ **<u>Demarcare FEADR –FEDR (PNDR –POR)</u>**

Intervenţia FEADR vizează:

- Investiţiile realizate de micro-întreprinderi în infrastructura de primire turistică,

infrastructura recreaţională din spaţiul rural, cu excepţia investiţiilor din staţiunile balneo-climaterice;
- Centre locale de informare şi promovare turistică din spaţiul rural;
- Investiţii publice în infrastructura turistică la **scară mică** cu respectarea plafonului stabilit prin măsură.

Intervenţia **FEDR** vizează:
- Investiţii în infrastructura turistică în spaţiul urban;
- Investiţii în infrastructura turistică în staţiunile balneo-climaterice indiferent de teritoriu – **rural sau urban;**
- Centrele **naţionale** de promovare turistică;
- Investiţii în infrastructura la **scară mare** în spaţiul rural, cu respectarea costului total al proiectului, de minim 1.500.000 Euro.

✓ **<u>Demarcare cu alte măsuri PNDR</u>**

- ❖ Prin **Măsura 312** sunt susţinute investiţii productive în sectorul non-agricol, **exceptând activităţile de turism** susţinute prin Măsura 313;
- ❖ Prin M**ăsura 322** sunt susţinute investiţiile în **infrastructura publică** de apă/apă uzată, precum şi infrastructura **recreaţională de utilitate publică** pentru populaţia rurală, iar prin M**ăsura 313** sunt susţinute **investiţiile de racordare** a structurilor de **primire turistice** şi a infrastructurii recreaţionale la utilităţile publice, ca **părţi componente ale proiectului**;
- ❖ Prin **Măsura 125** sunt susţinute doar investiţiile de racordare a fermelor situate în extravilan, la reţelele publice de alimentare cu apă şi canalizare, în scopul dezvoltării şi adaptării agriculturii iar în privinţa silviculturii investiţiile constau în corectarea torenţilor în bazinele hidrografice.

Coerenţa intervenţiei PNDR (Axa 3) cu intervenţia POS DRU:

Investiţiile susţinute prin Măsura 313 din PNDR, sunt completate de intervenţia POS DRU privind orientarea, consilierea şi traning-ul în domeniul antreprenorial şi non-agricol acordat locuitorilor din mediul rural, în special a acelora care provin din agricultura de subzistenţă.

Finanţare

Alocarea financiară a măsurii pentru perioada 2007-2013 este:

Cost total: 597.353.960 Euro
Cheltuieli publice: 388.280.074 Euro, din care 9.540.000 Euro reprezintă alocarea financiară aferentă schemei de garantare pentru IMM-uri.

Anvelopă financiară pe componente de investiţii

Componente	Anvelopă financiară	Alocare indicativă – Cost total
a) investiţii în infrastructura de primire turistică;	65%	388.280.074
b) investiţii în activităţi recreaţionale;	17%	101.550.173
c) investiţii în infrastructura la scară mică precum centrele de informare, amenajarea de marcaje turistice etc.;	15%	89.603.094
d) dezvoltarea şi/sau marketingul serviciilor turistice legate de turismul rural.	3%	17.920.619

Angajamente tranzitorii

Nu este cazul.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Tipul indicatorului	Indicator	Ţinta 2007-2013
Realizare	Numărul de noi activităţi turistice sprijinite Împărţite după tipul de acţiune: ▪ infrastructura recreaţională şi de primire turistică ▪ infrastructura la scară mică precum centrele de informare turistică, amenajare marcaje/trasee turistice ▪ dezvoltarea/marketing-ul serviciilor de turism rural	2.757 2.097 533 126
	Volumul total al investiţiilor Împărţite după tipul de acţiune ▪ infrastructura recreaţională şi de primire turistică ▪ infrastructura la scară mică precum centrele de informare turistică, amenajare marcaje/trasee turistice ▪ dezvoltarea/marketing-ul serviciilor de turism rural	597.353.960 489.830.247 89.603.094 17.920.619
Rezultat	Numărul suplimentar de vizite turistice Împărţite pe număr de înnoptări, număr de turişti pe zi	2.756.678
	Creşterea valorii adăugate brute non-agricole în investiţiile sprijinite (mil. Euro)	96
	Numărul brut de locuri de muncă create împărţit pe categorie de gen şi vârstă	13.783
Impact*	Creşterea economică (mil. Euro) din care contribuţia Măsurii 313	230 77
	Crearea de locuri de muncă din care contribuţia Măsurii 313	38.48311.027

Indicatori adiţionali

Tipul indicatorului	Indicator	Ţinta 2007-2013
Realizare	Număr de acţiuni turistice în infrastructura recreaţională şi de primire turistică Împărţite după tipul de acţiune: ▪ acţiuni de agro-turism ▪ acţiuni de turism rural ▪ activităţi recreaţionale	2.097 669 971 457
Rezultat	Număr de structuri de primire turistică care îşi diversifică gama de servicii turistice	492
Impact*	Creşterea ocupării în sectorul secundar şi terţiar în mediul rural din care contribuţia Măsurii 313	2,9% 1%

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă

5.3.3.2. Măsură privind îmbunătăţirea calităţii vieţii în zonele rurale

Măsura	**Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale**
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 52(b)(i) şi 56 al Regulamentului (CE) nr. 1698/2005. Punctul 5.3.3.2.1 a Anexei II al Regulamentului (CE) nr.1974/2006. Articolul 52(b) (ii) şi 56 al Regulamentului(CE) nr. 1698/2005. Punctul 5.3.3.2.2 al Anexei II a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006 Articolul 57 al Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 Punctul 5.3.3.2.3 al Anexei II a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006. Articolul 1 punctul 2 (1) (b) al Regulamentului (CE) Nr.473/2009 Anexa Regulamentului (CE) nr. 74/2009 Articolul 1 punctul (9) Regulamentul (CE) nr. 363/2009
Codul măsurii	322

Motivaţia sprijinului

Zonele rurale din România prezintă o deosebită importanţă din punct de vedere economic, social şi din punct de vedere al dimensiunii lor, diversităţii, resurselor naturale şi umane pe care le deţin.

Dezvoltarea economică şi socială durabilă a spaţiului rural este indispensabil legată de îmbunătăţirea infrastructurii rurale existente şi a serviciilor de bază. Pe viitor zonele rurale trebuie să poată concura efectiv în atragerea de investiţii, asigurând totodată şi furnizarea unor condiţii de viaţă adecvate şi servicii sociale necesare comunităţii.

(i) Infrastructura fizică de bază

Renovarea şi dezvoltarea satelor reprezintă o cerinţă esenţială pentru îmbunătăţirea calităţii vieţii, creşterii atractivităţii şi interesului pentru zonele rurale. Pentru îmbunătăţirea calităţii vieţii, un factor determinant îl constituie modernizarea şi extinderea **infrastructurii fizice rurale de bază** care influenţează în mod direct dezvoltarea activităţilor sociale, culturale şi economice şi implicit, crearea de oportunităţi ocupaţionale.

Infrastructura de drumuri

Potrivit analizei situaţiei existente, expusă în PNS, infrastructura de drumuri din mediul rural, **deserveşte doar 3/5 din populaţia rurală,** iar mare parte din această infrastructură este impracticabilă pentru traficul rutier (doar 3,41% din drumurile comunale sunt modernizate) mai mult de 25% dintre comune neputând utiliza drumurile în perioadele cu precipitaţii.

Alimentarea cu apă şi tratarea apelor uzate

Accesul la reţeaua publică de alimentare cu apă al populaţiei rurale **este redus** (1/3 din populaţia rurală are acces la acest sistem), iar în ceea ce priveşte accesul la **sistemul de canalizare** situaţia este şi mai critică, doar 10% din numărul de locuitori beneficiază de reţeaua publică de canalizare. În mod evident, aceste aspecte afectează sănătatea şi bunăstarea familiilor din comunităţile rurale.

Alimentarea cu energie electrică/termică/gaz/deşeuri

Lipsa conectării la reţeaua publică de **furnizare a energiei electrice**, încă mai reprezintă **o problemă** a spaţiului rural în localităţile izolate sau cu grad mare de răspândire unde în prezent 1.772 de localităţi (sate) sunt numai parţial electrificate iar 121 de localităţi (sate) **nu au încă un sistem public de electrificare instalat**.(Sursa MIRA, 2007)

În ceea ce priveşte alimentarea cu gaze naturale, din totalul localităţilor rurale doar 571 sunt racordate la acest sistem, iar serviciile de alimentare cu energie termică sunt limitate – doar 0,5% din totalul

energiei termice este distribuită în zonele rurale – astfel încât la nivel naţional, numai 26 de localităţi rurale beneficiază de servicii de termoficare (Prelucrare date INS 2005).

Sistemul de colectare şi depozitare a deşeurilor solide este într-o fază incipientă în zona rurală. În prezent spaţiile de depozitare a deşeurilor existente în spaţiul rural nu corespund normelor de mediu, urmând ca acestea să fie închise şi ecologizate până la data de 16 iulie 2009[61].

(ii) Servicii pentru comunitatea rurală

Infrastructura fizică de bază slab dezvoltată, în majoritatea comunelor este, de asemenea, una dintre cauzele care limitează dezvoltarea serviciilor de bază în spaţiul rural (facilităţi culturale, recreaţionale, de îngrijire a copiilor şi bătrânilor, servicii de transport public etc). În majoritatea comunelor şi satelor, acestea sunt **slab dezvoltate** sau în unele cazuri, **aproape inexistente**.

La nivelul anului 2006 **doar 7% [62] din satele româneşti deţineau grădiniţe**, iar în privinţa **creşelor**, statistica arată faptul că acestea sunt aproape inexistente (2 unităţi), situaţie care se răsfrânge şi asupra accesului mamelor pe piaţa muncii. Totodată, **casele de copii[63]** şi **centrele de îngrijire a** bătrânilor sunt **reduse numeric** în mediul rural.

Spaţiile recreaţionale (locuri de joacă pentru copii, parcuri, piste de biciclete, terenuri de sport) sunt **de asemenea slab dezvoltate.** În privinţa spaţiilor pentru practicarea **activităţilor sportive**, la nivelul anului 2001 existau doar 26 de cluburi sportive (Studiu MADR).

Multe localităţi rurale sunt izolate şi nu beneficiază de servicii de transport public care să le asigure legătura cu alte localităţi sau cu centrul administrativ al comunei. Serviciile regionale de transport persoane ce operează în aceste zone, de obicei evită deservirea acestor localităţi, din motive de eficienţă economică sau din cauza infrastructurii precare etc. Această cauză creează dificultăţi majore în multe din zonele rurale, din perspectiva accesării serviciilor medicale, educaţionale şi administrative, limitând astfel şi posibilităţile de ocupare a unui loc de muncă.

(iii) Menţinerea şi păstrarea moştenirii rurale şi a identităţii culturale

În spaţiul rural, activitatea culturală este organizată în jurul căminului/centrului cultural al comunei/satului. **Majoritatea căminelor culturale**, caselor de cultură şi a altor aşezăminte culturale se află într-o stare **continuă de degradare**, neputând oferi astfel, servicii culturale populaţiei rurale, aspect ce se răsfrânge şi asupra situaţiei educaţionale a acesteia.

Pe fondul **lipsei de mijloace financiare**, numeroase **aşezăminte culturale** din spaţiul rural nu şi-au mai putut desfăşura activitatea din cauza **stării înaintate de degradare**. Astfel, în anul 2002 din totalul de 6.147 de cămine culturale existente în ţară, doar 1.874 mai puteau desfăşura activităţi culturale. Mai mult decât atât, în ciuda faptului că 97% dintre căminele culturale beneficiază de un sediu propriu, dotarea acestora este mai mult decât nesatisfăcătoare pentru circa 80% dintre ele.

De asemenea, obiectivele de patrimoniu, sunt în cea mai mare măsură supuse fenomenului de degradare, având drept cauză aceleaşi lipsuri financiare. Satele româneşti reprezintă importante centre ale **moştenirii culturale** (păstrarea tradiţiilor, a obiceiurilor, arta meşteşugurilor, ansambluri de biserici, situri arheologice, centre istorice etc.) şi adăpostesc o **bogată cultură tradiţională**, o arhitectură diversă şi un mod de viaţă bazat pe valori tradiţionale, care în general diferă de la o regiune la alta. Totuşi, satele româneşti nu reuşesc să utilizeze cu succes aceste resurse unice în avantajul economic al populaţiei.

Cu toate că tradiţiile şi obiceiurile sunt influenţate de poziţia geografică a zonei şi de prezenţa resurselor naturale, identitatea culturală nu este definită doar de o simplă locaţie. Păstrarea şi conservarea moştenirii rurale sunt esenţiale pentru dezvoltarea turismului rural, reprezentând o posibilitate de promovare a satelor româneşti cu efect pozitiv asupra turiştilor şi populaţiei locale.

Deşi prin implementarea Programului SAPARD s-au realizat o serie de proiecte de infrastructură rurală (2.558 km drumuri construite şi modernizate, 4.918 km reţea de alimentare cu apă, 863 de km

[61] Conform Hotărârii de Guvern nr. 349/2005, art. (3) alin. 7, privind depozitarea deşeurilor, cu modificările şi completările ulterioare

[62] Procent calculat pe baza datelor INS la nivelul anului 2006

[63] Sunt structuri ale Autorităţii Naţionale pentru protecţia copilului

reţea de canalizare) şi proiecte axate pe activităţi meşteşugăreşti şi de artizanat (19 unităţi meşteşugăreşti susţinute în cadrul cărora activează 155 artizani), necesităţile de renovare şi dezvoltare a satelor sunt încă destul de mari. Numărul comunelor care au beneficiat de proiecte de infrastructură fizică de bază (drum, apă şi canalizare) au fost de 821 din care 441au beneficiat de proiecte pentru drumuri, 295 pentru apă şi 85 pentru canalizare.

În acest moment, există oportunitatea de a duce la îndeplinire şi de a folosi cu succes aceste proiecte pilot, ca model pentru a fi reproduse la o scară mai largă printr-un program de dezvoltare rurală, de amploare, finanţat prin FEADR şi contribuţia naţională.

(iv) Abordarea integrată

Complexitatea nevoilor de renovare, dezvoltare şi modernizare a localităţilor rurale reclamă necesitatea unei **abordări integrate** care presupune combinarea activităţilor şi operaţiunilor a trei măsuri oferite de cadrul legal de dezvoltare rurală şi anume: 321 - „Servicii de bază pentru economia şi populaţia rurală", 322 - „Renovarea şi dezvoltarea satelor" şi 323 - „Conservarea şi punerea în valoare a moştenirii rurale" în una singură. Aceasta va permite comunităţilor locale să rezolve într-un cadru integrat problemele şi nevoile locale.

O astfel de **abordare** are la bază **două motive** importante, respectiv, **gradul înalt de interdependenţă a acţiunilor**, reprezentând necesităţi stringente comune şi **necesitatea modernizării, renovării şi revitalizării satelor,** corelând intervenţiile astfel încât să fie eficiente şi în armonie cu peisajul.

Toate acestea sunt nevoi ce presupun urgenţe pentru toate cele trei categorii de activităţi specifice celor trei măsuri: îmbunătăţirea şi crearea **infrastructurii** fizice de bază (cu precădere infrastructura de drumuri şi infrastructura de apă/apă uzată), a **serviciilor publice de bază** şi **punerea în valoare** a **moştenirii rurale**.

În plus, din punct de vedere economic, **aceasta oferă avantajul economiei de scară a operaţiunilor executate integrat, dar şi reducerea cheltuielilor administrative** şi simplificarea procedurilor, în timp ce tratarea lor individuală ar induce întârzieri în implementare.

(v) Rolul asociaţiilor de dezvoltare intercomunitară

O atenţie deosebită se va acorda încurajării investiţiilor iniţiate de către **asociaţiile de dezvoltare intercomunitare** al căror rol în dezvoltarea comunităţilor rurale devine din ce în ce mai important. Conform prevederilor legale în vigoare[64], "Două sau mai multe unităţi administrativ-teritoriale au dreptul ca, în limitele competenţelor autorităţilor lor deliberative şi executive, să coopereze şi să se asocieze, în condiţiile legii, formând asociaţii de dezvoltare intercomunitară".

Această formă de asociere reprezintă un **instrument important** pentru rezolvarea unor probleme care au pus la grea încercare administraţiile locale din România. Venind în sprijinul administraţiei publice locale, **asocierea de tip intercomunitar** este preluată de mai toate administraţiile europene, ca model de urmat; în esenţă, intercomunalitatea ca formă de asociere este similară asocierii de state la nivel european, doar că se petrece la nivel de administraţii locale.

Asocierea are la bază un scop bine definit şi se realizează în vederea atingerii aceluiaşi obiectiv; cu toate acestea, beneficiile asocierii sunt multiple şi transcend scopul iniţial (de exemplu: crearea unei asociaţii de tip intercomunitar garantează apariţia unei **strategii de dezvoltare a localităţilor**, care realizează asocierea). Deşi bine definit, scopul, nu trebuie să se limiteze la o singură acţiune sau activitate, ci trebuie să aibă în vedere un anumit domeniu.

(vi) Infrastructura rutieră comunală afectată de inundaţiile din anul 2010

În 2010, România s-a confruntat cu un prim val de inundaţii în perioada iunie –iulie, urmate de un alt val de inundaţii în cursul lunii august care au afectat aproape toate judeţele tării. Astfel, inundaţiile din lunile iunie şi iulie 2010 au afectat 37 de judeţe şi 530 de localităţi şi au avut consecinţe extrem de

[64] Legea 215/2001 a administraţiei publice locale, Republicată cu modificările şi completările ulterioare.

grave, conducând la evacuarea a 18.819 persoane din zonele afectate şi chiar la pierderea a 23 de vieţi omeneşti. Ca urmare a centralizării datelor de către Ministerul Administraţiei şi Internelor în luna august au mai fost afectate de inundaţii peste 400 de comune.

În scopul refacerii, **inclusiv modernizării, acolo unde este cazul,** infrastructurii afectate de inundaţii, România a solicitat suplimentarea alocării financiare iniţiale aferentă măsurii 322, cu suma de 124.754.160 Euro – contribuţie UE prin realocare de la măsura 313, în vederea realizării lucrărilor de infrastructură rurală tehnico-edilitară afectată de inundaţiile din anul 2010. Suma diminuată din alocarea măsurii 313 urmează să fie reîntregită prin realocările ulterioare, din „economiile" realizate în cadrul măsurii 611 "Plăţi complementare directe".

În acest sens, se va elabora lista cu localităţile în care inundaţiile din anul 2010 au afectat infrastructura de drumuri comunale, poduri şi podeţe şi care se va aproba prin act normativ. Vor fi aplicate măsuri pentru ca lucrările de refacere, **inclusiv de modernizare, după caz,** a capacităţii funcţionale a infrastructurii locale, să se realizeze prin utilizarea exclusivă a resurselor financiare ce sunt puse la dispoziţie în cadrul unui singur sistem de ajutor acordat de comunitatea europeană.

Cantităţile extrem de ridicate de precipitaţii care s-au înregistrat în anul 2010, cu mult peste cele normale, viiturile repetate şi intense, precum şi inundaţiile asociate acestora au determinat pagube substanţiale în localităţile rurale afectate. Inundaţiile cauzează în mediul rural importante pagube economice. Prin aceasta se prejudiciază condiţiile de viaţă şi muncă în mediul rural.

Deteriorările produse de viituri şi de ieşirea râurilor din albiile naturale drumurilor comunale, podurilor şi podeţelor existente pe reţeaua acestora, au generat dificultăţi în asigurarea fluxurilor de circulaţie între comunităţile locale, determinând, în unele situaţii, izolarea unor localităţi, până la aplicarea unor măsuri tehnice provizorii.

Potrivit datelor cuprinse în *Raportul final privind evaluarea pagubelor datorate calamităţilor naturale produse în perioada iunie - iulie 2010,* întocmit în perspectiva prezentării cererii de accesare a Fondului de Solidaritate al Uniunii Europene, costurile reconstrucţiei drumurilor comunale afectate de inundaţii se estimează la valoarea de 74.702.940 Euro. În responsabilitatea autorităţilor administraţiei publice locale se află şi lucrările aferente refacerii apărărilor de mal, însumând 23.749.834 Euro, cât şi de redare a capacităţii funcţionale a podurilor şi podeţelor în valoare de 64.569.853 Euro.

Obiectivele măsurii

Obiectivul general al măsurii vizează îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă pentru populaţie, asigurarea accesului la serviciile de bază şi protejarea moştenirii culturale şi naturale din spaţiul rural în vederea realizării unei dezvoltări durabile.

Obiective specifice :

- creşterea numărului de locuitori din zonele rurale care beneficiază de servicii îmbunătăţite:
- creşterea gradului de accesibilitate şi asigurarea fluxurilor de circulaţie în localităţile rurale afectate de inundaţii care beneficiază de refacerea infrastructurii tehnico – edilitare;
- îmbunătăţirea (refacerea, inclusiv modernizarea, dacă este cazul) infrastructurii tehnico-edilitare din localităţile rurale afectate de inundaţii.

Obiectivele operaţionale ale acestei măsuri vizează:

- ✓ Îmbunătăţirea infrastructurii fizice de bază în spaţiul rural;
- ✓ Îmbunătăţirea accesului la serviciile publice de bază pentru populaţia rurală;
- ✓ Creşterea numărului de sate renovate;
- ✓ Creşterea numărului de obiective de patrimoniu din spaţiul rural sprijinite;
- ✓ Creşterea numărului de elemente de infrastructură edilitară îmbunătăţite (refăcute, inclusiv modernizate, dacă este cazul) în urma inundaţiilor din anul 2010;
- ✓ Diminuarea efectelor pagubelor apărute ca urmare a inundaţiilor din anul 2010

Domeniul de aplicabilitate şi acţiuni prevăzute

Sprijinul pentru această măsură vizează investiţii în **spaţiul rural**[65] pentru:

a) Crearea şi modernizarea infrastructurii fizice de bază;
b) Crearea şi dezvoltarea serviciilor publice de bază pentru populaţia rurală;
c) Protejarea patrimoniului cultural de interes local şi natural din spaţiul rural;
d) Investiţii privind lucrări de refacere şi modernizare a infrastructurii rutiere afectate de inundaţii în anul 2010.

Submăsura 322 a) Crearea şi modernizarea infrastructurii fizice de bază
Submăsura 322 b) Crearea şi dezvoltarea serviciilor publice de bază pentru populaţia rurală
Submăsura 322 c) Protejarea patrimoniului cultural de interes local şi natural din spaţiul rural

Tipul de servicii/acţiuni sprijinite

Pentru componenta a):

- Înfiinţarea de drumuri noi, extinderea şi îmbunătăţirea reţelei de drumuri de interes local (drumuri comunale, vicinale şi străzi din interiorul comunei) ce aparţin proprietăţii publice a unităţii administrative (comuna) pe teritoriul căreia se află, aşa cum sunt definite şi clasificate în conformitate cu legislaţia naţională[66] în vigoare;
- Prima înfiinţare, extinderea şi îmbunătăţirea reţelei publice de apă (captare, staţii de tratare, alimentare) pentru localităţile rurale având sub 10.000 populaţie echivalentă (p.e);
- Prima înfiinţare, extinderea şi îmbunătăţirea reţelei publice de apă uzată (canalizare, staţii de epurare) pentru localităţile rurale având sub 10.000 populaţie echivalentă (p.e);
- Prima înfiinţare şi extinderea reţelei publice de joasă tensiune şi a reţelei publice de iluminat cu eficienţă energetică ridicată;
- Prima înfiinţare şi extinderea reţelei publice locale de alimentare cu gaz către alte localităţi rurale sau către zone rurale care nu sunt conectate la reţea;
- Investiţii în staţii de transfer[67] pentru deşeuri şi dotarea cu echipamente de gestionare a deşeurilor.

Pentru componenta b):

- Înfiinţarea, amenajarea **spaţiilor publice de recreere** pentru populaţia rurală (parcuri, spaţii de joacă pentru copii, terenuri de sport, piste de biciclete);
- Renovarea clădirilor publice (ex.primării) şi amenajări de parcări, pieţe, spaţii pentru organizarea de târguri etc);
- Investiţii în sisteme de producere şi furnizare de energie din surse regenerabile (în situaţia în care este vorba de clădiri publice);
- Prima înfiinţare şi dotarea infrastructurii aferente serviciilor sociale precum centrele de îngrijire copii, bătrâni şi persoane cu nevoi speciale;
- Investiţii în construcţia de **grădiniţe noi** pentru copii, inclusiv dotarea acestora;
- Achiziţionarea de microbuze care să asigure transportul public pentru comunitatea locală în zonele unde o astfel de investiţie nu este atractivă pentru companiile private dar care

[65] Spaţiul rural cuprinde totalitatea comunelor ca unităţi administrativ teritoriale, împreună cu satele componente în conformitate cu definiţia menţionată în Capitolul 3.1.1.
[66] Legea 82/1998 pentru aprobarea OG 43/1997 privind regimul juridic al drumurilor.
[67] Staţie de transfer - instalaţie ce serveşte la transferul sau depozitarea pe termen scurt a deşeurilor urmând apoi să fie încărcate prin presare în prescontainere şi transportate pentru reciclare, tratare sau eliminare.

este indispensabilă pentru comunitate şi vine în sprijinul rezolvării unei importante nevoi sociale inclusiv construirea de staţii de autobuz;

- Achiziţionarea de utilaje şi echipamente pentru serviciile publice (de deszăpezire, întreţinere spaţii verzi etc.) dacă fac parte din investiţia iniţială pentru înfiinţarea serviciului;
- Investiţii de renovare, modernizarea şi dotarea aferentă a aşezămintelor culturale[68], inclusiv prima achiziţie de cărţi, materiale audio, achiziţionarea de costume populare şi instrumente muzicale tradiţionale în vederea promovării patrimoniului cultural imaterial ca parte componentă a proiectului. De asemenea vor fi susţinute cheltuielile cu achiziţionarea de echipamente hardware, software, inclusiv costurile de instalare şi montaj.

Pentru componenta c):

- Restaurarea, consolidarea şi conservarea obiectivelor de patrimoniu cultural - grupa B[69] şi natural din spaţiul rural (peşteri, arbori seculari, cascade etc.);
- Studii privind patrimoniul cultural (material şi imaterial) din spaţiul rural cu posibilitatea de valorificare a acestora şi punerea acestora la dispoziţia comunităţii;
- Achiziţionare de echipamente pentru expunerea şi protecţia patrimoniului cultural.

Tipul de costuri acoperite

Conform art. nr. 55 din Regulamentul (CE) nr.1974/2006 vor fi susţinute şi costurile generale legate de întocmirea proiectului precum taxe pentru arhitecţi, ingineri şi consultanţi, studii de fezabilitate/ memorii justificative, taxe pentru eliberarea certificatelor, avizelor şi autorizaţiilor necesare implementării proiectelor, aşa cum sunt ele menţionate în legislaţia naţională, achiziţionarea de patente şi licenţe, în limita a 10% din valoarea totală eligibilă a proiectului iar pentru proiectele care nu prevăd construcţii, în limita a 5%.

Criterii de eligibilitate:

- Proiectul trebuie să fie realizat în spaţiul rural conform definiţiei din PNDR iar beneficiarul se identifică într-una din categoriile de beneficiari definite;
- Nu este permisă dubla finanţare a aceleaşi activităţi/investiţie din alte fonduri comunitare sau naţionale;
- Beneficiarul trebuie să prezinte toate avizele şi autorizaţiile necesare investiţiei;
- Prin memoriul justificativ/studiul de fezabilitate, proiectul trebuie să demonstreze oportunitatea şi necesitatea socio-economică a investiţiei;
- Proiectul propus este în conformitate cu **normele de mediu**[70]**,** (inclusiv Directiva Cadru Apă[71]) şi legislaţia în vigoare cu privire la normele de siguranţă în transport/energie;
- Proiectele de investiţii în infrastructura de apă/apă uzată vor trebui să prezinte fie un aviz tehnico-economic din partea operatorului regional acolo unde acesta există, fie un aviz din partea consiliului judeţean prin care se dovedeşte şi conformitatea proiectului cu strategia regională/judeţeană de apă/apă uzată, iar în cazul în care un astfel de proiect nu se regăseşte în situaţiile mai sus menţionate, proiectul va fi însoţit de angajamentul autorităţilor locale de a asigura gestionarea şi mentenanţa investiţiei;
- Investiţia să respecte Planul Urbanistic General;

[68] Aşa cum sunt definite în Legea nr. 143/2007

[69] În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobată prin Ordinul Ministrului Culturii şi Cultelor nr. 2.314/8 iulie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, an 172 (XVI), Nr. 646 bis din 16 iulie 2004.

[70] Pentru localităţile rurale identificate prin Master Planurile Regionale şi eligibile prin PNDR, investiţiile în reţeaua de alimentare cu apă se vor realiza numai împreună cu reţeaua de canalizare şi staţii de epurare. În cazul în care pentru celelalte localităţi rurale sub 10.000 p.e. neidentificate prin Master Planurile Regionale, inclusiv localităţile sub 2.000 p.e. care de asemenea vor beneficia de spijin FEADR prin PNDR nu se poate respecta soluţia tehnică standard, trebuie găsite soluţii neconvenţionale de captare, alimentare, colectare şi epurare a apei uzate, iar în cazul în care există sistemul de captare, trebuie identificată soluţia tehnică adecvată pentru colectarea şi epurarea apei uzate, conform cerinţelor Directivei Cadru Apă

[71] Transpusă în legislaţia românească prin Legea Apelor nr. 107/1996 cu modificările şi completările ulterioare.

- Construcţia, modernizarea şi extinderea clădirilor trebuie să respecte/păstreze arhitectura specifică locală;
- Orice beneficiar al acestei măsuri poate aplica pentru maxim 2 proiecte individuale pe întreaga perioadă de programare (2007-2013) ;
- Pentru investiţiile în infrastructura fizică de bază, beneficiarii trebuie să prezinte lista cu semnături ale locuitorilor, agenţilor economici şi instituţiilor publice care au depus la primărie adeziunea privind necesitatea investiţiei şi angajamentul de racordare din surse proprii la reţeaua de apă/canalizare/gaze/energie electrică sau acordul privind plata colectării deşeurilor;
- Beneficiarul se angajează să asigure mentenanţa investiţiei.

Cheltuieli neeligibile:

- Proiectele de utilitate publică care nu respectă normele privind calitatea în construcţii şi nu sunt conforme cu normativele de proiectare;
- Investiţiile privind infrastructura de apă/apă uzată pentru localităţile rurale care intră sub incidenţa proiectelor regionale finanţate prin POS Mediu pe baza Master Planurilor regionale;
- Cumpărarea de teren şi/sau de imobile;
- Impozite şi taxe fiscale;
- Costuri operaţionale inclusiv costuri de întreţinere şi chirie;
- Comisioane bancare, costurile garanţiilor, cheltuieli de înfiinţare şi cheltuieli similare;
- Investiţii care fac obiectul Măsurii 125 din Axa 1 a PNDR (drumurile de acces la fermă şi cele de exploataţie forestieră);
- Drumurile judeţene, naţionale şi reţeaua TEN-T;
- Achiziţionarea de bunuri second-hand (utilizate), cu excepţia celor care au ca obiectiv obţinerea caracterului tradiţional autentic;
- Renovarea şi construcţia de şcoli, dispensare şi spitale;
- Investiţiile în obiective de patrimoniu cultural UNESCO şi naţional;
- Construcţia de aşezăminte culturale noi;
- Orice cheltuieli realizate cu scopul asigurării mentenanţei sau orice alte cheltuieli generate de simpla înlocuire în conformitate cu art. 55 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006;
- TVA, cu excepţia TVA-ului nedeductibil, în cazul în care este în mod real şi definitiv suportat de către beneficiari, alţii decât persoanele scutite de plata impozitului, conform art.71 (3), lit. a din Regulamentul (CE) nr.1698/2005;
- Costuri de schimb valutar, taxe şi pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului euro APDRP;
- Contribuţia în natură;
- Costurile aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare etc.
- Costuri realizate înainte de aprobarea proiectului, cu excepţia studiilor tehnice, a planurilor de afaceri şi a studiilor de fezabilitate;
- Costuri privind închirierea de maşini, utilaje, instalaţii şi echipamente;
- Achiziţia de mijloace de transport pentru uz personal;
- Achiziţia de mijloace de transport rutier de mărfuri pentru a presta servicii de transport în numele terţilor.

Beneficiari

- Comunele prin reprezentanţii lor legali conform legislaţiei naţionale în vigoare;
- Autorităţile locale (comune) sau asociaţii de dezvoltare intercomunitare prin operatorii regionali[72] pentru investiţiile în infrastructura de apă/apă uzată;

[72] Operatorii regionali sunt entităţi publice create la nivel judeţean, la iniţiativa Ministerului Mediului şi Dezvoltării Durabile, pentru a

- Asociaţiile de dezvoltare intercomunitare[73] realizate între două sau mai multe **comune** înfiinţate conform legislaţiei naţionale în vigoare;
- ONG-uri, aşezăminte culturale şi instituţii de cult definite conform legislaţiei naţionale în vigoare;
- Persoane fizice şi juridice care deţin în proprietate sau administrează obiective de patrimoniu cultural/natural de interes local şi care aplică pentru componenta „c".

Intensitatea sprijinului

Sprijinul public (comunitar şi naţional) acordat în cadrul acestei măsuri va fi:

a) **de până la 100% din totalul cheltuielilor eligibile** pentru proiectele de utilitate publică, negeneratoare de profit, dar valoarea totală eligibilă a proiectului nu va depăşi:

- √ 1 milion Euro/proiect individual în cazul unui proiect de investiţii în infrastructura de bază al cărui beneficiar este un Consiliu Local;
- √ 3 milioane Euro/proiect în cazul unui proiect individual de investiţii în infrastructura de bază al cărui beneficiar este o asociaţie de dezvoltare intercomunitară;
- √ 2,5 milioane Euro/proiect în cazul unui **proiect integrat**[74] al cărui beneficiar este un Consiliu Local;
- √ 6 milioane Euro/proiect în cazul unui **proiect integrat** al cărui beneficiar este o asociaţie de dezvoltare intercomunitară;
- √ 500.000 Euro/proiect individual sau proiecte integrate pentru celelalte tipuri de acţiuni vizate de această măsură, altele decât cele mai sus menţionate.

b) **de până la 70% din totalul cheltuielilor eligibile** pentru proiectele generatoare de profit. Volumul sprijinului nu poate depăşi plafonul de 200.000 Euro/beneficiar pentru o perioadă de minim 3 ani fiscali conform regulii „de minimis" stipulată în Regulamentul Comisiei (CE) nr. 1998/2006 Jurnalul Oficial L 379 din 28.12.2006.

Prevederi privind ajutorul de stat

Orice sprijin pentru investiţii generatoare de profit acordat prin această măsură se va face conform Regulamentului Comisiei (CE) nr. 1998/2006 din 15 Decembrie 2006 de aplicare a art. 87 şi 88 a Tratatului privind ajutorul *„de minimis"*, Jurnalul Oficial L 379 din 28.12.2006 (valoarea totală a ajutoarelor *de minimis* primite pe perioada a 3 ani fiscali de către un beneficiar nu va depăşi plafonul maxim al ajutorului public de **200.000 Euro/beneficiar**).

Acest plafon se aplică indiferent de forma ajutorului „de minimis" sau de obiectivul urmărit şi indiferent dacă ajutorul acordat de Statul Membru este finanţat în totalitate sau parţial din surse de origine comunitară.

---

gestiona şi a asigura mentenanţa investiţiilor în infrastructura de apă/apă uzată realizate prin proiectele regionale de la nivel de judeţ. Regionalizarea este un element - cheie în îmbunătăţirea calităţii şi eficienţei din punctul de vedere al costului infrastructurii locale de apă şi serviciilor, în scopul îndeplinirii obiectivelor de mediu, dar şi pentru asigurarea durabilităţii investiţiilor, a operaţiunilor, a unei strategii de dezvoltare pe termen lung în sectorul de apă şi a unei dezvoltări regionale echilibrate. Din punct de vedere instituţional, regionalizarea este realizată prin reorganizarea serviciilor publice existente deţinute de către autorităţile administraţiei publice locale. Acesta se bazează pe trei elemente instituţionale cheie: Asociaţia de Dezvoltare Intercomunitară (ADI), Operatorul Regional (OR) şi Contractul de Delegare a Gestiunii Serviciilor (delegarea gestiunii serviciilor este nucleul organizării operaţionale şi instituţionale a managementului regionalizat al serviciilor de apă şi canalizare). Proprietatea activelor publice şi responsabilitatea pentru furnizarea serviciilor adecvate de apă şi canalizare la un cost rezonabil rămân în custodia Autorităţilor Locale.

[73] Conform Ordonanţei Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociaţii şi fundaţii şi Legii nr. 215/2001 a administraţiei publice locale cu modificările şi completările ulterioare - Asociaţii de Dezvoltare Intercomunitară – structurile de cooperare cu personalitate juridică, de drept privat, fără scop patrimonial şi de utilitate publică înfiinţate de unităţile administrativ teritoriale (în cazul de fată doar între comune) pentru realizarea a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional ori furnizarea în comun a unor servicii publice.

[74] Un proiect integrat presupune combinarea în acelaşi proiect a cel puţin 2 acţiuni din cadrul aceleiaşi componente sau din componente diferite ale măsurii.

Reguli privind acordarea, cumulul, raportarea şi monitorizarea acordării ajutoarelor potrivit regulii de minimis[75]

Acordarea şi monitorizarea sprijinului prin această măsură se face pe baza ***declaraţiei pe proprie răspundere a beneficiarului,*** în conformitate cu art. 3, alineatul (1) *al Regulamentului Comisiei (CE) nr. 1998/15.12.2006 de aplicare a art. 87 şi 88 al Tratatului privind ajutorul "de minimis", Jurnalul Oficial L 379/28.12.2006,* iar MADR, în calitate de furnizor de ajutor "de minimis" va ţine evidenţa acestor ajutoare în conformitate cu art. 3, alineatul (3) al aceluiaşi regulament şi potrivit prevederilor art. 6 din Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr. 117/2006[76] privind procedurile naţionale în domeniul ajutorului de stat şi a prevederilor Regulamentului pus în aplicare prin Ordinul Preşedintelui Consiliului Concurenţei nr. 175/ 2007[77] privind procedurile de monitorizare a ajutoarelor de stat.

În cazul în care beneficiarul accesează în paralel pentru acelaşi proiect sprijin acordat în cadrul programului prin fondurile de garantare pentru garanţii bancare, ajutorul total cumulat acordat acestuia nu poate depăşi cuantumul prevăzut în cadrul măsurii.

Criterii de selecţie

i. Localităţile rurale care nu au mai primit anterior sprijin comunitar pentru o investiţie similară;
ii. Localităţi rurale din regiunile cu grad de sărăcie ridicat[78];
iii. Proiectele care se încadrează într-o strategie de dezvoltare locală sau judeţeană;
iv. Proiecte integrate de investiţii[79];
v. Proiectele de investiţii în infrastructura de apă/apă uzată în localităţile rurale între 2.000-10.000 de p.e. identificate prin Master Planurile Regionale, dar care nu sunt finanţate din POS Mediu;
vi. Proiecte de investiţii în infrastructura de drumuri care asigură legătura cu principalele căi rutiere (drumurile judeţene, naţionale) sau alte căi principale de transport (feroviare şi fluviale);
vii. Proiecte de investiţii în infrastructura de alimentare cu apă în zonele în care apa este insuficientă sau în zonele care prezintă incidenţă ridicată a perioadelor de secetă;
viii. Proiectele de investiţii în infrastructura de apă/apă uzată pentru zonele în care apa prezintă un grad ridicat de poluare sau zonele în care apa freatică prezintă o concentraţie ridicată de nitraţi ce afectează sănătatea populaţiei;
ix. Proiecte de investiţii în infrastructura socială;
x. Proiectele care promovează investiţii în scopul conservării specificului local şi a moştenirii culturale.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecţie mai sus menţionate. Sistemul de selecţie este prevăzut la subcapitolul 5.2.4. „Procedura de selecţie".

Submăsura 322 d) Investiţii privind lucrări de refacere şi modernizare a infrastructurii rutiere afectate de inundaţii în anul 2010

Descrierea tipului de operaţiuni

În cadrul acestei sub- măsuri sprijinul va fi acordat pentru realizarea lucrărilor de infrastructură rurală tehnico-edilitară afectată de inundaţii în anul 2010.

[75] Detalii potrivit Cap. IX Ajutoare de stat
[76] M.Of. 1042 din 28.12.2006
[77] M.Of. 436 din 28.06.2007
[78] În România sărăcia a fost definită şi calculată conform metodologiei elaborate de către Banca Mondială şi Comisia Anti-Sărăcie şi promovare a Incluziunii Sociale (CASPIS) din cadrul Guvernului României având ca bază nivelul de bunăstare al unei gospodării măsurată prin cheltuielile de consum pe adult echivalent.
[79] Acţiunea/acţiunile secundară/secundare din cadrul proiectului integrat trebuie să deţină o pondere de minim 10% din valoarea totală eligibilă a proiectului în cauză.

Descrierea tipului de beneficiari

- Comunele cu infrastructură tehnico-edilitară afectată de inundaţii în anul 2010, aprobate prin act normativ, prin reprezentanţii lor legali conform legislaţiei naţionale în vigoare;
- Asociaţiile de dezvoltare intercomunitare[80], realizate între două sau mai multe comune înfiinţate conform legislaţiei naţionale în vigoare şi cu infrastructură tehnico-edilitară afectată de inundaţiile din 2010.

Tipuri de investiţii eligibile

Conform art. nr. 55 din Regulamentul (CE) nr.1974/2006 vor fi susţinute şi costurile generale legate de întocmirea proiectului precum taxe pentru arhitecţi, ingineri şi consultanţi, studii de fezabilitate/ memorii justificative, taxe pentru eliberarea certificatelor, avizelor şi autorizaţiilor necesare implementării proiectelor, aşa cum sunt ele menţionate în legislaţia naţională, achiziţionarea de patente şi licenţe, în limita a 10% din valoarea totală eligibilă a proiectului.

Sprijinul prevăzut în cadrul acestei sub- măsuri va fi acordat pentru:

- Refacerea şi modernizarea drumurilor comunale, podurilor şi podeţelor afectate de inundaţiile din 2010 şi care aparţin proprietăţii publice a unităţii administrative (comuna) afectate de inundaţiile menţionate mai sus, pe teritoriul căreia se află, aşa cum sunt definite şi clasificate în conformitate cu legislaţia naţională[81] în vigoare;

Investiţii neeligibile:

i. Refacerea şi/sau reabilitarea reţelei publice de apă (captare, staţii de tratare, alimentare) pentru localităţile rurale având sub 10.000 populaţie echivalentă (p.e), afectate de inundaţii;
ii. Refacerea şi/sau reabilitarea reţelei publice de apă uzată (canalizare, staţii de epurare) pentru localităţile rurale având sub 10.000 populaţie echivalentă (p.e) afectate de inundaţii;
iii. Refacerea şi/sau reabilitarea reţelei publice de joasă tensiune şi a reţelei publice de iluminat cu eficienţă energetică ridicată;
iv. Refacerea şi/sau reabilitarea reţelei publice locale de alimentare cu gaz în comunele afectate de inundaţii sau către alte localităţi rurale sau către zone rurale care nu sunt conectate la reţea;
v. Proiecte de investiţii în infrastructura socială;
vi. Proiectele care promovează investiţii în scopul conservării specificului local şi a moştenirii culturale;
vii. Proiecte integrate de investiţii[82];
viii. Investiţiile privind refacerea şi/sau modernizarea infrastructurii tehnico edilitare din comunele care beneficiază de sprijin din alte fonduri naţionale sau comunitare;
ix. Investiţiile pentru infrastructură de prevenire şi protecţie împotriva inundaţiilor realizate de beneficiarii măsurii 125 *„Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii”* aferente PNDR.

Costuri neeligibile (lista indicativă):

- Proiectele de utilitate publică care nu respectă normele privind calitatea în construcţii şi nu sunt conforme cu normativele de proiectare;

[80] Conform Ordonanţei Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociaţii şi fundaţii şi Legii nr. 215/2001 a administraţiei publice locale cu modificările şi completările ulterioare - Asociaţii de Dezvoltare Intercomunitară – structurile de cooperare cu personalitate juridică, de drept privat, fără scop patrimonial şi de utilitate publică înfiinţate de unităţile administrativ teritoriale (în cazul de fată doar între comune) pentru realizarea a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional ori furnizarea în comun a unor servicii publice.

[81] Legea 82/1998 pentru aprobarea OG 43/1997 privind regimul juridic al drumurilor.

[82] Acţiunea/acţiunile secundară/secundare din cadrul proiectului integrat trebuie să deţină o pondere de minim 10% din valoarea totală eligibilă a proiectului în cauză.

- Cumpărarea de teren şi/sau de imobile;
- Impozite şi taxe fiscale;
- Costuri operaţionale inclusiv costuri de întreţinere şi chirie;
- Comisioane bancare, costurile garanţiilor, cheltuieli de înfiinţare şi cheltuieli similare;
- Investiţii care fac obiectul Măsurii 125 din Axa 1 a PNDR (drumurile de acces la fermă şi cele de exploataţie forestieră);
- Drumurile judeţene, naţionale şi reţeaua TEN-T;
- Achiziţionarea de bunuri second-hand (utilizate), cu excepţia celor care au ca obiectiv obţinerea caracterului tradiţional autentic;
- Orice cheltuieli realizate cu scopul asigurării mentenanţei sau orice alte cheltuieli generate de simpla înlocuire în conformitate cu art. 55 din Regulamentul (CE) nr. 1974/2006;
- TVA, cu excepţia TVA-ului nedeductibil, în cazul în care este în mod real şi definitiv suportat de către beneficiari, alţii decât persoanele scutite de plata impozitului, conform art.71 (3), lit. a din Regulamentul (CE) nr.1698/2005;
- Costuri de schimb valutar, taxe şi pierderi ocazionate de schimburile valutare asociate contului Euro APDRP;
- Contribuţia în natură;
- Costurile aferente unui contract de leasing: taxa de management, dobânzi, prima de asigurare etc.
- Costuri realizate înainte de aprobarea proiectului, cu excepţia studiilor tehnice, a planurilor de afaceri şi a studiilor de fezabilitate;

Criterii de eligibilitate:

- Comuna care prezintă proiect trebuie să fie cuprinsă în lista localităţilor cu infrastructură tehnico-edilitară afectată de inundaţiile din anul 2010, aprobată prin act normativ, iar proiectul trebuie să vizeze reconstrucţia şi modernizarea drumurilor comunale, podurilor şi podeţelor afectate de inundaţiile din 2010 şi aparţinând proprietăţii publice a unităţii administrative (comuna);
- Proiectul trebuie să fie realizat în spaţiul rural conform definiţiei din PNDR;
- Proiectul nu prevede investiţii în infrastructura rutieră afectată de inundaţiile din 2010, finanţate prin programe comunitare sau naţionale;
- Beneficiarul trebuie să prezinte SF şi toate avizele şi autorizaţiile necesare investiţiei;
- Investiţia să respecte Planul Urbanistic General (judeţean sau local);
- Beneficiarul se angajează să asigure mentenanţa investiţiei.

Criterii de selecţie

a) Gradul de afectare al infrastructurii rutiere propuse prin proiect, calculat ca ponderea lungimii drumului afectat propus a fi refăcut prin proiect din lungimea totală a drumului comunal;
b) Infrastructura rutieră propusă prin proiect asigură direct (intersectează) accesul la principalele căi rutiere, respectiv drumurile naţionale, judeţene, comunale;
c) Localităţile rurale care nu au primit sprijin anterior din fonduri comunitare pentru investiţii în infrastructura rutieră;
d) Localităţi rurale din regiunile cu grad de sărăcie ridicat;
e) Proiecte care se încadrează într-o strategie de dezvoltare locală sau judeţeană.

Toate proiectele eligibile vor fi punctate în acord cu criteriile de selecţie mai sus menţionate. Sistemul de selecţie este prevăzut la subcapitolul 5.2.4. „Procedura de selecţie”.

Sprijinul public (comunitar şi naţional) acordat în cadrul acestei submăsuri va fi:

- **de până la 100% din totalul cheltuielilor eligibile**, iar valoarea totală eligibilă a proiectului nu va depăşi 1,5 milioane Euro/proiect.

Descrierea angajamentelor

Beneficiarii acestei măsuri pot solicita Agenţiei de Plăţi plata unui avans în cuantum de până la 50% din ajutorul public pentru investiţii, conform articolului 56 din Regulamentul (CE) nr.1974/2006 privind regulile de aplicare ale Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 privind acordarea sprijinului pentru dezvoltare rurală din FEADR, iar plata este condiţionată de constituirea unei garanţii bancare sau a unei garanţii echivalente, corespunzătoare unui procent de 110% din valoarea avansului.

În cazul beneficiarilor publici, Agenţia de Plăţi poate accepta beneficiarului drept garanţie, un angajament scris, emis de către autoritatea ierarhic superioară, prin care aceasta se angajează la plata sumei de garantare în cazul în care nu se îndeplinesc condiţiile în care a fost acordat avansul.

Garanţia depusă se eliberează numai în cazul în care Agenţia de Plăţi stabileşte că suma cheltuielilor efectuate care corespund sprijinului public pentru investiţii a depăşit valoarea avansului.

Pachetul de acte normative, pentru creditarea şi garantarea investiţiilor, care este în vigoare până în anul 2009, în special pentru asigurarea cofinanţării proiectelor realizate din fondul SAPARD, intitulat Programul „Fermierul", a constituit principalul instrument pentru creşterea absorbţiei fondurilor de pre-aderare.

Criteriile şi liniile de demarcare cu alte instrumente financiare ale UE, cu alte măsuri PNDR şi programe naţionale

- ***Demarcarea sprijinului FEADR, FEDR şi FC pentru infrastructura de apă/apă uzată*** are la bază Master Plan-uri Regionale, elaborate de către MMDD. Prin PNDR (FEADR) se vor finanţa acele proiecte de infrastructură de apă/apă uzată din localităţile rurale având sub 10.000 populaţie echivalentă (p.e.) cu excepţia acelor localităţi rurale care sunt cuprinse în Proiectele Regionale care vor fi finanţate prin POS Mediu (FEDR, FC) şi cu excepţia proiectelor de infrastructură apă/apă uzată din staţiunile balneare şi balneoclimaterice din spaţiul rural care vor fi sprijinite prin POR (FEDR).

În plus, pentru ca această demarcare să fie clară la nivelul beneficiarilor, lista localităţilor rurale vizate de fiecare program în parte va fi adusă la cunoştinţa acestora.

În acest sens, sprijinul prin PNDR, POS Mediu şi POR este unul complementar, garantarea demarcării fiind asigurată prin încheierea unui protocol între AM –urile implicate.

- ***Demarcarea sprijinului FEADR , FEDR şi FC privind gestionarea deşeurilor:***
    - În ceea ce priveşte managementul deşeurilor în perioada 2007-2013 prin FEDR şi FC (POS Mediu) vor fi susţinute investiţiile de dezvoltare a sistemelor de management integrat la nivel de judeţ care vor acoperi de asemenea şi localităţile rurale din judeţele care intră sub incidenţa POS Mediu şi sunt anexate în acest program;
    - FEADR (Măsura 322, Axa 3 PNDR) va susţine investiţiile în staţiile de transfer pentru deşeuri şi în echipament de gestionare al acestora în localităţile rurale din alte judeţe decât cele susţinute prin POS Mediu, cu respectarea Planurilor Regionale de Gestionare a Deşeurilor.
- ***Demarcarea intervenţiei FEADR, FEDR şi FC privind infrastructura de transport*** are la bază clasificarea drumurilor după cum este stipulat în legislaţia naţională, astfel:
    - FEADR (PNDR – Axa3) va susţine investiţiile aferente drumurilor comunale şi a altor drumuri din interiorul comunei;
    - FEDR (POR) va susţine investiţiile aferente drumurilor judeţene şi străzilor urbane;
    - FEDR (POS Transport) va susţine investiţiile aferente drumurilor naţionale;
    - FC (POS Transport) va susţine investiţiile aferente reţelei TEN-T.

- ***Demarcarea cu Fondul Solidaritatea al Uniunii Europene***

  - PNDR va susţine comunele ce îşi propun investiţii în infrastructura rutieră (drumuri comunale, poduri şi podeţe aferente) afectată de inundaţii, cu excepţia acelor comune care depun documente în vederea decontării din Fondul Solidaritatea al Uniunii Europene a cheltuielilor efectuate pentru repunerea în funcţiune a infrastructurii rutiere afectate de inundaţiile din 2010;
  - FSUE va sprijini investiţiile pentru celelalte categorii de drumuri (judeţene, naţionale) plus investiţiile în drumurile comunale afectate de inundaţii din comunele care depun documente în vederea decontării cheltuielilor efectuate pentru repunerea în funcţiune a infrastructurii rutiere respective.

Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit şi Secretariatul General al Guvernului care este autoritatea desemnată pentru gestionarea Fondului Solidaritatea al UE, vor asigura, printr-un protocol semnat între părţi, un sistem comun de verificare în vederea evitării dublei finanţări, începând cu etapa de depunere a proiectelor.
Astfel, comunele care şi-au asigurat finanţarea şi au început lucrările pentru refacerea infrastructurii rutiere în vederea decontării acestora din Fondul Solidaritatea al UE, nu pot primi finanţare din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală.

- ***Demarcarea în privinţa intervenţiei FEADR şi FEDR pentru patrimoniul cultural*** se face astfel:

  - FEADR (PNDR – Axa 3) va sprijini patrimoniul cultural local din mediul rural – grupa B[83]
  - FEDR (POR) va sprijini:
    - patrimoniul UNESCO şi patrimoniul cultural naţional - grupa A[84]
    - patrimoniul cultural local din mediul urban - grupa B.

- ***Demarcarea în privinţa intervenţiei FEADR, FEDR şi FSE privind investiţiile în infrastructura aferentă serviciilor sociale:***

  - FEADR (PNDR Axa 3) va susţine prima înfiinţare şi dotarea infrastructurii aferente serviciilor sociale precum centre de îngrijire copii, bătrâni şi persoane cu nevoi speciale şi investiţii noi în grădiniţe pentru copii din spaţiul rural;
  - FEDR (POR) va susţine reabilitarea infrastructurii existente.

- ***Demarcarea cu alte măsuri PNDR***

  - **Infrastructura de drumuri**
    - Prin Măsura 125 (Axa 1) vor fi sprijinite investiţiile pentru drumurile de acces la fermă şi drumurile de exploataţie forestieră care sunt drumuri de utilitate privată şi sunt administrate de persoane fizice sau juridice care le au în proprietate sau în administrare, conform legislaţiei naţionale în vigoare, în timp ce prin Măsura 322 vor fi sprijinite drumurile publice de interes local care aparţin proprietăţii publice a comunei.
  - **Infrastructura de apă/apă uzată**
    - Prin Măsura 125 (PNDR – Axa 1) sunt susţinute doar investiţiile **de racordare a fermelor** situate în extravilan, la reţelele publice de alimentare

[83] în conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobată de Ministerul Culturii şi Cultelor
[84] în conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobată de Ministerul Culturii şi Cultelor

cu apă şi canalizare, în scopul dezvoltării şi adaptării agriculturii iar în privinţa silviculturii investiţiile constau în corectarea torentelor în bazinele hidrografice, în timp ce prin Măsura 322 sunt susţinute investiţiile în **infrastructura publică** de apă/apă uzată realizate la nivel de comună.

- **Infrastructura recreaţională**
  - Prin Măsura 313 (PNDR – Axa 3) sunt susţinute investiţiile în **infrastructura recreaţională ca investiţii private** dependente sau independente de structura de primire turistică, în timp ce prin Măsura 322 sunt susţinute **investiţiile în infrastructura publică recreaţională** ce deserveşte locuitorii comunei unde o astfel de investiţie are loc.

- ***Demarcarea cu Programul[85] Naţional de Reabilitare a Aşezămintelor Culturale***
  - Prin Programul Naţional de Reabilitare a Aşezămintelor Culturale vor fi finanţate investiţiile noi (construcţie şi dotare) pentru aşezăminte culturale din spaţiul rural
  - Prin PNDR (Măsura 322 "Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale", Axa 3) se va sprijini reabilitarea, modernizarea şi dotarea aşezămintelor culturale existente în spaţiul rural.

Finanţare

Alocarea financiară a măsurii pe perioada de programare 2007-2013 este următoarea:

Cost Total: 1.759.691.392 Euro
Cost Public: 1.726.070.331 Euro din care:

24.040.206 Euro cheltuială publică (19.232.165 Euro FEADR) reprezintă alocarea financiara din PERE pentru proiecte ce vizează noile provocări.
155.942.700 Euro cheltuială publică (124.754.160 Euro FEADR) reprezintă alocarea finaciară transferată din cadrul măsurii 313 „Încurajarea activităţilor turistice" pentru finanţarea proiectelor submăsurii 322 d) Investiţii privind lucrări de refacere şi modernizare a infrastructurii rutiere afectate de inundaţii în anul 2010.

Angajamente tranzitorii

Nu este cazul.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

A) Indicatori comuni aferenţi măsurii dominante

Tipul indicatorului	Indicatorul	Ţinta 2007-2013
Realizare	Număr de comune sprijinite Împărţit în funcţie de tipul acţiunii de revitalizare (*fizică, socială, economică)*	1.026
	Volumul total al investiţiilor Împarţit în funcţie de tipul acţiunii de revitalizare *(fizică, socială, economică)*	1.603.748.692

[85] Potrivit prevederilor Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 118/2006 privind înfiinţarea, organizarea şi desfăşurarea activităţii aşezămintelor culturale, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 143/2007, cu modificările şi completările aduse prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 65/2007.

Rezultat	Populaţia din mediul rural ce beneficiază de servicii îmbunătăţite (mii persoane)	5.053
Impact*	Creşterea economică (mil. Euro) din care contribuţia Măsurii 322	230 34
	Crearea de locuri de muncă din care contribuţia Măsurii 322	38.483 4.317

A1) Indicatori comuni aferenţi sub-măsurii 322d)

Tipul indicatorului	Indicatorul	Ţinta 2007-2013
Realizare	Număr de comune cu infrastructura afectată de inundaţii, sprijinite	104
	Volumul total al investiţiilor	155.942.700 Euro

B) Indicatori adiţionali

B1) comuni

Tipul indicatorului	Indicatorul	Ţinta 2007-2013
Realizare	Numărul de acţiuni de servicii de bază sprijinite Împărţit în funcţie de tipul acţiunii (iniţiative ICT, mobilitate, infrastructură culturală şi socială, infrastructură de mediu, training, facilităţi de îngrijire a copiilor, altele)	263
	Volumul total al investiţiilor în servicii de bază Împărţit în funcţie de tipul acţiunii (iniţiative ICT, mobilitate, infrastructură culturală şi socială, infrastructură de mediu, training, facilităţi de îngrijire a copiilor, altele)	103.491.715
	Numărul de acţiuni de patrimoniu rural sprijinite Împărţit în funcţie de tipul patrimoniului (natural, cultural)	395
	Volumul total al investiţiilor împărţit în funcţie de tipul patrimoniului (natural, cultural)	78.960.893

B2) specifici naţionali

Tipul investiţiei	Indicator	Ţinta 2007-2013
Realizare	Număr de comune identificate în Master Planuri pentru infrastructura de apă/apă uzată, finanţate prin FEADR	200
	Număr de comune care nu au mai beneficiat de finanţare UE	513
	Număr de km realizaţi prin componenta infrastructură fizică de bază:	
	km de drum[86]	3.369

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

86 Din care modernizaţi: 3.032 Km şi nou construiţi 337 Km,

	km de conducte de alimentare cu apă[87]	6.317
	km de conducte de canalizare[88]	5.053
Impact*	Procent de populaţie rurală care datorită sprijinului beneficiază de condiţii de viaţă îmbunătăţite	50%

B3) specifici submăsurii 322d

Tipul indicatorului	Indicator	Ţinta 2011-2013
Realizare	**Număr de elemente de infrastructură edilitară îmbunătăţite** (refacute, inclusiv modernizate după caz)	
	km de drum realizaţi	780
	Poduri şi podeţe (bucăţi)	208

Alocarea financiară suplimentară din PERE nu va conduce la o creştere a numărului de beneficiari sau acţiuni sprijinite ci la posibilitatea acoperirii într-o mai mare proporţie a componenţei investiţionale destinată producerii energiei din resurse regenerabile în cadrul proiectelor integrate sau simple selectate.

Alocarea financiară suplimentară nu va conduce la o creştere a targetului indicatorului „Numărul de comune sprijinite". În urma analizării stadiului implementarii acestei măsuri, având în vedere faptul că până în prezent au fost angajate toate fondurile disponibile iar obiectivul stabilit iniţial nu a fost atins, pentru ca Programul să conţină obiective cât mai realiste, comunele care vor fi sprijinite ca urmare a introducerii submăsurii d) vor fi parte a targetului stabilit iniţial.

[87] Din care lucrări noi: 4.738 Km şi extindere şi/sau modernizare: 1.579 Km

[88] Din care lucrări noi: 4.043Km şi extindere şi/sau modernizare: 1.011 Km

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă

5.3.4. Implementarea Axei LEADER

Denumirea axei	**LEADER**
Baza legală	Art. 61 - 65 din Regulamentul Consiliului nr. 1698/2005 privind sprijinul acordat pentru dezvoltare rurală prin FEADR Art. 37 - 39 din Regulamentul Comisiei nr. 1974/2006 ce stabileşte reguli detaliate de aplicare a Regulamentului Consiliului nr. 1698/2005 şi punctul 5.3.4. din Anexa II a aceluiaşi regulament Tratatul de aderare la Uniunea Europeană a României şi Bulgariei (Anexa VIII privind dezvoltarea rurală) Articolul 1, punct 1 b, din Decizia Consiliului nr. 664/2006, de adaptare a Anexei VIII din Tratatul de Aderare a Bulgariei şi României din 19 iunie 2006 Articolul 1, punctul 2 şi 3 din Regulamentul Comisiei nr. 434/2007 de modificare a Regulamentului Comisiei nr. 1974/2006 privind normele de aplicare a Regulamentului Consiliului nr. 1698/2005 , ca urmare a aderării Bulgariei şi României la Uniunea Europeană Articolul 1, punctul 1 din Regulamentul Consiliului nr. 1463/2006 din 19 iunie 2006 de modificare a Regulamentului Consiliului nr. 1698/2005 privind sprijinul acordat pentru dezvoltare rurală prin FEADR

Motivaţie

Spaţiul rural românesc se confruntă cu numeroase carenţe, acestea reprezentând şi motivul pentru disparităţile între urban-rural prin prisma tuturor componentelor sale: economia rurală, potenţialul demografic, sănătate, şcoală, cultură, etc.

Pentru reducerea acestor disparităţi, una dintre soluţii o reprezintă elaborarea şi implementarea unor strategii integrate de dezvoltare de către comunităţile locale, având ca punct de plecare nevoile identificate la nivel local şi potenţialul endogen.

Nevoile de la nivel local sunt multe şi variate fiind conştientizate mai clar de către comunităţile locale astfel că elaborarea unor strategii de la nivel central nu poate acoperi întru-totul nevoile spaţiului rural.

Abordarea LEADER are o importanţă deosebită întrucât va contribui prin prisma specificului ei la o dezvoltare echilibrată a teritoriilor rurale şi la accelerarea evoluţiei structurale.

Implicarea actorilor locali în dezvoltarea propriilor zone, va contribui la realizarea unei dezvoltări dinamice sprijinită de o strategie de dezvoltare locală elaborată şi implementată local şi administrată de reprezentanţi ai GAL care vor reprezenta interlocutorii populaţiei din teritoriile respective în vederea îmbunătăţirii continue a strategiei şi a acţiunilor ce vor fi implementate.

Astfel, comunităţile locale vor determina în urma unor studii locale care sunt nevoile zonei în care trăiesc, care sunt modalităţile de satisfacere a acestora şi cum poate fi pus în valoare potenţialul endogen, acţiuni în urma cărora spaţiul rural va evolua în folosul comunităţilor locale.

Practic, dezvoltarea teritoriilor rurale acoperite de abordarea LEADER, va fi programată şi coordonată de actorii locali ce vor reprezenta factorul decizional şi, de asemenea, vor purta responsabilitatea evoluţiei în timp.

Obiective

Obiectivul general al axei 4 - Demararea şi funcţionarea iniţiativelor de dezvoltare locală

Abordarea LEADER, prin acţiunile sale specifice va duce la îmbunătăţirea guvernanţei locale şi la promovarea potenţialului endogen al teritoriilor.

De asemenea, abordarea LEADER presupune consolidarea coerenţei teritoriale şi implementarea de acţiuni integrate, ce pot conduce la diversificarea şi dezvoltarea economiei rurale, în folosul comunităţilor.

Un alt deziderat îl constituie construcţia instituţională în vederea elaborării şi implementării de strategii integrate ce vor da posibilitatea actorilor din spaţiul rural, reprezentanţi ai diferitelor domenii de activitate, să conlucreze şi să interacţioneze în folosul comunităţilor rurale.

Strategiile elaborate şi selectate se vor materializa în proiecte ce vor fi implementate în aria de acoperire a GAL, proiecte ce vor fi sprijinite financiar din fonduri publice la care se va adăuga co-finanţarea privată.

Datorită caracterului orizontal al axei 4, ce presupune accesarea mai multor măsuri din cadrul axelor FEADR, impactul acţiunilor implementate prin această abordare este foarte ridicat şi acoperă o arie largă de acţiuni şi beneficiari.

LEADER poate juca un rol important în stimularea unor abordări noi şi inovative pentru dezvoltarea zonelor rurale. Inovaţia va fi încurajată prin flexibilitate şi libertate în luarea deciziei privind acţiunile ce se doresc a fi puse în practică.

Inovaţia în zonele rurale poate implica transferul şi adaptarea inovaţiei generată în altă parte, modernizarea formelor tradiţionale de know-how sau descoperirea de noi soluţii la problemele rurale persistente pe care alte instrumente politice nu au reuşit să le rezolve într-un mod durabil şi satisfăcător. Acestea pot furniza răspunsuri noi la problemele zonelor rurale.

Cooperarea cu alte teritorii incluse în strategiile de dezvoltare locală va facilita transferul şi adaptarea inovaţiilor dezvoltate în altă parte.

Axa LEADER constituie o noutate în România şi reprezintă o provocare pentru toţi actorii ce vor fi implicaţi în implementarea acesteia, prin prisma obiectivelor ambiţioase. Aceasta urmează a fi implementată „pas cu pas", orientându-se la început pe activităţi de instruire a actorilor locali şi de sprijinire a teritoriilor în vederea realizării strategiilor de dezvoltare. O primă selecţie de Grupuri de Acţiune Locală este prevăzută pentru anul 2009, acestea reprezentând prin „puterea exemplului" un stimulent şi un sprijin real pentru alte teritorii, precum şi pentru parteneriate ce nu au ajuns la maturitate urmând ca acestea să participe la ultima selecţie a GAL.

Obiectivele specifice urmăresc:
- participarea membrilor comunităţilor rurale la procesul de dezvoltare locală şi încurajarea acţiunilor inovative (spre exemplu, soluţii noi la probleme vechi, introducerea şi dezvoltarea unor produse noi, noi sisteme de piaţă, modernizarea activităţilor tradiţionale prin aplicarea de noi tehnologii, etc.). (măsura 41)
- încurajarea actorilor de la nivel local de a lucra împreună cu reprezentanţii altor comunităţi din interiorul sau exteriorul ţării (măsura 421),
- stimularea formării de parteneriate, pregătirea şi asigurarea implementării strategiilor de dezvoltare locală (măsura 431)

Obiectivele operaţionale se regăsesc în fişele tehnice ale măsurilor 41, 421 şi 431.

Măsuri

Acţiunile ce vor fi întreprinse în cadrul Axei 4, prin intermediul celor 3 măsuri, pot fi sintetizate astfel:

- Măsurile 41 şi 421, prin intermediul cărora, se implementează strategiile de dezvoltare locală de către GAL, în teritoriile selectate, oferă posibilitatea atingerii obiectivelor axelor 1, 2 şi 3

din FEADR, în concordanţă cu strategia elaborată la nivel local, ce se va materializa prin proiecte realizate individual sau prin cooperare cu alte GAL-uri/parteneriate.

- Măsura 431, divizată în două sub-măsuri, respectiv:
  - Sub-măsura 431.1 sprijină construcţia de parteneriate public-private, elaborarea strategiilor de dezvoltare locale şi pregătirea Planului de Dezvoltare Locală în vederea participării la selecţia GAL-urilor;
  - Sub-măsura 431.2 oferă sprijin Grupurilor de Acţiune Locală pentru: cheltuieli de funcţionare, animare şi dobândirea de competenţe.

Ponderea partenerilor în cadrul Grupului de Acţiune Locală

GAL-urile reprezintă parteneriate public-private alcătuite din reprezentanţi ai sectoarelor:

Public
- administraţie publică (la nivel local şi judeţean – primării, consilii locale, judeţene, etc.)
- servicii publice (servicii sociale, de sănătate şi transport, şcoli, universităţi, etc.)

Privat
- sector comercial (societăţi pe acţiuni, societăţi cu răspundere limitată, etc.);
- sector financiar (bănci, instituţii de credit, etc.);
- sector agricol (cooperative agricole, grupuri de producători, etc.);
- organizaţii de întreprinzători;
- societăţi de furnizare a serviciilor comunitare (culturale, radio, TV, servicii non-culturale, etc.).

Societate civilă
- organizaţii non-profit, asociaţii, fundaţii, federaţii (asociaţii de mediu, asociaţii culturale, sociale, religioase, camere de comerţ, unităţi de cult, etc.);
- persoane fizice, grupuri de persoane neînregistrate oficial.

La nivelul decizional din cadrul GAL, reprezentanţii privaţi şi ai ONG-urilor vor reprezenta peste 50%, urmând ca partea publică să reprezinte mai puţin de 50%.

Numărul indicativ de GAL-uri în România

Analizând situaţia socială, economică şi geografică, coerenţa teritorială şi omogenitatea, raportată la numărul de locuitori şi suprafaţa eligibilă, la alocarea financiară prevăzută pentru axa LEADER, precum şi interesul manifestat de actorii locali materializat prin selecţia în anul 2006 a 120 de teritorii, potenţiale GAL, ai căror reprezentanţi au fost instruiţi de către minister în scopul dobândirii cunoştinţelor necesare pentru formarea parteneriatelor, elaborării strategiilor de dezvoltare locală şi implementării abordării LEADER, putem estima orientativ că în urma procedurilor de selecţie, poate rezulta un număr indicativ de 151 GAL-uri ce pot acoperi aproximativ 80% din suprafaţa eligibilă pentru implementarea axei LEADER în România.

Estimările cu privire la numărul de GAL-uri şi suprafaţa acoperită de acestea, au ca reper următoarele aspecte:

- potenţialele GAL-uri selectate pentru formare sunt în contact permanent cu ministerul şi cu DADR - urile, în vederea consolidării parteneriatelor şi a elaborării strategiilor, fapt ce ne îndreptăţeşte să credem că o parte dintre acestea vor putea deveni GAL după prima procedură de selecţie, urmând ca cele neselectate sau parteneriatele ce se vor forma ulterior să continue sau să înceapă activitatea de instruire prin sub-măsura 431.1 în vederea pregătirii şi participării la ultima selecţie GAL.

- suprafaţa iniţială acoperită de potenţialele GAL-uri se situează la aproximativ 35% din arealul eligibil pentru abordarea LEADER, iar numărul de locuitori din cadrul GAL, la aproximativ 40.000, aflându-se în acest moment în faza de conturare mai clară a teritoriilor, de cele mai multe ori prin adăugarea mai multor localităţi, ceea ce conduce la teritorii mai mari decât cele stabilite iniţial

Spaţiul eligibil pentru implementarea axei LEADER

Spaţiul eligibil pentru implementarea axei LEADER îl constituie spaţiul rural definit conform legislaţiei din România (comune şi oraşe) la care se adaugă un număr de 206 oraşe mici (care nu depăşesc 20.000 locuitori). Includerea oraşelor în teritoriul eligibil LEADER va asigura coerenţa teritorială, masa critică necesară din punct de vedere al resurselor umane, financiare şi economice, pentru a susţine o strategie de dezvoltare locală viabilă.

Coerenţa teritorială va elimina riscul ca acţiunile prevăzute a fi implementate într-un teritoriu să întâmpine diverse obstacole prin formarea unui teritoriu compus din mai multe unităţi administrative fără continuitate teritorială şi lipsite de punctul comun reprezentat de un oraş care asigură susţinerea economiei rurale prin relaţiile create în timp între locuitori.

Deşi conform legislaţiei naţionale în vigoare spaţiul rural reprezentat de comune şi sate, şi spaţiul urban compus din oraşe şi sate aparţinătoare ale acestora, este delimitat utilizând anumite criterii, oraşele ce vor fi parte componentă a unui GAL, în marea lor majoritate, au fost create în mod artificial, neavând la bază criterii corecte, aşa încât astăzi se află într-o situaţie contradictorie, deoarece gradul lor de dezvoltare, în cele mai multe cazuri, este precar, iar economia locală se axează în principal pe sectorul agricol. Problemele cu care se confruntă locuitorii acestor oraşe sunt similare cu cele întâlnite în sate şi comune, diferenţiindu-se de fapt doar prin numărul mai ridicat de locuitori din cadrul unităţii administrative, fapt ce duce spre dependenţa locuitorilor din spaţiul rural de localităţi cu o populaţie mai numeroasă, pentru a putea pune în valoare mai bine rodul muncii lor.

Mai mult, pentru asigurarea caracterului rural al teritoriilor sub-regionale bine identificate acoperite de GAL, şi pentru evitarea direcţionării greşite a strategiei şi proiectelor, din aria de acoperire a unui GAL va putea să facă parte un singur oraş, iar în condiţii excepţionale, ce vor trebui argumentate în conformitate cu principiile abordării LEADER, vor fi acceptate două sau mai multe oraşe, dar care să nu însumeze mai mult de 20.000 de locuitori. Totodată, populaţia din oraşele mici nu poate depăşi 25% din numărul total de locuitori dintr-un GAL.

În vederea evitării absorbţiei masive a fondurilor LEADER de către oraşe, organizaţiile ce provin din oraşe având ca responsabilitate şi zona rurală învecinată – consilii judeţene, prefecturi, consilii locale, furnizori de formare, servicii de consultanţă, etc. nu vor avea o pondere mai mare de 25% la nivel decizional.
Totuşi, ca excepţie, GAL-ul poate selecta proiecte individuale ce vor fi implementate în totalitate sau parţial în alte oraşe care nu fac parte din aria de acoperire a GAL, atât timp cât proiectul este în beneficiul zonei rurale (de exemplu, un proiect ce include dezvoltarea într-un oraş a unui punct de desfacere a produselor provenite de la ferme aflate în zona rurală învecinată).

Astfel, suprafaţa eligibilă pentru Leader cuprinde o populaţie de aproximativ 11,7 mil., din care aproximativ 2 milioane provin din oraşe, iar suprafaţa eligibila pentru implementarea axei LEADER este de 227.000 km^2 (207.000 km^2 spaţiul rural definit conform definiţiei naţionale, la care se adaugă aproximativ 20.000 km^2 suprafaţa deţinută de oraşele cu până la 20.000 locuitori). Astfel, 17% din populaţia spaţiului eligibil LEADER poate proveni din oraşe mici şi aproximativ 9% din suprafaţa eligibilă va fi cea deţinută de oraşele mici cu până la 20.000 locuitori.

Procedura şi calendarul de selecţie a GAL-urilor

După aprobarea PNDR 2007-2013 de către Comisia Europeană, prioritatea MADR va fi lansarea fazei de construcţie instituţională, care va fi deschisă pentru toate teritoriile /parteneriatele / reprezentanţii ce îndeplinesc condiţiile de accesare a Măsurii 431, respectiv sub-măsura 431.1, de la începutul anului

2008 până la sfârşitul anului 2009, în vederea formării de parteneriate şi sprijinirea acestora pentru participarea la procedurile de selecţie GAL.

Procesul de selecţie a GAL va fi lansat oficial în anul 2009, prima rundă de selecţie vizând selectarea primelor Grupuri de Acţiune Locală. Aceste GAL-uri vor reprezenta un bun exemplu al practicii de dezvoltare locală şi vor sprijini procesul de instruire care vizează apoi selectarea până la finalul anului 2010 a numărului rămas de GAL-uri.

Procedura de selecţie va fi deschisă la nivel naţional adresându-se tuturor teritoriilor/parteneriatelor eligibile, fără a se face discriminare în funcţie de religie, naţionalitate, gen, etc. şi va asigura competiţia între grupurile de acţiune locală pe baza strategiilor de dezvoltare locală.

Apelurile de selecţie vor fi difuzate la scară naţională prin intermediul, mass - media şi internet, în cadrul cărora Autoritatea de Management va explica obiectivele axei LEADER, procedura de selecţie şi criteriile de eligibilitate şi selecţie.

- ***Autorităţi responsabile***

Autorităţile responsabile de implementarea axei LEADER în România sunt:

- Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale - Autoritate de Management pentru PNDR;
- Direcţiile pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală – reprezentanţii Autorităţii de Management la nivel judeţean, ce vor fi responsabili de îndeplinirea următoarelor atribuţii: promovarea în teritoriu a oportunităţilor privind dezvoltarea locală, sprijinirea GAL-urilor în activitatea lor, participarea la Comitetele de Selecţie din cadrul GAL ca observator, raportarea lunară către AM, cu privire la stadiul implementări strategiilor locale, etc.
- Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit – autoritate pentru implementarea tehnică şi financiară a măsurilor;
- Grupul de Acţiune Locală – responsabil pentru elaborarea strategiei de dezvoltare locală, implementarea acesteia şi selecţia proiectelor.

- ***Criterii de eligibilitate***

Privind parteneriatul:
Parteneriatul va fi format din diverşi actori publici şi privaţi reprezentativi. La nivelul luării deciziilor, partenerii economici şi sociali, precum şi alţi reprezentanţi ai societăţii civile trebuie să reprezinte peste 50% din parteneriatul local. De asemenea, organizaţiile ce provin din oraşe având ca responsabilitate şi zona rurală învecinată – consilii judeţene, prefecturi, consilii locale, furnizori de formare, servicii de consultanţă, etc. nu vor avea o pondere mai mare de 25% la nivel decizional.
Privind teritoriul:

- populaţie 10.000 – 150.000 locuitori[89]. Aceste limite, au fost determinate pe baza situaţiei existente în România, cum ar fi: densitatea medie, forme de relief dispuse simetric şi concentric, cu existenţa unui mozaic de forme de relief pe un spaţiu restrâns, doar în cazul anumitor teritorii ce reprezintă excepţii. De asemenea, au fost luate în considerare limitele precum şi media populaţiei din teritoriile selectate pentru formare de minister în anul 2006 şi faptul că România va implementa pentru prima dată acest tip de abordare, iar anumite teritorii au deja un anumit grad de maturitate acoperind teritorii vaste cu numărul locuitorilor ridicat, pe când altele se află intr-un stadiu incipient şi probabil că vor forma teritorii mai restrânse. Diferenţierea, va fi posibilă prin aplicarea criteriilor de selecţie, prin care anumite teritorii vor obţine un punctaj mai mare. Nu este obligatoriu ca teritoriile LEADER să ţină cont de liniile de delimitare administrativă (judeţ/regiune), acestea putând acoperi porţiuni din mai multe judeţe sau regiuni, dacă întrunesc condiţiile de omogenitate geografică şi economică.

[89] Pentru zona Delta Dunării se admite ca limita de locuitori să fie de cel puţin de 5.000.

- spaţiul rural definit conform legislaţiei naţionale în vigoare, la care se adaugă oraşele de până la 20.000 de locuitori. GAL-urile vor trebui ca în dosarul de candidatură să argumenteze includerea oraşelor mici cu până la 20.000 locuitori (cum ar fi: pentru asigurarea coerenţei teritoriului reprezentat, a masei critice, etc.)
- Populaţia urbană nu poate depăşi 25% din numărul total de locuitori din GAL-ul respectiv.
- Teritoriul acoperit de strategie va fi omogen şi va oferi suficientă masă critică din punct de vedere al resurselor umane, financiare şi economice pentru susţinerea unei strategii viabile. În acest sens, se va furniza o descriere a zonei unde se va implementa planul de dezvoltare local cu următoarele informaţii:
    - Prezentarea fizico-geografică (numărul de localităţi incluse în teritoriu, numărul de locuitori, suprafaţa şi densitatea teritoriului, localizarea geografică a teritoriului, relieful, altitudinea, etc.). Se va anexa o hartă a teritoriului.
    - Informaţii privind caracteristicile demografice (rata migrării, rata natalităţii, populaţia activă, şomaj, etc.)
    - Prezentarea patrimoniului de mediu (situri importante, floră şi faună, nivel de clasificare, etc.)
    - Prezentarea patrimoniului arhitectural şi cultural (monumente, cunoştinţe şi competenţe specifice, identitate locală, etc.)
    - Informaţii privind economia locală
        - agricultură – structura/mărimea exploataţiilor, culturi principale, evoluţie, etc.
        - industrie – IMM şi microîntreprinderi, sectoare economice acoperite, evoluţie, etc.
        - comerţ şi servicii – tip de comerţ, servicii existente, acoperire geografică, etc.
    - informaţii privind serviciile furnizate populaţiei şi infrastructura medico-socială – echipamente, accesibilitate, etc.
    - activităţi sociale şi instituţiile locale (prezentarea instituţiilor locale, ONG-uri, societăţi şi domeniul de intervenţie al acestora)
    - opţional, se vor prezenta politicile de dezvoltare locală întreprinse de teritoriu, precum şi alte elemente complementare considerate utile pentru prezentarea teritoriului.
- Prezenţa unui singur GAL, pe un teritoriu eligibil LEADER, pentru evitarea suprapunerii mai multor GAL-uri. Prezenţa aceleiaşi localităţi (oraş/comună) în mai mult de un GAL nu este permisă.

Privind strategia:

- Prezentarea unei strategii integrate pentru dezvoltarea zonei (teritoriului sub-regional bine delimitat) pe care o reprezintă, care să cuprindă acţiuni din cel puţin o axă a FEADR;
- *Capacitatea de implementare a strategiei.* GAL trebuie să prezinte o capacitate suficientă în ceea ce priveşte resursele financiare, umane şi administrative.
    - GAL trebuie să demonstreze în cadrul strategiei că are capacitatea de a implementa strategia – informaţii privind mecanismul prevăzut pentru monitorizare, evaluare şi control, responsabilităţile fiecărui organism implicat în implementarea axei LEADER pentru fiecare etapă a circuitului unui proiect;
    - Calitatea echipei locale, incluzând experienţa anterioară cu proceduri similare sau instruire adecvată – descrierea echipei de animare, resursele umane care contribuie la implementarea programului;
    - Capacitate demonstrată din punct de vedere administrativ şi financiar – descrierea resurselor materiale (echipamente, sedii etc.) şi bugetul anual indicativ de funcţionare a GAL;
    - Capacitatea de a mobiliza co-finanţarea necesară.

- ***Criterii de selecţie – vor viza 3 aspecte parteneriatul, teritoriul şi strategia***

Selecţia GAL va fi realizată pe baza a 3 tipuri de criterii:

1. *Componenţa parteneriatului*

GAL va constitui un parteneriat echilibrat şi reprezentativ[90] pentru o zonă, format din parteneri publici, privaţi şi societate civilă. Parteneriatul local trebuie să fie deschis tuturor celor interesaţi. Tinerii şi femeile, precum şi reprezentanţii minorităţilor, vor avea o reprezentare corectă în aceste organisme în funcţie de situaţia existentă a acestor categorii la nivel local (spre exemplu, dacă într-un teritoriu numărul de locuitori de altă naţionalitate decât cea română este ridicat, prezenţa acestora în GAL va fi automat mai mare, decât în alte teritorii, unde aceştia nu au o reprezentativitate foarte mare).

Prioritate în selecţie se va acorda următoarelor grupuri:
- grupurilor cu reprezentanţi ai minorităţilor etnice;
- grupuri cu o reprezentare echilibrată a tinerilor[91];
- grupuri cu o reprezentare echilibrată a femeilor[92].
- grupurilor ce includ reprezentanţi ai organizaţiilor agricole/a grupurilor de producători/reprezentanţi ai sectorului forestier, reprezentanţi ai sectorului economic/ai organizaţiilor de mediu, etc.
- grupurilor în care partenerii privaţi şi reprezentanţii societăţii civile reprezintă mai mult de 65% din totalul partenerilor

2. *Teritoriul*

Prioritate în selecţie se va acorda:
- teritoriilor cu o populaţie cuprinsă între 30.000 şi 70.000 de locuitori;
- teritoriilor cu o densitate a populaţiei mai mică de 75 loc./km^2 teritoriilor care cuprind zone sărace / defavorizate, Natura 2000, zone cu valoare naturală ridicată (HNV), zone afectate de restructurare industrială
- teritoriilor care cuprind porţiuni din judeţe diferite

3. *Calitatea strategiei locale*

Calitatea următoarelor elemente va fi luată în considerare pentru selecţie:
- evaluarea situaţiei iniţiale şi analiza nevoilor şi potenţialului zonei (diagnostic şi analiza SWOT);
- obiectivele stabilite pentru implementarea planului de dezvoltare locală
- acţiuni pentru atingerea obiectivelor;
- complementaritatea cu alte programe de dezvoltare.
- criteriile utilizate de GAL pentru selecţia proiectelor
- dispoziţii administrative, reguli detaliate şi pista de audit;
- dispoziţii de evaluare – monitorizare;

Prioritate in selecţie se va acorda acelor strategii care:

- includ acţiuni inovative
- includ acţiuni de cooperare
- combină obiectivele mai multor axe din PNDR
- se adresează fermierilor de semi-subzistenţă (diversificare sau dezvoltare)
- se adresează tinerilor
- integrează probleme de mediu
- care urmăresc facilitarea implementării acelor măsuri din PNDR ce vor avea ca beneficiari grupuri de producători, asociaţii, parteneriate, etc.)

[90] După selecţia ca GAL, parteneriatul va trebui să obţină statutul juridic de asociaţie/fundaţie conform Ordonanţei nr. 26/2000 cu modificările şi adăugările ulterioare

[91] Reprezentarea echilibrată va fi definită de Comitetul de Monitorizare şi specificată în anunţul de selecţie.

[92] Idem 91

Calitatea strategiei[93] şi eficienţa dispoziţiilor privind consultarea partenerilor locali şi informarea potenţialilor beneficiari vor fi aspecte orizontale de care se va ţine cont în procesul de selecţie a strategiilor.

Comitetul de Monitorizare al PNDR va fi consultat privind criteriile de selecţie.

Criteriile pentru selecţia GAL vor fi detaliate şi publicate în apelurile de selecţie lansate la nivel naţional de către Autoritatea de Management.

- ***Comitetul de selecţie***

  - *Membrii* Comitetului vor fi reprezentanţi ai autorităţilor centrale şi locale, universităţilor, mediului academic, precum şi experţi din alte organizaţii/instituţii.
  - *Preşedintele* Comitetului Naţional de Selecţie va fi ales la nivel de secretar de stat/director din cadrul MADR – DGDR.
  - *Observatorii* procesului de selecţie vor fi reprezentanţi ai societăţii civile şi partenerii economici şi sociali.

- ***Stabilirea rezultatelor în urma selecţiei***

În urma analizării dosarelor de candidatură participante la selecţia naţională, Comitetul Naţional de Selecţie va face publice rezultatele obţinute pe site-ul ministerului şi în presă.

- ***Calendarul selecţiei***

Înaintea selecţiei GAL-urilor, va fi deschisă sub-măsura 431.1 care permite o construcţie progresivă a parteneriatelor şi a strategiilor, urmând ca selecţia GAL să se realizeze în corelaţie cu această sub-măsură. Totuşi, în funcţie de evoluţia grupurilor care vor participa la această sub-măsură, cât şi de evoluţia altor parteneriate care nu vor folosi acest sprijin, selecţia GAL poate fi demarată mai devreme.

Astfel, calendarul indicativ pentru selecţia GAL este următorul:

Activităţi	**2009**	**2010**
Lansarea apelului	10/01/2009	01/12/2009
Depunerea dosarelor	10/02/2009 -10/05/2009	01/01/2010 – 10/04/2010
Selecţie	11/05/2009 – 04/08/2009	11/04/2010 – 14/07/2010
Luarea deciziei	05/08/2009	15/07/2010
Publicarea rezultatelor selecţiei	06/08/2009	16/07/2010
Total Grupuri de Acţiune Locală selectate	40	40

Procedura de selecţie a proiectelor

GAL-ul este responsabil de elaborarea şi implementarea planului de dezvoltare locală, precum şi de selectarea proiectelor care sunt conforme cu obiectivele formulate în acesta.

Pentru a realiza activităţile prevăzute pentru atingerea obiectivelor din strategia inclusă în planul de dezvoltare, fiecare GAL va stabili criteriile de selecţie pentru fiecare tip de proiecte denumite „criterii de selecţie locală" care respectă priorităţile specifice ale strategiilor de dezvoltare locală. Aceste criterii vor fi cuprinse în Planurile de Dezvoltare Locală şi în apelurile de selecţie a proiectelor lansate

[93] Modalitatea de evaluare a calităţii strategiei, precum şi modalitatea în care aceste criterii de selecţie vor interacţiona cu priorităţile tematice, vor fi definite de Comitetul de Monitorizare şi descrise în apelul de selecţie.

la nivel local de către GAL. În acest sens, criteriile utilizate de GAL vor avea în vedere ca proiectele individuale:

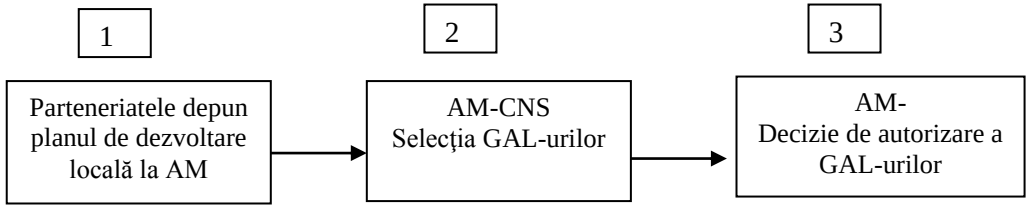
- Să se încadreze în obiectivele strategiei
- Să aibă un caracter pilot

Selecţia proiectelor va fi realizată de către un Comitet de Selecţie, format din membrii GAL. În ceea ce priveşte selecţia proiectelor în cadrul GAL, se va aplica regula „dublului cvorum", respectiv pentru validarea voturilor, este necesar ca în momentul selecţiei să fie prezenţi cel puţin 50% din parteneri, din care peste 50% să fie din mediul privat şi societate civilă.

Pentru transparenţa procesului de selecţie a proiectelor în cadrul GAL şi totodată pentru efectuarea activităţilor de control şi monitorizare, la aceste selecţii va lua parte şi un reprezentant al Ministerului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale de la nivel judeţean (DADR).

Descrierea circuitelor administrativ-financiare aplicabile GAL

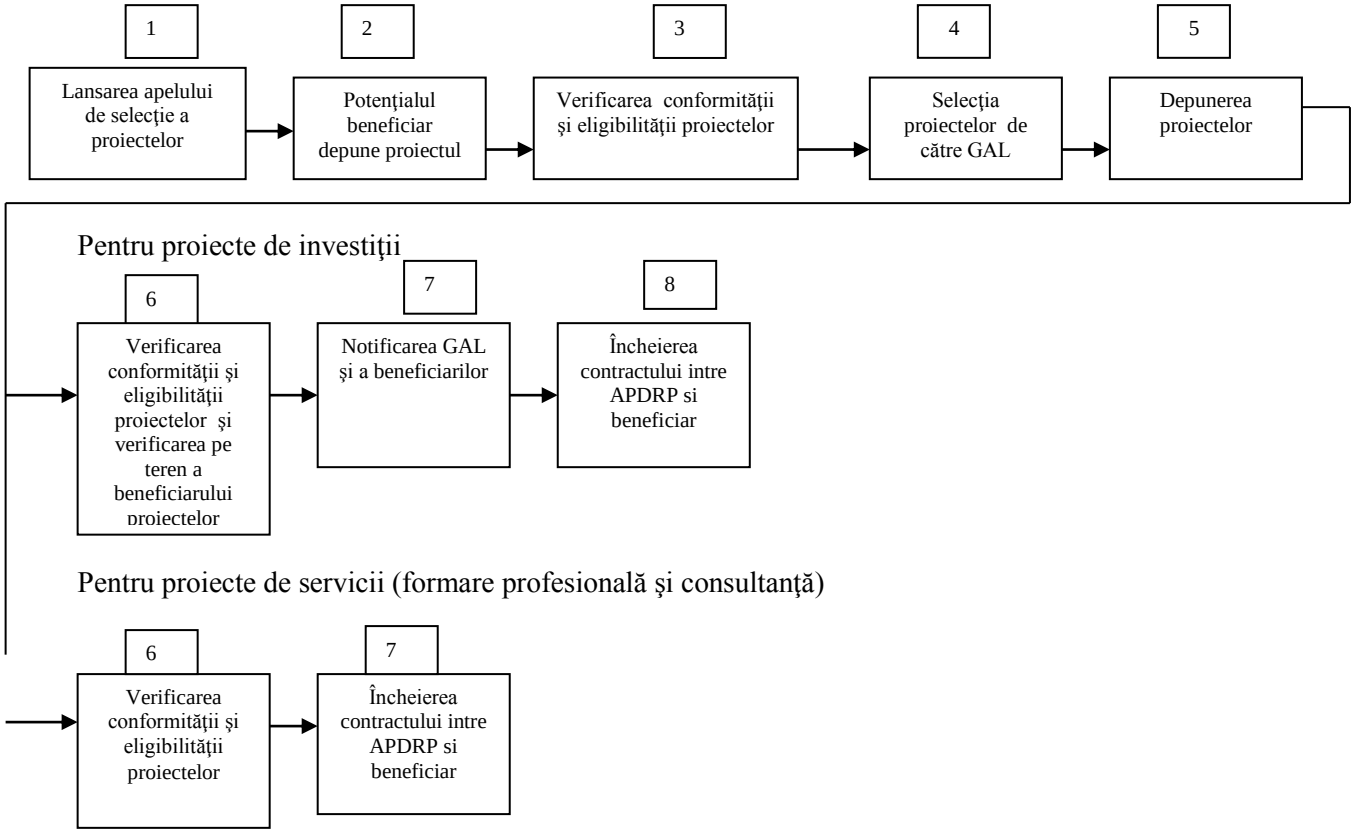
a). Faza de selecţie a Grupurilor de Acţiune Locală

1. Parteneriatele public-private organizate conform Ordonanţei nr. 26/2000 vor depune Planul de Dezvoltare Locală la Autoritatea de Management din cadrul Ministerului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale
2. Autoritatea de Management prin intermediul Comitetului Naţional de Selecţie va realiza selecţia grupurilor de acţiune locală
3. În urma selecţiei, Autoritatea de Management va transmite GAL-urilor notificări scrise menţionând că:
   - au fost selectaţi atribuindu-se decizia de autorizare,

   SAU
   - au fost respinşi, în acest caz li se vor transmite notificări cu sublinierea punctelor slabe ale dosarului depus astfel încât să îl refacă şi să poată participa la următoarele runde de selecţie.

b). Faza de selecţie a proiectelor în cadrul GAL şi fluxurile acestora

1. GAL lansează apelul de selecţie a proiectelor, folosind mijloacele de informare mass-media
2. Potenţialul beneficiar depune proiectul la secretariatul GAL,
3. GAL efectuează verificarea conformităţii proiectului şi respectarea criteriilor de eligibilitate
4. Selecţia proiectelor efectuată de GAL pe baza strategiei, utilizând criterii elaborate de fiecare GAL în parte
5. Depunerea proiectelor selectate de către GAL la Oficiul Judeţean de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (OJPDRP)

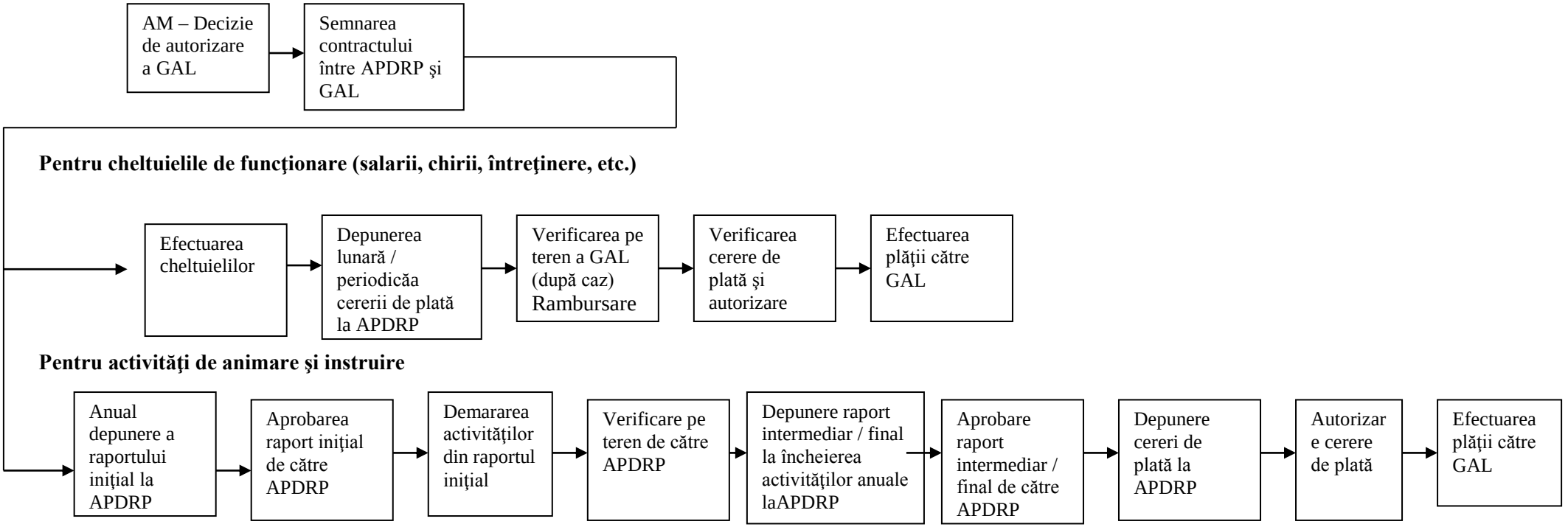
Pentru proiecte de investiţii

6. OJPDRP verifică conformitatea şi eligibilitatea pentru investiţiile simple, CRPDRP verifică eligibilitatea investiţiilor care includ construcţii – montaj şi/sau au beneficiari publici
7. CRPDRP/OJPDRP transmite o notificare către beneficiar şi către GAL, de înştiinţare cu privire la aprobarea sau neaprobarea proiectului
8. Încheierea contractului între beneficiar şi Centrul Regional de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (CRPDRP)

Pentru proiecte de servicii

6. OJPDRP verifică conformitatea şi eligibilitatea proiectelor şi transmite o notificare către beneficiar şi către GAL, de înştiinţare cu privire la aprobarea sau neaprobarea proiectului
7. Încheierea contractului între beneficiar şi CRPDRP

c). Circuitul financiar pentru măsura 431 (sub-măsura 431.2)

1. În urma selecţiei, Autoritatea de Management (AM) va transmite GAL notificări scrise menţionând că au fost selectaţi (atribuindu-se decizia de autorizare) sau au fost respinşi. AM înştiinţează APDRP privind autorizarea de funcţionare a GAL-urilor
2. Semnarea contractului între GAL şi APDRP

Pentru cheltuieli de funcţionare

3. GAL efectuează cheltuielile
4. GAL depune lunar/periodic cereri de plată la OJPDRP, aferente cheltuielilor de funcţionare
5. OJPDRP verifică pe teren cheltuielile efectuate de către GAL (după caz)
6. Verificarea dosarului cererii de plată de către OJPDRP/ CRPDRP/DPP-APDRP şi autorizarea plăţii de către CRPDRP/DPP-APDRP (eliberarea certificatului de plată)
7. APDRP efectuează plata către GAL, reprezentând cheltuielile eligibile acoperite de sprijinul public

Pentru activităţile de animare şi instruire

3. Anual, depunerea raportului iniţial şi a Declaraţiei de eşalonare a plăţilor la OJPDRP de către GAL
4. Aprobarea raportului iniţial de către OJPDRP.
5. Demararea activităţilor prevăzute în raportul iniţial
6. Verificarea pe teren a GAL de către structurile teritoriale ale APDRP
7. Depunerea raportului intermediar / final la OJPDRP de către GAL
8. Aprobarea raportului intermediar / final de către OJPDRP
9. GAL întocmeşte dosarul cererii de plată pe care îl depune la OJPDRP – fiecărui Raport Intermediar aprobat îi corespunde o plată intermediară, în conformitate cu Declaraţia de Eşalonare a Plăţilor; în urma aprobării Raportului Final se efectuează plata finală de către APDRP
10. Verificarea dosarului cererii de plată de către OJPDRP/ CRPDRP/DPP-APDRP şi autorizarea plăţii de către CRPDRP/DPP-APDRP (eliberarea certificatului de plată)
11. APDRP efectuează plata către GAL

Criterii de demarcare cu alte parteneriate finanţate prin fonduri UE (FEP)

FEADR-FEP

POS – Pescuit (Fondul European pentru Pescuit) va finanţa prin Axa 4 „Dezvoltarea durabilă a zonelor de pescuit" acţiuni similare cu FEADR în ceea ce priveşte dezvoltarea comunităţilor locale prin implementarea de strategii de dezvoltare locală. FEP urmăreşte revigorarea economică şi competitivitatea sectorului piscicol, încurajarea dezvoltării durabile, îmbunătăţirea calităţii vieţii în zonele pentru pescuit.

Întrucât Axele 4 din cadrul FEADR şi FEP sprijină strategiile de dezvoltare implementate fie de Grupuri de Acţiune Locală, fie de grupuri finanţate din Axa 4 din FEP într-un anumit teritoriu, se impune stabilirea unor linii de demarcare între ajutorul acordat dezvoltării rurale şi sprijinului acordat pescuitului.

Este posibil pentru o zonă LEADER să se suprapună total sau parţial cu o zonă pentru pescuit sprijinită prin axa 4 din FEP, fiind imposibil să se realizeze o demarcare pe criterii geografice. Pentru a fi selectată, o zonă LEADER trebuie să respecte criteriile de eligibilitate şi de selecţie prezentate mai sus. Dacă un grup LEADER se formează pe structura unui grup finanţat din Axa 4 din FEP deja existent, se poate folosi aceeaşi structură de sprijin administrativ pentru implementarea ambelor programe. Astfel, costurile de funcţionare vor fi împărţite (proporţional) între GAL şi grupul finanţat din axa 4 din FEP. Datorită posibilei suprapuneri geografice între un GAL şi un grup finanţat din axa 4 din FEP, se va realiza o demarcare clară între fonduri, cum ar fi:

- strategiile vor fi distincte (Strategiile finanţate din FEP sprijină zonele pescăreşti, sectoarele şi persoanele implicate în pescuit, în timp ce strategiile finanţate din Axa 4 FEADR nu urmăresc activităţile pescăreşti sau actorii implicaţi în pescuit.
- parteneriatele – componenţa parteneriatului GAL şi grupului finanţat din Axa 4 din FEP - vor fi distincte. În acest sens, GAL va trebui compus în majoritate din actori implicaţi în dezvoltare rurală (şi nu din sectorul pescăresc), în timp ce grupurile finanţate din Axa 4 din FEP vor fi compuse în majoritate din actori ce provin din sectorul pescăresc
- comitete de selecţie a proiectelor distincte – componenţa organelor de decizie din cadrul parteneriatului va fi diferită,
- contabilitate şi circuite financiar-contabile distincte.

***FEADR* - Programele de Cooperare** finanţate din fonduri europene (programele de cooperare la graniţele interne ale UE şi programele de cooperare la graniţele externe ale UE)

Solicitanţii sprijinului pentru proiectele de cooperare vor trebui să specifice în cererile de finanţare dacă au mai aplicat şi la alte fonduri pentru finanţarea activităţilor respective. În vederea evitării dublei finanţări, Autoritatea de Management pentru PNDR va asigura o consultare adecvată cu celelalte autorităţi de management, înaintea selectării proiectelor. În acest sens, în Comitetul de Selecţie pentru proiectele PNDR vor fi invitaţi să participe reprezentanţi ai autorităţilor care gestionează programele de cooperare teritorială europeană şi, de asemenea, un reprezentant al Autorităţii de Management pentru PNDR va lua parte la întrunirile Comitetului de Selecţie/Comitetului Mixt de Monitorizare a Programelor de cooperare teritorială europeană.

În cazul demarcării între PNDR şi Programul Operaţional de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria, s-a stabilit ca „în zona transfrontalieră, prin PNDR să se realizeze investiţiile private, în vreme ce prin PO CT România-Bulgaria să se sprijine investiţiile publice şi ale ONG".

De asemenea, o listă oficială cu posibile proiecte LEADER, va fi disponibilă pentru consultarea în permanenţă cu alte autorităţi implicate în implementarea fondurilor comunitare, pentru evitarea unor eventuale suprapuneri.

5.3.4.1. Strategiile de Dezvoltare Locală

Măsura	**Implementarea strategiilor de dezvoltare locală**
Articole care stau la baza măsurii	Art. 63 a şi 64 din Regulamentul Consiliului nr. 1698/2005 privind sprijinul acordat pentru dezvoltare rurală prin FEADR Articolul 37 şi punctul 5.3.4.1 din Anexa II a Regulamentului Comisiei nr. 1974/2006 Articolul 1, punctul 1, din Regulamentul Consiliului nr. 1463/2006 din 19 iunie 2006 de modificare a Regulamentului Consiliului nr. 1698/2005 privind sprijinul acordat pentru dezvoltare rurală prin FEADR Articolul 1, punctul 2 din Regulamentul Comisiei nr. 434/2007 de modificare a Regulamentului Comisiei nr. 1974/2006 privind normele de aplicare a Regulamentului Consiliului nr. 1698/2005, ca urmare a aderării Bulgariei şi României la Uniunea Europeană
Codul măsurii	41 411 – Creşterea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier 412 – Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural 413 – Calitatea vieţii şi diversificarea economiei rurale

Obiective

Sprijinul acordat prin axa LEADER oferă posibilitatea, în contextul elaborării strategiilor de dezvoltare locală pe baza nevoilor locale şi a punctelor forte, de a combina cele trei obiective ale celor trei axe din FEADR respectiv: competitivitate, îmbunătăţirea mediului şi calitatea vieţii/diversificare.

Abordarea LEADER urmăreşte îndeplinirea obiectivelor celor trei axe ale PNDR prin intermediul strategiilor integrate de dezvoltare, elaborate de actorii locali, organizaţi în Grupuri de Acţiune Locală.

Abordarea „de jos în sus" reprezintă o modalitate ce permite partenerilor locali, să îşi aleagă un grup coerent de măsuri adaptate priorităţilor identificate pe teritoriul lor şi a le transpune în strategii de dezvoltare, pentru a pune în valoare potenţialul endogen al teritoriului.

Aceste strategii trebuie să se reflecte în proiecte concrete. Selecţia proiectelor ce urmează a fi implementate pe baza unei strategii de dezvoltare va fi realizată de GAL prin Comitetul de Selecţie, format din membri ai parteneriatului.

Criteriile de selecţie pe baza cărora vor fi selectate proiecte în vederea implementării, vor fi elaborate de către GAL şi vor ţine cont de specificul local şi de asemenea se va acorda o atenţie deosebită la selecţia proiectelor inovative.

Obiective operaţionale - implementarea strategiilor şi proiectelor integrate de dezvoltare locală (ce pot acoperi mai multe axe) în vederea creşterii competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier, îmbunătăţirii mediului şi a spaţiului rural, creşterii calităţii vieţii şi diversificării activităţilor economice din spaţiul rural.

Axele – măsurile finanţate de axa LEADER

Grupurile de Acţiune Locală vor putea implementa acţiuni care să atingă obiectivele tuturor măsurilor propuse de Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, art. 20, 36 şi 52, adaptate de Regulamentul (CE) nr.1463/2006 şi Decizia Consiliului din 19 iunie 2006 de modificare a Anexei VIII a Tratatului de Aderare a Bulgariei şi României.

Intensitatea ajutorului

Pentru proiectele care se vor regăsi în scopul uneia dintre măsurile Regulamentului Consiliului nr. 1698/2005 se va respecta intensitatea ajutorului prevăzută pentru măsura respectivă.
Acţiunile din afara măsurilor specificate în Regulamentului (CE) nr.1698/2005 pot fi sprijinite, dacă acestea contribuie la obiectivele PNDR şi ale strategiilor de dezvoltare locală. Obiectivele şi scopul unor astfel de măsuri, beneficiarii, acţiunile şi costurile eligibile, intensitatea ajutorului şi criteriile pentru selecţia proiectelor trebuie să fie prezentate în strategia de dezvoltare locală şi aprobate de Autoritatea de Management.

Tip de ajutor

Sprijinul nerambursabil va fi acordat pentru implementarea strategiilor de dezvoltare locală.
Proiectele ce vor fi implementate prin axa LEADER vor fi proiecte mici care vor trebui să respecte un plafon de maxim 200.000 euro co-finanţare publică, iar valoarea totală a investiţiei nu va depăşi 400.000 euro.

Ajutoare de stat

Sprijinul financiar acordat prin Măsura 41 (411, 412 şi 413) respectă regula *de minimis* aşa cum este prevăzută de Regulamentul (CE) nr.1998/2006.

Plăţi în avans

Beneficiarii măsurilor menţionate în sub-capitolul 5.2, la punctul „Plata în avans", pot beneficia de plată în avans conform dispoziţiilor prevăzute la punctul respectiv şi în cazul proiectelor selectate de GAL.

Finanţare

Cost Total : 491.374.078 Euro
Cost Public: 342.330.300 Euro

Obiective cuantificabile pentru indicatorii generali ai UE

Tip de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013**
Realizare	Numărul GAL-urilor sprijinite	151
	Suprafaţa totală a GAL (km^2)	181.600
	Populaţia totală din cadrul teritoriului GAL	9.360.000
	Numărul de proiecte finanţate de GAL Împărţit pe axe şi măsuri	9.502
	Numărul de beneficiari sprijiniţi Împărţit pe axe, măsuri şi tip de beneficiar	9.502
Rezultat	Numărul brut de locuri de muncă create Împărţit pe axe, create în afara/interiorul fermei, vârstă, gen	19.004
Impact*	Creşterea economică (mil. euro)	190

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă, în conformitate cu liniile directoare din CMEF.

	Creare de locuri de muncă din care contribuţia Măsurii 41	15.445 15.203

Indicatori adiţionali

Tip de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013**
Realizare	Numărul de membri din GAL (diferenţiaţi pe gen, vârstă, naţionalitate)	5.285
	Numărul de parteneri privaţi şi ONG-uri membri in GAL	3.213
Rezultat	Număr de beneficiari care dezvoltă acţiuni inovative	950

** Având în vedere că, conform previziunilor de plată pentru perioada cuprinsă între trim.II.2012-trim.I.2013, perioada de aplicare a facilității rambursării unei rate de 95% FEADR din total cheltuieli publice, suma rambursată în avans datorită acestei rate majorate reprezintă aprox. 2% din valoarea publică a axei 4, modificare indicatorilor nu se justifică, întrucât 2% se încadrează în marja de eroare a estimării valorilor țintă a indicatorilor față de valorile realizate în implementare.

5.3.4.2. Cooperare inter-teritorială şi transnaţională

Măsura	**Implementarea proiectelor de cooperare**
Articole care stau la baza măsurii	Art. 63 b şi 65 din Regulamentul Consiliului nr. 1698/2005 privind sprijinul acordat pentru dezvoltare rurală prin FEADR Articolul 39 şi punctul 5.3.4.2 din Anexa II a Regulamentului Comisiei nr. 1974/2006 ce stabileşte reguli detaliate de aplicare a Regulamentului Consiliului nr. 1698/2005 privind sprijinul acordat pentru dezvoltare rurală prin FEADR
Codul măsurii	421

Obiective şi acţiuni

Obiectiv operaţional - Participarea Grupurilor de Acţiune Locală la proiecte de cooperare

Cooperarea reprezintă lucrul în comun pentru atingerea unor scopuri comune.
În cadrul axei LEADER, cooperarea reprezintă o modalitate de a extinde experienţele locale pentru îmbunătăţirea strategiilor locale, un mod de a avea acces la informaţii şi idei noi, de a face schimb de experienţă şi de a învăţa din experienţa altor regiuni sau ţări, pentru a stimula şi sprijini inovaţia, pentru dobândire de competenţe şi îmbunătăţirea lor.

Prin intermediul acestei măsuri se vor finanţa proiecte de cooperare transnaţională (între România şi alte state membre sau nu) şi inter-teritorială (în cadrul României) între GAL-uri şi alte grupuri/parteneriate, care funcţionează după principiul LEADER, parteneriate public-private selectate în cadrul Axei 3, conform art.59 e) din Regulamentul (CE) nr.1698/2005 sau oricăror alte grupuri rurale organizate după metoda LEADER (grupuri locale care sa aibă un rol activ în dezvoltarea rurală, să fie organizate pe baza parteneriatului actorilor locali, grupuri de iniţiativă locală, micro-regiuni şi alte parteneriate de tip LEADER, grupuri finanţate prin Axa 4 din FEP) şi recunoscute de statul membru**.**

Acţiunile de cooperare sunt eligibile atunci când cel puţin un partener reprezintă un GAL finanţat prin axa LEADER.

Aceste proiecte vor fi implementate sub responsabilitatea unui GAL coordonator.

Doar proiectele/acţiunile comune care corespund obiectivelor măsurilor din cele 3 axe (Axa 1, 2 şi 3) ale FEADR vor fi eligibile pentru sprijin. Acţiunile comune pot avea ca obiectiv şi construcţia instituţională: schimb de experienţă şi bune practici privind dezvoltarea locală prin publicaţii comune, organizare de evenimente, proiecte de twinning (schimb de manageri de program şi de personal) sau prin lucrări de dezvoltare comune sau coordonate în comun. Funcţionarea unei structuri comune este cea mai integrată formă de cooperare.
Această măsură, va fi facilitată de sprijin metodologic care se va baza, în principal, pe reţeaua rurală din România şi reţeaua europeană. Astfel, prin intermediul acestor reţele, GAL-urile care doresc să întreprindă proiecte de cooperare vor putea consulta baza de date şi îşi vor alege GAL-ul/parteneriatul pe care îl doresc ca partener în elaborarea / implementarea proiectului.

Responsabilităţile fiecărui partener vor fi detaliate în cadrul unui acord de cooperare, semnat de cele două GAL-uri implicate în proiect, care trebuie să conţină referinţe la un buget general planificat, obiectivele proiectului, activităţile pe care doresc să le implementeze în comun în vederea realizării acestora, rolul fiecărui partener şi participarea financiară finală a fiecărui partener în cadrul proiectului.
În ceea ce priveşte cooperarea transnaţională, pot fi iniţiate proiecte comune cu ţări non-UE, caz în care sunt eligibile pentru sprijin numai cheltuielile legate de teritoriile din cadrul UE.
În cazul cooperării între un GAL şi alte grupuri/ parteneriate din state membre UE acordul de cooperare va trebui să prevadă ca fiecare partener să suporte cheltuielile în mod proporţional cu participarea sa la acţiunea comună**.**

Principalele categorii de **cheltuieli eligibile**:

- cheltuieli pentru pregătirea proiectelor de cooperare – organizare misiuni tehnice, întâlniri, seminarii, activităţi de traducere şi interpretare, multiplicare documente,
- cheltuieli de investiţii pentru implementarea proiectelor comune
- cheltuieli pentru proiecte comune de instruire

Cheltuieli neeligibile - simplul schimb de experienţă neconcretizat într-o acţiune comună (întrucât se poate finanţa prin intermediul reţelei naţionale de dezvoltare rurală). De asemenea, nu sunt eligibile cheltuielile legate de teritoriile din afara UE.

Procedura, calendarul şi criteriile pentru selectarea proiectelor de cooperare

Cooperarea va fi lansată după desfăşurarea primei proceduri de selecţie a Grupurilor de Acţiune Locală. Proiectele de cooperare vor fi selectate de către:

A. Grupurile de Acţiune Locală, dacă au integrate în strategia lor de dezvoltare acţiuni de cooperare. În acest caz, criteriile de eligibilitate şi de selecţie vor fi elaborate şi aplicate de către GAL şi incluse în strategia de dezvoltare locală.
B. Autoritatea de Management, pentru celelalte GAL-uri care nu au prevăzut aceste acţiuni în strategia de dezvoltare locală. În acest caz, criteriile de selecţie vor fi elaborate de Autoritatea de Management.

În ambele cazuri, proiectele de cooperare vor cuprinde următoarele aspecte:

a. **Parteneriatul:** tipul actorilor implicaţi, legăturile dintre responsabilii de proiect şi GAL – implicarea partenerilor locali în operaţiunile prevăzute.

b. **Integrarea în strategia teritoriului**: integrarea în strategia teritorială, valoarea adăugată a proiectului, coordonarea cu alte acţiuni derulate, valorificarea experienţei cooperării din afara teritoriului.

c. **Tipul de proiect:** Acţiuni comune concrete (mai mult decât o intenţie şi/sau un schimb de experienţă).

d. **Aspecte tehnice:** fezabilitate tehnică, calendar, mecanismul de implementare**,** aspecte practice, metodologie şi organizare, indicatori de monitorizare, managementul proiectului.

e. **Aspecte financiare:** buget realist şi coerent, plan de finanţare, deviz, fezabilitate financiară, implicarea diverşilor actori.

Criterii de eligibilitate

- parteneriatele reprezintă GAL-uri sau sunt organizate în conformitate cu abordarea LEADER
- proiectele vor fi elaborate şi implementate în comun
- coordonatorul este un GAL finanţat prin axa LEADER
- activităţile/proiectele să corespundă unei măsuri sau mai multor măsuri din FEADR
- valoarea proiectului (suma solicitată) să se încadreze în limita financiară maximă stabilită (200.000 euro co-finanţare publică, iar valoarea totală a investiţiei nu va depăşi 400.000 euro).

În ambele cazuri, prioritate vor avea proiectele de cooperare care:
- implică mai mult de două GAL-uri din România
- implică un GAL din alt stat membru cu experienţă Leader +
- includ activităţi inovative
- combină obiectivele din diferite axe ale PNDR
- se adresează fermierilor de semi-subzistenţă
- se adresează tinerilor din zona rurală
- respectă normele de mediu

- care urmăresc facilitarea implementării acelor măsuri din PNDR care vor avea ca beneficiari grupuri de producători, asociaţii, parteneriate, etc.

Selecţia şi aprobarea proiectelor de cooperare trebuie realizată în aceeaşi manieră ca celelalte proiecte, respectiv prin intermediul unui Comitet de Selecţie organizat după caz, fie în cadrul GAL, fie în cadrul Autorităţii de Management. În cazul în care selecţia proiectelor de cooperare este realizată de către GAL, responsabilitatea pentru stabilirea calendarului de selecţie va reveni acestuia, iar în cadrul AM selectarea proiectelor de cooperare va fi efectuata de 2 ori pe an în principiu în primul şi ultimul semestru al anului, astfel încât ultimul proiect să fie selectat înainte de 31 decembrie 2013.

Axele acoperite de Axa LEADER

Vor fi acoperite toate axele din cadrul FEADR.

Ajutoare de stat

Sprijinul financiar acordat prin măsura 421 respectă regula *de minimis* aşa cum este prevăzută de Regulamentul Comisiei nr. 1998/2006 din 15 decembrie 2006.

Plăţi în avans

Beneficiarii măsurilor menţionate în sub-capitolul 5.2, la punctul „Plata în avans", pot beneficia de plată în avans conform dispoziţiilor prevăzute la punctul respectiv şi în cazul proiectelor selectate de GAL.

Finanţare

Cost Total : 10.384.882 Euro
Cost Public: 8.879.074 Euro

Obiective cuantificabile pentru indicatorii generali ai UE

Tip indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013**
Realizare	Numărul de proiecte de cooperare sprijinite • transnaţională • inter-teritorială	302
	Numărul de GAL-uri care întreprind proiecte de cooperare	151
Rezultat	Numărul brut de locuri de muncă create	302
Impact*	Crearea de locuri de muncă suplimentare (echivalenţă de normă întreagă) din care contribuţia Măsurii 421	15.445 242

Indicatori adiţionali

Tip indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013**
Realizare	Numărul de proiecte de cooperare care implică mai mult de două GAL-uri din România	76
	Numărul de proiecte de cooperare care implică un GAL din UE cu experienţă în LEADER+	76

** Având în vedere că, conform previziunilor de plată pentru perioada cuprinsă între trim.II.2012-trim.I.2013, perioada de aplicare a facilității rambursării unei rate de 95% FEADR din total cheltuieli publice, suma rambursată în avans datorită acestei rate majorate reprezintă aprox. 2% din valoarea publică a axei 4, modificare indicatorilor nu se justifică, întrucât 2% se încadrează în marja de eroare a estimării valorilor țintă a indicatorilor față de valorile realizate în implementare.

* Valoarea indicatorilor a fost calculată la nivel de axă.

5.3.4.3. Funcţionarea Grupurilor de Acţiune Locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului

Măsura	**Funcţionarea Grupurilor de Acţiune Locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului**
Articole care stau la baza măsurii	Articolul 63 (c) din Regulamentul Consiliului nr. 1698/2005 privind sprijinul acordat pentru dezvoltare rurală prin FEADR Articolul 38 şi punctul 5.3.4.3 din Anexa II a Regulamentului Comisiei nr. 1974/2006 Articolul 1, punct 1 b, din Decizia Consiliului 664/2006 de adaptare a Anexei VIII din Tratatul de Aderare a Bulgariei şi României din 19 iunie 2006 Articolul 1, punctul 3 din Regulamentul Comisiei nr. 434/2007 de modificare a Regulamentului Comisiei nr. 1974/2006 privind normele de aplicare a Regulamentului Consiliului nr. 1698/2005, ca urmare a aderării României la Uniunea Europeană
Codul măsurii	431

Motivaţia intervenţiei

În România există o serie de iniţiative în dezvoltare comunitară, cum ar fi: grupuri de iniţiativă locală, micro-regiuni şi alte parteneriate de tip LEADER. Unele grupuri au atins un nivel de maturitate organizaţională şi s-au transformat în asociaţii comunitare cu personalitate juridică, iar altele, după ce şi-au atins scopul, s-au dizolvat. Deşi o serie de parteneriate au în curs de elaborare strategiile de dezvoltare locală, multe dintre acestea nu au fost finalizate datorită atât lipsei mijloacelor financiare, cât şi lipsei de informaţii cu privire la sursele de finanţare şi avantajele care decurg din acestea.

De asemenea, cei 120 reprezentanţi ai teritoriilor subregionale selectaţi de către minister în vederea instruirii privind următoarele subiecte: construcţia de parteneriate, analiza diagnostic, strategia de dezvoltare locală, planul de acţiune al teritoriului, activităţile de instruire, monitorizare şi evaluare a planului, acţiuni necesare pentru implementarea axei LEADER în România vor avea în continuare nevoie de sprijin pentru finalizarea strategiilor integrate de dezvoltare.

Având în vedere că există potenţial pentru constituirea de Grupuri de Acţiune Locală şi faptul că România nu a mai implementat măsuri de tip LEADER, înfiinţarea şi dezvoltarea Grupurilor de Acţiune Locală reprezintă o prioritate pentru această perioadă de programare.

Astfel, actorii publici şi privaţi din teritoriile care doresc să participe la procedura de selecţie a Grupurilor de Acţiune Locală au nevoie de sprijin, până în momentul selecţiei, din cadrul acestei măsuri pentru construcţie de parteneriate, elaborare de strategii integrate şi finanţare de studii pentru pregătirea dosarelor de candidatură.

Întrucât Grupul de Acţiune Locală are în responsabilitatea sa selectarea proiectelor, activităţi de dobândire de competenţe şi animare a teritoriului, membrii săi au nevoie de informaţii corecte, competenţe corespunzătoare şi alte tipuri de sprijin pentru îndeplinirea sarcinilor lor într-un mod eficient. De aceea, funcţionarea eficientă a Grupurilor de Acţiune Locală reprezintă un punct important pentru sprijinul din această măsură.

Obiective operaţionale

Măsura urmăreşte creşterea capacităţii de implementare a strategiilor de dezvoltare locală prin:

a) Construcţie instituţională la nivel local;
b) Asigurarea resurselor umane, financiare şi tehnice pentru sprijinirea activităţii Grupurilor de Acţiune Locală;

c) Instruirea personalului Grupurilor de Acţiune Locală în vederea elaborării şi implementării strategiilor de dezvoltare locală;
d) Animarea teritoriului.

Sub-măsura 431.1 – Construcţie parteneriate public-private

Această sub-măsură se împarte în 3 faze permiţând astfel o construcţie progresivă a parteneriatelor şi a strategiilor.

Faza 1 – Sensibilizarea actorilor locali privind abordarea LEADER

Conţinut - sesiuni de informare şi formare privind programul naţional de dezvoltare rurală, dezvoltarea locală, Axa 4 LEADER, exemple de acţiuni concrete întreprinse de zonele rurale.

Beneficiarii direcţi vor fi entităţi publice sau private care activează în domeniul instruirii profesioniştilor şi/sau informării şi difuzării de cunoştinţe, selectate conform procedurii de achiziţie publică[94].

Criterii de eligibilitate:

- organizaţiile sunt persoane juridice constituite în ţările membre UE
- organizaţiile cu experienţă în organizarea şi desfăşurarea de acţiuni de formare în domeniul dezvoltării rurale sau locale;
- organizaţia dispune de personal calificat care deţine cunoştinţe privind programele comunitare de dezvoltare rurală şi, în special, abordarea LEADER;
- organizaţia trebuie să aibă capacitatea de a furniza instruirea în limba română şi/sau să asigure o traducere de calitate;
- organizaţii capabile să asigure simultan instruirea în regiuni diferite ale României având acces la facilităţile administrative corespunzătoare
- organizaţia dispune de capacitate tehnică şi financiară necesare derulării activităţilor
- organizaţia nu este în stare de faliment ori lichidare
- organizaţia nu are datorii la bugetul de stat

Criterii de selecţie:

- Oferta financiară -Preţul propus de furnizorul de formare pentru organizarea tuturor sesiunilor de instruire;
- Calitatea tehnică a ofertei (înţelegerea nevoilor, propunerea unui mod de organizare, calitatea formatorilor, etc);

Beneficiarii finali

- Partenerii economici şi sociali din teritoriul potenţial LEADER;
- Alţi reprezentanţi ai societăţii civile, cum ar fi fermierii, femeile din mediul rural, tinerii şi asociaţiile lor, din teritoriul potenţial LEADER;
- Partenerii publici care acoperă parţial sau total teritoriul potenţial LEADER.

Prioritate în selectarea beneficiarilor finali se va acorda

- Partenerilor potenţiali care nu au mai beneficiat de instruire privind LEADER
- Reprezentanţilor sectorului privat;
- Reprezentanţilor asociaţiilor, ONG, organizaţiilor care pot juca un rol în diseminarea informaţiilor privind LEADER în teritoriul potenţial

[94] Organizaţiile de instruire vor fi selectate cu respectarea regulilor achiziţiilor publice conform Ordonanţei de Urgenţă a Guvernului nr.34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziţie publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice şi a contractelor de concesiune de servicii

Faza 2 – Formarea reprezentanţilor grupurilor potenţiale

Conţinut – formare specializată privind strategiile de dezvoltare locală (realizarea analizei diagnostic şi analizei SWOT, elaborarea strategiei, programului de acţiuni, formarea parteneriatului, etc.)

Beneficiarii direcţi vor fi entităţi publice sau private care activează în domeniul instruirii profesioniştilor şi/sau informării şi difuzării de cunoştinţe, selectate conform procedurii de achiziţie publică[95].

Criterii de eligibilitate:

- organizaţiile sunt persoane juridice constituite în ţările membre UE
- organizaţiile cu experienţă în organizarea şi desfăşurarea de acţiuni de formare în domeniul dezvoltării rurale sau locale;
- organizaţia dispune de personal calificat care deţine cunoştinţe privind programele comunitare de dezvoltare rurală şi, în special, abordarea Leader;
- organizaţia trebuie să aibă capacitatea de a furniza instruirea în limba română şi/sau să asigure o traducere de calitate;
- organizaţii capabile să asigure simultan instruirea în regiuni diferite ale României având acces la facilităţi administrative corespunzătoare;
- organizaţia dispune de capacitate tehnică şi financiară necesare derulării activităţilor;
- organizaţia nu este în stare de faliment ori lichidare;
- organizaţia nu are datorii la bugetul de stat.

Criterii de selecţie

- Oferta financiară - preţul propus de furnizorul de formare pentru organizarea tuturor sesiunilor de instruire;
- Calitatea tehnică a ofertei (înţelegerea nevoilor, propunerea unui mod de organizare, calitatea formatorilor, etc.);

Beneficiari finali

- Să fie reprezentant sau membru al unui grup compus din cel puţin 2 organizaţii private şi o instituţie publică din teritoriul potenţial;
- Să fi urmat faza 1 sau altă instruire de bază privind LEADER sau au demonstrat că deţin cunoştinţe şi experienţă privind abordarea LEADER.

Prioritate în selectarea beneficiarilor finali se va acorda:

- Grupurile pentru care majoritatea partenerilor vor avea reprezentant după instruire;
- Grupurilor care reprezintă un teritoriu neacoperit de alt aplicant;
- Grupurilor în care majoritatea partenerilor sunt din sectorul privat / ONG;
- Grupurilor care cuprind un teritoriu mai mare de 20.000 locuitori.

Faza 3 – Sprijin financiar pentru pregătirea dosarelor pentru selecţia GAL

În această fază beneficiarii direcţi ai fondurilor sunt aceeaşi cu beneficiarii finali (se vor aplica aceleaşi criterii de eligibilitate şi selecţie). Accesul la această ultima fază se va face pe baza unui proiect elaborat de parteneriatele interesate care va cuprinde obiectivele, durata de realizare, acţiunile, bugetul necesar pentru pregătirea strategiei şi a dosarelor pentru selectarea GAL.

Procedura de selecţie[96] a acestor proiecte va fi realizată de o echipă permanentă formată din experţi MADR-DGDR şi APDRP, precum şi ai celorlalte autorităţi implicate în procesul de dezvoltare rurală

[95] Idem 94

[96] Se va aplica procedura de apel la selecţie (rata de co-finanţare – maxim 80%).

Criterii de eligibilitate

- Grupuri alcătuite din parteneri care să reprezinte sectoarele socio-economice din teritoriul eligibil, în care partenerii publici reprezintă mai puţin de 50% (cu un acord formal semnat de fiecare membru);
- Grupurile trebuie să aibă definit un teritoriu geografic omogen care să respecte spaţiul eligibil pentru implementarea Leader şi să cuprindă o populaţie între 10.000 şi 150.000 locuitori:
- Grupurile care să aibă cel puţin un reprezentant care să fi urmat cursurile de instruire privind Leader prin intermediul acestei sub-măsuri sau prin alte mijloace.

Prioritate în selecţie se va acorda:

- Grupurilor care cuprind un teritoriu rural mai mare de 20.000 locuitori;
- Grupurilor cu mai mult de 9 organizaţii / instituţii partenere;
- Grupurilor care reprezintă un teritoriu neacoperit de alt aplicant
- Grupurilor care dispun de resurse umane suficiente şi expertiză pentru realizarea planurilor de dezvoltare locală;

Această sub-măsură va începe imediat după aprobarea PNDR (toate cele 3 faze) şi se va finaliza la sfârşitul anului 2009.

Pentru faza 1 şi 2, Autoritatea de Management va elabora caietele de sarcini specifice pentru fiecare fază, pe baza cărora va selecta câte un furnizor de formare, urmând ca procedura de selecţie publică să fie deschisă imediat după aprobarea PNDR. Calendarul şi planificarea sesiunilor vor fi stabilite de AM în cadrul caietului de sarcini. Beneficiarii finali vor fi selectaţi de furnizorul de formare pe baza criteriilor stabilite în fişa măsurii şi detaliate în caietul de sarcini.

Pentru faza 3 se vor lansa între 2 şi 4 apleuri de selecţie. Durata fiecărui apel de selecţie va fi de aproximativ 1 lună.
AM se va asigura, prin utilizarea criteriilor de selecţie, că alocarea financiară pentru această fază va fi suficientă pentru toate grupurile eligibile care doresc să beneficieze de sprijin până la sfârşitul anului 2009.

Calendar – fazele 1 şi 2

Activitate	Faza 1	Faza 2
Publicarea Termenilor de Referinţă	Mai 2008	Iunie 2008
Selecţia furnizorilor de formare	Iulie 2008	August 2008
Demararea acţiunilor	August 2008	Septembrie 2008
Finalizarea acţiunilor de instruire	Decembrie 2009	Decembrie 2009

Sub-măsura 431.2 - Funcţionarea Grupului de Acţiune Locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului

Bugetul pentru cheltuielile de funcţionare, dobândire de competenţe şi animare a teritoriului pentru fiecare GAL românesc va fi de maxim 20% din totalul cheltuielilor publice eligibile din strategia de dezvoltare locală.

Pentru GAL-urile care fac obiectul celei de a doua etape de selectie, având în vedere reducerea perioadei de implementare a strategiei, cheltuielile de funcţionare, dobândire de competenţe şi animare a teritoriului pot fi de maxim 15% din totalul cheltuielilor publice eligibile din strategia de dezvoltare locală, dar nu pot depăşi 300.000,00 euro.

Componenta a - Funcţionarea GAL

Componenta b - Instruire şi animarea teritoriului după selecţia GAL

Beneficiari – Grupuri de Acţiune Locală

Această sub-măsură va fi deschisă imediat după semnarea contractului între GAL şi APDRP.

Cheltuieli eligibile pentru componenta a:

Ponderea cheltuielilor de funcţionare nu va depăşi 80% din totalul alocat fiecărui GAL din cadrul acestei sub-măsuri:

- Salarii şi alte plăţi pentru personalul GAL
- Cheltuieli legate de plata experţilor şi pentru alte servicii de expertiză legate de implementarea strategiei de dezvoltare locală
- Cheltuieli pentru închirierea unor locaţii
- Cheltuieli pentru închirierea/achiziţia de echipamente de birotică şi electronice, precum şi a altor echipamente necesare pentru desfăşurarea activităţilor GAL
- Cheltuieli pentru organizarea întâlnirilor
- Cheltuieli legate de comunicare (telefonie, internet, poştă şi servicii poştale), transport şi plata utilităţilor (căldură, lumină, etc.)
- Cheltuieli pentru participarea la activităţile reţelei naţionale şi europene de dezvoltare rurală, seminarii etc.

Cheltuieli eligibile pentru componenta b:

Pentru aceste activităţi, GAL-rile vor cheltui cel puţin 20% din valoarea eligibilă determinată pentru fiecare GAL în parte din cadrul acestei sub-măsuri şi poate acoperi cheltuieli precum:

- Studii ale zonei
- Măsuri pentru furnizarea informaţiei cu privire la strategia de dezvoltare locală
- Instruirea personalului implicat în implementarea strategiei de dezvoltare locală
- Evenimente de promovare
- Instruirea liderilor locali

Nu sunt eligibile cheltuielile pentru achiziţia sau construcţia de clădiri, precum şi achiziţionarea de teren.

Intensitatea ajutorului pentru sub-măsura 431.1

Faza 1 - 100% din cheltuielile eligibile,

Faza 2 - 100% din cheltuielile eligibile,

Faza 3 – maxim 80% din cheltuielile eligibile, la care se adaugă contribuţia privată. Deoarece în acest moment nu deţinem un sistem de evaluare a bunurilor şi serviciilor, bazat pe un sistem standard de calculaţie în ceea ce priveşte munca voluntară neremunerată şi investiţiile în natură, plata în natură pentru această ultimă fază urmează să fie decisă ulterior.

Intensitatea ajutorului pentru sub-măsura 431.2 –100%.

Plăţi în avans pentru funcţionarea GAL, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului

Grupurile de acţiune locală pot solicita Agenţiei de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit plata unui avans. Valoarea acestui avans nu trebuie să depăşească 20% din ajutorul public legat de costurile menţionate la art. 63 (c) al Regulamentului (CE) nr. 1698/2005, iar plata acestuia este condiţionată de constituirea unei garanţii bancare sau a unei garanţii echivalente care corespunde procentului de 110% din valoarea avansului. Garanţia se eliberează cel târziu la data finalizării implementării strategiei de dezvoltare locală.

Finanţare

Cost Total : 74.301.332 Euro
Cost Public: 72.991.454 Euro

Estimarea indicativă a ponderii cheltuielilor din art. 59 (1) la d - Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 care vor fi utilizate pentru dobândire de aptitudini şi animare pentru axa LEADER

Măsura		Procent din total Axă LEADER	Total	Contribuţie publică	Contribuţie privată
431	431.1	1,51%	7.705.162	6.395.284	1.309.878
	431.2* total, din care:	15,70 %	66.596.170	66.596.170	0
	- componenta a	12,56%	53.276.936	53.276.936	0
	- componenta b	3,14%	13.319.234	13.319.234	0
Total 431		17,21%	74.301.332	72.991.454	1.309.878

* procentul de 15,70% este o medie care reflectă atât cheltuielile de funcţionare, dobândire de competenţe şi animarea teritoriului pentru GAL-urile selectate in prima etapa, pentru care ponderea a fost de maxim 20% din totalul cheltuielilor publice eligibile din strategia de dezvoltare locală, cat si cheltuielile de funcţionare, dobândire de competenţe şi animare a teritoriului aferente GAL-urilor care fac obiectul celei de a doua etape de selecţie, pentru care ponderea s-a diminuat, având în vedere reducerea perioadei de implementare a strategiei, acestea putand fi de maxim 15% din totalul cheltuielilor publice eligibile din strategia de dezvoltare locală, dar nu pot depăşi 300.000,00 euro.

Cuantificarea obiectivelor pentru indicatorii comuni UE

Indicatori comuni pentru etapa de funcţionare a GAL-urilor 431.2

Tip de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013**
Realizare	Numărul de acţiuni sprijinite privind *funcţionarea Grupurilor de Acţiune Locală, (1 acţiune = 1 buget anual)*	534
	Numărul de acţiuni sprijinite privind *dobândirea de competenţe (1 acţiune = 1 sesiune de instruire)*	534
	Numărul de acţiuni sprijinite privind *animarea teritoriului (1 acţiune = 1 seminar de animare)*	2.136
Rezultat	Numărul de participanţi care au finalizat cu succes acţiunea de instruire	10.680

Indicatori adiţionali pentru etapa de construcţie instituţională 431.1

Tip de indicator	Indicator	Ţinta 2007-2013**
Realizare	Numărul de acţiuni sprijinite Împărţit în funcţie de tipul acţiunii:	256
	• instruire generală (1 acţiune = 1 sesiune)	41
	• instruire specializată pentru reprezentantul GAL (1 acţiune = 1sesiune)	15
	• elaborare dosare selecţie GAL (1 acţiune = 1 strategie)	200
Rezultat	Numărul total de persoane instruite care au finalizat cu succes acţiunea de pregătire, din care:	1.940
	• instruire generală	1.640
	• instruire specializată pentru reprezentantul GAL	300

** Având în vedere că, conform previziunilor de plată pentru perioada cuprinsă între trim.II.2012-trim.I.2013,

perioada de aplicare a facilității rambursării unei rate de 95% FEADR din total cheltuieli publice, suma rambursată în avans datorită acestei rate majorate reprezintă aprox. 2% din valoarea publică a axei 4, modificare indicatorilor nu se justifică, întrucât 2% se încadrează în marja de eroare a estimării valorilor țintă a indicatorilor față de valorile realizate în implementare.

5.3.5. Plăţi complementare directe

Măsura	**Plăţi complementare directe**
Articolul referitor la măsură	Anexa VIII, Secţiunea I E a Tratatului de Aderare al Bulgariei şi României amendată prin Decizia Consiliului (CE) nr. 664/2006 Articolul 39 (a) şi punctul 5.3.5 al Anexei II din Regulamentul (CE) nr. 434/2007 de modificare a Regulamentului (CE) nr.1974/2006 privind normele de aplicare a Regulamentului (CE) nr.1698/2005, ca urmare a aderării Bulgariei şi României la Uniunea Europeană, Decizia Comisiei C(2009) 7088 final, Decizia Comisiei C(2008) 5965 final
Codul măsurii	611

Contribuţia comunitară, cofinanţarea naţională şi spijinul public total pentru anii 2007, 2008 şi 2009

(în Euro preţuri curente)

Anul	Contribuţie comunitară	Co-finanţarea naţională	Total
2007	122.157.245	30.539.311	152.696.556
2008	143.165.123	35.791.281	178.956.404
2009	70.299.533	17.574.883	87.874.416
Total	**335.621.901**	**83.905.475**	**419.527.376**

Desemnarea Agenţiei de plată

Plăţile directe sunt efectuate de Agenţia de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură, care a fost înfiinţată cu respectarea dispoziţiilor art.6 din Regulamentul (CE) nr.1290/2005 privind finanţarea Politicii Agricole Comune.

Agenţia de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură este instituţia responsabilă pentru implementarea schemelor de plăţi directe pentru agricultură, având ca sursă de finanţare Fondul European pentru Garantare în Agricultură (FEGA), a schemei de plăţi naţionale complementare directe (SPNCD) transferate din Fondul European pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (FEADR) precum şi a fondurilor din bugetul naţional.

Pentru gestionarea fondurilor comunitare şi naţionale destinate agriculturii pentru plăţile directe acordate în sectorul vegetal şi pentru controlul cererilor de sprijin depuse de către fermieri, Agenţia de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură utilizează, ca instrument de derulare şi gestionare financiară, Sistemul Integrat de Administrare şi Control (IACS).

5.3.6 Lista tipurilor de operaţiuni menţionat la articolul 16(a) aliniat (3) litera (a) din Regulamentul (CE) nr.1698/2005 care se încadrează în cuantumurile menţionate la articolul 69 alineat 5(a)

Axă/Măsură	Tipul de operaţiune	Efecte potenţiale	Tip de operaţiune "existentă" sau "nouă"	Referire la descrierea de operaţiune în PNDR	Indicatori de realizare - ţintă
AXA 1 **Măsura 121 "Modernizarea exploataţiilor agricole**"	Îmbunătăţirea eficienţei utilizării de îngrăşământ azotat(de exemplu utilizare redusă, echipament, agricultură de precizie) îmbunătăţirea depozitării îngrăşămintelor;	Reducerea emisiilor de metan (CH_4) şi de protoxid de azot (N_2O)	existentă	Cap 5. punctul 5.3.12., Măsura 121- Domeniul de acţiune; Tipuri de investiţii (corporale/necorporale) şi cheltuieli eligibile Pct. (i) Construirea şi/sau modernizarea clădirilor utilizate pentru producţia agricolă la nivel de fermă, incluzând investiţiile pentru respectarea standardelor comunitare, şi pe cele pentru protecţia mediului şi depozitarea îngrăşămintelor;	Volumul total al investiţiilor: 10.645.914 Euro
	Ajutor pentru investiţii legate de producţia de produse lactate	Îmbunătăţirea competitivităţii sectorului produselor lactate	existentă	Cap 5. punctul 5.3.12., Măsura 121- Domeniul de acţiune; Tipuri de investiţii (corporale/necorporale) şi cheltuieli eligibile Pct.(iii) Construirea şi/sau modernizarea fermelor de taurine pentru producţia de lapte, ca de exemplu : echipamente pentru producerea de furaje,	Volumul total al investiţiilor: 13.307.392 Euro

				instalaţii de muls, linii tehnologice de prelucrare şi ambalare a produselor, dotări tehnice în scopul asigurării controlului calităţii la nivel de fermă, etc.	
	Instalaţii pentru tratamentul apelor reziduale în exploataţii agricole şi în cadrul proceselor de prelucrare şi comercializare	Îmbunătăţirea capacităţii de a utiliza apa mai eficient	existentă	Cap 5. punctul 5.3.12. , Măsura 121- Domeniul de acţiune; Tipuri de investiţii (corporale/necorporale) şi cheltuieli eligibile Pct. (i) Construirea şi/sau modernizarea clădirilor utilizate pentru producţia agricolă la nivel de fermă, incluzându-le şi pe cele pentru protecţia mediului;	Volumul total al investiţiilor: 21.291.828 Euro
	Culturi energetice perene (păduri mărunte cu rotaţie rapidă şi plante erbacee)	Substituirea combustibililor fosili; sechestrarea carbonului, reducerea protoxidului de azot (N2O)	existentă	Cap 5. punctul 5.3.12. , Măsura 121- Domeniul de acţiune; Tipuri de investiţii (corporale/necorporale) şi cheltuieli eligibile Pct. (xi) Investiţii pentru înfiinţarea de culturi de specii forestiere cu ciclu de producţie scurt şi regenerare pe cale vegetativă, în scopul producerii de energie regenerabilă	Volumul total al investiţiilor: 7.984.436 Euro
AXA 1 Măsura 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere”	Prelucrarea biomasei agricole/ forestiere pentru energia din surse regenerabile	Substituirea combustibililor fosili	existentă	Cap 5. punctul 5.3.12. , Măsura 123- Domeniul de acţiune; Tipuri de investiţii (corporale / necorporale) Pct. e) Investiţii pentru producerea şi utilizarea	Volumul total al investiţiilor: 10.566.850 Euro

				energiei din surse regenerabile	
	Tehnici de producţie pentru economisirea apei	Îmbunătăţirea capacităţii de a utiliza apa mai eficient şi îmbunătăţirea capacităţii de stocare a apei	existentă	Cap 5. punctul 5.3.12. , Măsura 123- Domeniul de acţiune; Tipuri de investiţii (corporale / necorporale) Pct. a) Construcţii noi şi/sau modernizarea clădirilor folosite pentru procesul de producţie, inclusiv construcţii destinate protecţiei mediului, infrastructură internă şi utilităţi, precum şi branşamente şi racorduri necesare proiectelor;	Volumul total al investiţiilor: 21.133.698 Euro
	Ameliorări ale prelucrării şi comercializării legate de sectorul produselor lactate	Îmbunătăţirea competitivităţii sectorului produselor lactate	existentă	Cap 5. punctul 5.3.12. , Măsura 123- Domeniul de acţiune; Tipuri de investiţii (corporale / necorporale) Pct. d) Investiţii pentru îmbunătăţirea controlului intern al calităţii materiei prime, semifabricatelor, produselor şi subproduselor obţinute în cadrul unităţilor de procesare şi marketing	Volumul total al investiţiilor: 21.133.698 Euro
AXA 1 **Măsura 125** **„Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii”**	Tehnologii de economisirea apei prin realizarea de investiţii în sisteme eficiente de irigaţie	Îmbunătăţirea capacităţii de a utiliza apa mai eficient	existentă	Cap 5. punctul 5.3.12. , Măsura 125- Domeniul de acţiune Tipuri de investiţii şi cheltuieli eligibile (ii) Sisteme de irigaţii - modernizare şi/sau	Volumul total al investiţiilor: 8.961.784 Euro

				retehnologizare inclusiv lucrări pentru staţiile de pompare, de contorizare;	
AXA 2 **Măsura 214** **"Plăţi de agro-mediu"**					Numărul total al exploataţiilor agricole sau al exploataţiilor altor administratori de teren care primesc sprijin: 16.000 Suprafaţa totală sprijinită: 300.000 ha Număr total de contracte: 20.000 Suprafaţa fizică totală sprijinită: 240.000 ha
	Extensificarea şeptelului (de exemplu reducerea densităţii şeptelului) şi gestionarea extensivă a păşunilor	Reducerea metanului (CH_4) şi protoxidului de azot (N_2O)	existentă	Cap. 5 punctul 5.3.2.1, Măsura 214, Pachetul 1: Pajişti cu Înaltă Valoare Naturală, Cerinţe de management: - Păşunatul se efectuează cu maxim 1 UVM pe hectar	
	Neaplicarea îngrăşămintelor şi a pesticidelor pe terenurile agricole de mare valoare.	Conservarea tipurilor de vegetaţie bogate în specii, protejarea şi întreţinerea păşunilor.	existentă	Cap. 5 punctul 5.3.2.1, Măsura 214, Pachetul 1: Pajişti cu Înaltă Valoare Naturală, Cerinţe de management: - Utilizarea fertilizanţilor chimici este interzisă. - Utilizarea pesticidelor este interzisă	

	Gestionarea perenelor de mare valoare naturală Crearea şi conservarea terenurilor de fâneaţă	Protejarea păsărilor şi a altor animale sălbatice şi îmbunătăţirea reţelei biotopice, reducerea pătrunderii de substanţe dăunătoare în habitatele riverane; conservarea faunei şi a florei protejate	existentă	Cap. 5 punctul 5.3.2.1, Măsura 214, Pachetul 1: Pajişti cu Înaltă Valoare Naturală, Cerinţe de management: - Cositul poate începe doar după data de 1 iulie. - Masa vegetală cosită trebuie adunată de pe suprafaţa pajiştii nu mai târziu de două săptămâni de la efectuarea cositului; - Păşunile inundate nu vor fi păşunate mai devreme de două săptămâni de la retragerea apelor; - Este interzis aratul sau discuitul pajiştilor aflate sub angajament. - Nu vor fi realizate însămânţări de suprafaţă sau supraînsămânţări. Se pot face însămânţări cu specii din flora locală doar în cazurile când anumite porţiuni de pajişte degradează sau sunt afectate accidental. Pachetul 2 Practici agricole tradiţionale – Cerinţe de management: Lucrările cu utilaje mecanizate nu sunt permise pe suprafaţa pajiştilor aflate	

				sub angajament cu excepţia celor operate cu forţă animală.	
AXA 3 **Măsura 312** **„Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi”**	Achiziţionarea de echipamente de producere a energiei din alte surse regenerabile decât biocombustibilii	Substituirea combustibililor fosili	existentă	Capitolul 5.3.3. Axa 3 Calitatea vieţii în zonele rurale şi diversificarea economiei rurale ***5.3.3.1. Măsuri privind diversificarea economiei rurale***	Volumul total al investiţiei: 18.027.611 Euro
AXA 3 **Măsura 322** **„Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale”**	Investiţii în sisteme de producere şi furnizare de energie din surse regenerabile (în situaţia în care este vorba de clădiri publice)	Substituirea combustibililor fosili	existentă	Capitolul 5.3.3. Axa 3 Calitatea vieţii în zonele rurale şi diversificarea economiei rurale ***5.3.3.2. Măsură privind îmbunătăţirea calităţii vieţii în zonele rurale***	Volumul total al investiţiilor: 24.530.822 Euro

Capitolul 6
Planul de finanţare

6.1. Contribuţia anuală din cadrul FEADR (în EURO)

Anul	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Total
Regiuni de convergenţă *	0	1.146.687.683	1.442.871.530	1.359.770.651	1.357.854.634	1.359.146.997	1.356.173.250	8.022.504.745
Sume suplimentare PERE**	0	0	59.820.000	41.874.000	0	0	0	101.694.000
Total FEADR	**0**	**1.146.687.683**	**1.502.691.530**	**1.401.644.651**	**1.357.854.634**	**1.359.146.997**	**1.356.173.250**	**8.124.198.745**

(*) întreg teritoriul României este regiune de convergenţă
(**) România primeşte sume suplimentare numai pentru PERE

6.2. Planul financiar pe axe (în EURO, pentru întreaga perioadă) - alocare iniţială

Axa	Contribuţie Publică			
	Total public estimat 2007-2013[1]	Rata contribuţiei FEADR (%)		Suma FEADR 2007-2013
		Medie indicativă pentru întreaga perioadă	Aplicabilă pentru calculul plăților FEADR[2]	
FEADR/Regiuni de convergenţă				
Axa 1	3.865.725.096	81,32	95,00	3.143.449.263
Axa 2	2.448.291.424	82,00	82,00	2.007.598.967
Axa 3	2.610.435.220	80,00	80,00	2.088.348.177
Axa 4	424.200.828	81,70	95,00	346.590.603
Asistenţă tehnică	121.053.301	83,35	95,00	100.895.834
Plăţi complementare directe	419.527.376	80,00	80,00	335.621.901
Total FEADR regiuni de convergenţă*	**9.889.233.245**	**81,12**		**8.022.504.745**

(*) România primeşte sume suplimentare numai pentru PERE
[1] Sume in euro estimate de Statul membru pentru intreaga perioada
[2] Rata de participare aplicabila conform art. 26 alin. (1) din Reg. 1290/2005
În perioada de aplicare a prevederilor Reg. 1312/2011 care permite creşterea ratei de contribuţie a FEADR la maxim 95% din totalul contribuţiei publice dar fără a conduce la creşterea alocării FEADR pentru perioada 2007-2013, pentru axele 1, 4 si Asistenta tehnica, rata FEADR aplicabila este de 95%

6.2.1 Sume suplimentare acordate în conformitate cu art. 69 (5a) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 – Regiuni de convergenţă

Axa	Contribuţie Publică			
	Contribuţie publică totală	Rata contribuţiei PERE (%)		Suma PERE
		Medie indicativă pentru întreaga perioadă	Aplicabilă pentru calculul plăților FEADR	
Axa 1	57.355.416	80,00	95,00	45.884.333
Axa 2	33.174.567	82,00	82,00	27.203.145
Axa 3	35.758.153	80,00	80,00	28.606.522
Asistenţă tehnică	0	0	0	0
Plăţi complementare directe	0	0	0	0
Total sume suplimentare – regiuni de convergenţă	**126.288.136**	**80,53**		**101.694.000**

6.2.2 Planul financiar pe axe (în EURO, pentru întreaga perioadă) – suma totală

Axa	Contribuţie Publică			
	Total contribuţie publică	Rata contribuţiei FEADR + PERE (%)		Suma FEADR + PERE
		Medie indicativă pentru întreaga perioadă	Aplicabilă pentru calculul plăților FEADR	
Axa 1	**3.923.080.512**	**81,30**	**95,00**	**3.189.333.596**
Axa 2	**2.481.465.991**	**82,00**	**82,00**	**2.034.802.112**
Axa 3	**2.646.193.373**	**80,00**	**80,00**	**2.116.954.699**
Axa 4	**424.200.828**	**81,70**	**95,00**	**346.590.603**
Asistenţă tehnică	**121.053.301**	**83,35**	**95,00**	**100.895.834**
Plăţi complementare directe	**419.527.376**	**80,00**	**80,00**	**335.621.901**
Total general	**10.015.521.381**	**81,12**		**8.124.198.745**

6.3. Bugetul orientativ legat de operaţiunile menţionate la articolul 16(a) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 în perioada 1 ianuarie 2009-31 decembrie 2013

Măsuri/Axe	Contribuţia PERE pentru 2009 - 2013
111 - Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe	0
112 - Instalarea tinerilor fermieri	0
114 – Utilizarea serviciilor de consiliere	0
121 - Modernizarea exploataţiilor agricole	22.942.166
122 - Îmbunătăţirea valorii economice a pădurii	0
123 - Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere	17.206.625
125 - Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii	5.735.542
141 - Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă	0
142 - Înfiinţarea grupurilor de producători	0
143 - Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori	0
Total Axa 1	**45.884.333**
211 - Sprijin pentru zona montană defavorizată	0
212 - Sprijin pentru zone defavorizate - altele decât zona montană	0
214 - Plaţi de agro-mediu	27.203.145
221 - Prima împădurire a terenurilor agricole	0
223 - Prima împădurire a terenurilor non-agricole	0
224 - Plăţi Natura 2000 pe teren forestier	0
Total Axa 2	**27.203.145**
312 – Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi	9.374.357
313 - Încurajarea activităţilor turistice	0
322 – Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale	19.232.165
Total Axa 3	**28.606.522**
4.1 Implementarea strategiilor de dezvoltare locală:	
411. Creşterea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier	0
412. Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural	0
413. Calitatea vieţii şi diversificarea economiei rurale	0
4.21 Implementarea proiectelor de cooperare	0
4.31 Funcţionarea Grupurilor de Acţiune Locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului	
431-1. Construcţie parteneriate public-private	0
431-2. Funcţionarea Grupurilor de Acţiune Locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului	0
Total Axa 4	**0**
Total axe 1,2,3,4	**101.694.000**
511 Asistenţă tehnică	0
din care cheltuieli pentru reţeaua naţională de dezvoltare rurală	
- (a) costuri de funcţionare	0
- (b) plan de acţiune	0
611. Plăţi complementare directe	**0**
Total PNDR (fără 611)	**101.694.000**
TOTAL GENERAL	**101.694.000**

Capitolul 7
Alocare indicativă pentru măsurile de dezvoltare rurală
(în EURO, pentru întreaga perioadă)

Măsura/Axa	Cheltuială Publică	Cheltuială Privată	Cost total
111 - Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe	86.615.459	-	86.615.459
112 - Instalarea tinerilor fermieri	331.842.873	-	331.842.873
114 – Utilizarea serviciilor de consiliere****	0	0	0
121 - Modernizarea exploataţiilor agricole	1.149.868.189	1.005.390.336	2.155.258.525
122 - Îmbunătăţirea valorii economice a pădurii*****	133.698.552	109.389.725	243.088.277
123 - Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere	1.177.453.783	1.744.524.147	2.921.977.930
125 - Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii	537.042.272	118.884.783	655.927.055
141 - Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă	468.484.058	-	468.484.058
142 - Înfiinţarea grupurilor de producători *	24.601.255	-	24.601.255
143 – Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori	13.474.071	-	13.474.071
Total Axa 1	**3.923.080.512**	**2.978.188.991**	**6.901.269.503**
211 - Sprijin pentru zona montană defavorizată	607.754.544	-	607.754.544
212 - Sprijin pentru zone defavorizate - altele decât zona montană	493.083.876	-	493.083.876
214 - Plaţi de agro-mediu **	996.408.184	-	996.408.184
215 - Bunăstare animala	154.878.049	-	154.878.049
221 - Prima împădurire a terenurilor agricole ***	229.341.338	34.269.395	263.610.733
223 - Prima împădurire a terenurilor non-agricole****	0	0	0
224 - Plăţi Natura 2000 pe teren forestier****	0	0	0
Total Axa 2	**2.481.465.991**	**34.269.395**	**2.515.735.386**
312 – Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi	531.842.968	227.960.171	759.803.139
313 - Încurajarea activităţilor turistice	388.280.074	209.073.886	597.353.960
322 – Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale	1.726.070.331	33.621.061	1.759.691.392
Total Axa 3	**2.646.193.373**	**470.655.118**	**3.116.848.491**
4.1 Implementarea strategiilor de dezvoltare locală:	342.330.300	149.043.778	491.374.078
411. Creşterea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier	*114.891.676*	*106.053.853*	*220.945.529*
412. Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural	*44.549.834*	*2.843.606*	*47.393.440*
413. Calitatea vieţii şi diversificarea economiei rurale	*182.888.790*	*40.146.319*	*223.035.109*
4.21 Implementarea proiectelor de	8.879.074	1.505.808	10.384.882

cooperare			
4.31 Funcţionarea Grupurilor de Acţiune Locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului	72.991.454	1.309.878	74.301.332
431-1. Construcţie parteneriate public-private	*6.395.284*	*1.309.878*	*7.705.162*
431-2. Funcţionarea Grupurilor de Acţiune Locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului	*66.596.170*	-	*66.596.170*
Total Axa 4	**424.200.828**	**151.859.464**	**576.060.292**
Total axele 1, 2, 3, 4	**9.474.940.704**	**3.634.972.968**	**13.109.913.672**
511 Asistenţă tehnică	121.053.301	-	121.053.301
din care cheltuieli pentru reţeaua naţională de dezvoltare rurală	28.880.824	-	28.880.824
- (a) costuri de funcţionare	7.220.206	-	7.220.206
- (b) plan de acţiune	21.660.618	-	21.660.618
611. Plăţi complementare directe	419.527.376	-	419.527.376
Total PNDR (fără 611)	**9.595.994.005**	**3.634.972.968**	**13.230.966.973**
TOTAL GENERAL	**10.015.521.381**	**3.634.972.968**	**13.650.494.349**

Bugetul PNDR 2007-2013

** Din această măsură va fi suportată şi valoarea aferentă perioadei 2010-2011, în sumă de 90.364 Euro, reprezentând plăţile pentru proiectele depuse în cadrul Programului SAPARD, Măsura 3.2 "Constituirea grupurilor de producători" în conformitate cu Regulamentul Comisiei (CE) nr. 248 din 08.03.2007 privind măsurile referitoare la acordurile de finanţare multianuale şi acordurile de finanţare anuale încheiate pe baza Programului SAPARD, precum şi tranziţia de la Programul SAPARD la programele de dezvoltare rurală.*

*** Din această măsură va fi suportată şi valoarea aferentă perioadei 2010-2011, în sumă de 7.906 Euro, reprezentând plăţile pentru proiectele depuse în cadrul Programului SAPARD, măsura 3.3 "Metode agricole de producţie destinate să protejeze şi să menţină peisajul rural " în conformitate cu Regulamentul Comisiei (CE) nr. 248 din 08.03.2007 privind măsurile referitoare la acordurile de finanţare multianuale şi acordurile de finanţare anuale încheiate pe baza Programului SAPARD, precum şi tranziţia de la Programul SAPARD la programele de dezvoltare rurală.*

**** Din această măsură va fi suportată şi valoarea aferentă perioadei 2010-2011, în sumă de 25.098 Euro, reprezentând plăţile pentru proiectele depuse în cadrul Programului SAPARD, Măsura 3.5 "Silvicultură", submăsura "Împăduriri" în conformitate cu Regulamentul Comisiei (CE) nr. 248 din 08.03.2007 privind măsurile referitoare la acordurile de finanţare multianuale şi acordurile de finanţare anuale încheiate pe baza Programului SAPARD, precum şi tranziţia de la Programul SAPARD la programele de dezvoltare rurală.*

***** Măsură prevăzută a se implementa dupa anul 2010, alocarea financiară aferentă acesteia este inclusă în cadrul axei din care face parte.*

****** Alocarea măsurii a fost diminuată în vederea finanţării submăsurii 125 c) Lucrări de construcţii, refacere şi modernizare a infrastructurii de prevenire şi de protecţie împotriva inundaţiilor.*

Capitolul 8
Finanţarea naţională suplimentară pe axă

România nu va acorda o finanţare naţională complementară potrivit articolului 89 din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005 din 20 septembrie 2005.

Capitolul 9
Concordanţa între elementele necesare evaluării şi regulile de concurenţă, lista schemelor de ajutor de stat autorizate

A. În perioada 2007-2013 România nu va angaja o finanţare naţională adiţională (top up) pentru măsurile şi activităţile din domeniul dezvoltării rurale în înţelesul art. 36 al Tratatului CE.

România, prin Anexa V, Capitolul 3 „ Agricultura", punctul b) din Tratatul de Aderare, beneficiază de o perioadă de tranziţie de 3 ani (01.01.2007 -31.12.2009) pentru susţinerea schemelor de ajutor de stat existente în perioada de preaderare şi care îşi continuă aplicabilitatea după data aderării.

Anexat se regăseşte Anexa 5, ce cuprinde Lista ajutoarelor de stat existente în sectoarele agricol şi forestier, transmise de România Comisiei Europene până la data de 1 mai 2007.*"Fără a aduce atingere procedurilor privind ajutoarele de stat existente prevăzute în art. 88 din Tratatul CE,* ***schemele de ajutor şi ajutorul individual acordate activităţilor legate de producerea, procesarea şi comercializarea de produse agricole listate în Anexa I la Tratatul CE cu excepţia produselor piscicole şi a produselor derivate din acestea, puse în aplicare de către un Stat Membru înainte de data aderării şi care sunt aplicabile şi după acestă dată****, trebuie să fie privite ca* ***ajutoare existente*** *în înţelesul* ***art. 88(1)*** *din Tratatul CE, subiect al următoarei condiţii:* ***măsurile de ajutor de stat trebuie să fie comunicate Comisiei în termen de 4 luni de la data aderării****".*

Sprijinul acordat în cadrul PNDR pentru măsurile şi operaţiunile acoperite de prevederile art. 36 din Tratat nu va fi cumulat cu niciun alt ajutor de stat în înţelesul art. 87 (1) din Tratat, sau cu alt sprijin financiar furnizat de statele membre, dacă o astfel de cumulare ar conduce la depăşirea intensităţii maxime a sprijinului stipulată de Regulamentul (CE) nr.1698/2005.

Lista prezentată în Anexa 5 cuprinde 117 scheme de ajutor de stat existente în România, iar măsurile beneficiază de prevederile „Sun set clause" şi sunt calificate ca ajutoare „existente"[97] în sensul art. 88 (1) din Tratatul CE până la sfârşitul celui de al treilea an de la data aderării.

Aceste ajutoare, dacă este necesar, vor fi modificate în vederea conformării lor cu orientările aplicate de Comisie, până la încheierea celui de al treilea an de la data aderării, respectiv 31 decembrie 2009. După această dată orice ajutor găsit ca incompatibil cu respectivele linii directoare comunitare, esteconsiderat drept ajutor nou.

Ajutoarele de stat nou acordate, neprevăzute în cadrul listei ajutoarelor de stat existente şi nici în planificarea PNDR, sunt supuse obligaţiei de notificare potrivit prevederilor art. 88 alin.(3) din Tratat şi vor urma procedura specifică, acordându-se doar după autorizarea acestora de către Comisia Europeană sau după ce acestea sunt considerate a fi autorizate.

B. Pentru măsurile şi activităţile susţinute prin PNDR, care nu fac obiectul art. 36 din Tratatul CE şi reprezintă o contribuţie publică financiară a României ca un sprijin complementar celui comunitar, România, în vederea reuşitei măsurilor, va respecta art. 88 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005 după cum urmează:

- Aplică prevederile Regulamentului Comisiei (CE) nr.70/2001 privind aplicarea art. 87 şi 88 ale Tratatului ajutorului de stat pentru întreprinderile mici şi mijlocii[98], în conformitate cu art.

[97] Anexa V, pct. 3 Agricultura, (b) Tratatul de Aderare

88 al Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 pentru art. 26, 28 ale aceluiaşi regulament;

- Aplică prevederile punctelor 55, 57 din Liniile directoare asupra ajutoarelor de stat regionale pentru 2007-2013[99] ;
- Aplică prevederile Regulamentului Comisiei (CE) nr.1998/2006 privind aplicarea art. 87 şi 88 din Tratatul CE în cazul ajutorului *de minimis*[100], pentru art. 53, 54 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005.

Acele măsuri care intră sub incidenţa art. 52 din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005 şi care nu sunt prevăzute în tabelul de mai jos, se adresează consiliilor locale şi asociaţiilor acestora, prin urmare nu fac obiectul problematicii ajutorului de stat.

C. Tabel privind ajutoarele de stat pentru măsurile care nu intră în sfera de aplicare a articolului 36 din Tratatul de Instituire a CE

Codul Măsurii	Titlul schemei de ajutor	Indicaţii cu privire la legalitatea schemei (după aprobarea PNDR, se vor reglementa prin hotărâre a Guvernului/ordin al ministrului MADR schemele de ajutor de minimis pentru fiecare din măsurile înscrise în tabel)	Durata schemei de ajutor
123	Stimularea IMM-urilor care procesează produse agricole în vederea obţinerii unor produse alimentare, altele decât cele prevăzute în Anexa 1 la Tratatul CE precum şi a celor care desfăşoară activităţi de procesare a produselor agricole în vederea obţinerii şi utilizării surselor de energie regenerabilă şi a biocombustibililor	Regulamentul Comisiei (CE) nr. 70/2001 privind aplicarea art. 87 şi 88 din Tratatul CE ajutoarelor de stat pentru întreprinderi mici şi mijlocii Număr de înregistrare (CE): *XS 13/2008*	De la data intrării în vigoare - până în 31.12.2008, cu posibilitatea prelungirii în condiţiile respectării noului Regulament
123	Stimularea micro-întreprinderilor din domeniul prelucrării primare a produselor forestiere lemnoase şi nelemnoase	Regulamentul Comisiei (CE) nr. 70/2001 privind aplicarea art. 87 şi 88 din Tratatul CE ajutoarelor de stat pentru întreprinderi mici şi mijlocii Număr de înregistrare (CE): *XS 28/2008*	De la data intrării în vigoare - până în 31.12.2008, cu posibilitatea prelungirii în condiţiile respectării noului Regulament
123	„Stimularea dezvoltării regionale prin realizarea de investiţii pentru procesarea produselor agricole şi forestiere în vederea obţinerii de	Liniile directoare privind ajutoarele de stat regionale 2007-2013 (JOUE nr. C 54/2006).	De la data intrării în vigoare - până în 31.12.2013

98 *JO L 10, 13.01.2001, p. 33*
99 *JO 54, 04.03.2006, p.13*
100 *JO L 379, 28.12. 2006, p. 5*

	produse neagricole”		
312	Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi	Regulamentul Comisiei (CE) nr.1998/2006 de aplicare a art. 87 şi 88 din Tratat ajutorului de minimis	2007 - 2013
313	Încurajarea activităţilor turistice	Regulamentul Comisiei (CE) nr.1998/2006 de aplicare a art. 87 şi 88 din Tratat ajutorului de minimis	2007 - 2013
322	Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea servicilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale (pentru proiectele generatoare de profit)	Regulamentul Comisiei (CE) nr. 1998/2006 de aplicare a art. 87 şi 88 din Tratat ajutorului de minimis	2007 - 2013
41	Implementarea strategiilor de dezvoltare locală	Regulamentul Comisiei (CE) nr. 1998/2006 de aplicare a art. 87 şi 88 din Tratat ajutorului de minimis	2007 - 2013
421	Implementarea proiectelor de cooperare	Regulamentul Comisiei (CE) nr. 1998/2006 de aplicare a art. 87 şi 88 din Tratat ajutorului de minimis	2007 - 2013

MADR prin Măsura 123 acorda ajutor de stat doar în cadrul unei scheme, nefiind acordate ajutoare individuale. Alocările de ajutor în cadrul schemelor nu depăşesc plafonul maxim de 3.000.000 Euro. Pentru orice caz de aplicare a schemelor enumerate mai sus pentru care, conform regulilor ajutorului de stat sau conform condiţiilor si obligaţiilor stabilite prin deciziile respective aprobate referitoare la ajutorul de stat se solicita notificari individuale, vor fi notificate individual conform art 88 (3) al Tratatului CE.

Prin intermediul Măsurii 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere” se vor sprijini IMM-urile care procesează produse agricole în vederea obţinerii unor produse alimentare, altele decât cele prevăzute în Anexa I la Tratatul CE, precum şi IMM-urile care desfăşoară activităţi de procesare a produselor agricole în vederea obţinerii şi utilizării surselor de energie regenerabilă şi a biocombustibililor, cu respectarea prevederilor Regulamentului Consiliului (CE) nr.994/1998 de aplicare a articolelor 92 şi 93 din Tratatul de instituire a Comunităţii Europene anumitor categorii de ajutoare de stat orizontale[101].

Schema de ajutor de stat – “Stimularea IMM-urilor care procesează produse agricole în vederea obţinerii unor produse alimentare, altele decât cele prevazute în Anexa 1 la Tratatul CE precum şi a celor care desfăşoară activităţi de procesare a produselor agricole în vederea obţinerii şi utilizării surselor de energie regenerabilă şi a biocombustibililor”, va fi conformă Regulamentului Comisiei (CE) nr.70/2001 privind aplicarea articolelor 87 şi 88 din Tratatul CE referitor la ajutoarele de stat pentru întreprinderile mici şi mijlocii.

De asemenea, în cadrul măsurii 123, pentru produsele forestiere va fi aplicată distinct o schemă de ajutor de stat denumită ”Stimularea micro-întreprinderilor din domeniul prelucrării primare a produselor forestiere lemnoase şi nelemnoase”, care va fi conformă cu Regulamentul (CE) nr. 70/2001 privind aplicarea articolelor 87 şi 88 din Tratatul CE ajutoarelor de stat pentru micro-întreprinderi.

Durata de aplicare a acestor scheme va fi de la data intrării în vigoare până la 31.12.2008, sub rezerva intrării în vigoare a noului Regulament de exceptare pe categorii care va înlocui Regulamentul (CE)

[101] *JO L 142, 14.05.1998, p.11*

nr. 70/2001 (care expiră în iunie 2008), ceea ce implică după caz, revizuirea sau modificarea schemelor de ajutor, astfel încât acestea să fie conforme cu noile norme.

Schema de ajutor de stat –„Stimularea dezvoltării regionale prin realizarea de investiţii pentru procesarea produselor agricole şi forestiere în vederea obţinerii de produse neagricole, aprobată conform Deciziei (CE) C (2009)10680 privind Ajutorul de Stat nr. N578/2009-România şi prin Ordin MADR nr.12/25.01.2010" se aplică începând cu anul 2010 pentru:

- Procesarea de produse agricole prevăzute în Anexa 1 la Tratatul CE în vederea obţinerii de produse neagricole;
- Procesarea primară a produselor forestiere lemnoase şi nelemnoase;
- Procesarea produselor agricole in vederea obţinerii de biocombustibili.

Punctul de contact între România şi Comisia Europeană în domeniul ajutoarelor de stat este Consiliul Concurenţei, care prin intermediul Reprezentanţei Permanente a României pe lângă UE la Bruxelles[102] trimite spre informare Comisiei atât schemele privind exceptarea de la obligaţia notificării anumitor tipuri de ajutoare de stat şi, după caz, notificarea schemelor de ajutor de stat supuse obligaţiei de notificare prevăzute la articolul 88 alineatul (3) din Tratat.

MADR va monitoriza respectarea condiţiilor şi a criteriilor de eligibilitate prevăzute în schemele de ajutor de stat pe toată perioada de derulare a acestora şi va trasnsmite o raportare anuală Consiliului Concurenţei cu privire la implementarea lor, în forma prevăzută de Regulamentul privind procedurile de monitorizare a ajutoarelor de stat, pus în aplicare prin Ordinul Preşedintelui Consiliului Concurenţei nr. 175/2007[103].

În ceea ce priveşte regulile privind acordarea, cumulul, raportarea şi monitorizarea acordării ajutoarelor de stat, MADR va respecta reglementările în vigoare. [104]

Astfel, MADR, în calitate de furnizor de ajutor potrivit regulii de minimis va institui prin ordin al ministrului o schemă de minimis, care va cuprinde atât dispoziţii generale cât şi prevederi privind criteriile de eligibilitate şi reguli procedurale.

În acest sens, MADR prin AM PNDR şi APDRP ţine evidenţa ajutoarelor de minimis acordate şi păstrează înregistrări detaliate referitoare la alocările individuale acordate în cadrul acestor scheme timp de 10 ani fiscali de la data acordării ultimului ajutor.

Valoarea totală a ajutoarelor de minimis acordate aceluiaşi beneficiar nu va depăşi 200.000 Euro, respectiv 100.000 Euro pentru cel care îşi desfăşoară activitatea în domeniul transportului rutier, pe durata a trei ani fiscali, perioadă care va fi evaluată pe o bază continuă, astfel încât pentru fiecare nouă acordare a unui ajutor de minimis se va determina suma totală a ajutorului de minimis acordat în anul fiscal în cauză, precum şi pe perioada ultimilor doi ani fiscali.

De asemenea, pentru a se evita eludarea intensităţilor maxime ale ajutoarelor prevăzute de diferite instrumente comunitare, ajutoarele de minimis nu se vor cumula, pentru aceleaşi costuri eligibile, nici cu alte ajutoare de stat în sensul art. 87, alin. (1) din Tratatul de Instituire a Comunităţii Europene şi nici cu alte măsuri de sprijin naţionale sau comunitare, în cazul în care acest cumul duce la o intensitate a ajutorului care depăşeşte nivelul stabilit pentru condiţiile speciale ale fiecărui caz conform respectivului regulament de exceptare pe categorii sau unei decizii adoptată de Comisie.

102 Prevederile Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 117 din 21 decembrie 2006 privind procedurile naţionale în domeniul ajutorului de stat, cu modificările şi completările ulterioare, publicată în M.Of. nr. 1042 din 28 decembrie 2006

103 Publicat în M.Of. 436/28.06.2007

104 Regulamentul Consiliului (CEE) nr. 994/1998 din 7 mai 1998 privind aplicarea art. 92 şi 93 din Tratat cu privire la anumite categorii de ajutoare de stat orizontale.

Capitolul 10
Complementaritatea cu măsurile finanţate de către alte instrumente ale Politicii Agricole Comune (PAC), cu politica de coeziune precum şi cu Fondul European pentru Pescuit

(Art. 5, 16(h) şi 60 ale Regulamentului (CE) nr.1698/2005)

10.1. Evaluarea şi mijloacele de asigurare a complementarităţii

10.1.1. Evaluarea şi mijloacele de asigurare a complementarităţii cu activităţile, politicile şi priorităţile Comunităţii, în special cu obiectivele coeziunii economice şi sociale şi cu instrumentul de sprijin al Comunităţii pentru pescuit

PNDR este instrumentul prin care politicile Comunităţii privind agricultura şi dezvoltarea rurală vor fi implementate, în România, în perioada 2007-2013. Planul Naţional Strategic (PNS) pe baza căruia a fost elaborat PNDR, subliniază strategia de dezvoltare rurală a României ***în contextul reformei PAC***. Aceste politici asigură întărirea performanţei economice ce rezultă din implementarea cu succes a strategiei împreună cu utilizarea durabilă a resurselor naturale şi protejarea mediului, menţinerea biodiversităţii, conservarea ecosistemelor şi prevenirea deşertificării.

Strategia naţională generală conduce la aplicarea unui model multi-funcţional în ceea ce priveşte agricultura şi dezvoltarea rurală. Mijlocul principal de aplicare al acestui model constă în promovarea unei dezvoltări echilibrate, atât din punct de vedere agricol, cât şi non-agricol a zonelor rurale.

Viziunea strategică este în acord cu obiectivele UE de reducere a disparităţilor de dezvoltare între regiunile UE şi, în aceeaşi manieră, a diferenţelor dintre zonele rurale şi urbane. PNS asigură îndeplinirea Liniilor Directoare Strategice pentru Dezvoltare Rurală 2007-2013 (Decizia Consiliului CE/144/2006), punându-se accentul pe obiectivele de dezvoltare durabilă de la Göteborg şi strategia de la Lisabona privind creşterea economică şi crearea de locuri de muncă.

Conexiunea cu politicile şi priorităţile UE

Strategia de Dezvoltare Rurală este conformă cu priorităţile Uniunii Europene şi în special cele referitoare la:

- Conservarea **biodiversităţii**, **protecţia apei şi a solului**, **diminuarea schimbărilor climatice şi a poluării aerului şi utilizarea pesticidelor;**
- Implementarea **inovaţiei** în mediul rural, prin introducerea de noi produse şi procese ce au în vedere practici noi de producţie, de management de protecţie a mediului ce vor contribui la performantele fermierilor, micilor întreprinzători;
- Eficientizarea investiţiilor în producţia şi utilizarea de **energie din surse regenerabile** contribuind astfel la diminuarea poluării şi implicit la **combaterea schimbărilor climatice;**
- **Agricultura ecologică** pe baza dezvoltării producţiei şi a unei pieţe interne de produse agroalimentare ecologice, luând în considerare potenţialul României în ceea ce priveşte agricultura ecologică;
- Dezvoltarea unui sector agricol, alimentar şi forestier competitiv bazat pe cunoaştere şi iniţiativă privată compatibil cu liniile directoare comunitare şi care vizează atât **îmbunătăţirea competenţelor profesionale** prin investiţii în capitalul uman şi fizic cât şi **restructurarea şi dezvoltarea fermelor şi a sectoarelor de procesare**.

Politica Agricolă Comună conţine o serie de măsuri, unele dintre ele special destinate pentru dezvoltarea rurală. Este important ca sprijinul să se atribuie pentru acele măsuri care urmează să contribuie la îndeplinirea obiectivelor **Politicii Agricole Comune**.

În plus, faţă de principalele obiective ale politicii agricole cu privire la productivitatea muncii în agricultură şi la asigurarea standardelor de viaţă corespunzătoare ale producătorilor agricoli, o atenţie

sporită este acordată dezvoltării calităţii vieţii în mediul rural, a siguranţei alimentare, protecţiei mediului şi a bunăstării animalelor. Toate aceste obiective sunt în conformitate cu obiectivele politicii comunitare.

Capitolul 4 al PNDR prezintă în detaliu modul de implementare a măsurilor reflectând obiectivele strategice cheie ale Comunităţii.

Coerenţa cu Programul Naţional de Reforme (PNR) al României

PNDR este convergent cu **Programul Naţional de Reforme (PNR) al României,** document elaborat în contextul *Strategiei Europene pentru Creştere şi Ocupare* (Strategia Lisabona Revizuită - SLR). Acest document evidenţiază reformele pe care Guvernul României le promovează cu prioritate, în perioada **2007-2010** şi oferă cadrul de integrare a politicilor pe mai multe paliere: macroeconomie, microeconomie, ocuparea forţei de muncă - într-un program coerent de reforme care să evidenţieze şi să valorifice sinergiile dintre domeniul economic şi cel social.

Prioritățile strategice ale PNR la care PNDR îşi aduce contribuţia sunt următoarele:

- „**Îmbunătăţirea calităţii vieţii prin gestionarea durabilă a resurselor regenerabile şi atenuarea schimbărilor climatice";**
- **„Creşterea ocupării şi a ratei de activitate";**
- **„ Îmbunătăţirea capacităţii administrative".**

Coerenţa şi consistenţa cu Cadrul Naţional Strategic de Referinţă

Programul Naţional de Dezvoltare Rurală este strâns legat încă din procesul de programare de priorităţile naţionale de dezvoltare, stabilite în **Planul Naţional de Dezvoltare 2007-2013 (PND)** şi de priorităţile şi principiile europene (Orientările Strategice Comunitare privind Coeziunea 2007-2013 Strategia Lisabona şi obiectivele de la Göteborg).

Cadrul strategic stabileşte baza pentru folosirea eficientă a fondurilor alocate pentru perioada 2007-2013 din Fondul de Coeziune şi alte fonduri structurale europene fiind inclus în Planul Naţional de Dezvoltare şi echivalent cu **Cadrul Strategic Naţional de Referinţă (CSNR)**.
CSNR al României, aprobat de către Comisie în iulie 2007, a fost elaborat în acord cu Liniile Directoare Strategice ale Politicii de Coeziune (Decizia Consiliului CE/702/2006) şi are, de asemenea, la bază Obiectivele Strategice de la Lisabona şi Göteborg.
Implementarea strategiei naţionale de dezoltare evidenţiată în PND şi CSNR este furnizată prin Programele Operaţionale.

CSNR se axează pe patru priorităţi tematice şi o prioritate teritorială:

- Dezvoltarea infrastructurii de bază la standarde europene;
- Creşterea competitivităţii pe termen lung a economiei româneşti;
- Dezvoltarea şi utilizarea eficientă a capitalului uman din România;
- Consolidarea unei capacităţi administrative eficiente;
- Promovarea dezvoltării teritoriale echilibrate.

Şapte Programe Operaţionale principale vor fi implementate în România, prin CSNR, sub incidenţa Obiectivului de Convergenţă:

- POR: „Programul Operaţional Regional" (FEDR);
- POS : Transport (FEDR şi FC);
- POS: „Mediul" (FEDR şi FC);
- POS „Creşterea competitivităţii economice" (FEDR);
- POS: „Dezvoltarea resurselor umane" (FES);
- POS: „Dezvoltarea Capacităţii Administrative" (FES);
- PO: „Asistenţă Tehnică" (FEDR).

România va beneficia, de asemenea, de sprijin prin următoarele programe aflate sub incidenţa CSNR prin Obiectivul de Cooperare Teritorială Europeană:

Cooperare trans-frontalieră:

PO Ungaria-România;
PO România-Bulgaria;
PO România-Serbia;
PO România-Ucraina-Moldova;
PO Ungaria-Slovacia-România-Ucraina;
PO Bazinul Mării Negre.

Cooperare trans-naţională:

PO de cooperare trans-naţională Sud-Estul Europei

Cooperare inter-regională:

INTERREG IV C;
URBACT II;
ESPON;
INTERRACT II.

Alocarea financiară totală din Instrumentele Structurale către CSNR al României este de aproximativ 19,6 miliarde Euro pentru perioada 2007-2013. Obiectivul general al acestuia este de a reduce disparităţile economice şi sociale dintre România şi statele membre prin creşterea cu 10-15% a PIB-ului până în 2015.

Intervenţiile prevăzute în strategia CSNR ţin cont de necesitatea investiţiilor atât în zonele rurale cât şi în zonele urbane, în contextul rolului pe care îl deţin în cadrul dezvoltării regionale cât şi pentru a promova dezvoltarea teritorială echilibrată şi durabilă şi incluziunea socială.

Elaborarea Programului Naţional de Dezvoltare Rurală a avut la bază Planul Naţional Strategic de Dezvoltare Rurală şi contribuie în mod direct la creşterea economică şi crearea de locuri de muncă, la sprijinirea schimbărilor structurale în zonele rurale, priorităţi vizate de asemenea şi de **CSNR.**

Strategia de dezvoltare rurală şi obiectivele generale ale acesteia sunt în conformitate cu Strategia Lisabona şi cu obiectivele de la Göteborg, în special prin creşterea economică şi crearea de locuri de muncă în spaţiul rural, prin sprijin acordat zonelor defavorizate, investiţii în protecţia mediului, asigurarea conformităţii cu standardele europene şi încurajarea investiţiilor pentru creşterea competitivităţii sectorului agricol şi alimentar.

De asemenea, alături de programele operaţionale, PNDR vizează dezvoltarea de activităţi economice alternative care vor contribui la dezvoltarea durabilă a zonei rurale.

Cei **7,5 miliarde Euro alocaţi din FEADR pentru PNDR** alături de Instrumentele Structurale destinate României şi cei aproximativ 231 milioane Euro din FEP alocaţi Programului Operaţional pentru Pescuit, vor contribui la atingerea priorităţilor strategice comune de la Göteborg şi Lisabona.

Coerenţa şi consistenţa dintre obiectivele PNDR şi CSNR au în vedere dezvoltarea omogenă şi durabilă a tuturor zonelor urbane şi rurale ale României şi eliminarea oricăror posibilităţi de dublă finanţare.

Având în vedere obiectivele politicii româneşti pentru dezvoltare rurală de a creşte atractivitatea teritoriului rural din punct de vedere economic, social şi de mediu şi orientarea spre constituirea serviciilor de bază şi dezvoltarea mediului de afaceri în zona rurală este evidentă corelaţia dintre CSNR şi PNDR.

Principiile şi criteriile clare de demarcare precum şi coerenţa dintre PNDR şi Programele Operaţionale sunt detaliate în **sub-capitolul 10.2.**

Coerenţa şi consistenţa cu Programului Operaţional pentru Pescuit

PNDR asigură consistenţa şi coerenţa cu obiectivele **Programului Operaţional pentru Pescuit**, sprijinit prin FEP având la bază principiile Strategiei de la Lisabona şi Göteborg, care promovează un sector de acvacultură modern, dinamic şi competitiv şi asigură un sector de pescuit durabil.

Obiectivele strategice ale PO – Pescuit sunt:

- Modernizarea şi menţinerea unui nivel minim al flotei de pescuit pentru exploatarea durabilă a resurselor piscicole din Marea Neagră;
- Dezvoltarea competitivităţii unităţilor de acvacultură, a pescuitului în apele interioare şi diversificarea ofertei de produse pescăreşti în condiţii de securitate alimentară şi calitate;
- Crearea bazei pentru dezvoltarea infrastructurii specifice pentru creşterea competitivităţii ţinând cont de reorganizarea sectorului pescăresc;
- Dezvoltarea durabilă şi îmbunătăţirea calităţii vieţii în zonele pescăreşti.

Cele două programe vor stimula creşterea competitivităţii sectoriale, asigurând totodată, într-o manieră echilibrată, respectarea cerinţelor specifice legate de protecţia mediului, dezvoltare socială şi bunăstarea economică.

Mecanisme de coordonare

Comitetul Naţional de Coordonare

Comitetul Naţional de Coordonare (CNC), prezidat de către Ministerul Economiei şi Comerţului, este factorul de decizie care asigură coerenţa şi complementaritatea între fondurile provenite din Instrumentele Structurale şi cele provenite din FEADR şi FEP. CNC este format din responsabilii tuturor instituţiilor desemnate ca şi Autorităţi de Management pentru Programele Operaţionale sprijinite prin intermediul Instrumentelor Structurale, precum şi ai instituţiilor desemnate ca şi Autorităţi de Management pentru PNDR şi Programul Operaţional pentru Pescuit. CNC se va întruni de patru ori în fiecare an de implementare şi ori de câte ori este necesar. Reprezentanţii Comisiei Europene pot fi invitaţi să participe la întrunirile CNC, având rol consultativ.

În subordinea directă a CNC este Comitetul Naţional de Management pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale. Comitetul de Management este prezidat de către Autoritatea de Coordonare a Instrumentelor Structurale (ACIS) şi se va întruni lunar sau ori de câte ori este necesar. Membrii Comitetului de Management sunt responsabili ai Autorităţilor de Management, Certificare şi ai Autorităţii de Plată pentru Programele Operaţionale susţinute prin Instrumentele Structurale, precum şi responsabilii **Autorităţii de Management pentru PNDR**, din cadrul Ministerului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale şi ai Autorităţii de Management pentru PO - Pescuit din cadrul ANPA.

Comitetul de Management organizează întruniri tehnice, periodice, în scopul rezolvării problemelor de management de la nivelul tuturor programelor UE vizate, inclusiv probleme de complementaritate între Instrumentele Structurale, FEADR şi FEP. Doar aspectele ce nu pot fi rezolvate în cadrul Comitetului de Management vor înaintate spre decizie CNC-ului. Comitetul de Management va înfiinţa Grupuri de Lucru Operaţionale pentru a analiza în detaliu, atunci când este necesar, tematicile transversale politice şi de management.

În perioada de elaborare a PNDR, MADR a dezbătut în cadrul întrunirilor ACIS modalităţile şi liniile de demarcare cu Programele Operaţionale având vedere, totodată, şi o bună implementare care să asigure eficienţa utilizării fondurilor şi să răspundă nevoilor structurale şi teritoriale.

De asemenea, a fost vizată asigurarea coerenţei şi consistenţei cu intervenţiile Programelor Operaţionale, în special cu POS DRU.

Tot în stadiul de pregătire al documentelor de programare s-a iniţiat un proces de coordonare inter-instituţională cu efecte directe în implementare. Astfel, s-au încheiat o serie de protocoale ce au în vedere, pe de o parte un schimb permanent de baze de date între AM-uri şi Organismele de implementare, iar pe de altă parte, asigurarea conformităţii investiţiilor cu normele legale în vigoare.

Comitetul Naţional Strategic pentru Dezvoltare Rurală

Coordonarea inter-instituţională realizată în faza de pregătire a PNS şi PNDR a fost asigurată prin Comitetul Naţional Strategic pentru Dezvoltare Rurală (CNSDR) constituit în temeiul Memorandumului din 17 martie 2005. Este prezidat de către Ministrul Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale şi cuprinde şi reprezentanţi ai altor ministere şi agenţii, reprezentanţii ONG din domenii conexe dezvoltării rurale, reprezentanţi ai instituţiilor educaţionale superioare şi de cercetare din următoarele domenii: agricultură, silvicultură, dezvoltare rurală. CNSDR s-a întrunit de trei ori până la sfârşitul anului 2007 înaintând o serie de recomandări privind implementarea strategiei şi luând decizii asupra revizuirilor PNS. O parte din membrii acestui comitet vor fi în continuare implicaţi în Comitetul de Monitorizare al PNDR.

La nivel regional (NUTS 2), opt Comitete Regionale de Evaluare Strategică şi Corelare (CRESC) vor asigura coerenţa în fluxul de dezvoltare a proiectelor, precum şi sinergia dintre proiectele finanţate prin FEADR, FEP şi Instrumentele Structurale în regiunile respective. CRESC a fost creat cu dublă funcţiune. Ca parte a sistemului de management pentru POR, aceste comitete se vor întruni lunar pentru a examina toate proiectele aplicate de către POR şi pentru a face recomandări cu privire la alocarea lor financiară şi corelarea cu alte programe relevante, inclusiv acolo unde este cazul cu PNDR şi FEP. Trimestrial, întrunirile CRESC vor avea un rol general de promovare a sinergiei şi coordonării dintre toate programele UE la nivel NUTS 2 şi asigură continuitatea schimbului de informaţii dintre partenerii regionali.

Reprezentanţii MADR şi ANPA sunt invitaţi să participe la aceste întâlniri trimestriale ale membrilor titulari ai CRESC, împreună cu reprezentaţii ACIS şi alte organisme implicate. În acest sens CRESC va îndeplini rolul asumat prin CSNR, de Comitet Regional de Coordonare.

De asemenea, prevederile PNDR presupun, pe anumite segmente, implicarea anumitor organisme regionale în vederea unei abordări integrate eficiente din punct de vedere tehnic, economic şi social.

10.1.2. Evaluarea şi mijloacele de asigurare a complementarităţii cu măsurile finanţate prin Fondul European de Garantare Agricolă sau prin alte instrumente

Pilonul I al Politicii Agricole Comune (PAC), finanţat prin Fondul European de Garantare Agricolă (FEGA), constituie baza plăţilor directe şi a măsurilor de piaţă. El este complementar Pilonului II al PAC, finanţat prin FEADR, care se adresează în egală măsură atât dezvoltării rurale cât şi îmbunătăţirii mediului. Acţiunile implementate prin cei doi piloni ai PAC sunt strâns legate şi se completează reciproc.

România va implementa, începând cu anul 2007, schema de plăţi directe – SAPS (Single Area Payment Scheme) şi Plăţi Naţionale Directe Complementare – care va contribui la practicarea unei agriculturi competitive, durabile şi orientată către piaţă. Astfel, agricultorii vor primi subvenţii acordate de UE, pentru care trebuie să îndeplinească condiţiile de eligibilitate. Acordarea SAPS este condiţionată de respectarea cerinţelor de cross-compliance, respectiv menţinerea terenului agricol în bune condiţii agricole şi de mediu. Aceste cerinţe sunt complementare unor acţiuni sprijinite prin Pilonul II care au ca obiectiv aplicarea practicilor de mediu în zonele cu înalt potenţial natural (cum ar fi Natura 2000) sau în zonele defavorizate (LFA).

Plăţile directe vor permite producătorilor agricoli să acumuleze venituri mai mari şi în consecinţă să le crească posibilitatea de a asigura cofinanţarea pentru investiţiile care pot fi realizate prin Pilonul II.

Nerespectarea cerinţelor de cross - compliance determină reducerea în mod corespunzător a sprijinului prevăzut în cadrul acestei scheme.

Îmbunătăţirea cunoştinţelor privind cerinţele de cross - compliance se realizează prin furnizarea de pregătire profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe precum şi prin utilizarea serviciilor de consiliere şi consultanţă, măsuri sprijinite prin cel de-al II - lea pilon.

Măsurile incluse în Programul Naţional de Dezvoltare Rurală, care prevăd investiţii în exploataţiile agricole, nu se suprapun cu acţiunile realizate prin Pilonul I al Politicii Agricole Comune în legătură

cu sprijinul pentru producţie acordat sectoarelor: fructe şi legume, vin, tutun, ulei de măsline, hamei, bovine, oi şi capre, apicultură şi zahăr, sectoare a căror listă figurează în Anexa I a Regulamentului (CE) nr.1974/2006.

Pentru evitarea dublei finanţări se are în vedere încheierea unui protocol între cele două agenţii de plăţi (Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit şi Agenţia de Plăţi şi Intervenţie în Agricultură) prin care va fi statuată modalitatea de verificare a acelor exploataţii agricole care beneficiează de sprijin prin schemele de sprijin prevăzute in articolul 2, aliniatul 2 şi anexa I a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006. Liniile de demarcare cu Pilonul I sunt detaliate în Capitolul 5, subcapitolul 5.2.5.

Astfel, Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007-2013 contribuie la îndeplinirea unui obiectiv important al reformei Politicii Agricole Comune începând din anul 2003 care urmăreşte **realizarea de investiţii** şi respectarea standardelor comunitare de mediu, siguranţă alimentară, calitate, igienă şi bunăstare a animalelor etc. Prin introducerea plăţilor directe, **decuplate de producţie** fermierii sunt încurajaţi să utilizeze acest sprijin astfel încât să răspundă cerinţelor pieţii, în sensul obţinerii de produse solicitate de către consumatori, cu respectarea condiţiilor de mediu, siguranţă alimentară, sănătatea animalelor şi a plantelor precum şi a bunelor practici agricole (”cross-compliance”).

Interacţiunea celor două fonduri – FEGA şi FEADR este esenţială pentru îmbunătăţirea competitivităţii şi dezvoltării durabile a sectorului agricol în UE.

10.2. Conformitatea cu măsurile Axelor 1, 2 şi 3 ale PNDR

10.2.1. Demarcare FEADR – Instrumentele structurale

Asigurarea demarcării şi complementarităţii între FEADR şi fondurile structurale au în vedere pe de o parte asigurarea acoperirii teritoriale din punct de vedere al tipurilor de acţiuni şi al potenţialilor beneficiari, inclusiv a facilitării accesului la diverse fonduri a acestora, iar pe de altă parte se are în vedere asigurarea sistemului cel mai eficient de implementare care va conduce la o mai bună administrare şi în final la o dezvoltare echilibrată şi durabilă.

În acest sens, atât măsurile din PNDR cât şi cele ale programelor operaţionale contribuie la priorităţile comunitare orizontale, în ceea ce priveşte egalitatea de şanse, dezvoltarea durabilă şi societatea informaţională. Pentru a avea o viziune clară de ansamblu privind demarcarea FEADR cu instrumentele structurale, ataşat se regăseşte Anexa 6.

Intervenţia FEADR impune instituirea demarcării faţă de Instrumentele Structurale în contextul fiecărui Program Operaţional (PO). Astfel, în vederea evitării posibilelor suprapuneri ale sprijinului, s-a avut în vedere ca şi principiu de demarcare, domeniul de intervenţie (la nivelul Axei 1), tipul de intervenţie (la nivelul Axei 2) şi aria de aplicare (la nivelul Axei 3).

Pentru o serie de măsuri din Axa 1, Axa 2 şi Axa 3 s-au avut în vedere, pe lângă criteriile generale mai sus menţionate, şi alte criterii specifice de demarcare, după cum urmează:

- Demarcarea intervenţiei FEADR, FEDR şi FC privind ***infrastructura de transport*** are la bază clasificarea drumurilor după cum este stipulată în legislaţia naţională, astfel:
    - FEADR (PNDR)
        - Axa 3, prin Măsura 322, va susţine investiţiile aferente reţelei de drumuri de interes local ce aparţin proprietăţii publice a unităţii administrative (comuna) pe teritoriu căreia se află, aşa cum sunt definite şi clasificate în legislaţia naţională în vigoare;
        - Axa 1, prin Măsura 125, va susţine investiţiile pentru drumurile de acces la fermă şi drumurile de exploataţie forestieră care sunt drumuri de utilitate privată şi sunt administrate de peroane fizice sau juridice care le au în proprietate sau în administrare, conform legislaţiei naţionale în vigoare.
    - FEDR (POR) va susţine investiţiile aferente drumurilor judeţene şi străzi urbane;

- FEDR (POS Transport) va susţine investiţiile aferente drumurilor naţionale;
- FC (POS Transport) va susţine investiţiile aferente reţelei TEN-T.

- Demarcarea sprijinului FEADR, FEDR şi FC pentru ***infrastructura de apă/apă uzată*** are la bază Master Plan-urile Regionale elaborate de către MMDD:
  - Prin PNDR (FEADR) se vor finanţa proiectele de infrastructură de apă/apă uzată din localităţile rurale având sub 10.000 populaţie echivalentă (p.e.) cu excepţia localităţilor rurale care sunt cuprinse în Proiectele Regionale ce vor fi finanţate prin POS Mediu (FEDR, FC) şi cu excepţia proiectelor de infrastructură apă/apă uzată din staţiunile balneare şi balneoclimaterice din spaţiul rural care vor fi sprijinite prin POR (FEDR).

În plus, pentru ca această demarcare să fie clară la nivelul beneficiarilor, lista localităţilor rurale vizate de fiecare program în parte, va fi adusă la cunoştinţa acestora.

În acest sens, sprijinul acordat prin PNDR, POS Mediu şi POR este complementar, garantarea demarcării fiind asigurată prin încheierea unui protocol realizat între AM –uri.

- Demarcarea sprijinului FEADR , FEDR şi FC privind ***gestionarea deşeurilor***
  - În ceea ce priveşte managementul deşeurilor, în perioada 2007-2013 prin FEDR şi FC (POS Mediu) vor fi susţinute investiţii de dezvoltare a sistemelor de management integrat la nivel de judeţ, care vor acoperi de asemenea şi localităţile rurale din judeţele care intră sub incidenţa POS Mediu şi sunt anexate în acest program;
  - FEADR (Măsura 322, Axa 3 PNDR) va susţine investiţiile în staţiile de transfer [105] pentru deşeuri şi în echipament de gestionare al acestora în localităţile rurale din alte judeţe decât cele susţinute prin POS Mediu, cu respectarea Planurilor Regionale de Gestionare a Deşeurilor.

- Demarcarea intervenţiei (FEADR şi FEDR) pentru ***prevenirea inundaţiilor***
  - FEADR (PNDR – Axa 1) va sprijini investiţiile de construcţie şi modernizare a lucrărilor de protecţie a terenurilor agricole şi silvice împotriva inundaţiilor pe cursul pârâurilor din zonele cu risc la inundaţii şi afectate de inundaţii;
  - FC (POS Mediu) va sprijini investiţii majore în prevenirea inundaţiilor pe cursul râurilor naţionale, investiţii ce vor fi realizate de Autoritatea Naţională „Apele Române".

- Demarcarea intervenţiei (FEADR şi FEDR) pentru ***protejarea naturii***

Sprijinul oferit prin intermediul FEADR (PNDR – Axa 2) vizează acordarea plăţilor compensatorii pentru utilizatorii de terenuri agricole situate în zonele desemnate Natura 2000 şi urmăreşte compensarea dezavantajelor specifice zonelor desemnate datorită implementării Directivei 79/409/EEC privind conservarea păsărilor sălbatice şi Directivei 92/43/EEC privind conservarea habitatelor naturale şi speciilor sălbatice de floră şi faună, contribuind la managementul efectiv al siturilor Natura 2000. Acest tip de sprijin vine în susţinerea implementării reţelei europene de arii protejate Natura 2000, fiind complementar cu intervenţia în domeniul conservării biodiversităţii. În acest sens, măsurile de conservare incluse în planurile de management elaborate în contextul intervenţiei FEDR (POS Mediu prin Axa prioritară 4) sunt promovate şi susţinute prin intermediul sprijinului acordat pentru dezvoltare rurală.

- Demarcarea intervenţiei FEADR şi FEDR pentru ***producerea energiei electrice/termice din surse regenerabile*:**
  - FEADR (PNDR) va sprijini:
    - Întreprinderile (micro-întreprinderi, IMM-uri şi intermediare[106]) care

[105] Staţie de transfer - instalaţie ce serveşte la transferul sau depozitarea pe termen scurt a deşeurilor urmând ca apoi acestea să fie încărcate prin presare în prescontainere şi transportate pentru reciclare, tratare sau eliminare.

[106] Sunt definite întreprinderi intermediare conform Reglementării Consiliului (CE) nr.1698/2005, art. 28 (3), întreprinderile având sub 750 angajaţi.

procesează produse agricole listate în Anexa 1 la Tratat şi:

- produc biocombustibil pentru transport (Axa 1);
- obţin şi utilizează energie din **bio-combustibili** numai în procesul productiv (ca parte componentă a proiectului) (Axa 1);
- obţin şi utilizează energie din **alte surse regenerabile** numai în procesul productiv (ca parte componentă a proiectului) (Axa 1).

▪ Micro-întreprinderi din spaţiul rural care obţin şi utilizează energie din **alte surse regenerabile** numai în procesul productiv (ca parte componentă a proiectului) (Axa 3).

- FEDR (POS-CCE) va sprijini:

▪ Întreprinderile (IMM-uri, intermediare şi mari) care produc energie electrică/termică din **biocombustibili** (exceptând întreprinderile care procesează produse agricole listate în Anexa 1 la Tratat);

▪ Întreprinderile care obţin energie din **alte surse regenerabile** (exceptând atât întreprinderile care procesează produse agricole listate în Anexa 1 la Tratat cât şi micro-întreprinderile din spaţiul rural).

- Demarcarea în privinţa intervenţiei FEADR şi FEDR privind sprijinul acordat ***IMM-urilor pentru activităţi productive***:

- FEADR (PNDR) va sprijini:

▪ Micro-întreprinderile implicate în procesarea produselor agricole şi forestiere (până la stadiul de cherestea) de pe întreg teritoriul ţării (Axa 1);

▪ Micro-întreprinderile din spaţiul rural care **desfăşoară activităţi non-agricole** şi activităţi de **procesare a lemnului începând cu stadiul de cherestea**, **exceptând** micro-întreprinderile care obţin produse alimentare, precum şi micro-întreprinderile spin-off de înaltă tehnologie[107] (Axa 3);

▪ Întreprinderile mici şi mijlocii care desfăşoară activităţi productive de procesare a produselor agricole precum şi IMM-uri şi micro-întreprinderi din sectorul industriei alimentare (Axa 1);

▪ Întreprinderile intermediare care desfăşoară activităţi productive de procesare a produselor agricole şi întreprinderile intermediare din sectorul industriei alimentare (Axa 1).

- FEDR (POS CCE) va sprijini:

▪ Micro-întreprinderile de tip spin-off de înaltă tehnologie de pe întreg teritoriul ţării, cu excepţia celor care desfăşoară activităţi de procesare a produselor agricole şi forestiere;

▪ Întreprinderile mici şi mijlocii care desfăşoară activităţi productive, cu excepţia celor implicate în procesarea produselor agricole şi în industria alimentară;

▪ Întreprinderile intermediare şi mari care desfăşoară activităţi productive, cu excepţia celor implicate în procesarea produselor agricole şi în industria alimentară.

- FEDR (POR) va sprijini:

[107] Micro-întreprinderile care desfăşoară activităţi bazate pe rezultatele activităţilor de cercetare -dezvoltare obţinute de universităţi sau institute de cercetare -dezvoltare).

- Micro-întreprinderile în spaţiul urban, cu excepţia celor care desfăşoară activităţi de procesare a produselor agricole şi forestiere şi cu excepţia celor spin-off de înaltă tehnologie;
- întreprinderile mici şi mijlocii care desfăşoară activităţi de turism.

- Demarcarea în privinţa intervenţiei FEADR, FSE şi FEDR privind ***serviciile de consultanţă***:
  - FEADR (PNDR - Axa 1) sprijină acţiunile de consultanţă acordată celor implicaţi în activităţi agricole, forestiere şi de agro-mediu;
  - FSE (POS DRU) acordă servicii de consiliere celor ce vor să dobândească abilităţi de întreprinzători sau manageri şi nu sunt implicaţi în domeniile mai sus amintite;
  - FEDR (POS-CCE) acordă servicii de consultanţă pentru antreprenori în vederea dezvoltării infrastructurii de afaceri de importanţă naţională şi pentru integrarea întreprinderilor în clustere şi lanţuri de producţie.
- Demarcarea în privinţa intervenţiei FEADR şi FEDR privind ***fondurile de garantare***
  - FEADR (PNDR – Axa 1) sprijină fondurile de garantare pentru acordarea de garanţii fermierilor şi activităţilor agricole şi silvice desfăşurate de aceştia, inclusiv pentru activităţi agro-alimentare şi a afacerilor la scară mică din spaţiul rural în conformitate cu aria de aplicabilitate a PNDR;
  - FEDR (POS) sprijină fondurile de garantare care asigură garanţii pentru desfăşurarea de afaceri, **exceptând** fermierii şi activităţile agricole şi silvice desfăşurate de aceştia, activităţile agro-alimentare şi afacerile la scară mică din spaţiul rural.
- Demarcarea în privinţa intervenţiei FEADR şi FEDR privind ***managementul standardelor***:
  - FEADR (PNDR- Axa 1) va susţine asigurarea standardelor de calitate şi siguranţă alimentară şi a standardelor de mediu în concordanţă cu domeniul de intervenţie;
  - FEDR (POS CCE) va susţine adoptarea voluntară a standardelor şi certificării europene pentru calitate şi mediu, precum şi îmbunătăţirea infrastructurii de certificare.
- Demarcarea intervenţiei FEADR şi FEDR privind ***infrastructura turistică*** se face astfel:
  - FEADR (PNDR – Axa 3) va susţine:
    - proiectele de investiţii în structuri de primire turistice şi infrastructura de agrement aferentă, iniţiate de către micro-întreprinderi şi proiecte de infrastructură publică de turism **la scară mică**[108] în spaţiul rural cu respectarea plafonului stabilit prin Măsura 313, cu excepţia proiectelor din staţiunile balneare şi balneo-climaterice;
    - centrele de informare şi promovare turistică locală din spaţiul rural.
  - FEDR (POR) va susţine:
    - proiectele de infrastructură turistică în spaţiul urban, precum şi în staţiunile balneare şi balneo-climaterice (din spaţiul rural şi urban);
    - investiţii în infrastructura **la scară mare**[109] în spaţiul rural, cu respectarea costului total al proiectului, de minim 1.500.000 Euro;
    - centrele naţionale de informare şi promovare turistică din zonele turistice mari.
- Demarcarea în privinţa intervenţiei FEADR şi FEDR pentru ***patrimoniul cultural*** se face

[108] Investiţii private realizate de către micro-întreprinderi în infrastructura de agrement şi în structuri de primire turistice având până la 15 camere, cu respectarea plafonului maxim al ajutorului public de 200.000 Euro /proiect şi investiţii publice în infrastructura turistică, cu respectarea aceluiaşi plafon maxim al ajutorului public de 200.000 Euro /proiect.

[109] Investiţii private (exceptând investiţiile făcute de micro-întreprinderi) şi publice în infrastructura turistică a căror valoare totală depăşeşte pragul de 1.500.000 Euro/proiect.

astfel:

- FEADR (PNDR – Axa 3) va sprijini patrimoniul cultural local din mediul rural – grupa B[110]
- FEDR (POR) va sprijini:
  - patrimoniul UNESCO şi patrimoniul cultural naţional - grupa A[111]
  - patrimoniul cultural local din mediul urban - grupa B.

- Demarcarea şi coerenţa în privinţa intervenţiei FEADR, FEDR şi FSE privind investiţiile ***în infrastructura aferentă serviciilor sociale:***
  - FEADR (PNDR Axa 3) va susţine **prima înfiinţare şi dotarea** infrastructurii aferente serviciilor sociale din spaţiul rural (centre de îngrijire copii, bătrâni şi persoane cu nevoi speciale);
  - FEDR (POR) va susţine reabilitarea infrastructurii sociale existente;
  - FSE (POS DRU) va susţine acţiunile de incluziune socială, asigurându-se, astfel, **coerenţa** cu intervenţia PNDR.

- Demarcarea şi coerenţa intervenţiei FEADR şi FSE privind ***formarea profesională:***.
  - FEADR (PNDR – Axa 1) va sprijini acţiuni de pregătire profesională de scurtă durata a celor implicaţi în activităţi agricole, forestiere şi de industrie alimentară, fără dobândirea unei calificări;
  - FSE (POS DRU) va sprijini;
    - acţiunile de formare profesională a persoanelor implicate în sectorul non-agricol şi a fermierilor pentru a se reorienta către alte activităţi, asigurând, astfel coerenţa cu măsurile investiţionale din sectoarele non-agricole ale Axei 3;
    - acţiunile de formare profesională prin intermediul şcolilor profesionale şi a liceelor, inclusiv unităţile şcolare specializate în domeniul agriculturii şi silviculturii.
  - FEDR (POR) va sprijini investiţiile în infrastructura educaţională.

Investiţiile privind reabilitarea **infrastructurii de învăţământ** (şcolile) şi **sănătate**, precum şi investiţiile privind **conexiunea la internet** vor fi susţinute prin intermediul Instrumentelor Structurale, iar PNDR (Axa 3, măsura 322) va susţine **investiţiile noi** în construirea de grădiniţe în spaţiul rural.

10.2.2. Demarcare FEADR - FEP

- FEADR (PNDR) vizează persoanele implicate în activităţi agricole, forestiere şi agro-alimentare pe întreg teritoriul ţării şi non-agricole din spaţiul rural, cu excepţia celor care au drept activitate de bază pescuitul şi acvacultura;
- FEP (POP) vizează promovarea unui sector piscicol competitiv, dinamic, modern şi asigurarea unui pescuit durabil, adresându-se doar persoanelor implicate în acest sector.

Demarcarea este asigurată, astfel, atât prin tipul de beneficiar cât şi prin tipul activităţii sprijinite.

[110] În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobată prin Ordinul Ministrului Culturii şi Cultelor nr. 2314 / 8 iulie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, an 172 (XVI), Nr. 646 bis din 16 iulie 2004.

[111] În conformitate cu Lista Monumentelor Istorice, aprobată prin Ordinul Ministrului Culturii şi Cultelor nr. 2314 / 8 iulie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, an 172 (XVI), Nr. 646 bis din 16 iulie 2004.

10.2.3. Demarcarea sprijinului FEADR şi FSUE pentru infrastructura afectată de inundaţiile din anul 2010

- Pentru **submăsura** 125 c:
  - PNDR va susţine comunele ce îşi propun investiţii în infrastructura de prevenire a inundaţiilor, cu excepţia acelora care depun documente în vederea decontării din Fondul Solidaritatea al Uniunii Europene a cheltuielilor efectuate pentru repunerea în funcţiune a infrastructurii afectate de inundaţiile din 2010.

- Pentru **submăsura** 322 d:
  - PNDR va susţine comunele ce îşi propun investiţii în infrastructura rutieră (drumuri comunale, poduri şi podeţe aferente) afectată de inundaţii, cu excepţia acelor comune care depun documente în vederea decontării din Fondul Solidaritatea al Uniunii Europene a cheltuielilor efectuate pentru repunerea în funcţiune a infrastructurii rutiere afectate de inundaţiile din 2010;

  - FSUE va sprijini investiţiile pentru celelalte categorii de drumuri (judeţene, naţionale) plus investiţiile în drumurile comunale afectate de inundaţii din comunele care depun documente în vederea decontării cheltuielilor efectuate pentru repunerea în funcţiune a infrastructurii rutiere respective.

Astfel, comunele care şi-au asigurat finanţarea şi au început lucrările pentru refacerea infrastructurii vizate de cele două submăsuri, în vederea decontării acestora din Fondul Solidaritatea al UE, nu pot primi finanţare din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală.

În acest sens, Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit şi Secretariatul General al Guvernului care este autoritatea desemnată pentru gestionarea Fondului Solidaritatea al UE, vor asigura, printr-un protocol semnat între părţi, un sistem comun de verificare în vederea evitării dublei finanţări, începând cu etapa de depunere a proiectelor.

10.3. Conformitatea cu măsurile Axei 4

Criterii de demarcare privind strategiile de dezvoltare locală în raport cu cele finanţate prin FEP şi criteriile de demarcare privind activităţile de cooperare finanţate din alte fonduri comunitare

10.3.1. Demarcare FEADR-FEP

POS – Pescuit (Fondul European pentru Pescuit) va finanţa prin axa 4 „Dezvoltarea durabilă a zonelor de pescuit" acţiuni similare cu FEADR în ceea ce priveşte dezvoltarea comunităţilor locale prin implementarea de strategii de dezvoltare locală. FEP urmăreşte revigorarea economică şi competitivitatea sectorului piscicol, încurajarea dezvoltării durabile, îmbunătăţirea calităţii vieţii în zonele pentru pescuit.

Întrucât axele 4 din cadrul FEADR şi FEP sprijină strategiile de dezvoltare implementate fie de Grupuri de Acţiune Locală, fie de grupuri finanţate din Axa 4 din FEP într-un anumit teritoriu, se impune stabilirea unor linii de demarcare între ajutorul acordat dezvoltării rurale şi sprijinului acordat pescuitului.

Este posibil pentru o zonă LEADER să se suprapună total sau parţial cu o zonă pentru pescuit sprijinită prin axa 4 din FEP, fiind imposibil să se realizeze o demarcare pe criterii geografice. Pentru a fi selectată, o zonă LEADER trebuie să respecte criteriile de eligibilitate şi de selecţie prezentate în fişa măsurii, în capitolul 5.3.4.1. Dacă un grup LEADER se formează pe structura unui grup finanţat din axa 4 din FEP deja existent, se poate folosi aceeaşi structură de sprijin administrativ pentru implementarea ambelor programe. Astfel, costurile de funcţionare vor fi împărţite (proporţional) între

GAL şi grupul finanţat din axa 4 din FEP. Datorită posibilei suprapuneri geografice între un GAL şi un grup finanţat din axa 4 din FEP, se va realiza o demarcare clară între fonduri, cum ar fi:

- strategiile vor fi distincte (Strategiile finanţate din FEP sprijină zonele pescăreşti, sectoarele şi persoanele implicate în pescuit, în timp ce strategiile finanţate din axa 4 FEADR nu urmăresc activităţile pescăreşti sau actorii implicaţi în pescuit.
- parteneriatele – componenţa parteneriatului GAL şi grupului finanţat din axa 4 din FEP - vor fi distincte. În acest sens, GAL va trebui compus în majoritate din actori implicaţi în dezvoltare rurală (şi nu în sectorul pescăresc), în timp ce grupurile finanţate din axa 4 din FEP vor fi compuse în majoritate din actori ce provin din sectorul pescăresc
- comitete de selecţie a proiectelor distincte – componenţa organelor de decizie din cadrul parteneriatului va fi diferită,
- contabilitate şi circuite financiar-contabile distincte.

10.3.2. Demarcare FEADR - Programele de Cooperare finanţate din fonduri europene

(programele de cooperare la graniţele interne ale UE şi programele de cooperare la graniţele externe ale UE)

Solicitanţii sprijinului pentru proiectele de cooperare vor trebui să specifice în cererile de finanţare dacă au mai aplicat şi la alte fonduri pentru finanţarea activităţilor respective. În vederea evitării dublei finanţări, Autoritatea de Management pentru PNDR va asigura o consultare adecvată cu celelalte autorităţi de management, înaintea selectării proiectelor. În acest sens, în Comitetul de Selecţie pentru proiectele PNDR vor fi invitaţi să participe reprezentanţi ai autorităţilor care gestionează programele de cooperare teritorială europeană şi, de asemenea, un reprezentant al Autorităţii de Management pentru PNDR va lua parte la întrunirile Comitetului de Selecţie/Comitetului Mixt de Monitorizare a Programelor de Cooperare Teritorială Europeană.

În cazul demarcării între PNDR şi Programul Operaţional de Cooperare Transfrontalieră România-Bulgaria, s-a stabilit ca „în zona transfrontalieră, prin PNDR să se realizeze investiţiile private, în vreme ce prin PO CT România-Bulgaria să se sprijine investiţiile publice şi ale ONG”.

De asemenea, o listă oficială cu posibile proiecte LEADER, va fi disponibilă pentru consultarea în permanenţă cu alte autorităţi implicate în implementarea fondurilor comunitare, pentru evitarea unor eventuale suprapuneri.

10.4. Informaţii privind complementaritatea cu alte instrumente financiare ale Comunităţii

Principalul instrument financiar comunitar utilizat în România este reprezentat de programele PHARE. Obiectivul acestor programe constă în pregătirea agriculturii din România în vederea aderării la Uniunea Europeană din prisma capacităţii administrative şi de management în contextul Politicii Comune Agricole, în special al dezvoltării rurale.

Anumite proiecte programate în prezent pe PHARE 2005 şi 2006 vor sprijini implementarea PNDR şi în acest context asigurarea complementarităţii în cadrul acestuia.

Articularea cu proiectele de AT existente:

Phare 2005 –“ Dezvoltarea unui software IT dedicat managementului şi plăţilor din PNDR”

Phare 2005 – “Formarea personalului instituţiilor în proiectarea şi implementarea Programelor Operaţionale de Dezvoltare Rurală şi Pescuit şi a potenţialilor beneficiari”

Obiectiv: Proiectul va îmbunătăţi competenţele profesionale şi cunoştinţele personalului implicat în implementarea PDR şi gradul de pregătire a actorilor implicaţi în implementarea PDR şi POP (membri ai Comitetelor de Monitorizare) şi a potenţialilor beneficiari.

Componenta 1 şi 2 – Formarea personalului APIA, APDRP în privinţa măsurilor pe suprafaţă din PNDR (Zone defavorizate, măsuri de agro-mediu şi împădurire): Proceduri de solicitare, implementarea controalelor administrative, sancţiuni, autorizarea plăţilor şi raportare inclusiv folosirea bazei de date IACS.

Componenta 3 – Formarea membrilor Comitetului de Monitorizare al PNDR.

Componenta 4 – Formarea personalului APDRP în privinţa măsurilor de investiţii din PNDR: Proceduri de solicitare, implementarea controalelor administrative, financiare şi tehnice, sancţiuni, autorizarea plăţilor, raportare şi implementarea inspecţiilor pe teren (controale la faţa locului).

Componenta 5 – Formarea personalului Autorităţii de Management pentru PNDR în privinţa măsurilor implementate direct de MADR: Proceduri de solicitare, implementarea controalelor administrative.

Componenta 6 – Formarea personalului Autorităţii de Management pentru POP în privinţa implementării măsurilor:

Componenta 7 – Lansarea primelor proiecte de comunicare (seminarii la nivel naţional şi regional)

Phare 2006 - Proiect dedicat actorilor din PNDR şi POP, vizând îmbunătăţirea comunicării şi informării şi consolidarea guvernării locale;

Obiectiv: Proiectul vizează asigurarea absorbţiei corecte a FEADR şi FEP şi creşterea numărului propunerilor de proiecte solide. Proiectul se bazează pe o cunoaştere detaliată a activităţilor programului, vizând crearea condiţiilor pentru asigurarea unei absorbţii corecte şi solide a FEADR şi FEP.

Componenta 1 - Elaborarea planurilor strategice şi operaţionale de comunicare şi finanţare conform lansării campaniei de comunicare: broşuri, difuzare, pliante, website.

Componenta 3 - Sprijinirea AM în implementarea Axei LEADER şi formarea personalului AM la nivel naţional şi local.

Activităţile deja planificate în cadrul proiectelor PHARE menţionate mai sus nu vor fi finanţate din măsura de asistenţă tehnică a PNDR. De asemenea, activităţile finanţate prin măsura de asistenţă tehnică nu vor coincide cu cele finanţate prin alte programe naţionale şi comunitare.

Informaţii privind complementaritatea cu alte instrumente financiare multi-laterale şi naţionale

- Demarcarea FEADR (PNDR) şi **Banca Mondială** (Proiectul „Modernizarea Sistemului de Informare şi Cunoaştere în Agricultură" - MAKIS):
  - ✓ Prin Proiectul „Modernizarea Sistemului de Informare şi Cunoaştere în Agricultură" (MAKIS) se acordă sprijin pentru îmbunătăţirea capacităţii cercetătorilor, a consultanţilor agricoli şi a inspectorilor din domeniul siguranţei alimentare de a asigura asistenţă fermierilor şi procesatorilor referitoare la cerinţele în domeniu ale Uniunii Europene;
  - ✓ Prin FEADR (PNDR - Axa 1) se acordă consultanţă agricolă gratuită fermierilor, consultanţă care va fi furnizată de entităţi publice sau private selectate.

- Demarcare FEADR (PNDR) – **BIRD** în ceea ce priveşte Proiectul de Dezvoltare Forestier
  - ✓ În ceea ce priveşte Proiectul de Dezvoltare Forestieră, prin componenta de reabilitare şi extindere a drumurilor forestiere, volumul investit este de aproximativ 12,7 milioane USD din care 80% împrumut BIRD şi 20% contribuţie RNP- Romsilva;

- Demarcare FEADR (PNDR) – **BDCE** în ceea ce priveşte amenajarea bazinelor torenţiale şi reconstrucţia drumurilor forestiere din zonele cu riscuri majore la inundaţii

- ✓ Proiectul referitor la amenajarea bazinelor torenţiale şi reconstrucţia drumurilor forestiere din zonele cu riscuri majore la inundaţii din România (2006-2009) este evaluat la 71,4 milioane Euro, din care 48 milioane Euro reprezentă împrumuturi BDCE, 12 milioane Euro finanţare de la buget şi 11,4 milioane Euro finanţare din surse RNP Romsilva (care reprezintă valoarea TVA);

Atât în cazul Proiectului de Dezvoltare forestieră cât şi al Proiectului referitor la amenajarea bazinelor torenţiale şi reconstrucţia drumurilor forestiere din zonele cu riscuri majore la inundaţii, finanţările se adresează realizării obiectivelor în fondul forestier în proprietatea publică a statului, administrat de Regia Naţională a Pădurilor – Romsilva iar lista investiţiilor deja realizate sau în curs de realizare va fi disponibilă la APDRP pentru a verifica dacă finanţările se suprapun.

- Demarcare FEADR (PNDR) şi **Banca Mondială – Proiectul de Reabilitare a Sectorului de Irigaţii**

Valoarea împrumutului acordat de Banca Mondială prin acest proiect este de 80 milioane USD principalele obiective fiind: restructurarea instituţiilor care se ocupă de irigaţii – Agenţia Naţională de Îmbunătăţiri Funciare/Societatea Naţională de Îmbunătăţiri Funciare şi reabilitarea unei părţi din sistemul de irigaţii al acestora. Sprijinul acordat prin proiectul Băncii Mondiale vizează investiţii în infrastructura de irigaţii aparţinând ANIF (societate de stat) şi anume: consolidarea digurilor de la Dunăre, modernizarea staţiilor de pompare şi de aducţiune a apei pentru irigaţii, iar prin PNDR sprijinul vizează investiţii în structura aferentă ploturilor de irigaţii administrate de către Organizaţia Utilizatorilor de Apă pentru Irigaţii, demarcarea asigurându-se în funcţie de beneficiar.

- Demarcarea FEADR (PNDR) şi **Banca Mondială (Proiectul „Dezvoltare rurală")**

Prin proiectul Băncii Mondiale derulat în perioada 2001-2007, s-au finanţat proiecte de investiţii (drumuri şi sisteme de apă potabilă) în 100 de comune din 5 judeţe selectate ca fiind cele mai sărace (Botoşani, Tulcea, Călăraşi, Dolj şi Sălaj). Valoarea totală a împrumutului a fost de 40 milioane dolari iar valoarea proiectelor de până în 200.000 USD. Deşi acest proiect finanţat prin Banca Mondială s-a finalizat în luna decembrie 2007, pentru a se evita dubla finanţare a aceloraşi investiţii pe aceleaşi amplasamente, o listă a proiectelor Băncii Mondiale va fi disponibilă la Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit.

- Demarcarea FEADR (PNDR) şi **Banca Mondială (Proiectul „Finanţare Rurală")**

Împrumutul de 80 milioane USD acordat prin Banca Mondială a fost alocat pentru acordarea de credite, micro-credite şi leasing pentru finanţarea activităţilor productive din zona rurală, precum şi pentru asistenţă tehnică acordată băncilor. Sistemul e similar cu cel folosit în Programul Fermierul. Sumele au fost toate alocate, proiectul încheindu-se la sfârşitul anului 2007. Nu există posibilităţi de suprapunere cu FEADR-ul.

- Demarcarea FEADR (PNDR) şi Banca **Mondială - Proiectul de Control al Poluării în Agricultură pentru România**

Proiectul Băncii Mondiale urmăreşte aplicarea practicilor agricole prietenoase cu mediul în aria de acţiune a proiectului şi reducerea nutrienţilor rezultaţi din agricultură în Delta Dunării şi Marea Neagră. Acesta are trei componente principale, primul având patru subcomponente:

1. furnizează sprijin pentru îmbunătăţirea instalaţiilor de stocare adecvată gunoiului de grajd, echipament pentru colectarea acestuia şi punerea în aplicare în 7 comune;
2. promovarea adoptării unor bune practici agricole în scopul îmbunătăţirii producţiei agricole şi a reducerii nutrienţilor rezultaţi din agricultură;
3. dezvoltarea şi sprijinirea unui sistem de management specific pentru folosirea terenului în Polderul Boianu Sticleanu şi restaurarea ecologică a Polderului Calderaşi-Raul;
4. Întărirea capacităţii instituţionale în judeţul Călăraşi prin:

- sprijinirea Direcţiei de Sănătate Publică pentru a monitoriza calitatea apei şi aerului, precum şi impactul asupra mediului;
- întărirea politicii naţionale şi a capacităţii de implementare;
- finanţarea unei campanii de informare publică pentru toate aceste activităţi la nivel local, naţional şi regional pentru a obţine rezultatele propuse prin proiect.

Valoarea totală a acestui proiect a fost de 10,8 milioane USD şi s-a derulat pe perioada decembrie 2001 – iunie 2007. Nu există suprapuneri cu FEADR, iar pentru componenta 1. referitoare la sprijinul oferit pentru îmbunătăţirea instalaţiilor de stocare adecvată a gunoiului de grajd, echipament pentru colectarea acestuia şi punerea în aplicare, lista celor 7 comune va fi disponibilă APDRP pentru evitarea dublei finanţări a aceloraşi investiţii.

- Demarcarea FEADR (PNDR) şi **Fondul Român de Dezvoltare Socială (Banca Mondială) – Programul de Intervenţii Prioritare (PIP)**

În perioada 2007 - 2011, prin Programul de Intervenţii Prioritare (PIP) circa 100 dintre cele mai sărace aşezări din România, locuite preponderent de romi, vor beneficia de finanţare pentru rezolvarea celor mai stringente **probleme de infrastructura** şi servicii sociale.
PIP este una din cele patru componente ale Proiectului de Incluziune Socială (SIP), care îşi propune îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă şi creşterea nivelului de incluziune sociala pentru cele mai vulnerabile categorii de persoane din societatea românească. Solicitanţii eligibili în cadrul Programului Băncii Mondiale sunt primăriile comunelor sau oraşelor de care aparţin cele 120 de comunităţi eligibile. Componenta pe care există risc de suprapunere între PIP şi PNDR este cea a investiţiilor în infrastructură, iar demarcarea se va realiza pe baza listei de proiecte finanţate prin Banca Mondială, care va fi disponibilă la APDRP.

- Demarcarea FEADR (PNDR) - **bugetul de stat (Programul Naţional de Reabilitare a Aşezămintelor Culturale)**

  - ✓ Prin Programul Naţional de Reabilitare a Aşezămintelor Culturale vor fi finanţate investiţiile noi (construcţie şi dotare) pentru aşezăminte culturale din spaţiul rural;
  - ✓ Prin Măsura 322 "Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale" din cadrul PNDR să fie sprijinită reabilitarea, modernizarea şi dotarea aşezămintelor culturale existente în spaţiul rural.

Capitolul 11
Desemnarea autorităţilor responsabile privind implementarea PNDR

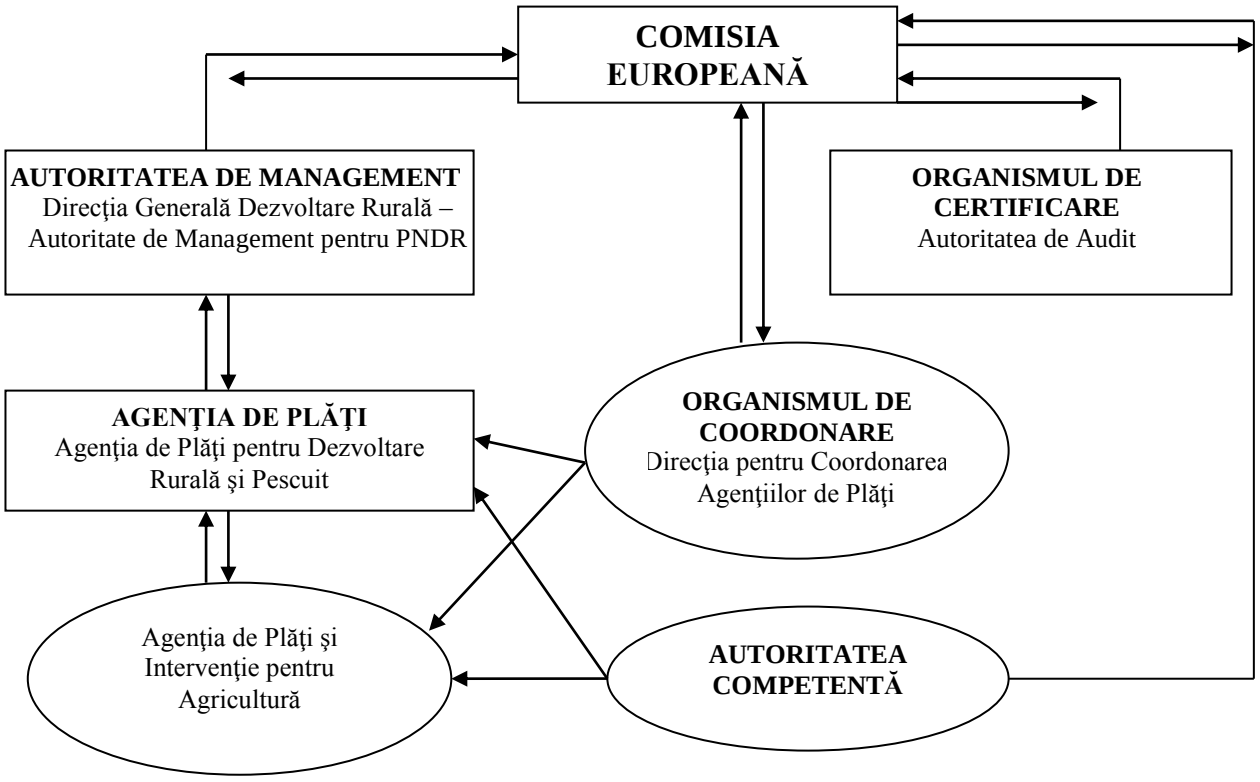
Conform prevederilor art. 74 al Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat prin FEADR, Statul Membru trebuie să creeze cadrul legislativ, statutar şi administrativ pentru a se asigura că interesele financiare ale Comunităţii Europene sunt protejate în mod eficient. Pentru România, sistemul instituţional de administrare, control şi implementare este alcătuit din:

- Autoritatea de Management, reprezentată de Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale - Direcţia Generală Dezvoltare Rurală - are în responsabilitate funcţia de implementare şi managementul Programului (DGDR-AM PNDR).
- Agenţia de Plăţi acreditată, reprezentată de Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit - are în responsabilitate funcţia de plată (APDRP);
- Organismul de Certificare, reprezentat de Autoritatea de Audit constituită pe lângă Curtea de Conturi a României – are în responsabilitate certificarea veridicităţii, integralităţii şi acurateţei conturilor Agenţiilor de Plăţi acreditate.

Având în vedere că la nivelul României funcţionează două agenţii de plăţi pentru derularea fondurilor comunitare, respectiv Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit pentru FEADR şi FEP şi Agenţia de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură pentru FEGA, a fost constituit Organismul de Coordonare în vederea acţionării ca unic interlocutor al celor două agenţii cu Comisia Europeană.

Acreditarea agenţiilor de plăţi şi a organismului de coordonare revine în responsabilitatea Autorităţii Competente, constituită în cadrul Ministerului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale.

Dezvoltarea sistemului naţional de implementare al FEADR are la bază structura instituţională şi cadrul legislativ creat pentru implementarea Programului SAPARD, conform următoarei scheme:

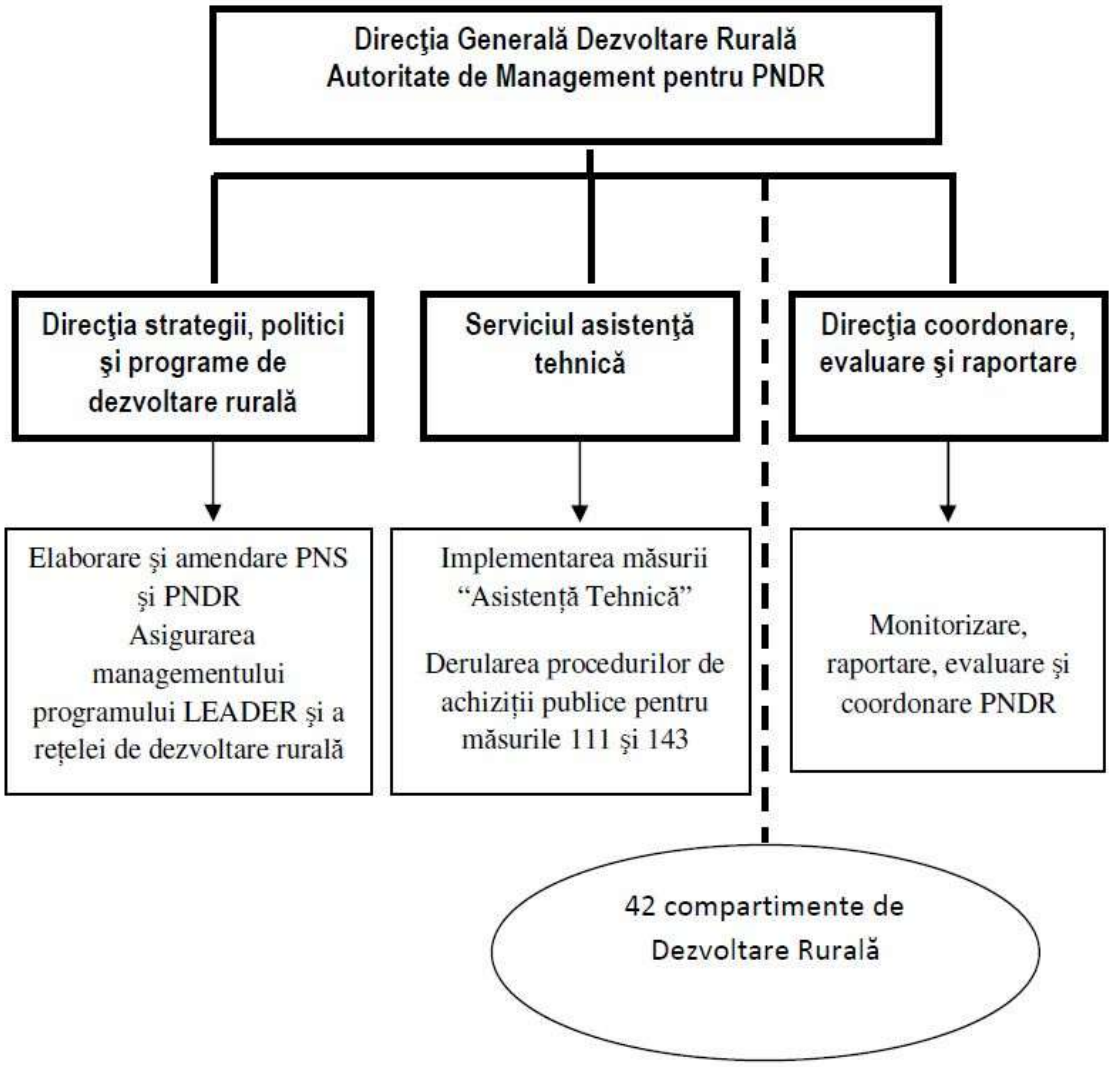

11.1. Definirea autorităţilor şi a sarcinilor aferente

11.1.a) Autoritatea de Management

Autoritatea de Management pentru Programul Naţional de Dezvoltare Rurală al României este Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale, reprezentat prin Direcţia Generală Dezvoltare Rurală, conform Hotărârii de Guvern nr. 725/2010 privind reorganizarea şi funcţionarea Ministerului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale, precum şi a unor structuri aflate în subordinea acestuia, cu modificarile şi completările ulterioare.

Structura organizatorică a Direcţiei Generale Dezvoltare Rurală – Autoritate de Management pentru PNDR este prezentată în următoarea schemă:

În vederea asigurării unui contact direct cu potenţialii beneficiari ai Programului, Direcţia Generală Dezvoltare Rurală – Autoritate de Management pentru PNDR a dezvoltat compartimente judeţene de dezvoltare rurală, ce vor desfăşura la nivel local activităţi corespunzătoare sarcinilor de implementare ale AM PNDR.

În scopul întăririi capacităţii instituţionale AM PNDR a dezvoltat o structură de personal care cuprinde 307 de posturi: 85 la nivel central şi 222 la nivel judeţean, în cadrul compartimentelor de dezvoltare rurală.

În vederea îndeplinirii sarcinilor specifice, personalul AM PNDR de la nivel central şi judeţean a fost instruit atât la nivel general în privinţa implementării FEADR în România prin o serie de proiecte PHARE cât şi asupra unor subiecte specifice ale PNDR precum Axa LEADER sau acţiunile de consultare, informare şi promovare, prin intermediul seminariilor de lucru.

Din punct de vedere al logisticii, prin intermediul proiectelor PHARE, AM şi-a completat necesarul de dotări prin achiziţionarea de calculatoare şi alte elemente de tehnică informatică necesare bunei desfăşurări a activităţilor.

Conform art.75 al Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005, Autoritatea de Management este responsabilă cu managementul şi implementarea eficientă, efectivă şi corectă a programului şi trebuie, în special:

(a) să se asigure că operaţiunile sunt selectate pentru finanţare în conformitate cu criteriile aplicabile programului de dezvoltare rurală;

(b) să garanteze înregistrarea şi stocarea informaţiilor statistice privind implementarea, într-o formă adecvată pentru monitorizare şi evaluare, într-un sistem informatic;

(c) să se asigure că beneficiarii şi alte organisme participante la punerea în aplicare a acţiunilor:

  (i) sunt informate asupra obligaţiilor ce le revin ca urmare a acordării ajutorului şi utilizează fie un sistem de contabilitate separat, fie o codificare contabilă adecvată pentru toate tranzacţiile aferente operaţiunii;

  (ii) cunosc cerinţele privind transmiterea datelor către autoritatea de management şi pentru înregistrarea realizărilor şi rezultatelor;

(d) să se asigure că evaluările programelor sunt realizate în termenele prevăzute în regulament şi în conformitate cu cadrul comun de monitorizare şi evaluare şi că acestea sunt transmise autorităţilor naţionale în cauză, precum şi Comisiei;

(e) să conducă activităţile comitetului de monitorizare şi să-i transmită acestuia documentele necesare pentru monitorizarea implementării programului în lumina obiectivelor sale specifice;

(f) să asigure respectarea obligaţiilor în ceea ce priveşte publicitatea, prevăzute la articolul 76;

(g) să întocmească raportul anual privind progresul realizat şi, după aprobarea acestuia de către comitetul de monitorizare, să îl prezinte Comisiei;

(h) să garanteze faptul că agenţia de plăţi primeşte toate informaţiile necesare, în special în ceea ce priveşte procedurile aplicate şi controalele efectuate în raport cu operaţiunile selectate pentru finanţare, înainte ca plăţile să fie autorizate.

În baza alin. (2) al art. 75, Autoritatea de Management pentru PNDR a delegat o parte din funcţiile specifice Agenţiei de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit, continuând să păstreze întreaga responsabilitate pentru managementul şi implementarea eficientă şi corectă a sarcinilor delegate.

În acest sens, prin Acordul Cadru de Delegare a funcţiilor legate de implementarea măsurilor din Programul Naţional de Dezvoltare Rurală susţinute prin Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală încheiat în data de 30 august 2006, cu modificările şi completările ulterioare, Autoritatea de Management a delegat către Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit următoarele sarcini:

a) implementarea măsurilor din PNDR (primirea, evaluarea şi contractarea cererilor de finanţare), exceptând Măsurile 141, 142 (pentru care AM va primi şi evalua proiectele), 111 şi 143, Operaţiunile de Asistenţă Tehnică (pentru proiectele implementate de AM), inclusiv Reţeaua Naţională de Dezvoltare Rurală, selecţia Grupurilor de Acţiune Locală şi sub-măsura 431.1 (aflate în implementarea Autorităţii de Management).

b) înregistrarea, colectarea şi stocarea, într-o formă adecvată monitorizării şi evaluării, într-un sistem informatizat a informaţiilor statistice privind implementarea financiară şi fizică a PNDR. În acest sens, APDRP este responsabilă de furnizarea indicatorilor financiari, de realizare şi rezultat care pot fi colectaţi în baza cererilor de finanţare şi plată, rezultând astfel gradul de angajare şi plată pentru măsurile programului.

c) informarea beneficiarilor şi a altor organisme participante la punerea în aplicare a acţiunilor asupra obligaţiilor ce le revin ca urmare a acordării sprijinului, asupra necesităţii utilizării unui sistem de contabilitate separată, sau a unei codificări contabile adecvate pentru toate

tranzacţiile aferente operaţiunii, precum şi a cerinţelor privind transmiterea datelor către Autoritatea de Management şi pentru înregistrarea realizărilor şi rezultatelor;

d) respectarea obligaţiilor în ceea ce priveşte publicitatea, prevăzute la articolul 76, alin (2) (b).

Pentru selectarea operaţiunilor pentru finanţare, în conformitate cu criteriile aplicabile măsurilor 112, 121, 122, 123, 125, 141, 221, 312, 313, 322 va fi aplicată procedura de selecţie prevăzută în Capitolul 5, subcapitolul 5.2.4.

Pentru Măsurile 111 „Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe", 141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă**"**, 142 „Înfiinţarea grupurilor de producători" şi 143 „Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori", Operaţiunile de Asistenţă Tehnică (pentru proiectele implementate de AM), inclusiv Reţeaua Naţională de Dezvoltare Rurală, şi pentru selecţia GAL şi implementarea sub-măsurii 431.1 „Construcţia de parteneriate public-private", Autoritatea de Management îşi păstrează sarcinile de primire, evaluare şi selectare a proiectelor.

AM PNDR va asigura, pe de o parte, monitorizarea activităţilor ce nu au fost delegate APDRP şi, pe de alta, coordonarea activităţilor legate de colectarea, prin intermediul sistemului de evaluare, a indicatorilor de rezultat indisponibili la nivelul APDRP şi a celor de impact, relevanţi pentru monitorizarea şi evaluarea eficientă a Programului.

Autoritatea de Management va asigura respectarea obligaţiilor privind publicitatea prevăzute de art. 76 (1) (2) a) şi c). Sarcinile de informare, promovare şi publicitate, indiferent de organismul direct responsabil, sunt realizate în colaborare de cele două instituţii.

De asemenea, în responsabilitatea directă a AM PNDR revin sarcinile de realizare a evaluărilor programului în termenele prevăzute în Regulamentul (CE) nr.1698/2005 şi în conformitate cu Cadrul Comun de Monitorizare şi Evaluare, de conducere a activităţilor Comitetului de Monitorizare, de întocmire a raportului anual privind progresul realizat şi, după aprobarea acestuia de către Comitetul de Monitorizare, de înaintare a acestuia către Comisie.

În privinţa măsurilor a căror implementare nu a fost delegată Agenţiei de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit, AM PNDR se asigură că agenţia de plăţi primeşte toate informaţiile necesare, în special în ceea ce priveşte procedurile aplicate şi controalele efectuate în raport cu operaţiunile selectate pentru finanţare, înainte ca plăţile să fie autorizate.

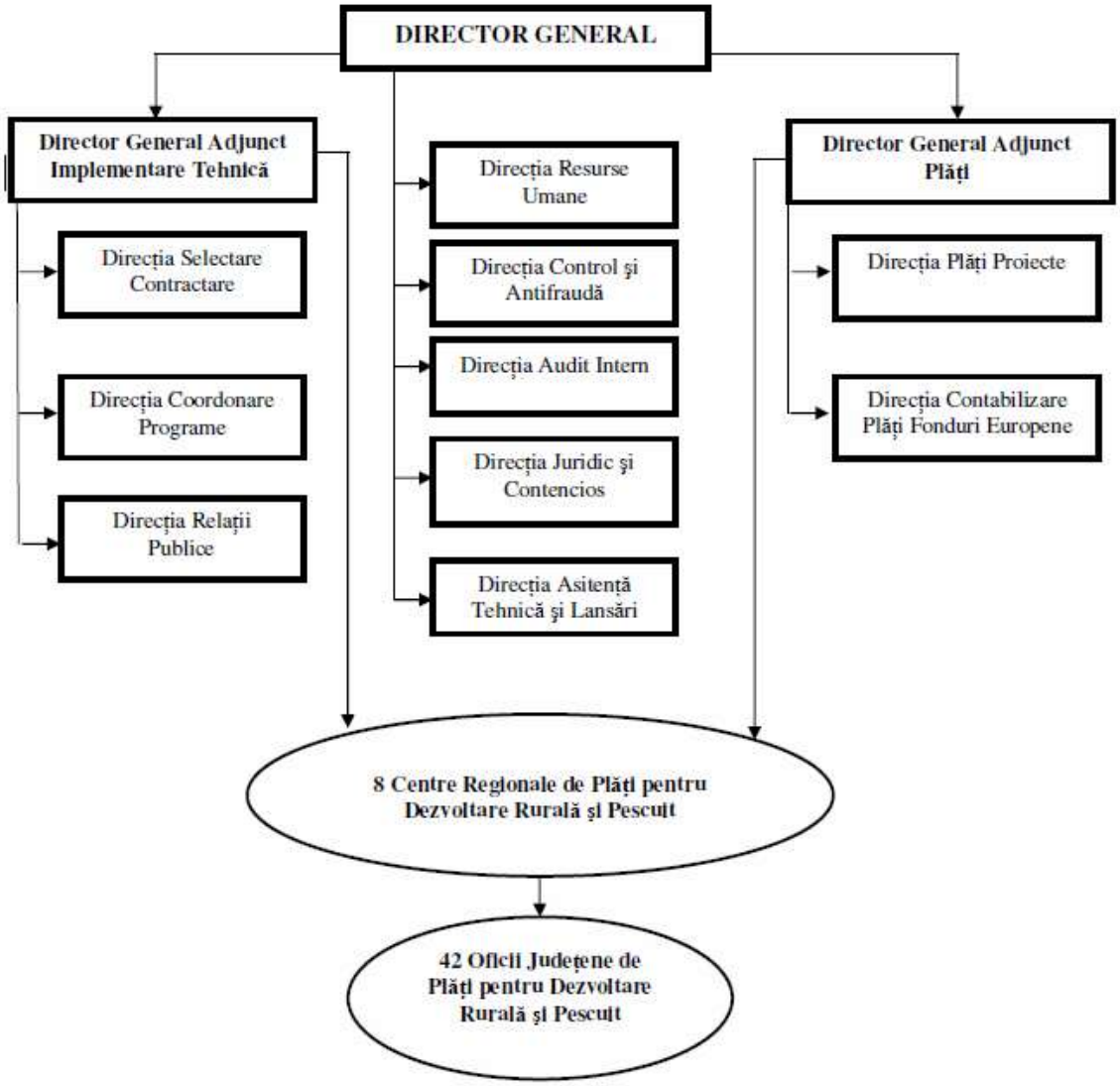
Având în vedere că Autoritatea de Management deţine în continuare întreaga responsabilitate a implementării Programului, MADR, prin Direcţia Generală Dezvoltare Rurală - Autoritate de Management pentru PNDR şi structurile de control de la nivelul ministerului, va controla calitatea implementării PNDR pentru asigurarea bunei funcţionări a întregului sistem de management, a corectitudinii şi conformităţii punerii în aplicare a Programului, atât în privinţa atribuţiilor delegate cât şi pentru sarcinile rămase în responsabilitatea AM PNDR.

11.1.b) Agenţia de plăţi

Agenţia de plăţi acreditată, conform art.6 al Regulamentului Consiliului (CE) nr.1290/2005, pentru implementarea măsurilor cu finanţare din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală este Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP), înfiinţată prin Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr. 13/2006 cu modificările şi completările ulterioare şi având la bază structura Agenţiei SAPARD.

Regulamentul intern de organizare şi funcţionare a fost aprobat prin Ordinul Ministrului Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale nr.113/2006, iar atribuţiile Agenţiei au fost aprobate prin Ordinul Ministrului nr.137/2006, amendat prin Ordinul Ministrului nr. 669/2006.

Structura organizatorică a Agenţiei de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit este prezentată în următoarea schemă:

Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP) are o structură formată din:

- O unitate centrală de coordonare;
- 8 Centre Regionale de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (CRPDRP), care corespund celor opt regiuni de dezvoltare, definite conform normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 315/2004 privind dezvoltarea regională în România;
- 42 Oficii Judeţene de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (OJPDRP).

APDRP are alocat un număr de 1.300 posturi, dintre care 250 la nivel central, 350 la nivel regional şi 700 posturi la nivel judeţean.

În cadrul APDRP, atât la nivel central, cât şi la nivel regional şi judeţean există personal cu atribuţii pentru implementarea FEADR (*atât pentru sarcinile specifice funcţiei de plată, precum şi pentru cele rezultate în urma delegării de către AM PNDR*) şi personal pentru implementarea Programului SAPARD, iar cel cu funcţii de conducere are atribuţii pentru ambele programe. Tranziţia personalului cu atribuţii în implementarea SAPARD la implementarea FEADR, se va realiza treptat în funcţie de evoluţia în implementarea celor două programe, în conformitate cu planul elaborat de APDRP în acest sens.

În vederea îndeplinirii sarcinilor specifice, un număr de 1.192 de angajaţi ai APDRP au fost instruiţi pentru aplicarea eficientă a legislaţiei şi sistemului de implementare a FEADR prin cursuri şi seminarii organizate în cadrul proiectelor PHARE şi prin simulări ale procedurilor de implementare a măsurilor din cadrul FEADR la locul de muncă. De asemenea, în vederea dezvoltării competenţelor

profesionale specifice, angajaţii au participat la cursuri de management, comunicare, control şi antifraudă, securitatea informaţiei, contabilitate, achiziţii publice.

În privinţa dotărilor logistice, pentru toate nivelurile de implementare, judeţean, regional, central, au fost asigurate sediile de lucru, tehnică de calcul, precum şi mijloacele de transport necesare desfăşurării activităţilor.

Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit, prin dezvoltarea unei structuri de implementare, management şi control, pe baza plăţilor efectuate, şi având în vedere stocarea şi diseminarea informaţiei, va asigura:

a) verificarea, înainte de autorizarea plăţii, a eligibilităţii cererii, a procedurii de alocare a sprijinului precum şi a conformităţii cu regulile comunitare;
b) păstrarea unor evidenţe contabile exhaustive şi corecte privind plăţile efectuate;
c) efectuarea verificărilor stipulate în legislaţia comunitară;
d) prezentarea documentelor, de către beneficiari, în termenele şi formatele prevăzute de regulile comunitare;
e) accesibilitatea documentelor şi păstrarea lor într-o manieră care să asigure validitatea, legalitatea precum şi menţinerea lor într-o formă completă de-a lungul timpului, inclusiv privind documentele electronice prevăzute în legislaţia comunitară.

APDRP, agenţie acreditată, conform art. 6 al Regulamentului (CE) nr.1290/2005, pentru efectuarea plăţilor pentru măsurile finanţate din FEADR, a delegat o parte din funcţiile specifice aferente măsurilor ce implică plăţi pe suprafaţă Agenţiei de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură (APIA).

Aceasta a fost constituită în baza Legii nr.1/2004, cu modificările şi completările ulterioare. APIA este organizată pe trei niveluri: central, judeţean (42 Centre Judeţene) şi local (322 Centre Locale). În vederea realizării sarcinilor delegate de către APDRP, APIA a dezvoltat un departament de dezvoltare rurală la nivel central.

În acest sens, au fost semnate două acorduri cadru de delegare:

1. Un Acord Cadru pentru implementarea măsurilor privind plăţile compensatorii cuprinse în Axa 2 din PNDR: 211 „Sprijin pentru zona montană defavorizată", 212 „Sprijin pentru zone defavorizate, altele decât zona montană" şi 214 „Plăţi de agro-mediu". Prin acest acord APIA va fi responsabilă de primirea cererilor de plată, verificarea documentară, verificarea pe teren, stabilirea sancţiunilor, autorizarea şi efectuarea plăţii din sumele aferente bugetului naţional. APDRP va fi responsabilă de rambursarea din fonduri comunitare a sumelor angajate de APIA din bugetul de stat.

2. Un Acord Cadru între Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit şi Agenţia de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură (MADR) şi Direcţia Generală Păduri (DGP) din cadrul Ministerului Mediului şi Pădurilor (MMP) prin Inspectoratele Teritoriale de Regim Silvic şi Vânătoare judeţene, privind delegarea:
   - către APIA a sarcinilor de control pentru Bunele Condiţii Agricole şi de Mediu (GAEC) şi verificare a conformităţii suprafeţelor prevăzute în documentaţiile tehnice şi măsurătorile efectuate pe teren pentru măsurile silvice cu plăţi pe suprafaţă din cadrul Axei 2;
   - către DGP a evaluării documentaţiilor tehnice şi a controlului pe teren privind cerinţele specifice.

În concordanţă cu normele comunitare, Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit rămâne în totalitate responsabilă de legalitatea şi respectarea termenelor de plată, inclusiv de protejarea intereselor financiare ale Uniunii Europene precum şi de declararea cheltuielilor către Comisie şi de gestionarea corespunzătoare a evidenţelor contabile.

APDRP este responsabilă de documentele aferente plăţilor efectuate şi de documentele privind rezultatele verificărilor fizice şi administrative solicitate prin legislaţia comunitară şi va pune la dispoziţia Comisiei documentele şi informaţiile disponibile. Pentru măsurile ce prevăd plăţi pe suprafaţă agricolă, implementate de APIA, astfel de documente vor fi păstrate de aceasta conform delegării din partea APDRP, fiind astfel responsabilă de autorizarea plăţilor. Având în vedere acestea, APIA va raporta Agenţiei de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit asupra verificărilor efectuate, conţinutul acestora şi asupra măsurilor luate ca urmare a rezultatelor constatate.

11.1.c) Organismul de certificare

Autoritatea de Audit, constituită pe lângă Curtea de Conturi a României, reprezintă organismul de certificare pentru fondurile ce vor fi derulate în cadrul Programului Naţional de Dezvoltare Rurală, conform art.7 al Regulamentului (CE) nr.1290/2005.

Autoritatea de Audit funcţionează în baza Legii nr.200/2005, privind aprobarea Ordonanţei de Urgenţă a Guvernului nr.22/2005 pentru completarea Legii nr.94/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii de Conturi, şi este un organism independent din punct de vedere operaţional faţă de Curtea de Conturi şi instituţiile implicate în implementarea fondurilor comunitare.

Conform art. 5 din Regulamentul Comisiei (CE) nr.885/2006, Organismul de Certificare derulează verificările atât pe parcursul, cât şi după sfârşitul fiecărui an financiar şi este responsabil de certificarea veridicităţii, conformităţii şi acurateţei conturilor agenţiei de plăţi acreditate, având la bază sistemul de management şi control creat. Examinările realizate sunt conforme Standardelor Internaţionale de Audit şi Liniilor Directoare emise de Comisia Europeană.

Astfel, în conformitate cu prevederile legislaţiei comunitare şi naţionale aplicabile fondurilor comunitare, atribuţiile Autorităţii de Audit sunt:

- Auditul de sistem, verificarea pe bază de eşantion şi auditul final;
- Verificarea anuală a modului de funcţionare a sistemelor de management şi control stabilite pentru derularea fondurilor europene;
- Verificarea cheltuielilor eligibile declarate, pe bază de eşantion reprezentativ.

Având în vedere acestea, Autoritatea de Audit va elabora un raport de certificare care va însoţi evidenţele anuale ale agenţiei de plăţi acreditată, împreună cu o declaraţie de asigurare, semnată de persoana responsabilă de acreditarea agenţiei, precum şi informaţii specifice privind lichidarea conturilor, conform art.8.1 (c)(iii) al Regulamentului (CE) nr.1290/2005.

Raportul de certificare va stabili dacă :

- Agenţia de plăţi întruneşte criteriile de acreditare;
- Procedurile agenţiei de plăţi oferă asigurări privind cheltuielile FEADR, în sensul conformităţii cu regulile Comunităţii şi în sensul adoptării recomandărilor şi îmbunătăţirilor propuse de Comisie;
- Conturile anuale ale Agenţiei sunt în conformitate cu înregistrările şi evidenţele contabile;
- Declaraţiile de cheltuieli şi operaţiunile de intervenţie realizate prin FEADR sunt adecvate din punct de vedere material, complete şi exact înregistrate;
- Interesele financiare ale Comunităţii sunt protejate în mod corespunzător în ceea ce priveşte avansurile plătite, garanţiile obţinute, stocurile de intervenţie şi sumele de încasat.

Raportul va fi însoţit de:

- Informaţii asupra numărului şi calificărilor personalului care efectuează auditul, munca efectuată, numărul de tranzacţii examinate, nivelul de materialitate şi încredere obţinut, privind orice puncte slabe descoperite şi recomandările făcute pentru îmbunătăţire şi operaţiunile organismului de certificare şi a altor organisme, din interiorul sau exteriorul agenţiei de plăţi;
- O opinie asupra declaraţiei de asigurare stipulată în art. 8(1)(c)(iii) al Regulamentului Comisiei (CE) nr. 885/2006 (conturile anuale ale agenţiilor de plăţi acreditate cu declaraţie de

asigurare semnată de persoana însărcinată a agenţiei de plăţi însoţită de informaţiile necesare pentru clarificarea acestuia şi un raport de certificare scris adecvat de către organismul de certificare).

11.1 d) Organismul de Coordonare

România are două agenţii de plăţi, una pentru efectuarea plăţilor acordate din FEADR, respectiv Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit, iar cea de-a doua, Agenţia de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură, pentru plăţile aferente FEGA. Astfel, conform art. 6, alin (3) al Regulamentului (CE) nr.1290/2005, a fost constituită Direcţia pentru Coordonarea Agenţiilor de Plăţi care acţionează ca unic interlocutor cu Comisia Europeană.

Direcţia pentru Coordonarea Agenţiilor de Plăţi a fost constituită ca direcţie generală în structura APDRP şi conform art. 16 al Regulamentului de organizare şi funcţionare al APDRP aprobat prin Ordinul Ministrului nr. 669/2006, atribuţiile Direcţiei pentru Coordonarea Agenţiilor de Plăţi, conduse de un director general, numit prin ordin al ministrului, sunt exercitate independent faţă de toate instituţiile româneşti şi de managementul acestora, implicate în implementarea Politicii Agricole Comune.

11.1. e) Autoritatea Competentă

Autoritatea Competentă este organizată la nivel de serviciu în cadrul MADR conform Hotărârii Guvernului nr.385/2007, în directa subordine a ministrului agriculturii şi este responsabilă de transmiterea către Comisie a documentului de acreditare al APDRP, APIA şi al Organismului de coordonare precum şi a documentelor ce descriu funcţia acestora conform art. 8.1 (a) (i) şi (ii) al Regulamentului (CE) nr.1290/2005.

Atribuţiile Autorităţii Competente sunt următoarele:

- Monitorizează în permanenţă agenţiile de plăţi de care este responsabilă pe baza rapoartelor întocmite de organismul de certificare şi urmăreşte remedierea oricărei deficienţe identificate;
- Stabileşte criteriile pentru acreditarea agenţiilor de plăţi şi a organismului coordonator al agenţiilor de plăţi, şi le supune aprobării prin ordin al Ministrului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale;
- Desfăşoară misiuni specifice pentru a stabili felul în care condiţiile de acreditare sunt îndeplinite de către agenţiile de plată şi de către organismul coordonator;
- Decide (prin act scris) asupra acreditării provizorii sau totale a agenţiilor de plată şi a organismului coordonator, supraveghează aceste organisme şi retrage acreditarea acestora atunci când este cazul;
- În cazul în care APDRP nu întruneşte sau nu mai întruneşte una sau mai multe din respectivele condiţii, acest departament va retrage acreditarea în cazul în care nu se vor întreprinde modificările necesare în perioada de timp corespunzătoare severităţii problemei. Departamentul are responsabilitatea de a transmite Comisiei, atunci când este cazul, retragerea acreditării APDRP, conform art. 8.1 (a) (iii) al Regulamentului (CE) nr.1290/2005.

Activitatea specifică a Autorităţii Competente se desfăşoară în baza Ordinului Ministrului Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale nr.422 din 19 iunie 2006, pentru aprobarea criteriilor de acreditare pentru Agenţiile de Plăţi pentru agricultură, dezvoltare rurală şi pescuit şi pentru Organismul coordonator al agenţiilor de plăţi pentru agricultură, dezvoltare rurală şi pescuit.

11.2. Structura de Management şi Control

În temeiul Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 şi având în vedere condiţiile şi necesităţile specifice ale spaţiului rural românesc, Autoritatea de Management a decis utilizarea următoarei scheme de implementare pentru măsurile PNDR:

Măsura		Depunere cerere de finanţare şi întocmire dosar administrativ	Verificarea criteriilor de eligibilitate/selecţie [1]	Încheiere contract[2] *avizare APDRP*	Depunere dosar de plată	Autorizare plată	Efectuare plată
111 „Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe”	Proiecte cu o valoare mai mare de un anumit plafon	**AM PNDR central**	**AM PNDR central**	**AM PNDR / APDRP**	**APDRP**	**APDRP**	**APDRP**
	Proiecte cu o valoare mai mică de un anumit plafon	**AM PNDR judeţean**	**AM PNDR judeţean**	**AM PNDR / CRPDRP**	**CRPDRP**	**CRPDRP**	**APDRP**
112 „Instalarea tinerilor fermieri”		**OJPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**APDRP**
121 „Modernizarea exploataţiilor agricole”	Fără lucrări de construcţii / montaj	**OJPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**APDRP**
	Cu lucrări de construcţii / montaj		**CRPDRP**				
122 „Îmbunătăţirea valorii economice a pădurii”	Fără lucrări de construcţii / montaj	**OJPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**APDRP**
	Cu lucrări de construcţii / montaj		**CRPDRP**				
123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere”	Fără lucrări de construcţii / montaj	**OJPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**APDRP**
	Cu lucrări de construcţii / montaj		**CRPDRP**				
125 „Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii”	Fără lucrări de construcţii / montaj	**OJPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**APDRP**
	Cu lucrări de construcţii / montaj		**CRPDRP**				
	Beneficiari publici		**CRPDRP**				

141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă”		**AM PNDR judeţeanDADR**	**AM PNDR judeţean**	**CRPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**APDRP**
142 „Înfiinţarea grupurilor de producători”		**AM PNDR judeţean**	**AM PNDR judeţean**	**CRPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**APDRP**
143 „Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori”	Proiecte cu o valoare mai mare de un anumit plafon	**AM PNDR central**	**AM PNDR central**	**AM PNDR / APDRP**	**APDRP**	**APDRP**	**APDRP**
	Proiecte cu o valoare mai mică de un anumit plafon	**AM PNDR judeţean**	**AM PNDR judeţean**	**AM PNDR / CRPDRP**	**CRPDRP**	**CRPDRP**	**APDRP**
211 „Sprijin pentru zona montană defavorizată”		-	-	-	**CL APIA / CJ APIA**	**CL APIA / CJ APIA**	**APIA /APDRP**
212 „Sprijin pentru zone defavorizate - altele decât zona montană”		-	-	-	**CL APIA / CJ APIA**	**CL APIA / CJ APIA**	**APIA /APDRP**
214 „Plăţi de agro-mediu”		-	-	-	**CL APIA / CJ APIA**	**CL APIA / CJ APIA**	**APIA /APDRP**
221 „Prima împădurire a terenurilor agricole”		**OJPDRP** (depunere şi conformitate) **APIA** (verificare suprafaţă/GAEC) **DGP/ITRSV** (verificare tehnică)	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP APDRP (ptr. eşantion)**	**APDRP**
312 „ Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi”	Fără lucrări de construcţii / montaj	**OJPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**APDRP**
	Cu lucrări de construcţii / montaj		**CRPDRP**				
313 „Încurajarea activităţilor turistice”	Fără lucrări de construcţii / montaj	**OJPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**APDRP**
	Cu lucrări de		**CRPDRP**				

	construcţii / montaj						
	Beneficiari publici		**CRPDRP**				
322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale”	Fără lucrări de construcţii / montaj	**OJPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**APDRP**
	Cu lucrări de construcţii / montaj		**CRPDRP**				
	Beneficiari publici		**CRPDRP**				
LEADER	Selecţie GAL	**AM PNDR**	**AM PNDR**	**CRPDRP**	**OJPDRP**	**CRPDRP**	**APDRP**
	Proiectele selectate de GAL în conformitate cu strategia proprie	**OJPDRP**[3]	**OJPDRP pentru proiectele de servicii si cele cu investiţiile simple/CRPDRP pentru proiecte de investiţii care includ construcţii montaj şi/sau au beneficiari publici** [4]	**CRPDRP**	**OJPDRP** (verificare iniţială GAL)	**CRPDRP**	**APDRP**

[1] pentru măsurile 112, 121, 122, 123, 125, 141, 221, 312, 313, 322 atunci când valoarea proiectelor depuse în cadrul unei sesiuni depăşeşte suma alocată pentru aceasta, va fi aplicată procedura de selecţie prevăzută la punctul 11.1 a);

[2] pentru contractele întocmite de CRPDRP, APDRP va controla un eşantion de 5% pentru care va încheia contractele, în timp ce pentru celelalte Agenţia va semna ca avizator;

[3] dosarul este depus de GAL după verificarea iniţială a criteriilor de eligibilitate şi realizarea selecţiei în conformitate cu regulile stabilite în cadrul Capitolului 5.3.4 – Implementarea Axei LEADER ;

[4] CRPDRP/OJPDRP efectuează verificarea criteriilor de eligibilitate a proiectelor selectate de GAL.

AM PNDR – Autoritatea de Management pentru PNDR
DADR – Direcţiile judeţene pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală
DGP – Direcţia Generală Păduri din cadrul Ministerului Mediului şi Pădurilor
ITRSV – Inspectorat Teritorial pentru Regim Silvic şi Vânătoare
APDRP – Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit
OJPDRP – Oficiul Judeţean de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit
CRPDRP - Centrul Regional de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit
APIA – Agenţia de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură
CL APIA – Centrul Local APIA
CJ APIA – Centrul Judeţean APIA

Având în vedere specificul lor, Operaţiunile de asistenţă tehnică urmează o schemă distinctă de implementare. În acest sens, măsura va fi implementată fie de Autoritatea de Management fie de Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit în funcţie de specificul proiectului, în conformitate cu descrierea cuprinsă în Capitolul 16 – Operaţiuni de Asistenţă Tehnică. Selectarea contractorului va fi făcută în baza legislaţiei naţionale în vigoare privind achiziţiile publice, respectiv Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr.34/2006.

Pentru implementarea axei LEADER, Autoritatea de Management va fi responsabilă de selecţia GAL-urilor, în baza Strategiei de Dezvoltare Locală înaintate de acestea şi de recunoaşterea lor formală, iar în baza acestei recunoaşteri, GAL-ul va putea semna angajamentul legal cu APDRP. GAL-urile vor fi responsabile de selectarea proiectelor locale în conformitate cu strategia proprie şi, de asemenea, trebuie să asigure verificarea dosarului administrativ şi a cererii de plată înaintate de beneficiar, înainte de depunerea acestora la Centrul Regional de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit în vederea asigurării conformităţii acestora.

Constituirea GAL este pregătită prin implementarea sub-măsurii 431.1, compusă din 3 faze. În primele două, AM PNDR va selecta, în baza Ordonanţei de Urgenţă a Guvernului nr.34/2006, câte o organizaţie care va asigura serviciile de formare a potenţialelor GAL-uri, conform specificaţiilor prevăzute în fişa tehnică a măsurii. În cea de-a 3-a, AM pe baza unor criterii de selecţie va selecta parteneriatele ce vor beneficia de sprijin financiar pentru elaborarea strategiei.

Pentru implementarea acţiunilor LEADER, AM va fi sprijinită în teritoriu de către compartimentul de dezvoltare rurală judeţean , care va desfăşura activităţi legate de animarea în teritoriu cu privire la oportunităţile ce decurg din implementarea axei LEADER şi sprijinirea parteneriatelor atât înainte de selecţia GAL-urilor cât şi după constituirea acestora.

În ceea ce priveşte funcţionarea Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală, compartimentele judeţene de dezvoltare rurală asigură informarea actorilor şi atragerea acestora ca membri în reţea, identificarea şi capitalizarea nevoilor specifice ale judeţelor şi sprijinirea activităţilor.

Pentru Măsurile 111 şi 143, pentru a asigura simplificarea procesului de accesare, AM PNDR a decis implicarea atât a nivelului central cât şi a celui judeţean, reprezentat de compartimentul de dezvoltare rurală judeţean . Astfel, primirea dosarelor, aplicarea procedurii de selecţie şi managementul de proiect se vor realiza de către AM PNDR.

În cadrul măsurii 111 evaluarea şi selecţia furnizorilor de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe se vor realiza pe baza unei proceduri elaborate de DGDR – AM PNDR în conformitate cu Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr. 34/2006. În ceea ce priveşte măsura 143, evaluarea şi selecţia furnizorilor de consiliere şi consultanţă se vor realiza potrivit prevederilor Ordonanţei de Urgenţă a Guvernului nr. 34/2006

Nevoile de consiliere şi consultanţă identificate precum şi nevoile de formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe şi fondurile necesare pentru acoperirea acestora vor fi cuprinse în cadrul programelor anuale de achiziţii elaborate de DGDR – AM PNDR pentru aceste măsuri, în baza acestora urmând a fi elaborate anunţurile de participare.

Pentru măsurile 141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă” şi 142 „Înfiinţarea grupurilor de producători”, depunerea cererilor de finanţare, întocmirea dosarului administrativ şi verificarea criteriilor de eligibilitate pentru ambele măsuri şi a criteriilor de selecţie pentru măsura 141, se va realiza la nivel teritorial prin compartimentele de dezvoltare rurală. Pe baza informaţiilor furnizate de AM, APDRP va fi responsabilă de încheierea contractelor şi efectuarea plăţilor.

Alături de sarcinile ce revin din implementarea măsurilor mai sus menţionate, departamentul de dezvoltare rurală este implicat şi în acţiunile de informare şi promovare pentru PNDR prin implementarea la nivel local a planului elaborat în acest sens de AM PNDR.

Rolul structurilor APDRP ce contribuie la realizarea sarcinilor ce revin prin PNDR, este detaliat în manualele de proceduri şi în legislaţia naţională în vigoare.

Centrele Regionale de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit vor asigura legătura cu celelalte instituţii şi organizaţii implicate în implementarea programului, respectiv APIA şi ITRSV pentru

măsurile delegate, şi vor coordona şi controla, la nivel judeţean, activităţile legate de implementarea PNDR.

Oficiile Judeţene de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit sunt unităţi în coordonarea CRPDRP, cu responsabilităţi în primirea şi verificarea administrativă a cererilor de finanţare şi a cererilor de plată de la beneficiari, având o relaţie directă cu aceştia.

Astfel, pentru măsurile care fac obiectul delegării către APDRP, toate proiectele, indiferent de tipul acestora, se depun la OJPDRP, iar evaluarea se va realiza în mod diferit în funcţie de complexitatea proiectelor, după cum urmează:

- de către OJPDRP pentru proiectele de investiţii fără construcţii/ montaj depuse de beneficiarii privaţi şi pentru cererile de sprijin din cadrul Măsurii 112;
- de către CRPDRP pentru proiectele depuse de beneficiari publici şi de beneficiarii privaţi cu lucrări de construcţii montaj;
- contractele, pentru toate tipurile de proiecte, vor fi încheiate de către CRPDRP, cu excepţia unui eşantion naţional de 5% pentru care APDRP (nivel central) va efectua verificările corespunzătoare şi va încheia contractele.

Pentru Măsurile 211, 212 şi 214 din cadrul Axei 2, centrele locale şi centrele judeţene APIA au în responsabilitate primirea cererilor unice de plată pe suprafaţă. Fermierii depun cererile de plată pentru măsurile 211, 212 şi 214 din cadrul Axei 2 la acelaşi centru APIA (la nivelul centrului judeţean sau local) la care au depus cererea în campania anterioară. Fermierii care depun pentru prima dată cererea unică de plată se prezintă la centrul judeţean / local A.P.I.A. pe raza căruia utilizează / deţin parcelele agricole. În cazul în care aceştia utilizează / deţin parcele agricole, în mai multe localităţi, depun cererea unică de plată la centrul A.P.I.A. pe raza căruia utilizează / deţin majoritatea parcelelor agricole sau la centrul A.P.I.A. pe raza căruia domiciliază. Cererile de plată sunt gestionate până la autorizarea plăţii la nivelul centrului APIA la care au fost depuse. Cererile de plată, indiferent de nivelul centrului de registratură sunt introduse în baza de date integrată folosind software special creat în acest scop. Efectuarea plăţii se face la nivelul APIA central, din bugetul naţional, ulterior APDRP rambursând din fonduri comunitare sumele angajate de APIA din bugetul de stat, pe baza declaraţiilor de cheltuieli.

11.2.1. Sistemul electronic de suport al managementului

Având în vedere numărul mare al măsurilor PNDR, precum şi complexitatea implementării acestora se impune constituirea unui sistem informatic care să permită buna funcţionare a sistemului de management şi control propus.

Sistemul informatic necesar pentru implementarea fondurilor de dezvoltare rurală va fi utilizat de către APDRP şi AM pentru a administra o gamă largă de funcţiuni şi va avea denumirea „Sistemul de Procesare a Cererilor pentru Dezvoltare Rurală" (SPCDR). Acest sistem va fi finalizat în cursul anului 2008, pornind de la cele două sisteme existente:

- Sistemul IACS al APIA;
- Sistemul SSPA (Sistemul SAPARD de procesare a aplicaţiilor) al SAPARD preluat de APDRP.

Procesarea cererilor de finanţare depuse pentru măsurile de dezvoltare rurală necesită introducerea unei cantităţi de date importante pentru verificarea conformităţii şi eligibilităţii, controale pe teren, date de finanţare, cereri de plată şi executarea cererilor de plată.

Sistemul asigură funcţionarea colectării datelor din cererile de finanţare pentru măsurile de dezvoltare rurală şi urmăreşte progresul lor într-un flux definit, manipulează şi urmăreşte toate paginile scanate/ataşate din fiecare locaţie. Documentele depuse ca parte a cererilor de finanţare pentru măsurile de dezvoltare rurală sunt scanate, pentru ca apoi aceste date să fie disponibile în sistem, la dispoziţia tuturor utilizatorilor cu drepturi corespunzătoare.

Toate datele introduse sunt înregistrate în tabele corespunzătoare din cadrul bazei de date, acest lucru făcând posibilă monitorizarea în orice moment a statutului fiecărei cereri, urmărindu-se astfel

mişcarea fizică a documentelor de la un serviciu la altul, de la primirea iniţială a cererii până la autorizarea finală şi elaborarea facilă a rapoartelor de management, rapoartelor de audit, rapoartelor statistice şi a altor rapoarte generale.

De asemenea Sistemul de procesare a cererilor pentru dezvoltare rurală va cuprinde date privind acordarea şi monitorizarea ajutoarelor „de minimis" pe baza declaraţiei pe proprie răspundere a beneficiarilor, în conformitate cu prevederile Regulamentului (CE) nr.1998/2006 art. 3 privind monitorizarea sprijinului „de minimis".

11.2.2. Sarcinile de implementare

Activităţile de implementare a măsurilor din PNDR au în vedere următoarele etape:

- Publicarea anunţului de licitaţie;
- Verificarea aplicaţiilor în vederea aprobării proiectelor în baza termenelor şi condiţiilor de eligibilitate şi în baza conţinutului PNDR;
- Selecţia proiectelor în conformitate cu procedurile şi criteriile de selecţie aprobate;
- Stipularea obligaţiilor contractuale dintre APDRP sau APIA (în funcţie de tipurile de măsuri) şi potenţialii beneficiari şi emiterea aprobării pentru începerea lucrărilor;
- Efectuarea verificărilor pe teren (când este cazul) atât înainte cât şi după aprobarea proiectului;
- Urmărirea progresului în implementarea proiectelor;
- Verificarea şi avizarea procedurilor de achiziţie publică realizate de către beneficiari, având în vedere regulile specifice PNDR şi în conformitate cu legislaţia naţională în vigoare.

Pentru proiectele derulate în cadrul Programului Naţional de Dezvoltare Rurală, în domeniul achiziţiilor publice, se vor aplica prevederile Ordonanţei de Urgenţă a Guvernului nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziţie publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice şi a contractelor de concesiune de servicii, aprobată cu modificări prin Legea nr.337/2006, cu modificările şi completările ulterioare, reglementată prin Hotărârea Guvernului nr.925/2006 pentru aprobarea normelor de aplicare a prevederilor referitoare la atribuirea contractelor de achiziţie publică din Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr.34/2006. Actul normativ menţionat ***a fost adoptat*** **ca urmare a identificării** ***necesităţii unor măsuri urgente pentru elaborarea şi promovarea unei noi legislaţii în domeniul achiziţiilor publice, în contextul angajamentelor asumate de România prin Tratatul de Aderare. Acest act normativ transpune în legislaţia naţională prevederile comunitare specifice, în principal cele ale Directivei 2004/18/CE privind regulile de bază aplicabile achiziţiilor publice.***

Ordonanţa stabileşte regulile de desfăşurare a procedurilor de achiziţie publică în funcţie de natura şi valoarea contractului şi de intensitatea sprijinului acordat de autoritatea contractantă.

Pentru monitorizarea respectării prevederilor legate de achiziţiile publice a fost înfiinţată Autoritatea Naţională pentru Reglementarea şi Monitorizarea Achiziţiilor Publice (ANRMAP), organizată ca instituţie publică cu personalitate juridică subordonată Guvernului şi direct coordonată de către Primul-Ministru.

În scopul asigurării respectării legislaţiei în materie şi sprijinirii instituţiilor publice implicate în derularea procedurii de achiziţii publice, ANRMAP este responsabilă de:

- asigurarea coerenţei şi armonizării cu acquis-ul comunitar în domeniul achiziţiilor publice prin reglementarea procedurilor pentru acordarea contractelor de achiziţii publice;
- asigurarea aplicării conforme cu legislaţia în domeniul achiziţiilor publice prin dezvoltarea capacităţii de implementare la nivelul autorităţilor contractante;
- monitorizarea, analiza, evaluarea şi supervizarea metodelor folosite pentru acordarea contractelor de achiziţii publice;
- consilierea autorităţilor contractante în procesul de acordare a contractelor de achiziţii publice având un rol de sprijin în scopul asigurării aplicării corecte a legislaţiei în acest domeniu;
- iniţierea/susţinerea proiectelor sau acţiunilor pentru formarea profesională a personalului implicat în activităţi specifice în legătură cu achiziţiile publice având un rol de sprijin în dezvoltarea capacităţii de implementare a legislaţiei la nivelul autorităţilor contractante.

11.2.3. Sarcinile de plată către beneficiarii finali

În vederea efectuării plăţii către beneficiari, sunt parcurse următoarele etape:

- Verificarea cererilor de plată ale beneficiarilor proiectelor;
- Efectuarea verificărilor pe teren în vederea stabilirii eligibilităţii plăţii;
- Autorizarea plăţii pentru beneficiarii proiectelor;
- Efectuarea plăţii pentru beneficiarii proiectelor;
- Contabilizarea angajamentelor şi plăţilor către beneficiarii proiectelor;
- Efectuarea controlului privind beneficiarii proiectelor după plata sprijinului în vederea stabilirii dacă sunt respectate condiţiile sprijinului financiar nerambursabil.

11.2.4. Controlul calităţii managementului

În conformitate cu prevederile art. 9 al Regulamentului (CE) nr.1290/2005 privind finanţarea politicii agricole comune, România are obligaţia de a institui un sistem de management şi control care să ofere garanţii privind gestionarea corespunzătoare a fondurilor comunitare.

În acest sens, MADR, prin DGDR – AM PNDR şi structurile de control de la nivelul ministerului, are atribuţii specifice privind controlul calităţii managementului. Obiectivul acestui control este reprezentat de verificarea bunei funcţionări a sistemului de management, detaliat în pistele de audit aferente măsurilor din cadrul fiecărei axe. Astfel, structurile de control din cadrul MADR, vor realiza pe baza delegării de la AM PNDR un control ce vizează **funcţiile delegate,** iar AM PNDR va realiza controlul calităţii **implementării măsurilor** aflate în responsabilitatea directă a AM PNDR.

Controlul funcţiilor delegate precum şi controlul managementului implementării programului vizează următoarele puncte principale:

- Asigurarea respectării regulilor de procedură;
- Utilizarea documentelor tip;
- Documentarea indicatorilor de analiză şi evaluare;
- Respectarea convenţiilor şi anexelor tehnice şi financiare;
- Calitatea gestionării dosarelor până la momentul arhivării acestora, care vizează ritmul în care un dosar este depus, instrumentat, programat, avizat, plătit şi arhivat;
- Calitatea accesării instrumentului IT în diferitele stadii de avansare a dosarului care vizează respectarea funcţiilor de gestiune, evaluare, urmărire, alertă, control şi restituire ale acestuia.

În acelaşi timp pentru a asigura managementul eficient al sarcinilor delegate, în scopul monitorizării aplicării Acordului Cadru de Delegare a fost constituit Comitetul de Management, alcătuit din reprezentanţii celor două instituţii. Comitetul de Management urmăreşte îndeplinirea în bune condiţii a obligaţiilor asumate de către părţi, analizează şi soluţionează neînţelegerile privind punerea în aplicare a Acordului, realizează bilanţul aplicării Acordului, propune şi aprobă modificări ale acordului.

Totodată, prin colaborarea constantă între serviciile omolog din cadrul celor două autorităţi, AM este implicată şi informată în mod constant în privinţa activităţilor desfăşurate de APDRP precum cele de monitorizare, prin verificarea şi interpretarea datelor înaintate pentru raportul anual de progrese, şi cele de promovare, prin elaborarea în comun a strategiei şi planului de informare.

Controlul calităţii managementului pentru măsurile a căror implementare revine în responsabilitatea directă a AM, respectiv Măsurile 111, 141, 142, 143, Operaţiuni de Asistenţă Tehnică (pentru proiectele implementate de AM), inclusiv RNDR, Selecţia GAL-urilor şi sub-măsura 431.1 va urmări punerea în aplicare a acestora în conformitate cu procedurile stabilite.

Controlul va avea în vedere următoarele aspecte:

- Analiza dosarelor în funcţie de criteriile aplicabile (de eligibilitate şi de selecţie);

- Analiza criteriilor de eligibilitate (geografice, temporale, referitoare la coordonatorul lucrărilor şi, respectiv la tipul de cheltuieli);
- Instrumentarea tehnico-economică a dosarului;
- Consultarea serviciilor;
- Planul de finanţare/cost total eligibil;
- Respectarea obligaţiilor regulamentare.

Desfăşurarea activităţilor de control al calităţii managementului se va realiza în baza unui plan de control elaborat trimestrial.

Rezultatele acestor controale vor fi analizate de Autoritatea de Management care trebuie să stabilească măsurile corective ce vor fi luate în vederea îmbunătăţirii dispozitivului său, luând în considerare rezultatele misiunilor de control.

Astfel, prin exercitarea activităţilor de control, Autoritatea de Management şi structurile de control din cadrul ministerului urmăresc realizarea următoarelor obiective specifice:

a) Punerea la dispoziţia factorilor implicaţi a tuturor informaţiilor referitoare la gestionarea şi implementarea măsurilor;
b) Informarea periodică a autorităţilor regionale, naţionale şi europene cu privire la evoluţia măsurilor;
c) Intervenţia în timp real asupra întregului lanţ de management şi de control al sprijinului.

11.2.5. Control şi Antifraudă

În conformitate cu art. 9 al Regulamentului (CE) nr.1290/2005 privind finanţarea politicii agricole comune, România are obligaţia de a asigura protejarea intereselor financiare ale Comunităţii şi de a oferi garanţii privind gestionarea corespunzătoare a fondurilor comunitare.
În acest sens, România se va asigura că regulile existente în legislaţia naţională şi comunitară privind eligibilitatea cheltuielilor sunt respectate şi va verifica veridicitatea declaraţiilor făcute în cadrul procesului de implementare a Programului Naţional de Dezvoltare Rurală.

Astfel, asupra gestionării fondurilor comunitare sunt exercitate 3 forme de control:

a) Activităţi de verificare şi control desfăşurate de autorităţile responsabile de implementarea tehnică şi financiară a PNDR;
b) Control la nivel naţional;
c) Controlul comunitar.

a) Activităţile de verificare şi control desfăşurate de autorităţile responsabile de implementarea tehnică şi financiară a PNDR

În conformitate cu prevederile Regulamentului (CE) nr.1975/2006 privind normele de aplicare a Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 în ceea ce priveşte punerea în aplicare a procedurilor de control şi a eco-condiţionalităţii în privinţa măsurilor de sprijin pentru dezvoltare rurală, structurile responsabile de îndeplinirea sarcinilor de control pentru măsurile PNDR vor desfăşura trei tipuri de verificări:

Verificări administrative, efectuate de:

- APDRP, prin structurile sale administrative, pentru toate măsurile, cu excepţia 111, 141, 142 143, 211, 212, 214, 221, Operaţiuni de asistenţă tehnică (pentru proiectele implementate de AM), inclusiv RNDR, selecţia GAL-urilor şi sub-măsura 431.1;
- APIA pentru Măsurile 211, 214, 212 şi 221;
- DGRSCDF (MMP) pentru Măsura 221;
- AM PNDR pentru Măsurile 111, 141, 142, 143, Operaţiuni de asistenţă tehnică (pentru proiectele implementate de AM), inclusiv RNDR, selecţia GAL-urilor şi sub-măsura 431.1.

Verificări pe teren

Pentru măsurile cu plăţi pe suprafaţă:

- APIA este responsabilă pentru coordonarea controlului pentru Măsurile 211, 212, 214 şi 221;
- DGRSCDF (MMP) este responsabilă de verificarea tehnică pe teren a Măsurii 221.

APDRP este responsabilă pentru coordonarea controlului pentru măsurile de investiţii.

Verificări ex-post (pentru măsurile de investiţii)

APDRP va efectua verificări ex-post pentru operaţiunile de investiţii ce sunt încă supuse angajamentelor în conformitate cu art. 72 (1) al Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005, acoperind cel puţin 1% din cheltuiala eligibilă.

Controlul de eco-condiţionalitate

Conform prevederilor stipulate în Tratatul de Aderare, România beneficiază de o derogare de 3 ani de la aplicarea cerinţelor obligatorii la care se face referire în primul paragraf al art. 51(1) al Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005, cu excepţia, pentru măsurile Axei 2, a cerinţelor obligatorii prevăzute în art. 6 şi Anexa III a Regulamentului Consiliului (CE) nr.73/2009. Astfel, instituţia responsabilă de coordonarea controlului de eco-condiţionalitate este Agenţia de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură.

b) Controlul Naţional

Conform prevederilor art. 7 al Regulamentului (CE) nr.1290/2005, conturile Agenţiei de Plăţi acreditate sunt supuse controlului Organismului de Certificare. În acelaşi timp operaţiunile desfăşurate de APDRP sunt supuse şi controlului organismelor naţionale abilitate în vederea prevenirii şi combaterii neregulilor şi fraudei. În acest sens conform reglementărilor naţionale şi competenţelor specifice pot exercita activităţi de control următoarele organisme: Autoritatea Competentă, Curtea de Conturi a României, Departamentul de Luptă Antifraudă – din cadrul Cancelariei Primului Ministru, organele de urmărire penală abilitate.

c) Controlul Comunitar

Suplimentar faţă de tipurile de control enumerate este exercitat şi controlul instituţiilor abilitate de la nivelul Uniunii Europene. În cadrul Agenţiei de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit, Direcţia Control şi Antifraudă reprezintă interfaţa comunicaţională dintre această instituţie şi Oficiul European de Luptă Antifraudă. În acest sens, Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit transmite cu celeritate informaţiile solicitate de către Oficiul European de Luptă Antifraudă şi procedează la efectuarea de misiuni de control care au ca obiectiv verificarea aspectelor sesizate de către organismul anterior menţionat.

11.2.6. Sancţiuni

Conform articolului 33 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1290/2005, România va realiza modificări financiare atunci când, în cadrul PNDR sunt descoperite nereguli sau neglijenţe prin anularea totală sau parţială a finanţării comunitare vizate. România va avea de asemenea, în vedere natura şi gravitatea neregulilor descoperite precum şi nivelul pierderii financiare din cadrul FEADR. Atunci când fondurile comunitare au fost deja plătite beneficiarilor, acestea vor fi recuperate de APDRP în baza propriilor proceduri de recuperare şi re-utilizate în acord cu alin.(3) al art. 33.

APDRP va stabili, în conformitate cu cerinţele reglementărilor comunitare în vigoare, un sistem pentru recunoaşterea fraudelor şi a sumelor plătite în exces din fondurile comunitare, precum şi pentru înregistrarea şi recuperarea sumelor înscrise în registrul debitorilor sau a neregularităţilor. Totodată, APDRP va transmite periodic către MADR şi Organismul de Coordonare raportări privind neregulile şi fraudele descoperite în baza sistemului de management şi control instituit, precum şi dispoziţiile de remediere a acestora (dezangajări, reduceri sau recuperare debite), în conformitate cu Regulamentele (CE) nr.1290/2005, 1848/2006, 885/2006 şi 1975/2006, dar şi cu legislaţia naţională în vigoare.

După constatarea neregulilor sau neglijenţei, APDRP în colaborare cu APIA (responsabilă de controlul Măsurilor 211, 212, 214 şi al eco-condiţionalităţii) va realiza calculul reducerii sau excluderii în conformitate cu recomandările art. 22 al Regulamentului Consiliului (CE) nr.1975/2006.

Calcularea reducerii sau excluderii va fi realizată în conformitate cu prevederile stipulate în art. 18, 22, 23, 24 şi 31 ale Regulamentului Consiliului (CE) nr.1975/2006.

Capitolul 12
Monitorizare şi Evaluare

Autoritatea responsabilă pentru administrarea şi implementarea Programului Naţional de Dezvoltare Rurală (PNDR) în mod eficient, eficace şi corect, în raport cu obiectivele acestuia şi în conformitate cu articolul 75 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, este Direcţia Generală Dezvoltare Rurală – Autoritate de Management pentru Programul Naţional de Dezvoltare Rurală, din cadrul Ministerului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale.

Direcţia Generală Dezvoltare Rurală are în structura sa o direcţie specializată şi anume, Direcţia Coordonare, monitorizare, promovare, care are atribuţii în elaborarea unui sistem adecvat de monitorizare şi evaluare.

12.1. Descrierea sistemului de monitorizare

12.1.1. Obiective

Monitorizarea şi evaluarea Programului de dezvoltare rurală se realizează în conformitate cu prevederile Cadrului Comun de Monitorizare şi Evaluare (CMEF), elaborat de Comisie împreună cu Statele Membre. Progresul, eficienţa şi eficacitatea Programului, în raport cu obiectivele acestuia, se măsoară prin intermediul indicatorilor comuni de bază, financiari, realizare, rezultat şi impact.

Cadrul Comun de Monitorizare şi Evaluare (CMEF) conţine un set de indicatori comuni stabiliţi pentru fiecare nivel al ierarhiei obiectivelor, set care va fi suplimentat, dacă este cazul, cu indicatori adiţionali specifici Programului.

Sistemul de monitorizare asigură colectarea datelor statistice şi a indicatorilor de monitorizare conform prevederilor Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005, articolele 80 şi 81, precum şi conform Acordului Cadru de Delegare a funcţiilor privind implementarea măsurilor din Programul Naţional de Dezvoltare Rurală, încheiat în data de 30 august 2006 între Direcţia Generală Dezvoltare Rurală - Autoritate de Management pentru PNDR şi Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP).

Atribuţii în furnizarea de informaţii cu privire la progresul implementării Programului Naţional de Dezvoltare Rurală, prin intermediul indicatorilor financiari, de realizare şi rezultat are Direcţia coordonare, monitorizare, promovare prin Serviciul de monitorizare.

Conform Acordului Cadru de Delegare încheiat în data de 04 octombrie 2007, Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit deleagă către Agenţia de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură implementarea şi atribuţiile specifice funcţiei de plată pentru măsurile privind plăţile compensatorii pentru fermierii din zonele defavorizate şi plăţile compensatorii pentru agromediu, măsuri cuprinse în Axa 2, atribuţiile referitoare la înregistrarea, colectarea şi stocarea informaţiilor statistice necesare monitorizării în conformitate cu prevederile fişelor tehnice şi a Cadrului Comun de Monitorizare şi Evaluare, precum şi alte date necesare monitorizării suplimentare.

În acest sens, APIA utilizează ca instrument de derulare şi gestionare financiară Sistemul Integrat de Administrare şi Control (IACS) şi este responsabilă cu dezvoltarea, implementarea şi mentenanţa acestuia.

Aceste informaţii constituie baza pentru întocmirea rapoartelor de monitorizare necesare urmăririi stadiului implementării şi a progresului Programului Naţional de Dezvoltare Rurală, în conformitate cu Cadrul Comun de Monitorizare şi Evaluare, pentru rapoartele anuale de progrese şi raportarea strategică la nivel naţional. Informaţiile vor fi folosite de către Comitetul de Monitorizare în fundamentarea deciziilor sale privind Programul.

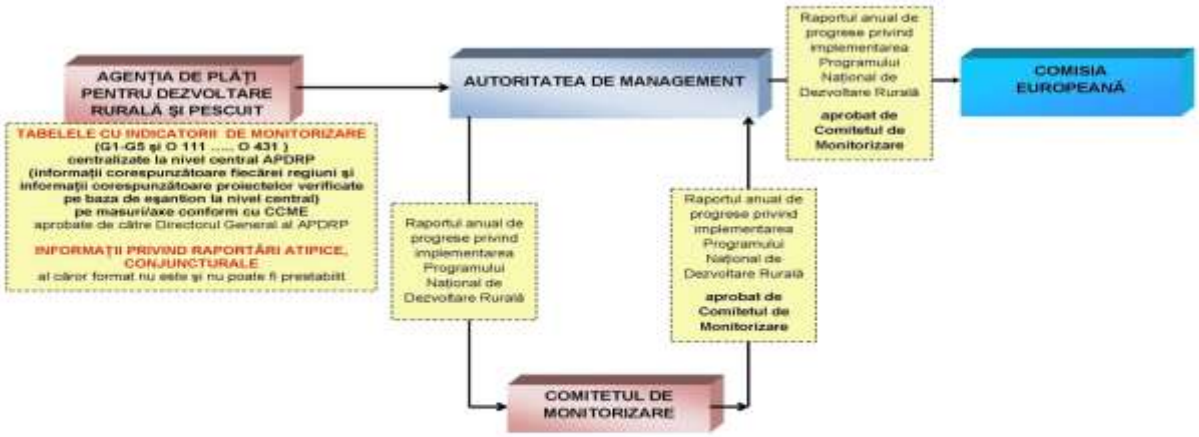
Informaţiile necesare monitorizării implementării Programului Naţional de Dezvoltare Rurală se colectează de către structurile judeţene şi regionale ale APDRP/APIA din cererile de finanţare respectiv cererile de plată întocmite de către beneficiari şi sunt centralizate la nivel naţional de către

APDRP. Aceste documente conţin informaţiile necesare calculării indicatorilor financiari, de realizare şi pentru o parte a indicatorilor de rezultat necesari monitorizării şi evaluării măsurilor din PNDR.

Colectarea indicatorilor de rezultat indisponibili la nivelul APDRP precum şi a unor indicatori de bază indisponibili la momentul elaborării documentelor programatice se va realiza prin intermediul studiilor, anchetelor şi cercetărilor statistice finanţate prin măsura de Asistenţă Tehnică.

Datele colectate pentru completarea indicatorilor de bază trebuie să fie reprezentative pentru anul 2006 astfel încât studiile să reflecte situaţia iniţială.

Informaţiile centralizate la nivel naţional, aprobate de către Directorul General al APDRP sunt transmise electronic (tabele Excel) către Autoritatea de Management conform fluxului de mai jos.

12.1.2. Raportarea

a) Raportul anual de progrese

Autoritatea de Management pentru PNDR transmite Comisiei, anual, Raportul de progrese, care va conţine toate informaţiile cu privire la evoluţia implementării Programului de dezvoltare rurală, în conformitate cu articolul 82 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005. Referitor la monitorizarea Programului Naţional de Dezvoltare Rurală, raportul anual de progrese cuprinde următoarele elemente:

- Tabele de monitorizare privind implementarea financiară a Programului de dezvoltare rurală, pentru fiecare măsură/axă;
- Tabele de monitorizare care includ informaţii cantitative pe baza indicatorilor comuni de realizare şi rezultat. Aceste tabele vor fi introduse în baza de date care urmează să fie inclusă în Sistemul Informatizat de Dezvoltare Rurală, în momentul finalizării acestuia;
- Analiza rezultatului monitorizării Programului.

Raportul anual de progrese va fi transmis Comisiei de către Autoritatea de Management pentru PNDR, până la data de 30 iunie a fiecărui an. Ultimul raport de progrese al Programului, va fi transmis până în data de 30 iunie 2016.

b) Raportarea strategică

Implementarea Planului Naţional Strategic de Dezvoltare Rurală se va monitoriza în conformitate cu articolul 13 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005. Monitorizarea strategică trebuie să furnizeze date privind stadiul de realizare al obiectivelor Planului Naţional Strategic, precum şi contribuţia la atingerea orientărilor strategice ale Comunităţii. Începând cu anul 2010 şi în continuare, 2012 şi respectiv 2014, Raportul anual de progrese va conţine şi un capitol separat cu privire la implementarea strategiei.

Acest capitol va cuprinde următoarele elemente:

- Realizările şi rezultatele Programului Naţional de Dezvoltare Rurală în raport cu indicatorii definiţi în Planul Naţional Strategic;
- Rezultatele activităţilor de evaluare *in intinere*.

12.1.3. Sistemul de monitorizare IT

În conformitate cu articolul 75 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, Autoritatea de Management pentru PNDR trebuie să asigure înregistrarea şi stocarea informaţiilor statistice, prin intermediul unui sistem informatic, într-o formă adecvată monitorizării şi evaluării. Datele operaţionale privind implementarea Programului Naţional de Dezvoltare Rurală, se obţin de la Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit, precum şi de la alte instituţii şi compartimente implicate în implementarea Programului. **Sistemul de monitorizare IT** va facilita transferul electronic de date între instituţiile implicate în implementarea PNDR 2007-2013.

12.2. Comitetul de Monitorizare

Comitetul de Monitorizare se instituie, în termen de maximum trei luni de la data aprobării Programului Naţional de Dezvoltare Rurală, în scopul de a asigura eficienţa, eficacitatea şi corectitudinea punerii în aplicare a acestuia.

Conform articolelor 6 (1) şi 77 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, componenţa provizorie prevăzută pentru Comitetul de Monitorizare, va include următorii membri:

Nr.	Instituţii/organizaţii
1	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale
2	Ministerul Economiei şi Finanţelor
3	Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile
4	Ministerul Muncii, Familiei şi Egalităţii de Şanse
5	Ministerul Culturii şi Cultelor
6	Ministerul pentru IMM, Comerţ, Turism şi Profesii Liberale
7	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor
8	Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit
9	Agenţia de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură
10	Autoritatea Naţională Sanitară Veterinară şi pentru Siguranţa Alimentelor
11	Fondul de Garantare a Creditului Rural
12	Agenţia pentru Dezvoltare Regională Sud-Vest Oltenia
13	Asociaţia Română a Băncilor
14	Institutul Naţional de Statistică
15	Organizaţia Naţională Interprofesională Viti-Vinicolă
16	Asociaţia Română a Cărnii - ARC
17	Asociaţia Patronală Română din Industria Laptelui – APRIL
18	Liga Asociaţiilor Producătorilor Agricoli din România -LAPAR
19	World Wide Fund for Nature
20	Asociaţia Salvaţi Delta Dunării
21	Asociaţia Proprietarilor de Păduri din România
22	Asociaţia Naţională de Turism Rural, Ecologic şi Cultural

23	Asociaţia Comunelor din România
24	Fundaţia Centru Parteneriat pentru Egalitate
25	Centrul Regional pentru Dezvoltare Rurală Durabilă – Constanţa
26	Societatea Ornitologică Română
27	ADEPT
28	Rural Net
29	Camera de comerţ, industrie şi agricultură Iaşi
30	AGROSTAR
31	Comisia Europeană - observator

Această listă este una provizorie, având menirea de a stabili obiectivele de reprezentativitate în cadrul Comitetului de Monitorizare pentru PNDR.În momentul constituirii Comitetului sau în funcţie de evoluţia procesului de implementare a Programului Naţional de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013, componenţa acestuia poate fi revizuită şi completată cu alţi membri reprezentativi.

Structura Comitetului de Monitorizare urmăreşte să asigure o reprezentare a tuturor sectoarelor cu relevanţă în implementarea Programului Naţional de Dezvoltare Rurală. Astfel autorităţile publice participante, ce deţin o pondere de 43% din componenţă, au rolul de a asigura respectarea complementarităţii între fonduri.

Partenerii privaţi identificaţi până în acest moment ca posibili membri ai Comitetului, au o pondere de 57%, şi au fost selectaţi în funcţie de domeniul de activitate, misiunea declarată şi dinamica acestora precum şi de nivelul de reprezentare, naţional şi teritorial (ex. Centrul Regional pentru Dezvoltare Rurală Durabilă – Constanţa, Camera de comerţ, industrie şi agricultură Iaşi) astfel încât să acopere axele prioritare ale programului şi, de asemenea, domeniul egalităţii de şanse (Fundaţia Centru Parteneriat pentru Egalitate).

Astfel, sectorul de investiţii din PNDR este reprezentat de asociaţii de profil din domeniul producţiei şi procesării produselor agricole şi forestiere, deţinând o pondere de circa 29% din cadrul partenerilor privaţi.

În domeniul protecţiei mediului au fost selectaţi atât parteneri cu reprezentativitate naţională dar şi internaţională, având o pondere de aproximativ 19% din totalul partenerilor privaţi selectaţi. Aceştia vor contribui prin expertiza lor la activităţile legate de analiza impactului de mediu al programului, a gradului în care au fost atinse obiectivele acestei axe, maniera de punere în aplicare şi respectare a legislaţiei din domeniu precum şi completarea indicatorilor specifici măsurilor de mediu. În componenţa Comitetului au fost incluşi şi parteneri internaţionali (Fundaţia WWF) datorită activităţii intense desfăşurate în domeniul protecţiei mediului în România şi implicării în procesul de consultare pentru PNDR. WWF îşi desfăşoară activitatea în România începând cu anii `90 şi a deschis în mod oficial un birou permanent în cursul anului 2006.

Organizaţiile care promovează dezvoltarea durabilă şi sprijină iniţiativa locală şi care au ca scop valorificarea resurselor şi sprijinirea iniţiativelor locale în conformitate cu cadrul furnizat de program, însumează circa 29% din partenerii privaţi selectaţi. În plus, alături de ONG-uri de sine stătătoare, a fost inclus şi partenerul Rural Net care reprezintă o asociere de peste 20 de ONG-uri active în domeniul dezvoltării rurale, în diferite zone ale ţării, printre care Centrul de Asistenţă Rurală, Fondul Român pentru Dezvoltare Socială, Fundaţia Civitas pentru societatea civilă, Asociaţia de Dezvoltare Comunitară Regională, şi Centrul de Resurse pentru Comunităţile de Romi.

Alţi parteneri privaţi reprezentativi, inclusiv organizaţii sindicale, organisme pentru promovarea egalităţii de şanse şi asociaţii care promovează sprijinirea mediului de afaceri, deţin o pondere de aproximativ 23% din totalul partenerilor privaţi.

Principalele responsabilităţi ale Comitetului de Monitorizare sunt:

- Analizarea criteriilor de selecţie a operaţiunilor finanţate, în termen de patru luni de la data deciziei de aprobare a Programului, precum şi revizuirea acestora în funcţie de nevoile programării;
- Evaluarea periodică a progreselor înregistrate pentru realizarea obiectivelor specifice ale Programului, pe baza documentelor primite de la Autoritatea de Management pentru PNDR;
- Examinarea rezultatelor implementării fiecărei măsuri/axe şi monitorizarea calităţii implementării Programului;
- Examinarea rezultatelor evaluării *in itinere*;
- Analizarea şi aprobarea Raportului anual de progrese şi a rapoartelor de evaluare, înainte de a fi transmise Comisiei;
- Elaborarea recomandărilor şi propunerilor în vederea îmbunătăţirii impactului programului;
- Analizarea şi aprobarea propunerilor de ajustare/ modificare a Programului;
- Examinarea şi aprobarea propunerilor de modificare a conţinutului deciziei Comisiei privind contribuţia FEADR.

Regulamentul intern de organizare şi funcţionare a Comitetului de Monitorizare va fi elaborat de către Autoritatea de Management pentru PNDR şi va fi supus aprobării Comitetului în cadrul primei sale reuniuni.

Comitetul de Monitorizare va fi prezidat de către secretarul de stat coordonator al Autorităţii de Management, iar secretariatul permanent al Comitetului de Monitorizare va fi asigurat în cadrul Direcţiei Coordonare, Monitorizare, Promovare – Direcţia Generală Dezvoltare Rurală Autoritate de Management pentru PNDR.

Deciziile Comitetului sunt adoptate prin procedură de vot în condiţiile întrunirii unui cvorum stabilit prin Regulamentul de organizare şi funcţionare. În cazul problemelor urgente sau a aspectelor care nu justifică organizarea unei reuniuni a Comitetului, prin Regulamentul de organizare şi funcţionare, se poate stabili aplicarea procedurii de aprobare scrisă.

Lucrările Comitetului vor fi înregistrate în minute. Responsabilitatea întocmirii acestora revine Secretariatului permanent, care are obligaţia de a comunica proiectele de minută tuturor membrilor în vederea primirii observaţiilor şi comentariilor acestora şi de a supune minutele aprobării Comitetului de Monitorizare.

Comitetul de Monitorizare pentru Programul Naţional de Dezvoltare Rurală se întruneşte cel puţin o dată pe an.

12.3. Descrierea sistemului de evaluare

12.3.1. Obiective

În concordanţă cu prevederile articolelor 84, 85, 86 şi 87 ale Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005, Programul Naţional de Dezvoltare Rurală face obiectul unui proces de evaluare cu scopul de a îmbunătăţi calitatea implementării sale prin analiza eficienţei, adică a celei mai bune relaţii dintre resursele angajate şi rezultatele atinse şi a eficacităţii programului, însemnând măsura în care obiectivele au fost atinse.

Prin procesul de evaluare, impactul Programului Naţional de Dezvoltare Rurală este analizat ţinând cont de liniile directoare strategice ale Comunităţii prevăzute în articolul 9 al Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005 şi de problemele de dezvoltare rurală specifice României privind cerinţele de dezvoltare durabilă, impactul asupra mediului şi prevederile relevante din legislaţia comunitară.

Activităţile de evaluare ale Programului Naţional de Dezvoltare Rurală sunt în responsabilitatea Direcţiei Generale Dezvoltare Rurală – Autoritate de Management pentru PNDR – Serviciul Evaluare, Raportare din cadrul Ministerului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale.

12.3.2. Procesul de evaluare

Conform art. 86 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, pentru Programul Naţional de Dezvoltare Rurală va fi instituit un sistem de evaluare *in itinere* . Evaluarea *in itinere* va include toate activităţile de evaluare care se vor derula în perioada de programare 2007-2013:

- Evaluarea ex-ante ca parte a Programului Naţional de Dezvoltare Rurală;
- Evaluarea intermediară, care va fi realizată până la sfârşitul anului 2010, având ca obiective rectificarea oricăror probleme care pot apărea precum şi îmbunătăţirea implementării Programului;
- Evaluarea ex-post, realizată până la sfârşitul lui 2016, care va evalua impactul general al Programului;
- Orice studii tematice care să examineze în detaliu anumite măsuri, axe sau aspecte specifice ale programului de dezvoltare rurală.

Întregul proces de evaluare va fi realizat conform prevederilor Cadrului Comun de Monitorizare şi Evaluare, de către evaluatori independenţi de orice instituţie implicată în implementarea Programului Naţional de Dezvoltare Rurală, care sunt selectaţi în urma unei proceduri de licitaţie publică. Procesul de selecţie a evaluatorilor este stabilit în conformitate cu prevederile comunitare relevante şi va fi prezentat în detaliu în Termenii de Referinţă specifici, ce vor fi elaboraţi de către Autoritatea de Management pentru PNDR.

Referitor la evaluarea ex-ante, în conformitate cu art. 85 din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005, aceasta reprezintă o parte integrantă a Programului Naţional de Dezvoltare Rurală. Evaluarea ex-ante a fost realizată de Consorţiul Scanagri, desemnat în urma unei proceduri de licitaţie publică. Recomandările şi indicatorii furnizaţi de evaluatorul ex-ante au fost introduşi în structura Programului Naţional de Dezvoltare Rurală.

Evaluarea intermediară şi cea ex-post vor fi realizate sub responsabilitatea Autorităţii de Management pentru PNDR, respectând termenii şi condiţiile prevăzute în articolele 86 şi 87 din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, şi vor examina gradul de utilizare al resurselor, eficacitatea şi eficienţa programării FEADR, impactul socio - economic al acesteia, precum şi impactul asupra priorităţilor comunitare.

După finalizarea evaluării intermediare, Autoritatea de Management pentru PNDR va aprecia nevoia unor posibile modificări ale Programului Naţional de Dezvoltare Rurală, în special în privinţa îmbunătăţirii calităţii acestuia şi a implementării sale.

Pentru coordonarea evaluărilor Programului Naţional de Dezvoltare Rurală, poate fi constituit un **Comitet de Coordonare** special, în calitate de partener competent al Autorităţii de Management pentru PNDR, care va include membri din cadrul diferitelor departamente ale organizaţiilor şi instituţiilor ce pot aduce un aport semnificativ calităţii procesului de evaluare. Principalele sarcini ale Comitetului de Coordonare constau în analiza şi aprobarea proiectelor Termenilor de Referinţă, a rapoartelor de activitate ale evaluatorilor precum şi a raportului final de evaluare.

12.3.3. Raportarea

În ceea ce priveşte procedura de raportare, aşa cum prevede articolul 86, alin. 3), 4) şi 5) din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, Autoritatea de Management pentru PNDR, începând cu anul 2008, va realiza un raport referitor la activităţile de evaluare *in itinere* desfăşurate. Rapoartele anuale de progrese transmise Comisiei vor include un capitol care să descrie activităţile de evaluare desfăşurate de către evaluator şi studiile tematice derulate în anul de raportare.

Autoritatea de Management pentru PNDR, în primul raport anual, va descrie instituirea sistemului de evaluare, primii indicatori de realizare privind implementarea diferitelor măsuri, procedurile administrative, precum şi o descriere a metodelor de evaluare care vor fi utilizate în cadrul evaluării intermediare şi ex-post. Următoarele rapoarte anuale vor include informaţii specifice privind desfăşurarea procesului de evaluare a Programului Naţional de Dezvoltare Rurală.

Capitolul 13
Acţiuni de informare şi publicitate pentru PNDR

Conform articolului 76 din Regulamentul Comisiei (CE) nr.1698/2005, Autoritatea de Management pentru PNDR are obligaţia de a face cunoscută acţiunea comună a Uniunii Europene şi a autorităţilor publice naţionale, privind sprijinul acordat în domeniul dezvoltării rurale, de a face publicitate Programului Naţional de Dezvoltare Rurală (PNDR), ţinând cont de principiile care susţin această acţiune, obiectivele, mijloacele şi rezultatele acestei acţiuni. Pentru a asigura o absorbţie cât mai eficientă a fondurilor europene este foarte important ca un număr cât mai mare de potenţiali beneficiari să fie informaţi despre sprijinul financiar pe care îl pot obţine prin Program.

Obiectivul principal al acţiunilor de informare şi promovare a Programului Naţional pentru Dezvoltare Rurală în mediul rural îl reprezintă ***conştientizarea opiniei publice şi în mod special:***

- a potenţialilor beneficiari, în vederea accesării fondurilor europene destinate dezvoltării rurale;
- a beneficiarilor Programului, privind conţinutul măsurilor;
- a administraţiei publice naţionale şi locale, organizaţiilor profesionale, partenerilor economici şi sociali, organizaţii neguvernamentale atât pentru accesarea Fondului European Agricol de Dezvoltare Rurală cât şi pentru diseminarea informaţiilor specifice.

Comunicarea trebuie să fie clară, concisă, concretă, adaptată publicului ţintă şi coerentă la nivel judeţean, regional şi central, pe durata întregii perioade de implementare. Aceasta se articulează în jurul a trei principii:

- *flexibilitatea* (capacitatea de a răspunde rapid la semnalele venite din mediul intern şi extern);
- *transparenţa* (capacitatea de a furniza informaţie obiectivă şi corectă referitoare la activităţile Autorităţii de Management pentru PNDR şi la contribuţia Uniunii Europene);
- *eficienţa* (utilizarea optimă a resurselor în vederea atingerii impactului maxim).

Implementarea campaniei de informare şi publicitate privind PNDR va fi asigurată de către Direcţia Generală Dezvoltare Rurală, în calitate de Autoritate de Management pentru PNDR împreună cu Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP), iar bugetul aferent acestei activităţi va fi gestionat prin departamentul de Asistenţă Tehnică. Astfel, pentru publicitatea PNDR, AM va folosi 10% din bugetul componentei de Asistenţă Tehnică respectiv 35 milioane de Euro pentru întreaga perioadă de programare, aproximativ 5 milioane de Euro pe an (mai multe detalii în Anexa 11).

De asemenea, prin Programele PHARE 2005 (800.000 Euro) şi PHARE 2006 (700.000 Euro) sunt în pregătire programe de sesiuni de instruire la nivel regional şi local pentru toate instituţiile implicate în implementarea PNDR în scopul creşterii capacităţii de absorbţie a fondurilor comunitare, astfel încât să acopere toate categoriile de potenţiali beneficiari şi să garanteze depunerea unor proiecte complexe pentru aceste fonduri.

AM foloseşte instrumente specifice de comunicare pentru faze diferite de implementare, aşa cum este prezentat în Anexa 11.

Acţiunile de promovare prevăzute pentru perioada 2010-2013 se vor repeta în funcţie de nevoile de informare identificate după fiecare etapă de implementare, ţinând cont de faptul că aceste acţiuni constituie tehnici specifice de comunicare esenţiale în derularea campaniilor de informare atât pentru publicul larg, cât şi a celor orientate către potenţialii beneficiari (detalii în Anexa 11).

Totodată, în vederea eficientizării acţiunilor de promovare, AM va externaliza o serie de activitităţi cum ar fi: realizarea studiilor sociologice, tipărirea materialelor informative (design, format ş.a.), realizarea spoturilor publicitare TV şi audio, precum şi alte activităţi specifice ce decurg din procesul de promovare.

13.1. Măsuri propuse pentru informarea potenţialilor beneficiari şi a organismelor interesate de punerea în aplicare a programului

În conformitate cu articolul 58, din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1974/2006 a fost elaborat Planul de comunicare de către Autoritatea de Management pentru PNDR în colaborare cu APDRP. Planul de comunicare va fi corelat cu planurile elaborate de către Autorităţile de Management responsabile de implementarea fondurilor structurale pentru a îmbunătăţi sinergia între programele finanţate din fondurile comunitare şi pentru a spori impactul acestora.

Pornind de la experienţa acţiunilor de comunicare realizate de Agenţia de Plăţi pentru Programul SAPARD, pentru noul program vor fi elaborate: materiale informative (pliante, broşuri, ghiduri, afişe etc.), spoturi radio TV şi website destinat în mod special PNDR, conferinţe organizate la nivel naţional şi regional, participare la emisiuni specializate şi altele.

Autoritatea de Management pentru PNDR împreună cu Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit vor pune la dispoziţia potenţialilor beneficiari informaţii privind fluxul accesării fondurilor de dezvoltare rurală, ce va include: tipurile de investiţii eligibile, categoriile de beneficiari, plafoanele maxime alocate, condiţiile de eligibilitate, procedurile administrative legate de accesul la finanţare, procedura de examinare a cererilor de finanţare, criteriile de selecţie a proiectelor precum şi numele persoanelor de contact la nivel naţional, regional şi local responsabile cu activitatea de informare şi comunicare a PNDR.

De asemenea, Autoritatea de Management pentru PNDR va asigura informarea rapidă despre posibilitatea obţinerii fondurilor europene şi prin transmiterea scrisorilor de informare direct către potenţialii beneficiari.

Acţiunile specifice de promovare şi instruire a potenţialilor beneficiari privind implementarea PNDR sunt realizate în conformitate cu nevoile identificate în ***baza de date a PNDR,*** urmărindu-se acoperirea tuturor domeniilor de interes corespunzătoare măsurilor din PNDR Aceasta cuprinde baza de date a APDRP ce vizează în mod direct potenţialii beneficiari ai PNDR şi liderii de opinie, precum şi baza de date a AM privind potenţialele GAL-uri şi parteneri locali activi în domeniul dezvoltării rurale. Această bază de date este alcătuită din potenţiali beneficiari, asociaţii şi organizaţii de profil şi alte persoane care şi-au manifestat interesul în a fi informate cu privire la conţinutul PNDR. Toţi aceştia au fost identificaţi de AM şi APDRP pe parcursul procesului de consultare, prin contacte directe, telefonice sau prin e-mail. Totodată, cu prilejul desfăşurării unor conferinţe, evenimente de promovare a PNDR sau seminarii de informare, au fost centralizate datele de contact ale tuturor participanţilor. În plus, AM prin structurile sale teritoriale (compartimentele de dezvoltare rurală judeţene), a distribuit la nivel judeţean un chestionar pe baza căruia au fost identificate persoanele fizice şi/sau juridice, publice sau private, care şi-au manifestat interesul în a accesa fonduri prin PNDR. Această bază de date este una deschisă, aflată într-un proces de actualizare permanentă. În acest sens contactul direct cu potenţialii beneficiari şi alte asociaţii şi organizaţii care la rândul lor pot disemina informaţiile primite, reprezintă principala metodă prin care se va realiza actualizarea şi completarea bazei de date.

Promovarea directă prin intermediul pliantelor, broşurilor, direct mailing se va realiza utilizând informaţiile cuprinse în baza de date PNDR, informaţii ce sunt selectate în urma campaniilor de informare şi a sondajelor de opinie derulate în mediul rural.

În vederea asigurării accesului la informaţie şi a potenţialilor beneficiari care nu sunt cuprinşi în baza de date PNDR, AM implică în activităţile de comunicare atât structurile teritoriale ale autorităţilor responsabile (compartimentele de dezvoltare rurală judeţene , Oficiile Judeţene de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit, Centrele Regionale de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit, Sucursale Judeţene ale Agenţiei de Plăţi şi Intervenţii în Agricultură şi Centre Locale APIA), cât şi reprezentanţii administraţiei locale (primării, consilii locale) şi liderii de opinie locali (preotul, învăţătorul, ş.a.). Lipsa informaţiilor şi accesul dificil al persoanelor care locuiesc în mediul rural, la informaţie specializată reprezintă o barieră în calea implementării programelor de dezvoltare în spaţiul rural şi au un efect advers asupra dorinţei potenţialilor beneficiari de a iniţia noi afaceri în zona

rurală. De aceea, pentru a avea un succes deplin, prin aceste programe, se are în vedere ***instruirea personalului din cadrul Autorităţii de Management precum şi a organismelor implicate în procesul de elaborare a PNDR, prin crearea unui sistem specific de implementare.***

Acţiunile propuse pentru informarea potenţialilor beneficiari se vor desfăşura începând cu perioada de pregătire a Programului (înainte de aprobarea/ implementarea sa) şi vor continua pe toată perioada implementării acestuia.

Evaluările *in itinere*, intermediare şi ex-post vor fi de natură să aprecieze impactul planului de comunicare privind obligaţiile Autorităţii de Management în materie de transparenţă, egalitate de şanse şi nediscriminare, precum şi de bună înţelegere a acţiunilor comunitare. Criteriile ce trebuie luate în considerare pentru aceste evaluări vor fi stabilite de comun acord cu Autorităţile de Management ale altor programe europene împreună cu membrii Comitetului de Monitorizare. În acest sens, respectivele criterii vor face referire cel puţin la următoarele aspecte:

- Evoluţia numărului dosarelor depuse;
- Evoluţia numărului de potenţiali beneficiari care au accesat informaţia conţinută în materialele informative (afişe, pliante, ghiduri, broşuri etc.);
- Evoluţia profilului celor care depun proiecte în funcţie de categoria profesională, sex, egalitatea şanselor;
- Numărul de accesări website pentru obţinerea de informaţie din domeniul dezvoltării rurale,
- Recunoaşterea logo-ului comunitar care va fi realizată prin studii sociologice, tehnică de verificare specifică ce a dat rezultate şi în cadrul Programului SAPARD;
- Vizibilitatea Autorităţii de Management pentru PNDR în mass-media (număr de apariţii televizate şi prezenţa în presa scrisă).

Politica de comunicare poate fi adaptată în funcţie de rezultatele evaluării, iar propunerea de modificare va fi prezentată în Comitetul de Monitorizare.

13.2. Măsuri propuse pentru informarea beneficiarilor PNDR

În ceea ce priveşte informarea beneficiarilor Programului, aceştia trebuie să cunoască natura fondurilor europene în vederea implementării corespunzătoare a proiectelor.

Astfel, în momentul semnării contractului între autoritatea contractantă sau autoritatea delegată şi beneficiar, se va preciza în mod explicit categoria sprijinului financiar acordat, adică, de la bugetul comunitar sau de la bugetul de stat, precum şi suma alocată, contribuţia fiecăruia putând fi exprimată în procente sau valoare absolută.

În situaţia în care beneficiarii finali ai ajutorului primit nu sunt beneficiari direcţi ai sprijinului, cum ar fi acţiunile de formare profesională, Autoritatea de Management pentru PNDR îi va informa pe aceştia, cu privire la originea fondurilor prin care se face finanţarea serviciului. Această informaţie şi logo-ul comunitar vor putea fi prezentate în diferite moduri: prin menţionarea finanţatorilor pe formularele de înscriere la stagiile de formare profesională, pe fişele de prezenţă sau, de exemplu, pe certificatele de participare.

Pentru beneficiarii axei LEADER, contractul va fi stabilit între Autoritatea de Management sau autoritatea delegată şi beneficiar, iar pe lângă informaţiile menţionate anterior se va adăuga şi logo-ul LEADER prin precizarea că sprijinul este alocat în baza acestei axe.

Aşadar, Autoritatea de Management pentru PNDR va informa beneficiarii asupra acţiunilor de cofinanţare prin FEADR şi asupra priorităţii axelor din PNDR şi, totodată, va publica lista beneficiarilor care primesc sprijin prin Program, destinaţia financiară şi sumele contribuţiei publice.

Acţiunile propuse pentru informarea beneficiarilor măsurilor PNDR vor avea loc îndeosebi în momentul semnării contractului de finanţare şi vor continua şi pe întreaga perioadă a implementării proiectului.

Criteriile de evaluare a acţiunilor de informare a beneficiarilor PNDR sunt:

- Evoluţia numărului dosarelor selectate pentru finanţare;
- Scăderea numărului de cereri de finanţare refuzate din motive administrative;
- Numărul de documente descărcate de pe pagina de internet a MADR;
- Vizibilitatea AM PNDR în mass- media;
- Numărul evenimentelor de informare specifică organizate.

13.3. Acţiuni prevăzute să informeze publicul larg despre rolul jucat de Comunitate în cadrul PNDR şi despre rezultate

Publicul larg va fi informat de rolul pe care îl are Uniunea Europeană în implementarea Programului Naţional de Dezvoltare Rurală prin:

- Plăcuţe explicative aplicate pe toate investiţiile care au o valoare mai mare de 50.000 Euro ;
- Panouri instalate pe siturile infrastructurilor al căror cost depăşeşte 500.000 Euro ;
- Plăcuţe explicative instalate în birourile Grupurilor de acţiune locală (LEADER) ;
- Publicarea constantă a unor rapoarte anuale cu privire la Programul Naţional de Dezvoltare Rurală.

Pentru a sublinia şi populariza oportunităţile şi exemplele de succes legate de implementarea PNDR, precum şi implicarea comunitară în spaţiul rural românesc AM va publica pe site-ul MADR Raportul Anual de progrese care cuprinde informaţii concrete privind evoluţia Programului, precum şi lista completă a beneficiarilor care l-au accesat. De asemenea, în mod constant, pe parcursul perioadei de programare, AM va informa prin anunţuri şi comunicate de presă evenimentele şi acţiunile semnificative.

Acţiunile propuse pentru informarea publicului larg se vor desfăşura începând cu perioada de pregătire a Programului (dinaintea aprobării/ implementării sale) şi va continua pe toată perioada implementării, până la evaluarea rezultatelor acestuia. Pentru informarea publicului larg vor avea loc campanii specifice în mod deosebit la începutul implementării Programului (pentru a acoperi o gamă cât mai largă de potenţiali beneficiari). La sfârşitul acestei perioade, campaniile vor fi organizate în scopul informării publicului asupra rezultatelor, a experienţei dobândite şi a beneficiarilor care au accesat FEADR).

Criteriile de evaluare a acţiunilor de informare a publicului larg sunt:

- Numărul de panouri şi plăcuţe explicative aferente investiţiilor derulate sau finalizate prin FEADR;
- Numărul de accesări şi documente descărcate de pe pagina de internet a MADR;
- Vizibilitatea AM PNDR în mass-media;
- Recunoaşterea logo-ului comunitar în urma campaniilor de informare derulate în mediul rural;
- Numărul evenimentelor de informare generală organizate de AM;
- Numărul participărilor reprezentanţilor AM PNDR la evenimentele organizate de terţi;
- Numărul de accesări a Raportului Anual al PNDR postat pe site-ul MADR.

Capitolul 14
Desemnarea partenerilor procesului de consultare şi rezultatele consultării asupra PNDR

Potrivit Regulamentului Consiliului (CE) nr.1698/2005, articolul 6, Statele Membre au obligaţia de a identifica şi colabora cu partenerii publici şi privaţi cei mai reprezentativi în vederea elaborării Programului Naţional de Dezvoltare Rurală. Astfel, Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale prin Direcţia Generală Dezvoltare Rurală – Autoritate de Management pentru PNDR a organizat un ***amplu proces de consultare a documentului programatic în scopul redactării unui program de dezvoltare rurală cât mai bine adaptat nevoilor specifice spaţiului rural românesc***. Partenerii consultaţi au avut reprezentativitate la nivel naţional şi teritorial şi sunt activi în domeniile economic, social şi de mediu, fiind astfel acoperite categoriile consultative prevăzute de art.6 al Regulamentului (CE) nr.1698/2005.

Pentru a respecta prevederile acestui articol, Autoritatea de Management pentru PNDR a identificat şi invitat în vederea participării în cadrul procesului consultativ parteneri de la nivel naţional şi teritorial activi în domenii conexe dezvoltării rurale, precum şi reprezentanţi ai societăţii civile implicaţi în problematica egalităţii de şanse şi non-discriminării. Selectarea partenerilor privaţi a avut la bază criteriul performanţei, fiind invitaţi cei a căror activitate a fost recunoscută de instituţii şi autorităţi publice, precum ministerele de resort.

Totodată, aşa cum este precizat şi în capitolul 15, MADR a lansat invitaţii la consultările pe marginea conţinutului PNDR, şi către organizaţiile minorităţilor (în special cele reprezentând populaţia de etnie rromă), precum şi către cele care promovează egalitatea de şanse. Este de menţionat faptul că unii dintre aceşti reprezentanţi au declinat invitaţia motivând că agricultura şi dezvoltarea rurală nu reprezintă obiectul lor de activitate.

În acelaşi timp, reprezentanţii tuturor organismelor interesate au avut la dispoziţie o perioada de 7 luni pentru a consulta versiunile de lucru ale PNDR postate pe site-ul ministerului (www.mapam.ro). Astfel, aceştia au beneficiat de timp suficient pentru a-şi exprima opiniile şi sugestiile chiar dacă nu au participat efectiv la sesiunile de consultări organizate, prin intermediul canalelor create special în acest sens (e-mail, telefonic, în scris, fax).

Este demn de remarcat faptul că organismele de mediu (ONG-uri, asociaţii, fundaţii) au fost de asemenea solicitate să participe la sesiunile consultative, având astfel posibilitatea să îşi exprime preocupările şi propunerile legate de domeniul vizat. Cum este şi normal, într-un proces de consultare deschis, unele dintre acestea au dat curs invitaţiei, făcând şi propuneri pertinente, iar altele nu au participat la consultări şi nici nu şi-au exprimat opiniile, fie ele favorabile sau nu, cu privire la Program.

Anexele 7, 8, 9 şi 10 (a şi b) şi tabelele 14.2 şi 14.3 prezintă, grupat, listele de parteneri identificaţi care au dat curs invitaţiei AM de a lua parte la lucrările consultative

Procesul de consultare publică a Programului Naţional de Dezvoltare Rurală a fost structurat pe trei niveluri iar distinct de acestea, în vederea analizării impactului de mediu al PNDR şi elaborării Raportului de mediu, a fost organizat un proces consultativ specific privind Evaluarea Strategică de Mediu (SEA) (detalii în tabelul 14.1).

Cele trei niveluri de consultare sunt:

1. Nivelul tehnic – prin care s-a urmărit discutarea la nivel de specialist a specificaţiilor tehnice ale fişelor măsurilor cuprinse în PNDR;
2. Nivelul non-tehnic – prin care s-a urmărit dezbaterea conţinutului PNDR cu toţi partenerii interesaţi de implementarea acestuia, cu participarea atât a specialiştilor ***dar mai ales a actorilor ce nu deţin cunoştinţe de specialitate, dar au un contact direct cu realitatea rurală locală***;
3. Nivelul macro – prin care s-a urmărit consultarea publicului larg, a tuturor celor interesaţi de subiectul dezvoltării rurale dar care nu au fost cuprinşi în etapele anterioare.

Procesul de consultare desfăşurat de AM PNDR are un caracter continuu, acesta fiind demarat în etapa de elaborare a Programului şi urmând a se desfăşura pe parcursul întregii perioade de programare. Partenerii implicaţi au contribuit în mod constant la îmbunătăţirea Programului, adresând comentarii şi observaţii atât în cadrul reuniunilor consultative organizate de AM, cât şi prin intermediul mijloacelor de consultare macro: adresa de e-mail, linia telefonică, chestionarul postat pe site.

Tabelul 14.1

	Nivelul consultării	Număr de întâlniri consultative Total : 49		Subiecte atinse	Categorii de parteneri consultaţi
Procesul de consultare publică a PNDR	Tehnic	Axa 1: - 4 Grupuri de Lucru organizate pe grupuri de măsuri – câte 2 întâlniri; - 6 Grupuri de Lucru , un grup pe măsură - câte 1 întâlnire.	14	Specificaţiile tehnice ale măsurilor PNDR	In cadrul grupurilor tehnice, partenerii consultaţi au fost organizaţi în funcţie de domeniul în care activează, acoperind categoriile prevăzute de art. 6 al Regulamentului (CE) nr.1698/2005 (vezi tabel 14.2): - reprezentanţi ai ministerelor implicate la nivel naţional; - reprezentanţi ai partenerilor economici, sociali şi de mediu activi la nivel naţional şi local în domeniile dezvoltării rurale, inclusiv clerul şi reprezentanţi ai băncilor (vezi Anexa 8A).
		Axa 2: - 1 Grup de Lucru organizat pe grupuri de măsuri – 1 întâlnire; - 4 Grupuri de Lucru organizate pe grupuri de măsuri - câte 2 întâlniri.	9		
		Axa 3: - 2 Grupuri de Lucru organizate pe grupuri de măsuri - câte 2 întâlniri - 2 reuniuni cu reprezentanţi ai clerului	6		
		Axa 4 LEADER - 1 Grup de Lucru – 2 întâlniri; - 1 seminar de consultare pentru RNDR. (vezi Anexele 9 şi 10)	3		
		- discuţii asupra aspectelor financiare ale măsurilor de investiţii	2	Complementaritatea cerinţelor PNDR privind proiectele de investiţii cu cerinţele bancare pentru acordarea creditelor necesare cofinanţării	- reprezentanţi ai instituţiilor bancare
	Non-tehnic	- seminarii regionale de consultare	5	Prezentarea PNDR cu accent asupra celor 8 măsuri prioritare	- reprezentanţi la nivel teritorial ai ministerelor implicate; - reprezentanţi ai partenerilor economici, sociali şi de mediu activi la nivel local în domeniile dezvoltării rurale (vezi Anexa 8B şi Tabelul 14.3): ONG, primării, actori economici locali etc.
	Macro	- site-ul MADR ce cuprinde secţiunea dedicată dezvoltării rurale: - PNDR; - legislaţie aferentă; - chestionarul dedicat PNDR; - adresa de e-mail: feadr@madr.ro; - linie telefonică		Consultarea tuturor variantelor de lucru ale PNDR, comentariile fiind adresate prin intermediul chestionarului postat şi adresei de e-mail	- stakeholderi direct interesaţi de domeniul dezvoltării rurale
	SEA	- sesiuni tehnice; - consultare non-tehnică; - dezbatere publică. *(vezi subcapitolul 3.3.)*	7 2 1	Impactul de mediu a PNDR	- autorităţi publice interesate de efectele de mediu ale implementării PNDR; - EPC Consultanţă de Mediu; - Parteneri activi în domeniul protecţiei mediului şi persoane fizice interesate

14.1. Desemnarea partenerilor pentru procesul de consultare

14.1 A *Nivelul tehnic - naţional*

Prin desemnarea partenerilor cuprinşi în grupurile tehnice consultative s-a urmărit acoperirea domeniilor vizate de Programul Naţional de Dezvoltare Rurală, astfel încât documentul să poată aborda, în mod eficient, provocările specifice ale fiecărei direcţii de dezvoltare rurală. Astfel au fost desemnaţi în special reprezentanţi ai instituţiilor, autorităţilor şi organizaţiilor economice, de mediu şi sociale, profesionişti în domeniul în care activează, care au putut aduce o contribuţie de specialitate la conţinutul tehnic al fişelor măsurilor.

Pentru a asigura transparenţa desfăşurării procesului de consultare, Autoritatea de Management pentru PNDR a publicat pe site-ul MADR, începând cu luna decembrie 2006, atât programul de desfăşurare a sesiunilor grupurilor tehnice consultative, agenda de lucru şi componenţa acestora, cât şi versiunile de lucru ale Programului, care au constituit baza procesului de consultare.

Grupurile de lucru tehnice au fost constituite pe grupuri de măsuri, selectarea partenerilor pentru fiecare grup în parte având la bază relevanţa activităţii desfăşurate pentru domeniul de acţiune al măsurilor respective. Având în vedere acestea, şi conform articolului 6 (1) din Regulamentul Consiliului (CE) nr.1698/2005, ***partenerii incluşi în procesul de consultare tehnică au reprezentat autorităţile publice competente, parteneri economici şi sociali, precum şi alte organisme de mediu.***

La nivel tehnic, în vederea unei elaborări în condiţii de maximă eficienţă a Programului Naţional de Dezvoltare Rurală, grupurile de lucru tehnice consultative au fost structurate pe fiecare din cele 4 Axe prioritare, astfel:

- 10 grupuri de lucru pentru Axa1 "Creşterea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier";
- 5 grupuri de lucru pentru Axa 2 "Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural";
- 2 grupuri de lucru pentru Axa 3 "Îmbunătăţirea calităţii vieţii în zonele rurale şi diversificarea economiei rurale" şi o întâlnire consultativă cu reprezantanţi ai clerului;
- 1 grup de lucru pentru Axa 4 „LEADER" şi un seminar de consultare privind Reţeaua Naţională de Dezvoltare Rurală.

Procesul de consultare tehnică a debutat la mijlocul lunii decembrie a anului 2006, fiecare grup de lucru având câte două sesiuni de consultări. Grupurile de lucru s-au constituit pe categorii de măsuri, iar pentru Axa 1, începând cu cea de-a doua reuniune, s-au format grupuri de lucru pentru fiecare măsură în parte. În ceea ce priveşte componenţa grupurilor de lucru, acestea au cuprins, în medie, un număr de 10 – 15 persoane, prin selectarea acestora fiind urmărită acoperirea tuturor zonelor geografice ale ţării, precum şi a domeniilor vizate de PNDR (detalii în Anexa 8 A).

Rolul reuniunilor tehnice consultative a constat în asigurarea transparenţei şi aducerea la cunoştinţa partenerilor implicaţi a prevederilor fişelor tehnice ale măsurilor şi oferirea posibilităţii acestor parteneri de a contribui la îmbunătăţirea măsurilor, conform necesităţilor şi prin prisma cunoştinţelor de specialitate.

Descrierea partenerilor consultaţi este detaliată în următorul tabel:

Tabelul 14.2

Nivel tehnic:
Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale
Direcţia Generală Dezvoltare Rurală – Autoritate de Management pentru PNDR
Direcţia Generală de Dezvoltare Forestieră şi Consolidarea Proprietăţii
Direcţia Îmbunătăţiri Funciare
Direcţia Consolidarea Proprietăţii, Reforma Structurilor de Exploataţie şi Conservarea Solurilor
Direcţia Generală de Implementare Politici Sectoriale şi de Piaţă
Direcţia Culturi Horticole

Direcţia de Creştere a Animalelor şi Produse Animaliere
Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală: Ilfov, Constanţa, Giurgiu, Teleorman Prahova, Buzău, Călăraşi, Dâmboviţa, Brăila, Alba, Braşov, Sibiu, Iaşi
Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă
Consilii pe produs (oleaginoase, legume-fructe, cereale pentru bere, hamei, carne, lapte, lână, plante textile şi produse procesate, tutun şi produse din tutun, carne de pasăre,)
Agenţii de Plăţi
Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit
Agenţia de Plăţi şi Intervenţie în Agricultură
Alte ministere
Ministerul Muncii, Familiei şi Egalităţii de Şanse
Ministerul Economiei şi Finanţelor
Ministerul Transporturilor
Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile
Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţei
Ministerul Internelor şi Reformei Administrative
Ministerul Culturii şi Cultelor – Direcţia Relaţii Culte
Organizaţii Non - Guvernamentale
Fundaţia ADEPT
Fundaţia de Dezvoltare Rurală – Evaluare Ex – Ante
Societatea Ornitologică Română
WWF – Programul Dunăre – Carpaţi România
Fundaţia Partenerilor pentru Dezvoltare Locală
Centrul de Asistenţă Rurală
Fondul Român pentru Dezvoltare Socială
United National Development Program
Fundaţia Pact
Camera de Comerţ şi Industrie a României
Asociaţii
Asociaţia Administratorilor de Păduri din România
Asociaţia Proprietarilor de Păduri din România
Asociaţia Patronală a Forestierilor din România
Asociaţia Naţională de Turism Rural, Ecologic şi Cultural
Asociaţia Comunelor din România
Asociaţia Oraşelor din România
Asociaţia Română pentru Dezvoltare Comunitară
Asociaţia pentru Dezvoltare Zonală Medgidia
Centrul Regional pentru Dezvoltare Rurală Durabilă
Patronatul Naţional al Viei şi Vinului
Alţi parteneri
Publici
Consiliul Naţional de Formare Profesională a Adulţilor
Banca Mondială
Administraţia Naţională a Îmbunătăţirilor Funciare
Autoritatea Naţională Sanitară - Veterinară şi pentru Siguranţa Alimentelor
Institutul de Cercetări şi Amenajări Silvice
Inspectoratul Teritorial de Regim Silvic şi Vânătoare Bucureşti
Facultatea de Silvicultură şi Exploatări Forestiere
Federaţia pentru Apărarea Pădurilor
Agenţia Naţională pentru Protecţia Mediului
Agenţia Domeniilor Statului
Autoritatea Naţională pentru Turism
Unitatea de Management a Proiectului
Consiliul Concurenţei
Centrul Naţional pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale

Muzeul Satului
Academia de Ştiinţe Agricole şi Silvice
Fondul de Garantare a Creditului Rural
Economici
SC ECOINSPECT SRL
SC SUOLO E SALUTE România SRL
SC ELEGHOS BIO ELLAS ROMÂNIA SRL
SIVECO - România
SC BIO CERT SRL România
GEA Strategy & Consulting
Banca Comercială a României
Banca Raiffeisen
BRD Group Société Générale
Casa de Economi şi Consemnaţiuni
Sociali
Reprezentanţi ai clerului
Grupul Român pentru Investiţii şi Consultanţă
Federaţia Naţională pentru Agricultură Ecologică
Grupuri de Acţiune Locală: Dâmboviţa, Snagov – Ilfov, Vidra Copăceni - Ilfov

14.1 B. *Nivelul non-tehnic - teritorial*

La nivelul non-tehnic teritorial consultările au avut ca obiectiv evidenţierea nevoilor identificate în mediul rural de către stakeholderi care ar putea fi acoperite prin PNDR. Astfel, au participat cei mai importanţi actori economici, sociali şi de mediu din spaţiul rural implicaţi în dezvoltare rurală cu domenii de activitate ce au corespondent în cele 4 axe ale PNDR 2007-2013.

Prin consultarea non-tehnică, Autoritatea de Management pentru PNDR a vizat să îmbunătăţească documentul programatic urmărind analiza acestuia şi din prisma partenerilor care nu deţin cunoştinţe tehnice de specialitate dar care sunt puternic ancoraţi în problemele spaţiului rural românesc. Astfel s-a dorit obţinerea unui program de dezvoltare rurală, corect din punct de vedere tehnic, dar mai ales capabil să răspundă în mod concret nevoilor reale ale mediului rural, nevoi ce au fost identificate cu acurateţe prin consultările non-tehnice.

Obiectul acestora l-a constituit analiza conţinutului PNDR, cu accent asupra măsurilor declarate ca fiind prioritare pentru România în perioada imediat următoare, respectiv:

- 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole”
- 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere”
- 143 „ Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori”
- 211 „Sprijin pentru zona montană defavorizată”
- 214 „Plăţi de Agro – Mediu”
- 312 „Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi”
- 313 „Încurajarea activităţilor turistice”
- 322 „ Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale”

Atenţia sporită acordată acestor măsuri îşi are justificarea în interesul deosebit al partenerilor consultaţi pentru cele 8 măsuri, interes dovedit prin scrisorile, e-mailurile şi solicitările telefonice primite, şi implicit prin dorinţa Autorităţii de Management de a pregăti lansarea PNDR prin concentrarea acţiunilor în jurul subiectelor de interes ale potenţialilor beneficiari.

În vederea purtării unor discuţii constructive în urma cărora să rezulte soluţii viabile pentru problemele identificate, alături de partenerii locali consultaţi, în cadrul sesiunilor consultative teritoriale au fost invitaţi şi reprezentanţi ai instituţiilor şi partenerilor care au participat la sesiunile tehnice. În acest sens, discuţiile au avut un caracter echilibrat, problemele pragmatice fiind întâmpinate de soluţii optime fundamentate de cunoştinţele tehnice ale specialiştilor. Instituţiile

publice participante precum şi alte autorităţi şi organizaţii de asociere naţională au luat parte la aceste sesiuni întrucât incorporează structuri teritoriale şi pot reprezenta interesele locale ale membrilor lor. (vezi Anexa 8 B şi Tabelul 14.3)

Aceste sesiuni de consultări s-au desfăşurat în perioada 11 – 15 iunie 2007, în 5 regiuni ale ţării şi au reunit parteneri din toate judeţele ţării, vizând elaborarea unui document de calitate, conform cu regulamentele comunitare şi care să răspundă nevoilor de sprijin identificate în mediul rural.

În vederea facilitării accesului stakeholderilor vizaţi de acest nivel, sesiunile consultative s-au desfăşurat la nivel teritorial. Selectarea centrelor de desfăşurare ale reuniunilor regionale a avut în vedere poziţionarea lor geografică, astfel încât acestea să se afle la o distanţă confortabilă faţă de toţi partenerii localizaţi în regiunea determinată.

În toate cele 5 locaţii, la nivel regional, au fost invitaţi reprezentanţi din circa 4-6 judeţe limitrofe, acoperind astfel cele 42 de judeţe ale României. Aceste consultări teritoriale au fost organizate foarte aproape de termenul de transmitere a PNDR la Comisia Europeană, tocmai pentru a obţine un feed-back real legat de modul de elaborare a PNDR.

În cadrul acestor discuţii care s-au desfăşurat pe parcursul a două zile, şi-au manifestat interesul şi au răspuns invitaţiei reprezentanţi ai structurilor teritoriale ale autorităţilor publice, ai partenerilor economici locali şi regionali, ai filialelor şi punctelor de lucru ale asociaţiilor, patronatelor, fundaţiilor şi ai ONG-urilor active în domeniu.

În scopul organizării în mod eficient a ***consultărilor non-tehnice*** la sediul Ministerului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale, s-a desfăşurat în data de 1 iunie 2007 o sesiune de instruire pentru directorii executivi adjuncţi pe dezvoltare rurală, din cadrul DADR, care au asigurat rolul de organizatori şi pe cel de lectori în cadrul consultărilor. Aceştia au fost instruiţi pentru îndeplinirea procedurilor specifice acestui tip de activitate, cum ar fi: identificarea partenerilor de consultare stipulaţi în articolul 6 al Regulamentului (CE) nr.1698/2005, organizarea întâlnirilor, transmiterea invitaţiilor, asigurarea locaţiei şi a logisticii necesare, realizarea agendei de lucru şi a minutelor.

Tabelul 14.3 detaliază partenerii consultaţi la nivel non-tehnic teritorial

Tabelul 14.3

Nivel teritorial
Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale
Direcţiile Judeţene pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală
Oficiile Judeţene de Consultanţă Agricolă
Agenţii de Plăţi
Centre Locale APIA
Sucursale Judeţene APIA
Oficii Judeţene de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit
Centre Regionale de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit
Alte ministere – structuri teritoriale
Ministerul Economiei şi Finanţelor
Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţei
Ministerul Muncii, Familiei şi Egalităţii de Şanse
Ministerul Culturii şi Cultelor
Ministerul Internelor şi Reformei Administrative
Asociaţii ale fermierilor şi procesatorilor – reprezentanţi teritoriali
Patronatul Român al Cărnii de Porc
Patronatul Naţional al Viei şi Vinului
VINROM
Uniuniunea Crescătorilor de Păsări din România (UCPR).
Asociaţia Generală a Crescătorilor de Taurine din România
Asociaţia Administratorilor de Păduri din România
Asociaţia pentru Protecţia Păsărilor şi a Naturii „Grupul Milvus”
Asociaţia Proprietarilor de Păduri din România

Asociaţia Naţională de Turism Rural, Ecologic şi Cultural
Asociaţia Comunelor din România
Centrul Regional pentru Dezvoltare Rurală Durabilă
Asociaţia Română pentru Dezvoltarea Comunităţii
Organizaţii Non – Guvernamentale - reprezentanţi teritoriali
Fundaţia de Dezvoltare Rurală – Evaluare Ex – Ante
World Wildlife Fund
Societatea Ornitologică Română
Fundaţia ADEPT
Fundaţia Partenerilor pentru Dezvoltare Locală
Fondul Român pentru Dezvoltare Socială
Fundaţia Pact
Centrul de Asistenţă Rurală
Fundaţia CIVITAS
United National Development Program
Alţi parteneri teritoriali
Publici
Consiliul Naţional de Formare Profesională a Adulţilor
Institutul de Cercetări şi Amenajări Silvice
Facultatea de Silvicultură şi Exploatări Forestiere
Agenţia Naţională pentru Protecţia Mediului
Institutul de Cercetări pentru Pedologie şi Agrochimie
Institutul de Cercetare – Dezvoltare pentru Pajişti Braşov
Centrul Regional al Mediului
Unitatea de Management a Proiectului
Centrul Naţional pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale
Consiliul European pentru Sate şi Oraşe Mici – ECOVAST
Autoritatea Naţională pentru Turism
Muzeul Satului
Sociali
Grupul Roman pentru Investiţii şi Consultanţă
Potenţial GAL
Alţi parteneri
Publici
Primăria Hereclean
Primăria Livezile
Primăria Lunca Mureş
Primăria Căuşu Mic
Primăria Tirlisua
Primăria Cătîna
Primăria Jucu
Primăria Fărcaşa
Primăria Chiuieşti
Primăria Ernei
Primăria Crasna
Primăria Sângeorz de Mureş
Primăria Pericei
Primăria Poieni
Primăria Matei
Primăria Pârva
Primăria Bucium
Primăria Teaca
Primăria Mănăstreni
Consiliul Local Petreşti
Instituţia Prefecturii Cluj

Sociali
Federaţia C.O.
Economici
IMM Consulting Cluj Napoca
Wieserconsult S.R.L.
Cooperativa de Producţie Transilvania
S.A. Petreşti
Prescon S.A.
S.C. Fanzo Serv S.R.L. Bistriţa Năsăud
Agrotech S.R.L. Bistriţa Năsăud
Ferma Mixtă PF Hunedoara
S.C. Infoeuropa
Dorna Lactate
Apicultură
Fermier Viişoara
S.C. Ordga & Baker S.R.L.
Grup de producători ARDAN
S.C. Fermalact S.R.L
Ziua de Cluj – Ziar
Persoană Fizică Autorizată Bordean
S.C. Asistenţa Cons S.R.L.
S.C. Lacto-prod Alba
S.C. Comtleblu S.R.L.
S.C. Agroserv S.R.L.
Societatea Agricolă Comodore
Microregiunea Eco-Natur
S.C. Dăiana Max S.R.L.
S.C. Prototpra S.R.L.
S.C. Flancolden S.R.L.
S.C. Culcarn S.R.L.
S.C. Agroradis S.R.L.
S.C. Zoomad S.R.L.
Persoană Fizică Autorizată
S.C. Prodfruct S.R.L.
S.C. Capaintertrans S.R.L.
S.C. Legumicoltorul Dăneşti S.R.L.
S.C. Agrind S.A.
Cooperativa Agricolă Târgu Mureş
S.C. Riomar S.R.L.

14.1 C *Nivelul macro al procesului de consultare*

Nivelul macro al procesului de consultare, care a vizat implicarea publicului larg direct interesat de domeniul dezvoltării rurale, a vizat următoarele acţiuni:

- postarea pe site-ul Ministerului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (www.mapam.ro) a tuturor variantelor de lucru ale PNDR, modificate după operarea observaţiilor primite în cadrul procesului de consultare;
- afişarea pe site a unui chestionar care să permită persoanelor interesate să-şi exprime opiniile cu privire la conţinutul programului şi la posibilităţile de îmbunătăţire a acestuia;
- crearea unei adrese de e-mail unică feadr@madr.ro, precum şi
- punerea la dispoziţia celor interesaţi a unei linii telefonice prin intermediul căreia pot fi adresate întrebări puctuale privind documentul consultat.

14.1 D *Consultarea privind Evaluarea Strategică de Mediu* (SEA)

Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013 a constituit subiectul Evaluării Strategice de Mediu (SEA) în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr.1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri şi programe, care transpune în legislaţia românească Directiva (CE) nr. 42/2001 (SEA).

Procesul de consultare privind Evaluarea Strategică de Mediu a avut loc în perioada octombrie 2006 – iunie 2007 şi a constat în organizarea a ***şapte reuniuni*** ale grupului de lucru format din reprezentanţii următoarelor ministere:

- Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor;
- Ministerul Internelor şi Reformei Administrative;
- Ministerul Economiei şi Finanţelor;
- Ministerul Sănătăţii Publice;
- Ministerul Comunicaţiilor şi Tehnologiei Informaţiei
- Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului;
- Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile;
- EPC - Consultanţă de mediu.

Subiectele puse în discuţie în cadrul reuniunii grupului de lucru au fost următoarele:

- Prezentarea generală a Programului Naţional de Dezvoltare Rurală (PNDR);
- Prezentarea generală a evaluării strategice de mediu (SEA), conform HG nr.1076/ 2004;
- Mecanismul de stabilire a unui set preliminar de probleme de mediu şi obiective relevante care vor fi utilizate pentru evaluarea strategică de mediu a PNDR;
- Analiza şi dezbaterea alternativei „0" elaborată de expertul de mediu şi analiza altor propuneri alternative pentru fiecare măsură din PNDR (analiza noilor măsuri PNDR în raport cu măsurile din Programul SAPARD, analiza modului de alocare a resurselor financiare între axe sau raportat la alte ţări est-europene, analiza comparativă între „măsurile agricole" şi „măsurile de mediu", respectiv complementaritatea, interacţiunile şi efectele sinergice ale acestor două tipuri de măsuri);
- Formularea şi definitivarea obiectivelor relevante de mediu; dezbaterea modului de corelare a obiectivelor relevante de mediu cu obiectivele PNDR 2007-2013;
- Stabilirea potenţialului impact de mediu al PNDR având în vedere corelarea obiectivelor PNDR cu obiectivele relevante de mediu pe domenii de intervenţie (aer, apă, sol, biodiversitate, sănătate umană etc.);
- Identificarea domeniilor sensibile de intervenţie ale PNDR asupra mediului care vor sta la baza cuantificării impactului de mediu al PNDR;
- Prezentarea alternativelor ce ţin cont de obiectivele de mediu relevante pentru Măsura 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole", Măsura 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere" şi Măsura 312 „Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi";
- Prezentarea draft-ului Raportului de Mediu pentru Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013.

De asemenea, în vederea consultării non-tehnice privind impactul de mediu al PNDR, atât PNDR cât şi Raportul de mediu, au fost postate pe site-ul Ministerului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale, fiecare etapă a consultării (noiembrie 2006 şi mai 2007) fiind anunţată publicului larg prin intermediul presei centrale. În acelaşi timp, la registratura ministerului au fost puse la dispoziţia celor interesaţi copii pe suport fizic ale celor două documente postate pe site.

Reuniunile tehnice şi consultările non-tehnice s-au încheiat prin organizarea unei dezbateri publice la care au participat membrii grupului de lucru şi reprezentanţi ai publicului larg (detalii în Anexa nr.10 b).

14.2. Rezultatele procesului de consultare

În contextul unui proces de consultare continuu, parteneri interesaţi au adresat în mod constant, prin intermediul mijloacelor puse la dispoziţie pentru consultarea macro, observaţii şi comentarii privind

conţinutul PNDR. Acestea, alături de recomandările obţinute în urma sesiunilor de consultări organizate, au fost centralizate la nivelul Direcţiei Coordonare, Monitorizare, Promovare şi distribuite în funcţie de subiectul abordat responsabililor de axe şi măsuri. Experţii AM PNDR au supus analizei comentariile primite şi în funcţie de pertinenţa lor, acestea au fost introduse sau nu în conţinutul programului (vezi Anexa 7).

În cadrul reuniunilor tehnice consultative, principalele observaţii aduse măsurilor din Programul Naţional de Dezvoltare Rurală (varianta octombrie 2006), au vizat în special:

În cadrul Axei 1, capitolele privind definirea beneficiarilor, stabilirea criteriilor de eligibilitate, modificări privind limita sprijinului financiar în cadrul măsurilor. Totodată, au avut loc dezbateri pe tema nivelului minim de pregătire profesională necesar accesării Măsurilor 111 „Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe", 112 „Instalarea tinerilor fermieri" şi 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole".

Mare parte din propunerile referitoare la măsurile Axei 1 au venit din partea asociaţiilor de fermieri, ONG-urilor, firmelor de consultanţă, ş.a., active în domeniile vizate.

Mai mult de două treimi din aceste propuneri de modificări pentru măsurile aferente Axei 1 au fost preluate, deoarece sunt în acord cu regulamentele comunitare, cu fişele măsurilor şi se referă la o explicitare mai bună a textului şi implicit, la o mai bună înţelegere a măsurilor. Vom prezenta câteva justificări pentru propunerile care nu au fost acceptate.

Astfel, Măsura 111 care sprijină ***formarea profesională, informarea şi difuzarea*** de cunoştinţe nu se poate limita ***doar la informare*** aşa cum a fost propus în cadrul consultărilor.

Referitor la ***sprijinul acordat tinerilor fermieri pentru instalare***, acesta poate să fie utilizat şi pentru investiţii în vederea dezvoltării activităţii fermei, dar cheltuielile eligibile pentru investiţii nu sunt prevăzute în fişa tehnică a Măsurii 112. ***Prelungirea termenului de solicitare a sprijinului*** de la 12 la 24 de luni de la instalare a fermierului nu a putut fi luată în calcul pentru că termenul prevăzut de Regulamentul (CE) nr.1698/2005 nu poate să fie mai mare de 18 luni de la data instalării.

Nici ***includerea proprietarilor de ferme a căror dimensiune economică este sub 6 UDE*** în categoria beneficiarilor nu a putut fi aplicată, deoarece se propune cedarea unei exploataţii agricole viabile şi nu a uneia de semi-subzistenţă, deci mai mare de 6 UDE.

Totodată, ***îmbunătăţirea şi optimizarea fluxurilor de producţie, prelucrare şi marketing*** în cadrul Măsurii 121 nu este posibilă deoarece acesta este un obiectiv prevăzut în Măsura 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi silvice".

În cadrul Măsurii 125 „Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii" s-a propus ***încadrarea costurilor referitoare la defrişarea vegetaţiei lemnoase*** la categoria de investiţii eligibile, fapt ce contravine Regulamentului (CE) nr.1698/2005.

Nu a fost aplicată nici ***propunerea privind menţinerea lucrărilor care nu se încadrează în priorităţile propuse numai prin Planul de Urbanism General (PUG), nu şi prin Planurile de Urbanism Zonal (PUZ)*** la capitolul investiţii neeligibile, aceasta reprezentând o condiţie restrictivă nejustificată. De asemenea, ***această măsura nu prevede realizarea unor proiecte integrate***, astfel că nu pot fi sprijinite investiţiile de infrastructură agricolă şi forestieră, realizate în comun de proprietarii de terenuri agricole şi forestiere învecinaţi.

În cadrul Măsurii 141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă", ***creşterea valorii sprijinului acordat până la 2.000 Euro/fermă nu poate fi realizată*** având în vedere faptul că aceasta contravine sprijinului aprobat pentru România de 1.500 Euro/an.

Referitor la observaţia legată de diminuarea numărului de membri cuprinşi într-un grup de producători de la 30 la 15, maxim 20 de membri, trebuie avut în vedere faptul că legislaţia naţională în vigoare prevede că ***numărul minim de membri ai unui grup de producători este de 5***.

Nu poate fi inclusă în Program nici propunerea de finanţare a asociaţiilor de marketing şi nici susţinerea creării de pagini web pentru grupurile de producători pentru că nu este o cheltuială eligibilă pentru Măsura 142 „Înfiinţarea grupurilor de producători", este însă o cheltuială eligibilă pentru Organizarea Comună de Piaţă sprijinită prin Pilonul I.

Legat de stabilirea ***criteriilor de eligibilitate,*** cele mai frecvente propuneri s-au referit la includerea în categoria investiţiilor eligibile a animalelor (matcă) şi a materialului seminal cu înaltă valoare biologică, a utilajelor agricole (combine de recoltat, tractoare şi altele), a depozitării la rece a produselor agricole pe parcursul procesării acestora, a lucrărilor de refacere şi reabilitare a drumurilor forestiere degradate, a activităţii de defrişare a vegetaţiei lemnoase, a infrastructurii agricole şi forestiere, a costurilor legate de întocmirea documentaţiei în scopul comasării terenurilor şi a celor legate de intabularea terenurilor aflate în zona montană. În acest sens s-a susţinut ideea necesităţii comasării terenurilor prin unirea mai multor exploataţii de semi-subzistenţă, ca urmare a accesării Măsurii 113 „Pensionarea timpurie a fermierilor şi a lucrătorilor agricoli".

Pentru măsurile cuprinse în ***Axa 2***, cele mai importante puncte discutate în cadrul grupurilor de lucru s-au referit la: validarea metodei de calcul a plăţilor compensatorii, introducerea culturii viţei de vie în categoria culturilor eligibile, interzicerea aratului pajiştilor în cadrul fermelor ecologice, susţinerea costurilor tranzacţionale pentru potenţialii beneficiari, identificarea acţiunilor de transformare a terenului arabil în pajişte, precum şi elaborarea unei strategii privind etapele care trebuie parcurse în vederea implementării măsurii „Natura 2000", pentru instituţiile implicate.

În cadrul Axei 2 ONG-urile de mediu, organizaţiile ecologice, federaţiile şi fundaţiile de apărare a pădurilor au făcut marea majoritate a propunerilor de îmbunătăţire a domeniilor în cauză.

Toate propunerile de modificări referitoare la Axa 2 au vizat în special Măsura 214 "Plăţi de Agro – mediu". Dintre aceste propuneri majoritatea au fost acceptate şi integrate, o parte din acestea fiind respinse, aşa cum reiese din Anexa 7.

Legat de ***sprijinul apicultorilor din agricultura ecologică*** prin intermediul acestei măsuri, trebuie menţionat că aceştia ***nu pot fi sprijiniţi prin plăţi pe suprafaţă pentru că nu sunt utilizatori de teren agricol*** şi prin urmare nu li se poate cere să respecte cerinţe de management al terenului agricol.

Referitor la propunerea privind ***efectuarea plăţilor compensatorii în 2 tranşe***, înainte şi după efectuarea lucrărilor agricole menţionăm că ***acestea nu pot fi realizate înainte de organizarea controlului pe teren.***

De asemenea, ***tot în cadrul acestei măsuri nu se pot acorda plăţi pentru crescătorii de animale*** avându-se în vedere numărul de animale, plăţile prin această măsură putându-se acorda ***doar pe suprafaţă,*** aşa cum s-a propus în cadrul grupurilor de lucru consultative.

Ca urmare a procesului de consultare dedicat măsurilor din ***Axa 3***, în urma dezbaterilor, la capitolul ***criterii de eligibilitate*** au fost operate câteva modificări semnificative precum introducerea investiţiilor de restaurare, consolidare, protecţie şi conservare a clădirilor de patrimoniu local din zonele protejate, investiţiile aferente aşezămintelor şi serviciilor culturale. Legat de acordarea sprijinului financiar pentru elaborarea studiilor privind patrimoniul cultural, acesta va fi condiţionat de posibilitatea valorificării studiilor în practică. De asemenea, s-a propus şi aplicat includerea ONG-urilor şi a instituţiilor de cult în categoria beneficiarilor eligibili în cadrul Axei 3.

În cazul măsurilor discutate în Axa 3, autorităţile publice, reprezentanţii ministerelor, ai agenţiilor de plăţi au făcut propuneri de modificare a măsurilor puse în discuţie.

Legat de identificarea exploataţiilor agricole, în cadrul grupurilor de lucru consultative, s-a accentuat ca aceasta să se realizeze pe baza registrului agricol, astfel încât să poată fi urmărite pe baza unei contabilităţi primare. Referitor la această sugestie ***s-a acceptat totuşi ca beneficiarii să poată fi şi persoane fizice (neînregistrate ca agenţi economici)*** dar, care se vor angaja ca până la data semnării contractului de finanţare, să se autorizeze cu un statut minim de persoană fizică autorizată şi să funcţioneze ca micro-întreprindere.

Propunerea de formulare – ***investiţii de dezvoltare a activităţilor de desfacere şi comercializare a propriilor produse şi a altor produse locale*** – în locul celei existente „sprijin pentru dezvoltarea de magazine ataşate fermei", ***nu este posibilă*** deoarece activitatea de comerţ şi intermedieri comerciale este destul de dezvoltată, excepţie făcând activitatea de comerţ a produselor obţinute din propriul proces productiv.

Totodată, ***includerea în categoria cheltuielilor eligibile a chiriei*** pentru spaţiul de desfăşurare a activităţilor nu poate fi considerată cheltuială eligibilă conform art. 55 din Regulamentul (CE) nr.1974/2006.

Includerea la capitolul beneficiari a parteneriatelor public-private, altele decât cele prevăzute în Axa LEADER va fi posibilă începând cu anul 2010 când se va implementa Măsura 341, măsură care este complementară măsurilor din Axa LEADER.

În cadrul Măsurii 322 „Renovarea, dezvoltarea satelor [….]" nu a putut fi folosită terminologia de ***centru civic***, aşa cum s-a propus, deoarece nu există bază legală pentru definirea acestuia în spaţiul rural.

Deşi este considerată cheltuială eligibilă, ***contribuţia în muncă*** va fi operaţională ***numai*** după perfectarea unui sistem unitar de normare a muncii, deci, nu poate fi implementată de la începutul Programului.

Tot în cadrul întâlnirilor de lucru s-a constatat că referitor la ponderea alocărilor financiare pe axe prioritare şi măsuri, ***nivelul de finanţare al infrastructurii în mediul rural este insuficient proporţionat*** faţă de portofoliul de proiecte existent şi nevoile de finanţare din acest sector. În acest sens s-a considerat că măsura „Dezvoltarea şi renovarea satelor" ar putea beneficia de finanţare mai consistentă, observaţie care s-a concretizat în modificarea măsurii, dar păstrându-se totodată un echilibru al alocărilor financiare privind dezvoltarea economiei rurale.

De asemenea, au fost supuse discuţiilor consultative aspecte legate de: implementarea prin intermediul ***Axei LEADER*** a măsurilor din cadrul Axei 1 şi Axei 3, introducerea în teritoriile Grupurilor de Acţiune Locală (GAL) a oraşelor care cuprind până în 20 de mii de locuitori, acordarea sprijinului financiar pentru construcţia parteneriatelor publice-private a potenţialelor GAL- uri, încă din stadiul iniţial de constituire a acestora.

În ceea ce priveşte abordarea LEADER, majoritatea actorilor implicaţi de la autorităţi publice până la patronate, asociaţii, fundaţii au venit cu propuneri pe subiectele abordate.

Peste două treimi din propunerile făcute au fost preluate, deoarece erau în acord cu regulamentele comunitare, cu fişele măsurilor şi se refereau la o explicaţie mai bună a textului, la o mai bună înţelegere a măsurilor şi de asemenea răspund specificului României.

În urma discuţiilor avute în cadrul grupurilor de lucru, s-a hotărât ca sprijinul financiar acordat proiectelor selectate şi implementate de GAL, ***să nu depăşească 200 mii Euro***, cofinanţare publică. Proiectele LEADER nu vor avea o valoare foarte mare, având ca obiectiv ***stimularea cooperării între actorii din spaţiul rural*** în beneficiul teritoriului rural reprezentat de GAL.

Pentru ***definitivarea coerenţei teritoriale*** şi asigurarea masei critice necesare din punct de vedere al resurselor umane, financiare şi economice pentru a susţine o strategie de dezvoltare locală viabilă, s-a stabilit adăugarea în cadrul Grupurilor de Acţiune Locală a oraşelor de până la 30.000 de locuitori. De asemenea, ***includerea oraşelor în aria de acoperire a GAL- urilor va întări omogenitatea teritoriului*** şi va sprijini continuarea relaţiilor stabilite în timp între locuitorii unui teritoriu. Deoarece, conform definiţiei din PNS şi PNDR, spaţiul rural este constituit din sate şi comune, în urma negocierilor cu Comisia Europeană s-a stabilit ca în cadrul GAL pot fi acceptate oraşe până la 20.000 locuitori, pentru păstrarea caracterului rural al teritoriului.

Totodată, în urma unui proces consultativ, în care au fost implicaţi actorii din spaţiul rural, partenerii publici şi privaţi (ONG-uri, instituţii publice, universităţi) s-a hotărât ca baza legală/ statutul juridic de funcţionare a GAL-urilor să fie Ordonanţa Guvernului nr.26/2000 cu privire la asociaţii şi fundaţii.

Referitor la propunerea privind ***introducerea în teritoriul GAL-ului a oraşelor care au până la 50.000 de locuitori***, acest lucru nu este posibil deoarece pot influenţa caracterul rural al teritoriului acoperit.

GAL-urile care au incluse în strategia lor acţiuni/proiecte de cooperare, vor avea prioritate la procesul de selecţie al acestora. Proiectele de cooperare vor avea ca ***rezultat o valoare adăugată reală pentru teritoriu*** (sprijinirea GAL în vederea îmbunătăţirii activităţilor locale). Totodată, având în vedere faptul că, în România, se va implementa pentru prima oară o astfel de abordare, ***s-a decis ca***

proiectele de cooperare să nu devină obligatorii, dar să se evidenţieze importanţa lor în sprijinul parteneriatelor.

Totodată, la capitolul privind „Reţeaua naţională de dezvoltare rurală" s-a propus ***descrierea*** modalităţilor şi a mijloacelor financiare destinate implementării sistemului, ceea ce presupune detalierea unor aspecte privind componentele de programare şi implementare.

Un alt aspect discutat a fost acela al clarificării definiţiei spaţiului rural. În urma discuţiilor, s-a agreat ca definirea spaţiului rural să se facă conform legislaţiei naţionale cu referire la Legea nr.2/1968 Republicată, Legea nr. 350/2001 şi Legea nr. 351/2001.

Toate completările de detaliu propuse în cadrul grupurilor de lucru referitoare la aspectele tehnice şi legislative au fost reţinute pentru a fi introduse în ghidul solicitantului.
Consultările la nivel non-tehnic au reunit potenţialii beneficiari (peste 1.500 de participanţi) ai măsurilor propuse din PNDR şi anume:

- ***Producători agricoli şi silvici, persoane fizice şi juridice,*** (Măsura 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole"; Măsura 125 „Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii"; Măsura 143 „Furnizarea de servicii de consiliere şi consultanţă pentru agricultori"; Măsura 211 „Sprijin pentru zona montană defavorizată"; Măsura 214 „Plăţi de Agro – Mediu";
- ***Autorităţi publice locale*** (Măsura 313 „Încurajarea activităţilor turistice"; Măsura 322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale");
- ***Alţi locuitori ai spaţiului rural,*** atât producători individuali, cât şi persoane juridice (Măsura 312 „Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi"; Măsura 313 „Încurajarea activităţilor turistice").

Participanţii la procesul de consultare şi-au manifestat interesul îndeosebi pentru:
- Modul de selectare a firmelor de consultanţă;
- Modalitatea de acordare a cotei de lapte;
- Condiţiile de garantare pentru creditele necesare cofinanţării proiectelor;
- Clarificarea termenilor „consultanţă" şi „consiliere", precum şi cel de „contribuţie în natură".

În urma sesiunilor consultative ce au avut loc la ***nivel teritorial***, ***concluzia generală a fost aceea că cele 4 axe şi măsurile pe care le cuprind vor fi un suport real pentru actorii spaţiului rural, în ceea ce priveşte asigurarea condiţiilor pentru o dezvoltare rurală durabilă***.
În urma acestui amplu proces de consultare, Programul Naţional de Dezvoltare Rurală a beneficiat de îmbunătăţiri succesive care îi garantează acestuia calitatea şi capacitatea de absorbţie a sumelor alocate prin Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală.

Capitolul 15
Egalitatea dintre bărbaţi şi femei şi nediscriminarea

Eliminarea oricăror forme de discriminare în toate sferele vieţii socio-economice este o precondiţie esenţială pentru asigurarea drepturilor omului şi a bunăstării fiecărui cetăţean. Promovarea constantă, sistematică şi concertată a principiului egalităţii de şanse între bărbaţi şi femei, alături de asigurarea unei participări sporite a femeilor în viaţa economică şi socială, ca protagoniste cu drepturi depline, constituie preocupări constante şi susţinute în România. Principiul nediscriminării stă la baza sistemului legal românesc, iar egalitatea tuturor cetăţenilor în faţa legii este garantată prin Constituţie. Cetăţenii sunt egali în faţa legii şi a autorităţilor publice, fără privilegii şi fără discriminări bazate pe rasă, naţionalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenenţă politică, avere sau origine socială. Totodată, statul recunoaşte şi garantează persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale dreptul la păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea identităţii lor etnice, culturale, lingvistice şi religioase. În aceeaşi direcţie, Legea nr. 2002 din 19 aprilie 2002 privind egalitatea de şanse între bărbaţi şi femei reglementează promovarea unui tratament egal şi interzice orice formă de discriminare privind accesul la toate nivelurile de instruire, formare profesională, inclusiv la educaţia continuă.

În vederea realizării acestui deziderat, în România există o autoritate de stat autonomă, sub control parlamentar, care îşi desfăşoară activitatea în domeniul discriminării (Consiliul Naţional pentru Combaterea Discriminării) şi totodată a fost creată o instituţie responsabilă cu promovarea egalităţii dintre bărbaţi şi femei, şi anume Agenţia Naţională pentru Egalitatea de Şanse între Femei şi Bărbaţi. Prima instituţie este garantul respectării şi aplicării principiului nediscriminării în conformitate cu legislaţia naţională şi internaţională, în vreme ce a doua vizează promovarea de măsuri în vederea remunerării egale a femeilor şi bărbaţilor pentru aceeaşi muncă prestată, măsuri care au ca obiectiv principal garantarea unui tratament egal pe piaţa muncii, referitor la formare profesională sau la oportunităţile de promovare, cu scopul eliminării oricăror forme de discriminare directă sau indirectă.

În concluzie, legislaţia naţională va fi primul instrument la care se va apela în lupta împotriva oricăror forme de discriminare. În plus, Autoritatea de Management pentru PNDR va lua toate măsurile pe care le va considera oportune în vederea asigurării respectării principiilor menţionate mai sus în etapele de elaborare, implementare şi monitorizare a programului.

15.1. Promovarea egalităţii de şanse între bărbaţi şi femei în Programul Naţional de Dezvoltare Rurală

Problematica egalităţii de şanse între bărbaţi şi femei este în centrul Programului Naţional de Dezvoltare Rurală. Oportunităţile egale au fost şi încă sunt considerate un aspect deosebit de important, atât în pregătirea Programului Naţional pentru Dezvoltare Rurală, cât şi în stadiul ulterior al implementării acestuia. Obiectivul este nu doar de a asigura oportunităţi egale pentru bărbaţi şi femei, ci şi acela de a creşte reprezentativitatea acestora în acele domenii unde participarea lor nu este echitabilă, inclusiv implicarea activă a femeilor în organizaţii responsabile cu gestionarea şi punerea în aplicare a PNDR.

Obiectivul eliminării oricăror forme de discriminare între bărbaţi şi femei se aplică în toate stadiile procesului de elaborare, implementare, până la etapele de monitorizare sau evaluare. Informaţii legate de situaţia de bază privind femeile din spaţiul rural şi minorităţile sunt prezentate în capitolul 3.1.1.2. „Situaţia demografică a zonei rurale – privire de ansamblu”, 3.1.1.3. „Piaţa muncii” şi 3.1.4.2. „Dezvoltarea afacerilor şi turismul”, iar indicatorii au fost identificaţi în Anexa 1 „Indicatori de bază”. În acest sens, în analiză sunt prezentate informaţii referitoare la numărul femeilor active pe piaţa muncii (numărul de femei patron, numărul de lucrători femei pe cont propriu, numărul de femei cu statut de lucrător familial neremunerat, numărul total de femei constituite ca PFA şi AF), precum şi informaţii referitoare la structura populaţiei pe criterii etnice.

În etapa de elaborare a PNDR a fost luată în considerare egalitatea de şanse prin asigurarea de oportunităţi egale de participare a bărbaţilor şi femeilor. În grupurile de lucru constituite în cadrul procesului de consultare s-a ţinut cont de egalitatea de şanse dintre bărbaţi şi femei.

În etapa de implementare, decizia de acordare a sprijinului va fi determinată de îndeplinirea unor condiţii prestabilite, care se bazează pe criterii transparente şi obiective.

Abordările alese la nivelul axelor pentru asigurarea respectării principiului egalităţii de şanse dintre femei şi bărbaţi au în vedere următoarele:

Axa 1: măsurile din cadrul acestei axe prevăd acordarea sprijinului fără discriminări bazate pe sex, rasă, origine etnică, convingeri religioase sau credinţe, invaliditate, vârstă sau orientare sexuală.

Axa 2: această axă ţine cont de obiectivul egalităţii de şanse dintre bărbaţi şi femei, în diferitele măsuri propuse neexistând nicio distincţie cu privire la beneficiari.

Axa 3: având la bază analiza structurală a forţei de muncă şi rata şomajului, această axă încurajează intrarea femeilor pe piaţa muncii şi creşterea numărului femeilor antreprenor. În acest sens, femeile şi tinerii vor fi vizaţi în criteriile de selecţie stabilite pentru Măsurile 312 şi 313.

Axa 4: în cadrul criteriilor de selecţie a GAL-urilor, se va acorda prioritate grupurilor cu reprezentare echilibrată a femeilor şi tinerilor.

În concluzie, în măsurile din axa 3 (312 şi 313) şi în cadrul axei Leader se acordă o atenţie deosebită situaţiei specifice a femeilor din spaţiul rural, prin includerea acestei categorii în criteriile de selecţie.

În etapa de monitorizare şi raportare, conform art. 81(3) din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005, acolo unde natura sprijinului o permite, indicatorii vor fi împărţiţi pe sex şi vârsta beneficiarilor. În acest sens, pentru Măsurile 111, 112, 141, 312 şi 313 se va realiza inclusiv monitorizarea pe criterii de sex.

Ţinând cont de situaţia particulară a femeilor din România, prin măsurile din PNDR urmează a se sprijini un număr estimativ de aproximativ 171.400 femei. Astfel, numărul de femei care vor beneficia de măsurile din PNDR se regăseşte în fişele măsurilor. Prin măsura 111, se aşteaptă ca un număr de 122.264 femei să participe la activităţile de formare profesională şi la acţiuni de informare şi difuzare de cunoştinţe. Prin măsura 112, din numărul total de fermieri sprijiniţi 1.636 se estimează a fi femei, prin măsura 141, din numărul total de ferme de semi-subzistenţă sprijinite 7.617 urmează a fi ferme conduse de femei, iar prin măsura 143, din numărul total de fermieri consiliaţi 39.881 se aşteaptă a fi femei.

Ca urmare a implementării Programului Naţional de Dezvoltare Rurală ne aşteptăm ca situaţia femeilor şi minorităţilor să se îmbunătăţească, acest lucru fiind reflectat în creşteri de venit, creare de noi locuri de muncă şi ridicarea gradului de pregătire a acestor categorii sociale.

Totodată, pentru completarea situaţiei de bază, prin componenta de asistenţă tehnică, urmează a se efectua studii pentru determinarea indicatorilor de bază defalcaţi pe sex pentru măsurile menţionate anterior. În funcţie de rezultatele monitorizării, pe parcursul programului, Autoritatea de Management va furniza feedback Comisiei Europene prin evaluările *intermediară* şi *ex post*. Astfel, în etapa de evaluare vor fi analizate date defalcate pe sex şi vârstă a beneficiarilor, care vor permite evaluarea din perspectiva impactului sprijinului din punctul de vedere al egalităţii de şanse dintre bărbaţi şi femei.

Totodată, se urmăreşte încurajarea participării femeilor în procesul decizional, printr-o participare echilibrată a femeilor şi bărbaţilor în Comitetul de Monitorizare. În aceeaşi direcţie, în componenţa Comitetului de Monitorizare este inclus şi un organism neguvernamental cu atribuţii în promovarea egalităţii de şanse.

Autoritatea de Management pentru PNDR va încuraja, de asemenea, în conformitate cu legislaţia în vigoare, candidatura femeilor în diferite stadii ale implementării şi monitorizării Programului.

În vederea promovării egalităţii de şanse între bărbaţi şi femei, Autoritatea de Management pentru PNDR are în vedere implementarea următoarelor tipuri de acţiuni:

- Informare: sesiunile de informare *ad hoc* se vor adresa şi potenţialilor beneficiari de sex feminin, inclusiv printr-o campanie de informare finanţată prin componenta de asistenţă tehnică, direcţionată către femei, care să vizeze oportunităţile pe care PNDR le oferă acestui segment al populaţiei din mediul rural;
- Formare profesională: training-ul se va concentra pe creşterea gradului de conştientizare a personalului administrativ şi a decidenţilor, cu privire la aspectele egalităţii de şanse şi, pe

lângă acest fapt, se va încerca totodată acordarea unei atenţii sporite nevoilor specifice ale femeilor;

- Evaluare: prin evaluarea *in itinere,* intermediară şi *ex-post* se vor urmări acţiunile întreprinse în acest scopŢinând cont de concluziile acestora, vor fi întreprinse măsurile corective care se impun.

Totodată, prin PNDR, se vor avea în vedere măsuri care să faciliteze intrarea femeilor pe piaţa muncii, de oferire de servicii pentru persoanele în vârstă.

15.2. Prevenirea oricăror forme de discriminare în diferitele stadii ale implementării PNDR

Măsurile din Programul Naţional de Dezvoltare Rurală respectă legislaţia secundară a Comunităţii referitoare la prevenirea oricăror forme de discriminare bazate pe sex, rasă, origine etnică, convingeri religioase sau credinţe, invaliditate, vârstă sau orientare sexuală.

Sprijinul acordat prin intermediul acestui program este accesibil tuturor potenţialilor beneficiari, odată îndeplinite anumite criterii de eligibilitate prestabilite.

Astfel, aceleaşi principii menţionate în subcapitolul anterior vor fi folosite în vederea combaterii oricăror forme de discriminare. Tocmai în vederea realizării aceluiaşi deziderat, a fost creată şi o instituţie specializată, care are ca obiectiv principal promovarea acţiunilor, proiectelor şi programelor pentru îmbunătăţirea situaţiei romilor (Agenţia Naţională pentru Romi).

Diseminarea informaţiilor, training-ul şi evaluarea stau în centrul mecanismului creat în vederea respectării principiului nediscriminării. De asemenea, prin organizaţiile şi instituţiile existente, diseminarea informaţiilor va fi realizată într-o astfel de manieră încât să se adreseze tuturor beneficiarilor potenţiali fără a se face nici o distincţie. Totodată, în dezbaterile organizate, atât în cadrul grupurilor de lucru, cât şi la dezbaterea publică, instituţiile responsabile cu promovarea egalităţii de şanse între bărbaţi şi femei, precum şi organizaţiile minorităţilor naţionale, au fost invitate să participe. Mai mult, în cadrul grupurilor de lucru, Autoritatea de Management a încercat să coopteze astfel de organisme, dar având în vedere domeniul prea tehnic şi destul de specific al Programului Naţional de Dezvoltare Rurală 2007-2013, acestea au declinat invitaţia. Trebuie menţionat în aceeaşi direcţie, şi stadiul încă incipient al formelor asociative din România, la care se adaugă şi faptul că organismele existente nu au o participare proactivă în problemele sectoriale, care nu au incidenţe directe şi imediate asupra activităţii derulate de aceste organizaţii şi adesea organismele cu responsabilităţi în domeniul nediscriminării şi promovării egalităţii de şanse şi al minorităţilor nu înţeleg care ar putea fi contribuţia lor în domenii specifice. Tocmai din acest considerent, Autoritatea de Management va avea în vedere derularea unei campanii de conştientizare cu privire la rolul pe care-l pot juca aceste organisme în cadrul programului, precum şi o campanie de informare îndreptată spre minorităţi, şi în special spre populaţia de etnie romă.

În aceeaşi direcţie, componenţa GAL-urilor, a reţelei naţionale de dezvoltare rurală şi a Comitetului de Monitorizare va promova principiul egalităţii de şanse şi al nediscriminării. Astfel, în cadrul criteriilor de selecţie a GAL-urilor, în funcţie de situaţia existentă la nivel local, se va acorda prioritate la selecţie grupurilor cu reprezentanţi ai minorităţilor etnice, asigurându-se în acest fel o reprezentare corectă a acestor categorii. Minorităţile şi grupările etnice, care au o pondere semnificativă în populaţia României vor putea fi implicate direct în reţeaua naţională pentru dezvoltare rurală în vederea dezvoltării spaţiului rural din care fac parte. Totodată, în componenţa reţelei naţionale de dezvoltare rurală vor fi incluse organizaţii care promovează egalitatea de şanse, printre acestea numărându-se „Asociaţia pentru promovarea egalităţii de şanse din România”, „Asociaţia Maria a femeilor din Bran”, „Asociaţia naţională a femeilor din mediul rural”, „Asociaţia femeilor din România”, „Centrul parteneriat pentru egalitate”.

Procesul de evaluare va încerca totodată, să asigure o analiză detaliată a acţiunilor deja întreprinse, tocmai din dorinţa unei cât mai bune adaptări a politicilor, în timp util.

În acelaşi sens, se are în vedere ca în cadrul sistemului de evaluare *in itinere*, să se realizeze un studiu pentru a determina impactul programului în rândul grupurilor dezavantajate, tocmai pentru a obţine o imagine cu privire la măsurile cele mai accesate de aceste categorii sociale. Având în vedere că includerea unor indicatori pe criterii etnice nu este o măsură oportună întrucât solicitarea unor astfel

de informaţii în aplicaţie poate conduce la o prezumţie de discriminare, în cazul respingerii dosarului, în cadrul evaluării, vor fi colectaţi şi analizaţi indicatori de output defalcaţi pe criteriul etnic.

Totodată, Autoritatea de Management are în vedere şi problemele specifice cu care se confruntă categoriile dezavantajate ale populaţiei şi, din aceste considerente, prin Măsura 341 „Dobândire de competenţe, animarea şi implementarea strategiilor de dezvoltare locală" din cadrul Axei 3, care se va aplica începând cu anul 2010, aceste categorii dezavantajate din mediul rural vor fi avute în vedere în criteriile de selecţie.

Printre acţiunile specifice direcţionate către aceste persoane se numără activităţi de animare, atât la nivel de individ, cât şi de grup, în vederea încurajării acestora de a participa la diverse activităţi economice şi sociale, acţiuni în vederea construirii de capacităţi pentru dezvoltarea spiritului de auto-ajutorare, schimb de experienţe şi de bune practici, precum şi iniţiative de animare, ce vizează dezvoltarea potenţialului unic al grupurilor menţionate anterior.

În aceeaşi direcţie, pe întreaga perioadă de programare, Autoritatea de Management va urmări toate modificările din legislaţia internaţională şi europeană din domeniu şi acolo unde este cazul, legislaţia românească va fi armonizată în consecinţă. AM va continua colaborarea cu instituţiile din domeniul egalităţii de şanse, care ne vor asista în implementarea şi monitorizarea politicii egalităţii de şanse.

Capitolul 16
Operaţiuni de asistenţă tehnică

16.1. Descrierea activităţilor de pregătire, management, monitorizare, evaluare, informare şi control, din cadrul sprijinului pentru programe finanţate prin asistenţa tehnică

Baza legală

Art. 66(2) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR).

Art. 40 şi pct. 16.1 din Anexa II la Regulamentul (CE) nr. 1974/2006 privind stabilirea regulilor detaliate pentru aplicarea Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din FEADR.

Descrierea măsurii

Măsura de asistenţă tehnică contribuie la implementarea efectivă, eficientă, corectă şi transparentă a Programului Naţional de Dezvoltare Rurală (PNDR) prin sprijinirea activităţilor de pregătire, management, monitorizare, evaluare, informare şi control ale acestuia.

Sprijinul oferit prin măsura de asistenţă tehnică va fi acordat în vederea îndeplinirii activităţilor specifice derulării PNDR de către beneficiarii acestuia şi va avea rol complementar resurselor deja existente la nivelul beneficiarilor[112].

În acest sens, măsura de asistenţă tehnică va acţiona ca un instrument ce asigură o abordare comună în coordonarea politicii de dezvoltare rurală.

Pentru derularea efectivă, eficientă, corectă şi transparentă a PNDR, beneficiarii operaţiunilor de asistenţă tehnică vor necesita sprijin în vederea desfăşurării următoarelor tipuri de activităţi:

- Pregătirea programului prin realizarea de studii, documentaţii, cercetări etc.;
- Managementul programului prin pregătirea personalului implicat în derularea PNDR, sprijinirea activităţilor de audit a fondurilor alocate României din FEADR, dezvoltării şi actualizării software-ului, asigurarea suportului tehnic necesar derulării PNDR etc.;
- Monitorizarea şi evaluarea programului prin sprijinirea activităţilor Comitetului de Monitorizare şi Autorităţii de Management şi a activităţilor de evaluare on-going;
- Informare şi publicitate prin acţiuni de informare, comunicare şi promovare în vederea maximizării impactului PNDR la nivel naţional, regional, judeţean şi local;
- Controlul programului prin sprijinirea activităţilor de control al implementării PNDR desfăşurate de către organismele din cadrul Autorităţii de Management şi al Agenţiilor de Plăţi cu atribuţii definite specific în acest sens, precum şi de către alte organisme cu atribuţii de control delegate de acestea. Realizarea de studii, expertize tehnice specifice etc., pentru a evita orice abatere de la legalitate, regularitate şi conformitate, precum şi pentru prevenirea utilizării incorecte a fondurilor comunitare de la bugetul general al Comunităţilor Europene.

Măsura de asistenţă tehnică va reprezenta 1,21% din bugetul total al programului (inclusiv Reţeaua Naţională de Dezvoltare Rurală).

În aplicarea măsurii, se va avea în vedere prevenirea oricăror forme de discriminare bazate pe sex, rasă, origine etnică, convingeri religioase sau credinţe, invaliditate, vârstă sau orientare sexuală.

[112] Se referă doar la beneficiarii fondurilor de asistenţă tehnică aşa cum sunt definiţi în cadrul subcapitolului 16.1

Obiective

Obiectivul general al măsurii de asistenţă tehnică este de a asigura sprijin pentru coordonarea şi implementarea politicii de dezvoltare rurală în România, stabilită prin PNDR, într-un mod cât mai efectiv, eficient, corect şi transparent.

Prin fondurile destinate măsurii de asistenţă tehnică se finanţează activităţile care vor asigura îndeplinirea obiectivelor majore ale acestei măsuri, precum:

- Asigurarea unei bune gestionări şi utilizări a resurselor alocate în vederea derulării eficiente a PNDR;
- Îmbunătăţirea şi maximizarea impactului PNDR;
- Asigurarea transparenţei, informării, comunicării şi promovării PNDR şi a sprijinului comunitar destinat derulării acestuia;
- Asigurarea unei bune cooperări cu Comisia Europeană şi partenerii economici şi sociali;
- Înfiinţarea şi funcţionarea Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală.

Descrierea activităţilor privind pregătirea, managementul, monitorizarea, evaluarea, informarea şi controlul programului

A) Pregătirea programului

Prin măsura de asistenţă tehnică se vor finanţa activităţi legate de pregătirea măsurilor din cadrul PNDR în vederea asigurării eficacităţii acestora, precum şi a măsurilor care vor intra în vigoare pe parcursul implementării programului. Activităţile de pregătire a programului ce vor fi sprijinite prin măsura de asistenţă tehnică pot include:

1) organizarea de consultări cu partenerii prevăzuţi la art. 6 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 în vederea pregătirii/revizuirii măsurilor din PNDR şi a celor a căror aplicare este prevăzută pentru o etapă ulterioară;
2) amendarea viitoare a PNS şi a PNDR conform prevederilor art. 19 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005;
3) elaborarea de studii, cercetări, analize, expertize, etc. cu caracter general sau specific asociate pregătirii măsurilor din PNDR pentru a asigura eficacitatea acestora, inclusiv pentru acele măsuri a căror aplicare este prevăzută pentru o etapă ulterioară.

B) Managementul programului

În vederea îndeplinirii sarcinilor şi atribuţiilor Autorităţii de Management, precum şi a obiectivelor programului, prin măsura de asistenţă tehnică vor fi sprijinite activităţi care pot include:

1) Creşterea competenţelor administrative şi de management ale personalului organismelor implicate în derularea PNDR, prin activităţi de instruire, organizarea de seminarii, ateliere de lucru, schimburi de informaţii şi experienţă, inclusiv la nivel comunitar, vizite de studiu, etc.;
2) Elaborarea de documentaţii pentru pregătirea proiectelor de asistenţă tehnică din cadrul PNDR;
3) Activităţi de ordin administrativ, strict legate de managementul şi derularea programului, desfăşurate de beneficiarii măsurii de asistenţă tehnică (ex: plata salariilor personalului AM, chiria, întreţinerea şi funcţionarea sediului AM, angajarea, respectiv plata salariilor personalului auxiliar al beneficiarilor măsurii de asistenţă tehnică, etc.);
   Personalul AM din cadrul structurilor centrale şi judeţene ale cărui salarii şi contribuţii sociale sunt acoperite din bugetul de asistenţă tehnică, îndeplineşte sarcini exclusiv legate de derularea PNDR şi nu alte sarcini administrative.
   Sarcinile atribuite personalului AM din cadrul structurilor centrale şi judeţene , cât şi cele atribuite personalului auxiliar, precum şi plata salariilor acestora, se reglementează într-un cadru legislativ specific intern.
4) Sprijinirea activităţilor privind auditul intern şi extern al implementării PNDR;
5) Dezvoltarea şi actualizarea sistemului informatic de gestiune a fondurilor alocate României din FEADR şi ale aplicaţiilor software ale beneficiarilor măsurii de asistenţă tehnică necesare implementării eficiente a PNDR, inclusiv dezvoltarea şi actualizarea website-ului PNDR;

6) Asigurarea suportului tehnic, prin achiziţionarea de echipamente informatice, pedagogice, materiale de documentare, de birotică etc., necesare derulării PNDR, inclusiv licenţe software, precum şi echipamente specifice desfăşurării activităţilor de control;
7) Sprijin pentru pregătirea următoarei perioade de programare.

C) Monitorizarea şi Evaluarea programului

PNDR va face obiectul monitorizării şi evaluării în conformitate cu prevederile Cadrului Comun de Monitorizare şi Evaluare. Prin măsura de asistenţă tehnică, se vor sprijini activităţi de monitorizare şi evaluare care pot include:

1) Organizarea şi desfăşurarea activităţilor Comitetului de Monitorizare;
2) Asistenţă pentru elaborarea materialelor necesare întrunirii Comitetului de Monitorizare;
3) Funcţionarea în cadrul Autorităţii de Management a secretariatului permanent al Comitetului de Monitorizare;
4) Sprijinirea activităţilor Autorităţii de Management şi APDRP necesare monitorizării implementării programului;
5) Colectarea, actualizarea şi interpretarea informaţiilor referitoare la indicatorii de monitorizare (în special a indicatorilor de bază indisponibili la momentul elaborării documentelor programatice);
6) Stabilirea surselor de date şi soluţii de colectare pentru indicatorii adiţionali;
7) Activităţi legate de defalcarea, compilarea şi adaptarea indicatorilor;
8) Studii tematice în vederea realizării evaluării on-going a programului;
9) Evaluarea intermediară şi ex-post a programului;
10) Sprijin pentru pregătirea şi editarea rapoartelor anuale şi a rapoartelor de sinteză pentru PNS;
11) Evaluarea ex-post a Programului SAPARD conform prevederilor Art. 3 din Regulamentul Comisiei nr. 248/2007;
12) Evaluarea ex-ante pentru următoarea perioadă de programare.

D) Informarea şi publicitatea

În vederea maximizării impactului PNDR la nivel naţional, regional, judeţean şi local, prin măsura de asistenţă tehnică se pot sprijini activităţi de informare, comunicare şi promovare cum ar fi:

1) Organizarea campaniilor de informare, comunicare şi promovare a PNDR şi FEADR, cu caracter general sau specific;
2) Organizarea de seminarii tematice, ateliere de lucru şi conferinţe pentru informarea potenţialilor beneficiari ai măsurilor din cadrul programului;
3) Elaborarea, tipărirea şi diseminarea materialelor informative;
4) Organizarea de circuite informaţionale în mediul rural;
5) Achiziţionarea de spaţiu mass-media pentru difuzarea materialelor de promovare a PNDR şi FEADR;
6) Managementul informaţiei electronice (ex: optimizarea şi perfecţionarea tehnică a platformei web PNDR, realizarea şi implementarea software-urilor dedicate mediatizării investiţiilor realizate prin FEADR în vederea asigurării transparenţei derulării fondurilor europene).

Aceste activităţi se vor baza pe strategia şi planul de informare, comunicare şi promovare ale Autorităţii de Management. Strategia şi planul de informare, comunicare şi promovare se vor actualiza prin asistenţă tehnică.

E) Controlul programului

Prin măsura de asistenţă tehnică se vor sprijini activităţile organismelor cu atribuţii de control pentru PNDR în vederea implementării efective a acestora, astfel încât să se asigure o implementare corectă şi eficientă a programului în perioada 2007–2013. Prin măsura de asistenţă tehnică se pot sprijini activităţi cum ar fi:

1) Realizarea de expertize, analize etc., necesare desfăşurării activităţilor de control a implementării măsurilor şi gestionarea cheltuielilor efectuate prin FEADR;
2) Consultanţă şi expertiză externă pentru verificarea proiectelor, studiilor, documentaţiilor etc., în vederea asigurării unui control eficient al implementării programului;

Reguli de eligibilitate

Activităţile finanţate prin măsura de asistenţă tehnică trebuie să îndeplinească următoarele reguli de eligibilitate:

- proiectele vor fi contractate în conformitate cu legislaţia naţională în vigoare privind achiziţiile publice;
- fiecare proiect va fi finanţat numai din fonduri FEADR - evitarea dublei finanţări;
- în implementarea proiectelor de asistenţă tehnică se vor respecta principiile egalităţii de şanse, nediscriminării şi transparenţei.

Criterii de selecţie

Toate proiectele finanţate din fondurile de asistenţă tehnică privind achiziţia de bunuri şi servicii vor fi selectate prin aplicarea procedurii de atribuire a contractelor de achiziţie publică prevăzută de legislaţia naţională în vigoare (Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr. 34/2006 cu modificările şi completările ulterioare).
În conformitate cu aceasta, criteriile de selecţie a candidaţilor se referă la:

- situaţia personală, aşa cum este definită în Art. 180 – Art. 182 din Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr. 34/2006 cu modificările şi completările ulterioare;
- capacitatea tehnică de exercitare a activităţii profesionale;
- situaţia economică şi financiară;
- standardele de asigurare a calităţii;
- standardele de protecţie a mediului.

Aceste criterii se stabilesc în funcţie de exigenţele specifice ale fiecărui proiect. Pentru aplicarea criteriilor de natură tehnică şi economică, Autorităţile Contractante vor preciza în Documentaţia de Atribuire şi în Anunţurile de Participare cerinţele minime pe care ofertanţii trebuie să le îndeplinească pentru a fi selectaţi.

Procedura privind achiziţiile publice (elaborarea caietului de sarcini şi instrumentarea dosarului de achiziţie publică) va fi aplicată de către:

- **Autoritatea de Management** pentru PNDR pentru proiectele aferente activităţilor de la punctele A-E, inclusiv pentru activităţile desfăşurate de organismele implicate în derularea FEADR (Organismul de Certificare, Autoritatea Competentă şi alte organisme implicate în derularea programului);
- **APDRP** pentru proiectele aferente activităţilor de la punctele A, B, C (2, 4, 6, 7), D, E, inclusiv pentru proiectele aferente activităţilor desfăşurate de către Organismul de Coordonare, precum şi de către instituţiile cărora le-au fost delegate funcţii privind implementarea FEADR (APIA, ITRSV şi alte organisme cărora le vor fi delegate funcţii ale APDRP).

Cheltuieli eligibile

În vederea asigurării cadrului optim de derulare a PNDR, prin măsura de asistenţă tehnică următoarele tipuri de cheltuieli sunt eligibile:

Cheltuieli efectuate direct către beneficiarii măsurii de asistenţă tehnică:

- plata salariilor şi a contribuţiilor sociale ale personalului AM (inclusiv structurile sale judeţene) cu atribuţii în derularea programului, conform grilei de salarizare existente şi în acord cu legislaţia naţională în vigoare privind salarizarea funcţionarilor publici;
- plata salariilor şi a contribuţiilor sociale ale personalului APDRP suplimentar angajat faţă de cel existent la 01 martie 2010 în limita a 170 de posturi, cu atribuţii în derularea programului

(delegate de către AM PNDR), conform grilei de salarizare existente şi în acord cu legislaţia naţionala în vigoare privind salarizarea angajaţilor APDRP;
- plata salariilor şi a contribuţiilor sociale ale personalului auxiliar angajat pe bază de contract individual de muncă şi pe perioadă determinată pentru care au fost definite sarcini clare şi specifice privind pregătirea, managementul, monitorizarea, evaluarea, informarea şi controlul programului;
- plata stimulentelor salariale acordate personalului pentru care au fost definite sarcini clare şi specifice privind pregătirea, managementul, monitorizarea, evaluarea, informarea şi controlul programului;
- plata cheltuielilor de chirie, întreţinere şi funcţionare a sediului AM;
- plata cheltuielilor de întreţinere şi funcţionare a autoturismelor AM achiziţionate prin fondurile de asistenţă tehnică;
- cheltuieli pentru asigurarea transportului intern şi extern al personalului beneficiarilor (aşa cum sunt definiţi mai jos), pentru activităţile prevăzute în cadrul acestei măsuri;
- cheltuieli privind cazarea pentru personalul beneficiarilor (aşa cum sunt definiţi mai jos), pentru activităţile prevăzute în cadrul acestei măsuri şi care sunt defăşurate în altă parte decât locul zilnic de muncă;
- cheltuieli privind diurna pentru personalul beneficiarilor (aşa cum sunt definiţi mai jos), pentru activităţile prevăzute în cadrul acestei măsuri, în limita diurnei prevăzute de instituţiile Uniunii Europene;
- cheltuieli pentru achiziţia de bunuri şi servicii care nu necesită implementare sub formă de proiect;
- cheltuieli pentru traduceri şi interpretare pentru activităţile prevăzute în cadrul acestei măsuri.

Toate aceste cheltuieli sunt înregistrate în sistemul contabil al beneficiarilor prin documentele contabile corespunzătoare.
Cheltuielile de chirie, întreţinere şi funcţionare a sediului AM sunt eligibile dacă vizează închirierea în mod transparent, de pe piaţa imobiliară.

Cheltuieli realizate în cadrul proiectelor de servicii şi bunuri:
- cheltuieli cu achiziţia de echipamente informatice, pedagogice, materiale de documentare, de birotică etc., inclusiv licenţe software, precum şi echipamente specifice desfăşurării activităţilor de control pentru beneficiarii măsurii de asistenţă tehnică;
- cheltuieli pentru întreţinerea echipamentelor;
- cheltuieli cu onorariile experţilor din echipa de proiect a contractorului;
- cheltuieli privind asigurarea transportului (intern şi internaţional) pentru echipa de proiect a contractorului;
- cheltuieli privind cazarea şi masa pentru echipa de proiect a contractorului;
- cheltuieli pentru asigurarea transportului participanţilor (beneficiari finali ai proiectelor);
- cheltuieli privind cazarea participanţilor (beneficiari finali ai proiectelor);
- cheltuieli privind diurna participanţilor (beneficiari finali ai proiectelor) în limita diurnei prevăzute de instituţiile Uniunii Europene;
- cheltuieli pentru închirierea de spaţii adecvate pentru derularea activităţilor proiectului;
- cheltuieli pentru închirierea de echipamente, logistică pentru derularea activităţilor proiectului;
- cheltuieli pentru consumabile în cadrul proiectului;
- cheltuieli pentru auditul financiar al proiectelor;
- cheltuieli pentru materiale informative;
- cheltuieli cu elaborarea şi actualizarea sistemelor informatice;
- cheltuieli cu achiziţionarea de autoturisme pentru AM şi APDRP (în cazul APDRP pentru desfăşurarea activităţilor de verificare şi control);
- cheltuieli cu înfiinţarea şi funcţionarea Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală.

Această listă de cheltuieli nu este exhaustivă.
Sprijinul public acordat prin măsura de asistenţă tehnică este de 100%.

Rata de co-finanţare

Media indicativă a contribuţiei comunitare pentru program pentru întreaga perioadă de programare reprezintă 83,35% din alocarea financiară a măsurii de asistenţă tehnică, iar co-finanţarea naţională reprezintă 16,65%.

Perioada de acţiune a măsurii

01.01.2007 – 31.12.2013

Beneficiari

Asistenţa financiară va fi oferită tuturor instituţiilor şi organismelor implicate direct în implementarea sarcinilor specifice prevăzute în PNDR pentru perioada 2007-2013, precum:

a) Autoritatea de Management pentru Programul Naţional de Dezvoltare Rurală, inclusiv structurile sale judeţene (Compartimentele de dezvoltare rurală judeţene)cu atribuţii specifice în implementarea PNDR ;
b) APDRP pentru funcţiile legate direct de implementarea PNDR;
c) APIA pentru atribuţiile specifice funcţiilor de plată şi control pentru PNDR;
d) ITRSV pentru atribuţiile specifice privind funcţiile de evaluare a formularelor de aplicare şi a controlului pe teren aferente măsurilor delegate din cadrul PNDR;
e) Organismul de Certificare;
f) Organismul de Coordonare;
g) Autoritatea Competentă;
h) Alte organisme implicate în implementarea PNDR.

Indicatori

Pentru monitorizarea şi evaluarea măsurii de asistenţă tehnică, vor fi utilizaţi următorii indicatori:
I. Indicatori de realizare:

- numărul de proiecte împărţite pe tipul de activitate (pregătirea, managementul, monitorizarea, evaluarea, informarea şi controlul programului);
- numărul de acţiuni efectuate direct de către beneficiarii măsurii împărţit pe tipul de cheltuieli efectuate;
- volumul cheltuielilor efectuate împărţit pe tipul de activitate;
- volumul cheltuielilor efectuate împărţit pe tipul de acţiune efectuată direct de către beneficiarii măsurii.

II. Indicatori de rezultat:

- numărul de personal auxiliar angajat şi plătit prin această măsură;
- numărul de persoane instruite prin acţiunile finanţate prin măsura de asistenţă tehnică;
- numărul de echipamente informatice achiziţionate;
- numărul de materiale informative distribuite în cadrul acţiunilor de promovare şi informare privind PNDR şi FEADR.

Demarcarea cu alte finanţări

Phare 2005 - „Asistenţă Tehnică pentru elaborarea software-ului necesar implementării fondurilor de dezvoltare rurală şi pescuit”

Obiectiv: crearea software-ului de gestiune care urmăreşte derularea unui proiect de la depunerea cererii de finanţare şi până la finalizarea proiectului. Software-ul va conţine module de gestiune a fondurilor FEADR, de efectuare a plăţii, de contabilitate a plăţii, semnătură electronică şi eliberarea de ordine de plată electronice, de audit, baza de date care înregistrează toate datele necesare monitorizării, efectuează inclusiv depunerea on-line de aplicaţii

Phare 2005 - „Formarea personalului instituţiilor pentru redactarea şi implementarea Programului de Dezvoltare Rurală şi a Programului Operaţional pentru Pescuit şi a potenţialilor beneficiari”

Obiectiv: Proiectul va îmbunătăţi aptitudinile şi cunoştinţele personalului instituţiilor implicate în implementarea PNDR şi POP prin asistenţă tehnică şi instruire, cu scopul de a îndeplini cerinţele legislaţiei Uniunii Europene pentru un management corect şi efectiv al asistenţei financiare UE. Totodată va îmbunătăţi conştientizarea actorilor implicaţi în implementarea PNDR şi POP (membrii Comitetului de Monitorizare) şi a potenţialilor beneficiari, în vederea asigurării unei absorbţii largi a fondurilor FEADR şi FEP.

Prima componentă a acestui proiect vizează instruirea personalului instituţiilor implicate în implementarea PNDR şi POP (AM, APDRP, APIA, ITRSV, AM pentru POP şi membrii Comitetului de Monitorizare a PNDR).

A doua componentă a acestui proiect acordă sprijin financiar privind elaborarea şi implementarea strategiei de informare şi comunicare.

Phare 2006 – "Crearea structurilor adecvate pentru a asigura absorbţia fondurilor de dezvoltare rurală după aderare"

Obiectiv: Proiectul va îmbunătăţi capacităţile instituţionale ale APDRP în vederea absorbţiei eficiente a fondurilor post - aderare pentru dezvoltare rurală.

O componentă a acestui proiect constă în stabilirea unui sistem eficient de monitorizare şi management la nivelul APDRP, revizuirea eficacităţii sistemului de flux financiar, controale interne şi controale de evaluare asupra funcţiilor delegate.

O altă componentă are ca scop sprijinirea ajustării procedurilor de implementare existente, identificarea soluţiilor pentru implementarea programelor de dezvoltare rurală şi a plăţilor pentru programul de pescuit. Totodată această componentă urmăreşte acordarea de sprijin pentru actualizarea/pregătirea unui sistem computerizat, în vederea procesării măsurilor de dezvoltare rurală şi a executării plăţilor programului de pescuit.

De asemenea, proiectul urmăreşte identificarea unor metode de instruire şi selecţie a instructorilor, pregătirea şi formarea acestora, vizite de studiu şi perfecţionare în străinătate a participanţilor implicaţi, din cadrul APDRP.

Activităţile deja planificate în cadrul proiectelor PHARE menţionate mai sus nu vor fi finanţate din măsura de asistenţă tehnică a PNDR. De asemenea, activităţile finanţate prin măsura de asistenţă tehnică nu vor coincide cu cele finanţate prin alte programe naţionale şi comunitare.

16.2. Reţeaua Naţională de Dezvoltare Rurală

16.2.1. Baza legală

Conform art. 68 din Regulamentul CE nr.1698/2005, România va înfiinţa ***Reţeaua Naţională de Dezvoltare Rurală*** care va grupa, la nivel naţional, organizaţiile şi autorităţile implicate în procesul de dezvoltare rurală.

Funcţionarea Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală va fi finanţată prin componenta Asistenţă Tehnică a Programului Naţional de Dezvoltare Rurală, conform art. 66 (3) al Regulamentului Consiliului (EC) nr.1698 /2005.

Art. 41 (1 – 5) a Regulamentului (CE) nr.1974/2006 ce stabileşte reguli detaliate de aplicare a Regulamentului (CE) nr.1698/2005 şi punctul 16.2 din Anexa II a aceluiaşi Regulament.

16.2.2. Obiective şi responsabilităţi

Având în vedere principalele orientări strategice stabilite de România cu privire la dezvoltarea rurală pentru perioada 2007 – 2013 şi consolidarea acestor orientări prin facilitarea cunoaşterii şi însuşirii lor de către actorii din spaţiul rural, Reţeaua Naţională de Dezvoltare Rurală are ca obiectiv general înrolarea energiei tuturor actorilor în procesul de dezvoltare rurală şi promovarea unui flux eficient de informaţii, schimburi de idei şi bune practici şi cooperarea dintre actori, grupând toate organizaţiile şi instituţiile care sunt implicate în dezvoltarea rurală în vederea:

- Creării unei economii agricole şi forestiere bazate pe exploataţii care trebuie să se angajeze pe calea modernizării;
- Dezvoltării unei agriculturi care să favorizeze biodiversitatea şi conservarea mediului;
- Îmbunătăţirii calităţii vieţii şi dezvoltării economice în spaţiul rural;
- Îmbunătăţirii guvernanţei locale în vederea creării şi implementării strategiilor de dezvoltare locală.

Acest flux de informaţii va asista în mare măsură conştientizarea şi capacitatea de construcţie a tuturor actorilor şi (prin aceste mijloace) va promova utilizarea de către actori a măsurilor şi finanţarea în cadrul Programului Naţional de Dezvoltare Rurală.

16.2.3. Înfiinţarea şi funcţionarea Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală

În vederea îndeplinirii obiectivelor reţelei, pentru înfiinţarea şi funcţionarea acesteia, vor fi eligibile următoarele acţiuni:

a) Asigurarea şi dezvoltarea resurselor umane, precum şi acoperirea costurilor aferente;
b) Asigurarea logisticii necesare funcţionării reţelei;
c) Asigurarea cheltuielilor administrative;
d) Managementul reţelei;
e) Alte acţiuni legate de implementarea acestei activităţi.

RNDR va funcţiona pe baza unor principii de bază şi anume:

- Cooperare orizontală şi verticală în cadrul Reţelei şi cu organizaţiile şi instituţiile externe la nivel naţional şi European;
- Reţea;
- Parteneriat voluntar;
- Egalitate;
- Parteneriat reprezentativ şi organizat.

16.2.4. Planul de acţiune

Planul de acţiune a fost stabilit având în vedere acţiunile obligatorii prevăzute în Regulamentul (CE) nr.1698/2005, articolul 68, paragraful 2 (b), alte acţiuni adiţionale obligatorii care trebuie să asigure realizarea obiectivelor prevăzute în Planul Naţional Strategic şi respectiv, Programul Naţional de

Dezvoltare Rurală, precum şi acţiuni ce vor fi realizate în funcţie de nevoile identificate pe parcursul implementării.

În acest context, urmărind asigurarea îmbunătăţirii guvernanţei locale, îmbunătăţirea capacităţilor de management şi planificare a persoanelor implicate în implementarea PNDR şi a capacităţii de parteneriat între teritorii şi actorii implicaţi în dezvoltarea rurală, diseminarea bunelor practici şi a cunoştinţelor, precum şi managementul RNDR, planul de acţiune conţine, în principal, următoarele aspecte (care pot fi modificate pe parcursul implementării în funcţie de necesităţi):

a) Stabilirea planului strategic care să cuprindă: identificarea clară şi precisă a sarcinilor, viziunea şi priorităţile strategice ale RNDR, teme, termene, resurse financiare şi non-financiare necesare;

b) Descrierea detaliată a serviciilor furnizate membrilor reţelei, aşa cum sunt definite şi agreate de către actori în procesul de consultare în vederea stabilirii Conceptului de Reţea Naţională de Dezvoltare Rurală, descrierea regulilor şi procedurilor cu privire la accesul membrilor la serviciile prevăzute;

c) Realizarea infrastructurii IT în vederea gestionării şi diseminării informaţiilor legate de dezvoltarea rurală românească şi comunitară şi a susţinerii contactului şi a legăturilor cu Reţeaua Europeană de Dezvoltare Rurală;

d) Sprijin orizontal administraţiilor angajate în implementarea PNDR;

e) Crearea unui forum naţional permanent *on line* de discuţii pentru parteneriate, prin intermediul căruia toţi actorii implicaţi în dezvoltarea rurală din România îşi vor putea exprima opiniile şi sugestiile privind dezvoltarea zonelor rurale în legătură cu stadiul de implementare al PNDR;

f) Sprijin pentru monitorizarea şi evaluarea Reţelei;

g) Pregătirea programelor de instruire pentru Grupurile de Acţiune Locală în procesul de formare(după anul 2009);

h) Organizarea şi stabilirea structurii necesară schimburilor de experienţă şi know-how, precum şi a evenimentelor cu caracter general şi specific, la nivel local, naţional şi comunitar pentru actorii din spaţiul rural, activ implicaţi în dezvoltarea rurală;

i) Asistenţă tehnică pentru cooperare inter-teritorială şi trans-naţională (destinată GAL-urilor etc.), analize, studii tematice, expertiză, monitorizare şi control;

j) Identificarea şi analiza celor mai bune practici transferabile şi informare asupra acestora, inclusiv diseminarea informaţiilor privind rezultatele şi impactul PNDR. Exemple de domenii posibile: cele patru axe prioritare şi diferite reţele, diferite aspecte cuprinse în strategia de dezvoltare regională a UE şi strategiile şi planurile naţionale de dezvoltare rurală (inovaţii, surse de energie regenerabilă, crearea de locuri de muncă în spaţiile rurale etc.), subiecte orizontale privind egalitatea dintre sexe şi tinerii din spaţiile rurale, aspecte legate de politica de implementare, informaţii despre criterii de selectare a proiectelor, monitorizare, evaluare, strategii de dezvoltare locală etc.;

k) Transfer de bune practici şi inovare şi plasarea lor în diferite contexte;

l) Sprijin de promovare a serviciilor în favoarea fermierilor;

m) Informaţii privind conţinutul şi rezultatele realizate de către PAC şi Politicile de Dezvoltare Rurală;

n) Implementarea, managementul şi funcţionarea structurilor RNDR.

Astfel, misiunea reţelei va cuprinde:

- *o componentă strategică* – pentru stabilirea principalelor direcţii de acţiune ale reţelei (colectarea şi difuzarea informaţiilor privind programele şi politicile de dezvoltare rurală pe plan local; valorificarea superioară a competenţelor actorilor; dezvoltarea rurală în general) şi;

- o *componentă tehnică* - pentru punerea în practică a elementelor strategice (constituirea unei baze de date, a unui ghid, a unui site internet, organizarea de seminarii pentru o mai bună comunicare şi pentru transparenţă; servicii de consultanţă direct către beneficiari etc.).

Unitatea de Sprijin a Reţelei va trebui să ducă la îndeplinire activităţile privind funcţionarea şi implementarea RNDR, corelate cu obiectivele stabilite, folosind instrumentele specifice RNDR precum şi cele comune cu ale UE, în contextul structurii organizatorice şi a planului de acţiune prezentate mai sus.

Planul de acţiune va fi într-o continuă adaptare în funcţie de nevoile identificate pe toată perioada de programare curentă.

16.2.5. Activităţile Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală

Activităţile şi metoda animării vor fi definite pe baza obiectivului difuzării şi însuşirii strategiei stabilite pentru dezvoltarea rurală, iar temele lucrărilor vor fi organizate în jurul obiectivelor RNDR.

Principalele activităţi ale RNDR sunt:

a) Încurajarea activităţilor de studiu şi analiză pentru PNDR şi pentru guvernanţa politicii de dezvoltare rurală;
b) Sprijin pentru îmbunătăţirea eficienţei PNDR, luând în considerare evoluţia contextului şi a priorităţilor tematice/teritoriale prevăzute în axele PNDR;
c) Sprijin în pregătirea şi implementarea de documente furnizate de forumul naţional permanent pentru parteneriate (legat de acţiunea de la punctul *e din cadrul planului de acţiune*) adresate problemelor specifice şi tematice, întărind astfel consensul asupra politicilor publice, în vederea îmbunătăţirii performanţelor PNDR;
d) Furnizarea de servicii de formare pentru capacitatea de construcţie instituţională în vederea sprijinirii dezvoltării guvernanţei locale a GAL-urilor;
e) Organizarea schimburilor între actorii dezvoltării rurale la nivel naţional, precum şi cu statele membre UE (inclusiv facilitarea unui schimb de expertiză şi sprijinirea implementării şi evaluării politicii de dezvoltare rurală);
f) Sprijin pentru GAL-uri şi alţi posibili actori/parteneriate în vederea implementării proiectelor de cooperare intra-naţională şi transnaţională teritorială;
g) Furnizarea liniilor directoare privind modul de identificare a bunelor practici şi a inovaţiilor, catalogarea şi diseminarea acestora;
h) Importarea bunelor practici şi inovaţii europene prin contacte între membrii RNDR, Reţelei Rurale Europene şi alte Reţele Rurale Naţionale;
i) asistenţă tehnică pentru transferul şi implementarea bunelor practici şi a inovaţiilor având la bază cererile actorilor rurali (complementaritate cu activitatea *g*);
j) Informarea şi comunicarea privind programul şi măsurile de dezvoltare rurală
k) Furnizarea informaţiei privind dezvoltările în spaţiile rurale Comunitare şi în alte ţări;
l) Organizarea de întâlniri şi seminarii la nivel Comunitar pentru cei activ implicaţi în dezvoltarea rurală;
m) Acţiuni de promovare a produselor specifice locale (tradiţionale) certificate (expoziţii, reclame, publicitate etc.);
n) Acţiuni de promovare şi de încurajare a înfiinţării şi funcţionării administrative a grupurilor de producători, recunoscute în conformitate cu prevederile legislaţiei naţionale în vigoare;
o) Acţiuni de informare şi promovare a activităţilor şi serviciilor turistice (ghiduri turistice, pliante cu obiective turistice etc);
p) Asigurarea resurselor umane ce vor lucra permanent pentru RNDR;
q) Animarea şi coordonarea activităţilor RNDR;
r) Sprijin pentru monitorizarea fizică, procedurală şi financiară;
s) Coordonarea Grupurilor Tematice de Lucru;

t) Achiziţii pentru bunuri (calculatoare, produse IT, mobilier de birou, orice alte lucruri legate de structurile RNDR);
u) Realizarea paginii web a RNDR (legată de toate activităţile din Planul de Acţiune);
v) Asigurarea costurilor de participare la evenimentele Reţelei Rurale Europene, contacte cu alţi parteneri şi membri ai RNDR pentru organizarea activităţilor planului de acţiune; costuri generale şi adiacente etc.

Având în vedere nevoia de o mai mare capacitate de expertiză specifică în acest domeniu, PNDR va trebui să susţină o permanentă dezvoltare şi mijloacele de furnizare a acestui tip de expertiză prin care să asigure capitalizarea, supravegherea şi difuzarea studiilor respective către beneficiarii reţelei. Datele referitoare la acest aspect vor fi clar identificate şi uşor accesibile, iar actualizarea lor va fi asigurată regulat.

Beneficiind de serviciile RNDR, prin cooptarea ca membri, serviciile de consiliere/consultanţă (publice, private), inclusiv prin reprezentanţii acestora din teritoriu, ar putea realiza o creştere a competenţei serviciilor furnizate (a valorii adăugate a acestora) astfel încât acestea să poată oferi sfaturi reale fermierilor (mai ales celor de subzistenţă şi semi-subzistenţă) cum ar fi de exemplu utilizarea sprijinului financiar pentru agromediu şi zone defavorizate sau pentru diversificarea preocupărilor lor etc**.**

Este foarte important să se asigure că GAL-urile vor fi pregătite pentru rolul lor. Astfel, PNDR va sprijini formularea şi furnizarea de servicii de formare a capacităţii de construcţie instituţională pentru a susţine dezvoltarea guvernanţei locale/GAL.

Din analiza chestionarelor adresate actorilor implicaţi în dezvoltarea rurală din România, reiese faptul că cel mai eficient mijloc de informare şi comunicare (şi la îndemâna celor mai mulţi actori rurali) îl reprezintă, la ora actuală, întâlnirile directe şi alte evenimente cu scop informativ, schimb de idei şi bune practici (seminarii, conferinţe, simpozioane, târguri etc.) la nivel local (primării, şcoli etc.). Urmează în măsură însemnată, mijloacele de comunicare indirect realizate prin materiale informative (pliante, broşuri, ghiduri, afişe etc.) la nivel local, spoturi radio şi TV, prin mas-media, utilizate de unii actori rurali cum ar fi ferme agricole – în special cele de subzistenţă şi semi-subzistenţă, unii proprietari de păduri, ferme comerciale, comunităţi restrânse din spaţiul rural, grupuri şi minorităţi etnice etc. Deşi, extrem de uşor de accesat şi utilizat, internetul, în general, se află în preferinţele actorilor de la niveluri superior organizate (ministere, universităţi şi instituţii de cercetare, agenţii publice, mici reţele, autorităţi publice, consilii judeţene, unele organizaţii ale societăţii civile şi non-profit etc.). În acest context, rolul actorilor rurali în diseminarea informaţiei prin şi în cadrul Reţelei va trebui să fiind tot mai accentuat, iar mijloacele folosite de către USR va trebui să ţină cont de aceste aspecte şi să folosească canalele de comunicare existente.
De asemenea, USR va trebui să fie capabilă să testeze diverse metode de comunicare şi s-o utilizeze pe aceea care se va dovedi a fi mai eficientă.

În general, fermierii de subzistenţă mai puţin pregătiţi (instruiţi) au respect şi încredere în organizaţiile care-i reprezintă, în autorităţi locale, dar şi în specialişti, ONG-uri, fermieri mari de succes, în cei ce demonstrează exemple de bune practici. Un segment destul de important cred în liderii de opinie informali sau formali din cadrul comunităţilor de la nivel rural (în funcţie de comunitate, aceştia pot fi primarul sau vice-primarul, învăţătorul, preotul, diverşi actori privaţi sau organizaţii ale societăţii civile active la acest nivel). Prin acţiunile sale, RNDR trebuie să-şi asume funcţiile de animare a acestora şi a comunităţilor restrânse implicate în dezvoltarea rurală, furnizarea asistenţei tehnice necesară acestora, generând idei noi care altfel nu ar apărea, ajutând la eliminarea conflictelor care există în fiecare comunitate, crearea unei culturi de a munci împreună pentru scopuri comune şi crearea unei imagini şi identităţi puternice a teritoriului.

Un segment aparte îl constituie organizaţiile din comunităţile rurale restrânse implicate în dezvoltarea rurală. Din aceeaşi analiză consultativă din teritoriu, reiese că acestea au nevoie în primul rând de informare clară şi oportună asupra iniţiativelor de dezvoltare rurală existente la nivel naţional şi judeţean referitoare la mijloacele de finanţare şi cofinanţare, modul şi căile de accesare ale acestora. Urmează cerinţa privind asigurarea serviciilor de pregătire profesională şi consultanţă, sprijin privind informarea şi asigurarea logisticii şi tehnologiilor, resurse umane specializate, crearea de sinergii între iniţiativele locale şi care vizează mediul rural, precum şi diseminarea exemplelor de bună practică

care pot conduce la dezvoltarea durabilă a comunităţilor din acest spaţiu. Într-o măsură mai mică, dar importantă din punct de vedere practic, au fost exprimate nevoi privind asigurarea de personal care cunoaşte problema comunităţii şi care organizează acţiuni de punere în valoare a resurselor locale (umane, materiale, financiare), proiectare, schimburi de experienţe, inclusiv de consolidare a capacităţilor în domeniul facilităţilor comunitare (grupuri de iniţiativă, elaborare planuri de dezvoltare locală etc.). Un ajutor important solicitat ţine de găsirea de pârghii de cooptare şi implicare a instituţiilor locale în dezvoltarea rurală.

16.2.6. Structura necesară funcţionării Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală

Există patru elemente în cadrul Reţelei propuse:

- Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale;
- Unitatea de Sprijin a Reţelei;
- Comitetul Naţional de Coordonare;
- Actorii (membrii Reţelei).

Principalele atribuţii ale Autorităţii de Management pentru Programul Naţional de Dezvoltare Rurală **(AM pentru PNDR)** vor fi:

- ✓ lucru îndeaproape cu toţi actorii interesaţi în formarea RNDR;
- ✓ stabilirea şi finanţarea Unităţii de Sprijin a Reţelei (USR);
- ✓ stabilirea şi prezidarea Comitetului Naţional de Coordonare (CNC) a RNDR;
- ✓ elaborarea planului de acţiune.

În îndeplinirea atribuţiilor ce-i revin în realizarea şi implementarea RNDR, AM va fi sprijinită în teritoriu de către reprezentanţii acesteia (Direcţiile pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală), acestea fiind.activ implicate în formarea şi implementarea programelor de dezvoltare rurală atât ca reprezentanţi ai MADR cât şi ca parte inseparabilă a reţelei naţionale.
Astfel, DADR - urile vor sprijini implementarea Planului de Acţiune al RNDR prin:

- Informarea actorilor şi atragerea acestora ca membri în reţea;
- Identifică şi capitalizează nevoile specifice judeţelor;
- Furnizează AM şi USR informaţiile necesare pentru buna desfăşurare a activităţilor reţelei (nevoi, priorităţi etc., la nivel judeţean.);
- Sprijină tehnic şi administrativ USR pentru desfăşurarea anumitor activităţi (grupuri de lucru, seminarii etc.);
- Sprijină USR în consultarea actorilor rurali.

Aşadar, AM pentru PNDR lucrează cu un domeniu larg de actori (enumeraţi mai jos) în vederea creării Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală (RNDR), care va fi o grupare cuprinzătoare a organizaţiilor care se aşteaptă să contribuie activ la implementarea Programului.

În sprijinul RNDR, Autoritatea de Management va stabili o Unitate de Sprijin a Reţelei (USR), conform art. 68 din Regulamentul (CE) nr.1968/2005.

Autoritatea de Management va elabora Termenii de Referinţă în acord cu legislaţia naţională şi europeană în vigoare şi va lansa o procedură de licitaţie în scopul selectării unei entităţi ce va administra RNDR.

În cadrul furnizării serviciilor necesare, corespunzător cerinţelor prevăzute în procedura de licitaţie şi a contractului ulterior încheiat pentru realizarea obiectivelor, activităţilor şi a implementării planului de acţiune prevăzute în cadrul RNDR, pentru aducerea unei mai mari flexibilităţi în managementul unor activităţi tematice, organizaţia selectată care va administra reţeaua va putea contracta, atunci când este necesar, unele servicii, sau angaja experţi pe termen scurt (exemplu, activitatea de instruire etc.).

Comitet Naţional de Coordonare pentru RNDR

Activitatea USR va fi coordonată de către un **Comitet Naţional de Coordonare pentru RNDR** (aflat sub preşedinţia Autorităţii de Management). Membrii Comitetului Naţional de Coordonare vor fi reprezentanţii principalelor grupuri de actori implicaţi în procesul de dezvoltare rurală.
Reprezentanţii altor ministere relevante vor fi de asemenea, incluşi in Comitetul Naţional de Coordonare.

Componenţa Grupurilor şi numărul de membri în CNC

1. Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (Notă: ministerul va prezida Comitetul de Coordonare şi va fi sprijinit în îndeplinirea acestui rol de observatori de la agenţiile sale – APIA, APDRP, DADR, ANCA)
2. Alte ministere relevante şi agenţii guvernamentale naţionale
3. Autorităţi locale şi regionale şi asociaţiile acestora
4. Universităţi, institute de cercetare, muzee
   A. Universităţi;
   B. Institute de Cercetare;
   C. Muzee;
5. Organizaţii civile şi non-profit
   A. Organizaţii care se ocupă cu probleme sociale şi locale;
   B. Organizaţii de mediu şi pentru conservarea patrimoniului;
   C. Organizaţii religioase;
   D. Organizaţii pentru femei şi tineret;
   E. Alte organizaţii civile şi non-profit;
6. Grupuri de Acţiune Locală şi alte parteneriate inter-sectoriale
7. Grupuri etnice şi minoritare
8. Sectoare economice secundare şi terţiare
   A. Organizaţii cu interes general în aceste sectoare;
   B. Întreprinderi de procesare, manufacturare şi meşteşuguri;
   C. Turism şi alte activităţi legate de turism;
   D. Alte servicii, inclusiv vânzarea cu amănuntul, consultanţă, bănci, etc.;
9. Organizaţii care reprezintă fermele mici
10. Organizaţii care reprezintă
    A. Proprietari de pământ;
    B. Ferme comerciale;
    C. Proprietari şi manageri de păduri.

Rolul Comitetului Naţional de Coordonare va fi acela de:

- Consultare pe priorităţi şi teme în cadrul programului de lucru a USR;
- Aprobarea Planului de Acţiune pregătit de AM şi implementat de USR;
- Primirea şi considerarea Raporturilor de progrese de la USR;
- Consultarea Ministerului Agriculturii privind evoluţia şi schimbările în cadrul programului de lucru a USR;
- Monitorizarea întregii activităţi a USR şi consultarea MADR în rolul său de Autoritate de Management.

Unitatea de Sprijin a Reţelei (USR)

Structura RNDR şi legăturile sale cu USR sunt desemnate pentru a asigura activitatea şi contribuţia la răspândirea largă, prin membrii Reţelei, a fluxului eficient de informaţii, schimburilor de idei şi bune practici, precum şi la cooperarea dintre actori.

Rolul USR va fi precis detaliat de Termenii de Referinţă propuşi de Autoritatea de Management cel mai devreme la începutul anului 2008. În general vorbind, Unitatea de Sprijin va anima acest flux de informaţii, schimbul ideilor şi bunelor practici şi cooperarea dintre actori într-un mod profesional şi

durabil; va crea materialele necesare, va prevedea suportul profesional şi financiar al întregului proces şi va susţine schimbul profesional cu Reţeaua Europeană de Dezvoltare Rurală. Unitatea de Sprijin va fi o entitate externă contractată de către Autoritatea de Management în scopul asigurării tuturor serviciilor/expertize intenţionate prin Termenii de Referinţă.

Actorii RNDR sunt toţi cei interesaţi care au un cuvânt de spus în teritoriu şi în bunăstarea lumii rurale şi a afacerilor şi care intenţionează să participe activ la implementarea PNDR.

Succesul Programului depinde în mare măsură de acţiunile lor.

Pentru a avea avantaje în utilizarea măsurilor din Program şi a fondurilor, actorii au nevoie de informaţii despre Program. Ei pot, de asemenea, câştiga în mare măsură din schimbul de idei cu alţi actori, din cunoştinţele şi bunele practici în multe domenii, astfel încât să constate că pot găsi soluţii în rezolvarea unor probleme comune şi din cooperarea cu alte organizaţii.

Fiecare actor poate câştiga din activităţile din cadrul Reţelei, dar poate de asemenea, contribui la Reţea (de exemplu, oferind informaţii despre activitatea proprie, sau despre bunele practici). În acest sens, actorii reprezintă Reţeaua şi succesul Reţelei depinde în mare măsură de disponibilităţile acestora de a contribui la procesul de schimb de idei.

Din acest motiv, actorilor li se oferă o oportunitate de la început de a influenţa forma Reţelei, de a sugera prioritătile pentru activitatea acesteia şi de a spune cu ce doresc ei să contribuie la aceasta. În acest sens a început un proces de consultare, care a demarat cu un seminar la Târgovişte (30-31 mai 2007) la care au participat peste 60 de reprezentanţi ai actorilor rurali. Cei prezenţi au manifestat un sprijin deosebit privind principiul creării RNDR.

De asemenea, reprezentanţii participanţi la întâlnire, au fost de acord ca următorul pas să fie un proces formal de consultare printre toate organizaţiile care reprezintă actori potenţiali în măsură să obţină reacţia acestora conform principiului şi a posibilei forme a reţelei. Un al doilea seminar a avut loc în partea a doua a lunii ianuarie (2008), care s-a materializat printr-o îmbunătăţire a formei şi activităţii RNDR, precum şi a Unităţii de Sprijin a Reţelei. Cu ocazia primului seminar, precum şi pe baza consultării chestionarelor transmise ulterior în teritoriu având la bază iniţiativa MADR de identificare a celor mai reprezentativi actori implicaţi în dezvoltarea rurală la nivelul fiecărui judeţ (cu ajutorul reprezentanţilor din teritoriu – DADR-uri) s-a stabilit o listă provizorie (Anexa10) cu reprezentanţii care au acceptat să devină deja membri ai RNDR**.**
La baza acestei acţiuni a stat activitatea susţinută a tuturor DADR-urilor care au transmis celor mai reprezentativi actori implicaţi în dezvoltarea rurală de la nivelul fiecărui judeţ chestionarele elaborate de AM, chestionare care au avut rolul de a identifica reacţia privind principiul creării RNDR şi nevoile cu care se confruntă aceştia în domeniu.
Pe lângă unele aspecte legate de domeniul de activitate ale actorilor rurali şi opţiunea acestora de a deveni membri ai RNDR, chestionarul cuprinde şi alte aspecte referitoare la:

- Grupurile de oameni, comunităţi, organizaţii, instituţii pentru care lucrează;
- Acoperirea geografică în care îşi desfăşoară activitatea;
- Structura organizaţională (sub formă de reţea, asociaţie, uniune etc.);
- Implicarea prezentă şi dorinţa de implicare în principalele activităţi din domeniul dezvoltării rurale legate de promovarea fluxului de informaţii, schimbul de idei şi bune practici, cooperarea printre actorii din mediul rural – la nivel naţional dar şi internaţional, capacitatea de organizare de conferinţe, seminarii, cursuri de instruire etc.);
- Propuneri privind structura şi rolul RNDR;
- Aşteptările actorilor rurali de implicare a organizaţiilor pe care aceştia le reprezintă în acţiunile practice din cadrul obiectivelor PNDR;
- Metodele de comunicare cele mai eficiente şi mai cuprinzătoare şi care vor acoperi cel mai mult spaţiul rural/potenţialii beneficiari ai RNDR;
- Credibilitatea acordată de fermierii de semi-subzistenţă şi subzistenţă mai puţin instruiţi din satele izolate;
- Tipul de ajutor de care au nevoie mai mult organizaţiile implicate în dezvoltarea rurală din comunităţile restrânse;
- Aşteptările privind prioritatea acordată de RNDR diferitelor activităţi.

Premergător transmiterii chestionarelor, reprezentanţii DADR au organizat întâlniri cu actorii rurali identificaţi, purtând discuţii legate de rolul şi importanţa realizării şi implementării Reţelei în România, precum şi cu privire la aspectele precizate în chestionar.
Ca urmare a acestui proces de consultare, au fost completate peste 400 de chestionare, ce cuprind toate tipurile de actori implicaţi în dezvoltarea rurală, ajutându-ne în acest fel să schiţăm RNDR ţinând cont de specificul real al spaţiului rural românesc, urmând ca acest proces de consultare să aibă loc în continuare, sprijinit de AM (prin consultări cu CNC) şi reprezentanţii acesteia în teritoriu (DADR), întrucât, luând în considerare noutatea dezvoltării rurale în România este de aşteptat ca noi organizaţii (care reprezintă unele grupuri de actori) să apară, lista rămânând deschisă în vederea recunoaşterii de noi membri.

În cadrul RNDR, o atenţie deosebită va fi acordată minorităţilor şi grupărilor etnice cu pondere importantă în populaţia României (cum sunt cele ale romilor, maghiarilor şi altor minorităţi), precum şi altor organizaţii prin a căror reprezentanţi în cadrul RNDR vor avea posibilitatea (prin serviciile pe care le va oferi RNDR) să fie implicaţi în vederea îmbunătăţirii activităţii sociale şi economice şi în acelaşi timp să aducă o contribuţie însemnată la dezvoltarea rurală în spaţiul rural din care fac parte. Totodată se urmăreşte promovarea constantă, sistematică şi susţinută a principiului egalităţii de şanse între femei şi bărbaţi, aplicând în acelaşi timp principiul nediscriminării privind orientarea religioasă, sexuală, dizabilităţi etc. Astfel, în RNDR vor fi incluse (ca membri), organizaţii cu preocupări şi responsabilităţi în acest sens (acestea se vor regăsi în cadrul sectoarelor civile şi non-profit menţionate în text şi în diagramă), unde vor putea să-şi aducă contribuţia la promovarea principiilor reţelei şi totodată să beneficieze de avantajele acesteia.

În perspectivă, se poate considera că actorii vor influenţa prin contribuţia lor proprie, activitatea reţelei. Mai mult formal, s-a propus că actorii ar trebui să fie reprezentaţi în Comitetul de Coordonare a Reţelei care va supraveghea activitatea acesteia. Pentru a fi eficace, este necesar ca acest Comitet să fie rezonabil de mare (nu mai mult de 20 de persoane). Pentru a asigura o reprezentare corectă în Comitet a diferitelor tipuri de actori s-a propus ca actorii să fie grupaţi în sectoare cu acelaşi tip de activitate şi că fiecare sector să aibă un reprezentant în Comitet.

Această grupare nu intenţionează să îngrădească schimburile proprii şi cooperarea între actori.

Membrii Reţelei vor fi liberi – în schimb vor fi încurajaţi – în a coopera cu alţi membri pe baze individuale, ori în grupuri sectoriale, sau în grupuri bazate pe teme specifice, sau în parteneriate la nivel regional şi local.

O listă cu principalele grupe de actori rurali care vor avea reprezentanţi ca membri ai reţelei (discutată şi agreată de membrii organizaţiilor RNDR) este prezentată mai jos:

- GAL-uri;
- Universităţi şi instituţii de cercetare etc.;
- Autorităţi publice (consilii locale, consilii judeţene, agenţii, servicii publice) şi asociaţii ale acestora;
- Grupuri etnice şi minoritare (romi, maghiari etc.);
- Sectoare civile şi non-profit, locale, regionale şi naţionale (organizaţii comunitare, ONG etc.) şi reţelele acestora;
- Sectoare economice (secundare şi terţiare);
- Ferme mici;
- Proprietari de păduri interesaţi, ferme comerciale;
- Ministere relevante;
- Asociaţii de producători şi organizaţiile şi asociaţiile industriale;
- Organizaţii de promovare a egalităţii de şanse între genuri (asociaţii ale femeilor, tinerilor etc.);
- Unităţi de cult (biserici etc.);
- Alte organizaţii care-şi desfăşoară activitatea în spaţiul rural (persoane cu dizabilităţi etc.).

Deşi includerea actorilor în calitate de membri în cadrul RNDR are la bază principiul voluntariatului, AM şi USR va trebui să asigure în mod activ echilibrul reprezentării între diverse tipuri de actori şi teritorii în Comitetul de Coordonare pe principiul cotei – părţi.

În acelaşi timp, va fi acordată o atenţie deosebită (prioritizare) reprezentării în cadrul reţelei, reprezentanţilor unor categorii de actori cu o pondere însemnată în activitatea de dezvoltare rurală cum ar fi: zone defavorizate (din zona montană dar şi din alte zone cu condiţii şi factori limitativi în dezvoltarea agriculturii şi spaţiului rural), fermierii de subzistenţă şi semi-subzistenţă, inclusiv cei din satele izolate, tinerii şi femeile, reprezentanţii minorităţilor (romă, maghiară etc.), comunităţi restrânse implicate în dezvoltarea rurală. Va trebui ca acestea să aibă o reprezentare corectă în cadrul reţelei.

Existenţa în România a unei reţele de organizaţii publice şi private active în dezvoltarea comunitară, unele cu o vastă experienţă în derularea unor programe sau proiecte de dezvoltare comunitară (inclusiv de cooperare naţională şi transnaţională) care se pot angaja rapid în dezvoltarea comunităţilor rurale, poate constitui punctul de plecare în înfiinţarea unei reţele de dezvoltare rurală care va evolua în timp şi în cadrul căreia vor apărea mutaţii din diferite direcţii în ceea ce priveşte gama de subiecte, de participanţi, acţiunile întreprinse.

Dimensiunea Reţelei în ansamblul va cuprinde alte trei elemente importante, după cum urmează:

Grupurile tematice de lucru

După toate probabilităţile, unii dintre actori vor manifesta dorinţa de a lucra în strânsă legătură cu alţii (în cadrul sau în afara grupării arătată la figura nr.1), pe teme specifice sau domenii de acţiune în dezvoltarea rurală. De exemplu, tema privind adăugarea de valoare locală produselor din ferme sau forestiere pot aduce împreună producători alimentari, manageri forestieri, firme procesatoare şi organizaţii turistice; sau tema managementului păşunilor pot aduce împreună fermierii de subzistenţă, ONG-uri culturale şi de mediu şi institute de cercetare, tema privind egalitatea dintre genuri care poate include (pe lângă altele) şi organizaţii responsabile de promovarea egalităţii între bărbaţi şi femei etc.

USR trebuie să fie capabilă să prevadă sprijin pentru activitatea grupurilor tematice de lucru, iar actorii reprezentativi din cadrul Comitetul de Coordonare să asigure consultanţă pentru temele care vor fi considerate ca fiind prioritare.

Grupurile de Acţiune Locală

PNDR include pentru axa prioritară LEADER, prevederi pentru crearea de GAL-uri care sunt parteneriate la nivel subregional între autorităţile locale, private şi sectoarele civile.

Rolul acestora este de a implementa strategiile de dezvoltare care vor aplica măsuri din PNDR.

MADR a sprijinit deja capacitatea de construcţie în cadrul a peste 100 de parteneriate locale, unele dintre ele putând deveni GAL-uri formale, conform axei Leader. GAL-urile au depăşit limitele grupărilor din diagramă. Unul din rolurile specifice ale USR este de a furniza asistenţă tehnică pentru cooperare inter-teritorială şi transnaţională între GAL-uri şi echivalentele lor în alte regiuni sau alte ţări.

Reţeaua Europeană Rurală şi Comitetul de Coordonare al acesteia

Statele membre UE au fost de acord ca fiecare din ele să aibă o Reţea de Dezvoltare Rurală şi o legătură formală între toate aceste reţele în formarea Reţelei Europene de Dezvoltare Rurală cu Unitatea sa de Sprijin şi un Comitet de Coordonare din care reprezentanţii naţionali vor face parte.

Importanţa acestui model este că se câştigă foarte mult în urma schimbului de informaţii, în mod special despre bune practici în dezvoltarea rurală, de-a lungul graniţelor naţionale. Această legătură formală între nivelul naţional şi european se va face printr-o cooperare profesională, adoptarea de metode comune între unităţile de sprijin ale reţelei, plus o legătură între comitetele de coordonare la cele două nivele.

16.2.6.1. Diagrama relaţiilor dintre elementele RNDR în cadrul Programului

Diagrama de mai jos (*figura1)* arată forma relaţiilor propuse dintre cele patru elemente importante ale RNDR.

La centru, având rolul de deservire şi de animare a RNDR, se află Unitatea de Sprijin a Reţelei (USR).

În jurul USR, radial, se află grupurile de actori, aşezaţi într-o poziţie care simbolizează legătura dintre reprezentanţii lor naţionali şi ramurile lor regionale sau locale sau alte organizaţii.

Imediat, în jurul USR, se află membrii Comitetului Naţional de Coordonare a Reţelei (CNCR), reprezentând grupurile de actori şi ministerele relevante.

Prezidarea Comitetului de Coordonare, precum şi controlul relaţiilor principale contractuale cu USR sunt realizate de către Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale.

16.2.7. Instrumente folosite de Reţeaua Naţională de Dezvoltare Rurală

Pe lângă instrumentele comune Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală şi Reţelei Europene (proiect de bază de date bazat pe folosirea formei de proiecte pilot comune; elaborarea unei liste cu bune practici; proiect de bază de date transnaţional; baze de date experţi; bază de date cu GAL-uri; instrument de cooperare transnaţională), folosite în vederea identificării bunelor practici şi a sprijinului pentru cooperare transnaţională, vor fi dezvoltate unele instrumente specifice reţelei naţionale şi anume:

- *Informare – Comunicare - Promovare*:
  - O pagină de web care să faciliteze:
    - ✓ legătura cu reţelele active la nivel naţional şi ale diferitelor state membre ale UE;
    - ✓ comunicarea în cadrul Reţelei Europene;
    - ✓ legături cu total acces în ceea ce priveşte unele părţi ale reţelei şi acces numai cu actorii şi alţi profesionişti ai acesteia.

Canalele paginii de web vor fi prezentate în limbi diferite.

  - Informări regulate şi ocazionale:
    - ✓ publicaţii tehnice şi procedurale;
    - ✓ evenimente privind întâlniri legate de axele prioritare ale PNDR şi alte teme;
    - ✓ informaţii privind organizarea unor grupuri de lucru tematice;
    - ✓ producerea de informaţii tehnice, inclusiv informaţii despre programele rurale de dezvoltare finanţate de Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală;
    - ✓ concentrare pe instrumente, măsuri, metode de implementare;
    - ✓ comisii ştiinţifice cu scopul diseminării cunoştinţelor şi cercetării în dezvoltarea rurală.
  - Mijloace de promovare: expoziţii, reclame, publicitate, ghiduri turistice, pliante cu obiective turistice, produse specifice locale certificate, procedee şi tehnologii noi etc.;

- *Schimburi între actorii rurali:*
  - Seminarii generale sau tematice;
  - Bază de date – contacte şi proiecte;
  - Privind bunele practici;
  - Constituirea unui repertoriu – bază de date;
  - Seminarii de difuzare şi de sprijinire a formării – susţinere a dezvoltării.

- *Difuzarea bunelor practici:*
  - Crearea unei baze de date;
  - Organizarea de seminarii cu scopul diseminării de informaţii şi sprijin pentru instruire.

- *Sprijinirea cooperării (naţională şi transnaţională):*
  - Sprijin metodologic – editare de ghiduri;
  - Sprijin pentru identificarea partenerilor – baze de date, lansarea apelului la formarea de parteneriate etc.;
  - Sprijin pentru desfăşurarea cooperărilor – zile de consiliere pentru dezvoltarea cooperărilor (punere la punct, realizare, evaluare);

- Expertize proactive;
- Reguli de implementare a cooperărilor în diferite state membre;
- Kituri de lansări de cooperare (informaţii de bază, metodologie, listă de experţi disponibili şi liberi pe teme);
- Întâlniri tematice dedicate cooperării;

16.2.8. Necesarul de resurse umane şi tehnice

USR va avea nevoie de personal la nivel naţional, unde va fi realizată cea mai mare parte a activităţii sale, dar prevederile vor fi făcute pentru personalul plasat la nivelul centrelor regionale sau locale unde se va considera necesar.

Unitatea va avea nevoie de echipament IT, cu propria sa pagină de web şi capacitatea de a înlesni legăturile de operare cu paginile de web ale membrilor organizaţiilor în cadrul reţelei şi cu Reţeaua Europeană de Dezvoltare Rurală. Ea va trebui să fie capabilă în gestionarea complexă şi regulată a bazelor de date actualizate în mai multe limbi.

Echipa din cadrul USR trebuie să aibă o bună capacitate de înţelegere a conceptului de dezvoltare rurală, politicile şi programele de la nivel naţional şi european. Cunoaşterea limbilor străine (în special engleză, franceză, maghiară) poate fi considerată ca o valoare adăugată.

Aceştia vor trebui să aibă abilităţi în animarea reţelei în ambele sensuri (de sus în jos şi de jos în sus), comunicare (în interiorul ţării, precum şi în afara acesteia), muncă editorială, marketing, relaţii publice, organizarea de evenimente, cooperare, evaluare, instruire, aplicarea cercetării şi proceduri administrative.

Totodată trebuie să fie adaptabili în momentul în care nevoile Reţelei pot evolua pe întreaga perioadă a Programului.

16.2.9. Calendarul realizării Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală

Faze	Termen
1. Studiu preliminar pentru reţea şi identificarea potenţialilor membri ai RNDR	**31.01.2008**
2. Constituirea Comitetului Naţional de Coordonare a RNDR	**30.04.2008**
3. Elaborarea termenilor de referinţă şi detalierea planului de acţiune pentru funcţionarea RNDR	**31.05.2008**
4. Lansarea procedurii de licitaţie în vederea selectării organizaţiei care va administra RNDR	**31.07.2008**
5. Selecţia organizaţiei care va administra RNDR	**15.11.2008**
6. Începerea activităţilor organizaţiei care administrează RNDR	**31.12.2008**

16.2.10. Finanţarea Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală

Reţeaua Naţională de Dezvoltare Rurală, va fi finanţată prin Asistenţă Tehnică, componentă a Programului Naţional pentru Dezvoltare Rurală.

Având în vedere dimensiunea spaţiului rural românesc şi nevoile sale, faptul că în România acest instrument va fi realizat pentru prima dată, precum şi evaluarea cheltuielilor eligibile necesare funcţionării RNDR şi implementării planului de acţiune al acesteia, un procent de 23,9% (28.880.824 Euro) din fondurile alocate măsurii de Asistenţă Tehnică (**121.053.301** Euro) vor fi destinaţi pentru înfiinţarea şi funcţionarea reţelei.

Alocarea financiară indicativă va fi repartizată astfel:

Măsura/Axa	Cheltuieli publice (FEADR + 16,65% cofinanţare naţională, mil. EURO)	Cheltuieli private (mil. EURO)	Total costuri (mil. EURO)
Total reţea (23,9% din asistenţă tehnică), din care:	28.880.824	-	28.880.824
a) costuri de funcţionare (maxim 25% din bugetul alocat reţelei)	7.220.206	-	7.220.206
b) plan de acţiune (cel puţin 75% din bugetul alocat reţelei)	21.660.618	-	21.660.618

Aşa cum reiese din acest tabel , în cadrul sumei alocate va exista o distincţie clară între partea care acoperă structura necesară pentru funcţionarea reţelei, de cel mult 25% şi cea care acoperă planul de acţiune, de cel puţin 75%. În acest context, pe baza înregistrărilor contabile, Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit se va asigura că, costurile stipulate la punctul a) din tabelul de mai sus nu vor depăşi 25% din bugetul alocat RNDR, respectiv pentru componenta de implementare a planului de acţiune fiind posibilă o alocare mai mare de 75% din bugetul alocat RNDR.

16.2.11. Aşteptări din partea Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală

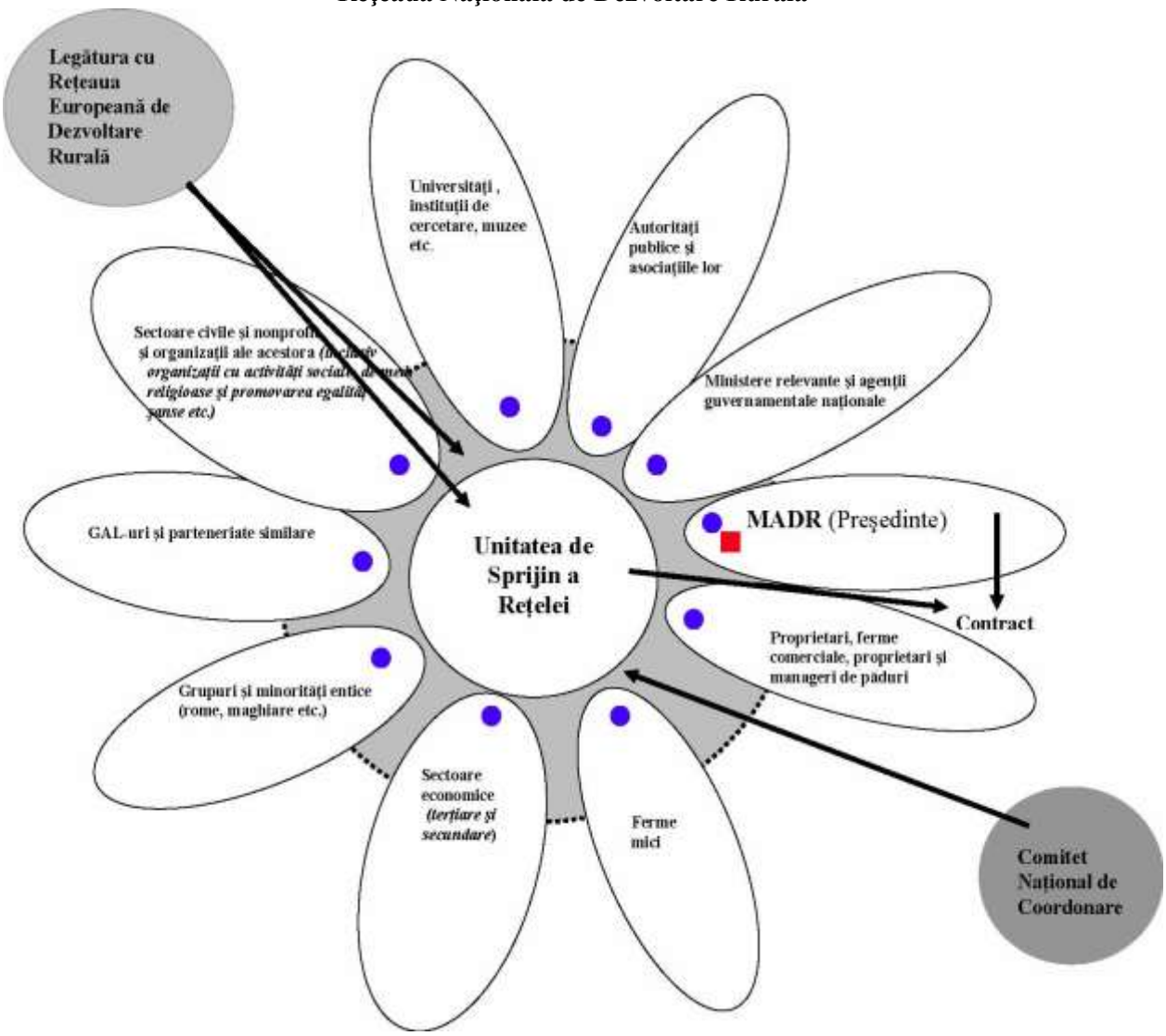
Prin contribuirea la realizarea unui parteneriat intersectorial pentru o dezvoltare rurală durabilă, în opinia actorilor rurali consultaţi prin chestionarul adresat, RNDR ar trebui să acorde prioritate (în ordinea aşteptărilor exprimate) astfel:

- Asigurarea accesului la fluxul de informaţii (clare şi oportune) despre dezvoltarea rurală, modul şi căile de accesare a resurselor financiare din fondurile europene şi atragerea de proiecte în acest sens, cu precădere legate de măsurile corespunzătoare axelor din PNDR;
- Furnizarea de informaţii cu privire la bunele practici (inclusiv oportunităţi pentru schimbul de bune practici) în domeniul dezvoltării rurale locale;
- Organizarea de cursuri de instruire pentru fermieri;
- Încurajarea organizării actorilor rurali în forme mai perfecţionate de lucru şi de colaborare (grupuri de producători, asociaţii etc.) care să le permită optimizarea modalităţilor de acces la resurse, la piaţă etc;
- Schimb de idei şi experienţă cu alte organizaţii în domeniul dezvoltării rurale;
- Asigurarea de consultanţă/asistenţă tehnică/consiliere în domeniul managementului zonelor de dezvoltare rurală şi a GAL-urilor, elaborarea strategiilor de dezvoltare a teritoriilor rurale, elaborare proiecte de finanţare;
- Asistenţă/consultanţă pentru instituţiile administraţiei locale şi judeţene în vederea întăririi capacităţii de a elabora strategii, programe şi proiecte de dezvoltare locală durabilă care vizează diversificarea activităţilor economice, protejarea şi valorificarea patrimoniului natural, construit şi cultural rural, precum şi îmbunătăţirea calităţii vieţii;
- Stimularea cooperării şi comunicării dintre organizaţii şi comunităţi în spaţiile rurale prin încurajarea unui parteneriat puternic între toţi actorii implicaţi în dezvoltare rurală şi a lucrului pentru o platformă naţională comună;
- Cooperarea cu alte organizaţii din România dar şi din alte ţări europene.

Totuşi, CNC (ce include reprezentanţi ai actorilor) va trebui să consulte pe această temă (a prioritizării aşteptărilor) înainte de finalizarea licitaţiei în vederea selectării USR.

Figura 1

Reţeaua Naţională de Dezvoltare Rurală

LEGENDĂ

Membru în Comitetul de Coordonare
Preşedinte

Conectând diversele sectoare pot fi:

- grupuri de lucru tematice;
- GAL-uri şi alte parteneriate.

Componenţa Comitetului Naţional de Coordonare

1. Ministere relevante şi agenţii guvernamentale naţionale;
2. Sectoare civile şi nonprofit şi organizaţii ale acestora *(inclusiv organizaţii cu activităţi sociale, de mediu, religioase şi promovarea egalităţii de şanse etc.),*
3. GAL-uri şi parteneriate similare;
4. Grupuri şi minorităţi entice (rome, maghiare etc.);
5. Sectoare economice *(terţiare şi secundare*);
6. Ferme mici;
7. Proprietari, ferme comerciale, proprietari şi manageri de păduri;
8. Universităţi , instituţii de cercetare, muzee etc.;
9. Autorităţi publice şi asociaţiile lor.

ANEXE

ANEXA 1
Indicatori de bază

INDICATORI DE BAZĂ - OBIECTIV								
AXA		**Indicator**	**Unitatea de măsură**	**Disponibil în**	**Anul**	**Valoare pentru România**	**Valoare pentru UE 27**	**Valoare pentru UE 15**
Orizontal	**1***	**Dezvoltarea economică**	PIB/loc. (UE 25 = 100)	Institutul Naţional de Prognoză	2005	34%	95,5%	109,6%
	2*	**Rata de angajare**	Persoane angajate ca procent din populaţia totală ce aparţine aceleiaşi categorii de vârstă (%)	INS	2005	57,70	62,7	64,5
	3*	**Rata şomajului**	Rata şomajului (% populaţia activă)	INS	2005	7,2	9,2	8,2
AXA 1 Îmbunătăţirea competitivităţii sectorului agricol şi forestier	**4***	**Training şi educaţie în agricultură**	% Fermieri cu nivel de educaţie de bază şi complet	INS	2005	**7,3 din care:** *instruire completă - 0,96* (bărbaţi 86,8 femei 13,2) *instruire de bază 6,31* (bărbaţi 87,9 femei 12,1) **92,7** numai experienţă agricolă practică (bărbaţi 69,6, femei 30,4)	NA	17,5
	* valorile sunt pentru administratori ai exploataţiilor individuale							
	5	**Structura pe vârste în agricultură**	Cota : % fermieri < 35 / >= 55 ani	INS Ancheta structurală în agricultură 2005	2005	0,17	0,16	0,12
	6*	**Productivitatea muncii în**	VAB/AWU - totală şi pe sector	Eurostat / DG AGRI-	2002-2004	14	79	148

		agricultură		FADN				
	7	**Formarea capitalului fix brut în agricultură**	GFCF în agricultură	Eurostat	2003	498,7	44.511	41.624,5
	8	**Dezvoltarea angajării în sectorul primar**	Angajarea în sectorul primar (mii persoane)	INS	2005	2.943	14.059,2	6.328,5
	9	**Dezvoltarea economică a sectorului primar**	VAB în sectorul primar	Eurostat	2002	4.576,9	191.025,9	170.715,3
	10*	**Productivitatea muncii în industria alimentară**	VAB/angajat în industria alimentară (mii Euro/angajat)	INS	2004	21	NA	49,8
	11	**Formarea capitalului fix brut în industria alimentară**	GFCF în industria alimentară	-	-	NA	NA	NA
	12	**Dezvoltarea angajării în industria alimentară**	Rata de angajare în industria alimentară	-	-	227,70	NA	3.808
	13	**Dezvoltarea economică a sectorului alimentar**	VAB în industria alimentară	Eurostat	2001	3.386	NA	183.491
	14*	**Productivitatea muncii în sectorul**	VAB/angajat în sectorul forestier (mii Euro/angajat)	MADR (Direcţia Management Fond Forestier, Funciar	2001	3,4	NA	43,9

		forestier		şi Cinegetic) pe baza datelor INS				
	15	**Formarea capitalului fix în sectorul forestier**	GFCF în sectorul forestier (mil. Euro)	MADR (Direcţia Management Fond Forestier, Funciar şi Cinegetic) pe baza datelor INS	2001	20,6	NA	1.598,7
	16	**Importanţa fermelor de semi-subzistenţă în NSM**	Număr de ferme < 1 UDE	INS	2005	3.020.184	% din fermele < 1 UDE 47,2%	% din fermele < 1 UDE 19%
		Importanţa fermelor de subzistenţă[113] în România	Număr de ferme < 2 UDE	INS	2005	3.871.242	-	-
		Importanţa fermelor de semi-subzistenţă[114] în România	Număr de ferme >2 UDE< 8 UDE	INS	2005	354.317	-	-
AXA 2 Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural	**17***	**Biodiversitate: Populaţia de păsări specifice terenurilor agricole**	Evoluţia indicelui populaţiilor de păsări specifice terenurilor agricole	-	-	NA	NA	96,2 - 15 MS
	18*	**Biodiversitate: Terenurile cu înaltă valoare naturală**	SAU în zonele cu înaltă valoare naturală (milioane ha)	indicativul MADR	2007	2.400.000	33,56	26,54

[113] Potrivit definiţiei româneşti, fermele de subzistenţă sunt cele cu o suprafaţă de mai putin de 2 UDE.

[114] Potrivit definiţiei româneşti, fermele de semi-subzistenţă sunt cele cuprinse între 2 şi 8 UDE.

	19	**Biodiversitate: Componenţa pe specii a populaţiilor de arbori**	Distribuirea speciilor pe zone de FOWL (%conifere/%foioase/%mixt)	MCPFE	2003	28,6/71,4/0,0	50,1/35,8/14,1	52,7/34,8/12,5
	20*	**Calitatea apei: Bilanţul brut a nutrienţilor**	Balanţa azotului (kg/ha)	-	-	NA	NA	89
	21	**Calitatea apei: Poluarea cu nitraţi şi pesticide**	Tendinţele anuale privind concentraţia de nitraţi din ape de suprafaţa şi ape de adâncime	-	-	NA	NA	NA
			Tendinţele anuale privind concentraţia de pesticide din ape de suprafaţa şi ape de adâncime	-	-	NA	NA	NA
	22	**Sol: Zone care prezintă risc de eroziune a solurilor**	Zonele cu risc de eroziune (T/ha/an)	Diagnoza spaţiului rural	2004	5,29	1,52	1,94
	23	**Sol: Agricultură ecologică**	SAU pentru agricultura ecologică	MADR	2005	107,582	3,4	4,2
	24*	**Schimbări climatice: Producţia de energie regenerabilă care provine din agricultură şi din sectorul forestier**	Producţia de energie regenerabilă din agricultură (ktep)	Ministerul Economiei şi Finanţelor	2006	0	2.084,3	NA
			Productia de energie regenerabila din silvicultura (ktep)			1.663	57.590	44.596

	25	**Schimbări climatice: SAU dedicată producţiei de energie regenerabilă**	SAU pentru culturile energetice şi de biomasă	-	-	NA	1.383	NA
	26	**Schimbări climatice: Emisii de gaze cu efect de seră din agricultură**	Emisiile de gaze cu efect de seră din agricultură (ktep)	Eurostat	2003	11.946,54	484.328,4	414.427,5
AXA 3 Îmbunătăţirea calităţii vieţii în zonele rurale şi încurajarea diversificării activităţii economice	**27***	**Fermieri cu alte activităţi generatoare de venit**	% Fermieri cu alte activităţi generatoare de venit	Eurostat	2003	19,9 (rural 20,2)	27,4	30,4
	28*	**Dezvoltarea angajării în sectorul non-agricol**	Angajarea în sectoarele secundar şi terţiar (mii persoane)	INS	2005	6.204 (rural 1523)	196.420,2	163.382,9
	29*	**Dezvoltarea economică a sectorului non-agricol**	VAB în sectorul secundar şi terţiar	Rezultatele calculării pe baza datelor INS	2004	46.728,3	8.640.141	8.204.600
	30*	**Dezvoltarea activităţilor independente**	Persoane care desfăşoară activităţi independente (mii)	INS	2005	3.226 (rural 2.790)	31.542,4	24.276
	31	**Infrastructura de turism în zonele rurale**	Număr de spatii de cazare (in hoteluri, campinguri, spaţii de vacanţă etc)	Eurostat	2001	277.047 (rural 269.013)	24.903.503	2.263.284
	32*	**Răspândirea Internetului în zonele rurale**	% Populaţie înscrisă la DSL Internet	Rezultatele calculării pe baza datelor INS	2005	20,7 naţional 0,64 rural	NA	7,9
	33*	**Dezvoltarea**	% VAB în servicii	INS	2004	51,80	70,70	71,10

		sectorului serviciilor						
	34	**Migraţia netă**	Rata migraţiei nete	INS	2005	-0,33	NA	5
	35*	**Formare continuă în zonele rurale**	% Populaţie adultă ce participă la educaţie şi instruire	INS	2005	1,6 naţional 0,5 rural	8,50	9,70
AXA 4 LEADER	**36***	**Dezvoltarea Grupurilor de Acţiune Locală**	% Populaţie acoperita de GAL-uri	MADR	2006	0	NA	14,30

***) referitor la indicatorii LEAD**

INDICATORI DE BAZĂ – CONTEXT								
AXA		**Indicator**	**Unitatea de măsura**	**Disponibil în**	**An**	**Valoare pentru România**	**Valoare pentru UE 27**	**Valoare pentru UE 15**
Orizontal	**1**	**Desemnarea zonelor rurale**	Desemnarea zonelor rurale conform metodologiei OECD (PR şi IR)	Eurostat/DG AGRI	-	-	-	-
	2	**Importanţa zonelor rurale**	% Teritoriu în zonele rurale	Eurostat	2003	87,1	92,70	90,90
			% Populaţie în zonele rurale	Eurostat	2003	45,1	58,30	51,40
			% VAB în zonele rurale	Eurostat	2002	80,90	45	43,60
			% Ocupare în zonele rurale	Eurostat	2002	90,30	53,30	46,60
AXA 1 Îmbunătăţirea competitivităţii sectorului agricol şi forestier	**3**	**Utilizarea terenului agricol**	% Teren arabil/păşuni permanente/culturi permanente	INS	2005	63,9/33,0/2,9	60,6/32,7/6,5	56,7/35,2/8
	4	**Structura fermei**	Număr de ferme (milioane)	INS	2005	4,25	15,02	6,23
			Suprafaţa agricolă utilizată (milioane)	INS	2005	13,9	172,86	126,05
			Suprafaţa medie a fermei	INS	2005	3,2	11,5	20,2
			Suprafaţa economică medie a fermei	INS	2005	1,1	9,9	20,7
			Forţa de muncă	INS	2005	2,6	13,35	6,32
	5	**Structura**	Terenul forestier disponibil	MADR (Direcţia	2005	6.263	95.525	125.642

		sistemului forestier	pentru furnizarea de masă lemnoasă (FAWS) (mii ha)	Generală Management Fond Forestier, Funciar şi Cinegetic) pe baza datelor INS				
			Proprietatea (% FAWS considerată eligibilă - deţinută de instituţii publice altele decât Statul/ în proprietate privata)	MADR (Direcţia Generală Management Fond Forestier, Funciar şi Cinegetic) pe baza datelor INS	2005	13,39/20,35	8,9/60,5	10,9/73,5
			Dimensiunea medie a exploataţiei private (FOWL) (ha)	MADR (Direcţia Generală Management Fond Forestier, Funciar şi Cinegetic) pe baza datelor INS	2006	0,6	NA	13,6
	6	**Productivitatea sectorului forestier**	Creşterea medie a volumului anual net (FAWS)	MADR (Direcţia Generală Management Fond Forestier, Funciar şi Cinegetic) pe baza datelor INS	2005	5,6	NA	4,8
AXA 2 Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural	**7**	**Utilizarea terenului**	% Teren agricol/forestier/natural /artificial	CLC 2000	2000	56,6/29,3/6,2/6,3	47,4/30,9/15,4/4,2	44/30,8/18,6/4,1
	8	**Zone defavorizate - LFA**	% SAU în non LFA / LFA montan / LFA semnificativ / LFA specific	MADR	2007	65,52/20,14/1,40/12,94	NA	51,6/4,8/36,4/5,3
	9	**Zone pe care se practică agricultura extensivă**	% SAU pentru culturi arabile extensive	Eurostat	2003	25,3	11,60	6,30
			% SAU pentru păşunat extensiv	MADR	2005	14,11	22,30	20,60
	10	**Zone Natura**	% Teritoriu în cadrul Natura	MADR	2007	20,5	NA	13,20

		2000	2000					
			% SAU în cadrul Natura 2000	-	-	5,1	NA	12,10
			% Zone forestiere în cadrul Natura 2000	-	-	25	NA	11,80
	11	**Biodiversitate: Păduri protejate**	% FOWL protejat pentru conservarea biodiversităţii, peisajelor şi elemente naturale specifice (MCPFE 4.9, clasa 1.1, 1.2, 1.3 & 2)	MADR (Direcţia Generală Management Fond Forestier, Funciar şi Cinegetic) pe baza datelor INS	2005	10/11 (MCPFE 4.9, clasa 1&2)	1,69/1,68/3,59/10,44	1,83/1,79/3,75/9,96
	12	**Dezvoltarea zonelor forestiere**	Creşterea anuală medie a pădurilor şi a altor zone forestiere	INS	2001-2005	34,27	494	374,2
	13	**Sănătatea ecosistemului forestier**	% Mixt (toate speciile)/conifere/foioase în clase de defoliere 2-4	ICP Forest	2004	21,6/21,2/21,3	19,9/20,3/19,2	21,7/17,5/27,5
	14	**Calitatea apei**	% teritoriu desemnat ca fiind Zonă Vulnerabilă la Nitraţi	Indicativ MADR	2007	8,64	NA	NA
	15	**Utilizarea apei**	% SAU irigata	Eurostat	2003	10,7	6,70	8,60
	16	**Păduri de protecţie destinate în principal protecţiei solurilor şi apelor**	FOWL teren gestionat în principal pentru sol şi protecţia apelor (MCPFE 5.1 clasa 3.1)	MADR – Direcţia Generală Management Fond Forestier, Funciar şi Cinegetic	2005	25,1%	7%	5,70%
AXA 3 Îmbunătăţirea calităţii vieţii în mediul rural şi promovarea diversificării	**17**	**Densitatea populaţiei**	Locuitori/km^2	INS	2005	naţional: 90,7 rural: 45,1	114,8	121,1
	18	**Structura pe vârste**	% Persoane cu vârste de (0-14) ani/ (15-64) ani / >=65 ani din populaţia totală	INS	2005	naţional:15,6/69,6/14,8 rural: 17,8/63,4/18,7	16,9/67,2/15,9	16,7/66,8/16,5
	19	**Structura economiei**	% VAB pe sector (primar/secundar/terţiar)	INS	2004	14,1/34,3/51,6	2,2/26,7/71,1	2,1/26,4/71,5

activităţilor economice	**20**	**Structura angajării**	% Angajare pe sector (primar/secundar/terţiar)	INS	2005	naţional: 32,2/30,3/37,5 rural: 64,2/18,7/17,1	6,8/26,4/66,8	3,9/25,3/70,8
	21	**Şomajul pe termen lung**	% Şomaj pe termen lung (ca şi cotă în populaţia activă)	INS	2005	naţional: 4 rural: 2,7	4,1	3,4
	22	**Nivelul de educaţie**	% Adulţi (25-64) cu educaţie medie şi superioară	INS	2005	naţional: 73,1 rural: 55	70	67,20
	23	**Infrastructura Internet**	DSL acoperire (%)	-	-	NA	NA	88

Pentru indicatorii de bază au fost folosite datele identificate la cea mai recentă perioadă, din sursele oficiale disponibile: EUROSTAT, INS, alte instituţii de profil. Pentru indicatorii indisponibili (NA), se vor realiza studii prin măsura de asistenţă tehnică în cursul anului 2008. Datele colectate vor fi reprezentative pentru anul 2006, astfel încât studiile să reflecte situaţia iniţială.

ANEXA 1 A
Estimarea indicatorilor de monitorizare şi evaluare

<table>
<tr><td colspan="7">Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007 - 2013</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Măsuri</td><td rowspan="2">Alocare financiară măsuri 2007-2013
- alocarea financiară cuprinde alocările aferente măsurilor prevăzute a se implementa după anul 2010 (excluzând măsura 221)</td><td colspan="2">Realizare (CCME nota de ghidare H)</td><td colspan="2">Rezultat (CCME nota de ghidare I)</td><td colspan="2">Impact (CCME nota de ghidare J)</td></tr>
<tr><td>Cost Total (Euro)</td><td rowspan="2">Indicatori</td><td rowspan="2">Cuantificare**</td><td rowspan="2">Indicatori</td><td rowspan="2">Cuantificare**</td><td rowspan="2">Indicatori</td><td rowspan="2">Cuantificare**</td></tr>
<tr><td>Cheltuială Publică (Euro)</td></tr>
<tr><td>13.004.469.379</td><td colspan="6" rowspan="2"></td></tr>
<tr><td>9.383.204.168</td></tr>
</table>

Axa 1 - Creşterea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier							
111 - Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe	**86.615.459**	Număr participanţi *conform CCME împărţit pe parcursul implementării după vârstă, gen, conţinutul activităţii si tipul participanţilor* • număr de participanţi la activităţi de formare profesională: 115.003 • număr de participanţi la acţiuni de informare şi difuzare de cunoştinţe: 98.010 • femei: 44.920 • tineri sub 40 de ani: 105.705 • activi în agricultură: 200.513 • activi în industria alimentară: 12.500 •	**213.013**	Număr de participanţi care au terminat cu succes formarea profesională (Măsura 111) 80% din numărul total al beneficiarilor măsurii 111 • care au terminat cu succes formarea profesională: 92.002 • care au beneficiat de acţiuni de informare şi difuzare de cunoştinţe: 78.408 • femei: 35.936 • tineri sub 40 de ani: 84.564 • activi în agricultură: 160.410 • activi în industria alimentară: 10.000	**170.410**		
	86.615.459	Număr total de zile de instruire realizate de toţi participanţii • de pregătire profesională: 647.670 • de informare şi difuzare de cunostinţe: 112.020	786.690				
		Indicator adiţional Număr de fermieri care au participat la actiuni de informare si difuzare de cunostinte privind schema de agro-mediu	**4.000**				
		Număr de beneficiari care au participat la un modul de formare, eligibili pentru măsura 112 ”Instalarea tinerilor fermieri” Estimare: beneficiarii masurii 112	13.631				
		Număr de beneficiari care au participat la un modul de formare, eligibili pentru	76.172				

		măsura 141 „Sprijinirea fermelor de semi-subzistenta” Estimare: beneficiarii masurii 141 Număr de beneficiari care au participat la un modul de formare în domeniul privind diversificarea activităţilor în exploataţiile agricole, îmbunătăţirea calităţii producţiei, igiena şi siguranţa alimentelor, crearea de condiţii pentru a asigura bunăstarea animalelor şi sănătatea plantelor, siguranţa muncii, folosirea fertilizanţilor şi amendamentelor în agricultură în concordanţă cu standardele Uniunii Europene.	25.200				
112 - Instalarea tinerilor fermieri	**331.842.873**	Numărul total de tineri fermieri sprijiniţi *conform CCME împărţit pe parcursul implementării după gen şi tipul sectorului agricol* • din care femei: 1.636	**13.631**			**Creştere economică** Valoarea adiţională netă exprimată în M. Euro (Axa 1)	**2.396,4**
	331.842.873	Volumul total al investiţiilor Estimare cf. datelor din implementare rezulta ca beneficiarii măsurii 112 investesc aprox. 49% din grant iar 7,5% din ei aplica si pe masura 121 investind in medie in cadrul exploatatiei 235.800 euro	**404.256.166**				
143 - Furnizarea de servicii de consiliere şi	**13.474.071**	Număr de fermieri consiliaţi pentru 2007-2013 ▪ din care femei: 10.000 ▪ Număr de fermieri consiliaţi pentru	**50.000**	Numărul exploataţiilor sprijinite care produc pentru	**40.000**		

consultanţă pentru agricultori	**13.474.071**	Măsura 141 „Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă”: 50.000		piaţă (Masura 143).			
121 - Modernizarea exploataţiilor agricole	**2.155.258.525**	Număr de exploataţii care primesc sprijin pentru investiţii *conform CCME împărţit pe parcursul implementării după vârstă, gen, statut juridic*	**44.458**	Creşterea VAB în exploataţiile, întreprinderile M€ Măsura 112 – 135 Măsura 121 – 2.172 Măsura 122 – 24 Măsura 125 – 24 Măsura 123 – 628 Măsura 143 – 12,5	**2.995,5**		
		Indicator adiţional Număr de exploataţii de semi-subzistenţă sprijinite	**20.720**	Număr de exploataţii care realizează/introduc noi produse şi/sau noi tehnologii	**22.982**		
		Indicator adiţional Număr de exploataţii sprijinite aparţinând membrilor formelor associative (15% din beneficiarii măsurii)	**6.670**	Indicator adiţional Măsura 121: Număr de	**20.000**		

		Indicator adiţional Număr de forme asociative sprijinite (1,5% din beneficiarii măsurii)	**670**	exploataţii care îndeplinesc standardele comunitare, ca urmare a sprijinului Estimare: 45% din beneficiari			
		Indicator adiţional Număr de exploataţii care produc şi utilizează energie regenerabilă	**445**				
	1.149.868.189	Volumul total al investiţiilor (Euro) = Cost total *conform CCME împărţit pe parcursul implementării după tipul investiţiei şi tipul sectorului agricol*	**2.190.191.612**				
122 - Îmbunătăţire a valorii economice a pădurii	**243.088.277**	Numărul de exploataţii forestiere sprijinite *conform CCME împărţit pe parcursul implementării după tipul de proprietar*	**1.647**	Indicator adiţional Măsura 122 Numărul de proiecte de îmbunătăţire a structurii pădurii Estimare: aproximativ 25% din beneficiari vor realiza acest tip de proiecte	**600**	**Productivitatea muncii** Schimbări în VAB/Echivalent normă întreagă (Axa 1)	**+8%**
				Indicator adiţional Măsura 122 Număr de hectare pe care s-a îmbunătăţit structura pădurii	**6.000**		
	133.698.552	Volumul total al investiţiilor (Euro) = Cost total *conform CCME împărţit pe parcursul implementării după tipul de proprietar*	**247.028.324**	Număr de ferme sprijinite care vor introduce noi produse/noi tehnologii (Măsurile 121-122-123)	**25.804**		
123 - Creşterea valorii	**2.921.977.930**	Numărul total al întreprinderilor *conform CCME împărţit pe parcursul implementării după dimensiunea*					

adăugate a produselor agricole şi forestiere		*întreprinderii, tipul activităţii şi tipul sectorului* Numărul total al întreprinderilor Împărţite în funcţie de dimensiunea acestora ▪ micro-întreprinderi: 2.560 ▪ IMM: 580 ▪ Altele: 65	**3205**	Mai mult de 50% din beneficiarii măsurilor 121: 22.982 122: 1.200 123: 1.622			
	1.177.453.783	Volumul total al investiţiilor (Euro) = Cost total *conform CCME împărţit pe parcursul implementării după dimensiunea întreprinderii, tipul activităţii şi tipul sectorului* Împărţire în funcţie de dimensiunea întreprinderii: ▪ micro-întreprinderi: 1.747.719.880 ▪ ▪ IMM: 905.572.362 ▪ ▪ Altele: 316.046.000	**2.969.338.242**	Indicator adiţional Măsura 123 Număr de întreprinderi care îndeplinesc standardele comunitare, ca urmare a sprijinului Estimare: 100% din beneficiari	**3.205**		
		Indicator adiţional Număr de întreprinderi sprijinite, din care: ▪ Număr de întreprinderi sprijinite, cu programe de restructurare până în 2009 (Estimare: 80% din numărul total al întreprinderilor cuprinse în lista din cadrul măsurii): **425** ▪ Număr de întreprinderi sprijinite care aparţin formelor asociative (Estimare: 15% din numărul total al beneficiarilor): **470**	**3.205**				

125 - Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructuri i legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii	**655.927.055**	Numărul de acţiuni sprijinite *conform CCME împărţit pe parcursul implementării după tipul terenului şi tipul operaţiunii*	**1.667**				
	537.042.272	Volumul total al investiţiilor (Euro) = Cost total *conform CCME împărţit pe parcursul implementării după tipul terenului şi tipul operaţiunii* Împartite pe tipul de teren: ▪ Agricol: 276.755.315 ▪ Forestier: 267.793.532 ▪ Comasarea terenurilor (după 2012): 59.509.673 ▪ Infrastructura de prevenire şi de protecţie împotriva inundaţiilor 62.500.000	**666.558.520**				
		Indicator adiţional Suprafaţa modernizată şi reabilitată					
		Irigaţii - ha	**395.000**				
		– ha 120.000 - drenaje	**220.000**				

		60.000 - combaterea eroziunii solului 40.000 - protecţie împotriva inundaţiilor					
		Lungimea drumurilor construite: Agricole - km	**740**				
		Forestiere – km	**2.010**				
		Indicatori adiţionali submăsura 125c metri liniari diguri refăcute metri liniari diguri nou construite	 **145.000** **43.550**				
141 - Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă	**468.484.058**	Număr total de ferme de semi-subzistenţă sprijinite *conform CCME împărţit pe parcursul implementării după dimensiunea fermei (în ha)*	**76.172**	Număr de ferme care intră pe piaţă (Măsura 141) Mai mult de 80% din beneficiarii măsurii 141	**60.938**		
	468.484.058	Indicator adiţional Număr de ferme de semi-subzistenţă sprijinite din zone defavorizate 20% din beneficiari	**15.238**				

		Indicator adiţional Număr de ferme de semi-subzistenţă sprijinite împărţite în funcţie de: **Statut juridic** - Persoane fizice, estimare 80% din beneficiari: 60.938 - Persoana juridice, estimare 20% din beneficiari: 15.234 **Gen** - bărbaţi, estimare 90% din beneficiari: 68.555 - femei, estimare 10% din beneficiari: 7.617 **Structura pe vârste** <40, estimare 15% din beneficiari: 11.426 >= 40, estimare 85% din beneficiari: 64.747	**76.172**				
		Indicator adiţional Număr de ferme de semi-subzistenţă sprijinite care aplică pentru agro-mediu 10% din beneficiari	**7.617**	Indicator adiţional Număr de ferme de semi-subzistenţă sprijinite care vor introduce noi produse (Măsura 141) Mai mult de 40% din beneficiarii măsurii 141	**30.470**		
142 - Înfiinţarea grupurilor de producători	**24.601.255**	Număr total de grupuri de producători sprijinite *conform CCME împărţit pe parcursul implementării după tipul grupului de producător şi tipul sectorului agricol* din care pentru produse ecologice: 17 ▪ Sectorul vegetal: 66	**165**	Număr de ferme de semi-subzistenţă membre în grupurile de producători, intrate pe piaţă (Măsura 142)	**2.111**		

		- culturi de câmp (53) - horticultura (7) - viticultură (7) ▪ Sectorul de creştere a animalelor: 71 - creşterea animalelor pentru lapte (46) - creşterea animalelor (excluzând laptele) (13) - granivore (porci şi păsări) (12) ▪ Mixt: 12 ▪ Altele: 17					
	24.601.255	Cifra de afaceri a grupurilor sprijinite (M€)/an *conform CCME împărţit pe parcursul implementării după tipul grupului de producător şi tipul sectorului agricol*	**264**				
		Indicator adiţional Număr de grupuri de producători cu mai mult de 10 membri 50% din beneficiarii măsurii	**83**				
		Indicator adiţional Număr total de membri în grupurile de producători sprijinite Împărţit în funcţie de: Tipul de sector agricol ▪ Sectorul vegetal: 2.908 - culturi de câmp (2.644) - horticultura (132) - viticultură 222 (132) ▪ Sectorul de creştere a animalelor: 6.530 - creşterea animalelor pentru lapte (4.618)	**10.553**				

		- creşterea animalelor (excluzând laptele) (1.790) - granivore (porci şi păsări) (121) ▪ Mixt: 463 ▪ Altele: 653					
Axa 2 - Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural							
211 - Sprijin pentru zona montană defavorizată	**607.754.544**	Numărul exploataţiilor din zona montană care primesc sprijin	**420.000**	Suprafaţa ce beneficiază de o gospodărire de succes a terenului agricol, contribuind la: (unele suprafeţe contribuie la mai multe obiective)		**Menţinerea terenurilor agricole şi forestiere cu înaltă valoare naturală** (Schimbări în zonele cu înaltă valoare naturală)	
	607.754.544	Suprafaţa totală angajată prin măsură (ha)	**2.520.000**	(a) biodiversitate şi înalta valoare naturală a terenului agricol măsura 211 = 2.520 000 ha măsura 212 = 1.795 000 ha măsura 214 (pachetul 1, 3, 6 şi 7) = 2.088.000ha	**6.403.000**		
212 - Sprijin pentru zone defavorizate - altele decât zona montană	**493.083.876**	Numărul exploataţiilor din zonele defavorizate - altele decât zona montană care primesc sprijin 270.000 – ZDS 29.167 – ZSD	**299.167**				
	493.083.876	Suprafaţa totală angajată prin măsură (ha) 1.620.000 ha – ZDS 175.000 ha – ZSD	**1.795.000**	(b) calitatea apei măsura 214 (pachetele 1, 2, 3, 4, 5) = 2.643.000 ha	**2.643.000**	**Adiţional Stoparea declinului biodiversităţii** (Crex crex, Lanius minor, Falco vespertinus)	**Menţinerea populaţiilor de păsări**
214 - Plaţi de agro-mediu	**996.408.184**	Numărul total al exploataţiilor agricole sau al exploataţiilor altor administratori de teren care primesc sprijin; *conform CCME împărţit pe parcursul implementării după tipul beneficiarilor*	**183.174**	(c) atenuarea schimbărilor climatice măsura 214 (pachetul 2)	**435.000**	**Stoparea declinului biodiversităţii** Schimbarea trendului de declin al biodiversităţii măsurat prin	

		(fermieri/alt tip de manageri de teren), vârsta angajamentului				intermediul populaţiilor de păsări specifice terenurilor agricole)	
		Suprafaţa totala sprijinită *conform CCME împărţit pe parcursul implementării după tipul beneficiarilor (fermieri/alt tip de manageri de teren),vârsta angajamentului şi tipul angajamentului*	**3.303.000**	(d) calitatea solului măsura 211 (30% din terenul arabil sprijinit) = 113.400 ha măsura 212 (20% din terenul arabil sprijinit din LFA semnificativ + 30% din terenul arabil sprijinit din LFA specific) = 346.260 ha măsura 214 (pachetul 4 şi 5) = 780.000 ha	**1.239.660**		
		Suprafaţa fizică totală sprijinită;	**2.868.000**				
	996.408.184	Număr total de contracte *conform CCME împărţit pe parcursul implementării după tipul beneficiarilor (fermieri/alt tip de manageri de teren), vârsta angajamentului şi tipul angajamentului*	**212.174**	(e) evitarea marginalizării şi a abandonului terenului agricol măsura 211 = 2.520.000 ha măsura 212 = 1.795.000 ha măsura 214 (pachetul 1 şi 3) = 1.863 000 ha	**6.178.000**	**Adiţional Menţinerea terenurilor agricole şi forestiere cu înaltă valoare naturală** (Evoluţia unor specii de plante specifice pajiştilor semi-naturale)	**2008 = 100 2013 = 100 (menţinerea speciilor de plante)**
		Numărul de acţiuni privind resursele genetice;	**0**				
221 - Prima împădurire a terenurilor agricole	**158.166.440***	Numărul total de beneficiari care primesc sprijin pentru împădurire *conform CCME împărţit pe parcursul implementării după tipul de proprietar, vârsta angajamentului (existent/nou) şi*	**14.180**	Suprafaţa ce beneficiază de o gospodărire de succes a terenului forestier, contribuind la:		**Îmbunătăţirea calităţii apei** (Schimbări în balanţa brută a nutrienţilor)	

* alocare financiară reală care nu cuprinde şi suma aferentă Măsurilor 223 şi 224, măsuri prevăzute a se implementa din 2010

		obiectivul de mediu					
	137.604.802*	Suprafaţa totală de teren împădurită *conform CCME împărţit pe parcursul implementării după tipul de proprietar, vârsta angajamentului (existent/nou), structura majoritară pe specii şi obiectivul de mediu*	**49.348**	(a) biodiversitate şi înalta valoare naturală a terenului forestier	**49.348**	**Contribuţia la combaterea schimbărilor climatice** (Creşterea producţiei de energie regenerabilă)	
				(b) calitatea apei	**49.348**	**Adiţional Creşterea biomasei vegetale**	**493.482**
				(c) atenuarea schimbărilor climatice	**49.348**		
				(d) calitatea solului	**49.348**	**Adiţional Fixarea carbonului**	**54.283**
215 - Bunăstare animala	**154.878.049**	Numarul de exploatatii sprijinite	**452**	(e) evitarea marginalizării şi a abandonului terenului	**49.348**		
	154.878.049	Numarul de contracte	**452**				
Axa 3 - Calitatea vieţii în zonele rurale şi diversificarea economiei rurale							
312 - Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi	**759.803.139**	Număr de micro-întreprinderi sprijinite *conform CCME împărţit pe parcursul implementării după categoria de vârstă, statutul juridic, tipul micro-întreprinderii (nou înfiinţată sau existentă - dezvoltarea micro-întreprinderilor)*	**10.091**	Creşterea valorii adăugate brute non-agricole în investiţiile sprijinite (M€) Măsura 312	**149**	**Creştere economică (Axa 3)** Valoare adăugată netă exprimată în M Euro. Din care:	**230**
				Creşterea valorii adăugate brute non-agricole în investiţiile sprijinite (M€) Măsura 313	**96**	**Creştere economică** Măsura 312 (M Euro)	**119**
	531.842.968	Volumul total al investiţiei = Cost Total	**759.803.139**			**Creştere economică** Măsura 313 (M Euro)	**77**
						Creştere economică Măsura 322 (M Euro)	**34**

* alocare financiară reală care nu cuprinde şi suma aferentă Măsurilor 223 şi 224, măsuri prevăzute a se implementa din 2010

		Indicator adiţional Număr de micro-întreprinderi sprijinite împărţit în funcţie de tipul investiţiei:		Numărul brut de locuri de muncă create Măsura 312	**29.494**	Indicator adiţional (Măsura 312 şi 313) Angajarea suplimentară în sectoarele secundar şi terţiar (% din angajarea rurală sectorială 2005)	**2,9%**
		Estimare: investiţii în activităţi non-agricole productive	**1.522**				
		Estimare: investiţii pentru dezvoltarea activităţilor de meşteşugărit şi artizanat	**3.806**				
		Estimare: investiţii în servicii pentru populaţia rurală prestate de către micro-întreprinderi	**4.567**				
		Estimare: investiţii în energie regenerabilă	**196**				
313 - Încurajarea activităţilor turistice .	**597.353.960**	Numărul de noi activităţi turistice sprijinite, împărţite după tipul de acţiune:	**2.757**	Numărul brut de locuri de muncă create Măsura 313	**13.783**	Indicator adiţional (Măsura 322) Proporţia populaţiei din zonele rurale ce beneficiază de condiţii îmbunătăţite de viaţă graţie proiectelor finanţate prin măsura 322	**50%**
				Numărul suplimentar de vizite turistice (Măsura 313) (mii)	**2.756**		
	388.280.074	Numărul de noi activităţi turistice sprijinite, privind infrastructura recreaţională şi de primire turistică	**2.097**	Populaţie din zonele rurale ce beneficiază de servicii îmbunătăţite (Măsura 322) mii persoane	**5.053**		
		Numărul de noi activităţi turistice sprijinite pentru infrastructura la scară mică	**533**				
		Numărul de noi activităţi turistice sprijinite privind dezvoltarea/marketing-ul serviciilor de turism rural	**126**				

		Volumul total al investiţiilor = Cost Total împărţit în funcţie de acţiune:	**597.353.960**				
		82% din costul total al măsurii va fi dedicat infrastructurii recreaţionale şi de primire turistică	**489.830.247**				
		15% din costul total al măsurii va fi dedicat infrastructurii la scară mică	**89.603.094**				
		3% din costul total al măsurii va fi dedicat dezvoltării/marketing-ului serviciilor de turism rural	**17.920.619**				
		Indicator adiţional Număr de acţiuni turistice în infrastructura recreaţională şi de primire turistică, împărţite după tipul de acţiune:	**2.097**				
		acţiuni de agroturism	**669**				
		acţiuni de turism rural	**971**				
		activităţi recreaţionale	**457**				
322- Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în	**1.759.691.392**	Acţiuni pentru serviciile de bază *conform CCME împărţit pe parcursul implementării în funcţie de tipul de acţiune*	**263**	Indicator adiţional (Măsura 313) Numărul structurilor de turism sprijinite care diversifică gama serviciilor de turism Estimare: 30% din structurile de	**492**	**Creare de locuri de muncă** Număr de locuri de muncă create în echivalenţă normă întreagă (măsurile axei 3) Din care:	**38.483**
		Acţiuni pentru patrimoniul rural *conform CCME împărţit pe parcursul implementării în funcţie de tipul de acţiune (patrimoniu natural sau cultural)*	**395**				

valoare a moştenirii rurale		Numărul comunelor unde au avut loc acţiuni de renovare a satelor *conform CCME împărţit pe parcursul implementării în funcţie de tipul renovării*	**1.026 din care 104 comune cu infrastructura afectata de inundaţii**	turism îşi vor diversifica gama serviciilor de turism			
	1.726.070.331	Volumul total al investiţiilor ▪ Volumul total al investiţiilor în servicii de bază Împărţit în funcţie de tipul acţiunii (iniţiative ICT, mobilitate, infrastructură culturală şi socială, infrastructură de mediu, training, facilităţi de îngrijire a copiilor, altele): 103.491.715.Volumul total al investiţiilor împărţit în funcţie de tipul patrimoniului (natural, cultural): 78.960.893	**1.759.691.392**			**Creare de locuri de muncă** Măsura 312	**23.139**
		Indicator adiţional Număr de comune identificate în Master Planuri pentru infrastructura de apă/apă uzată, finanţate prin FEADR	**200**			**Creare de locuri de muncă** Măsura 313	**11.027**
		Indicator adiţional Număr de comune care nu au mai beneficiat de finanţare UE	**513**			**Creare de locuri de muncă** Măsura 322	**4.317**

		Indicator adiţional Număr de km realizaţi prin intermediul componentei "renovarea satelor"					
		km de drum	**3.369**				
		km de reţea de conducte pentru alimentare cu apă	**6.317**				
		km de conducte de canalizare	**5.053**				
		Indicatori aditionali specifici submasurii 322 d) elemente de infrastructura edilitara imbunatatite - km de drum	**780**				
		- poduri si podete (bucati)	**208**				
Axa 4 - LEADER							
41 - Implementarea strategiilor de dezvoltare locală - 411 Creşterea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier - 412 Îmbunătăţire	**491.374.078**	Număr de GAL-uri	**151**	Numărul brut de locuri de muncă (41 şi 421) ▪ măsura 41: 19.004 ▪ măsura 41: 302	**19.306**	**Creştere economică** Valoarea adiţională netă exprimată în M.Euro (măsura 41)	**190**
		Suprafaţa totală a GAL-urilor (km^2)	**181.600**				
		Populaţia totală din cadrul teritoriului GAL-urilor	**9.360.000**				
		Numărul proiectelor finanţate de GAL-uri *conform CCME împărţit pe parcursul implementării pe axe, măsuri*	**9.502**				

a mediului şi a spaţiului rural - 413 Calitatea vieţii şi diversificarea economiei rurale		Număr de beneficiari sprijiniţi = Număr proiecte *conform CCME împărţit pe parcursul implementării pe axe, măsuri şi tip de beneficiar*	**9.502**	Indicator adiţional pentru măsura 41 Număr de beneficiari care dezvoltă acţiuni inovative Estimare 10% din numărul proiectelor	**950**		
	342.330.300	Indicator adiţional Numărul membrilor GAL-urilor	**5.285**				
		Indicator adiţional Numărul partenerilor privaţi şi a ONG-urilor membri ai GAL-urilor	**3.213**	Indicator adiţional pentru măsura 431.1 Număr de participanţi care au terminat cu succes o acţiune de formare în domeniul:	**1.940**		
421 - Implementare a proiectelor de cooperare	**10.384.882**	Numărul proiectelor de cooperare sprijinite *conform CCME împărţit pe parcursul implementării pe baza nivelului de cooperare (Intra-teritoriale sau Transnaţionale) şi axe în cadrul cărora pot fi grupate proiectele de tip Leader*	**302**				
		Numărul de GAL-uri care întreprind proiecte de cooperare = nr. de GAL-uri *conform CCME împărţit pe parcursul implementării pe baza nivelului de cooperare (Intra-teritoriale sau Transnaţionale) şi axe în cadrul cărora pot fi grupate proiectele de tip Leader*	**151**	- Training general privind abordarea LEADER	**1.640**		
		Indicator adiţional Numărul de proiecte de cooperare care implică mai mult de două GAL-uri din România	**76**	- Training pentru reprezentanţii potenţialelor GAL-uri	**300**	**Crearea de locuri de muncă** Număr de locuri de muncă în echivalenţă normă întreagă create	**15.445**

	8.879.074	Indicator adiţional Numărul de proiecte de cooperare care implică un GAL din UE cu experienţă în LEADER+	**76**	Număr de participanţi care au finalizat cu succes o activitate de formare	**10.680**	(măsura 41 şi 421) Numărul de locuri de muncă create în echivalenţă normă întreagă reprezintă numărul suplimentar de locuri de muncă create care pot fi atribuite intervenţiei. ▪ măsura 41: 15.203 ▪ măsura 41: 242	
431.1 - Construcţie parteneriate public-private	**7.705.162**	Număr de acţiuni sprijinite împărţite în funcţie de tipul acţiunii:	**256**				
		- Training general privind abordarea LEADER	**41**				
		- Training pentru reprezentanţii potenţialelor GAL-uri	**15**				
	6.395.284	- Sprijin financiar pentru pregătirea aplicaţiilor GAL (strategia)	**200**				
431.2 - Funcţionarea Grupurilor de Acţiune Locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului	**66.596.170**	Numărul de acţiuni sprijinite privind funcţionarea Grupurilor de Acţiune Locală; (1 acţiune = 1 buget anual pentru un GAL)	**534**				
	66.596.170	Numărul de acţiuni sprijinite privind dobândirea de competente (1 acţiune = 1 sesiune de training)	**534**				
		Numărul de acţiuni sprijinite privind animarea teritoriului (1 acţiune = 1 seminar de animare)	**2.136**				

****** Având în vedere că, conform previziunilor de plată pentru perioada cuprinsă între trim.II.2012-trim.I.2013, perioada de aplicare a facilităţii rambursării unei rate de 95% FEADR din total cheltuieli publice, suma rambursată în avans datorită acestei rate majorate reprezintă aprox. 2% din valoarea publică a axei 1 şi 4, modificare indicatorilor nu se justifică, întrucât 2% se încadrează în marja de eroare a estimării valorilor ţintă a indicatorilor faţă de valorile realizate în implementare.

ANEXA 1 B
Indicatori comuni de impact

Indicatori de impact	Legătura cu indicatorii de bază	Valoarea indicatorilor de bază	Obiectiv 2013 - pentru indicatorii de impact[115]
Creştere economică *Valoarea adiţională netă exprimată în milioane Euro*	Dezvoltarea economică a sectorului primar *VAB în sectorul primar - milioane Euro*	4.576,9 (în 2002)	Creşterea valorii adăugate la nivelul beneficiarilor direcţi precum şi indirect la nivelul întregii arii de aplicabilitate a Programului *Estimare: creşterea valorii adăugate nete cu 2.816 milioane Euro la nivelul beneficiarilor din sectoarele primar, secundar şi terţiar*
	Dezvoltarea economică a sectorului alimentar *VAB în industria alimentară - milioane Euro*	3.386 (în 2001)	
	Dezvoltarea economică a sectorului non-agricol *VAB în sectorul secundar şi terţiar - milioane Euro*	46.728,3 (în 2004)	
Crearea de locuri de muncă *Număr de locuri de muncă create, în echivalent normă întreagă*	Dezvoltarea angajării în sectorul primar *Angajarea în sectorul primar - mii persoane*	2.943 (în 2005)	Crearea de locuri de muncă la nivelul beneficiarilor direcţi precum şi indirect la nivelul întregii arii de aplicabilitate a Programului *Estimare: crearea a 54.000 locuri de muncă în echivalent normă întreagă la nivelul beneficiarilor din sectorul non-agricol*
	Dezvoltarea angajării în industria alimentară *Angajarea în industria alimentară - mii persoane*	Disponibil după aprobarea Programului, pe baza studiilor finanţate prin măsura de Asistenţă tehnică *	
	Dezvoltarea angajării în sectorul non-agricol *Angajarea în sectoarele secundar şi terţiar - mii persoane*	naţional 6.204 rural 1.523 (în 2005)	
Productivitatea muncii *Schimbări in Valoarea adăugată brută/Echivalent normă întreagă*	Productivitatea muncii în agricultură *Valoarea adăugată brută/Unitate anuală de muncă (VAB/AWU) - Euro*	14 (în perioada 2002-2004)	Creşterea productivităţii muncii la nivelul beneficiarilor direcţi precum şi indirect la nivelul întregii arii de aplicabilitate a Programului *Estimare: creştere anuală a productivităţii muncii cu 8% la nivelul beneficiarilor direcţi din sectorul primar şi industria alimentară*
	Productivitatea muncii în industria alimentară *Valoarea adăugată brută/angajat în industria alimentară - mii Euro/angajat*	5 (în 2004)	
	Productivitatea muncii în sectorul forestier *Valoarea adăugată brută/angajat în sectorul forestier - mii Euro/angajat*	3,4 (în 2001)	

[115] Având în vedere că, conform previziunilor de plată pentru perioada cuprinsă între trim.II.2012-trim.I.2013, perioada de aplicare a facilității rambursării unei rate de 95% FEADR din total cheltuieli publice, suma rambursată în avans datorită acestei rate majorate reprezintă aprox. 2% din valoarea publică a axei 1 și 4, modificare indicatorilor nu se justifică, întrucât 2% se încadrează în marja de eroare a estimării valorilor țintă a indicatorilor față de valorile realizate în implementare.

* Pentru indicatorii indisponibili (NA), se vor realiza studii prin măsura de asistenţă tehnică în cursul anului 2008. Datele colectate vor fi reprezentative pentru anul 2006, astfel încât studiile să reflecte situaţia iniţială.

Stoparea declinului biodiversităţii *Schimbarea trendului de declin al biodiversităţii măsurat prin intermediul populaţiilor de păsări specifice terenurilor agricole*	Biodiversitate: Populaţia de păsări specifice terenurilor agricole *Evoluţia indicelui populaţiilor de păsări specifice terenurilor agricole*	Disponibil după aprobarea Programului, pe baza studiilor finanţate prin măsura de Asistenţă tehnică*	Ţinta va fi stabilită după ce valorile pentru indicatorii de bază vor deveni disponibile
Menţinerea terenurilor agricole şi forestiere cu înaltă valoare naturală *Schimbări în zonele cu înaltă valoare naturală*	Terenurile cu înaltă valoare naturală *SAU în zonele cu înaltă valoare naturală (milioane ha)*	2,4 (indicativ MADR 2007)	Menţinerea terenurilor agricole şi forestiere cu înaltă valoare naturală sprijinite
	Componenţa pe specii a populaţiilor de arbori *Distribuirea speciilor pe zone de FOWL (%conifere/%foioase/%mixt)*	28,6/71,4/0,0 (în 2001)	
Îmbunătăţirea calităţii apei *Schimbări în balanţa brută a nutrienţilor*	Bilanţul brut a nutrienţilor Balanţa azotului (kg/ha)	Disponibil după aprobarea Programului, pe baza studiilor finanţate prin măsura de Asistenţă tehnică*	Ţinta va fi stabilită după ce valorile pentru indicatorii de bază vor deveni disponibile
	Poluarea cu nitraţi şi pesticide *Tendinţele anuale privind concentraţia de nitraţi din ape de suprafaţa şi ape de adâncime* *Tendinţele anuale privind concentraţia de pesticide din ape de suprafaţa şi ape de adâncime*		
Contribuţia la combaterea schimbărilor climatice *Creşterea producţiei de energie regenerabilă*	Producţia de energie regenerabilă din agricultură (ktep)	0 (în 2006)	Creşterea producţiei de energie regenerabilă şi a suprafeţelor agricole utilizate pentru culturile energetice şi de biomasă
	Producţia de energie regenerabila din silvicultura (ktep)	1.663 (în 2006)	
	SAU dedicată producţiei de energie regenerabilă *SAU pentru culturile energetice şi de biomasă*	Disponibil după aprobarea Programului, pe baza studiilor finanţate prin măsura de Asistenţă tehnică *	
	Emisii de gaze cu efect de seră din agricultură *1.000 t echivalent CO_2*	11.946,54 (în 2003)	

Indicatori adiţionali de mediu

Indicatori adiţionali de mediu[116]	Valoare de bază	An	Sursa
Emisiile de amoniac din agricultură	153.000 Tone	2005	Starea Mediului – Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile

* Pentru indicatorii indisponibili (NA), se vor realiza studii prin măsura de asistenţă tehnică în cursul anului 2008. Datele colectate vor fi reprezentative pentru anul 2006, astfel încât studiile să reflecte situaţia iniţială.

* Pentru indicatorii indisponibili (NA), se vor realiza studii prin măsura de asistenţă tehnică în cursul anului 2008. Datele colectate vor fi reprezentative pentru anul 2006, astfel încât studiile să reflecte situaţia iniţială.

* Pentru indicatorii indisponibili (NA), se vor realiza studii prin măsura de asistenţă tehnică în cursul anului 2008. Datele colectate vor fi reprezentative pentru anul 2006, astfel încât studiile să reflecte situaţia iniţială.

[116] Pentru stabilirea valorilor de referinţă pentru aceşti indicatori au fost folosite datele identificate la cea mai recentă perioadă, din sursele oficiale disponibile. Pentru indicatorii indisponibili (NA), dacă este necesar se vor realiza studii prin măsura de asistenţă tehnică în cursul anului 2008. Datele colectate vor fi reprezentative pentru anul 2006, astfel încât studiile să reflecte situaţia iniţială.

Consumul tehnologic de îngrăşăminte utilizate în agricultură	16.316 Tone substanţă activă	2005	Institutul Naţional de Statistică
Suprafeţele utilizate de pajişte	N.A.		
Calitatea apelor de suprafaţă	**	2006	Administraţia Naţională Apele Române
Mortalitatea şi morbiditatea la nivel naţional	Rata mortalităţii: 12,1 $^{0}/_{00}$ Morbiditatea: 16.159 mii îmbolnăviri	2005	Institutul Naţional de Statistică

**** Lacuri**

Încadrarea principalelor lacuri din România în categorii de calitate, conform chimismului apei

BAZINUL HIDROGRAFIC	NR. TOTAL DE LACURI	CLASA DE CALITATE									
		I		II		III		IV		V	
		Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
Tisa	1	-	-	1	100	-	-	-	-	-	-
Someş	7	5	71,4	1	14,4	1	14,4	-	-	-	-
Crişuri	4	2	50,0	2	50,0	-	-	-	-	-	-
Mureş	5	4	80,0	1	20,0	-	-	-	-	-	-
Bega-Timiş	4	-	-	3	75,0	1	25,0	-	-	-	-
Nera-Cerna	2	2	100	-	-	-	-	-	-	-	-
Jiu	4	1	25,0	3	75,0	-	-	-	-	-	-
Olt	13	7	53,8	6	46,2	-	-	-	-	-	-
Argeş	13	9	69,2	2	15,4	1	7,7	1	7,7	-	-
Ialomiţa	6	4	66,6	1	16,7	1	16,7	-	-	-	-
Siret	19	10	52,6	7	36,9	2	10,5	-	-	-	-
Prut	7	-	-	2	28,6	5	71,4	-	-	-	-
Dunăre	10	4	40	3	30	3	30	-	-	-	-
Litoral	7	-	-	2	28,6	4	57,1	1	14,3	-	-
TOTAL	**102**	**48**	**47,1**	**34**	**33,3**	**18**	**17,6**	**2**	**2,0**	**-**	**-**

Sursa Administraţia Naţională „Apele Române

**** Râuri**

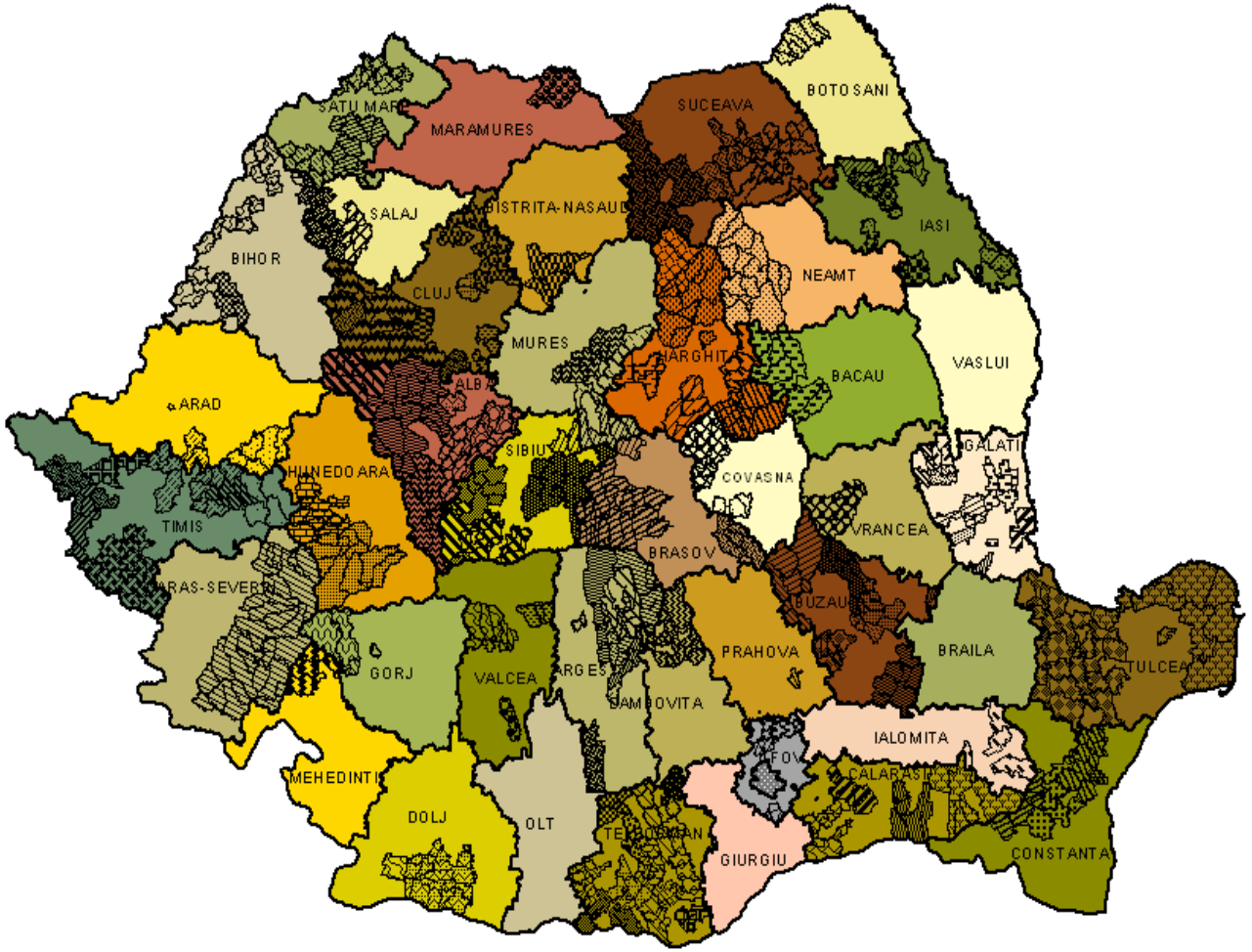
Repartiţia secţiunilor de monitorizare pe clase de calitate conform situaţiei globale evaluate în anul 2006

Nr. crt.	Bazinul hidrografic	Nr. Total secţ.	Repartiţia secţiunilor pe clase de calitate									
			I		II		III		IV		V	
			Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%	Nr.	%
1	Tisa	26	4	15,4	17	65,4	3	11,5	-	-	2	7,7
2	Someş	71	28	39,4	26	36,6	8	11,3	4	5,6	5	7
3	Crişuri	99	14	14,1	77	77,8	6	6,1	2	2	-	-
4	Mureş	101	39	38,6	42	41,6	13	12,9	4	4	3	3
5	Bega-Timiş	42	17	40,5	9	21,4	14	33,3	2	4,8	-	-
6	Nera-Cerna	13	7	53,8	6	46,2	-	-	-	-	-	-
7	Jiu	51	28	54,9	19	37,3	2	3,9	1	2	1	2
8	Olt	126	43	34,1	45	35,7	30	23,8	4	3,2	4	3,2
9	Vedea	18	-	-	8	44,4	8	44,4	1	5,6	1	5,6
10	Argeş	75	7	9,3	52	69,3	11	14,7	1	1,3	4	5,3
11	Ialomiţa	50	25	50	11	22	11	22	2	4	1	2
12	Siret	116	46	39,7	44	37,9	17	14,7	6	5,2	3	2,6
13	Prut	26	-	-	10	38,5	10	38,5	4	15,4	2	7,7
14	Dunăre	28	6	21,4	22	78,6	-	-	-	-	-	-
TOTAL		**842**	**264**	**31,4**	**388**	**46,1**	**133**	**15,8**	**31**	**3,7**	**26**	**3,1**

Sursa: Administraţia Naţională "Apele Române"

ANEXA 2

Harta teritoriilor selectate pentru instruirea reprezentanţilor parteneriatelor public - private (LEADER)

ANEXA 3A
Raportul de Evaluare Ex Ante

Comisia Europeană

Oficiul EuropeAid Co-Operations

Beneficiari contract cadru – Lot 1
Dezvoltare rurală şi securitate alimentară

România

Asistenţă tehnică pentru evaluarea ex ante a PDR

ROSU39

Raport final

16 mai 2007

DENMARK CONSORTIUM

Parteneri Consorţiu

CONSORŢIU DANEMARCA
Parteneri Consorţiu

NIRAS A/S (fost Scanagri Denmark A/S) Danemarca
ADE s.a., Belgia
AGROTEC S.p.A., Italia
BRL Ingénierie, Franţa
ECORYS, Olanda
Halcrow Group Ltd., Regatul Unit
Oceanic Development, Franţa
TYPSA Ingenieros Consultores, Spania

Acest studiu a fost finanţat de Comisia Europeană şi executat de partenerii Consorţiului Scanagri Denmark A/S. Opiniile exprimate aparţin consultanţilor şi nu reprezintă poziţia oficială a Comisiei Europene sau a Guvernului României.

Pregătit de: Morten KVISTGAARD

Evaluarea Ex-ante a
Programului Naţional
de Dezvoltare Rurală 2007-2013
România

Acronime

€ - Euro
ANCA – Agenţia Naţională pentru Consultanţă Agricolă
AM – Autoritate de Management
APIA – Agenţia de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură
APDRP – Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit
CCME – Cadrul Comun de Monitorizare şi Evaluare
DC 114 – Decizia Consiliului 2006/144/CE din 20 februarie 2006
DG Agri – Direcţia Generală pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală, Comisia Europeană
DGDFCP – Direcţia Generală Dezvoltare Forestieră şi Consolidarea Proprietăţii
ESM – Evaluare Strategică de Mediu
FEADR – Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală
FEDR – Fondul European pentru Dezvoltare Regională
FSE – Fondul Social European
GAEC – en: Good Agricultural and Environmental Conditions
– ro: Bunele Condiţii Agricole şi de Mediu
GAL – Grupuri de Acţiune Locală
Ha. – Hectar
INS – Institutul Naţional de Statistică
IMM – Întreprinderi Mici şi Mijloci
LFA – en: Less Favoured Areas
– ro: Zone cu Handicapuri Naturale
Natura 2000 – Reţeaua Europeană de Arii Protejate
M€ – milioane Euro
MAPDR – Ministerul Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale (în prezent Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale)
Nr. – număr
OCDE – Organizaţia pentru Cooperare Economică şi Dezvoltare
ONG – Organizaţii Non Guvernamentale
PAC – Politica Agricolă Comună
PIB – Produs Intern Brut
PDR – Program de Dezvoltare Rurală
PNDR – Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007-2013
PNADR – Planul Naţional pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală
PNS/PNSDR – Planul Naţional Strategic pentru Dezvoltare Rurală 2007-2013
POS – Program Operaţional Sectorial
SAPARD – en: Special pre-Accession Programme for Agriculture and Rural Development
– ro: Programul Special de pre-Aderare pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală
SAPS – en: Single Area Payment Scheme
– ro: Schema de Plăţi Unice pe Suprafaţă
SWOT – en: Strengths Weaknesses Opportunities and Threats
– ro: Puncte tari, Puncte slabe, Oportunităţi şi Ameninţări
ToR – en: Terms of Reference
– ro: Termeni de Referinţă
UE – Uniunea Europeană
UE-15 – state membre la 1 ianuarie 1995
UE -25 – state membre la 1 mai 2004
UE -27 – state membre la 1 ianuarie 2007
UDE – Unitate de Dimensiune Economică
VAB – Valoare Adăugată Brută
VAN – Valoare Actualizată Netă

Cuprins

1. Sumar executiv al evaluării ex ante.....524
2. Introducere 540
3. Evaluarea problemelor pe care ne aşteptăm să le abordeze programul preliminar .542
4. Consistenţa şi obiectivele PNDR.....552
5. Evaluarea măsurilor propuse 551
6. Impactul pozitiv şi negativ anticipat al măsurilor ce vor fi aplicate 581
7. Valoarea adăugată a implicării Comunităţii incluzând ajutorul statului.....613
8. Monitorizare şi evaluare.....616
9 Reţeaua rurală.....625
10 Consultare cu partenerii economici şi sociali 626
11. Evaluarea Strategica de Mediu (ESM): rezumat non-tehnic.....629

1. Sumar executiv al evaluării ex ante

Concluziile şi recomandările din evaluarea ex ante sunt prezentate pe scurt în acest capitol. În scopul operaţionalizării maxime a recomandărilor este inserat un tabel în care se fac referiri la capitolul relevant din PNDR şi secţiunea relevantă a reportului de evaluare ex ante.

1.1 Concluzii

Analiza situaţiei curente

PNDR se bazează pe o analiză amănunţită a situaţiei mediului rural din România în prezent. Dezvoltarea ţării este semnificativă în aceşti ani, astfel încât este dificil să se realizeze o analiză recentă care să reflecte procesul rapid de dezvoltare. Recunoaştem acest lucru şi apreciem eforturile realizate pentru a utiliza cele mai recente date şi statistici disponibile.

Totuşi, observăm că unele îmbunătăţiri s-ar putea dovedi utile în ceea ce priveşte unele aspecte de importanţă centrală pentru PNDR. Aceste aspecte privesc descrierea şi analiza competitivităţii agriculturii şi industriei alimentare din România, activităţi de inovare, cercetare şi dezvoltare şi transferul rezultatelor de la universităţi la utilizatorii din industrie şi de la ferme. Aceste informaţii vor reprezenta o reacţie adecvată la cerinţele regulamentului de a se avea în vedere obiectivele strategice de la Lisabona.

Apreciem, de asemenea, faptul că analiza se bazează pe indicatori comuni şi că liniile de bază sunt definite pentru aproape toţi indicatorii. Sugerăm realizarea unui efort suplimentar pentru a asigura includerea şi comensurarea tuturor indicatorilor de bază. Mai mult, considerăm că va fi utilă includerea comparaţiilor cu puncte de reper internaţionale selecţionate pentru ca analiza să ofere o imagine clară asupra relaţiilor dintre România şi UE-15 şi UE-25, dacă acest lucru este relevant.

Mai mult, vom aprecia dacă analiza situaţiei curente va fi suplimentată cu consideraţii privind noul regim al Politicii Agricole Comune şi efectele acestui regim asupra PNDR şi asupra politicilor de dezvoltare rurală în general.

În final, observăm că în PNDR nu se acordă mare atenţie disparităţilor şi cauzelor disparităţilor între zona rurală şi zona urbană, sau la nivel regional în comparaţie cu nivelul naţional. Suntem conştienţi că disparităţile regionale joacă un rol important şi că potenţialul de dezvoltare este semnificativ.

SWOT

Analiza SWOT prezentată este, în general, considerată a fi bună. Totuşi, considerăm că acest instrument nu este utilizat la întregul său potenţial ca instrument de selecţie a strategiei. Analiza SWOT urmează doar în oarecare măsură logica acestui instrument pentru a facilita formularea strategiei. Pentru a evidenţia şi mai mult potenţialul SWOT de construire a strategiei, s-ar putea considera includerea unei secţiuni care să reflecte cum punctele tari şi slabe interne pe de o parte şi oportunităţile şi ameninţările externe pe de altă parte pot fi transformate în posibile strategii care să asigure că sunt utilizate punctele tari interne, iar punctele slabe interne sunt eliminate, pentru a profita de pe urma oportunităţilor externe şi a face faţă ameninţărilor externe.

Obiectivele PNDR şi alocările financiare

PDR 2007-2013 va fi implementat într-o perioadă de schimbări semnificative pentru agricultura şi mediul rural din România, întrucât această ţară face primii paşi pe piaţa UE iar efectul deplin al reformelor PAC se va resimţi în această perioadă. Primele efecte se resimt în aceşti ani, când au loc schimbări semnificative. De asemenea, creşterea economică a economiei în general are un impact semnificativ asupra sectoarelor agriculturii şi economiei rurale în termeni de oportunităţi şi ameninţări.

Contextul social şi economic global al elaborării PDR 2007-2013 este astfel mai complex decât cel din anul 2000. Noul PDR se concentrează mai ales pe creşterea competitivităţii şi economiei de scară luând în acelaşi timp în considerare necesitatea de protejare a naturii, a mediului înconjurător, a resurselor de teren şi apă din zona rurală precum şi îmbunătăţirea calităţii vieţii locuitorilor rurali.

Programul Naţional de Dezvoltare Rurală din România va pune accent pe aspecte cum ar fi competitivitatea, mediul înconjurător, calitatea vieţii rurale, având ca obiective generale:

- Creşterea competitivităţii sectorului agricol şi forestier
- Îmbunătăţirea mediului rural
- Îmbunătăţirea calităţii vieţii şi diversificarea economiei rurale;
- Iniţierea şi funcţionarea iniţiativelor de dezvoltare locală (LEADER).

Obiectivele generale sunt împărţite într-un număr de obiective strategice care reflectă situaţia economică locală şi regională existentă în zona rurală şi provocările care vor urma.

Măsurile din cadrul Axei 1 au drept scop, în primul rând, îmbunătăţirea eficienţei agriculturii şi sectorului forestier pentru a reuşi să facă faţă competiţiei care rezultă dintr-un mediu deschis al comerţului extern. Rezultatele ar trebui să fie o forţă de lucru în agricultură mai bine instruită, cu o structură de vârstă îmbunătăţită, o mai bună structură a resurselor funciare, cu ferme de subzistenţă care intră pe piaţă, o agricultură comercială modernizată, valoare adăugată mai mare şi calitate a produselor îmbunătăţită, care vor spori şi mai mult productivitatea şi competitivitatea sectoarelor agricol şi forestier.

Sprijinul va fi orientat în principal spre întreprinderile mici şi mijlocii, considerate a fi mai capabile decât marile întreprinderi comerciale să dezvolte produse noi, să valorifice resursele naturale prin inovare şi adaptare. Prioritățile alese în cadrul acestei axe iau în considerare atât nevoile de dezvoltare cât şi necesitatea de a continua unele din măsurile din perioada de preaderare.

Observăm totuşi că, ar trebui făcute unele consideraţii în ceea ce priveşte eficienţa economică a repartizării unei ponderi relativ mari din alocările Axei 1 pentru fermele de semi-subzistenţă. Trebuie să ne aşteptăm ca aspecte precum competitivitatea, modernizarea şi restructurarea să fie aspecte cheie în cadrul acestei axe, dar nu ne aşteptăm ca aceasta măsură particulară să contribuie la acest obiectiv general. Dimpotrivă, considerăm că resursele de aici ar putea fi mai bine utilizate pentru alte măsuri care sunt mai în linie cu obiectivul general al PNDR.

Obiectivele măsurilor din cadrul Axei 2 sunt îmbunătăţirea mediului rural, sporirea biodiversităţii prin managementul durabil al resurselor de teren agricol şi forestier.

Măsurile includ Zonele Defavorizate (LFA), Natura 2000 şi programul de împădurire. Schema LFA are drept scop sprijinirea continuării activităţii agricole în zonele defavorizate (Less Favoured Areas – LFAs), menţinând astfel zona rurală. Schema Natura 2000 vizează fermierii din zonele cu habitate naturale de înaltă valoare. Principalul element al Programului din silvicultură – sprijin acordat împăduririlor – este de asemenea inclus în aceasta axă. Programul va încerca să menţină plantările la un nivel suficient pentru a atinge obiectivele economice şi de mediu.

Îmbunătăţirea calităţii vieţii în mediul rural, diversificarea economiei rurale, promovarea cunoaşterii şi îmbunătăţirea potenţialului uman reprezintă obiectivul strategic al Axei 3. Măsurile au în vedere comunitatea rurală în general, cum ar fi dezvoltarea întreprinderilor rurale pe baza resurselor natural locale, turism, dezvoltarea satelor şi iniţiativele privind mediul înconjurător pentru a completa măsurile agricole şi a asigura locuri de muncă pentru locuitorii rurali. Aceste măsuri au fost alese în

funcţie de punctele slabe existente în zona rurală (cum ar fi veniturile scăzute, dependenţa excesivă de agricultura de subzistenţă, deprinderi antreprenoriale scăzute, infrastructura inadecvata) şi de punctele tari (resurse naturale îmbelşugate, patrimoniu cultural bogat etc.). Astfel, calitatea vieţii în zona rurală ar trebui să se apropie de cea din zona urbană.

Măsurile din cadrul Axei 4 vizează sprijinirea dezvoltării rurale durabile prin îmbunătăţirea guvernării locale şi promovarea potenţialului endogen. Metoda Leader va contribui la realizarea obiectivelor Axelor 1 şi 3 prin strategii de dezvoltare locală integrată şi acţiuni inovatoare.

În concluzie, putem spune că PNDR este în linie cu PNS şi că PNDR reprezintă un document de programare bine structurat cu obiective generale, strategice şi specifice clare, până la nivelul măsurilor. Apreciem utilizarea tabelelor şi schemelor pentru ilustrarea logicii de intervenţie. Totuşi, recomandăm, de asemenea, ca tabelele să fie susţinute de un text amănunţit care să explice şi să justifice intervenţiile. Acesta nu este un aspect crucial, dar poate facilita lectura PNDR contribuind totodată la transparenţa documentului.

În total, PNDR va reprezenta aproape 10.000 milioane € în sprijin public pentru investiţii în cadrul sectoarelor, în comparaţie cu 1.278 milioane € în total cheltuieli publice în cadrul Programului SAPARD. Este o sumă de aproape 8 ori mai mare, care reflectă nevoile României rurale, pe de o parte, dar şi o mare provocare pentru a asigura o utilizare adecvată şi absorbţie a fondurilor pe de altă parte. Se aşteaptă ca un total de 12.316 milioane € să fie investiţi în cadrul programului 2007 - 2013.

Bilanţul programului este în linie cu cerinţele reglementării, deşi Axa 2 cu 24,5% este foarte aproape de limita inferioară de 25 % a cheltuielilor publice, excluzând plăţile directe complementare. Majoritatea alocărilor sunt pentru Axa 1 cu 42,45%, în timp ce Axelor 3 şi 4 le revin 29,7% şi respectiv 2,5%.

Alocările sunt în conformitate cu strategia şi cu accentul pus în cadrul programului pe modernizarea şi restructurarea agriculturii româneşti, reflectând nevoile urgente ale sectorului. Apreciem alocările relativ înalte pentru Axa 3, făcând ca echilibrul general al programului să fie conform cu intenţiile reglementării. De asemenea, alocările pentru Axa 4 sunt conforme cu cerinţele existente.

Lecţii însuşite

PNDR este pregătit să ia în considerare experienţele relevante din programele anterioare sau în curs. Acesta este în special cazul cuantificării ţintelor vizate şi al estimării costurilor unitare pentru proiecte şi acţiuni, unde sunt utilizate experienţele Programului SAPARD

Totuşi, observăm că un aspect ar merita chiar mai multă atenţie decât cea acordată până acum în PNDR. Experienţele din implementarea Programului SAPARD indică faptul că aspectele generale care trebuie abordate în programul viitor sunt problema ingineriei financiare şi ridicarea restricţiilor care nu sunt necesare în legătură cu absorbţia financiară potenţială a proiectelor. Deci, sistemul financiar trebuie îmbunătăţit pentru a satisface nevoile potenţialilor beneficiari. Acest lucru va include utilizarea plăţilor în avans, contribuţii în natură şi aranjamente de leasing. Recomandăm folosirea în cea mai mare măsură a acestor experienţe în programul viitor.

Măsuri selectate

PNDR cuprinde 24 de măsuri, ceea ce reprezintă o mare provocare pentru administraţia responsabilă cu implementarea programului. Măsurile selecţionate sunt toate utile şi se adresează nevoilor urgente ale societăţii rurale, unele mai mult decât celelalte. Comentariile individuale ale măsurilor trebuie citite în textul principal al raportului. Aici vom prelua doar câteva probleme generice.

În general, considerăm că justificarea măsurilor există în descrierile măsurilor şi în capitolele strategice generale ale PNDR, dar logica de intervenţie este adesea foarte vagă şi nu atât de precisă după cum s-ar dori. Logica de intervenţie (obiectivele generale, specifice şi operaţionale care reflectă output-ul, rezultatele şi impacturile scontate ale intervenţiei) nu este descrisă în mod detaliat şi coerent.

Indicatorii sunt pregătiţi la nivel de output şi ţintele vizate sunt cuantificate, de asemenea, la nivel de output, iar indicatorii de rezultat şi impact sunt difuzi şi nu sunt cuantificaţi în fişele măsurilor. Acest lucru este totuşi realizat în capitolul 5 din PNDR; editarea care să facă diferitele secţiuni din PNDR să fie în acord una cu cealaltă s-ar putea dovedi utilă. Pe scurt, fişele măsurilor prezentate în PNDR merită multă atenţie pentru a reflecta intenţiile măsurii şi administrarea planificată a implementării.

Impact scontat

PNDR conţine o încercare foarte bună şi rar întâlnită de a estima impactul aşteptat al programului. Apreciem efortul făcut pentru a da o imagine a scalei rezultatelor şi impactului referitor la indicatorii liniilor directoare ale Cadrului Comun de Monitorizare şi Evaluare.

Evoluţiile recente privind indicatorii principali indică o creştere dramatică a investiţiilor din anul 2000 de la 357 M€ până în anul 2004 cu aproape 1.300 M€. Aceste investiţii au influenţat VAB şi output-ul sectorului agricol. Investiţiile medii de 100 € în cadrul sectorului generează 1200 € în producţie şi 700 € în VAB. Această relaţie între investiţii şi producţie şi VAB este stabilă anual pentru perioada începând cu anul 2000. În paralel cu evoluţia investiţiilor, numărul de persoane ocupate în cadrul sectorului a scăzut de la 3,6 milioane în 2000 la 2,6 milioane în 2004. Această tendinţă reprezintă o reducere medie anuală de 8 %. În condiţiile creşterii VAB, vom avea o creştere a productivităţii muncii de la 712 €/persoană normă întreagă în 2000 la 3.412 €/persoană normă întreagă în 2004. Creşterea anuală a productivităţii muncii este de 18,29 %. Legătura între investiţii şi producţie, VAB şi productivitatea muncii pot fi utilizate pentru a estima impactul aşteptat al investiţiilor în cadrul perioadei programului PNDR 2007 –2013.

Investiţiile totale în cadrul programului se aşteaptă să atingă 12.316 M€. Cu aceste investiţii, producţia totală în cadrul sectorului va fi de aproape 150.000 M€ în perioada programului, iar VAB se va ridica la 85.000 M€. Această producţie va fi posibilă doar în condiţiile existenţei a 1,7 milioane locuri de muncă pe an din 2007 până în 2013, iar la sfârşitul perioadei vom avea doar 1,5 milioane locuri de muncă din cele 2,3 milioane locuri de muncă estimate pentru 2006 şi 2,6 milioane existente în fapt în anul 2004. Aceasta se bazează pe precondiţia că doar productivitatea muncii creşte, în timp ce nu se observă vreo contribuţie semnificativă la productivitatea factorială totală din partea inputului de capital în afară de efectele productivităţii muncii. Productivitatea muncii va creşte la 9.000 €/persoană normă întreagă la sfârşitul perioadei de la 3.400 € în 2004. Productivitatea medie a muncii va fi de 5.000 € / persoană full-time.

Contribuţia la creşterea indicatorilor cheie apare ca o combinaţie a alocărilor pe măsuri în cadrul programului. Am făcut presupunerea că fiecare € alocat fiecărei măsuri contribuie cu acelaşi impact.

O consecinţă dramatică este pierderea de locuri de muncă. Fără îndoială că dispariţia locurilor de muncă se va datora restructurării şi modernizării sectorului care are loc în aceşti ani şi care se va intensifica în perioada următoare a programului, dar vor fi generate în acelaşi timp şi noi locuri de muncă. Din Programul SAPARD cunoaştem că investiţiile în cadrul măsurii 1.1 au asigurat 50 de locuri de muncă la 1 milion €, Măsura 3.1 a generat 25 locuri de muncă la 1 milion € iar diversificarea a creat 20 locuri de muncă la 1 milion € în total costuri de investiţii. Ne putem aştepta la un total de 175.000 locuri de muncă din investiţiile în cadrul programului.

O comparaţie cu impactul scontat inclusă în PNDR indică o destul de mare similaritate între calculele noastre şi impactul scontat inserat în PNDR.

Complementaritate

PNDR este în mod evident complementar cu alte intervenţii UE în cadrul fondurilor structurale. Obiectivele generale ale PNDR sunt în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 şi în principiu respectă liniile strategice comunitare care schiţează principiile generale de asistenţă. Această complementaritate şi conformitate este afirmată în PNS în termeni generali.

Din evaluarea de către noi a măsurilor individuale remarcăm faptul că liniile de demarcare nu sunt clar indicate. Nu este clar pentru noi dacă liniile de demarcare sunt pregătite în realitate dând

posibilitatea potenţialului beneficiar să vadă unde să solicite un proiect specific, ori în cadrul PNDR ori în cadrul altor programe. Recomandăm o dezvoltare a liniilor de demarcare în PNDR ca atare precum şi în descrierea măsurilor.

Cadrul administrativ

În conformitate cu cerinţele Regulamentului (CE) nr. 1698/2005, a fost construit un sistem administrativ, descris în Capitolele 11 şi 12 ale PNDR. Sistemul se bazează pe structurile existente ale MAPDR, incluzând Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP – fosta Agenţie SAPARD), Agenţia de Plăţi şi Intervenţii în Agricultură (APIA) şi Direcţia Generală pentru Dezvoltare Forestieră şi Consolidarea Proprietăţii (DGDFCP).

Înainte de lansarea noului PNDR, AM ar trebui să se încredinţeze că APDRF, APIA şi DGDFCP au pregătit şi simulat sistemul de implementare bazat pe tehnologia informaţiei, şi că toate procedurile necesare sunt aplicabile, funcţionale şi bine-definite. Deoarece pe moment sistemul informatic nu este finalizat, ar trebui acordată atenţie proiectării sale, pentru a permite colectarea datelor pentru toate nivelurile şi organismele de implementare şi a putea genera în mod automat diferite tipuri de rapoarte. Ar putea fi, de asemenea, realizată o aplicaţie pentru beneficiari, pentru a le permite să depună datele de monitorizare în format electronic.

Mai departe, observăm că monitorizarea şi evaluarea descrise respectă cerinţele, dar vrem să subliniem că sistemul depinde de formulare de cerere bine elaborate, şabloane de raportare şi de un sistem informatic care să sprijine utilizarea acestor formulare.

Planul de informare inclus în PNDR se adresează beneficiarilor publici şi privaţi şi va fi implementat utilizând diferite mijloace, inclusiv scrisori de informare adresate potenţialilor beneficiari. Pentru a obţine rezultate maxime, planul va fi îmbunătăţit pe baza rezultatelor de implementare. După cum s-a observat din fostul Program SAPARD, există nevoia ca activităţile de informare să fie bine structurate şi să existe o abordare coerentă la nivelul întregii ţări. Ar trebui pregătite structurile de implementare la nivel de judeţ. Dacă acest lucru este considerat oportun, să se dezvolte mai mult calificarea specifică a experţilor judeţeni pentru a îmbunătăţi contactul cu beneficiarii / potenţialii beneficiari, să li se asigure consultanţă acestora din urmă în legătură cu oportunităţile programului în contextul dezvoltării mediului de agri-business la nivel judeţean, naţional şi european.

Obiectivele şi activităţile Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală sunt descrise în cadrul PNDR asigurându-se o bună informare privind proiectarea reţelei rurale şi cadrul său organizatoric. Volumul financiar alocat reţelei este realist. Vor fi alocaţi 7,5 milioane € pentru înfiinţarea şi funcţionarea reţelei, ca şi pentru implementarea planului de acţiune.

Consultarea actorilor implicaţi

Considerăm că procesul descris de consultare a actorilor implicaţi s-a desfăşurat în mod adecvat. Acest proces, în general, a fost util iar contribuţia grupurilor de lucru a fost preluată în cadrul măsurilor. Suntem convinşi că procesul a contribuit în mod pozitiv la formularea măsurilor individuale. Totuşi, considerăm că sunt câţiva actori implicaţi importanţi care au lipsit de pe lista de participanţi şi am considera că este important să includem în capitolul PNDR motivul pentru care unii dintre aceşti actori implicaţi nu au participat.

Evaluarea Strategică de Mediu

Evaluarea Strategică de Mediu (ESM) a Planului Naţional de Dezvoltare Rurală (PNDR) a fost pregătită în conformitate cu cerinţele Directivei Europene SEA 2001/42/CE şi ale Hotărârii Guvernului 1076/ 2004 care transpune prevederile directivei mai sus menţionate.

Evaluarea a indicat contribuţia diferită a axelor la atingerea obiectivelor de mediu relevante. Astfel:

Axa 1 contribuie în mod semnificativ la:

- Îmbunătăţirea comportamentului proactiv al populaţiei;
- Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei;
- Menţinerea funcţiilor ecologice ale apelor curgătoare.

Axa 2 va contribui în mod deosebit la:
- Conservarea habitatelor speciilor sălbatice;
- Menţinerea funcţiilor ecologice ale apelor curgătoare;
- Protecţia peisajului natural;
- Menţinerea biodiversităţii în zonele protejate;
- Protecţia solului împotriva eroziunii.

Axa 3 va produce efecte pozitive în următoarele domenii:
- Dezvoltarea turismului durabil;
- Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei;
- Facilitarea utilizării resurselor regenerabile;
- Utilizarea practicilor tradiţionale;
- Menţinerea funcţiilor ecologice ale apelor curgătoare;
- Diminuarea poluării punctiforme şi difuze a apei.

Axa 4 va avea o contribuţie pozitivă directă la îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile.

În concluzie, apreciem că implementarea PNDR va avea un efect pozitiv asupra mediului înconjurător, în special în spaţiul rural românesc, cu o contribuţie semnificativă la dezvoltarea durabilă a acestui spaţiu. Se poate afirma că acest program va permite dezvoltarea socială şi economică a spaţiului rural românesc prin consolidarea şi protejarea temeliei sale naturale.

1.2. Recomandări

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
			Probleme generale şi încrucişate	
1.	3.2	Situaţia curentă	Se observă inconsistenţă în descrierea situaţiei curente privind nivelul indicatorului VAB, a se vedea paginile 7, 8 şi 25. Se recomandă alinierea.	3
2.	3.2	Situaţia curentă	Analiza capitolului privind situaţia nu conţine o descriere a efectelor aşteptate ale Politicii Agricole Comune. Probabil ar fi util pentru program să se includă o scurtă prezentare a contextului în care este realizat PDR (economie cu creştere rapidă, principalele schimbări din sectorul agricol datorate efectelor PAC, Pilonul 1). Acest lucru ar pregăti o mai bună înţelegere a strategiei alese.	3
3.	3.2	Situaţia curentă	Se recomandă o definiţie clară şi accentuarea faptului că inovaţia este diferită de modernizare şi ca atare este un element nou în programul 2007-2013 în comparaţie cu programele anterioare. Ar trebui descrise sistemele de inovaţie, cercetare şi dezvoltare.	3
4.	3.2	Situaţia curentă	Datele statistice privind dimensiunea economică a exploataţiilor nu se referă la categoriile alese pentru sprijin financiar în cadrul măsurii (2-16 UDE) afirmându-se că 'segmentul de exploataţii luat în considerare pentru sprijin va include exploataţii cu dimensiuni de 2-6 UDE". Acest lucru ar trebui corectat. *Coloana vertebrală* a dezvoltării viitoare a sectorului agricol din România se aşteaptă a fi fermele comerciale familiale. Totuşi, considerăm că este dificil să obţinem o imagine clară a acestui segment al sectorului comparativ cu fermele de subzistenţă şi semi-subzistenţă pe de o parte şi unităţile cu personalitate juridică pe de altă parte. Recomandăm ca această imagine să fie mai clară.	3
5.	3.2	Situaţia curentă	Aspectele referitoare la utilizarea serviciilor de consultanţă nu sunt explicit menţionate nici în analiza SWOT (deşi ele sunt indirect legate de nivelul scăzut al instruirii fermierilor), nici în capitolul care descrie situaţia curentă. Există o descriere bună a acestui tip de intervenţie în motivaţia măsurii (incluzând aspecte referitoare la noul context PAC), care ar trebui inclusă atât în analiza SWOT cât şi în descrierea situaţiei curente pentru a asigura coerenţa necesară. Se recomandă realizarea acestui lucru.	3
6.	3.2	Situaţia curentă	Includerea aspectelor privind noul context creat de efectele noii PAC (eco-condiţionalitatea, GAEC – Bunele Condiţii Agricole şi de Mediu, SAPS – schema plăţilor unice pe suprafaţă, etc.) atât în analiza SWOT cât şi în capitolul cu descrierea situaţiei curente pentru asigurarea coerenţei cu măsurile 121 modernizarea exploataţiilor agricole; 112 stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural, etc.	3

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
7.	3.2	Situaţia curentă	Interpretarea potrivit căreia cel mai mare procent al populaţiei în cadrul categoriei de vârstă 30-34 ani (în 2005) s-ar datora găsirii unor perspective mai bune în mediul rural ar trebui poate coroborată cu efectele politicii demografice din timpul regimului comunist (1967,1968).	3
8.	3.2	Situaţia curentă	Luând în considerare infrastructura de bază insuficientă sau chiar lipsa acesteia, este important să oferim informaţii legate de infrastructura legată de tehnologia informaţiei (Internet), iar promovarea dezvoltării acesteia ar trebui considerată în contextul măsurilor din cadrul Axelor 3 şi 4 (criterii de selecţie etc.) ca unul dintre cele mai importante instrumente, în special pentru zonele îndepărtate.	3
9.	3.3	SWOT	Se recomandă verificarea listelor prezentate în contextul SWOT în scopul asigurării consistenţei cu capitolul care descrie situaţia curentă.	3
10.	3.3	SWOT	Pentru creşterea utilităţii analizei SWOT recomandăm crearea unei ierarhii a punctelor tari şi a punctelor slabe, în funcţie de importanţa acestora. Acest lucru va fi foarte util mai departe în PDR, în formularea în mod transparent a strategiei, alegând cele mai urgente şi importante aspecte care trebuie rezolvate.	3
11.	3.4	Disparităţi regionale	Recomandăm îmbunătăţirea descrierii disparităţilor şi ale cauzelor acestora: urban – rural, naţional – regional, naţional – internaţional.	3
12.	4.2	Ierarhia obiectivelor	Consideram că PNDR este în linie cu PNS şi reprezintă o un document de programare bine structurat, cu obiective generale, strategice şi specifice clare, până la nivelul măsurilor. Apreciem utilizarea tabelelor şi schemelor pentru a ilustra logica de intervenţie. Totuşi, recomandăm ca tabelele să fie sprijinite de un text detaliat care explică şi justifică intervenţiile. Acest aspect nu este crucial, dar poate facilita lectura PNDR.	4
13.	4.3	Consistenţa obiectivelor programului cu analiza şi SWOT	Obiectivele reflectă punctele tari şi slabe prezentate în cadrul SWOT, dar legătura dintre ele ar putea fi explicată mai detaliat. Strategia aleasă va fi mai clară şi mai transparentă prin includerea oportunităţilor, ameninţărilor şi forţelor motrice la sfârşitul capitolului 3. Legătura între fişele măsurilor şi ierarhia obiectivelor programului este satisfăcătoare în mare măsură, dar ar putea fi îmbunătăţită pentru unele măsuri (ex. Măsurile LEADER) luând în considerare comentariile din capitolul următor. Se recomandă luarea în considerare acestui fapt.	4

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
14.	4.3	Consistenţa obiectivelor programului cu analiza şi SWOT	Am dori să subliniem faptul că analiza SWOT urmează doar într-o oarecare măsură logica acestui instrument în vederea facilitării formulării strategiei. Pentru a evidenţia şi mai mult potenţialul SWOT de construire a strategiei s-ar putea considera includerea unei secţiuni care să reflecte cum punctele tari şi slabe interne pe de o parte şi oportunităţile şi ameninţările externe pe de altă parte pot fi transformate în posibile strategii care să asigure că sunt utilizate punctele tari interne iar punctele slabe interne sunt eliminate, pentru a profita de pe urma oportunităţilor externe şi a face faţă ameninţărilor externe.	4
15.	4.4	Indicatori de bază şi de impact	Obiectivele şi indicatorii de bază contextuali au fost definiţi şi cuantificaţi pentru toate măsurile programului pe baza CCME, dar totuşi nu sunt prezentaţi în fişa măsurii aşa cum recomandă liniile orientative. Ar fi recomandabil – bineînţeles dacă este posibil – să se identifice datele de bază pentru restul de indicatori şi inserarea lor conform structurii fişei măsurii recomandate pentru fiecare măsură.	4
16.	5.1	Lecţii însuşite	Experienţele din implementarea programului SAPARD indică faptul că aspectele generale care trebuie abordate în programul viitor sunt problema ingineriei financiare şi ridicarea restricţiilor care nu sunt necesare în legătură cu absorbţia financiară potenţială a proiectelor. Deci, sistemul financiar trebuie îmbunătăţit pentru a satisface nevoile potenţialilor beneficiari. Acest lucru va include utilizarea plăţilor în avans, contribuţii în natură şi aranjamente de leasing. Recomandăm folosirea în cea mai mare măsură a acestor experienţe în programul viitor.	5
Axa 1 Măsuri				
17.	5.2	Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe	În motivaţia măsurii nu se face vreo referire la nivelul educaţional al populaţiei ocupate în sectorul agricol şi forestier. Nu se fac referiri la noul mediu, cu plăţi directe decuplate, încurajând un regim al afacerilor orientat spre piaţă şi cerinţe pentru o gamă lărgită de calificări de management şi economice. Recomandăm includerea acestei motivaţii în justificările măsurilor.	5
18.	5.2	Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe	Este de recomandat pregătirea unei prezentări clare a ierarhiei obiectivelor pentru măsură.	5

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
19.	5.2	Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe	În secţiunea care descrie acţiunile, există o inconsecvenţă: în primul paragraf se afirmă că măsura va contribui la îmbunătăţirea şi perfecţionarea cunoştinţelor (2 tipuri de cursuri); în al doilea paragraf se spune că acţiunile vor fi de iniţiere, specializare/îmbunătăţire şi perfecţionare (3 tipuri de cursuri).	5
20.	5.2	Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe	Am remarcat unele ezitări în definirea cu claritate a persoanelor care sunt beneficiarii acestei măsuri. Se recomandă definirea clară.	5
21.	5.2	Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe	De asemenea, nu există vreo cuantificare a indicatorilor de impact, însemnând valoarea adăugată adiţională netă şi productivitatea muncii. Se recomandă îmbunătăţirea ierarhiei obiectivelor şi aplicarea ţintelor cuantificate în tabelul cu indicatori. Poate va fi necesară o cuantificare suplimentară.	5
22.	5.2	Instalarea tinerilor fermieri	Principala problemă la care se adresează măsura nu este ca atare descrisă în motivaţia pentru intervenţie. Recomandăm includerea unei justificări a măsurii în fişa măsurii.	5
23.	5.2	Instalarea tinerilor fermieri	Ar fi fost mai util să se definească mai clar indicatorii operaţionali şi să se specifice dacă măsura va compensa costul stabilirii sau parţial cofinanţa modernizarea fermelor. Recomandăm realizarea acestui lucru.	5
24.	5.2	Instalarea tinerilor fermieri	Obiectivele măsurii nu sunt cuantificate, cu excepţia inputului şi output-ului în termeni de număr de tineri fermieri asistaţi. Se recomandă acest lucru.	5
25.	5.2	Instalarea tinerilor fermieri	Nu există ţinte vizate definite pentru indicatorii de impact şi de rezultat. De asemenea, nu există date numerice privind tipurile de sectoare agricole afectate de implementarea măsurii. Probabil, acest lucru explică de ce nu este cuantificată creşterea anticipată a VAB în exploataţiile asistate nici creşterea economică aşteptată şi nici creşterea productivităţii muncii. Dacă este posibil, se recomandă realizarea acestui lucru.	5
26.	5.2	Pensionarea timpurie a fermierilor şi a lucrătorilor agricoli	Obiectivele sunt prezentate la modul general şi descrise într-un mod care ar putea fi considerat ca depăşeşte aria de aplicare a măsurii. De exemplu, este îndoielnic că o schimbare structurală semnificativă în agricultura României va fi rezultatul acestei măsuri şi este, de asemenea, îndoielnic dacă măsura contribuie la inovare şi diversificare la fermă în viitor. Recomandăm reformularea.	5
27.	5.2	Pensionarea timpurie a fermierilor şi a lucrătorilor agricoli	Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate. Se recomandă realizarea acestui lucru.	5
28.	5.2	Utilizarea serviciilor de consiliere	Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia (generale, specifice, operaţionale) şi s-ar putea considera revizuirea acesteia pentru a prezenta logica de intervenţie mai bine şi în conformitate cu indicatorii propuşi în ultima secţiune a fişei măsurii, ceea ce este recomandat.	5

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
29.	5.2	Utilizarea serviciilor de consiliere	Obiectivele prezentate în ierarhie nu sunt cuantificate.	5
30.	5.2	Modernizarea exploataţiilor agricole	Deoarece structura şi terminologia logicii de intervenţie este crucială în multe aspecte ale implementării programului (formularea ţintelor cuantificate, indicatori, monitorizare şi evaluare) se recomandă reorganizarea descrierii obiectivelor în conformitate cu această logică = obiective generale, specifice şi operaţionale	5
31.	5.2	Modernizarea exploataţiilor agricole	În ceea ce priveşte obiectivele de la punctul b) prezenta formulare indică faptul că sprijinul financiar vizează introducerea de noi tehnologii şi inovarea având drept scop îmbunătăţirea calităţii şi producţia ecologică. Această formulare ar putea fi înţeleasă în asemenea mod încât să se creadă că doar producţia ecologică este eligibilă pentru sprijin. Nu este probabil cazul, iar acest lucru ar trebui clarificat. Se recomandă ca obiectivele prezentate în cadrul măsurii să fie cuantificate.	5
32.	5.2	Modernizarea exploataţiilor agricole	Se recomandă cuantificarea indicatorilor de rezultat şi de impact.	5
33.	5.2	Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere	Se recomandă ca ierarhia obiectivelor să respecte terminologia uzuală (generale, specifice, operaţionale).	5
34.	5.2	Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere	Se recomandă cuantificarea obiectivelor prezentate în măsură.	5
35.	5.2	Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere	Se sugerează să se parcurgă încă o dată indicatorii şi se cuantifice acei indicatori care nu au fost încă cuantificaţi.	5
36.	5.2	Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii	Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor care nu este prea clar descrisă şi nu sunt cuantificate. Totuşi, tabelul indicatorilor din fişa măsurii include unele ţinte, care ar putea fi asimilate cu obiectivele măsurii. Se recomandă cuantificarea ierarhiei obiectivelor.	5
37.	5.2	Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii	Indicatorii şi ţintele nu sunt cuantificate deloc, cu excepţia indicatorului de output, numărul de acţiuni sprijinite (2.401) şi volumul total al investiţiilor (634.769.915 €). Experienţa câştigată prin programele naţionale şi ale Băncii Mondiale ar trebui utilizată pentru a cuantifica indicatorii. Acest lucru este recomandat.	5

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
38.	5.2	Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă	Ierarhia obiectivelor nu este completă în sensul că fişa măsurii specifică doar obiectivele generale ale măsurii, şi anume sprijinirea fermelor de semi-subzistenţă pentru a fi viabile din punct de vedere economic şi ferme competitive, ceea ce va fi dificil de realizat, a se vedea mai sus. Distincţia între obiectivele a) şi b) nu este clară, şi se poate renunţa la obiectivul b), deoarece acesta este acoperit de obiectivul a). Nu sunt prezentate obiective specifice, şi nici operaţionale, deşi este indicat numărul preconizat de beneficiari. Secţiunea *Aria de aplicare* introduce noi obiective, dar nu este clar cum aceste noi obiective se leagă de obiectivele generale descrise în secţiunea Obiective a măsurii. Se pare că există suprapuneri între diferitele obiective. Se recomandă ca măsura să vizeze ferme care se încadrează în limita superioară de UDE, de exemplu 10 – 16 UDE pentru a creşte şansele de reuşită în transformarea fermelor în ferme familiale comerciale.	5
39.	5.2	Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă	Se indică, că un pachet de acţiuni de sprijin va fi disponibil pentru beneficiari cuprinzând în special măsuri în cadrul Axei 1. Nu este clar cum ar trebui utilizat şi administrat acest pachet. Se recomandă clarificarea urgentă a acestui aspect.	5
40.	5.2	Înfiinţarea grupurilor de producători	Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate. Se sugerează realizarea acestui lucru.	5
41.	5.2	Înfiinţarea grupurilor de producători	Indicatorii de rezultat şi de impact nu sunt cuantificaţi în fişa măsurii. Se recomandă realizarea acestui lucru.	5
	5.2 5.2	**Axa 2 Măsuri**		
42.	5.2	Plăţi Natura 2000 şi plăţi legate de Directiva 2000/60/CE	Măsura conţine indicatori de output, rezultat şi impact. Nici un indicator nu este cuantificat. Se recomandă realizarea acestui lucru dacă este posibil.	5
43.	5.2	Plăţi Natura 2000 şi plăţi legate de Directiva 2000/60/EC	Rezultatul şi impactul anticipat sunt prezentate în tabelul cu indicatori. Aceştia nu sunt cuantificaţi şi se recomandă realizarea acestui lucru.	5
44.	5.2	Plăţi de agro-mediu	Recomandăm includerea unei analize a agriculturii ecologice din punct de vedere al pieţei în cadrul PNDR.	5

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
45.	5.2	Plăţi de agro-mediu	Există aparent o suprapunere la investiţiile din cadrul măsurii 121 privind conversia la agricultura ecologică. S-ar putea considera evitarea acestei suprapuneri scoţând sprijinul pentru conversia la agricultura ecologică din măsura 121.	5
46.	5.2	Prima împădurire a terenurilor agricole	Nu sunt prezentate ţinte vizate şi nici cuantificarea obiectivelor. Se recomandă să se facă acest lucru.	5
47.	5.2	Prima împădurire a terenurilor agricole	Recomandăm includerea indicatorilor de impact asupra mediului înconjurător şi peisajului.	5
48.	5.2	Prima împădurire a terenurilor non-agricole	În momentul de faţă nu sunt disponibile ţinte şi cuantificarea obiectivelor. Se sugerează să se rezolve aceste aspecte.	5
49.	5.2	Prima împădurire a terenurilor non-agricole	Măsura nu are indicatori şi output-uri şi se simte nevoia de indicatori de impact asupra mediului şi peisajului.	5
50.	5.2	Plăţi Natura 2000	Nu este clar cum Natura 2000 şi acoperirea cu păduri se condiţionează reciproc. Argumentarea ar putea fi îmbunătăţită pentru a se înţelege mai bine legătura între ele.	5
51.	5.2	Plăţi Natura 2000	Nu există o ierarhie a obiectivelor. Obiectivul este formulat în cadrul unui paragraf mai mare care oferă informaţii privind suprafaţa eligibilă (situri Natura 2000) şi intenţia de a compensa pierderile datorită necesităţii de a se conforma cu legislaţia de mediu. Mai mult, obiectivul nu este cuantificat. Se referă la o suprafaţă (suprafaţa împădurită în cadrul siturilor Natura 2000) care este necunoscută încă. Se recomandă să se facă acest lucru.	5
52.	5.2	Plăţi Natura 2000	Măsura conţine indicatori de output, rezultat şi impact. Nici unul din indicatori nu este cuantificat. Se recomandă realizarea acestui lucru.	5
Axa 3 Măsuri				
53.	5.2	Sprijin pentru diversificarea către activităţi non-agricole; sprijin pentru crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi	Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia referitoare la obiectivele generale, specifice, operaţionale, iar acest lucru ar putea fi util pentru a descrie mai bine logica de intervenţie a măsurii. Obiectivele nu sunt cuantificate.	5

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
54.	5.2	Sprijin pentru diversificarea către activităţi non-agricole; sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi	La demarcaţia cu Axa 1 a PNDR se face referire la proiecte integrate. Ce înseamnă acest lucru şi cum ar trebui gestionată problema ? Este necesară şi recomandată clarificarea.	5
55.	5.2	Încurajarea activităţilor turistice	Obiectivele nu sunt cuantificate şi se recomandă realizarea acestui lucru.	5
56.	5.2	Încurajarea activităţilor turistice	Al doilea indicator de rezultat prezentat în descrierea măsurii este „numărul total de locuri de muncă create". Sugerăm sa fie înlocuit cu indicatorul „creşterea venitului din turism" din două motive : un indicator similar este de asemenea prezentat ca indicator de impact; indicatorul privind creşterea venitului pe turist pe zi este foarte relevant în aprecierea nivelului de atractivitate al unei zone şi ar corespunde mai bine obiectivelor acestei măsuri.	5
57.	5.2	Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale	Obiectivele nu sunt cuantificate. Se recomandă cuantificarea obiectivelor. Indicatorii pentru măsură există (de output, rezultat, şi de impact). Indicatorii nu sunt cuantificaţi, dar sunt adecvaţi pentru monitorizare şi evaluare. Se recomandă cuantificarea indicatorilor.	5
58.	5.2	Dobândire de competenţe, animare şi implementarea strategiilor de dezvoltare locală	Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate. Totuşi, tabelul cu indicatorii include unele ţinte, care ar putea fi asimilate cu obiectivele măsurii.	5
Axa 4 Măsuri				
59.	5.2	Implementarea strategiilor de dezvoltare locală	Există nevoia unei prezentări îmbunătăţite a acestei noi abordări în motivaţia fişei măsurii pentru a prezenta mai bine ideile sale de bază. Metoda LEADER este o procedură nouă pentru România şi pentru moment se cunosc puţine lucruri despre aplicaţia practică şi acest lucru ar putea fi un factor obstructiv în implementarea sa.	3
60.	5.2	Implementarea strategiilor de dezvoltare locală	Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia (obiective generale, specifice, operaţionale) şi nu există cuantificare. Recomandăm realizarea acestui lucru.	5

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
61.	5.2	Implementarea proiectelor de cooperare	Sunt dezvoltaţi indicatorii pentru măsură (de output, rezultat şi impact). Doar indicatorii de output sunt cuantificaţi. Se recomandă efectuarea remedierilor necesare.	5
62.	5.2	Implementarea proiectelor de cooperare	Indicatorii de rezultat constau în „numărul total de locuri de muncă create". Procesul de cooperare asigură atât rezultate tangibile cât şi intangibile, iar generarea locurilor de muncă ar putea fi într-adevăr un rezultat tangibil. Dar am putea de asemenea adăuga aici: tehnologii nou dezvoltate (nr.), îmbunătăţirea accesului pe piaţă, creşterea productivităţii muncii, etc.	5
63.	5.2	Funcţionarea grupurilor de acţiune locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului	Obiectivele nu sunt cuantificate, se recomandă realizarea acestui lucru.	5
Probleme generale şi încrucişate				
64.	7	Linii de demarcaţie	Recomandăm o îmbunătăţire a liniilor de demarcaţie în PNDR, precum şi în descrierea măsurilor.	7
65.	7.3	Ajutor al statului	PNDR conţine o referire explicită la ajutorul de stat şi regulile competiţiei, dar nu este anexată în program o listă a schemelor de ajutoare autorizate. Dacă schemele de ajutoare de stat sunt planificate, atunci acest lucru trebuie notificat şi justificat.	7
66.	8.1	Monitorizare şi evaluare	Se recomandă ca cererile financiare şi de plată să fie depuse la nivel de judeţ. De asemenea se recomandă ca întreaga corespondenţă cu beneficiarii care trebuie să aibă loc la nivel judeţean, naţional şi regional să se desfăşoare între beneficiari şi nivelul judeţean. Dacă acest lucru este deja asigurat în procedurile stabilite, ar putea fi util să se menţioneze în capitolul privind administraţia.	8
67.	8.1	Monitorizare şi evaluare	Pentru a avea mai multe informaţii privind eficienţa sistemului de implementare propus, ar fi recomandat să se descrie în capitolul 11 din PNDR organizarea apelurilor de propuneri şi timpul de evaluare / procesare avut în vedere pentru fiecare tip de cerere.	8
68.	8.1	Monitorizare şi evaluare	Pentru a evita confuziile, dacă procedura Organismului Coordonator menţionează că managementul APDRF nu intervine deloc în această activitate, câteva detalii ar putea fi oferite în capitolul 11.	8
69.	8.1	Monitorizare şi evaluare	Pentru a asigura că Autoritatea Competentă este gata să realizeze sarcinile cerute, este recomandat să se ofere mai multe detalii în capitolul 11, la fel ca în cazul tuturor celorlalte organisme.	8
70.	9.1	Reţeaua rurală	Recomandăm ca MAPDR să se asigure că toate regiunile au reprezentanţi în cadrul reţelei, şi nu numai unele dintre ele.	9

Nr.	Capitol PDR	Subiect	Recomandări	Referire la capitolul din raport
71.	10.3	Rezultatele procesului de consultare	În general, considerăm că procesul de consultare este bine descris, cuprinde multe detalii, şi recomandăm adăugarea Termenilor de Referinţă (ToR) pentru grupurile de lucru şi pentru grupul coordonator ca anexe la PDR.	10
72.	10.3	Rezultatele procesului de consultare	Programul nu raportează comentariile primite prin dezbaterile publice privind în ce măsură punctele de vedere şi sfaturile primite au fost acceptate şi incluse în program. Recomandăm ca aceste aspecte să fie raportate în cadrul capitolului respectiv. În final, recomandăm explicarea selectării actorilor implicaţi în grupurile de lucru, şi motivul pentru care nu au participat organizațiile centrale ale fermierilor.	10

2. Introducere

Capitolul introductiv al raportului de evaluare ex ante include următoarele secţiuni:

- ***Scopul acestui raport***
- ***Structura acestui raport***
- ***Sursele principale de documentare şi informare pe care se bazează***

2.1. Scopul raportului

Obiectivul evaluării ex-ante este prezentat în caseta de mai jos.

Caseta 1: Obiectivele exprese ale evaluării ex ante

Aşa cum se specifică în Articolul 85 al Regulamentului (CE) nr. 1698/2005,

Evaluarea ex ante va reprezenta o parte din cadrul elaborării fiecărui program de dezvoltare rurală şi va urmări optimizarea alocării resurselor bugetare şi îmbunătăţirea calităţii programării. Va identifica şi evalua:

- Necesităţile pe termen mediu şi lung;

- Obiectivele ce trebuie realizate;

- Rezultatele anticipate;

- Ţintele cuantificate, în special în termenii impactului în relaţie cu situaţia de bază;

- Valoarea adăugată a Comunităţii;

- Măsura în care au fost luate în considerare priorităţile Comunităţii;

- Lecţiile însuşite din perioada de programare anterioară;

- Calitatea procedurilor de implementare, monitoring, evaluare şi management financiar.

Logica de programare care stă la baza Regulamentelor (CE) nr. 1085/2006 şi nr. 1698/2005 precum şi liniile directoare ajutătoare şi instrucţiunile pregătite de CE pot fi ilustrate ca în figura de mai jos. Această logică de programare a Uniunii Europene a fost elaborată şi îmbunătăţită în decursul anilor, totuşi logica de bază a rămas aceeaşi. Personalul ministerial din cadrul MAPDR ar putea să recunoască logica din prezentarea realizată în perioada Misiunii iniţiale privitoare la ceea ce „trebuie să ne aşteptăm de la o evaluare ex ante”. Această logică este prezentată mai jos ca o ilustrare a principalilor paşi care trebuie făcuţi şi a elementelor care trebuie incluse în cadrul PNDR.

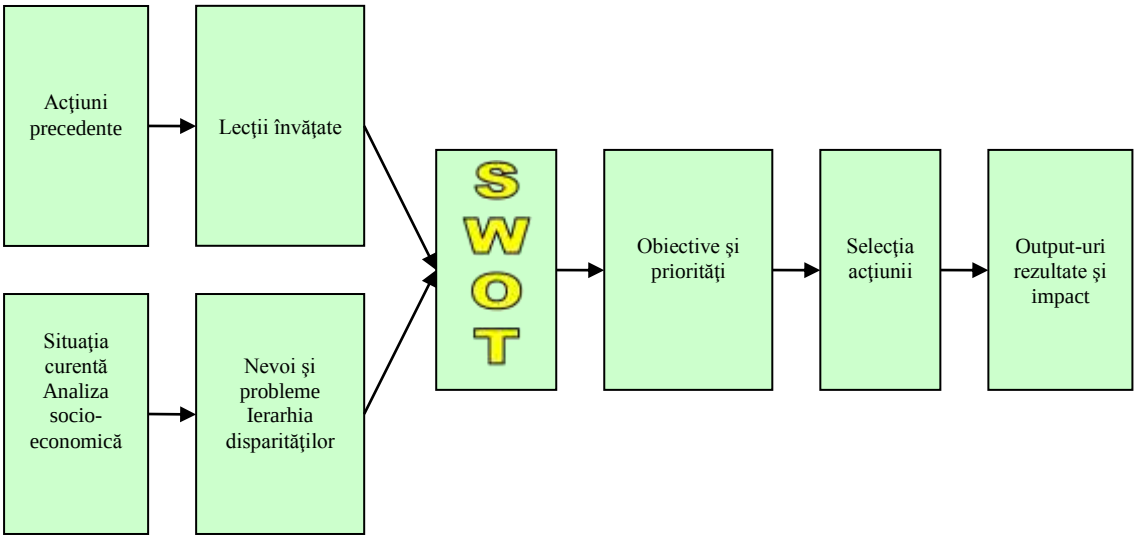

Figura 1: Logica de programare

Figura reliefează logica secvenţială şi aspectele care trebuie acoperite în procesul de programare. În cele ce urmează, vom evalua, ca parte a analizei ex- ante, în ce măsură această versiune preliminară a PNDR se conformează cerinţelor logicii de programare.

Evaluarea ex- ante a fost realizată ca un proces reiterativ între MAPDR şi echipa de evaluare ex- ante iniţiat în septembrie 2006. Evaluatorii ex ante s-au aflat în dialog strâns cu MAPDR şi mai multe misiuni, întâlniri asistenţă continuă, precum şi comentarii şi prezentări au fost realizate pentru a îmbunătăţi şi întări procesul de programare a PNDR 2007- 2013 pentru România. În ciuda acestei abordări reiterative, noi suntem, ca şi evaluatori externi, pe deplin responsabili pentru rezultatul evaluării şi conţinutul prezentului raport.

2.2. Structura raportului

Raportul este structurat în acord cu liniile directoare ale evaluării ex ante. Capitolul 3 care evaluează analiza PDR a situaţiei prezente, analiza SWOT şi clasificarea necesităţilor şi disparităţilor urmează capitolului introductiv. Capitolul 4 conţine o evaluare a obiectivelor programului, iar capitolul 5 evaluează măsurile individuale selectate în cadrul PDR. Capitolul 6 răspunde întrebărilor de evaluare legate de eficacitatea costurilor programului şi analizează impactul pozitiv şi negativ anticipat ale PDR. Capitolul 7 acoperă problema valorii adăugate a intervenţiei. Capitolul 8 acoperă cadrul administrativ incluzând sistemul de evaluare şi monitorizare, iar reţeaua rurală este evaluată în capitolul 9. Capitolul 10 schiţează procesul de consultare cu actorii implicaţi, iar capitolul 11 se concentrează asupra principalelor rezultate ale Evaluării Strategice de Mediu (ESM) prezentate în aşa numitul rezumat non-tehnic. Raportul ESM integral este ataşat ca anexă.

Ar trebui subliniat că acest raport este posibil să nu acopere toate informaţiile detaliate subliniate în documentul de lucru privind evaluarea fişelor măsurilor şi raportul ESM. Prin urmare este recomandat ca personalul responsabil de axă / măsură să citească comentariile relevante cu mare atenţie.

2.3. Principalele surse de documentare şi informare

Evaluarea se bazează pe două documente principale:

- Planul Naţional Strategic, martie 2007, în limba engleză (denumit mai jos PNS) şi
- Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013, aprilie 2007, în limba română (denumit mai jos PNDR).

Câteva capitole din PNDR au fost disponibile în limba engleză. Este vorba în primul rând de descrierea fişelor individuale ale măsurilor. Evaluarea noastră a măsurilor se bazează pe versiunea în limba engleză a măsurilor din martie 2007.

Ambele documente (PNS şi PNDR) trebuie să se conformeze Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005 din 20 septembrie 2005 privind sprijinul acordat dezvoltării rurale de către Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) (denumite mai jos RC sau simplu reglementare) şi Deciziei Consiliului 2006/144/CE din 20 februarie 2006 privind Liniile Directoare Strategice de dezvoltare rurală (perioada de programare 2007 - 2013) (denumite mai jos DC 144).

Evaluarea ex- ante se bazează pe Cadrul Comun de Monitorizare şi Evaluare a Dezvoltării Rurale 2007-2013 (CCME) care include liniile directoare pentru Evaluarea ex- ante, septembrie 2006, în continuare denumite liniile directoare ex ante.

Mai mult, evaluarea se bazează pe numeroase rapoarte, studii, evaluări, etc. etc. realizate de către consultanţi şi luate în considerare în evaluarea noastră. Am utilizat, de asemenea, datele statistice oficiale naţionale de câte ori a fost posibil.

În final, evaluarea ex- ante se bazează pe evaluările ex- ante din alte ţări ca şi pe experienţa noastră în evaluarea ex- ante a programelor 2000-2006, în esenţă urmând aceleaşi proceduri şi cerinţe privind conţinutul evaluării.

3. Evaluarea problemelor pe care ne aşteptăm să le abordeze programul preliminar

3.1. Introducere

Acest capitol tratează o gamă de sub întrebări incluse în liniile directoare ale evaluării ex- ante. Toate sub-întrebările se referă la întrebarea de evaluare globală: care sunt problemele pe care trebuie să le abordeze PDR. Sub-întrebările sunt următoarele:

- Care sunt problemele, riscurile şi necesităţile din România, în termenii criteriilor sociale, economice şi de mediu?
- Care sunt forţele de acţiune, punctele forte şi oportunităţile din domeniul programului care privesc România?
- Care sunt cauzele disparităţilor identificate?
- Care sunt grupurile ţintă concrete şi care sunt necesităţile lor?
- Ce probleme nu vor fi abordate de implementarea programului?

Analiza situaţiei curente este inclusă în PDR în capitolul 3 şi va reprezenta baza pentru evaluare cu referire la aspectele specifice acoperite în cadrul analizei.

3.2 Analiza situaţiei curente

Programul de Dezvoltare Rurală din România reflectă priorităţile definite în cadrul „Liniilor directoare strategice Comunitare pentru politica de dezvoltare rurală" pentru perioada de programare 1 ianuarie 2007 - 31 decembrie 2013" precum şi priorităţile prevăzute în cadrul Planurilor Strategice Naţionale pe baza Liniilor directoare strategice Comunitare, identificând strategiile naţionale.

Acest capitol oferă informaţii extensive şi un cadrul general de analiză privind sectorul agricol, starea prezentă a mediului şi economia rurală. Descrierea se bazează pe „indicatorii obiectivi de bază şi cei referitori la context", aşa cum se defineşte de către Comisie în Nota G orientare CCME.

Totuşi, analiza situaţiei curente se referă rar la comparaţiile internaţionale. În absenţa lor, nu este evident dacă pentru unele aspecte există un deficit şi care este mărimea acestuia. Pentru o mai bună înţelegere ar putea fi util să includem în textul acestui capitol date comparative din UE-25 şi UE 27 (de exemplu privind productivitatea muncii în agricultură, „formarea de capital fix brut" în agricultură).

Am observat de asemenea unele inconsecvenţe în cadrul descrierii situaţiei curente în ceea ce priveşte nivelul indicatorului VAB, prezentat o dată pentru anul 2005 şi apoi pentru anul 2004 (şi acesta cu valori diferite pe pagini diferite - vezi paginile 7, 8 şi 25).

Capitolul referitor la starea analizei nu conţine o descriere a efectelor anticipate ale Politicii Agricole Comune. Ar fi probabil util pentru program se includă o scurtă prezentare a contextului în care se realizează PDR (economie cu creştere rapidă, principalele modificări ale agriculturii datorită efectelor PAC, Pilonul 1). Aceasta ar putea pregăti o mai bună înţelegere a strategiei alese.

Apreciem îmbunătăţirile descrierii situaţiei curente în comparaţie cu versiunile anterioare incluse în PNS, şi recunoaştem de asemenea că versiunea PNDR se aliniază versiunii din PNS.

Ar putea fi util să se mai includă câteva aspecte ca o reflecţie asupra comentariilor noastre anterioare.

1) **Comerţul internaţional şi competitivitatea exportului românesc.** (pagina 13 PNDR) Rezultatele unui studiu care analizează competitivitatea produselor româneşti (nu se indica numele acestui studiu) sunt utilizate pentru a întocmi o listă a produselor competitive româneşti. Concluzia studiului este aceea că produsele româneşti prezintă un dezavantaj comparativ datorită lipsei de competitivitate! În raportul nostru din decembrie am sugerat că ar trebui enumerate cauzele acestei lipse de competitivitate pentru a sublinia nevoia de investiţii.

2) **Producţiile medii scăzute** (pagina 9 PNDR) Se face referire la producţia medie la hectar la diferite culturi. Producţiile medii scăzute comparativ cu aşa-numitul potenţial naţional sunt cauzate de condiţiile naturale. Este acest lucru corect, sau şi alţi factori joacă un rol? Care este potenţialul la nivel naţional? În cazul vinului, se face referire la producţia medie la hectar în UE, ceea ce este clar.

3) **Inovaţia este crucială în cadrul strategiei de la Lisabona.** Cum este acoperit acest capitol al inovaţiei? Nu există informaţii cantitative sau calitative referitoare la activitatea de cercetare, dezvoltare şi inovaţie. Ar trebui definit în mod clar şi subliniat că inovaţia este diferită de modernizare şi ca atare este un element nou în cadrul perioadei programului din 2007-2013 comparativ cu programele anterioare.

4) **Despre silvicultură**
   i. **Recolta de lemn** în această perioadă trebuie diferenţiată pe regiuni mari, formaţiuni de păduri, forme de relief sau altitudine pentru o mai bună analiză a impactului asupra sistemului socio-economic (inundaţii, eroziunea solului, alunecări de teren etc.)
   ii. Datele comparative privind **productivitatea medie** a întreprinderilor de exploatare ($2m^3$/zi/lucrător!!)
   iii. Analiza comparativă a **raportului volum de creştere/recoltă** la nivel European şi la nivelul României. Risc înalt pentru volumul de masă lemnoasă (vânt, căderi de zăpadă şi pagube produse de insecte);

iv. **Cantitatea de recoltă utilizată de populaţia rurală.** 40% din recoltă utilizată de populaţia din rural: 40%x15mil m^3/an=6mil m^3/an=0,6m^3/pers din zona rurală. Comparaţie cu media europeană, cu nevoile sectorului industrial, calitatea produselor;
v. **Informaţii privind structura exporturilor forestiere**: % exporturi lemn cu prelucrare primară, eficienţa exporturilor

Nu am supus unei verificări încrucişate toate comentariile făcute în decembrie, dar recomandăm să fie luate în considerare comentariile de mai sus.

3.2.1. Îmbunătăţirea competitivităţii sectorului agricol şi silvic (Axa 1)

Analiza situaţiei curente în cadrul PNDR se bazează pe o caracterizare descripitivă a principalelor sectoare – agricultură, silvicultură, industrie alimentară; în special cu ajutorul indicatorilor macroeconomici privind VAB, rata de ocupare şi trendurile acesteia, structura economică.

Au fost luate în considerare recomandările Comisiei privitoare la definirea zonelor rurale utilizând atât definiţia OCDE cât şi cea naţională, sau cea care se referă la exprimarea valorii indicatorilor ca procent din media UE.

Totuşi, forţele de acţiune nu au fost indicate, iar în absenţa acestora stabilirea unei strategii şi a evoluţiilor potenţiale este oarecum dificilă.

Alte comentarii privind acest punct:

- Datele statistice privind dimensiunea economică a exploataţiilor nu se referă la categoriile alese pentru sprijin în cadrul măsurii (2-16 UDE) afirmându-se că „segmentul exploataţiilor luate în considerare pentru sprijin va include exploataţii cu dimensiuni de 2-6 UDE". Recomandăm să se efectueze corecţia necesară.
- Aspectele referitoare la utilizarea serviciilor de consultanţă nu sunt menţionate în mod explicit nici în cadrul analizei SWOT (deşi ele sunt legate în mod indirect de nivelul scăzut de pregătire a fermierilor) nici în capitolul care descrie situaţia curentă. Există o descriere bine-făcută pentru acest tip de intervenţie în motivaţia măsurii (incluzând aspecte care se referă la noul context PAC), care ar trebui inclusă atât în analiza SWOT cât şi în descrierea situaţiei curente pentru a asigura coerenţa necesară.
- Includerea aspectelor privind noul context creat de efectele noii Politici Agricole Comune (eco-condiţionalitate, GAEC, plăţi unice pe suprafaţă SAPS etc.) atât în analiza SWOT cât şi în capitolul care descrie situaţia curentă pentru a realiza coerenţa cu Măsurile 121 Modernizarea exploataţiilor agricole; 112 Stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural, etc.

3.2.2. Mediu şi managementul terenurilor

Apreciem că secţiunea referitoare la Axa 2 este consistentă şi reliefează principalele tendinţe de dezvoltare în domeniu. Sectorul este analizat în mod amănunţit în Raportul ESM ataşat acestei evaluări şi nu vom mai face comentarii aici pe această temă.

Totuşi un mic comentariu ar fi următorul: Întreaga suprafaţă protejată în zona rurală (pagina 17) ar trebui verificată deoarece cu unitatea de măsură utilizată în mod curent (km^2) această suprafaţă protejată depăşeşte de 9 ori suprafaţa ţării.

3.2.3. Economia rurală şi calitatea vieţii

Secţiunea este bine-concepută, deşi introducerea informaţiilor privitoare la UE-25 ar fi permis o mai bună înţelegere a dimensiunii aspectelor prezentate.

În plus, interpretarea conform căreia procentul cel mai mare de populaţie în categoria de vârstă 30-34 ani (în 2005) s-ar datora găsirii unor mai bune perspective în zona rurală ar trebui poate coroborată cu efectele politicii demografice din regimul comunist (1967 – 1968).

În final, luând în considerare infrastructura de bază insuficientă sau chiar lipsa acesteia, este important să oferim informaţii legate de infrastructura legată de tehnologia informaţiei (Internet), iar promovarea dezvoltării acesteia ar trebui considerată în contextul măsurilor din cadrul Axelor 3 şi 4 (criterii de selecţie, etc.) ca unul dintre cele mai importante instrumente, în special pentru zonele îndepărtate.

3.2.4. Axa LEADER

Există o scurtă prezentare a Axei 4 în termeni de experienţă câştigată şi de iniţiative deja demarate în capitolul privind situaţia curentă. Această informaţie este suplimentată în capitolul privind strategia, şi o regăsim şi în cadrul analizei SWOT. Totuşi, se simte nevoia unei prezentări îmbunătăţite a acestei noi abordări în cadrul analizei fişei măsurii pentru a prezenta mai bine ideile sale de bază. Abordarea LEADER este o procedură nouă pentru România şi în momentul de faţă se cunosc puţine lucruri despre punerea sa în practică, iar acest lucru ar putea constitui o obstrucţie în calea implementării sale.

Descrierea acestor axe în situaţia curentă este foarte mult orientată spre problemele existente, şi deşi nu sunt întotdeauna direct formulate, **problemele din cadrul fiecărui sector** ar putea fi identificate în cadrul textului. Totuşi, după cum am subliniat deja, sunt câteodată necesare informaţii suplimentare pentru a înţelege cât de importante sunt şi ce trebuie făcut pentru a le depăşi. Dăm mai jos câteva exemple:

- Structuri funciare nepotrivite, incluzând fragmentarea terenurilor agricole şi forestiere
- Probleme structurale rezultând din profilul de vârstă al fermierilor
- Pregătirea inadecvată a fermierilor
- Investiţii inadecvate la nivelul fermei în special în sectoare-cheie unde competiţia se află în creştere
- Tehnologii inadecvate, învechite sau chiar lipsa de tehnologii
- Recolte medii scăzute în producţia vegetală şi animală
- Productivitate scăzută, standarde scăzute
- Nivel scăzut al veniturilor în mediul rural; dificultăţi legate de cofinanţare
- Lipsa de prestatori de servicii
- Suprafeţe mari de terenuri cu sol degradat
- Lipsa măsurătorilor topografice forestiere
- Infrastructură rutieră forestieră subdezvoltată
- Schimbări climatice
- Energie regenerabilă
- Dependenţa excesivă de agricultură în zonele rurale
- Caracterul inadecvat al infrastructurii şi serviciilor locale care sunt esenţiale pentru bunăstarea comunităţii
- Infrastructură turistică inadecvată
- Degradarea patrimoniului cultural şi istoric local
- Lipsa de întreprinderi rurale care să asigure locuri de muncă în mediul rural
- Lipsa de resurse financiare
- Nivel inadecvat sau necorespunzător al competenţelor antreprenoriale în rândul populaţiei rurale
- Fragilitatea parteneriatelor
- Lipsa de încredere în formele asociative de proprietate şi /sau cooperare

Nevoile pentru resursele şi măsurile care ar putea fi utilizate pentru rezolvarea problemelor identificate nu sunt subliniate în mod corespunzător şi nici nu sunt cuantificate. Totuşi, analiza SWOT ne conduce în mod indirect la selectarea următoarelor necesităţi:

- Necesitatea de a oferi persoanelor care părăsesc activitatea agricolă instruire legată de noul domeniu de activitate şi oportunităţi de locuri de muncă (1,1 milioane persoane au părăsit activitatea agricolă în perioada 2002 – 2005).
- Necesitatea de a oferi ajutor persoanelor care rămân în agricultură în scopul creşterii veniturilor acestora pe baza creşterii eficienţei, asigurând un transfer efectiv de cunoştinte şi tehnologie
- Necesitatea de a dezvolta competitivitatea sectorului agroalimentar prin încurajarea investiţiilor în noi tehnologii şi noi produse.
- Necesitatea de dezvoltare a sectorului agroalimentar pentru creşterea valorii adăugate.
- Necesitatea de promovare a unor iniţiative prietenoase faţă de mediul înconjurător şi de conservare.
- Necesitatea de a promova creşterea gradului de conştientizare al fermierilor în legătură cu problemele mediului înconjurător şi asigurarea de cursuri de instruire / calificare pentru a realiza rezultatele dorite în legătură cu mediul înconjurător.
- Necesitatea de a încuraja şi facilita diversificarea activităţii agricole spre activităţi non-agricole, pentru a satisface nevoile mai largi ale economiei rurale cum ar fi dezvoltarea turismului.
- Necesitatea îmbunătăţirii asigurării de servicii în mediul rural, în special în zonele mai puţin accesibile.
- Necesitatea îmbunătăţirii condiţiilor la nivelul satelor şi mediului rural.
- Necesitatea creării de locuri de muncă în zonele rurale
- Necesitatea de a încuraja dezvoltarea parteneriatelor locale

Considerăm că aceste necesităţi sunt adecvate şi conforme cu realităţile existente în România rurală.

3.3. Evaluarea analizei SWOT a programului

În conformitate cu logica de programare şi Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, analiza situaţiei curente trebuie reflectată în analiza SWOT. În cadrul PNDR curent, a fost inclus un tabel care prezintă principalele puncte tari şi puncte slabe (pagina 31), fără a face referiri la principalele oportunităţi şi provocări din mediul rural.

Observăm, de asemenea, că pentru unele aspecte incluse în SWOT (punte tari sau puncte slabe) nu există justificări / date în capitolul precedent, de exemplu:

- Accesul la piaţă şi informaţii privind piaţa, puţine contracte cu industria prelucrătoare (ceea ce reprezintă într-adevăr un punct slab);
- Managementul performant al administrării pădurilor statului (punct forte);
- Managementul defectuos al administrării pădurilor private (punct slab);
- Dezvoltarea incipientă a firmelor care îşi pun împreună producţia pentru o bună valorificare (prezentată ca punct forte, dar trebuie să fie justificată şi reformulată)

Prin urmare, recomandăm ca listele prezentate în contextual analizei SWOT să fie verificate în scopul asigurării consistenţei cu capitolul care descrie situaţia curentă.

În plus, pentru a spori utilitatea analizei SWOT, recomandăm crearea unei ierarhii a punctelor tari şi a punctelor slabe, în funcţie de importanţa acestora. Acest lucru va fi foarte util mai departe în cadrul PDR, în formularea strategiei în mod transparent, alegând cele mai urgente şi mai importante aspecte care trebuie rezolvate, vezi de asemenea capitolul 4 pentru comentarii privind SWOT.

Forţele de acţiune cheie pentru schimbările din zonele rurale din România nu sunt formulate în mod direct, deşi este evident că unele dintre aspectele următoare vor juca un rol important în anii care vin:

a) Scăderea gradului de ocupare în sectoare cheie, agricultură şi mica industrie în zonele rurale;
b) Piaţa din ce în ce mai competitivă pentru mărfuri agricole şi produse alimentare;
c) Nevoie crescută de noi competenţe /de nivel superior ;
d) Cererea crescută a consumatorilor pentru produse alimentare diferenţiate, de produse de calitate, de activităţi şi servicii pentru petrecerea timpului liber;
e) Reglementările PAC privind mediul – Plată unică eco-condiţionalitate, Directiva Nitraţi;
f) Obiectivele privind producerea de energie regenerabilă;
g) Cerere crescută de servicii de bază în mediul rural;
h) Creşterea costurilor energiei pentru agricultură şi industria de prelucrare / distribuţie a alimentelor;

Ca reacţie la acestea, oportunităţile cheie din cadrul PNDR, aşa cum au putut fi observate prin selecţia măsurilor, includ:

a) Un sector agricol mai competitiv, bazat pe cunoaştere, care utilizează tehnologii noi şi cele mai bune practici, cu accent asupra pieţelor în dezvoltare;
b) Un sector agroalimentar mai competitiv, care pune accent pe valoarea adăugată şi inovaţie pentru pieţele interne şi de export;
c) Sisteme agricole durabile din punct de vedere al mediului înconjurător care produc produse „verzi";
d) Diversificarea agriculturii pentru asigurarea de servicii şi produse pentru locuitorii rurali şi pentru turişti ;
e) Promovarea bunurilor patrimoniului rural şi de mediu pentru turişti;
f) Crearea de noi afaceri în mediul rural care se adresează noilor pieţe;
g) Îmbunătăţirea serviciilor şi a infrastructurii rurale pentru a susţine economia şi populaţia acesteia.

3.4. Care sunt cauzele disparităţilor identificate?

Pe baza informaţiilor prezentate în capitolul 3 putem să distingem în principal disparitatea rural – urban. Prin urmare este întărită necesitatea spijinului investiţional în mediul rural, nu numai în termeni fizici dar şi în ceea ce priveşte capacităţile umane şi instituţionale. Recomandam îmbunătăţirea descrierii disparităţilor şi a cauzelor acestora: urban – rural, naţional – regional, naţional – internaţional.

3.5. Grupurile ţintă PNDR şi domeniile necesităţilor identificate

Tabelul de mai jos prezintă în detaliu diferitele grupuri ţintă pe care Programul vizează să le sprijine şi necesităţile care au fost identificate în cadrul PNDR.

Întreaga populaţie rurală este vizată pentru una sau mai multe din măsurile PNDR. În timp ce măsurile privind competitivitatea sunt în principal orientate către fermieri care sunt agenţi comerciali curenţi sau potenţiali, măsurile vizând mediul înconjurător din Axa 2 extind sprijinul către întreaga comunitate agricolă, activă sau non-activă. Comunitatea rurală non-agricolă (precum şi fermierii) sunt eligibili pentru măsurile din cadrul Axei 3, calitatea vieţii în mediul rural. Organizaţiile LEADER acoperă întreaga zonă rurală, iar acţiuni precum conservarea patrimoniului rural, renovarea satelor şi îmbunătăţirea serviciilor de bază sunt benefice pentru toţi locuitorii rurali.

Tabelul 3.1: Grupurile ţintă PNDR

Cod	Măsura	Beneficiari	Necesităţi
111	Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţelor	Furnizorii de activităţi de formare profesională; **Beneficiarii finali** sunt **persoane adulte** angajaţi în sectoarele agricol, forestier şi alimentar)*	Îmbunătăţirea competitivităţii şi afacerilor agricole prin asigurarea unei întregi game de acţiuni de formare profesională inovatoare şi bine ţintite şi acţiuni de informare Diversificarea spre activităţi non-agricole şi sporirea veniturilor fermelor
112	Instalarea tinerilor fermieri	Persoane: sub 40 de ani care se stabilesc pentru prima oară pe o exploataţie agricolă în calitate de cap al exploataţiei Care posedă deprinderi ocupaţionale şi competenţe adecvate	
113	Pensionarea timpurie a fermierilor şi a lucrătorilor agricoli	Fermieri sau muncitori agricoli, în vârstă de 55 de ani	
114	Utilizarea serviciilor de consiliere	Fermieri şi alte persoane angajate în sectoarele agricol şi forestier)*	Îmbunătăţirea competitivităţii afacerilor agricole prin asigurarea unei întregi game de acţiuni de formare profesională inovatoare şi bine ţintite şi acţiuni de informare Diversificarea spre activităţi non-agricole şi sporirea veniturilor fermelor
121	Modernizarea exploataţiilor agricole	Producători agricoli – persoane fizice autorizate, asociaţii familiale autorizate şi persoane juridice	Creşterea competitivităţii afacerilor agricole
122	Îmbunătăţirea valorii economice a pădurilor	Proprietari / persoane care deţin în proprietate păduri sau asociaţii ale acestora, comune, oraşe, municipalităţi care deţin în posesie păduri sau asociaţii înfiinţate de municipalităţi; pădurile aflate în proprietatea statului sunt excluse de la finanţare	Îmbunătăţirea competitivităţii activităţilor forestiere
123	Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere	IMM-uri Alte întreprinderi cu < 750 angajaţi şi o cifră de afaceri < 200 milioane EUR. **Pentru produsele forestiere:** Microîntreprinderi definite în conformitate cu Recomandarea (CE) nr. 361/2003, cu mai puţin de 10 angajaţi şi o cifră de afaceri sub 2 milioane EUR	Îmbunătăţirea performanţei economice şi a competitivităţii internaţionale a sectorului de prelucrare agroalimentară şi forestier

125	Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii	➢ Fermierii şi silvicultorii (persoane fizice particulare şi persoane juridice particulare precum şi asociaţiile acestora) ➢ Consiliile locale şi asociaţiile acestora; Administratorii fondului forestier al statului	Îmbunătăţirea competitivităţii afacerilor agricole şi forestiere
141	Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă	Fermieri (persoane fizice, persoane fizice autorizate şi asociaţiile acestora) pe exploataţii de 2-16 UDE.	Îmbunătăţirea competitivităţii afacerilor agricole
142	Înfiinţarea grupurilor de producători	Grupuri de producători oficial recunoscute până la 31 decembrie 2013	Îmbunătăţirea competitivităţii afacerilor agricole
211	Sprijin pentru zona montană defavorizată	Fermieri care desfăşoară activităţi agricole în zone defavorizate	Sprijinirea şi menţinerea agriculturii tradiţionale în zonele dezavantajate (vulnerabile la declinul economic şi depopulare)
213	Plăţi Natura 2000 pe teren agricol	Fermieri care realizează activităţi agricole în zonele siturilor Natura 2000	
214	Plăţi de agro-mediu	Fermieri	
221	Prima împădurire a terenurilor agricole	Deţinătorii de terenuri agricole	Încurajarea dezvoltării sistemelor agro-forestiere care au o înaltă valoare ecologică şi socială
223	Prima împădurire a terenurilor non-agricole	Deţinătorii de terenuri non-agricole şi / sau abandonate	Extinderea şi îmbunătăţirea resurselor forestiere
224	Plăţi Natura 2000 pe teren forestier	Proprietari de păduri private sau asociaţii în zonele siturilor Natura 2000	
312	Sprijin pentru diversificarea către activităţi non-agricole şi crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi	Membrii gospodăriilor rurale care realizează activităţi agricole Microîntreprinderi (întreprinderi care au mai puţin de 10 angajaţi şi al căror total nu depăşeşte 2 milioane Euro	Utilizarea resurselor naturale pentru crearea de noi oportunităţi de ocupare a forţei de muncă şi de dezvoltare a economiei rurale Diversificarea către activităţi non-agricole şi sporirea veniturilor în fermă Crearea de oportunităţi de ocupare a forţei de muncă prin promovarea antreprenoriatului şi dezvoltarea infrastructurii economice în zonele rurale (excluzând fermierii şi familiile de fermieri)
313	Încurajarea activităţilor	Consiliile locale şi asociaţii ale acestora (aşa cum sunt definite	Îmbunătăţirea sau menţinerea condiţiilor de viaţă şi bunăstarea

	turistice	în legislaţia în vigoare); Organizaţiile non-guvernamentale (ONG-uri)	locuitorilor rurali şi creşterea atractivităţii unor asemenea zone prin asigurarea de servicii de bază mai bune şi mai numeroase pentru economie şi populaţia rurală
322	Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale	Consiliile locale şi asociaţiile acestora pentru toate cele patru tipuri de acţiuni a)-d) ONG-uri pentru componentele c) şi d) Persoane fizice, persoane juridice, instituţii culturale şi biserici pentru componenta c)	Îmbunătăţirea sau menţinerea condiţiilor de trai şi a bunăstării celor care trăiesc în mediul rural şi creşterea atractivităţii unor asemenea zone prin asigurarea unor servicii de bază mai bune şi în număr mai mare pentru economie şi populaţia rurală
341	Dobândire de competenţe, animare şi implementarea strategiilor de dezvoltare locală	Organisme publice şi private locale care realizează acţiuni de dezvoltare rurală şi activităţi legate de pregătirea strategiilor de dezvoltare locală sau înfiinţarea de parteneriate publice-private	
41	Implementarea strategiilor de dezvoltare locală	Beneficiarii măsurilor 111, 114, 123 şi 311, 312, 313, 321,322 şi 323	
421	Implementarea proiectelor de cooperare	GAL	
431	Funcţionarea Grupurilor de Acţiune Locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului	GAL-uri şi GAL-uri potenţiale (parteneriate publice-private neînregistrate ca persoane juridice)	
	Reţeaua Naţională de Dezvoltare Rurală	Membrii Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală: sectoare public, privat şi non-guvernamental, aducând astfel împreună reprezentanţi ai autorităţilor publice la nivel local şi central implicate în dezvoltarea rurală, ai societăţilor locale, instituţiilor, ONG-urilor direct interesate, (asociaţii profesionale, fundaţii etc.), ca şi promovarea cooperării intra- şi transnaţionale din acest domeniu	

Câteva probleme cheie (şi oportunităţi) nu sunt adresate de către Program în acest stadiu, incluzând:

a) Infrastructura socială (şcoli, spitale, etc.)

b) Aspecte privind accesul la resursele de teren / utilizarea resurselor de teren în contextul dezvoltării turismului

c) Necesitatea de încurajare a afacerilor în zone rurale mai greu accesibile; sprijinul ar trebui bine ţintit şi solutiile pot fi diferite de cele din zonele semi-urbane.

Aceste aspecte ar trebui considerate să fie preluate de către PNDR dacă se dovedesc relevante.

4. Consistenţa şi obiectivele PNDR

Analiza în acestă secţiune se referă la DG AGRI Cadrul Comun de Monitorizare şi Evaluare (CCME) care oferă orientare privind stabilirea obiectivelor şi a indicatorilor. Se fac comentarii cu privire la caracterul adecvat al obiectivelor propuse şi indicatorilor pentru Programe, în termeni de relevanţă, consistenţă şi disponibilitatea surselor de date.

Structura capitolului este centrată pe următoarele întrebări:

- Care este obiectivul politicii globale în termeni de impact anticipat?
- Care sunt obiectivele generale, specifice şi operaţionale şi rezultatele aşteptate?
- Ce indicatori de bază şi de impact sunt propuşi pentru comensurarea versiunii preliminare?
- Cât de mult obiectivele programului se potrivesc cu cele definite în cadrul Planului Strategic Naţional?
- Ce indicatori de bază şi de impact sunt propuşi pentru măsurarea succesului programelor preliminare şi sunt ei aplicaţi în mod adecvat?

Capitolul realizează o evaluare indicativă a obiectivelor şi rezultatelor/impacturilor scontate ale programului. Rezultatele anticipate detaliate sunt descrise la nivelul măsurilor individuale prezentate în capitolul 5. Prin urmare, rezultatele sunt în acest capitol discutate doar la nivelul obiectivelor (ţintelor) cuantificate.

4.1 Care sunt obiectivele generale (globale), specifice şi operaţionale şi rezultatele şi impactul aşteptat?

PDR 2007-2013 va fi implementat într-o perioadă de schimbări semnificative pentru agricultura României, întrucât aceasta face primii paşi pe piaţa UE iar efectul deplin al reformelor PAC se va resimţi în acestă perioadă. De asemenea, creşterea economiei generale are un impact semnificativ asupra sectoarelor agriculturii şi economiei rurale în termeni de oportunităţi şi ameninţări.

Până în anul 2006 fermierilor români li s-a acordat sprijin din cadrul programelor naţionale (ex. Programul Fermierul, Programul Renta Viageră) precum şi din cadrul Programului SAPARD cofinanţat de Uniunea Europeană. Dat fiind mediul din ce în ce mai competitiv după momentul aderării la Uniunea Europeană, aspectele legate de competitivitate şi economie de scară devin şi mai critice pentru agricultura României.

Contextul social şi economic global al elaborării PDR 2007-2013 este astfel mai complex decât cel care predomina în anul 2000. Noul PDR se concentrază mai ales pe creşterea competitivităţii şi economie de scară luând în acelaşi timp în considerare necesitatea de protejare a naturii, a mediului înconjurător, a resurselor funciare şi a resurselor de apă din zona rurală precum şi îmbunătăţirea calităţii vieţii locuitorilor rurali.

Programul Naţional de Dezvoltare Rurală din România a căutat astfel să pună accent pe aspecte cum ar fi competitivitatea, mediul înconjurător, calitatea vieţii rurale, având ca obiective generale:

- Creşterea competitivităţii sectorului agricol şi forestier;
- Îmbunătăţirea mediului rural;
- Îmbunătăţirea calităţii vieţii şi diversificarea economiei rurale;
- Iniţierea şi funcţionarea iniţiativelor de dezvoltare locală (LEADER).

Obiectivele generale sunt împărţite într-un număr de obiective strategice care reflectă situaţia economică locală şi regională existentă în zona rurală şi provocările care urmează.

Axa 1 – obiective şi impact anticipat

Măsurile din cadrul Axei 1 au drept scop în primul rând îmbunătăţirea eficientei agriculturii şi sectorului forestier pentru a reuşi să facă faţă competiţiei care rezultă dintr-un mediu deschis al comerţului extern. Rezultatele ar trebui să fie o forţa de muncă în agricultură mai bine instruită, cu o structură de vârstă îmbunătăţită, o mai bună structură a resurselor funciare, cu ferme de subzistenţă care intră pe piaţă, o agricultură comercială modernizată, valoare adăugată mai mare şi calitate a produselor îmbunătăţită, care vor spori şi mai mult productivitatea şi competitivitatea sectoarelor agricol şi forestier.

Sprijinul va fi orientat în principal spre întreprinderile mici şi mijlocii, considerate a fi mai capabile decât marile întreprinderi comerciale să dezvolte produse noi, să valorifice resursele naturale prin inovare şi adaptare. Prioritătile alese în cadrul acestei axe iau în considerare atât nevoile de dezvoltare cât şi necesitatea de a continua unele din măsurile din perioada de preaderare.

Axa 2 – obiective şi impact anticipat

Obiectivele măsurilor din cadrul Axei 2 sunt îmbunătăţirea mediului rural, sporirea biodiversităţii prin managementul durabil al resurselor de teren agricol şi forestier.

Măsurile includ Zonele Defavorizate (LFA), Natura 2000 şi programul de împădurire. Schema LFA are drept scop sprijinirea continuării activităţii agricole în zonele defavorizate (Less Favoured Areas (LFAs), menţinând astfel zona rurală. Schema Natura 2000 vizează fermierii din zonele cu habitate naturale de înalta valoare. Principalul element al Programului din silvicultură – sprijin acordat împăduririlor – este de asemenea inclus în aceasta axă. Programul va încerca să menţină plantările la un nivel suficient pentru a atinge obiectivele economice şi de mediu.

Axa 3 – obiective şi impact anticipat

Îmbunătăţirea calităţii vieţii în mediul rural, diversificarea economiei rurale, promovarea cunoaşterii şi îmbunătăţirea potenţialului uman reprezintă obiectivul strategic al acestei axe.

Măsurile au în vedere comunitatea rurală mai largă, şi se referă la dezvoltarea întreprinderilor rurale pe baza resurselor naturale locale, turism, dezvoltarea satelor şi iniţiativele privind mediul înconjurător pentru a completa măsurile agricole şi a asigura locuri de muncă pentru locuitorii rurali. Aceste măsuri au fost alese în funcţie de punctele slabe existente în zona rurală (cum ar fi veniturile scăzute, dependenţa excesivă de agricultura de subzistenţă, deprinderi antreprenoriale scăzute, infrastructura inadecvată) şi de punctele tari (resurse naturale îmbelşugate, patrimoniu cultural bogat, etc.). Astfel, calitatea vieţii în zona rurală ar trebui să se apropie de cea din zona urbană.

Axa 4 – obiective şi impact anticipat

Măsurile din cadrul axei 4 vizează sprijinirea dezvoltării rurale durabile prin îmbunătăţirea guvernării locale şi promovarea potenţialului endogen. Metoda LEADER va contribui la realizarea obiectivelor Axelor 1 şi 3 prin strategii de dezvoltare locală integrată şi acţiuni inovative.

În concluzie, putem spune că PNDR este în linie cu PNS şi că PNDR reprezintă un document de programare bine structurat cu obiective generale, strategice şi specifice clare, până la nivelul măsurilor. Apreciem utilizarea tabelelor şi schemelor pentru ilustrarea logicii de intervenţie. Totuşi, recomandăm, de asemenea, ca tabelele să fie susţinute de un text amănunţit care să explice şi să justifice intervenţiile. Acesta nu este un aspect crucial, dar poate facilita lectura PNDR contribuind, de asemenea, la transparenţa documentului.

4.3. Consistenţa obiectivelor programului cu analiza SWOT

Obiectivele reflectă punctele slabe şi tari prezentate în cadrul SWOT, dar legătura dintre ele ar putea fi explicată mai clar. Strategia aleasă ar putea fi făcută mai clară şi mai transparentă, incluzând oportunităţile, ameninţările şi forţele de acţionare la sfârşitul capitolului 3. Legătura între fişele măsurilor şi ierarhia obiectivelor programului este în mare măsură satisfăcătoare, dar ar putea fi îmbunătăţită pentru unele măsuri (şi anume măsurile LEADER) luând în considerare comentariile capitolului următor.

În plus, am dori să subliniem faptul că analiza SWOT doar în oarecare măsură urmează logica acestui instrument pentru a facilita formularea strategiei. Pentru a face şi mai evident potenţialul de construire a strategiei pe care îl deţine SWOT, ar putea să se considere includerea unei secţiuni care reflectă cum Punctele Tari şi Slabe interne pe de o parte şi Oportunităţile şi Ameninţările externe pe de altă parte pot fi transformate în posibile strategii, pentru a profita de oportunităţile externe şi a face faţă ameninţărilor externe. Un exemplu: dacă fermierii români produc produse ecologice de calitate superioară şi la preţuri scăzute iar sistemul naţional de autorizare şi control există şi este recunoscut, atunci sectorul agriculturii ecologice este un punct forte al agriculturii româneşti, în comparaţie cu alte ţări, unde calitatea ar putea fi mai scăzută, iar sistemul de autorizare / control nu a intrat încă în vigoare. Acest punct forte intern al agriculturii româneşti poate profita de pe urma oportunităţii externe exprimată sub forma creşterii cererii de produse ecologice, nu numai în România, ci şi pe piaţa internaţională. Alegerea strategică este să se investească în producţia ecologică, utilizând punctele forte interne şi profitând de oportunitatea externă. Recomandăm dezvoltarea analizei SWOT în acest mod.

4.4 Ce indicatori de bază şi de impact sunt propuşi pentru a măsura efectul PDR preliminar? (obiective cuantificate la nivelul programului)

Obiectivele şi indicatorii de bază legaţi de context au fost definiţi şi cuantificaţi pentru toate măsurile programului. Aceştia se bazează pe documentul de lucru al Comisiei privind "'Cadrul Comun de Monitorizare şi Evaluare", dar totuşi nu sunt prezentaţi în fişa măsurii conform modelului recomandat în Orientare. Ar fi recomandabil – desigur dacă acest lucru este posibil – ca datele de bază să fie identificate pentru restul de indicatori şi inserate conform modelului recomandat al fişei măsurii pentru fiecare măsură.

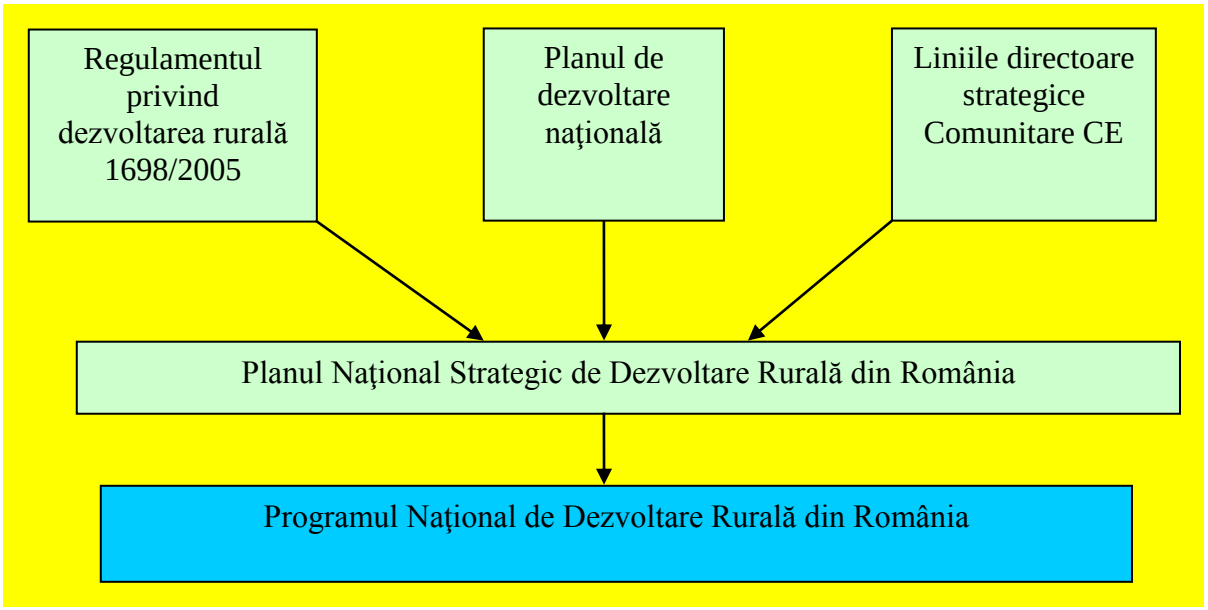
Comentariile şi sugestiile privind acest aspect vor fi prezentate în capitolul 5.

4.5. Consistenţa cu priorităţile SN şi Comunitare şi cu obiectivele pe termen lung ale politicii agricole din România

Planul Naţional Strategic pentru Dezvoltare Rurală din România confirmă obiectivele Programului Naţional de Dezvoltare Rurală din România:

- Creşterea dinamicii economice ale mediului rural din România incluzând dezvoltarea agriculturii durabile şi a sectorului forestier;
- Conservarea, protecţia şi consolidarea naturii, a mediului înconjurător şi a resurselor naturale;
- Creşterea dinamicii sociale şi a calităţii vieţii în mediul rural

Obiectivele strategiei respectă în totalitate Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 şi iau în considerare orientările strategice ale Comunităţii. A se vedea Figura de mai jos.

Regulamentul privind dezvoltarea rurală 1698/2005
Planul de dezvoltare naţională
Liniile directoare strategice Comunitare CE
Planul Naţional Strategic de Dezvoltare Rurală din România
Programul Naţional de Dezvoltare Rurală din România

5. Evaluarea măsurilor propuse

- Ce lecţii şi documente au fost luate în considerare în elaborarea programului preliminar?
- Ce măsuri vor fi aplicate în vederea realizării obiectivelor programului?
- Care este logica de intervenţie pentru fiecare măsura aplicată?
- Care este scenariul de bază (necesităţi şi obiective) pentru intervenţia avută în vedere?
- Ce echilibru există între măsurile aplicate având în vedere obiectivele urmărite?

5.1 Lecţii însuşite

5.1.1 Obiectivele acestei secţiuni

Obiectivul este colectarea de experienţe şi lectii însuşite din implementarea Programului SAPARD din 2001 până în 2006. Lecţiile însuşite sunt utilizate în pregătirea Planului Naţional de Dezvoltare Rurală 2007-2013, unde o secţiune specifică 3.4 din PNDR este dedicată acestei probleme. Este schiţat conţinutul acestei secţiuni pentru ca MAPDR să utilizeze textul în cadrul PNDR.

Implementarea Programului SAPARD a fost monitorizată şi evaluată în conformitate cu cerinţele reglementărilor relevante ca şi ale Acordului Multianual de Finanţare (MAFA), iar această secţiune se bazează pe datele şi documentele disponibile din aceste surse.

5.1.2. Monitorizarea şi raportarea de către Agenţia SAPARD

Implementarea programului este monitorizată de către Agenţia SAPARD cu ajutorul indicatorilor de monitorizare care măsoară inputul financiar în termeni de resurse solicitate, angajate şi plătite. Mai mult, implementarea este monitorizată în termeni de indicatori fizici care măsoară output-ul programului în termeni de număr de proiecte, pe măsuri şi distribuite pe sectoare şi subsectoare ca şi pe obiectivele proiectelor. În final, sunt utilizaţi indicatori fizici pentru a monitoriza output-ul proiectelor cum ar fi km de drumuri construite, număr de facilităţi turistice înfiinţate etc.

Aceşti indicatori de monitorizare sunt utilizaţi în perioada de programare 2007-2013 pentru a defini costurile unitare medii de investiţii pentru diferite tipuri de proiecte în cadrul măsurilor relevante. Acest lucru înseamnă că experienţele din Programul SAPARD sunt utilizate pentru a defini mai precis cuantificarea ţintelor vizate mai ales la nivel operaţional, şi la nivel specific acolo unde este posibil. Experienţele sunt utilizate pentru îmbunătăţirea legăturilor între costurile unitare de investiţii pe proiect, obiectivele cuantificate şi alocările financiare pentru măsurile individuale.

5.1.3 Actualizarea evaluării intermediare

Programul SAPARD a fost subiectul a două evaluări. Prima, o Evaluare Intermediară realizată în anul 2002, finalizată în 2003. Această evaluare a fost realizată când doar câteva măsuri fuseseră acreditate şi implementate pentru o perioadă scurtă de timp: Investiţii în prelucrare şi marketing şi Infrastructura rurală. Rezultatele evaluării au fost limitate în aceste condiţii. În consecinţă a avut loc o Actualizare a evaluării intermediare în perioada octombrie 2005 – martie 2006. Concluziile acestei evaluări sunt prezentate pe scurt în cele ce urmează, dar ar trebui acordată atenţie întregului raport de evaluare ca şi sumarului executiv amănunţit din cadrul evaluării care include 36 de recomandări.

Actualizarea evaluării intermediare a examinat rezultatele Programului SAPARD din România la aproape 5 ani de la implementarea programului. Concluziile generale au fost următoarele:

Implementarea Programului a demonstrat efecte considerabile asupra indicatorilor relevanţi utilizaţi pentru a măsura rezultatele şi impactul. Aceste efecte includ contribuţii importante la creşterea economică a beneficiarilor sprijiniţi financiar, în special în sectorul agricol şi de prelucrare a alimentelor, cu mult peste rata de creştere economică medie din România, crearea de numeroase locuri de muncă în producţia primară şi în sectorul prelucrării şi o competitivitate şi productivitate îmbunătăţită realizată în conformitate cu standardele UE privind calitatea şi siguranţa produselor, mediul înconjurător, condiţiile de lucru şi bunăstarea animalelor.

Programul a contribuit în mod semnificativ la îmbunătăţirea nivelului de trai din zona rurală prin investiţii în infrastructura rurală şi prin crearea de noi posibilităţi de obţinere de venituri alternative. Programul a făcut ca spaţiul rural să fie un loc cu condiţii mult mai bune de trai comparativ cu situaţia în care nu ar fi existat sprijinul financiar al Programului.

Administrarea programului a fost realizată cu o eficacitate sporită a costurilor şi cu un grad înalt de satisfacţie a utilizatorilor finali. Programul a contribuit, de asemenea, la dezvoltarea competenţelor şi calificărilor relevante pentru administrarea programelor UE în cadrul Agenţiei SAPARD şi a MAPDR, precum şi la dezvoltarea competenţelor actorilor implicaţi şi beneficiarilor în general, asigurând o dezvoltare viitoare promiţătoare a sectorului.

În lumina acestor rezultate pozitive, o concluzie care se detaşează este că absorbţia fondurilor a fost relativ limitată până la sfârşitul anului 2005, cu excepţia Măsurii 2.1. Acest lucru nu este pe măsura aşteptărilor în sensul că efectele proiectelor care au fost implementate până acum sunt considerabile şi că nevoile de dezvoltare ale zonelor rurale sunt foarte mari. Cauzele primare ale absorbţiei relativ scăzute a fondurilor au fost generate de acreditarea cu întârziere a măsurilor importante, cum ar fi Măsura 3.1 Investiţii în exploataţiile agricole, precum şi de rezerva băncilor şi a potenţialilor solicitanţi în ceea ce priveşte asumarea riscului. Sunt necesare măsuri pentru reducerea riscurilor, fără a compromite adiţionalitatea investiţiilor.

În conformitate cu informaţiile din PNADR, au fost anticipate mai mult de 20.000 de proiecte în perioada programului. Concluzia evaluării a fost că obiectivele cuantificate au fost peste nivelul a ceea ce se putea aştepta din punct de vedere realist. Eficacitatea scăzută la sfârşitul anului 2005, prin urmare, nu s-a datorat doar absorbţiei financiare scăzute, ci şi obiectivelor foarte înalte stabilite în cadrul PNADR. Experienţa indică faptul că sunt necesare legături adecvate între necesităţi, capacitatea de absorbţie, obiectivele cuantificate, costurile unitare de investiţii ale proiectelor şi alocări pentru perioada de programare 2007-2013.

Eficacitatea financiară şi tehnică scăzută este sub nivelul aşteptărilor în sensul ca programul până în prezent a avut rezultate şi impacturi deosebite. Programul este deosebit de relevant şi coerent cu alte intervenţii naţionale şi ale UE, conducând la crearea de multe locuri de muncă, creşterea competitivităţii, rate de creştere ale veniturilor şi ale cifrei anuale de afaceri care depăşesc rata generală de creştere din cadrul economiei naţionale precum şi mai multe efecte pozitive privind standardele UE (calitatea alimentelor, igiena, bunăstarea animalelor) şi protecţia mediului înconjurător.

În mod specific, Măsura 3.1 şi Măsura 3.4 vizează locuitorii rurali, iar Măsurile 1.1 şi 2.1 sunt considerate a avea un efect pozitiv privind stabilizarea populaţiei rurale datorită facilităţilor de infrastructură îmbunătăţite ca şi oportunitatea sporită de menţinere a locurilor de muncă şi crearea de noi locuri de muncă. Mai mult de 19.000 locuri de muncă au fost create în total ca efect al programului până în prezent, din care 8.000 sunt locuri de muncă pentru femei. Extrapolând aceste cifre la nivelul programului, vedem că aproximativ 45.000 locuri de muncă sunt generate în cadrul programului, din care 17.000 locuri de muncă pentru femei.

În continuare, sunt enumerate efectele pentru trei măsuri de susţinere a investiţiilor generatoare de venit estimate în Actualizarea evaluării intermediare şi utilizate în perioda de programare 2007-2013.

Măsura 1.1 Prelucrarea şi marketingul produselor agricole şi piscicole

258 milioane € investiţi în total (public şi privat)
212 proiecte aprobate
Investiţii medii proiect 1,22 milioane €

2003: Creşterea reală a cifrei de afaceri 4 % la beneficiarii sprijiniţi financiar
2004: Creşterea reală a cifrei de afaceri 8 % la beneficiarii sprijiniţi financiar

Creşterea este în principal determinată de creşterea productivităţii (productivitatea totală a factorilor)
România creştere reală a PIB: 5 %

Crearea de locuri de muncă (noi şi susţinute): 13.000 locuri de muncă cu timp întreg la costul de 258 milioane €.
50 locuri de muncă la 1 milion € total costuri de investiţii

Măsura 3.1 Exploataţii agricole

98,9 milioane € investiţi în total (public şi privat)
514 proiecte aprobate
Investiţii medii proiect 0,19 milioane €

2003: Creşterea reală a cifrei de afaceri 6 % la beneficiarii sprijiniţi financiar
2004: Creşterea reală a cifrei de afaceri 17 la beneficiarii sprijiniţi financiar

Creşterea este în principal determinată de creşterea productivităţii (productivitatea totală a factorilor)
România creştere reală a PIB: 5 %

Crearea de locuri de muncă (noi şi menţinute): 2.500 locuri de muncă cu timp întreg la costul de 98,9 milioane €.
25 locuri de muncă la 1 milion € total costuri de investiţii

Măsura 3.4 Diversificare

47 milioane € investiţi în total (public şi privat)
403 proiecte aprobate
Investiţii medii proiect 0,12 milioane €

Crearea de locuri de muncă (noi şi menţinute): 1.000 locuri de muncă cu timp întreg la costul de 47 milioane €.
20 locuri de muncă la 1 milion € total costuri de investiţii

După cum s-a indicat, aspectul ingineriei financiare este probabil cel mai important de abordat dacă se va avea în vedere participarea crescută la programele viitoare, iar punctele de evaluare la un număr de recomandări vor fi considerate în perioada viitoare a programului.

În perioada Programului SAPARD s-a dat posibilitatea beneficiarilor să aibă doar două proiecte pe toată perioada programului. Motivul acestui lucru a fost asigurarea unei diseminări largi a fondurilor proiectelor pentru a evita monopolizarea fondurilor de către beneficiarii cei mai mari şi cei mai bogaţi. Acest lucru a fost considerat ca o restricţionare a eficacităţii financiare a programului, iar pentru perioada viitoare de programare se recomandă eliminarea acestei restricţii, cel puţin pe o anumită perioadă de timp. Dacă efectele ridicării acestei restricţii vor fi considerate inacceptabile din punct de vedere politic, restricţia poate fi introdusă din nou.

Programul a avut fixate limite superioare (plafoane) pentru investiţiile eligibile ale proiectelor susţinute în cadrul măsurilor. Limitele au crescut de câteva ori (Măsura 1.1 de la 2 milioane € la 4 milioane €; Măsura 3.1 de la 0,5 milioane la 2 milion €), iar aceste creşteri sunt în general apreciate de către beneficiari şi actorii implicaţi, deoarece limitele restricţionează posibilităţile ca beneficiarii să implementeze investiţii de dimensiuni satisfăcătoare. Se recomandă ridicarea acestor restricţii ori la un nivel mai înalt depinzând de caracterul măsurilor, ori în totalitate.

Ca o consecinţă a ajustării programului, investiţiile în cadrul măsurii 1.1 trebuie să asigure că firma respectă standardele UE, la terminarea proiectului. Împreună cu fixarea unei limite superioare a investiţiilor eligibile şi restricţiile impuse numărului de proiecte pe beneficiar, această cerinţă face dificilă angajarea în proiecte de investiţii a unor beneficiari, în special a beneficiarilor mai mici. Criteriul prin urmare restricţionează absorbţia financiară. Se recomandă să se dea posibilitatea beneficiarilor să îşi modernizeze facilităţile pentru a respecta standardele UE pas cu pas, proiect după proiect, în conformitate cu puterea lor financiară.

5.1.4. SAPARD în 2006

În anul 2006, după finalizarea Actualizării Evaluării Intermediare, au fost acreditate şi deschise noi măsuri. Aceste măsuri au fost: Măsura 1.2 Îmbunătăţirea structurilor în vederea realizării controlului de calitate, veterinar şi fitosanitar, pentru calitatea produselor alimentare şi pentru protecţia consumatorilor; Măsura 3.2 Constituirea grupurilor de producători; Măsura 3.3 Metode agricole de producţie proiectate să protejeze mediul şi să menţină peisajul rural; Măsura 3.5 Silvicultură.

Experienţele acestor măsuri sunt încă puţine şi nu a fost realizată o evaluare formală cu privire la numărul de proiecte angajate pe fiecare măsură.

În anul 2006, cea mai importantă experienţă a fost creşterea foarte mare a numărului de cereri de proiecte şi în consecinţă a angajamentelor realizate. Creşterea uriaşă a numărului de noi proiecte a fost o mare surpriză pentru majoritatea actorilor implicaţi şi autorităţile responsabile. Au fost identificate următoarele motive structurate pe sectoare ale acestei mari creşteri a numărului de cereri de proiecte.

Apropierea momentului aderării din 2007

- În perioada 2005 şi 2006 au fost disponibile numeroase informaţii în mass-media privind momentul aderării din 2007 şi a fost necesar ca fermele şi fabricile să se adapteze la condiţiile necesare pentru satisfacerea standardelor UE.
- Autorităţile sanitar-veterinare precum şi cele de Protecţia Mediului au realizat progrese considerabile cu privire la armonizarea legislaţiei româneşti cu legislaţia UE, iar mai multe industrii alimentare au fost sancţionate pentru că nu respectă standardele, şi au fost ameninţate cu închiderea.

Cofinanţarea privată

- Băncile private au devenit din ce în ce mai preocupate de riscul de a-şi pierde clienţii şi / sau de a nu fi capabile să refinanţeze creditele de producţie în curs datorită riscului de a trebui să-şi închidă activitatea.
- Programul Fermierul al MAPDR a încurajat băncile să îşi pună proprii bani în afacerile agricole.
- Anii 2004 şi 2005 au fost foarte buni pentru agricultură iar cifrele financiare ale fermelor erau promiţătoare pentru bănci, iar atitudinea generală faţă de finanţarea afacerilor agricole s-a schimbat în mod semnificativ de la începutul anului 2006.

Industria procesatoare

- Pentru lapte, carne, peşte şi sectorul pescuitului, a existat o mare nevoie de adoptare a standardelor UE pentru continuarea activităţii. Noi fabrici au înlocuit pe piaţă fabricile vechi care nu au fost capabile să realizeze modernizarea necesară.
- Pentru sectoarele fructe, legume şi cartofi a fost de asemenea nevoie să se adopte standardele, dar sectorul a reprezentat de asemenea o nişă de piaţă, unde majoritatea produselor disponibile pe piaţă

erau importate şi foarte scumpe, iar puţinele produse româneşti existente pe piaţă erau de calitate inferioară datorită capacităţilor învechite.

- În sectorul vinului, depunerea proiectelor a fost accelerată de adoptarea legislaţiei şi necesitatea de modernizare a vechilor capacităţi existente.
- Sectorul primar al textilelor în România nu funcţionează bine datorită tehnologiilor învechite şi problemelor generale de pe piaţa europeană datorate competitorilor non-europeni.
- Investiţiile în sectorul cerealelor au fost animate prin creşterea ratei de finanţare de la 30% la 50% şi prin respectarea standardelor.
- Pentru toate sub-măsurile, modificarea programului care a făcut să crească sprijinul total de la 2 la 4 milioane € a fost importantă.

Exploataţiile agricole

- Lipsa de informaţii privind programul în zona rurală a fost rezolvată prin campanii de informare intensive.
- 60% din proiectele depuse au fost în sectorul culturilor de câmp, în special maşini, datorită mai ales bunelor rezultate în 2004 şi 2005, au fost disponibile resursele pentru a face faţă provocărilor competitive de pe piaţă. Mulţi beneficiari au fost încurajaţi de ceea ce se poate numi „experienţa vecinilor" de anul trecut în obţinerea de fonduri SAPARD.
- Sectoarele Horticultură, Viticultură, Pomicultură şi Sere au fost încurajate să se dezvolte de către piaţă, deoarece produsele disponibile pe piaţă erau în majoritate produse importate, foarte scumpe şi cu gust diferit faţă de preferinţele românilor.
- Sectorul lactatelor a fost animat de repartiţia cotelor şi standarde.
- Pentru creşterea şi îngrăşarea taurinelor, creşterea ovinelor şi caprinelor, îngrăşarea tineretului ovin şi alte ferme vegetale şi animale şi avicole numărul proiectelor a crescut doar într-un ritm scăzut şi fără vreun motiv special.
- Sectorul creşterii păsărilor a fost influenţat de gripa aviară, nevoia crescută de adaptare a standardelor şi procedurile de management de calitate.
- Sectorul porcinelor a fost influenţat de creşterea importurilor, prin urmare oportunitatea de afaceri locale, întrucât România este mare consumatoare de carne de porc iar vechile capacităţi au fost distruse după anul 1990. De asemenea, nevoia de adoptare a standardelor şi a procedurilor de management de calitate datorată maladiilor la porcine.

Diversificare

- 65% din proiecte reprezintă investiţii în turism rural şi alte activităţi turistice. Interesul pentru acest tip de investiţii a fost manifestat de la începutul programului, iar tipul de proiecte este considerat relativ uşor de administrat de persoane care activează în alte tipuri de activităţi. Sprijinul a fost considerat foarte atrăgător.
- Sectorul creşterii albinelor a fost, de asemenea, relevant şi a înregistrat progrese, deoarece s-a făcut multă publicitate cu privire la exemple de proiecte fezabile cum ar fi apicultura, artizanatul, acvacultura, creşterea broaştelor, a ciupercilor, etc.

Infrastructura rurală

- Nevoia de infrastructură este mai mare decât capacitatea de finanţare. Realocarea fondurilor către această măsură a fost relevantă, după cum este important ca investiţiile private în zona rurală să beneficieze de infrastructură.

5.1.5. Concluzii privind lecţiile însuşite

Experienţele din implementarea Programului SAPARD arată că aspectele generale care trebuie abordate în viitorul program sunt problema ingineriei financiare şi ridicarea restricţiilor care nu sunt necesare în ceea ce priveşte absorbţia financiară potenţială a proiectelor. Deci, sistemul financiar trebuie îmbunătăţit pentru a satisface necesităţile potenţialilor beneficiari. Acest lucru va include utilizarea plăţilor în avans, contribuţiile

în natură şi aranjamentele de leasing. Recomandăm ca aceste experienţe să fie folosite în cea mai mare măsură posibilă în programul viitor.

5.2. Evaluarea măsurilor selecţionate

În conformitate cu problemele identificate ale agriculturii româneşti descrise în PNDR, 24 de măsuri vor fi finanţate din FEADR distribuite pe 4 axe:

- Creşterea competitivităţii sectorului agricol şi forestier;
- Îmbunătăţirea calităţii mediului şi a zonelor rurale;
- Creşterea calităţii vieţii în mediul rural şi diversificarea economiei rurale;
- LEADER.

Fiecare măsură va fi comentată în continuare.

5.2.1 Axa 1

<u>Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe</u>

Justificare

Măsura se adresează obiectivului afirmat al programului: „îmbunătăţirea calificării fermierilor şi a lucrătorilor din sectorul agro-alimentar şi forestier permiţând un mai bun management al sectorului agricol şi forestier. Sectoarele vor putea să îşi adapteze producţia în funcţie de cererea de pe piaţă, în conformitate cu cerinţele legate de eficienţă şi de respectare a diferitelor standarde din sectorul agricol şi forestier.

Există o corelaţie puternică între învăţământ şi instruire şi mediul de afaceri. Bine-cunoscutul nivel scăzut de calificare a populaţiei rurale face necesară îmbunătăţirea şi intensificarea formării profesionale şi acţiuni de informare permanente. Dar în motivaţia măsurii nu se face referire la nivelul de instruire al populaţiei ocupate în sectorul agricol şi forestier. Nu se fac referiri la noul mediu, cu plăţi directe decuplate, încurajarea unui regim al afacerilor orientat spre piaţă, şi cerinţele legate de o gamă lărgita de deprinderi în domeniul management şi economice. Recomandăm includerea acestei motivaţii în justificările măsurii.

Mesajul principal este că sectoarele agricol şi forestier (primare şi de prelucrare) necesită un nivel îmbunătăţit de competenţe şi cunoştinţe şi că activităţile de formare profesională şi de diseminare a cunoştinţelor sunt modalitatea prin care se poate realiza acest lucru.

Prezentarea obiectivelor generale, specifice şi operaţionale nu este clară. Obiectivul care ar putea fi asimilat cu obiectivul general este formulat în felul următor: „facilitarea accesului la instruire”. Ar fi mai potrivit să propunem: „dobândirea de cunoştinţe şi competenţe” sau „îmbunătăţirea competitivităţii prin acţiuni de formare inovatoare”. În secţiunea care descrie scopurile, nu găsim referiri speciale la dobândirea de cunoştinţe privind Axa 1: competitivitatea sectorului agricol şi forestier. Mai departe, în secţiunea care descrie acţiunile, exista o inconsistenţă: în primul; paragraf se afirmă că măsura va contribui la îmbunătăţirea şi perfecţionarea cunoştinţelor (2 tipuri de cursuri); în al doilea paragraf, se spune că acţiunile vor fi de iniţiere, specializare/îmbunătăţire şi perfecţionare (3 tipuri de cursuri). Este apreciată o definire clară şi clasificarea tipurilor de cursuri în legătură cu grupurile de beneficiari vizate, de exemplu îmbunătăţirea cunoştinţelor în cazul fermierilor adulţi, sau module de cursuri structurate de formare profesională pentru tinerii care vor să facă carieră în agricultură.

Am observat de asemenea unele ezitări în definirea clară a beneficiarilor acestei măsuri. De asemenea descrierea operaţiunilor nu include în mod clar acţiunile care se referă la creşterea competitivităţii şi anumite aspecte sunt neglijate, cum ar fi noua tehnologie a informaţiei, rezultatele cercetării etc.

Argumentarea este pertinentă mai ales deoarece avem o scurtă descriere a ultimilor 7 ani de experienţă în termeni de formare profesională. Astfel, în timp ce populaţia rurală activă numără peste 4 milioane de

oameni, doar 37.826 persoane au urmat cursuri de formare profesională. În linii mari, argumentarea este satisfăcătoare, dar recomandăm să se pună accentul cel puţin pe nivelul educaţional pe categorii de vârstă pentru total populaţie rurală activă pentru a avea o imagine clară despre nevoia reală/cuantificată de dobândire de calificări şi cunoştinţe în mediul rural. Vezi INS – Ancheta structurală în agricultură pentru date suplimentare.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secţiuni ale fişei măsurii: „obiectivele măsurii", „arie de aplicare şi acţiuni" şi „descrierea tipului de operaţiuni". Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia (generale, specifice, operaţionale) şi există o oarecare lipsă de structură în cadrul măsurii privind descrierea obiectivelor. Se recomandă reconstruirea ierarhiei.

Obiectivele nu sunt cuantificate. Totuşi, tabelul indicatorilor din ultima secţiune a fişei include câteva exemple de obiective (ţinte) cuantificate la nivel de output şi rezultat.

Legătura cu ierarhia întregului program nu este realizată în mod explicit în fişa măsurii. Totuşi, în prima secţiune, argumentarea legată de motivaţia măsurii subliniază legătura între măsură şi toate obiectivele PNDR.

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Sunt identificaţi şi enumeraţi indicatorii de output, rezultat şi impact. Totuşi, observăm o oarecare inconsistenţă privind numărul de participanţi pentru indicatorul de output; şi în legătură cu numărul de fermieri şi proprietari de păduri pentru indicatorul de rezultat. Posibila participare a reprezentanţilor asociaţiilor, a lucrătorilor din industria alimentară nu este luată în considerare. Poate termenul „persoane instruite" ar trebui utilizat pentru a-i include pe toţi.

Sunt evaluaţi indicatorii de output şi de rezultat, dar nu există informaţii privind structura participanţilor pe subsectoare, tipuri de cursuri, vârstă, etc. Se are în vedere instruirea unui număr de 99.183 participanţi, adică 14.169 participanţi/an. În comparaţie cu nevoile României, această ţintă ar putea fi considerată satisfăcătoare, dar prin comparaţie cu experienţa SAPARD (272 participanţi la cursurile de instruire în total, aşa cum se menţionează în descrierea situaţiei curente) sau chiar cu experienţa ANCA (35.538 persoane instruite în 7 ani), atunci această ţintă ar putea fi considerată chiar optimistă. Probleme de logistică poate că ar trebui de asemenea avute în vedere : la un număr de 15.000 zile instruire/an, aproximativ 21 locaţii/săli de clasă ar fi în totalitate şi exclusiv rezervate pentru aceste activităţi 365 zile/an începând cu 1 ianuarie 2007 până la 31 decembrie 2013 (pentru 750 grupe cu 20 participanţi/grup).

Indicatorii enumeraţi par toţi relativ uşor de colectat şi utilizat pentru monitorizare şi evaluare. Indicatori mai detaliaţi ar putea fi disponibili din baza de date de management PDR dacă formularele de cereri şi formularele de raportare vor fi elaborate în mod adecvat şi prin urmare vor include întrebări relevante astfel încât să fie colectate datele necesare (tip de cursuri, sex, vârstă, etc.).

Aşa cum s-a menţionat mai sus, obiectivele enumerate nu sunt în întregime cuantificate. De exemplu, nu se comensurează clasificarea participanţilor în funcţie de sex, vârstă, şi de ocupaţie etc. De asemenea, nu se cuantifică indicatorii de impact, însemnând valoarea adăugată netă suplimentară şi productivitatea muncii. Încă o dată, se recomandă îmbunătăţirea ierarhiei obiectivelor şi aplicarea ţintelor cuantificate în tabelul de indicatori. Poate că va fi necesară o cuantificare suplimentară.

Coerenţa internă

Fişa măsurii prezintă relaţiile cu o serie de alte măsuri şi arată pe scurt cum măsura este legată de alte măsuri. Se pare că există consistenţa necesară între măsuri; astfel, prezentarea este evaluată ca fiind adecvată.

Totuşi, nu am observat prezenţa anumitor acţiuni specificate în cadrul de reglementări al UE, cum ar fi noua tehnologie a informaţiei, diseminarea rezultatelor cercetării (vezi titlul măsurii) etc. în descrierea măsurii. Recomandăm ca aceste aspecte să fie luate în considerare în reelaborarea măsurii.

Coerenţa externă este asigurată prin formularea liniilor de demarcaţie cu FSE şi FEDR. În special liniile de demarcaţie cu FSE sunt deschise interpretării. Care sunt criteriile care definesc sau categorisesc programele tip „spin off" şi „high tech" pentru micro-întreprinderi? Şi cum vor fi utilizate aceste criterii? Cum vor fi liniile de demarcaţie privind turismul şi înfiinţarea micro-întreprinderilor? Recomandăm ca liniile de demarcaţie să fie mai bine descrise.

Instalarea tinerilor fermieri

Justificare

Principala problemă abordată de această măsură nu este descrisă ca atare în motivaţia pentru intervenţie: că tinerii fermieri au nevoie de capital pentru a înfiinţa ferme productive care să poată face faţă competiţiei de pe pieţele româneşti şi internaţionale. Aşa stau fără îndoială lucrurile, dar nu se face referire la aceasta, deşi acest lucru este în linie cu argumentele prezentate în PNDR. Recomandăm includerea acestui lucru în justificare.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secţiuni ale fişei măsurii: „obiectivele măsurii" şi „arie de aplicare şi acţiuni". Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia de mai sus (generale, specifice, operaţionale)şi îmbunătăţită argumentarea şi descrierea obiectivelor care trebuie urmărite. Obiectivele generale şi specifice ale măsurii sunt promovarea ajustării structurale şi dezvoltării fermelor competitive, care practică o agricultură durabilă pe baza unui management mai bun şi a noii forţe de muncă. Ar fi fost util să se definească mai clar indicatorii operaţionali (va compensa măsura costul înfiinţării sau cofinanţa parţial modernizarea fermelor?) şi recomandăm realizarea acestui lucru.

Obiectivele măsurii nu sunt cuantificate, cu excepţia inputul-ui şi output-ul-ui în termenii numărului de tineri fermieri asistaţi.

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Indicatorii au fost elaboraţi pentru măsură (indicatori de output, rezultat şi impact) pentru a realiza o monitorizare generală a măsurii.

Doar indicatorul output este cuantificat: 8.022 tineri fermieri asistaţi. Nu există ţinte vizate pentru indicatorii de impact şi rezultat. De asemenea, nu există date numerice privind tipurile de sectoare agricole afectate de implementarea măsurii. Probabil acest lucru explică de ce nu există o cuantificare pentru creşterea anticipată a VAB în exploataţiile asistate, nici pentru creşterea economică anticipată sau creşterea productivităţii muncii.

Coerenţa internă

Fişa măsurii prezintă relaţiile cu o serie de alte măsuri şi arată pe scurt cum măsura este legată de alte măsuri. Se pare că există consistenţa necesară între măsuri.

Prezentarea este evaluată ca fiind adecvată, totuşi nu este destul de clar cum beneficiarii ar trebui să profite de aceste alte măsuri, vezi comentariul nostru privind necesitatea de a clarifica utilizarea măsurii 121.

Pensionarea timpurie a fermierilor şi lucrătorilor agricoli

Justificare

Fişa măsurii se adresează obiectivelor stabilite ale programului: contribuţiile la modificările structurale, incluzând structura de vârstă, va avea un impact asupra competitivităţii agriculturii în ţară. Corespondenţa între obiectivele măsurii şi obiectivele programului este satisfăcătoare.

Argumentarea măsurii este în linie cu analiza Situaţiei Curente din cadrul PNSDR şi PNDR. Principalele probleme ce trebuie considerate sunt structura inadecvată agricolă şi de vârstă în zona rurală din România.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secţiuni ale fişei măsurii: „obiectivele măsurii" şi „arie de aplicare şi acţiuni". Obiectivele sunt în general prezentate şi descrise într-un mod care ar putea fi considerat ca depăşind cadrul măsurii. De exemplu este îndoielnic că o schimbare structurală semnificativă în agricultura României va fi rezultatul măsurii, şi este de asemenea îndoielnic dacă măsura contribuie la inovare şi diversificare la fermă în viitor. Recomandăm reconsiderarea acestor formulări.

Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate.

Legătura cu întreaga ierarhie a programului nu este explicitată în fişa măsurii. Totuşi, descrierea corespunzătoare a motivelor pentru care este sprijinită pensionarea anticipată şi descrierile din PNSDR şi PNDR explică în mod satisfăcător legătura dintre măsură şi obiectivele generale ale programului.

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Au fost elaboraţi indicatori specifici pentru măsură (indicatori de output, rezultat şi impact) pentur a asigura monitorizarea generală a măsurii.

PDR prezintă (pagina 179) indicatorii (de output, rezultat şi impact) elaboraţi pentru fiecare axă şi fiecare măsură selectată. Indicatorul de output este estimat a fi 6.358 fermieri şi 2.119 lucrători agricoli pensionaţi anticipat. În acest mod se estimează că un număr de 751.155 hectare vor fi eliberate, adică 88,61 ha/beneficiar. Acestă ţintă vizată pare nerealistă, dacă considerăm că mărimea medie a exploataţiei agricole din România este de 3,27 ha (PDR, pagina 10). Recomandăm ajustarea acestei ţinte.

Un set de indicatori cuantificaţi propuşi este prezentat în Anexă.

Coerenţă internă

În fişa măsurii se face afirmaţia că această măsură este legată de măsura „Stabilirea tinerilor fermieri în zona rurală". Legătura este descrisă pe scurt şi se pare că există consistenţa necesară între măsuri, aşa cum se specifică în cadrul reglementării.

<u>Utilizarea serviciilor de consiliere</u>

Justificare

Măsura se adresează cu siguranţă obiectivelor programului din cadrul Axei I şi II. Se poate recomanda să se aibă în vedere combinarea celor două etape de implementare descrise în măsură într-o singura fază. De fapt, firmele de consultanţă şi fermele de semi-subzistenţă ar trebui să beneficieze în acelaşi timp de servicii de consiliere. În acest caz, vom avea doar un singur set de indicatori, vezi Anexa.

Argumentarea măsurii este consistentă cu analiza situaţiei curente şi obiectivele programului şi ca atare este satisfăcătoare. Totuşi, se poate considera să se aibă în vedere nu numai fermele de subzistenţă definite ca având între 2 şi 16 UDE (sau poate de la 6 la 16 UDE?), ci şi fermele familiale comerciale peste 16 UDE după 2010 (sau peste 6 EDE). S-ar putea susţine că măsura ar trebui focalizată pe aceste ferme comerciale mari şi nu pe fermele de subzistenţă neviabile şi recomandăm ajustarea măsurii în aceasta direcţie.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secţiuni ale fişei măsurii: „obiectivele măsurii", „arie de aplicare şi acţiuni" şi „acţiuni sprijinite de măsura". Ierarhia obiectivelor nu respecta terminologia (generale, specifice, operaţionale) şi ar putea fi revizuită pentru a prezenta logica de intervenţie mai bine şi în conformitate cu indicatorii propuşi în ultima secţiune a fişei măsurii, lucru care este recomandat.

Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate.

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Indicatorii sunt elaboraţi pentru măsură (indicatori de output, rezultat şi impact) şi asigură o monitorizare generală a măsurii.

Fişa măsurii specifică faptul că legislaţia naţională va stabili tipul si volumul sprijinului bazat pe taxe specifice pentru diferite servicii asigurate. Până atunci, este dificil să se ofere un set credibil de indicatori cuantificaţi.

PDR prezintă (pagina 180) indicatorii (de output, rezultat şi impact) elaboraţi pentru fiecare axă şi măsură selectată. Indicatorii enumeraţi sunt parţial cuantificaţi însemnând că singura ţintă stabilită este numărul de beneficiari anticipaţi ai măsurii, respectiv 105.795, împărţiţi în numărul de fermieri asistaţi (84.636) şi numărul de exploataţii forestiere asistate.

Coerenţă internă

Se menţionează că această măsură va contribui la îmbunătăţirea implementării altor măsuri în PDR şi selecţia criteriilor măsurii care să vină în sprijinul acestui obiectiv.

<u>Modernizarea exploataţiilor agricole</u>

Justificare

Măsura se adresează în mod evident obiectivelor programului din cadrul Axei 1 corespunzând dezvoltării unei agriculturi durabile şi competitive în România care respectă cerinţele UE şi principiile eco-condiţionalităţii în particular. Argumentarea măsurii este satisfăcătoare şi consistentă cu analiza situaţiei curente.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secţiuni ale fişei măsurii: „obiectivele măsurii", „arie de aplicare şi acţiuni" şi „descrierea cerinţelor şi ţintelor vizate cu privire la îmbunătăţirea performanţei generale a exploataţiilor agricole". Deşi descrierea măsurii nu respectă logica de intervenţie obişnuită (general, specific, operaţional), nu există ca atare nevoia de a aborda acest aspect în ajustarea descrierii măsurii. Totuşi, deoarece structura şi terminologia logicii de intervenţie este crucială în multe aspecte ale implementării programului (formularea ţintelor cuantificate, indicatori, monitorizare şi evaluare), este recomandat să se reorganizeze descrierea obiectivelor în linie cu această logică = obiective generale, specifice şi operaţionale. Un exemplu ar putea fi următorul:

> **Obiectiv general**: să contribuie la dezvoltarea unei agriculturi competitive şi durabile în România care se conformează tuturor cerinţelor UE şi cu principiile eco-condiţionalităţii în particular.
> **Obiective specifice:** a, b, c şi d în secţiunea prezentă a descrierii obiectivelor măsurii, deşi cu îmbunătăţiri aduse în termeni de limbaj pentru a oferi o descriere mai clară a obiectivelor.
> **Obiective operaţionale**: în linie cu lista indicativă a investiţiilor care reprezintă output-urile fizice ale investiţiilor.

Cu privire la obiectivele din punctul b) formularea prezentă indică faptul că sprijinul vizează introducerea de noi tehnologii şi inovaţii având drept scop îmbunătăţirea calităţii şi producţia ecologică. Această formulare ar putea fi înţeleasă în asemenea fel încât doar producţia ecologică să fie eligibilă pentru sprijin financiar. Acest lucru nu este cazul probabil, iar acest lucru trebuie clarificat.

Obiectivele prezentate în cadrul măsurii nu sunt cuantificate.

Legătura cu ierarhia programului este clarificată. În special legătura cu Pilonul 1 este clarificată. Mai mult, în prima secţiune, argumentarea legată de motivaţia măsurii subliniază legătura între măsură şi toate obiectivele PNDR.

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Indicatorii pentru măsură sunt elaboraţi (de input, output, rezultat şi impact). Indicatorii de impact sunt selectaţi din liniile directoare ale CCEM şi ca atare se conformează cu acestea. Indicatorii financiari sunt utili ca indicatori de input: sprijin public, investiţii private, investiţii totale, aşa cum se folosesc aceşti indicatori în mod obişnuit, de asemenea în monitorizarea SAPARD.

Indicatorii de output propuşi sunt buni în ceea ce priveşte numărul de beneficiari împărţiţi pe diferite categorii, ca şi pe tipuri de investiţii. Acest indicator de output s-ar putea referi la obiectivele operaţionale, vezi mai sus, făcând posibilă monitorizarea modului în care măsura produce outputuri în acord cu obiectivele operaţionale. Programul SAPARD oferă o bună experienţă privind legătura între obiectivele operaţionale şi output-uri şi indicatorii de monitorizare aferenţi; vezi în continuare.

Nici un indicator nu este cuantificat, cu excepţia indicatorului output:

1. Numărul de exploataţii agricole sprijinite – 46.676 beneficiari
2. Volumul de investiţii totale – 1.348.886.070 €

Cuantificarea ţintei vizate la nivel de output este dificil de înţeles şi nu pare realistă. Sprijinirea a 46.676 beneficiari va fi echivalenta cu 28.898 € în medie pe beneficiar. Această cifră este considerată mult prea mică. În Programul SAPARD a fost aprobat în total un număr de 1.669 proiecte reprezentând un sprijin al investiţiilor publice de 168.920.000 € în cadrul Măsurii 3.1 Exploataţiile agricole. Fiecare beneficiar a putut primi maximum 0,5 milioane € în sprijin public per proiect, dar a utilizat doar 100.000 € în medie = 20%. În cadrul acestui nou program sprijinul public pentru modernizarea exploataţiilor agricole este de 1 milion € per proiect. Dacă ne aşteptăm ca acest plafon să fie utilizat ca regulă generală, putem să prevedem nu mai mult de 1.348 proiecte în cadrul acestei măsuri. Totuşi, dacă aşteptăm o utilizare a ratei de sprijin de 20 % per proiect ca în cazul Programului SAPARD, ne putem aştepta la aproximativ 6.744 proiecte. Această cifră este încă departe de ţinta cuantificată de 46.676 proiecte. O justificare ar putea fi utilă pentru a îmbunătăţi înţelegerea ţintei vizate şi recomandăm acest lucru.

Mai departe, nu există o departajare în cuantificare între proiectele pentru modernizarea exploataţiilor agricole (susţinere publică 1.000.000 €/proiect) şi proiectele de energie regenerabilă (susţinere publică 1.500.000 €/proiect). Se recomandă acest lucru. Cererea făcută pentru fiecare tip de investiţie va face o diferenţă în ceea ce priveşte numărul total de beneficiari: cu cât este mai mare numărul de proiecte în domeniul energiei, cu atât mai mic va fi numărul de beneficiari (I şi PDR pagina 180).

Nu observăm vreo cuantificare a indicatorilor de rezultat şi de impact în fişa măsurii şi dorim clarificarea indicatorului de rezultat propus: „Număr de exploataţii care produc produse noi şi / sau introduc tehnologii noi, împărţite în funcţie de reorganizarea producţiei". Nu ne este clar, ce înseamnă acest lucru? O formulare mai clară va fi utilă pentru definirea reorganizării producţiei şi a modalităţii de comensurare. Se recomandă acest lucru.

De asemenea, PDR oferă în capitolul cinci (pagina 180) un set de indicatori (de rezultat şi de impact) construiţi la nivel de axă / nivel de măsuri multiple. Astfel, creşterea VAB este construită pentru măsurile 112, 113, 114, 121, 122 şi 125, atingând 1.112 milioane €, adică o rată anuală de creştere a VAB de 5,63%. Ce înseamnă acest lucru? Se recomandă să se explice mai în detaliu cum sunt pregătite calculaţiile din rezultatul nivelului de impact din tabel. VAB generat de către beneficiarii care depun proiecte pentru toate măsurile este considerată? Ce se întâmplă cu investiţiile care sunt legate numai de măsura 121? Alt indicator de rezultat (de asemenea pentru măsurile menţionate mai sus) este reprezentat de numărul de beneficiari care introduc produse şi tehnologii noi, cuantificat la 25.781. Astfel, un număr de 25.781 exploataţii şi întreprinderi care investesc în medie 149.408 € vor crea noi produse şi vor utiliza noi tehnologii de producţie. Acest lucru este dificil de înţeles şi trebuie cerută o clarificare.

În ceea ce priveşte indicatorii de impact, unul dintre ei este creşterea VAN comensurată la 5,51%/an. Celălalt este legat de productivitatea muncii, care este estimată să înregistreze o rată de creştere de 8%, probabil pentru întreaga perioadă a programului. Ştim că această cifră este bazată pe experienţele din programul SAPARD, dar acest lucru nu este clarificat în PDR şi recomandăm inserarea acestei explicaţii.

Coerenţă internă

Măsura este evaluată a fi în consistenţă şi coerentă cu alte măsuri în cadrul şi între axe, aşa cum se indică în fişa măsurii. Măsura este legată de alte măsuri menţionate. Nu sunt descrise asemenea sinergii.

Se face referire la complementaritatea măsurii cu intervenţiile din cadrul altor fonduri structurale, dar nu se descrie cum este gestionată această complementaritate, şi ce linii de demarcaţie se stabilesc pentru a evita suprapunerile şi a evita decalajele între fonduri în termeni de sectoare, zone geografice şi tipuri de beneficiari. Recomandăm îmbunătăţirea acestei descrieri a liniilor de demarcaţie.

Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere

Justificare

Măsura se adresează în mod evident obiectivelor programului privind Axa 1.

Argumentarea măsurii este detaliată şi consistentă cu analiza şi obiectivele şi este satisfăcătoare.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secţiuni din fişa măsurii: „obiectivele măsurii", „arie de aplicare şi acţiuni" şi „descrierea cerinţelor şi ţintelor vizate cu privire la îmbunătăţirea performanţei globale a întreprinderilor". Deşi acest lucru nu reprezintă un aspect crucial, se recomandă realizarea unei ierarhii a obiectivelor respectând terminologia uzuală (globale, specifice, operaţionale).

Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate.

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Indicatorii sunt elaboraţi pentru măsură (input, output, rezultat şi impact). Toţi indicatorii sunt cuantificaţi, cu excepţia indicatorilor de impact. Indicatorii sunt potriviţi pentru monitorizare şi evaluare. Dar, volumul total al investiţiilor specificat în fişa măsurii (pagina 108) este diferit de alocarea financiară pe măsuri din capitolul 7 (pagina 192). Aşa încât recomandăm reconsiderarea cifrelor din cifra măsurii.

Indicatorul de output include numărul anticipat al întreprinderilor care vor depune proiecte în cadrul măsurii, şi anume 2.500 întreprinderi, dar la pagina 181 descoperim că sunt 2.482 de beneficiari estimaţi. Aceştia sunt distribuiţi în funcţie de mărime, pe sectoare şi tip de activitate.

De asemenea, prin indicatorii de output, cererea preconizată de la întreprinderile care au mai puţin de 750 angajaţi şi cifră de afaceri sub 200 milioane € nu este cuantificată. Ele vor primi un sprijin public care reprezintă 25% din costurile eligibile totale aprobate, dar nu mai mult de 2 milioane €/proiect. Este necesară clarificarea.
Menţionam mai înainte că, în capitolul 5 (pagina 179) se face referire la indicatori (output, rezultat şi impact) la nivel de axă /măsuri multiple. Pentru măsura 123 avem o rată de creştere a VAB estimată la 11,58%. Se referă aceasta la întreaga perioadă a programului sau este o rată de creştere anuală ? Se recomandă clarificarea.
Indicatorul de impact este legat de numărul de locuri de muncă create (74.982), în medie 30 locuri de muncă create pe fiecare beneficiar. În funcţie de fiecare tip de investiţii, această ţintă vizată poate fi considerată prea înaltă sau acceptabilă. În plus, în fişa măsurii (pagina 109) alţi doi indicatori sunt menţionaţi, dar nu sunt cuantificaţi.

Coerenţă internă

Măsura este evaluată ca fiind consistentă cu alte măsuri din cadrul axei sau din cadrul altor axe. Într-una din secţiunile măsurii, alte măsuri sunt legate de măsura prezentă, şi sunt descrise sinergiile.

Măsura este menţionată ca fiind complementară cu celelalte fonduri structurale, dar nu se descrie cum.

Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii

Justificare

Măsura se adresează cu siguranţă obiectivelor programului din cadrul Axei 1.

Argumentarea măsurii este detaliată şi consistentă cu analiza şi obiectivele, fiind satisfăcătoare.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secţiuni ale fişei măsurii: „obiectivele măsurii", „arie de aplicare şi acţiuni" şi „descrierea tipului de operaţiuni".

Obiectivele prezentate în (nu aşa clar descrisa) ierarhie a obiectivelor nu sunt cuantificate. Totuşi, tabelul cu indicatori ai măsurii include unele ţinte vizate, care ar putea fi asimilate obiectivelor măsurii. Acestea vor fi prezentate în continuare.

Indicatori. Ţinte vizate, cuantificare

Au fost elaboraţi indicatori speciali pentru măsură (output, rezultat şi impact) pentru realizarea unei monitorizări generale a măsurii.

Indicatorii şi ţintele nu sunt cuantificate, cu excepţia indicatorului output, număr de acţiuni susţinute (2.401) şi volumul total al investiţiilor (634.769.915 €).

Experienţa câştigată prin programele naţionale şi ale Băncii Mondiale ar trebui utilizată pentru cuantificarea indicatorilor.

Coerenţă internă

Măsura este evaluată ca fiind consistentă cu alte măsuri în cadrul axei şi din alte axe.

Trebuie descrisă şi asigurată complementaritatea cu alte fonduri structurale.

Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă

Justificare

Obiectivul măsurii se adresează obiectivelor programului din cadrul Axei 1 având drept scop contribuţia la dezvoltarea unei agriculturi competitive în România.

Argumentarea motivaţiei pentru intervenţie este relativ concisă, fiind consistentă cu analiza şi obiectivele programului. Principalul aspect la care se referă măsura este lipsa de capital pentru investiţii în exploataţiile de semi-subzistenţă care are drept scop competitivitatea pe viitoarea piaţă. Totuşi, cifrele utilizate în argumentare nu sunt clare.

„Din numărul total de 4.256.152 exploataţii agricole, 90,96% sunt ferme de subzistenţă, cu mărime economică sub 2 UDE şi 8,74 % sunt ferme de semi-subzistenţă, cu o mărime economică de 2-16 UDE."

Propunem înlocuirea paragrafului de mai sus cu următorul paragraf:

"Din numărul total de 4.256.152 exploataţii agricole, 99.57% sunt ferme familiale, doar 18.263 exploataţii având personalitate juridică. În medie, fiecare fermă familială exploatează 2,15 hectare în comparaţie cu

263,08 hectare administrate de unităţile cu personalitate juridică. Statistica naţională arată că doar 1.246.159 exploataţii din totalul exploataţiilor agricole depăşesc nivelul de 1 UDE, în timp ce majoritatea au o marjă brută standard de sub 1.200 €/an. Din aceste 1.246.159 exploataţii agricole, aproape 371.987 sunt ferme de semi-subzistenţă, cu o mărime economică de 2-16 UDE, ceea ce reprezintă o mărime a fermei între 10 - minimum 100 hectare".

Pe de altă parte, Planul Naţional Strategic se referă la un număr vizat de ferme de semi-subzistenţă de aproximativ 350.000 cu mărimea de 2-6 UDE. Se recomandă ca această discrepanţă să fie rezolvată sau explicată. Considerăm că va fi dificil de văzut cum fermele vizate între 2 şi 6 UDE vor contribui la dezvoltarea competitivităţii agriculturii româneşti.

Ierarhia obiectivelor nu este completă în sensul că fişa măsurii specifică doar obiectivele generale ale măsurii, sprijinirea fermelor de semi-subzistenţă, pentru ca acestea să fie viabile din punct de vedere economic, ceea ce va fi dificil de realizat, vezi comentariul de mai sus. Distincţia între obiectivele a) şi b) nu este clară, şi se poate renunţa la obiectivul b), deoarece acesta este acoperit de obiectivul a). Nu sunt prezentate obiective specifice, şi nici operaţionale, deşi este indicat numărul preconizat de beneficiari. Secţiunea Aria de aplicare introduce noi obiective, dar nu este clar cum aceste noi obiective se leagă de obiectivele generale descrise în secţiunea Obiective a măsurii. Se pare că există suprapuneri între diferitele obiective.

Legătura cu ierarhia întregului program nu este explicitată în fişa măsurii. Totuşi, aşa cum s-a menţionat mai sus, descrierea măsurii şi a motivaţiei sale demonstrează că măsura şi obiectivele sale corespund cu cele ale PNDR.

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Sunt elaboraţi indicatorii măsurii (output, rezultat şi impact), dar nu apare vreo cuantificare în fişa măsurii. Cifre similare se pot regăsi în capitolul cinci (pagina 181). Astfel, se aşteaptă ca 95.215 ferme de semi-subzistenţă să fie asistate în cadrul acestei măsuri. În acest mod, mai mult de 80% din aceste ferme vor putea deveni ferme comerciale competitive. Indicatorul de impact este descris ca fiind „creşterea viabilităţii economice" şi cuantificat la 2,4%. (Pentru întreaga perioadă a programului? Pe an? Pentru fiecare beneficiar? Ar putea fi cerute clarificări).

Mai mult, o fermă familială care produce un venit egal cu existenţa a minimum 200 € pe lună pe membru al gospodăriei ar necesita probabil mai mult de 40 de hectare, în timp ce o fermă comercială viabilă ar avea nevoie chiar de un număr mai mare de hectare, probabil mai mult de 100 hectare ca punct de plecare pentru investiţii, de fapt aproape de 16 UDE limita maximă. Calculaţiile modelului ne spun că fermele familiale comerciale viabile ar trebui sa aibă aproximativ 400 hectare sau mai mult pentru a putea produce venitul necesar şi recuperarea investiţiei. Drept consecinţă a acestor consideraţii, numărul vizat de ferme de semi-subzistenţă este prea mare, iar nivelurile mai scăzute de UDE e puţin probabil sa conducă la reuşită în conformitate cu obiectivul măsurii. Recomandăm, din punct de vedere economic, să avem în vedere în cadrul măsurii acele ferme de semi-subzistenţă de cel puţin 6 UDE egal cu aproximativ 30-40 hectare. Dacă este realizată această reproiectare a măsurii, rata succesului de transformare a fermelor în ferme familiale comerciale ar putea creşte de la procentul indicat de 5%, a se vedea tabelul de mai jos, dar se preconizează că rata succesului va fi încă modestă. Drept consecinţă, alocările financiare ar trebui schimbate, deoarece numărul beneficiarilor probabil că va fi mai scăzut decât cifra menţionată de 95.215 beneficiari. Dacă ţinta vizată bazată pe numărul de ferme cu o mărime de 6 - 16 UDE scade la 25.000 (ca exemplu) alocările ar putea fi reduse la 187.500.000 € iar surplusul transferat altor măsuri care sprijină mai direct dezvoltarea sectorului, cum ar fi măsura 121. Modelul explicat mai sus este prezentat în capitolul 6.

Coerenţă internă

Măsura este evaluată a fi consistentă cu alte măsuri din cadrul axei şi din alte axe. Măsura este legată de alte măsuri şi sunt indicate sinergiile, dar nu se descrie cum vor fi realizate aceste sinergii.

Totuşi, se indică că un pachet de acţiuni de sprijin va fi disponibil pentru beneficiari cuprinzând în special măsuri în cadrul Axei. Nu este clar cum ar trebui utilizat şi administrat acest pachet. Acest lucru este urgent necesar şi recomandat.

Nu este descrisă nici complementaritatea cu Axele 2 şi 3.

Se face referire la fondurile structurale şi se spune că măsura este complementara cu sprijinul disponibil prin aceste fonduri. Nu se prezintă cum este realizată această complementaritate şi care este conţinutul acesteia.

Înfiinţarea grupurilor de producători

Justificare

Această măsură se adresează cu siguranţă obiectivelor programului din cadrul Axei 1.

Argumentarea măsurii este detaliată. În plus, este satisfăcătoare şi consistentă cu analiza şi obiectivele.

Este prezentată o ierarhie a obiectivelor care include un obiectiv general şi 4 obiective operaţionale.

Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate.

Legătura cu ierarhia întregului program este prezentată în mod clar. În plus, în prima secţiune, argumentarea legată de motivul măsurii subliniază legătura între măsură şi toate obiectivele programului.

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Sunt elaboraţi indicatorii pentru măsură (input, output, rezultat, impact). Indicatorii nu sunt cuantificaţi. Indicatorii sunt adecvaţi pentru monitorizare şi evaluare.

La fel ca în cazul tuturor măsurilor, capitolul cinci (pagina 182) oferă câteva cuantificări ale indicatorilor măsurii. Ţinta output vizează înfiinţarea a 1.583 grupuri de producători, dar nu se face vreo împărţire pe sectoare (vegetal, animal, producţie mixtă). Cifra de afaceri vizată a grupurilor de producători înfiinţate este de 7.126 milioane € ceea ce înseamnă în medie 4.501 € pe grup de producători cu un volum de investiţii de 125.309 €/grup de producători. Aceste cifre par a fi mult prea optimiste. Cum este posibil sa ne aşteptăm ca 1 € investit sa genereze o cifra de afaceri de 35,92 €?

Indicatorii de rezultat şi de impact nu sunt cuantificaţi în fişa măsurii. Unul din indicatorii de impact este numărul de locuri de muncă generate. Ar trebui să ne aşteptăm ca forţa de muncă ocupată să scadă pentru a creşte productivitatea muncii şi eficienţa grupului. Aşa încât acest indicator este redundant.

Coerenţa internă

Măsura este evaluată ca fiind consistentă cu alte măsuri din cadrul axei şi din celelalte axe. Măsura are legătură cu alte măsuri iar sinergiile sunt explicate în detaliu.

5.2.2 Axa 2

Plăţi de handicap natural pentru fermierii din zonele montane şi plăţi pentru fermierii din zonele cu handicap altele decât zonele montane

Justificare

Măsura se adresează atât obiectivelor specifice cât şi strategice ale Axei 2. Este îndoielnic dacă măsurile ca atare pot asigura continuarea utilizării terenului agricol, dar ele ar putea contribui la acest obiectiv. O medie de 2,15 ha înseamnă sprijin între 90 € şi 130 € pe an, depinzând de tipul de handicap. Acest sprijin reprezintă aproximativ 10 % din 1 UDE = 1.200 € şi probabil nu va fi singurul factor care determină continuarea sau abandonarea activităţii agricole.

Criteriile de desemnare acoperă 64 % din teritoriul României, ceea ce se consideră a fi o desemnare de mărime foarte mare. Ar putea fi avută în vedere o desemnare mai restricţionată care să ajusteze alocările pentru măsuri. Este necesar să avem incluse suprafeţe cu altitudinea între 400 şi 600 metri cu o pantă medie de cel puţin 15 %?

Argumentarea măsurii este prezentată foarte pe scurt în secţiunea „descrierea măsurii". Se adresează în mod direct uneia din principalele probleme identificate în analiza programului: zonele handicap. Descrierea se referă, de asemenea, la obiectivul de contracarare a depopulării. Din nou, este îndoielnic dacă măsurile vor avea un impact semnificativ asupra depopulării.

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Există doar două obiective generale formulate în descrierea măsurilor, iar output-ul este prezentat în secţiunea privind indicatorii în termeni de număr de angajamente şi hectare acoperite.

Obiectivele globale nu sunt cuantificate. Se face referire la „menţinerea activităţilor agricole" fără a se specifica zona ţintită (zonele cu handicap). Al doilea obiectiv se referă la „promovarea sistemelor agricole durabile" cel mai probabil făcându-se referire la conformarea cu GAEC. Obiectivele nu fac vreo referinţă la rezultatele aşteptate ale măsurii.

Primul obiectiv este identic cu primul obiectiv specific al Axei 2. Ar putea fi recomandată o referire mai explicită la obiectivele de protecţia mediului înconjurător şi a naturii pentru a suplimenta obiectivele optimiste de contracarare a depopulării şi contribuţia la agricultura durabilă.

Măsura conţine indicatori de input, output, rezultat şi impact. Indicatorii sunt extraşi din CCME, ceea ce este un lucru bun. Totuşi, este dificil de văzut cum sprijinul pentru zone defavorizate aplicat la orice tip de zonă va contribui la impact în termenii creşterii producţiei de energie regenerabilă şi modificarea balanţei de nutrienţi. Se aşteaptă totuşi ca o continuare a activităţii agricole care nu este bazată pe metode de producţie intensive să aibă un impact pozitiv asupra numărului de păsări pe terenurile agricole şi suprafaţa de teren cu valoare naturală înaltă.

Ţintele sunt cuantificate pentru indicatorii de output şi de rezultat. Valoarea asociată ţintei pentru indicatorul output „total suprafaţă angajată în cadrul măsurii" (26.075.000 ha) reprezintă suma suprafeţelor care beneficiază de plăţi în fiecare an. Aceasta ar putea induce unele confuzii, considerând că suma este mai mare decât suprafaţa totală a ţării. Numărul de hectare pe an ar putea fi utilizat ca indicator alternativ.

Al doilea indicator de impact (modificări în cadrul suprafeţei de teren cu înaltă valoare naturală) nu este specificat, dar se anticipează un trend crescător.

Probleme legate de datele disponibile sunt în cazul indicatorilor de impact. În primul rând, nu sunt disponibile date până în prezent privind numărul populaţiilor de păsări pe terenurile agricole.

Rezultatul şi impactul aşteptat sunt prezentate în tabelul indicatorilor. Ele nu sunt cuantificate. Indicatorul pentru rezultat se referă la „suprafaţa totală pe care au fost atinse obiectivele", dar fără a specifica o ţintă vizată. Există doi indicatori de impact. Primul se refera la „stoparea declinului biodiversităţii" luând în considerare evoluţia indexului de păsări pe terenurile agricole. Acesta va fi destul de dificil de evaluat, întrucât nu avem nici o evaluare a acestui index înainte de începutul programului. Al doilea indicator va evalua modificările suprafeţei de teren agricol cu înaltă valoare naturală, neasigurându-se nici o explicaţie privind modul în care acest indicator este legat de obiectivele măsurii.

Contracararea depopulării şi sprijinirea agriculturii durabile nu sunt menţionate în indicatori, şi pentru a monitoriza realizarea obiectivelor stabilite, indicatorii ar trebui pregătiţi în conformitate cu acestea.

Coerenta internă

Măsura este în linie cu alte măsuri din cea de-a doua Axă în termenii promovării utilizării durabile a terenului agricol şi cu măsurile din prima Axă în termenii menţinerii utilizării permanente a terenului agricol

<u>Plăţi Natura 2000 şi plăţi legate de Directiva 2000/60/EC (Directiva Cadru Apă)</u>

Justificare

Titlul măsurii în versiunea românească a PNDR este diferit: „Plăţi compensatorii pentru utilizatorii de terenuri agricole din zonele desemnate pentru Natura 2000". Trebuie asigurată conformarea. Măsura se adresează direct obiectivului general, celui de-al doilea obiectiv strategic şi celui de-al treilea obiectiv strategic al Axei 2.

Argumentarea măsurii se concentrează asupra prezentării situaţiei implementării reţelei Natura 2000 în România, subliniind necesitatea plăţilor compensatorii orientate spre susţinerea activităţilor agricole în aceste zone protejate şi conformarea lor cu legislaţia de mediu.

În secţiunea „descrierea măsurii" nu există informaţii privind Directiva Cadru Apă.

Există un obiectiv general şi trei obiective specifice, iar obiectivul general are o cuantificare bună cel puţin în termenii suprafeţei eligibile (aproape 8 % din totalul suprafeţei României). Obiectivele specifice nu sunt cuantificate. Ele se referă la acelaşi lucru: susţinerea activităţilor agricole prin compensarea pierderilor fermierilor. Al doilea şi al treilea obiectiv se concentrează mai mult asupra rezultatelor plăţilor compensatorii: „menţinerea atractivităţii şi caracteristicilor peisajului rural" şi „conservarea biodiversităţii prin menţinerea activităţilor agricole". Obiectivele formulate aici sunt în linie cu întreaga ierarhie a obiectivelor programului.

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Măsura conţine indicatori de output, rezultat şi impact. Nici un indicator nu este cuantificat. În momentul de faţă suprafaţa exactă a reţelei Natura 2000 nu este cunoscută. De asemenea, suprafaţa totală de teren agricol în cadrul reţelei nu este cunoscută. Totuşi, avem o valoare clară a siturilor de interes comunitar şi a ariilor de protecţie specială propuse care pot fi utilizate ca referinţă.

Rezultatul şi impactul aşteptat sunt prezentate în tabelul cu indicatori. Ele nu sunt cuantificate. Indicatorul pentru rezultat se referă la „suprafaţa totală pe care obiectivele au fost atinse" dar fără să se ofere vreo ţintă vizată.

Există patru indicatori de impact. Primul se referă la „stoparea declinului biodiversităţii" luând în considerare evoluţia indexului păsărilor pe terenurile agricole. Acesta va fi destul de dificil de evaluat, întrucât nu avem nici o evaluare a acestui index înainte de începutul programului. Al doilea indicator va evalua modificările suprafeţei de teren agricol cu înaltă valoare naturală. Al treilea indicator se refera la „modificările balanţei de azot", cel mai probabil cu referire la apele subterane şi de suprafaţă. Cel de-al

patrulea indicator este „sporirea producţiei de energie regenerabilă”. Ultimul indicator de impact nu este legat de conţinutul măsurii.

Coerenţa internă

Măsura este consistentă cu celelalte măsuri ale Axei 2 în termenii sprijinirii conservării biodiversităţii şi cu măsurile Axelor 1 şi 3 în termenii menţinerii bunei practici agricole.

Plăţi de agro-mediu

Justificare

Măsura este adresată atât celui de-al doilea obiectiv specific cât şi celui de-al doilea obiectiv strategic al Axei 2. Argumentarea măsurii este foarte pe scurt prezentată la începutul fişei măsurii. Este concisă şi include majoritatea aspectelor pe care zona rurală trebuie să le includă, în special agricultura durabilă şi biodiversitatea. Recomandăm includerea unei analize a agriculturii ecologice din punct de vedere al pieţei în cadrul PNDR.

Există un obiectiv general şi trei obiective specifice. Obiectivele specifice sunt exprimate în sens larg indicându-se principalele aspecte ale submăsurilor pentru care acestea au fost formulate: agricultură ecologică, păşuni, protecţia solului şi a apei.

Obiectivele măsurii sunt conforme cu obiectivele Axei 2.

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Măsura conţine indicatori de input, de output, de rezultat şi de impact. Pentru submăsurile suplimentare (cu iniţiere în 2009) există doar un singur indicator de output (pentru resurse genetice) care nu are indicator de impact corespunzător. Producţia crescută de energie regenerabilă nu este un indicator adecvat pentru această măsură. Doar ţintele pentru indicatorii de output sunt cuantificate.

În ceea ce priveşte indicatorul de impact pentru biodiversitate, trebuie să menţionăm că nu există date disponibile în acest moment pentru cuantificarea indexului păsărilor pe terenurile agricole în România ceea ce înseamnă că nu există indicator de bază.

Indicatorul pentru terenul agricol cu înaltă valoare naturală se referă doar la „modificări” fără a indica care sunt modificările şi care sunt aşteptările. Al treilea indicator de impact se referă la „modificările balanţei de azot” fără a se arăta cărui factor de mediu se adresează şi care este trendul anticipat. Al patrulea indicator de impact se referă la „sporirea producţiei de energie regenerabilă” dar nu este relevant pentru această măsură.

Coerenţă internă

Este prezentată o descriere pe scurt a complementarităţii măsurii cu Pilonul 1 şi cu alte plăţi din cadrul PNDR. Măsura poate fi, de asemenea, aplicată în zonele vizate de restul măsurilor din cadrul celei de-a doua Axe (zone montane, alte zone cu handicap, terenuri agricole în reţeaua Natura 2000) considerând că sunt satisfăcute criteriile pentru suprafeţe.

Există aparent o suprapunere la investiţiile din cadrul măsurii 121 privind conversia la agricultura ecologică. S-ar putea considera evitarea acestei suprapuneri scoţând sprijinul pentru conversia la agricultura ecologică din măsura 121.

Prima împădurire a terenurilor agricole

Justificare

Descrierea măsurii este un „copy paste” (copiere – lipire) a măsurii 223 şi sunt necesare câteva corecţii de editare pentru a face distincţia între terenurile non-agricole (măsura 223) şi terenurile agricole (măsura 221).

Măsura încurajează împădurirea terenurilor agricole slab productive sau terenurile agricole abandonate. Împădurirea va asigura o utilizare multiplă a pădurilor şi în principal protecţie împotriva eroziunii solului şi altor forme de degradare.

Măsura specifică mai multe obiective legate de îmbunătăţirea peisajului şi a calităţii mediului înconjurător şi de îmbunătăţire a producţiei şi a absorbţiei de CO_2.

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Nu sunt prezentate ţintele vizate şi nici cuantificarea obiectivelor. O prioritizare poate conduce la o evaluare mai realista a costurilor şi eficacităţii. Obiectivele măsurii sunt în linie cu ierarhia întregului program.

Măsura are indicatori şi output-uri. Sunt de asemenea prezentaţi indicatorii pentru rezultate şi impact. Recomandăm indicatori pentru impact asupra mediului înconjurător şi peisajului.

Ţinta vizată la nivel de output este dată în termeni de număr de beneficiari şi număr de hectare împădurite. Nu sunt specificate ţintele vizate la nivel de rezultat şi de impact. Exemple suplimentare de indicatori: creşterea suprafeţei cu păduri, hectare; reducerea suprafeţelor erodare, hectare.

Este necesară o analiză focalizată şi este cerută prioritizarea pentru următorii 7 ani. Este inclusă doar o evaluare generală a necesităţilor şi impacturilor. O estimare profesională a ţintelor în relaţie cu fondurile poate oferi o comensurare a eforturilor.

Coerenţă internă

Măsura are sinergii puternice cu alte măsuri din Axele 1 – 3 şi va promova o mai bună utilizare a peisajului şi va diminua costurile legate de mediu în viitor.

Este menţionată coerenţa cu Programul Naţional de Împădurire, dar nu există o descriere specifică a coerenţei şi /sau eventuala suprapunere cu acest program.

Prima împădurire a terenurilor non-agricole

Justificare

Măsura încurajează împădurirea terenurilor agricole cu potenţial productiv scăzut şi / sau abandonate. Împădurirea va asigura o utilizare multiplă a pădurilor şi în principal protecţie împotriva eroziunii solului şi altor forme de degradare.

Măsura încurajează împădurirea terenurilor agricole cu potenţial de producţie

Măsura specifică mai multe obiective legate de îmbunătăţirea peisajului şi a calităţii mediului înconjurător şi de îmbunătăţire a producţiei şi a absorbţiei de CO_2.

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Nu sunt prezentate ţintele vizate şi nici cuantificarea obiectivelor. O prioritizare poate conduce la o evaluare mai realistă a costurilor şi eficacităţii. Obiectivele măsurii sunt în linie cu ierarhia întregului program.

Măsura nu are indicatori şi output-uri şi se resimte nevoia de indicatori de mediu şi de peisaj.

Nu este prezentată cuantificarea ţintelor vizate şi exemple pot fi următoarele: creşterea suprafeţelor cu păduri; reducerea suprafeţelor erodate; creşterea produselor agricole pe suprafeţele învecinate etc. Este necesară o analiză focalizată şi prioritizarea pentru următorii 7 ani. Este inclusă doar o evaluare mai generală a necesităţilor şi impacturilor. O estimare mai profesională a ţintelor în relaţie cu fondurile poate oferi o comensurare a eforturilor.

Coerenţă internă

Măsura are sinergii puternice cu alte măsuri din axele 1 – 3 şi va promova o mai bună utilizare a peisajului şi va diminua costurile legate de mediu în viitor.

Plăţi Natura 2000 pe teren forestier

Justificare

Măsura se adresează direct obiectivului general, obiectivelor strategice 2 şi 3 şi obiectivului specific 6 din cadrul Axei 2.

Argumentarea măsurii este foarte concisă. Conţine două paragrafe. Primul se referă la suprafaţa forestieră din România susţinând că o prioritate a strategiei în sectorul forestier este creşterea acestei suprafeţe. Al doilea paragraf descrie pe scurt reţeaua Natura 2000. Totuşi, nu este clar cum Natura 2000 şi acoperirea cu păduri se conformează una cu cealaltă. Argumentarea ar putea fi îmbunătăţită pentru ca cititorul să înţeleagă mai bine legătura.

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Nu există o ierarhie a obiectivelor. Obiectivul este formulat în cadrul unui paragraf mare care oferă informaţii privind suprafaţa eligibilă (situri Natura 2000) şi intenţia de a compensa pierderile datorate necesităţii de conformare cu legislaţia de mediu.

Obiectivul nu este cuantificat. Se referă la o suprafaţă (suprafaţa cu păduri în cadrul siturilor Natura 2000), care este necunoscută încă.

Obiectivul se leagă bine de întreaga ierarhie a obiectivelor din cadrul programului.

Măsura conţine indicatori de output, rezultat şi impact. Nici unul din indicatori nu este cuantificat. În acest moment, suprafaţa exactă a reţelei Natura 2000 nu este cunoscută. Mai mult, nu există informaţii disponibile privind suprafaţa cu păduri în cadrul acestor situri.

Nu există ţinte vizate asociate cu indicatorii. Indicatorii de impact sunt : „modificări ale suprafeţelor cu înaltă valoare naturală", „modificări ale balanţei de azot" şi „creşterea producţiei de energie regenerabilă ". Al doilea indicator de impact se referă la o problema care nu este vizată în mod direct de această măsură. Acest lucru înseamnă că impactul măsurii va fi dificil de identificat de impactul limitărilor legislative şi de management. Al treilea indicator de impact se referă la o problemă care nu este adresată de aceasta măsură. Exploatarea lemnului poate fi în conflict, în unele cazuri, cu planurile de management ale viitoarelor situri Natura 2000.

Coerenţă internă

Măsura este complementară cu toate celelalte măsuri ale Axei 2 şi cu măsura 122 din Axa 1. Este puternic corelată cu măsura 213 care se adresează terenurilor agricole din siturile Natura 2000 (de asemenea, ambele vor începe în 2010).

5.2.3 Axa 3

Sprijin pentru diversificarea către activităţi non-agricole; crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi

Justificare

Măsura este bine justificată pe baza necesităţilor identificate în mediul rural din România. Totuşi, adăugarea de mai multe informaţii în logica de intervenţie privind diversificarea activităţilor non-agricole ar fi benefică.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secţiuni ale fişei măsurii: „obiectivele măsurii", „arie de aplicare şi acţiuni" şi „descrierea tipului de operaţiuni acoperite". Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia în ceea ce priveşte obiectivele generale, specifice, operaţionale, şi remedierea acestui fapt ar putea fi utilă pentru o mai bună descriere a logicii de intervenţie a măsurii.

Obiectivele nu sunt cuantificate.

Legătura cu ierarhia întregului program este clarificată. Mai mult, în prima secţiune, argumentarea legată de motivaţia măsurii subliniază legătura între măsură şi toate obiectivele programului.

Aria măsurii este extinsă pentru sprijinirea micro-întreprinderilor pe întregul teritoriu al României, dar mai departe în text devine clar că se face referire la micro-întreprinderile înregistrate în mediul urban, dar acestea trebuie să îşi plaseze investiţiile în zona rurală. Poate o prezentare mai clară a zonei de aplicabilitate şi a beneficiarilor vizaţi ar putea fi utilă.

Nu există o exprimare uniformă în prezentarea măsurii, de exemplu: titlul este „Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi" iar mai departe în text devine „Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de activităţi în cadrul micro-întreprinderilor" (versiunea în limba română).

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Sunt dezvoltaţi indicatorii pentru măsură (indicatori de output, rezultat, impact). Cu excepţia indicatorilor de impact, toţi ceilalţi indicatori sunt cuantificaţi. Indicatorii sunt potriviţi pentru monitorizare şi evaluare.

La fel ca în cazul Axei I, în capitolul 5 (pagina 187), sunt dezvoltaţi indicatorii de axă. Astfel, pentru această măsură se estimează un număr de 9.948 beneficiari (6.237 fermieri şi 3.711 micro-întreprinderi) pentru un volum total de investiţii de 1.060.238.816 €. Aceste investiţii ar putea genera o valoare adăugată brută de 120 milioane € (aproximativ 11 %), o valoare adăugată netă de 96,2 milioane € şi 21.205 noi locuri de muncă (în medie 2 noi locuri de muncă / proiect de investiţii). Aceste cifre se bazează pe experienţa Programului SAPARD şi apreciem acest lucru.

Coerenţă internă

Măsura este evaluată ca fiind consistentă cu celelalte măsuri în cadrul axei şi din alte axe.

Sunt descrise coerenţa şi complementaritatea cu alte fonduri structurale. În ceea ce priveşte demarcaţia cu PNDR - POS descrierea nu este clară. Care sunt considerate întreprinderi tip „spin off" şi „high tech"? recomandăm clarificarea acestui lucru.

La demarcaţia cu Axa 1 a PNDR se face referire la proiecte integrate, ce înseamnă acest lucru şi cum ar trebui gestionate? Este necesară clarificarea.

Încurajarea activităţilor turistice

Justificare

Măsura este bine justificată pe baza nevoilor identificate în mediul rural românesc. Totuşi, mai multe informaţii ar fi benefice în legătura cu situaţia reală a zonelor turistice.
Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secţiuni ale fişei măsurii: „obiectivele măsurii", „arie de aplicare şi acţiuni" şi „descrierea tipului de operaţiuni acoperite".

Obiectivele nu sunt cuantificate.

Este clară legătura cu ierarhia întregului program. Măsura se adresează obiectivului programului din cadrul Axei 3 de îmbunătăţire a calităţii vieţii şi de creştere a gradului de ocupare în mediul rural. Nu mai e nevoie să se aducă adăugiri.

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Indicatorii de output sunt structuraţi în conformitate cu principalul tip de acţiuni susţinute: (1) infrastructură recreaţională; (2) activităţi de marketing şi promovare a serviciilor rurale; (3) mica infrastructură. Pe baza acestei logici, un al patrulea tip de output ar putea fi introdus referitor la al patrulea tip de acţiune sprijinită, şi anume numărul de studii şi analize privind necesităţile şi potenţialul turistic al zonei rurale. Volumul total al investiţiilor pe tip de acţiune este de asemenea prezentat ca indicator de output.

Clasificarea indicatorilor de rezultat include: „numărul suplimentar de turişti". Acesta este un indicator cu puternică relevanţă atunci când se prezintă comparaţia cu indicatorii de bază. Indicatorul de output este în continuare divizat în „numărul de şederi pe noapte" şi „numărul de turişti pe zi". Sugeram următoarea structură a acestui indicator de output („număr suplimentar de turişti"):

„turişti peste noapte"= turişti care stau pe timpul nopţii;
„turişti de o zi" = turişti care nu stau pe timpul nopţii.

Aceşti indicatori sunt prezenţi în statistica naţională şi internaţională, pot fi uşor monitorizaţi şi pot (datorită ponderii indicatorului „turişti care stau pe timpul nopţii") să ofere o imagine generală în ceea ce priveşte criteriul de atractivitate al unei anumite zone rurale.

Al doilea indicator prezentat în descrierea măsurii este „numărul total de locuri de muncă create". Sugerăm să fie înlocuit cu indicatorul „creşterea venitului din turism" din două motive: un indicator similar este, de asemenea, prezentat ca indicator de impact; indicatorul privind creşterea venitului pe turist pe zi este foarte relevant în aprecierea nivelului de atractivitate al unei zone şi ar corespunde mai bine obiectivelor acestei măsuri.

Indicatorii de impact includ: (1) creşterea economică, (2) crearea de noi locuri de muncă. Acest lucru înseamnă că infrastructura turistică nou creată (output) are drept rezultat un număr crescut de turişti (indicator de rezultat), ceea ce din nou conduce la creştere economică şi creşterea gradului de ocupare (impact).

Coerenţă internă

Măsura este strâns legată de alte măsuri în cadrul Axei 1, 2 şi 3 ca şi de alte Fonduri Structurale. În acelaşi timp, are o legătura strânsă cu Măsura 322 din cadrul Axei 3 (Conservarea şi îmbunătăţirea moştenirii rurale). Sunt posibile sinergii între măsuri iar sinergia poate fi susţinută prin proiecte de prioritizare ale celor două măsuri localizate în aceeaşi regiune / district / zonă locală.

Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale

Justificare

Măsura este bine justificată pe baza nevoilor identificate în mediul rural din România. Totuşi, ar putea fi adăugate mai multe informaţii pentru a sublinia situaţia prezentă din zonele rurale.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secţiuni din fişa măsurii: „obiectivele măsurii", „arie de aplicare şi acţiuni" şi „descrierea tipului de operaţiuni acoperite ".

Obiectivele nu sunt cuantificate.

Legătura cu ierarhia întregului program nu este prezentată în mod clar. Mai mult, în prima secţiune, argumentarea legată de motivaţia măsurii subliniază legătura între măsură şi toate obiectivele programului.

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Sunt dezvoltaţi indicatorii pentru măsură (de output, rezultat şi impact). Indicatorii nu sunt cuantificaţi dar sunt adecvaţi pentru monitorizare şi evaluare.

Coerenţă internă

Măsura este evaluată ca fiind consistentă cu alte măsuri din cadrul axei şi din alte axe.

Dobândire de competenţe, animare şi implementarea strategiilor de dezvoltare locală

Justificare

Măsura se adresează în mod evident obiectivelor programului din cadrul Axei I.

Argumentarea măsurii este detaliată şi consistentă cu analiza şi obiectivele, fiind satisfăcătoare.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secţiuni din fişa măsurii: „obiectivele măsurii", „arie de aplicare şi acţiuni" şi „descrierea tipului de operaţiuni acoperite".
Obiectivele prezentate în ierarhia obiectivelor nu sunt cuantificate. Totuşi, tabelul indicatorilor din fişa măsurii include unele ţinte vizate, care ar putea fi asimilate obiectivelor măsurii.

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Pentru această măsură au fost dezvoltate două tipuri de indicatori, de output şi de rezultat, dar nu există o cuantificare în fişa măsurii. Indicatorii cuantificaţi au fost dezvoltaţi în capitolul cinci (pagina 189).

Doar indicatorii de output sunt cuantificaţi, care constau în:

- Număr de competenţe dobândite şi acţiuni de animare: 825
- Număr de participanţi la acţiuni: 247.389
- Număr de parteneriate public/privat sprijinite: 210

„Numărul de participanţi care au terminat cu succes o activitate de instruire" este indicatorul de rezultat şi este considerat redundant deoarece un indicator similar a fost dezvoltat în secţiunea de output.

Coerenţă internă

Măsura este strâns legată de alte măsuri din cadrul Axei 3; Măsura 311&312, 313 şi 322.

Axa 4 – Implementarea strategiilor de dezvoltare locală

Justificare

Măsura se adresează obiectivelor stabilite ale programului. Metoda LEADER care implică toţi actorii relevanţi, fie ei fermieri, proprietari de păduri sau întreprinderi locale, poate contribui la toate obiectivele programului: creşterea competitivităţii produselor locale ale regiunii, creşterea capacităţii regiunii de a profita de pe urma patrimoniului său natural şi cultural, creşterea gradului de conştientizare privind mediul înconjurător şi activităţile turistice, de asemenea, în termeni de energie regenerabilă şi schimbări climatice. Corespondenţa între obiectivele măsurii şi obiectivele programului este în consecinţă satisfăcătoare.

Justificarea măsurii este prezentată în analiza situaţiei curente din cadrul PNDR. Fişa măsurii nu include o prezentare detaliată a situaţiei curente. Aceasta ar putea fi pregătită.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secţiuni ale fişei măsurii: „obiective" şi „Axe – măsuri acoperite de Axa LEADER". Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia (generale, specifice, operaţionale).

Obiectivele nu sunt cuantificate.

Legătura cu ierarhia întregului program este prezentata în mod clar. Mai mult, a doua secţiune subliniază legătura între măsura şi toate obiectivele programului.

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Sunt dezvoltaţi indicatorii pentru măsură (output, rezultat şi impact), dar nu se face vreo cuantificare în fişa măsurii (pagina 166). Indicatorii sunt adecvaţi pentru monitorizare şi evaluare.

Ţinta output este 80 GAL, cu 4.042 proiecte, dar nu se face vreo împărţire după tipul de investiţie (axă, măsură), tipul de beneficiar. Chiar dacă nu se face o împărţire pe tip de activităţi, 50 de proiecte / GAL pare a fi un număr prea mare pentru un nou program de 4 ani care începe în 2010 luând în considerare noutatea acestei metode în România.

Ca parte a măsurii, observăm că definirea zonei rurale folosită în măsură este în conformitate cu definiţia naţională curentă (comune şi sate) dar în contrast cu definiţia utilizată în capitolul 1. Trebuie asigurată conformitatea definiţiilor pentru zona rurală.

Indicatorii de rezultat sunt „Număr de participanţi care au absolvit un curs de formare profesională" şi „Numărul total de locuri de muncă create".

Indicatorii de impact se referă la „Valoarea adiţionala netă" şi „Crearea suplimentară netă de locuri de muncă cu timp întreg ". Nici unul nu este cuantificat.

Crearea de locuri de muncă este menţionată atât ca indicator de rezultat cât şi de impact în acelaşi timp. Deşi crearea de locuri de muncă reprezintă un indicator de impact foarte valoros, recomandăm şi alţi indicatori care reflectă capacitatea LEADER de a genera „efecte mai puţin tangibile ", mai dificil, dar nu imposibil de măsurat. Proiectele LEADER întăresc identitatea locală şi respectul de sine (capital cultural) de exemplu prin:

- Dezvoltarea de produse regionale (nr.);

- Etichetarea la nivel local (nr.);
- Asociaţii ale sectoarelor mai înainte izolate: agricultura şi turismul (nr.);
- Comercializarea bunurilor culturale şi de mediu: festivale de cultură în parcuri naţionale (nr.);
- Dezvoltarea de noi aplicaţii ale tehnologiilor de informaţie şi comunicaţie (nr.);
- Revigorarea meseriilor locale specifice (mobilă, ziduri de piatră) (nr.);
- Legarea acestor talente locale de formarea profesională şi turism (nr.);

Toate acestea sunt „bunuri mai puţin tangibile" care conduc la obţinerea unor venituri mai mari şi la creşterea calităţii vieţii în comunităţile rurale.

Coerenţa internă

Măsura este strâns legată de alte măsuri din cadrul Axei 1 şi 3; Măsurile111, 114, 123, 311-312, 313 şi 322. Măsura este strâns legată şi de măsurile Axei 3, care sunt, de asemenea, cele mai relevante atunci când se implementează Axa orizontală LEADER.

Metoda LEADER reprezintă o bună oportunitate de a întări comunităţile rurale din România permiţându-le să planifice şi să implementeze măsuri în cadrul Axei 1 şi 2 la nivel local. Din acest punct de vedere, poate Axa 2 nu ar trebui exclusă (vezi punctul 5, care se referă la măsurile de finanţare prin Axa LEADER) în acest mod permiţând o mai mare flexibilitate de a reacţiona la proiecte inovatoare şi contexte diferite, care este fundamentală pentru filozofia de susţinere a iniţiativelor "de jos în sus".

Implementarea proiectelor de cooperare

Justificare

Măsura se adresează obiectivelor stabilite ale programului. Corespondenţa între obiectivele măsurii şi obiectivele programului este satisfăcătoare.

Măsura este bine justificată pe baza nevoilor identificate în mediul rural românesc. Procesul de cooperare dă posibilitate grupurilor de acţiune locală (GAL) să împartă succesul obţinut şi să rezolve problemele lucrând împreună cu alte grupuri, să beneficieze de expertiza complementară dintr-o zonă comună, sa realizeze economie de scară printr-o ofertă comună de produse, să penetreze pe pieţele din exteriorul zonei, să introducă noi tehnologii sau procese la nivel local.

O ierarhie a obiectivelor poate fi identificată în descrierea măsurii şi prin tipul de costuri eligibile. Aceste obiective specifice ar putea fi exprimate mai clar în descrierea măsurii.

Obiectivele nu sunt cuantificate, iar legătura cu ierarhia întregului program este prezentată în mod clar.

Indicatori, ţinte, cuantificare

Sunt dezvoltaţi indicatorii pentru măsură (output, rezultat şi impact). Sunt cuantificaţi doar indicatorii de output. Indicatorii sunt adecvaţi pentru monitorizare şi evaluare.

Ţinta output este de 80 GAL. Output-ul ar putea fi structurat în: numărul de acţiuni de cooperare regionale; numărul de acţiuni de cooperare transnaţionale.

Indicatorii de rezultat constau în: „Număr total de locuri de muncă create". Procesul de cooperare produce atât rezultate tangibile cât şi intangibile, iar generarea de locuri de muncă ar putea fi într-adevăr unul dintre

rezultatele tangibile. Dar am putea adăuga aici şi: tehnologii nou dezvoltate (nr.), îmbunătăţirea accesului la pieţe, creşterea productivităţii muncii, etc.

Indicatorul de impact se referă la: „Crearea suplimentară netă de locuri de muncă cu timp întreg ".

Coerenţă internă

Măsura este strâns legată de alte măsuri din cadrul Axei 1 şi 3: Măsurile 111,114,123, 311-312, 313 şi 322.

Funcţionarea grupurilor de acţiune locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului

Justificare

Din moment ce metodologia LEADER va fi utilizată pentru implementarea proiectelor de dezvoltare rurală integrată, administrarea eficientă a Grupului de Acţiune Locală reprezintă un element-cheie. Măsura se adresează obiectivelor stabilite ale programului. Corespondenţa între obiectivele măsurii şi obiectivele programului este satisfăcătoare.

Măsura este bine justificată pe baza nevoilor identificate în mediul rural românesc.

Ierarhia obiectivelor poate fi identificată în următoarele secţiuni ale fişei măsurii: „obiective", „sub-măsura 1" şi „sub-măsura 2". Ierarhia obiectivelor nu respectă terminologia obiectivelor generale, specifice, operaţionale, care ar putea fi utilă pentru a descrie clar logica de intervenţie a măsurii.

Obiectivele nu sunt cuantificate.

Legătura cu ierarhia întregului program este clarificată.

Indicatori, ţinte vizate, cuantificare

Sunt dezvoltaţi indicatorii măsurii (de output şi rezultat). Indicatorii propuşi totuşi nu par a fi adecvaţi, deoarece sunt legaţi doar de activităţile de instruire. Resursele alocate pentru această măsură ar trebui să producă o reţea de grupuri de acţiune locală conduse în mod profesionist, cu puternică participare locala, cu un portofoliu de proiecte inovatoare, care să contribuie în mod semnificativ la dezvoltarea locala. Indicatorii ar trebui să reflecte acest lucru.

Numai indicatorii de output sunt cuantificaţi. Indicatorii de output selecţionaţi sunt adecvaţi pentru monitorizare şi evaluare.

Ţinta output este reprezentată de 514 acţiuni susţinute.

Indicatorul de rezultat este „Numărul de rezultate reuşite de formare profesională", care este dificil de judecat. Cum este măsurat acest indicator?

Coerenţă internă

Măsura are legătură strânsă cu alte măsuri din cadrul Axei 1 şi 3; Măsurile 111, 114, 123, 311-312, 313 şi 322.

6. Impactul pozitiv şi negativ anticipat al măsurilor ce vor fi aplicate

În acest capitol se va răspunde la următoarele întrebări:

- Care sunt alocările financiare la nivelul programului şi la nivel de măsură?
- Care este eficacitatea costurilor în cadrul programului?
- Care este impactul aşteptat al măsurilor ce vor fi aplicate (social, economic şi de mediu)
- Cum se aşteaptă să se manifeste impactul în timp?
- Ce conflicte potenţiale existe între diferitele impacturi?
- Cine este (pozitiv sau negativ) afectat de program?

Metoda noastră de a încerca să estimăm impactul PNDR se compune din două părţi. În primul rând examinăm mai îndeaproape alocările la nivel de măsură şi comparăm măsurile cu mărimea, producţia şi venitul fermelor model medii. Pe de altă parte, utilizăm date statistice pentru a evalua impactul programului.

6.1 Alocările financiare ale PNDR

Punctul nostru de plecare în evaluarea impactului aşteptat al programului este examinarea alocărilor pentru fiecare măsură. Alocarea fondurilor din FEADR a fost decisă pe baza strategiei de dezvoltare rurala prezentata în PNDR, capitolul 3.

Tabelele de mai jos oferă o trecere în revistă a măsurilor incluse în PNDR 2007 – 2013 din România. Tabelul 6.1 prezintă cheltuielile publice (FEADR şi co-finanţarea naţională) alocate pe axe şi pe măsuri. Cofinanţarea privată este inclusă în tabelul 6.2.

Bilanţul programului este în linie cu cerinţele reglementărilor, deşi Axa 2 cu 24,5 % este foarte aproape de limita inferioară de 25 % din cheltuielile publice, excluzând plăţile directe complementare. Majoritatea alocărilor sunt pentru Axa 1 cu 42,45 %, iar Axelor 3 şi 4 le revin 29,7 % şi respectiv 2,5 %.

Alocările sunt în linie cu strategia şi cu accentul puternic al programului pe modernizarea şi restructurarea agriculturii româneşti care reflectă nevoile urgente din cadrul sectorului. Apreciem alocările relativ înalte pentru Axa 3, ceea ce face ca bilanţul general al programului să fie în linie cu intenţiile reglementării. De asemenea, alocările pentru Axa 4 sunt în linie cu cerinţele.

Tabelul 6.1 Alocările financiare pe măsuri şi total PNDR

Alocări financiare PNDR, cheltuieli publice, 2007-2013		
		Cheltuieli publice
AXA 1		**3.967.311.968**
111	Formare profesională şi acţiuni de informare, incluzând difuzarea de noi cunoştinţe ştiinţifice şi practici inovatoare pentru lucrătorii din agricultură, industria alimentară şi silvicultură	119.019.359
112	Stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural	238.038.718
113	Pensionarea anticipată a fermierilor şi a muncitorilor agricoli	79.346.239
114	Utilizarea serviciilor de consiliere agricolă de către producătorii agricoli şi proprietarii de păduri	158.692.479
121	Modernizarea exploataţiilor agricole	674.443.035
122	Îmbunătăţirea valorii economice a pădurilor	198.365.598
123	Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere	1.071.174.232
125	Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii	634.769.915
141	Sprijinirea exploataţiilor agricole de subzistenţă	595.096.795
142	Sprijin pentru înfiinţarea grupurilor de producători	198.365.598
AXA 2		**2.293.266.820**
211	Sprijinirea zonelor defavorizate din zonele montane	699.446.380
212	Sprijinirea zonelor defavorizate, altele decât zonele montane	676.513.712
213	Plăţi compensatorii din zonele Natura 2000	16.052.868
214	Plăţi de agro-mediu	671.927.178
221	Prima împădurire a terenurilor agricole	137.596.009
223	Prima împădurire a terenurilor non-agricole	75.677.805
224	Plăţi Natura 2000	16.052.868
AXA 3		**2.473.890.571**
312	Sprijin pentru diversificarea către activităţi non-agricole şi crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi	742.167.171
313	Încurajarea activităţilor turistice	173.172.340
322	Renovarea, dezvoltarea satelor, conservarea şi îmbunătăţirea moştenirii rurale	1.546.181.607
341	Dobândirea de competenţe, animare şi implementarea strategiilor de dezvoltare locală	12.369.453
AXA 4		**235.074.894**
41	**Implementarea strategiilor de dezvoltare locală**	**177.481.545**
411	***Creşterea competitivităţii în sectorul agricol şi forestier***	*5.876.872*
413	*Calitatea vieţii şi diversificarea economiei rurale*	*171.604.673*
421	Implementarea proiectelor de cooperare	4.701.498
431	Funcţionarea grupurilor de acţiune locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului	52.891.851
4311	*Crearea de parteneriate publice / private*	*5.876.872*
4312	*Crearea de grupuri de acţiune locală operaţionale*	*47.014.979*
511. Asistenţă tehnică		376.119.830
611. Plăţi directe complementare		625.136.101
TOTAL		**9.970.800.187**

Tabelul 6.2 Alocări financiare pe măsuri şi total PNDR

Alocări financiare, publice + private, 2007-2013, €		
		Total volum investiţii
AXA 1		**5.875.228.361**
111	Formare profesională şi acţiuni de informare, incluzând difuzarea de noi cunoştinţe ştiinţifice şi practici inovatoare pentru lucrătorii din agricultură, industria alimentară şi silvicultură	119.019.359
112	Stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural	238.038.718
113	Pensionarea anticipată a fermierilor şi a muncitorilor agricoli	79.346.239
114	Utilizarea serviciilor de consiliere agricolă de către producătorii agricoli şi proprietarii de păduri	158.692.479
121	Modernizarea exploataţiilor agricole	1.348.886.070
122	Îmbunătăţirea valorii economice a pădurilor	360.664.724
123	Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere	2.142.348.464
125	Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii	634.769.915
141	Sprijinirea exploataţiilor agricole de subzistenţă	595.096.795
142	Sprijin pentru înfiinţarea grupurilor de producători	198.365.598
AXA 2		**2.364.358.092**
211	Sprijinirea zonelor defavorizate din zonele montane	699.446.380
212	Sprijinirea zonelor defavorizate, altele decât zonele montane	676.513.712
213	Plăţi compensatorii din zonele Natura 2000	16.052.868
214	Plăţi de agro-mediu	671.927.178
221	Prima împădurire a terenurilor agricole	183.461.346
223	Prima împădurire a terenurilor non-agricole	100.903.740
224	Plăţi Natura 2000	16.052.868
AXA 3		**2.814.345.468**
312	Sprijin pentru diversificarea către activităţi non-agricole şi crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi	1.060.238.816
313	Încurajarea activităţilor turistice	176.228.322
322	Renovarea, dezvoltarea satelor, conservarea şi îmbunătăţirea moştenirii rurale	1.565.508.877
341	Dobândirea de competenţe, animare şi implementarea strategiilor de dezvoltare locală	12.369.453
AXA 4		**260.448.520**
41	**Implementarea strategiilor de dezvoltare locală**	**202.057.841**
411	***Creşterea competitivităţii în sectorul agricol şi forestier***	7.052.531
413	*Calitatea vieţii şi diversificarea economiei rurale*	195.005.310
421	Implementarea proiectelor de cooperare	5.498.828
431	Funcţionarea grupurilor de acţiune locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului	52.891.851
4311	*Crearea de parteneriate publice / private*	*5.876.872*
4312	*Crearea de grupuri de acţiune locală operaţionale*	*47.014.979*

		1.001.255.931
511	**Asistenţă tehnică**	376.119.830
611	**Plăţi directe**	625.136.101
TOTAL		**12.315.636.372**

În total, PNDR va reprezenta aproape 10.000 milioane € susţinere publică a investiţiilor în sectoare în comparaţie cu 1.278 milioane € total cheltuieli publice în cadrul Programului SAPARD. Este o sumă de aproape 8 ori mai mare reflectând necesităţile mediului rural românesc, dar în acelaşi timp este şi o mare provocare de a asigura o utilizare adecvată şi o absorbţie a fondurilor. Vom reveni în aceasta secţiune la acest volum al investiţiilor în comparaţie cu investiţiile generale din cadrul sectorului.

6.2 Analiza alocărilor financiare la nivel de măsură

În această secţiune vom examina mai îndeaproape alocările la nivel de măsură pentru a evalua output-ul cuantificat cu alocările şi indicatorii de bază pentru fiecare măsură, şi în particular cu indicatorii de bază pentru două tipuri de ferme familiale.

Următorul tabel descrie situaţia curentă a exploataţiilor agricole cu producţie mixtă din România. Se considera că aceste ferme sunt reprezentative datorită faptului că în conformitate cu datele Institutului Naţional de Statistică, 75% din exploataţiile agricole din România au activităţi de producţie mixtă.

Tabelul 6.3. Model de ferme de referinţă

	Ferme familiale	**Unităţi cu personalitate juridică**
1. Mărimea medie a fermei (ha)	**2,15**	**263,08**
2. Capital uman		
2. 1. Forţă de muncă medie	**6**	**4**
Fermieri/fermă	1	1
Lucrători agricoli – cu timp întreg/fermă	5	3
Lucrători agricoli – sezonieri/fermă	0	0
2.2. Costul mediu al forţei de muncă (€/an/persoana)		
Fermieri	1.140	2.400
Lucrători agricoli – cu timp întreg	960	1.200
Lucrători agricoli – sezonieri	0	0
2.3. Valoarea medie a forţei de muncă (€/an)	6.277	6.114
Fermieri	1.140	2.400
Lucrători agricoli – cu timp întreg	5.137	3.714
Lucrători agricoli - sezonieri	0	0
3. Capital tehnic		
3.1. Dotare medie cu capital tehnic (buc.)	9,23	3,73
3.2. Cost mediu al capitalului tehnic (€/an/buc.)	3.500,00	20.000,00
3.3. Valoarea medie a capitalului tehnic (€/an)	32.297,45	74.642,19
4. Producţie		
4.1. Producţia cantitativă		

Cereale (tone)	2,97	780,03
Lucernă (tone)	1,75	
Carne de vită (capete/an)	2	70,71
Lapte (l/an)	6.736,40	6.000,00
Carne de porc (capete/an)	3	759,80
Carne de pasăre (capete/an)	25	19.992,28
Ouă (buc./an)	2.479,61	2.998.842,54
4.2. Preţul pieţei		
Cereale (€/tonă)	70,00	90,00
Lucernă (€/tonă)	120,00	
Carne de vită (€/cap)	300,00	1.600,00
Lapte (€/l)	0,20	0,25
Carne de porc (€/cap)	200,00	500,00
Carne de pasare (€/cap)	1,50	2,00
Oua (€/buc.)	0,15	0,15
4.3. Valoarea producţiei	**2.773,51**	**803.792,98**
Cereale (€/an)	207,55	34.421,93
Lucernă (€/an)	209,63	
Carne de vita (€/an)	336,82	56.569,24
Lapte (€/an)	1.347,28	53.033,66
Carne de porc (€/an)	281,70	189.949,48
Carne de pasăre (€/an)	18,60	19.992,28
Ouă (€/an)	371,94	449.826,38
5. Costuri intermediare	**846,93**	**457.930,57**
Cereale (€/an)	56	9.839
Lucerna (€/an)	148	
Carne de vită (€/an)	332	51.158
Carne de porc (€/an)	97	52.379
Carne de pasare (€/an)	214	344.555
6. Valoare adăugată brută	**1.926,58**	**355.701,61**
Cereale – furaje	212,93	34.421,93
Carne de vită	1.352,19	58.445,22
Carne de porc	184,60	137.570,83
Carne de pasăre	176,87	125.263,63
7. VAB	**1.926,58**	**355.701,61**
8. Unităţi anuale de muncă	6	4
9. Productivitatea muncii	303	86.862
10. Vârsta medie a fermierilor		
Fermieri	58 ani	48 ani
Lucrători agricoli	44 ani	42 ani

Examinând fermele familiale se observa ca performanţa lor economică este în medie foarte scazută. Valoarea adăugata brută medie variază de la un sector la altul. Pe baza datelor statistice am identificat ferma familială tipică în termeni de mărime (număr de hectare) şi orientarea sectorului (ce produce?). Am descris două tipuri de ferme: ferma specializată şi ferma cu o combinatie tipică de productie. Scopul este să identificăm situatia de bază (scenariul de bază) pentru fiecare tip de fermă. Obiectivul PNDR este printre altele îmbunătăţirea competitivităţii sectorului agricol, incluzând aceste tipuri de ferme, sau cel putin sa ridicăm nivelul de venit al fermelor, de exemplu la nivelul de minimă existenţă. Pentru a face acest lucru,

avem disponibile un număr de măsuri ex. sprijinirea investiţiilor pentru sporirea VAB/unitate anuală de muncă prin investiţii în noi maşini sau clădiri.

Întrebarea este următoarea: dacă dorim să îmbunătăţim nivelul venitului anual al gospodăriei unui fermier pornind de la nivelul prezent, cât de mare trebuie sa fie atunci VAB/unitate anuală de muncă, dacă preţurile unitare pe piaţă şi costurile unitare sunt constante? Cât de mare trebuie sa fie investiţia pentru ca fermierul să îşi sporească producţia şi productivitatea la acest nivel? Combinaţia celor două strategii (mai mult pământ, mai multe animale şi producţie şi o productivitate sporita) este probabil situaţia cea mai realistă. Ce se cere atunci în termeni de investiţii şi în termeni de sprijin financiar de la program?

Pe baza acestor rezultate am încercat să modelam valoarea investiţiilor necesare pentru a transforma fermele de semi-subzistenţă în ferme comerciale viabile. Am investigat două cazuri:

1) Producţie specializată (producţie de cereale)
2) Producţie mixta (cereale şi producţie animală)

În ceea ce priveşte producţia specializata (producţia de cereale) datele sunt prezentate în tabelul 6.4 pentru situaţia actuală a fermei familiale şi în tabelul 6.5 pentru ferma familială modernizată.

Tabelul 6.4 Ferma familială specializată actuală	
Mărimea actuală a fermelor familiale (ha)	2,15
Producţia unitară (t/ha/an)	**2,97**
Producţia (tone/ani)	6,37
Preţ (€/tonă)	70,00
Vânzări (€/an)	**446,23**
Costuri de producţie (€/ha)	70,00
Total costuri de producţie (€/an)	**150,50**
VAB (€/an)	**295,73**
VAB (€/lună)	**24,64**

Tabelul 6.5 Ferma familială specializată modernizată	
Mărimea necesară a fermelor familiale (ha)	205,10
Producţia unitară (t/ha/an)	**5,00**
Producţia (tone/ani)	1.025,50
Preţ (€/tonă)	85,00
Vânzări (€/an)	**87.167,50**
Costuri de producţie (€/ha)	94,00
Alte costuri (€/ha)	309,92
Total costuri operaţionale (€/an)	82.844,40
VAB (€/an)	**4.323,10**
VAB (€/lună)	**360,26**
Investiţii necesare (€)	
Sistem de irigaţii	60.000,00
Apă (€/an)	2.051,00
Maşini şi echipamente	150.000,00
Pământ (€/an)	10.255,00
TOTAL	**210.000,00**
Depreciere (€/an)	**21.000,00**
Întreţinere (€/an)	210,00

Credit necesar	**210.000,00**
Dobândă (€/an)	23.100,00
Rate (€/an)	30.000,00

Ferma familială specializată va avea nevoie de mai mult de 200 de hectare pentru a genera un venit la un nivel considerat a fi reprezentativ pentru o fermă comercială familială. Investiţiile se vor ridica la peste 200.000 €, ceea ce face ca această anticipare să fie destul de nerealistă.

În cazul fermelor familiale mixte (cereale şi producţie animală), situaţia este puţin mai bună, a se vedea tabelele 6.6 şi 6.7.

Tabelul 6.6 Ferma familială actuală cu profil mixt	
Mărimea actuală a fermelor familiale	
Pământ (ha)	**2**
Bovine (capete)	2
Porci (capete)	3
Păsări(capete)	25
Producţie cantitativă	
Cereale (tone/an)	3
Furaje (tone/an)	2
Lapte (l/an)	10.105
Carne de porc (capete/an)	1
Carne de pasăre (capete/an)	12
Ouă (buc./an)	2.480
Preţuri pe piaţă	
Cereale (€/tonă)	70
Furaje (€/tonă)	120
Lapte (€/l)	0,20
Carne de porc (€/cap)	200,00
Carne de pasăre (€/cap)	1,50
ouă (€/buc.)	0,15
Vânzări (€/an)	**3.110**
Costuri de producţie (€/an)	**847**
Cereale	56
Furaje	148
Carne de vită	332
Carne de porc	97
Carne de pasăre	214
VAB (€/an)	**2.263**
VAB (€/lună)	**189**

Tabelul 6.7 Ferma familială cu profil mixt modernizată	
Mărimea reală a fermelor familiale	
Pământ (ha)	**330**
Bovine (capete)	100
Porci (capete)	85
Păsări (capete)	125

Producţie cantitativă	
Cereale (tone/an)	455
Furaje (tone/an)	268
Lapte (l/an)	450.000
Carne de porc (capete/an)	43
Carne de pasăre (capete/an)	63
Ouă (buc./an)	12.500
Preţuri pe piaţă	
Cereale (€/tonă)	70
Furaje (€/tonă)	120
Lapte (€/l)	0,20
Carne de porc (€/cap)	200
Carne de pasăre (€/cap)	1,5
ouă (€/buc.)	0,15
Vânzări (€/an)	**164.500**
Costuri de producţie (€/an)	**156.188**
Cereale	8.663
Furaje	22.688
Carne de vită	14.781
Carne de porc	2.930
Carne de pasăre	1.077
VAB (€/an)	**8.312**
VAB (€/lună)	**693**
Investiţii necesare (€)	
Sistem de irigaţii	0,00
Apă (€/an)	700,00
Maşini şi echipamente	350.000,00
Pământ	16.500,00
TOTAL	**350.000,00**
Depreciere (€/an)	**35.000,00**
Întreţinere (€/an)	350,00
Credit necesar	**350.000,00**
Dobândă (€/an)	38.500,00
Rate (€/an)	50.000,00

Se ştie că majoritatea exploataţiilor agricole în România au mai puţin decât media de 2,15 ha. În consecinţă, producţia sau activitatea agricolă generează doar venituri mici iar investiţiile necesare pentru dezvoltarea activităţii nu pot fi susţinute. Investiţiile nu vor fi niciodată fezabile, şi va fi foarte dificil ca fermierii să găsească cofinanţare privată pentru investiţii.

6.2.1 Axa 1

<u>Formare profesională şi activităţi de informare, incluzând difuzarea de noi cunoştinţe ştiinţifice şi practici inovatoare pentru lucrătorii din agricultură, industria alimentară şi silvicultură</u>

- **Alocare financiară: 119.019.359 €**
  - **Cheltuieli publice:** 119.019.359 €
  - **Investiţii private:** 0 €

- **Număr de beneficiari:** 99.183
- **Alocare medie/ beneficiar:** 1.200 €

Alocarea financiară pe beneficiar pare realistă din punct de vedere al experienţei noastre din activităţi similare. Nevoia de instruire şi informare este fără îndoiala foarte urgentă şi importantă. Totuşi, numărul anticipat de beneficiari este foarte mare în comparaţie cu experienţele anterioare din Programul SAPARD (272 de beneficiari instruiţi), şi cursurile de instruire organizate de ANCA (35.538 beneficiari în 7 ani). Ţinta vizată este de aproape 3 ori mai mare decât experienţele prezente, şi ne-am putea aştepta la probleme cu absorbţia fondurilor.

Stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural

- **Alocare financiară: 238.038.718 €**
  - **Cheltuieli publice: 238.038.718 €**
  - **Investiţii private: 0 €**
- **Număr de beneficiari:** 8.022

Alocarea financiară poate fi greu analizată în absenţa indicatorilor de rezultat şi impact cuantificaţi.

Pensionarea anticipată a fermierilor şi lucrătorilor agricoli

- **Alocare financiară: 79.346.239 €**
  - **Cheltuieli publice: 79.346.239 €**
  - **Investiţii private: 0 €**
- **Număr de beneficiari:** 8.477
- **Număr de hectare eliberate:** 751.155

Alocarea financiară poate fi greu analizată în absenţa indicatorilor de rezultat şi impact cuantificaţi. Totuşi, se poate observa că, în medie, se previzionează că fiecare fermier/lucrător agricol pensionat anticipat va elibera 88,61 ha. Această cifră nu este realistă.

Utilizarea serviciilor de consiliere agricolă de către producătorii agricoli şi proprietarii de pădure

- **Alocare financiară: 158.692.479 €**
  - **Cheltuieli publice: 158.692.479 €**
  - **Investiţii private: 0 €**
- **Număr de beneficiari:** 105.795
- **Alocare medie/ beneficiar:** 1.500 €

Alocarea financiara pare justificata, dar nu pentru 105.795 beneficiari, deoarece e puţin probabil ca fermierii şi exploataţiile agricole/silvice să primească servicii de consultanţă de calitate pentru 1.500 €. Alocările financiare pe Măsurile 111 şi 114 sunt în linie cu priorităţile stabilite în strategia rurală (PDR pagina 44) în cadrul Axei 1.

Modernizarea exploataţiilor agricole

- **Alocare financiară: 1.348.886.070 €**
  - **Cheltuieli publice: 674.443.035 €**

- **Investiţii private: 674.443.035 €**

- **Număr de beneficiari:** 46.676
- **Alocare medie/ beneficiar:** 28.899 €

Alocarea financiară în relaţie cu numărul prezent de beneficiari anticipaţi (46.676) este total irealizabilă. Altfel, alocarea financiara pe măsura 121 reprezintă 22,96% din fondurile alocate Axei 1, ceea ce este în linie cu strategia descrisa la pagina 44 în PDR.

Îmbunătăţirea valorii economice a pădurilor

- **Alocare financiară: 360.664.724 €**
  - **Cheltuieli publice: 198.365.598 €**
  - **Investiţii private: 162.299.126€**
- **Număr de beneficiari:** 2.404
- **Alocare medie/ beneficiar: 150.027** €

Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere

- **Alocare financiară: 2.142.348.464 €**
  - **Cheltuieli publice: 1.071.174.232 €**
  - **Investiţii private: 1.071.174.232 €**
- **Număr de beneficiari:** 2.482
- **Alocare medie/ beneficiar:** 863.154 €

Alocarea medie pe măsura 123 reprezintă 36,46% din fondurile alocate Axei 1, ceea ce este în linie cu strategia descrisă la pagina 44 din PDR.

Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii

- **Alocare financiară: 634.769.915 €**
  - **Cheltuieli publice: 634.769.915 €**
  - **Investiţii private: 0 €**
- **Număr de beneficiari:** 2.401
- **Alocare medie/ beneficiar:** 264.377 €

Alocarea financiara pe măsura 125 reprezintă 10,8% din fondurile alocate Axei 1, ceea ce este în linie cu strategia descrisa la pagina 44 din PDR.

Sprijinirea exploataţiilor agricole de semi-subzistenţă

- **Alocare financiară: 595.096.795 €**
  - **Cheltuieli publice: 595.096.795 €**
  - **Investiţii private: 0 €**
- **Număr de beneficiari:** 95.215

- **Alocare medie/ beneficiar:** 6.250 €, ceea ce înseamnă 893 €/fermă de semi-subzistenţă/an. Aceasta nu este în linie cu sprijinul public menţionat în fişa măsurii (1.500 €).

Alocarea financiara pe măsura 141 reprezintă 10,13% din fondurile alocate Axei 1, ceea ce este în linie cu strategia descrisă la pagina 44 în PDR. Dar nu este suficient. Este nerealist să credem că în cadrul măsurii vor fi sprijinite 26% din fermele de semi-subzistenţă estimate în PDR (**371.987 ferme de semi-subzistenţă cu mărimea de 2-16 UDE).** Câte ferme de semi-subzistenţă sunt capabile să susţină un proiect de investiţii pe alte măsuri (Axa 1 sau Axa 3)? Dacă ele nu sunt capabile să realizeze acest lucru, atunci sprijinul pe care îl primesc prin această măsură reprezintă doar un ajutor social, care este greu de crezut că va genera valoare adăugată.

Aceasta este o problemă care ar trebui abordată atunci când ne gândim la implementarea acestei măsuri.

Sprijin pentru înfiinţarea grupurilor de producători

- **Alocare financiară: 198.365.598 €**
  - **Cheltuieli publice: 198.365.598 €**
  - **Investiţii private: 0 €**
- **Număr de beneficiari: 1.583**
- **Alocare medie/ beneficiar:** 125.310 €
- **Cifra de afaceri a grupurilor de producători sprijinite:** 7.126.000.000 (643.083 €/grup de producători/an)

Este oare posibil să credem ca prin această măsură vor fi sprijinite 1.583 grupuri de producători, când prin SAPARD au fost sprijinite doar câteva grupuri de producători? Experienţa din alte ţări ar trebui luată în considerare.

6.2.2 Axa 2

Plăţi de handicap natural pentru fermierii din zonele montane

- **Alocare financiară: 699.446.380 €**
  - **Cheltuieli publice: 699.446.380 €**
  - **Investiţii private: 0 €**
- **Număr de beneficiari: 512.425**
- **Număr de hectare: 1.537.245**
- **Alocare medie/ beneficiar: 1.365** €
- **Alocare medie/hectar: 455 €**

Vezi măsura următoare pentru comentarii.

Plăţi pentru fermierii din zonele cu handicap altele decât zonele montane

- **Alocare financiară: 676.513.712 €**
  - **Cheltuieli publice: 676.513.712 €**
  - **Investiţii private: 0 €**

- **Număr de beneficiari: 700.325**
- **Număr de hectare: 2.100.974**
- **Alocare medie/ beneficiar: 966** €
- **Alocare medie/hectar: 322** €

Suprafaţa medie a fiecărei exploataţii care se aşteaptă să beneficieze de plăţi în cadrul acestor măsuri este estimata a fi de 3 ha. Considerând nivelul plăţilor, numărul de hectare necesar a compensa 50% din venitul mediu din agricultură este de cel puţin 10 ha. Plăţile de compensare sunt bazate pe calculaţiile marjei brute standard pe suprafeţele desemnate ca LFA (defavorizate) şi comparate cu non-LFA. Marja brută standard medie/ha în € este calculată a fi 219 € cu diferenţe între 115 € pentru zonele montane şi 45 € specifice LFA. Conform calculaţiilor din modelul nostru, marja brută standard probabil că este prea înaltă pentru fermele non-LFA. Totuşi, calculele sunt dificil de realizat datorită lipsei de date sigure şi variaţiilor mari ale nivelului de mecanizare, utilizării factorilor de producţie, etc. Concluzia noastră este să mai revizuim încă o dată calculaţiile pentru a evita plăţi de compensare prea mari şi efect 0.

<u>Plăţi Natura 2000</u>

- **Alocare financiară: 16.052.868 €**
  - **Cheltuieli publice: 16.052.868 €**
  - **Investiţii private: 0 €**
- **Număr de beneficiari: 13.377**
- **Număr de hectare: 40.132 ha.**
- **Alocare medie/ beneficiar: 1,200 €**
- **Alocare medie/hectar: 400 €**

Alocarea pentru această măsură se ridica la 16.052.868 €. Această alocare poate să acopere aproximativ 0,2 % din total suprafaţă propusa pentru reţeaua Natura 2000. Considerăm dificil să apreciem justificarea alocării în absenţa unei estimări a terenului agricol total din cadrul reţelei Natura 2000.

<u>Plăţi de agro-mediu</u>

- **Alocare financiară: 671.927.178 €**
  - **Cheltuieli publice: 671.927.178 €**
  - **Investiţii private: 0 €**
- **Număr de beneficiari: 53.453**
- **Număr de hectare: 2.881.943 ha**
- **Alocare medie/ beneficiar: 12.570** €
- **Alocare medie/hectar: 233 €**

Anexa fişei măsurii prezintă în detaliu metodologia de calcul. Presupunerile şi estimările sunt raţionale, făcând justificată alocarea pentru această măsură.

<u>Prima împădurire a terenurilor agricole</u>

- **Alocare financiară: 137.596.009 €**
  - **Cheltuieli publice: 137.596.009 €**
  - **Investiţii private: 0 €**
- **Număr de beneficiari: 13.629**
- **Număr de hectare: 52.418**
- **Alocare medie/ beneficiar: 10.096** €
- **Alocare medie/hectar: 2.625 €**

Fişa măsurii PNDR nu include vreo justificare pentru alocare comparativ cu necesităţile şi comparativ cu costul investirii în împădurirea terenurilor agricole. Recomandăm să se realizeze justificarea şi calculaţiile bazate pe experienţa de la Institutul de Cercetări în Silvicultură.

Prima împădurire a terenurilor non-agricole

- **Alocare financiară: 75.677.805 €**
  - **Cheltuieli publice: 75.677.805 €**
  - **Investiţii private: 0 €**
- **Număr de beneficiari: 12.108**
- **Număr de hectare: 40.361**
- **Alocare medie/ beneficiar: 6.250 €**
- **Alocare medie/hectar: 1.875 €**

Fişa măsurii PNDR nu include vreo justificare pentru alocare comparativ cu necesităţile şi comparativ cu costul investirii în împădurirea terenurilor agricole. Recomandăm să se realizeze justificarea şi calculaţiile bazate pe experienţa de la Institutul de Cercetări în Silvicultură.

Plăţi Natura 2000, păduri

- **Alocare financiară: 16.052.868 €**
  - **Cheltuieli publice: 16.052.868 €**
  - **Investiţii private: 0 €**
- **Număr de beneficiari: 5.351**
- **Număr de hectare: 26.755**
- **Alocare medie/ beneficiar: 3.000 €**
- **Alocare medie/hectar: 600 €**

Fişa măsurii PNDR nu include vreo justificare pentru alocare comparativ cu necesităţile din zonele forestiere din Natura 2000. Recomandăm să se realizeze justificarea şi calculaţiile bazate pe experienţa de la Institutul de Cercetări în Silvicultură.

6.2.3. AXA 3

Sprijin pentru diversificarea către activităţi non-agricole şi crearea şi dezvoltarea de microîntreprinderi

- **Alocare financiară: 1.060.238.816 €**
  - **Cheltuieli publice: 742.167.171 €**
  - **Investiţii private: 318.071.645 € (30%)**
- **Număr de beneficiari: 9.948**
- **Alocare medie/ beneficiar: 106.578 €**

Alocarea financiară este realistă şi în conformitate cu priorităţile stabilite în PDR la Axa 3 (pagina 48).

Încurajarea activităţilor turistice

- **Alocare financiară: 176.228.322 €**
  - **Cheltuieli publice: 173.172.340 €**
  - **Investiţii private: 3.055.982 € (1,73%)**
- **Număr de acţiuni sprijinite: 2.073**
- **Alocare medie/acţiune: 85.011 €**

Alocarea financiară este realistă şi în conformitate cu priorităţile stabilite în PDR la Axa 3 (pag. 48), dar ar trebui dezvoltaţi indicatori pentru fiecare acţiune sprijinită.

Renovarea, dezvoltarea satelor , conservarea şi îmbunătăţirea moştenirii rurale

- **Alocare financiară: 1.546.181.607 €**
  - **Cheltuieli publice: 1.546.181.607 €**
  - **Investiţii private: 0 €**
- **Număr de acţiuni sprijinite: 1.566**
- **Alocare medie/acţiune: 987.345 €**

Alocarea financiară este realistă şi în conformitate cu priorităţile stabilite în PDR pentru Axa 3 (pagina 48).

Dobândirea de competenţe, animare şi implementarea strategiilor de dezvoltare locală

- **Alocare financiară: 12.369.453 €**
  - **Cheltuieli publice: 12.369.453€**
  - **Investiţii private: 0 €**
- **Număr de acţiuni sprijinite: 825**
- **Număr de beneficiari care participă la acţiunile susţinute financiar: 247.389**
- **Număr de PPP: 210**
- **Alocare medie/acţiune: 14.993 €**, (ex.: 50 €/participant).

300 persoane pe acţiune pare a fi un număr mare. Este acest lucru posibil? Costul de 50€/participant pe de altă parte pare a fi foarte scăzut. Recomandăm reconsiderarea acestor calculaţii.

6.2.4. Axa 4

Fezabilitatea alocării financiare în cadrul Axei IV este dificil de evaluat în absenţa unei experienţe anterioare. Ar trebui colectate informaţii suplimentare provenite din experienţa altor ţări. Logica măsurilor din cadrul Axei IV şi strategia prezentată în PNDR, care generează volumul susţinerii financiare publice, par a fi realiste.

6.3. Ar putea fi rezultatele anticipate obţinute cu un cost mai scăzut?

Formare profesională, informare şi difuzarea de noi cunoştinţe ştiinţifice şi practici inovatoare pentru lucrătorii din agricultură, industria alimentară şi silvicultură

Fişa măsurii specifică 1.200 €/ beneficiar (120 € X 10 zile), ceea ce reprezintă un cost normal dacă luăm în considerare preţurile curente cerute de firmele de instruire specializate, astfel încât ne putem aştepta ca cele mai bune firme de formare profesională să intre în program, dar nu la un preţ mai mic. Totuşi, măsura poate fi mai eficientă, dacă ţintele (obiectivele) vor fi stabilite în conformitate cu diferite tipuri de difuzare a cunoştinţelor (sesiuni de instruire specializată/campanii de informare).

Stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural

Costurile unitare planificate sunt în conformitate cu plafonul maxim de plăţi pe exploataţie (gospodărie), care este de 40.000 € şi cu plata minimă de 25.000 € pe gospodărie. Costul preluării şi înfiinţării fermei pentru satisfacerea cerinţelor pieţei va varia în funcţie de tipul de fermă, arie geografică, sau dacă ferma a fost în proprietatea părinţilor, rudelor sau a fost cumpărată pe piaţă, dacă se fac investiţii pentru satisfacerea standardelor de igienă sau se încurajează diversificarea activităţilor agricole.

Nu se face vreo specificare privind suprafaţa pentru care se primeşte sprijinul maxim de 40.000 €. Se alocă 40.000 € pentru 32 ha (adică o alocare medie de 1 250 €/ha), sau sunt alocate resurse şi pentru ferme cu o suprafaţă de 21 ha (> decât limita minimă)? Recomandăm o clarificare.

Pensionarea anticipată a fermierilor şi lucrătorilor agricoli

Problema este dacă se poate realiza transferul de teren agricol la fermierii mai tineri prin alte mijloace şi la un cost mai scăzut decât este posibil în cadrul acestei măsuri şi în conformitate cu Reglementarea (CE) nr. 1698/2005. Discuţiile referitoare la eficacitatea costurilor sunt dificile în absenţa informaţiilor privind rezultatele din programele anterioare.

Utilizarea serviciilor de consiliere agricolă de către fermieri şi proprietarii de păduri

Alocarea financiară pare justificată, dar nu pentru 1.500 €/beneficiar. Costul serviciilor de consultanţă este scăzut, mai ales dacă avem în vedere sprijinirea unor servicii de consultanţă de calitate.

Modernizarea exploataţiilor agricole

Bugetul total de investiţii se ridică la 1.218,628 milioane €, care vor fi alocate pentru modernizarea exploataţiilor agricole şi pentru investiţii în energie regenerabilă. (mărit la 1.348.886.000 € şi 46.676 proiecte în versiunea PNDR din 18.04.07).

Bugetul este distribuit pe 42.400 proiecte, revenind 28.741 € pe proiect. Totuşi, rata de susţinere maximă pe proiect este stabilită la 1.000.000 € pentru modernizarea exploataţiilor agricole şi 1.500.000 € investiţii în energie regenerabilă. Se recomanda reconsiderarea acestor aspecte.

Susţinerea financiară va acoperi în proporţie de până la 50 – 100 % costurile eligibile în funcţie de tipul de proiect. Sprijinul de 75 -100 % este pentru implementarea reglementării Directivei Consiliului 91/676/EE, Directivelor Consiliului 79/409/CEE, 92/43/CEE privind Natura 2000 şi pentru refacerea potenţialului de producţie afectat de calamităţi naturale. Pe baza experientelor din programele anterioare, incluzând evaluarea efectului 0, şi pe baza unei susţineri maxime de 40 – 75 % din costul eligibil, se aşteaptă ca eficacitatea costurilor să fie satisfăcătoare şi ca varianta costului mai scăzut să nu poată fi realizată. Totuşi, o împărţire mai detaliată pe subsectoare şi tipuri de investiţii este necesară pentru a evalua eficacitatea costurilor investiţiilor individuale.

Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere

Bugetul total de investiţii se ridică la 2.256.718.938 € (2.142.348.464 € în ultima versiune a PNDR din 18.04.2007) care va fi distribuit industriilor agroalimentare şi forestiere. Sprijinul este acordat pentru a acoperi costurile noilor echipamente, maşinilor, sistemelor de biogaz, noilor clădiri şi investiţii pentru a satisface noile standarde (microîntreprinderi).

Suma bugetului urmează să fie distribuită la 2.500 întreprinderi (proiecte), revenind aproape 1 milion € per proiect. Rata de susţinere maximă pe proiect este de 2 milioane €. Sprijinul va acoperi până la 50 % din costurile eligibile.

Pe baza experienţei din programele anterioare, şi deoarece sprijinul public se ridică la maximum 50 % din costul eligibil, se consideră că eficacitatea costurilor este satisfăcătoare şi un cost mai scăzut probabil nu se poate obţine.

Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii

Fişa măsurii indică două tipuri de susţinere publică: 100% formează cheltuielile eligibile (max. 1.mil. – 1,5 mil €) pentru investiţii de utilitate publică şi privata, care servesc de asemenea comunităţii; 60% cheltuieli eligibile (max. 0,6.mil. – 0,75 mil. €) pentru investiţii de utilitate privată.

Datorită faptului că infrastructura se adresează problemelor de infrastructură, acest tip de investiţii este destul de scump. E puţin probabil ca rezultatele aşteptate să se poată realiza la un cost mai scăzut.

Sprijinirea exploataţiilor agricole de semi-subzistenţă

Fişa măsurii indică o plată a sprijinului ca rată uniformă de 1.500 € pe an în cinci ani. Ţintele cuantificate sunt formulate doar la nivel de output, şi nu este menţionată vreo cuantificare a potenţialelor rezultate şi impacturi aşteptate. Există o legătură adecvata între fondurile alocate şi output-ul anticipat în termeni de număr de beneficiari, ceea ce pare logic. Cuantificarea rezultatelor şi impacturilor este mai îndoielnică. Am indicat o rată de succes de numai 5 % în termeni de ferme de semi-subzistenţă care evoluează spre ferme comerciale familiale. Totuşi, nu există o baza pentru a evalua dacă intrarea a 4.650 ferme pe piaţă ar fi putut fi realizată în mod mai eficient din punct de vedere al costurilor.

Înfiinţarea grupurilor de producători

Bugetul public total este de 311.490 milioane € care vor fi distribuite celor 1.359 grupuri de producători estimate a se înfiinţa. Aceasta înseamnă în medie 229.000 € pentru fiecare grup de producători. Sprijinul urmează a fi acordat pe baza unui procent din cifra de afaceri din vânzări utilizând rate mai mari în primii

ani şi pentru grupuri mai mari. Nu exista o bază pentru a evalua cu exactitate dacă acest lucru este eficient din punct de vedere al costurilor, dar ratele de sprijin de la 5 la 1,5 % par foarte realiste.

Măsuri Axa 2

Măsurile din cadrul Axei 2 sunt toate măsuri bazate pe suprafaţă unde rata de sprijin pe hectar este derivată din cadrul reglementării. În consecinţă, eficacitatea costurilor este dată în ceea ce priveşte nivelul output-ului, şi nu sunt făcute aici comentarii suplimentare.

Sprijin pentru diversificarea către activităţi non-agricole; crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi

Valoarea sprijinului public mediu/proiect este de 134.510 €, ceea ce înseamnă mai puţin decât plafonul maxim de 200.000 €/proiect. În funcţie de tipul de investiţie, aceasta suma ar putea fi prea mare, dar şi insuficientă, deci este dificil de estimat dacă numărul de proiecte este realist.

Încurajarea activităţilor turistice

Sprijinul financiar mediu. Incluzând toate tipurile de proiecte din cadrul măsurii, este de 85 000 €. Această suma pare destul de mare pentru proiectele la scară mică (ex. Plăcuţe indicatoare) şi poate că este subestimată pentru proiectele mai mari cum ar fi înfiinţarea unui loc de campare. Defalcarea indicatorilor de output pe tip de acţiuni este necesară pentru a aprecia eficacitatea costurilor.

Dacă analizăm acest indicator din punctul de vedere al numărului suplimentar de turişti (indicator de rezultat), se anticipează în medie 1,5 mai mulţi turişti atraşi în zonă pentru fiecare tip de acţiune pe baza unei investiţii publice de 85.000 €. Acest lucru înseamnă 56.663 € pentru atragerea unui turist într-o anumită zonă. Această cifră este probabil destul de mare.

Suma medie alocată pe proiect este de aproximativ 84.000 €. Propunem o cuantificare diferită :

- Mica infrastructură – max. 170.000 €/proiect
- Infrastructura recreaţională – max . 170.000 €/proiect
- Servicii de dezvoltare/ marketing pentru turismul rural – aproximativ 72.000 €/proiect

Renovarea, dezvoltarea satelor, conservarea şi îmbunătăţirea moştenirii rurale

Valoarea medie a sprijinului public/proiect este de 1 milion €, egală cu plafonul maxim al susţinerii publice (€/proiect). În funcţie de tipul de investiţie, această sumă ar putea fi prea mare, dar şi insuficientă, prin urmare este dificil să estimăm dacă aceleaşi rezultate ar fi putut fi obţinute cu un cost mai scăzut.

Dobândire de competenţe, animare şi implementarea strategiilor de dezvoltare locală

Alocarea de 50 €/participant pare nerealistă. Este greu de crezut că este posibil să se sprijine diferite tipuri de acţiuni cu numai 50 €/participant.

Axa 4

Fezabilitatea alocării financiare din cadrul Axei 4 este dificil de judecat în absenţa vreunei experienţe anterioare. Ar trebui adunate informaţii suplimentare din alte ţări. În alte privinţe, logica măsurilor din cadrul Axei 4 şi strategia prezentată în PNDR, care generează volumul sprijinului public alocat pare a fi realistă.

În general, consideram că output-urile şi rezultatele preconizate vor fi realizate în condiţiile unei bune eficacităţi a costurilor.

6.4 Care sunt impacturile preconizate ale măsurilor ce vor fi aplicate (din punct de vedere social, economic şi de mediu)

Implementarea măsurilor finanţate de FEADR vor genera rezultate şi impacturi pozitive în termeni de:

- ✓ Competitivitate
- ✓ Dobândirea de competenţe
- ✓ Crearea de locuri de muncă
- ✓ Creşterea productivităţii muncii
- ✓ Îmbunătăţirea nivelului de trai
- ✓ Diversificarea economiei rurale
- ✓ Creşterea VAB
- ✓ Un mai bun management al economiei rurale la nivel local

În această secţiune vor fi descrise rezultatele şi impacturile ce se preconizează a fi generate prin implementarea fiecărei măsuri.

Formare profesională şi activităţi de informare, incluzând difuzarea noilor cunoştinţe ştiinţifice şi practici inovatoare pentru lucrătorii din agricultură, industria alimentară şi silvicultură

- **Impact social:** măsura va îmbunătăţi nivelul competenţelor şi cunoştinţelor persoanelor implicate în activităţi agricole, din industria alimentară şi silvicultură (lucrători, cadre de conducere), îmbunătăţind productivitatea muncii şi competitivitatea fermelor şi întreprinderilor din sectorul agricol, al industriei alimentare şi forestier.
- **Impact economic**: contribuţiile în termeni de cunostinte specializate/ tehnice vor conduce la creşterea productivităţii muncii şi competitivităţii fermelor şi întreprinderilor din agricultură, industria alimentară şi silvicultură, prin dezvoltarea practicii moderne.
- Acest impact pozitiv va avea loc doar dacă activităţile de instruire şi informare vor avea o componentă practică (practici de management agro-alimentar, tehnologii moderne, cunoştinţe legate de managementul de proiect,etc.) şi dacă după sesiunile de instruire şi activităţile de informare beneficiarii vor continua să primească informaţii actualizate.

Stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural

- **Impact social:** stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural va moderniza activitatea de agri-business prin practicarea unui management modern şi flexibil practicat de tânăra generaţie.
- **Impact economic:** practicarea unui management modern şi flexibil conduce la o mai bună competitivitate a agenţilor economici din mediul rural pe baza inovaţiei, a cunoştinţelor actualizate, a procesului de învăţare continuă, etc.

Pensionarea anticipata a fermierilor şi lucrătorilor agricoli

- **Impact social:** măsura va conduce la creşterea nivelului de trai al fermierilor şi lucrătorilor agricoli pensionaţi anticipat.
- **Impact economic:** transferul fermelor de la fermierii bătrâni la cei tineri va contribui la crearea unor exploataţii agricole moderne şi competitive. În plus, dimensiunea fermelor va creste conducând la o competitivitate sporită. În acest mod, noile ferme vor putea susţine proiecte de investiţii care să conducă la modernizarea şi diversificarea activităţilor agricole.

Utilizarea serviciilor de consiliere de către fermieri şi proprietarii de păduri

- **Impact economic:** fermierii şi proprietarii de păduri vor fi ajutaţi să utilizeze servicii de consiliere, ceea ce va conduce la creşterea ratei de absorbţie a fondurilor, având în vedere faptul că în prezent cea mai mare parte a populaţiei din zona rurală nu ştie să administreze un proiect de investiţii/cum să utilizeze fondurile de la FEADR. De asemenea, această măsură îi va ajuta în activităţile lor viitoare, în termeni de management al activităţilor.

Modernizarea exploataţiilor agricole

- **Impact social:** creşterea nivelului de trai datorită investiţiilor generatoare de valoare suplimentară.
- **Impact economic:** măsura va ajuta fermele din România să îşi diversifice şi să îşi modernizeze activitatea. Diversificarea şi modernizarea activităţilor de producţie va spori competitivitatea exploataţiilor agricole. Ca o consecinţă a utilizării tehnologiilor, maşinilor şi echipamentelor moderne, productivitatea muncii va creşte şi vor fi create noi locuri de muncă. Pe scurt, investiţiile implementate prin această măsură vor crea valoare adăugată în termeni de input-uri, (practici de producţie, distribuţie, etc.) şi output-uri (calitate şi cantitate a producţiei, valoarea de piaţă a producţiei, etc.).
- **Impact de mediu:** investiţiile în tehnologii moderne şi în energie regenerabilă vor genera externalităţi pozitive în termeni de factori de mediu (mai puţine emisii de CO2, un mai bun management/utilizare a factorilor naturali, etc.).

Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere

- **Impact social:** creşterea nivelului de trai datorită investiţiilor care generează valoare suplimentară.
- **Impact economic:** măsura va ajuta procesatorii din sectorul agroalimentar să îşi diversifice şi să îşi modernizeze activitatea. Diversificarea şi modernizarea activităţilor de producţie va spori competitivitatea întregului sector. Ca o consecinţă a utilizării tehnologiilor, maşinilor şi echipamentelor moderne, productivitatea muncii va creşte şi vor fi create noi locuri de muncă. Pe scurt, investiţiile implementate prin această măsură vor crea valoare adăugată în termeni de input-uri, (practici de producţie, distribuţie, etc.) şi output-uri (calitate şi cantitate a producţiei, produse noi, valoarea de piaţă a producţiei, etc.)
- **Impact de mediu:** investiţiile în tehnologii moderne şi în energie regenerabilă vor genera externalităţi pozitive în termeni de factori de mediu (mai puţine emisii de CO2, un mai bun management/utilizare a factorilor naturali, etc.).

Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii

- **Impact social:** măsura va contribui la îmbunătăţirea calităţii vieţii în zona rurală.
- **Impact economic:** măsura va îmbunătăţi competitivitatea exploataţiilor agricole şi a proprietarilor de păduri, ajutându-i să îşi reducă costurile (costuri de producţie şi costuri administrative) şi să îşi organizeze mai bine activitatea (aprovizionare, producţie, distribuţie, etc.).

Sprijinirea exploataţiilor agricole de semi-subzistenţă

- **Impact social**: măsura va conduce la creşterea nivelului de trai al fermierilor daca ei vor putea să creeze ferme comerciale viabile.
- **Impact economic:** pentru a transforma fermele de semi-subzistenţă în ferme comerciale viabile, este necesar ca beneficiarii acestei măsuri să fie capabili să susţină proiecte de investiţii în cadrul

altor măsuri. Acest lucru e posibil să se întâmple doar dacă fermele vor avea o anumită mărime, care va permite fermelor de semi-subzistenţă să co-finanţeze un proiect de investiţii. Astfel, măsura ar trebui să sprijine doar acele ferme de semi-subzistenţă care au un plan de dezvoltare viabil şi care vor fi capabile să investească în modernizarea/diversificarea activităţii.

Înfiinţarea grupurilor de producători

- **Impact social:** creşterea nivelului de trai datorită investiţiilor generatoare de valoare suplimentară.
- **Impact economic:** măsura va îmbunătăţi competitivitatea sectorului agricol prin practicarea unei economii de scară generată de dimensiunea grupurilor de producători potenţiale. Se preconizează ca grupurile de producători să fie mai competitive decât fermele individuale / de semi-subzistenţă.

Sprijin pentru diversificarea către activităţi non-agricole şi crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi

- **Impact social:** creşterea nivelului de trai datorită investiţiilor generatoare de valoare suplimentară şi creării de noi locuri de muncă.
- **Impact economic:** diversificarea către activităţile non-agricole va genera valoare suplimentară la valoarea creată de agricultură. De asemenea, va genera noi locuri de muncă care vor îmbunătăţi competenţele şi cunoştinţele locuitorilor din mediul rural. Este cunoscut faptul că un agent economic cu o activitate diversificata este mai capabil să facă faţă competiţiei de pe piaţă datorită capacităţii de a face faţă şocurilor externe.

Încurajarea activităţilor turistice

- **Impact social şi economic:** creşterea nivelului de trai datorită investiţiilor generatoare de valoare suplimentară şi creării de noi locuri de muncă.

Renovarea, dezvoltarea satelor, conservarea şi îmbunătăţirea moştenirii rurale

- **Impact social şi economic:** creşterea nivelului de trai datorită investiţiilor generatoare de valoare suplimentară şi creării de noi locuri de muncă.

Dobândirea de competenţe, animare şi implementarea strategiilor de dezvoltare locală

- **Impact social şi economic**: măsura va spori capacitatea locală de implementare a strategiilor de dezvoltare locală şi a parteneriatelor publice-private (altele decât grupurile de acţiune locală). Acest lucru va conduce la o mai bună implementare a strategiilor locale asigurându-se astfel o dezvoltare mai rapidă la nivel local.

Funcţionarea grupurilor de acţiune locala, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului

- **Impact social şi economic**: măsurile din cadrul Axei IV vor îmbunătăţi guvernarea locală şi vor promova potenţialul local, preconizându-se obţinerea următoarelor rezultate:
  - Îmbunătăţirea competitivităţii sectorului agricol şi forestier, a calităţii vieţii şi a diversificării economiei rurale
  - Încurajarea acţiunilor inovatoare (de exemplu, soluţii noi la probleme vechi, introducerea şi dezvoltarea de noi produse, noi sisteme de piaţă, modernizarea activităţilor tradiţionale prin aplicarea de tehnologii noi, etc.)
  - Implicarea membrilor comunităţilor rurale în procesul de dezvoltare rurală

6.5. Impact anticipat şi manifestarea acestuia în timp

În cadrul PNDR au fost elaboraţi indicatori de impact la nivel de măsură (pagina 77-178), dar numai puţini dintre ei au fost cuantificaţi. Mai multe informaţii legate de potenţialul programului se pot regăsi în capitolul 5, unde sunt reprezentaţi indicatorii relevanţi pentru fiecare axă în ansamblu. Totuşi, indicatorii construiţi în capitolul 5 sunt neclari, şi recomandăm realizarea unui text cu comentarii la tabel, care să demonstreze cum a fost construită logica tabelului. Suntem informaţi că tabelul este construit pornind de la input-uri, alocările pe măsuri reprezentând punctul de plecare. Costurile unitare per proiect/acţiune sunt luate fie din reglementare, fie din experienţele programului SAPARD, dar calculaţiile privind nivelul rezultatelor sau al impactului nu sunt foarte bine documentate şi justificate în text.

De exemplu, pentru măsura 111 au fost cuantificaţi indicatorii de impact şi rezultat, dar pentru măsurile 112, 113, 114, 121, 122, 125 aceşti indicatori au fost cuantificaţi la nivel agregat (pagina 180). De ce este urmată această procedură şi cum? Măsura 111 este relevantă cel puţin pentru toate măsurile Axei 1. Suntem de acord că multe măsuri contribuie la acelaşi nivel al impactului măsurat de indicatorii CCME. Totuşi este vorba de o imagine complexă care trebuie realizată, şi este dificil să estimăm rezultatele şi impactul programului pe baza acţiunilor/proiectelor din cadrul măsurilor individuale. Totuşi, apreciem încercarea şi dorim numai o explicare mai amănunţită a calculaţiilor.

Pentru a verifica calculaţiile din capitolul 5, am folosit altă metodă. Pe baza informaţiilor INS, am încercat să cuantificăm VAB, productivitatea muncii şi creşterea economică pentru fiecare măsură şi pentru întregul program pentru a avea o imagine mai bună a rezultatelor şi impactului programului, Vezi tabelele de mai jos.

Tabelul 6.8 Linii de referinţă, indicatori selecţionaţi, INS

Anul	I, M€	VAB	I/VAB, pct	Producţia agricolă, M€	Forţă de muncă, 000 persoane	Productivitatea muncii, €/persoană full-time
2000	357	2.542	14		3.570	712
2001	583	4.461	13	8.328	3.498	1.275
2002	776	4.913	16	9.539	3.011	1.642
2003	1.019	6.524	16	12.297	2.884	2.262
2004	1.282	8.988	14		2.634	3.412
Investiţii PNDR anticipate						
2007-13	12.316	84.935	14.5	148.680	1.700(medie)	7.135 (medie)

Tabelul 6.9 VAB estimat generat de FEADR (2007-2013)				
Tip de investiţii (Axa, măsura)	**Volumul investiţiei (€)**	**VAB (€)**	**Productivitatea medie a muncii (VAB/pers. normă întreagă)**	**Program agri producţie**
Axa 1	**5.875.228.361**	**40.518.816.283**	**3.404**	**71.090.263.168**
111	119.019.359	820.823.166	68,96	1.440.134.244
112	238.038.718	1.641.646.331	137,91	2.880.268.488
113	79.346.239	547.215.441	45,97	960.089.492
114	158.692.479	1.094.430.890	91,94	1.920.178.996
121	1.348.886.070	9.302.662.552	781,51	16.321.521.447
122	360.664.724	2.487.342.924	208,96	4.364.043.160
123	2.142.348.464	14.774.816.993	1.241,23	25.922.416.414
125	634.769.915	4.377.723.552	367,77	7.680.715.972
141	595.096.795	4.104.115.828	344,79	7.200.671.220
142	198.365.598	1.368.038.607	114,93	2.400.223.736
Axa 2	**2.364.358.092**	**16.305.917.876**	**1.370**	**28.608.732.913**
Axa 3	**2.814.345.468**	**19.409.279.090**	**1.631**	**34.053.580.163**
312	1.060.238.816	7.311.991.834	614,28	12.828.889.674
313	176.228.322	1.215.367.738	102,10	2.132.362.696
322	1.565.508.877	10.796.612.945	907,02	18.942.657.412
341	12.369.453	85.306.572	7,17	149.670.381
Axa 4	**260.448.520**	**1.796.196.690**	**151**	**3.151.427.092**
41	202.057.841	1.393.502.352	117,07	2.444.899.876
421	5.498.828	37.922.952	3,19	66.535.819
431	52.891.851	364.771.386	30,64	639.991.397
	1.001.255.931	**6.905.213.317**	**580**	**12.115.196.765**
511	376.119.830	2.593.929.862	217,92	4.551.049.943
611	625.136.101	4.311.283.455	362,19	7.564.146.822
TOTAL	**12.315.636.372**	**84.935.423.255**	**7.135**	**149.019.200.101**

Cele mai recente evoluţii privind indicatorii cheie sunt prezentate în tabelul 6.8. Observăm o creştere semnificativă a investiţiilor din 2000 cu 357 M€ până în 2004 cu aproape 1.300 M€. Aceste investiţii au influenţat VAB şi output-ul din sectorul agricol. Putem de asemenea observa din tabel că o investiţie medie de 100 € în cadrul sectorului generează 1.200 € în output-ul producţie şi 700 € în VAB. Această relaţie între investiţii şi producţie şi VAB este stabilă pe an pe perioada respectivă. În paralel cu evoluţia investiţiilor, numărul de persoane ocupate în cadrul sectorului scade de la 3,6 milioane în 2000 la 2,6 milioane în 2004. Această tendinţă reprezintă o reducere anuală medie de 8%. În condiţiile creşterii VAB, vom obţine o creştere a productivităţii muncii de la 712 €/persoană full-time în 2000 la 3.412 €/persoană normă întreagă în 2004. Creşterea anuală a productivităţii muncii este de 18,29 %.

Suntem conştienţi că mulţi alţi factori influenţează situaţia ocupării în agricultură, şi că legătura dintre investiţii şi locurile de muncă nu este aşa de strânsă după cum s-a indicat aici. Totuşi, în toate condiţiile, legătura dintre investiţii şi producţie, VAB şi productivitatea muncii poate fi utilizată pentru a estima impactul anticipat al investiţiilor în perioada programului PNDR 2007 –2013.

Se preconizează că investiţiile totale în cadrul programului se vor ridica la 12.316 M€. Cu aceste investiţii vom genera o producţie în cadrul sectorului de aproape 150.000 M€ în perioada programului sau o VAB de 85.000 M€. Această producţie va fi posibilă doar pe baza a 1,7 milioane de locuri de muncă pe an din 2007 până în 2013, iar la sfârşitul perioadei vom mai rămâne doar 1,5 milioane de locuri de muncă din totalul de 2,3 milioane estimat în 2006 şi din totalul faptic de 2,6 milioane în 2004. Acest calcul se bazează pe pre-condiţia că doar productivitatea muncii creste, şi că nu se observă contribuţii semnificative la productivitatea totală a factorilor din partea inputului de capital în afară de efectele asupra productivităţii muncii. Productivitatea muncii va creşte la 9.000 €/persoană full-time la sfârşitul perioadei de la 3.400 € în 2004. Productivitatea medie a muncii va fi de 5.000 € / persoană full-time.

Comparativ cu anul 2003, producţia agricolă va creste de la 12.300 M€ la 21.240 M€ (creştere anuala medie = 18%) şi VAB va scădea de la 8.988 M€ în 2004 la 12.134 M € în 2007 (creştere anuală medie 12 %).

Acesta este numai efectul programului. Investiţiile în afara programului ar putea de asemenea juca un rol, dar sprijinul PNDR în combinaţie cu cofinanţarea privată vor acoperi probabil majoritatea investiţiilor din cadrul sectorului.

Contribuţia la creşterea indicatorilor cheie apare ca o combinaţie a alocărilor pe măsuri în cadrul programului. În tabelul 6.9 se demonstrează cum fiecare măsură îşi va aduce contribuţia, în funcţie de volumul de resurse alocat măsurii. Am făcut presupunerea că fiecare € alocat fiecărei măsuri contribuie cu acelaşi impact. Aceasta nu este cazul în viaţa reală, dar aici este utilizat acest exemplu pentru simplificare. Poate fi modificată ponderea contribuţiei unor măsuri, dar cifra totală nu ar trebui schimbată, deoarece presupunerea de bază este relaţia între investiţii şi impacturi din perioada 2000 - 2004.

O consecinţă dramatică este pierderea locurilor de muncă. Pierderea locurilor de muncă se va datora fără îndoială restructurării şi modernizării sectorului care va avea loc în aceşti ani şi se va intensifica în următoarea perioadă a programului, dar în acelaşi timp vor fi generate şi noi locuri de muncă. Din experienţa SAPARD ştim că investiţiile din cadrul măsurii 1.1 a asigurat 50 de locuri de muncă la 1 milion €, măsura 3.1 ne-a dat 25 locuri de muncă per milion € iar măsura de diversificarea 20 locuri de muncă per 1 milion de € în total costuri de investiţii.

Dacă utilizăm aceste date ca referinţă, vom crea noi locuri de muncă în cadrul măsurilor 121, 123, 312 - 313 şi 322 după cum urmează:

Tabelul 6.10: Efecte de generare de locuri de muncă

Locuri de muncă			
Cod măsură	Investiţii, milioane €	Experienţa SAPARD, locuri de munca per 1 milion €	Număr de locuri de muncă anticipate
121	1.349	25	33.725
123	2.142	50	107.100
312	1.060	20	21.200
313	176	20	3.520
322	1.566	5	7.830
Total	6.293	n.a.	173.375

Măsurarea valorii adăugate adiţionale nete în standardele puterii de cumpărare (SPC) sunt aici estimate la 80% din creşterea VAB, care din 2004 până în 2007-2013 (media) este de 3.146 M€. Valoarea adăugata netă adiţionala anuală în € este de 2.517 M €, adică 8.334 M RON, calculată la rata oficială de schimb RON / €. Cu rata de conversie oficiala a €stat de 1.65901 între RON şi SPC, valoarea adăugată adiţională netă măsurată în SPC este de 5.024 milioane SPC pe an în medie pe perioada programului.

Dacă nu toate măsurile vor contribui ca măsuri productive, impactul va fi mai scăzut. Dacă ne bazăm calculaţiile doar pe măsuri cu contribuţii private, volumul total al investiţiilor nu este 12.316 M € ci doar

7.158 M € sau 58 % din bugetul total pentru investiţii. În consecinţă, impactul va fi mai scăzut. Pentru producţia agricolă vom observa o creştere medie de 11 % din 2003 până în 2007 egală cu o creştere de la 12.300 M€ la 17.500 M€. Pentru VAB acest lucru înseamnă o creştere anuală de 7 % de la 8.988 M€ la 10.817 M€ iar creşterea productivităţii muncii va scădea de la 18 % la 11 %.

O comparaţie cu impacturile anticipate incluse în PNDR indică o similaritate a calculaţiilor noastre cu impactul anticipat exercitat de PNDR.

În capitolul 5 al PNDR avem impactul anticipat al implementării programului după cum urmează:

- Creştere a VAB la nivel de beneficiar: 3.5 %
- Creştere VAB la nivelul exploataţiei: 1.112 M € (măsurile 112,113,114,121,122,125)
- Creştere VAB la nivelul procesării: 248 M € (măsura 123)

- Axa 1 Valoare adăugată netă adiţionala, PPS: 1.088 (nu se înţelege)
- Productivitatea muncii: 8 %
- Locuri de muncă: 74.982 (în măsura de procesare 123)

- Ferme viabile: 80 % din cele susţinute = 2,3 % din total semisubzistenţă

- Creştere VAB: 120 M € (măsurile 311,312,313)
- Locuri de muncă create: 36.062
- Axa 3 N a v ca PPS: 96,2 (nu se înţelege)
- Locuri de muncă renovarea satelor: 12.525

În ceea ce priveşte creşterea VAB. PNDR se aşteaptă la o creştere totală a VAB de 1,48 M €, unde avem 1.829 M € şi o rată de creştere de 7 % faţă de PNDR 3,5 % (pentru măsurile din agricultură).

Productivitatea muncii în calculaţiile noastre creşte cu 11 %, iar în PNDR cu 8%.

Nu putem face comparaţii cu calculaţiile PPS din PNDR, deoarece ele nu ne sunt clare din tabelul din PNDR.

În ceea ce priveşte locurile de muncă. PNDR are ca efect 124.000 locuri de muncă, în timp ce aşteptările noastre sunt mai mari = 175.000 locuri de muncă. În total, speranţele de creare de locuri de muncă sunt destul de scăzute în comparaţie cu nevoia de locuri de muncă. Crearea sau menţinerea a 125.000 – 175.000 locuri de muncă nu este un număr mare în comparaţie cu pierderea de locuri de muncă anticipată de la 2,6 milioane în 2004 la 1,5 milioane în 2013.

În ceea ce priveşte fermele viabile. O pondere prea mare de ferme de subzistentă susţinute financiar pentru a deveni ferme comerciale. 80 % este prea mult, în opinia noastră. În funcţie de mărimea fermelor (în UDE) acesta va creşte cu cat sunt susţinute fermele mai mari, şi va scădea dacă sunt susţinute fermele de 2-6 UDE. Recomandăm reducerea ponderii fermelor de succes.

Impact de mediu

Evaluarea efectelor asupra mediului înconjurător generate de implementarea PNDR este prezentată separat în raportul privind Evaluarea Strategică de Mediu (ESM). Aici am inserat un tabel rezumativ din raportul ESM care descrie efectele intervenţiilor în cadrul programului în relaţie cu principalele obiective de mediu. Rezumatul non-tehnic al raportului ESM apare în capitolul 11 al acestui raport.

Concluzia evaluării este că există premisele pentru ca implementarea PNDR să contribuie la atingerea celor mai relevante obiective de mediu. Efectul implementării PNDR este în cea mai mare parte pozitiv.

Tabelul 6.11 Impactul de mediu al PNDR

Obiective relevante de mediu	Evaluarea cumulativa a efectelor	Există premisele atingerii obiectivului?
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	Acesta este obiectivul relevant de mediu cel mai „afectat" de implementarea programului. Valoarea negativă cumulată a impactului este datorată volumului mare de lucrări de construcţii prevăzute (majoritatea de infrastructură) dar şi achiziţiei de utilaje auto. Există două elemente importante cu privire la analiza acestui impact negativ asupra atmosferei: • Emisiile generate de aceste lucrări vor avea un caracter local (la nivelul zonei de investiţii) şi o durată de generare redusă în timp (pe durata realizării lucrărilor de construcţie); • Aceste emisii atmosferice reprezintă „răul mic necesar" pentru generarea unui efect pozitiv semnificativ asupra calităţii apelor subterane precum şi a solului şi apelor de suprafaţă (datorită construirii / extinderii / reabilitării sistemelor de alimentare cu apă, canalizare şi platforme de deşeuri); • Pe termen lung efectul realizării lucrărilor de infrastructură asupra calităţii aerului ambiental va fi unul pozitiv prin reducerea emisiilor caracteristice gazelor de eşapament şi a celor de particule aferente îmbunătăţirii condiţiilor de trafic.	**Nu** – pe termen scurt (2007 – 2013); **Da** – pe termen lung (> 2013).
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a apei	Implementarea PNDR va avea un efect pozitiv considerabil asupra calităţii apei subterane şi de suprafaţă. Aceasta se datorează: • Sprijinirii lucrărilor de extindere a reţelelor de canalizare; • Activităţilor directe sau indirecte de reducere a utilizării fertilizanţilor în agricultură; • Sprijinului acordat retehnologizării şi dotării unităţilor de procesare a produselor agricole şi silvice.	Da
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	Implementarea PNDR va contribui semnificativ la limitarea gradului de poluare a solurilor din mediul rural. Acest lucru se va realiza prin: • Limitarea utilizării fertilizanţilor şi a pesticidelor în agricultură; • Crearea facilităţilor pentru o mai bună colectare şi depozitare a deşeurilor; • Extinderea reţelelor de canalizare.	Da
Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	Apreciem că derularea activităţilor prevăzute în PNDR va contribui substanţial la limitarea fenomenelor erozionale asupra solului. Avem în vedere în principal: • Sprijinul acordat în vederea utilizării continue a terenurilor agricole; • Lucrările de împădurire a terenurilor agricole şi non-agricole;	Da

	• Înfinţarea culturilor verzi şi a benzilor înierbate (măsura de agro-mediu).	
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	Pentru acest obiectiv de mediu a fost cuantificată o componentă importantă cu impact negativ. Beneficiile (impactul pozitiv) al implementării programului sunt mult mai consistente şi cu efect pe termen lung.	**Nu** – pe termen scurt (2007 – 2013); **Da** – pe termen lung (> 2013).
Creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES	PNDR va aduce o contribuţie importantă şi la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu prin sprijinul acordat extinderii şi refacerii suprafeţelor forestiere.	Da
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	Programul va avea un impact pozitiv asupra menţinerii valorii naturale a terenurilor agricole prin asigurarea utilizării permanente a acestora şi compensarea pierderilor datorate aplicării metodelor agricole de producţie compatibile cu protecţia mediului.	Da
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	Efectul cumulat al implementării PNDR este unul preponderent pozitiv. Limitarea presiunii antropice, extinderea suprafeţelor împădurite, menţinerea habitatelor unor specii asociate culturilor agricole reprezintă elemente importante în vederea asigurării stării favorabile de conservare a speciilor sălbatice. Efectul negativ a fost atribuit lucrărilor de infrastructură care pot contribui la extinderea procesului de fragmentare a habitatelor. Acest efect negativ poate fi însă redus prin considerea acestor aspecte în etapa de poriectare a lucrărilor. Trebuie de asemenea amintit că pentru acest obiectiv discutăm de potenţiale efecte pozitive tranfrontalieră.	
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)	PNDR va constitui un instrument extrem de util pentru managementul ariilor protejate. Avem aici în vedere pe de o parte mecanismele indirecte (plăţile compensatorii) dar care pot produce efecte pozitive directe prin limitarea presiunii antropice asupra componentelor naturale, dar şi măsurile directe care vizează reâmpăduriri în siturile Natura 2000.	Da
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	Una dintre cele mai importante contribuţii pe care le aduce PNDR este la protejarea şi menţinerea funcţiilor ecologice ale apelor curgătoare. Aceasta se va realiza prin: • Reducerea intrărilor de nutrienţi şi alţi poluanţi din agricultură prin limitarea utilizării chimicalelor; • Limitarea intrărilor de ape uzate prin construirea, reabilitarea, extinderea reţelelor de canalizare. • Măsurile de agro-mediu care vor contribui la protejarea şi creştere biodiversităţii în zonele ripariene (malurile cursurilor de apă); • Creşterea suprafeţelor împădurite cu rol important în reglarea regimului hidrologic.	
Creşterea protecţiei populaţiei faţă de	PNDR va contribui la creşterea protecţiei populaţiei rurale faţă de riscurile naturale atât prin măsuri cu impact asupra regimului hidrologic (ex: extinderea	Da

riscurile naturale	suprafeţelor împădurite) cât şi prin lucrări de prevenire a producerii acestor fenomene (ex: corectarea torenţilor în păduri, măsuri de protecţie împotriva incendiilor).	
Menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiţionale	Două treimi din măsurile prevăzute în PNDR vizează în mod direct sau indirect menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural. Este de asemenea încurajată utilizarea practicilor tradiţionale ca măsură pentru limitarea impactului antropic asupra terenurilor cu înaltă valoare naturală sau sistuate în interiorul unor situri propuse pentru reţeaua Natura 2000.	Da
Asigurarea protecţiei peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate	Sunt prevăzute măsuri cu impact direct asupra peisajului natural şi/sau cultural (împăduriri, utilizarea terenurilor abandonate, amenajarea centrelor istorice ale localităţilor) dar şi cu impact indirect (ex: menţinerea utilizării terenurilor agricole).	Da
Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor	Impactul asupra acestui obiectiv este majoritar pozitiv şi se datorează sprijinirii pe de o parte a activităţilor de retehnologizare, a investiţiilor pentru un management mai bun al gestiunii deşeurilor la nivel de întrprindere dar şi al investiţiilor în platforme pentru depozitarea deşeurilor.	Da
Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	Impactul pozitiv direct este asigurat de sprijinirea înfiinţării / exploatării pădurii ca sursă de bioenergie. În al doilea rând este sprijinită înfiinţarea de culturi pentru biocombustibil.	Da
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	PNDR va avea un impact pozitiv asupra acestui obiectiv de mediu prin: • Investiţiile directe în echiparea / retehnologizarea activităţilor economice din mediul rural în vederea eficientizăii consumului energetic; • Sunt de asemenea prevăzute măsuri pentru stimularea utilizării de surse alternative de energie.	Da
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din mediul rural	Contribuţia majoră la îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei se va face prin: • Creşterea gradului de asigurare al accesului la apă potabilă (extinderea reţelelor de alimentare cu apă); • Reducerea gradului de poluare al solului şi apei subterane prin extinderea reţelelor de canalizare şi limitarea utilizării chimicalelor în agricultură; • O sporire a gradului de securitate în muncă pentru agricultori şi silvicultori sau angajaţi ai sectorului de procesare; • O mai bună gestiune a deşeurilor din mediul rural (colectare şi depozitare).	Da
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	Efectul pozitiv asupra acestui obiectiv relevant de mediu este dat de investiţiile prevăzute pentru construcţia de drumuri inter şi intra-comunale precum şi pentru achiziţia de mijloace auto noi pentru activităţile	Da

	agricole şi cele sociale.	
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	PNDR va avea un efect pozitiv asupra dezvoltări turismului durabil. Acest fapt se datorează investiţiilor prevăzute pentru sprijinirea activităţilor turistice precum şi cele pentru dezvoltarea potenţialului turistic al zonelor rurale şi a infrastructurii necesare.	Da
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	Acest obiectiv însumează cele mai multe contribuţii pentru un impact pozitiv. Acest fapt se datorează în primul rând componentei importante prevăzute în cadrul programului de sprijinire a activităţilor de training şi informare precum şi de formare profesională.	Da

6.6. Conflicte potenţiale între impacturi

Agricultura, industria alimentară şi sectorul forestier au cauzat întotdeauna externalităţi negative în termeni de degradarea mediului înconjurător şi a naturii (diminuarea biodiversităţii, poluarea apelor de adâncime şi de suprafaţă, eroziunea solului, exploatarea în exces a resurselor).

Dezvoltarea economică a zonelor rurale poate conduce la un impact negativ în termeni de pierdere a locurilor de muncă, cauzată de creşterea productivităţii muncii şi progresului tehnologic.

În economiile dezvoltate, agricultura are o contribuţie foarte scăzută în PIB sau VAB, iar aceasta este şi tendinţa în România. Totuşi, potenţialul agriculturii româneşti trebuie stimulat şi sprijinit în acelaşi timp cu aplicarea măsurilor care susţin dezvoltarea structurii economiei rurale (producţia agricolă şi serviciile, producţia non-agricolă şi serviciile).

Alocarea fondurilor între axe şi în cadrul unei axe reflectă asemenea conflicte între impacturi. Pe Axa 1 au fost alocate 47,7% din fonduri, pe Axa 2 19,2% şi pentru Axa 3 22,85%. Poate părea că este favorizată competitivitatea în detrimentul protecţiei mediului înconjurător şi calităţii vieţii în zona rurală. Dar adaptarea şi dezvoltarea economiei va face să crească nivelul de trai şi responsabilitatea socială şi responsabilitatea legată de mediul înconjurător.

6.7. Cine este afectat de program?

Programul urmăreşte sprijinirea dezvoltării zonelor rurale, în termeni de dezvoltare socială, de mediu şi dezvoltare economică. Pentru a realiza acest obiectiv, beneficiarii vizaţi ai programului sunt persoane individuale, întreprinderi private şi instituţii publice.

Următorul paragraf descrie beneficiarii fiecărei măsuri şi persoanele afectate de investiţiile realizate în cadrul fiecărei măsuri.

Formare profesională şi activităţi de informare, incluzând difuzarea de noi cunoştinţe ştiintifice şi practici inovatoare pentru lucrătorii din agricultură, industria alimentară şi silvicultură

- Furnizorii de instruire profesională (instituţii publice şi private)
- Beneficiarii finali: adulţi angajaţi în activităţi agricole, forestier (incluzând şi pe proprietarii de păduri) şi în industria alimentară

Stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural

- Persoane sub 40 de ani, care se stabilesc pentru prima oară la o fermă în calitate de sef de exploataţie şi care prezintă un plan de dezvoltare a activităţilor agricole
- Persoane care poseda sau se angajează să dobândească competenţe profesionale relevante

Pensionarea anticipată a fermierilor şi lucrătorilor agricoli

- **Fermieri** care îndeplinesc următoarele condiţii:
  - Sunt proprietari sau şi/sau arendaşi, şefi de exploataţie agricolă
  - Nu au sub 55 de ani, dar nu au împlinit încă vârsta de pensionare în momentul transferului dar nu au cu mai mult de 10 ani sub vârsta normală de pensionare din România la momentul transferului;
  - Au practicat agricultura cu 10 ani înainte de efectuarea transferului
  - Transferă exploataţia unui fermier tânăr sau altei persoane
  - Decid să înceteze în totalitate activitatea agricolă cu excepţia activităţilor legate de auto-consum;
  - Nu beneficiază şi nu vor beneficia niciodată de vreun tip de sprijin oferit prin măsurile PNDR sau de plaţi directe.
- **Lucrători agricoli** care îndeplinesc următoarele condiţii:
  - Nu au sub 55 de ani, dar nu au împlinit încă vârsta de pensionare în momentul transferului sau au cu 10 ani mai puţin decât vârsta normala de pensionare în România (60 de ani la femei şi 65 de ani la bărbaţi) în momentul transferului;
  - Au dedicat cel puţin jumătate din timpul lor de lucru activităţii agricole, în ultimii cinci ani, oferind ajutor la munca de la fermă sau ca lucrători agricoli;
  - Au lucrat în cadrul exploataţiei agricole a persoanei care face transferul sau cel puţin echivalentul a doi ani de muncă cu timp întreg în ultimii patru ani care precedă pensionarea anticipată a persoanei care transferă proprietatea funciara;
  - Nu mai sunt angajaţi într-o activitate remunerată;
  - Aparţin unei scheme de ajutor social.

Utilizarea serviciilor de consiliere agricolă de către fermieri şi proprietarii de păduri

- Pentru perioada 2007-2009: Instituţii publice selecţionate şi organisme private care asigură servicii de consultanţă în sectorul agricol şi forestier, inclusiv pentru proprietarii de păduri;
- Pentru perioada 2010-2013: Fermieri şi alte persoane ocupate în sectorul agricol şi forestier.

Modernizarea exploataţiilor agricole

- **Producători agricoli**
  - Persoane fizice autorizate;
  - Asociaţii familiale autorizate şi unităţi cu personalitate juridică, constituite conform legislaţiei în vigoare.

Îmbunătăţirea valorii economice a pădurilor

- Proprietarii/deţinătorii de păduri sau asociaţiile acestora, comune, oraşe, municipalităţi care deţin în posesie păduri sau asociaţii constituite de municipalităţi;
- Pădurile aflate în proprietatea statului sunt excluse de la finanţare.

Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere

- Pentru produsele agricole:
  - Micro-întreprinderi, întreprinderi mici şi mijlocii, definite conform Recomandării (CE) nr. 361/2003;
  - Alte întreprinderi care nu sunt microîntreprinderi, întreprinderi mici sau mijlocii, definite în conformitate cu Articolul 28 din Reglementarea (CE) nr.1698/2005, cu mai puţin de 750 angajaţi şi o cifră de afaceri de sub 200 milioane Euro.
- Pentru produsele forestiere
  - Micro-întreprinderi - definite în conformitate cu Recomandarea (CE) nr. 361/2003, cu mai puţin de 10 angajaţi şi o cifra de afaceri de sub 2 milioane Euro.

Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii

- Persoane fizice private şi unităţi cu personalitate juridică şi asociaţiile acestora, proprietari/deţinători de teren agricol şi forestier, stabilite în conformitate cu legislaţia în vigoare;
- Consiliile locale şi asociaţiile acestora;
- Administratorii fondului forestier de stat

Sprijinirea exploataţiilor agricole de semi-subzistenţă

- Fermele de subzistenţă (care produc pentru auto-consum şi în acelaşi timp comercializează o parte din producţie cu o mărime economică de 2-16 UDE). Este puţin probabil ca fermele sub 6 UDE să poată susţine un proiect de investiţii. Este necesară reconsiderarea acestui punct.

Înfiinţarea grupurilor de producători

- Grupuri de producători oficial recunoscute până la 31 decembrie 2013, în conformitate cu prevederile legislaţiei în vigoare

Sprijin pentru diversificarea către activităţi non-agricole şi crearea şi dezvoltarea de microîntreprinderi

- Membrii gospodăriilor rurale (ex. Persoane fizice autorizate şi asociaţiile acestora sau persoane juridice şi asociaţiile acestora, care sunt înregistrate în Registrul Agricol şi realizează activităţi agricole când solicită sprijinul);
- Microîntreprinderile sunt definite de legislaţia în vigoare (întreprinderi care au mai puţin de 10 angajaţi şi al căror total nu depăşeşte 2 milioane Euro);

Încurajarea activităţilor turistice

- Consiliile locale şi asociaţiile acestora (definite de legislaţia în vigoare)
- Organizaţii non-guvernamentale (ONG-uri)

Renovarea, dezvoltarea satelor, conservarea şi îmbunătăţirea moştenirii rurale

- Consiliile locale şi asociaţiile acestora (conform legislaţiei în vigoare) pentru toate cele patru tipuri de acţiuni
- Persoane fizice, persoane juridice, ONG-uri, instituţii culturale şi biserici pentru următoarele investiţii:
    a. Studii şi investiţii pentru protejarea patrimoniului cultural de interes local (ex. caracteristici culturale ale satelor)
    b. Investiţii pentru îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru populaţie

Dobândirea de competente, animare şi implementarea strategiilor de dezvoltare locală

- Populaţia rurală
- Consiliile locale din mediul rural
- Societatea civilă implicată în zona rurală
- Entităţi cu personalitate juridică din mediul rural

Funcţionarea grupurilor de acţiune locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului

- Grupurile de acţiune locală cu următoarea structură:
    - Publice
        - Administraţia publică (la nivel local şi judeţean – primării, consilii locale, consilii judeţene, etc.)
        - Servicii publice (servicii sociale, servicii de transport şi sănătate, şcoli, universităţi, etc.)
    - Private
        - Sector comercial (întreprinderi pe acţiuni, întreprinderi cu răspundere limitată)
        - Sector financiar (bănci, instituţii de credit)
        - Sector agricol (cooperative agricole, grupuri de producători, etc.)
        - Organizaţii de antreprenori
        - Companii care asigura servicii comunitare (servicii culturale, radio, TV, servicii non-culturale)
    - Societatea civilă
        - Organizaţii non-profit, asociaţii, fundaţii, federaţii (asociaţii de mediu înconjurător, culturale, sociale, asociaţii religioase, camere de comerţ, unităţi de cult, etc.)
        - Persoane fizice, grupuri de persoane neînregistrate în mod oficial

La nivel de luare a deciziei în cadrul GAL, reprezentanţii privaţi şi ai ONG-urilor vor reprezenta mai mult de 50%, în timp ce reprezentarea publică va fi de mai puţin de 50%.

7. Valoarea adăugată a implicării Comunităţii incluzând ajutorul statului

Conform Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 PNDR şi PNS trebuie să asigure coordonarea cu alte instrumente de politică agricolă comună, FEADR, FSE, FC, instrumentul de sprijin Comunitar pentru pescuit şi BEI.

PNDR preliminar pentru România este în mod evident complementar cu alte intervenţii ale UE în cadrul fondurilor structurale. Obiectivele generale ale PNDR sunt în linie cu Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 şi în principiu se conformează liniilor strategice comunitare care schiţează principiile generale de asistentă. Această complementaritate şi conformitate sunt afirmate în PNS în termeni generali.

Din evaluarea de către noi a măsurilor individuale, este evident că liniile de demarcaţie nu sunt indicate în mod clar, şi nu ne este clar dacă liniile de demarcaţie sunt în realitate astfel pregătite încât să dea posibilitate potenţialului beneficiar să vadă unde anume să solicite un anumit proiect, ori în cadrul PNDR ori în cadrul altor programe. Recomandăm o îmbunătăţire a liniilor de demarcaţie în PNDR ca atare şi în descrierea măsurilor.

7.1 Consistenţa PDR cu alte segmente ale politicii agricole

Consistenţa cu Pilonul I al Politicii Agricole Comune

Obiectivele Pilonului 1 sunt să asigure un nivel standard de competitivitate al agriculturii româneşti şi să contribuie la un sector agricol mai durabil. PNDR este suplimentar acestor plăţi şi contribuie în mare măsură la o mai mare eficienţă a Politicii Agricole Comune, în special prin măsurile de îmbunătăţire a calităţii producţiei agricole, îmbunătăţirea marketingului produselor, o productivitate crescută, un mai bun management şi alte rezultate.

Exista o puternică sinergie între Axa 1 şi Axa 2 : activităţile de formare profesională şi consultanţă adresate fermierilor şi persoanelor adulte care sunt implicate în sectorul agricol, alimentar şi forestier sunt legate de respectarea standardelor agricole, proiecte pro-mediu de management al resurselor funciare, calitatea superioară a alimentelor şi protecţia mediului înconjurător.

7.2 Consistenţa PNDR cu alte politici şi instrumente

Consistenţa cu Plăţile Naţionale Directe Complementare

Principalul obiectiv al Plăţilor Naţionale Directe Complementare este restructurarea agriculturii şi dezvoltarea agriculturii în mod echilibrat, respectarea obiectivului PAC de decuplare a producţiei şi orientarea spre piaţă a fermierilor. Plăţile directe se fac în conformitate cu art. 42 (5) şi 69 din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003. Conform alocării bugetului agregat al CNDP suma maximă acordată la hectar.

- România a optat pentru schema simplificată a plăţii unice pe suprafaţă SAPS pe o perioadă de 3 ani, cu posibilitatea de extindere pe 2 ani, pe baza acordului Comisiei. Între timp, România va perfecta Sistemul Integrat de Administrare şi Control, pentru a se putea conforma cerinţelor UE;

- Pentru a compensa impactul pe o perioadă de 10 ani generat de implementarea treptată a plăţilor directe, România a decis sa suplimenteze plăţile directe acordate prin schema SAPS cu plăţile naţionale directe complementare - CNDP;
- Pentru sectorul de creştere a animalelor, CNDP va fi finanţat 100% din bugetul naţional.
- Sumele CNDP vor fi alocate sectoarelor care joacă un rol semnificativ în agricultura României şi care au nevoie să fie sprijinite conform prevederilor indicate în PNS, fără a prejudicia interesele Politicii Agricole Comune.
- Pentru **sectorul vegetal – plăţile decuplate pe suprafeţele prevăzute** vor fi finanţate din bugetul naţional şi din Planul Naţional de Dezvoltare Rurala (co-finanţare 20%). Toate plăţile directe româneşti din sectorul vegetal sunt în conformitate cu I.A.C.S – implementate prin Agenţia de Plăţi şi Intervenţie în Agricultură.
- Pentru **sectorul de creştere a animalelor** primele sunt în totalitate decuplate de producţie. Obiectivul politicii : bovine pentru cota de producţie la lapte, bovine pentru îmbunătăţirea producţiei de carne de vită şi viţel, iar sectorul ovinelor şi caprinelor pentru produsele tradiţionale şi ameliorare. Pentru bovine politica vizata (1) primă pentru sacrificare – articolul 130 – Regulamentul (CE) nr. 1782/2003; (2) primă specială pentru bovine – articolul 123 – Regulamentul (CE) nr. 1782/2003; (3) prima de extensificare – articolul 132 – Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 ; (4) primă pentru vacile care alăptează – articolul 125 – Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 ; (5) primă pentru vaci de lapte – articolul 95 – Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 şi primă suplimentară pentru vaci de lapte. Ovinele şi caprinele sunt definite în conformitate cu art. 112 din Regulamentul Consiliului 1782/2003. Primele la ovine şi caprine sunt definite în conformitate cu art. 112 din Regulamentul Consiliului 1782/2003, iar obiectivele vizează stimulentele pentru producţia de carne şi producţia tradiţională şi pentru ameliorarea raselor.

Fondurile de coeziune şi structurale

Secţiunea privind „fondul de coeziune – obiective şi priorităţi" explică şi demonstrează legătura şi coordonarea cu alte fonduri. Liniile de demarcaţie între PNS/PNDR şi politica de Coeziune a UE şi Fondurile Structurale sunt mai bine descrise.

7.3 Evaluarea ajutorului de stat şi prevederile regulilor competiţiei

Articolul 16(g) din Regulamentul Consiliului CE /1698/2005 prevede ca Programul de Dezvoltare Rurală trebuie să conţină „elementele necesare pentru evaluarea în condiţiile regulilor competiţiei şi, acolo unde este aplicabil, lista de scheme de ajutoare autorizate în condiţiile Articolelor 87, 88 şi 89 din Tratat pentru utilizare pentru implementarea programelor".

Principiul de bază al Comunităţii Europene este sprijinirea sistemului competiţiei libere şi nedistorsionate. Politica comună în relaţie cu ajutorul de stat încearcă sa asigure o competiţie liberă precum şi o alocare eficientă a resurselor şi utilitatea angajamentelor internaţionale ale Uniunii Europene.
Regulile ajutorului de stat în sectorul agricol sunt bazate pe o perspectivă diferită (1) regulile ajutorului de stat în agricultură urmăresc principiile politicii de competiţie din UE. Regulile ajutorului statului din cadrul sectorului agricol trebuie de asemenea să fie coerente cu politica agricolă comună şi de dezvoltare rurală din UE.(2) Regulile ajutorului de stat trebuie să fie compatibile cu obligaţiile internaţionale ale Comunităţii, în special cu acordul pentru agricultură decis în cadrul OMC.

PNDR conţine referiri explicite la regulile competiţiei şi ajutorul de stat, dar nu este anexată la program lista schemelor autorizate de ajutoare ale statului. Dacă sunt planificate schemele de ajutor de stat, acest lucru trebuie notificat şi justificat.

În ceea ce priveşte ***regulile competiţiei,*** reglementarea stabileşte nivelul maxim al plăţilor pe hectar pentru diferite tipuri de acţiuni. Elaborarea măsurilor trebuie să fie în linie cu aceste niveluri maxime ale plăţilor, dar există posibilităţi de suplimentare a plăţilor cu ajutorul de stat, dacă acest lucru este justificat. Notificarea trebuie să demonstreze că creşterea plăţii este legitimă şi nu reprezintă o încălcare a regulilor competiţiei.

Ajutorul de stat trebuie să aducă o contribuţie reală la dezvoltarea anumitor activităţi economice sau a anumitor regiuni, în conformitate cu principiile Curţii de Justiţie. Ajutorul de stat, care îmbunătăţeşte situaţia financiară a primitorului, fără vreo contribuţie din partea beneficiarului, nu poate fi niciodată considerat compatibil cu Tratatul CE.

Ajutoarele de stat în agricultură includ măsuri de ajutor finanţate prin impozite (taxe) parafiscale, oferite pentru activităţi legate de producţia, prelucrarea şi marketingul produselor agricole.

8. Monitorizare şi evaluare

8.1 Evaluarea implementării programului şi cadrul administrativ

8.1.1 Cadrul administrativ

În conformitate cu cerinţele Regulamentului (CE) nr. 1698/2005, a fost stabilit un cadru administrativ care este descris în capitolele 11 şi 12 din PNDR. Sistemul se bazează pe structurile existente ale MAPDR, incluzând Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP – fosta Agenţie SAPARD), Agenţia de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură (APIA) şi Direcţia Generală pentru Dezvoltare Forestieră şi Consolidarea Proprietăţii (DGDFCP). Deşi a fost luată în considerare experienţa din programul anterior SAPARD, credem că o atenţie sporită trebuie acordată măsurilor pentru care sarcinile delegate de Autoritatea de Management (AM) către APDRP sunt delegate de APDRP către APIA şi DGDFCP.

După cum s-a văzut din experienţa fostului SAPARD, delegarea sarcinilor poate induce întârzieri în procesarea cererilor de finanţare şi a cererilor de plata. Pentru a evita acest lucru, controalele realizate de AM şi APDRP asupra sarcinilor realizate de APIA şi DGDFCP ar trebui să fie foarte bine definite procedural din punct de vedere al planificării în timp a procesării documentelor.

Înainte de lansarea noului PNDR, AM ar trebui să se asigure că APDRP, APIA şi DGDFCP au pregătit şi simulat sistemul de implementare pe suport informatic, şi că toate procedurile sunt aplicabile, funcţionale şi bine-definite.

În implementarea sistemului, MAPDR va juca rolul Autorităţii de Management, responsabila cu implementarea şi managementul programului, delegând sarcina pentru toate măsurile, cu excepţia Măsurilor 111, 114, 511 şi selectarea GAL-urilor, Agenţiei de Plăţi acreditate - APDRP. APDRP, responsabila cu funcţia de efectuare a plăţilor va realiza zi de zi sarcina de implementare a PNDR, incluzând invitaţia de realizare a cererilor de solicitare de proiecte, selectarea şi aprobarea proiectelor, controale, pentru toate măsurile cu excepţia:

- Sarcinilor de control privind bunele condiţii agricole şi ecologice (de mediu) (GAEC) şi măsurarea suprafeţelor pentru schemele de agro-mediu – delegate către APIA.
- Toate sarcinile de implementare şi plată pentru schemele care vizează zonele defavorizate – delegate la APIA.
- Sarcina de control privind bunele condiţii agricole şi ecologice (de mediu) (GAEC) şi măsurarea suprafeţelor pentru măsurile din silvicultură din cadrul Axei 2 – delegate către APIA.
- Evaluarea formularelor de cerere şi controlul pe loc privind cerinţele specifice pentru măsurile din silvicultură din cadrul Axei 2 – delegate către DGDFCP

În ceea ce priveşte implementarea măsurilor din cadrul Axei 4 – măsurile LEADER, datorită faptului că exista o lipsă de experienţă în România în legătură cu acest aspect, au fost selectaţi 120 de experţi locali pentru a fi instruiţi. Atunci când vor fi selectate cele 80 de GAL-uri de către AM, responsabilitatea selectării proiectelor le va reveni acestora, iar verificarea eligibilităţii, aprobarea, implementarea plăţilor va cădea în responsabilitatea APDRP.

Din punct de vedere al responsabilităţii teritoriale a implementării structurilor administrative, avem următoarea situaţie:

- AM – nivel naţional cu reprezentare la nivel de judeţ prin Direcţiile Agricole şi de Dezvoltare Rurală;
- APDRP – nivel naţional, regional şi judeţean;
- APIA – nivel naţional şi judeţean;
- DGDFCP – nivel naţional şi reprezentare la nivel de judeţ prin Inspectoratele Teritoriale de Regim Silvic şi Vânătoare.

Pentru a simplifica accesarea fondurilor este important să limităm pe cât posibil contactul potenţialilor beneficiari şi al beneficiarilor cu structurile administrative naţionale şi regionale. Este recomandat ca cererile financiare şi de plată să fie depuse la nivel de judeţ. De asemenea, se recomanda ca toată corespondenţa cu beneficiarii care trebuie realizată la nivel judeţean, naţional şi regional, să aibă loc între beneficiari şi nivelul judeţean. Acest lucru este deja stabilit în proceduri, şi ar fi util sa se menţioneze acest lucru în capitolul privind administraţia.

Pentru a avea mai multe informaţii privind eficienţa sistemului de implementare propus, ar fi recomandat să se descrie în capitolul 11 din PNDR organizarea apelurilor de propuneri şi timpul de evaluare / procesare avut în vedere pentru fiecare tip de cerere.

În conformitate cu prevederile Articolului 74 al Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005 privind sprijinul acordat dezvoltării rurale prin FEADR, pentru a se asigura că este protejat în mod eficient interesul financiar al Comunităţii Europene, România a creat de asemenea un Organism de Certificare. Organismul de Certificare este reprezentat de Autoritatea de Audit, din cadrul Curţii de Conturi a României, responsabil cu certificarea veridicităţii şi exactităţii Agenţiei de Plăţi acreditate.

Coordonarea ambelor agenţii de plăţi APDRP şi APIA este asigurată de un organism coordonator. Organismul Coordonator este în cadrul APDRP, Directoratul pentru Coordonarea Agenţiilor de Plată, şi acţionează în calitate de corespondent unic cu Comisia Europeană. Deşi se menţionează că atribuţiile Directoratului pentru Coordonarea Agenţiilor de Plată sunt exercitate în mod independent de toate instituţiile româneşti implicate în implementarea PAC, ca şi de conducerea acestora, la pagina 208 Directoratul este reprezentat ca fiind *subordonat* directorului general de la APDRP.

Pentru a evita confuziile, dacă procedura Organismului Coordonator menţionează că personalul de conducere al APDRP nu se amestecă deloc în activitatea sa, câteva detalii ar trebui inserate în capitolul 11.

O Autoritate Competentă a fost stabilită ca Unitate MAPDR şi este direct subordonată Ministrului Agriculturii, fiind responsabila cu transmiterea, către Comisie, a Certificatului de Acreditare pentru APDRP, APIA şi pentru Organismul Coordonator, ca şi a documentelor care descriu funcţiile sale conform Articolului 8.1 (a)(i) şi (ii) din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1290/2005. În capitolul privind administraţia se regăsesc sarcinile Autorităţii Competente descrise, dar nu sunt oferite informaţii privind cadrul său legal de funcţionare.

Pentru a asigura promptitudinea Autorităţii Competente de a realiza sarcinile cerute, este recomandat sa se dea mai multe detalii în capitolul 11, la fel ca pentru toate celelalte organisme.

8.2 Sistemul de monitorizare şi evaluare

În capitolul 12 din PNDR se face o descriere a sistemului de monitorizare şi evaluare. Descrierea generală este în conformitate cu cerinţele Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005.

Experienţa anterioară a programului SAPARD este luată în considerare. Sistemul propus este similar cu cel anterior: APDRP este responsabil cu colectarea datelor /indicatorilor de la proiecte şi beneficiari, monitorizând progresul implementării programului. Pentru a realiza în bune condiţii această sarcină, este foarte important sa se colecteze şi să se proceseze toate datele necesare în timp util şi în forma adecvată.

Pentru a avea toate informaţiile relevante necesare, conţinutul formularelor de cereri de finanţare/de plată şi chestionarele de monitorizare ar trebui să corespundă necesităţilor de monitorizare, urmărind toate categoriile de indicatori stabilite în cadrul planului şi a strategiei.

În momentul de faţă, sistemul informatic nu este încă gata, ar trebui acordată mare atenţie proiectării acestuia, pentru a permite colectarea datelor pentru toate nivelurile de implementare şi toate organismele şi pentru a fi capabil să genereze în mod automat diferite tipuri de rapoarte. O aplicaţie ar trebui dezvoltata şi pentru beneficiari, pentru ca ei sa prezinte datele pentru monitorizare în format electronic.

În general, pentru fiecare axă şi măsură sunt stabiliţi indicatori de context şi orizontali pentru măsurarea alocărilor financiare, output-urilor, rezultatelor şi impactului programului. A fost stabilită şi utilizata o metodologie pentru determinarea indicatorilor, acolo unde sursele statistice naţionale nu au fost disponibile.

Pentru a putea măsura în mod corect rezultatul/impactul programului, este necesar să se urmeze aceeaşi metodologie în perioada de implementare, pentru a avea cifre comparabile.

În ceea ce priveşte sistemul de raportare, consideram că acesta este în conformitate cu Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005, incluzând toate rapoartele anuale şi de evaluare strategică necesare.

Evaluările programului vor fi făcute sub responsabilitatea Autorităţii de Management şi vor examina gradul de utilizare a resurselor, eficacitatea şi eficienţa programării FEADR, impactul său socio-economic şi impactul asupra priorităţilor Comunitare. Evaluările vor fi realizate de către evaluatori, independent de toate instituţiile implicate în implementarea PNDR din România, selectate printr-o procedura de licitaţie publică.

8.3 Plan de informare

În conformitate cu Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005, un Plan de Informare şi Comunicare a fost pregătit de către AM şi APDRF. Planul a fost realizat pe baza experienţei anterioare din Programul SAPARD şi va fi în viitor corelat cu planurile de comunicare pentru fondurile structurale, pentru a îmbunătăţi sinergia între programele finanţate de fondurile comunitare.

Planul de Informare se adresează atât beneficiarilor publici cât şi celor privaţi, şi va fi implementat utilizând diferite medii, incluzând scrisori de informare către potenţialii beneficiari.

Pentru a obţine rezultate maxime, planul va fi îmbunătăţit pe baza rezultatelor de implementare, la prezentarea propunerii catre Comitetul de Monitorizare.

Aşa cum s-a văzut din Programul SAPARD anterior, există nevoia ca informaţiile să fie bine structurate şi să existe o abordare coerenta la nivelul întregii ţări. Structurile de implementare la nivel judeţean ar trebui să fie pregătite pentru a susţine mai mult publicitatea. Dacă se consideră oportun, să se dezvolte mai mult competenţele specifice ale experţilor judeţeni pentru a îmbunătăţi contactul cu beneficiarii / potenţialii beneficiari , să se ofere consultanţă acestora privind oportunităţile Programului în contextul dezvoltării mediului de agri-business la nivel de judeţ, naţional şi european.

Pentru Axa LEADER şi pentru programul de formare profesionala, informaţiile privind sprijinul financiar vor fi de asemenea asigurate prin contracte cu autorităţile şi furnizorii de module de instruire. Pentru a asigura transparenţa fondurilor, acţiuni speciale sunt stabilite pentru publicul larg, non-beneficiari ai programului.

8.4 Cadrul administrativ şi implementarea la nivel de măsură

Experienţa câştigată în cadrul programelor anterioare reprezintă un avantaj major, dacă este utilizată, pentru rezultatele implementării PNDR. Putem beneficia de experienţă anterioara pentru aproape toate măsurile din cadrul programului curent. Evaluarea privind cadrul administrativ incluzând criteriile de eligibilitate şi criteriile de selecţie ale măsurilor curente pot fi regasite în caseta de mai jos, extrasă din documentul nostru de lucru privind evaluarea fişei măsurilor, aprilie 2007.

Formare profesională informare şi difuzare de noi cunoştinţe ştiinţifice şi practici inovatoare pentru lucrătorii din agricultură, industria alimentară şi silvicultură

Este luată în considerare experienţa programului anterior cel puţin în termeni de planificare a bugetului. Costul unitar al output-ului este evaluat la 1.200€ / participant/an pentru o sesiune de instruire de 10 zile. Putem compara acest cost cu costul mediu/participant/zi din programul SAPARD (70-115€/participant/zi pentru diferite proiecte de instruire). Eficacitatea scăzută a programului de instruire anterior ar putea fi evitată prin deschiderea devreme a acestei măsuri.

Proiectele din cadrul acestei măsuri nu sunt investiţii orientate spre profit iar organizaţiile care asigura instruirea au un buget limitat sau sunt instituţii non-profit. Măsura necesită investiţii relativ mari din partea furnizorilor de training în timpul proiectului, ceea ce reprezintă o problemă pentru mulţi furnizori de training de buna calitate. Trebuie ca finanţarea programelor de instruire şi a activităţilor educative sa se bazeze pe principiul plăţii în avans.

Măsura menţionează doar beneficiarii eligibili generali. Nu sunt asigurate criterii de selecţie. Observăm o oarecare ezitare în a defini clar pe beneficiarii acestei măsuri. Remarcăm de asemenea utilizarea expresiei „autorităţi publice şi private" (vezi subpunctul „beneficiari" şi subpunctul „Definirea organismelor care oferă acţiuni de instruire şi informare". Poate expresia „autorităţi publice şi entităţi private" va fi mai potrivită. Se afirmă că teme şi cerinţe mai specifice vor fi enumerate în documentele invitaţiei la licitaţie.

Nu au fost identificate strangulări care să interfereze cu implementarea măsurii.

Criteriile de eligibilitate sunt descrise la nivel general. Nu se specifică nimic în legătură cu criteriile de selecţie. Dar, în acest mod, criteriile menţionate apar a fi flexibile, ceea ce este foarte important pentru succesul măsurii. Cu cât populaţia activă are acces mai uşor la programul de instruire, cu atât vor fi mai bine atinse obiectivele vizate în cadrul programului / măsurii.

Stabilirea tinerilor fermieri în mediul rural

Nu există programe UE anterioare similare, dar trebuie luate în considerare şi alte programe naţionale vizând populaţia tânără.

Nu au fost identificate strangulări (obstrucţii) în fişa măsurii şi nu se indică faptul că măsura va fi obstrucţionată prin strangulări de nici o natură.

Criteriile de eligibilitate şi selecţie sunt descrise în mod adecvat. Criteriile sunt adecvate în ceea ce priveşte partea de evaluare şi sunt în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1698/2005. Criteriile de selecţie sunt coerente cu obiectivele generale ale programului. Un aspect ar putea fi clarificat. Sprijinul este legat de pregătirea unui plan de afaceri care descrie cum ar putea fi modernizată ferma prin utilizarea unor măsuri cum ar fi Măsura 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole" . Totuşi nu este clar cum ar trebui utilizat sprijinul financiar. Este sprijinul dedicat investiţiilor în cadrul Măsurii 121 în conformitate cu aria de aplicare a acţiunilor? Dacă da, acest lucru ar putea fi explicitat subliniind nevoia ca tânărul fermier să asigure partea de cofinanţare privată suplimentară sprijinului financiar din cadrul măsurii.

Pensionarea anticipata a fermierilor şi muncitorilor agricoli

Nu a fost luata în considerare vreo experienţă anterioară în conţinutul măsurii.

Nu au fost identificate strangulări în fişa măsurii şi nu exista indicaţii ca măsura va fi obstrucţionată prin strangulări de nici o natură.

Criteriile de eligibilitate şi selecţie sunt descrise în mod clar pentru fiecare categorie de beneficiari vizaţi. Criteriile sunt adecvate în legătură cu evaluarea, şi sunt în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1698/2005. Criteriile de selecţie sunt coerente cu obiectivele generale ale programului.

Utilizarea serviciilor de consiliere agricolă de către producătorii agricoli şi proprietarii de pădure

Criteriile de eligibilitate şi selecţie sunt descrise în mod general. O prezentare mai detaliată va fi făcută prin legislaţia naţionala. Definirea beneficiarilor pentru perioada 2010-2013 include doar pe fermieri şi alte persoane. Persoanele juridice nu sunt eligibile?

În ceea ce priveşte strangulările, informaţiile din proiectul Băncii Mondiale ar putea fi utile pentru evitarea acestor strangulări.

Măsura nu a dezvoltat criterii de eligibilitate şi selecţie iar acestea trebuie elaborate. Abordarea interdisciplinara a programelor de instruire poate să contribuie mai bine la îmbunătăţirea fezabilităţii întregului program. Experienţa altor ţări care au întâmpinat în trecut probleme similare ar fi utilă. Studiile de caz şi vizitele pot fi de ajutor în îmbunătăţirea eficacităţii măsurii.

Modernizarea exploataţiilor agricole

Nu avem nici o îndoială că au fost însuşite lecţiile privind cadrul administrativ şi implementarea, datorită experienţei vaste din programul SAPARD, deşi acest lucru nu se descrie explicit în fişa măsurii. Totuşi, nu suntem siguri că experienţele au fost utilizate în cuantificarea ţintelor vizate. Mai departe, unele aspecte cum ar fi problemele întâlnite în cadrul Programului SAPARD privind cofinanţarea privată ar merita atenţie în elaborarea măsurii. Un asemenea aspect este posibilitatea de a utiliza contribuţia în natură la co-finanţarea privată. Aceasta este eligibila pentru investirii în înfiinţarea de plantaţii de pomi , arbuşti fructiferi şi viţă de vie pentru o valoare de până la 20 % din investiţia eligibilă a proiectului. În ansamblu, considerăm că 20 % este un nivel adecvat de contribuţie în natură, dar nu vedem motivul pentru care acest instrument de inginerie financiară este restricţionat acestor tipuri de investiţii. Se poate considera să se utilizeze aceasta contribuţie în natura şi pentru alte tipuri de investiţii. În legătură cu acest lucru, ar putea să se aibă în vedere utilizarea acestui instrument doar pentru fermele familiale, nu şi pentru entităţile juridice; acesta deoarece entităţile cu personalitate juridică au posibilităţi mai bune de cofinanţare decât fermele familiale, şi deoarece personalul entităţilor juridice este astfel ocupat încât nu poate să asigure contribuţia în natură în acelaşi fel ca proprietarul unei ferme familiale. Alte tipuri de inginerie financiară ar putea fi avute în vedere, şi ar trebui asigurat să nu se ia astfel de măsuri încât cofinanţare privata să devină mai dificila pentru beneficiarii noului program decât pentru beneficiarii programului SAPARD, de exemplu în ceea ce priveşte cerinţele de garanţii pentru a avea acces la credite bancare înainte de aprobarea proiectului.

Ar trebui sa se clarifice de ce investiţiile legate de conversie şi dezvoltarea agriculturii ecologice sunt investiţii eligibile în cadrul acestei măsuri, şi nu ca parte a schemelor de agro-mediu din cadrul Axei 2.

În final ar trebui să se ia în considerare dacă este fezabil din punct de vedere tehnic să includem de asemenea investiţiile eligibile din cadrul acestei măsuri în cadrul aşa-numitelor proiecte integrate din cadrul Axei 1. Ce înseamnă acest lucru şi cum se poate gestiona? Proiectul integrat ar trebui justificat cu atenţie, deoarece cerinţele legate de administrarea acestor tipuri de proiecte în general sunt mai mari decât în cadrul proiectelor pe o singură măsură. Experienţa noastră spune că reprezentanţii CE sunt sceptici în evaluarea acestor aşa-numite proiecte integrate.

În sfârşit, criteriile nu reprezintă o prioritate clară în distribuţia fondurilor între cele două activităţi: energie regenerabila şi modernizarea exploataţiilor agricole. Se recomandă realizarea acestei distribuţii.

Îmbunătăţirea valorii economice a pădurilor

Administraţia Naţionala a Pădurilor şi Ministerul au o experienţă valoroasa, iar lecţiile învăţate ar trebui prezentate.

Criteriile de eligibilitate nu sunt stabilite.

Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere

Datorită experienţei amănunţite în domeniul sprijinirii sectorului industriei alimentare, se considera ca lecţiile însuşite privind cadrul administrativ şi implementarea sa fie incluse în măsura curentă, deşi acest lucru nu este descris în mod explicit.

Criteriile de eligibilitate şi prioritate sunt descrise în mod adecvat. Avem un singur comentariu: care este numărul de microîntreprinderi în sectorul forestier, care, conform PNS – are un număr total de 7.450, deoarece în sectorul forestier doar microîntreprinderile sunt eligibile în cadrul acestei măsuri? De asemenea, ar trebui verificat care a fost structura beneficiarilor (micro, IMM-uri, întreprinderi mari) din domeniul prelucrării lemnului în cadrul Programului SAPARD, pentru a vedea dacă acest criteriu de eligibilitate aplicat întreprinderilor din sectorul forestier este realist.

Nu sunt prevăzute pentru aceasta măsură instrumente de inginerie financiară. S-ar putea considera, de exemplu, plăţile în avans sau contribuţiile în natură.

Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii

În fişa măsurii nu se face vreo referire la experienţa administrativă câştigată prin programele anterioare. Acest aspect ar trebui menţionat pentru o mai bună implementare a măsurii curente în PNDR.

Datorită experienţelor amănunţite colectate din programele anterioare, se consideră că lecţiile însuşite privind cadrul administrativ şi implementarea sa fie incluse în măsura curentă, deşi acest lucru nu este descris în mod explicit.

Criteriile de eligibilitate şi selecţie sunt descrise în mod general, de exemplu operaţiuni sprijinite pentru investiţii, beneficiari şi tipuri de cheltuieli eligibile şi non-eligibile. În această privinţă, apreciem eligibilitatea de până la 20 % a investiţiilor sub formă de contribuţii în natură pentru utilităţi private.

Sprijinirea exploataţiilor agricole de semi-subzistenţă

Tipul de sprijin financiar ar trebui clarificat: o plata uniforma anuală de maximum 1.500 € pe an va fi acordată pe o perioadă de maximum 5 ani.

Beneficiarii sunt definiţi ca persoane fizice sau persoane fizice autorizate şi asociaţiile acestora. Nu este clar ca sprijinul din cadrul acestei măsuri poate fi acordat şi asociaţiilor de exploataţii de semi-subzistenţă. Ar trebui aduse clarificări.

Definirea potenţialilor beneficiari ar trebui reconsiderată.

Definiţia prezentata a viabilităţii economice viitoare ar trebui reconsiderată. O creştere de 20 % pare acceptabilă, dar dacă punctul de plecare este foarte scăzut, să spunem 10 UDE, nivelul ţintă pentru viabilitate va fi 12 UDE, ceea ce nu este suficient pentru o exploataţie familiala comercială viabilă.

Nu au fost identificate strangulări (obstrucţii) în fişa măsurii şi nu se indică faptul că măsura va fi obstrucţionată prin strangulări de nici o natură. Totuşi, s-ar putea susţine că rata de sprijin de 1.500 € pe an pe timp de cinci ani este insuficienta pentru a schimba comportamentul beneficiarilor, când se are de asemenea în vedere faptul ca ei trebuie sa prezinte un plan de afaceri care sa demonstreze viabilitatea lor economică în viitor.

Înfiinţarea grupurilor de producători

Criteriile de eligibilitate şi prioritate sunt descrise în mod adecvat. Măsura este destul de simpla în termeni de activităţi , iar criteriile de eligibilitate şi prioritate sunt logice şi prezentate cu claritate.

Sprijin pentru diversificarea către activităţi non agricole şi crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi

Criteriile de eligibilitate şi prioritate sunt descrise în mod adecvat. Măsura este destul de simpla în termeni de activităţi , iar criteriile de eligibilitate şi prioritate sunt logice şi prezentate cu claritate. Mai mult, ele sunt similare cu cele din programul anterior, Măsura 3.4 din Programul SAPARD, astfel încât nu ne putem aştepta la strangulări în implementarea/administrarea acestei măsuri.

Pentru investiţiile în diversificare şi micro-întreprinderi, contribuţia în natura este eligibila ca parte a costurilor eligibile. Nu va exista nici o limita la aceasta contribuţia? Ar trebui inclusă o limită în descriere în linie cu Regulamentul (CE) nr.1698/2005.

În ceea ce priveşte tipurile de sprijin, limita inferioară a sprijinului pe proiect este fixată la 1.500 €. Este un nivel foarte scăzut şi ar trebui crescut pentru a evita presiuni administrative prea mari datorate micro-proiectelor mult prea numeroase. Experienţa SAPARD ar putea indica unde ar trebui să se situeze nivelul minim pe proiect.

Încurajarea activităţilor turistice

Nu este explicat în mod explicit cum experienţele anterioare au fost incluse în planificarea implementării şi administrării acestei măsuri. Totuşi, descrierea specifică a cheltuielilor eligibile şi a criteriilor de eligibilitate este interpretată ca o includere a unor experienţe anterioare.

Criteriile de eligibilitate şi selecţie sunt descrise în mod adecvat. Măsura este destul de simpla în termeni de activităţi , iar criteriile de eligibilitate şi selecţie sunt logice şi prezentate cu claritate. Mai mult, ele sunt similare cu cele din programul anterior, astfel încât nu ne putem aştepta la strangulări în implementarea/administrarea acestei măsuri.

Avem un comentariu în legătura cu criteriile de selecţie. Pentru a asigura o implementare eficientă a acestei măsuri, propunem un criteriu de selecţie suplimentar: „beneficiarul ar trebui să dovedească existenţa a minimum 40 de locuri de cazare în comuna unde va avea loc investiţia".

În final, măsura prezintă unele similarităţi cu măsura 322 din punctul de vedere al tipului de investiţii (infrastructura), beneficiari (autorităţile locale), sprijinul public (100%) şi aspecte relevante ale nevoilor identificate, iar ambele măsuri ar putea utiliza experienţa dobândită în cadrul Măsurii 2.1 din SAPARD.

Infrastructura turistică, la fel ca infrastructura rurală, este considerată a fi foarte precară şi chiar absenta în unele locuri. Având în vedere importanţa pe care această infrastructură o prezintă pentru creşterea atractivităţii comunei, consiliile locale ar putea să dea dovadă de aceeaşi mobilizare crescută în solicitarea de proiecte ca în cazul măsurii 2.1 din cadrul SAPARD, şi un număr foarte mare de cereri ar putea fi aşteptate de la începutul programului.

Renovarea, dezvoltarea satelor, conservarea şi îmbunătăţirea moştenirii rurale

Nu au fost colectare experienţe anterioare legate de administrare. Totuşi, se consideră că la planificarea acestei măsuri au fost luate în considerare experienţele din gestionarea şi implementarea măsurilor care au legătură cu prezenta măsură.

Criteriile de eligibilitate şi prioritate sunt descrise în mod adecvat. Măsura este destul de simpla în termeni de activităţi , iar criteriile de eligibilitate şi prioritate sunt logice şi prezentate cu claritate. Mai mult, ele sunt similare cu cele din programul anterior, astfel încât nu ne putem aştepta la strangulări în implementarea/administrarea acestei măsuri.

Dobândirea de competenţe, animare şi implementarea strategiilor de dezvoltare locală

Se consideră că experienţele din administrarea şi implementarea programelor anterioare au fost luate în considerare în prezenta măsură, deşi acest lucru nu este descris în mod explicit.

Criteriile de selecţie sunt clare şi sprijină intenţiile măsurii, punându-se accentul pe locaţiile proiectelor propuse şi pe implementare prin grupurile de acţiune locală.

Implementarea strategiilor de dezvoltare locală

După cum s-a menţionat mai înainte, structura administrativă aplicată metodei LEADER este bine-descrisă în fişa măsurii care prezintă împărţirea responsabilităţilor între GAL şi Agenţia de Plăţi. At fi de asemenea util să includem circuitul financiar aplicabil la GAL-uri (împărţirea sarcinii între solicitanţi şi GAL), şi anume finanţarea proiectelor, solicitarea rambursărilor, etc.

Criteriile de eligibilitate sunt enumerate cu specificarea de a lua în considerare definiţia zonei rurale conform legislaţiei naţionale în vigoare.

Criteriile de eligibilitate ne informează doar asupra principalelor aspecte care vor fi vizate: parteneriat, teritoriu, strategie. Accentuăm asupra importanţei de a include criterii de selecţie legate de vârsta persoanelor din cadrul parteneriatelor şi echilibrul pe sexe (importanţa includerii persoanelor tinere şi a femeilor), structura de conducere a parteneriatului, abilitate administrativa şi statut financiar.

Luând în considerare lipsa de experienţă în implementarea acestei metode, faptul ca implementarea proiectului depinde de natura şi succesul parteneriatului, este extrem de important de a împiedica „capturarea" programului de către grupurile mai puternice din zonă (sunt necesare criterii de selecţie suplimentare adecvate, asistentă pentru înfiinţare, etc.). Aria acoperită de strategia LEADER ar trebui desigur sa ofere suficientă masă critică (umană, financiară, economica); dar cu cât va fi mai mare suprafaţa LEADER (150.000 locuitori), cu atât va fi mai slabă legătura cu populaţia locală. Acest lucru ar putea fi un obstacol în calea implementării cu succes a primei generaţii de proiecte LEADER în România.

Implementarea proiectelor de cooperare

Nu au fost colectate experienţele programelor anterioare. Totuşi, se consideră că experienţele generale din administrarea şi implementarea măsurilor care au legătură cu măsura prezentă au fost luate în considerare la planificarea acestei măsuri.

Criteriile de selecţie sunt clare şi sprijină intenţiile măsurii.

Funcţionarea grupurilor de acţiune locală, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului

Nu au fost colectate experienţele programelor anterioare. Totuşi, se consideră că experienţele generale din administrarea şi implementarea măsurilor care au legătură cu măsura prezentă au fost luate în considerare la planificarea acestei măsuri.

Doar criteriile de eligibilitate sunt prezentate, iar aici remarcăm o potenţială problemă care se referă la finanţarea potenţialelor grupuri de acţiune locală. Beneficiarii sub-măsurii 1: Construirea de parteneriate publice - private reprezintă „parteneriate publice – private care nu sunt înregistrate juridic" şi acest lucru ar putea ridica problema capacităţii administrative şi financiare. Ar putea fi necesare clarificări.

9 Reţeaua rurală

România va pregăti şi va înfiinţa **Reţeaua Naţională de Dezvoltare Rurală (RNDR)** până la sfârşitul anului 2008. RNDR va reprezenta, la nivel naţional, organizaţiile şi autorităţile implicate în procesul de dezvoltare rurală. Reţeaua naţionala rurală ca organism joacă un rol important în implementările programului şi va implica nu numai unităţile guvernamentale, ci şi organizaţiile non-guvernamentale. Participarea lor este de asemenea necesară datorită aspectului social şi probabil multe grupuri de persoane vor fi implicate în implementarea programului.

Obiectivele şi activităţile **Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală** din România sunt descrise în PNDR asigurându-se informaţii pertinente în legătură cu elaborarea reţelei rurale şi cadrul său administrativ, şi anume reţeaua va fi administrata de o entitate permanentă numită de MAPDR pe baza unei licitaţii la nivel naţional. Volumul financiar alocat reţelei pare realist, aproximativ 2% din alocarea FEADR pentru măsura Asistenţă Tehnică egal cu 7,5 milioane €, va fi acordat pentru înfiinţarea şi funcţionarea reţelei, ca şi pentru implementarea planului de acţiune.

Planul de acţiune este detaliat, asigurând că PNDR respectă pe deplin Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 articolul 68(b), care specifică că suma alocată reţelei rurale va fi utilizată pentru „*un plan de acţiune care conţine cel puţin identificarea şi analiza bunelor practici trasferabile precum şi asigurarea informaţiilor legate de acestea, administrarea reţelei, organizarea de schimburi de experienţă şi know-how, pregătirea programelor de instruire pentru grupurile de acţiune locala în proces de formare şi asistenţă tehnica pentru cooperare inter-teritorială şi transnaţională"*.

Considerăm relevantă adăugarea unui calendar de lucru pentru planul de acţiune, incluzând o descriere a prioritizării necesare a activităţilor.

Pentru înfiinţarea Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală ca atare, un calendar specific al activităţilor este inserat în versiunea preliminară a PNDR, iar aici se pot observa termenele limită pentru fiecare fază.

Riscul major pentru PNDR este lipsa de organizaţii de dezvoltare rurală locală în România. Prin urmare, este important să facem ca reţeaua sa fie o reuşită, ca MAPDR să ia măsuri sa asigure că sunt reprezentaţi partenerii sociali, iar această reprezentare sa fie semnificativă în comparaţie cu numărul de parteneri administrativi din cadrul reţelei. Recomandăm de asemenea ca MAPDR să asigure ca toate regiunile sunt reprezentate în cadrul reţelei, şi nu numai unele regiuni.

10 Consultare cu partenerii economici şi sociali

10.1 Introducere

În conformitate cu Regulamentul Consiliului CE nr. 1698/2005, articolul 6, Statelor Membre le revine obligaţia de a stabili Comitete Consultative cu privire la elaborarea Programului Naţional de Dezvoltare Rurala şi de a facilita pregătirea, implementarea, monitorizarea şi evaluarea acestuia.

Prin urmare, aşa cum se afirmă în Capitolul 14 din PNDR, Ministerul Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale, prin Direcţia Generală de Dezvoltare Rurală – Autoritate de Management pentru PNDR – a iniţiat acest proces prin consultarea documentului de programare împreună cu partenerii economici şi sociali.

10.2. Organizarea procesului de consultare

PNDR descrie două tipuri de procese de consultare organizate:

- La nivel tehnic: grupuri de lucru consultative

- La nivel regional şi naţional: dezbateri publice

La nivel naţional, au fost organizate grupuri de lucru tehnice pentru grupurile de măsuri, iar partenerii invitaţi să participe la procesul de consultare tehnică au fost reprezentaţi de:

- Autorităţile publice competente: MAPDR (incluzând 6 direcţii naţionale şi 13 direcţii judeţene), 7 alte ministere (Ministerul Muncii, Solidarităţii Sociale şi Familiei, Ministerul Economiei şi Comerţului, Ministerul Transporturilor, Ministerul Mediului şi Gospodăririi Apelor, Ministerul Integrării Europene, Ministerul Administraţiei şi Internelor, Ministerul Culturii şi Cultelor), cele două agenţii de plată.
- Reprezentanţi ai instituţiilor academice: (Academia de Ştiinţe Agricole şi Silvice, Facultatea de Silvicultură şi Exploatări Forestiere).
- Alţi 15 parteneri publici;
- 11 asociaţii şi 10 organizaţii ale societăţii civile;
- 5 parteneri economici;
- 3 Grupuri de Acţiune Locală – lista fiind prezentata în Capitolul 14.

Principalele obiective ale consultărilor din cadrul grupurilor de lucru au fost îmbunătăţirea versiunilor preliminare (octombrie 2006) ale fişelor tehnice ale măsurilor. Aceste grupuri de lucru, reprezentând în medie 10-15 persoane, au fost structurate pe cele 4 Axe Prioritare, pe grupuri de măsuri sau pe fiecare măsură individuală, după cum urmează:

- 10 grupuri de lucru pentru Axa 1 (începând cu a doua întâlnire, au fost stabilite grupuri de lucru pe fiecare măsură);
- 5 grupuri de lucru pentru Axa 2;
- 2 grupuri de lucru pentru Axa 3;
- 1 grup de lucru pentru Axa LEADER.

Procesul de consultare tehnică a durat 10 săptămâni, şi a fost iniţiat la mijlocul lunii decembrie 2006; fiecare grup de lucru a avut două sesiuni de consultare.

MAPDR a fost sediul fiecărui grup de lucru şi a prezidat întâlnirile, având de asemenea şi rol de secretariat, asigurând ca discuţiile din cadrul întâlnirilor să fie luate în considerare.

Pe pagina de web a MAPDR, au fost anunţate ordinea de zi şi calendarul de activităţi ale grupurilor de lucru, ca şi structura grupurilor consultative. După fiecare sesiune de consultări, au fost trimise participanţilor rezumatele dezbaterilor.

Nivelul public al procesului de consultare a implicat:

- Trimiterea versiunilor îmbunătăţite ale măsurilor (martie 2007), împreună cu input-urile primite în timpul procesului de consultare tehnică, pe site-ul MAPDR (www.mapam.ro)
- Trimiterea pe site-ul MAPDR a unui chestionar pentru a da posibilitate persoanelor interesate să îşi exprime opiniile în legătură cu prevederile măsurilor şi să facă propuneri pentru îmbunătăţirea acestora
- Diseminarea măsurilor preliminare la nivel regional.

10.3 Rezultatele procesului de consultare

O prezentare detaliată a feedback-ului primit de la Parteneriatul Consultativ este făcută în Capitolul 14 din PNDR pe baza proceselor-verbale ale întâlnirilor. Principalele elemente ale feedback-ului sunt următoarele (detaliile tehnice şi legislative propuse în cadrul grupurilor de lucru au fost notate spre a fi introduse în Ghidul Aplicantului):

Tabelul 10.1: Input-uri ale Parteneriatului Consultativ pe Axe

AXA	LUAT ÎN CONSIDERARE	COMENTARIU
		Includerea următoarelor puncte în cadrul investiţiilor eligibile:
1	√	Animale şi material seminal cu valoare biologică ridicată
1	√	Echipamente agricole (combine, tractoare şi altele)
1	√	Conservarea la rece a produselor agricole în cadrul procesului de prelucrare
1		Reconsolidarea şi reabilitarea lucrărilor la drumurile forestiere deteriorate
1		Tăierea lemnului
1	√	Infrastructură forestieră şi agricolă
1	√	Costuri legate de elaborarea documentaţiei pentru reducerea fragmentării terenurilor
1	√	Costuri legate de înregistrarea terenurilor din zona montană în cartea funciară
2		Validarea metodei de calcul pentru plăţile compensatorii
2	√	Introducerea strugurilor în categoria culturilor eligibile
2		Interzicerea lucrărilor de arat la pajişti în cadrul fermelor ecologice
2	√	Durabilitatea costurilor de tranzacţie pentru potenţialii beneficiari
2		Identificarea acţiunilor de transformare ale terenului arabil în pajişti
2		Elaborarea unei strategii privind etapele care trebuie parcurse în implementarea măsurii „Natura 2000”
3	√	Eligibilitatea investiţiilor în reconstrucţia, consolidarea, protecţia şi conservarea clădirilor care aparţin patrimoniului local în zonele protejate, investiţii pentru stabilimente şi servicii culturale.
3	√	Condiţionarea sprijinului financiar pentru elaborarea studiilor privind moştenirea culturală de posibilitatea de valorificare a acesteia
3	√	Includerea ONG-urilor în categoria beneficiarilor
3	√	Introducerea contribuţiei în muncă ca investiţie eligibilă
3	√	Creşterea finanţelor alocate măsurii de „Dezvoltare şi renovare a satelor”
4	√	Implementarea măsurilor 111, 114, 123, 311, 312, 313, 321, 322, 323 prin Axa ***LEADER***
4	√	Introducerea în Grupurile de Acţiune Locală (GAL) a oraşelor care au până la 30.000 de locuitori

AXA	LUAT ÎN CONSIDERARE	COMENTARIU
4	√	Asigurarea sprijinului financiar pentru crearea de parteneriate private-publice pentru GAL-urile potenţiale, în faza iniţiala de înfiinţare a lor
		Alte comentarii s-au referit la:
	√	Descrierea unor aspecte privind programarea şi implementarea componentelor „Reţelei Naţionale Rurale”
	√	Clarificarea definiţiei spaţiului rural – s-a decis să se realizeze în conformitate cu legislaţia naţională

În general, considerăm descrierea procesului de consultare ca fiind bun şi detaliat şi se recomandă adăugarea termenilor de referinţă pentru grupurile de lucru şi pentru grupul coordonator ca anexe la PDR.

Cooperarea cu partenerii economici şi sociali, aşa cum este descrisă în PNDR, a avut drept obiectiv principal îmbunătăţirea primei versiuni preliminare (octombrie 2006) a fiselor tehnice ale măsurilor. Nu se fac specificări referitoare la procesul de consultare cu privire la PNS chiar dacă suntem conştienţi de acest proces. Se recomandă ca acest proces să fie adăugat descrierii implicării actorilor implicaţi.

Remarcăm că nici o Asociaţie a Fermierilor, reprezentanţi ai patronatelor sau ai sindicatelor în sectorul agricol nu apar pe lista **partenerilor economici şi sociali**. Ne aşteptam ca ei sa fi fost invitaţi să contribuie la acest proces, şi recomandăm să se adauge acest lucru la descriere, împreună cu motivele neparticipării lor. În prelungirea acestei observaţii, remarcăm că nu sunt incluşi fermierii în grupul agenţilor economici invitaţi. 4 agenţi economici din 5 de pe listă sunt unităţi de inspecţie şi certificare acreditate de MAPDR.

De asemenea remarcăm lipsa vreunei indicaţii explicite privind organizaţiile guvernamentale sau non-guvernamentale care se ocupă de şansele egale ale bărbaţilor şi femeilor care au fost reprezentate în grupurile de lucru.

Programul nu raportează comentariile primite prin intermediul dezbaterilor publice privind în ce măsură opiniile şi sfaturile primite au fost acceptate şi incluse în cadrul programului. Recomandăm ca aceste aspecte să fie raportate în cadrul capitolului.

11. Evaluarea Strategică de Mediu (ESM): rezumat non-tehnic

Acest capitol conţine rezumatul non-tehnic al raportului care prezintă Evaluarea Strategică de Mediu (SEA) a Programului Naţional de Dezvoltare Rurală (PNDR). Raportul de mediu a fost întocmit în conformitate cu cerinţele Directivei Europene SEA 2001/42/EC precum şi cu cele ale Hotărârii de Guvern nr. 1076/ 2004 care transpune prevederile Directivei mai sus amintite.

Programul PNDR se adresează teritoriului rural românesc (cu o densitate a populaţiei mai mică de 150 loc/km^2), respectiv 93,6% din suprafaţa României căreia îi corespunde 48% din populaţia totală a ţării.

În procesul de elaborare al PNDR au fost implicaţi numeroşi actori publici şi privaţi, organizaţi în patru grupuri de lucru (pentru fiecare din cele patru axe) formate din experţi ai Ministerului

Agriculturii, ai altor instituţii guvernamentale, ai ONG-urilor şi asociaţiilor profesionale şi ai autorităţilor regionale, vezi şi capitolul 10 al acestui raport de evaluare ex-ante.

PNDR a fost elaborat pe baza altor documente strategice naţionale precum Planul Naţional de Dezvoltare pentru 2007 - 2013 (PND), instrument de prioritizare a investiţiilor publice pentru dezvoltare prin care România va încerca să recupereze cât mai rapid disparităţile de dezvoltare socio-economică faţă de ţările membre ale Uniunii Europene şi a Planului Naţional Strategic pentru Dezvoltare Rurală 2007-2013, document care precizează priorităţile şi direcţiile dezvoltării rurale în strânsă legătură cu priorităţile comunitare.

Obiectivele generale ale PNDR sunt:

1. Creşterea competitivităţii sectoarelor agro-alimentar şi forestier;
2. Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural prin utilizarea durabilă a terenurilor agricole şi forestiere;
3. Creşterea calităţii vieţii în mediul rural şi încurajarea diversificării economiei rurale;
4. Demararea şi funcţionarea iniţiativelor de dezvoltare locală.

Sprijinul financiar total pentru cele patru obiective enunţate mai sus este de 11.314.380.441 Euro. Din aceştia cca. 6.526.042.597 (~57%) Euro pot fi consideraţi ca investiţii potenţiale de mediu (sume alocate în beneficiul direct sau indirect al mediului înconjurător).

Metodologia de evaluare a impactului asupra mediului generat de implementarea PNDR a presupus parcurgerea mai multor paşi. Un prim pas a fost reprezentat de analiza stării actuale a mediului în spaţiul rural. În urma acestei analize a fost identificat un set de probleme de mediu relevante pentru care au fost formulate obiective de mediu relevante. Evaluarea de mediu a PNDR a presupus analizarea modului în care programul contribuie la atingerea acestor obiective relevante de mediu. Au fost notate contribuţiile pozitive şi negative la atingerea acestor obiective şi au fost identificate situaţiile în care programul nu aduce contribuţii sau aduce contribuţii reduse la atingerea obiectivelor mai sus amintite. În final, pe baza însumării notelor acordate, s-a putut realiza o evaluare cumulativă a efectelor PNDR asupra mediului. *Rezultatele evaluării indică un efect majoritar pozitiv*. Efectele negative au fost înregistrate cu preponderenţă în zona emisiilor atmosferice. O parte importantă a acestor emisii (poluarea aerului) vor fi generate de lucrările de construcţii şi vor apare în perioada realizării acestor lucrări pe o suprafaţă redusă de teren. Secundar emisii vor apare şi ca urmare a extinderii parcului auto (în principal auto-utilaje) şi achiziţionării de echipamente şi utilaje de procesare.

Evaluarea a pus în evidenţă contribuţia diferită a axelor la atingerea obiectivelor de mediu relevante. Astfel:

Axa nr.1 are o contribuţie pozitivă importantă la:

- îmbunătăţirea comportamentului proactiv al populaţiei;
- îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei;
- menţinerea funcţiilor ecologice ale apelor curgătoare.

Axa nr.2 va aduce contribuţii importante la:

- conservarea habitatelor speciilor sălbatice;
- menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare;
- protecţia peisajului natural;
- menţinerea biodiversităţii în cadrul ariilor protejate;
- protejarea solului împotriva eroziunii.

Axa nr.3 va genera efecte pozitive asupra:

- dezvoltării turismului durabil;
- îmbunătăţirii stării de sănătate a populaţiei;
- facilitarea utilizării resurselor regenerabile;
- utilizarea practicilor tradiţionale;
- menţinerea funcţiilor ecologice ale apelor curgătoare;
- reducerea poluării punctiforme şi difuze a apei.

Axa nr.4 va avea o contribuţie pozitivă directă exclusiv la îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile.

Implementarea PNDR nu va genera efecte negative cu potenţial transfrontier. A fost identificată însă posibilitatea ca anumite efecte pozitive precum îmbunătăţirea stării de conservare a habitatelor speciilor sălbatice şi menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare să poată genera efecte pozitive pe un teritoriu mai larg, ce depăşeşte limitele graniţei naţionale a României.

În scopul reducerii potenţialelor efecte negative generate de implementarea proiectului a fost propus un set de recomandări care vizează: conţinutul viitoarelor ghiduri de finanţare, efectuarea studiilor de evaluare a impactului pentru viitoarele proiecte de investiţii şi implementarea programelor de monitorizare a efectelor asupra mediului înconjurător.

În privinţa monitorizării efectelor implementării PNDR asupra mediului au fost analizaţi indicatorii de impact propuşi în cadrul programului şi au fost făcute propuneri de indicatori suplimentari care să permită o evaluare completă a impactului acţiunilor ce se vor desfăşura în cadrul PNDR.

În concluzie, apreciem că implementarea PNDR va avea un efect pozitiv asupra mediului, în principal în spaţiul rural românesc cu o contribuţie importantă la dezvoltarea durabilă a acestui spaţiu. Putem afirma că acest program va permite dezvoltarea socială şi economică a spaţiului rural românesc prin consolidarea şi protejarea temeliei sale naturale.

ANEXA 3B
Raportul de mediu pentru Evaluarea Strategică de Mediu a PNDR

CUPRINS

1Introducere 636
2Metodologia elaborării SEA pentru PNDR 637
2.1 Etapa de încadrare 637
2.2 Etapa de definitivare a proiectului de program şi de realizare a raportului de mediu 639
3Scurtă prezentare a Programului Naţional de Dezvoltare Rurală 642
3.1 Contextul actual 642
3.2 Structura PNDR 643
3.3 Obiectivele programului 645
3.4 Relaţia cu alte programe relevante 651
4Aspecte relevante ale stării mediului 653
4.1 Starea actuală a mediului 653
4.1.1 Aer 653
4.1.2 Apă 655
4.1.3 Sol 657
4.1.4 Schimbări climatice 659
4.1.5 Biodiversitate 659
4.1.6 Managementul riscurilor 662
4.1.7 Peisajul 663
4.1.8 Patrimoniul cultural 664
4.1.9 Conservarea resurselor naturale 665
4.1.10 Sanătate umană 668
4.1.11 Transport durabil 669
4.1.12 Turism rural 670
4.2 Modificări propuse analizei SWOT a PNDR pentru aspectele de mediu analizate ... 671
4.3 Evoluţia stării mediului în situaţia neimplementării PNDR 673
5 Caracteristicile de mediu ale zonelor posibil a fi afectate semnificativ de implementarea PNDR 677
6Probleme de mediu existente relevante pentru PNDR 677
7Obiectivele de protecţie a mediului stabilite la nivel naţional, comunitar sau internaţional care sunt relevante pentru PNDR 679
8Potenţiale efecte semnificative asupra mediului 680
8.1 Metodologia de evaluare 680
8.2 Evaluarea cuantumului investiţiilor de mediu ale PNDR 681
8.3 Efecte asupra mediului generate de implementarea Axei 1 684
8.4 Efecte asupra mediului generate de implementarea Axei 2 697
8.5 Efecte asupra mediului generate de implementarea Axei 3 710
8.6 Efecte asupra mediului generate de implementarea Axei 4 718
8.7 Evaluarea efectelor de mediu cumulative ale implementării PNDR asupra obiectivelor de mediu relevante 721
9Potenţiale efecte semnificative asupra mediului în context transfrontieră 726
10Măsurile propuse pentru a preveni, reduce şi compensa cât de complet posibil orice efect advers asupra mediului al implementării PNDR 727
11Expunerea motivelor care au condus la selectarea variantelor alese şi descrierea modului în care s-a efectuat evaluarea 728

12Măsurile avute în vedere pentru monitorizarea efectelor semnificative ale implementării PNDR 729
13Rezumat non-tehnic 735

INDEX TABELE

Tabel nr. 0-1 Membrii Grupului de Lucru SEA 639
Tabel nr. 0-2 Întâlnirile grupului de lucru SEA-PNDR..... 640
Tabel nr. 0-1 Corelarea dintre obiectivele strategice, obiectivele specifice şi măsurile propuse în axa 1 a PNDR..... 647
Tabel nr. 0-2 Corelarea dintre obiectivele strategice, obiectivele specifice şi măsurile propuse în axa 2 a PNDR..... 648
Tabel nr. 0-3 Corelarea dintre obiectivele strategice, obiectivele specifice şi măsurile propuse în axa 3 a PNDR..... 650
Tabel nr. 0-4 Corelarea dintre obiectivele strategice, obiectivele specifice şi măsurile propuse în cadrul axei 4 a PNDR..... 651
Tabel nr. 0-1 Situaţia resurselor interne de energie epuizabilă 666
Tabel nr. 0-2 Modificări propuse pentru analiza SWOT (propunerile sunt scrise cu culoare albastră)..... 672
Tabel nr. 0-3 Evoluţia posibilă a mediului în absenţa PNDR (alternativa 0)..... 673
Tabel nr. 0-1 Probleme de mediu relevante pentru PNDR..... 677
Tabel nr. 0-1 Aspecte de mediu şi obiectivele relevante de mediu stabilite în cadrul grupului de lucru SEA-PNDR. 679
Tabel nr. 0-1Scala de cuantificare a impactului generat de obiectivele specifice ale PNDR asupra obiectivelor de mediu relevante..... 681
Tabel nr. 0-2 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.1 (Axa 1) 685
Tabel nr. 0-3 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.2 (Axa 1) 687
Tabel nr. 0-4 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.3 (Axa 1) 689
Tabel nr. 0-5 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.4 (Axa 1) 691
Tabel nr. 0-6 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.5 (Axa 1) 693
Tabel nr. 0-7 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.6 (Axa 1) 695
Tabel nr. 0-8 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.1 (Axa 2) 698
Tabel nr. 0-9 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.2 (Axa 2) 700
Tabel nr. 0-10 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.3 (Axa 2) 702
Tabel nr. 0-11 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.4 (Axa 2) 704
Tabel nr. 0-12 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.5 (Axa 2) 706
Tabel nr. 0-13 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.6 (Axa 2) 708
Tabel nr. 0-14 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 3.1 (Axa 3) 711

Tabel nr. 0-15 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 3.2 (Axa 3) 713
Tabel nr. 0-16 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivele specifice 3.3, 3.4 şi 3.5 (Axa 3)..... 714
Tabel nr. 0-17 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 3.6 (Axa 3) 717
Tabel nr. 0-18 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 4.1 (Axa 4) 719
Tabel nr. 0-19 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 4.2 (Axa 4) 720
Tabel nr. 0-20 Evaluarea cumulativă a efectelor implementării PNDR 722
Tabel nr. 0-1 Indicatori de impact propuşi pentru monitorizarea efectelor PNDR asupra mediului. 731

INDEX FIGURI

Figura nr. 8-1 Investiţii potenţiale de mediu în cadrul Axei 1 a PNDR 682
Figura nr. 8-2 Investiţii potenţiale de mediu în cadrul Axei 2 a PNDR 682
Figura nr. 8-3 Investiţii potenţiale de mediu în cadrul Axei 3 a PNDR 683
Figura nr. 8-4 Investiţii potenţiale de mediu în cadrul Axei 4 a PNDR 683
Figura nr. 8-5 Investiţii potenţiale de mediu pe cele patru axe ale PNDR 684
Figura nr. 8-6 Reprezentarea grafică a impactului generat asupra obiectivelor relevante de mediu de implementarea axei nr. 1.....685
Figura nr. 8-7 Reprezentarea grafică a impactului generat asupra obiectivelor relevante de mediu de implementarea axei nr. 2.....698
Figura nr. 8-8 Reprezentarea grafică a impactului generat asupra obiectivelor relevante de mediu de implementarea axei nr. 3.....711
Figura nr. 8-9 Reprezentarea grafică a impactului generat asupra obiectivelor relevante de mediu de implementarea axei nr. 4.....719
Figura nr. 8-10 Evaluarea efectelor de mediu cumulative ale implementării PNDR 722

Listă de abrevieri şi acronime

CSNR	Cadrul Strategic Naţional de Referinţă
Directiva SEA	Directiva Consiliului European nr. 2001/42/CE privind evaluarea efectelor anumitor planuri şi programe asupra mediului
EIA	Evaluarea impactului asupra mediului (evaluarea la nivel de proiect a efectelor de mediu)
EPC	EPC Consultanţă de mediu – elaboratorul raportului SEA
FC	Fond de Coeziune
FEADR	Fondul European pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală
FEDR	Fondul European pentru Dezvoltare Regională
GAEC	Good Agricultural and Ecological Conditions (en)
GES	Gaze cu efect de seră
HG 1076/2004	Hotărârea de Guvern nr. 1076/8.07.2004 de stabilire a procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri şi programe (JO nr. 707/5.08.2004)
HNV	High Natural Value (en.) – Teren cu valoare naturală ridicată
IMM	Întreprinderi mici şi mijlocii
LFA	
Manual GRDP	Manualul privind SEA pentru politica de coeziune 2007-2013
MAI	Ministerul Administraţiei şi Internelor
MAPDR	Ministerul Agriculturii Pădurilor şi Dezvoltării Rurale
MCTI	Ministerul Comunicaţiilor şi Tehnologiei Informaţiei
MEC	Ministerul Economiei şi Comerţului
MEdC	Ministerul Educaţiei şi Cercetării
MFP	Ministerul Finanţelor Publice
MIE	Ministerul Integrării Europene
MMGA / MMDD	MinisterulMediului şi Gospodării Apelor / Din aprilie 2007 Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile
Natura 2000	Reţea Europeană de Arii protejate creată pentru conservarea habitatelor şi speciilor de interes comunitar.
ONG	Organizaţii neguvernamentale
PAC	Politica Agricolă Comună
PND	Plan naţional de dezvoltare
PNDR	Programul Naţinal pentru Dezvoltare Rurală
PNSDR	Planul Naţional Strategic pentru Dezvoltare Rurală
SAU	Suprafaţă Agricolă Uilizată
SEA	Evaluare strategică de mediu
SEDD	Strategia europeană de dezvoltare durabilă (strategia Gothenburg, 2001)
SCI	Situri de Importanţă Comunitară
SPA	Arii Speciale de Protecţie Avifaunistică
UE	Uniunea Europeană
WFD	Water Framework Directive – Directiva Cadru Apă

Introducere

Lucrarea de faţă reprezintă Raportul de mediu pentru Evaluarea Strategică de Mediu a Planului Naţional de Dezvoltare Rurală (PNDR). Lucrarea a fost întocmită de EPC Consultanţă de Mediu, societate acreditată de Ministerul Mediului şi Gospodăririi Apelor pentru elaborarea de studii de impact asupra mediului (Certificat EIM-06-350 / 21.11.2006) în baza contractului încheiat cu Agrotec SPA, membră a consorţiului Scanagri.

Raportul de mediu a fost întocmit în conformitate cu cerinţele de conţinut ale Anexei nr.2 a Hotărârii de Guvern nr. 1076/ 2004 „privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri şi programe".

Raportul de mediu SEA a fost elaborat în cadrul Asistenţei Tehnice pentru evaluarea Ex-ante a PNDR .

Programul Naţional pentru Dezvoltare Rurală (PNDR) a fost elaborat de către Autoritatea de Management pentru Programul Naţional de Dezvoltare Rurala din cadrul Ministerului Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale din România în conformitate cu Articolul 11 şi 12 al Regulamentului Consiliului Europei nr. 1698/2005 şi Liniile Directoare Strategice Comunitare pentru Dezvoltare Rurală.

PNDR reprezintă instrumentul de accesare a Fondului European Agricol pentru Dezvoltare Rurala (FEADR) şi a fost elaborat pentru perioada 2007 – 2013.

PNDR se adresează teritoriului rural românesc (cu o densitate a populaţiei mai mică de 150 loc/km^2), respectiv 93,6% din suprafaţa României căreia îi corespunde 48% din populaţia totală a ţării. Programul se bazează pe o abordare teritorială integrată prin asigurarea complementarităţii, consistenţei şi conformităţii cu alte fonduri comunitare şi naţionale.

În procesul de elaborare al PNDR au fost implicaţi numeroşi actori publici şi privaţi, organizaţi în patru grupuri de lucru (pentru fiecare din cele patru axe) formate din experţi ai Ministerului Agriculturii, ai altor instituţii guvernamentale, ai ONG-urilor şi asociaţiilor profesionale şi ai autorităţilor regionale.

Metodologia elaborării SEA pentru PNDR

Scopul evaluării strategice de mediu este acela de a contribui la integrarea consideraţiilor cu privire la mediu în pregătirea şi adoptarea PNDR. Parcurgerea procedurii SEA este o garanţie a promovării dezvoltării durabile în cadrul PNDR.

Evaluarea strategică de mediu s-a realizat în baza cerinţelor Directivei SEA (Directiva Consiliului European nr. 2001/42/CE privind evaluarea efectelor anumitor planuri şi programe asupra mediului) şi a Hotărârii de Guvern nr. 1076/8.07.2004 de stabilire a procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri sau programe (MO nr. 707/5.08.2004).

Metodologia utilizată în evaluarea strategică de mediu a PNDR a inclus toate cerinţele documentelor mai sus amintite precum şi recomandările metodologice din „Manualul SEA pentru Politica de Coeziune 2007-2013", elaborat în cadrul proiectului Interreg IIIC „Greening Regional Development Programmes" („Programe de dezvoltare regională ecologică"). Acest manual a fost considerat de DG Regio şi DG Mediu în 2006 ca fiind adecvat pentru realizarea SEA a programelor pentru politica de coeziune UE din 2007-2013.

Procedura SEA (conform HG 1076/2004) presupune parcurgerea următoarelor etape:

a) etapa de încadrare a programului în procedura evaluării de mediu;
b) etapa de definitivare a proiectului de program şi de realizare a raportului de mediu;
c) etapa de analiză a calităţii raportului de mediu.

Etapa de încadrare

În conformitate cu cerinţele art.9 alin.(2) din HG 1076/2004, Direcţia Generală de Dezvoltare Rurală din Ministerul Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale, în calitate de titular al Programului Naţional de Dezvoltare Rurală, a notificat Ministerul Mediului şi Gospodăririi Apelor prin adresa cu nr.68582/08.11.2006 cu privire la elaborarea primei versiuni a programului.

În conformitate cu cerinţele art.9 alin.(3) din HG 1076/2004, odată cu notificarea, s-a trimis şi prima versiune a PNDR şi s-a solicitat declanşarea etapei de încadrare pentru a se decide dacă programul se supune procedurii evaluării strategice de mediu.

Prima versiune a PNDR a fost analizată în cadrul Direcţiei Generale Evaluare Impact, Controlul Poluării şi Managementul Riscului din Ministerul Mediului şi Gospodăririi Apelor. Ca răspuns la notificarea MAPDR, MMGA prin adresa nr. 169.378/AF/13.11.2006 a constatat următoarele:

- PNDR se încadrează în programele supuse evaluării de mediu prevăzută în art. 5 alin. 2 din HG. 1076/2004;
- Sunt de parcurs etapele de definitivare a proiectului de program şi realizare a raportului de mediu precum şi etapa de analiză a raportului de mediu;
- Este obligatorie constituirea grupului de lucru special pentru PNDR.

Prin adresa mai sus menţionată MMGA a indicat şi componenţa necesară a grupului de lucru, respectiv reprezentanţi ai următoarelor instituţii:

- Ministerul Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale, în calitate de titular;

- Ministerul Sănătăţii;
- Ministerul Finanţelor Publice;
- Ministerul Integrării Europene;
- Ministerul Transporturilor, Construcţiilor şi Turismului;
- Ministerul Muncii, Solidarităţii Sociale şi Familiei;
- Ministerul Educaţiei şi Cercetării;
- Ministerul Administraţiei şi Internelor;
- Ministerul Economiei şi Comerţului;
- Ministerul Comunicaţiilor şi Tehnologiei Informaţiei;
- Ministerul Mediului şi Gospodăririi Apelor. Direcţia Conservarea Naturii. – Biodiversitate;
- Două persoane fizice sau juridice atestate conform prevederilor legale în vigoare dar şi experţi ce pot fi angajaţi după caz.

Referitor la oportunitatea desfăşurării procedurii SEA, trebuie amintit că în data de 16.12.2006, Misiunea României pe lângă UE – Bruxelles a transmis infograma cu nr. 7335, adresată Ministerului Integrării Europene, Ministerului Finanţelor Publice şi MMGA, prin care se aduce la cunoştinţă opinia formulată în scris a Directoratului General pentru Mediu al Comisiei Europene [ENV.D.3/DK D(2006) 24315/12.12.2006] prin care se subliniază obligativitatea aplicării Directivei SEA pentru programele operaţionale 2007 – 2013 (inclusiv cele finanţate din Fondul European pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală). Documentul mai sus menţionat precizează că SEA poate fi încorporată în evaluarea ex-ante şi că aceasta din urmă trebuie să menţioneze măsura în care au fost luate în considerare, în programele respective, rezultatele SEA.

Ministerul Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale a respectat solicitările exprimate de MMGA prin adresa nr. 169.378/AF/13.11.2006. Astfel:

- În conformitate cu art.29 din HG 1076/2004, prin Notificarea nr.68604 din 10.11.2006, s-a decis postarea pe situl de Internet al MAPDR (www.maap.ro) a primei versiuni a PNDR. De asemenea o versiune tipărită a acestui document a fost pusă la dispoziţia Direcţiei de Comunicare şi Informaţii Publice a MAPDR pentru a fi consultat de către public.
- În data de 14.11.2006 a fost publicat în cotidianul România Liberă anunţul conform căruia titularul proiectului anunţă publicul interesat de declanşarea etapei de încadrare pentru a decide dacă programul se supune procedurii evaluării strategice de mediu Anunţul precizează faptul că programul poate fi consultat pe site-ul Ministerului Mediului şi Gospodăririi Apelor şi la registratura acestei instituţii. Termenul pentru primirea observaţiilor sugestiilor şi comentariilor a fost de 15 zile în conformitate cu cerinţele legislaţiei în vigoare.
- În data de 5.12.2006, prin adresa cu nr.68.810, MAPDR a înştiinţat ministerele indicate în adresa MMGA privind intenţia constituirii grupului de lucru SEA, solicitând desemnarea a câte două persoane care să participe la şedinţele grupului de lucru. Prima întâlnire a grupului de lucru a fost stabilită pentru data de 17.01.2007.
- În data de 14.12.2006 (adresa nr.68.895) a fost aprobată de către Secretarul de Stat din MAPDR, Dl. Dănuţ Apetrei, o listă cu 7 angajaţi ai aceluiaşi minister care să participe la şedinţele grupului de lucru. Personale nominalizate şi acceptate sunt: Rodica Matei, Vasile Mihăila, Viorica Popescu, Mihai Constantinescu, Andrei-Ştefan Bălan, Andreea Agrigoroaei, Teodora Popa.

În urma adresei MAPDR nr.68.810/05.12.2006, fiecare din instituţiile solicitate au făcut nominalizări (vezi tabelul nr. 2-1).

Tabel nr. 0-1 Membrii Grupului de Lucru SEA

Instituţia	Direcţia	Persoana Nominalizată	Adresa nr.	Date de contact
Ministerul Mediului şi Gospodăririi Apelor	Direcţia Generală Evaluare Impact, Controlul Poluării	Dl. Constantin Pulbere	92.108/28.01.2007	Tel: 3167735; 3166154 Fax: 3150421 e-mail: constantin.pulbere@mmediu.ro
Ministerul Sănătăţii Publice		Dna. Dr. Anca Tudor.		Tel: Fax: e-mail:
Ministerul Educaţiei şi Cercetării	Direcţia Învăţământ Preuniversitar	Dl. Neacşu Ioan	45.339/07.12.2006	Tel: 314732 Mobil: 0724074093 e-mail: neacsu@mec.edu.ro
Ministerul Administraţiei şi Internelor	Unitatea de Politici Publice	Dna. Veronica Mihai	70.362/14.12.2006	Tel: 3037080 int 11357 e-mail: mihai.veronica@mai.gov.ro
Ministerul Economiei şi Comerţului	Direcţia Infrastructura Calităţii şi Mediu	Dna. Daniela Galatanu	213.002/12.12.2006	Tel: 2025181 e-mail: daniela_galateanu@minind.ro
Ministerul Integrarii Europene		Dl. Ionuţ Sandu	43.926/07.12.2006	Tel: 3011541; Fax: 3011636; e-mail: ionut.sandu@mie.ro
Ministerul Finanţelor Publice	Direcţiei de Analiză şi Programare	Dl. Dorin Dorian	102.564/21.12.2006	Tel: Fax: e-mail:
Ministerul Comunicaţiilor şi Tehnologiei Informaţiei	Direcţia Comunicaţii şi Programe Europene	Dl. Adrian Ionescu	623/13.12.2006	Tel: Fax: e-mail:
Ministerul Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale	Direcţia de Dezvoltare Rurală			
EPC Consultanţă de mediu	Persoană juridică atestată de MMGA	Dl Marius Nistorescu		Tel/Fax: 3355195 Mobil: 0745084444 e-mail: office@epcmediu.ro

Etapa de definitivare a proiectului de program şi de realizare a raportului de mediu

În intervalul ianuarie – mai 2007 a avut loc ***definitivarea proiectului PNDR*** (proces început în iunie 2006). În paralel cu acest proces s-au desfăşurat întâlnirile grupului de lucru SEA-PNDR precum şi elaborarea raportului de mediu.

Modul de lucru în cadrul grupului de lucru a fost următorul:

- Reprezentanţii MAPDR au propus dezbaterea PNDR prin prezentarea ierarhiei obiectivelor, a măsurilor programului şi a modului de alocare a fondurilor;
- Reprezentantul MMGA a prezentat cerinţele legate de procedura SEA şi de conţinutul şi calitatea raportului de mediu;
- Expertul de mediu a prezentat metodologia de lucru şi principalii paşi de urmat pentru întocmirea raportului de mediu;
- Expertul de mediu a propus grupului de lucru dezbaterea următoarelor aspecte:
  - Nivelul la care se va face analiza impactului de mediu (obiective generale / obiective specifice / măsuri);
  - Modalitatea de evaluare şi scala de evaluare adecvată;
  - Obiectivele relevante de mediu;
  - Alternativa „0" a implementării PNDR.
- Propunerile făcute de expertul de mediu au fost analizate separat de membrii grupului de lucru şi dezbătute în cadrul şedinţelor. Opiniile şî recomandările au contribuit într-o mare măsură la modelarea metodologiei de lucru şi a conţinutului raportului de mediu;
- Reprezentanţii MAPDR au asigurat integrarea în forma finală a PNDR a tuturor propunerilor făcute de membrii grupului de lucru inclusiv concluziile şi propunerile raportului de mediu.

Calendarul întâlnirilor grupului de lucru şi tematica dezbaterilor este prezentat în tabelul 2-2. Minutele întâlnirilor sunt prezentate în Anexă.

Tabel nr. 0-2 Întâlnirile grupului de lucru SEA-PNDR

Nr.	Data	Tematica	Participanţi	Dezbateri
1	17.01.2007	Reuniunea preliminară	MAPDR; MEC; MAI; MIE; MTCT; MFP; MCTI; MEdC; MMGA; EPC.	• Prezentarea primei versiuni a PNDR; • Prezentarea procedurii SEA; • Propuneri şi discuţii.
2	02.02.2007	A doua reuniune – metodologia de evaluare	MAPDR; MEC; MAI; MIE; MTCT; MFP; MCTI; MEdC; MMGA; EPC.	• Identificarea aspectelor de mediu relevante; • Stabilirea criteriilor pentru determinarea efectelor semnificative potenţiale asupra mediului; • Stabilirea nivelului de analiză.
3	20.02.2007	A treia reuniune – stabilirea obiectivelor relevante de mediu	MAPDR; MEC; MAI; MIE; MTCT; MFP; MCTI; MEdC; MMGA; EPC.	• Propunerea şi analiza obiectivelor relevante de mediu; • Prezentarea şi dezbaterea coordonatelor pentru evaluarea alternativei „0"
4	12.03.2007	A patra reuniune – alternativa „0"	MAPDR; MEC; MAI; MIE; MCTI; MEdC; MMGA; EPC.	• Prezentarea şi dezbaterea alternativei „0"
5	22.03.2007	A cincea reuniune – evaluarea efectelor	MAPDR, MEC, MCTI, MSP, MMGA, EPC.	• Prezentarea şi dezbaterea evaluării preliminare a impactului PNDR asupra obiectivelor relevante de mediu.

		semnificative		
6	11.04.2007	A şasea reuniune – Dezbaterea alternativelor	MADR, MEC, MCTI, MSP, MIE, M.Ed.C, MEF, MMGA.	• Discuţii privind alternative la măsurile cu impact negativ.
7	09.05.2007	A şaptea reuniune – prezentarea raportului SEA	MAPDR; MEC; MAI; MIE; MTCT; MFP; MCTI; MEdC; MMGA; EPC.	• Prezentarea formei finale a PNDR; • Discuţii privind alternativele unor măsuri; • Analiza raportului SEA.

Elaborarea raportului de mediu a presupus parcurgerea următoarelor etape:

- Analiza ***stării mediului*** în spaţiul rural, luând în considerare datele şi informaţiile existente, incluzând aici cele care au stat la baza caracterizării condiţiilor de mediu în carul PNDR;
- În urma caracterizării stării actuale a mediului a fost identificat un set de ***aspecte de mediu*** şi ***probleme de mediu*** ce sunt relevante pentru spaţiul rural şi care pot fi abordate direct prin intermediul PNDR;
- Pentru aspectele de mediu şi problemele de mediu identificate au fost formulate ***obiective relevante de mediu*** cărora programul trebuie să se adreseze;
- ***Analiza critică a conţinutului primei versiuni a PNDR***. Analiza a ţinut cont atât de contextul în care a fost elaborat documentul de programare, de modul în care documentul răspunde cerinţelor identificate pentru mediul rural şi a modului în care consideraţiile de mediu sunt incluse în cadrul documentului;
- A fost realizată o analiză a evoluţiei probabile a mediului (a acelor aspecte de mediu relevante, identificate anterior) în condiţiile neimplementării PNDR (***alternativa*** „***0***”);
- A fost ***evaluat impactul potenţial asupra mediului*** generat de implementarea PNDR, la nivelul obiectivelor specifice (vezi capitolul 8.1 pentru setul de argumente care au condus la selectarea acestui nivel de analiză);
- Pe baza evaluării la nivel de obiective a fost elaborată o ***evaluare cumulativă*** care să poată oferii o imagine de ansamblu asupra posibilelor evoluţii viitoarea ale stării mediului în condiţiile implementării PNDR;
- A fost de asemenea realizată o ***evaluare asupra indicatorilor de monitorizare*** prevăzuţi de PNDR cu recomandarea unor indicatori suplimentari, acolo unde a fost cazul;
- Pe baza analizelor efectuate a fost propus un ***set de recomandări*** privind prevenirea, reducerea şi compensarea oricărui potenţial efect advers asupra mediului asociat implementării PNDR.
- După parcurgerea acestor etape a fost compilat un draft al raportului de mediu care a fost supus dezbaterii grupului de lucru în data de 9 mai 2007.

Scurtă prezentare a Programului Naţional de Dezvoltare Rurală

Contextul actual

La 1 ianuarie 2007, România a devenit stat membru al Uniunii Europene. Uniunea numără în prezent 27 de state membre, reunite în jurul unor valori istorice, politice, economice, culturale şi sociale comune.

Între statele membre există considerabile disparităţi în ceea ce priveşte produsul intern brut (PIB) pe cap de locuitor. Pentru eliminarea acestor disparităţi, UE urmăreşte promovarea, în intervalul 2007 – 2013, a unei politici de coeziune dezvoltată pe baza a trei obiective:

1. Convergenţă;
2. Competitivitate regională şi ocupare;
3. Cooperare teritorială.

Aceste obiective vor fi atinse prin alocarea de sprijin financiar statelor membre din:

- Fondul European de Dezvoltare Regionala - FEDR;
- Fondul Social European - FSE;
- Fondul de Coeziune – FC;
- Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Regională – FEADR.

Accesarea fondurilor comunitare este condiţionată de elaborarea de către statele membre a unor documente de programare, care să indice domeniile spre care va fi orientată asistenţa financiară a UE.

De interes pentru spaţiul rural românesc este **FEADR**, din acesta urmând să se realizeze co-finanţarea politicii de dezvoltare rurală. Această politică are drept obiectiv creşterea dinamismului economic al zonelor rurale din România, cu menţinerea dinamismului social, agriculturii durabile şi asigurarea conservării şi îmbunătăţirii resurselor naturale.

În decembrie 2005 a fost finalizat **Planul Naţional de Dezvoltare** (PND) pentru 2007 - 2013, instrument de prioritizare a investiţiilor publice pentru dezvoltare prin care România va încerca să recupereze cât mai rapid disparităţile de dezvoltare socio-economică faţă de ţările membre ale Uniunii Europene. PND a stabilit direcţiile de alocare a fondurilor publice pentru investiţii cu impact semnificativ asupra dezvoltării economice şi sociale din surse interne (bugetul statului, bugete locale etc) sau externe (fondurile structurale şi de coeziune, fonduri UE pentru dezvoltare rurală şi pescuit, credite externe, etc.). În PND au fost identificate şase priorităţi naţionale de dezvoltare, ce grupează în interior o multitudine de domenii şi sub-domenii prioritare:

1. Creşterea competitivităţii economice şi dezvoltarea economiei bazate pe cunoaştere;
2. Dezvoltarea şi modernizarea infrastructurii de transport;
3. Protejarea şi îmbunătăţirea calităţii mediului;
4. Dezvoltarea resurselor umane, promovarea ocupării şi a incluziunii sociale şi întărirea capacităţii administrative;
5. Dezvoltarea economiei rurale şi creşterea productivităţii în sectorul agricol;
6. Diminuarea disparităţilor de dezvoltare între regiunile ţării.

De interes direct pentru PNDR este elaborarea **Planului Naţional Strategic pentru Dezvoltare Rurală** care acoperă perioada de programare 2007-2013. Acest document precizează priorităţile şi direcţiile dezvoltării rurale în strânsă legatură cu priorităţile comunitare. PNS reprezintă baza pentru implementarea Programului Naţional de Dezvoltare Rurală pentru 2007-2013. Elaborarea PNS a avut la bază Regulamentul Consiliului (CE) nr. 1698/2005 din 20 septembrie 2005 privind sprijinul pentru dezvoltarea rurală prin Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurala (FEADR). Măsurile Planului Naţional Strategic iau în considerare Liniile Strategice Comunitare ce fac referire la mediul rural.

În cadrul PNS a fost realizată o analiză a situaţiei socio-economice şi de mediu în urma căreia au fost selectaţi şi indicatorii de bază. De asmenea este prezentată strategia generală şi modul în care s-a făcut transpunerea priorităţilor comunitare precum şi stabilirea priorităţilor naţionale, sunt prezentate axele, obiectivele cuantificabile şi indicatorii strategici. Tot în cadrul PNS sunt prezentate resursele financiare ale PNDR şi modul de alocare financiară între axe.

Structura PNDR

Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013 este un document de 300 pagini, structurat pe 16 capitole după cum urmează:

1. **Titlul programului**

Titlul programului este: Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013.

2. **Aria geografică pe care se aplică programul**

Se precizează faptul că programul se va implementa pe tot teritoriul României. În capitolul 3.1 este definită zona rurală din România (87,1% din teritoriu şi 45,1% din populaţie la 1 iulie 2005).

3. **Analiza situaţiei actuale**

Este prezentată situaţia sectorului agricol, silvic şi alimentar. Sunt descrise condiţiile de mediu (caracteristici principale, biodiversitate, managementul resurselor naturale în agricultură şi silvicultură, agricultura ecologică şi aspectele legate de schimbările climatice). Este prezentată de asemenea o caracterizare a economiei rurale şi a calităţii vieţii în mediul rural (situaţie demografică, IMM-uri, turism, infrastructura rurală şi serviciile, cultura, educaţia şi formarea). Capitolul este închis de analiza SWOT, prezentarea strategiei aleasă pentru atingerea punctelor tari şi a punctelor slabe şi concluziile evaluării ex-ante.

4. **Justificarea priorităţilor propuse**

Este prezentată justificarea priorităţilor propuse în raport cu Liniile Directoare Strategice ale Comunităţii Europene şi Planul Naţional Strategic. Este prezentată ierarhia obiectivelor, măsurile şi justificările priorităţilor din cadrul fiecărei axe. Tota aici este inclusă şi o secţiune în care sunt descrise cerinţele de tranziţie de la perioada de programare 2000-2006 la perioada de programare 2007 – 2013 şi o identificare a complementarităţii cu alte instrumente relevante ale PAC. Tot în acest capitol au fost incluse şi fişele detaliate ale tuturor măsurilor propuse.

5. **Cerinţe generale**

Este prezentată, sub formă tabelară, o informare cu privire la măsurile propuse pentru fiecare axă şi descrierea acestora (un rezumat al fişelor măsurilor).

6. **Planul de finanţare**

Este prezentat sub forma a două tabele reprezentând:

a) contribuţia anuală din cadrul FEADR şi
b) planul financiar pe axe.

7. Alocarea indicativă pentru măsurile de dezvoltare rurală

Este inclus un tabel care prezintă alocarea indicativă pe măsuri cu defalcarea cheltuielii publice şi a celei private.

8. Finanţarea naţională suplimentară

Acest capitol nu a fost pus la dispoziţie până la data finalizării raportului SEA.

9. Elemente necesare evaluării în concordanţă cu regulile de concurenţă

Sunt prezentate elementele de conformitate cu cerinţele art. 87, 88 şi 89 din Tratatul de Aderare la CE.

10. Complementaritatea cu măsurile finanţate din alte instrumente ale PAC

Sunt identificate şi prezentate elementele de complementaritate cu alte instrumente de finanţare (instrumente structurale)

11. Desemnarea autorităţilor responsabile pentru implementarea PNDR

Sunt prezentate detaliat şi schematic elementele sistemului instituţional de administrare, control şi implementare al PNDR (autoritate de management, agenţia de plăţi, organismul de certificare, APIA, organismul de coordonare).

12. Monitorizare şi evaluare

Este descrisă structura sistemului de monitorizare, a modului de raportare şi de gestiune a datelor. De asemenea este prezentată descrierea sistemului de evaluare (obiective, etapele de evaluare şi modul de raportare).

13. Acţiuni pentru informare şi publicitate

Este descris modul în care se va realiza conştientizarea opiniei publice şi a potenţialilor beneficiari asupra modului de accesare a fondurilor, asupra conţinutului măsurilor şi asupra modalităţilor de promovare a rezultatelor programului.

14. Desemnarea partenerilor procesului de consultare

Este descrisă metodologia şi rezultatele procesului de consultare în elaborarea PNDR. Este inclusă lista partenerilor în grupurile de lucru organizate pentru fiecare axă.

15. Oportunităţi egale între femei şi bărbaţi şi nediscriminare

Sunt prezentate măsurile luate pentru promovarea egalităţii de şanse între bărbaţi şi femei şi de prevenire a oricăror forme de discriminare.

16. Operaţiuni de asistenţă tehnică

Sunt descrise activităţile de pregătire, management, monitorizare, evaluare, informare şi control

În perioada de elaborare a documentului au fost propuse mai multe variante revizuite. Ultima variantă de lucru a fost cea din 17.04.2007.

Obiectivele programului

Programul Naţional de Dezvoltare Rurală este structurat pe baza unei ierarhii clare a obiectivelor, după cum urmează:

- Obiective generale;
- Obiective strategice;
- Obiective specifice.

Au fost formulate patru **obiective generale**, fiecăruia fiindu-i asociat câte o Axă prioritară:

1. Creşterea competitivităţii sectoarelor agro-alimentar şi forestier (Axa 1);
2. Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural prin utilizarea durabilă a terenurilor agricole şi forestiere (Axa 2);
3. Creşterea calităţii vieţii în mediul rural şi încurajarea diversificării economiei rurale (Axa 3);
4. Demararea şi funcţionarea iniţiativelor de dezvoltare locală (Axa 4).

Pentru primele 3 axe au fost formulate câte 3 **obiective strategice** şi câte 6 **obiective specifice**. Pentru axa 4 au fost propuse 2 obiective strategice şi două obiective specifice. Pentru cele 20 de obiective specifice au fost propuse un total de 25 de **măsuri**. Enunţul obiectivelor şi al măsurilor precum şi corelarea dintre ele este prezentat în tabelul nr 3-1.

Elementele de bază din cadrul strategiei pe care o desfăşoară PNDR-ul, sunt:

- Urmărirea liniilor directoare ale Comisiei Europene, care la rândul lor vizează anumite priorităţi:
  - îmbunătăţirea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier;
  - îmbunătăţirea mediului şi a peisajului;
  - îmbunătăţirea şi încurajarea diversificării economiei rurale;
  - dezvoltarea antreprenoriatului local.
- Considerarea principiilor directoare ale PAC, stabilite la Goteborg şi în cadrul strategiei de la Lisabona a căror idei converg de la încurajarea produselor de calitate superioară, sănătoase până la aplicarea celor mai bune metode pentru a nu vătăma mediul protejând astfel biodiversitatea.
- Experienţa programelor anterioare derulate de Ministerul Agriculturii, precum:
  - SAPARD (2000-2006);
  - Programul Fermierul – pentru susţinerea investiţiilor din agricultură şi din sectoarele de procesare, depozitare, conservare şi alte sectoare care ţin de specificul activităţilor agricole.
  - Programul Renta Viageră Agricolă – plăţi către rentierului agricol, având siguranţa unei surse viagere garantate de stat.
  - Programul de creştere a competitivităţii produselor alimentare – destinat agenţilor economici în scopul creşterii calităţii în domeniul alimentar (aprobat prin Rezoluţia Consiliului nr 1999/C 56/01).

Scurtă prezentare a priorităţilor celor 4 axe

<u>Axa 1 – Creşterea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier</u>

Priorităţile axei 1 vizează **o mai bună valorificare a potenţialului rural**, precum şi **îmbunătăţirea competitivităţii** pentru creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere. Este vizată dezvoltarea fermelor de semi-subzistenţă, în ferme familiale comerciale, precum şi modernizarea agriculturii comerciale, care este reprezentată de fermele familiale şi de întreprinderile mari.

Un accent deosebit se pune pe modernizarea şi restructurarea exploataţiilor agricole prin introducerea de noi tehnologii şi inovaţii. Aceasta va permite dezvoltarea echilibrată sub aspect calitativ şi cantitativ a sectorului de producţie primară în raport cu sectoarele de procesare şi comercializare a produselor agricole. Modernizarea şi restructurarea exploataţiilor agricole va permite creşterea calităţii şi producţiei biologice, diversificarea producţiei, incluzând obţinerea şi utilizarea de energie regenerabilă şi respectarea normelor comunitare privind cerinţele de eco-condiţionalitate (cross-compliance).

Promovarea competitivităţii se intenţionează a se face prin:

- transformarea fermelor de semi-subzistenţă în exploataţii familiale;
- transferul exploataţiilor agricole de la fermierii în vârstă către alţi fermieri, în special către tinerii fermieri realizându-se o revigorare a forţei de muncă ocupată în agricultură şi o îmbunătăţire a managementului;
- creşterea dimensiunii exploataţiilor, precum şi asocierea lor în vederea comercializării în comun a produselor.

Sprijinul acordat pentru creşterea competitivităţii sectorului agricol şi celui forestier va fi orientat în primul rând către întreprinderile mici şi mijlocii, considerate a fi cele mai în măsură să valorifice potenţialul local şi să crească valoarea adăugată a produselor locale, în special a celor tradiţionale. De asemenea, pentru îmbunătăţirea managementului fondului funciar agricol şi forestier şi adaptarea agriculturii şi silviculturii în acord cu măsurile de creştere a competitivităţii este prevăzută sprijinirea investiţiilor pentru creşterea gradului de accesibilitate, o mai bună gestionare a resurselor de apă şi asigurarea utilităţilor în exploataţiile agricole.

Pentru îmbunătăţirea performanţei generale a întreprinderilor din sectoarele de procesare şi marketing a produselor agricole şi forestiere, dezvoltarea de noi produse şi tehnologii, procedee şi tehnologii conexe produselor agricole şi forestiere precum şi îmbunătăţirea aplicării şi respectării standardelor de siguranţă alimentară, se va asigura introducerea cerinţelor comunitare şi respectarea de către întreprinderile din sectoarele de procesare şi marketing a standardelor comunitare în toate etapele de producţie, de procesare şi de distribuţie a produselor. Pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar vor fi sprijinite acţiuni de introducere a inovaţiilor şi tehnologiilor noi, prin producerea şi utilizarea energiei regenerabile precum şi prin investiţii în capitalul fizic al întreprinderilor. Există astfel premizele pentru introducerea de tehnologii nepoluante, care vor asigura calitatea alimentelor şi vor avea un impact redus asupra mediului.

Se intenţionează în acelaşi timp sprijinirea gospodăririi raţionale a pădurii şi asigurarea continuităţii şi biodiversităţii ecosistemelor forestiere precum şi creşterea valorii economice şi ecologice a pădurii prin ameliorarea compoziţiei arboratelor cu specii valoroase, indigene, prin utilizarea de echipamente de recoltare şi plantare eficiente, precum şi prin desfăşurarea altor activităţi specifice.

O componentă importantă a axei 1 este pregătirea profesională a fermierilor în vederea modernizării şi adaptării producţiei la cerinţele pieţei comunitare, cu accent pe calitate, îmbunătăţirea protecţiei mediului, producţia de energie regenerabilă, siguranţa la locul de muncă. Va fi facilitat accesul la serviciile de formare, informare şi difuzare de cunoştinţe a persoanelor adulte care activează în agricultura, silvicultura şi industria agro-alimentară pentru dobândirea de informaţii şi cunoştinţe care să permită gospodărirea durabilă a terenurilor agricole şi pădurilor, transformările structurale ale exploataţiilor agricole în vederea reducerii şomajului şi îmbunătăţiri condiţiilor de viata în zonele rurale.

Tabel nr. 0-1 Corelarea dintre obiectivele strategice, obiectivele specifice şi măsurile propuse în axa 1 a PNDR

Obiective strategice	Obiective specifice	Măsuri
Îmbunătăţirea competenţelor fermierilor şi persoanelor care îşi desfăşoară activitatea în sectoarele agroalimentar şi silvicultură, care să permită un management mai bun al exploataţiilor agricole şi silvice	Sprijinirea fermierilor şi persoanelor care îşi desfăşoară activitatea în sectoarele agroalimentar şi silvicultură pentru îmbunătăţirea capitalului uman prin sprijinirea acestora în vederea adaptării la noul context	**111** Formare profesională, informare şi difuzare de cunoştinţe
		114 Utilizarea serviciilor de consiliere şi consultanţă
Îmbunătăţirea competitivităţii fermelor comerciale şi de semi-subzistenţă	Accelerarea adaptării structurale a agriculturii şi încurajarea fermelor de semi-subzistenţă să intre pe piaţă	**112** Instalarea tinerilor fermieri
		113 Pensionarea timpurie a fermierilor şi muncitorilor agricoli
		141 Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă
	Modernizarea exploataţiilor agricole	**121**Modernizarea exploataţiilor agricole
	Creşterea adaptării fermelor din punct de vedere economic, fizic şi de mediu	**125** Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii
Restructurarea şi modernizarea sectoarelor de procesare şi comercializare a produselor agricole şi silvice.	Sprijinirea industriei agroalimentare	**142** Înfiinţarea grupurilor de producători
		123 Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere
	Îmbunătăţirea şi dezvoltarea produselor silvice	**122** Îmbunătăţirea valorii economice a pădurilor

<u>Axa 2 - Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural prin utilizarea durabilă a terenurilor agricole şi forestiere (Axa 2)</u>

În cadrul acestei axe este considerată prioritară susţinerea zonelor defavorizate (suprafeţe pe care productivitatea agricolă este afectată de altitudine, pantă, productivitatea scăzută a solului, condiţii climatice nefavorabile etc) pentru a se asigura în cadrul acestora continuarea activităţilor agricole durabile. Prezenţa acestor factori limitativi determină abandonarea activităţilor agricole, rezultatul fiind pierderea biodiversităţii şi a peisajului tradiţional - cu efecte negative şi asupra potenţialului turistic rural.

O altă prioritate căreia aceasta axă i se adresează este conservarea sistemelor agricole tradiţionale şi a terenului agricol gospodărit în mod extensiv ca elemente ce susţin diversitatea de specii de animale sălbatice şi habitatele lor (este cazul în principal a pajiştilor semi-naturale). De asemenea, va fi acordata prioritate sprijinirii suprafeţelor forestiere caracterizate printr-un grad de diversitate biologică ridicat.

O altă prioritate este reprezentată de sprijinul acordat managementului siturilor Natura 2000 prin compensarea pierderilor suferite de agricultori şi silvicultori ca urmare a restricţiilor impuse în aceste zone.

Tot în cadrul acestei axe va fi încurajată adoptarea unor măsuri de protejare a solului împotriva proceselor erozionale (ex. înfiinţarea de culturi verzi) sau pentru schimbarea utilizării terenului (ex. transformarea terenului arabil în pajişte).

Pentru a contribui la respectarea angajamentelor internaţionale de a reduce nivelul emisiilor de gaze cu efect de sera în cadrul acestei axe a fost prevăzut sprijin pentru creşterea suprafeţelor împădurite (asigurându-se astfel creşterea gradului de absorbţie a gazelor cu efect de seră) şi încurajarea furnizării de biomasă provenită din agricultură şi silvicultură ca sursă de energie regenerabilă. Totodată, sprijinirea dezvoltării sectorului forestier precum şi încurajarea gospodăririi durabile a acestuia vor contribui în mod direct la prevenirea inundaţiilor, precum şi la conservarea şi prevenirea degradării solului.

Tabel nr. 0-2 Corelarea dintre obiectivele strategice, obiectivele specifice şi măsurile propuse în axa 2 a PNDR

Obiective strategice	Obiective specifice	Măsuri FEADR
Asigurarea utilizării continue a terenurilor agricole	Asigurarea utilizării continue a terenurilor agricole, contribuind astfel la menţinerea viabilităţii comunităţilor rurale	**211** Sprijin pentru Zona montană
		212 Sprijin pentru zone defavorizate – altele decât zona montană
Conservarea şi îmbunătăţirea stării resurselor naturale şi a habitatelor	Introducerea sau continuarea aplicării metodelor agricole de producţie compatibile cu protecţia şi îmbunătăţirea stării biodiversităţii, solului, apei şi calităţii aerului	**214** Plăţi de agro-mediu
	Sprijinirea fermierilor prin compensarea dezavantajelor specifice rezultate din implementarea reţelei Natura 2000, pe baza obligaţiilor ce revin din directivele Păsări şi Habitate	**213** Plăţi Natura 2000 pentru teren agricol

Promovarea managementului durabil al terenurilor forestiere	Extinderea suprafeţelor forestiere pe terenurile agricole pentru a contribui la reducerea eroziunii solului, la prevenirea inundaţiilor şi pentru sprijinirea luptei împotriva schimbărilor climatice	**221** Prima împădurire a terenurilor agricole
	Extinderea suprafeţelor forestiere pe terenurile non-agricole pentru a contribui la reducerea eroziunii solului, la prevenirea inundaţiilor şi pentru sprijinirea luptei împotriva schimbărilor climatice	**223** Prima împădurire a terenurilor non-agricole
	Sprijinirea proprietarilor de terenuri forestiere prin compensarea dezavantajelor specifice rezultate din implementarea reţelei Natura 2000, pe baza obligaţiilor ce revin din directivele Păsări şi Habitate	**224** Plăţi Natura 2000 pentru teren forestier

Axa 3 - Calitatea vieţii în zonele rurale şi încurajarea diversificării economiei rurale

O primă prioritate în cadrul acestei axe o reprezintă construcţia şi modernizarea infrastructurii din zonele rurale ca factor important pentru dezvoltarea economică şi socială a acestor zone, cât şi pentru o dezvoltare regională echilibrată.

O altă prioritate a acestei axe este reprezentată de creşterea conştientizării comunităţilor locale şi implicării lor în procesul de elaborare şi implementare a strategiilor de dezvoltare locală.

Tot aici se propune încurajarea micro-întreprinderilor în a demara activităţi economice în zonele rurale şi a se orienta spre servicii şi un model tradiţional. Prin aceasta se încearcă susţinerea procesului de transferare a forţei de muncă din activitatea agricolă către cea non-agricolă ca urmare a creşterii competitivităţii sectorului agricol.

O altă prioritate este reprezentată de susţinerea dezvoltării micro-întreprinderilor din mediul rural în vederea răspunderii la necesităţile populaţiei din aceste zone. Totodată se propune susţinerea activităţilor de turism rural şi a celor recreaţionale, ca activităţi de diversificare cu potenţial ridicat, ce pot crea oportunităţi pentru integrarea femeilor din mediu rural pe piaţa muncii cu importante consecinţe pozitive asupra dinamicii sociale.

Nu în ultimul rând în cadrul acestei axe se va acorda sprijin conservării şi valorificării bogatului patrimoniu material şi imaterial al zonelor rurale. În paralel cu acesta se va acorda sprijin pentru îmbunătăţirea mediului natural şi social, a serviciilor, precum şi pentru acţiunile derulate în vederea unei structurări mai bune a comercializării produselor tradiţionale specifice.

Tabel nr. 0-3 Corelarea dintre obiectivele strategice, obiectivele specifice şi măsurile propuse în axa 3 a PNDR

Obiective strategice	Obiective specifice	Măsuri FEADR
Menţinerea şi dezvoltarea activităţilor economice care vizează creşterea numărului de locuri de muncă	Diversificarea activităţilor economice non-agricole din cadrul gospodăriilor agricole şi încurajarea micilor întreprinzători în spaţiul rural	**312** – „Sprijin pentru diversificarea către activităţi non-agricole şi crearea şi dezvoltarea de microîntreprinderi” Legată de instruire (legătura FSE)
Creşterea atractivităţii zonelor rurale	Crearea, îmbunătăţirea şi diversificarea facilităţilor şi a atracţiilor turistice	**313 –** Încurajarea activităţilor de turism Legata de instruire (legătura cu FSE -POS DRU)
	Crearea şi modernizarea infrastructurii rurale	**322 –** „Renovarea, dezvoltarea satelor, conservarea şi îmbunătăţirea moştenirii rurale”
	Îmbunătăţirea calităţii mediului social, natural şi economic în zonele rurale	
	Protejarea patrimoniului cultural rural	
Dezvoltarea abilităţilor şi stimularea conştientizării actorilor locali cu privire la importanţa guvernării locale	Formare profesională	Nu va fi oferită prin PNDR dar va fi legată de acţiunile de pregătire profesională implementate prin FSE (POS DRU)
	Dezvoltarea competenţelor actorilor locali pentru a stimula organizarea teritoriului	**341-** „Dobândire de competenţe, animare şi implementarea strategiilor de dezvoltare locală”

<u>Axa 4 - Demararea şi funcţionarea iniţiativelor de dezvoltare locală</u>

Principiul formulat în cadrul acestei axe este acela de dezvoltare a comunităţilor locale prin implicarea activă a cetăţenilor în procesul de luare a deciziilor. Se va sprijinii astfel înfiinţarea la nivel local a unor structuri care să reunească reprezentanţi ai sectoarelor public, privat şi societăţii civile dintr-un teritoriu stabilit, să identifice punctele slabe şi să stabilească priorităţile teritoriului, să implementeze acţiunile corespunzătoare şi apoi să împărtăşească experienţa şi bunele practici cu structuri parteneriale asemănătoare.

Pentru acest lucru în cadrul acestei axe se va oferi sprijin pentru:

- Construcţie instituţională la nivel local prin mobilizarea actorilor locali, reprezentanţi ai populaţiei rurale, de a se preocupa şi de a prelua controlul dezvoltării zonelor rurale prin elaborarea de strategii axate pe problemele identificate în comunităţile lor şi prin valorificarea resurselor locale;

- Colaborarea între zonele rurale în vederea efectuării unor schimburi şi transferuri de experienţă;
- Dezvoltare teritorială echilibrată prin implementarea strategiilor;
- Dobândirea şi dezvoltarea competenţelor de la nivel local prin acţiuni de instruire şi animare.

Tabel nr. 0-4 Corelarea dintre obiectivele strategice, obiectivele specifice şi măsurile propuse în cadrul axei 4 a PNDR

Obiective strategice	Obiective specifice	Măsuri FEADR
Promovarea potenţialului endogen al teritoriilor	Implementarea strategiilor de dezvoltare locală, inclusiv a proiectelor de cooperare	**411** (proiecte axa 1) **413** (proiecte axa 3) **421** (cooperare între teritorii)
Îmbunătăţirea guvernării locale	Asigurarea implementării strategiilor de dezvoltare locală	**431.1** pregătirea strategiilor de dezvoltare locală
		431.2 costuri de funcţionare

Relaţia cu alte programe relevante

PNDR 2007 – 2013 reprezintă o continuare directă a programului **SAPARD** (asistenţa financiară comunitară destinată măsurilor de preaderare pentru agricultură şi dezvoltare rurală în România), experienţa acestuia din urmă fiind extrem de utilă în proiectarea noului program. Programul SAPARD continuă, finanţarea aplicaţiilor depuse în anul 2006 se va acorda în perioada 2007 - 2008 din fondul SAPARD, iar în perioada 2009 -2011 vor fi finanţate prin sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală.

Cele trei măsuri finanţate prin SAPARD sunt:

- Măsura 3.2. „Constituirea grupurilor de producători”
- Măsura 3.3. „Metode agricole de producţie destinate să protejeze şi să menţină peisajul rural”
- Măsura 3.5. „Silvicultură”, submăsura „Împăduriri”

În privinţa relaţiei cu alte programe de finanţare din fonduri europene, pentru perioada 2007 – 2013 facem precizarea că în capitolul 10 al PNDR este prezentată o identificarea a programelor complementare precum şi o demarcare clară faţă de aceste instrumente.

Un rol important în dezvoltarea strategică, identificarea priorităţilor, asigurarea complementarităţii dar şi a demarcării între programele operaţionale îl reprezintă elaborarea Cadrului Strategic Naţional de Referinţa promovat de Autoritatea Naţională pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale (ANICS). Trebuie menţionat că Ministerul Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale cooperează cu Autoritatea Naţională pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale din cadrul Ministerul Finanţelor Publice, în baza mai multor comitete şi parteneriate pentru coordonarea PNDR şi a Programelor Operaţionale privind fondurile structurale. ACIS este

instituţia care asigură coordonarea Programelor Operaţionale şi concordanţa lor cu PNDR şi POS pentru Pescuit.

POS „Pescuit şi acvacultură”, este orientat spre îmbunătăţirea acestui sector în ceea ce priveşte sprijinul factorilor implicaţi, cu scopul de a ameliora competitivitatea producătorilor de peşte şi de a realiza o utilizare durabilă a resurselor existente. Activităţile prevăzute în POS „Pescuit” vor primi sprijin financiar din Fondul European pentru Pescuit (FEP). FEP va sprijini utilizarea durabilă a resurselor, dezvoltarea de activităţi economice în acest sector şi creşterea competitivităţii întreprinderilor, conservarea resurselor de mediu şi eco-turismul, progresul zonelor cu acces la apă şi ameliorarea condiţiilor necesare extinderii factorilor de procesare.

Pilonul I al Politicii Agricole Comune (PAC), finanţat prin Fondul European de Garantare Agricolă (FEGA), constituie baza plăţilor directe şi a măsurilor de piaţă. El este complementar pilonului II al PAC, finanţat prin FEADR, care se adresează în egală măsură atât dezvoltării rurale cât şi îmbunătăţirii mediului. Acţiunile implementate prin cei doi piloni ai PAC sunt strâns legate şi se completează reciproc.

Există numeroase acţiuni complementare între PNDR şi **Programele Operaţionale** pentru fiecare dintre ele existând însă şi criterii de demarcare. Câteva exemple în acest sens:

Infrastructura de transport:

- POS Transport – finanţează realizarea drumurilor naţionale;
- POR – finanţează realizarea drumurilor judeţene;
- PNDR – finanţează drumurile comunale.

Infrastructura de apă:

- POS Mediu – susţine realizarea reţelelor de apă / canal pentru localităţi mai mari de 10000 locuitori;
- PNDR - susţine realizarea reţelelor de apă / canal pentru localităţi sub 10.000 locuitori;

Prevenirea inundaţiilor:

- PNDR - construcţie şi modernizare a lucrărilor se protecţie a terenurilor agricole împotriva inundaţiilor pe cursul pâraielor din zonele cu risc la inundaţii şi afectate de inundaţii, inclusiv realizarea polderelor de mici dimensiuni precum şi ale inundaţiilor de infrastructura mare, iar construirea şi/sau modernizarea torenţilor din cadrul exploataţiilor agricole şi forestiere, inclusiv realizarea de lucrări hidrotehnice aferente.
- POS Mediu – lucrări de construcţie pentru prevenirea inundaţiilor şi reducerea consecinţelor distructive prin realizarea unor obiective de infrastructura de protecţie şi apărare de mari dimensiuni.

Reţeaua Natura 2000:

- POS Mediu – finanţarea realizării planurilor de management a siturilor Natura 2000;
- PNDR – plăţi compensatorii cu respectarea prevederilor planurilor de management aprobate.

IMM:

- PNDR – va susţine microîntreprinderile din domeniul non-agricol şi industrializarea lemnului din spaţiul rural;
- POR – microîntreprinderile implicate în turismul din staţiunile balneare şi balneo-climaterice;
- POS Competitivitate – micro-întreprinderile de tip spin-off şi high-tech.

Patrimoniul cultural:

- PNDR – susţine patrimoniul cultural local din mediul rural (grupa B);
- POR - susţine patrimoniul UNESCO, patrimoniul cultural naţional (grupa A) şi patrimoniul cultural local din mediul urban (grupa B).

Aspecte relevante ale stării mediului

Starea actuală a mediului

Caracterizarea stării actuale a mediului a fost realizată pe baza datelor şi informaţiilor disponibile la momentul februarie 2007.

Au fost identificate informaţiile existente cu privire la starea mediului în spaţiul rural, la care face referire programul supus analizei (PNDR). Mediul rural în România este considerat teritoriul care are o densitate a populaţiei mai mică de 150 de locuitori pe km^2. Această delimitare corespunde unui procent de 93,6% din suprafaţa teritoriului naţional şi cuprinde 48% din populaţia totală a României.

Analiza stării actuale a mediului a fost realizată pentru fiecare aspect de mediu relevant, selectat în cadrul discuţiilor grupului de lucru SEA (vezi anexele pentru minutele întâlnirilor grupului de lucru SEA). Aspectele de mediu relevante sunt următoarele: aer, apă, sol, schimbări climatice, biodiversitate, managementul riscurilor naturale, peisaj, patrimoniu cultural, sănătate umană, infrastructură rutieră rurală, turism durabil, conştientizarea problemelor de mediu.

Aer

În privinţa calităţii aerului ambiental trebuie făcută precizarea că informaţiile disponibile sunt destul de reduse. Deşi reţeaua naţională de monitorizare a calităţii aerului este în continuă dezvoltare, atât din punct de vedere a numărului punctelor de măsură cât şi a gradului de echipare a acestor facilităţi, majoritatea datelor existente provin din mediul urban. Datele privind calitatea aerului ambiental se obţin pe baza măsurătorilor efectuate de agenţiile locale de protecţia mediului şi pe baza centralizării datelor provenite din activităţile de automonitorizare desfăşurate de întreprinderile mari. Aşa cum arătam anterior cele mai multe date sunt generate în mediul urban datorită modului în care sunt amplasate staţiile de monitorizare a calităţii aerului. Există însă şi excepţii şi aici este cazul chiar şi a APM Bucureşti care are o staţie de monitorizare amplasată în comuna Baloteşti.

Până în prezent nu a fost realizat un studiu privind calitatea aerului în mediul rural. Din informaţiile analizate apreciem că pot fi identificate trei tipuri de zone din punct de vedere al calităţii aerului ambiental:

- Zone rurale aflate în vecinătatea aglomerărilor urbane şi a centrelor industriale considerate a fi „puncte fierbinţi" pe harta poluării aerului în România (zona peri-urbană a Bucureştiului, zona Zlatna, Baia Mare etc). Acestea sunt zonele în care se înregistrează cel mai adesea depăşiri ale valorilor limită admise, calitatea aerului contribuind direct la creşterea riscurilor asupra sănătăţii umane, a declinului biodiversităţii şi la scăderea calităţii solurilor;
- Zone rurale aflate în vecinătatea marilor oraşe influenţate direct de activităţile socio-economice desfăşurate aici;
- Zone rurale îndepărtate de centrele urbane şi de sursele industriale importante. Această categorie deţine ponderea cea mai mare ca întindere. Calitatea aerului aici este influenţată în principal de activităţile cu impact local (gestiunea deşeurilor, arderea combustibililor fosili, surse mobile de ardere etc);

- Zone izolate cu activitate antropică redusă şi situate la distanţe mari de aglomerările urbane şi industrie. Este cazul aici în principal a zonelor montane.

Principalele surse de poluare a aerului în mediul rural sunt reprezentate de:

- Activităţile din zootehnie, în principal gestiunea dejecţiilor animale;
- Arderea combustibililor fosili în gospodării, ca principală sursă de încălzire;
- Surse mobile (existenţa unui parc auto învechit);
- Depozitarea necontrolată a deşeurilor;
- Diverse activităţi care se constituie în surse de particule (lucrări agricole, construcţii, drumuri).

În privinţa activităţilor din zootehnie, cel mai important aspect este legat de emisiile de amoniac. La nivelul ţării, ponderea agriculturii în generarea emisiilor de amoniac este de 80,26 %, şi este determinată de dejecţiile rezultate din creşterea animalelor şi îngrăşămintele chimice utilizate în cultura plantelor.

În ultimii ani se constată o tendinţă de creştere a emisiilor de amoniac. Menţinerea acestei tendinţe poate face dificilă încadrarea emisiilor la nivelul anului 2010 în plafonul prevăzut de Protocolul de la Gotheburg (210 ktone/an).

Arderea combustibililor fosili în gospodărie reprezintă surse de impurificare a atmosferei cu oxizi de azot, sulf şi carbon. Contribuţia lor la nivel naţional este însă foarte redusă (5-10%, în funcţie de poluant). Facem totuşi precizarea că în intervalul 1999 – 2004 s-au înregistrat tendinţe de creştere a emisiilor totale pentru aceşti poluanţi la nivel naţional.

Din punct de vedere al surselor mobile remarcăm faptul că mediul rural are o contribuţie semnificativă nu din punct de vedere al dimensiunii parcului auto ci al vârstei înaintate a acestuia. Trebuie luate aici în considerare atât autoturismele cât şi vehiculele utilitare. Datorită lipsei datelor complete privind parcul auto naţional, până la nivelul anului 2005 (anul ultimei publicării a raportului privind starea mediului – ANPM) nu au putut fi realizate inventarele de emisii corespunzătoare acestor surse.

Depozitele necontrolate de deşeuri şi practica arderii acestora reprezintă surse importante de impurificare a aerului ambiental în mediul rural. Aceste surse sunt generatoare de poluanţi organici persistenţi, substanţe chimice foarte stabile, care se pot acumula în lanţurile trofice biologice, cu un grad mare de risc asupra sănătăţii omului şi a mediului înconjurător. Din datele existente la nivelul întregii ţări, se constată o tendinţă uşoară de creştere a emisiilor de poluanţi organici persistenţi în ultimii ani. Trebuie menţionat însă că mediu rural are o contribuţie suplimentară la emisiile de poluanţi organici persistenţi şi prin datorită existenţei unor produse cu conţinut de POP.

Există numeroase surse de particule în suspensie în mediul rural dintre care cele mai importante sunt reprezentate de activităţile din agricultura şi traficul rutier pe drumuri neamenajate. Trebuie menţionată de asemenea şi existenţa unor surse considerate „naturale” constând în particule antrenate de vânt de pe suprafeţe nisipoase sau cu un grad redus de acoperire cu vegetaţie (ex: sudul Judeţului Dolj).

Apă

Reţeaua hidrografică a României are aproape întreaga suprafaţă (97,8%) cuprinsă în bazinul fluviului Dunărea, cu excepţia unei părţi din râurile din Dobrogea, care se varsă direct în Marea Neagră. Lungimea totală a cursurilor de apă este de 78905 km, din care doar o pe o lungime de 22570 km se efectuează activităţi de supraveghere şi control de către Administraţia Naţională Apele Române.

Râurile interioare reprezintă principala resursă de apă a României. Caracteristicile reţelei de râuri sunt:

- Variabilitate spaţială foarte mare (în zona montană se concentrează jumătate din volumul de apă scurs; debitul mediu specific variază între 1 l/s şi km^2 în zonele joase, până la 40 l/s şi km^2 în zonele înalte);
- Variabilitate temporală foarte pronunţată (primăvara se produc viituri importante, urmate de perioade de secetă prelungite).

Din punct de vedere al calităţii, cursurile de apă din România se clasifică în cinci clase de calitate. În cursul anului 2004, calitatea globală a apelor curgătoare de suprafaţă, evaluată în funcţie de situaţia din cele 633 secţiuni de supraveghere, conform datelor a avut următoarea distribuţie:

- categoria I: 7,9%;
- categoria a II-a: 35,2%;
- categoria a III-a: 33,2%;
- categoria a IV-a: 16,4%;
- categoria a V-a: 7,3%.

În raport cu ponderea secţiunilor cu apă „degradată" (categoria a V-a), situaţiile cele mai defavorabile s-au înregistrat în bazinele: Prut (17,1%), Someş (14,9%) şi Vedea (13,4%).

In general, cota cea mai mare din potenţialul de poluare, în cazul surselor de poluare punctiforme, aparţine unităţilor din domeniul gospodăriei comunale şi al industriei chimice urmat de agenţii economici din industriile extractivă şi metalurgică. Pentru mediul rural contribuţia cea mai importantă la poluarea apelor de suprafaţă este reprezentată de evacuările de ape uzate din zootehnie. Caracteristic pentru aportul mediului rural la poluarea apelor de suprafaţă este poluarea difuză respectiv intrări de poluanţi cu o provenienţă mai greu de identificat şi controlat. Aici este cazul în principal al poluării din agricultură dar şi al depunerilor solide şi/sau lichide din atmosferă.

Lacurile. În România există circa 3500 de lacuri, doar 0,9% dintre ele având o suprafaţă ce depăşeşte 1 km^2. Cele mai importante sunt lacurile provenite din fostele lagune de pe malul Mării Negre (Razim - 415 km2, Sinoe - 171 km2) şi lacurile formate de-a lungul malurilor Dunării (Oltina - 22 km^2, Brateş - 21 km^2). Lacurile glaciare se întâlnesc în Munţii Carpaţi (Lacul Bucura, cu o suprafaţă de 10,8 ha este cel mai mare dintre ele).
In afară de acestea, mai există şi lacuri artificiale precum: Porţile de Fier II (40.000 ha) şi Porţile de Fier I (10000 ha), sau cel de la Stânca-Costeşti de pe râul Prut.

Din punct de vedere al chimismului apei, din totalul de 107 lacuri investigate la nivelul anului 2004, 36 de lacuri (33.6 %) s-au încadrat în clasa I-a de calitate , 34 (31.8 %) în clasa a II-a **,** 20 (18.7 %) în clasa a III-a , 9 (8.4 %) în clasa a IV-a şi 8 (7.5%) în clasa a V-a de calitate**.**

Apele subterane Resursele de apă potabilă nu satisfac nevoile actuale mai ales în zonele colinare şi de câmpie unde şi cererea este mai mare. Se resimte deci o insuficienţă a resurselor de apă potabilă şi industrială (Zalău, Carei).

La nivelul ţării nu există un sistem de monitorizare a calităţii apelor subterane asemenător celui pentru ape de suprafaţă. Informaţiile se obţin pe suprafeţe reduse prin investigarea calităţii apei din foraje de monitorizare dar şi din foraje de alimentare sau fântâni.

Din datele existente se constată depăşiri ale concentraţiilor de substanţe organice, amoniu, duritate totală şi fier. Poluarea cu nitraţi este considerată a fi cea mai importantă problemă a apelor subterane din România. Aceasta se resimte diferenţiat, existând zone în care acviferul are concentraţii ce se situează peste limita de 50 mg/l (*Legea nr. 458/2002 privind calitatea apei potabile).* Cauzele contaminării acviferelor freatice cu azotaţi sunt multiple şi au caracter cumulativ. *O* sursa cu pondere importantă în contaminarea cu azotiţi o constituie spălarea permanentă a solului impregnat cu oxizi de azot (NO_2) de către precipitaţiile atmosferice şi apa de irigaţii. O altă sursă cu pondere importantă o constituie apa de suprafaţă (râuri, lacuri) în care s-au evacuat ape uzate încărcate cu azotaţi. Alte surse sunt reprezentate de aplicarea îngrăşămintelor chimice pe terenurile arabile şi managementul defectuos al deşeurilor animaliere.

Concentraţia admisă de nitraţi a fost înregistrată pentru 10% din numărul total de foraje de monitorizare investigate în anul 2004. Trebuie menţionat de asemenea că în anul 2005, ICPA a realizat un studiu privind identificarea comunelor sensibile la poluarea cu nitraţi. Au fost identificate şi investigate un număr de 235 de comune situate în 33 de judeţe ale ţării. Judeţele cu cele mai multe comune identificate sunt Iaşi (30 comune), Argeş (21) şi Suceava (17).

În privinţa contaminării apelor subterane freatice cu fosfaţi (PO4-3), 15% din numărul total de foraje au concentraţii ce depăşesc limita admisă. Aceste foraje sunt situate preponderent în bazinele Olt, Siret şi spaţiul hidrografic Banat. Trebuie menţionat însă că există şi numeroase acvifere precum cele din bazinul Someş, Mureş, Jiu, Ialomiţa – Buzău sau Dobrogea unde prezenţa acestui indicator nu a fost semnalată.

O problemă delicată o constituie însă concentraţiile substanţelor organice şi ale amoniului în apa subterană. Pentru indicatorul CCOMn 47,2% din foraje prezintă depăşiri ale valorilor maxime admise pentru potabilitate. Aceeaşi situaţie se înregistrează şi în cazul amoniului pentru 43,7% din forajele investigate. Forajele în care au fost înregistrate depăşiri sunt distribuite în toate bazinele hidrografice.

Atrage atenţia faptul că formele cele mai intense de depreciere multiplă a calităţii apei subterane s-au identificat în zonele de intravilan rural, unde, datorită lipsei unui minim de dotări cu instalaţii edilitare, deşeurile lichide ajung în subteran, atât direct (prin intermediul latrinelor neimpermeabilizate sau şanţurilor stradale), cât şi indirect (de la depozitele de gunoi de grajd, gropi improvizate de deşeuri menajere etc).

În privinţa poluării acviferelor freatice cu produse petroliere şi compuşi fenolici se remarcă conul aluvionar Prahova-Teleajen unde, datorită rafinăriilor Petrobrazi, Astra şi Petrotel Ploieşti şi liniilor de transport produse petroliere (degradări, spargeri etc) se constată o poluare extinsă cu aceste produse.

Poluarea cu produse utilizate pentru fertilizare şi combatere a dăunătorilor în agricultură (compuşi azotici, fosfaţi, pesticide etc.) se regăseşte, fie în zona marilor producători de astfel de substanţe (Azomureş, Archim – Arad, Doljchim – Craiova, Oltchim – Râmnicu Vâlcea, Azochim – Roznov

etc.), fie în zonele agricole, unde se produce o poluare suplimentară datorită administrării incorecte a acestor fertilizatori. Poluarea difuză a acviferelor freatice, produsă în acest fel, a afectat în special puţurile individuale din zonele rurale, dar şi multe captări de ape subterane. La nivelul anului 2005 se constată totuşi o diminuare a ionilor respectivi ca urmare a reducerii chimizării agriculturii.

Poluarea cu produse rezultate din activitatea zootehnică (substanţe organice, compuşi azotici, bacterii etc.) apare în apele subterane din zona marilor complexe zootehnice (Palota, Cefa, Halciu, Bonţida, Periam, Poiana Mărului, Băbeni etc.).

Mai putem aminti aici poluarea cu metale grele care are ca principală sursă activităţile miniere, uzinele de preparare minereuri şi haldele de steril (Baia Mare, Copşa Mică, Mediaş, Târnăveni, Rm. Vâlcea, Piteşti etc.).

Sol

La nivelul ţării există un sistem de monitoring integrat al solurilor gestionat de ICPA. Acesta reprezintă principala sursă de informaţii cu privire la calitatea solurilor. Pe baza acestor informaţii putem aprecia că starea agrochimică a solurilor din România poate fi caracterizată ca fiind în general deficitară. Acest lucru este reflectat în principal printr-o rezervă mică şi extrem de mică de humus (se manifestă pe 8,6 mil. ha din care 5,3 mil. ha arabil), o aciditate puternică şi moderată (pe 3,4 mil. ha, din care 1,87 mil. ha arabil), o alcalinitate ridicată (pe 0,22 mil. ha, din care 0,13 mil. ha arabil), o asigurare slabă - foarte slabă cu fosfor şi potasiu mobil (6,3 mil. ha şi respectiv 0,7 mil. ha, din care 3,3 mil. ha şi respectiv 0,31 mil. ha arabil), o asigurare slabă cu azot (cca. 5,1 mil. ha, din care 3,0 mil. ha arabil) şi carenţe de microelemente, în special de zinc (1,5 mil. ha terenuri arabile).

Din circa 12 mil. ha de terenuri agricole, pe aproximativ 7,5 milioane ha de teren arabil (circa 80% din suprafaţa arabilă) calitatea solului este afectată într-o măsură mai mică sau mai mare de una sau mai multe restricţii. Aceste restricţii se reflectă în deteriorarea caracteristicilor şi funcţiilor solurilor, respectiv în capacitatea lor bioproductivă şi indirect în afectarea calităţii produselor agricole şi a securităţii alimentare umane. Restricţiile sunt determinate atât de factori naturali (climă, forme de relief, caracteristici edafice etc.), cât şi de acţiuni antropice agricole şi industriale. În multe cazuri, factorii menţionaţi pot acţiona sinergic în sens negativ, având ca efect scăderea calităţii solurilor şi chiar anularea funcţiilor acestora.

Eroziunea solului este considerat a fi factorul restrictiv cel mai important prin gradul spaţial de extindere.

Eroziunea prin apa, împreună cu alunecările de teren, afectează peste 7 mil. ha teren agricol. Fenomenul se manifestă cu cea mai mare intensitate în Podişul Moldovei, dealurile subcarpatice dintre Trotuş şi Olt, Podişul Getic şi Depresiunea Colinară a Transilvaniei. Cantitatea de sol pierduta prin eroziune anual, la nivelul întregii ţări este de 126 milioane tone.

Un rol activ în apariţia şi evoluţia proceselor şi formelor de eroziune accentuata o solului, atât ca intensitate cât şi ca extindere, îl au **viiturile şi scurgerile superficiale** accentuate pe versanţi. Aceste fenomene sunt datorate averselor cu caracter torenţial specifice climatului continental având o frecvenţă ridicată în perioada mai - august.

Eroziunea prin vânt apare cu intensitate mare numai în sectoarele cu soluri nisipoase din Bărăgan, Oltenia, Câmpia Tecuciului şi grindurile maritime din Delta Dunării. În Bărăgan şi Dobrogea eroziune prin vânt se manifestă cu intensitate redusă. Eroziunea eoliana a solului (manifestată în prezent pe 3,7 mil. ha) are tendinţa de extindere datorită defrişării unor păduri şi perdele de protecţie în zone mai expuse pericolului spulberării de către vânt.

Excesul de umiditate afectează 3,8 milioane ha teren agricol şi 0,6 milioane terenuri forestiere iar **seceta frecventă** se manifestă pe aproximativ 7,1 milioane ha de teren agricol şi 0,2 milioane ha teren silvic.

Sărăturarea este un proces natural primar intensificat de unele tehnici ameliorative impropriu aplicate, cum sunt îndiguirea, desecarea şi irigaţia. Procesele de sărăturare şi alcalinizare ocupă în prezent cca. 614 mii ha, fiind cu deosebire răspândite în estul Câmpiei Române şi în Câmpia de Vest.

Un rol important în degradarea fizică a solului îl ocupă **compactarea solului** şi **formarea crustei**. Compactarea este întâlnită pe cca. 2 milioane ha din care 1,3 milioane ha teren arabil, datorându-se în principal, greutăţii şi/sau folosirii frecvente a utilajelor agricole grele, cu deosebire în condiţii de umiditate neadecvate a solului, fie pe soluri prea uscate, fie pe soluri prea umede. Compactarea este înregistrată în special pe solurile nisipo-argiloase şi luto-prăfoase, dar şi pe cele luto-argiloase, lutoase şi luto-nisipoase din regiunile uscate şi semi-umede ale ţării. **Crustificarea** şi obturarea porilor solului (2,2 mil. ha) apare mai ales pe solurile prăfoase şi lutoase, cu un conţinut redus de materie organică, cu structura orizontului superior distrusă ca urmare a lucrărilor agricole intensive şi repetat efectuate în condiţii necorespunzătoare de umiditate, cu covor vegetal sărac care permite un impact maxim al picăturilor de ploaie.

Presiunea antropică directă asupra solurilor se manifestă prin:

- Poluarea chimică în urma aplicării biocidelor şi a altor contaminanţi organici ce afectează 0,9 milioane ha teren agricol şi 0,3 milioane ha teren forestier (după unele surse suprafaţa totală afectată de acest proces atinge 3,6 mil. ha);
- Poluarea cu petrol şi apă sărată de la sonde şi conductele petrolifere are un impact puternic în arealele de ocurenţă afectând circa 0,05 milioane ha.
- Poluarea prin depozitări de deşeuri afectează 11,09 milioane ha teren dintre care 0,018 milioane ha de teren agricol.
- Poluarea cu metale grele (Cd, Pb, Zn, şi Cu) este punctuală şi este puternică în patru zone principale: Zlatna, Baia Mare, Copşa Mică şi Valea Călugărească. Este datorată, în principal, activităţilor industriale.
- Distrugerea solului prin diverse lucrări de excavare afectează 0,023 milioane ha, reprezentând totodată forma cea mai gravă de deteriorare a solului. O pondere principală în această categorie o reprezintă exploatările miniere de suprafaţă precum cele din Bazinul Olteniei. Trebuie menţionat ca această formă de impact afectează în egală măsură terenurile agricole şi pe cele silvice.

Din totalul de 9,5 milioane ha terenuri arabile numai 3,7 milioane ha întrunesc condiţiile pentru o agricultură durabilă şi eficientă.

Schimbări climatice

România este prima ţară europeană care a semnat protocolul de la Kyoto. În consecinţă, ţara noastră s-a angajat să reducă emisiile de gaze cu efect de seră cu 8% în perioada 2008-2012, comparativ cu anul de referinţă 1989. Dinamica acestor emisii în intervalul de timp scurs din anul 1989 a cunoscut un trend descendent în intervalul 1989 – 1999 (o scădere a emisiilor cu ~50% faţă de anul 1989) datorat în principal declinului activităţilor economice, urmat de o tendinţă de creştere a emisiilor în intervalul 2000 – 2004, reflectând dezvoltarea economică din această perioadă. Estimările făcute până în prezent, pe baza acestei tendinţe de creştere a emisiilor gazelor cu efect de seră, indică ca fiind foarte probabilă îndeplinirea ţintei stabilite pentru 2012.

De interes pentru zona rurală este contribuţia la emisiile de metan şi protoxid de azot (creşterea animalelor, utilizarea combustibililor fosili, agricultură). În ambele cazuri, se constată o uşoară tendinţă de creştere a emisiilor în ultimii ani, în anul 2004 atingându-se valori cu cca. 50% mai mici decât în anul de referinţă (1989).

Efectele schimbărilor climatice se manifestă în mediul rural prin afectarea negativă a producţiei agricole dar şi a biodiversităţii. S-a pus de asemenea în evidenţă faptul că, datorită creşterii temperaturilor şi scăderii volumului precipitaţiilor, în zonele împădurite joase şi deluroase se va înregistra în anii următori o scădere considerabilă a productivităţii pădurilor.

Trebuie făcută menţiunea că România a adoptat Strategia Naţională privind schimbările climatice 2005-2007, aprobată de HG nr. 645/2005 şi Planul de Acţiune Naţional privind schimbările climatice 2005-2007, aprobat de HG nr. 1877/2005. Strategia naţională defineşte politicile României privind respectarea obligaţiilor internaţionale prevăzute de Convenţia-cadru a Naţiunilor Unite asupra Schimbărilor Climatice (UNFCCC) şi de Protocolul de la Kyoto precum şi priorităţile naţionale ale României în domeniul schimbărilor climatice şi beneficiile de mediu şi economice pentru România privind participarea la implementarea mecanismelor flexibile stabilite prin Protocolul de la Kyoto. Planul naţional de acţiune desemnează sarcini şi responsabilităţi pentru fiecare instituţie implicată şi identifică actorii principali pentru fiecare acţiune specifică şi sarcină aferentă. Începând cu anul 2002, România transmite anual Secretariatului UNFCCC inventarul naţional al emisiilor de gaze cu efect de sera, realizat conform metodologiei IPCC şi utilizând un format de raportare comun tuturor ţărilor. Ultimul inventar naţional al României a fost transmis în 2006 şi conţine estimările emisiilor de gaze cu efect de seră pentru perioada 1989-2004.

Biodiversitate

România dispune de un capital natural divers şi bine conservat. Această afirmaţie este sprijinită de faptul că pe teritoriul ţării sunt reprezentate cinci din cele 11 regiuni biogeografice europene (alpină, continentală, panonică, stepică şi pontică) precum şi de faptul că ecosistemele naturale şi seminaturale reprezintă aproximativ 47% din suprafaţa ţării.

La nivelul anului 2000, prin programul Corine Biotops au fost identificate 783 de tipuri de habitate în 261 de zone de pe întreg teritoriul ţării: 13 habitate de coastă, 89 habitate de zone umede, 196 habitate de pajişti, 206 habitate de păduri, 54 habitate de mlaştini, 90 de habitate de stâncării şi nisipuri, 135 de habitate agricole.

La nivelul anului 2005 au fost investigate 357 de tipuri de habitate dintre cele descrise anterior, toate cu echivalente în principalele sisteme de clasificare utilizate la nivel european:

- 199 habitate au echivalent în habitatele din sistemul de clasificare Natura 2000;
- 213 habitate au echivalent în habitatele din sistemul de clasificare Emerald;
- 170 habitate au echivalent în habitatele din sistemul de clasificare Corine;
- 367 habitate au echivalent în habitatele din sistemul de clasificare Palearctic;
- 263 habitate au echivalent în habitatele din sistemul de clasificare Eunis.

Trebuie făcută de asemenea menţiunea că din cele 357 de habitate descrise, 92 necesită declararea ariilor speciale de conservare.

Din punct de vedere floristic, pe teritoriul României au fost identificate 3630 de specii de plante din care până în anul 2005, 23 de specii au fost declarate monumente ale naturii, 74 de specii sunt extincte, 39 de specii periclitate, 171 de specii vulnerabile şi 1256 de specii sunt rare.

Speciile de plante caracteristice păşunilor reprezintă aproximativ 37% din totalul celor existente în România.

În România sunt 54 specii de plante a căror conservare necesită desemnarea ariilor speciale de conservare. Dintre acestea, 46 specii sunt plante superioare, iar 8 specii sunt plante inferioare. În categoria speciilor de interes comunitar există 47 specii de plante, iar în categoria speciilor de interes naţional există 34 specii de plante (16,58%). La nivel naţional există de asemenea 9 specii de plante de interes comunitar a căror prelevare din natură şi exploatare fac obiectul măsurilor de management.

În zonele marine şi costiere au fost identificate un număr de 688 specii de alge şi peste 700 specii de plante. Speciile endemice reprezintă 4% din total. S-au identificat un număr de 57 de taxoni endemici (specii şi subspecii) şi 171 taxoni subendemici.

Fauna României este foarte bogată şi diversă, ca o consecinţă a varietăţii ecosistemelor acvatice şi tereste dar şi a gradului mare de împădurire în zona montană şi subcarpatică. Elemente de interes sunt reprezentate de populaţiile de carnivore: cca. 5.600 de urşi (*Ursus arctos*), reprezentând 60% din populaţia europeană de urs brun, aproximativ 3.000 de lupi (*Canis lupus*), reprezentând 40% din populaţia europeană de lup şi 1.500 de râşi (*Lynx lynx*), reprezentând 40% din populaţia europeană de râs, constituie un simbol al sălbăticiei şi al habitatelor naturale şi pot asigura o bază pentru repopularea cu aceste specii a altor zone din Europa.

În anul 2005 a fost publicată Carte Roşie a Vertebratelor din România. Aceasta indică faptul că în cele 100 de specii de mamifere din România, 72 au nevoie de măsuri de ocrotire în condiţiile în care 57% din ele sunt protejate la nivel naţional 73 % sunt incluse în cartea roşie, 60% sunt cuprinse în Anexele Convenţiei de la Berna, 54% sunt specificate în Anexele *Directivei Habitate,* iar 28% sunt menţionate în Natura 2000.

În fauna ţării, din totalul celor 236 specii de animale a căror conservare necesită desemnarea ariilor speciale de conservare şi a ariilor de protecţie specială avifaunistică, 60 sunt specii de nevertebrate (1 specie de crustacee, 52 specii de insecte, 6 specii de moluşte, 1 specie bivalvia) şi 176 specii de vertebrate (25 specii de peşti, 7 specii de amfibieni, 6 specii de reptile, 109 specii de păsări, 29 specii de mamifere).

La nivel european, România deţine cel mai diversificat şi valoros patrimoniu natural, însă suprafaţa totală a ariilor protejate este încă mult sub media Uniunii Europene – 7% (exceptând viitoarea reţea Natura 2000), faţă de 15%. În prezent se află în desfăşurare procesul de realizare a reţelei Natura 2000. A fost definitivată etapa de realizare a bazei de date **Natura 2000** pe baza propunerilor făcute de diferiţii actori interesaţi urmând ca informaţiile colectate să fie verificate şi să se poată face propunerile finale pentru întocmirea listei de Situri de Importanţă Comunitară (SIC) şi Arii Speciale de Protecţie Avifaunistică (ASP). Până în prezent au fost identificate 148 SPA-uri reprezentând circa 14% din teritoriul României şi 229 de SCI-uri reprezentând circa 7 % din teritoriul României.

Se află de asemenea în derulare procesul de atribuire în custodie a ariilor naturale protejate. La nivelul anului 2005, din totalul de 979 de arii protejate fuseseră atribuite în custodie numai 94 urmând să fie analizate convenţii de custodie pentru un total de 261 de arii.

În privinţa **agro-biodiversităţii** trebuie subliniat faptul că România reprezintă una dintre puţinele ţări europene în care diversitatea genetică a plantelor de cultură şi a animalelor s-a conservat „in situ". Astfel, în catalogul mamiferelor domestice sunt incluse 79 de rase(din care 26 sunt încă active, 19 în potenţial pericol şi 34 dispărute). În privinţa plantelor se remarcă existenţa unor populaţii locale aflate pe cale de dispariţie, distribuite în Bucovina, Maramureş, Munţii Apuseni.

Sistemele agricole cu înaltă valoare naturală în România (HNV farming systems). Din datele existente la Ministerul Agriculturii, Pădurii şi Dezvoltării Rurale, se apreciază că în România există 3,32 milioane hectare de teren agricol cu înaltă valoare naturală. Acestea au o pondere de aproximativ 14% din teritoriul naţional şi circa 22,5% din suprafaţa terenurilor agricole la nivel naţional.

Din punct de vedere al biodiversităţii, pajiştile naturale şi semi-naturale reprezintă cele mai valoroase ecosisteme din categoria terenurilor agricole, însă renunţarea în unele zone la activităţile agricole (cosit, păşunat) a condus la degradarea habitatelor şi modificări de peisaj. De asemenea, se manifestă o tendinţă de transformare a pajiştilor prezente în zona de câmpie în terenuri arabile ceea ce reprezintă o ameninţare prin pierderea de habitate. În zona montană există o tendinţă de abandonare a activităţilor agricole pe pajiştile naturale şi seminaturale, acest fapt conducând la modificări de structură a ecosistemelor şi a peisajelor.

Pădurile acoperă o suprafaţă de 26,7% din teritoriul naţional (media europeană este de 35%). Trebuie menţionat că, în conformitate cu informaţiile puse la dispoziţie de MAPDR, pentru satisfacerea nevoilor de lemn şi îndeplinirea în condiţii optime a funcţiilor de protecţie ale pădurilor, procentul minim de împădurire a teritoriului ţării nu trebuie să scadă sub 25%.

Cea mai mare parte a pădurilor României este cantonata în zona montana (58,5%). În regiunea de dealuri se găsesc 34,8% din păduri, iar în regiunea de câmpie numai 6,7% din suprafaţa pădurilor tarii.

La nivelul anului 2004, fondul forestier naţional avea suprafaţa de 6.382 mii hectare, din care 6.222 mii hectare acoperite efectiv cu păduri, 30% fiind răşinoase şi 70% foioase. Restul de 160 mii hectare reprezintă terenuri destinate împăduririi, terenuri care servesc nevoilor de cultură, producţie ori administraţie silvică, terenuri neproductive etc. incluse în amenajamentele silvice.

Un element extrem de valoros al pădurilor din România este prezenţa, pe aproximativ 300.000 ha a pădurilor virgine, majoritatea localizate în zona montană.

Acolo unde pădurile pot juca un rol important atât prin bunurile dar şi prin serviciile de ordin ecologic, economic şi social pe care le conferă, ele pot fi considerate de o valoare excepţională. Până în noiembrie 2005, 1 milion de ha de pădure au fost certificate în România ca fiind păduri cu valori ridicate de conservare.

În ultimii ani suprafaţă pădurilor s-a menţinut constantă (6,366 mii ha în 1998 respectiv 6,382 mii ha în 2004). Se constată însă numeroase situaţii de tăieri ilegale, legate atât de procesul de împroprietărire cu suprafeţe de pădure cât şi datorită nevoii de generare de venituri în zone cu nivel scăzut de trai al locuitorilor. Unul din obiectivele pe termen lung ale sectorului forestier este extinderea suprafeţei de pădure de la procentul de 27%, existent în prezent, până la aproximativ 32%. Creşterea suprafeţei împădurite va contribui în egală măsură la:

- Conservarea biodiversităţii;
- Asigurarea nevoii de lemn, ca resursă energetică regenerabilă;
- Reducerea efectelor asociate riscurilor naturale (inundaţii, secetă, eroziune);
- Reducerea gazelor cu efect de seră (vezi Protocolul de la Kyoto).

Nu există până în prezent studii extensive cu reprezentativitate naţională care să evidenţieze impactul activităţilor antropice asupra dinamicii biodiversităţii. Date privind dinamica unor populaţii se înregistrează numai în cazul speciilor de importanţă cinegetică sau pentru un număr redus de specii vegetale.

Principalele forme de presiune antropică asupra biodiversităţii din România sunt reprezentate de :

- Agricultura intensivă;
- Păşunatul intensiv;
- Tăierile ilegale de arbori;
- Braconajul.

<u>Managementul riscurilor</u>

Principalul risc natural asupra mediului rural care cunoaşte o largă răspândire la nivelul ţării şi o tendinţă de creştere a efectelor în ultimele două decenii este reprezentat de **inundaţii**. Corelat cu inundaţiile trebuie amintite aici şi alunecările de teren iar independent de acestea două, fenomenele de seismicitate.

Pentru ilustrarea efectelor inundaţiilor este suficient să luăm ca exemplu anul 2005. În acest an, aproape în toate lunile s-au produs depăşiri ale cotelor de apărare pe cursurile de apă, cele mai importante inundaţii înregistrând-se în intervalul aprilie-septembrie 2005, când s-au produs viituri însemnate pe majoritatea râurilor, unele cu debite istorice, care au cuprins areale extinse şi au condus la pierderi de vieţi omeneşti şi pagube materiale deosebit de importante. Inundaţiile din revărsări ale cursurilor de apă, deversări şi avarieri ale digurilor şi acumulărilor mici, scurgeri de pe versanti, precum şi fenomenele meteorologice periculoase (îndeosebi intensificări de vânt, grindină şi descărcări electrice), produse în anul 2005 au afectat toate judeţele ţării şi 1.734 de localităţi, valoarea totală a pagubelor fiind estimată la 5.975.201,5 mii RON. Au decedat 76 persoane. Au fost avariate 93.976 case şi anexe gospodăreşti, 1.063 obiective sociale şi economice, iar peste 656.392 ha teren agricol au fost grav afectate. Infrastructura a suferit pagube importante, înregistrându-se avarii la 9.860,63 km drumuri judeţene şi comunale, 560,4 km drumuri naţionale, 2.465,84 km străzi în localităţi, 2644,9 km drumuri forestiere, 9.113 poduri şi podeţe, 23,8 km cale ferată, reţele de alimentare cu apă, reţele electrice şi telefonice. A fost de asemenea grav avariat un număr de 630 construcţii hidrotehnice cu rol de apărare împotriva

inundaţiilor, în principal diguri, consolidări şi apărări de maluri, regularizări ale cursurilor de apă, care au necesitat lucrări urgente de refacere.

Riscuri asociate inundaţiilor sunt cele ale izbucnirii unor epidemii, cele mai probabile fiind bolile infecţioase cu transmitere hidrica (holera, hepatita A) dar şi alunecările de teren sau cedarea barajelor şi a digurilor.

Alunecările de teren pot fi provocate şi se asociază de cele mai multe ori cu alte dezastre cum ar fi furtunile locale puternice şi inundaţiile provocate de râuri, defrişări masive, căderi de ploi abundente, topirea bruscă a zăpezii, eroziunea solului sau cutremure, putând, de asemenea, să se producă în zone aflate sub un strat gros de zăpadă.

Principalele zone de risc din punct de vedere al alunecărilor de teren sunt în Judeţul Neamţ, Suceava, între râurile Prahova şi Milcov, porţiuni din Podişul Moldovenesc, în Dobrogea, în zona Galaţi – Brăila şi în judeţul Vâlcea.

Alte riscuri naturale, cu manifestare locală şi redusă ca efect şi durată sunt reprezentate de tornade, incendii şi înzăpeziri.

Este important de menţionat aici că un aspect important legat de managementul riscurilor naturale este cel al gestionării pădurilor cu funcţie de protecţie. Pădurile sunt importante în prevenirea inundaţiilor, menţinerea stabilităţii terenurilor şi controlul eroziunii. În acest context un program de împădurire la scară naţională se constituie ca un instrument eficient de gestionare durabilă a riscurilor naturale.

Peisajul

România este al treilea stat care a ratificat, prin Legea nr.451 din 8 iulie 2002, Convenţia Europeană a peisajului, adoptată la Florenţa la 20 octombrie 2000. În înţelesul Convenţiei, peisajul şi diversitatea formelor sale sunt rezultatul acţiunii a doi factori principali:

- Factorii naturali (topografie, geologie, geomorfologie şi climă) a căror acţiune la scară geologică precum şi la scară recentă reprezintă „amprenta" sau altfel spus principalii factori de modelare a peisajului;
- Factorii antropici (tipul şi modul de răspândire a localităţilor rurale, activităţile preponderente desfăşurate în interiorul şi în vecinătatea aşezărilor, infrastructura existentă) care contribuie direct, în mai mică sau mai mare măsură la modelarea peisajului natural.

Diversitatea condiţiilor naturale face ca în spaţiul rural românesc să existe o paletă largă de forme de peisaj, de la cele naturale nealterate de activităţile umane până la cele puternic antropizate ca rezultat al activităţilor economice intensive şi/sau destructive. Fără a încerca să facem aici o identificare a tuturor tipurilor de peisaj existente în spaţiul rural românesc vom încerca să punctăm câteva elemente ce trebuie considerate în evaluarea peisajului precum şi factorii destructivi de natură antropică ce afectează peisajul.

Principalele trăsături care dau valoare peisajului sunt:

- Valoarea estetică (particularitatea, diversitatea, coeziunea elementelor peisagistice);
- Valoarea tradiţională (elemente endemice naturale, elemente distinctive de natură culturală).

Vulnerabilitatea peisajului este dată de capacitatea sa de a integra sau asimila elementele antropice. Elemente cheie ale vulnerabilităţii sunt:

- Tipul şi gradul de acoperire cu vegetaţie (cât de extinsă şi variată este vegetaţia – de la terenuri lipsite de vegetaţie sau cu monoculturi până la păduri naturale extinse);
- Topografia terenului (poate favoriza sau estompa elementele ce conferă un impact negativ peisajului);
- Gradul de expunere / vizibilitate (cât de expuse sunt elementele antropice şi modul în care acestea au fost sau nu realizate la o scară care să le permită integrarea armonioasă în peisaj).

Informaţiile disponibile privind evaluarea peisajelor rurale din România sunt reduse şi cel mai adesea se bazează pe aprecieri generale şi nu pe studii investigative. Apreciem că în spaţiul rural românesc există acele elemente care să poată susţine identificarea unor peisaje excepţionale (en: „outstanding landscapes") precum şi a unor peisaje de importanţă regională (en: „regionally significant landscapes"). În acest sens putem aminti: Delta Dunării, Nordul Bucovinei şi componente ale zonei montane înalte (ex: Munţii Făgăraş sau Retezat).

Trebuie menţionat faptul că nu putem considera existenţa unor factori naturali destructivi ai peisajului. Chiar şi acolo unde anumite fenomene naturale precum inundaţiile, alunecările de teren sau vânturile puternice au avut efecte negative asupra peisajului trebuie căutate şi identificate acele acele intervenţii umane care au contribuit la producerea / maximizarea efectelor destructive (ex: plantarea unor specii de răşinoase în zona centrală a ţării care au favorizat producerea de doborâturi masive ca urmare a slabei rezistenţe la vânturi puternice).

Principalii factori destructivi ai peisajului existenţi în spaţiul rural românesc sunt:

- Activităţile economice cu caracter intensiv precum exploatările forestiere sau exploatările miniere de suprafaţă;
- Managementul defectuos al deşeurilor care permite apariţia depozitelor sălbatice de deşeuri;
- Abandonarea terenurilor agricole (în unele cazuri asociată cu depozitarea de deşeuri) şi a unităţilor economice neproductive (la nivelul ţări există un număr considerabil de ferme zootehnice abandonate proces urmat adesea de dezafectarea parţială a construcţiilor);
- Construcţiile (rezidenţiale, comerciale sau industriale) cu un grad scăzut de integrare în peisajul natural datorită regimului de înălţime, arhitecturii sau culorilor utilizate;
- Degradarea identităţii şi a caracteristicilor locale prin abandonarea şi înlocuirea construcţiilor tradiţionale cu construcţii caracteristice zonei urbane.

<u>Patrimoniul cultural</u>

Includem aici deopotrivă „infrastructura culturală rurală" reprezentată de „reţeaua" de cămine culturale, muzee, colecţii şi case memoriale precum şi monumentele culturale, zonele arheologice şi centrele istorice, multe dintre care se află pe lista patrimoniului mondial UNESCO (siturile săteşti cu biserici fortificate din Transilvania, Mânăstirea Hurezi, bisericile din Moldova, ansamblul bisericilor de lemn din Maramureş, fortăreţe dacice din Munţii Orăştiei).

Conform datelor Ministerului Culturii, în mediul rural românesc există peste 3.500 de aşezăminte culturale şi peste 20.000 de monumente istorice. În ultimii 10-15 ani s-a putut constata o continuă degradare a mediului cultural al României pe fondul reducerii sprijinului financiar acordat domeniului, atât din partea bugetului public, cât şi din partea finanţatorilor privaţi. Această situaţie a căpătat aspecte aproape dramatice în zonele rurale. Astfel, în majoritatea situaţiilor, căminele culturale, casele de cultură, alte aşezăminte culturale au fost puse în situaţia de a-şi înceta activitatea sau de a oferi cetăţenilor doar servicii culturale minimale şi de cele mai multe ori de o calitate îndoielnică. Pe fondul lipsei de mijloace financiare se apreciază că numeroase aşezăminte culturale din mediul rural nu şi-au mai putut desfăşura activitatea deoarece sediile acestora şi-au schimbat destinaţia ori s-au degradat în aşa măsură încât sunt total inadecvate activităţilor culturale.

Pentru a contracara procesul descris anterior, în anul 2006 Ministerul Culturii a iniţiat „Programul naţional de reabilitare, modernizare şi dotare a aşezămintelor culturale, din mediul rural şi mic urban". Programul a fost promovat prin Ordonanţa Guvernului nr. 118/2006 însă legea de aprobare a ordonanţei se află în continuare în dezbatere în Parlamentul României astfel că finanţarea acestui program este încă blocată (programul va fi complementar PNDR). Programul vizează întărirea rolului aşezămintelor culturale şi instituţiilor culturale din mediul rural şi transformarea acestora în centre comunitare de acces universal la informaţie şi cultură şi de coeziune culturală. Totodată, se urmăreşte diversificarea ofertei culturale în mediul rural şi creşterea gradului de acces şi de participare a populaţiei rurale la viaţa culturală. Programul se adresează comunelor, satelor, dar şi oraşelor cu până la 10.000 de locuitori.

Tot aici merită menţionată şi existenţa Fondului Cultural Naţional. Administraţia acestui fond sprijină anual proiectele culturale din arii tematice precum: acţiune culturală, arte vizuale şi arhitectură, cultură scrisă, educaţie culturală, activităţi muzeale, teatru, dans, muzică, patrimoniu cultural naţional, patrimoniu imaterial, management cultural şi formare profesională.

O altă componentă importantă a vieţii satului românesc este cea cultural-istorică, domeniu care ar putea contribui la creşterea gradului de atractivitate atât pentru populaţia tânără, cât şi pentru turişti. Pentru a se putea pune în valoare aceste resurse locale (monumente culturale, situri arheologice, centre istorice, ansambluri de biserici, case memoriale, muzee, biblioteci, cămine culturale, cladiri cu valoare arhitecturală, păstrarea tradiţiilor şi obiceiurilor) este nevoie de investiţii. Este vorba pe de o parte de investiţii directe în reabilitarea resurselor amintite anterior precum şi în infrastructura rurală (drumuri comunale, alimentare cu apă, canalizare).

În anul 2006, Institutul Cultural Român punea în vedere faptul că că, deşi România a semnat Convenţia Europeană a Peisajului încă din anul 2002, punerea în aplicare a prevederilor acestui important document întarzie. Consecinţele sunt vizibile în majoritatea localităţilor din România, care suferă agresiuni ireversibile. Monumentele istorice rămân în această situaţie singurele repere ale configuraţiei peisajului tradiţional. Numărul monumentelor restaurate sau în curs de restaurare este foarte redus, raportat la cele peste 20.000 de monumente istorice din România, aflate, în majoritate, într-o stare de avansată degradare. Este de menţionat de asemenea şi pierderea ireversibilă a unui număr de 500 de monumente istorice (dispărute sau complet degradate).

<u>Conservarea resurselor naturale</u>

Utilizarea resurselor regenerabile de energie are ca scop reducerea dependenţei de resursele de combustibil fosili (petrol, gazele naturale şi cărbune) şi contribuie direct la reducerea costurilor

energiei la consumatori, în condiţiile în care, în prezent, consumul de energie pe unitatea de produs în România este ridicat în comparaţie cu ţările din Uniunea Europeană, acest fapt generând costuri de producţie mari şi o competitivitate relativ scăzută a produselor.
Ca o imagine de ansamblu, trebuie subliniat faptul că România dispune de o gamă diversificată, dar redusă cantitativ de resurse de energie primară precum şi un potenţial semnficativ de resurse regenerabile, în special în domeniul hidroenergetic.

Zăcămintele actuale de hidrocarburi au un caracter limitat, având în vedere că are loc un declin al producţiei interne şi nu au mai fost descoperite noi zăcăminte cu potenţial important. Conform „Politicii Politicii Energetice a României 2006 – 2009", rezervele actuale de ţiţei sunt estimate la 73,7 mil. tone. Producţia de ţiţei a scăzut de la 14,7 mil. tone în 1976 (anul cu producţia de vârf) la 5,2 mil. tone în 2005. Rezervele actuale de gaze naturale sunt estimate la 184,9 mld.m3, producţia de gaze naturale scăzând la 12,9 mld.m3 în anul 2005, ceea ce a reprezentat 71,4% din consumul anual total de gaze naturale.

Tabel nr. 0-1 Situaţia resurselor interne de energie epuizabilă

	Rezervă		Producţia anuală 2005 (mil.tone)	Perioada estimată de asigurare (ani)
	(mil.tone) Gaz – (mld.m^3)	(mil.tep)		
Huilă	721	274	3	240
Lignit	3.400	629	28	121
Ţiţei	74	72	5,2	14
Gaz natural	185	159	12,9	14

Potenţialul naţional de resurse regenerabile este reprezentat de energia hidroelectrică, biomasa, energia solară, eoliană şi geotermală. Potenţialul hidroenergetic tehnic amenajabil al ţării este de 36 TWh/an. Potenţialul hidroenergetic economic amenajabil este estimat la 23-25TWh, cu o putere instalată de circa 8000 MW. În anul 2005 nivelul de valorificare a atins circa 80% din potenţialul economic amenajabil şi sunt în execuţie amenajări hidroenergetice însumând o putere instalată de circa 600 MW, cu un potenţial de producţie de 1.870 GWh/an. Potenţialul energetic al biomasei este de circa 7.594 mii tep/an, din care 15,5% reprezintă reziduuri din exploatări forestiere şi lemn de foc, 6,4% rumeguş şi alte resturi din lemn, 63,2% deşeuri agricole, 7,2% deşeuri menajere şi 7,7% biogaz. Potenţialul energetic al sistemelor solaro-termale este evaluat la circa 1.434 mii tep/an, iar cel al sistemelor fotovoltaice la circa 1.200 GWh/an. Potenţialul eolian tehnic amenajabil este estimat la 8 TWh/an. De asemenea, România dispune de un potenţial de circa 167 mii tep/an resurse geotermale de joasă entalpie, din care în prezent se valorifică circa 30 mii tep/an.

În ceea ce priveşte energia solară, aceasta reprezintă cea mai sigură sursă de energie. Pe teritoriul României, pe o suprafaţă orizontală de 1m pătrat, este posibilă captarea unei cantitati anuale de energie, cuprinse între 900 şi 1450 kWh, în funcţie de anotimp. Potrivit Ministerului Integrării, cele mai multe iniţiative de utilizare a energiei solare se grupează în zona localităţilor situate pe litoralul Mării Negre.

Pentru valorificarea energiei eoliene există numeroase proiecte dar şi câteva instalaţii aflate în funcţiune precum cele din pasul Tihuţa (la 3 km de Bistriţa) sau în apropierea Parcului Industrial Ploieşti. Potenţialul eolian tehnic amenajabil este estimat la 8 TWh/an.

O alta sursă de energie este cea geotermală, care poate fi exploatată în special în staţiuni. În acest sens, în anul 1998, a fost finalizat un proiect cu sprijin financiar din programul PHARE, la Călimaneşti şi Căciulata. România dispune de un potenţial de circa 167 mii tep/an resurse geotermale de joasă entalpie, din care în prezent se valorifică circa 30 mii tep/an.

În privinţa valorificării energetice a deşeurilor situaţia este critică în condiţiile în care în spaţiul rural doar 6,5% din populaţie beneficiază în prezent de servicii de salubritate. Majoritatea proiectelor de gestiune şi valorificare a deşeurilor se adresează exclusiv sau preponderent spaţiului urban.

Perspective importante pe termen scurt există în domeniul producţiei de biocombustibili. Cu un grad mai mare de rentabilitate decât al culturilor de cereale şi cu perspectiva sprijinului european, se estimează ca tot mai mulţi proprietari ai terenurilor abandonate vor opta pentru culturi de rapiţă (conform estimărilor Federaţiei Agrostar). Pe de altă parte investiţiile private în domeniul producţiei de biodisel vor face ca în următorii doi ani să aibă loc o triplare a capacităţilor de producţie. Până în momentul în care producţia naţională de biodisel va asigura necesarul pentru conformare cu ţinta de 2% conţinut de biocombustibil din cantitatea totală de carburant, principalii producători apelează la import de biocombustibili din ţările UE. Trebuie totodată menţionat şi faptul că până în prezent nu există în România facilităţi în funcţiune sau în stadiu de proiect pentru producţia de bioetanol.

Valorificarea resurselor regenerabile este sprijinită de o serie de documente de programare adoptate în cadrul legislaţiei naţionale. Trebuie menţionată aici în primul rând semnarea şi ratificarea, de către România, a Protocolului de Eficienţă Energetică şi Aspecte Asociate de Mediu, anexă la Tratatul Cartei Europene a Energiei, care a reprezentat aderarea ţării noastre la politica Uniunii Europene în domeniul eficientei energetice. În baza acestui document şi a angajamentelor asumate, politica şi activitatea în domeniul eficienţei energetice au fost monitorizate de Secretariatul Cartei Energiei, concluzia finală fiind că "România progresează corespunzător în implementarea Protocolului".

Un alt document important pentru orientarea Strategiei Naţionale în domeniul Eficienţei Energetice în direcţia îndeplinirii cerinţelor europene este şi 'Foaia de parcurs' pentru România, elaborată de Comisia Europeană şi aprobată la reuniunea la nivel înalt a UE de la Copenhaga din decembrie 2002. În lucrare se precizează necesitatea "îmbunătăţirii eficienţei energetice în tot sistemul energetic" cât şi necesitatea "trecerii de la o politică energetică orientată spre producţie la o politică energetică bazată pe economisirea energiei".

În anul 2003 a fost elaborat proiectul Strategiei Naţionale în domeniul Eficienţei Energetice, aprobat prin HG nr. 163 din 12 februarie 2004. Pe fondul tendinţei de scădere a intensităţii energetice din ultimii ani, datorată restructurării economiei, realizarea obiectivelor propuse ar putea permite o economie de energie circa 2 milioane tone echivalent petrol (tep) în fiecare an, ceea ce ar echivala cu o reducere de 15-20% a importurilor de ţiţei şi o reducere a emisiilor de CO2 cu circa 4 milioane de tone pe an.

Tot în anul 2003 a fost elaborat proiectul Strategiei de valorificare a surselor regenerabile de energie, aprobat prin HG nr. 1535 din 18 decembrie 2003. Obiectivele generale ale Strategiei constau în:

- integrarea surselor regenerabile de energie în structura sistemului energetic naţional;

- diminuarea barierelor tehnico-funcţionale şi psiho-sociale în procesul de valorificare a surselor regenerabile de energie, simultan cu identificarea elementelor de cost şi de eficienţă economică;
- promovarea investiţiilor private şi crearea condiţiilor pentru facilitarea accesului capitalului străin pe piaţa surselor regenerabile de energie;
- asigurarea independenţei consumului de energie al economiei naţionale;
- asigurarea, după caz, a alimentării cu energie a comunităţilor izolate prin valorificarea potenţialului surselor regenerabile locale;
- crearea condiţiilor de participare a României la piaţa europeană de "Certificate verzi" pentru energie din surse regenerabile.

Ministerul Economiei şi Finanţelor a promovat recent, pentru susţinerea activităţii de valorificare a resurselor energetice regenerabile, un proiect de completare şi îmbunătăţire a Legii Investiţiilor. Proiectul include facilităţi pentru companiile ce vor să investească în acest domeniu important atât pentru economisirea combustibililor fosili, cât şi pentru protecţia mediului. Pentru susţinerea producerii energiei din resurse regenerabile legea stabileşte un mecanism de promovare, bazat pe „certificate verzi", prin care furnizorii de energie achiziţionează obligatoriu o cantitate de certificate, proporţională cu volumul de energie electrică vândut beneficiarilor. Aceste cantităţi cresc constant în perioada 2007-2010, de la 3,74 % la 8,40 %. În conformitate cu prevederile strategiei de valorificare a surselor regenerabile, necesarul de investiţii în perioada amintită mai sus este estimat la circa 500 milioane euro.

Sanătate umană

În România la nivelul anului 2002 erau declarate 266 oraşe şi 2714 comune. (Anuarul Statistic al României, INS, 2004). Aceste comune reunesc circa 13000 sate.

Principalele limitări în spaţiul rural sunt reprezentate de: izolarea unor aşezări umane datorită situării în spaţiul greu accesibil, drumurilor deteriorate, lipsei mijloacelor de transport, ceea ce conduce la depopularea unor arii întinse situate cu precădere în zone colinare şi de munte, unde cea mai întâlnita categorie de sate este cea a satelor risipite.

În privinţa duratei medii de viaţă se remarcă faptul că în mediul rural aceasta este mai mică decât în mediul urban, atât per total cât şi în ceea ce priveşte cele două sexe. În perioada 2001-2003 durata medie a vieţii a fost în România de 71,01 ani, deşi a crescut comparativ cu deceniile anterioare, în urban era de 71,8 ani iar în rural de 70,08 ani, respectiv 66,4 ani la bărbaţi şi 74,1 ani la femei în rural faţă de 68,2 ani şi 75,4 ani în urban. Trebuie subliniat însă că potenţialul vital este aproape dublu la sat faţă de oraş, cum ne arată indicele fertilităţii care atinge 51,55‰ în rural, faţă de 28,62‰ în urban în timp ce mortalitatea este mai ridicată în rural, atingând procentul de 15,54‰, faţă de 9,3‰ în urban. Şi mortalitatea infantilă este mai ridicată (19,02‰ în rural, faţă de 15,08‰ în urban) şi asta din cauza unei gram mai redus de igienă asociată în principal lipsei alimentării curente cu apă potabilă. Aproape întreaga zona rurală din regiunea Nord-Est şi zona Dobrogei din Regiunea Sud-Est au o mortalitate infantilă foarte ridicata, de peste 27‰. De asemenea, în zona de câmpie din sudul ţării, aparţinând regiunilor Sud şi Sud-Vest, există numeroase comune în care mortalitatea infantilă depăşeşte nivelurile amintite.

În mediul rural se constată o acută necesitate de medici şi spitale. Calitatea actului medical din mediul rural este relativ scăzută, în principal din cauza slabei dotări cu clădiri şi cu aparatură medicală, de regulă învechită sau chiar inexistentă. Gradul de asigurare cu servicii medicale de către personalul calificat este în general scăzut, numărul medicilor fiind relativ mic în raport cu

numărul de locuitori. Revin în medie 1417 locuitori la 1 medic, faţă de o medie de 378 locuitori în mediul urban. Există numai 322 de comune (12% din total) unde prezenţa medicilor este satisfăcătoare în raport cu numărul de locuitori, revenind 1 medic la 600 de locuitori (în special în zonele din vecinătatea oraşelor). Există însă 148 de comune (6%) în care nu activează nici un medic, iar în 378 de comune (14%) un medic este în situaţia de a asigura servicii pentru mai mult de 3500 locuitori. Zonele mai întinse care sunt slab asigurate cu servicii ale medicilor, sau unde chiar lipsesc medicii sunt situate în partea de est a ţării: în judeţele din regiunea Nord-est (Botoşani, Vaslui şi parţial în estul judeţului Bacău) şi în regiunea Sud-Est (în partea muntoasă a. judeţelor Vrancea şi Buzău, în centrul Dobrogei şi mai ales în Delta Dunării).

În privinţa principalelor boli trebuie amintit că, din numărul total de consultaţii la nivelul întregii ţări, pentru boli respiratorii situaţia este următoarea:

- la grupa de vârstă 0-19 ani - 60% în rural şi 47,5% în urban;
- la grupa de vârstă 20- 39 ani - 11,2% în rural şi 19% în urban;
- la grupa de vârstă 40- 59 ani – 9,3 % în rural şi 18 % în urban;
- la grupa de vârstă 60- 74 ani - 15% în rural şi 11,55% în urban.

O problemă importantă este reprezentată de îmbolnăvirile datorate contaminării apelor cu nitriţi din zonele rurale. Ingerarea de nitraţi odată cu apa potabilă este de mult timp considerată cauza principală a methemoglobinemiei juvenile, adesea cunoscută şi sub denumirea de "sindromul copilului albastru". Principala preocupare din punctul de vedere al sănătăţii oamenilor privind ingerarea de nitraţi este methemoglobinemia juvenilă acută.

In 1994 a fost stabilit un nou program privind methemoglobinemia cauzată de apa din fântâni. Circa 715 cazuri au fost înregistrate în România între 1996-2000, cu o rată de mortalitate de 0,28%. De asemenea în anul 2000 au fost înregistrate 453 de cazuri de methemoglobinemie juvenilă acută la copii cu vârsta cuprinsă între 0-1 an. Rata mortalităţii a fost 0,9%. Incidenţa medie a fost 0,033 %o (numărul de cazuri / 1000 nou-născuţi din sat). în urma analizelor efectuate concentraţia nitraţilor, găsită în apa fântânilor a fost cuprinsă între 46-560 mg NO2/l.

Practicarea agriculturii intensive în trecut şi prezenţa depozitelor de îngrăşăminte a dus la poluarea apei subterane din partea sudică a României, precum şi a apelor de suprafaţă cu insecticide organo-clorurate (HCH, Aldrin, Dieldrin, Heptaclor, pp'DDE şi pp'DDT) şi erbicide triazinice (Atrazin, Simazin şi Propazin). Un studiu efectuat în localităţile rurale a arătat că din cele 250 de probe de apă din fântâni, pentru 64% dintre ele concentraţia maximă admisă a fost depăşită pentru insecticide, având valori cuprinse între 0.001-4.81µg/1. Pentru erbicidele triazinice concentraţia a fost depăşită la 73% dintre probe, având valori cuprinse între 0.016-24.41 µg/1.

Transport durabil

Principala problemă legată de transportul în mediul rural este aceea a decalajului major faţă de mediul urban atât din punct de vedere al infrastructurii de drumuri cât şi a mijloacelor de transport în comun.

În prezent doar jumătate din numărul total de comune existent în România au acces direct la reţeaua de drumuri (cca. 3/5 din totalul populaţiei rurale). Drumurile comunale care reprezintă 50% din drumurile existente în spaţiul rural sunt în principal pietruite (60%). Un sfert din aceste drumuri sunt de pământ ceea ce face ca în perioade de precipitaţii aceste drumuri să fie greu sau

imposibil de utilizat. De altfel semnificativa este şi densitatea redusă a drumurilor publice judeţene şi comunale, care se ridică la 27,3 km drumuri la 100 km^2 teritoriu rural.

Deşi drumurile existente în spaţiul rural reprezintă cca.80% din totalul drumurilor naţionale, la nivelul anului 2006 doar 10,6% din acestea erau modernizate.

Situaţia infrastructurii rutiere creează deficienţe majore în privinţa dezvoltării mediului rural prin:

- Acces dificil spre mediul urban;
- Limitarea posibilităţilor de valorificare a potenţialului turistic;
- Acces dificil al elevilor către centrele de învăţământ;
- Limitarea dezvoltării sectorului întreprinderilor mici şi mijlocii (în special de servicii).

Starea drumurilor existente în mediu urban reprezintă totodată un factor de menţinere a unor emisii atmosferice poluante ridicate. Aceasta datorită faptului că drumurile nemodernizate reprezintă surse de praf, atât datorită traficului cât şi al eroziunii de suprafaţă produsă de vânt, dar şi datorită reducerii timpilor de trafic şi astfel maximizării debitelor masice de gaze de eşapament emise.

O altă problemă legată de transportul în mediul urban este gradul scăzut de acoperire cu servicii publice de transport. În general aceste servicii sunt prezente în zonele peri-urbane prin extinderea traseelor liniilor de transport orăşeneşti sau datorită iniţiativelor private.

Nu în ultimul rând trebuie menţionată aici îmbătrânirea parcului auto, datorată pe de o parte posibilităţilor financiare reduse a locuitorilor cât şi importului de autoturisme şi auto-utilaje la mâna a doua. Şi acest aspect joacă un rol important în menţinerea unui nivel ridicat al emisiilor atmosferice datorate gazelor de eşapament.

Turism rural

Turismul în România se concentrează asupra peisajelor naturale şi a istoriei sale bogate. Numărul de turişti este în creştere, ajungând în prezent la aproximativ 6-7 milioane pe an, iar această activitate devine o sursă tot mai importantă de venit. Economia românească e caracterizată de un potenţial uriaş pentru turism, acesta atrăgând 880 milioane de euro în investiţii în 2005.

Principalele tipuri de turism care pot fi practicate în mediul rural sunt: turismul cultural (muzeistic, etnografic, artistic), religios, balneo-terapeutic, de agrement, de tranzit şi agroturismul.

În România există însă două elementele esenţiale care pot determina dezvoltarea turismului rural: satul şi natura. România înmagazinează o mare varietate de valori culturale istorice - artă populară, etnografie, folclor, tradiţii, vestigii istorice - un cadru natural armonios îmbinat, cu un fond peisagistic variat şi pitoresc. De altfel, aşezările rurale de aici au apărut şi s-au dezvoltat încă din vremea traco-dacilor, păstrându-se şi astăzi în anumite zone obiceiurile străvechi, un bogat şi variat folclor, elemente originale de etnografie şi artizanat.

Primele încercări de turism rural organizat s-au realizat în anii 1967-1968, pentru grupuri de turişti aflaţi pe litoralul românesc. A fost un început promiţător, deoarece, în anul 1972 Ministerul Turismului a elaborat Ordinul 297/1972, ca urmare a căruia Centrul de cercetare pentru promovarea turistică internaţională a identificat şi selectat mai multe localităţi rurale,

reprezentative pentru satele româneşti care urmau să fie lansate în turism. În urma acestor studii, s-a stabilit că pot fi introduse în turismul intern şi internaţional circa 118 localităţi rurale. Primele sate declarate de interes turistic, la 16 iulie 1973, prin Ordinul Ministerului Turismului nr. 744/1973 au fost Lereşti (Argeş), Fundata şi Şirmea (Braşov), Sibiel (Sibiu), Tismana (Gorj), Mirighiol şi Crişan (Tulcea), Racoş (Timiş), Sfântu Gheorghe (Tulcea), Bogdan Vodă (Maramureş), Vatra Moldoviţei (Suceava), Poiana Sărată (Bacău) şi Vaideeni (Vâlcea). În anul următor, prin Decretul nr. 225/1974 s-a interzis cazarea turiştilor străini în locuinţele particulare, satele turistice devenind nefuncţionale pentru turismul internaţional. Scurta perioadă de „oficializare" a turismului nu a făcut posibilă organizarea activităţii de turism şi nici amenajarea corespunzătoare a satelor turistice. În multe localităţi nu s-au omologat gospodăriile care întruneau condiţiile de cazare (Rucăr, Vatra Moldoviţei, Vaideeni), în altele cazarea turiştilor români se făcea în mod neorganizat şi fără o evidenţă (Crişan, Bogdan Vodă, Rucăr). Cu foarte mici excepţii, această situaţie a rămas la fel până în anul 1989. Începând din 1990 abia s-a dezvoltat interesul pentru turismul rural. În prezent există o asociaţie naţională care grupează 2500 de membri (întreprinzători în domeniul turismului rural) şi peste 30 de firme ce desfăşoară activităţi de touroperatori cu produse turistice rurale.

Cele mai dezvoltate zone din punct de vedere al turismului rural sunt:

- Bran – Moieciu, unde există şi castelul ridicat în secolul al XIV-lea;
- Peştera împreună cu Măgura (Munţii Bucegi);
- Şirnea şi Fundata (Jud. Braşov);
- Mărginimea Sibiului (incluzând Săliştea, Sibielul, Tilişca, Rod, Jina, Poiana Sibiului sau Răşinari);
- Valea Arieşului (Jud.Alba, în sudul Munţilor Apuseni);
- Valea Marei, Coşăului, Izei sau a Vaşerului (Maramureş);
- Mânăstirile din Bucovina cu satele Vama, Vatra Moldoviţei, Marginea, Şolca sau Putna.

Zonele cu potenţial pentru dezvoltarea unui turism rural durabil sunt:

- Harghita prin Zetea, Munţii Hăşmaş, Lacul Roşu, Lacul Sfânta Ana, Izvorul Mureşului;
- Zona Vâlcea prin Brezoi – Malaia – Voineasa sau Horezu;
- Delta Dunării;
- Satele din nordul Judeţului Argeş.

Modificări propuse analizei SWOT a PNDR pentru aspectele de mediu analizate

În urma analizării stării actuale a mediului în spaţiul rural au fost propuse unele modificări analizei SWOT (vezi tabelul 4-2). Facem precizarea că în ultima formă propusă a PNDR (17.04.2007), analiza SWOT este prezentată numai prin „puncte tari" şi „puncte slabe".

Tabel nr. 0-2 Modificări propuse pentru analiza SWOT (propunerile sunt scrise cu culoare albastră)

	Domeniul	Puncte tari	Puncte slabe
Axa II	**Biodiversitate, Apă, Sol, Calitatea Aerului**	- Nivel ridicat de biodiversitate ~~existenţa Reţelei Naţionale de Arii Protejate ca sistem funcţional~~ * - Nivel scăzut al utilizării substanţelor chimice în agricultură - Poluare scăzută a solului şi condiţii de mediu relativ bune ** - România satisface cerinţele privind nivelul emisiilor de GES prevăzute pentru anul 2010	- Tendinţă crescătoare a utilizării substanţelor chimice în agricultură - Suprafeţe largi afectate de fenomene de degradare a solului
		Propuneri	
Axa II	**Biodiversitate, Apă, Sol, Calitatea Aerului**	* Existenţa unui capital natural care poate susţine dezvoltarea durabilă a sistemelor socio-economice din mediul rural; ** Poluarea solului din surse agricole şi non-agricole afectează numai 10% din suprafaţa de teren arabil;	* Lipsa unei Reţele Naţionale de Arii Protejate funcţionale (numeroase arii protejate instituite nu au management, nu a fost finalizat procesul de desemnare a siturilor Natura 2000, nu a fost înfiinţată Agenţia Naţională a Ariilor Protejate şi Conservare a Biodiversităţii) Numai 1/3 din suprafaţa totală arabilă întruneşte condiţiile pentru o agricultură durabilă şi eficientă. În ultimii ani se constată o tendinţă de creştere a emisiilor atmosferice de amoniac a căror principală sursă o reprezintă zootehnia. Aproximativ 10% din comunele ţării au fost identificate ca fiind vulnerabile la poluarea cu nitraţi a apelor subterane.

Evoluţia stării mediului în situaţia neimplementării PNDR

Analiza stării mediului în condiţiile neimplementării programului reprezintă o cerinţa atât a Directivei SEA[117] (vezi art. 5 şi anexa I-b) precum şi a Hotărârii de Guvern nr. 1076/2004[118] (vezi art.15).

Scopul acestei analize este de a identifica oportunitatea implementării PNDR precum şi de a pune bazele evaluării modului în care acest program răspunde nevoilor şi cerinţelor stării mediului din spaţiul rural şi a tendinţelor sale de evoluţie.

Abordarea „alternativei 0" (aceea de neimplementare a programului) a fost intens dezbătută în cadrul grupurilor de lucru organizate în baza procedurii SEA. Ca urmare, s-a considerat că această alternativă trebuie să ia în considerare:

- Efectele programelor actuale dedicate spaţiului rural;
- Alte programe propuse pentru intervalul 2007 – 2013 precum şi fondurile care vor afecta în mod direct sau indirect calitatea mediului în spaţiul rural (investiţii private, plăţi directe, programele operaţionale, Phare 2005 şi 2006);
- Obligaţiile internaţionale pe care România trebuie să le îndeplinească cu sau fără PNDR (Directiva Cadru Apă, Reţeaua Natura 2000, ţintele pentru anul 2010 în privinţa biodiversităţii, Consiliile Europene de la Lisabona şi Gothenburg, directiva privind calitatea aerului, directiva privind nitraţii etc).

Analiza alternativei 0 s-a realizat pe baza gradului actual de cunoaştere şi a metodelor de evaluare existente cu privire la starea mediului şi tendinţele evoluţiei sale (vezi secţiunea anterioară a raportului). Analiza a fost structurată pe baza aspectelor de mediu relevante, aşa cum au fost selectate în cadrul întâlnirilor grupului de lucru SEA (vezi minutele în anexă) şi se concentrează pe caracterizarea evoluţiei stării mediului în zonele rurale. Analiza a fost conturată de asemenea, în jurul indicatorilor de mediu propuşi în cadrul PNDR.

Este cunoscut faptul că evaluarea stării viitoare a mediului şi în mod particular a alternativei 0 este dificilă de realizat în condiţiile în care datele necesare nu sunt disponibile şi a existenţei a numeroase lipsuri şi incertitudini în privinţa caracterizării actuale a stării mediului.

Tabel nr. 0-3 Evoluţia posibilă a mediului în absenţa PNDR (alternativa 0)

Aspecte de mediu relevante	Indicatori de mediu (PNS)	Evoluţia posibilă în absenţa PNDR
Aer	-	Se va menţine tendinţa de creştere a emisiilor de amoniac cu perspectiva atingerii şi depăşirii plafonului prevăzut pentru anul 2010. În lipsa unor investiţii în infrastructura rutieră rurală şi pe fondul unei creşteri permanente a parcului auto se va înregistra o creştere a emisiilor poluanţilor caracteristici

[117] Directiva 2001/42/EC a Parlamentului European şi a Consiliului din 27 Iunie 2001 asupra evaluării efectelor unor planuri şi programe asupra mediului.

[118] HG 1076 din 8.07.2004 pentru stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri şi programe (Monitorul Oficial nr.707 din 5.08.2004)

Aspecte de mediu relevante	Indicatori de mediu (PNS)	Evoluţia posibilă în absenţa PNDR
		gazelor de eşapament şi a particulelor în suspensie.
Apă	Bălanţa azotului	Menţinând actualele surse de finanţare, în anul 2013, cca 80% din populaţia din mediul rural va continua să nu aibă acces la sisteme centralizate de canalizare (faţă de 90% în prezent). Chiar dacă se va înregistra o tendinţă de scădere a concentraţiilor de azot din freatic, situaţia va rămâne critică la nivelul zonelor sensibile (vezi lista comunelor vulnerabile la poluarea cu nitriţi).
	Evoluţia concentraţiilor de nitraţi în apele de suprafaţă	Închiderea unor ferme zootehnice ca urmare a neconformităţii cu noile standarde va conduce la o uşoara scădere a emisiilor de nitraţi din acest sector de activitate. Se va menţine tendinţa actuală de creştere uşoară de chimicale. Măsura de Agro-mediu din Programului SAPARD va produce efecte reduse şi târzii în privinţa limitării aportului de fertilizanţi şi pesticide în apele de suprafaţă.
		Lipsa retehnologizării facilităţilor de colectare, epurare şi evacuare a apelor uzate din unităţile zootehnice va contribui la sporirea poluării organice a apelor de suprafaţă.
Sol	SAU/suprafaţa naţională totală	Se va înregistra o scădere a suprafeţei agricole ca urmare a creşterii suprafeţelor construite, în principal rezidenţiale şi comerciale (creşterea nr de locuinţe în spaţiul rural > decât în cel urban). Se va înregistra o creştere a abandonului suprafeţelor agricole (neexploatare).
	% din SAU clasificate ca zone defavorizate	În cadrul zonelor defavorizate desemnate se va înregistra o scădere a suprafeţelor agricole utilizate. Fertilitatea redusă a solului va conduce la plafonarea producţiei agricole fapt ce va genera implicit o sporire a presiunii asupra mediului prin creşterea cantităţilor de îngrăşăminte chimice utilizate.
	% SAU pentru păşunatul extensiv	Procentul corespunzător suprafeţelor agricole dedicate păşunatului extensive va cunoaşte o scădere pe fondul transformării păşunilor în teren arabil şi a abandonării activităţii agricole pe aceste suprafeţe.
	Zone cu risc de eroziune a solului	Suprafeţele cu risc de eroziune a solului vor creşte datorită utilizării unor tehnici agricole neadecvate.
	% SAU aferentă fermelor ecologice	Suprafeţele ocupate de agricultură ecologică vor creşte dar numai ca răspuns la cerinţele pieţei.
Schimbări climatice	Producţia de energie regenerabilă obţinută din sectorul forestier	Utilizarea lemnului ca sursă energetică va cunoaşte o uşoară tendinţă ascendentă în condiţiile lipsei unor surse energetice alternative şi a migraţiei populaţiei cu venituri mici din mediul urban în rural.

Aspecte de mediu relevante	Indicatori de mediu (PNS)	Evoluţia posibilă în absenţa PNDR
	SAU pentru culturi aferente producţiei de energie	Suprafeţele agricole destinate producţiei de biomasă convertibilă în bioenergie vor cunoaşte o creştere datorita sprijinului financiar acordat prin Pilonul 1 al Politicii Agricole Comune şi datorita obligativităţii introducerii de biocombustibili în combustibilii convenţionali.
	Emisiile de GES provenite din agricultură	Se va menţine tendinţa actuală de creştere a emisiilor de gaze cu efecte de seră. În absenţa unor măsuri de limitare a utilizării îngrăşămintelor chimice se va constata o creştere a emisiilor protoxidului de azot.
	-	Gestiunea inadecvată a deşeurilor în mediul rural va contribui la menţinerea actualelor rate de emisie pentru CO_2 şi CH_4.
Biodiversitate	Suprafaţa forestieră / suprafaţa naţională totală	Suprafaţa forestieră va cunoaşte o creştere lentă în intervalul analizat fără a se putea atinge însă ţinta de 32% din suprafaţă totală a ţării. Există potenţial pentru sporirea ratei anuale de creştere a suprafeţelor forestiere fie şi numai printr-un control adecvat al lucrărilor de reabilitare ecologică asumate.
	Evoluţia populaţiilor de păsări specifice terenurilor agricole	În condiţiile creşterii abandonului terenurilor agricole se va putea înregistra o scădere uşoara a numărului de specii de păsări asociate acestor sisteme precum şi a efectivelor populaţionale.
	SAU din zonele cu înaltă valoare naturală	Există riscul diminuării suprafeţelor cu înaltă valoare naturală ca urmare a transformării lor în terenuri arabile precum şi a abandonului.
	-	Ariile protejate îşi vor îmbunătăţi managementul. Va spori însă presiunea exercitată de populaţia rurală rezidentă în aceste zone precum şi riscul apariţiei unor conflicte cauzate de restricţiile impuse în ariile protejate. Menţinerea tendinţelor actuale a cantităţilor de pesticide utilizate în agricultură va determina şi un declin al biodiversităţii.
Managementul riscurilor naturale	-	Pe fondul proceselor asociate schimbărilor climatice, în condiţiile nerezolvării problemelor existente în bazinele hidrografice (ex: lipsa de diguri de protecţie împotriva inundaţiilor), efectele generate de manifestarea unor fenomene sau procese naturale vor fi tot mai păgubitoare.
Peisaj	-	Peisajul rural va cunoaşte o degradare ca urmare a: - Transferului de elemente urbane în zonele tradiţional rurale atractive din punct de vedere turistic; - Abandonului terenurilor agricole. - Ratei ridicate a emigraţiei din spaţiul rural.
Patrimoniu cultural	-	Absenţa unor investiţii orientate în direcţia patrimoniului cultural va conduce la degradarea

Aspecte de mediu relevante	Indicatori de mediu (PNS)	Evoluţia posibilă în absenţa PNDR
		acestuia.
Sănătatea umană	-	Lipsa asigurării apei potabile şi a sistemelor de canalizare a apelor uzate pe vaste arii rurale va avea ca efect menţinerea unui nivel ridicat a prezentei unor boli legate de calitatea apei, implicit cu efecte în menţinerea unei rate ridicate a mortalităţii infantile. Menţinerea modului actual de gestiune a deşeurilor gospodăreşti şi a celor din agricultură va conduce de asemenea la creşterea incidenţei bolilor datorate acestor factori. Nu în ultimul rând, perpetuarea unui nivel scăzut al productivităţii va lipsi producătorii agricoli de sursele financiare necesare îmbunătăţirii calităţii vieţii şi reducerii riscurilor asupra sănătăţii.
Infrastructura rutiera rurala, maşini şi utilaje agricole	-	Prin lipsa de investiţii în infrastructura rutieră rurală se vor menţine un consum mai ridicat de combustibil şi valori mari ale nivelului de zgomot şi particule în suspensie, iar prin nesprijinirea investiţiilor în parcul de maşini şi utilaje agricole, sectorul agricol va fi privat de tehnologii mai eficiente din punct de vedere energetic şi cu impact mai redus asupra solului.
Turism durabil	-	Se va menţine tendinţa de creştere a ponderii turismului realizat prin pensiuni agro-turistice. Dimensiunea acestui tip de turism este însă departe a atinge potenţialul său real şi are o răspândire neechilibrată la nivelul ţării. Vor fi avantajate zonele cu potenţial natural ridicat existând riscul creşterii presiunii antropice asupra acestor zone. Lipsa infrastructurii nu va permite valorificarea potenţialului turistic din alte zone rurale.
Conştientizarea problemelor de mediu	-	Creşterea riscurilor privind sănătatea umană în spaţiul rural va atrage în mod firesc o creştere a gradului de conştientizare asupra acestor probleme în rândul populaţiei rurale. Din păcate soluţiile de minimizare a acestor riscuri nu sunt la îndemâna fiecărui cetăţean. În privinţa conştientizării producătorilor agricoli asupra impactului practicilor agricole asupra mediului nu se va putea realiza o sensibilizare decât la nivelul beneficiarilor programelor actuale. Motivarea producătorilor agricoli să aplice practici favorabile mediului înconjurător nu se va putea face în lipsa unor compensaţii şi a unor programe de instruire.

Alternativa neimplementării Programului Naţional pentru Dezvoltare Rurală este defavorabilă majorităţii aspectelor relevante de mediu analizate anterior. Majoritatea indicatorilor propuşi de Ministerul Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale pentru evaluarea PNDR vor cunoaşte evoluţii negative iar pentru cei care înregistrează evoluţii pozitive nu se poate previziona

atingerea ţintelor propuse sau asumate de ţara noastră. În concluzie, se poate afirma că alternativa „0” este neacceptabilă pentru nevoile şi cerinţele spaţiului rural românesc.

Caracteristicile de mediu ale zonelor posibil a fi afectate semnificativ de implementarea PNDR

Scara la care se face evaluarea PNDR este una naţională. Analiza obiectivelor şi a măsurilor propuse nu a dus la identificarea unor situaţii de afectare semnificativă a componentelor de mediu (vezi capitolul 8).

Facem însă precizarea că pentru fiecare dintre proiectele care vizează investiţii în activităţi cu impact potenţial asupra mediului (în înţelesul dat de Ordinul 863/2002) se vor realiza studii de evaluare a impactului asupra mediului. Numai aceste evaluări vor fi în măsură să identifice, la o scară spaţio-temporală adecvată, caracteristicile de mediu ce pot fi afectate semnificativ.

Facem şi aici precizarea că PNDR vizează acţiuni în siturile Natura 2000. Aceste acţiuni sunt reprezentate în principal de plăţi compensatorii pentru pierderile suferite de agricultori şi silvicultori ca urmare a restricţiilor datorate situării în interiorul ariilor protejate. În privinţa investiţiilor directe, acestea vor fi reprezentate de lucrări de refacere / îmbunătăţire a calităţii arboretelor, desfăşurate numai în condiţiile impuse de planul de management al siturilor respective şi numai în urma evaluării impactului de mediu.

Probleme de mediu existente relevante pentru PNDR

În capitolul 3.1 al prezentei lucrări a fost prezentată analiza efectuată asupra stării actuale a mediului în România, punându-se accent pe elementele ce privesc spaţiul rural. În acest capitol au fost selectate acele probleme de mediu cu relevanţă directă pentru Programul Naţional de Dezvoltare Rurală.

Tabel nr. 0-1 Probleme de mediu relevante pentru PNDR

Aspecte de mediu	Probleme de mediu relevante pentru PNDR
Aer	• Tendinţa de creştere a emisiilor de amoniac a căror principală sursă o reprezintă zootehnia.
Apă	• Creşterea concentraţiilor de nitriţi în apa subterană ca urmare a fertilizării, a lipsei reţelelor de canalizare şi a managementului defectuos a reziduurilor animaliere; • Extinderea procesului de eutrofizare a apelor de suprafaţă care, alături de alte forme de impact generează o reducere a stării funcţionale a acestor ape.
Sol	• Pe cca. 62% din suprafaţa terenurilor agricole calitatea solului este afectată într-o măsură mai mare sau mai mică de una sau mai multe restricţii; • Eroziunea solului reprezintă factorul restrictiv cel mai important în agricultură.

Modificări climatice	• Există o tendinţă de creştere a emisiilor de gaze cu efect de seră; • Suprafaţa actuală împădurită este insuficientă pentru o contribuţie adecvată la reţinerea şi stocarea gazelor cu efect de seră.
Biodiversitate	• România are un capital natural valoros ce necesită măsuri susţinute de conservare; • Reţeaua Natura 2000, aflată în prezent în proces de instituire va necesita sprijin pentru implementarea viitoarelor planuri de management;
Sănătatea Umană	• Principalele probleme de sănătate sunt cauzate de igiena precară a populaţiei din mediul rural. Aceasta se datorează în primul rând lipsei alimentării cu apă, lipsei canalizării, managementului neadecvat a deşeurilor şi modului de gestiune a chimicalelor în agricultură.
Managementul riscurilor de mediu	• Principalul risc asupra mediului rural care cunoaşte o largă răspândire şi o tendinţă de creştere a efectelor este reprezentat de inundaţii; • Managementul defectuos al suprafeţelor împădurite a avut o contribuţie directă la amplificarea efectelor negative ale inundaţiilor.
Conservarea / utilizarea eficientă a resurselor naturale	• În prezent consumul de energie neregenerabilă pe unitatea de produs în România este ridicat acest fapt generând costuri de producţie mari şi o competitivitate relativ scăzută a produselor.
Peisajul şi moştenirea culturala	• Principalele forme de impact asupra peisajului natural sunt reprezentate de defrişări, abandonarea terenurilor agricole, extinderea urbanizării; • Peisajul cultural suferă de pe urma stării precare a obiectivelor culturale şi a lipsei infrastructurii în mediul rural.
Eficienţă energetică şi surse energetice regenerabile	• În anul 2005 energia produsă din surse regenerabile (altele decât cele hidro-energetice) a reprezentat sub 1% comparativ cu media europeană de 4%.
Creşterea gradului de conştientizare asupra problemelor de mediu	• Lipsa programelor de informare şi sensibilizare a populaţiei rurale face ca aceasta să fie în egală măsură expusă direct riscurilor legate de poluarea mediului dar şi să reprezinte un factor important de presiune asupra mediului înconjurător.
Transport durabil	• Principalele probleme în mediul rural sunt legate de existenţa unui parc auto învechit, lipsa infrastructurii rutiere şi gradul scăzut de acoperire şi dotare a serviciilor de transport în comun.
Turism durabil	• Existenţa unui grad scăzut de acoperire cu servicii agro-turistice; • Concentrarea serviciilor turistice în zone cu potenţial natural ridicat; • Lipsa infrastructurii şi a facilităţilor necesare dezvoltării turismului durabil.

Obiectivele de protecţie a mediului stabilite la nivel naţional, comunitar sau internaţional care sunt relevante pentru PNDR

Pentru conturarea cadrului evaluării efectelor asupra mediului generate de implementarea PNDR, au fost selectate şi analizate mai multe obiective relevante, legate în mod direct de:

- Aspectele de mediu indicate în Anexa 2 a HG 1076/2004;
- Problemele de mediu relevante pentru PNDR (vezi capitolul 6) rezultate în urma analizării stării actuale a mediului;
- Obiectivele şi priorităţile PNDR.

Pentru propunerea listei de obiective relevante de mediu, a fost realizată o documentare pe baza documentelor de referinţă naţionale şi internaţionale. Lista acestor documente este prezentată în anexă. Obiectivele relevante de mediu au fost analizate şi reformulate în cadrul întâlnirilor grupului de lucru SEA-PNDR (vezi minutele întâlnirilor în anexă). Forma finală a acestor obiective este prezentată în tabelul nr.7-1.

Tabel nr. 0-1 Aspecte de mediu şi obiectivele relevante de mediu stabilite în cadrul grupului de lucru SEA-PNDR.

Aspecte de mediu	Obiective relevante
Aer	Scăderea emisiilor poluante
Apă	Limitarea poluării punctiforme şi difuze a apei
Sol	Limitarea poluării punctiforme şi difuze a solului
	Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice
Modificări climatice	Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră
	Creşterea gradului de absorbţie şi retenţie al GES
Biodiversitate	Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole
	Conservarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)
	Conservarea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)
	Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)
Sănătatea Umană	Îmbunătăţirea stării de sănătate umană prin implementarea unor măsuri de prevenire a poluării şi ameliorarea problemelor existente (ex: calitatea apei de băut, canalizare, depozitarea deşeurilor, poluare sonoră)
Managementul riscurilor de mediu	Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale
Conservarea / utilizarea eficientă a resurselor naturale	Facilitarea utilizării resurselor regenerabile
	Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor
Peisajul şi moştenirea culturala	Menţinerea activităţilor umane în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor agricole tradiţionale

	Asigurarea protecţiei peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate
Eficienţă energetică şi surse energetice regenerabile	Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice
	Facilitarea generării energiei din surse regenerabile
Creşterea gradului de conştientizare asupra problemelor de mediu	Îmbunătăţirea comportamentului prin încurajarea practicilor agricole durabile
Transport durabil	Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural
Turism durabil	Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului

Potenţiale efecte semnificative asupra mediului

Metodologia de evaluare

În conformitate cu prevederile articolului 14 din HG 1076/2004, în cadrul grupului de lucru SEA au fost analizate diferite posibilităţi de evaluare a PNDR cu privire la domeniul şi nivelul de detaliu al informaţiilor ce trebuie incluse în raportul de mediu. S-a stabilit că nivelul optim de evaluare este cel al obiectivelor specifice al PNDR (vezi minuta întâlnirii din data de 02.02.2007). Argumentele în acest sens sunt următoarele:

- Obiectivele specifice au un nivel suficient de integrare şi reprezentativitate pentru măsurile fiecărei axe (pentru 50% din obiectivele specifice există doar câte o măsură corespondentă, pentru măsura 3.2.2 sunt formulate 3 obiective specifice iar celelalte obiective au maxim 3 măsuri corespondente);
- Obiectivele reflectă cu fidelitate priorităţile fiecărei axe;
- Analiza la nivelul obiectivelor specifice este eficientă din punct de vedere al raportului resurse angrenate în evaluare / rezultate ce pot fi utilizate în modelarea, îmbunătăţirea PNDR;
- Se evită realizarea unor evaluări redundante pentru măsuri cu un oarecare grad de similaritate din punct de vedere al impactului asupra mediului (ex: activităţile de instruire şi informare se regăsesc în numeroase măsuri ale programului).

Evaluarea impactului obiectivelor specifice ale PNDR s-a făcut faţă de obiectivele de mediu relevante identificate şi prezentate în cadrul capitolului 7 al prezentului raport.

Evaluarea impactului fiecărui obiectiv a fost realizată de către echipa consultantului de mediu şi prezentată în cadrul grupului de lucru. Aici au fost analizate argumentele pentru fiecare notă de evaluare, generându-se discuţii valoroase asupra unor studii de caz şi experienţe anterioare, care au contribuit la completarea cadrului evaluării.

Tot în cadrul grupului de lucru a fost stabilit şi sistemul de notare aferent evaluării de impact. S-a optat pentru o scală de la -2 la +2 conform situaţiilor din tabelul 8-1.

Tabel nr. 0-1 Scala de cuantificare a impactului generat de obiectivele specifice ale PNDR asupra obiectivelor de mediu relevante.

Valoarea impactului	Justificare
+ 2	Impact pozitiv substanţial al obiectivului specific asupra obiectivului de mediu relevant
+ 1	Impact pozitiv al obiectivului specific asupra obiectivului de mediu relevant
0	Nici un impact
- 1	Impact negativ al obiectivului specific asupra obiectivului de mediu relevant
- 2	Impact negativ substanţial al obiectivului specific asupra obiectivului de mediu relevant

Rezultatele evaluării sunt prezentate în tabelele următoare.

Evaluarea cuantumului investiţiilor de mediu ale PNDR

Principalul element cuantificabil al PNDR este alocaţia financiară. Este cunoscut acum modul în care banii vor fi distribuiţi între axe şi în interiorul axelor. Deşi nu putem aprecia cu exactitate ponderea diferitelor proiecte ce vor fi finanţate în cadrul fiecărei măsuri, am optat pentru o cuantificare a investiţiilor potenţiale de mediu (directe şi indirecte) raportându-ne la numărul de acţiuni, prevăzute în fişele măsurilor, care vor sprijini proiecte şi activităţi în cadrul proiectelor cu un impact pozitiv asupra mediului, din numărul total de acţiuni eligibile.

Au fost considerate investiţii potenţiale directe acele alocări care vizează extinderea reţelelor de canalizare sau înfinţarea / extinderea suprafeţelor forestiere iar ca investiţii indirecte au fost considerate alocările de tipul cursurilor de pregătire şi informare sau plăţile compensatorii.

Pentru o înţelegere corectă a metodologiei de evaluare propusă aici trebuie să facem următoarele precizări:

- Termenul de „investiţii potenţiale de mediu" nu se referă numai la proiectele de investiţii ci la sumele care vor fi cheltuite în beneficiul direct sau indirect al mediului înconjurător;
- Am considerat „investiţii potenţiale directe de mediu" acele alocări care produc efecte pozitive uşor cuantificabile (ex: prin execuţia unei reţele de canalizare într-o comună cu 1000 de locuitori ştim sigur că o cantitate de cca. 50 m^3/zi de apă uzată menajeră nu va mai intra în apa freatică);
- Am considerat „investiţii potenţiale indirecte de mediu" acele alocări care au efect pozitiv cert asupra mediului dar care este dificil sau imposibil de cuantificat la acest moment (ex: plăţile compensatorii în siturile Natura 2000 contribuie la menţinerea / dezvoltarea speciilor protejate dar nu există certitudinea că acestea nu vor putea intra în declin datorită manifestării unui alt factor de presiune / comandă precum o acţiune greşită de reconstrucţie ecologică sau conservare);

Valorile obţinute au titlu indicativ (ele sunt incluse în tabelele de evaluare din capitolele 8.3, 8.4, 8.5 şi 8.6) şi sunt prezentate grafic în figurile 8-1, 8-2, 8-3, 8-4, 8-5. Pentru fiecare din figuri barele de eroare reprezintă cuantumul alocaţiilor totale pe măsuri / axe. Trebuie menţionat de asemenea că alocaţiile totale includ deopotrivă sprijinul public şi investiţiile private.

Figura nr. 0-1 Investiţii potenţiale de mediu în cadrul Axei 1 a PNDR

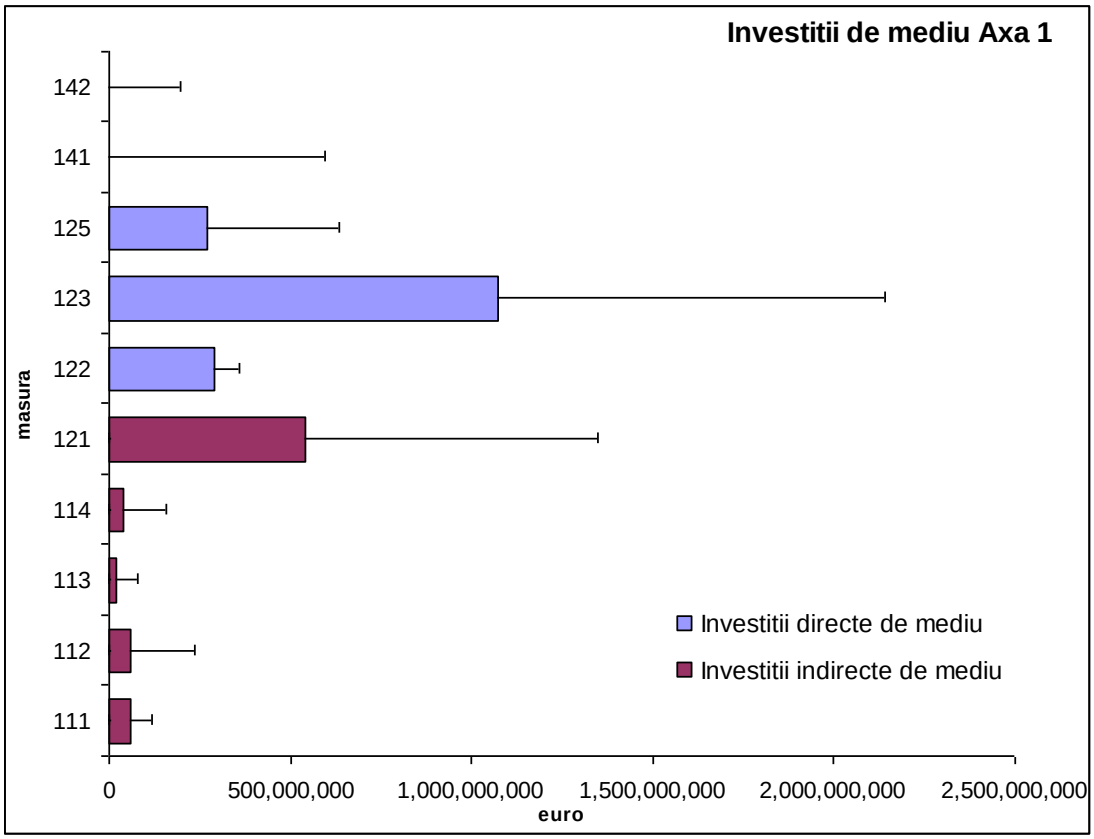

Figura nr. 0-2 Investiţii potenţiale de mediu în cadrul Axei 2 a PNDR

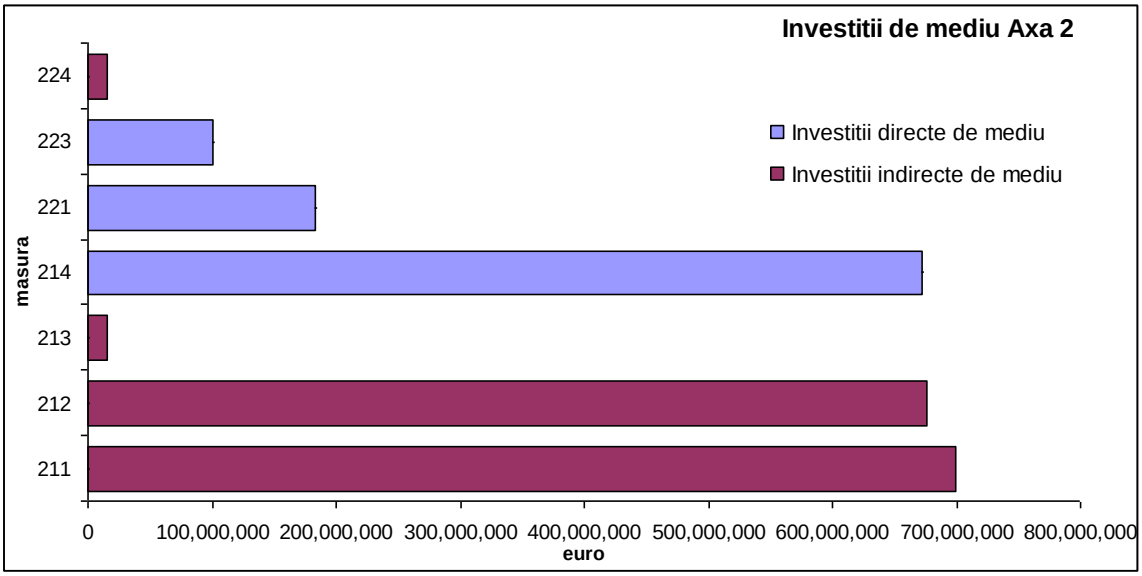

Figura nr. 0-3 Investiţii potenţiale de mediu în cadrul Axei 3 a PNDR

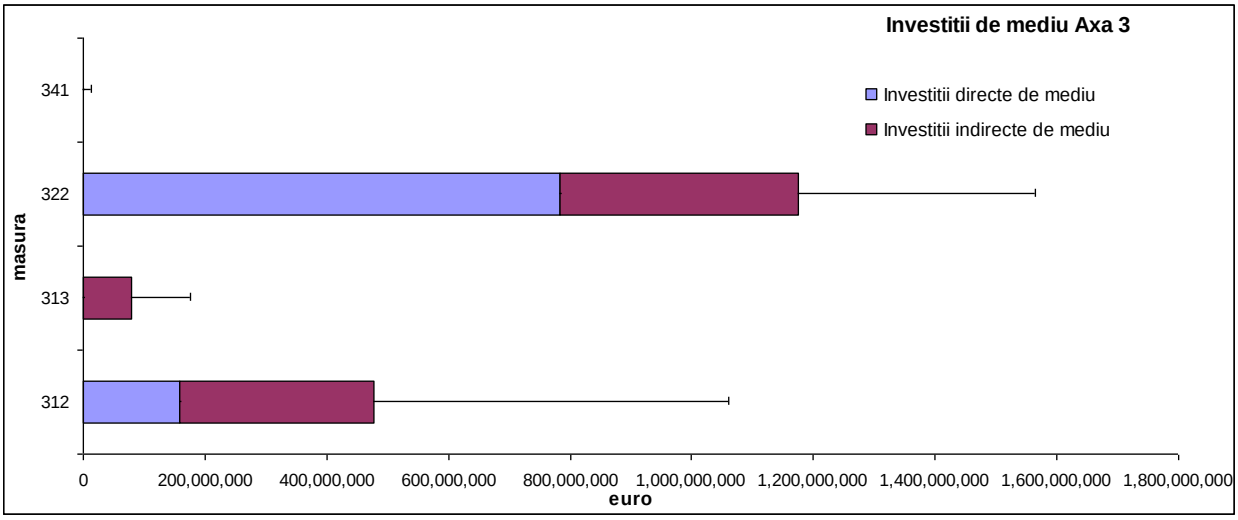

Figura nr. 0-4 Investiţii potenţiale de mediu în cadrul Axei 4 a PNDR

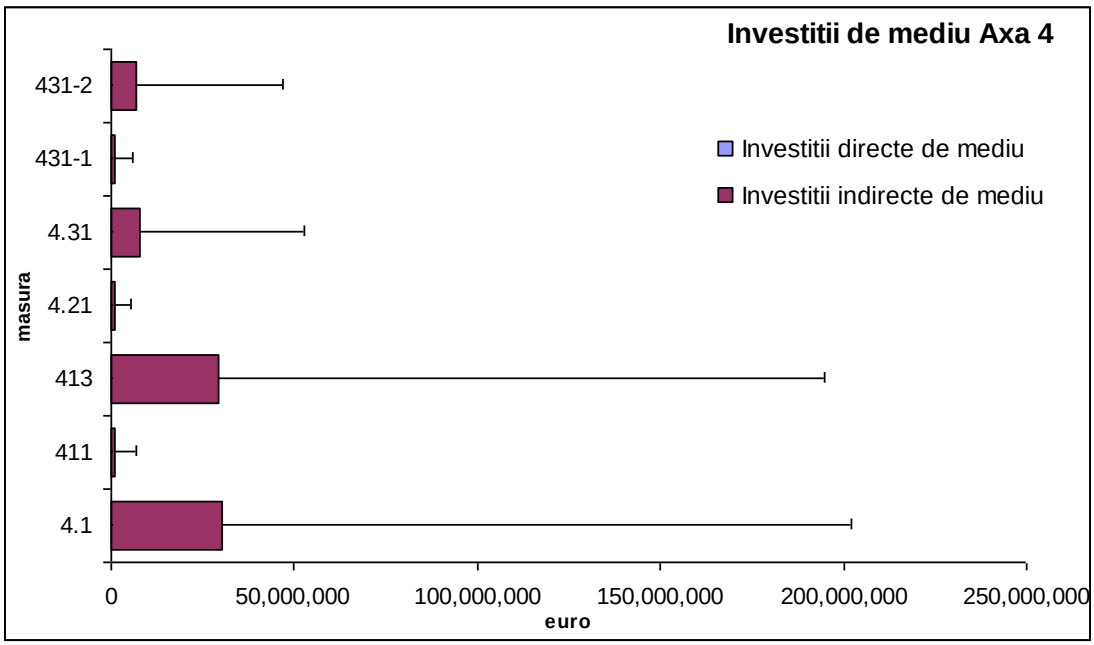
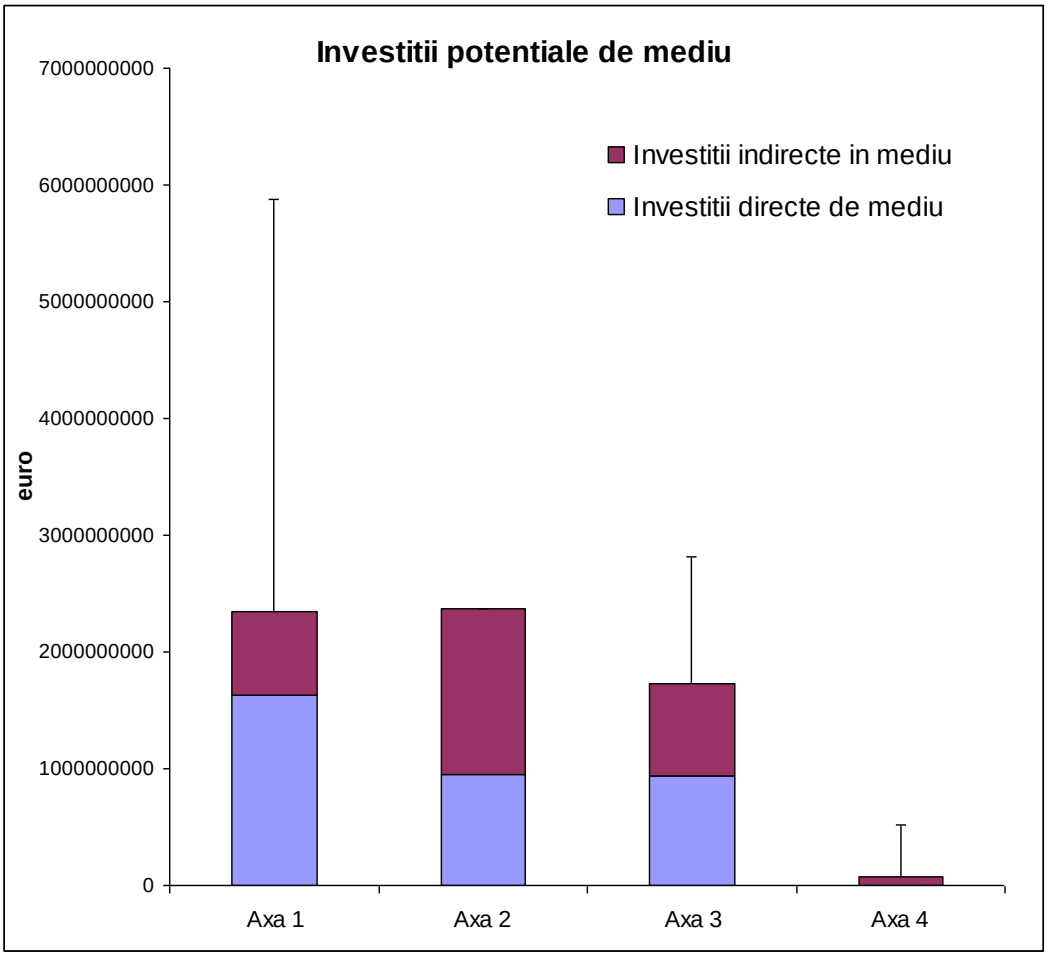

Figura nr. 0-5 Investiţii potenţiale de mediu pe cele patru axe ale PNDR

Efecte asupra mediului generate de implementarea axei 1

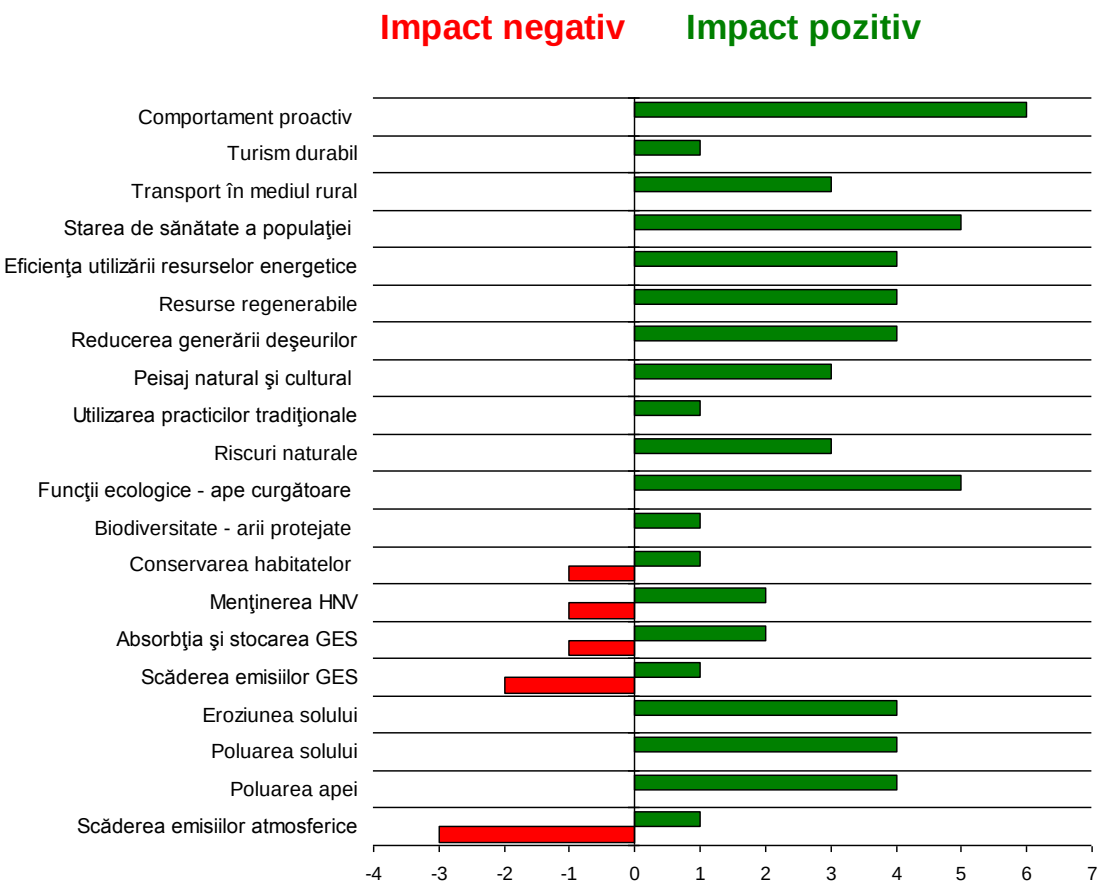
Denumirea axei 1: *Creşterea competitivităţii sectoarelor agricol şi forestier*

Atingerea obiectivelor relevante de mediu: Activităţile desfăşurate în cadrul obiectivelor specifice propuse aici au impact asupra tuturor obiectivelor de mediu selectate. Contribuţia cea mai importantă a axei 1 este la „*îmbunătăţirea comportamentului proactiv*". Secundar, axa nr.1 va contribui la „*îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei*" şi la „*menţinerea funcţiilor ecologice ale apelor curgătoare*".

Impactul Axei 1 asupra mediului: Impactul este preponderent pozitiv. Efectele negative se manifestă în principal asupra atmosferei dar sunt caracterizate de o dinamică spaţio-temporală redusă. În acelaşi timp, există premisele ca impactul asupra atmosferei pe termen lung să fie unul pozitiv (îmbunătăţirea condiţiilor de trafic în mediul rural, utilizarea unor echipamente mai performante cu nivele de emisii mai reduse).

Evaluarea detaliată a impactului obiectivelor specifice ale axei nr.1 este prezentată în tabelele 8-1, 8-2, 8-3, 8-4, 8-5 şi 8-6 iar o reprezentare grafică a impactului cumulat al axei 1 asupra obiectivelor relevante de mediu se găseşte în figura 8-6.

Figura nr. 0-6 Reprezentarea grafică a impactului generat asupra obiectivelor relevante de mediu de implementarea axei nr. 1.

Tabel nr. 0-2 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.1 (Axa 1)

Obiectiv specific 1.1 - Sprijinirea fermierilor şi persoanelor care îşi desfăşoară activitatea în sectoarele agroalimentar şi silvicultură pentru îmbunătăţirea capitalului uman prin sprijinirea acestora în vederea adaptării la noul context **Măsuri incluse**: 111 + 114.		
Alocări financiare: Total măsură = 277.711.838,0 din care: Cheltuieli directe de mediu = 0%; Cheltuieli indirecte de mediu = 35,7%; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 4,2%.		
Obiective relevante de mediu	**Evaluare**	**Justificarea notei de evaluare**
Scăderea emisiilor poluante	1	***Consideraţie generală***: Prin activităţile de formare profesională se

		urmăreşte promovarea şi respectarea standardelor de calitate şi a condiţiilor de mediu dar şi pregătirea tehnică a beneficiarilor, înţelegând prin aceasta încurajarea retehnologizării activităţilor economice şi promovarea inovaţiilor. Aceste activităţi vor avea un impact pozitiv indirect asupra scăderii emisiilor poluante, a îmbunătăţirii comportamentului beneficiarilor programului în raport cu mediul înconjurător şi a creşterii capacităţii de atragere şi utilizare a fondurilor în mediul rural. Deşi numărul beneficiarilor este de numai cca 200.000, apreciem că aceştia reprezintă segmentul cel mai activ în mediul rural care poate aduce valoare adăugată prin iniţiativă (capacitate de a pune în aplicare informaţiile dobândite) şi putere de exemplu (diseminarea informaţiilor dobândite).
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a apei	1	Consideraţia generală (vezi mai sus) Trebuie menţionat de asemenea că activităţile de formare profesională dar şi cele de informare vor include şi tematica folosirii fertilizanţilor şi a amendamentelor în agricultură în conformitate cu standardele UE.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	1	
Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	1	Consideraţia generală (vezi mai sus) Activităţile de instruire includ şi tematica gestionării durabile a terenurilor.
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	1	Consideraţia generală (vezi mai sus)
Creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES	1	Consideraţia generală (vezi mai sus)
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	1	Consideraţia generală (vezi mai sus)
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	1	Consideraţia generală (vezi mai sus)
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)	1	Consideraţia generală (vezi mai sus)
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	1	Consideraţia generală (vezi mai sus)
Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale	1	Consideraţia generală (vezi mai sus)
Menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural prin	1	Consideraţia generală (vezi mai sus)

încurajarea utilizării practicilor tradiţionale		
Asigurarea protecţiei peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate	1	Consideraţia generală (vezi mai sus)
Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor	1	Consideraţia generală (vezi mai sus)
Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	1	Consideraţia generală (vezi mai sus) Unul din principalele aspecte ce vor fi incluse în activităţile de formare profesională vizează promovarea utilizării energiilor regenerabile.
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	1	
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din mediul rural	1	Consideraţia generală (vezi mai sus) Măsurile propuse vor contribui la atingerea unor ţinte sociale precum: reducerea şomajului în zonele rurale şi îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă.
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	1	Consideraţia generală (vezi mai sus)
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	1	Consideraţia generală (vezi mai sus)
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	1	Măsurile propuse în cadrul acestui obiectiv vizează în principal creşterea gradului de conştientizare şi implicare a agricultorilor, silvicultorilor şi personalului din industria agro-alimentară asupra problemelor de mediu şi a soluţiilor pentru reducerea impactului activităţilor lor şi conformarea cu legislaţia de protecţia mediului.

Tabel nr. 0-3 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.2 (Axa 1)

Obiectiv specific 1.2 - Accelerarea adaptării structurale a agriculturii şi încurajarea fermelor de semi-subzistenţă să intre pe piaţă. **Măsuri incluse**: 112 + 113 + 141.		
Alocări financiare: Total măsură = 912.481.752,0 din care: Cheltuieli directe de mediu = 0%; Cheltuieli indirecte de mediu = 8,7%; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 3,4 %.		
Obiective relevante de mediu	**Evaluare**	**Justificarea notei de evaluare**
Scăderea emisiilor	0	***Consideraţie generală***: Acţiunile vizate în cadrul

atmosferice poluante		acestui obiectiv specific se adrsează în principal îmbunătăţirii managementului exploataţiilor agricole atât din punct de vedere al producţiei cât şi al respectării normelor comunitare. Pe durata desfăşurării programului se crează premizele pentru un potenţial efect pozitiv prin creşterea dimensiunii expoloataţiilor agricole şi introducerea de tehnologii performante.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a apei	0	Consideraţie generală (vezi mai sus). Măsurile propuse nu se adresează direct protecţiei solului şi a apei şi nici nu vor avea un impact direct asupra acestor doi factori de mediu. Măsurile vizează adaptarea producţiei agricole la cerinţele pieţei dar cu respectarea normelor de protecţia mediului.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	0	
Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	0	
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	0	Consideraţia generală (vezi mai sus).
Creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES	0	
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	0	
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	0	
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)	0	
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	1	Există două argumente principale pentru care considerăm că acest set de măsuri va avea un impact pozitiv, pe termen lung asupra acestui obiectiv de mediu: • Creşterea suprafeţelor exploataţiilor agricole şi îmbunătăţirea managementului acestora va duce la o utilizare mai eficientă a terenului şi a produşilor de sinteză; • Sprijinul financiar se acordă în vederea respectării cerinţelo de protecţia mediului şî sanitar-veterinare.
Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale	0	Obiectivul analizat nu se adresează acestei probleme de mediu.
Menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiţionale	0	Măsurile propuse aici nu vizează utilizarea practicilor agricole dar vor avea desigur o contribuţie importantă la menţinerea activităţilor agricole în mediul rural (vezi instalarea tinerilor fermieri şi sprijinul pentru firmele de semi-sbzistenţă)

Asigurarea protecţiei peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate	0	Această problemă nu este abordată direct în cadrul obiectivului.
Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor	0	Obiectivul nu se adresează direct acestei problematici. Cerinţa de conformare cu prevederile legislaţiei de protecţia mediului include totuşi şi îmbunătăţilrea managementului deşeurilor la nivelul exploataţiilor agricole.
Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	0	Măsurile propuse aici nu contribuie la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu.
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	0	
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din mediul rural	0	Există elemente indirecte care ne determină să credem că aceste măsuri vor avea un impact pozitiv asupra stării de sănătate a populaţiei rurale. Efectul este însă unul marginal şi vizibil pe termen lung.
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	0	Aceste aspecte nu se regăsesc în măsurile propuse.
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	0	
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	1	Principalii beneficiari ai acestui obiectiv sunt agricultorii. Acordarea sprijinului financiar se face pe baza deţinerii sau dobândirii competenţelor şi calificărilor necesare conformării cu cerinţele de protecţia mediului şi ale practicilor agricole durabile (instruiri).

Tabel nr. 0-4 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.3 (Axa 1)

Obiectiv specific 1.3 - Modernizarea exploataţiilor agricole. **Măsuri incluse**: 121.		
Alocări financiare: Total măsură = 1.348.886.070din care: Cheltuieli directe de mediu = 0 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 40 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 23 %.		
Obiective relevante de mediu	**Evaluare**	**Justificarea notei de evaluare**
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	-1	Obiectivul conţine o componentă importantă de sprijin pentru realizarea unor construcţii, şi achiziţia de mijloace auto. Atât pe termen scurt cât şi pe termen lung, acţiunile desfăşurate vor avea un impact negativ asupra ţintei de reducere a emisiilor atmosferice poluante. Trebuie menţionată totuşi şi prezenţa unor elemente cu impact pozitiv. Spre exemplu, se sprijină în egală măsură construcţia de

		centrale termice pentru sere dar şi reabilitarea celor existente.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a apei	1	Sunt sprijine direct investiţiile pentru protecţia mediului la nivelul fermelor (asigurarea utilităţilor în vederea respectării condiţiilor de mediu).
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	1	
Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	1	
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	0	Această problematică nu este abordată direct în cadrul acestui obiectiv. Măsurile propuse (ex: reabilitarea centralelor termice în sere) vor avea o mică contribuţie la atingerea acestui obiectiv.
Creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES	1	În evaluarea impactului pozitiv au fost luate în considerare următoarele aspecte: • Sprijinirea înfinţării pepinierelor de pomi fructiferi; • Înfinţarea de plantaţii de pomi şi arbuşti fructiferi; • Sprijinirea conversiei şi dezvoltării agriculturii ecologice.
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	-1	Măsura cuprinsă în acest obiectiv se adresează menţinerii activităţilor agricole. Am luat în considerare posibilitatea ca în anumite cazuri creşterea competitivităţii (printr-o utilizare mai bună a factorilor de producţie) să exercite o presiune suplimentară asupra caracteristicilor naturale a terenurilor agricole. Sunt propuse lucrări (inclusiv drumuri) care pot avea un impact negativ direct asupra habitatelor naturale.
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	-1	
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)	0	Obiectivul nu vizează ariile protejate.
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	1	Investiţiile directe în asigurarea utilităţilor şi conformarea cu cerinţele legislaţiei de mediu vor avea un efect pozitiv direct asupra reducerii cantităţilor de nutrienţi descărcate în apele de suprafaţă.
Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale	1	Deşi nu are un impact pozitiv semnificativ am luat în considerare pentru această evaluare sprijinul acordat înfiinţării de noi plantaţii pomicole.
Menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiţionale	0	Obiectivul nu se adresează încurajării practicilor agricole tradiţionale.
Asigurarea protecţiei peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor	1	Impactul pozitiv este justificat de: • Sprijinirea investiţiilor pentru extinderea plantaţiilor de viță de vie și pomi;

degradate		• Reabilitarea obiectivelor construite aferente activităţilor de producţie.
Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor	1	Măsura corespunzătoare acestui obiectiv sprijină direct investiţiile pentru asigurarea facilităţilor necesare conformării cu cerinţele de protecţia mediului, incluzând aici managementul deşeurilor la nivel de fermă.
Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	1	În cadrul acestui obiectiv sunt sprijinite direct investiţiile pentru producerea şi utilizarea energiei regenerabile.
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	1	Sunt sprijinite investiţiile pentru modernizarea facilităţilor de asigurare a agentului termic. De asemenea sunt sprijinite direct investiţiile pentru producerea şi utilizarea de energie regenerabilă.
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din mediul rural	1	Impactul pozitiv direct este justificat în primul rând de sprijinul acordat îmbunătăţirii securităţii condiţiilor de lucru ale fermierilor. În mod indirect, măsurile de protecţia mediului (investiţii în reducerea emisiilor şi gestiunea deşeurilor) vor avea un impact pozitiv asupra stării de sănătate a populaţiei rurale.
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	1	Obiectivul contribuie direct la îmbunătăţirea infrastructurii de transport în mediul rural prin finanţarea construirii şi modernizării căilor rutiere interne sau de acces din domeniul agricol.
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	0	Activităţile propuse aici nu se adresează promovării turismului. Investiţiile ce se vor desfăşura au însă o contribuţie indirectă la îmbunătăţirea condiţiilor rurale ca potenţial pentru dezvoltarea activităţilor agro-turistice.
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	1	Obiectivul sprijină direct conversia şi dezvoltarea agriculturii ecologice şi agro-mediului.

Tabel nr. 0-5 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.4 (Axa 1)

Obiectiv specific 1.4- Creşterea adaptării fermelor din punct de vedere economic, fizic şi de mediu. **Măsuri incluse**: 125.		
Alocări financiare: Total măsură = 634.769.915 din care: Cheltuieli directe de mediu = 43,0 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 0 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 11,6%.		
Obiective relevante de mediu	**Evaluare**	**Justificarea notei de evaluare**
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	0	O componentă majoră a acestui obiectiv este reprezentată de finanţarea lucrărilor de construcţii

		(infrastructură rutieră, reţele de utilităţi). Aceste activităţi se constituie pe perioada execuţiei lor în surse de emisii atmosferice cu impact local. Pe termen lung însă efectele negative ale execuţiei lucrărilor vor fi compensate de o reducere a emisiilor datorate îmbunătăţirii condiţiilor de trafic.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a apei	1	Aprecierea pozitivă este justificată de sprijinirea realizării şi modernizării reţelelor de canalizare care vor conduce la un management adecvat al apelor uzate cu reducerea fenomenelor de poluare a solului şi apei în mediul rural.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	1	
Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	1	Sunt sprijinite în mod direct lucrările de îmbunătăţiri funciare. Secundar, un efect pozitiv este dat de sprijinirea comasării terenurilor agricole pentru o exploatare mai eficientă a acestora.
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	0	Obiectivul analizat aici nu se adresează acestor aspecte relevante de mediu. Efectele implementării acţiunilor propuse nu contribuie la creşterea emisiilor de GES.
Creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES	0	
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	1	Sunt prevăzute acţiuni directe de îmbunătăţire a modului de exploatare a terenurilor agricole care să conducă la menţinerea HNV a acestora.
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	0	Activităţile sprijinite aici contribuie în egală măsură (pozitiv şi negativ) la conservarea habitatelor. Pe de o parte, lucrările de infrastructură pot contribui la fragmentarea habitatelor, în acelaşi timp acţiunile de reducere a fărmiţări excesive a terenurilor agricole pot avea un efect pozitiv asupra habitatelor asociate sistemelor ecologice semi-naturale.
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)	0	Măsura nu se adresează ariilor protejate.
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	1	Investiţiile orientate în scopul extinderii / modernizării reţelelor de canalizare vor avea un impact pozitiv direct asupra apelor curgătoare. Suplimentar, mărirea sistemelor de irigaţii, reabilitarea şi contorizarea acestora vor contribui la o utilizare mai eficientă a apei.
Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale	+1	Contribuţia pozitivă directă la acest obiectiv relevant de mediu este datorată sprijinirii lucrărilor de corectare a torenţilor existenţi în fondul forestier.
Menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiţionale	0	Obiectivul nu se adresează încurajării utilizării practicilor tradiţionale.
Asigurarea protecţiei	0	Acţiunile propuse nu vizează zonele degradate şi

peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate		nu au o contribuţie directă la revitalizarea acestora. Apreciem că lucrările sprijinite nu vor avea un impact negativ asupra peisajului natural şi cultural.
Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor	0	Obiectivul analizat aici nu se adresează direct acestor probleme. Nu au fost identificate efecte negative potenţiale.
Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	0	
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	0	
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din mediul rural	1	Extinderea şi reabilitarea sistemelor de alimentare cu apă şi canalizare vor avea un impact pozitiv direct asupra stării de sănătate a populaţiei di mediul rural. Sunt sprijinite acţiuni (ex: alimentare cu energie electrică) care să contribuie în mod direct la îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă şi confort din mediul rural.
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	+1	Sunt propuse lucrări de infrastructură rutieră asociate exploataţiilor agricole şi forestiere.
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	0	Activităţile propuse aici nu se adresează promovării turismului. Investiţiile ce se vor desfăşura au însă o contribuţie indirectă la îmbunătăţirea condiţiilor rurale ca potenţial pentru dezvoltarea activităţilor agro-turistice.
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	1	Beneficiarii acestui obiectiv vor trebui să înţeleagă şi să promoveze acţiuni orientate în scopul: • dezvoltării unui management durabil al exploatărilor agricole şi silvice • gestiunii raţionale şi gospodăririi resurselor de apă pentru irigaţii; • viabilizării exploataţiilor agricole prin comasarea terenurilor.

Tabel nr. 0-6 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.5 (Axa 1)

Obiectiv specific 1.5- Sprijinirea industriei agroalimentare. **Măsuri incluse**: 142 + 123.		
Alocări financiare: Total măsură = 1.269.539.830 din care: Cheltuieli directe de mediu = 42,2 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 0 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 22,8 %.		
Obiective relevante de mediu	**Evaluare**	**Justificarea notei de evaluare**
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	-1	Impactul negativ a fost apreciat datorită volumului mare de lucrări de construcţie şi a achiziţiei de mijloace auto sprijinite în cadrul acestui obiectiv. Impactul este la scară locală şi se va manifesta

		preponderent pe perioada desfăşurării lucrărilor.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a apei	1	În cadrul acestui obiectiv sunt sprijinite investiţiile în realizarea /reabilitarea /retehnologizarea facilităţilor asociate utilităţilor necesare întreprinderilor agricole şi forestiere (de interes pentru evaluare sunt reţelele de canalizare şi gestiunea deşeurilor). Aceste măsuri vor genera un impact pozitiv direct asupra calităţii solului şi a apei subterane şi de suprafaţă.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	1	
Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	0	Măsurile propuse aici nu se adresează direct acestui obiectiv relevant de mediu.
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	-1	Dacă la nivelul unitaţilor productive există premizele pentru o minimizare a emisiilor de gaze cu efect de seră, la nivel naţional sprijinul financiar acordat va conduce la o dezvoltare a activităţilor şi implicit la o creştere a emisiilor totale de GES.
Creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES	0	Obiectivul analizat nu se adresează direct acestor aspecte de mediu
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	0	
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	0	Acţiunile propuse în cadrul acestui obiectiv se adresează în principal zonelor locuite. Nu au fost identificate elemente care să justifice o evaluare negativă a impactului asupra habitatelor naturale. Facem aici precizarea că acest obiectiv include o componentă de îmbunătăţire a protecţiei şi bunăstării animalelor.
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)	0	Măsurile propuse nu se adresează menţinerii biodiversităţii. Evaluarea efectelor potenţiale asupra ariilor protejate trebuie făcută, acolo unde este cazul, la nivel de proiect.
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	1	Rezultatele implementării acestui obiectiv vor include reducerea emisiilor poluante în apă şi o mai bună gestionare a deşeurilor cu efect pozitiv direct asupra stării apelor de suprafaţă.
Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale	0	Obiectivul analizat nu se adresează direct acestor aspecte de mediu
Menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiţionale	0	
Asigurarea protecţiei peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate	0	
Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor	1	În cadrul acestui obiectiv sunt sprijinite direct măsurile de reducere a cantităţilor de deşeuri generate la nivelul întreprinderilor agricole şi forestiere precum şi pentru o mai bună gestiune a acestora.

Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	1	Obiectivul sprijină direct investiţiile în scopul obţinerii de combustibil ecologic din biomasă forestieră.
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	1	Impactul pozitiv este justificat de sprijinul financiar acordat pentru retehnologizarea şi modernizarea întreprinderilor în sensul creşterii eficienţei utilizării resurselor energetice.
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din mediul rural	1	Apreciem efectele pozitive la nivel local asupra stării de sănătate a populaţiei, generate de acţiunile propuse (reabilitare / extindere canalizare; o gestiune mai bună a deşeurilor, reducerea emisiilor atmosferice aferente instalaţiilor modernizate). În acelaşi timp trebuie amintit şi un efect global datorat îmbunătăţirii calităţii alimentelor şi a siguranţei alimentare.
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	0	Măsurile propuse în cadrul acestui obiectiv nu se adresează acestor aspecte de mediu.
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	0	
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	1	Prin condiţionarea pregătirii profesionale a beneficiarilor în raport cu acţiunile sprijinite de acest obiectiv se aduce o contribuţie pozitivă la stimularea actorilor relevanţi din mediul rural la îmbunătăţirea comportamentului proactiv în raport cu mediul înconjurător.

Tabel nr. 0-7 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 1.6 (Axa 1)

Obiectiv specific 1.6 - Îmbunătăţirea şi dezvoltarea produselor silvice. Măsuri incluse: 122 + 123.		
Alocări financiare: Total măsură = 1.431.838.956 din care: Cheltuieli directe de mediu = 57,6 %; Cheltuieli indirecte de mediu = %; Cheltuieli de mediu în cadrul obiectivului din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 35,1%.		
Obiective relevante de mediu	**Evaluare**	**Justificarea notei de evaluare**
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	-1	Impactul negativ a fost apreciat datorită volumului de lucrări de construcţie şi a achiziţiei de mijloace auto sprijinite în cadrul acestui obiectiv. Impactul este la scară locală şi se va manifesta preponderent pe perioada desfăşurării lucrărilor.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a apei	0	Contribuţia obiectivului la aceste două aspecte de mediu este redusă.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	0	
Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	+1	Sunt vizate acţiuni directe pentru îmbunătăţirea calităţii solurilor din pădure.

Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	-1	Evaluarea negativă este justificată de: • Nivelul emisiilor aferente perioadei de realizare a investiţiilor; • Sprijinirii activităţilor de exploatare a masei lemnoase. În cazurile în care se propune înlocuirea speciilor de răşinoase cu specii de foioase native se va produce o scădere a gradului de absorbţie al GES pe perioade de timp de până la 20 de ani.
Creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES	-1	
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	0	Obiectivul are o contribuţie redusă la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu.
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	0	Obiectivul are o componentă de impact negativ (datorată creşterii eficienţei de exploatare a resurselor forestiere) şi una pozitivă (extinderea suprafeţei forestiere, reabilitarea pădurilor degradate) asupra habitatelor.
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)	0	Obiectivul nu se adrsează aspectelor de biodiversitate din ariile protejate (sunt eligibile însă acţiuni în aceste zone dar în conformitate cu planuile de management). Impactul la nivelul acestor zone va trebui evaluat la nivel de proiect.
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	0	Obiectivul nu se adresează direct acestor aspecte iar efectele pozitive au un caracter redus.
Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale	0	
Menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiţionale	0	
Asigurarea protecţiei peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate	+1	Prin lucrările de refacere a pădurilor degradate, precum şi prin acţiunile de promovare a speciilor arboricole indigene, obiectivul contribuie în mod pozitiv la îmbunătăţirea peisajului natural în mediul rual.
Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor	1	Obiectivul sprijină iniţiativele legate de reducerea cantităţilor de deşeuri generate.
Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	1	Obiectivul se adresează direct obţinerii de combustibil ecologic din biomasă forestieră.
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	1	Este sprijinită achiziţia de maşini, utilaje, echipamente şi instalaţii noi care permit o utilizare mai eficientă a resurselor energetice.
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din mediul rural	+1	Sunt vizate direct activităţi de îmbunătăţire a siguranţei la locul de muncă şi a condiţiilor de igienă în producţie. Un efect pozitiv indirect este dat de creşterea/reabilitarea suprafeţelor forestiere prin contribuţia la îmbunătăţirea calităţii aerului şi

		recreere.
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	0	Obiectivul nu se adresează direct acestui aspect de mediu.
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	0	Obiectivul nu se adresează direct turismului însă o parte din activităţile eligibile pot contribui la sporirea atractivităţii zonelor forestiere.
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	1	Criteriile de eligibilitate condiţionează pregătirea profesională a beneficiarilor şi însuşirea practicilor forestiere durabile.

Efecte asupra mediului generate de implementarea Axei 2

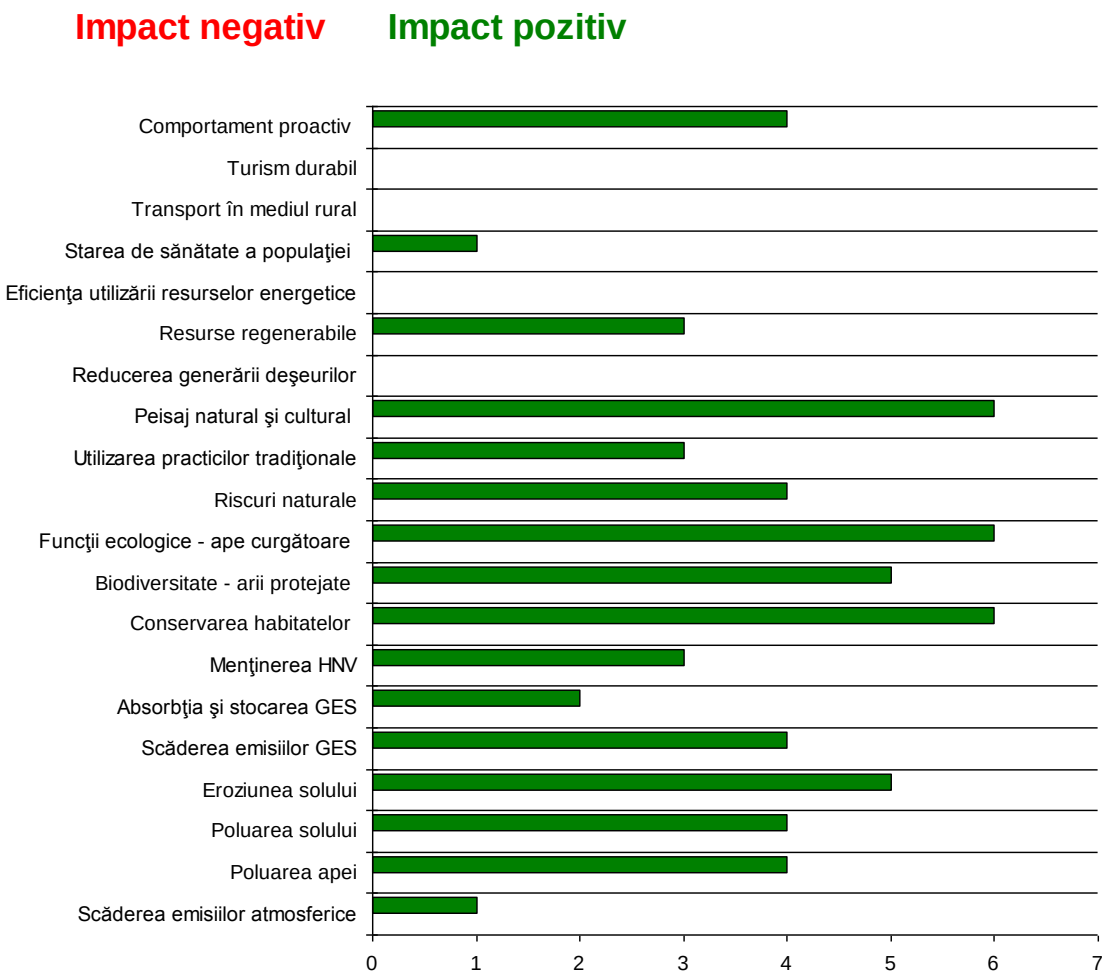
Denumirea axei 2*: Îmbunătăţirea mediului în spaţiul rural (Axa 2)*

Atingerea obiectivelor relevante de mediu: Activităţile desfăşurate în cadrul obiectivelor specifice propuse aici au impact asupra majorităţii obiectivelor de mediu selectate. Contribuţia cea mai importantă a axei 2 este la „*conservarea habitatelo*r", „*menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare*" şi la „*protecţia peisajului natural*". De asemenea, axa nr.2 va aduce contribuţii importante la „menţinerea biodiversităţii în cadrul ariilor protejate" şi la „*protejarea solului împotriva eroziunii*".

Impactul Axei 2 asupra mediului: Impactul acestei axe este exclusiv pozitiv. Pentru nici una din măsurile obiectivelor specifice analizate aici nu au putut fi identificate efecte negative potenţiale.

Evaluarea detaliată a impactului obiectivelor specifice ale axei nr.2 este prezentată în tabelele 8-7, 8-8, 8-9, 8-10, 8-11 şi 8-12 iar o reprezentare grafică a impactului cumulat al axei 1 asupra obiectivelor relevante de mediu se găseşte în figura 8-7.

Figura nr. 0-7 Reprezentarea grafică a impactului generat asupra obiectivelor relevante de mediu de implementarea Axei nr. 2.

Tabel nr. 0-8 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.1 (Axa 2)

Obiectiv specific 2.1 – Evitarea abandonării terenurilor prin menţinerea activităţilor agricole în zonele defavorizate **Măsuri incluse**: 211 + 212		
Alocări financiare: Total măsură = 1.375.960.092 din care: Cheltuieli directe de mediu = 0 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 100 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 2 = 58,2 %.		
Obiective relevante de mediu	**Evaluare**	**Justificarea notei de evaluare**
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	0	Măsurile propuse aici nu au impact asupra scăderii emisiilor atmosferice poluante.
Limitarea gradului de poluare	1	**Consideraţie generală**: Sprijinul acordat în cadrul

punctiformă şi difuză a apei		acestui obiectiv (plăţi compensatorii pentru fermele din zonele defavorizate) este menit să: • compenseze diferenţele faţă de condiţiile naturale din alte zone; • să contracareze procesul de emigraţie din spaţiul rural; • să diminueze presiune exercitată asupra terenului agricol prin utilizarea de chimicale. Prin acest obiectiv se va asigura o diminuare a presiunii antropice executată asupra terenului agricol prin limitarea utilizării de chimicale. Acest fapt va avea ca efect pozitiv limitarea poluării solului şi a apei subterane.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	1	
Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	1	Obiectivul urmăreşte asigurarea utilizării continue a terenurilor agricole, având un impact pozitiv asupra protecţiei solului împotriva fenomenelor erozionale.
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	1	O limitare a utilizării fertilizanţilor în activităţile agricole din zonele defavorizate va contribui direct la scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră.
Creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES	0	Măsurile propuse nu contribuie la atingerea acestui obiectiv de mediu.
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	1	Obiectivul contribuie în mod pozitiv şi direct la conservarea terenurilor agricole cu valoare naturală ridicată prin menţinerea utilizării lor permanente şi limitarea utilizării produselor de sinteză.
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	1	Obiectivul contribuie direct la menţinerea stării de conservare a acelor specii asociate culturilor agricole.
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)	0	Măsura în care acest obiectiv va fi aplicat în cadrul ariilor protejate Natura 2000 nu este încă clară. Pentru acestea a fost formulat un obiectiv specific separat (vezi 2.3)
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	1	Scăderea presiunii antropice asupra terenurilor agricole prin compensarea pierderilor de producţie va genera un efect pozitiv direct asupra stării apelor de suprafaţă în special prin limitarea intrărilor de nutrienţi.
Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale	0	Măsurile propuse au o contribuţie minoră la atingerea acestui obiectiv (o reducere a riscului la incendii).
Menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiţionale	1	Măsurile propuse se adresează în principal acestui obiectiv relevant de mediu. Obiectivul vizează tocmai menţinerea activităţilor agricole şi promovarea sistemelor agricole durabile.
Asigurarea protecţiei peisajului natural şi cultural	1	Obiectivul va contribui direct la oprirea procesului de abandonare a terenurilor agricole şi astfel la

prin revitalizarea zonelor degradate		protejarea şi îmbunătăţirea peisajului natural şi cultural.
Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor	0	Obiectivul nu se adresează acestor aspecte de mediu.
Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	0	
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	0	
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din mediul rural	0	Măsurile propuse aici nu se adresează direct îmbunătăţirii stării de sănătate a populaţiei rurale. Trebuie menţionat totuşi că măsura contribuie la menţinerea viabilităţii comunităţilor rurale.
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	0	Măsurile propuse aici nu contribuie la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu.
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	0	Obiectivul contribuie la promovarea sistemelor agricole durabile fără însă a ţinti şi fără a avea un efect direct asupra agro-turismului.
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	1	Beneficiarii plăţilor compensatorii îşi vor însuşi criteriile necesare menţinerii acestor terenuri în bune condiţii agricole şi de mediu. Măsurile pot genera valoare adăugată în privinţa comportamentului prietenos faţă de natură prin înţelegerea importantei protejării sistemelor agricole nu numai ca suport al populaţiilor umane ci şi ca suport al vieţii în general.

Tabel nr. 0-9 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.2 (Axa 2)

Obiectiv specific 2.2 - Introducerea sau continuarea aplicării metodelor agricole de producţie compatibile cu protecţia şi îmbunătăţirea stării biodiversităţii, solului, apei şi calităţii aerului. **Măsuri incluse**: 214.		
Alocări financiare: Total măsură = 16.052.868 din care: Cheltuieli directe de mediu = 0 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 100 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 2 = 0,7 %.		
Obiective relevante de mediu	**Evaluare**	**Justificarea notei de evaluare**
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	0	Activităţile propuse în cadrul acestui obiectiv nu vor contribui la scăderea emisiilor atmosferice poluante.
Limitarea gradului de poluare	1	Obiectivul va contribui direct, în mod pozitiv la

punctiformă şi difuză a apei		reducerea gradului de poluare punctiformă şi difuză a apei prin sprijinirea unor activităţi directe de limitare a fertilizării terenurilor agricole.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	1	
Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	1	În cadrul acestui obiectiv sunt prevăzute acţiuni directe pentru protecţia solului prin înfiinţarea culturilor verzi şi transformarea terenurilor agricole în pajişti.
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	1	Contribuţia pozitivă la scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră este justificată prin acţiunile de limitare a utilizării fertilizanţilor.
Creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES	0	Nu sunt prevăzute acţiuni care să se adreseze acestui obiectiv relevant de mediu.
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	1	Obiectivul va contribui la creşterea suprafeţelor cu valoare naturală ridicată prin sprijinirea gospodăririi extensive a pajiştilor montane şi a celor din afara zonei montane, prin limitarea fertilizării şi prin conversia culturilor agricole la agricultură ecologică.
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	1	Pajiştile reprezintă sisteme ecologice valoroase caracterizate de un grad ridicat de biodiversitate. Activităţile propuse în cadrul acestui obiectiv vor avea ca efect menţinerea şi sporirea diversităţii biologice şi ca urmare şi a productivităţii ecologice pe aceste suprafeţe. De altfel obiectivul include o sub-măsură (aplicabilă din 2010) care vizează direct protejarea habitatelor naturale şi a speciilor sălbatice (tot prin mecanismul plăţilor compensatorii).
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)	1	Obiectivul este aplicabil şi în siturile Natura 2000 (cu respectarea condiţiilor specifice) putând avea o contribuţie pozitivă importantă la sprijinirea obiectivelor de management din aceste zone.
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	1	Limitarea utilizării fertilizanţilor, crearea de benzi înierbate în zonele ripariene, culturile verzi, transformarea terenului arabil în pajişti şi gospodărirea extensivă a pajiştilor vor avea un impact pozitiv asupra menţinerii şi îmbunătăţirii funcţiilor ecologice a apelor curgătoare.
Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale	1	
Menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiţionale	1	Obiectivul va avea un impact pozitiv asupra menţinerii activităţilor agricole în spaţiul rural prin încurajarea directă a utilizării practicilor tradiţionale.
Asigurarea protecţiei peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate	1	În cadrul acestui obiectiv se acordă sprijin direct pentru activităţi de conservare a peisajului rural tradiţional. De asemenea, celelalte activităţi sprijinite vor contribui la diminuarea abandonului terenurilor agricole.
	0	Activităţile propuse aici nu se adresează acestui

Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor		obiectiv relevant de mediu.
Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	1	În cadrul obiectivului sunt sprijinite direct activităţi de producţie a energiei regenerabile (din biomasă vegetală).
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	0	Activităţile sprijinite aici nu contribuie la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu.
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din mediul rural	1	Contribuţia pozitivă la îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei este apreciată pe baza sprijinului acordat reducerii utilizării fertilizanţilor. Aceasta va avea ca urmare o diminuare a concentraţiilor de azot din apa subterană, încă principala sursă de alimentare cu apă în mediul rural.
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	0	Activităţile propuse aici nu contribuie la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu.
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	0	Obiectivul analizat nu se adresează dezvoltării turismului în mediul rural. El va contribui însă, într-un mod indirect, la dezvoltarea potenţialului turistic al mediului rural.
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	1	Principala componentă a obiectivului se adresează conversiei şi menţinerii agriculturii ecologice certificate. În complementaritate şi cu alte măsuri propuse în cadrul programului (instruiri şi cursuri de specialitate), acest lucru se va realiza prin însuşirea de către beneficiarii măsurii cel puţin a codului bunelor practici agricole şi de mediu iar acolo unde este cazul a cerinţelor privitoare la agricultura ecologică.

Tabel nr. 0-10 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.3 (Axa 2)

Obiectiv specific 2.3 -Sprijinirea fermierilor prin compensarea dezavantajelor specifice rezultate din implementarea reţelei Natura 2000, pe baza obligaţiilor ce revin din directivele pentru protecţia păsărilor şi a habitatelor. **Măsuri incluse**: 213.		
Alocări financiare: Total măsură = 671.927.178 din care: Cheltuieli directe de mediu = 100 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 0 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 2 = 28,4%.		
Obiective relevante de mediu	**Evaluare**	**Justificarea notei de evaluare**
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	0	Obiectivul specific propus nu are o contribuţie directă la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu.
Limitarea gradului de poluare	1	Prin măsura propusă (de compensare a pierderilor

punctiformă şi difuză a apei		datorată desfăşurării de activităţi agricole în interiorul siturilor Natura 2000) se va realiza o reducere (în unele cazuri, în funcţie de planul de management al sitului în cauză, o eliminare) a utilizării chimicalelor. Acest lucru va determina o limitare a gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului şi apei subterane. Măsura va avea un efect pozitiv direct în principal în zonele identificate ca sensibile din punct de vedere al poluării cu nitraţi.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	1	
Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	0	Obiectivul nu se adresează acestei problematici.
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	1	O limitare a utilizării fertilizanţilor în agricultură va contribui direct la scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră.
Creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES	0	Măsura propusă nu contribuie la atingerea acestui obiectiv de mediu.
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	1	Acţiunile propuse aici vor contribui direct, acolo unde managementul ariei va permite acest lucru, la menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole prin promovarea agriculturii durabile.
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	1	Scopul acestui obiectiv este tocmai acela de a proteja habitatele naturale în interiorul siturilor Natura 2000. Modalitatea de sprijin aleasă nu vizează derularea de măsuri propriu-zise de conservare dar va permite reducerea presiunii antropice asupra habitatelor naturale valoroase.
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)	1	
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	1	Limitarea utilizării fertilizanţilor şi a altor produse chimice pe terenurile agricole vizate va contribui direct la reducerea proceselor de eutrofizare din apele de suprafaţă cu impact pozitiv asupra menţinerii funcţiilor ecologice ale acestora.
Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale	0	Măsura propusă nu contribuie la atingerea acestui obiectiv de mediu.
Menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiţionale	1	Acolo unde managementul ariei protejate în cauză va permite acest lucru, se va putea asigura menţinerea activităţilor agricole cu promovarea practicilor de agricultură durabilă.
Asigurarea protecţiei peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate	1	Obiectivul analizat nu vizează direct revitalizarea zonelor degradate. Va contribui însă în mod pozitiv la armonizarea peisajului natural cu cel semi-natural prin utilizarea agriculturii durabile.
Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor	0	Obiectivul nu se adresează acestor obiective relevante de mediu.

Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	0	
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	0	
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din mediul rural	0	Măsura propusă aici nu se adresează direct îmbunătăţirii stării de sănătate a populaţiei rurale. Menţionăm totuşi că măsura contribuie direct la menţinerea viabilităţii comunităţilor rurale ca părţi integrante ale siturilor protejate.
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	0	Nu sunt prevăzute acţiuni în sprijinul acestui obiectiv relevant de mediu.
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	0	Obiectivul nu vizează direct încurajarea agro-turismului. În anumite situaţii această practică ar putea fi incompatibilă cu managementul sitului protejat.
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	1	Acest obiectiv va permite înţelegerea, de către comunităţile umane rezidente în interiorul siturilor protejate a importanţei conservării patrimoniului natural şi a practicilor durabile necesare protejării acestuia.

Tabel nr. 0-11 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.4 (Axa 2)

Obiectiv specific 2.4 - Extinderea suprafeţelor forestiere pe terenurile agricole pentru a contribui la reducerea eroziunii solului, la prevenirea inundaţiilor şi pentru sprijinirea luptei împotriva schimbărilor climatice. **Măsuri incluse**: 221.		
Alocări financiare: Total măsură = 183.461.346 din care: Cheltuieli directe de mediu = 100 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 0 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 7,8 %.		
Obiective relevante de mediu	**Evaluare**	**Justificarea notei de evaluare**
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	0	Măsura propusă nu va contribui la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu. În acelaşi timp, nu există argumente pentru identificarea unui impact negativ asociat implementării acestei măsuri.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a apei	0	Obiectivul analizat nu se contribuie la atingerea acestor două obiective relevante de mediu.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	0	
Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	1	Instalarea pădurilor pe terenurile agricole va conduce în mod direct la o mai bună protecţie a solului faţă de fenomenele erozionale.
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	0	Activităţile propuse aici nu contribuie la scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră.
Creşterea gradului de	1	Creşterea suprafeţei împădurite (cca 38.500 ha) va

absorbţie şi stocare al GES		avea un impact pozitiv direct asupra creşterii gradului de absorbţie şi stocare al gazelor cu efect de seră.
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	0	Obiectivul analizat nu contribuie la atingerea acestui aspect.
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	1	La nivel general de analiză, trebuie spus că această măsură vizează înlocuirea unui sistem ecologic semi-natural caracterizat de o anumită compoziţie şi structură specifică cu un alt sistem ecologic cu o biodiversitate diferită. Pe termen scurt această schimbare va avea un efect negativ prin distrugerea habitatelor unor specii dependente de culturile agricole. Pe termen lung, instalarea pădurii va avea un efect pozitiv datorită structurii şi compoziţiei mai sofisticate a pădurii. Subliniem că aceste proiecte trebuie supuse evaluării de impact pentru a se identifica prezenţa / absenţa speciilor de interes precum şi efectele modificărilor propuse.
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)	1	În cadrul acestui obiectiv se acordă sprijin şi pentru acţiuni desfăşurate în situri Natura 2000. Ca apreciere generală, înfiinţarea pădurilor pe terenuri agricole va contribui direct la menţinerea / sporirea diversităţii biologice în cadrul acestor arii, fie direct prin aportul de habitat fie prin rolul de coridor pentru dispersia biodiversităţii. Şi aici însă acţiunile trebuie precedate obligatoriu de o evaluare riguroasă a impactului asupra mediului pentru fiecare proiect propus / sit / beneficiar.
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	1	Creşterea suprafeţei împădurite (chiar dacă pe suprafeţe relativ mici) va contribui în mod pozitiv la îmbunătăţirea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare. Acest lucru se realizează atât prin funcţia de reglator hidrologic al pădurii cât şi prin aportul de materie organică particulată necesar susţinerii şi dezvoltării lanţurilor trofice acvatice cu origine în detritus.
Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale	1	Creşterea suprafeţelor împădurite va avea un efect pozitiv direct asupra diminuării fenomenelor catastrofice precum inundaţii şi alunecări de teren. De asemenea, obiectivul sprijină financiar realizarea măsurilor de protecţie împotriva incendiilor forestiere.
Menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiţionale	0	Activităţile sprijinite aici nu se adresează acestui obiectiv relevant de mediu.
Asigurarea protecţiei peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate	1	Trebuie subliniat faptul că terenurile agricole vizate pentru împăduriri sunt cele aprox.7 mil.ha cu fertilitate scăzută. Împădurirea în aceste zone va genera un impact pozitiv asupra peisajului natural

		şi va contribui direct la creşterea productivităţii ecologice a acestor terenuri.
Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor	0	Acţiunile propuse aici nu se adresează acestui obiectiv relevant de mediu.
Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	1	Una din cele trei raţiuni pentru care se acordă acest sprijin (alături de rolul de protecţie şi de cel de conservare a biodiversităţii) este aceea de furnizare de lemn în scopuri bioenergetice (combustibil regenerabil).
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	0	Acţiunile propuse aici nu se adresează acestui obiectiv relevant de mediu.
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din mediul rural	0	Acţiunile propuse în cadrul acestui obiectiv nu vizează în mod direct îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei.
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	0	În cadrul acestui obiectiv nu sunt sprijinite lucrări de modernizare a infrastructurii de transport rurale.
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	0	Măsura nu sprijină dezvoltarea turismului dar contribuie indirect la dezvoltarea potenţialului turistic al zonelor rurale.
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	0	Măsura solicită în mai mică măsură îmbunătăţirea comportamentului proactiv al beneficiarilor fiind mai degrabă o decizie economică mai avantajoasă decât menţinerea activităţilor agricole pe un teren slab productiv.

Tabel nr. 0-12 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.5 (Axa 2)

Obiectiv specific 2.5 - Extinderea suprafeţelor forestiere pe terenurile non-agricole pentru a contribui la reducerea eroziunii solului, la prevenirea inundaţiilor şi pentru sprijinirea luptei împotriva schimbărilor climatice **Măsuri incluse: 223**.		
Alocări financiare: Total măsură = 100.903.740 din care: Cheltuieli directe de mediu = 100 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 0 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 4,3 %.		
Obiective relevante de mediu	**Evaluare**	**Justificarea notei de evaluare**
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	0	Activităţile sprijinite în cadrul acestui obiectiv nu contribuie determinant la creşterea sau scăderea emisiilor atmosferice.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a apei	0	Măsura propusă aici sprijină, prin intermediul plăţilor compensatorii, instalarea pădurilor pe terenurile non-agricole, fără a contribui însă la limitarea emisiilor în sol şi mediul acvatic.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	0	

		Implementarea măsuri nu va genera surse de poluare a acestor doi factori de mediu.
Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	1	Prin acest obiectiv sunt sprijinite în principal terenurile abandonate. Acoperirea acestora cu pădure va conduce la o mai bună protecţie a solului împotriva fenomenelor erozionale.
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	0	Acţiunile sprijinite aici nu pot contribui la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu.
Creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES	1	Creşterea suprafeţei forestiere (cca 27.000 ha în cadrul acestui obiectiv) va contribui direct la creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES.
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	0	Activităţile propuse nu contribui la atingerea acestui obiectiv de mediu, în înţelesul în care acesta din urmă a fost formulat. Trebuie precizat că principalul rezultat al acestui obiectiv, din punct de vedere ecologic, este creşterea productivităţii ecologice a terenului în cauză.
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	1	Pe termen lung, împădurirea terenurilor non-agricole are un efect pozitiv prin creşterea diversităţii biologice. *Vezi şi comentariul făcut pentru obiectivul 2.4*.
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)	1	Măsura poate fi deosebit de benefică pentru siturile Natura 2000 în sensul sprijinirii refacerii terenurilor degradate conţinute în interiorul acestora cu transformarea lor în coridoare sau zone tampon de protecţie a elementelor naturale valoroase. Trebuie subliniat însă că aceste proiecte trebuie evaluate din punct de vedere al impactului asupra habitatelor şi speciilor de interes din ariile protejate şi trebuie să fie în acord cu cerinţele planurilor de management.
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	1	Măsura are o contribuţie directă (deşi pe o suprafaţă relativ mică) la menţinerea şi îmbunătăţirea funcţiilor ecologice ale apelor curgătoare în principal prin mecanismele de reglare a regimului hidric şi tamponare al bilanţului de nutrienţi.
Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale	1	Apreciem impactul pozitiv prin rolul pe care îl vor avea aceste suprafeţe împădurite în prevenirea, diminuarea şi tamponarea efectelor negative a fenomenelor naturale precum inundaţiile şi alunecările de teren. Trebuie de asemenea subliniat că în cadrul măsurii 223 se vor sprijinii investiţiile pentru asigurarea protecţiei împotriva incendiilor forestiere.
Menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiţionale	0	Nu este ţintit acest obiectiv relevant de mediu.

Asigurarea protecţiei peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate	1	Activităţile sprijinite aici contribuie direct la refacerea zonelor degradate prin împădurirea lor. Efectul pozitiv asupra peisajului se va resimţi la o scară spaţială mult mai mare decât cea vizată pentru împăduriri.
Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor	0	Măsura promovată în cadrul acestui obiectiv nu contribuie la reducerea/ colectarea / valorificarea deşeurilor.
Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	1	Este încurajată înfiinţarea de suprafeţe forestiere ce vor putea fi exploatate ca resursă bioenergetică (lemn de foc).
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	0	Măsura nu contribuie direct la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu.
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din mediul rural	0	Activităţile sprijinite aici nu contribuie direct la îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei rurale.
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	0	Nu sunt sprijinite investiţiile pentru modernizarea infrastructurii de transport.
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	0	Obiectivul nu contribuie direct la promovarea turismului. Reabilitarea terenurilor degradate va reprezenta însă o contribuţie importantă la dezvoltarea potenţialului turistic al zonelor rurale.
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	0	Obiectivul contribuie într-o măsură redusă la promovarea comportamentului prietenos faţă de mediul înconjurător (în anumite situaţii, proprietarul de teren trebuie doar să-şi dea acordul pentru desfăşurarea proiectului).

Tabel nr. 0-13 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 2.6 (Axa 2)

Obiectiv specific 2.6 - Sprijinirea proprietarilor de terenuri forestiere prin compensarea dezavantajelor specifice rezultate din implementarea reţelei Natura 2000, pe baza obligaţiilor ce revin din directivele Păsări şi Habitate. **Măsuri incluse: 224**.		
Alocări financiare: Total măsură = 16.052.868 din care: Cheltuieli directe de mediu = 0 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 100 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 0,7 %.		
Obiective relevante de mediu	**Evaluare**	**Justificarea notei de evaluare**
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	1	**Consideraţie generală**: La această dată nu a fost finalizat procesul de desemnare a siturilor din reţeaua Natura 2000. De asemenea, nu există planuri de management şi nu se cunosc restricţiile impuse pentru conservarea biodiversităţii în aceste situri. Ca urmare, pentru măsura conţinută de acest obiectiv nu au fost încă
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a apei	1	
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	1	

		adoptate criteriile de selecţie, volumul sprijinului financiar şi tipurile de acţiuni eligibile. Considerăm însă că, prin compensarea pierderilor datorate restricţiilor de utilizare a pădurilor din aceste situri, se va permite reducerea / eliminarea acelor activităţi care sunt incompatibile cu cerinţele de management ale siturilor respective. Fără a face aici o identificare a surselor potenţiale, apreciem că obiectivul propus este în măsură să contribuie la reducerea emisiilor de poluanţi în aer, apă şi sol ca urmare a diminuării / eliminării activităţilor antropice din pădurile alfate în situri Natura 2000.
Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	1	Menţinerea unui management durabil al acestor zone împădurite contribuie în mod pozitiv la protecţia solului împotriva proceselor de eroziune.
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	0	Acest obiectiv de mediu nu este atins de activităţile propuse.
Creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES	0	Măsura vizează menţinere şi nu extinderea suprafeţelor forestiere. Impactul asupra acestui obiectiv relevant de mediu este nesemnificativ.
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	0	Activităţile propuse nu se adresează acestui obiectiv de mediu.
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	1	Obiectivul vizează direct asigurarea conservării habitatelor şi a diversităţii biologice în siturile Natura 2000. Deşi nu se cunosc însă detaliile legate de aplicarea acestei măsuri, apreciem că modalitatea aleasă (plăţi compensatorii) prezintă o complementaritate extrem de utilă la măsurile directe de conservare a biodiversităţii, fiind un instrument eficient de implementare a cerinţelor planurilor de management a siturilor Natura 2000.
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)	1	
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	1	Menţinerea / conservarea componentelor naturale valoroase (în special a pădurilor din reţeaua Natura 2000) are un impact pozitiv direct asupra menţinerii / îmbunătăţirii funcţiilor ecologice a apelor. Măsura va putea avea efecte vizibile pe termen scurt la nivelul apelor curgătoare de ordin inferior pentru care exploatarea lemnului constituie principala formă de impact.
Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale	1	Protejarea acestor suprafeţe de pădure va avea un efect pozitiv asupra menţinerii funcţiilor reglatoare, cu rol extrem de important în limitarea efectelor proceselor naturale catastrofice (inundaţii, alunecări de teren).
Menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiţionale	0	Măsura nu se adresează practicilor tradiţionale agricole.
Asigurarea protecţiei	1	Nu sunt sprijinite în cadrul acestui obiectiv (vezi

peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate		obiectivul 2.5) activităţi de refacere a zonelor degradate. Apreciem însă că măsura va avea efecte pozitive directe asupra protejării peisajului natural.
Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor	0	Obiectivul specific analizat nu se adresează acestor obiective relevante de mediu.
Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	0	
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	0	
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din mediul rural	0	Activităţile sprijinite aici nu contribuie direct la îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei rurale.
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	0	Obiectivul specific analizat nu se adresează acestor obiective relevante de mediu.
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	0	
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	1	Obiectivul contribuie direct la înţelegerea rolului protejării siturilor Natura 2000 şi în mod deosebit a suprafeţelor forestiere existente în acestea.

Efecte asupra mediului generate de implementarea Axei 3

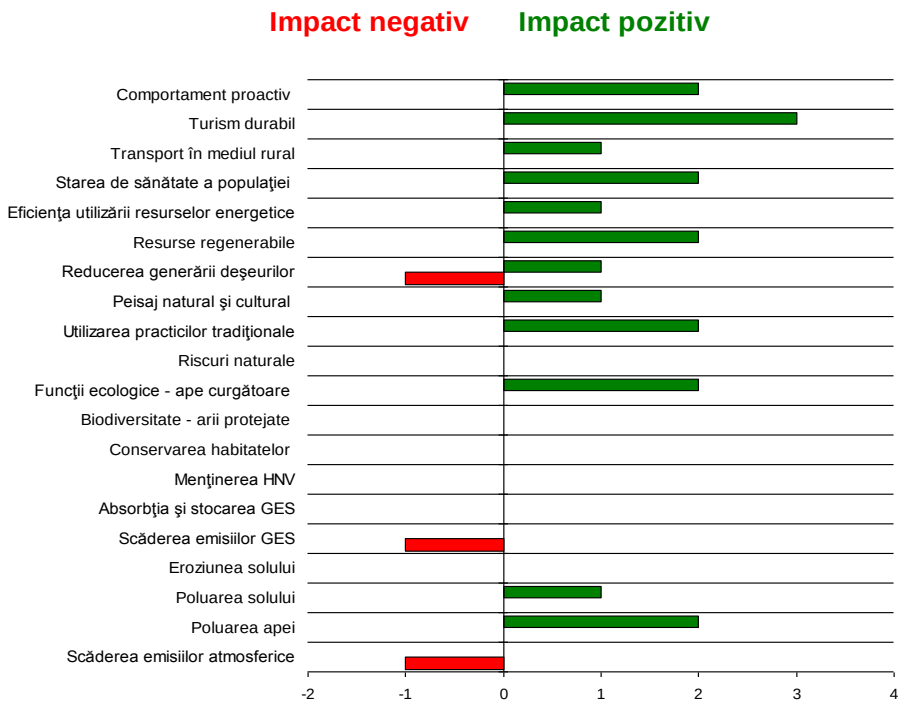
***Denumirea axei 3**: Calitatea vieţii în zonele rurale şi diversificarea economiei rurale.*

Atingerea obiectivelor relevante de mediu: Activităţile desfăşurate în cadrul obiectivelor specifice propuse aici nu au impact asupra tuturor obiectivelor de mediu relevante. Contribuţia cea mai importantă a axei 3 este la „*dezvoltarea turismului durabil*”. Secundar, axa nr.3 va contribui la „*îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei*”, „*îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei*”, „*facilitarea utilizării resurselor regenerabile*”, „utilizarea practicilor tradiţionale”, „*menţinerea funcţiilor ecologice ale apelor curgătoare*” şi la „*reducerea poluării punţiforme şi difuze a apei*”. Măsurile propuse în cadrul acestei axe nu au o contribuţie directă la protejarea biodiversităţii şi nici la creşterea gradului de absorbţie şi stocare a gazelor cu efect de seră.

Impactul Axei 3 asupra mediului: Impactul generat de implementarea axei 3 este preponderent pozitiv. Efectele pozitive sunt însă mai limitate în comparaţie cu primele două axe. Avem două situaţii (în cazul obiectivelor de mediu relevante: „scăderea emisiilor atmosferice” şi „scăderea emisiilor GES”) în care au fost înregistrate exclusiv evaluări negative.

Evaluarea detaliată a impactului obiectivelor specifice ale axei nr.3 este prezentată în tabelele 8-13, 8-14, 8-15 şi 8-16 iar o reprezentare grafică a impactului cumulat al axei 3 asupra obiectivelor relevante de mediu se găseşte în figura 8-8.

Figura nr. 0-8 Reprezentarea grafică a impactului generat asupra obiectivelor relevante de mediu de implementarea Axei nr. 3.

Tabel nr. 0-14 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 3.1 (Axa 3)

Obiectiv specific 3.1 - Diversificarea activităţilor economice non-agricole din cadrul gospodăriilor agricole şi încurajarea micilor întreprinzători în spaţiul rural. Măsuri incluse: 312.		
Alocări financiare: Total măsură = 1.060.238.816 din care: Cheltuieli directe de mediu = 15 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 30 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 3 = 27,5%.		
Obiective relevante de mediu	**Evaluare**	**Justificarea notei de evaluare**
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	-1	Aprecierea negativă a impactului a fost făcută ţinând cont de volumul propus de lucrări de construcţie, modernizare şi extindere. Facem şi aici precizarea că acest impact negativ este caracterizat de o scară spaţio-temporală redusă.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a apei	1	Prin acest obiectiv se vor putea asigura facilităţile necesare unui management mai bun al apelor uzate la nivelul structurilor agro-turistice şi ale micilor ateliere productive.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	0	Activităţile propuse nu se adresează direct acestor obiective relevante de mediu.

Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	0	
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	-1	Chiar în condiţiile conformării cu legislaţia de mediu a fiecărei unităţi de producţie în parte, apreciem că o creştere a volumului de activităţi economice non-agricole în mediul rural va conduce la o creştere a utilizării resurselor energetice şi a emisiilor de gaze cu efect de seră.
Creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES	0	Activităţile sprijinite aici nu se adresează acestor obiective relevante de mediu.
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	0	
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	0	
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)	0	
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	1	Apreciem impactul pozitiv pe baza investiţilor ce urmează a se efectua pentru un management mai bun al apelor uzate şi deşeurilor generate de unităţile de producţie non-agricole.
Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale	0	Nu se atinge agest obiectiv de mediu.
Menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiţionale	1	Obiectivul vizează direct promovarea utilizării activităţilor tradiţionale (meşteşugăreşti, de artizanat) în scopul menţinerii şi dezvoltării comunităţilor rurale.
Asigurarea protecţiei peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate	0	Nu sunt sprijinite acţiuni în vederea atingerii acestui obiectiv de mediu.
Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor	-1	Implementarea obiectivului va duce la creşterea cantităţilor de deşeuri generate în mediul rural. Gestiunea acestora va trebui să fie conformă cu cerinţele legislaţiei. Obiectivul nu sprijină direct acţiuni pentru creşterea gradului de colectare şi / sau valorificare a deşeurilor.
Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	1	În cadrul acestei măsuri se vor acorda finanţări pentru proiecte ce vizează valorificare potenţialului de producere a energiei regenerabile.
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	1	
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din mediul rural	1	Obiectivul nu vizează direct îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei însă numeroase acţiuni sprijinite aici vor contribui în mod pozitiv la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu. Este

		vorba în principal de creare de locuri de muncă şi crearea de servicii pentru populaţia rurală.
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	0	Nu există activităţi orientate în scopul atingerii acestui obiectiv de mediu.
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	1	Obiectivul contribuie direct la promovarea turismului durabil. Sunt sprijinite în acest sens investiţiile în infrastructura turistică rurală şi de agrement (cu condiţia respectării arhitecturii tradiţionale).
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	1	Măsura vizează promovarea activităţilor non-agricole. Sunt sprijinite însă activităţile tradiţionale şi promovarea potenţialului local. Obiectivul va contribui în mod pozitiv la conştientizarea acestui potenţial local şi la identificarea oportunităţilor durabile de valorificare a sa.

Tabel nr. 0-15 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 3.2 (Axa 3)

Obiectiv specific 3.2 - Crearea, îmbunătăţirea şi diversificarea facilităţilor şi a atracţiilor turistice. **Măsuri incluse**: 313.		
Alocări financiare: Total măsură = 176.228.322 din care: Cheltuieli directe de mediu = 0 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 45 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 3 = 4,6 %.		
Obiective relevante de mediu	**Evaluare**	**Justificarea notei de evaluare**
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	0	Volumul şi tipul lucrărilor de construcţii sprijinite în cadrul acestui obiectiv nu justifică acordarea unei evaluări negative a impactului.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a apei	0	**Consideraţie generală**: Prin acest obiectiv sunt sprijinite investiţiile în infrastructura pentru marketingul serviciilor turistice rurale şi agrement, de punere în valoare a obiectivelor naturale şi de elaborare a studiilor şi analizelor cu privire la potenţialul turistic al zonelor rurale. În egală măsură nu există premisele apariţiei unor surse potenţiale de impact asupra apei şi solului dar nici nu sunt prevăzute măsuri concrete pentru atingerea acestor obiective relevante de mediu.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	0	
Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	0	
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	0	
Creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES	0	
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	0	
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	0	Obiectivul nu se adresează direct conservării habitatelor. Este însă o măsură de valorificare a potenţialului natural prin eco-turism.
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor	0	În măsura în care managementul ariilor protejate va permite acest lucru, prin acest obiectiv vor

protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)		putea fi sprijinite activităţi de valorificare a potenţialului turistic al acestor situri.
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	0	Acţiunile propuse aici nu contribuie la menţinerea funcţiilor ecologice ale apelor curgătoare.
Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale	0	Obiectivul nu se adresează acestui obiectiv relevant de mediu.
Menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiţionale	0	Acţiunile prevăzute în cadrul acestui obiectiv se adresează activităţilor non-agricole. Cu toate acestea am reţinut faptul că sprijinul este acordat promovării activităţilor tradiţionale (cu potenţial turistic).
Asigurarea protecţiei peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate	0	Activităţile propuse aici nu se adresează direct acestui obiectiv relevant de mediu.
Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor	0	Obiectivul nu se adresează direct acestei problematici. Remarcăm totuşi că necesitatea conformării cu cerinţele de protecţia mediului vor face ca prin extinderea numărului şi tipului de activităţi turistice să se realizeze şi o creştere (în volum şi acoperire teritorială) să se realizeze şi o creştere a gradului de colectare a deşeurilor.
Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	0	Activităţile propuse aici nu se adresează direct acestor obiective relevante de mediu.
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	0	
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din mediul rural	0	
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	0	
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	1	Activităţile propuse se adresează direct acestui obiectiv relevant de mediu. Există 7 tipuri de investiţii ce pot fi propuse pentru promovarea turismului în zonele rurale.
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	0	Activităţile propuse aici nu se adresează direct acestui obiectiv relevant de mediu.

Tabel nr. 0-16 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivele specifice 3.3, 3.4 şi 3.5 (Axa 3)

Obiectiv specific 3.3 - Crearea şi modernizarea infrastructurii rurale; **Obiectiv specific 3.4 - Îmbunătăţirea calităţii mediului social, natural şi economic în zonele rurale;** **Obiectiv specific 3.5 - Protejarea patrimoniului cultural rural;** **Măsuri incluse: 322.**
Alocări financiare:

Total măsură = 1.565.508.877 din care: Cheltuieli directe de mediu = 50 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 25 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 3 = 67,7 %.		
Obiective relevante de mediu	**Evaluare**	**Justificarea notei de evaluare**
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	0	Există premisele unui potenţial impact negativ datorat volumului mare de lucrări de construcţii sprijinit în cadrul acestui obiectiv. Impactul surselor de emisii atmosferice aferente acestor lucrări va fi resimţit la scara spaţio-temporală locală a fiecărui proiect în parte. Impactul aferent perioadei de execuţie va fi compensat însă în perioada de exploatare a infrastructurii auto printr-o reducere a emisiilor aferente gazelor de eşapament şi a emisiilor de particule datorate îmbunătăţirii condiţiilor de trafic. Am considerat de asemenea şi o reducere a emisiilor generate de deşeuri ca urmare a îmbunătăţirii managementului acestora.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a apei	1	Obiectivul aduce o contribuţie importantă la reducerea poluării punctiforme şi difuze a solului şi apei subterane prin construcţia şi modernizarea infrastructurii de apă şi canalizare (inclusiv staţii de epurare) în localităţile cu mai puţin de 10.000 de locuitori.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	1	
Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	0	Nu sunt prevăzute activităţi pentru protecţia solului împotriva eroziunii.
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	0	Măsura nu se adresează atingerii acestui obiectiv relevant de mediu. Contribuţia surselor de emisii aferente lucrărilor de construcţii a fost cuantificată în cadrul obiectivului „scăderea emisiilor atmosferice poluante”.
Creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES	0	Activităţile propuse nu se adresează direct atingerii acestor obiective relevante de mediu.
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	0	
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	0	
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)	0	
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	1	Construcţia / modernizarea reţelelor de canalizare va avea un impact pozitiv direct asupra stării ecologice a apelor de suprafaţă prin reducerea intrărilor de nutrienţi şi limitarea proceselor de eutrofizare.

Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale	0	Obiectivele specifice analizate nu se adresează acestor obiective relevante de mediu.
Menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiţionale	0	
Asigurarea protecţiei peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate	1	Măsura prevede sprijin pentru restaurarea, consolidarea şi conservarea obiectivelor de patrimoniu din zonele protejate cultural. Este prevăzut de asemenea şi sprijin pentru realizarea unor studii privind patrimoniul cultural în vederea valorificării acestuia. Implementarea măsurii va avea un impact pozitiv direct asupra peisajului cultural în mediul rural.
Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor	1	În cadrul măsurii se vor finanţa construcţia şi modernizarea de platforme pentru depozitarea deşeurilor. Se aduce astfel o contribuţie directă la creşterea gradului de colectare a deşeurilor în mediul rural.
Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	1	Măsura propusă prevede dotarea cu echipamente de energie regenerabilă pentru unităţile de interes public.
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	0	Obiectivele specifice analizate nu se adresează acestui obiectiv relevant de mediu.
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din mediul rural	1	Există cel puţin trei argumente majore pentru considerarea impactului pozitiv asupra sănătăţii umane: • extinderea reţelelor de alimentare cu apă va permite creşterea numărului de persoane din mediul rural care au acces direct la o sursă de apă potabilă; • extinderea reţelelor de canalizare va permite reducerea poluării apelor subterane cu nitraţi şi astfel diminuarea unui risc major asupra sănătăţii comunităţilor rurale; • crearea facilităţilor de colectare a deşeurilor va permite îndepărtarea locurilor actuale de depozitare din preajma gospodăriilor, managementul deşeurilor în condiţii de siguranţă pentru sănătatea umană şi eliminarea depozitării sălbatice a deşeurilor (factor de risc pentru poluarea apelor de suprafaţă şi pentru sănătatea umană).
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	1	Măsura analizată se adresează direct acestui obiectiv relevant de mediu prin sprijinirea proiectelor de construire şi modernizare a drumurilor inter şi intra comunale.
Promovarea zonelor rurale	0	Măsura nu se adresează direct promovării

prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului		turismului în mediul rural. Cu toate acestea trebuie subliniat că luările de infrastructură vor avea un efect pozitiv asupra dezvoltării ulterioare a activităţilor turistice.
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	0	Acest obiectiv de mediu nu este abordat în cadrul măsurii propuse.

Tabel nr. 0-17 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 3.6 (Axa 3)

Obiectiv specific 3.6 - Dezvoltarea competenţelor actorilor locali pentru a stimula organizarea teritoriului. Măsuri incluse: 341.		
Alocări financiare: Total măsură = 12.369.453 din care: Cheltuieli directe de mediu = 0 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 25 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 3 = 0,2 %.		
Obiective relevante de mediu	**Evaluare**	**Justificarea notei de evaluare**
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	0	**Consideraţie generală**: Activităţile propuse în cadrul acestui obiectiv vizează implementarea strategiilor de dezvoltare locală prin elaborarea de studii teritoriale, acţiuni de informare, pregătirea personalului implicat, organizarea de evenimente şi sprijin în implementarea măsurilor Axei 3 (pregătirea de parteneriate public private). Contribuţia acestor acţiuni la atingerea obiectivelor relevante de mediu este una redusă şi se manifestă indirect. Impactul general asupra mediului este unul nesemnificativ.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a apei	0	
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	0	
Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	0	
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	0	
Creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES	0	
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	0	
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	0	
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)	0	
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	0	
Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale	0	
Menţinerea activităţilor	1	Obiectivul vizează în mod direct perpetuarea şi

agricole în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiţionale		dezvoltarea activităţilor (agricole şi non-agricole) în mediul rural prin valorificarea potenţialului local şi utilizarea practicilor tradiţionale.
Asigurarea protecţiei peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate	0	Măsura nu se adresează direct acestor obiective relevante de mediu.
Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor	0	
Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	0	
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	0	
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din mediul rural	0	
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	0	
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	1	Obiectivul se adresează direct promovării zonelor rurale precum şi sprijinirii parteneriatelor public-private în domeniul turistic. Strategiile locale vor putea identifica modalităţile cele mai eficiente de valorificare a potenţialului local în scopul promovării zonelor rurale.
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	1	Obiectivele analizate aici vor contribui la dobândirea de competenţe pentru pregătirea şi implementarea strategiilor locale de dezvoltare. Includerea aspectelor de durabilitate în cadrul strategiilor locale este o garanţie a promovării coerente a acestei abordări în toate acţiunile sprijinite la nivel local.

Efecte asupra mediului generate de implementarea Axei 4

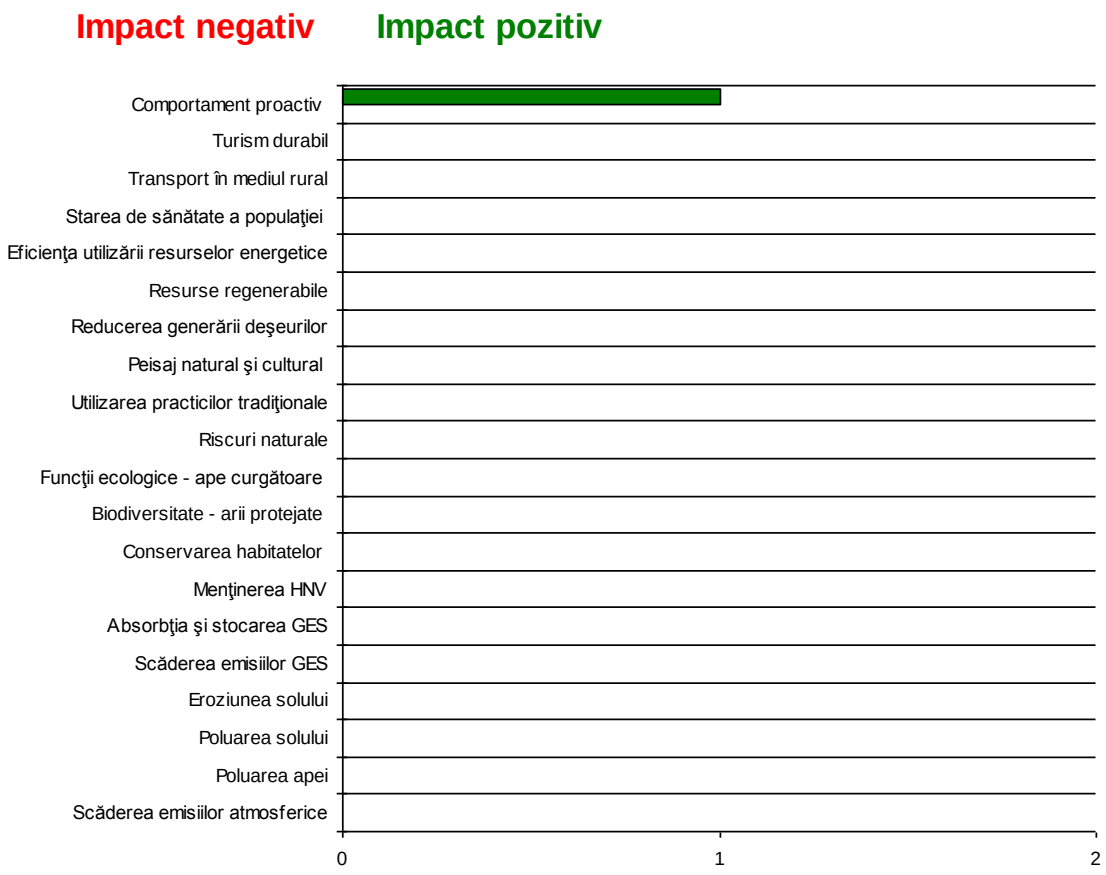
***Denumirea axei 4**: Demararea şi funcţionarea iniţiativelor de dezvoltare locală*

Atingerea obiectivelor relevante de mediu: Activităţile propuse în cadrul axei 4 au o contribuţie directă doar la *„îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile”*.

Impactul Axei 4 asupra mediului: Implementarea Axei 4 nu va avea impact asupra mediului. A fost apreciat un impact pozitiv doar asupra îmbunătăţirii comportamentului proactiv. Nu au fost identificate potenţiale efecte negative asupra mediului.

Evaluarea impactului obiectivelor specifice ale Axei nr.4 este prezentată în tabelele 8-17, şi 8-18 iar o reprezentare grafică a impactului cumulat al Axei 3 asupra obiectivelor relevante de mediu se găseşte în figura 8-9.

Figura nr. 0-9 Reprezentarea grafică a impactului generat asupra obiectivelor relevante de mediu de implementarea Axei nr. 4.

Tabel nr. 0-18 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 4.1 (Axa 4)

Obiectiv specific 4.1 - Implementarea strategiilor de dezvoltare locală, inclusiv a proiectelor de cooperare **Măsuri incluse:** 411 + 413 + 421**.**
Alocări financiare: Total măsură = 207.556.667 din care: Cheltuieli directe de mediu = 0 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 15 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 4 = 79,7 %.
În cadrul acestui obiectiv vor fi sprijinite proiecte pilot (max 100.000 euro) pentru acţiuni eligibile în cadrul Axelor 1 şi 3. Evaluarea impactului pentru acestea a fost deja efectuată şi este prezentată în tabelele anterioare.

Trebuie adăugat că acest obiectiv va facilita înfiinţarea GAL-urilor (Grupuri de Acţiune Locală) cu un puternic impact asupra coerenţei politicilor locale de dezvoltare. Procesul de selecţie al GAL-urilor va începe după aprobarea PNDR de către Comisia Europeană.

Tabel nr. 0-19 Evaluarea impactului asupra obiectivelor relevante de mediu generat de Obiectivul specific 4.2 (Axa 4)

Obiectiv specific 4.2 - Asigurarea implementării strategiilor de dezvoltare locală. **Măsuri incluse:** 431.1 + 431.2		
Alocări financiare: Total măsură = 52.891.851 din care: Cheltuieli directe de mediu = 0 %; Cheltuieli indirecte de mediu = 15 %; Cheltuieli de mediu în cadrul măsurii din totalul cheltuielilor de mediu ale axei 1 = 20,3 %.		
Obiective relevante de mediu	**Evaluare**	**Justificarea notei de evaluare**
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	0	**Consideraţie generală**: În cadrul acestui obiectiv vor fi sprijinite acţiuni de creştere a capacităţii de implementare a strategiilor de dezvoltare locală prin: construcţie instituţională, asigurarea resurselor umane, financiare şi tehnice; instruirea personalului GAL-urilor şi implicarea membrilor comunităţilor rurale în procesul de dezvoltare locală. Acest obiectiv specific nu contribuie la atingerea obiectivelor de mediu relevante. Am identificat un impact direct numai asupra „*îmbunătăţirii comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile*”.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a apei	0	
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	0	
Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	0	
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	0	
Creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES	0	
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	0	
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	0	
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)	0	
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	0	
Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale	0	
Menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiţionale	0	
Asigurarea protecţiei	0	

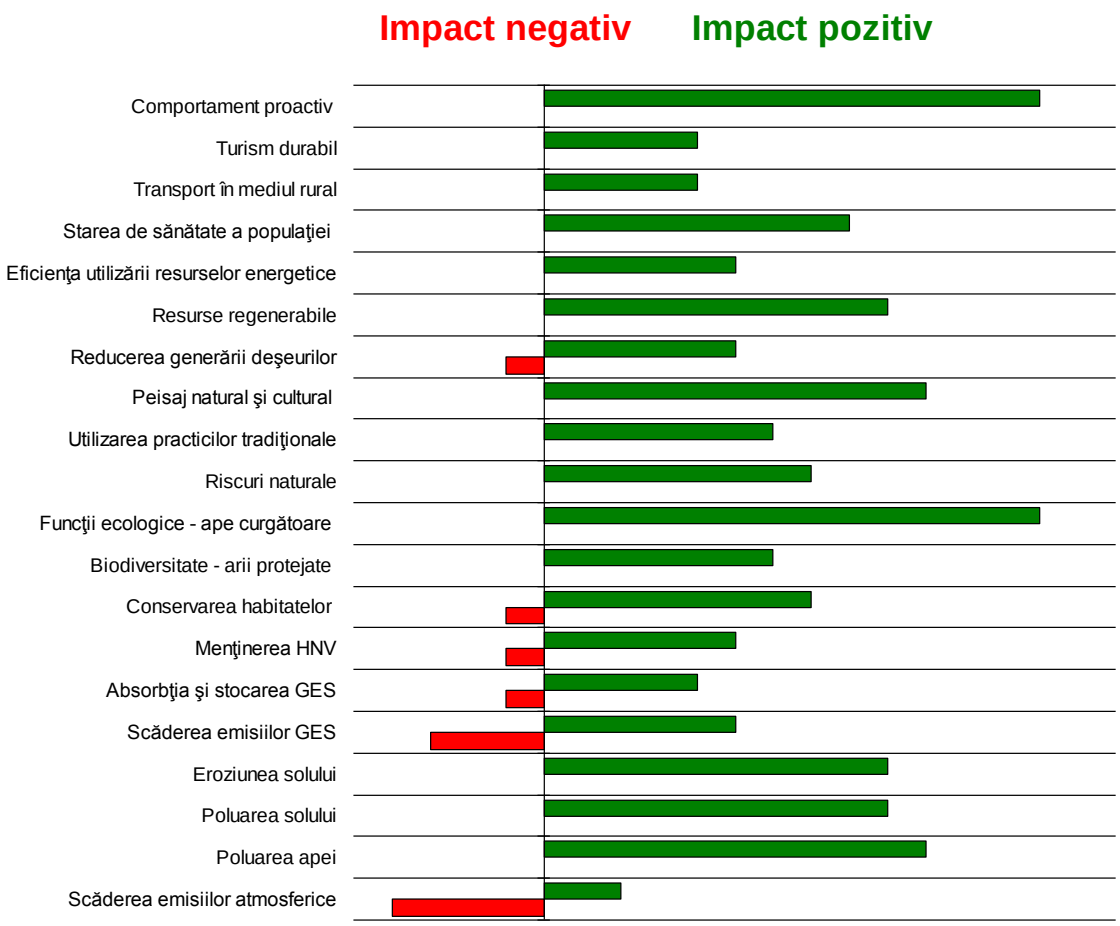
peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate		
Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor	0	
Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	0	
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	0	
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din mediul rural	0	
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	0	
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	0	
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	1	Obiectivul va conduce la identificarea şi implicarea actorilor relevanţi din mediul rural în realizarea Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală. Componenta tehnică a reţelei va avea un impact pozitiv asupra procesului de îmbunătăţire a comportamentului proactiv prin elaborarea de materiale informative, organizarea de evenimente şi acordarea de servicii de consultanţă direct către beneficiari.

Evaluarea efectelor de mediu cumulative ale implementării PNDR asupra obiectivelor de mediu relevante

Evaluarea efectelor cumulative de mediu generate de implementarea PNDR s-a realizat prin însumarea notelor de evaluare acordate în cadrul secţiunilor anterioare. Imaginea de ansamblu a impactului generat de PNDR este prezentată în figura 8-10. Observaţii şi concluzii ale acestei evaluări sunt prezentate în tabelul 8-20.

Concluzia acestei evaluări cumulative este aceea că există premizele ca implementarea PNDR să contribuie la atingerea majorităţii obiectivelor relevante de mediu propuse (vezi capitolul 7). Efectul implementării PNDR este unul majoritar pozitiv.

Figura nr. 0-10 Evaluarea efectelor de mediu cumulative ale implementării PNDR

Tabel nr. 0-20 Evaluarea cumulativă a efectelor implementării PNDR

Obiective relevante de mediu	Evaluarea cumulativă a efectelor	Există premizele atingerii obiectivului ?
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	Acesta este obiectivul relevant de mediu cel mai „afectat" de implementarea programului. Valoarea negativă cumulată a impactului este datorată volumului mare de lucrări de construcţii prevăzute (majoritatea de infrastructură) dar şi achiziţiei de utilaje auto. Există două elemente importante cu privire la analiza acestui impact negativ asupra atmosferei: • Emisiile generate de aceste lucrări vor avea un caracter local (la nivelul zonei de investiţii) şi o durată de generare redusă în timp (pe durata realizării	**Nu** – pe termen scurt (2007 – 2013); **Da** – pe termen lung (> 2013).

	lucrărilor de construcţie); • Aceste emisii atmosferice reprezintă „răul mic necesar" pentru generarea unui efect pozitiv semnificativ asupra calităţii apelor subterane precum şi a solului şi apelor de suprafaţă (datorită construirii / extinderii / reabilitării sistemelor de alimentare cu apă, canalizare şi platforme de deşeuri); • Pe termen lung efectul realizării lucrărilor de infrastructură asupra calităţii aerului ambiental va fi unul pozitiv prin reducerea emisiilor caracteristice gazelor de eşapament şi a celor de particule aferente îmbunătăţirii condiţiilor de trafic.	
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a apei	Implementarea PNDR va avea un efect pozitiv considerabil asupra calităţii apei subterane şi de suprafaţă. Aceasta se datorează: • Sprijinirii lucrărilor de extindere a reţelelor de canalizare; • Activităţilor directe sau indirecte de reducere a utilizării fertilizanţilor în agricultură; • Sprijinului acordat retehnologizării şi dotării unităţilor de procesare a produselor agricole şi silvice.	Da
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	Implementarea PNDR va contribui semnificativ la limitarea gradului de poluare a solurilor din mediul rural. Acest lucru se va realiza prin: • Limitarea utilizării fertilizanţilor şi a pesticidelor în agricultură; • Crearea facilităţilor pentru o mai bună colectare şi depozitare a deşeurilor; • Extinderea reţelelor de canalizare.	Da
Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	Apreciem că derularea activităţilor prevăzute în PNDR va contribui substanţial la limitarea fenomenelor erozionale asupra solului. Avem în vedere în principal: • Sprijinul acordat în vederea utilizării continue a terenurilor agricole; • Lucrările de împădurire a terenurilor agricole şi non-agricole; • Înfiinţarea culturilor verzi şi a benzilor înierbate (măsura de agro-mediu).	Da
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	Pentru acest obiectiv de mediu a fost cuantificată o componentă importantă cu impact negativ. Beneficiile (impactul pozitiv) al implementării programului sunt mult mai consistente şi cu efect pe termen lung.	**Nu** – pe termen scurt (2007 – 2013); **Da** – pe termen

		lung (> 2013).
Creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES	PNDR va aduce o contribuţie importantă şi la atingerea acestui obiectiv relevant de mediu prin sprijinul acordat extinderii şi refacerii suprafeţelor forestiere.	Da
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	Programul va avea un impact pozitiv asupra menţinerii valorii naturale a terenurilor agricole prin asigurarea utilizării permanente a acestora şi compensarea pierderilor datorate aplicării metodelor agricole de producţie compatibile cu protecţia mediului.	Da
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	Efectul cumulat al implementării PNDR este unul preponderent pozitiv. Limitarea presiunii antropice, extinderea suprafeţelor împădurite, menţinerea habitatelor unor specii asociate culturilor agricole reprezintă elemente importante în vederea asigurării stării favorabile de conservare a speciilor sălbatice. Efectul negativ a fost atribuit lucrărilor de infrastructură care pot contribui la extinderea procesului de fragmentare a habitatelor. Acest efect negativ poate fi însă redus prin considerarea acestor aspecte în etapa de proiectare a lucrărilor. Trebuie de asemenea amintit că pentru acest obiectiv discutăm de potenţiale efecte pozitive transfrontalieră.	
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)	PNDR va constitui un instrument extrem de util pentru managementul ariilor protejate. Avem aici în vedere pe de o parte mecanismele indirecte (plăţile compensatorii) dar care pot produce efecte pozitive directe prin limitarea presiunii antropice asupra componentelor naturale, dar şi măsurile directe care vizează reîmpăduriri în siturile Natura 2000.	Da
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	Una dintre cele mai importante contribuţii pe care le aduce PNDR este la protejarea şi menţinerea funcţiilor ecologice ale apelor curgătoare. Aceasta se va realiza prin: • Reducerea intrărilor de nutrienţi şi alţi poluanţi din agricultură prin limitarea utilizării chimicalelor; • Limitarea intrărilor de ape uzate prin construirea, reabilitarea, extinderea reţelelor de canalizare. • Măsurile de agro-mediu care vor contribui la protejarea şi creştere biodiversităţii în zonele ripariene (malurile cursurilor de apă); • Creşterea suprafeţelor împădurite cu rol important în reglarea regimului	

	hidrologic.	
Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile naturale	PNDR va contribui la creşterea protecţiei populaţiei rural faţă de riscurile naturale atât prin măsuri cu impact asupra regimului hidrologic (ex: extinderea suprafeţelor împădurite) cât şi prin lucrări de prevenire a producerii acestor fenomene (ex: corectarea torenţilor în păduri, măsuri de protecţie împotriva incendiilor).	Da
Menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiţionale	Două treimi din măsurile prevăzute în PNDR vizează în mod direct sau indirect menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural. Este de asemenea încurajată utilizarea practicilor tradiţionale ca măsură pentru limitarea impactului antropic asupra terenurilor cu înaltă valoare naturală sau situate în interiorul unor situri propuse pentru reţeaua Natura 2000.	Da
Asigurarea protecţiei peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate	Sunt prevăzute măsuri cu impact direct asupra peisajului natural şi/sau cultural (împăduriri, utilizarea terenurilor abandonate, amenajarea centrelor istorice ale localităţilor) dar şi cu impact indirect (ex: menţinerea utilizării terenurilor agricole).	Da
Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor	Impactul asupra acestui obiectiv este majoritar pozitiv şi se datorează sprijinirii pe de o parte a activităţilor de retehnologizare, a investiţiilor pentru un management mai bun al gestiunii deşeurilor la nivel de întreprindere dar şi al investiţiilor în platforme pentru depozitarea deşeurilor.	Da
Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	Impactul pozitiv direct este asigurat de sprijinirea înfiinţării / exploatării pădurii ca sursă de bioenergie. În al doilea rând este sprijinită înfiinţarea de culturi pentru biocombustibil.	Da
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	PNDR va avea un impact pozitiv asupra acestui obiectiv de mediu prin: • Investiţiile directe în echiparea / retehnologizarea activităţilor economice din mediul rural în vederea eficientizării consumului energetic; • Sunt de asemenea prevăzute măsuri pentru stimularea utilizării de surse alternative de energie.	Da
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din mediul rural	Contribuţia majoră la îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei se va face prin: • Creşterea gradului de asigurare al accesului la apă potabilă (extinderea reţelelor de alimentare cu apă); • Reducerea gradului de poluare al solului	Da

	şi apei subterane prin extinderea reţelelor de canalizare şi limitarea utilizării chimicalelor în agricultură; • O sporire a gradului de securitate în muncă pentru agricultori şi silvicultori sau angajaţi ai sectorului de procesare; • O mai bună gestiune a deşeurilor din mediul rural (colectare şi depozitare).	
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	Efectul pozitiv asupra acestui obiectiv relevant de mediu este dat de investiţiile prevăzute pentru construcţia de drumuri inter şi intra-comunale precum şi pentru achiziţia de mijloace auto noi pentru activităţile agricole şi cele sociale.	Da
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	PNDR va avea un efect pozitiv asupra dezvoltări turismului durabil. Acest fapt se datorează investiţiilor prevăzute pentru sprijinirea activităţilor turistice precum şi cele pentru dezvoltarea potenţialului turistic al zonelor rurale şi a infrastructurii necesare.	Da
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	Acest obiectiv însumează cele mai multe contribuţii pentru un impact pozitiv. Acest fapt se datorează în primul rând componentei importante prevăzute în cadrul programului de sprijinire a activităţilor de training şi informare precum şi de formare profesională.	Da

Potenţiale efecte semnificative asupra mediului în context transfrontieră

Măsurile propuse în cadrul PNDR au aplicabilitate exclusiv pe teritoriul rural Românesc.

Efectele negative (integral nesemnificative) identificate şi analizate în capitolul anterior au o extindere spaţială redusă, de cele mai multe ori la nivelul ariei de desfăşurare a unui proiect şi cu manifestare preponderent pe perioada lucrărilor de execuţie.

Există însă premizele ca efectele pozitive ale implementării PNDR să genereze un impact pozitiv cu efect transfrontalier. Avem în vedere aici următoarele situaţii:

- Reducerea poluării apelor subterane şi de suprafaţă ca urmare a limitării intrărilor de nutrienţi şi pesticide din activităţile agricole precum şi ca urmare a reducerii treptate a cantităţilor de ape uzate menajere (din gospodării) şi tehnologice (în principal din zootehnie) ce sunt emise liber în mediu va avea ca efect o îmbunătăţire a condiţiilor de calitate a apelor de suprafaţă. Este imposibil de cuantificat în acest moment efectul transfrontier al acestor modificări pozitive însă există premisele ca el să poată fi resimţit la nivelul teritoriilor unor state riverane Dunărene (Serbia, Bulgaria, Ucraina).
- Îmbunătăţirea stării de conservare a populaţiilor unor specii migratoare sau cu o distribuţie spaţială ce depăşeşte graniţele teritoriului naţional. Acest fapt va putea contribui la un „export de biodiversitate” peste graniţele ţării;

- Sporirea suprafeţei forestiere în urma implementării PNDR va avea un efect direct asupra creşterii gradului de absobţie şi stocare a gazelor cu efect de seră. Deşi nedecelabile, efectele au o contribuţie globală.

Facem precizarea însă că nu este cazul aici de efecte semnificative transfrontieră, în înţelesul secţiunii 5 a HG 1076/2004. Ministerul Agriculturii Pădurilor şi Dezvoltării Rurale nu are obligaţia de informa statele învecinate cu privire la efectele de mediu ale implementării PNDR.

Măsurile propuse pentru a preveni, reduce şi compensa cât de complet posibil orice efect advers asupra mediului al implementării PNDR

Aşa cum a fost prezentat anterior, proiectele specifice de investiţii, sprijinite prin PNDR, pot genera (la scară locală şi pe durata derulării execuţiei) un impact negativ asupra mediului înconjurător (vezi capitolul 8). Mai mult decât atât, fiecărui proiect de investiţii îi sunt asociate riscuri privind poluarea mediului înconjurător (ex: managementul unor substanţe pericuoase pe durata execuţiei lucrărilor de investiţii).

Prevenirea şi reducerea efectelor adverse asupra mediului legate de implementarea PNDR se poate face numai prin considerarea evaluării de mediu în toate etapele de pregătire şi implementare a proiectelor:

- O principală etapă critică a acestui proces o reprezintă întocmirea **ghidurilor de finanţare**. Acestea trebuie să indice în mod clar importanţa considerării aspectelor de protecţia mediului în elaborarea proiectelor / propunerilor de finanţare. Aplicanţii trebuie să înţeleagă încă din această fază că proiectul lor **trebuie să contribuie la protejarea mediului înconjurător** şi nu numai la respectarea „cerinţelor legislative de protecţia mediului". Această abordare poate avea un efect pozitiv semnificativ asupra modului în care vor fi elaborate propunerile de proiecte. Este util ca încă din această fază viitorii aplicanţi să-şi însuşească această abordare pro-activă şi să participe în mod creativ la găsirea unor soluţii pentru minimizarea impactului investiţiilor propuse (ex: pentru lucrările de infrastructură precum şosele, care traversează sau se învecinează cu zone naturale de importanţă, pot fi prevăzute subtraversări destinate menţinerii culoarelor de dispersie a faunei locale).
- **Propunerile de proiecte trebuie să fie însoţite de evaluări de impact**. Evaluările de impact se vor întocmi în conformitate cu cerinţele legislaţiei naţionale în vigoare şi vor putea permite identificarea:
  - Efectelor potenţiale asupra mediului în aria de proiect;
  - Celor mai bune tehnici şi soluţii disponibile pentru activităţile propuse;
  - Setului de măsuri necesar prevenirii, reducerii şi compensării efectelor negative asupra mediului generat de proiectul în cauză;
  - Setului de măsuri pentru monitorizarea efectelor asupra mediului a implementării proiectelor.

  Evaluările de impact sunt deosebit de importante în zonele în care se află situri Natura 2000 dată fiind sensibilitatea acestor areale precum şi nivelul redus de informaţii privind starea acestora şi răspunsul la diferite forme de impact.
- Pe parcursul implementării proiectelor **trebuie asigurată derularea programului de monitorizare** cu desfăşurarea unor sesiuni intermediare de evaluare. Acestea vor permite identificarea măsurii în care proiectul se conformează cu cerinţele ghidurilor de finanţare,

cu previziunile evaluării de mediu şi nu în ultimul rând cu cerinţele legislaţiei de protecţia mediului.

- La finalizarea proiectului de investiţii, **beneficiarii vor demara procedura de autorizare din punct de vedere al protecţiei mediului** în cadrul căreia există posibilitatea suplimentară a identificării eventualelor aspecte de impact şi a conformării cu prevederile legislaţiei de mediu.

La nivelul întregului program sunt însă prevăzute numeroase activităţi de sprijinire a agricultorilor şi silvicultorilor pe baza mecanismului „plăţilor compensatorii". Pentru aceste activităţi nu se va putea derula evaluarea de mediu pentru fiecare beneficiar. În această situaţie este foarte important ca autoritatea de management să deruleze o evaluare a impactului la nivel de măsură (poate fi parte a evaluării intermediare a proiectului) pe baza indicatorilor de monitorizare selectaţi (vezi şi capitolul 12). În situaţia evidenţierii unui efect negativ semnificativ asupra mediului se vor putea lua următoarele măsuri:

- Modificarea criteriilor de eligibilitate pentru viitori aplicanţi;
- Modificarea listei de acţiuni / cheltuieli eligibile din cadrul fiecărei măsuri;
- Modificarea formei şi mărimii sprijinului financiar.

Expunerea motivelor care au condus la selectarea variantelor alese şi descrierea modului în care s-a efectuat evaluarea

În privinţa modului în care a fost elaborat PNDR şi a variantelor luate în considerare trebuie făcute următoarele precizări:

- Programul Naţional de Dezvoltare Rurală reprezintă un **cadru de desfăşurare a viitoarelor proiecte specifice** ce vizează: creşterea competitivităţii sectoarelor agro-alimentar şi forestier, îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural prin utilizarea durabilă a terenurilor agricole şi forestiere, creşterea calităţii vieţii în mediul rural şi încurajarea diversificării economiei rurale precum şi demararea şi funcţionarea iniţiativelor de dezvoltare locală. PNDR a fost structurat astfel încât **să răspundă nevoilor actuale ale spaţiului rural românesc** (vezi PNS), cu respectarea în aceeaşi timp a cerinţelor din Liniile Directoare Strategice ale Comunităţii Europene.

- Trebuie subliniat faptul că încă de la prima lectură a PNDR se poate identifica faptul că **acest program a fost structurat pe baza unei viziuni durabile**, cu considerarea aspectelor de protecţia mediului în cadrul fiecărei axe şi a fiecărui obiectiv specific. Altfel spus, nu avem de a face cu mai multe variante de program din care una este mai favorabilă mediului înconjurător. Procesul de elaborare al programului s-a construit în jurul conceptului de dezvoltare durabilă permiţând astfel îmbunătăţirea permanentă a conţinutului măsurilor.

- Procesul de elaborare al PNDR a constat într-o **remodelare permanentă a măsurilor programului**, de-a lungul perioadei de elaborare, aspectele de mediu fiind unul dintre criteriile de care s-a ţinut cont în acest proces.

Alternativele analizate pentru Programul Naţional de Dezvoltare Rurală sunt următoarele:

- **Alternativa** „**0**" – aceea de nerealizare a programului. Analiza acestei alternative se găseşte în capitolul 4.3 al prezentei lucrări. Alternativa neimplementării Programului

Naţional pentru Dezvoltare Rurală este una defavorabilă pentru majoritatea aspectelor relevante de mediu luate în considerare fiind neacceptabilă pentru nevoile şi cerinţele spaţiului rural românesc.

- **Prima variantă a PNDR** versiune elaborată în Octombrie 2006;
- **A doua variantă a PNDR** versiune elaborată în Martie 2007;
- **A treia variantă a PNDR** versiune elaborată în Aprilie 2007.

Între cele trei variante ale PNDR există diferenţe atât în modul de structurare a documentului dar şi al formulării obiectivelor strategice şi a celor specifice. Din punct de vedere al protecţiei mediului, varianta elaborată în aprilie 2007 conţine cele mai multe considerente de mediu, indicând faptul că implementarea acesteia va avea un efect pozitiv superior variantelor anterioare.

În sprijinul afirmaţiilor anterioare exemplificăm cu următoarele:

- Varianta PNDR din aprilie 2007 include în cadrul măsurii 214, două noi pachete în cadrul submăsurii de gospodărire extensivă a pajiştilor: pachetul 2.4 „recondiţionarea pajiştilor invadate de vegetaţie lemnoasă" şi pachetul 2.5 „conservarea habitatelor de pajişti umede";
- Spre deosebire de versiunile anterioare, în cadrul măsurii 312, varianta din aprilie 2007 a PNDR, permite pentru acele proiecte care includ investiţii de producere a energiei din surse regenerabile, creşterea intensităţii sprijinului pentru achiziţionarea echipamentelor specifice şi montajul acestora de până la 70%. De asemenea, în cadrul măsurii 313, pentru acele proiecte de turism care includ şi investiţii de producere a energiei din surse regenerabile, intensitatea sprijinului pentru achiziţionarea echipamentelor specifice şi montajul acestora creşte până la 70%;
- Măsura 123, în varianta din aprilie 2007 include următoarele elemente suplimentare faţă de versiunile anterioare, cu un efect pozitiv asupra obiectivelor relevante de mediu:
  - extinderea sprijinului financiar pentru investiţii în scopul obţinerii de combustibil ecologic din biomasă forestieră;
  - includerea în cadrul cerinţelor **cu privire la îmbunătăţirea performanţei generale a întreprinderilor** a următoarelor prevederi: Reducerea emisiilor poluante şi a deşeurilor în scopul protecţiei mediului şi Creşterea producerii şi utilizării energiei din surse regenerabile
  - acceptarea investiţiilor pentru pentru respectarea standardelor de mediu şi pentru producerea de combustibil ecologic.
  - Acordarea a 50% din valoarea eligibilă a investiţiei şi un plafon maxim al sprijinului public nerambursabil de 2.000.000 Euro/proiect pentru unităţile din sectoarele lapte şi carne, care au programe de restructurare până în 2009 întocmite împreună cu ANSVSA şi sunt cuprinse în anexa avizată de DG Sanco .
- De asemenea, trebuie precizat totodată că există şi măsuri sau submăsuri care au fost retrase din variantele ulterioare ale PNDR (ex: măsurile 2.2.5, 2.2.6 şi 2.2.7) şi care vor fi reanalizate pentru a fi introduse ulterior sau la care se va renunţa definitiv.

Măsurile avute în vedere pentru monitorizarea efectelor semnificative ale implementării PNDR

PNDR are prevăzut un sistem propriu de monitorizare şi evaluare. Acesta este în responsabilitatea Autorităţii de Management pentru PNDR (Direcţia Generală Dezvoltare Rurală din MADR) care

are în structura sa o Direcţie de Coordonare, Monitorizare şi promovare cu atribuţii în elaborarea şi gestionarea sistemului de Monitorizare.

Monitorizarea şi evaluarea PNDR se va realiza în conformitate cu prevederile Cadrului Comun de Monitorizare şi Evaluare (CMEF), elaborat de Comisia Europeană împreună cu Statele Membre. Sistemul de monitorizare va măsura progresul, eficienţa şi eficacitatea programului în raport cu obiectivele acestuia, pe baza indicatorilor comuni de bază, ai celor financiari, de realizare, de rezultat şi de impact.

Din punct de vedere al cerinţelor HG nr. 1076/2004, această secţiune trebuie să descrie măsurile pentru monitorizarea efectelor semnificative asupra mediului generate de implementarea PNDR. Aşa cum a fost descris însă în capitolul 8 al prezentei lucrări, implementarea PNDR nu va genera efecte semnificative asupra mediului.

Următoarele aspecte au fost considerate în propunerea unui sistem complet şi eficient de monitorizare a efectelor asupra mediului generate de implementarea PNDR:

- Un program de monitorizare a efectelor PNDR asupra mediului rural, în ansamblul său şi nu doar asupra unor componente, este necesar pentru a putea evalua impactul programului, a preîntâmpina eventuale efecte semnificative şi a putea stabili la timp măsuri de reducere a efectelor negative;
- Programul de monitorizare trebuie să fie unul cuprinzător, simplu şi eficient care să presupună un consum redus de resurse dar care să permită cunoaşterea cât mai exactă a calităţii mediului în spaţiul rural;
- Multe din datele privind calitatea mediului nu pot fi generate / colectate de organismele aflate în subordinea Ministerului Agriculturii fiind necesară implicarea unor actori relevanţi cu competenţe în acest domeniu, precum: agenţiile de protecţia mediului (la nivel local, regional şi naţional), AN Apele Române, Institutul Naţional de Statistică etc;
- O parte din informaţiile necesare trebuie să fie oferite de către beneficiarii programului prin intermediul aplicaţiei şi al rapoartelor. Autoritatea de management trebuie să solicite şi să centralizeze aceste informaţii acolo unde este cazul (proiecte de investiţii).

Sistemul de monitorizare propus se raportează la obiectivele de mediu relevante stabilite în cadrul grupului de lucru SEA. Sistemul de monitorizare va permite astfel nu numai evaluarea impactului implementării PNDR asupra mediului rural dar şi a modului în care aceste obiective relevante de mediu sunt atinse. Indicatorii propuşi în cadrul acestui raport vor trebui utilizaţi în mod selectiv, funcţie de tipul proiectelor selectate pentru finanţare.

În tabelul nr.12-1 sunt prezentaţi indicatorii propuşi de titularul PNDR alături de indicatorii suplimentari propuşi în cadrul evaluării de mediu.

Trebuie ţinut cont de faptul că sistemele de monitoring actuale, la nivel naţional, acoperă deficitar zona rurală. În acest sens o atenţie trebuie acordată de către responsabilii din cadrul AM în vederea creării instrumentelor de generare şi colectare a datelor relevante (măsurători, date din studii de impact, date nepublicate ale instituţiilor de cercetare etc). În acelaşi timp atragem atenţia că numeroase date şi informaţii relevante pentru procesul de monitorizare vor fi generate de programe complementare PNDR precum POS MEDIU (ex: informaţii despre dinamica populaţiilor speciilor de interes în siturile Natura 2000).

Tabel nr. 0-1 Indicatori de impact propuşi pentru monitorizarea efectelor PNDR asupra mediului.

Obiective relevante de mediu	Indicatori propuşi în PNDR	Indicatori suplimentari (SEA)	Descriere	Aplicabilitate
Scăderea emisiilor atmosferice poluante	-	**A. Inventarul emisiilor (surse fixe şi mobile)**	Emisii atmosferice de particule, oxizi de sulf (SOx), oxizi de azot (Nox) şi compuşi organici volatili (COV).	Pentru proiectele de investiţii care implică elaborarea studiilor de impact (sursa de colectare a informaţiilor).
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a apei	1. Balanţa azotului (kg/ha)	**B. Evoluţia concentraţiilor de nitraţi în apele subterane (fântâni).**	Date din rapoartele anuale ale INMHGA pe baza datelor de monitorizare din Reţeaua Hidrogeologică Naţională.	La nivelul întregului program.
Limitarea gradului de poluare punctiformă şi difuză a solului	2. % SAU aferentă fermelor ecologice	C. **Cantităţi anuale de fertilizanţi şi pesticide utilizate la ha**	Datele pot fi obţinute din aplicaţiile pentru finanţare (cantităţile aplicate înainte de proiect) şi din rapoartele finale (cantităţile aplicate în timpul implementării proiectului).	Pentru proiectele ce vizează activităţi agricole
Protecţia solului împotriva eroziunii eoliene şi hidrice	3. Zone cu risc de eroziune a solului	-	-	-
Scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră	4. Producţia de energie regenerabilă obţinută din sectorul forestier (TEP); 5. SAU pentru culturi aferente producţiei de energie (mii ha); 6. Emisiile de GES provenite din agricultură.	-	-	-
Creşterea gradului de absorbţie şi stocare al GES				

Obiective relevante de mediu	Indicatori propuşi în PNDR	Indicatori suplimentari (SEA)	Descriere	Aplicabilitate
Menţinerea valorii naturale ridicate a terenurilor agricole	7. SAU / suprafaţa naţională totală; 8. % din SAU clasificate ca zone defavorizate; 9. % SAU clasificate în zona montană; 10. % SAU pentru păşunatul extensiv; 11. SAU din zonele cu înaltă valoare naturală.	-	-	-
Asigurarea stării favorabile de conservare a habitatelor şi speciilor de floră şi faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)	12. Suprafaţa forestieră / suprafaţa naţională totală; 13. Creşterea anuală medie a suprafeţelor cu păduri şi alte zone împădurite (1.000 ha/an); 14. Evoluţia populaţiilor de păsări specifice terenurilor agricole	-	-	-
Menţinerea diversităţii biologice în cadrul ariilor protejate (incluse în reţeaua naţională sau Natura 2000)	-	**D. Dinamica populaţiilor speciilor a cărei protecţie face obiectul conservării;**	Din datele Ministerului Mediului – acolo unde există şi la momentul la care sunt disponibile	Pentru acele situri Natura 2000 unde există proiecte.
Menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare (Directiva Cadru Ape)	Vezi indicatorul 2 mai sus	**E. Inventarul emisiilor de poluanţi evacuaţi.**	Cantităţi de poluanţi evacuaţi în canalizare sau în cursuri naturale (pH, materii în suspensie, CCOCr, detergenţi, substanţe extractibile).	Pentru proiectele de investiţii care implică elaborarea studiilor de impact (sursa de colectare a informaţiilor).
Creşterea protecţiei populaţiei faţă de riscurile	-	F. **Valoarea anuală a pagubelor produse de**	Din datele statistice oficiale, pentru zonele	La nivelul întregului program.

Obiective relevante de mediu	Indicatori propuşi în PNDR	Indicatori suplimentari (SEA)	Descriere	Aplicabilitate
naturale		**inundaţii** (trebuie ţinut cont totuşi că această valoare este strâns corelată şi cu cantitatea anuală medie de precipitaţii)	acoperite de proiecte.	
Menţinerea activităţilor agricole în spaţiul rural prin încurajarea utilizării practicilor tradiţionale	Vezi indicatorul 3 mai sus.	-	-	-
Asigurarea protecţiei peisajului natural şi cultural prin revitalizarea zonelor degradate	-	G. **Suprafaţa de teren abandonat / degradat cultivată**; H. **Suprafaţa de teren abandonat / degradat împădurită**.	Pentru proiectele care vizează înfiinţarea de culturi agricole şi împăduriri.	Aceste date se vor obţine din aplicaţii şi rapoartele proiectelor.
Reducerea generării deşeurilor, creşterea gradului de colectare a deşeurilor, creşterea gradului de valorificare a deşeurilor	-	**I. Cantitatea de deşeuri colectată pe noile platforme construite;** **J. Suprafaţa de teren deservită de noile platforme de deşeuri.**	Capacitatea de colectare a platformelor. Aria geografică deservită.	Aceste date se vor obţine din aplicaţiile şi rapoartele proiectelor precum şi din studiile de impact.
Facilitarea utilizării resurselor regenerabile	Vezi indicatorul 6 mai sus	-	-	-
Îmbunătăţirea eficienţei utilizării resurselor energetice	-	K. **Tipul şi cantitatea de energie economisită ca urmare a implementării proiectului.**	-	Date din aplicaţii şi rapoartele proiectelor.
Îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei din	-	**L. Mortalitatea şi morbiditatea în mediul**	Date statistice disponibile la nivelul	-

Obiective relevante de mediu	Indicatori propuşi în PNDR	Indicatori suplimentari (SEA)	Descriere	Aplicabilitate
mediul rural		**rural;** **M. Dinamica intoxicaţiilor cu nitraţi în mediul rural şi în zonele acoperite de proiecte.**	Institutului Naţional de Statistică şi al Ministerului Sănătăţii.	
Modernizarea infrastructurii de transport în mediul rural	15. Lungimea totală a drumurilor	-	-	-
Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului	16. Infrastructura turistică în mediul rural (nr de paturi)	**N. Număr de paturi în pensiuni agro-turistice**.	-	Date din aplicaţii şi rapoartele proiectelor
Îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile	-	**O. Număr de beneficiari ai programelor de instruire / pregătire profesională în probleme ce privesc mediu înconjurător;** **P. Număr de beneficiari ai programelor de informare;**	-	Date din aplicaţii şi rapoartele proiectelor

Rezumat non-tehnic

Această lucrare reprezintă Raportul de mediu pentru Evaluarea Strategică de Mediu (SEA) a Planului Naţional de Dezvoltare Rurală (PNDR). Raportul de mediu a fost Întocmit în conformitate cu cerinţele Directivei Europene SEA 2001/42/EC precum şi cu cele ale Hotărârii de Guvern nr. 1076/ 2004 care transpune prevederile Directivei mai sus amintite.

Programul Naţional pentru Dezvoltare Rurală (PNDR) a fost elaborat de către Autoritatea de Management pentru Programul Naţional de Dezvoltare Rurală din cadrul Ministerului Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale din România.

PNDR reprezintă instrumentul de accesare a Fondului European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) şi a fost elaborat pentru perioada 2007 – 2013.

Programul se adresează teritoriului rural românesc (cu o densitate a populaţiei mai mică de 150 loc/km^2), respectiv 93,6% din suprafaţa României căreia îi corespunde 48% din populaţia totală a ţării.

În procesul de elaborare al PNDR au fost implicaţi numeroşi actori publici şi privaţi, organizaţi în patru grupuri de lucru (pentru fiecare din cele patru axe) formate din experţi ai Ministerului Agriculturii, ai altor instituţii guvernamentale, ai ONG-urilor şi asociaţiilor profesionale şi ai autorităţilor regionale.

PNDR a fost elaborat pe baza altor documente strategice naţionale precum Planul Naţional de Dezvoltare pentru 2007 - 2013 (PND), instrument de prioritizare a investiţiilor publice pentru dezvoltare prin care România va încerca să recupereze cât mai rapid disparităţile de dezvoltare socio-economică faţă de ţările membre ale Uniunii Europene şi a Planului Naţional Strategic pentru Dezvoltare Rurală 2007-2013, document care precizează priorităţile şi direcţiile dezvoltării rurale în strânsă legătură cu priorităţile comunitare.

Obiectivele generale ale PNDR sunt:

- Creşterea competitivităţii sectoarelor agro-alimentar şi forestier;
- Îmbunătăţirea mediului şi a spaţiului rural prin utilizarea durabilă a terenurilor agricole şi forestiere;
- Creşterea calităţii vieţii în mediul rural şi încurajarea diversificării economiei rurale;
- Demararea şi funcţionarea iniţiativelor de dezvoltare locală.

Sprijinul financiar total pentru cele patru obiective enunţate mai sus este de 11.314.380.441 Euro. Din aceştia cca. 6.526.042.597 (~57%) Euro pot fi consideraţi ca investiţii potenţiale de mediu (sume alocate în beneficiul direct sau indirect al mediului înconjurător).

Metodologia de evaluare a impactului asupra mediului generat de implementarea PNDR a presupus parcurgerea mai multor paşi. Un prim pas a fost reprezentat de analiza stării actuale a mediului în spaţiul rural. În urma acestei analize a fost identificat un set de probleme de mediu relevante pentru care au fost formulate obiective de mediu relevante. Evaluarea de mediu a PNDR a presupus analizarea modului în care programul contribuie la atingerea acestor obiective relevante de mediu. Au fost notate contribuţiile pozitive şi negative la atingerea acestor obiective şi au fost identificate situaţiile în care programul nu aduce contribuţii sau aduce contribuţii reduse la atingerea obiectivelor mai sus amintite. În final, pe baza însumării notelor acordate, s-a putut realiza o evaluare cumulativă a efectelor PNDR asupra mediului. Rezultatele evaluării indică un efect majoritar pozitiv. Efectele negative au fost înregistrate cu preponderenţă în zona emisiilor atmosferice. O parte importantă a acestor emisii (poluarea aerului) vor fi generate de lucrările de construcţii şi vor apărea în perioada realizării acestor lucrări pe o suprafaţă redusă de teren. Secundar emisii vor apărea şi ca urmare a extinderii parcului auto (în principal autoutilaje) şi achiziţionării de echipamente şi utilaje de procesare.

Evaluarea a pus în evidenţă contribuţia diferită a axelor la atingerea obiectivelor de mediu relevante. Astfel:

Axa nr.1 are o contribuţie pozitivă importantă la:

- îmbunătăţirea comportamentului proactiv al populaţiei;
- îmbunătăţirea stării de sănătate a populaţiei;
- menţinerea funcţiilor ecologice ale apelor curgătoare.

Axa nr.2 va aduce contribuţii importante la:

- conservarea habitatelor speciilor sălbatice;
- menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare;
- protecţia peisajului natural;
- menţinerea biodiversităţii în cadrul ariilor protejate;
- protejarea solului împotriva eroziunii.

Axa nr.3 va genera efecte pozitive asupra:

- dezvoltării turismului durabil;
- îmbunătăţirii stării de sănătate a populaţiei;
- facilitarea utilizării resurselor regenerabile;
- utilizarea practicilor tradiţionale;
- menţinerea funcţiilor ecologice ale apelor curgătoare;
- reducerea poluării punctiforme şi difuze a apei.

Axa nr.4 va avea o contribuţie pozitivă directă exclusiv la îmbunătăţirea comportamentului proactiv prin încurajarea practicilor agricole durabile.

Implementarea PNDR nu va genera efecte negative cu potenţial transfrontier. A fost identificată însă posibilitatea ca anumite efecte pozitive precum îmbunătăţirea stării de conservare a habitatelor speciilor sălbatice şi menţinerea funcţiilor ecologice a apelor curgătoare să poată genera efecte pozitive pe un teritoriu mai larg, ce depăşeşte limitele graniţei naţionale a României.

În scopul reducerii potenţialelor efecte negative generate de implementarea proiectului a fost propus un set de recomandări care vizează: conţinutul viitoarelor ghiduri de finanţare, efectuarea studiilor de evaluare a impactului pentru viitoarele proiecte de investiţii şi implementarea programelor de monitorizare a efectelor asupra mediului înconjurător.

În privinţa monitorizării efectelor implementării PNDR asupra mediului au fost analizaţi indicatorii de impact propuşi în cadrul programului şi au fost făcute propuneri de indicatori suplimentari care să permită o evaluare completă a impactului acţiunilor ce se vor desfăşura în cadrul PNDR.

În concluzie, apreciem că implementarea PNDR va avea un efect pozitiv asupra mediului, în principal în spaţiul rural românesc cu o contribuţie importantă la dezvoltarea durabilă a acestui spaţiu. Putem afirma că acest program va permite dezvoltarea socială şi economică a spaţiului rural românesc prin consolidarea şi protejarea temeliei sale naturale.

ANEXA 4A
Zonele defavorizate

1. Zonele defavorizate din România – caracteristici generale

Caracterizarea zonelor defavorizate are ca sursă de bază date furnizate de către Institutul Naţional de Cercetare – Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie şi Protecţia Mediului (ICPA).

Declararea zonelor defavorizate (agricol) a ţinut cont de Regulamentul (CE) 1257/1999. În baza acestuia s-au delimitat 3 tipuri de zone defavorizate: Zona Montană Defavorizată (ZMD), Zona Semnificativ Defavorizată (ZSD) şi Zona Defavorizată de Condiţii Naturale Specifice (ZDS).

Zonele defavorizate- principalii indicatori şi distribuţia spaţială a acestora

Tabel cu centralizarea indicatorilor privind zonele defavorizate

Indicator	ZMD	ZSD	ZDS
Pondere SAU defavorizată din SAU România	20,14%	1,40%	12,94%
Pondere suprafaţă totală defavorizată din total suprafaţă România	29,93%	2,47%	9,86%
Total pondere SAU defavorizată din SAU România		34,48%	
Total pondere suprafaţă totală defavorizată din suprafaţă România		42,26%	

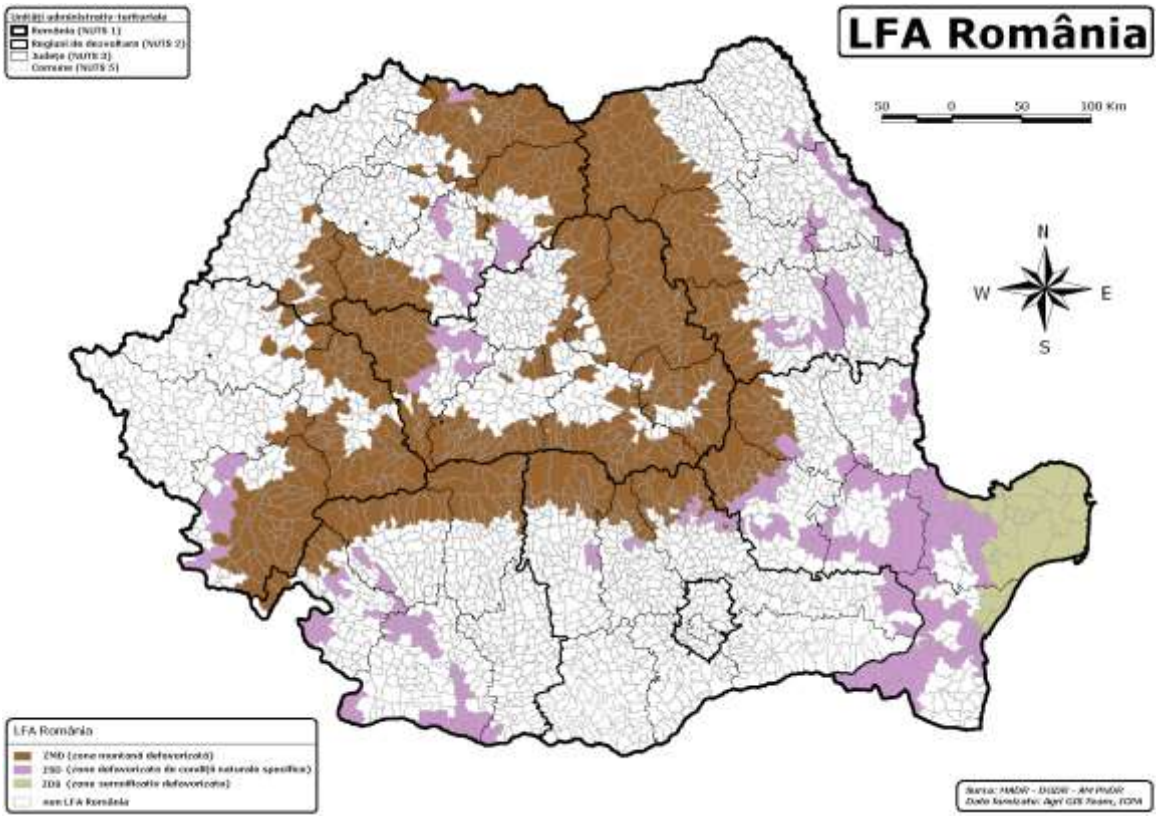

Fig. 1 Zonele defavorizate din România

Din analiza hărţii privind repartiţia zonelor defavorizate la nivel naţional reiese că ZMD se mulează în principal pe Munţii Carpaţi – acolo unde se întâlnesc valori mari de altitudine şi pantă, ZSD acoperă Delta Dunării - deoarece în acest areal se cumulează o serie de factori climatici şi edafici care limitează puternic activitatea agricolă, iar ZDS au o desfăşurare mai împrăştiată datorită diverşilor factori naturali, caracteristici pe suprafeţe mai restrânse, care acţionează asupra productivităţii agricole, unele arii relativ compacte semnalându-se doar în partea de sud – est a ţării.

Valoarea de mediu a zonelor defavorizate

Din suprapunerea zonelor defavorizate cu HNV sau cu IBA reiese că ZM este acoperită în proporţie de peste 90% de HNV, ZSD este acoperită în proporţie de 100% de IBA, iar ZDS este acoperită in proporţie de peste 65% de IBA, remarcându-se astfel valuarea de mediu a acestor zone.

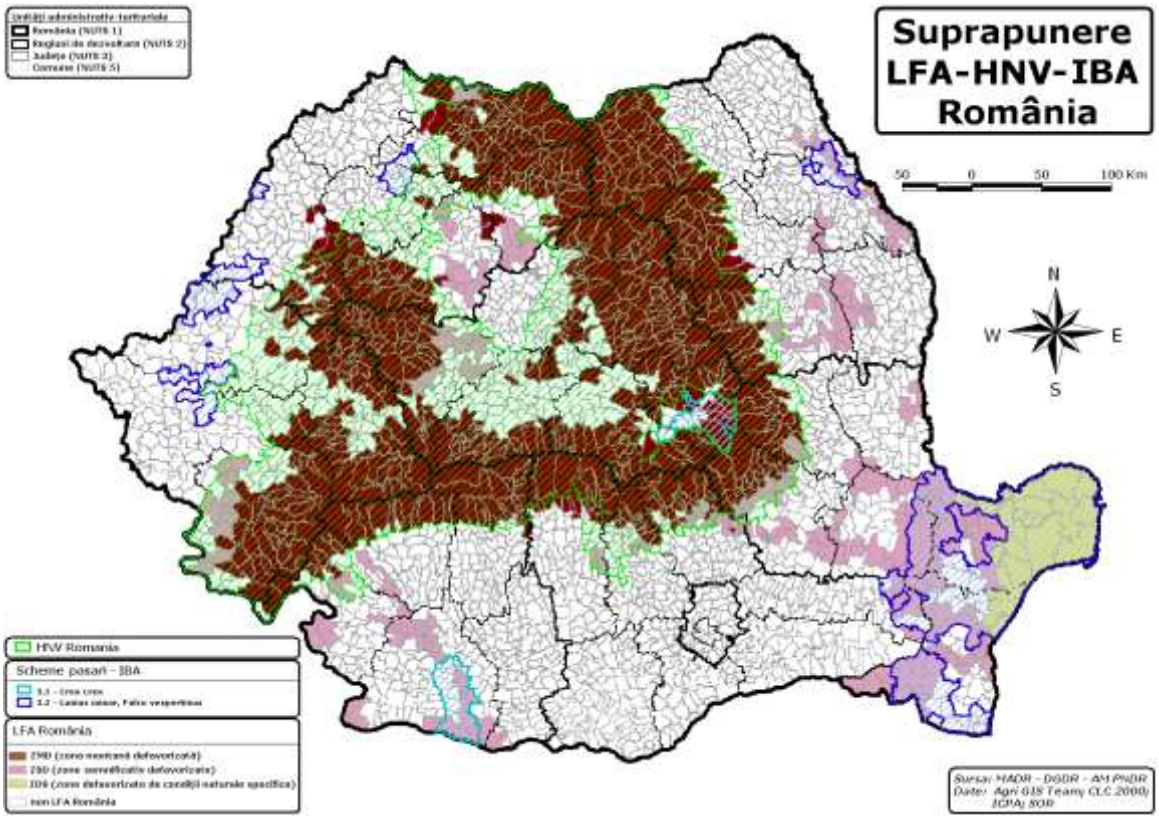

Fig. 2 Suprapunere ZD/HNV/zonele IBA pilot pentru Măsura 214

Beneficiarii sprijinului financiar pentru zonele defavorizate

Beneficiarii sprijinului financiar pentru zonele defavorizate - acordat prin intermediul Măsurilor 211 şi 212 sunt fermierii care desfăşoară activităţi agricole în zonele defavorizate desemnate conform acestor măsuri.

Fermierii sunt definiţi ca persoanele fizice sau juridice sau grupurile de persoane fizice sau juridice, indiferent de statutul juridic pe care grupurile sau membrii săi îl deţin, care desfăşoară activităţi agricole în scopuri productive sau care menţin terenurile agricole în *Bune Condiţii Agricole şi de Mediu*.

Sprijinul financiar oferit pentru suprafeţe utilizate în comun de către mai mulţi fermieri pentru păşunatul animalelor se poate acorda fiecărui fermier proporţional cu dreptul de utilizare sau se acordă unui reprezentant al fermierilor.

Astfel, în cazul utilizării în comun a păşunilor comunale, dreptul de utilizare al fermierilor este dat de încheierea unui contract de păşunat între fermieri şi administratorii păşunilor comunale. Aceste contracte prevăd alocarea de suprafeţe de păşunat fermierilor conform unui raport *UVM* (calculat în baza animalelor pentru care fermierii solicită păşunat) */ suprafaţă de păşunat*. În acest fel Consiliile Locale atribuie fermierilor o suprafaţă de păşunat, suprafaţă pentru care se pot primi plăţi compensatorii în mod individual de către fiecare fermier. De asemenea, aceşti fermieri pot împuternici un reprezentant pentru a solicita plăţi compensatorii.

În cazul utilizării în comun a păşunilor aferente unor forme asociative de proprietate, membrii acestora pot aplica pentru suprafeţele pentru care deţin drept de utilizare sau pot numi un reprezentant care poate aplica în numele lor.

2. Zona Montană Defavorizată

2.1 Caracteristici

Zona Montană Defavorizată, în baza Regulamentului (CE) 1257/1999, ocupă o suprafaţă totală de circa 71.340 km2, ceea ce reprezintă 29,93% din suprafaţa totală a României, iar ponderea SAU ZMD din SAU România este de 20,14 % - suprafaţă agricolă utilizată a ZMD fiind de cca. 2.802.000 ha. Din această suprafaţă, în anul 2007 aplicaţiile au angajat doar circa 1.290.000 ha (46%), dar se estimează că până în anul 2013 vor angaja circa 2.520.000 ha (90%), această valoare fiind greu de depăşit datorită criteriilor de eligibilitate care se referă la mărimea parcelelor şi a fermelor.

În Zona Montană Defavorizată trăiesc aproximativ 2.400.000 locuitori – circa 11% din populaţia totală a României.

Zona montană defavorizată se suprapune în cea mai mare parte arealului carpatic. Altitudinea medie a Carpaţilor este de 1.136 m, iar altitudinile maxime depăşesc 2.500 m.

Temperaturile medii anuale ale zonei montane au valori de 6°C la circa 1.000 m altitudine şi mai puţin de -2°C la altitudini de peste 2.000 m.

2.2 Metodologia de delimitare a Zonei Montane Defavorizate

Sunt considerate ca aparţinând zonei montane defavorizate:

1. Unităţile administrativ-teritoriale (UAT) de bază (comune sau oraşe) situate la altitudini medii mai mari sau egale cu 600 de metri, limitele acestora fiind acelea ale blocurilor fizice (identificate in Sistemul Integrat de Administrare şi Control) ce aparţin de aceste UAT;
2. Unităţile administrativ-teritoriale de bază situate la altitudini medii între 400 – 600 metri şi care au o pantă medie egală sau mai mare de 15%, limitele acestora fiind acelea ale blocurilor fizice (identificate în Sistemul Integrat de Administrare şi Control) ce aparţin de aceste UAT.

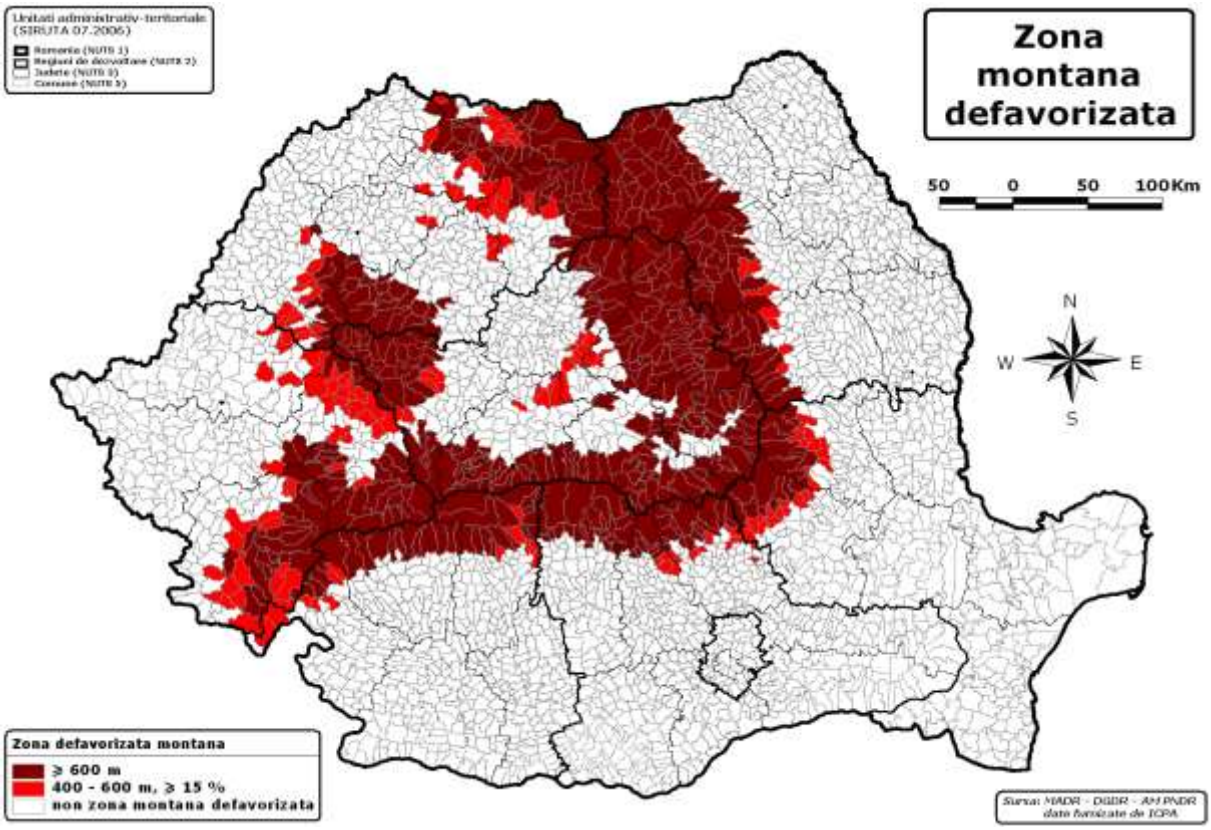

Fig. 3 Zona Montană Defavorizată
(sursa: prelucrare MADR după date furnizate de DG AGRI – GIS Team)

2.3 Lista UAT incluse în Zona Montană Defavorizată

Judeţe	SIRUTA	Comune/Oraşe

ALBA	1151	Abrud
	2130	Albac
	2309	Almaşu Mare
	2381	Arieşeni
	2577	Avram Iancu
	2915	Baia de Arieş
	3039	Bistra
	3397	Blandiana
	3459	Bucium
	1455	Câmpeni
	3841	Ceru-Băcăinţi
	4008	Ciuruleasa
	4142	Cricău
	1696	Cugir
	4366	Galda de Jos
	4525	Garda de Sus
	4767	Horea
	4927	Ighiu
	4981	Întregalde
	5167	Livezile
	5336	Lupşa
	5577	Meteş
	5826	Mogoş
	6119	Ocoliş
	6217	Pianu
	6271	Poiana Vadului
	6397	Ponor
	6468	Poşaga
	6592	Râmetea
	6627	Râmeţ
	6761	Roşia Montană
	6976	Sălciua
	7099	Săsciori
	7197	Scărişoara
	7446	Sohodol
	7767	Stremţ
	8014	Şugag
	8229	Vadu Moţilor
	8425	Vidra
	1936	Zlatna
ARAD	9832	Archiş
	10239	Brazii
	10417	Chisindia
	10649	Dezna
	11058	Hălmagiu
	11174	Hălmăgel

	11478	Moneasa
	12689	Vârfurile
ARGEŞ	13891	Albeştii de Muscel
	13999	Aninoasa
	14049	Arefu
	14405	Berevoeşti
	14673	Boteni
	14753	Brăduleţ
	14922	Bughea de Jos
	20063	Bughea de Sus
	13490	Câmpulung
	15402	Cetăţeni
	15448	Cicăneşti
	15741	Corbeni
	15830	Corbi
	16329	Dâmbovicioara
	16472	Dragoslavele
	16908	Lereşti
	17334	Mioarele
	17771	Nucşoara
	17968	Poienarii de Muscel
	18527	Rucăr
	18554	Sălătrucu
	18858	Stoeneşti
	19141	Şuici
	13524	Valea Mare Pravăţ
BACĂU	21007	Agăş
	21123	Asău
	21196	Balcani
	21418	Berzunţi
	21597	Brusturoasa
	20821	Comăneşti
	22166	Dărmăneşti
	22380	Dofteana
	22718	Ghimeş-Făget
	23449	Mănăstirea Caşin
	23797	Oituz
	23975	Palanca
	20910	Slănic-Moldova
	25488	Solonţ
	20965	Târgu Ocna
	26289	Zemes
BIHOR	26699	Aleşd
	27560	Borod
	27686	Bratca
	27846	Budureasa

	27935	Bulz
	28709	Câmpani
	28077	Căbeşti
	28889	Criştioru de Jos
	28941	Curăţele
	29403	Finiş
	29760	Lazuri de Beiuş
	29948	Lunca
	26920	Nucet
	30336	Pietroasa
	30844	Roşia
	31379	Şinteu
	31510	Şuncuiuş
	31609	Tărcaia
	27007	Vaşcău
BISTRIŢA-NĂSĂUD	32633	Bistriţa Bârgăului
	32811	Căianu Mic
	32884	Cetate
	32955	Ciceu-Giurgeşti
	33177	Coşbuc
	179686	Dumitriţa
	33248	Feldru
	33337	Ilva Mare
	33364	Ilva Mică
	33514	Leşu
	33603	Lunca Ilvei
	33621	Maieru
	33729	Măgura Ilvei
	32544	Năsăud
	179659	Negrileşti
	34075	Nuşeni
	34155	Parva
	179720	Poiana Ilvei
	34235	Prundu Bârgăului
	34262	Rebra
	34280	Rebrişoara
	34333	Rodna
	34360	Romuli
	179944	Runcu Salvei
	34397	Salva
	32599	Sângeorz-Băi
	34547	Spermezeu
	34618	Şanţ
	34850	Şieuţ
	35152	Târlişua
	35054	Telciu

	35090	Tiha Bârgăului
	35429	Zagra
BRAŞOV	40526	Apaţa
	40633	Bran
	40198	Braşov
	40688	Budila
	40704	Buneşti
	40241	Codlea
	40900	Cristian
	42456	Crizbav
	42480	Drăguş
	40928	Dumbrăviţa
	40991	Fundata
	41113	Hârseni
	41177	Hoghiz
	42472	Holbav
	41346	Lisa
	41382	Măieruş
	41471	Moieciu
	41541	Ormeniş
	41621	Poiana Mărului
	40303	Predeal
	40367	Râşnov
	41738	Recea
	42464	Sâmbăta de Sus
	40438	Săcele
	41854	Şinca
	42449	Şinca Nouă
	42003	Tărlungeni
	42058	Teliu
	42101	Ucea
	42183	Vama Buzăului
	42236	Viştea
	42398	Vulcan
	40492	Zărneşti
BUZĂU	45245	Bisoca
	45389	Bozioru
	45539	Brăeşti
	45753	Calvini
	45888	Căneşti
	45959	Cătina
	46108	Chiliile
	46180	Chiojdu
	46439	Colţi
	46554	Cozieni
	47079	Gura Teghii

	47186	Lopătari
	47630	Mânzăleşti
	47916	Nehoiu
	48021	Odăile
	48227	Pănătău
	48325	Pătârlagele
	49233	Săruleşti
	49484	Siriu
	50068	Valea Sălciei
	50228	Vintilă Vodă
CARAŞ-SEVERIN	50889	Anina
	51243	Armeniş
	50923	Băile Herculane
	51305	Bănia
	51332	Băuţar
	51449	Berzasca
	51546	Bolvaşniţa
	51573	Bozovici
	51662	Brebu Nou
	51699	Buchin
	51751	Bucoşniţa
	51804	Caraşova
	51840	Cărbunari
	51948	Ciclova Română
	52115	Cornea
	52160	Cornereva
	52570	Dalboşeţ
	52721	Domaşnea
	53700	Eftimie Murgu
	52936	Glimboca
	53023	Iablaniţa
	53069	Lăpuşnicel
	53103	Lăpuşnicu Mare
	53130	Luncaviţa
	53210	Marga
	53274	Mehadia
	53327	Mehadica
	51207	Oţelu Roşu
	53577	Prigor
	50790	Reşiţa
	53728	Rusca Montană
	54056	Slatina-Timiş
	54163	Şopotu Nou
	54270	Teregova
	54387	Topleţ
	54412	Turnu Ruieni

	54485	Văliug
	54617	Zăvoi
CLUJ	55918	Băişoara
	56014	Beliş
	56461	Călăţele
	56568	Căpuşu Mare
	57083	Chiuieşti
	57163	Ciucea
	57225	Ciurila
	57582	Feleacu
	57902	Gilău
	58008	Iara
	58204	Izvoru Crişului
	58357	Măguri-Răcătău
	58393	Mănăstireni
	58464	Mărgău
	58534	Mărişel
	60169	Negreni
	59041	Poieni
	59238	Rişca
	59434	Sâncraiu
	59498	Sânmărtin
	59283	Săcuieu
	59327	Săvădisla
	59880	Unguraş
	60026	Valea Ierii
COVASNA	63777	Aita Mare
	65113	Arcuş
	63633	Barcani
	63802	Băţanii Mari
	63866	Belin
	65121	Bixad
	63893	Bodoc
	64041	Brăduţ
	64096	Breţcu
	64194	Cernat
	63553	Comandău
	63526	Covasna
	65147	Dalnic
	64265	Dobârlău
	65154	Estelnic
	64318	Ghelinţa
	64345	Ghidfalău
	64390	Hăghig
	63580	Întorsura Buzăului
	64461	Lemnia

	64504	Malnaş
	65105	Mereni
	65139	Micfalău
	64568	Moacşa
	64602	Ojdula
	64719	Poian
	64826	Sânzieni
	63688	Sita Buzăului
	64871	Turia
	64942	Vâlcele
	64906	Valea Crişului
	65099	Valea Mare
	64997	Vârghiş
	65011	Zagon
	65048	Zăbala
DÂMBOVIŢA	66223	Bărbuleţu
	66330	Bezdead
	66438	Buciumeni
	65869	Iedera
	68182	Moroeni
	68404	Pietroşiţa
	68565	Pucheni
	179917	Râu Alb
	68716	Runcu
	69063	Valea Lungă
	69447	Vârfuri
	69303	Văleni-Dâmboviţa
	69394	Vişineşti
GORJ	78711	Baia de Fier
	79308	Bumbeşti-Jiu
	79834	Crasna
	80908	Muşeteşti
	78258	Novaci
	81095	Padeş
	81184	Peştişani
	81380	Polovragi
	81576	Runcu
	81987	Schela
	82136	Stăneşti
	82430	Tismana
HARGHITA	83847	Avrămeşti
	83428	Băile Tuşnad
	83464	Bălan
	83936	Bilbor
	83491	Borsec
	83151	Brădeşti

	84102	Cârţa
	83963	Căpâlniţa
	86461	Ciceu
	83981	Ciucsângeorgiu
	84086	Ciumani
	84148	Corbu
	84175	Corund
	86446	Cozmeni
	84380	Dârjiu
	84237	Dăneşti
	84264	Dealu
	84344	Ditrău
	83197	Feliceni
	84415	Frumoasa
	84460	Gălăuţaş
	83561	Gheorgheni
	84558	Joseni
	84594	Lăzarea
	86479	Leliceni
	84629	Lueta
	84656	Lunca de Jos
	84754	Lunca de Sus
	84825	Lupeni
	86438	Mădăraş
	84923	Mărtiniş
	85056	Mereşti
	83320	Miercurea-Ciuc
	85074	Mihăileni
	85243	Ocland
	83133	Odorheiu Secuiesc
	83375	Păuleni-Ciuc
	85289	Plăieşii de Jos
	85341	Praid
	86495	Racu
	85412	Remetea
	85680	Sâncrăieni
	85760	Sândominic
	85788	Sânmartin
	85840	Sânsimion
	86519	Sântimbru
	86501	Satu Mare
	85467	Săcel
	85528	Sărmaş
	85626	Siculeni
	85877	Subcetate
	85920	Suseni

	86453	Tomesti
	83632	Topliţa
	86133	Tulgheş
	86188	Tuşnad
	86222	Ulieş
	86311	Vărşag
	83749	Vlăhiţa
	86339	Voşlăbeni
	86366	Zetea
HUNEDOARA	87219	Aninoasa
	87745	Baia de Criş
	87843	Balşa
	87996	Baru
	88092	Băiţa
	87246	Baniţa
	88216	Bătrâna
	88261	Beriu
	88350	Blăjeni
	88449	Boşorod
	87291	Brad
	88788	Buceş
	88868	Bucureşci
	88920	Bulzeştii de Sus
	89026	Bunila
	86749	Cârjiţi
	89151	Cerbăl
	89240	Certeju de Sus
	87362	Crişcior
	89348	Densuş
	89561	Geoagiu
	86883	Ghelari
	90066	Lelese
	90119	Lunca Cernii de Jos
	90208	Luncoiu de Jos
	87059	Lupeni
	90342	Orăştioara de Sus
	87077	Petrila
	86990	Petroşani
	90538	Pui
	90663	Rapoltu Mare
	90878	Râu de Mori
	90725	Răchitova
	90805	Ribiţa
	91232	Sântămăria-Orlea
	91054	Sarmizegetusa
	91116	Sălaşu de Sus

	91447	Tomeşti
	91535	Topliţa
	87139	Uricani
	91795	Vaţa de Jos
	91937	Vălişoara
	91982	Veţel
	92097	Vorţa
	87175	Vulcan
MARAMUREŞ	106318	Baia Mare
	106684	Baia Sprie
	107314	Bârsana
	107154	Băiuţ
	107270	Bistra
	107403	Bogdan Vodă
	106746	Borşa
	107485	Botiza
	107519	Budeşti
	106782	Cavnic
	107582	Cerneşti
	107868	Coroieni
	107920	Cupşeni
	107975	Deseşti
	108017	Dragomireşti
	108151	Giuleşti
	179622	Groşii Ţibleşului
	108204	Ieud
	108222	Lăpuş
	108240	Leordina
	108348	Moisei
	108400	Ocna Şugatag
	179864	Onceşti
	108455	Petrova
	108473	Poienile de sub Munte
	179604	Poienile Izei
	108552	Remeţi
	108598	Repedea
	108614	Rona de Jos
	108632	Rona de Sus
	108669	Rozavlea
	108696	Ruscova
	108874	Săcel
	108892	Săliştea de Sus
	108945	Săpânţa
	109005	Strâmtura
	109041	Suciu de Sus
	179613	Şieu

	109096	Şiseşti
	106461	Tăuţii-Măgherăuş
	109354	Valea Chioarului
	109425	Vima Mică
	109504	Vişeu de Jos
	106979	Viseu de Sus
MEHEDINŢI	109924	Baia de Aramă
	110456	Balta
	111220	Cireşu
	112904	Dubova
	112245	Eşelniţa
	111818	Godeanu
	112263	Ilovăţ
	112370	Isverna
	110027	Obârşia-Cloşani
	112959	Podeni
	112995	Ponoarele
MUREŞ	116126	Chiheru de Jos
	116493	Daneş
	116545	Deda
	116590	Eremitu
	116796	Fântânele
	117042	Ghindari
	117319	Gurghiu
	117426	Hodac
	117550	Ibăneşti
	118058	Lunca Bradului
	118094	Măgherani
	118469	Nadeş
	118511	Neaua
	118931	Răstoliţa
	119153	Ruşii-Munţi
	119331	Sângeorgiu de Pădure
	114854	Sovata
	119625	Stânceni
	120138	Vătava
	120174	Veţca
NEAMŢ	121108	Agapia
	124938	Alexandru cel Bun
	120968	Bicaz
	121297	Bicaz-Chei
	121340	Bicazu Ardelean
	121652	Borca
	121732	Borleşti
	122025	Ceahlău
	122187	Crăcăoani

	122249	Dămuc
	122551	Farcaşa
	122828	Gârcina
	122864	Grinţieş
	122953	Hangu
	123601	Pângaraţi
	123479	Piatra Şoimului
	120726	Piatra-Neamţ
	123521	Pipirig
	123790	Poiana Teiului
	124493	Tarcău
	124563	Taşca
	124616	Tazlău
	125016	Vânători-Neamţ
PRAHOVA	131899	Adunaţi
	132137	Ariceştii Zeletin
	130954	Azuga
	136278	Bătrâni
	132342	Bertea
	132404	Brebu
	131210	Buşteni
	132486	Cărbuneşti
	132574	Ceraşu
	131336	Comarnic
	132841	Cosminele
	133795	Izvoarele
	134096	Măneciu
	134648	Poseşti
	134755	Predeal-Sărari
	134853	Proviţa de Jos
	134899	Proviţa de Sus
	135128	Salcia
	135226	Secăria
	131540	Sinaia
	131577	Slănic
	135315	Starchiojd
	135547	Şotrile
	135618	Ştefeşti
	135654	Talea
	135681	Tătaru
	135789	Telega
	136107	Valea Doftanei
SĂLAJ	140770	Cristolţ
	143067	Zalha
SATU MARE	137407	Certeze
SIBIU	143959	Arpasu de Jos

	143995	Aţel
	144054	Avrig
	144198	Biertan
	146021	Boiţa
	144535	Cârţişoara
	143735	Cisnădie
	143487	Cristian
	144599	Gura Râului
	144615	Hoghilag
	144713	Jina
	144731	Laslea
	145202	Orlat
	145275	Poiana Sibiului
	143502	Poplaca
	145293	Porumbacu de Jos
	145355	Racoviţa
	145382	Râu Sadului
	143520	Răşinari
	145471	Sadu
	145499	Sălişte
	145827	Tălmaciu
	145907	Tilişca
	145934	Turnu Roşu
	145961	Valea Viilor
SUCEAVA	147205	Breaza
	147241	Brodina
	147358	Broşteni
	146502	Câmpulung Moldovenesc
	151503	Capu Câmpului
	147713	Cârlibaba
	151451	Ciocăneşti
	151497	Coşna
	147884	Crucea
	148202	Dorna Candrenilor
	148131	Dorna-Arini
	148612	Frasin
	148729	Frumosu
	148765	Fundu Moldovei
	146584	Gura Humorului
	149138	Iacobeni
	149183	Izvoarele Sucevei
	149316	Mălini
	149370	Mănăstirea Humorului
	149502	Moldova-Suliţa
	149539	Moldoviţa
	149655	Ostra

	149682	Panaci
	149851	Poiana Stampei
	149931	Pojorâta
	150043	Putna
	150114	Raşca
	150178	Sadova
	150258	Slatina
	150294	Straja
	150356	Stulpicani
	150418	Suceviţa
	150445	Şaru Dornei
	150702	Ulma
	150935	Vama
	146744	Vatra Dornei
	150980	Vatra Moldoviţei
TIMIŞ	157898	Nădrag
	158136	Pietroasa
	158895	Tomesti
VÂLCEA	167696	Băile Olăneşti
	168559	Bărbăteşti
	168675	Berislăveşti
	168755	Boişoara
	167794	Brezoi
	169119	Câineni
	167909	Călimăneşti
	169253	Costeşti
	169351	Dăeşti
	170220	Goleşti
	168041	Horezu
	171021	Malaia
	171539	Muereasca
	172153	Perişani
	172509	Racoviţa
	172812	Runcu
	172894	Sălătrucel
	173230	Stoeneşti
	174496	Titeşti
	174021	Vaideeni
	174254	Voineasa
VRANCEA	175126	Andreiaşu de Jos
	175224	Bârseşti
	175509	Chiojdeni
	176551	Jitia
	176686	Mera
	176891	Năruja
	178885	Negrileşti

	176944	Nereju
	177003	Nistoreşti
	177101	Paltin
	178910	Păuleşti
	177263	Poiana Cristei
	177469	Reghiu
	177762	Soveja
	178965	Spulber
	178117	Tulnici
	178313	Valea Sării
	178475	Vintileasca
	178545	Vizantea-Livezi
	178750	Vrâncioaia

3. Zona Semnificativ Defavorizată (ZSD) şi Zonele Defavorizate de Condiţii Naturale Specifice (ZDS)

Un element care stă atât la baza a desemnării ZSD cât şi a ZDS este productivitatea naturală redusă a terenurilor agricole. Această productivitate agricolă este strâns relaţionată cu notele de bonitare ale terenurilor agricole.

3.1. Metodologia de calcul a notelor de bonitare şi relaţia lor cu producţia agricolă

Metodologia de calcul a notelor de bonitare

Notele de bonitare a terenurilor agricole (NB) sunt obţinute conform metodologiei elaborate de către Institutul Naţional de Cercetare-Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie şi Protecţia Mediului (ICPA) pentru evaluarea calităţii terenurilor. Acestea au fost calculate (de către ICPA) la nivelul României pe baza informaţiilor georeferenţiate din hărţile de sol 1:200.000, studiilor pedologice şi agrochimice efectuate la nivelul comunelor (1:50.000) şi a datelor climatice (47 de staţii meteorologice de referinţă cu date zilnice; date climatice medii multianuale într-un grid de 10x10 km interpolate conform metodologiei MARS). De asemenea, valoarea indicatorului reprezintă un rezultat al observaţiilor statistice şi a cercetărilor experimentale.

Notele de bonitare iau în consideraţie următorii factori:

- calitatea solului;
- climatul;
- relieful;
- condiţiile de umiditate a solului.

Pentru soluri s-a folosit sistemul de punctaj conceput de Institutul de Cercetări Pedologice şi Agrochimice al Academiei de Ştiinţe Agricole şi Silvice, valabil pentru solurile existente în România (141 denumiri de soluri) de exemplu: ± 7 puncte pentru profunzimea solului; 0 - 7 puncte pentru textura solului; 0 - 7 puncte pentru grosimea stratului de humus; 0 - 5 puncte roca de solidificare; 0 - 7 conţinut în humus; ± 7 puncte saturaţia în baze; ± 5 puncte conţinut în săruri nocive; 0 - 5 puncte starea de culturalizare. Rezultă în total **50 de puncte** care se repartizează pe cele cinci categorii de folosinţe agricole.

Pentru condiţiile de climă s-a folosit hărţile climatologice şi datele locale din care se extrag: temperatura medie anuală şi volumele precipitaţiilor anuale în cadrul unui interval de **± 20 de puncte**,

considerându-se că aceste condiţii pot influenţa scăderea favorabilităţii celorlalţi factori naturali (de sol, de relief şi condiţii hidrologice), chiar dacă ar fi favorabile.

Pentru condiţiile de relief s-a folosit o schemă cu un punctaj în intervalul **±15**, stabilit în funcţie de panta medie din fiecare parcelă, conform tabelului de mai jos.

Bonitarea terenurilor agricole în funcţie de caracteristicile de relief

Nr. crt.	Caracterizarea reliefului	Arabil	Păşuni	Fâneţe	Vii	Livezi
				Punctaje		
1.	Teren plan drenat	15	15	15	5	10
2.	3° - 5°	10	15	15	10	15
3.	5° - 10°	0	10	10	15	15
4.	10° - 15°	-10	5	5	15	10
5.	15° - 25°	-15	0	-10	-5	0
	> 25°	-20	-10	-15	-10	-10

Pentru condiţiile hidrologice s-a folosit o schemă în care se acordă până la **± 15 puncte**, stabilite în funcţie de aportul apei din subsol (în funcţie de nivelul pânzei freatice) conform tabelului urmator.

Bonitarea terenurilor agricole în funcţie de caracteristicile hidrologice

Nr. crt.	Nivelul pânzei freatice (m)	Arabil	Păşuni	Fâneţe	Vii	Livezi
				Punctaje		
1.	Peste 10	0	0	-5	5	5
2.	6 - 10	5	0	0	10	10
3.	4 - 6	10	5	5	15	15
4.	4 - 2,5	10	10	10	10	5
5.	2,5 - 1,5	10	15	15	-10	-10
6.	1,5 - 1	5	10	15	-15	-15
7.	1 - 0,7	-5	0	10	-15	-15
8.	0,7 - 0,3	-10	-5	10	-15	-15
9.	sub 0,3	-15	-15	0	-15	-15

Pentru fiecare zonă defavorizată a fost calculată o notă de bonitare medie ponderată cu suprafaţa, luându-se în considerare nota de bonitare pentru terenul arabil şi nota de bonitare pentru pajişte. Nota de bonitare pentru terenul arabil se compune din medierea notelor de bonitare a primelor patru culturi prezente ca pondere în zonele defavorizate.

Relaţia notelor de bonitare cu producţia agricolă

Notele de bonitare reflectă potenţialul productiv pentru agricultură în funcţie de condiţiile naturale.

Tabelul de corespondenţă dintre punctele de bonitare şi producţie

Cultura	Producţia medie (Kg) pentru 1 punct din bonitarea terenurilor
Grau	65
Porumb	85
Floarea soarelui	30
Cartofi	416
Pasuni	250
Fanete	250

Cultura cu ponderea cea mai mare atât în zona semnificativ defavorizată cât şi în zona defavorizată de condiţii naturale specifice este porumbul.

Tabel de prezentare a raportului dintre producţiile medii de porumb din zonele defavorizate – altele decât zona montană şi media naţională a producţiei de porumb (valorile extreme de producţie au fost excluse)

	Relaţia dintre producţia medie de porumb (kg/ha) şi notele de bonitare din ZSD şi ZDS				
Anul	~~2002~~	2003	~~2004~~	2005	2006
Productia (kg/ha)	~~2.902~~	2.993	~~4.441~~	3.952	3.565
Media producţiei naţionale	**10.510/3 = 3.503,33**				
80%*media producţiei naţionale	**3.503,33*80% = 2.802,67**				
Corelaţia dintre producţia medie naţională şi notele de bonitare (85kg de porumb = 1 punct al notei de bonitare)	**Porumb: 3.503,33/85 = 41,21puncte**				
Producţia medie din ZSD	**16 * 85 = 1.360 Kg**				
	1.360 * 100/3.503 = 39 %				
Producţia medie din ZDS	**25 * 85 = 2.125 Kg**				
	2.125 * 100 / 3.503 = 61 %				
Producţia medie din arealele desemnate ca ZDS cu cel mai mare potenţial productiv (NB = 28) faţă de media producţiei naţionale	**28 * 85 = 2.380 Kg**				
	2.380 * 100 / 3.503 = 68 %				

3.2 Zona Semnificativ Defavorizată (ZSD)

3.2.1 Caracterizare generală

Zona semnificativ defavorizată este reprezentată de UAT care acoperă în totalitate sau parţial Rezervaţia Biosferei "Delta Dunării", în număr de 24.

Suprafaţa ocupată de ZSD este de circa 5.898 km^2, ceea ce reprezintă 2,47 % din suprafaţa totală a României. Din suprafaţa totală a ZSD, doar circa 195.100 ha reprezintă teren agricol, restul de suprafaţă fiind în principal luciu de apă (circa 65%), astfel ponderea de SAU din ZSD / total SAU din România este de doar 1,40 %.

Pe acest teritoriu trăiesc aproximativ 170.000 locuitori – circa 0,78 % din populaţia totală a României. Densitatea populaţiei este de sub 29 locuitori/km^2, ceea ce înseamnă 31,5% din media densităţii populaţiei la nivel naţional (91 loc./km^2).

Întreaga suprafaţă desemnată este considerată şi IBA (Important Birds Areas).

Nota de bonitare medie a ZSD este 16, reprezentând 46% din valoarea medie ponderată a notelor de bonitare la nivel naţional.

În această zonă productivitatea agricolă este limitată (producţie medie de porumb este de 39% din producţia medie naţională) în special datorită calităţii reduse a solului (domină solurile tinere,

nisipoase), climatului nefavorabil (temperaturi ridicate şi precipitaţii scăzute) şi de umiditate a solului (predomină solurile nisipoase, cu drenaj rapid).

3.2.2 Criterii de delimitare a Zonei Semnificativ Defavorizate

Pentru desemnarea zoneei semnificativ defavorizate s-au luat în studiu unităţile administrativ teritoriale care se suprapun în totalitate sau parţial cu Rezervaţia Biosferei "Delta Dunarii". În această zonă nota de bonitare medie nu este mai mare de 16 - reprezentând 46 % din valoarea medie ponderată (35) a notelor de bonitare a terenurilor agricole din România. Limitele acestor unităţi administrativ - teritoriale sunt acelea ale blocurilor fizice (identificate în Sistemul Integrat de Administrare şi Control) ce aparţin de aceste UAT.
De asemenea, pentru a răspunde cerinţelor Art. 19 din Regulamentul (CE) 1257/1999 au fost calculate densitatea populaţiei şi nivelul de dependenţă a populaţiei faţă de activităţile agricole din zona semnificativ defavorizată. Rezultatele indică faptul că densitatea populaţiei are o valoare de 28,7 locuitori/km^2 – ceea ce înseamnă 31,5% din media densităţii populaţiei României, şi ca cca. 40 % din populaţie este dependentă de activităţile agricole.

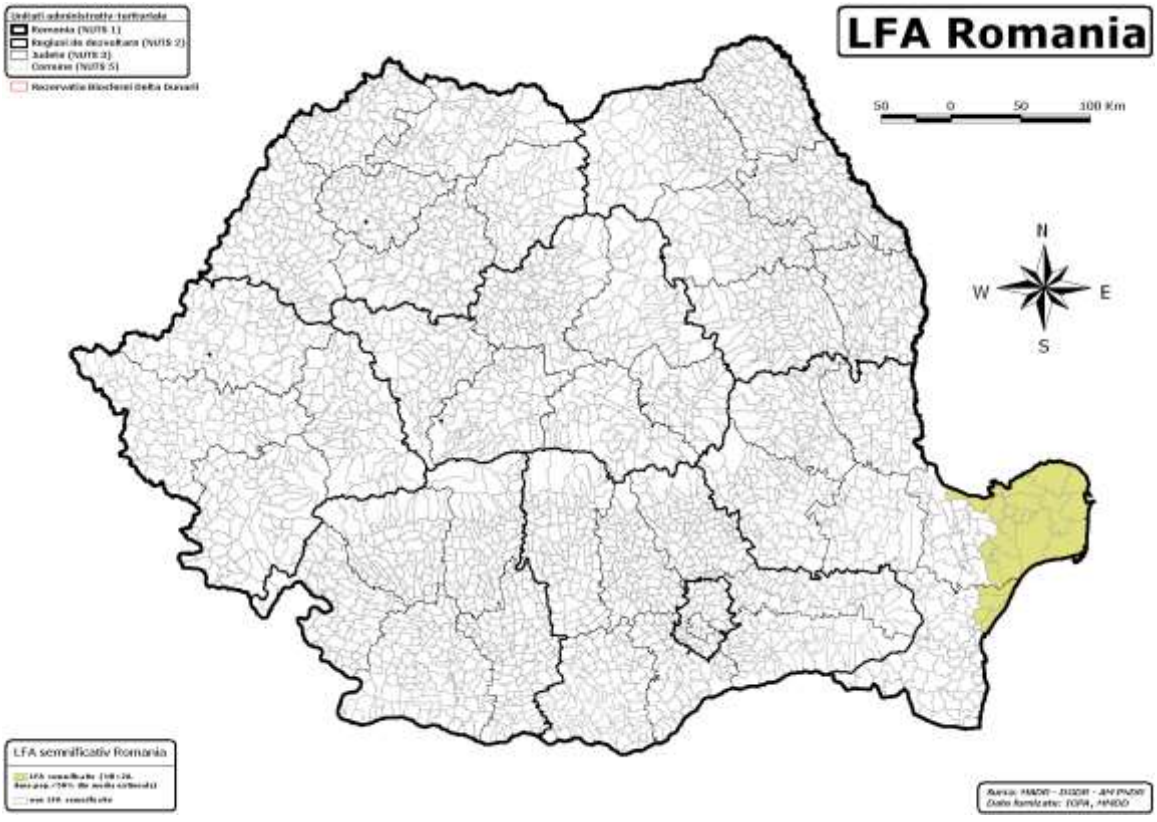

Fig. 4 Zona Semnificativ Defavorizată

3.2.3 Lista UAT incluse în Zona Semnificativ Defavorizată

Judeţe	SIRUTA	Comune/Oraşe
CONSTANTA	61513	Corbu

	62020	Istria
	62253	Mihai Viteazu
	62878	Sacele
TULCEA	159650	Babadag
	161552	Bestepe
	159883	C.A. Rosetti
	160092	Ceamurlia De Jos
	160047	Ceatalchioi
	160172	Chilia Veche
	160261	Crisan
	159687	Isaccea
	160644	Jurilovca
	160724	Mahmudia
	160779	Maliuc
	160911	Murighiol
	161053	Nufaru
	161133	Pardina
	161179	Sarichioi
	161231	Sfantu Gheorghe
	161302	Somova
	159767	Sulina
	159614	Tulcea
	161482	Valea Nucarilor

3.3 Zonele Defavorizate de Condiţii Naturale Specifice (ZDS)

3.3.1 Caracterizare generală

Zonele defavorizate de condiţii naturale specifice formează suprafeţe continue din cel puţin 3 UAT. Numărul total de UAT este de293. Acestea sunt caracterizate de productivitate agricolă scăzută şi de specificităţi legate de sol, climă, biodiversitate, relief etc.

Suprafaţa ocupată de ZDS este de circa 23.507 km^2, ceea ce reprezintă 9,87 % din suprafaţa totală a României. Din suprafaţa totală a ZDS, suprafaţa agricolă reprezintă circa 1.803.000 ha, ponderea SAU din ZDS/ SAU din România fiind de 12,94%.

Pe acest teritoriu trăiesc aproximativ 1.750.000 locuitori – circa 8,06 % din populaţia totală a României.

În această zonă productivitatea agricolă este limitată (producţie medie de porumb pentru toate ZDS este în medie de 61% faţă de producţia medie naţională, în condiţiile în care în cele mai productive areale desemnate producţia medie de porumb este în medie de 68% din media naţională).

3.3.2 Criterii de delimitare a Zonelor Defavorizate de Condiţii Naturale Specifice

Zonele Defavorizate de Condiţii Naturale Specifice - ZDS (Art. 20 al Regulamentului (CE) 1257/1999) sunt alcătuite din acele unităţi administrativ-teritoriale care formează suprafeţe continue compuse din cel puţin 3 UAT şi care în mod cumulativ şi ponderat cu suprafeţele deţinute de aceste UAT au o nota de bonitare a terenurilor agricole de până la valoarea de 28 (80% din valoarea medie naţională). De asemenea, UAT din aceste zone nu trebuie să aibe în mod individual note de bonitare mai mari de valoarea 30. Limitele zonelor defavorizate de condiţii naturale specifice sunt acelea ale blocurilor fizice (identificate în Sistemul Integrat de Administrare şi Control) ce aparţin de UAT incluse în aceste zone.

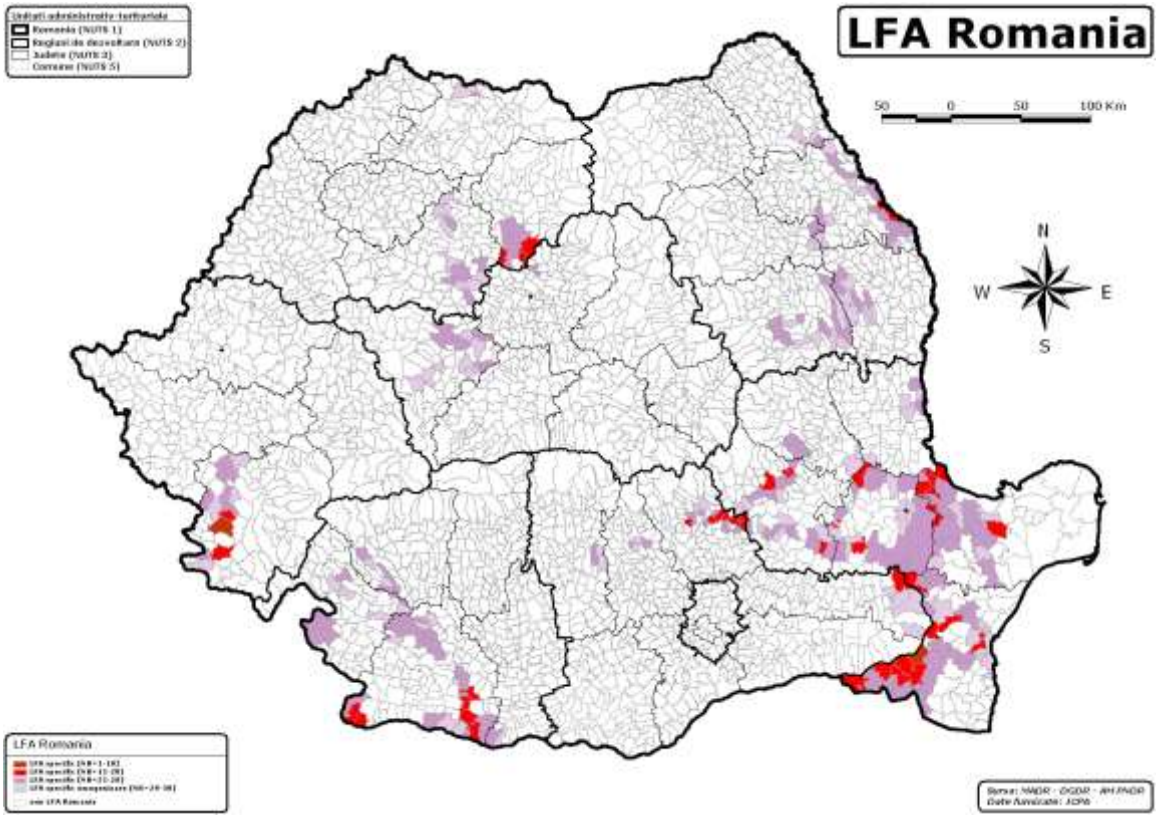

Fig. 5 Zonele Defavorizate de Condiţii Naturale Specifice

Caracteristicile naturale ale ZDS sunt următoarele:

- arealele din Podişul Moldovei şi din Subcarpaţii Moldovei (din estul României) sunt caracterizate de un climat continental cu nuanţe excesive (variaţii mari de temperaturi între vară şi iarnă, precipitaţii scăzute mai ales în timpul verii) şi de soluri fie argiloase (greu de lucrat), fie nisipoase (cu drenaj rapid). Aceste caracteristici conduc la acumulări de săruri în sol (vara sărurile migrează către suprafaţă solului în procesul de evaporaţie), solurile capătând însuşiri chimice, fizice şi biologice nefavorabile;

- arealele din Subcarpaţii Curburii şi din estul Subcarpaţilor Getici (partea central estică a ţării) prezintă pante ridicate şi roci friabile, predispuse la eroziunea solului, motiv pentru care suprafeţe importante sunt ocupate de soluri erodate (erodisoluri). În zonele erodate, fertilitatea solurilor este afectată prin reducerea conţinutului de substanţe nutritive ceea ce determină obţinerea unor producţii reduse. În aceste zone activitatea agricolă - realizată cu respectarea *Bunelor condiţii agricole şi de mediu,* este important a fi susţinută, pentru ca eroziunea să fie contracarată cu scopul de a împiedica instalarea vegetaţiei invazive, ce profită de solurile dezgolite;

- arealele din Podişul Dobrogei (SE extrem al ţării) sunt dominate de roci calcaroase - sensibile la utilizarea fertilizanţilor şi se caracterizează prin precipitaţii scăzute şi temperaturi ridicate pe timpul verii ce amplifică deficitul de apă din sol şi procesul de avapo – transpiraţie de la nivelul plantelor;

- arealele de la intrarea Dunării în Câmpia Română şi cele de la ieşirea acestora din Câmpia Română (SV şi SE ţării), din stânga Dunării, incluzund şi stânga râurilor Jiu, Motru, dar şi Ialomiţa şi Călmăţui prezintă vaste suprafeţe nisipoase, conducând astfel rapid la apariţia secetei edafice şi afectând astfel recoltele. Ariditatea edafică se manifestă prin uscarea excesiv de prelungită a profilului de sol, prăfuirea şi distrugerea structurii stratului arat. Această zona semi-aridă poate susţine dezvoltarea culturilor agricole însă cu un nivel mai scăzut al producţiilor agricole. Aceste zone sunt însă deosebit de importante datorită vegetaţiei ierboase sclerofile, tipic stepică;

- arealele din vestul Munţilor Banatului (SV ţării) nu sunt destul de înalte pentru a face parte din zona montană dar caracteristicile montane date de rocile dure ce suportă un strat subţire de sol şi prezenţa pantelor se constituie în factori restrictivi pentru agricultură;

- arealele din partea vestică a Podişului Transilvania (centrul României) prezintă o fertilitate mai scăzută a solului, aceste terenuri fiind pretabile numai utilizării agricole extensive;

- arealul din Depresiunea Maramureşului (nordul României) prezintă un grad ridicat de gleizare şi procese de eroziune a solului care afectează potenţialul productiv al solului.

În aceste zone, sprijinul financiar condiţionat de respectarea Bunelor Condiţii Agricole şi de Mediu are şi rolul de a contribui la conservarea specificului de mediu.

3.3.3 Lista UAT incluse în Zona Defavorizată de condiţii naturale Specifice

Judeţe	SIRUTA	Comune/Oraşe
ALBA	1213	Aiud
	1017	Alba Iulia
	1348	Blaj
	3805	Cergău
	4302	Fărău
	4703	Hopârta
	5210	Lopadea Nouă
	5755	Mirăslău
	7384	Sântimbru
	7865	Şona
	8354	Valea Lungă
	8826	Vinţu de Jos
ARGES	14352	Beleţi-Negreşti
	14584	Bogaţi
	16427	Dobreşti
	18242	Priboieni
BACAU	21855	Cleja
	21891	Coloneşti
	21971	Corbasca
	22237	Dealu Morii
	22665	Găiceana
	26346	Gioseni
	22834	Glăvăneşti

	20607	Gura Văii
	22898	Helegiu
	23289	Livezi
	23494	Motoşeni
	23948	Orbeni
	24427	Plopana
	24837	Răchitoasa
	25521	Stănişeşti
BISTRITA-NASAUD	32768	Budeşti
	33275	Galaţii Bistriţei
	33435	Lechinţa
	33658	Matei
	33845	Miceştii de Câmpie
	33881	Milaş
	34477	Sânmihaiu de Câmpie
	34422	Silivaşu de Câmpie
	34985	Teaca
BOTOSANI	37734	Hlipiceni
	37912	Lunca
	38679	Răuşeni
BRAILA	42842	Berteştii de Jos
	42708	Chişcani
	43019	Cireşu
	42753	Făurei
	43117	Frecăţei
	43313	Gropeni
	43411	Însurăţei
	43493	Măraşu
	43563	Măxineni
	43698	Racoviţă
	43867	Salcia Tudor
	43929	Scorţaru Nou
	43992	Siliştea
	44060	Stăncuţa
	42771	Surdila-Greci
	44177	Tichileşti
	44328	Ulmu
	44391	Vădeni
	44462	Vişani
	44532	Zăvoaia
BUZAU	45003	Beceni
	45101	Berca
	45673	Buda
	44818	Buzău
	45815	C.A. Rosetti
	46019	Cernăteşti

	46251	Cilibia
	46313	Cislău
	46484	Costeşti
	47159	Largu
	47300	Luciu
	47417	Mărgăriteşti
	47818	Murgeşti
	47854	Năeni
	48165	Pardoşi
	48557	Pârscov
	48487	Pietroasele
	49046	Ruşeţu
	49313	Scorţoasa
	49625	Stâlpu
	49849	Ţinteşti
	49894	Ulmeni
	50326	Vipereşti
CARAS-SEVERIN	50969	Bocşa
	52035	Ciudanoviţa
	52696	Dognecea
	52785	Fârliug
	52856	Forotic
	52954	Goruia
	53167	Lupac
	53345	Naidăş
	51118	Oraviţa
	53513	Pojejena
	53639	Ramna
	53791	Sasca Montană
	54305	Ticvaniu Mare
CLUJ	55598	Aiton
	55623	Aluniş
	55687	Apahida
	56096	Bobâlna
	56844	Ceanu Mare
	57350	Cojocna
	57449	Corneşti
	57742	Frata
	58623	Mociu
	58990	Ploscoş
	59942	Vad
	60062	Viişoara
CONSTANTA	60883	Adamclisi
	60570	Agigea
	61005	Aliman
	62360	Basarabi

	61069	Băneasa
	61256	Ciobanu
	60419	Constanţa
	61559	Crucea
	61675	Deleni
	61737	Dobromir
	63161	Dumbrăveni
	60455	Eforie
	61808	Gârliciu
	61826	Ghindăreşti
	63326	Grădina
	60801	Hârşova
	61951	Ion Corvin
	62057	Lipniţa
	63152	Lumina
	60847	Medgidia
	62191	Mihail Kogălniceanu
	62280	Mircea Vodă
	60507	Năvodari
	62486	Oltina
	62538	Ostrov
	60687	Ovidiu
	62707	Peştera
	62761	Poarta Albă
	62798	Rasova
	63318	Saligny
	62823	Saraiu
	62903	Seimeni
	62949	Siliştea
	62985	Târguşor
	63045	Topalu
DAMBOVITA	65379	Aninoasa
	65413	Doiceşti
	67522	Glodeni
	68324	Ocniţa
DOLJ	70744	Argetoaia
	70879	Bechet
	71126	Braloştiţa
	71199	Bratovoeşti
	71055	Brădeşti
	71260	Breasta
	69964	Bucovăţ
	70352	Calafat
	74867	Cârna
	71607	Călăraşi
	71723	Cernăteşti

	71858	Ciupercenii Noi
	71910	Coţofenii din Dos
	72007	Dăbuleni
	72034	Desa
	72098	Dobreşti
	72463	Gighera
	72604	Gogoşu
	72819	Greceşti
	73317	Mârşani
	72980	Măceşu de Jos
	73567	Ostroveni
	74931	Pleşoi
	73772	Predeşti
	74949	Rojişte
	73996	Sadova
	74073	Scăeşti
	74135	Seaca de Pădure
	74171	Secu
	74242	Sopot
	74322	Teasc
GALATI	76255	Fârţăneşti
	76763	Nămoloasa
	76932	Oancea
	77288	Suceveni
	75472	Târgu Bujor
	77536	Vlădeşti
GORJ	79077	Bolboşi
	79157	Borăscu
	79656	Ciuperceni
	80846	Mătăsari
	80980	Negomir
IALOMITA	93575	Făcăeni
	93646	Giurgeni
	93995	Mihail Kogălniceanu
	94492	Stelnica
	94795	Vlădeni
IASI	95667	Andrieşeni
	95747	Aroneanu
	96003	Bosia
	96192	Ciorteşti
	96423	Costuleni
	96717	Dagâţa
	96904	Dolheşti
	97090	Golăieşti
	97394	Grozeşti
	97777	Mădârjac

	96370	Osoi
	98505	Popricani
	98603	Prisăcani
	98685	Răducăneni
	99058	Sineşti
	99441	Tansa
	95293	Tomeşti
	99879	Ţigănăşi
	99922	Ţuţora
	100148	Vlădeni
MARAMURES	106620	Sarasău
	106559	Sighetu Marmaţiei
	106648	Vadu Izei
MEHEDINTI	110946	Burila Mare
	111006	Butoieşti
	111480	Devesel
	111587	Dumbrava de Jos
	111863	Gogoşu
	111989	Grozeşti
	112129	Husnicioara
	112548	Jiana
	112664	Malovăţ
	113625	Şişeşti
MURES	116723	Fărăgău
NEAMT	125141	Pânceşti
	123709	Poienari
	124331	Stăniţa
OLT	127224	Grojdibodu
	127251	Ianca
PRAHOVA	132011	Apostolache
	132459	Călugăreni
	132645	Chiojdeanca
	132896	Drajna
	133562	Gornet
	133615	Gornet-Cricov
	133866	Jugureni
	133919	Lapoş
	134336	Păcureţi
	135244	Sângeru
	135404	Surani
	135501	Şoimari
	135725	Teişani
	136198	Vâlcăneşti
	131817	Vălenii de Munte
	136134	Vărbilău
TULCEA	159785	Baia

	159945	Carcaliu
	160127	Cerna
	160305	Dăeni
	160323	Dorobanţu
	160387	Frecăţei
	160430	Greci
	160458	Grindu
	160476	Hamcearca
	160528	Horia
	161525	I.C. Brătianu
	160564	Izvoarele
	160617	Jijila
	160680	Luncaviţa
	159730	Măcin
	160831	Mihai Bravu
	160877	Mihail Kogălniceanu
	160993	Nalbant
	161035	Niculiţel
	161106	Ostrov
	161151	Peceneaga
	161259	Slava Cercheză
	161286	Smârdan
	161464	Turcoaia
	161561	Valea Teilor
	161543	Văcăreni
VASLUI	162069	Alexandru Vlahuţă
	162595	Bogdana
	162791	Bogdăniţa
	163486	Dragomireşti
	163967	Ghergheşti
	167222	Ibăneşti
	164393	Ivăneşti
	165470	Puieşti
	165611	Pungeşti
	166869	Voineşti
VRANCEA	175439	Bordeşti
	175983	Dumitreşti
	176338	Gura Caliţei
	176613	Măicăneşti
	176855	Năneşti

4. Metodologia de calcul a plăţilor compensatorii

Analiză comparativă calcul 2010/2008		Observaţii
2010	**2008**	
1.*A Metodologie* Pentru evaluarea producţiilor şi calculul MBS, ponderarea valorilor s-a făcut pe cele 2 categorii principale de utilizare a terenurilor agricole (terenuri arabile şi pajişti) utilizându-se datele furnizate de ***LPIS***.	1. *A Metodologie* Pentru bonitarea terenurilor şi calculul MBS, ponderarea valorilor s-a făcut pe cele 2 categorii principale de utilizare a terenurilor agricole (terenuri arabile şi pajişti) utilizându-se datele furnizate de ***Corine Land Cover 2000***.	Utilizarea LPIS asigură o mai mare acurateţe a datelor referitoare la situaţia terenurilor agricole. Nu se modifică delimitarea zonelor defavorizate din PNDR.
1.B Agregarea rezultatelor ponderate privind datele de bonitare a terenurilor agricole, productivităţi şi MBS s-a făcut la nivelul ***zonei nedefavorizate*** şi a fiecărui tip de zonă defavorizată (ZMD, ZSD şi ZDS – definite în anul 2008 prin Anexa 4A a PNDR 2007-2013).	*1.B Agregarea rezultatelor* ponderate privind datele de bonitare a terenurilor agricole, productivităţi şi MBS s-a făcut ***la nivel naţional*** şi la nivelul fiecărui tip de zonă defavorizată.	Plăţile pentru zone defavorizate sunt destinate să compenseze costurile suplimentare suportate de către agricultori, precum şi pierderea de venituri generate de handicapul zonei în cauză pentru producţia agricolă. În acest sens analiza comparativă s-a făcut între zonele defavorizate definite în Anexa 4A a PNDR, pe tipuri de defavorizare şi celelalte zone care sunt neafectate de niciun tip de defavorizare.
1.C Ponderarea MBS s-a făcut după ponderile categoriilor principale de utilizare a terenurilor agricole (terenuri arabile şi pajişti naturale), pe baza datelor LPIS, pentru fiecare tip de zonă defavorizată şi pentru zona nedefavorizată. Pentru calculul diferenţelor ponderate ale MBS pentru zona nedefavorizată şi MBS pentru fiecare tip de zonă defavorizată, au fost utilizate ponderi diferite, rezultate din LPIS, ale categoriilor principale de utilizare a terenurilor agricole (terenuri arabile şi pajişti naturale).	*1.C Ponderarea MBS* s-a făcut după ponderile categoriilor principale de utilizare a terenurilor agricole (terenuri arabile şi pajişti naturale), pe baza datelor CLC, pentru fiecare tip de zonă defavorizată. Pentru calculul diferenţelor ponderate ale MBS pentru zona nedefavorizată şi MBS pentru fiecare tip de zonă defavorizată, pentru zona nedefavorizată au fost utilizate ponderile specifice zonei defavorizate analizate, rezultate din CLC, ale categoriilor principale de utilizare a terenurilor agricole (terenuri arabile şi pajişti naturale).	Utilizarea LPIS asigură o mai mare acurateţe a datelor referitoare la situaţia terenurilor agricole. Calcularea ponderii categoriilor de utilizare a terenurilor agricole pentru fiecare tip de zonă defavorizată şi pentru zona nedefavorizată conduce la creşterea bazei de calcul pentru nivelul plăţilor LFA, asigurând un nivel de compensare real care reflectă diferenţele dintre zona nedefavorizată şi fiecare tip de zonă defavorizată.
2. *Sursele de date* utilizate pentru realizarea acestui capitol sunt: a. suprafeţe cu principalele tipuri de culturi: ***Anuarul statistic al României*** (2008),	**2.** *Sursele de date* utilizate pentru realizarea acestui capitol sunt: a. suprafeţe cu principalele tipuri de culturi: utilizarea terenurilor: ***Recensământul***	*a.* Noile date oferă informaţii mai recente decât cele din metodologia iniţială. *b.* Noile date oferă

b. productivităţi pentru principalele tipuri de culturi pe terenuri arabile şi pentru pajişti permanente: ***Anuarul statistic al României*** (2001-2008) c. bonitarea terenurilor: metodologia elaborată de către ICPA pentru ***evaluarea calităţii terenurilor (2004)***, la care au fost aplicate corecţii cu hărţile georeferenţiate LPIS. d. MBS: Studiul Institutului de Cercetări pentru Pedologie şi Agrochimie (ICPA) şi a Institutului de Cercetare Dezvoltare pentru Economie Agrară (ICDEA) privind metodologia de utilizare a marjelor brute pe activităţi, pe zone geografice şi comune, realizat în anul 2004, folosind estimări ale culturilor (b)	***General Agricol*** 2002, b. productivităţi pentru principalele tipuri de culturi pe terenuri arabile şi pentru pajişti permanente: ***Anuarul statistic al României*** (2002-2006) c. bonitarea terenurilor: metodologia elaborată de către ICPA pentru ***evaluarea calităţii terenurilor (2004)*** d. MBS: Studiul Institutului de Cercetări pentru Pedologie şi Agrochimie (ICPA) şi a Institutului de Cercetare Dezvoltare pentru Economie Agrară (ICDEA) privind metodologia de utilizare a marjelor brute pe activităţi, pe zone geografice şi comune, realizat în anul 2004	informaţii pentru o serie mai lungă de ani, dar şi informaţii mai recente decât cele din metodologia iniţială. *c.* Informaţiile georeferenţiate din hărţile de sol 1:200.000, studiilor pedologice şi agrochimice efectuate la nivelul comunelor (1:50.000) şi a datelor climatice (47 de staţii meteorologice de referinţă cu date zilnice; date climatice medii multianuale într-un grid de 10x10 km interpolate conform metodologiei MARS) au fost corectate cu datele recente referitoare la utilizarea terenurilor agricole (LPIS) pentru o mai mare acurateţe a calculelor. *d.* Evaluarea producţiilor şi calculul MBS au fost făcute prin aplicarea aceleiaşi metodologii de calcul, în metodologia actuală datele de intrare referitoare la producţiile estimate în funcţie de bonitarea terenurilor pe categorii de utilizare şi tipuri de culturi principale asigurând o mai mare acurateţe a rezultatelor printr-o mai bună reflectare a situaţiei existente. S-a avut în vedere calcularea ponderată a marjelor brute pentru cele 3 tipuri de zone defavorizate şi pentru zona neafectată de unul din tipurile de defavorizare (ca element de raportare a

		zonelor defavorizate), în vederea stabilirii nivelului real.

Sursele de date utilizate pentru realizarea acestui capitol sunt:

- LPIS (2009),
- Recensământul General Agricol (RGA, 2002) şi Anuarele statistice pentru perioada 2001-2008,
- Studiul Institutului de Cercetări pentru Pedologie şi Agrochimie (ICPA) şi a Institutului de Cercetare Dezvoltare pentru Economie Agrară (ICDEA) privind metodologia de utilizare a marjelor brute pe activităţi, pe zone geografice şi comune, realizat în anul 2004,
- Informaţiile georeferenţiate din hărţile de sol 1:200.000, studiilor pedologice şi agrochimice efectuate la nivelul comunelor (1:50.000) şi datele climatice (47 de staţii meteorologice de referinţă cu date zilnice; date climatice medii multianuale într-un grid de 10x10 km interpolate conform metodologiei MARS).

4.1 Determinarea marjelor brute

În vederea determinării nivelului plăţilor compensatorii destinate zonelor defavorizate a fost necesară aplicarea unei metodologii care a corelat productivităţile pentru tipurile principale de culturi (grâu, porumb, cartof, lucernă şi păşuni), notele de bonitare pe categoriile principale de utilizare a terenurilor agricole (terenuri arabile şi pajişti permanente), calculându-se valorile medii la nivelul celor 3 tipuri de zone defavorizate şi la nivelul zonei nedefavorizate, pentru marjele brute standard ponderate în funcţie de ponderea categoriilor principale de utilizare a terenurilor agricole şi de tipurile principale de culturi. S-a avut în vedere calcularea ponderată a marjelor brute pentru cele 3 tipuri de zone defavorizate şi pentru zona neafectată de handicapuri naturale (ca element de raportare a zonelor defavorizate).

Notele de bonitare a terenurilor agricole (NB) sunt obţinute conform metodologiei elaborate de către Institutul Naţional de Cercetare-Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie şi Protecţia Mediului (ICPA) pentru evaluarea calităţii terenurilor, prezentată în secţiunea 3.1 a Anexei 4A, fiind corectate cu datele referitoare la utilizarea terenurilor agricole (ponderea categoriilor de utilizare a terenurilor agricole calculată pe baza datelor LPIS – 2009) şi cu datele statistice referitoare la producţiile înregistrate pentru tipurile principale de culturi în perioada 2001-2008 (INS). Acestea au fost calculate de către ICPA, la nivelul României pe baza informaţiilor georeferenţiate din hărţile de sol 1:200.000, studiilor pedologice şi agrochimice efectuate la nivelul comunelor (1:50.000) şi a datelor climatice (47 de staţii meteorologice de referinţă cu date zilnice, date climatice medii multianuale într-un grid de 10x10 km interpolate conform metodologiei MARS). Valoarea indicatorului reprezintă un rezultat al observaţiilor statistice şi a cercetărilor experimentale, notele de bonitare luând în consideraţie următorii factori: calitatea solului, climatul, relieful şi condiţiile de umiditate a solului.

Pentru a determina plăţile compensatorii au fost parcurşi următorii paşi:

- ✓ au fost evaluate producţiile pentru tipurile principale de culturi (grâu, porumb, cartof, lucernă şi păşuni) pe punct de bonitare, prin raportarea producţiilor înregistrate în perioada 2001-2008 la valoarea medie a notei de bonitare la nivel naţional,
- ✓ a fost calculată ponderea principalelor categorii de utilizare a terenurilor agricole (terenuri arabile şi pajişti permanente) pe baza suprafeţelor înregistrate în LPIS, la nivelul fiecărei zone defavorizate (ZMD, ZSD şi ZDS) şi la nivelul zonei nedefavorizată şi pentru terenurile arabile s-au calculat ponderile principalelor tipuri de culturi (grâu, porumb, cartof, lucernă) pe baza datelor statistice,
- ✓ au fost calculate notele de bonitare pentru categoriile principale de utilizare a terenurilor agricole (terenuri arabile şi pajişti permanente) pe baza suprafeţelor din LPIS, la nivelul fiecărei zone defavorizate şi la nivelul zonei nedefavorizată,
- ✓ pe baza notelor de bonitare pe categorii de utilizare a terenurilor agricole şi pe baza evaluării producţiilor pe punct de bonitare au fost estimate producţiile medii pe fiecare tip de zonă

defavorizată şi pentru zona nedefavorizată, ponderate cu suprafeţele acoperite cu principalele tipuri de culturi pe teren arabil şi pe pajişti permanente,

- ✓ au fost calculate marjele brute standard pentru suprafaţa agricolă pentru cele 2 categorii principale de utilizare a terenurilor agricole (teren arabil şi pajişti permanente), calculându-se apoi marja brută standard ponderată pentru fiecare tip de zonă defavorizată şi pentru zona nedefavorizată.

În urma calculelor au rezultat următoarele valori medii ponderate de MBS:

La nivelul zonei nedefavorizată:
Arabil 311 €/ha
Pajişte 140 €/ha

Pentru Zona Montană Defavorizată:
Arabil 157 €/ha
Pajişte 141 €/ha

Pentru Zona Semnificativ Defavorizată:
Arabil 165 €/ha
Pajişte 141 €/ha

Pentru Zona Defavorizată de Condiţii Naturale Specifice:
Arabil 230 €/ha
Pajişte 81 €/ha

4.2. Determinarea plăţilor compensatorii

În calculul plăţii compensatorii au fost aplicate ponderile de suprafeţe de pajişte şi de teren arabil din zonele defavorizate şi de la nivelul zonei nedefavorizate, pe baza datelor furnizate de LPIS.

Aceste ponderi sunt următoarele:

Zona nedefavorizată:	arabil 79,86 %, pajişte 20,14 %,
ZMD:	arabil 11,70 %, pajişte 88,30 %,
ZSD:	arabil 73,43 %, pajişte 26,57 %,
ZDS:	arabil 64,01 %, pajişte 36,99 %.

Astfel, pe baza valorilor medii de marjă brută ponderată şi a ponderilor de pajişte/arabil anterior prezentate, aplicând formula:

$$Plata_{ZD} = NC \times [(X_{\%PPnonZD} \times MBS_{PPnonZD} + X_{\%TAnonZD} \times MBS_{TAnonZD}) - (X_{\%PPZD} \times MBS_{PPZD} + X_{\%TAZD} \times MBS_{TAZD})]$$

unde:

- $Plata_{ZD}$: reprezintă nivelul de plată (100%) corespunzător zonei defavorizate raportată la zona nedefavorizată,
- *ZD:* reprezintă zona defavorizată pentru care se face calculul (ZMD, ZSD, ZDS),
- *NC:* reprezintă nivelul compensare (80% pentru ZMD, ZSD si ZDS), utilizat pentru evitarea supracompensării în cadrul măsurilor 211 şi 212,
- $X_{\%\ PP\ nonZD}$*:* reprezintă procentul de suprafaţă ocupată de pajişte din zona nedefavorizata ZD,
- $X_{\%\ PP\ ZD}$*:* reprezintă procentul de suprafaţă ocupată de pajişte din zona defavorizata ZD,
- $X_{\%\ TA\ nonZD}$*:* reprezintă procentul de suprafaţă ocupată de terenul arabil din zona nedefavorizată ZD,
- $X_{\%\ TA\ ZD}$*:* reprezintă procentul de suprafaţă ocupată de terenul arabil din zona defavorizată ZD,
- $MBS_{\ PP\ nonZD}$*:* reprezintă marja brută standard corespunzătoare producţiei din pajiştile de pe întregul teritoriu al României care nu sunt incluse în zone defavorizate,

- *MBS $_{PP\ ZD}$:* reprezintă marja brută standard corespunzătoare producţiei din zona defavorizată ZD,
- *MBS $_{TA\ nonZD}$:* reprezintă marja brută standard mediată conform producţiei corespunzătoare structurii standard de culturi agricole care se obţine pe întregul teritoriu al României fără includerea zonelor defavorizate,
- *MBS TA ZD: reprezintă marja brută standard mediată conform producţiei corespunzătoare structurii standard de culturi agricole care se obţine în zona defavorizată.*

Astfel, suma costurilor adiţionale şi a pierderile de venit rezultate sunt următoarele:

- 133 Euro/ha pentru Zona Montană Defavorizată,
- 118 Euro/ha pentru Zona Semnificativ Defavorizată,
- 100 Euro/ha pentru Zonele Defavorizate de Condiţii Naturale Specifice.

În vederea evitării riscului de supracompensare prin acordarea acestor plăţi, pentru cele 3 tipuri de zone defavorizate din România (ZMD, ZSD şi ZDS) se va acorda 80% din nivelul maxim posibil de plată.

În concluzie, prin PNDR se stabilesc următoarele nivele de plată:

- 107 Euro/ha/an pentru Zona Montană Defavorizată,
- 94 Euro/ha/an pentru Zona Semnificativ Defavorizată,
- 80 Euro/ha/an pentru Zonele Defavorizate de Condiţii Naturale Specifice.

4B1. Cerinţe minime relevante pentru Măsurile de agro-mediu

Cerinţe minime relevante pentru pachetul 1 Pajişti cu Înaltă Valoare Naturală

Cerinţe de agro-mediu	GAEC relevant	SMR relevant	Legislaţie
Nu vor fi realizate însămânţări de suprafaţă sau supraînsămânţări. Se pot face însămânţări cu specii din flora locală doar în cazurile când anumite porţiuni de pajişte degradează sau sunt afectate accidental			
Cositul poate începe doar după data de 1 iulie Masa vegetală cosită trebuie adunată de pe suprafaţa pajiştii nu mai târziu de două săptămâni de la efectuarea cositului	Pajiştile permanente trebuie să fie menţinute prin asigurarea unui nivel minim de păşunat sau cosit cel puţin o dată pe an. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		
Păşunatul se efectuează cu maxim 1 UVM pe hectar Păşunile inundate nu trebuie păşunate mai devreme de 2 săptămâni de la retragerea apelor.	Pajiştile permanente trebuie să fie menţinute prin asigurarea unui nivel minim de păşunat sau cosit cel puţin o dată pe an. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Vor fi menţinute terasele existente pe terenurile agricole la 1 ianuarie 2007. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Este interzisă tăierea copacilor singulari şi/sau a grupurilor de copaci pe terenurile agricole. (Ordinul Comun		

	Nr. 15/56/2008) Arderea păşunilor permanente este permisă doar cu aprobarea prealabilă a autorităţii de mediu competente. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		
Este interzisă utilizarea pesticidelor.	Prevenirea instalării vegetaţiei nedorite pe terenurile agricole, în special pe cele care nu mai sunt exploatate pentru producţie. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Arderea păşunilor permanente este permisă doar cu aprobarea prealabilă a autorităţii de mediu competente. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)	**Fito sanitar** *(OG 1559/2004)* Este permisă utilizarea numai a acelor produse de protecţie a plantelor care au fost autorizate pentru vânzare şi numai în coformitate cu instrucţiunile de utilizare	**Protecţia plantelor** *(Ordonanţa 4/1995)* Persoanele care folosesc produsele de protecţie a plantelor trebuie să fi calificate (să aibă o atestare profesională). Persoanele care folosesc produsele de protecţie a plantelor clasificate ca având "toxicitate ridicată" sau ca "toxice" trebuie să fie înregistrate la serviciul special din cadrul poliţiei judeţene din raza de activitate. De asemenea, trebuie să fie înregistrate la unitatea sanitar-veterinară sau la inspectoratul judeţean pentru siguranţa muncii. Folosirea produselor de protecţie a plantelor poate fi realizată doar pentru scopul în care aceste produse au fost omologate doar conform instrucţiunilor de utilizare. Tratamentele cu produse de protecţie a plantelor nu sunt permise în zonele de protecţie a apelor, în zonele protejate, în zonele de protecţie sanitară, zonele de

			protecţie ecologică, precum şi în alte zone protejate stabilite de autorităţile competente.
Este interzisă utilizarea fertilizanţilor chimici. Utilizarea tradiţională a gunoiului de grajd este permisă până în echivalentul a maxim 30 kg. N s.a./ha		**Cerinţe privind protecţia apei împotriva poluării cu nitraţi din agricultură** (Ordin Comun 1182/1270/2005) (cerinţe pentru zonele vulnerabile la nitraţi) Ingrăşămintele naturale aplicate nu pot conţine mai mult de 170 kg de azot (N) ca ingredient pur pe 1 ha de teren agricol. Fermierii trebuie să respecte perioadele în care aplicarea fertilizatorilor este interzisă. Aplicarea îngrăşămintelor pe terenurile cu pante abrupte trebuie realizată prin încorporarea îngrăşămintelor în sol şi luarea în considerarea a condiţiilor meteorologice. Nici un tip de îngrăşământ nu poate fi aplicat pe terenuri acoperite de zăpadă, pe terenuri cu apă în excess sau pe terenuri îngeţate. Nu vor fi folosiţi fertilizatori în apropierea resurselor de apă în conformitate cu următoarele indicaţii: - *Fertilizator solid – nu mai aproape de 6 m de apă.*	**Folosirea îngrăşămintelor (Se aplică Regulamentul (CE) 2003/2003)** Interzicerea folosirii fertilizatorilor neautorizaţi pentru vânzare. **Ordin Comun 1182/1270/2005**

		- *Fertilizator lichid – nu mai aproape de 30 m de apă.* - *În apropierea staţiilor de captare a apei potabile, nu va fi folosit niciun tip de fertilizator la o distanţă mai mică de 100 m faţă de staţia de captare a apei.* Fermierii trebuie să se asigure că îngrăşămintele sunt distribuite uniform. Fermierii trebuie să urmeze un plan de fertilizare.	
Este interzis aratul sau discuitul pajiştilor aflate sub angajament.	Vor fi menţinute terasele existente pe terenurile agricole la 1 ianuarie 2007. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		

Cerinţe minime relevante pentru pachetul 2 (adăugat la cerinţele minime deja specificate pentru pachetul 1 pentru că acest pachet poate fi aplicat doar în combinaţie cu pachetul 1)

Cerinţe de agro-mediu	GAEC relevant	SMR relevant	Legislaţie
Lucrările cu utilaje mecanizate nu sunt permise pe suprafaţa pajiştilor aflate sub angajament	Pajiştile permanente trebuie să fie menţinute prin asigurarea unui nivel minim de păşunat sau cosit cel puţin o dată pe an. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Este interzisă tăierea copacilor solitari şi/sau a grupurilor de copaci pe terenurile agricole. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Prevenirea instalării vegetaţiei nedorite pe terenurile agricole, în special pe cele care nu mai sunt exploatate pentru producţie. (Ordinul Comun Nr.		

	15/56/2008) Vor fi menţinute terasele existente pe terenurile agricole la 1 ianuarie 2007. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Arderea păsunilor permanente este permisă doar cu aprobarea prealabilă a autorităţii de mediu competente. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		

Cerinţe minime pentru pachetul 3.1 Managementul Crex crex

Cerinţe de agro-mediu	GAEC relevant	SMR relavant	Legislaţie
Nu vor fi realizate însămânţări de suprafaţă sau supraînsămânţări. Se pot face însămânţări cu specii din flora locală doar în cazurile când anumite porţiuni de pajişte se degradează sau sunt afectate accidental			
Cositul se poate efectua doar după data de 31 iulie. Cositul se va realiza dinspre interiorul parcelei spre exteriorul acesteia O bandă necosită sau nepăşuntă, lată de 3 metri, va fi lăsată pe marginile fiecărei parcele. Această bandă poate fi cosită sau păşunată după data de 1 septembrie. Masa vegetală cosită trebuie adunată de pe suprafaţa pajiştii nu mai târziu de două săptămâni de la efectuarea cositului	Pajiştile permanente trebuie să fie menţinute prin asigurarea unui nivel minim de păşunat sau cosit cel puţin o dată pe an. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		

Păşunatul se va efectua cu maximum 0.7 UVM pe hectar Păşunile inundate nu trebuie păşunate mai devreme de 2 săptămâni de la retragerea apelor.	Pajiştile permanente trebuie să fie menţinute prin asigurarea unui nivel minim de păşunat sau cosit cel puţin o dată pe an. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Vor fi menţinute terasele existente pe terenurile agricole la 1 ianuarie 2007. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Este interzisă tăierea copacilor solitari şi/sau a grupurilor de copaci pe terenurile agricole. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		
Utilizarea pesticidelor este interzisă	A se vedea pachetul 1 pajişti cu înaltă valoare naturală.	A se vedea pachetul 1 pajişti cu înaltă valoare naturală.	A se vedea pachetul 1 pajişti cu înaltă valoare naturală
Utilizarea fertilizanţilor este interzisă		A se vedea pachetul 1 pajişti cu înaltă valoare naturală.	A se vedea pachetul 1 pajişti cu înaltă valoare naturală.
Este interzis aratul sau discuitul pajiştilor aflate sub angajament	A se vedea pachetul 1 pajişti cu înaltă valoare naturală.		
Lucrările cu utilaje mecanizate nu sunt permise pe suprafaţa pajiştilor aflate sub angajament	A se vedea pachetul 2 agricultură tradiţională.		

Cerinţe minime managementul speciilor 3.2. Lanius minor şi Falco vespertinus

Cerinţe de agro-mediu	GAEC relevant	SMR relevant	Legislaţie
Nu vor fi realizate însămânţări de suprafaţă sau supraînsămânţări. Se pot face însămânţări cu specii din flora locală doar în cazurile când anumite porţiuni de pajişte se degradează sau sunt afectate accidental			
Cositul trebuie efectuat cel mai târziu până la data de 1 iulie	Pajiştile permanente trebuie să fie menţinute prin asigurarea unui nivel		

Cosirea va fi realizată în etape. O bandă necosită sau nepăşuntă, lată de 3 metri, va fi lăsată pe marginile fiecărei parcele. Această bandă poate fi cosită sau păşunată după data de 1 septembrie. Masa vegetală cosită trebuie adunată de pe suprafaţa pajiştii nu mai târziu de două săptămâni de la efectuarea cositului	minim de păşunat sau cosit cel puţin o dată pe an. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		
Păşunatul se va efectua cu maximum 1 UVM pe hectar Păşunile inundate nu trebuie păşunate mai devreme de 2 săptămâni de la retragerea apelor.	A se vedea pachetul 1 pajişti cu înaltă valoare naturală.		
Utilizarea pesticidelor este interzisă	A se vedea pachetul 1 pajişti cu înaltă valoare naturală.	A se vedea pachetul 1 pajişti cu înaltă valoare naturală.	A se vedea pachetul 1 pajişti cu înaltă valoare naturală.
Utilizarea fertilizanţilor este interzisă		A se vedea pachetul 1 pajişti cu înaltă valoare naturală.	A se vedea pachetul 1 pajişti cu înaltă valoare naturală.
Este interzis aratul sau discuitul pajiştilor aflate sub angajament	A se vedea pachetul 1 pajişti cu înaltă valoare naturală.		
Lucrările cu utilaje mecanizate nu sunt permise pe suprafaţa pajiştilor aflate sub angajament	A se vedea pachetul 2 agricultură tradiţională		

Cerinţe minime relevante pentru pachetul 4 Culturi Verzi

Cerinţe de agro-mediu	GAEC relevant	SMR relevant	Legislaţie
Semănarea culturilor verzi trebuie realizată până la sfârşitul lunii	Pe timpul iernii, terenul arabil trebuie să fie acoperit cu culturi de toamnă		

septembrie. Plantele ce pot fi utilizate ca şi culturi verzi sunt: mazărea, măzărichea, rapiţa, muştarul, lupinul, sulfina;	şi/sau să rămână nelucrat după recoltare pe cel puţin 20% din suprafaţa arabilă totală a fermei. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Lucrările solului pe terenul arabil cu panta mai mare de 12%, cultivat cu plante prăşitoare, se efectuează de-a lungul curbelor de nivel. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Se menţin terasele existente pe terenul agricol la data de 1 ianuarie 2007. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Floarea-soarelui nu se cultivă pe aceeaşi suprafaţă mai mult de 2 ani consecutivi. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Arderea miriştilor şi a resturilor vegetale pe terenul arabil este permisă numai cu acordul autorităţii competente pentru protecţia mediului. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Nu este permisă tăierea arborilor solitari şi/sau a grupurilor de arbori de pe terenul agricol. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Prevenirea instalării vegetaţiei nedorite pe terenurile agricole, în special pe cele care nu mai sunt exploatate pentru producţie. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		
Doar fertilizanţii organici pot fi utilizaţi înaintea înfiinţării culturilor verzi.		A se vedea pachetul 1 pajişti cu înaltă valoare naturală.	A se vedea pachetul 1 pajişti cu înaltă valoare naturală.

Utilizarea fertilizanţilor chimici pentru culturile verzi este interzisă;			
Biomasa formată trebuie să fie incorporată în sol cel târziu până la finalul lunii Martie. Lucrările agricole necesare pentru următoarea cultură pot începe doar după ce s-a realizat această acţiune.	Lucrările solului pe terenul arabil cu panta mai mare de 12%, cultivat cu plante prăşitoare, se efectuează de-a lungul curbelor de nivel. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008) Se menţin terasele existente pe terenul agricol la data de 1 ianuarie 2007. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		
Nu este permis aratul pajiştilor existente în fermă pe toata durata angajamentului	Romania should maintain the area covered with permanent pastures existing at national level on 1st January 2007.		
Pachetul poate fi aplicat pe o suprafaţă maximă de 80% din terenul arabil ce aparţine unei ferme.	Pe timpul iernii, terenul arabil trebuie să fie acoperit cu culturi de toamnă şi/sau să rămână nelucrat după recoltare pe cel puţin 20% din suprafaţa arabilă totală a fermei. (Ordinul Comun Nr. 15/56/2008)		

Cerinţe minime relevante pentru pachetul 5 agricultură ecologică

Cerinţe de agro-mediu	GAEC relevant *(Ordinul MADR/MMP nr. 30/147/2010)*	SMR relevant	Legislaţie
Terenurile agricole pentru care se încheie angajamente trebuie să fie înregistrate ca terenuri certificate în sistem ecologic de către un organism de inspecţie şi certificare autorizat, în conformitate cu Regulamentul 834/2007 (cu modificările ulterioare). Suprafeţele pentru care se încheie	GAEC 4 – Floarea soarelui nu se cultivă pe aceeaşi parcelă agricolă mai mult de 2 ani consecutiv. GAEC 9 – Nu este permisă tăierea arborilor solitari şi/sau a grupurilor de arbori de pe terenurile agricole.	**Fito sanitar** *(OG 1559/2004)* Este permisă utilizarea numai a acelor produse de protecţie a plantelor care au fost autorizate pentru vânzare şi numai în conformitate cu instrucţiunile de utilizare	**Folosirea îngrăşămintelor** *(Ordin Comun 1182/1270/2005)* Interzicerea folosirii fertilizatorilor neautorizaţi pentru vânzare. **Agricultură ecologică** *(OUG 34/2000)* Operatorii care produc produsele

angajamente în cadrul acestui pachet trebuie sa continue să fie înregistrate de către un organism de inspecţie şi certificare pe toată perioada angajamentului şi să continue sa fie utilizat conform metodelor de producţie ecologice în conformitate cu legislaţia naţională relevantă şi cu Regulamentul CE Nr. 834/2007 şi regulamentele care îl amendează.		**Cerinţe privind protecţia apei împotriva poluării cu nitraţi din agricultură** (cerinţe pentru zonele vulnerabile la nitraţi) *(Ordin Comun 1182/1270/2005)* Îngrăşămintele naturale aplicate nu pot conţine mai mult de 170 kg de azot (N) ca ingredient pur pe 1 ha de teren agricol. Fermierii trebuie să respecte perioadele în care aplicarea fertilizatorilor este interzisă. Fermierii trebuie să urmeze un plan de fertilizare.	ecologice au obligaţia de a-şi înregistra această activitate la Ministerul Agriculturii si Dezvoltării Rurale, prin compartimentul de specialitate, şi de a se supune controlului unui organism de inspectie şi certificare aprobat.

<u>Cerinţe minime relevante pentru pachetul 6 Pajişti importante pentru fluturi (Maculinea sp.)</u>

Cerinţe de agro-mediu	GAEC relevant	SMR relevant	Legislaţie
Utilizarea fertilizanţilor chimici este interzisă. Utilizarea tradiţională a gunoiului de grajd este permisă până în echivalentul a maxim 30 kg . N s.a./ha.		**Cerinţe privind protecţia apei împotriva poluării cu nitraţi din agricultură** (Ordin Comun 1182/1270/2005) (cerinţe pentru zonele vulnerabile la nitraţi) Ingrăşămintele naturale aplicate nu pot conţine mai mult de 170 kg de azot (N) substanţă activă pe 1 ha de teren agricol. Fermierii trebuie să respecte perioadele în care aplicarea fertilizatorilor este	**Folosirea îngrăşămintelor (Se aplică Regulamentul (CE) 2003/2003)** Interzicerea folosirii fertilizatorilor neautorizaţi pentru vânzare. (Ordin Comun 1182/1270/2005)

		interzisă. Aplicarea îngrăşămintelor pe terenurile cu pante abrupte trebuie realizată prin încorporarea îngrăşămintelor în sol şi luarea în considerarea a condiţiilor meteorologice. Nici un tip de îngrăşământ nu poate fi aplicat pe terenuri acoperite de zăpadă, pe terenuri cu apă în exces sau pe terenuri îngeţate. Nu vor fi folosiţi fertilizatori în apropierea resurselor de apă în conformitate cu următoarele indicaţii: - *Fertilizator solid – nu mai aproape de 6 m de apă.* - *Fertilizator lichid – nu mai aproape de 30 m de apă.* - *În apropierea staţiilor de captare a apei potabile, nu va fi folosit niciun tip de fertilizator la o distanţă mai mică de 100 m faţă de staţia de captare a apei.* Fermierii trebuie să se asigure că îngrăşămintele sunt distribuite uniform. Fermierii trebuie să urmeze un plan de fertilizare.	
Utilizarea pesticidelor este interzisă.	GAEC 10. Evitarea instalării vegetaţiei nedorite pe terenurile agricole, inclusiv pe terenurile care nu sunt folosite în scopul producţiei. (Ordinul comun MADR/MMP nr. 147/30/2010)	**Fito sanitar** *(OG 1559/2004)* Este permisă utilizarea numai a acelor produse de protecţie a plantelor care au fost autorizate pentru vânzare şi numai	**Protecţia plantelor** *(OG 4/1995)* Persoanele care folosesc produsele de protecţie a plantelor trebuie să fi calificate (să aibă o atestare

		în coformitate cu instrucţiunile de utilizare.	profesională). Persoanele care folosesc produsele de protecţie a plantelor clasificate ca având "toxicitate ridicată" sau ca "toxice" trebuie să fie înregistrate la serviciul special din cadrul poliţiei judeţene din raza de activitate. De asemenea, trebuie să fie înregistrate la unitatea sanitar-veterinară sau la inspectoratul judeţean pentru siguranţa muncii. Folosirea produselor de protecţie a plantelor poate fi realizată doar pentru scopul în care aceste produse au fost omologate doar conform instrucţiunilor de utilizare. Tratamentele cu produse de protecţie a plantelor nu sunt permise în zonele de protecţie a apelor, în zonele protejate, în zonele de protecţie sanitară, zonele de protecţie ecologică, precum şi în alte zone protejate stabilite de autorităţile competente.
Cositul poate începe doar după data de 25 august. Masa vegetală cosită trebuie adunată de pe suprafaţa pajiştii nu mai târziu de două săptămâni de la efectuarea cositului.	GAEC 7. Întreţinerea pajiştilor permanente prin asigurarea unui nivel minim de păşunat sau prin cosirea lor cel puţin o dată pe an. (Ordinul comun MADR/MMP nr. 147/30/2010) GAEC 8 Nu este permisă arderea vegetaţiei pajiştilor permanente. (Ordinul comun MADR/MMP nr.		

	147/30/2010)		
Păşunatul se efectuează cu maxim 0,7 UVM pe hectar. Păşunile inundate nu vor fi păşunate mai devreme de două săptămâni de la retragerea apelor.	GAEC 7. Întreţinerea pajiştilor permanente prin asigurarea unui nivel minim de păşunat sau prin cosirea lor cel puţin o dată pe an. (Ordinul comun MADR/MMP nr. 147/30/2010) GAEC 8. Nu este permisă arderea vegetaţiei pajiştilor permanente. (Ordinul comun MADR/MMP nr. 147/30/2010)		
Este interzis aratul sau discuitul pajiştilor aflate sub angajament.	GAEC 3. Se menţin terasele existente pe terenul agricol la data de 1 ianuarie 2007. GAEC 3 Se menţin terasele existente pe terenul agricol la data de 1 ianuarie 2007. (Ordinul comun MADR/MMP nr. 147/30/2010)		
Nu vor fi realizate însămânţări de suprafaţă sau supraînsămânţări. Se pot face însămânţări cu specii din flora locală doar în cazurile când anumite porţiuni de pajişte degradează sau sunt afectate accidental.			
Sunt interzise acţiunile care să conducă la accelerarea drenajului natural al pajiştilor aflate sub angajament.			

Cerinţe minime relevante pentru pachetul 7 Terenurilor arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roşu (Branta ruficollis)

Cerinţe de agro-mediu	GAEC relevant	SMR relevant	Legislaţie
În fiecare an de angajament, după data de 15 septembrie, trebuie înfiinţată o cultură de cereale de toamnă (grâu, orz,	GAEC 1. Pe timpul iernii, terenul arabil trebuie să fie acoperit cu culturi de toamnă şi/sau să rămână nelucrat după		

secară, triticale) sau de rapiţă. Însămânţarea cerealelor de toamnă (grâu, orz, secară, triticale) sau a rapiţei trebuie finalizată înainte de data de 15 octombrie.	recoltare pe cel puţin 20% din suprafaţa arabilă totală a fermei. GAEC 5. Nu este permisă arderea miriştilor şi a resturilor vegetale pe terenul arabil. GAEC 6. Nu este permisă efectuarea lucrării de arat în condiţii de umiditate excesivă a solului. GAEC 10. Evitarea instalării vegetaţiei nedorite pe terenurile agricole, inclusiv pe terenurile care nu sunt folosite în scopul producţiei. (Ordinul comun MADR/MMP nr. 147/30/2010)		
Parcelele angajate vor putea fi însămânţate cu porumb, dar nu mai târziu de data de 15 mai, iar porumbul nu va fi recoltat înainte de data de 15 septembrie, La recoltarea culturii de porumb este lăsată o suprafaţă de minim 5 % nerecoltată sau în situaţia în care nu este înfiinţată o cultură de porumb, în anul respectiv de angajament fermierul este obligat să asigure o cantitate de 100 kg de porumb boabe pe hectar, în cel puţin un punct de hrănire situat pe suprafaţa fiecărei parcele angajate, Pe perioada de 5 ani a angajamentelor	GAEC 5. Nu este permisă arderea miriştilor şi a resturilor vegetale pe terenul arabil. GAEC 6. Nu este permisă efectuarea lucrării de arat în condiţii de umiditate excesivă a solului. GAEC 10. Evitarea instalării vegetaţiei nedorite pe terenurile agricole, inclusiv pe terenurile care nu sunt folosite în scopul producţiei. (Ordinul comun MADR/MMP nr. 147/30/2010)		

este obligatorie înfiinţarea în cel puţin 2 ani a culturii de porumb pe timpul verii, În situaţia în care se înfiinţează o cultură de porumb, în anul respectiv, pe parcela angajată, cultura de toamnă este încorporată în sol până cel târziu la finalul lunii martie,			
Pesticidele şi fitostimulatorii (ingrăşămintele naturale) nu pot fi folosite în perioada cuprinsă între însămânţarea culturii de toamnă şi 15 martie;	A se vedea pachetul 1 pajişti cu înaltă valoare naturală.	A se vedea pachetul 1 pajişti cu înaltă valoare naturală.	A se vedea pachetul 1 pajişti cu înaltă valoare naturală.
Se interzic lucrările agricole în perioada 15 octombrie – 15 martie;			
Este interzisă folosirea metodelor de alungare şi/sau utilizarea otrăvurilor în perioada cuprinsă între 15 octombrie şi 31 martie;			În vederea protejarii speciilor de pasari migratoare este interzisă uciderea sau capturarea intentionata, indiferent de metoda utilizata. (OUG nr. 57/2007)
Păşunatul este interzis în perioada începând cu 15 octombrie, până în 15 martie pe parcelele aflate sub angajament,			
Este interzis aratul sau discuitul pajiştilor din cadrul fermei.	Obligaţia de a menţine suprafaţa de pajişti permanente la nivel naţional se îndeplineşte prin păstrarea raportului dintre suprafaţa terenurilor destinate pajiştilor permanente şi suprafaţa agricolă totală, declarate de fermieri în anul 2007, numit raport de referinţă. Dacă valoarea raportului dintre suprafaţa destinată pajiştilor permanente şi suprafaţa agricolă totală, calculată în anul de depunere a cererii de plată pe suprafaţă, numit raport		

	anual, scade cu mai mult de 10% din valoarea raportului de referinţă, se instituie măsuri pentru reconstituirea suprafeţelor de pajişti permanente la nivel de fermier, în conformitate cu prevederile art. 3 şi 4 din Regulamentul (CE) nr. 1.122/2009 al Comisiei din 30 noiembrie 2009 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 73/2009. (Ordinul comun MADR/MMP nr. 147/30/2010)		
Pachetul poate fi aplicat pe o suprafaţă maximă de 80% din terenul arabil ce aparţine unei ferme.	GAEC 1. Pe timpul iernii, terenul arabil trebuie să fie acoperit cu culturi de toamnă şi/sau să rămână nelucrat după recoltare pe cel puţin 20% din suprafaţa arabilă totală a fermei. (Ordinul comun MADR/MMP nr. 147/30/2010)		

4B2. Desemnarea zonelor eligibile în cadrul Măsurii 214 Plăţi de agro-mediu

Lista UAT eligibile în cadrul Pachetului 1 „Pajişti cu Înaltă Valoare Naturală" şi Pachetului 2 „Practici agricole tradiţionale"

REGIUNE	JUDEŢ	UAT NUTS 5	SIRUTA	TIP
7	ALBA	Abrud	1151	oraş
7		Aiud	1213	municipiu
7		Alba Iulia	1017	municipiu
7		Albac	2130	comună
7		Almaşu Mare	2309	comună
7		Arieşeni	2381	comună
7		Avram Iancu	2577	comună
7		Baia de Arieş	2915	oraş
7		Berghin	2988	comună
7		Bistra	3039	comună
7		Blaj	1348	municipiu
7		Blandiana	3397	comună
7		Bucerdea Grănoasă	9026	comună
7		Bucium	3459	comună
7		Câlnic	4106	comună
7		Câmpeni	1455	oraş
7		Cenade	3761	comună
7		Cergău	3805	comună
7		Ceru-Băcăinţi	3841	comună
7		Cetatea de Baltă	3958	comună
7		Ciugud	1071	comună
7		Ciuruleasa	4008	comună
7		Crăciunelu de Jos	4188	comună
7		Cricău	4142	comună
7		Cugir	1696	oraş
7		Cut	9019	comună
7		Daia Română	4240	comună
7		Doştat	4268	comună
7		Fărău	4302	comună
7		Galda de Jos	4366	comună
7		Gârbova	4482	comună
7		Gârda de Sus	4525	comună
7		Hopârta	4703	comună
7		Horea	4767	comună
7		Ighiu	4927	comună
7		Întregalde	4981	comună
7		Jidvei	5103	comună
7		Livezile	5167	comună
7		Lopadea Nouă	5210	comună
7		Lupşa	5336	comună
7		Meteş	5577	comună
7		Mihalţ	5700	comună
7		Mirăslău	5755	comună
7		Mogoş	5826	comună
7		Noşlac	6048	comună
7		Ocna Mureş	1794	oraş
7		Ocoliş	6119	comună
7		Ohaba	6164	comună

7		Pianu	6217	comună
7		Poiana Vadului	6271	comună
7		Ponor	6397	comună
7		Poşaga	6468	comună
7		Râmetea	6592	comună
7		Râmeţ	6627	comună
7		Rădeşti	6547	comună
7		Roşia de Secaş	6930	comună
7		Roşia Montană	6761	comună
7		Sâncel	7348	comună
7		Sântimbru	7384	comună
7		Sălciua	6976	comună
7		Sălişte a	7044	comună
7		Săsciori	7099	comună
7		Scărişoara	7197	comună
7		Sebeş	1874	municipiu
7		Sohodol	7446	comună
7		Stremţ	7767	comună
7		Şibot	7810	comună
7		Şona	7865	comună
7		Şpring	7945	comună
7		Şugag	8014	comună
7		Teiuş	8096	oraş
7		Unirea	8158	comună
7		Vadu Moţilor	8229	comună
7		Valea Lungă	8354	comună
7		Vidra	8425	comună
7		Vinţu de Jos	8826	comună
7		Zlatna	1936	oraş
5	ARAD	Almaş	9743	comună
5		Archiş	9832	comună
5		Bârsa	10051	comună
5		Bârzava	10104	comună
5		Bata	9887	comună
5		Birchiş	10006	comună
5		Bocsig	10195	comună
5		Brazii	10239	comună
5		Buteni	10293	comună
5		Cărand	10346	comună
5		Chisindia	10417	comună
5		Conop	10453	comună
5		Dezna	10649	comună
5		Dieci	10701	comună
5		Dorgoş	10765	comună
5		Gurahonţ	10943	comună
5		Hălmagiu	11058	comună
5		Hălmăgel	11174	comună
5		Hăşmaş	11236	comună
5		Igneşti	11307	comună
5		Moneasa	11478	comună
5		Petriş	11664	comună
5		Pleşcuţa	11762	comună
5		Săvârşin	11842	comună
5		Sebiş	9690	oraş
5		Şilindia	12288	comună
5		Şiştarovăţ	12402	comună

5		Tauţ	12457	comună
5		Vârfurile	12689	comună
5		Vărădia de Mureş	12572	comună
3	ARGEŞ	Albeştii De Muscel	13891	comună
3		Arefu	14049	comună
3		Bogaţi	14584	comună
3		Boţeşti	14726	comună
3		Bughea de Sus	20063	comună
3		Cetăţeni	15402	comună
3		Corbeni	15741	comună
3		Dâmbovicioara	16329	comună
3		Davideşti	16285	comună
3		Dobreşti	16427	comună
3		Dragoslavele	16472	comună
3		Hârtieşti	16659	comună
3		Lereşti	16908	comună
3		Mihăeşti	17254	comună
3		Nucşoara	17771	comună
3		Priboieni	18242	comună
3		Rucăr	18527	comună
3		Sălătrucu	18554	comună
3		Stoeneşti	18858	comună
3		Valea Mare Pravăţ	13524	comună
3		Vultureşti	20055	comună
3		Zgripceşti	14352	comună
1	BACĂU	Agăş	21007	comună
1		Ardeoani	21098	comună
1		Asău	21123	comună
1		Balcani	21196	comună
1		Bârsăneşti	21454	comună
1		Bereşti-Tazlău	21338	comună
1		Berzunţi	21418	comună
1		Bogdăneşti	21560	comună
1		Brusturoasa	21597	comună
1		Caşin	21720	comună
1		Comăneşti	20821	oraş
1		Dărmăneşti	22166	oraş
1		Dofteana	22380	comună
1		Ghimeş-Făget	22718	comună
1		Helegiu	22898	comună
1		Livezi	23289	comună
1		Măgireşti	23387	comună
1		Mănăstirea Caşin	23449	comună
1		Moineşti	20876	municipiu
1		Oituz	23797	comună
1		Palanca	23975	comună
1		Pârgăreşti	24276	comună
1		Pârjol	24338	comună
1		Poduri	24631	comună
1		Sănduleni	25148	comună
1		Scorţeni	25291	comună
1		Slănic-Moldova	20910	oraş
1		Solonţ	25488	comună
1		Strugari	25629	comună
1		Târgu Ocna	20965	oraş
1		Târgu Trotuş	25825	comună

1		Zemeş	26289	comună
6	BIHOR	Beiuş	26804	municipiu
6		Budureasa	27846	comună
6		Bulz	27935	comună
6		Bunteşti	27971	comună
6		Câmpani	28709	comună
6		Căbeşti	28077	comună
6		Cărpinet	28193	comună
6		Criştioru de Jos	28889	comună
6		Curăţele	28941	comună
6		Drăgăneşti	29243	comună
6		Finiş	29403	comună
6		Lazuri de Beiuş	29760	comună
6		Lunca	29948	comună
6		Nucet	26920	oraş
6		Pietroasa	30336	comună
6		Pocola	30416	comună
6		Remetea	30719	comună
6		Rieni	30773	comună
6		Roşia	30844	comună
6		Ştei	26840	oraş
6		Tărcaia	31609	comună
6		Uileacu de Beiuş	31921	comună
6		Vaşcău	27007	oraş
6	BISTRIŢA-NĂSĂUD	Bistriţa Bârgăului	32633	comună
6		Căianu Mic	32811	comună
6		Cetate	32884	comună
6		Chiuza	33122	comună
6		Ciceu-Giurgeşti	32955	comună
6		Coşbuc	33177	comună
6		Dumitriţa	179686	comună
6		Feldru	33248	comună
6		Galaţii Bistriţei	33275	comună
6		Ilva Mare	33337	comună
6		Ilva Mica	33364	comună
6		Josenii Bârgăului	33382	comună
6		Leşu	33514	comună
6		Livezile	33541	comună
6		Lunca Ilvei	33603	comună
6		Maieru	33621	comună
6		Măgura Ilvei	33729	comună
6		Mărişelu	33765	comună
6		Monor	33952	comună
6		Năsăud	32544	oraş
6		Negrileşti	179659	comună
6		Nimigea	33989	comună
6		Parva	34155	comună
6		Poiana Ilvei	179720	comună
6		Prundu Bârgăului	34235	comună
6		Rebra	34262	comună
6		Rebrişoara	34280	comună
6		Rodna	34333	comună
6		Romuli	34360	comună
6		Runcu Salvei	179944	comună
6		Salva	34397	comună
6		Sângeorz-Băi	32599	oraş

6		Spermezeu	34547	comună
6		Şanţ	34618	comună
6		Şieu	34645	comună
6		Şieuţ	34850	comună
6		Târlişua	35152	comună
6		Telciu	35054	comună
6		Tiha Bârgăului	35090	comună
6		Zagra	35429	comună
7	BRAŞOV	Apaţa	40526	comună
7		Augustin	42498	comună
7		Beclean	40544	comună
7		Bod	40606	comună
7		Bran	40633	comună
7		Budila	40688	comună
7		Buneşti	40704	comună
7		Caţa	40768	comună
7		Cincu	40820	comună
7		Codlea	40241	municipiu
7		Comana	40857	comună
7		Crizbav	42456	comună
7		Drăguş	42480	comună
7		Dumbrăviţa	40928	comună
7		Făgăraş	40278	municipiu
7		Feldioara	40955	comună
7		Fundata	40991	comună
7		Hârseni	41113	comună
7		Hălchiu	41033	comună
7		Hoghiz	41177	comună
7		Holbav	42472	comună
7		Homorod	41248	comună
7		Jibert	41284	comună
7		Lisa	41346	comună
7		Mândra	41417	comună
7		Măieruş	41382	comună
7		Moieciu	41471	comună
7		Ormeniş	41541	comună
7		Părău	41578	comună
7		Poiana Mărului	41621	comună
7		Predeal	40303	oraş
7		Racoş	41701	comună
7		Râşnov	40367	oraş
7		Recea	41738	comună
7		Rupea	40394	oraş
7		Sâmbata de Sus	42464	comună
7		Săcele	40438	municipiu
7		Şercaia	41818	comună
7		Şinca Nouă	42449	comună
7		Şinca Veche	41854	comună
7		Şoarş	41943	comună
7		Tărlungeni	42003	comună
7		Teliu	42058	comună
7		Ticuşu	42076	comună
7		Ucea de Jos	42101	comună
7		Ungra	42156	comună
7		Vama Buzăului	42183	comună
7		Viştea	42236	comună

7		Voila	42307	comună
7		Vulcan	42398	comună
7		Zărneşti	40492	oraş
2	BUZĂU	Beceni	45003	comună
2		Berca	45101	comună
2		Bisoca	45245	comună
2		Bozioru	45389	comună
2		Brăeşti	45539	comună
2		Buda	45673	comună
2		Calvini	45753	comună
2		Căneşti	45888	comună
2		Cătina	45959	comună
2		Chiliile	46108	comună
2		Chiojdu	46180	comună
2		Cislău	46313	comună
2		Colţi	46439	comună
2		Cozieni	46554	comună
2		Gura Teghii	47079	comună
2		Lopătari	47186	comună
2		Mânzăleşti	47630	comună
2		Măgura	47337	comună
2		Mărgăriteşti	47417	comună
2		Murgeşti	47818	comună
2		Nehoiu	47916	oraş
2		Odăile	48021	comună
2		Pardoşi	48165	comună
2		Pârscov	48557	comună
2		Pănătău	48227	comună
2		Pătârlagele	48325	oraş
2		Săruleşti	49233	comună
2		Scorţoasa	49313	comună
2		Siriu	49484	comună
2		Tisău	49643	comună
2		Unguriu	50549	comună
2		Valea Salciei	50068	comună
2		Vintilă Vodă	50228	comună
2		Vipereşti	50326	comună
5	CARAŞ-SEVERIN	Anina	50889	oraş
5		Armeniş	51243	comună
5		Băile Herculane	50923	oraş
5		Bănia	51305	comună
5		Băuţar	51332	comună
5		Berlişte	51387	comună
5		Berzasca	51449	comună
5		Bocşa	50969	oraş
5		Bolvaşniţa	51546	comună
5		Bozovici	51573	comună
5		Brebu	51626	comună
5		Brebu Nou	51662	comună
5		Buchin	51699	comună
5		Bucoşniţa	51751	comună
5		Caransebeş	51010	municipiu
5		Caraşova	51804	comună
5		Cărbunari	51840	comună
5		Ciclova Română	51948	comună
5		Ciuchici	51984	comună

5		Ciudanoviţa	52035	comună
5		Constantin Daicoviciu	51877	comună
5		Copăcele	52062	comună
5		Cornea	52115	comună
5		Cornereva	52160	comună
5		Coronini	53489	comună
5		Dalboşeţ	52570	comună
5		Doclin	52650	comună
5		Dognecea	52696	comună
5		Domaşnea	52721	comună
5		Eftimie Murgu	53700	comună
5		Ezeriş	52758	comună
5		Fârliug	52785	comună
5		Forotic	52856	comună
5		Gârnic	52909	comună
5		Glimboca	52936	comună
5		Goruia	52954	comună
5		Grădinari	52990	comună
5		Iablaniţa	53023	comună
5		Lăpuşnicel	53069	comună
5		Lăpuşnicu Mare	53103	comună
5		Luncaviţa	53130	comună
5		Lupac	53167	comună
5		Marga	53210	comună
5		Mehadia	53274	comună
5		Mehadica	53327	comună
5		Moldova Nouă	51056	oraş
5		Naidăş	53345	comună
5		Obreja	53372	comună
5		Ocna de Fier	50987	comună
5		Oraviţa	51118	oraş
5		Oţelu Roşu	51207	oraş
5		Păltiniş	53425	comună
5		Pojejena	53513	comună
5		Prigor	53577	comună
5		Ramna	53639	comună
5		Răcăşdia	53675	comună
5		Reşiţa	50790	municipiu
5		Rusca Montană	53728	comună
5		Sacu	53755	comună
5		Sasca Montană	53791	comună
5		Sicheviţa	53853	comună
5		Slatina-Timiş	54056	comună
5		Socol	54109	comună
5		Şopotu Nou	54163	comună
5		Târnova	54350	comună
5		Teregova	54270	comună
5		Ticvaniu Mare	54305	comună
5		Topleţ	54387	comună
5		Turnu Ruieni	54412	comună
5		Văliug	54485	comună
5		Vărădia	54500	comună
5		Vrani	54573	comună
5		Zăvoi	54617	comună
5		Zorlenţu Mare	54699	comună
6	CLUJ	Aghireşu	55473	comună

6		Aşchileu	55776	comună
6		Baciu	55838	comună
6		Băişoara	55918	comună
6		Beliş	56014	comună
6		Bobâlna	56096	comună
6		Câţcău	57314	comună
6		Călăţele	56461	comună
6		Căpuşu Mare	56568	comună
6		Căşeiu	56666	comună
6		Chiuieşti	57083	comună
6		Ciucea	57163	comună
6		Ciurila	57225	comună
6		Floreşti	57706	comună
6		Gârbău	57948	comună
6		Gilău	57902	comună
6		Huedin	55446	oraş
6		Iara	58008	comună
6		Izvoru Crişului	58204	comună
6		Măguri-Răcătău	58357	comună
6		Mănăstireni	58393	comună
6		Mărgău	58464	comună
6		Mărişel	58534	comună
6		Moldoveneşti	58721	comună
6		Negreni	60169	comună
6		Petreştii de Jos	58918	comună
6		Poieni	59041	comună
6		Recea-Cristur	59130	comună
6		Rişca	59238	comună
6		Sâncraiu	59434	comună
6		Sânpaul	59586	comună
6		Săcuieu	59283	comună
6		Săvădisla	59327	comună
6		Vad	59942	comună
6		Valea Ierii	60026	comună
6		Vultureni	60099	comună
7	COVASNA	Aita Mare	63777	comună
7		Araci	64942	comună
7		Baraolt	63447	oraş
7		Barcani	63633	comună
7		Băţanii	63802	comună
7		Belin	63866	comună
7		Bixad	65121	comună
7		Bodoc	63893	comună
7		Brăduţ	64041	comună
7		Breţcu	64096	comună
7		Dobârlău	64265	comună
7		Estelnic	65154	comună
7		Hăghig	64390	comună
7		Întorsura Buzăului	63580	oraş
7		Lemnia	64461	comună
7		Malnaş	64504	comună
7		Mereni	65105	comună
7		Micfalău	65139	comună
7		Ojdula	64602	comună
7		Poian	64719	comună
7		Sânzieni	64826	comună

7		Sita Buzăului	63688	comună
7		Târgu Secuiesc	63740	municipiu
7		Turia	64871	comună
7		Valea Crişului	64906	comună
7		Valea Mare	65099	comună
7		Vârghiş	64997	comună
3	DÂMBOVIŢA	Bărbuleţu	66223	comună
3		Bezdead	66330	comună
3		Brăneşti	66009	comună
3		Buciumeni	66438	comună
3		Cândeşti	66526	comună
3		Cobia	66580	comună
3		Doiceşti	65413	comună
3		Fieni	65609	oraş
3		Glodeni	67522	comună
3		Hulubeşti	67675	comună
3		Iedera	65869	comună
3		Ludeşti	67835	comună
3		Malu Cu Flori	67942	comună
3		Măneşti	68002	comună
3		Moreni	65841	municipiu
3		Moroeni	68182	comună
3		Moţăieni	65645	comună
3		Ocniţa	68324	comună
3		Pietrari	179908	comună
3		Pietroşiţa	68404	comună
3		Pucheni	68565	comună
3		Pucioasa	65921	oraş
3		Râu Alb	179917	comună
3		Runcu	68716	comună
3		Şotânga	65477	comună
3		Tătărani	68921	comună
3		Valea Lungă	69063	comună
3		Vârfuri	69447	comună
3		Văleni-Dâmboviţa	69303	comună
3		Vişineşti	69394	comună
3		Voineşti	69526	comună
3		Vulcana-Băi	69615	comună
3		Vulcana-Pandele	179640	comună
4	GORJ	Arcani	78668	comună
4		Baia de Fier	78711	comună
4		Bumbeşti-Jiu	79308	oraş
4		Bumbeşti-Piţic	79362	comună
4		Crasna	79834	comună
4		Leleşti	80677	comună
4		Muşeteşti	80908	comună
4		Novaci	78258	oraş
4		Padeş	81095	comună
4		Peştişani	81184	comună
4		Polovragi	81380	comună
4		Runcu	81576	comună
4		Schela	81987	comună
4		Stăneşti	82136	comună
4		Tismana	82430	oraş
4		Turcineşti	78089	comună
7	HARGHITA	Atid	83785	comună

7	Avrămeşti	83847	comună
7	Băile Tuşnad	83428	oraş
7	Bălan	83464	oraş
7	Bilbor	83936	comună
7	Borsec	83491	oraş
7	Brădeşti	83151	comună
7	Cârţa	84102	comună
7	Căpâlniţa	83963	comună
7	Ciceu	86461	comună
7	Ciucsângeorgiu	83981	comună
7	Ciumani	84086	comună
7	Corbu	84148	comună
7	Corund	84175	comună
7	Cozmeni	86446	comună
7	Cristuru Secuiesc	83525	oraş
7	Dârjiu	84380	comună
7	Dăneşti	84237	comună
7	Dealu	84264	comună
7	Ditrău	84344	comună
7	Feliceni	83197	comună
7	Frumoasa	84415	comună
7	Gălăuţaş	84460	comună
7	Gheorgheni	83561	municipiu
7	Joseni	84558	comună
7	Lăzarea	84594	comună
7	Leliceni	86479	comună
7	Lueta	84629	comună
7	Lunca de Jos	84656	comună
7	Lunca de Sus	84754	comună
7	Lupeni	84825	comună
7	Mădăraş	86438	comună
7	Mărtiniş	84923	comună
7	Mereşti	85056	comună
7	Miercurea Ciuc	83320	municipiu
7	Mihăileni	85074	comună
7	Mugeni	85127	comună
7	Ocland	85243	comună
7	Odorheiu Secuiesc	83133	municipiu
7	Păuleni-Ciuc	83375	comună
7	Plăieşii de Jos	85289	comună
7	Porumbeni	86487	comună
7	Praid	85341	comună
7	Racu	86495	comună
7	Remetea	85412	comună
7	Sâncrăieni	85680	comună
7	Sândominic	85760	comună
7	Sânmartin	85788	comună
7	Sânsimion	85840	comună
7	Sântimbru	86519	comună
7	Satu Mare	86501	comună
7	Săcel	85467	comună
7	Sărmaş	85528	comună
7	Secuieni	85582	comună
7	Siculeni	85626	comună
7	Subcetate	85877	comună
7	Suseni	85920	comună

7		Şimoneşti	85984	comună
7		Tomeşti	86453	comună
7		Topliţa	83632	municipiu
7		Tulgheş	86133	comună
7		Tuşnad	86188	comună
7		Ulieş	86222	comună
7		Vărşag	86311	comună
7		Vlăhiţa	83749	oraş
7		Voşlăbeni	86339	comună
7		Zetea	86366	comună
5	HUNEDOARA	Aninoasa	87219	oraş
5		Baia de Criş	87745	comună
5		Balşa	87843	comună
5		Baru	87996	comună
5		Băcia	88047	comună
5		Băiţa	88092	comună
5		Băniţa	87246	comună
5		Bătrâna	88216	comună
5		Beriu	88261	comună
5		Blăjeni	88350	comună
5		Boşorod	88449	comună
5		Brad	87291	municipiu
5		Brănişca	88546	comună
5		Bretea Română	88644	comună
5		Buceş	88788	comună
5		Bucureşci	88868	comună
5		Bulzeştii de Sus	88920	comună
5		Bunila	89026	comună
5		Burjuc	89080	comună
5		Cârjiţi	86749	comună
5		Călan	87424	oraş
5		Cerbăl	89151	comună
5		Certeju de Sus	89240	comună
5		Crişcior	87362	comună
5		Densuş	89348	comună
5		Deva	86687	municipiu
5		Dobra	89428	comună
5		General Berthelot	91731	comună
5		Geoagiu	89561	oraş
5		Ghelari	86883	comună
5		Gurasada	89687	comună
5		Haţeg	87576	oraş
5		Hărău	89801	comună
5		Hunedoara	86810	municipiu
5		Ilia	89856	comună
5		Lăpugiu de Jos	89954	comună
5		Lelese	90066	comună
5		Lunca Cernii de Jos	90119	comună
5		Luncoiu de Jos	90208	comună
5		Lupeni	87059	municipiu
5		Mărtineşti	90262	comună
5		Orăştie	87638	municipiu
5		Orăştioara de Sus	90342	comună
5		Pestişu Mic	90431	comună
5		Petrila	87077	oraş
5		Petroşani	86990	municipiu

5		Pui	90538	comună
5		Rapoltu Mare	90663	comună
5		Râu de Mori	90878	comună
5		Răchitova	90725	comună
5		Ribiţa	90805	comună
5		Romos	90994	comună
5		Sântămăria-Orlea	91232	comună
5		Sarmizegetusa	91054	comună
5		Sălaşu de Sus	91116	comună
5		Simeria	87665	oraş
5		Şoimuş	91330	comună
5		Teliucu Inferior	86936	comună
5		Tomeşti	91447	comună
5		Topliţa	91535	comună
5		Toteşti	91624	comună
5		Turdaş	91688	comună
5		Uricani	87139	oraş
5		Vaţa de Jos	91795	comună
5		Vălişoara	91937	comună
5		Veţel	91982	comună
5		Vorţa	92097	comună
5		Vulcan	87175	municipiu
5		Zam	92177	comună
6	MARAMUREŞ	Baia Sprie	106684	oraş
6		Bârsana	107314	comună
6		Băiuţ	107154	comună
6		Bistra	107270	comună
6		Bocicoiu Mare	107350	comună
6		Bogdan Vodă	107403	comună
6		Boiu Mare	107430	comună
6		Borşa	106746	oraş
6		Botiza	107485	comună
6		Budeşti	107519	comună
6		Câmpulung la Tisa	107715	comună
6		Cavnic	106782	oraş
6		Călineşti	107546	comună
6		Cerneşti	107582	comună
6		Coaş	179837	comună
6		Copalnic-Mănăştur	107733	comună
6		Coroieni	107868	comună
6		Cupşeni	107920	comună
6		Deseşti	107975	comună
6		Dragomireşti	108017	oraş
6		Dumbrăviţa	108035	comună
6		Giuleşti	108151	comună
6		Groşi	106363	comună
6		Groşii ţibleşuşui	179622	comună
6		Ieud	108204	comună
6		Lăpuş	108222	comună
6		Leordina	108240	comună
6		Moisei	108348	comună
6		Ocna şugatag	108400	comună
6		Onceşti	179864	comună
6		Petrova	108455	comună
6		Poienile de sub Munte	108473	comună
6		Poienile Izei	179604	comună

6		Remetea Chioarului	108491	comună
6		Remeţi	108552	comună
6		Repedea	108598	comună
6		Rona de Jos	108614	comună
6		Rona de Sus	108632	comună
6		Rozavlea	108669	comună
6		Ruscova	108696	comună
6		Sarasău	106620	comună
6		Săcel	108874	comună
6		Săliştea de Sus	108892	oraş
6		Săpânţa	108945	comună
6		Sighetu Marmaţiei	106559	municipiu
6		Strâmtura	109005	comună
6		Suciu de Sus	109041	comună
6		Şieu	179613	comună
6		Şiseşti	109096	comună
6		Şomcuţa Mare	109176	oraş
6		Târgu Lăpuş	106817	oraş
6		Vadu Izei	106648	comună
6		Valea Chioarului	109354	comună
6		Vima Mică	109425	comună
6		Vişeu de Jos	109504	comună
6		Vişeu de Sus	106979	oraş
4	MEHEDINŢI	Baia de Aramă	109924	oraş
4		Bala	110296	comună
4		Balta	110456	comună
4		Bâlvăneşti	110688	comună
4		Broşteni	110875	comună
4		Căzăneşti	111097	comună
4		Cireşu	111220	comună
4		Dubova	112904	comună
4		Eşelniţa	112245	comună
4		Floreşti	111685	comună
4		Godeanu	111818	comună
4		Husnicioara	112129	comună
4		Ilovăţ	112263	comună
4		Iloviţa	112334	comună
4		Isverna	112370	comună
4		Malovăţ	112664	comună
4		Obârşia-Cloşani	110027	comună
4		Orşova	110063	municipiu
4		Podeni	112959	comună
4		Ponoarele	112995	comună
4		Sviniţa	113607	comună
4		Şişeşti	113625	comună
4		Şovarna	113698	comună
7	MUREŞ	Acăţari	114970	comună
7		Albeşti	114603	comună
7		Aluniş	115147	comună
7		Apold	115183	comună
7		Bahnea	115307	comună
7		Bălăuşeri	115637	comună
7		Beica de Jos	115708	comună
7		Bereni	120511	comună
7		Bichiş	115771	comună
7		Brâncoveneşti	115897	comună

7		Chibed	120478	comună
7		Chiheru de Jos	116126	comună
7		Coroisânmărtin	116171	comună
7		Corunca	120487	comună
7		Crăciuneşti	116288	comună
7		Daneş	116493	comună
7		Deda	116545	comună
7		Eremitu	116590	comună
7		Ernei	116652	comună
7		Fântânele	116796	comună
7		Găleşti	116867	comună
7		Gheorghe Doja	116983	comună
7		Ghindari	117042	comună
7		Gorneşti	117177	comună
7		Gurghiu	117319	comună
7		Hodac	117426	comună
7		Hodoşa	117505	comună
7		Ibăneşti	117550	comună
7		Ideciu de Jos	117783	comună
7		Livezeni	117925	comună
7		Lunca Bradului	118058	comună
7		Măgherani	118094	comună
7		Miercurea Nirajului	118281	oraş
7		Nadeş	118469	comună
7		Neaua	118511	comună
7		Păsăreni	118753	comună
7		Petelea	118799	comună
7		Răstoliţa	118931	comună
7		Ruşii-Munţi	119153	comună
7		Sângeorgiu de Mureş	114417	comună
7		Sângeorgiu de Pădure	119331	oraş
7		Saschiz	119206	comună
7		Sărăţeni	120496	comună
7		Sighişoara	114514	municipiu
7		Solovăstru	119590	comună
7		Sovata	114854	oraş
7		Stânceni	119625	comună
7		Suplac	119661	comună
7		Vânători	120254	comună
7		Vărgata	120076	comună
7		Vătava	120138	comună
7		Veţca	120174	comună
7		Viişoara	120218	comună
7		Zagăr	120343	comună
1	NEAMŢ	Agapia	121108	comună
1		Alexandru cel Bun	124938	comună
1		Bălţăteşti	121242	comună
1		Bicaz	120968	oraş
1		Bicaz-Chei	121297	comună
1		Bicazu Ardelean	121340	comună
1		Borca	121652	comună
1		Ceahlău	122025	comună
1		Crăcăoani	122187	comună
1		Dămuc	122249	comună
1		Farcaşa	122551	comună
1		Gârcina	122828	comună

1		Grinţieş	122864	comună
1		Hangu	122953	comună
1		Negresti	125169	comună
1		Pângaraţi	123601	comună
1		Pipirig	123521	comună
1		Poiana Teiului	123790	comună
1		Tarcău	124493	comună
1		Taşca	124563	comună
1		Tazlău	124616	comună
1		Vânători-Neamţ	125016	comună
3	PRAHOVA	Adunaţi	131899	comună
3		Aluniş	131988	comună
3		Ariceştii Zeletin	132137	comună
3		Azuga	130954	oraş
3		Bătrâni	136278	comună
3		Bertea	132342	comună
3		Breaza	131103	oraş
3		Brebu	132404	comună
3		Buşteni	131210	oraş
3		Câmpina	131256	municipiu
3		Cărbuneşti	132486	comună
3		Ceraşu	132574	comună
3		Comarnic	131336	oraş
3		Cornu	132805	comună
3		Cosminele	132841	comună
3		Drajna	132896	comună
3		Gornet	133562	comună
3		Gura Vitioarei	131835	comună
3		Izvoarele	133795	comună
3		Lapoş	133919	comună
3		Maneciu	134096	comună
3		Păcureţi	134336	comună
3		Poiana Câmpina	131274	comună
3		Poseşti	134648	comună
3		Predeal-Sărari	134755	comună
3		Proviţa de Jos	134853	comună
3		Proviţa de Sus	134899	comună
3		Scorţeni	135164	comună
3		Secăria	135226	comună
3		Sinaia	131540	oraş
3		Slănic	131577	oraş
3		Starchiojd	135315	comună
3		Surani	135404	comună
3		Şotrile	135547	comună
3		Ştefeşti	135618	comună
3		Talea	135654	comună
3		Teişani	135725	comună
3		Telega	135789	comună
3		Vâlcăneşti	136198	comună
3		Valea Doftanei	136107	comună
3		Vălenii de Munte	131817	oraş
3		Vărbilău	136134	comună
6	SĂLAJ	Agrij	139937	comună
6		Almaşu	139982	comună
6		Băbeni	140084	comună
6		Bălan	140146	comună

6		Buciumi	140379	comună
6		Cizer	140547	comună
6		Creaca	140672	comună
6		Cristolţ	140770	comună
6		Cuzăplac	140869	comună
6		Dragu	141027	comună
6		Fildu de Jos	141081	comună
6		Gâlgău	141134	comună
6		Gârbou	141232	comună
6		Hida	141447	comună
6		Horoatu Crasnei	141535	comună
6		Ileanda	141580	comună
6		Letca	141786	comună
6		Lozna	141884	comună
6		Poiana Blenchii	142373	comună
6		Românaşi	142426	comună
6		Rus	142499	comună
6		Sâg	142612	comună
6		Sânmihaiu Almaşului	142676	comună
6		Surduc	142774	comună
6		Şimişna	179695	comună
6		Treznea	179631	comună
6		Zalha	143067	comună
6		Zimbor	143147	comună
6	SATU MARE	Bixad	137069	comună
6		Cămărzana	137274	comună
6		Certeze	137407	comună
6		Negreşti-Oaş	136599	oraş
6		Târşolţ	139143	comună
6		Vama	139330	comună
7	SIBIU	Agnita	143682	oraş
7		Alma	146012	comună
7		Alţina	143888	comună
7		Apoldu de Jos	143922	comună
7		Arpaşu de Jos	143959	comună
7		Aţel	143995	comună
7		Avrig	144054	oraş
7		Axente Sever	144116	comună
7		Bârghiş	144232	comună
7		Bazna	144152	comună
7		Biertan	144198	comună
7		Blăjel	144303	comună
7		Boiţa	146021	comună
7		Brateiu	144349	comună
7		Brădeni	144376	comună
7		Bruiu	144410	comună
7		Cârţa	144508	comună
7		Cârţişoara	144535	comună
7		Chirpăr	144456	comună
7		Cisnădie	143735	oraş
7		Copşa Mică	143771	oraş
7		Cristian	143487	comună
7		Dârlos	144553	comună
7		Dumbrăveni	143806	oraş
7		Gura Râului	144599	comună
7		Hoghilag	144615	comună

7		Iacobeni	144651	comună
7		Jina	144713	comună
7		Laslea	144731	comună
7		Loamneş	144795	comună
7		Ludoş	144866	comună
7		Marpod	144893	comună
7		Mediaş	143619	municipiu
7		Merghindeal	144964	comună
7		Micăsasa	144991	comună
7		Miercurea Sibiului	144928	oraş
7		Mihăileni	145042	comună
7		Moşna	145104	comună
7		Nocrich	145140	comună
7		Ocna Sibiului	143851	oraş
7		Orlat	145202	comună
7		Păuca	145220	comună
7		Poiana Sibiului	145275	comună
7		Poplaca	143502	comună
7		Porumbacu de Jos	145293	comună
7		Racoviţa	145355	comună
7		Râu Sadului	145382	comună
7		Răşinari	143520	comună
7		Roşia	145408	comună
7		Sadu	145471	comună
7		Sălişte	145499	oraş
7		Sibiu	143450	municipiu
7		Slimnic	145603	comună
7		Şeica Mare	145667	comună
7		Şeica Mică	145738	comună
7		Şelimbăr	143557	comună
7		Şura Mare	145765	comună
7		Şura Mică	145792	comună
7		Târnava	143646	comună
7		Tălmaciu	145827	oraş
7		Tilişca	145907	comună
7		Turnu Roşu	145934	comună
7		Valea Viilor	145961	comună
7		Vurpăr	145998	comună
1	SUCEAVA	Breaza	147205	comună
1		Brodina	147241	comună
1		Broşteni	147358	oraş
1		Câmpulung Moldovenesc	146502	municipiu
1		Capu Câmpului	151503	comună
1		Cârlibaba	147713	comună
1		Ciocăneşti	151451	comună
1		Comăneşti	151433	comună
1		Coşna	151497	comună
1		Crucea	147884	comună
1		Dorna Candrenilor	148202	comună
1		Dorna-Arini	148131	comună
1		Frasin	148612	oraş
1		Frumosu	148729	comună
1		Fundu Moldovei	148765	comună
1		Gura Humorului	146584	oraş
1		Iacobeni	149138	comună
1		Izvoarele Sucevei	149183	comună

1		Mălini	149316	comună
1		Mănăstirea Humorului	149370	comună
1		Moldova-Suliţa	149502	comună
1		Moldoviţa	149539	comună
1		Ostra	149655	comună
1		Panaci	149682	comună
1		Pârteştii de Jos	149780	comună
1		Pârteştii de Sus	147526	comună
1		Păltinoasa	149753	comună
1		Poiana Stampei	149851	comună
1		Pojorâta	149931	comună
1		Putna	150043	comună
1		Râşca	150114	comună
1		Sadova	150178	comună
1		Slatina	150258	comună
1		Straja	150294	comună
1		Stulpicani	150356	comună
1		Suceviţa	150418	comună
1		Şaru Dornei	150445	comună
1		Ulma	150702	comună
1		Valea Moldovei	150891	comună
1		Vama	150935	comună
1		Vatra Dornei	146744	municipiu
1		Vatra Moldoviţei	150980	comună
1		Vicovu de Jos	151077	comună
1		Vicovu de Sus	151095	oraş
1		Voitinel	151558	comună
5	TIMIŞ	Bara	155662	comună
5		Bârna	155957	comună
5		Bethausen	155840	comună
5		Bogda	156035	comună
5		Brestovăţ	156151	comună
5		Curtea	156589	comună
5		Dumbrava	156767	comună
5		Fârdea	156927	comună
5		Făget	156801	oraş
5		Margina	157585	comună
5		Mănăştiur	157736	comună
5		Nădrag	157898	comună
5		Ohaba Lungă	157969	comună
5		Pietroasa	158136	comună
5		Secaş	158608	comună
5		Sudriaş	159071	comună
5		Tomeşti	158895	comună
4	VÂLCEA	Băile Olăneşti	167696	oraş
4		Bărbăteşti	168559	comună
4		Berislăveşti	168675	comună
4		Boişoara	168755	comună
4		Brezoi	167794	oraş
4		Bujoreni	168880	comună
4		Câineni	169119	comună
4		Călimăneşti	167909	oraş
4		Costeşti	169253	comună
4		Dăeşti	169351	comună
4		Horezu	168041	oraş
4		Malaia	171021	comună

4		Muereasca	171539	comună
4		Păuşeşti-Măglaşi	172082	comună
4		Perişani	172153	comună
4		Racoviţa	172509	comună
4		Runcu	172812	comună
4		Sălătrucel	172894	comună
4		Stoeneşti	173230	comună
4		Titeşti	174496	comună
4		Vaideeni	174021	comună
4		Vlădeşti	174156	comună
4		Voineasa	174254	comună
2	VRANCEA	Andreiaşu de Jos	175126	comună
2		Bârseşti	175224	comună
2		Bordeşti	175439	comună
2		Broşteni	175466	comună
2		Câmpuri	175670	comună
2		Chiojdeni	175509	comună
2		Dragosloveni	177762	comună
2		Dumitreşti	175983	comună
2		Gura Caliţei	176338	comună
2		Jitia	176551	comună
2		Mera	176686	comună
2		Năruja	176891	comună
2		Negrileşti	178885	comună
2		Nereju	176944	comună
2		Nistoreşti	177003	comună
2		Paltin	177101	comună
2		Păuleşti	178910	comună
2		Poiana Cristei	177263	comună
2		Răcoasa	177405	comună
2		Reghiu	177469	comună
2		Spulber	178965	comună
2		Tulnici	178117	comună
2		Valea Sării	178313	comună
2		Vidra	178377	comună
2		Vintileasca	178475	comună
2		Vizantea-Livezi	178545	comună
2		Vrâncioaia	178750	comună

Lista UAT eligibile în cadrul Pachetului pilot 3 Pajişti Importante Pentru Păsări – Varianta 3.1 *Crex Crex*

JUDEŢ	UAT NUTS5	SIRUTA	TIP
ARAD	Arad	9262	municipiu
	Felnac	10827	comuna
	Nădlac	9627	oras
	Pecica	11584	oras
	Secusigiu	11940	comuna
	Şeitin	12206	comuna
	Şemlac	12037	comuna
	Zădăreni	12938	comuna
BIHOR	Buduslău	27908	comuna
	Cherechiu	28497	comuna
	Curtuişeni	29001	comuna
	Husasău de Tinca	29662	comuna

	Săcueni	30915	oras
	Sălacea	30988	comuna
	Şimian	31333	comuna
	Tarcea	31565	comuna
	Valea Lui Mihai	32027	oras
BISTRITA-NASAUD	Budeşti	32768	comuna
	Chiochiş	33015	comuna
	Lechinţa	33435	comuna
	Matei	33658	comuna
	Nuşeni	34075	comuna
	Sânmihaiu de Câmpie	34477	comuna
BRASOV	Hărman	41088	comuna
	Prejmer	41667	comuna
CLUJ	Buza	56327	comuna
	Cămăraşu	56522	comuna
	Cătina	56773	comuna
	Fizeşu Gherlii	57644	comuna
	Geaca	57831	comuna
	Gherla	55384	municipiu
	Mociu	58623	comuna
	Sânmărtin	59498	comuna
	Ţaga	59826	comuna
	Unguraş	59880	comuna
COVASNA	Boroşneu Mare	63937	comuna
	Brateş	64005	comuna
	Catalina	64130	comuna
	Chichiş	64238	comuna
	Covasna	63526	oras
	Dalnic	65147	comuna
	Ghelinţa	64318	comuna
	Ozun	64639	comuna
	Reci	64773	comuna
	Zăbala	65048	comuna
	Zagon	65011	comuna
DOLJ	Bechet	70879	oras
	Bratovoeşti	71199	comuna
	Călăraşi	71607	comuna
	Calopăr	71457	comuna
	Dobreşti	72098	comuna
	Drănic	72221	comuna
	Ghindeni	74915	comuna
	Gighera	72463	comuna
	Gângiova	72579	comuna
	Malu Mare	73068	comuna
	Mârşani	73317	comuna
	Ostroveni	73567	comuna
	Podari	70110	comuna
	Rojişte	74949	comuna
	Sadova	73996	comuna
	Segarcea	70502	oras
	Teasc	74322	comuna
	Ţuglui	74509	comuna
	Valea Stanciului	74581	comuna
MURES	Sarmaşu	119242	oras
SATU MARE	Agriş	179873	comuna
	Andrid	136768	comuna

	Botiz	137185	comuna
	Călineşti-Oaş	137229	comuna
	Carei	136526	municipiu
	Căuaş	137292	comuna
	Ciumeşti	179882	comuna
	Foieni	137728	comuna
	Gherţa Mică	137746	comuna
	Halmeu	137764	comuna
	Lazuri	137960	comuna
	Livada	138039	comuna
	Medieşu Aurit	138084	comuna
	Micula	138164	comuna
	Moftinu Mic	138208	comuna
	Oraşu Nou	138351	comuna
	Petreşti	138501	comuna
	Pir	138538	comuna
	Pişcolt	138574	comuna
	Porumbeşti	180028	comuna
	Sanislău	138663	comuna
	Santău	138734	comuna
	Tiream	139107	comuna
	Turţ	139170	comuna
	Turulung	139214	comuna
	Urziceni	139250	comuna
TIMIS	Becicherecu Mic	155760	comuna
	Biled	155911	comuna
	Buziaş	155403	oras
	Cenad	156259	comuna
	Chevereşu Mare	156311	comuna
	Dudeştii Noi	159384	comuna
	Moşniţa Nouă	157834	comuna
	Orţişoara	158010	comuna
	Periam	158109	comuna
	Racoviţa	158243	comuna
	Sacoşu Turcesc	158449	comuna
	Sânnicolau Mare	155528	oras
	Sânpetru Mare	158733	comuna
	Saravale	159455	comuna
	Satchinez	158528	comuna
	Variaş	159213	comuna

Lista UAT eligibile în cadrul Pachetului pilot 3 Pajişti Importante Pentru Păsări – Varianta 3.2 *Lanius minor şi Falco vespertinus*

JUDEŢ	UAT NUTS5	SIRUTA	TIP
ARAD	Chişineu-Criş	9459	oras
	Grăniceri	10916	comuna
	Lipova	9574	oras
	Macea	11398	comuna
	Mişca	11423	comuna
	Pilu	11735	comuna
	Şagu	12144	comuna
	Şepreuş	12224	comuna
	Sintea Mare	12055	comuna
	Socodor	12126	comuna

	Vinga	12643	comuna
	Zăbrani	12778	comuna
	Zerind	12849	comuna
BIHOR	Avram Iancu	27285	comuna
	Batăr	27383	comuna
	Ciumeghiu	28665	comuna
	Roşiori	32187	comuna
	Tămăşeu	32153	comuna
	Tinca	31789	comuna
BRAILA	Frecăţei	43117	comuna
	Măraşu	43493	comuna
CONSTANTA	Adamclisi	60883	comuna
	Albeşti	60945	comuna
	Aliman	61005	comuna
	Chirnogeni	61210	comuna
	Ciobanu	61256	comuna
	Cobadin	61318	comuna
	Cogealac	61372	comuna
	Corbu	61513	comuna
	Crucea	61559	comuna
	Deleni	61675	comuna
	Dobromir	61737	comuna
	Dumbrăveni	63161	comuna
	Fântânele	63334	comuna
	Gârliciu	61808	comuna
	Grădina	63326	comuna
	Hârşova	60801	oras
	Horia	63278	comuna
	Independenţa	61871	comuna
	Ion Corvin	61951	comuna
	Istria	62020	comuna
	Limanu	60632	comuna
	Mangalia	60482	municipiu
	Mihai Viteazu	62253	comuna
	Mihail Kogălniceanu	62191	comuna
	Negru Vodă	62397	oras
	Pantelimon	62609	comuna
	Pecineaga	62672	comuna
	Peştera	62707	comuna
	Rasova	62798	comuna
	Săcele	62878	comuna
	Saraiu	62823	comuna
	Seimeni	62903	comuna
	Siliştea	62949	comuna
	Târguşor	62985	comuna
	Topalu	63045	comuna
	Vulturu	63170	comuna
DOLJ	Bistreţ	70897	comuna
	Calafat	70352	municipiu
	Cârna	74867	comuna
	Catane	74842	comuna
	Ciupercenii Noi	71858	comuna
	Desa	72034	comuna
	Ghidici	74907	comuna
	Goicea	72640	comuna
	Măceşu de Jos	72980	comuna

	Negoi	73460	comuna
	Piscu Vechi	73665	comuna
	Poiana Mare	73736	comuna
	Rast	73905	comuna
IALOMITA	Borduşani	92989	comuna
	Făcăeni	93575	comuna
	Giurgeni	93646	comuna
	Gura Ialomitei	180046	comuna
	Mihail Kogălniceanu	93995	comuna
IASI	Andrieşeni	95667	comuna
	Coarnele Caprei	96334	comuna
	Focuri	97063	comuna
	Gropniţa	97321	comuna
	Movileni	98257	comuna
	Popricani	98505	comuna
	Şipote	99370	comuna
	Ţigănăşi	99879	comuna
	Vlădeni	100148	comuna
MARAMURES	Mireşu Mare	108268	comuna
	Ulmeni	109265	oras
MEHEDINTI	Gârla Mare	111783	comuna
	Gruia	112030	comuna
	Pristol	113206	comuna
	Salcia	113493	comuna
	Vrata	114079	comuna
OLT	Băbiciu	125659	comuna
	Cilieni	126148	comuna
	Corabia	125542	oras
	Dăneasa	126585	comuna
	Gârcov	125588	comuna
	Giuvărăşti	127126	comuna
	Gostavăţu	127144	comuna
	Izbiceni	127368	comuna
	Orlea	127938	comuna
	Rusăneşti	128588	comuna
	Scărişoara	128613	comuna
	Sprâncenata	129040	comuna
	Stoeneşti	129095	comuna
	Tia Mare	129460	comuna
SALAJ	Benesat	140244	comuna
	Cehu Silvaniei	139740	oras
	Jibou	139811	oras
	Năpradea	142177	comuna
	Sălăţig	142550	comuna
	Someş-Odorhei	142710	comuna
TELEORMAN	Beciu	155083	comuna
	Ciuperceni	151709	comuna
	Fântânele	155118	comuna
	Islaz	151736	comuna
	Lisa	153124	comuna
	Liţa	151763	comuna
	Lunca	153151	comuna
	Năsturelu	153400	comuna
	Piatra	153561	comuna
	Plopii-Slăviteşti	153623	comuna
	Saelele	155145	comuna

	Seaca	154139	comuna
	Segarcea-Vale	154184	comuna
	Slobozia Mândra	154344	comuna
	Suhaia	154460	comuna
	Traian	154736	comuna
	Turnu Măgurele	151683	municipiu
	Uda-Clocociov	155154	comuna
	Viişoara	154914	comuna
	Zimnicea	151978	oras
TIMIS	Maşloc	157683	comuna
	Pişchia	158181	comuna
	Recaş	158314	oras
TULCEA	Babadag	159650	oras
	Baia	159785	comuna
	Beidaud	159847	comuna
	Beştepe	161552	comuna
	C.A. Rosetti	159883	comuna
	Carcaliu	159945	comuna
	Casimcea	159963	comuna
	Ceamurlia de Jos	160092	comuna
	Ceatalchioi	160047	comuna
	Cerna	160127	comuna
	Chilia Veche	160172	comuna
	Crişan	160261	comuna
	Dăeni	160305	comuna
	Greci	160430	comuna
	Grindu	160458	comuna
	Isaccea	159687	oras
	Jijila	160617	comuna
	Jurilovca	160644	comuna
	Luncaviţa	160680	comuna
	Măcin	159730	oras
	Mahmudia	160724	comuna
	Maliuc	160779	comuna
	Mihai Bravu	160831	comuna
	Murighiol	160911	comuna
	Niculiţel	161035	comuna
	Nufăru	161053	comuna
	Ostrov	161106	comuna
	Pardina	161133	comuna
	Peceneaga	161151	comuna
	Somova	161302	comuna
	Sarichioi	161179	comuna
	Sfântu Gheorghe	161231	comuna
	Smârdan	161286	comuna
	Stejaru	161348	comuna
	Sulina	159767	oras
	Topolog	161384	comuna
	Tulcea	159614	municipiu
	Turcoaia	161464	comuna
	Văcăreni	161543	comuna
	Valea Nucarilor	161482	comuna

Lista UAT eligibile în cadrul Pachetului 6 Pajişti importante pentru fluturi (Maculinea sp.)

JUDEŢ	UAT NUTS5	SIRUTA	TIP
CLUJ	Aluniş	55623	comuna
	Bontida	56210	comuna
	Borşa	56265	comuna
	Căianu	56354	comuna
	Corneşti	57449	comuna
	Dăbâca	57546	comuna
	Iclod	58142	comuna
	Pălatca	58794	comuna
	Panticeu	58856	comuna
	Sic	59416	comuna
	Suatu	59657	comuna
SUCEAVA	Arbore	146860	comuna
	Bilca	147036	comuna
	Botoşana	147161	comuna
	Burla	151521	comuna
	Cajvana	147633	oras
	Frătăuţii Noi	148667	comuna
	Frătăuţii Vechi	148694	comuna
	Gălăneşti	148872	comuna
	Horodnic de Jos	149101	comuna
	Horodnic de Sus	151479	comuna
	Marginea	149290	comuna
	Rădăuţi	146628	municipiu
	Solca	146708	oras
	Volovăţ	151120	comuna

Lista UAT eligibile în cadrul Pachetului 7 Terenurilor arabile importante ca zone de hrănire pentru gâsca cu gât roşu (Branta ruficollis)

JUDEŢ	UAT NUTS5	SIRUTA	TIP
BRAILA	Bărăganul	42824	comuna
	Berteştii de Jos	42842	comuna
	Bordei Verde	42913	comuna
	Brăila	42682	municipiu
	Chişcani	42708	comuna
	Ciocile	42968	comuna
	Dudeşti	43073	comuna
	Făurei	42753	oras
	Galbenu	43180	comuna
	Gemenele	43242	comuna
	Gradiştea	43279	comuna
	Gropeni	43313	comuna
	Ianca	43331	oras
	Jirlău	43466	comuna
	Măraşu	43493	comuna
	Măxineni	43563	comuna
	Mircea Vodă	43625	comuna
	Movila Miresii	43652	comuna
	Racoviţă	43698	comuna
	Râmnicelu	43732	comuna
	Romanu	43787	comuna
	Roşiori	43812	comuna
	Salcia Tudor	43867	comuna
	Stăncuţa	44060	comuna

	Surdila-Găiseanca	44113	comuna
	Surdila-Greci	42771	comuna
	Şuţeşti	44140	comuna
	Tichileşti	44177	comuna
	Traian	44202	comuna
	Tudor Vladimirescu	44257	comuna
	Unirea	44355	comuna
	Vişani	44462	comuna
BUZAU	Bălăceanu	44989	comuna
	Balta Albă	44934	comuna
	Boldu	45361	comuna
	C.A. Rosetti	45815	comuna
	Ghergheasa	46830	comuna
	Padina	48138	comuna
	Puieşti	48842	comuna
	Râmnicelu	48968	comuna
	Robeasca	49019	comuna
	Săgeata	49073	comuna
	Vâlcelele	50399	comuna
	Ziduri	50479	comuna
CALARASI	Borcea	92961	comuna
	Călăraşi	92569	municipiu
	Cuza Vodă	93281	comuna
	Dichiseni	93325	comuna
	Grădiştea	93664	comuna
	Jegălia	93815	comuna
	Modelu	92587	comuna
	Roseţi	94312	comuna
	Unirea	94651	comuna
CONSTANTA	23 August	60598	comuna
	Agigea	60570	comuna
	Aliman	61005	comuna
	Băneasa	61069	oras
	Cogealac	61372	comuna
	Corbu	61513	comuna
	Eforie	60455	oras
	Fântânele	63334	comuna
	Hârşova	60801	oras
	Ion Corvin	61951	comuna
	Istria	62020	comuna
	Lipniţa	62057	comuna
	Lumina	63152	comuna
	Mihai Viteazu	62253	comuna
	Mihail Kogălniceanu	62191	comuna
	Năvodari	60507	oras
	Oltina	62486	comuna
	Ostrov	62538	comuna
	Săcele	62878	comuna
	Târguşor	62985	comuna
	Techirghiol	60534	oras
	Topraisar	63072	comuna
	Tuzla	60721	comuna
GALATI	Galaţi	75098	municipiu
IALOMITA	Andrăşeşti	92872	comuna
	Borduşani	92989	comuna
	Bucu	93021	comuna

	Ciochina	93101	comuna
	Făcăeni	93575	comuna
	Feteşti	92701	municipiu
	Gheorghe Doja	93600	comuna
	Giurgeni	93646	comuna
	Griviţa	93735	comuna
	Miloşeşti	94045	comuna
	Reviga	94269	comuna
	Scânteia	94429	comuna
	Stelnica	94492	comuna
	Ţăndărei	92765	oras
	Traian	179702	comuna
	Valea Ciorii	94688	comuna
TULCEA	Babadag	159650	oras
	Baia	159785	comuna
	Beştepe	161552	comuna
	C.A. Rosetti	159883	comuna
	Ceamurlia de Jos	160092	comuna
	Ceatalchioi	160047	comuna
	Chilia Veche	160172	comuna
	Crişan	160261	comuna
	Grindu	160458	comuna
	Isaccea	159687	oras
	Jijila	160617	comuna
	Jurilovca	160644	comuna
	Luncaviţa	160680	comuna
	Mahmudia	160724	comuna
	Maliuc	160779	comuna
	Mihai Bravu	160831	comuna
	Murighiol	160911	comuna
	Niculiţel	161035	comuna
	Nufăru	161053	comuna
	Pardina	161133	comuna
	Somova	161302	comuna
	Sarichioi	161179	comuna
	Sfântu Gheorghe	161231	comuna
	Sulina	159767	oras
	Tulcea	159614	municipiu
	Văcăreni	161543	comuna
	Valea Nucarilor	161482	comuna
VRANCEA	Măicăneşti	176613	comuna

Cerinţe superioare de bunăstare a animalelor	*Cerinţe minime obligatorii*
Pachetul 1	
Reducerea densităţii animalelor, prin eliminarea unui număr suficient de animale din boxe, astfel încât spatiul disponibil animalelor ramase să crească cu cel putin 10% faţă de densitatea rezultată din aplicarea cerinţelor minime obligatorii, iar suprafaţa de pardoseală alocata pentru fiecare categorie de porci să fie: ✓ porci cu o greutate vie între 50-85 kg - 0,605 m^2 ✓ porci cu o greutate vie între 85-110 kg - 0,715 m^2 ✓ porci cu o greutate vie peste 110 kg - 1,1 m^2 ✓ scrofiţe şi scroafe ţinute în grup - 1,804 m2, respectiv 2,475 m^2 Păstrarea evidenţelor privind: ✓ numărul maxim de animale distribuite pe suprafata respectivă şi ✓ numărul de animale introduse la fiecare repopulare	Suprafaţă de pardoseală disponibilă minimă obligatorie: ✓ porci cu o greutate vie între 50-85 kg - 0,55 m^2 ✓ porci cu o greutate vie între 85-110 kg - 0,65 m^2 ✓ porci cu o greutate vie peste 110 kg - 1 m^2 ✓ scrofiţe şi scroafe ţinute în grup - 1,64 m^2, respectiv 2,25 m^2 *(art. 3, alin. (1), lit.a) şi lit.b), din Ordinul ANSVSA nr. 202/2006)*
Pachetul 2	
Condiţii de iluminat suplimentare: ✓ perioadă de minimum 11 ore/zi de iluminat artificial ✓ iluminare de 50 lux ✓ utilizarea unui bec cu puterea de 150 W la fiecare 33 m^2 faţă de 1 bec cu puterea de 100 W la fiecare 42 m^2 in condiţii minime obligatorii, în intervalul orar stabilit prin angajament	Condiţii de iluminat minime obligatorii: ✓ perioadă de minimum 8 ore/zi iluminat ✓ intensitate de 40 lucşi Echivalent a cel putin 1 bec cu puterea de 100 W la fiecare 42 m^2 *(Anexa Cap. I, pct. 2, Ordin ANSVSA nr. 202/2006)*

✓ păstrarea pentru control a evidenţelor privind utilizarea şi întreţinerea sistemelor de iluminat artificial	
Pachetul 3	
Cerinte suplimentare pentru imbunatatirea conditiilor de bunastare a suinelor pe durata transportului prin reducerea reducerea densitatii porcilor in timpul transportului cu cel putin 30%, astfel incat sa nu depaseasca 165 kg/m^2: ✓ reducerea cu minim 30% faţă de nivelul obligatoriu al densităţii suinelor în timpul transportului; ✓ beneficiarii trebuie să ţină registre în care să înregistreze zilnic orice transport către sau dinspre fermă. Registrele trebuie să conţină cel puţin următoarele informaţii: - numărul de vehicule utilizate la transport (numărul de transporturi) şi spaţiul disponibil la fiecare transport - documente de însoţire a transporturilor şi documente sanitar-veterinare (cuprinzând inclusiv numărul animalelor şi greutatea acestora).	Densitatea porcilor in timpul transportului nu trebuie sa depaseasca 235 kg/m^2 *(Regulamentul (CE) nr. 1/2005 – Capitolul VII – modul de repartizare a spațiului)*
Pachetul 4	
Cerințe suplimentare privind calitatea apei utilizate: ✓ suplimentarea analizelor calităţii apei la sursă cu 2 faţă de 2 analize pe an în practica curentă, ✓ corectarea nivelului nitriţilor şi nitraţilor din apa utilizata prin tratarea cu substantele indicate de laboratoarele de chimia mediului (clor, saruri, acidifianţi, răşini etc.) şi filtrarea apei la sursa de alimentare astfel încât să nu se depăşească următoarele niveluri maxime admise: - Nitrați – 50 (mg/l) - Nitriți – 0,5 (mg/l) - [nitraţi / 50] + [nitriţi /3] ≤ 1	Valorile maxime admise in apa pentru adăparea animalelor: ✓ Nitraţi + nitriţi – 100 (mg/l) ✓ Nitriți – 10 (mg/l). *(art. 3 (5) din Ordinul ANSVSA nr. 20/2012)*

✓ suplimentarea analizelor calităţii apei la intrarea în hală cu 4 faţă de 4 analize pe an în practica curentă ✓ beneficiarii au obligaţia de a ţine registre în care să evidenţieze analizele efectuate (cu evidenţierea celor suplimentare), rezultatele acestor analize si numărul operaţiunilor de tratarea apei, precum şi buletinele de analiză din care să reiasă îmbunătăţirea calităţii apei.	
Pachetul 5	
Reducerea noxelor până la un nivel de: - maximum 10,5 mg/m3 pulberi în adăpost - maximum 700 ppm CO2. Cerințe suplimentare pentru reducerea noxelor cu 30% față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea în limite optime a parametrilor de microclimat: ✓ monitorizarea permanentă de către beneficiar a indicatorilor de microclimat (temperatură, umiditatate şi viteza aerului) pentru ca noxele să nu depăşească următoarele valori: - maximum 10,5 mg/m^3 pulberi în adăpost, - maximum 700 ppm CO_2. ✓ consum suplimentar de energie electrică pentru intervenţii cu mijloace specifice pentru corectarea indicatorilor de microclimat în cazul apariţiei de variaţii în afara intervalului asumat prin angajament, ✓ schimbarea suplimentară a filtrelor de aer în vederea filtrării şi racirii aerului pentru reducerea noxelor, ✓ beneficiarii au obligatia de a ţine evidenţa tuturor măsuratorilor efectuate prin înregistrarea acestora într-un registru şi de a păstra dovezile care să demonstreze că au fost atinse condiţiile superioare de bunăstare.	Microclimatul din adăpost în exploataţiile de creştere a porcinelor trebuie să se încadreze în următorii parametri:

Categoria de animale	Temperatura (°C)			Umiditate relativă (%)		Viteza aerului (m/s)	
	Min	Max	Optim	Min	Max	Pentru temperatura minimă	Pentru temperatura maximă
Vieri	10	24	15	60	70	0,2-0,3	1,0
Scroafe gestante	10	24	15-18	60	70	0,2-0,3	1,0
Scroafe lactante	15	24	18-22	60	70	0,2-0,3	1,0
Purcei 0-7 zile	-	-	32-30	60	70	0,2-0,3	1,0
Purcei 8-14 zile	-	-	30-28	60	70	0,2-0,3	1,0
Purcei 15-21 zile	-	-	28-24	60	70	0,2-0,3	1,0
Purcei 22-28 zile	-	-	24-22	60	70	0,2-0,3	1,0
Purcei 29-36 zile	-	-	22-20	60	70	0,2-0,3	1,0
Alte categorii	15-18	24	18-24	55	70	0,2-0,3	1,0

	(Valorile parametrilor de microclimat sunt prevăzute în Ghidul crescătorului privind bunăstarea şi protecţia porcinelor) ✓ Praful trebuie să lipsească de pe pereți și tavan; concentrația normală de pulberi din adăpost este de 15 mg/m3. ✓ Nivelul normal de CO_2 trebuie să fie sub 1000 ppm. *(art. 2 (5), 2 (7) şi 2 (8) din Ordinul ANSVSA nr. 20/2012)*
Pachetul 6	
Zona de odihnă în condiții superioare de bunăstare trebuie să fie uscată în permanență prin utilizarea de materiale absorbante corespunzatoare pentru asternut. Cerințe suplimentare pentru îmbunătățirea condițiilor zonei de odihnă: ✓ menținerea zonei de odihnă în permanență uscată astfel incat să asigure confortul animalelor prin aplicări suplimentare de materiale absorbante corespunzatoare pentru asternut (materiale higroscopice) în zona de odihnă, În primele şapte zile de la populare materialele se aplică zilnic, iar apoi săptămânal. ✓ beneficiarii au obligaţia de a ţine registre cu privire la data, cantitatea şi locul în care au fost utilizate materialele absorbante.	Adaposturile pentru porci trebuie construite astfel încât sa permita animalelor : a) sa aiba acces la o zona de odihna confortabilă din punct de vedere fizic şi termic, drenată şi curăţată corespunzător şi care să permită tuturor animalelor să se odihnească în acelaşi timp; *(Cap. I pct. 3 a din Anexa la Norma sanitara veterinara care stabileste standarde minime pentru protectia porcinelor aprobata prin Ordinul ANSVSA nr. 202/2006).*

ANEXA 5

Lista privind ajutoarele de stat existente în domeniul agricol şi forestier conform Anexei V, Capitol 3 „Agricultura din tratatul de aderare"

I. CERCETARE DEZVOLTARE – Scheme de finanţare	
1	Planul sectorial de cercetare-dezvoltare pe anii 2006-2010, al Ministerului Agriculturii şi Dezvoltării Rurale.
2	Înlesniri la plata obligaţiilor fiscale restante.
3	Sprijin financiar acordat unităţilor de cercetare – dezvoltare pentru realizarea unor investiţii, dotări cu aparatură, echipamente şi instalaţii.
II. VEGETAL	
***Culturi arabile* - Scheme de finanţare**	
1	Susţinere producţie marfă la culturile de sfeclă de zahăr, orez, in şi cânepă pentru fibră, culturi energetice (biocombustibil şi biomasă).
2	Susţinere producţie marfă la culturile de soia şi hamei.
3	Subvenţionarea motorinei pentru lucrările din agricultură.
4	Corectare a reacţiei solului.
5	Procesarea inului şi a cânepei pentru fibră.
***Legume fructe* - Scheme de finanţare**	
1	Sprijin financiar pentru funcţionarea grupurilor de producători recunoscute, întocmirea planurilor de recunoaştere şi cofinanţarea fondurilor operaţionale înfiinţate de către grupurile de producători recunoscute preliminar şi de organizaţiile de producători recunoscute.
2	Susţinerea financiară pentru implementarea Sistemului European de Bune Practici Agricole, EUREPGAP, în domeniul legumelor şi fructelor.
3	Sprijin financiar pentru legumele produse în serele încălzite şi ciupercile de cultură produse în spaţii climatizate.
4	Sprijin financiar pentru legumele şi fructele destinate prelucrării industriale.
5	Sprijin financiar pentru achiziţionarea de ambalaje şi materiale de reclamă.
6	Susţinerea costurilor pentru apa potabilă utilizată pentru spălarea legumelor şi fructelor în procesul de pregătire pentru comercializare în stare proaspătă sau procesare.
***Vitivinicol* - Scheme de finanţare**	
1	Susţinerea costurilor aferente aplicării tratamentelor fitosanitare în plantaţiile viticole cu soiuri nobile pentru struguri de masă şi vin, inclusiv pentru vinuri cu denumire de origine controlată. (descriere, baza legală).
2	Susţinerea costurilor aferente autorizării plantaţiilor viticole pentru producerea strugurilor de vin cu denumire de origine controlată, certificării şi marcării vinurilor cu denumire de origine controlată.
***Tutun, hamei* - Scheme de finanţare**	
1	Susţinerea achiziţionării instalaţiilor de uscare destinate îmbunătăţirii calităţii tutunului în soiurile de tutun care se încadrează în grupa flue – cured.
2	Susţinerea programelor de introducere a tehnologiilor performante de producere de răsaduri de tutun.
3	Susţinerea producţiei marfă de tutun.
4	Susţinerea calităţii tutunului prin acordarea unei prime în cuantum de până la 65% din prima acordată de UE în cadrul schemei de ajutoare prevăzută în

	organizarea comună de piaţă conform regulamentelor comunitare.
5	Susţinerea introducerii sistemului de certificare în vederea denumirii de origine a hameiului.
6	Susţinerea producţiei de hamei cu un conţinut ridicat în acizi alfa şi la cerinţele de calitate stabilite prin contract.
	***Cartof* - Scheme de finanţare**
1	Susţinerea costurilor pentru producerea cartofului din soiuri specifice, la parametrii de calitate solicitaţi pentru procesare.
2	Programe pentru susţinerea financiară a asanării virotice în zonele închise de producere.
3	Susţinerea producţiei de cartof pentru industrializare la calitatea şi cerinţele specifice normelor tehnice de procesare stabilite prin contracte.
***Plante medicinale şi aromatice , flori* - Scheme de finanţare**	
1	Susţinerea producţiei de plante medicinale şi aromatice realizate în condiţii de calitate stabilite prin contract.
2	Susţinerea programelor de preluare a unor plante din flora spontană în cultură.
3	Susţinerea programelor de condiţionare, prelucrări intermediare şi finite a plantelor medicinale şi aromatice prezentate spre utilizare, inclusiv în forme predozate: ceaiuri, capsule, comprimate, tincturi, extracte, siropuri, soluţii, uleiuri esenţiale, unguente precum şi obţinere de uleiuri volatile.
4	Sprijin pentru producţia de flori, plante dendrologice şi ornamentale în câmp, spaţii protejate sau amenajate.
5	Susţinerea realizării sistemului de monitorizare a preţurilor: preţuri la import, preţuri practicate pe pieţele reprezentative şi pe piaţa internă compatibil cu sistemul comunitar.
III. SEMINŢE ŞI MATERIAL SĂDITOR – Schema de finanţare	
1	Subvenţionarea producţiei de cartof sămânţă şi material săditor pomicol şi viticol-certificată oficial.
IV. FITOSANITAR – Schema de finanţare	
1	Finanţarea din bugetul de stat a acţiunilor fitosanitare de interes naţional.
V. PROMOVARE – Scheme de finanţare	
1	Susţinerea participării şi organizării de expoziţii, târguri, concursuri, pentru asociaţiile profesionale din agricultură.
2	Susţinerea promovării produselor agricole din sectorul vegetal şi zootehnic.
VI. ZOOTEHNIE - Scheme de finanţare	
1	Susţinerea ameliorării populaţiilor de animale – finanţarea resurselor genetice animale în stare critică, în pericol de dispariţie şi a celor vulnerabile.
2	Susţinerea ameliorării populaţiilor de animale – controlul performanţelor de producţie la specia bovine.
3	Susţinerea activităţii de neutralizare a deşeurilor de origine animală ce nu sunt destinate consumului uman.
4	Susţinerea financiară a cabalinelor aflate în patrimoniu genetic naţional prin susţinerea cheltuielilor de întreţinere a armăsarilor pepinieri, iepelor de reproducţie şi a armăsarilor de montă publică.
5	Susţinerea financiară privind acordarea despăgubirilor pentru animalele tăiate, ucise sau altfel afectate, în vederea lichidării rapide a focarelor de boli transmisibile ale animalelor.
6	Identificarea ecvinelor.
7	Identificarea animalelor mici (suine, ovine şi caprine).
8	Identificarea bovinelor.

9	Susţinerea ameliorării populaţiilor de animale – conducerea registrelor genealogice la speciile şi rasele de animale .
10	Susţinerea ameliorării populaţiilor de animale – efectuarea controlului oficial al performanţelor de producţie la speciile de animale.
11	Susţinerea ameliorării populaţiilor de animale – efectuarea analizei calităţii produselor animaliere în vederea evaluării genetice a animalelor.
12	Susţinerea ameliorării populaţiilor de animale – elaborarea şi întreţinerea sistemului informatic, constituirea bazelor de date şi estimarea valorii de ameliorare a animalelor.
13	Susţinerea ameliorării populaţiilor de animale – introducerea, la nivelul fermelor, a tehnicilor, biotehnologiilor şi practicilor moderne de reproducţie la speciile de animale.
14	Susţinerea ameliorării populaţiilor de animale – susţinerea cheltuielilor de testare a masculilor de reproducţie la speciile de animale.
15	Susţinerea ameliorării populaţiilor de animale – susţinerea cheltuielilor pentru efectuarea testului naţional de disecţie pentru autorizarea echipamentelor de clasificare a carcaselor de porcine conform Sistemului de clasificare EUROP şi pentru stabilirea formulei matematice de calcul al procentului de ţesut muscular în carcasă, pentru porcinele din România.
16	Susţinerea îmbunătăţirii calităţii produselor de origine animală – îmbunătăţirea calităţii producţiilor de carne prin susţinerea financiară a implementării sistemului de clasificare a carcaselor de porcine, bovine şi ovine.
17	Susţinerea îmbunătăţirii calităţii produselor de origine animală – îmbunătăţirea calităţii şi a parametrilor de producţie în creşterea efectivelor de porcine şi păsări prin susţinerea producţiilor de carne de porc şi pasăre – pui broiler şi a producţiei de ouă consum.
18	Susţinerea îmbunătăţirii calităţii produselor de origine animală – îmbunătăţirea calităţii şi igienei laptelui de vacă destinat procesării pentru atingerea standardelor de calitate din UE.
19	Susţinerea îmbunătăţirii calităţii produselor de origine animală – îmbunătăţirea calităţii producţiei de miere prin susţinerea familiilor de albine.
20	Susţinerea îmbunătăţirii calităţii producţiei obţinute pe pajişti – achiziţionare de seminţe, fertilizanţi şi lucrări de sporire a potenţialului de producţie al solului.
21	Susţinerea măsurilor pentru producerea şi comercializarea produselor apicole – asistenţă tehnică a apicultorilor sau grupurilor de apicultori, cu scopul îmbunătăţirii condiţiilor de producţie.
22	Susţinerea măsurilor pentru producerea şi comercializarea produselor apicole – susţinerea achiziţionării de medicamente în vederea combaterii varoozei.
23	Susţinerea măsurilor pentru producerea şi comercializarea produselor apicole – susţinerea laboratoarelor autorizate care efectuează analizele proprietăţilor fizico-chimice ale mierii prin susţinerea investiţiilor realizate
24	Susţinerea măsurilor pentru producerea şi comercializarea produselor apicole – susţinerea repopulării în stupi pe teritoriul naţional prin achiziţionarea mătcilor din rasa autohtonă.
25	Susţinerea măsurilor pentru producerea şi comercializarea produselor apicole – susţinerea colaborării formelor asociative din domeniu cu organisme specializate în realizarea programelor de cercetare aplicată în domeniul apiculturii şi a produselor apicole.
26	Susţinerea ameliorării populaţiilor de animale - achiziţia de animale de reproducţie.
27	Susţinerea ameliorării populaţiilor de animale - finanţarea materialului seminal congelat de taur folosit la însămânţarea artificială a femelelor din specia bovine.
28	Susţinerea exploataţiilor agricole - construcţia adăposturilor .
29	Susţinerea exploataţiilor agricole – dotarea cu instalaţii zootehnice.

VII. MĂSURI ORIZONTALE – Scheme de finanţare	
1	Rentă Viageră Agricolă
2	Investiţii în agricultură
3	Acordare de credite agricole pentru producţie în sectorul vegetal şi sectorul animalier.
4	Subvenţionarea primelor de asigurare şi acordarea de despăgubiri în caz de calamităţi naturale.
VIII. DEZVOLTARE RURALĂ - Scheme de finanţare	
1	Stimularea absorbţiei fondurilor comunitare prin preluarea riscului de creditare de către fondurile de garantare.
2	Dezvoltarea şi protecţia zonelor montane.
3	SAPARD românesc.
4	Program de dezvoltare rurală a Munţilor Apuseni finanţat de Fondul Internaţional de Dezvoltare Agricola (FIDA).
5	Programul Fermierul.
IX. ÎMBUNĂTĂŢIRI FUNCIARE - Scheme de finanţare	
1	Menţinerea în funcţiune, prin realizarea lucrărilor de întreţinere şi reparaţii, precum şi asigurarea pazei şi protecţiei infrastructurii de îmbunătăţiri funciare situate în cadrul teritoriului organizaţiilor de îmbunătăţiri funciare sau al federaţiilor de organizaţii de îmbunătăţiri funciare şi aflate în proprietatea sau folosinţă acestora.
2	Executarea lucrărilor de aducere în stare de funcţiune a infrastructurii de îmbunătăţiri funciare situate în cadrul teritoriului organizaţiilor de îmbunătăţiri funciare sau al federaţiilor de organizaţii de îmbunătăţiri funciare şi aflate în proprietatea sau folosinţa acestora.
3	Executarea lucrărilor de punere în funcţiune de către Administraţia Naţională a Îmbunătăţirilor Funciare a infrastructurii de îmbunătăţiri funciare situate în cadrul teritoriului organizaţiilor de îmbunătăţiri funciare sau al federaţiilor de organizaţii de îmbunătăţiri funciare şi care, din cauza stării de degradare, nu s-a putut transmite în proprietatea sau folosinţa acestora.
4	Modernizarea şi retehnologizarea infrastructurii de îmbunătăţiri funciare aflate în administrarea Administraţiei Naţionale a îmbunătăţirilor Funciare şi situate în cadrul teritoriului organizaţiilor de îmbunătăţiri funciare sau al federaţiilor de organizaţii de îmbunătăţiri funciare şi care, din cauza stării avansate de degradare, nu s-a putut transmite în proprietatea sau folosinţa acestora.
5	Amenajarea, ameliorarea şi punerea în valoare a terenurilor agricole degradate
6	Subvenţii de la bugetul de stat pentru exploatarea, întreţinerea şi reparaţiile amenajărilor de îmbunătăţiri funciare pentru organizaţii de îmbunătăţiri funciare şi federaţii de organizaţii de îmbunătăţiri funciare.
X. PRIVATIZĂRI SOCIETĂŢI - Scheme de finanţare	
1	Măsuri de restructurare financiară a creanţelor deţinute de AVAB.
2	Stimularea privatizării şi dezvoltării societăţilor comerciale din domeniul agriculturii- ADS.
3	Stimularea privatizării şi dezvoltării societăţilor comerciale din domeniul agriculturii -AVAS.
4	Stimularea privatizării şi dezvoltării societăţilor comerciale din domeniul agriculturii - MEF.
5	Măsuri pentru creşterea atractivităţii la privatizare a societăţilor comerciale cu capital integral sau parţial de stat.
6	Măsuri pentru finalizarea privatizării societăţilor comerciale aflate în portofoliul APAPS.

7	Măsuri de restructurare financiară a creanţelor deţinute de AVAS.
8	Schema de ajutor de stat pentru restructurarea societăţilor comerciale în vederea privatizării – AVAS.
9	Schema de ajutor de stat pentru restructurarea societăţilor comerciale în vederea privatizării – MEF.
10	Recuperarea arieratelor bugetare.
XI. SILVICULTURĂ - Scheme de finanţare	
1	Ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate
2	Sprijin pentru înfiinţarea perdelelor forestiere
3	Sprijin pentru asigurarea pazei pădurilor retrocedate (6 luni)
4	Sprijin pentru repunere în drepturi economice locuitori Munţii Apuseni
5	Compensarea funcţiilor de protecţie
6	Combaterea bolilor şi dăunătorilor
7	Finanţarea amenajamentelor pentru păduri private
8	Reabilitarea drumurilor forestiere afectate
9	Sprijin pentru înfiinţarea şi dezvoltarea asociaţiilor de proprietari de pădure
10	Sprijin pentru cheltuieli de regenerare
11	Refacere păduri afectate de incendii şi calamităţi naturale.
12	Punerea la dispoziţia proprietarilor de păduri a Normelor Tehnice.
XII. FOND DE MEDIU – ajutoare de stat individuale	
1	Schimbarea soluţiei tehnice de epurare a apelor uzate şi mărirea capacităţii.
2	Reabilitare staţie preepurare (instalaţie completă de tratare fizico – chimică a apelor uzate) + racorduri.
3	Retehnologizare staţie de epurare.
4	Staţie de epurare apă uzată provenită din procesul tehnologic de prelucrare a laptelui în brânzeturi.
5	Extinderea şi modernizarea staţiei de epurare ape uzate aparţinând de S.C. Suinprod S.A. Zimnicea – Complexul Dracea.
6	Staţie de epurare ape uzate la SC AGRONUTRISCO IMPEX SRL.
7	Modernizare staţie de epurare a apei industriale.
8	Completarea instalaţiei de tratare a apei uzate.
9	Staţie de epurare a apelor uzate industriale şi menajere provenite de la fabrica de brânzeturi Hochland – Sovata.
10	Modernizarea şi reabilitarea staţiei de epurare ape uzate de la S.C. Complexul de porci Brăila S.A. – Platforma Baldovineşti.
11	Modernizare şi retehnologizare staţie de epurare mecano-biologică a apelor uzate, rezultate din procesul tehnologic al fabricii de spirt Rădăuţi.
12	Reproiectarea sistemului de gestionare a dejecţiilor în vederea folosirii acestora ca fertilizant pe terenurile agricole şi recuperarea energiei biogazului în grup de cogenerare.
13	Realizarea unei staţii de preepurare a apelor uzate cu o capacitate de 130 mc/24 ore.

ANEXA 6
Complementaritatea FEADR cu Fondurile Structurale

Domeniu de intervenţie	POS CCE	POR	POS T	POS Mediu	POS DRU	PO DCA	PO AT	PNDR
Infrastructura de transport		**X** - drumuri judeţene şi străzi urbane	**X** - TEN-T şi drumuri naţionale - porturi în TEN-T - aeroporturi					**X** Drumuri comunale şi alte drumuri din interiorul comunelor clasificate conform legislaţiei naţionale
Sisteme de apă şi canalizare		**X** Proiecte individuale la scară redusă în zonele urbane şi în staţiunile balneare şi balneo-climaterice, care nu sunt finanţate prin POS mediu		**X** Proiecte regionale integrate, la scară mare, în spaţiul urban şi câteva localităţi rurale, în conformitate cu Master Planurile Regionale[119]				**X** Proiecte individuale, la scară mică, în localităţile rurale cu mai puţin de 10.000 p.e. (populaţie echivalentă), care nu sunt incluse în proiectele regionale finanţate prin POS Mediu, cu excepţia staţiunilor balneare şi balneo-climaterice
Prevenirea inundaţiilor				**X** lucrări de interes naţional privind protecţia împotriva inundaţiilor, pe cursul				**X** Lucrări de protecţie pe cursurile mici de apă de interes local

[119] Master Planurile Regionale sunt documente de planificare pentru infrastructura de apă, apă uzată la nivel judeţean, care identifică spaţiul geografic (de obicei la nivel judeţean) unde managementul resurselor de apă, va fi mai performant, printr-un proiect regional (prin regionalizarea serviciilor de apă, pentru îmbunătăţirea calităţii şi a eficienţei costului). Această suprafaţă include toate localităţile cu peste 10.000 e.p., dar mai poate include şi câteva localităţi rurale cu o populaţie cuprinsă între 10.000 e.p. şi 2.000 e.p. Necesitatea investiţiilor în infrastructura de apă şi apă uzată în localitătile care nu sunt incluse în proiectele regionale (de obicei localităţi rurale cu până la 10.000 e.p.) sunt de asemenea identificate prin Master Planurile Regionale şi vor intra sub incidenţa PNDR-ului sau a altor surse de finanţare.

Domeniu de intervenţie	POS CCE	POR	POS T	POS Mediu	POS DRU	PO DCA	PO AT	PNDR
				marilor râuri, elaborate de către Administraţia Naţională "Apele Române"				
Protecţia Naturii				**X** Elaborarea planurilor de management, dezvoltarea, operarea şi menţinerea infrastructurii, înfiinţarea sistemelor de monitorizare, trening şi construirea capacităţii administrative pentru sit-urile Natura 2000				**X** Plăţi compensatorii Natura 2000
Energie regenerabilă								
- bio-combustibili (pentru electricitate/furnizarea de căldură)	**X** Sprijin pentru întreprinderi, atât pentru producerea de bio-combustibili cât şi pentru folosirea acestuia pentru obţinerea de energie (cu excepţia întreprinderilor care procesează produse agricole listate în Anexa 1[120])							**X** Sprijin acordat întreprinderilor care procesează produse agricole listate în Anexa 1 şi care obţin bio-combustibili pentru transport şi obţin şi utilizează energie din biocombustibili numai în procesul productiv ca parte componentă a proiectului.
- alte resurse	**X** Sprijin pentru întreprinderi (cu							**X** Sprijin pentru micro-întreprinderi în spaţiul

[120] Anexa 1 la Tratat

Domeniu de intervenţie	POS CCE	POR	POS T	POS Mediu	POS DRU	PO DCA	PO AT	PNDR
	excepţia întreprinderilor care procesează produse agricole listate în Anexa 1 şi cu excepţia micro-întreprinderilor din spaţiul rural)							rural precum şi pentru întreprinderi care procesează produse agricole listate în Anexa 1 şi care care obţin şi utilizează energie din **alte surse regenerabile** numai în procesul productiv ca parte componentă a proiectului
Sprijin direct acordat întreprinderilor pentru investiţii productive								
- micro-întreprinderi (activităţi de procesare a produselor agricole şi forestiere)								**X** Procesarea produselor agricole şi forestiere , pe întreg teritoriul
- micro-întreprinderi (cu excepţia activităţilor de procesare a produselor agricole şi forestiere)	**X** Doar spin-off şi high tech indiferent de locaţie	**X** În zonele urbane, cu excepţia celor spin-off şi high tech						**X** În spaţiul rural, cu excepţia celor de spin-off şi high tech
- întreprinderi mici şi mijlocii	**X** Investiţii productive, cu excepţia procesării produselor agricole şi a industriei alimentare	**X** IMM-uri în sectorul de turism			**X** Pregătire profesională corelată cu sectoarele sprijinite prin intermediul POS CCE			**X** Investiţii productive pentru procesarea produselor agricole şi industrie alimentară
- Întreprinderi intermediare până la 750 angajaţi[121]	**X** Investiţii productive, cu excepţia procesării							**X** Investiţii productive pentru procesarea

[121] Întreprinderi intermediare definite conform Regulamentului (CE) Nr. 1698/2005, Art 28 (3)

Domeniu de intervenţie	POS CCE	POR	POS T	POS Mediu	POS DRU	PO DCA	PO AT	PNDR
	produselor agricole şi a industriei alimentare							produselor agricole şi industrie alimentară
- întreprinderi mari cu 750 şi peste 750 de angajaţi	**X** Investiţii productive, cu excepţia procesării produselor agricole şi a industriei alimentare							
Consultanţă								
- întreprinderi mici şi mijlocii şi micro-întreprinderi	**X**							
- antreprenoriat					**X** Antreprenoriat şi abilităţi de management, cu excepţia agriculturii şi silviculturii			**X** Consultanţă specifică şi consultanţă pentru: procesarea produselor agricole şi forestiere, agro-mediu
Sprijin pentru dezvoltarea de afaceri								
Acces la finanţare **- fondurile de garantare**	**X** Sprijin pentru fondurile de garantare, care furnizează garanţii pentru afaceri, cu excepţia fermierilor, a activităţilor agricole şi silvice aferente şi a afacerilor la scara mică în spaţiul rural.							**X** Sprijin pentru fondurile de garantare, care furnizează garanţii pentru fermieri şi pentru activităţile agricole şi silvice aferente inclusiv agro-alimentare şi pentru afacerile la scară mică în spaţiul rural în conformitate cu aria de aplicabilitate a PNDR.
Standardele de management pentru	**X** Standarde de calitate şi							**X** Sisteme pentru siguranţa

Domeniu de intervenţie	POS CCE	POR	POS T	POS Mediu	POS DRU	PO DCA	PO AT	PNDR
întreprinderi	de mediu							limentara şi standardele de agro-mediu
Turism								
- agro-turism								**X**
- infrastructura de turism		**X** -infrastructură de turism în spaţiul urban - infrastructură de turism în spaţiul rural, peste o anumită valoare a proiectului - staţiuni balneare şi balneo-climaterice indiferent de locaţie						**X** - infrastructura de turism în spaţiul rural, sub o anumită valoare a proiectului, cu excepţia infrastructurii în staţiunile balneo şi balneo-climaterice
- centre de informare şi promovare		**X** Centre naţionale pentru câteva dintre marile zone turistice						**X** Centre locale în spaţiul rural
Reabilitarea obiectivelor culturale		**X** - patrimoniul naţional şi UNESCO, indiferent de locaţie - patrimoniul cultural local în spaţiul urban[122]						**X** Patrimoniul cultural şi natural local în spaţiul rural [123]

[122] Patrimoniul cultural local în spaţiul urban şi rural este identificat în Lista Monumentelor Istorice, Grupa B (Ordinul Ministrului Nr. 2134/2004).
[123] Patrimoniul cultural local în spaţiul urban şi rural este identificat în Lista Monumentelor Istorice, Grupa B (Ordinul Ministrului Nr. 2134/2004).

Domeniu de intervenţie	POS CCE	POR	POS T	POS Mediu	POS DRU	PO DCA	PO AT	PNDR
Activitati de tip LEADER implementate prin intermediul GAL-urilor		**X** Intervenţii POR care vor exclude acţiuni de tip LEADER implementate prin intermediul GAL-urilor din finanţare, dacă sunt propuse/aprobate prin proiecte de tip LEADER						**X** Acţiuni de tip LEADER implementate prin intermediul GAL-urilor în spaţiul rural şi urban, în contextul strategiilor de dezvoltare locală elaborate de către GAL-uri
Intervenţii sociale		**X** Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea dotarea infrastructurii sociale			**X** Dezvoltarea economiei sociale			**X** Infrastructura *nouă* aferenta serviciilor sociale în spaţiul rural
Educaţie şi pregătire profesională		**X** Infrastructură			**X** Investiţii de tip FES care includ: - pregătire profesională pentru persoanele implicate în sectorul non-agricol şi fermieri în vederea reorientării acestora către activităţi non-agricole			**X** Pregătire profesională de scurtă durată fără obţinerea unei diplome de calificare pentru persoanele adulte implicate în agricultură, sectorul agro-alimentar şi forestier

Domeniu de intervenţie	POS CCE	POR	POS T	POS Mediu	POS DRU	PO DCA	PO AT	PNDR
					- Pregătire profesională iniţială prin intermediul şcolilor profesionale şi a liceelor, inclusiv pregătirea în unităţile şcolare cu profil agricol şi silvic			
Asistenţa tehnică pentru FCS (inclusiv pregătire profesională)	**X** Sprijin specific PO	**X** Sprijin specific PO	**X** Sprijin specific PO	**X** Sprijin specific PO	**X** Sprijin specific PO	**X** Sprijin specific PO	**X** Sprijin orizontal	X Sprijin specific PNDR

LEGENDĂ:

POS CCE	Programul Operaţional Sectorial Creşterea Competitivităţii Economice
POR	Programul Operaţional Regional
POS T	Programul Operaţional Sectorial Transport
POS MEDIU	Programul Operaţional Sectorial Mediu
POS DRU	Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane
PO DCA	Programul Operaţional Dezvoltarea Capacităţii Administrative
PO AT	Programul Operaţional Asistenţă Tehnică
PNDR	Programul Naţional Dezvoltare Rurală
ANAR	Administraţia Naşională „Apele Române”

ANEXA 7
Procesul de consultare destinat elaborării măsurilor aferente Axei I din cadrul PNDR

În urma desfăşurării procesului consultativ au rezultat anumite propuneri, modificări şi completări astfel:

Procesul de consultare destinat elaborării măsurilor aferente Axei I din cadrul PNDR

Măsura	Specificare	Aplicată/ Neaplicată
111 Formare profesională, informare şi difuzarea de cunoştinţe	Includerea furnizorilor de servicii de pregătire profesională în categoria beneficiarilor măsurii	Da
	Eliminarea ”valorii maxime a sprijinului de 1.500 Euro” de la punctul 11 al măsurii	Da
	Înlocuirea termenului „formare” cu cel de „informare” în tot textul măsurii	Nu
112 Instalarea tinerilor fermieri	Includerea în categoria investiţiilor eligibile a animalelor (matcă) şi a materialului seminal cu înaltă valoare biologică, a utilajelor agricole (combine de recoltat, tractoare şi altele)	Nu
	Prelungirea termenului de solicitare a sprijinului de la 12 la 24 de luni de la instalare a fermierului pe proprietatea agricolă sau excluderea acestei condiţii	Nu (R 1698/2005)
113 Pensionarea timpurie a fermierilor şi lucrătorilor agricoli Măsura va fi definitivată în conformitate cu legislaţia naţională, pentru a putea fi aplicată din anul 2010	Comasarea terenurilor prin unirea mai multor exploataţii de semi-subzistenţă, cu posibilitatea de preluare în administrare de către persoanele tinere;	Da
	Includerea proprietarilor de ferme a căror dimensiune economică este sub 6 UDE in categoria beneficiarilor	Nu
	Invocarea forţei majore, în cazul în care se constată decesul cedentului, pentru situaţia în care acesta cedează numai dreptul de administrare	Da
	Reducerea volumului sprijinului acordat prin aceasta măsură	Da
114 Utilizarea serviciilor de consiliere Această măsură se va aplica începând cu anul 2010, pentru 2007-2009 se aplică măsura 143	Realizarea distincţiei între potenţialii beneficiari (firmele de consultanţă) şi beneficiarii finali (agricultori şi proprietari de păduri);	Da
	Autorizarea firmelor de consultanţă se va realiza de către MADR nu de către CNFPA	Da
	Asigurarea corelării scopului şi acţiunilor pentru agricultură şi silvicultură	Da
	Necesitatea specificării tipului de pregătire: iniţiere, specializare, calificare.	Da

	Acceptarea calităţii de consultant pentru absolvenţii unei forme de învăţământ superior de scurtă sau lungă durată din domeniul agricol, zootehnic şi silvic cu statut de PERSOANĂ FIZICĂ AUTORIZATĂ	Da
	Acordarea de consultanţă în elaborarea documentaţiilor specifice (informaţii de natură tehnică, economică şi juridică) privind managementul proprietăţii forestiere	Da
121 Modernizarea exploataţiilor agricole	Includerea fermelor zootehnice în categoria investiţiilor eligibile	Da
	Majorarea plafonului maxim pentru înfiinţarea unei ferme (de la 500 de mii Euro la 1.000.000 Euro)	Da
	Îmbunătăţirea şi optimizarea fluxurilor de producţie, prelucrare şi marketing, precum şi crearea sau modernizarea reţelelor locale de colectare, a capacităţilor de recepţionare, depozitare, condiţionare, sortare şi ambalare	Nu
	Înlocuirea termenului „horticultură” cu cel de „legumicultură şi floricultură”. Nu s-a înlocuit, ci s-au specificat componentele sectorului: legume de grădină, flori, plante ornamentale, ciuperci	Da
	Investiţii pentru înfiinţarea pepinierelor de viţă de vie şi pomi fructiferi	Da
	Excluderea investiţiilor privind irigaţiile pentru viticultură de la investiţiile neeligibile	Da
	Includerea achiziţiei de combine de recoltat şi tractoare în categoria investiţiilor eligibile	Da
	Extinderea criteriilor de selecţie propuse	Da
	Acceptarea cofinanţării în natură pentru cultura viţei de vie (pomicultură)	Da
	Extinderea ajutorul public şi pentru utilităţile necesare înfiinţării fermei	Da
123 Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere	Realizarea unei delimitări clare a beneficiarilor	Da
	Includerea în categoria investiţiilor eligibile a următoarelor activităţi: - depozitarea la rece ca activitate independentă - necesară pentru respectarea lanţului frigorific pe tot traseul pe care îl urmează produsul, de la materia primă la consumator - depozitarea în general: silozurile de cereale, depozite pentru cartofi, legume, fructe.	Da
	Necesitatea eliminării termenului “prelucrare primară“, deoarece aceasta presupune în special operaţiuni de colectare, recepţionare, depozitare şi nu prelucrări superioare	Da

125 Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii	Includerea lucrărilor de refacere şi reabilitare a drumurilor forestiere degradate ca investiţii eligibile	Da
	Adăugarea activităţilor silvice care vor fi sprijinite prin măsură	Da
	Reformularea fişei tehnice a măsurii în spiritul clasificării prevăzute în legislaţie, subliniindu-se necesitatea precizării regimului juridic al terenului	Da
	Încadrarea costurilor referitoare la defrişarea vegetaţiei lemnoase la investiţii eligibile	Nu
	Menţinerea lucrărilor care nu se încadrează în priorităţile propuse numai prin planul de urbanism general (PUG), nu şi prin planurile de urbanism zonal (PUZ) la capitolul investiţii neeligibile	Nu
	Sprijinirea investiţiilor de infrastructură agricolă şi forestieră, realizate în comun de proprietarii de terenuri agricole şi forestiere învecinaţi, în vederea îmbunătăţirii exploatării proprietăţii acestora	Nu
	Includerea documentaţiei de comasare a terenurilor (taxe notariale, schiţe cadastrale etc.), precum şi costurile legalizării transferului de proprietate legat de comasări în categoria de cheltuieli eligibile	Da
141 Sprijinirea fermelor agricole de semi-subzistenţă	Creşterea valorii sprijinului pană la 2000 Euro/fermă	Nu
	Acordarea sprijinului financiar şi proprietarilor din zona de munte care nu au terenul intabulat (costurile pentru intabulare fiind mai mari decât valoarea terenului).	Nu
142 Înfiinţarea grupurilor de producători	Diminuarea numărului de membri cuprinşi într-un grup de producători de la 30 la 15, maxim 20 de membri Grupul de producători trebuie sa aibă un număr minim de membri.	Nu
	Neexcluderea de la acordarea ajutorului financiar a grupurilor de producători de legume şi fructe, având în vedere că sectorul de legume-fructe este foarte important şi ar trebui să beneficieze de sprijin atât ca organizare de piaţă, cât şi ca grup de producători.	Da
	Finanţarea asociaţiilor de marketing - farmer's markets şi susţinerea creării de pagini web şi pentru grupurile de producători.	Nu

Procesul de consultare destinat elaborării măsurilor aferente Axei II din cadrul PNDR

Măsura	Specificare	Aplicată/ Neaplicată
213 Plăţi Natura 2000	Elaborarea unei strategii privind paşii de urmat pentru instituţiile implicate în vederea implementării Măsurii Natura 2000	Da
	Estimări privind termenii de realizare	Da
214 Plăţi de Agro-mediu - Sub-măsura	Introducerea viţei de vie ca şi cultură eligibilă	Da
	Interzicerea aratului pajiştilor în cadrul fermelor ecologice	Da
	Acordarea costurilor tranzacţionale acolo unde este cazul	Da

Agricultura Ecologică		
	Aprobarea calculelor plăţilor compensatorii de către grupul de lucru	Da
214 Plăţi de Agro-mediu - Sub-măsura Gospodărirea Extensiva a Pajiştilor	Elaborarea unui pachet specific adaptat pentru pajiştile din zona montană	Da
	Identificarea necesităţii suprapunerii ariei de acoperire a sub-măsurii cu zonele potenţial HNV	Da
	Aprobarea calculelor plăţilor compensatorii de către grupul de lucru	Da
214 Plăţi de Agro-mediu - Sub-măsura Protecţia solului şi a apei	Identificarea acţiunilor de transformare a terenului arabil în pajişte	Da
	Aprobarea calculelor plăţilor compensatorii de către grupul de lucru	Da

Procesul de consultare destinat elaborării măsurilor aferente Axei III din cadrul PNDR

Măsura	Specificare	Aplicată/ Neaplicată
312 Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de micro întreprinderi	Identificarea gospodăriilor agricole (rurale) pe baza registrului agricol şi stabilirea statutului acestora (cel puţin Persoană Fizică Autorizată sau asociaţii familiale), astfel încât să poată fi urmăriţi pe baza unei contabilităţi primare;	Parţial
	Înlocuirea formulării „sprijin pentru dezvoltarea de magazine ataşate fermei" cu termenul de *„investiţii de dezvoltare a activităţilor de desfacere şi comercializare a propriilor produse şi a altor produse locale"*	Parţial
	Precizarea în cadrul criteriilor de selecţie a condiţiei ca structurile de primire turistică să respecte specificul arhitectural al zonei, iar amenajarea interioară a acestora să fie realizată în stil tradiţional	Da
	Extinderea listei de cheltuieli neeligibile	Da
	Includerea în categoria cheltuielilor eligibile a chiriei pentru spaţiul desfăşurării activităţii	Nu
313 Încurajarea activităţilor turistice	Adăugarea sintagmelor ***„itinerarii culturale***" şi „ investiţii de punere în valoare a **turismului cultural** şi a obiectivelor naturale de interes turistic din mediul rural, necesare vizitării şi promovării **obiectivelor culturale** şi naturale"	Parţial
	Utilizarea termenului „carte de identitate locală" în loc de cel „monografie	Da
	Condiţionarea sprijinului acordat studiilor din domeniu de posibilitatea valorificării acestora printr-un proiect investiţional	Da
	Considerarea ca investiţii eligibile sistemele electronice soft şi hard	Da
	Transferarea tuturor acţiunilor de patrimoniu cultural din această măsură (313) în cadrul măsurii *„Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea*	Da

	serviciilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale" (322) pentru evitarea confuziilor în momentul aplicării din punct de vedere al beneficiarului	
	Includerea la capitolul beneficiari şi a parteneriatelor public-private, altele decât cele prevăzute în Axa LEADER	Nu
	Realizarea împărţirii financiare în funcţie de tipul de acţiune	Da
322 Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de baza pentru economia şi populaţia rurală şi punerea in valoare a moştenirii rurale	Introducerea specificării „*construcţia şi modernizarea reţelelor de alimentare cu apă*" şi nu doar construcţia acestora	Da
	Utilizarea formulării "*...investiţii asociate cu protejarea şi promovarea patrimoniului* " în loc de sintagma: "investiţii asociate cu menţinerea, restaurarea şi punerea în valoare a patrimoniului", deoarece termenul de "protejare" este utilizat conform legii	Da
	Specificarea ariei vizate de „picturi", cum ar fi: picturi interioare, fresce, picturi murale exterioare sau tablouri (patrimoniu mobil) în cadrul tipurilor de investiţii, iar în ceea ce priveşte „dotarea pentru expunerea şi protecţia patrimoniului cultural", specificarea tipului de patrimoniu: „*dotarea pentru expunerea şi protecţia patrimoniului cultural"*	Da
	Includerea în categoria activităţilor eligibile a investiţiilor cu restaurarea, consolidarea, protecţia şi conservarea clădirilor de patrimoniu local din zonele protejate;	Da
	Denumirea spaţiului de interes public *centrul civic*	Parţial
	Condiţionarea studiilor privind patrimoniul cultural de posibilitatea de valorificare a acestora	Da
	Introducerea investiţiilor aferente aşezămintelor şi serviciilor culturale în capitolul investiţii eligibile	Da
	Introducerea la capitolul beneficiari „comuna" reprezentată prin primar, în locul consiliilor locale	Da
	Includerea în categoria beneficiarilor a ONG-urilor, propunându-se creşterea intensităţii sprijinului pentru acestea	Parţial
	Stabilirea unor limite maxime de finanţare pe proiecte	Da
	Introducerea contribuţiei în muncă ca activitate eligibilă	Nu

Procesul de consultare destinat elaborării măsurilor aferente Axei LEADER din cadrul PNDR

Măsura	Specificare	Aplicată/ Neaplicată
41 Implementarea strategiilor de dezvoltare locală		
	Stabilirea valorii maxime eligibile a finanţării publice pe proiect la suma de 100 mii Euro	Da
	Stabilirea valorii maxime eligibile a investiţiei (incluzând finanţarea	Da

	publică şi cofinanţarea) la suma de 300 mii Euro	
	Introducerea în teritoriul Grupurilor de Acţiune Locală (GAL) a oraşelor care au până în 30.000 de locuitori	Da
	Introducerea în teritoriul GAL a oraşelor care au până în 50.000 de locuitori	Nu
	Constituirea bazei juridice pentru înfiinţarea şi funcţionarea GAL- urilor prin Ordonanţa nr. 26/2000 privind asociaţiile şi fundaţiile	Da
421 Implementarea proiectelor de cooperare	Obligativitatea includerii în strategie a proiectelor de cooperare	Nu
431 Funcţionarea GAL, dobândire de competenţe şi animarea teritoriului	Acordarea sprijinului financiar pentru construcţia parteneriatelor public-privat, pentru toate potenţialele GAL-uri, indiferent de stadiul acestora de constituire	Da
	Alocarea unui procent de cel mult 30% din totalul măsurii 431 pentru activităţile de animare şi dobândirea de competenţe.	Da

ANEXA 8A
Planificarea reuniunilor, constituirea grupurilor de lucru, participanţi, agenda (decembrie 2006 – februarie 2007)

Nr. crt	Planificarea reuniunii (data)	Grup lucru	Participanţi reuniune		Agenda reuniunii grupului de lucru
			Instituţia	**Nume, prenume**	
1.	19.12.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9^{00} – 14^{00}	**Axa 2 – GL 2** **Măsura:** 214 „Plăti de Agro-mediu” **Sub-măsura:** 214.1 „Agricultura ecologică”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile A. Bălan S. Didicescu M. Constantinescu C. Ştefan S. Gîdea M. Antonescu A. Tuinea M. Mitrofan C. Stelică	- cuvânt introductiv şi prezentarea agendei – Dl. Roland Hamel, RTA Twinning Project MADR; - prezentarea Programului Naţional de Dezvoltare Rurală – obiective şi axe prioritare (cu accent pe măsurile din axa 2); - prezentare măsura 3.3 – Program SAPARD – sub –măsura agricultura ecologică (obiective, implementare, probleme întâmpinate în aplicare); - prezentare draft sub-măsura *Agricultura Ecologică* - Concluzii
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	A. Matei C. Preda O. Vochiţoiu	
			Agenţia Plăţi pentru Intervenţie în Agricultură (APIA)	A. Alexe I. Stănescu M. Danciu	
			Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă (ANCA)	V. Boboc	
			Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile (MMDD)	M. Proca M. Şerban	
			Federaţia Naţională pentru Agricultură Ecologică (FNAE)	I. Toncea	
			SIVECO - România	S. Pavel	
			Fundaţia ADEPT	C. Gherghiceanu	

			SC BIO CERT SRL România	A. Damian	
			SC ECOINSPECT SRL	L. Piroska	
			SC SUOLO E SALUTE România SRL	D. Ciubotaru	
			SC ELEGHOS BIO ELLAS ROMÂNIA SRL	D. Dragomir	
			Experţi Twinning	R. Hamel, M. Redman	
2.	21.12.2006 Sediul MADR Sala 20 Orele 9^{00} – 14^{00}	**Axa 2 – GL 3** **Măsura:** 214 „”Plăti de Agro-mediu” **Sub-măsura:** 214.2 „Managementul extensiv al pajiştilor”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile A. Bălan S. Didicescu M. Constantinescu C. Ştefan S. Gîdea M. Antonescu A. Tuinea M. Mitrofan C. Coadă **Secretariat** N. Olaru B. Dragomirescu	- cuvânt introductiv şi prezentarea agendei; - prezentare măsura 3.3 a Programului SAPARD; - prezentare – experienţa acumulată prin implementarea măsurii 3.3 a Programului SAPARD în sprijinul PNDR; - prezentare – Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013; - prezentare draft sub-măsura *Managementul Extensiv al Pajiştilor*
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	A. Matei C. Preda O. Vochiţoiu	
			Agenţia Plăţi pentru Intervenţie în Agricultură (APIA)	A. Alexe	
			Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă (ANCA)	M. Staicu	
			Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile (MMDD)	M. Proca M. Şerban	
			Fundaţia ADEPT	C. Gherghiceanu	
			Societatea Ornitologică Română (SOR)	L. Răducescu	
			WWF – Programul Dunăre – Carpaţi România	R. Barbu	
			SIVECO - România	S. Pavel	
			Experţi Twinning	R. Hamel, M. Redman	

3.	09.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele $9^{00} – 14^{00}$	**Axa 2- GL 4** **Măsuri:** 214 „Plăti de Agro-mediu” **Sub-măsura**: 214.3 „Protecţia solului şi a apei”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Viviana A. Balan S. Didicescu Mihaitza. Constantinescu C. Stefan S. Gidea M. Antonescu A. Tuinea M. Mitrofan C. Coada **Secretariat** B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea cadrului general al PNS; - prezentarea cadrului general al PNDR; - prezentarea draft-ului sub-măsurii *Protecţia solului şi a apei*; - necesitatea unui sistem de consultanţă adaptat la nevoile fermierilor la nivel de fermă; - necesitatea informării/ promovării măsurii; - definitivarea unei strategii de implementare
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	C. Preda O. Vochitoiu A. Matei	
			Agenţia Plăţi pentru Intervenţie în Agricultură (APIA)	A. Alexe A. Stanescu M. Danciu O. Chiriţă	
			Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă (ANCA)	V. Boboc	
			Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile (MMDD)	M. Proca	
			SIVECO - România	S. Pavel	
			Fundaţia ADEPT	C. Gherghiceanu	
			Societatea Ornitologică Română (SOR)	L. Raducescu	
			WWF – Programul Dunăre – Carpaţi România	R. Dan	
			Fundaţia de Dezvoltare Rurală (FDR)	M. Nistorescu	
			Experţi Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
4.	10.01.2007 Sediul MADR Sala 20	**Axa 3 – GL1** **Măsuri**: 312 „ Sprijin pentru	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile R. Matei A. Agrigoroaei	- prezentarea PNS, cu precădere analiza SWOT şi obiectivele strategice;

	Orele 9^{00} – 14^{00}	crearea şi dezvoltarea de microîntreprinderi„ 331 „Pregătire şi informare pentru actorii economici„		T. Popa C. Iliescu C. Coada L. Galita I. Gavriluta B. Zaharescu M. Vacaru E. Cercelaru D. Ionita **Secretariat** B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea ultimei versiuni a măsurilor; - prezentarea întrebărilor strategice: alocarea financiară, strategia de implementare şi legăturile cu alte măsuri.
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	C. Crisan A. Bucur R. Daminescu I. Dan B. Gaman G. Turtoi	
			Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă (ANCA)	B. Viorica	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Alba	I. Ursa	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Braşov	L. Padurariu	
			Autoritatea Naţională pentru Turism (ANT)	E. Stroia	
			Ministerul Integrării Europene (MIE)	I. Sandu D. Hangiu	
			Ministerul Economiei şi Finanţelor (MEF)	O. Morar	
			Ministerul Muncii, Familiei şi Egalităţii de Şanse (MMFES)	G.Ciocodei	
			Unitatea de Management al Proiectului(UMP)- Ministerul Internelor şi Reformei	M. Sescu	

			Administrative		
			Consiliul Naţional de Formare Profesională a Adulţilor (CNFPA)	S. Angheluta	
			Consiliul Concurentei	D. Stănescu	
			Centrul Naţional pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale (CNCPCT)	O. Petrica	
			Centrul de Asistenta Rurala	I. Popescu	
			Fundaţia Partenerilor pentru Dezvoltare Locală (FPDL)	N. Rata	
			Asociaţia Naţională de Turism Rural, Ecologic şi Cultural (ANTREC)	M. Stoian	
			Evaluare ex-ante	G. Fintineru	
			Experti Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
5.	11.01.2007 Sediul APIA B-dul Carol I nr. 17, et. 3, cam. 10, Orele 9^{00} -14^{00}	**Axa 1-GL1** **Măsuri:** 111 „ Formare profesională, informare şi difuzarea de cunoştinţe” 114 „Utilizarea serviciilor de consultanţă” 141 „Sprijin în vederea restructurării fermelor de semi-subzistenţă”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei C. Coada A. Tuinea A. Agrigoroaei S. Didicescu V. Mihaila A. Cirstea E. Cercelaru D. Ionita R. Spataru C. Pahontu C. Slincu M. Olaru **Secretariat** B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea PNS, cu precădere analiza SWOT şi obiectivele strategice; - prezentarea ultimei versiuni a măsurilor; - prezentarea întrebărilor strategice: alocarea financiară, strategia de implementare şi legăturile cu alte măsuri.
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	I. Ferencz G. Turtoi V. Cristea	

			Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă (ANCA)	R. Scarlat	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Ilfov	R. Gelu	
			Consiliul Naţional de Formare Profesională a Adulţilor (CNFPA)	S. Angheluta	
			Ministerul Muncii, Familiei şi Egalităţii de Şanse (MMFES)	G. Ciocodei	
			Banca Mondiala	D. Giurca	
			Fundaţia ADEPT	C. Gherghiceanu	
			Grupul Roman pentru Investiţii şi Consultanta (RGIC)	O. Manta	
			Evaluare ex-ante	G. Fintineru	
			Experţi Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
6.	12.01.2007 Sediul MPDR sala 20 Orele $9^{00} – 14^{00}$	**Axa 1- GL 2** **Măsuri:** 112 ”Instalarea tinerilor fermieri” 113 „Pensionarea timpurie a fermierilor şi a muncitorilor din ferme” 142 „Înfiinţarea grupurilor de producători”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei E. Toader A. Tuinea C. Bunghiuz V. Popescu B. Alecu C. Pahontu C. Slincu M. Olaru D. Daraban D. Chirca C. Ionescu **Secretariat** B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea PNS, cu precădere analiza SWOT şi obiectivele strategice; - prezentarea ultimelor versiuni ale măsurilor; - prezentarea întrebărilor strategice: alocarea financiară, strategia de implementare şi legăturile cu alte măsuri.
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	R. Daminescu M. Herciu S. Manole S. Mustea	
			Agenţia Plăţi pentru Intervenţie	A. Casangiu	

			în Agricultură (APIA)	V. Velescu O.Chirita D. Recea L. Baciu	
			Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă (ANCA)	Oancea Bogdan	
			Agenţia Domeniilor Statului (ADS)	Barna Tanczos	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) CONSTANTA	I. Sapera	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) GIURGIU	C. Sandu	
			Ministerul Muncii, Familiei şi Egalităţii de Şanse (MMFES)	G. Ciocodei	
			Grup Producători		
			Evaluare ex-ante	I. Ionel	
			Experţi Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
7.	15.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele $9^{00} – 14^{00}$	**Axa 1 – GL 3** **Măsuri:** 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole” 123 „Creşterea valorii adăugate brute a produselor agricole şi forestiere” 125 „ Îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii” 126 „Restaurarea potenţialului producţiei agricole afectat de catastrofe naturale şi	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei E. Toader A. Tuinea C. Coada P. Alexandru V. Popescu B. Alecu D. Lorent M. Vacaru P. Florea G. Zachiteanu C. Pahontu C. Slincu M. Zaharescu A. Radulescu A. Blenesi C. Cristu	- prezentarea PNS, cu precădere analiza SWOT şi obiectivele strategice; - prezentarea ultimelor versiuni ale măsurilor; - prezentarea întrebărilor strategice: alocarea financiară, strategia de implementare şi legăturile cu alte măsuri.

		instituirea unor măsuri de prevenire corespunzătoare ”		D. Chirca D. Daraban C. Calin C. Marian D. Velicu **Secretariat** B. Dragomirescu N. Olaru	
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	C. Dobre A. Bercu M. Moise S. Constantin D. Ghiuzdeanu D. Stanica V. Cristea A. Popa C. Tacea	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) TELEORMAN	D. Iane	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) PRAHOVA	M. Tataru	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) BUZAU	M. Alexandru	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) CALARASI	C. Onescu	
			Administraţia Naţională a Îmbunătăţirilor Funciare (ANIF)	G. Suciu	
			Ministerul Economiei şi Finanţelor (MEF)	C. Melita	
			Ministerul Transporturilor, (MT)	M. Negoita	
			Evaluare ex-ante	G. Fitineru	
			Autoritatea Naţionala Sanitar -	M. Avram	

			Veterinara şi pentru Siguranţa Alimentelor (ANSVSA)		
			Asociaţia Administratorilor de Păduri din România (AAPR)	D. Fechete	
			Asociaţia Proprietarilor de Păduri din România (APPR)	M. Ionescu	
			Asociaţia Patronală a Forestierilor din România (ASFOR)	I. Sbera	
			Institutul de Cercetări şi Amenajări Silvice (ICAS)	V. Blujdea	
			Experţi Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
8.	15.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele $14^{00} – 17^{00}$	**Axa 1 – GL 4** **Măsura:** 122 „Îmbunătăţirea valorii economice a pădurilor”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Pahontu M. Olaru C. Slincu E. Lupu C. Zaharescu C. Harabagiu R. Matei **Secretariat** E. Lupu	- prezentarea PNS, cu precădere analiza SWOT şi obiectivele strategice; - prezentarea ultimei versiuni a măsurilor; - prezentarea întrebărilor strategice: alocarea financiară, strategia de implementare şi legăturile cu alte măsuri.
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	A. Popa	
			Asociaţia Administratorilor de Păduri din România (AAPR)	D. Fechete	
			Asociaţia Proprietarilor de Păduri din România (APPR)	M. Ionescu	
			Asociaţia Patronala a Forestierilor din România (ASFOR)	I. Sbera	
			Institutul de Cercetări şi Amenajări Silvice (ICAS)	V. Blujdea	
			Experţi Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	

9.	16.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9^{00} – 14^{00}	**Axa 3 – GL 2** **Măsuri:** 313 „Încurajarea activităţilor turistice” 322 „ Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea servicilor de bază pentru economia şi populaţia rurală şi punerea in valoare a moştenirii rurale”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile R. Matei A. Agrigoroaei T. Popa G. Pogan C. Ionescu C. Coada L. Galita I. Gavriluta B. Zaharescu D. Lorent M. Vacaru P. Florea **Secretariat** B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea PNS, cu precădere analiza SWOT şi obiectivele strategice; - prezentarea ultimelor versiuni ale măsurilor; - prezentarea întrebărilor strategice: alocarea financiară, strategia de implementare şi legăturile cu alte măsuri.
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	C. Crisan D. Ghizdeanu M. Nicolescu C. Preda A. Bucur	
			Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă (ANCA)	S. Vladimir	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Sibiu	V. Tudorache	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Iaşi	M. Gradinaru	
			Autoritatea Naţională pentru Turism (ANT)	E. Stroia	
			Ministerul Integrării Europene (MIE)	I. Sandu D. Hangiu	
			Ministerul Transporturilor, (MT)	M. Negoita Pătraşcu Gheorghe	
			Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile (MMDD)	S. Stoica	
			Ministerul Culturii şi Cultelor	B. Trambaciu	

			(MCC)	V. Miu A. Prostebi	
			Unitatea de Management al Proiectului (UMP)- Ministerul Internelor şi Reformei Administrative	M. Sescu	
			Muzeul Satului	Paulina Popoiu Ana Bârcă	
			Fondul Român pentru Dezvoltare Socială (FRDS)	L Vasilescu	
			Asociaţia Comunelor din România (ACOR)	Nicolae Pandea Dorinel Soare	
			United National Development Program (UNDP)	M. Dupleac	
			Centrul Naţional pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale (CNCPCT)	O. Petrica	
			Evaluare ex-ante	I. Ionel	
			Experţi Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
10.	18.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 10^{00} – 14^{00}	**Axa 2 – GL 3** **Măsura:** 214 „”Plăţi de Agro-mediu” **Sub-măsura:** 214.2 „Managementul extensiv al pajiştilor”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile A. Bălan S. Didicescu M. Constantinescu C. Ştefan S. Gîdea M. Antonescu A. Tuinea M. Mitrofan C. Coadă **Secretariat** N. Olaru B. Dragomirescu	- prezentarea măsurii 3.3 din prisma APDRP, fermierilor şi a ONG-urilor; - prezentarea cadrului general al PNS; - prezentarea cadrului general al PNDR; - prezentarea draft-ului sub-măsurii 214.2 „Managementul extensiv al pajiştilor” - definitivarea fişei măsurii; - necesitatea unui sistem de consultanţă; adaptat la nevoile fermierilor/la nivel de fermă; - necesitatea informării/promovării măsurii; - definitivarea unei strategii de implementare.
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	A. Matei C. Preda O. Vochiţoiu	
			Agenţia Plăţi pentru Intervenţie	A. Alexe	

			în Agricultură (APIA)		
			Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă (ANCA)	M. Staicu	
			Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile (MMDD)	M. Proca M. Şerban	
			Fundaţia ADEPT	C. Gherghiceanu	
			Societatea Ornitologică Română (SOR)	L. Răducescu	
			WWF – Programul Dunăre – Carpaţi România	R. Barbu	
			SIVECO - România	S. Pavel	
			Experţi Twinning	R. Hamel, M. Redman	
11.	23.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele $10^{00} – 14^{00}$	**Axa 2 – GL 1** **Măsura:** 213 „Plăti compensatorii pentru terenurile agricole din siturile Natura 2000” 224 „Plăţi Natura 2000”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile A. Bălan S. Didicescu M. Constantinescu C. Ştefan S. Gîdea M. Antonescu A. Tuinea M. Mitrofan C. Coadă M. Olaru C. Slincu **Secretariat** N. Olaru B. Dragomirescu	- prezentarea cadrului general al PNS; - prezentarea cadrului general al PNDR; - prezentarea draft-ului sub-măsurii ***Plăţi compensatorii Natura 2000;*** - necesitatea unui sistem de consultanţă; adaptat la nevoile fermierilor/la nivel de fermă; - necesitatea informării/promovării măsurii; - definitivarea unei strategii de implementare.
			Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile (MMDD)	M. Proca	
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	A. Matei C. Preda O. Vochiţoiu	
			Agenţia Plăţi pentru Intervenţie în Agricultură (APIA)	A. Alexe I. Stănescu M. Danciu	
			Agenţia Naţională de	V. Boboc	

			Consultanţă Agricolă (ANCA)		
			Fundaţia ADEPT	C. Gherghiceanu	
			Societatea Ornitologică Română (SOR)	L. Răducescu	
			WWF – Programul Dunăre – Carpaţi România	R. Barbu	
			SIVECO - România	S. Pavel	
			Agenţia Naţională pentru Protecţia Mediului (ANPM)	M. Pantilie	
			Asociaţia Administratorilor de Păduri din România (AAPR)	D. Fechete	
			Asociaţia Proprietarilor de Păduri din România (APPR)	M. Ionescu	
			Asociaţia Patronala a Forestierilor din România (ASFOR)	I. Sbera	
			Institutul de Cercetări şi Amenajări Silvice (ICAS)	V. Blujdea	
			Facultatea de Silvicultură şi Exploatări Forestiere	I. Abrudan	
			Experti Twinning	R. Hamel, M. Jobda	
12.	24.01.2007 Sediul MADR Sala 19 Orele 9^{00} – 14^{00}	**Axa 2 – GL 5** **Măsura:** 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole”; 223 „Prima împădurire a terenurilor neagricole”; 225 „Plăţi silvo – mediu”; 227 „Investiţii neproductive”;	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Pahonţu M. Olaru C. Slincu E. Lupu C. Zaharescu C. Harabagiu R. Matei **Secretariat** E. Lupu	- prezentarea cadrului general al PNS; - prezentarea cadrului general al PNDR; - prezentarea draft-urilor sub-măsurilor 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole”, 223 „Prima împădurire a terenurilor neagricole”, 225 „Plăţi silvo – mediu”, 227 „Investiţii neproductive”***;*** - definitivarea unei strategii de implementare.
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	A. Popa	
			Agenţia de Plăţi pentru Intervenţie în Agricultură	N. Sterghiu	

			(APIA)		
			Institutul de Cercetări şi Amenajări Silvice (ICAS)	R. Tomescu	
			Asociaţia Proprietarilor de Păduri din România (APPR)	M. Ionescu	
			Asociaţia Administratorilor de Păduri din România (AAPR)	D. Fechete	
			Asociaţia Patronala a Forestierilor din România (ASFOR)	I. Sbera	
			Facultatea de Silvicultură şi exploatări forestiere	I. Abrudan	
			WWF – Programul Dunăre – Carpaţi România	E. Stanciu	
			Inspectoratul Teritorial de Regim Silvic şi Vânătoare Bucuresti	F. Băncilă	
			Experti Twinning	R. Hamel	
13.	25.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9^{00} – 14^{00}	**Axa 2 – GL 2** **Măsura:** 214 „Plăti de Agro-mediu” **Sub-măsura:** 214.1 „Agricultura ecologică”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile A. Bălan S. Didicescu M. Constantinescu C. Ştefan S. Gîdea M. Antonescu A. Tuinea M. Mitrofan C. Coadă	- Prezentarea măsurii fermierilor şi ONG - urilor; - prezentarea cadrului general al PNS; - prezentarea cadrului general al PNDR; - prezentarea draft-ului sub-măsurii ***Agricultura ecologică;*** - dezbateri asupra – tipurilor de culturi eligibile, mărimii plăţilor compensatorii, rolul organismelor de certificare, posibilităţilor de compensare a costurilor cu certificarea/ inspecţia; - definitivarea fişei măsurii; - necesitatea unui sistem de consultanţă adaptat la nevoile fermierilor/la nivel de fermă;
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	A. Matei C. Preda O. Vochiţoiu	
			Agenţia Plăţi pentru Intervenţie în Agricultură (APIA)	A. Alexe I. Stănescu M. Danciu	
			Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă (ANCA)	V. Boboc	

			Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile (MMDD)	M. Proca M. Şerban	- necesitatea informării/promovării măsurii - definitivarea unei strategii de implementare.
			Federaţia Naţională pentru Agricultură Ecologică (FNAE)	I. Toncea	
			SIVECO - România	S. Pavel	
			Fundaţia ADEPT	C. Gherghiceanu	
			SC BIO CERT SRL România	A. Damian	
			SC ECOINSPECT SRL	L. Piroska	
			SC SUOLO E SALUTE România SRL	D. Ciubotaru	
			SC ELEGHOS BIO ELLAS ROMÂNIA SRL	D. Dragomir	
			Experti Twinning	R. Hamel, M. Redman	
14.	29.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele $9^{00} – 14^{00}$	**Axa 2- GL 4** **Măsuri:** 214 „Plăti de Agro-mediu” **Sub-măsura**: 214.3 „Protecţia solului şi a apei”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile A. Bălan S. Didicescu M. Constantinescu C. Stefan S. Gidea M. Antonescu A. Tuinea M. Mitrofan C. Coada **Secretariat** B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea cadrului general al PNS; - prezentarea cadrului general al PNDR; - prezentarea draft-ului sub-măsurii „Protecţia solului şi a apei”; - necesitatea unui sistem de consultanta adaptat la nevoile fermierilor la nivel de ferma; - necesitatea informării/ promovării măsurii; definitivarea unei strategii de implementare
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	C. Preda O. Vochitoiu A. Matei	
			Agenţia Plăţi pentru Intervenţie în Agricultură (APIA)	A. Alexe I. Stanescu M. Danciu	
			Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă (ANCA)	V. Boboc	
			Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile (MMDD)	M. Proca M. Serban	

			SIVECO- România	S. Pavel	
			Fundaţia ADEPT	C. Gherghiceanu	
			Societatea Ornitologică Română (SOR)	L. Raducescu	
			WWF – Programul Dunăre – Carpaţi România România	R. Barbu	
			Evaluare ex-ante	M. Nistorescu	
			Experţi Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
15.	29.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9^{00} – 14^{00}	**Axa 3 – GL1** **Măsuri:** 312 „ Sprijin pentru crearea şi dezvoltarea de microîntreprinderi „ 331 „Pregătire şi informare pentru actorii economici„	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile R. Matei A. Agrigoroaei T. Popa C. Iliescu C. Coada L. Galita I. Gavriluta B. Zaharescu M. Vacaru E. Cercelaru D. Ionita **Secretariat** B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea PNS, cu precădere analiza SWOT şi obiectivele strategice; - prezentarea ultimei versiuni a măsurilor; - prezentarea întrebărilor strategice: alocarea financiară, strategia de implementare şi legăturile cu alte măsuri.
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	C. Crisan A. Bucur R. Daminescu I. Dan B. Gaman G. Turtoi	
			Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă (ANCA)	V. Boboc	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Alba	I. Ursa	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Braşov	L. Padurariu	

			Autoritatea Naţională pentru Turism (ANT)	E. Stroia	
			Ministerul Integrării Europene (MIE)	I. Sandu D. Hangiu	
			Ministerul Economiei şi Finanţelor (MEF)	C. Melita	
			Ministerul Muncii, Familiei şi Egalităţii de Şanse (MMFES)	G. Ciocodei	
			Unitatea de Management al Proiectului (UMP)- Ministerul Internelor şi Reformei Administrative	M. Sescu	
			Consiliul Naţional de Formare Profesională a Adulţilor (CNFPA)	S. Angheluta	
			Consiliul Concurentei	D. Tudoran	
			Centrul Naţional pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale (CNCPCT)	O. Petrica	
			Centrul de Asistenta Rurala (CAR)	I. Popescu	
			Fundaţia Partenerilor pentru Dezvoltare Locală (FPDL)	N. Rata	
			Asociaţia Naţională de Turism Rural, Ecologic şi Cultural (ANTREC)	M. Stoian	
			Evaluare ex-ante	G. Fintineru	
			Experţi Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
16.	31.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele $9^{00} – 14^{00}$	**Axa 3 – GL 2** **Măsuri:** 313 „Încurajarea activităţilor turistice” 322 „ Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătăţirea serviciilor de bază pentru economia şi populaţia	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	V. Vasile R. Matei A. Agrigoroaei T. Popa G. Pogan C. Ionescu C. Coada L. Galita I. Gavriluta	- prezentarea PNS, cu precădere analiza SWOT şi obiectivele strategice; - prezentarea ultimelor versiuni ale măsurilor; - prezentarea întrebărilor strategice: alocarea financiară, strategia de implementare şi legăturile cu alte măsuri.

		rurală şi punerea în valoare a moştenirii rurale”		B. Zaharescu D. Lorent M. Vacaru P. Florea **Secretariat** B. Dragomirescu N. Olaru	
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	C. Crisan D. Ghizdeanu M. Nicolescu C. Preda A. Bucur	
			Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă (ANCA)	S. Vladimir	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Sibiu	V. Tudorache	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Iaşi	Ghe. Cojoc	
			Autoritatea Naţională pentru Turism (ANT)	E. Stroia	
			Ministerul Integrării Europene (MIE)	I. Sandu D. Hangiu	
			Ministerul Transporturilor (MT)	M. Negoita	
			Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile (MMDD)	S. Stoica	
			Ministerul Culturii şi Cultelor (MCC)	V. Nitulescu	
			Unitatea de Management al Proiectului (UMP) - Ministerul Internelor şi Reformei Administrative	M. Sescu	
			Muzeul Satului	Paulina Popoiu Ana Bârcă	
			Fondul Român pentru Dezvoltare Socială (FRDS)	L Vasilescu	
			Asociaţia Comunelor din	E. Draghici	

			România (ACOR)		
			United National Development Program (UNDP)	M. Dupleac	
			Centrul Naţional pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale (CNCPCT)	O. Petrica	
			Evaluare ex-ante	I. Ionel	
			Experţi Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
			Reprezentanti ai clerului Reprezentanti ai Directiei Relatii Culte		discutarea posibilitatii de a include institutele de cult în cadrul beneficiarilor eligibili ai Măsurii 322
17.	06.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele $13^{00} – 17^{00}$	**Axa 1-GL1** **Măsura:** 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei E. Toader A. Tuinea B. Alecu P. Alexandru V. Popescu C. Bunghiuz B. Velcescu **Secretariat** B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea noii versiuni a măsurii; - prezentarea input-urilor şi output-urilor aşteptate; - discuţii tehnice.
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	C. Dobre D. Stănică A. Bercu	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Teleorman	D. Iane	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Clăraşi	C. Onescu	
			Consiliu pe produs - oleaginoase	A. Tianu	
			Consiliu pe produs – legume/ fructe	A. Tănase C. Ionescu	
			Consiliu pe produs – cereale	T. Baltă	

			pentru bere, hamei		
			Consiliu pe produs – carne, lapte, lână	D. Chircă	
			Consiliu pe produs – plante textile	E. Tatomir	
			Consiliu pe produs –tutun şi produse din tutun	P. Craioveanu	
			Evaluare ex-ante	G. Fintineru	
			Experti Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
18.	07.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9^{00} – 12^{00}	**Axa 1- GL 2** **Măsuri:** 141 „Sprijin în vederea restructurării fermelor de semi-subzistenţă”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei E. Toader A. Tuinea C. Bunghiuz A. Cristea V. Popescu V. Mihăilă **Secretariat** B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea noii versiuni a măsurii; - prezentarea input-urilor şi output-urilor aşteptate; - discuţii tehnice.
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	C. Dobre V. Cristea A. Bercu	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Teleorman	D. Iane	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Călăraşi	C. Onescu	
			Grupul Român pentru Investiţii şi Consultanţă (GRIC)	O. Manta	
			Fundaţia de Dezvoltare Rurală (FDR)	G. Fintineru	
			Experţi Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
19.	07.02.2007	**Axa 1 – GL 3**	Ministerul Agriculturii şi	C. Harabagiu	- prezentarea noii versiuni a

	Sediul MADR Sala 20 Orele $14^{00} – 17^{00}$	**Măsuri:** 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole si forestiere”	Dezvoltării Rurale (MADR)	R. Matei A. Tuinea P. Alexandru V. Popescu B. Alecu C. Bunghiuz B. Velcescu **Secretariat** B. Dragomirescu N. Olaru	măsurii; - prezentarea input-urilor şi output-urilor aşteptate; - discuţii tehnice.
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	C. Dobre V. Cristea A. Bercu	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Dâmboviţa	M. Oprea	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Ilfov	G. Roşu	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Brăila	E. Bănică	
			Consiliu pe produs – carne de pasăre	M. Toma	
			Consiliu pe produs – carne, lapte, lână	D. Chircă	
			Consiliu pe produs – legume/ fructe	C. Ionescu A. Tănase	
			Consiliu pe produs – cereale pentru bere, hamei	T. Baltă	
			Consiliu pe produs – plante textile şi produse procesate	E. Tatomir	
			Ministerul Economiei şi Finanţelor	C. Meliţă	
			Evaluator ex-ante	G. Fintineru	
			Experti Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	

20.	09.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele $9^{00} – 13^{00}$	**Axa 1 – GL 4** **Măsura:** 142 „Înfiinţarea grupurilor de producători”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei A. Tuinea C. Bunghiuz B. Alecu A. Cîrstea **Secretariat** B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea noii versiuni a măsurii; - prezentarea input-urilor şi output-urilor aşteptate; - discuţii tehnice.
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	C. Dobre A. Bercu R. Daminescu	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Giurgiu	C. E. Sandu	
			Consiliu pe produs – legume/ fructe	C. Ionescu D. Daraban	
			Consiliu pe produs – plante textile şi produse procesate	E. Tatomir	
			Consiliu pe produs – carne, lapte, lână	D. Chircă	
			Agenţia de Plăţi pentru Intervenţie în Agricultură – legume/ fructe (APIA)	A. Chirea	
			Evaluator ex-ante	G. Fintineru	
			Experţi Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
21.	09.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele $14^{00} – 17^{00}$	**Axa 1 – GL 5** **Măsura:** 112 „Instalarea tinerilor fermieri”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei A. Tuinea C. Bunghiuz B. Alecu V. Popescu P. Alexandru **Secretariat** B. Dragomirescu	- prezentarea noii versiuni a măsurii; - prezentarea input-urilor şi output-urilor aşteptate; - discuţii tehnice.

				N. Olaru	
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	C. Dobre A. Bercu C. Nitescu	
			Agenţia de Plăţi pentru Intervenţie în Agricultură (APIA)	L. C. Baciu O. Chiriţă D. Relea	
			Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă (ANCA)	R. Scarlat	
			Evaluator ex-ante	G. Fintineru	
			Experţi Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
22.	12.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele $9^{00} – 13^{00}$	**Axa 1 – GL 6** **Măsura:** 113 „Pensionarea timpurie a fermierilor şi a muncitorilor agricoli”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei A. Tuinea C. Bunghiuz V. Popescu P. Alexandru B. Alecu **Secretariat** B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea noii versiuni a măsurii; - prezentarea input-urilor şi output-urilor aşteptate; - discuţii tehnice.
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	C. Dobre A. Bercu R. Daminescu	
			Agenţia de Plăţi pentru Intervenţie în Agricultură (APIA)	C. L. Baciu O. Chiriţă D. Relea	
			Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă (ANCA)	R. Scarlat	
			Evaluator ex-ante	G. Fintineru	
			Experţi Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
23.	12.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 14^{00}- 17^{00}	**Axa 1 – GL 7** **Măsuri:** 125 „îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii legate de	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei A. Tuinea V. Mihăilă B. Alecu	- prezentarea noii versiuni a măsurii; - prezentarea input-urilor şi output-urilor aşteptate; - discuţii tehnice.

		dezvoltarea şi adaptarea agriculturii şi silviculturii” 126 „Restaurarea potenţialului producţiei agricole afectat de catastrofe naturale şi instituirea unor măsuri de prevenire corespunzătoare”		A. Cîrstea D. Lorent P. Florea C. Pahonţu C. Slincu M. Olaru A. Rădulescu A. Blenesi C. Cristu D. Chircă D. Daraban **Secretariat** B. Dragomirescu N. Olaru	
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	C. Dobre A. Bercu C. Tacea	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Constanţa	I. Sapera	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Buzău	M. Alexandru	
			Agenţia Naţională de Îmbunătăţiri Funciare (ANIF)	G. Suciu	
			Agenţia Domeniilor Statului (ADS)	T. Barna	
			Asociaţia Administratorilor de Păduri	V. Alexa	
			Evaluator ex-ante	G. Fintineru	
			Experţi Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
24.	13.02.2007 Sediul MADR Sala 19 Orele 9^{00} – 13^{00}	**Axa 1 – GL 8** **Măsura:** 122 „Îmbunătăţirea valorii economice a pădurii”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Pahonţu M. Olaru C. Slincu C. Harabagiu R. Matei	- prezentarea noii versiuni a măsurii; - prezentarea input-urilor şi output-urilor aşteptate; - discuţii tehnice.

				A. Tuinea **Secretariat** B. Dragomirescu N. Olaru	
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	C. Dobre A. Bercu A. Popa M. Moise	
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	A. Popa	
			Asociaţia Administratorilor de Păduri din România (AAPR)	D. Fechete	
			Asociaţia Proprietarilor de Păduri din România (APPR)	M. Ionescu	
			Asociaţia Patronala a Forestierilor din România (ASFOR)	I. Sbera	
			Institutul de Cercetări şi Amenajări Silvice (ICAS)	V. Blujdea	
			Federaţia pentru Apărarea Pădurilor (FAP)	M. Stoicescu	
			Evaluator ex-ante	G. Fintineru	
			Experţi Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
25.	13.02.2007 Sediul MADR Sala 19 Orele $14^{00} – 17^{00}$	**Axa 1 – GL 9** **Măsura:** 114 „Versiunea A şi B: Utilizarea serviciilor de consiliere agricolă de către producătorii agricoli şi proprietarii de pădure”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei A. Tuinea V. Mihăilă D. Ioniţă A. Cristea E. Cercelaru **Secretariat** B. Dragomirescu N. Olaru	- prezentarea noii versiuni a măsurii; - prezentarea input-urilor şi output-urilor aşteptate; - discuţii tehnice.

			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	C. Dobre A. Bercu G. Turtoi	
			Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă (ANCA)	R. Scarlat	
			Fundaţia ADEPT	Nat Page	
			Grupul Român pentru Investiţii şi Consultanţă (GRIC)	O. Manta	
			Ministerul Muncii, Familiei şi Egalităţii de Şanse (MMFES)	G. Ciocodei	
			Banca Mondială	D. Giurcă	
			Evaluator ex-ante	G. Fintineru	
			Experţi Twinning	R. Hamel, J. Pfeiffer	
26.	13.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9^{00} – 13^{00}	**Axa 1 – GL 10** **Măsura:** 111 „ Formare profesională, informare şi difuzarea de cunoştinţe”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei A. Tuinea V. Mihăilă E. Cercelaru D. Ioniţă A. Cristea	- prezentarea noii versiuni a măsurii; - prezentarea input-urilor şi output-urilor aşteptate; - discuţii tehnice.
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	C. Dobre A. Bercu G. Turtoi	
			Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă (ANCA)	R. Scarlat	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Ilfov	G. Roşu	
			Fundaţia ADEPT	Nat Page	
			Ministerul Muncii, Familiei şi Egalităţii de Şanse (MMFES)	G. Ciocodei	
			Banca Mondială	D. Giurcă	
			Evaluator ex-ante	G. Fintineru	
27.	13.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 14^{00} – 17^{00}	**Axa 4 – LEADER** **Măsuri:** 41 „Implementarea strategiilor de	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei C. Coadă I. Gavriluţă	- prezentarea PNS (cu precădere asupra analizei SWOT şi a obiectivelor strategice) - prezentarea ultimelor versiuni ale

		dezvoltare locala” 411 – Axa 1 – „Competitivitatea sectoarelor agricol şi forestier” 413 – Axa 3 –„Calitatea vieţii/ Diversificarea economiei rurale” 421 „Implementarea proiectelor de cooperare” 431 „Cheltuieli de funcţionare, dobândirea de abilităţi şi animarea teritoriului”		L. Galiţă B. Zaharescu B. Alecu V. Popescu S. Didicescu M. Constantinescu T. Popa A. Agrigoroaiei A. Tuinea **Secretariat** N. Olaru B.Dragomirescu	măsurilor (măsurile propuse prin 411, 412 şi 413) şi măsurile 421, 431 şi 341; - articularea cu măsurile 431 şi 341; - prezentarea întrebărilor strategice: *criterii de selecţie, statut juridic, arealul de implementare, alocare financiară, strategia de implementare, legături cu ale măsuri.*
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Ilfov	Gelu Roşu	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Sibiu	V. Tudorache	
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	G. Turtoi	
			Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă (ANCA)	C. Voievozeanu	
			Academia de Ştiinţe Agricole şi Silvice (ASAS)	C. Hera	
			Unitatea de Management al Proiectului (UMP)- Ministerul Internelor şi Reformei Administrative	M. Sescu	
			Fondul Român pentru Dezvoltare Socială (FRDS)	L. Vasilescu	
			Centrul de Asistenţă Rurală (CAR)	C. Demeter	
			Fundaţia Parteneri pentru Dezvoltare Locală (FPDL)	N. Raţă	
			Centrul Regional pentru Dezvoltare Rutrală Durabilă (CEDER)	I. Bucur	

			Asociaţia Română pentru Dezvoltare Comunitară (ARDC)	F. Amarie	
			Fundaţia PACT	Nate Page	
			Asociaţia Comunelor din România (ACOR)	E. Drăghici	
			Asociaţia Oraşelor din România (AOR)	I. Chiriţă	
			Camera de Comerţ	C. Rotaru	
			Ministerul Internelor şi Reformei Administrative (MIRA)	D. Ciomag	
			Ministerul Integrării Europene (MIE)	D. Hangiu	
			Grupul de Acţiune Locală (GAL) Dâmboviţa	M. Ionel P. Nicolae	
			Grupul de Acţiune Locală (GAL) Snagov - Ilfov	F. Matei	
			Grupul de Acţiune Locală (GAL) Vidra Copăceni - Ilfov	C. L. Iures	
			Asociaţia pentru Dezvoltare Zonală Medgidia	C. Livadariu	
			Fundaţia Pact	R. Mirciu	
			Evaluare ex-ante	G. Fintineru	
			Experti Twinning	R. Hamel, C.Viret& C.Bernard	
28.	20.02.2007 Sediul MADR Sala 19 Orele 9^{00} – 14^{00}	**Axa 2 – GL 5** **Măsura:** 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole”; 223 „Prima împădurire a terenurilor neagricole”; 225 „Plăţi silvo – mediu”; 227 „Investiţii neproductive”;	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Pahonţu M. Olaru C. Slincu E. Lupu C. Zaharescu C. Harabagiu R. Matei **Secretariat** E. Lupu	- prezentarea cadrului general al PNS; - prezentarea cadrului general al PNDR; - prezentarea draft-urilor sub-măsurilor 221 „Prima împădurire a terenurilor agricole”, 223 „Prima împădurire a terenurilor neagricole”, 225 „Plăţi silvo – mediu”, 227 „Investiţii neproductive”; - definitivarea unei strategii de implementare.
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	A. Popa	

			Agenţia de Plăţi pentru Intervenţie în Agricultură (APIA)	N. Sterghiu	
			Institutul de Cercetări şi Amenajări Silvice (ICAS)	R. Tomescu	
			Asociaţia Proprietarilor de Păduri din România (APPR)	M. Ionescu	
			Asociaţia Administratorilor de Păduri din România (AAPR)	D. Fechete	
			Asociaţia Patronala a Forestierilor din România (ASFOR)	I. Sbera	
			Facultatea de Silvicultură şi exploatări forestiere	I. Abrudan	
			WWF – Programul Dunăre – Carpaţi România	E. Stanciu	
			Inspectoratul Teritorial de Regim Silvic şi Vânătoare Bucuresti	F. Băncilă	
			Experti Twinning	R. Hamel	
29.	27.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9^{00} – 14^{00}	**Axa 4 – LEADER** **Măsuri:** 41 „Implementarea strategiilor de dezvoltare locala” 421 „Implementarea proiectelor de cooperare” 431 „Funcţionarea GAL, dobândirea de competenţe şi animarea teritoriului”	Ministerul Agriculturii şi Dezvoltării Rurale (MADR)	C. Harabagiu R. Matei C. Coadă I. Gavriluţă L. Galiţă B. Zaharescu B. Alecu V. Popescu S. Didicescu M. Constantinescu T. Popa A. Agrigoroaiei A. Tuinea **Secretariat**	- prezentarea PNS (cu precădere asupra analizei SWOT şi a obiectivelor strategice) - prezentarea ultimelor versiuni ale măsurilor (măsurile propuse prin 411, 412 şi 413) şi măsurile 421,431 şi 341 - articularea cu măsurile 431 şi 341 - prezentarea întrebărilor strategice: *criterii de selecţie, statut juridic, arealul de implementare, alocare financiară, strategia de implementare, legături cu ale măsuri.*

				N. Olaru B.Dragomirescu	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR) Ilfov	Gelu Roşu	
			Direcţia pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală (DADR)Sibiu	V. Tudorache	
			Agenţia de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit (APDRP)	G. Turtoi	
			Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă (ANCA)	C. Voievozeanu	
			Academia de Ştiinţe Agricole şi Silvice (ASAS)	C. Hera	
			Unitatea de Management al Proiectului (UMP)- Ministerul Internelor şi Reformei Administrative	M. Sescu	
			Fondul Român pentru Dezvoltare Socială (FRDS)	L. Vasilescu	
			Centrul de Asistenţă Rurală (CAR)	C. Demeter	
			Fundaţia Parteneri pentru Dezvoltare Rurală (FPDL)	N. Raţă	
			Centrul Regional pentru Dezvoltare Rurală Durabilă (CEDER)	I. Bucur	
			Asociaţia Română pentru Dezvoltare Rurală Durabilă (ARDC)	F. Amarie	
			Fundaţia PACT	Nate Page	
			Asociaţia Comunelor din România (ACOR)	E. Drăghici	
			Asociaţia Oraşelor din România (AOR)	I. Chiriţă	
			Camera de Comerţ	C. Rotaru	
			Ministerul Internelor şi Reformei Administrative (MIRA)	D. Ciomag	

			Ministerul Integrării Europene (MIE)	D. Hangiu	
			Grupul de Acţiune Locală (GAL) Dâmboviţa	M. Ionel P. Nicolae	
			Grupul de Acţiune Locală (GAL) Snagov - Ilfov	F. Matei	
			Grupul de Acţiune Locală (GAL) Vidra Copăceni - Ilfov	C. L. Iureş	
			Asociaţia pentru Dezvoltare Zonală Medgidia	C. Livadariu	
			Fundaţia Pact	R. Mirciu	
			Evaluare ex-ante	G. Fintineru	
			Experti Twinning	R. Hamel, C.Viret& C.Bernard	

ANEXA 8 B
Procesul de consultare la nivel teritorial pentru Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007-2013
(11-15 iunie 2007)

Judeţele participante la consultări

Nr. crt.	Judeţul organizator	Data desfăşurării sesiunilor de consultare	Judeţele din cadrul regiunilor care vor participa la consultări	Responsabili cu organizarea	Lectori
1.	**Iaşi**	1 zi – investiţii publice Data: 14.06.2007 1 zi – investiţii private Data: 15.06.2007	Iaşi, Botoşani, Suceava, Neamţ, Bacău, Vaslui +Covasna, Braşov, Harghita	Gheorghe Cojoc – DADR Iaşi	Vasile Juravle – DADR Harghita Gheorghe Cojoc – DADR Iaşi
2.	**Cluj**	1 zi – investiţii publice Data:12.06.2007 1 zi – investiţii private Data: 13.06.2007	Cluj, Bistriţa-Năsăud, Maramureş, Satu-Mare, Sălaj, Sibiu + Mureş, Alba	Laszlo Lorinczi – DADR Cluj	Lehel Antal – DADR Mureş
3.	**Timiş**	1 zi – investiţii publice Data: 11.06.2007 1 zi – investiţii private Data: 12.06.2007	Timiş, Arad, Hunedoara, Caraş Severin + Gorj, Bihor	Ioan Csosz – DADR Timiş	Valentin Tudorache – DADR Sibiu
4.	**Constanţa**	1 zi – investiţii publice Data: 14.06.2007 1 zi – investiţii private Data: 15.06.2007	Constanţa, Tulcea, Brăila, Galaţi, Vrancea, Buzău + Călăraşi, Ialomiţa	Iancu Sapera – DADR Constanţa	Mircea Alexandru – DADR Buzău
5.	**Dâmboviţa**	1 zi – investiţii publice Data: 13.06.2007 1 zi – investiţii private Data: 14.06.2007	Dâmboviţa, Teleorman, Giurgiu, Vâlcea, Olt, Prahova, Argeş, Ilfov, Bucureşti +Dolj, Mehedinţi	Mihaela Oprea – DADR Dâmboviţa	Dumitru Iane – DADR Teleorman

ANEXA 9
Procesul de consultare
pentru Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013
Reţeaua Naţională de Dezvoltare Rurală
(30 – 31 Mai 2007)

AGENDĂ

Miercuri, 30 Mai 2007

09:00	Prezentarea agendei – Viviana Vasile - Director General Adjunct – DGDR – AM pentru PNDR
09:15	Viziune generală asupra PNDR – Viviana Vasile - Director General Adjunct – DGDR – AM pentru PNDR Viviana Vasile
10:00	Importanţa informării şi schimbului de experienţă între toţi actorii din mediul rural – Roland Hamel - RT Twinning
10.30	Pauză de cafea
10:45	Reţeaua Naţională de Dezvoltare Rurală: Idei pentru discuţii – Michael Dower - membru fondator PREPARE
11:30	Experienţa Statelor Membre UE în implementarea Reţelei Rurale – Dorothé Duguet
12:30	Perspectivele reţelei pentru perioada 2007-2013 prin interacţiunea celor trei nivele: local, naţional şi european - Hannes Lorenzen – Preşedinte PREPARE / Consilier al Parlamentului European
13.00	Legislaţia Europeană transpusă în PNDR – Claudiu Coada - Şef serviciu DGDR
13.30	Pauză de prânz
14:30	Grupuri de lucru: „Reacţii la conceptul Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală şi evidenţierea nevoilor actorilor implicaţi în axele 1, 2, 3 şi 4 ale PNDR”
16:30	Pauză de cafea
16:45	Prezentarea concluziilor grupurilor de lucru Discuţie generală
18:00	**Închiderea primei zile**

Joi, 31 Mai 2007

09:00	Sesiune plenară privind temele de discuţii ale grupurilor de lucru şi organizarea acestora
09:30	Grupuri de lucru: „Analiza şi sublinierea pârghiilor şi activităţilor necesare actorilor locali sau a diferitelor grupuri de actori locali în cadrul reţelei”
11:00	Pauză de cafea
11:15	Prezentarea concluziilor grupurilor de lucru în vederea introducerii acestora în planul de acţiune al reţelei. Discuţii finale.
13:00 Încheierea celei de-a doua zi	

ANEXA 10a

Lista[*] cu membrii Reţelei Naţionale de Dezvoltare Rurală

Nr. crt.	Instituţia
Ministere relevante	
1.	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice şi Locuinţelor - Direcţia Generală Lucrări Publice
2.	Ministerul Culturii şi Cultelor
3.	Ministerul Mediului şi Dezvoltării Durabile – Autoritatea de Management pentru Programul Operaţional Sectorial de Mediu
4.	Ministerul Muncii, Familiei şi Egalităţii de Şanse – Autoritatea de Management pentru Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane
Autorităţi publice/Administraţii şi asociaţii ale acestora	
5.	Administraţia Naţională Apele Române – Sistemul de Gospodărire a Apelor Giurgiu
6.	Administraţia Naţională de Îmbunătăţiri Funciare, Sucursala Dunăre-Olt, Unitatea de Administrare Olt
7.	Agenţia Naţională de Consultanţă Agricolă, Bucureşti
8.	Agenţia pentru Protecţia Mediului Deva, Hunedoara
9.	Agenţia pentru Protecţia Mediului, Giurgiu
10.	ANTREC Moldova, Piatra Neamţ, Neamţ
11.	Asociaţia Comunelor – Filiala Buzău
12.	Asociaţia Comunelor din România – Filiala Botoşani
13.	Asociaţia Comunelor din România – Filiala Dolj
14.	Asociaţia Comunelor din România – Filiala Galaţi
15.	Asociaţia Comunelor din România – Filiala Gorj
16.	Asociaţia Comunelor din România - Filiala Vaslui
17.	Asociaţia Comunelor din România (ACoR) – Filiala Neamţ
18.	Asociaţia Comunelor din România, Dâmboviţa
19.	Asociaţia Comunelor din Zona de Câmpie a Judeţului Mureş
20.	Asociaţia Consiliilor Locale Belceşti, Iaşi
21.	Centrul Naţional pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale, Bucureşti
22.	Comunitatea de Comune SUDOLT, Dolj
23.	Consiliul Local Valu lui Traian, Constanţa
24.	Consiliul Naţional al Întreprinderilor Private Mici şi Mijlocii, Arad
25.	Direcţia Judeţeană pentru Cultură, Culte şi Patrimoniu Cultural Naţional, Hunedoara
26.	Filiala Judeţeană Călăraşi a Asociaţiei Comunelor din România
27.	Fundaţia Pentru Democraţie, Cultură şi Libertate - Filiala Călăraşi
28.	Inspectoratul Silvic şi de Vânătoare, Galaţi
29.	Instituţia Prefectului judeţului Neamţ
30.	Muzeul Satului, Bucureşti
31.	Muzeul Ţăranului Român, Bucureşti
32.	Oficiul Judeţean de Consultanţă Agricolă Neamţ
33.	Oficiul Judeţean de Plăţi pentru Dezvoltare Rurală şi Pescuit, Dolj
34.	Regia Naţională a Pădurilor – ROMSILVA, Bucureşti
35.	Regia Publică Locală a Pădurilor Kronstadt R.A., Braşov
36.	RNP ROMSILVA – Direcţia Silvică Arad – Parcul Natural Lunca Mureşului
Universităţi şi institute de cercetare etc.	
37.	Academia de Ştiinţe Agricole şi Silvice (ASAS), Bucureşti
38.	Academia Romana Filiala Iaşi –Institutul de Cercetări Economice şi Sociale Ghe Zane

[*] Peste 65 de instituţii şi organizaţii (Consilii Judeţene, Consilii Locale, primării, prefecturi, persoane fizice autorizate) care, în urma procesului de consultare, şi-au manifestat interesul de a deveni membri ai RNDR, nu sunt trecuţi în listă, ei fiind reprezentaţi de organizaţii la nivel naţional

Nr. crt.	Instituţia
39.	Asociaţia Educatorilor Suceveni, Suceava
40.	Centru de Instruire în Agricultură – AGROMRO, Mureş
41.	Centrul Teritorial de Ameliorare şi Reproducţie în Zootehnie, Teleorman
42.	Colegiul Agricol Dr. C. Angelescu, Buzău
43.	Colegiul pentru Agricultură şi Industrie Alimentară „Ţara Bârsei", Braşov
44.	Fundaţia Academică pentru Progres Rural "TERRA NOSTRA", Iaşi
45.	Fundaţia Universitară Alma Mater - Universitatea Alma Mater, Sibiu
46.	Grup Şcolar Agricol Costeşti, Argeş
47.	Grupul Şcolar Agricol "Ion Ionescu de la Brad" Horia, Neamţ
48.	Grupul Şcolar Agricol M. Kogălniceanu, Miroslav, Iaşi
49.	Grupul Şcolar Agricol Rm. Sărat, Buzău
50.	Institutul de Cercetare - Dezvoltare pentru Pajişti, Braşov
51.	Institutul de Cercetare Dezvoltare pentru Apicultură, Bucureşti
52.	Institutul de Cercetare Dezvoltare pentru Industrializarea Produselor Horticole – HORTING, Bucureşti
53.	Institutul de Cercetare Dezvoltare pentru Pomicultură Mărăcineni, Argeş
54.	Institutul Naţional de Cercetare Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie şi Protecţia mediului (ICPA), Bucureşti
55.	Societatea Ştiinţifică SYGNUS - Centrul UNESCO, Suceava
56.	Staţiunea de Cercetare Dezvoltare Agricolă, Brăila
57.	Staţiunea de Cercetare Dezvoltare Legumicolă, Bacău
58.	Staţiunea de Cercetare Dezvoltare Legumicolă, Buzău
59.	Staţiunea de Cercetare Dezvoltare pentru Viticultură şi Vinificaţie Drăgăşani, Vâlcea
60.	Staţiunea de Cercetare Dezvoltare Pomicolă, Vâlcea
61.	Staţiunea de Cercetare şi Dezvoltare Vini -Viticolă Tg. Bujor
62.	Universitatea Babeş Bolyai, Facultatea de Ştiinţe Economice şi Gestiunea Afacerilor, Cluj
63.	Universitatea de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară a Banatului,Timişoara
64.	Universitatea de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară, Bucureşti
65.	Universitatea de Ştiinţe Agricole şi Medicină veterinară, Iaşi
66.	Universitatea Dunărea de Jos Galaţi – Departamentul de Agricultură - Ecologie, Brăila
67.	Universitatea Dunărea de Jos Galaţi – Facultatea de Inginerie, Brăila
Sectoare civile şi nonprofit	
68.	Asociaţia AGROPOG, Braşov
69.	Asociaţia Alba AFRODA pentru Dezvoltare Rurală, Alba
70.	Asociaţia Camera de Comerţ şi Industrie Alimentară, Prahova
71.	Asociaţia Clubul Sportiv Faerag – Certeju de Sus, Hunedoara
72.	Asociaţia Codrii Făgăraşului, Braşov
73.	Asociaţia Codru, Satu Mare
74.	Asociaţia Comunităţilor Văii Gurghiului, Mureş
75.	Asociaţia Condor Club Arad (turism, protecţia mediului), Arad
76.	Asociaţia Culturală " Academia Rurală Elanul ", Găgeşti, Vaslui
77.	Asociaţia Culturală "ETHNOS", Pădureni, Vaslui
78.	Asociaţia de Cooperare şi Dezvoltare a Microregiunii Tăşnad, Satu Mare
79.	Asociaţia de dezvoltare intercomunitara "Valea Someşului", Sălaj
80.	Asociaţia de dezvoltare intercomunitara "Valea Zalăului", Sălaj
81.	Asociaţia de dezvoltare intercomunitara a Bazinului ''Văii Agrişului", Sălaj
82.	Asociaţia de Dezvoltare Intercomunitară ''Valea Barcăului", Sălaj
83.	Asociaţia de Dezvoltare Intercomunitară „ SOL CAMPI„ Călăraşi
84.	Asociaţia de Dezvoltare Intercomunitară Depresiunea Horezu, Vâlcea
85.	Asociaţia de Dezvoltare Intercomunitară Sântana, Arad
86.	Asociaţia de Dezvoltare Intercomunitară Târnava Mare, Mureş

Nr. crt.	Instituţia
87.	Asociaţia de Dezvoltare Microregională „Alcsik”, Harghita
88.	Asociaţia de Dezvoltare Rurală Someş - Nadăş, Cluj
89.	Asociaţia de Dezvoltare Zonala Medgidia, Constanţa
90.	Asociaţia Educaţie pentru Mileniul III, Giurgiu
91.	Asociaţia GAL Microregiunea Hârtibaciu, Sibiu
92.	Asociaţia Germisara – Proiect Club Germisara - Geoagiu, Hunedoara
93.	Asociaţia Harghita Nord-Est, Harghita
94.	Asociaţia intercomunală „ARGEŞUL CĂLĂRAŞI”
95.	Asociaţia Întreprinzătorilor ``Rajka Peter`` (AIRP), Cluj
96.	Asociaţia Judeţeană pentru Dezvoltare Montană, Mureş
97.	Asociaţia LINISOR, Hunedoara
98.	Asociaţia Microregională ECONATUR, Satu Mare
99.	Asociaţia Microregională Iernuţeana, Suceava
100.	Asociaţia microregională Pogány-Havas, Harghita
101.	Asociaţia Microregională Târnava Mică Bălăuşeri - Sovata, Mureş
102.	Asociaţia Microregiunea Călimani, Harghita
103.	Asociaţia Microregiunea de Dezvoltare Economico - Socială a Ţării Codrului, Maramureş
104.	Asociaţia Microregiunea Rika, Harghita
105.	Asociaţia Naţională pentru Turism Rural Ecologic şi Cultural (ANTREC), Bucureşti
106.	Asociaţia non-profit “Naşterea Maicii Domnului, Deleni, Iaşi
107.	Asociaţia Obcinile Bucovinei, Suceava
108.	Asociaţia pentru Dezvoltare Durabilă Focul Viu, Vrancea
109.	Asociaţia pentru Dezvoltare Rurală Durabilă „EURO - RURAL”, Braşov
110.	Asociaţia pentru Dezvoltarea şi Promovarea Resurselor Umane Deva, Hunedoara
111.	Asociaţia pentru Integrare Europeană " REPERE", Bacău
112.	Asociaţia pentru Integrarea Dezvoltării Durabile, Hunedoara
113.	Asociaţia pentru Promovarea Valorilor Profesionale şi Tehnologice în Agricultură şi Dezvoltare Rurală, Mureş
114.	Asociaţia pentru Turism şi Dezvoltare Economică Locală, Suceviţa, Suceava
115.	Asociaţia Pro Democraţia – Club, Iaşi
116.	Asociaţia PROTIN 2000 Truşeşti, Botoşani
117.	Asociaţia Regiunea Cristuru Secuiesc, Harghita
118.	Asociaţia Română de Dezvoltare Comunitară - Filiala Craiova
119.	Asociaţia Română de Dezvoltare Comunitară, Vrancea
120.	Asociaţia Specialiştilor în Dezvoltare Rurală, Argeş
121.	Asociaţia TURDA FEST, Cluj
122.	Asociaţia Tutova Puieşti, Vaslui
123.	Camera de Comerţ şi Industrie a Municipiului Bucureşti (CCIB)
124.	Camera de Comerţ şi Industrie a României – Filiala Călăraşi
125.	Camera de Comerţ şi Industrie Braşov – Sucursala Făgăraş
126.	Camera de Comerţ şi Industrie, Neamţ
127.	Camera de Comerţ, Industrie şi Agricultură, Călăraşi
128.	Camera de Comerţ, Industrie şi Agricultură, Galaţi
129.	Centrul de Asistenţă Rurală (CAR) România
130.	Centrul de Consultanţă şi Dezvoltare Regională, Buzău
131.	Centrul de Dezvoltare Rurala - Valea Sâmbetei (CDR-VS), Braşov
132.	Centrul Regional de Ecologie, BACAU
133.	Centrul Regional de Iniţiative pentru Cetăţeni - PROCIVIC, Buzău
134.	Centrul Regional pentru Dezvoltare Rurală Durabilă (CEDER), Constanţa
135.	Clubul Hipic Simeria Veche, Hunedoara
136.	Clubul Sporturilor Montane, Hunedoara

Nr. crt.	Instituţia
137.	Federaţia Agricultorilor de Munte Dorna, Vatra Dornei, Suceava
138.	Federaţia Cultivatorilor de Sfeclă de Zahăr (FCSZR) din România
139.	Federaţia Naţionala a Producătorilor Agricoli din România
140.	Fondul Român de Dezvoltare Socială (FRDS), Bucureşti
141.	Fundaţia " VIITOR EUROPEAN PENTRU GIURGIU"
142.	Fundaţia "Obârşii" Deva, Hunedoara
143.	Fundaţia ADAR - Agenţia de Promovare şi Dezvoltare a judeţului Arad
144.	Fundaţia ADEPT Transilvania, Mureş
145.	Fundaţia CIVITAS pentru societate civilă, Cluj Napoca
146.	Fundaţia Creştinii în Acţiune, Vrancea
147.	Fundaţia Culturală Muşeata Armână, Constanţa
148.	Fundaţia de Dezvoltare Locala „SPERANŢA ", Tg. Neamţ
149.	Fundaţia EU-RO Consult, Galaţi
150.	Fundaţia Institutul Multimedia Româno-Elveţian, Hunedoara
151.	Fundaţia M.A.T.C.A.-2000 –Fundaţia Măiestrie, Armonie,Tradiţie, Creativitate, Aspiraţie, Bucureşti
152.	Fundaţia Parteneri pentru Dezvoltare Locală (FPDL), Bucureşti
153.	Fundaţia Parteneriat pentru Acţiune Comunitară şi Transformare (PACT), Bucureşti
154.	Fundaţia pentru Meşteşuguri, Bucureşti
155.	Fundaţia pentru Promovarea Întreprinderilor Mici şi Mijlocii, Braşov
156.	Fundaţia Tismana, Gorj
157.	Fundaţia Transylvania Trust, Cluj
158.	Fundaţia Umanitară DOMUS, Suceava
159.	GAL TROTUŞ, Bacău
160.	Microregiunea "Valea Crasnei", Sălaj
161.	Microregiunea Firtoş – Asociaţia „Firtostető Egyesület", Harghita
162.	Microregiunea Gura Hunorlui, Suceava
163.	Programul de Dezvoltare al Naţiunilor Unite (UNDP) / GEF (Programul de Granturi Mici), Bucureşti
164.	RuralNet - România**
165.	Teritoriul Subregional Romanaţiul Mijlociu, Olt
166.	Teritoriul Subregional Zona de Sud - Vest, Olt
167.	Uniunea Naţională a Producătorilor Agricoli din România
168.	World Wide Fund For Nature (WWF) – Programul Dunăre Carpaţi, România
Grupuri etnice şi minoritare	
169.	Alianţa Civică a Romilor din România, Bucureşti
170.	Asociaţia de Tineret a Romilor din Bârlad, Iaşi
171.	Agenţia de Dezvoltare Comunitară Interactivă, Botoşani
172.	Agenţia de Implementare a Proiectelor de Dezvoltare, Argeş
173.	Asociaţia "Romii din Brazilia", Sălaj
174.	Asociaţia Agricultorilor Maghiari din România, Cluj
175.	Asociaţia Agricultorilor Maghiari din România, Mureş
176.	Asociaţia de Dezvoltare Comunitară Regională Szeke, Harghita
177.	Asociaţia de Tineret pentru Dezvoltare Comunitara şi Promovarea Incluziunii Sociale „ALEGRIA", Călăraşi
178.	Biroul Judeţean pentru romi, Giurgiu
179.	Grupul Informal Rom Roman, Călăraşi
Sectoare economice	

** Reţea formată din 21 de organizaţii printre care şi centre de resurse şi organizaţii pentru minorităţi şi grupări etnice (romă, maghiară etc.) precum şi organizaţii care promovează egalitatea de şanse şi care se ocupă cu asigurarea şi creşterea calităţii serviciilor furnizate de organizaţiile active în domeniul dezvoltării comunitare în România şi de valorificare superioară a competenţelor şi resurselor acestora.

Nr. crt.	Instituţia
180.	AF Balea Vasile- Aurel Vlaicu, Hunedoara
181.	Almis Distribution SRL, Brăila
182.	Asociaţia C.R.O.N.O. – Centru de Resurse pentru Organizaţiile Non-profit din Oltenia, Olt
183.	Asociaţia de Dezvoltare Economică şi Socială a Văii Crişului Alb Superior, Arad
184.	Asociaţia Intercom Cricov, Prahova
185.	Asociaţia Oamenilor de Afaceri din România (AOAR), Bucureşti
186.	Asociaţia Patronală Română din Industria Laptelui, Bucureşti
187.	Asociaţia pentru Dezvoltare Locală „ADL-PROGRES”, Neamţ
188.	Asociaţia pentru Promovarea Întreprinderilor Mici şi Mijlocii, Făgăraş
189.	Asociaţia RURALMED ZELETIN SRL, Bacău
190.	Asociaţia TARGOVISTE spre Europa, jud. Dâmboviţa
191.	FERMGED PROD, Brăila
192.	Fundaţia LAM (producători agricoli), Covasna
193.	HORTIFRUCT SRL, Bucureşti
194.	LACTO IND Ştefăneşti, Botoşani
195.	Organizaţia Patronală a Producătorilor Agricoli, Argeş
196.	Patronatul din Industria de Conserve din Legume şi Fructe şi Conserve Mixte – ROMCONSERV, Bucureşti
197.	Patronatul IMM, Ialomiţa
198.	Patronatul Întreprinderilor Mici şi Mijlocii, Constanţa
199.	Patronatul Întreprinderilor Mici şi Mijlocii, Teleorman
200.	Patronatul Întreprinderilor Private Mici şi Mijlocii Bucureşti şi Federaţia Patronala a Întreprinderilor Mici şi Mijlocii - Regiunea Bucureşti-Ilfov
201.	Patronatul Local al Întreprinderilor Mici şi Mijlocii (PLIMM) Calafat, Dolj
202.	Patronatul Român al Cărnii de Porc, Bucureşti
203.	Patronatul Naţional al Viei şi Vinului, Bucureşti
204.	Patronatul Român din Industria de Morărit, Panificaţie şi Produse Făinoase (ROMPAN), Bucureşti
205.	Patronatul Zahărului din România, Bucureşti
206.	Raiffeisen Bank - Sucursala Giurgiu
207.	S.C. AGRAR CONSULTING SRL, Neamţ
208.	S.C. MARSAT S.A. Roman, Neamţ
209.	S.C. PROD ABC COMPANY SRL, Neamţ
210.	SC Agro Holding ANNABELLA SRL, Vâlcea
211.	SC Agrocov SRL, Galaţi
212.	SC AGROCT FOREST SRL, Caraş Severin
213.	SC AGROFERM Bănilă, Caraş Severin
214.	SC AGROHOLDING SA, Giurgiu
215.	SC Agromans SRL –Pestenita, Hunedoara
216.	SC AGROMEC SA Putineiu, Giurgiu
217.	SC Agromec SRL - Rapoltu Mare, Hunedoara
218.	SC AGROTOTAL PRODCOM SRL, Argeş
219.	SC ARLAND SRL Unţeni, Botoşani
220.	SC AVENSA Consulting SRL, Iaşi
221.	SC Buzoieşti, Argeş
222.	SC CANIDO SRL, Vâlcea
223.	SC CRESPOS SRL Zărneşti, Braşov
224.	SC Delta Consulting SRL, Giurgiu
225.	SC DOC Popăuţi, Botoşani
226.	SC EMA GAB SRL -Aurel Vlaicu, Hunedoara
227.	SC Energia Verde SA, Olt
228.	SC ERTIM TOMUTA SRL –Beriu, Hunedoara

Nr. crt.	Instituţia
229.	SC GabiEma Col SRL –Romos, Hunedoara
230.	SC HOFIGAL SA Import – Export, Bucureşti
231.	SC Hortimex SRL –Haţeg, Hunedoara
232.	SC Kiss Gazda SRL, Sălaj
233.	SC Nirvana Agrocom Prod SRL –Hateg, Hunedoara
234.	SC Ocolul Silvic Lungo Bălănescu SRL, Arad
235.	SC Polaris Consult SRL, Vâlcea
236.	SC Regional Consulting SRL, Suceava
237.	SC RÎMNICOMB SRL, Buzău
238.	SC Secerişul SRL, Dolj
239.	SC SEMAGRA SRL Dobreni, Neamţ
240.	SC SEMROM Oltenia SA - Sucursala Olt
241.	SC SURAKI SRL, Giurgiu
242.	SC UNIC SG SRL, Harghita
243.	SC. MECANICA CEAHLAU SA, Neamţ
244.	SCM (meşteşugărească) ROMARTIZANA, Bucureşti
245.	Societatea Agricolă CERES, Argeş
246.	Societatea de Vânătoare Bucovina, Suceava
247.	Societatea Ecologistică „ NOUA ALIANTA”, Giurgiu
Proprietari de păduri, ferme comerciale	
248.	Asociaţia Administratorilor de Păduri, Sibiu
249.	Asociaţia Composesorală Stejarul din Daia, Harghita
250.	Asociaţia Composesoratul de Pădure şi Păşune MIKLOSFALUA Nicoleşti, Harghita
251.	Asociaţia Composesoratul de Pădure şi Păşune MIPETCU, Harghita
252.	Asociaţia ECOFOREST, Neamţ
253.	Asociaţia Proprietarilor de Păduri Pietroasele, Buzău
254.	Asociaţia Proprietarilor de Păduri, Păşuni şi Terenuri Agricole din Ardeal, Sălaj
255.	Sindicatul Naţional al Ţăranilor şi Proprietarilor Români – Asociaţia Naţională a Proprietarilor de Pământ, de Păduri, de Case şi alte Bunuri Mobile şi Imobile a Ţăranilor – PROPACT 2005, Bucureşti
Ferme mici	
256.	ECOFERMA Panaci, Suceava
Asociaţii de producători şi organizaţiile şi asociaţiile acestora	
257.	Asociaţia Composesorală “Floare de colţ” - Râu de Mori, Hunedoara
258.	Asociaţia “Animal Ban” Baniţa, Hunedoara
259.	Asociaţia “Narcisa” Sălaşu de Sus, Hunedoara
260.	Asociaţia ACORD –Hobita Pui, Hunedoara
261.	Asociaţia Agricolă LICIU –Ostrov, Hunedoara
262.	Asociaţia Agricultorilor pentru Dezvoltare Agrotehnică şi Agroturistică Buces, Hunedoara
263.	Asociaţia Agro - Legumicolă Olari, Prahova
264.	Asociaţia agro-zootehnică Lunca Cernii, Hunedoara
265.	Asociaţia ASIMCOV Sf. Gheorghe, Covasna
266.	Asociaţia Composesorală “Petreanu” – Clopotiva, Hunedoara
267.	Asociaţia Composesorală General Berthelot, Hunedoara
268.	Asociaţia Crescătorilor de Albine – Filiala Arad
269.	Asociaţia Crescătorilor de Albine – Filiala Buzău
270.	Asociaţia Crescătorilor de Albine – Filiala Neamţ
271.	Asociaţia Crescătorilor de Albine din România – Filiala Suceava
272.	Asociaţia Crescătorilor de Albine din România – Filiala Vaslui
273.	Asociaţia Crescătorilor de Albine din România, Bucureşti
274.	Asociaţia Crescătorilor de Animale Ivăneşti ,Vaslui

Nr. crt.	Instituţia
275.	Asociaţia Crescătorilor de Animale "Crişana" Blăjeni, Hunedoara
276.	Asociaţia crescătorilor de animale Bârlad, Vaslui
277.	Asociaţia Crescătorilor de Animale Negreşti ,Vaslui
278.	Asociaţia Crescătorilor de Animale Surard Ciocăneşti, Suceava
279.	Asociaţia Crescătorilor de Animale şi Păsări "Cireşei" Buces, Hunedoara
280.	Asociaţia crescătorilor de animale şi păsări "Motul Vulcan" Buces, Hunedoara
281.	Asociaţia Crescătorilor de Animale şi Păsări Sălaşu de Sus, Hunedoara
282.	Asociaţia Crescătorilor de Animale Viişoara, Teleorman
283.	Asociaţia crescătorilor de bovine Ulieş, Harghita
284.	Asociaţia Crescătorilor de Bovine, Covasna
285.	Asociaţia Crescătorilor de Bovine, Sălaj
286.	Asociaţia Crescătorilor de Capre, Prahova
287.	Asociaţia Crescătorilor de Caprine „Capricorn" – Filiala Buzău
288.	Asociaţia Crescătorilor de Ovine Mioriţa, Vrancea
289.	Asociaţia Crescătorilor de Ovine şi Caprine de pe Valea Mureşului Superior, Mureş
290.	Asociaţia Crescătorilor de Ovine şi Caprine MOLDOOVIS Răchiţi, Botoşani
291.	Asociaţia Crescătorilor de Ovine şi Caprine, Teleorman
292.	Asociaţia Crescătorilor de Păsări, Vaslui
293.	Asociaţia Crescătorilor de Taurine – Filiala Brăila
294.	Asociaţia Crescătorilor de Taurine - Filiala Buzău
295.	Asociaţia Crescătorilor de Taurine - Filiala Galaţi
296.	Asociaţia Crescătorilor de Taurine - Filiala Giurgiu
297.	Asociaţia Crescătorilor de Taurine – Filiala Teleorman
298.	Asociaţia Crescătorilor de Taurine Rebricea, Vaslui
299.	Asociaţia Crescătorilor de Taurine Bala, Mehedinţi
300.	Asociaţia Crescătorilor de Taurine Judeţeană Mureş – Târgu Mureş – Filiala Locală Deda – Bistriţa Mureşului
301.	Asociaţia Crescătorilor de Taurine, Botoşani
302.	Asociaţia Cultivatorilor de Cereale Dobrogea, Constanţa
303.	Asociaţia Cultivatorilor de Cereale şi Plante Tehnice, Galaţi
304.	Asociaţia de Dezvoltare Intercomunitară, Valea Buzăului
305.	Asociaţia Economică de Cooperare a Producătorilor de Polen, Blaj, Alba
306.	Asociaţia EUROFERMIERUL Prahovean, Prahova
307.	Asociaţia Generală a Crescătorilor de Taurine – Filiala Mehedinţi
308.	Asociaţia Generală a Crescătorilor de Taurine din România
309.	Asociaţia Gicaras Târnava VATA, Hunedoara
310.	Asociaţia Judeţeană a Crescătorilor de Păsări şi Animale HD - Deva, Hunedoara
311.	Asociaţia Judeţeană a Crescătorilor de Ovine şi Caprine, Sălaj
312.	Asociaţia Judeţeană a Crescătorilor de taurine "PETRODAVA", Neamţ
313.	Asociaţia Judeţeană a Crescătorilor de Taurine, Bacău
314.	Asociaţia Judeţeană a Pensionarilor, Iaşi
315.	Asociaţia Judeţeană a Vânătorilor şi Pescarilor Sportivi, Sălaj
316.	Asociaţia Judeţeană de Turism, Sibiu
317.	Asociaţia Meşteşugarilor Populari Cocoşul de Hurez, Vâlcea
318.	Asociaţia Naţională a Tinerilor Producători de Legume, Galaţi
319.	Asociaţia pe Produs – Legume, Fructe proaspete şi procesate Curteşti, Botoşani
320.	Asociaţia pe Produs – Sfeclă de Zahăr, Zahăr, Produse Procesate Dragalina, Botoşani
321.	Asociaţia pe Produs – Struguri, Must, Vin Frumuşica, Botoşani
322.	Asociaţia pe Produs Carne de Pasăre - Ouă, M. Eminescu, Botoşani
323.	Asociaţia pe Produs Carne de Porc şi Produse Procesate, Botoşani
324.	Asociaţia pe Produs Carne de Vită şi Produse Procesate, Botoşani
325.	Asociaţia pe Produs Lapte şi Produse Lactate, Botoşani

Nr. crt.	Instituţia
326.	Asociaţia pentru Mediu şi Turism Ulmul Cerașului, Prahova
327.	Asociaţia Pescarilor Comerciali Fălciu –Prut, Vaslui
328.	Asociaţia Pomicultorilor din Bazinul Pomicol Fălticeni, Suceava
329.	Asociaţia Producătorilor Agricoli Cornăţel, Bacău
330.	Asociaţia Producătorilor Agricoli de Cereale şi Plante Tehnice, Prahova
331.	Asociaţia Producătorilor Agricoli Slobozia, Bacău
332.	Asociaţia Producătorilor de Legume şi Cartof, Constanţa
333.	Asociaţia Producătorilor, Procesatorilor şi Comercianţilor de Seminţe şi Material Săditor DANUBIU, Brăila
334.	Asociaţia Română a Cărnii, Bucureşti
335.	Asociaţia Valea Sebeşului (turism), Alba
336.	Asociaţia Zootehnica Sarcău –Hunedoara – Certeju de Sus, Hunedoara
337.	Grup de Producători Cartof de Făgăraş, Braşov
338.	Grup de Producători Legume-Fructe SC Prod Legumicolă SRL, Colibaşi, Giurgiu
339.	Grup Producători SC FABRIA COM SRL, Prahova
340.	Gruparea Producătorilor de Fructe LIVEZILE, Argeş
341.	Organizaţia Utilizatorilor de Apa pentru Irigaţii (OUAI), Galaţi
342.	Organizaţia Utilizatorilor de Apă pentru Irigat Prut Berezeni, Vaslui
343.	Organizaţia Interprofesională Naţională PRODCOM Legume - Fructe, Bucureşti
344.	Organizaţia Utilizatorilor de Apă pentru Irigat, Vaslui
345.	Organizaţia Utilizatorilor de Apă pentru Irigaţii Doniceasa, Vaslui
346.	Societatea Agricolă "Asociaţia Judeţeană a Crescătorilor de Taurine " Deva, Hunedoara
347.	Societatea Agricolă Bârsa Vulcan, Braşov
348.	Societatea Naţională a Pomicultorilor din România, Argeş
Organizaţii de promovare a egalităţii de şanse între genuri	
349.	Asociaţia de Tineret „Ion Vinea", Giurgiu
350.	Asociaţia pentru promovarea egalităţii de şanse din România –APES.RO, Hunedoara
351.	Asociaţia "Maria" a femeilor din Brad, Hunedoara
352.	Asociaţia Naţională a Femeilor din Mediul Rural România
353.	Asociaţia Femeilor din România, Bucureşti
354.	Centrul Parteneriat pentru Egalitate, Bucureşti
355.	Organizaţia Tineretului Liber, Botoşani
Unităţi de cult	
356.	Mănăstirea Neamţ - Vânători, Neamţ
357.	Parohia Herăşti, Giurgiu
358.	Protopopiatul Ortodox Zalău, Sălaj
359.	Protopopiatul Reformat Zalău, Sălaj
360.	Protopopiatul Piatra Neamţ, Neamţ
Alte organizaţii	
361.	Codrenii Văsoaia, jud. Arad
362.	Fundaţia "Movila lui Burcel", Miclești, Iaşi
363.	Serviciul de Ajutor Maltez din România, Arad

ANEXA 10b
Organizarea procesului de consultare privind Evaluarea Strategică de Mediu

Nr. crt.	Planificarea reuniunii (data)	Agenda reuniunii grupului de lucru	Instituţiile a căror reprezentanţi au participat la reuniuni
1.	17.01.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 9^{30}-14^{00}	1. Prezentarea generală a Programului Naţional de Dezvoltare Rurală (PNDR); 2. Prezentarea generală a evaluării strategice de mediu (SEA), conform HG 1076/ 2004; 3. Mecanismul de stabilire a unui set preliminar de probleme de mediu şi obiective relevante care vor fi utilizate pentru evaluarea strategică de mediu a PNDR.	- Ministerul Agriculturii şi Dezvoltare Rurală; - Ministerul Economiei şi Comerţului; - Ministerul Integrării Europene; -Ministerul Administraţiei şi Internelor; - Ministerul Finanţelor; -Ministerul Sănătăţii Publice; - Ministerul Comunicaţiilor şi Tehnologiei Informaţiei Ministerul Educaţiei şi Cercetării; - Ministerul Mediului şi Gospodăririi Apelor; - EPC - Consultanţă de mediu
2.	02.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 14^{00}-16^{30}	Analiza alternativei „0” şi analiza altor propuneri alternative pentru fiecare măsură din PNDR: -analiza noilor măsuri (PNDR) în raport cu măsurile din Programul SAPARD; - analiza modului de alocare a resurselor financiare între axe sau raportat la alte ţări est-europene; - analiză comparativă între „măsurile agricole” şi „măsurile de mediu”, respectiv complementaritatea, interacţiunile şi efectele sinergice ale acestor două tipuri de măsuri.	
3.	20.02.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele 10^{00}-14^{00}	Formularea obiectivelor relevante de mediu în vederea definitivării acestora.	
4.	12.03.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele14^{00}-16^{30}	1. Dezbaterea alternativei „0” elaborată de expertul de mediu; 2. Definitivarea obiectivelor relevante de mediu; 3. Dezbaterea privind corelarea obiectivelor relevante de mediu cu obiectivele PNDR 2007-2013; 4. Stabilirea potenţialului impact de mediu al PNDR având în vedere corelarea obiectivelor PNDR cu obiectivele relevante de mediu pe domenii de intervenţie (aer, apă, sol, biodiversitate, sănătate umană, etc).	
5.	22.03.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele10^{00}-13^{00}	Identificarea domeniilor sensibile de intervenţie ale PNDR asupra mediului care vor sta la baza cuantificării impactului de mediu al PNDR.	
6.	11.04.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele10^{00}-13^{00}	Prezentarea alternativelor ce ţin cont de obiectivele de mediu relevante pentru măsura 121 „Modernizarea exploataţiilor agricole”, măsura 123 „Creşterea valorii adăugate a produselor agricole şi forestiere” şi măsura 312 „Sprijin pentru diversificarea către activităţi non-agricole şi crearea şi dezvoltarea de micro-întreprinderi”.	
7.	09.05.2007 Sediul MADR Sala 20 Orele14^{00}-16^{30}	Prezentarea draft-ului Raportului de Mediu pentru Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013.	
8.	28.06.2007	Dezbatere publică privind Programul Naţional de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013 şi Raportul de Mediu aferent acestuia	

ANEXA 11
Acţiuni de informare şi publicitate pentru PNDR

Nr. Crt.	PERIOADĂ de implementare	Categorie de ACTIVITĂŢI	Tipuri de ACŢIUNI	Categorie de RECEPTORI	Instituţii implicate	BUGET	INDICATORI
1	2007 - 2008 pregătire lansare PNDR	campanie de informare şi prezentare	conferinţe regionale de informare şi prezentare	potenţiali beneficiari public larg	MADR APDRP	**buget propriu (aprox. 140.000 Euro)** **buget PHARE**	număr conferinţe regionale şi naţionale
			conferinţă naţională de informare şi prezentare				număr participanţi
			distribuire de materiale informative				
2		editare şi distribuire materiale informative	pliante de prezentare instituţională şi informare generala a FEADR	potenţiali beneficiari	MADR APDRP		număr pliante tipărite şi distribuite
			îndrumare de informare specifică a măsurilor prioritare				număr îndrumare de informare tipărite şi distribuite
3		editare şi distribuire materiale de informare tehnică	Ghidul Solicitantului pentru Măsurile prioritare	potenţiali beneficiari beneficiari	MADR APDRP		număr Ghiduri editate şi distribuite
4		evaluare necesităţi şi modalităţi de informare	chestionare de opinie distribuite persoanelor identificate ca potenţiali beneficiari	potenţiali beneficiari	APDRP		număr chestionare distribuite număr indivizi interogaţi şi înregistraţi
		campanie de informare generală	realizarea planului de comunicare	potenţiali beneficiari public larg	MADR		recunoaşterea siglei şi a sloganului PNDR, precum şi a logo-ului comunitar prin sondaje de opinie
			elaborarea siglei şi a sloganului PNDR				

			realizare spot publicitar				număr apariţii spot
5			realizare materiale informative				număr materiale informative distribuite
6	2008 - 2010 lansarea PNDR şi derularea măsurilor acreditate	mediatizare Program	publicare în presa scrisă a Anunţului de lansare a cererii de proiecte pentru Măsurile prioritare	publicul general/ potenţiali beneficiari	APDRP	**buget propriu**	număr apariţii editoriale
		campanie de informare generală	acţiuni de formare in domeniul comunicarii	publicul general/ potenţiali beneficiari	MADR	**buget PHARE 2006 (700.000 Euro)**	numar persoane instruite
			identificarea acţiunilor care pot fi externalizate, corespunzatoare fiecarui an de implementare a PNDR				numar aparitii in presa scrisa, TV, Radio
			dezvoltarea şi implementarea unei campanii mass-media cuprinzând publicitate, articole în publicaţii/ziare, interviuri (contacte cu potenţialii beneficiari ai PNDR)				
8		conferinţe de informare specifică şi tehnică ptr măsurile ce urmeaza a fi lansate	seminarii tematice regionale	publicul general/ potenţiali beneficiari	DADR / CRPDRP / OJPDRP	**buget AT 2008 10% (cca. 5 milioane Euro)**	număr de seminarii şi ateliere susţinute
			ateliere de lucru judeţene				număr de participanţi
9		campanie publicitară de informare	elaborare şi implementare elemente de vizibilitate specifice ptr FEADR	publicul general/ potenţiali beneficiari	MADR APDRP		număr apariţii editoriale, radiofonice şi televizate
			elaborare şi tipărire materiale informative în limba română şi în limbile minorităţilor etnice din România				număr elemente de vizibilitate elaborate şi aplicate pentru promovarea FEADR

			circuit informaţional în mediul rural pentru informarea tip kitchen table approach				număr materiale informative tipărite în limba română şi distribuite prin DADR, CRPDRP şi OJPDRP
			achiziţionare de spaţiu mass media pentru diseminarea informaţiilor generale şi specifice				număr localităţi in care au fost susţinute informări
			realizare materiale specifice de promovare (banner, panouri, standuri de prezentare etc.)				număr potenţiali beneficiari informaţi
			studii sociologice de evaluare a publicului ţintă şi a nevoilor de informare şi accesare a FEADR				număr materiale informative tipărite în limbile minorităţilor etnice din România şi distribuite prin DADR, CRPDRP şi OJPDRP
			alte activităţi specifice identificate prin studii de piaţă ca utile şi necesare				
10		managementul informaţiei electronice	optimizare şi perfecţionare tehnică a platformei web PNDR	publicul general/ potenţiali beneficiari	APDRP		număr vizitatori site
			realizare şi implementare softuri dedicate pentru gestionarea informaţiei electronice				
			realizare şi implementare softuri dedicate pentru mediatizarea investiţiilor realizate prin FEADR in vederea asigurării transparenţei derulării fondurilor europene				număr intrări în baza de date creată pe baza softurilor

11		participare la evenimente publice de informare şi prezentare	elaborare şi tipărire materiale informative, publicitare şi promoţionale	publicul general/ potenţiali beneficiari	APDRP		număr materiale informative, publicitare şi promoţionale
			realizare materiale specifice de promovare (bannere, panouri, standuri de prezentare etc.)				număr materiale specifice de promovare realizate
			costuri necesare pentru participare, susţinere şi organizare				număr participări şi organizări evenimente publice
12		materiale de informare (info-sheets)	elaborarea unor broşuri specifice şi a altor materiale informative	beneficiari	OJPDRP	**buget AT 2009 10% (cca. 5 milioane Euro)**	număr de broşuri specifice şi alte materiale informative distribuite o data cu încheierea contractelor de finanţare
13		campanie publicitară de conştientizare şi convingere pentru implementarea măsurilor ce urmează a fi lansate	achiziţionare de spaţiu mass - media pentru diseminare şi persuadare, inclusiv în cadrul emisiunilor dedicate etniilor din România	publicul general/ potenţiali beneficiari	MADR APDRP		număr apariţii editoriale, radiofonice şi televizate
			susţinere conferinţe de prezentare a PNDR şi FEADR				număr conferinţe de prezentare susţinute
			elaborare şi tipărire materiale informative, publicitare şi promoţionale				număr de indivizi informaţi direct sau prin mass media
			alte activităţi specifice identificate prin sondaje de opinie ca utile şi necesare în urma evaluării necesităţilor de informare				număr materiale informative, publicitare şi promoţionale distribuite prin DADR, CRPDRP şi OJPDRP
			studii sociologice de evaluare a campaniei şi a nevoilor de informare şi accesare a FEADR				activităţi adaptate conform rezultatelor studiilor de piaţă

			alte activităţi specifice identificate prin studii de piaţă ca utile şi necesare				
14		evaluare de piaţă	studii tematice pentru evaluarea şi îmbunătăţirea implementării programului	publicul general/ potenţiali beneficiari beneficiari	MADR APDRP		număr studii tematice realizate şi implementate
15	2010 - 2012 derularea măsurilor acreditate	conferinţe de informare generală şi specifică privind fluxul procedural	conferinţe regionale şi naţionale	potenţiali beneficiari	DADR / CRPDRP / OJPDRP	**buget AT 2010 10% (cca. 5 milioane Euro)**	număr de conferinţe şi seminarii susţinute
			seminarii tematice judeţene				număr de participanţi
16		materiale de informare (info-sheets)	elaborarea unor broşuri specifice şi a altor materiale informative	beneficiari	OJPDRP		număr de broşuri specifice şi alte materiale informative distribuite o data cu încheierea contractelor de finanţare
17		campanie publicitară de informare	elaborare şi tipărire materiale informative în limba română şi în limbile minorităţilor etnice din România	potenţiali beneficiari	MADR APDRP		număr apariţii editoriale, radiofonice şi televizate
			circuit informaţional în mediul rural pentru informarea tip kitchen table approach				număr materiale informative tipărite şi distribuite prin DADR, CRPDRP şi OJPDRP
			achiziţionare de spaţiu mass media pentru diseminarea informaţiilor generale şi specifice				număr localităţi in care au fost susţinute informări
			realizare materiale specifice de promovare (banner, panouri, standuri de prezentare etc.)				număr potenţiali beneficiari informaţi

			studii sociologice de evaluare a publicului ţintă şi a nevoilor de informare şi accesare a FEADR				număr materiale informative tipărite în limbile minorităţilor etnice din România şi distribuite prin DADR, CRPDRP şi OJPDRP
			alte activităţi specifice identificate prin studii de piaţă ca utile şi necesare				
18		participare la evenimente publice de informare şi prezentare	elaborare şi tipărire materiale informative, publicitare şi promoţionale	potenţiali beneficiari beneficiari public larg	MADR APDRP		număr materiale informative, publicitare şi promoţionale
			realizare materiale specifice de promovare (banner, panouri, standuri de prezentare etc.)				număr materiale specifice de promovare realizate
			costuri necesare pentru participare, susţinere şi organizare				număr participări şi organizări evenimente publice
19		campanie publicitară de conştientizare şi convingere privind fluxul procedural	achiziţionare de spaţiu mass media pentru diseminare şi persuadare, inclusiv în cadrul emisiunilor dedicate etniilor din România	potenţiali beneficiari beneficiari	MADR - AM PNDR APDRP	**buget AT 2011 10% (cca. 5 milioane Euro)**	număr apariţii editoriale, radiofonice şi televizate
			susţinere conferinţe de prezentare a PNDR şi FEADR				număr conferinţe de prezentare susţinute
			elaborare şi tipărire materiale informative, publicitare şi promoţionale				număr de indivizi informaţi direct sau prin mass media
			alte activităţi specifice identificate prin sondaje de opinie ca utile şi necesare în urma evaluării necesităţilor de informare				număr materiale informative, publicitare şi promoţionale distribuite prin DADR, CRPDRP şi OJPDRP

			studii sociologice de evaluare a campaniei şi a nevoilor de informare şi accesare a FEADR				activităţi adaptate conform rezultatelor studiilor de piaţă
			alte activităţi specifice identificate prin studii de piaţă ca utile şi necesare				
20		participare la evenimente publice de informare şi prezentare	elaborare şi tipărire materiale informative, publicitare şi promoţionale	potenţiali beneficiari beneficiari public larg	MADR APDRP		număr materiale informative, publicitare şi promoţionale
			realizare materiale specifice de promovare (banner, panouri, standuri de prezentare etc.)				număr materiale specifice de promovare realizate
			costuri necesare pentru participare, susţinere şi organizare				număr participări şi organizări evenimente publice
21		evaluare de piaţă	studii tematice pentru evaluarea şi îmbunătăţirea implementării programului	potenţiali beneficiari beneficiari	MADR APDRP		număr studii tematice realizate şi implementate
22	2012 - 2013 derularea măsurilor acreditate		conferinţe regionale şi naţionale	potenţiali beneficiari	DADR / CRPDRP / OJPDRP	**buget AT 2012 10% (cca. 5 milioane Euro)**	număr de conferinţe şi seminarii susţinute
			seminarii tematice judeţene				număr de participanţi
23		materiale de informare (info-sheets)	elaborarea unor broşuri specifice şi a altor materiale informative	beneficiari	OJPDRP		număr de broşuri specifice şi alte materiale informative distribuite o data cu încheierea contractelor de finanţare
24		campanie publicitară de informare	elaborare şi tipărire materiale informative în limba română şi în limbile minorităţilor etnice din România	potenţiali beneficiari	MADR APDRP		număr apariţii editoriale, radiofonice şi televizate

			circuit informaţional în mediul rural pentru informarea tip kitchen table approach				număr materiale informative tipărite şi distribuite prin DADR, CRPDRP şi OJPDRP
			achiziţionare de spaţiu mass media pentru diseminarea informaţiilor generale şi specifice				număr localităţi in care au fost susţinute informări
			realizare materiale specifice de promovare (banner, panouri, standuri de prezentare etc.)				număr potenţiali beneficiari informaţi
			studii sociologice de evaluare a publicului ţintă şi a nevoilor de informare şi accesare a FEADR				număr materiale informative tipărite în limbile minorităţilor etnice din România şi distribuite prin DADR, CRPDRP şi OJPDRP
			alte activităţi specifice identificate prin studii de piaţă ca utile şi necesare				
25		participare la evenimente publice de informare şi prezentare	elaborare şi tipărire materiale informative, publicitare şi promoţionale	potenţiali beneficiari beneficiari public larg	MADR APDRP		număr materiale informative, publicitare şi promoţionale
			realizare materiale specifice de promovare (banner, panouri, standuri de prezentare etc.)				număr materiale specifice de promovare realizate
			costuri necesare pentru participare, susţinere şi organizare				număr participări şi organizări evenimente publice
26		campanie publicitară de conştientizare şi convingere privind fluxul procedural	achiziţionare de spaţiu mass media pentru diseminare şi persuadare, inclusiv în cadrul emisiunilor dedicate etniilor din România	potenţiali beneficiari beneficiari	MADR - AM PNDR APDRP	**buget AT 2013 10% (circa 5 milioane Euro)**	număr apariţii editoriale, radiofonice şi televizate

			susţinere conferinţe de prezentare a PNDR şi FEADR				număr conferinţe de prezentare susţinute
			elaborare şi tipărire materiale informative, publicitare şi promoţionale				număr de indivizi informaţi direct sau prin mass media
			alte activităţi specifice identificate prin sondaje de opinie ca utile şi necesare în urma evaluării necesităţilor de informare				număr materiale informative, publicitare şi promoţionale distribuite prin DADR, CRPDRP şi OJPDRP
			studii sociologice de evaluare a campaniei şi a nevoilor de informare şi accesare a FEADR				activităţi adaptate conform rezultatelor studiilor de piaţă
			alte activităţi specifice identificate prin studii de piaţă ca utile şi necesare				
27		participare la evenimente publice de informare şi prezentare	elaborare şi tipărire materiale informative, publicitare şi promoţionale	potenţiali beneficiari beneficiari public larg	MADR APDRP		număr materiale informative, publicitare şi promoţionale
			realizare materiale specifice de promovare (banner, panouri, standuri de prezentare etc.)				număr materiale specifice de promovare realizate
			costuri necesare pentru participare, susţinere şi organizare				număr participări şi organizări evenimente publice
28		evaluare de piaţă	studii tematice pentru evaluarea şi îmbunătăţirea implementării programului	potenţiali beneficiari beneficiari	MADR APDRP		număr studii tematice realizate şi implementate

29		campanii de informare a publicului larg cu privire la rezultatele Programului	conferinţe regionale şi naţionale	public larg	MADR APDRP		vizibilitatea AM în mass-media numărul evenimentelor de informare generală organizate de AM
!	***Circuitele informaţionale, seminariile tematice, atelierele de lucru, evenimentele publice, conferinţele de informare au o adresabilitate generală, acţiunile de informare şi promovare fiind direcţionată către toţi cetăţenii României, indiferent de statut social, etnie, orientare sexuală, apartenenţă religioasă şi politică.***						